John Crawford.
M. D.

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/miscellaneacurio3910unse

DECURIÆ
ANNORVM TERTIÆ
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM

Sive

EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS
NONUS & DECIMUS.

SALOMO REISSEL·MED, DOCTOR
Sereniſs, Ducis Würtenbergici Conſiliarius et
Archiater, Acad, Cæſareo-Leopoldinæ Nat.
Curioſorum Collega.

J. M. Krieger pinx. E. Kuneer f. et ſc.

NATURÆ
CÆSAREO-LEOPOLDINÆ
CURIOSORUM ACADEMIÆ
NUNQUAM OTIOSUS
Ephemeridum Physico-Medicarum
Decadis III.
ANNUS IX & X

MISCELLANEA CURIOSA
SIVE
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
GERMANICARUM
ACADEMIÆ
CÆSAREO-LEOPOLDINÆ
NATURÆ CURIOSORUM
DECURIÆ III.
ANNUS NONUS & DECIMUS
Annorum MDCCI. MDCCII. MDCCIII. MDCCIV & MDCCV.

Continens

Celeberrimorum Virorum
Tum Medicorum, tum aliorum Eruditorum in Germania, & extra eam,

OBSERVATIONES
Medico-Phyſico-Anatomico-Botanico-Chirurgicas

Cum

APPENDICE
&

Privilegio Sac. Caſ. Majeſtatis.

…ITY OF MARYLAND
LIBRARY

Edita 1706.
Sumtibus Academiæ, Norimbergæ, Francofurti, & Lipſiæ
apud ENGELBERT STRECK.
Literis Chriſtiani Sigiſmundi Frobergii.

9533

AVGVSTISSIMO INVICTISSIMOQVE

IMPERATORI

JOSEPHO

GERMANIAE HVNGARIAE
BOHEMIAE DALMATIAE CROATIAE
SLAVONIAE BVLGARIAE BOSNIAE
SERVIAE ET RASCIAE

REGI

AVSTRIAE SVPREMO DVCI
DVCI BRABANTIAE LVCEMBVRGI
STIRIAE CARINTHIAE CARNIOLAE
WIRTEMBERGAE TECCAE
AC DVPLICIS SILESIAE

PRIN-

PRINCIPI SVEVIAE
COMITI LIMITANEO
BVRGOVIAE MORAVIAE ET LVSATIAE
PRINCIPALI
HABSPVRGI PFIRETARVM KYBVRGI
ET GORITIAE
PROVINCIALI ALSATIAE
DYNASTÆ HENETORVM PORTENAVIAE
ET SALINARVM
PRINCIPI PIO JVSTO FELICI
TRIVMPHATORI PACIFICO
ARTIVM DOCTRINARVMQVE PRAESIDIO
ASSERTORI AC CONSERVATORI SVO
INDVLGENTISSIMO
FIDEM ET CVLTVS AETERNI RELIGIONEM
ALLIGAT

MAIESTATI EIVS

DEVOTISSIMA
ACADEMIA LEOPOLDINA.

Cum

Cum ante hos quindecim, & quod excurrit, annos ob ſuſceptum Hungariae Regnum votiva TIBI gratulatione noſtra litaret pietas, atq; inde, quinquennio vix abſoluto, Auguſtum pariter Romani Regiminis diadema ſolemni pariter laborum anniverſariorum oblatione veneraremur, non poſtremum hunc officii ſui fructum tulit Academia, quod iſtud

ſtudium, tum Divo LEOPOLDO, Maximo Piisſimoq; Genitori Tvo, tum vel maxime TVAE, Imperator Auguſtiſſimae, Majeſtati vehementer probatum eſt, ut clementiſſimae in ordinem noſtrum propenſionis & indulgentiae multa, eaq; illuſtria admodum, & gloriæ decorisq; pleniſſima extiterint ſubinde documenta. Nunc, ubi (quod in perpetuum bene vortat!) communibus omnium votis obſequendum putaſti, ut tutandum, difficillimis hiſce temporibus, ſuſciperes Imperium, cujus fortunam inde a nativitate, curas ac onera jam a compluribus annis ſuſtinueras, poſtquam impreſſum animis devotiſſimi cultus atq; obſequii ſenſum omnis fere natio certatim profeſſa eſt, nos quoqve ad ſacratiſſimos pedes venerabunda ſubmiſſione provoluti, importunæ potius

tius garrulitatis, quam ſilentii crimen ſubire præoptavimus. Propitia hactenus inter tot tantasq; adverſitates fuerant fata Germaniæ, & ſub Divi Parentis TVI auſpicio imperioq; in ea ſummarum rerum momenta proceſſerant, quæ ſicuti non niſi Divino nutu ſuſcipi potuiſſe ac gubernari palam erat, ita, quin Eo extincto ante confecta tot bella & expeditiones proſpere feliciterq; deductas, aut interciderent penitus, aut variis gravata impedimentis obhæreſcerent, vix prudentium quisquam ſuſtinebat dubitare. Eveniunt (DEO immortali æternæ ſint gratiæ!) contraria iis, quæ hoſtes noſtri expectaverant, ut is, quem perpetuo vivere optaſſent omnes, Imperatorum Maximus, adhuc ſupereſſe, adhuc ſpirare, adhuc regere populos, debellare hoſtes

ac rebelles, tueri ſocios exiſtimetur. Nam cum æternitati Romani Imperii benigna DEVS ſidera temperaret, Optimi Feliciſſimique Parentis fato tam proſpera rerum conſequutione Incomparabilis Filii ſucceſſionem contexuit, ut ejusdem virtutis heres, eorundem conſors auſpiciorum, quibus ILLE Conſilio & Induſtria prævaluerat inter ornamenta adoleſcentiæ TVÆ lauros componeres, victoriis annos diſtingueres, Patriam præclara ſpe, exteros beneficiis, orbem terrarum gloria impleres ac exornares.

Servet TIBI *hanc mentem, qui dedit, o Fortisſime Imperator, ſervet illam indolem, quantæcunq; molis capacem, illas curas in ardua omnia vigiles, & nova indies germinare faciat incrementa Domus Auguſtæ, quæ reliquorum in orbe Chriſtiano ſtemmatum*

tum ignes fulgore provocat, nobilitate ſuperat, ut quæ certa atq; indubia ſpe, Divina bonitate freti, præcepimus, brevi ad votum omnia evenire conſpiciamus; vindicatam ex maximis, quibus adhuc ſubjacet, periculis Rempublicam, auctam & ornatam bonis legibus Patriam, defenſos ſocios, rebelles profligatos, expulſos Regni alieni invaſores, reſtitutum Iberiæ ſub intolerabili jugo fatiſcenti ſuum CAROLVM, *extenſos Imperii fines, & ad antiquum usque limitem prolatos, firmata civium virtute munimenta, conjunctas amicitias, amplificatas opes, cuncta domi foriſq; tranquilla, & conſilio, auctoritate, clementia in duraturæ ſecuritatis nexum coagmentata.*

Imponat mox aliquando Divini Numinis Gratia tot bellorũ ſucceſſibus glorioſum diem, & pace quam plurimis populis late reſtituta, Victor nationum, tyrannorum Domitor, Pacator orbis, quacunq;

)( )(3 patet

patet ejus ambitus, unanimi gentium acclamatione conſaluteris! Nobis equidem ſuffecerit in parte ejus obſequii, quod non dedignata eſt olim Majeſtas TVA, hunc quoq; libellum jam apparere, nullo tametſi adſcititio cultu ad aulæ lautitias adornatum, ſed argumento nihilominus ſuo, & offerentium animis in fiduciam admiſſionis haudquaquam difficilis ſeſe attollentem. Non enim, niſi præclara a nobis heic deſcribuntur, atq; illuſtria Naturæ Matris opera & miracula, quæ ſane in TE uno, Prægloriosiſſime Imperator, experiri videtur voluiſſe, quantum poſſit, ac dotes, quas unquam habuit, omnes largiſſima utiq; profuſione præter modum diſpenſavit. Hanc noſtri officij, ex mandato ac lege obeundi, pietatem commendet devotiſſima ſuppli-

can-

cantium pro ſalute TVA animorum religio.

DEVS TE *amet, Cæſar Auguſtisſime, qui TE ſemper amavit, quem TV ſemper amaſti, humani generis amor ac deticium! DEVS TE ſervet, qui TE ſemper ſervavit, amandum TVIS, timendum hoſtibus terrore panico perculſis, & formidabilem!* DEVS TE *amet ſervetque, ut Tuos diu amare ac ſervare poſſis, habeatque quem timeat diu inimica libertati noſtræ natio, & metu juſtisſimo intra regni ſui terminos cohercita dediſcat aliquando exoſam Divis pariter atque mortalibus illam invadendi ac diripiendi, quæcunque commoda videantur, inſolentiam & inhumanitatem! Sic & publica omnium ſalus, ſalvo Principe, ſtatuminabitur, & ſubjectisſima cumprimis noſtra, quæ adhuc circa Auguſtum limen verecundantur, obſequia vires ſument*

ment eo uſque deinceps progreſſuras, ut, ſi propitio ſerenoque nunc vultu admiſſi atque excepti fuerimus, illa, quæ a nobis unice jam deſideratur, ingenii ſermoniſque facultas ex hiſce haud dubie auſpiciis nova continuo incrementa capiat, in perpetuum inde, ad menſuram exſuperantiſſimi favoris, producenda.

CATA-

CATALOGUS
EXCELLENTISSIMORUM VIRORUM.

Qui pro Nono & Decimo Tertiæ Decuriæ Anno Ephemeridum Phyſico - Medicarum, Obſervationes communicarunt.

Dn. D. JOHANNES PETRUS ALBRECHT, Rev. ac Celſ. Epiſcopi ut & Civitatis Hildesheimenſis Archiater, Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES LUDOVICUS APINUS, Archiater Seren. Principis Palatini Solisbacenſis, in Univerſitate Altdorffina Prof. Publ. Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES CHRISTOPHORUS BAUTZMANN, Medicus in Ducatu Bremenſi Regius.

Dn. D. CONRADUS BARTHOLDUS BEHRENS, Medicus & Senator Hildeſienſis, Acad. Cur.

Dn. D. MATTÆUS BLAW, Medicinæ in Univerſitate Friburgenſi Prof. Publ. Acad. Cur.

Dn. D. RUDOLPHUS JACOBUS CAMERARIUS, Medicinæ in Univerſitate Tubingenſi Prof. P. Hortique medici Inſpector, Acad. Cur.

Dn. D. DANIEL CRUGER, Seren. ac Potentiſs Regis Boruſſiæ & Elect. Brand. Archiater, nec non Poliater Stargardienſis, Acad. Cur.

Dn. D. GEORGIUS DETHARDING, jun. in Univerſitate Roſtochienſi Anat. Prof. P.

Dn. D. JUSTUS FRIDERICUS DILLENIUS, Med. in Univerſitate Gieſſenſi, Prof. P. primarius, Acad. Cur.

Dn. D. GEORGIUS TOBIAS DURR Sereniſs. & Potentiſs. Electoris Palatini Conſiliarius & Archiater, Phyſicus Auguſtanus, Academicus Curioſus.

Dn. D. JOHANNES ÆGIDIUS EUTH, diverſorum Principum Conſiliarius & Archiater, Practicus Hagienſis.

Dn. D. GUSTAVUS CASIMIRUS GAHRLIEP von der Müllen/ Ser. ac Potent. Regis Boruſs. atque Elect. Brandenb. Archiater. Acad. Cur.

Dn. Lic. CHRISTIANUS FRIDERICUS GARMANNUS, Phyſicus Chemnicenſis, Acad. Cur.

Dn. D. MARCUS GERBEZIUS, Poliater Labacenſis, Acad. Cur.

Dn. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, Archiater Würtenbergico-Weiltingenſis, Phyſicus Ulmenſis, Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES CHRISTOPHORUS GOTTWALDT, Phyſicus Gedanenſis,

Dn. D. JOHANNES CASPARUS GRIMMIUS, Ser. Duc. Saxon. Iſenac. Archiater, & Poliater Lipſienſis, Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES BENEDICTUS GRUNDELIUS, Com. Pal. Cæſ. Incl. Styriæ Statuum Phyſicus, & Marpurgi Practicus, Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES JACOBUS HARDERUS, Ser. Princ. & March. Badenſis Archiater, Com. Pal. Cæſ. & in Univerſitate Baſileenſi. Med. Prof. P. Acad. N. C. Adjunctus.

Dn. D. PHILIPPUS JACOBUS HARTMANNUS, Medic. & Hiſt. in Univerſitate Regiomontana Prof. P. Acad. Cur.

Dn. D. CHRISTIANUS HELWICH, Practicus Uratislavienſis Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES MAURITIUS HOFFMANNUS, Ser. Marchionis Onoldino-Brandenb. & Solisbaco-Palatini Conſiliarius & Archiater, nec non in Univerſ. Altdorffina Prof. P. Acad. N. C. Adjunctus.

Dn. D. JOHANNES GEORGIUS HOYERUS, Poliater Molhuſanus, Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES HENRICUS HOTTINGERUS, Poliater Tigurinus, Acad. Cur.

Dn. D. ALPHONSUS KHON, Collegii Medici Ulmenſis Senior & Decanus, Reip. Ulm. Phyſicus ordinarius.

Dn.

Dn. D. JOSEPHUS LANZONUS, Protomedicus Ferrarienſis, Acad. Cur.

Dn. D. SAMUEL LEDELIUS, Phyſicus Nobilitatis & Civitatis Grünbergenſis Siles. Infer. Acad. Cur.

Dn. D. SIGISMUNDUS LEDELIUS, Jur. Utr. Doct. Com. Pal. Cæſ. & Syndicus ſtatuum Budiſſæ, Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES CHRISTIANUS MENZELIUS, Seren. ac Potentiſs. Regis Boruſſiæ & Elect. Brand. Archiater, Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES MURALTUS, Phyſicus Tigurinus, Acad. Cur.

Dn. D. ANDREAS MYRRHEN, Ill. Com. ab Erpach Archiater & Phyſicus Michelſtattenſis, Acad. Cur.

Dn. D. DANIEL NEBEL, in Univerſitate Marpurgenſi Prof. P. Acad. Cur.

Dn. D. CHRISTIANUS FRANCISCUS PAULLINI, Poliater Iſenacenſis, Acad. N. C. Adjunctus.

Dn. D. GEORGIUS SIGISMUNDUS à POGATSCHNIG, Poliater Labacenſis, Acad. Cur.

Dn. D. VITUS. RIEDLINUS, Reipubl. Ulmens. Phyſicus, Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES WILHELMUS ROMBERG, Exercitus & Præſidii Manheimenſis Medicus Electoralis Palatinus, Acad. Cur.

Dn. D. HENRICUS von SANDEN.

Dn. D. GUNTHERUS CHRISTOPHORUS SCHELHAMMERUS, Seren. Duc. Holſat. Archiater, & in Univ. Kilonienſi Prof. P. primarius, Acad. N. C. Adjunctus.

Dn. D. GOTTLIEB SCHOBER, Medicus Regius Revalienſis & Regii Collegii Medici Holmienſis Aſſeſor Acad. Cur.

Dn. D. LUCAS SCHRÖCKIUS, Archiater & Com. Pal. Cæſ. Nobilis, Phyſicus Auguſtanus, Acad. N. C. Præſes.

Dn. D. JOHANNES HENRICUS STARCKIUS, Conſil. & Archiater Pruſſiacus, Medicus in Univerſitate Regiomontana Prof. P. ordin. Acad. Cur.

Dn. D. MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI, Med. in Univerſitate Gieſſenſi Prof. P. Acad. N. C. Adjunctus.

Dn. D. DAVID CHRISTIANUS VALTHER, Ill. Comt. Schönburgic. Conſiliarius & Arch. Phyſicus Glauchavienſis, Acad. Cur.

Dn. D. CHRISTIANUS VATER, in Univerſitate Wittenbergenſi Med. Prof. P. & Phyſicus Provincialis Saxonicus, Prof. P. Acad. Cur.

Dn. Lic. JOH. MELCHIOR VERDRIES, Practicus Gieſſenſis Acad. Curioſ.

Dn. D. WILHELMUS HULDERICUS WALDSCHMID, Medicinæ & Philoſophiæ experim. in Univerſitate Kilonienſi Prof. P. ordin. Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES BAPTISTA de WENCK, Com. Pal. Cæſ. Incl. Statuum Ducatus Styriæ Medicus, & Phyſicus Græcenſis, Acad. Cur.

Dn. D. JOHANNES BAPTISTA WERLOSCHNIGG, Styriæ in Auſtria Super. Phyſicus, Acad. Cur.

D. JOHANNES PAULUS WURFFBAIN Archiater & Comes Palat. Cæſar. Phyſicus Norimbergenſ. Acad. Nat. Curioſ. Ephemeridum Director.

CATALOGUS OBSERVATIONUM

Anni IX. & X.

Ephemeridum Naturæ Curioſorum.

Obſerv. *Pag.*

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

1. De Febre Lethargica in ſtrabiſmum utriusque oculi deſinente. 1
2. - Hernia Pubis ab obſtetrice quadam pro Utero habita ac peſſimè tractata. 3
3. - Morſu Canis non rabidi leviori, aſt pernitioſo. 5
4. - Intempeſtivo Pudore Ægrotis noxio. 7
5. - Hydrope lethali, ex aſſumta nimia Balſami Sulphuris Terebinthinati quantitate. 10
6. - Lienis Ruptura â forti percuſſione, Cadaverumque jam ſepultorum ac iterum effoſſorum inſpectione quandoque valde neceſſaria. 10
7. - Arthritide Vaga ex Terrore, inteſtini vero Procidentia eodem ſubito ſanata. 16

8. - Indiciis ex Pulſu deſumtis nonnunquam fallaciſſimis. 19
9. - Ipecacuanha famoſo illo contra Dyſenteriam ſpecifico. 21
10. - Dentium ex Tabaci ſecundum Neotericorum inventum, fumatione, inſigni læſione. 24
11. - Inſectorum Ovis ſine prævia Maris cum foemella conjunctione, nihilominus nonnunquam fœcundis. 26
12. - Iridis Solaris in planitiæ Terræ conſpectæ, nonnullis Phœnomenis 28

Dn. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

13. De Delirio jocoſo & ridiculo, exnimio abuſu ſpiritus frumenti, compoſito. 29

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

14. De Curioſitate Sileſiaca 30
15. Ex Germinatione Nuclei â malo in Ventriculo, more. 31

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

16. De Morte ex Scabie male curata. 32
17 - Mania in cœco, ex nimio Puellæ amore. 32
18 - Phthiriaſi Oleo Olivarum curata. 33
19 - Venæſectione in gravida absque ulla noxa uno quoque geſtationis menſe celebrata. 33
20 - Cachexia cum Hydropis principio, Ulcere in Crure â Natura aperto, ſanata 34
21. - Variis liquoribus infuſis in Venas Animalium Variorum, & circa hæc Obſervatis. 34

Dn. D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

22. De Venæſectione imminente Partu ſalutari. 36

Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSHNIGG.

23. De Febre Quartana curata, ejusque infallibili remedio. 37
24 - Hydrope Anaſarca curata. 39
25. - Podagra curata. 40
26. - Febre Petechiali curata. 40

27. De Febre Maligna Muſica curata. 41
28. - Alvi adſtrictione contumaciſſima curata. 41
29. - Iſchuria renali curata. 42
30 - Mirabili Piſcatione. 42

Dn. D. GEORGII DETHARDINGII FILII.

31. Ex Anatome Lithiaſi laborantis, ex infelici ſectione defuncti. 43

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

32. De uſu Olei. Majoranæ inſigni in Epilepſia. 47
33 - Variolarum reliquiis periculoſis. 48

Dn. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.

34. De Muliere Sexagenaria Venerea Lue laborante & absque Mercurio adhibito ſalivante. 49
35. - Ægro Lue Venerea laborante, duodecies Unguento Mercuriali largiter inuncto, absque tamen inſequente ſalivatione. 50
36. - De Puella per ſex ſeptimanas continuò Epileptica, cum cœcitate, ſurditate & loquelæ amiſſione. 51
36 - Uteri Spaſmo. 52

Dn. D. WILHELMI HULDERICI WALDSCHMIDII.

38. De Admiranda memoriæ felicitate ruſtici cujusdam Holſati. 54
39. - Sabulo aurei ſplendore in Urina calculoſi. 55
40. - Præpoſtero calidorum uſu in febribus acutis. 56
41. - Hydrope unico purgante temerariè licet exhibito, feliciter curato. 57
42. - Hydrope purgantibus potius quam ſudoriferis curanda. 58

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

43. De Oſſibus inter pleuram & tunicam pulmonum genitis. 59
44. - Horrendo & inaudito hactenus vulnere. 62
45. - Calculis per octennium ferè in Urethra geſtatis. 67
46. - Gallina cœca Pilulis Cochiis curata. 68

Dn.

Dn. D. JOHANNIS WILHELMI ROMBERGII.

47. De Verme in Hepate. 69

Dn. D. JOHANNIS ÆGIDII EUTH.

48. De Oligaimia. 70
49. - Manuum ambarum curvatura & ἀδυναμίᾳ. 72
50. - Phlegmone & ejus progenie. 74

Dn. D. MATTÆI BLAU.

51. De Febre Chronica Vicennaria. 77
52. - Febre Quartana Chronica ſæpius recidiva feliciter curata. 89

Dn. D. CHRISTIANI FRANCICI PAULLINI.

53. De Ovo quadrato. 85
54. - Contractura ſubitanea à Vermibus. 85

Dn. D. JOHANNIS MURALTI.

55. De Arteria in Venæſectione læſa. 86

Dn. LIC. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

56. De Epilepſia à Terrore. 87
57. - Epilepſia à terrore diuturna & incurabili. 114

Dn. D. JOHANNIS MAURITII HOFFMANNI.

58. De Viro fulminis Ictu repente exanimato. 121
59. - Hæmorrhagia Uterina, fluore ſuccedente ſanioſo, Atrophia tandem inſecuta lethali, & poſt mortem in corpore aperto, notabilibus. 122
60 - Diarrhœa cum excretione pellicularum plurimarum. 125
61. - Tumore ex pudendo femineo enato, feliciter ablato. 125

Dn. D. JOHANNIS JACOBI HARDERI.

62. Ex Anatome à gravi dorſi Vulnere defuncti. 126
63. De Line triplici. 127

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

64. De Tuſſi cum involuntaria excretione alvi. 128
65. - Natura in Opere ſuo non turbanda. 128
66. - Simplicium Utilitate. 129
67. - Amentia à terrore. 131

68. - Po-

68. - Polygono Marchico coccifero. 132

Dn. D. SIGISMUNDI LEDELII.

69. De Singulari in Hypochondriaco ſymptomate. 133
70. - Globo plumbeo in Fonticulo. 133

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

71. De Figore intempeſtivo. 134
72. - Fructibus prunorum monſtroſis. 137
73. - Sono quodam dubio. 138

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

74. Ab Inhabitatione conclavis nuperrime extructi & concamerati, àc Calce noviter illiti, mala & periculoſa ſymptomata excitata. 139
75. De Milite ex improviſo convulſionibus Epilepticis ſine manifeſta cauſa tentato, ac ſpatio aliquot horarum trucidato. 141

Dn. D. ALPHONSI KHONII.

76. De Pertinaciſſima Vaſorum Meſenterii Hepatisque obſtructione ſale Tartari Volatili feliciter reſerata. 142
77. - Chirurgia infuſoria, ejusque ope Chronicis & ferme deſperatis quibusdam morbis egregiè depulſis. 144
78. - Paſſione Colica, cum cruciatibus intenſiſſimis, Mercurii Vivi beneficio ex Voto ſublata. 146
79. - Paſſione Iliaca graviſſima ab Hernia inteſtinali excitata, mediante Mercurio vivo proſpere devicta. 147
80. - Flumine tacti curatione. 149

Dn. D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

81. - De Urina calculoſi ſanguinem mentita, calculis materiam exhibente. 150
82. - Urinis in febb. cum ſedimento fallacibus. 151
83. - Hectica cum Urina bona. 152
84. - Itinere ad Inſulam Maris Baltici. 153

Dn D. MARCI GERBEZII.

85. De Modo frangendi ſoleas ferreas, clavosque & findendi Vitra, fiſſaque ſeu diffracta rurſus glutinandi. 158

Dn. D. LUCÆ SCHROECKII.

86. De Aphonia Singulari. 160

Dn. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

87. De Depreſſione Cranii per Cataplaſma ex Herbis aromaticis curata. 162

88. - Infante Tuſſi convulſivâ ex dentitione difficili per IX. hebdomadas laborante. 162

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

89. De Calculo Cordis in Hydropico. 163
90. - Urinæ ſuppreſſione à Calculo, poſt ſextum diem, ſoluta. 165
91 A Mercurio intempeſtivè aſſumptò, poſt biennium exorta febris maligna, Ptyaliſmo ſoluta. 166

Dn. D. JOHANNIS BENEDICTI GRUNDELII.

92. De Napello, Bella donna Cluſii, & Ranunculo hortenſi. 167

Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.

93. - De Rore Melleo vitioſo. 171
94. - Nebula ſingulari, febris malignæ lethalis cauſa. 174

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

95. De ingenti & tragico affectu ab exili cauſa. 175
96. - Sudore Moſchum redolente. 179

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

97. De Adamantis innoxia deglutitione. 180
98. - Febre in Tympanitidem deſinente feliciter curata. 183
99. - Epilepſia in febrem Acutam deſinente lethali, in eodem, cum ſubjuncta Cadaveris defuncti Anatomia. 184
100. - Anatomia Cadaveris, ab ulceribus Tibiæ defuncti. 186

Dn. D. DANIELIS CRÜGERI.

101. De Veſicatoriorum efficacia. 188

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

102. Ex Anatomia à Partu difficili defunctæ. 189
103. - Anatome Hœdi Hermaphroditi. 191
104. De Utero Ovillo Hydropico. 194
105. - Ex Anatome Puellæ triennis, Meſenterio in tumorem Sanguinolento ſuppuratum conglobato. 194

Dn. D. JOHANNIS WILHELMI ROMBERGII.

106. De Puerulo abſque Cranio & Cerebro nato. 197
107. - Febre Petechiali, Ictero ſuperveniente ſoluta. 198
108. - Narium, gingivarum & uteri Hæmorrhagia ſubitanea, cum petechiarum eruptione abſque febre. 200
109. - Fatali Chinæ Chinæ uſu. 201
110. - Pluvia cruenta falſò credita. 202
111. - Hydrocephalo inſigni. 202
112. - Rara hydropis ſpecie. 203

Dn. D.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

113. De Morte ob tineam male curatam. 204

114. - Quartana febre Ebrietate curata. 204

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

115. De Tremore totius Corporis inſigni. 205

116. - Pede ſponte decidente. 206

117. - Scirrho Tali dislocati. 207

Dn. D. CHRISTIANI HELWICHII.

118. De Hæmorrhoidibus Oris. 208

119. - Hæmorrhoidibus Veſicæ. 217

120. Complectens Relationes quasdam de Vulneribus ad diverſos Judices factas. 222

121. De Apoſtaſi per ſeceſſionem cum atrocibus doloribus conjuncta in ſcirrhum ſanguineum degenerante. 226

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

122. De Crepatura Ventris in Hydropica, feliciter ſanata. 230

123. - Amauroſi Ozenæ ſuperveniente, ſalivatione Mercuriali ſublata. 232

124. - Judicii & Memoriæ imbecillitate, poſt lethargum, tandem accedente Epilepſia lethali. 232

125. - Tumoribus Pedum monſtroſis. 234

Dn. D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

126. De Morbo Caduco curato. 240

127. - Vermiculis cum Urina cruenta putrida excretis. 243

Dn. D. MATTHÆI BLAU.

128. De Artemiſiarum Carbonibus. 244

129 - Mira Virtute radicis Varbaſci Anti-apöplectica. 246

Dn. D JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

130. De Mira labiorum intumeſcentia. 284

131. - Secundinarum in Nævis maternis delendis noxa. 249

132. - Roſis proliferis. 249

133. - Gravidæ Cancrorum nimio appetitu, in Infantem propagato. 251

134. - Flatuum per Membrum Virile copioſa eruptione. 251

Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ de WENCKH.

135. De Ligno Lentiſcino. 252

136. - Duobus Viris Styriacis fluxum menſtrualem ſanguinis per penem patientibus. 258

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

137. De Diluvio Tempeſtuoſo. 261

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

138. De Febri maligna, tumore brachii ſoluta. 265

139. - Dolore capitis pertinaci, nullis cedente remediis in Canem tranſplantato. 265

140. - Fluore albo, ſalivatione ſponte orta, ſanato. 266

141. - Phthiſi à Vermibus. 266

142. - Gonorrhæa pertinaci, rotulis noſtris fugata. 266

143. - Umbilici Hæmorrhagia. 267

144. - Abdominis tumore ſponte ſanato. 267

Dn. D. VITI RIEDLINI.

145. De Calculis è naribus extractis. 268

147. - Galli Gallinacei Vindicta ſat acri. 271

148. - Iſchuria cum Cervice Veſicæ arctius clauſa, lethali. 273

149. - Sempervivo in ſero poſt Eryſipelas è pede manante, parum conducente. 275

150. - Signis quibusdam Herniam inteſtinalem antecedentibus. 276

Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSCHIGG.

151. De Epilepſia ex terrore, curata. 278

152. - Lunatico curato. 278

153. - Lepra Curata. 279

154. - Motu hyſterico ex Uteri abſceſſu falſo pro Epilepſia habito feliciter curato. 280

155. - Saccharo Lactis. 281

Dn. D. LUCÆ SCHRÖCKII.

156. Ex Anatome Puellæ Aſthmate & convulſionibus defunctæ. 284

Dn. D. JOHANNIS CHRISTOPHORI GOTTWALDT.

157. De Mola in Gallinæ Ovario reperta. 285

158. - Crucifixo in medio Fagi Arboris Trunco natura depicto. 287

159 - Mola Veſiculari per Naturalia Matronæ cujusdam præter ſpem procidua. 288

160. - Equiſeto ſubmarino Orientali, lapidefacto. 289

Dn. D. CHRISTIANI VATERI.

161. De Polypis Cordis frequentibus. 290

162. - Anevriſmate mirabili Arteriæ magnæ in Thorace à contuſione, & fractura coſtarum orto. 292

163. - Morte ſubitanea in æſtu Venereo. 293

164. - Ru-

164. - Ruptura cordis ab Ictu Thoracis. 293
165. - Oſſiculo in cerebro nato. 294
166. - Fibris Cerebri in Hydrocephalo recens nato evidentius obſervatis. 294

Dn. D. JOHANNIS HENRICI STARCKII.

167. De Infante hydropico ex mala Diæta Matris in lucem edito & feliciter curato. 295
168. - Inveterato fluore albo, tribus tantum remediis feliciter curato intra XIV. dies. 297
169. - Infante ſemiannum agente ex malitioſa excandeſcentia Obſtetricis, in purpuram ſcorbuticam incidente, cum Maculis cutis Violaceis & eroſione variarum partium excretoriarum. 298
170. - Calculo Veſicæ canis extracto. 301
171. - Calculo Veſicæ cum Materia quadam oſſea in Arteria Aorta circa Iliacas, obſervata. 301

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP. (304

172. De Enormibus & funeſtis flatuum in corpore humano tragœdiis.
173. - Motuum convulſivorum Univerſalium raro & notabili exemplo.
174 - Hyſtericæ paſſionis admirandis ſymptomatis. 309 (307

Dn. D. JOHANNIS WILHELMI ROMBERGII.

175. De Fractura oſſis humeri rara. 309

Dn D. JOHANNIS MAURITII HOFFMANNI.

176. De Spina Ventoſa oppido rara, cum inſigni oſſis femoris dextri fractura, ejusdemque notabili fragmine per abceſſum ſeparato. 310
177. - Aqua pericardii in Bove habita. 312
178. - Anevriſmatis felici à ſe curatione. 314

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI APINI.

179 De Abſceſſu Tunicæ Inteſtinalis glanduloſæ. 315
180. - Spina bifida. 321
181. - Hydrocephalo in Infante recens nato curato. 323

Dn D. DAVIDIS CHRISTIANI VALTHERI.

182. De Spiritu Vitrioli, collyrio optimo. 324
183. De Tumore mirabili ex incantatione. 326
184. - Stranguria periodica. 327
185. - Epilepſia Juvenis Cachectici Venæſectione curata. 328
186. - Hæmorrhagia narium in Sene octuagenario ſaluberrima. 328

Dn. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.
187. De Puerpera febri maligna miliari ſive purpura alba cum Veſiculis pellucidis ceu cryſtallinis laborante. 329
188. - Mira & obſtinata Cephalalgia. 331
Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.
189. Ex Hiſtoria & Anatome Gemellorum Coalitorum Anno 1702. M. Martio in Pruſſia natorum. 332
190. De Sceleto Gemellorum coalitorum Janiformi. 341
191. (a) Ex Uteri Ovilli, collo in ligamentum coalito, fœtuque adulto emortuo, Anatome. 344
191. (b) De Duobus Abortibus Humanis Oviformibus. 350
192. - Secundiæ Abortivæ Ovo Cotyledoniformi. 359
Dn. D. HENRICI à SANDEN.
193. De Sarcomate cancroſo ex cavitate genu pedis ſiniſtri, ab externa parte propullulante. 361
194. - Ano Imperforato. 364
Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
195. De Portentoſa avenæ in Agro Uxoricidæ cruentatione. 366
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
196. De Pediculis poſt tertianam. 367
197. - Febre ardente à contagio erucarum. 368
198. - Venæſectione in decreptis proficua. 369
Dn. D. MARCI GERBEZII.
199. De Liene citra ſanitatis læſionem exciſo. 370
200. - Epilepſia ex Eryſipelate refrigerato. 371
Dn. D. GEORGII SIGISMUNDI POGATSCHNIGK.
301. De Lapidibus Conchylii Figura ſignatis. 372
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
202. De Brachii dolore ex imaginatione. 375
203. - Variis in Anatome repertis. 375
204. - Chirurgia infuſoria in Canibus. 376
205. - Scabie creſcente Luna aucta. 377
206. - Urina frigida in febre Maligna. 377
207. - Diabete ſolo Aquæ ferratæ uſu curato. 378
208 - Febre Tertiana ſimplici cum ſurditate ſymptomatica. 378
Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.
209. De Inſigni Tumore feliciter curato. 379
210. - Granis Uvarum ac pomorum per umbilicum p. n. pervium expreſſis. 382

211. De Ceraſorum Lapillis, alvi pertinaciſſime obſtructæ & mox ſubſecutæ mortis cauſa. 383
212. Defectum Uvulæ ab ortu, vicinæ reſarciunt partes ſine ullo incommodo. 384
213. De Colica ſpaſmodica, convulſiva manuum ac pedum tonica, terrore incendii ſubito curata. 384
214. - Simia Atrophia ex tumoribus ſteatomatoſis meſenterii demortua. 386
215. - Excandeſcentia hæmorrhagiæ uteri fermè incurabilis cauſa, tandem ſanguine excreto propinato, curata. 386
216. - Viſcerum dislocatione. 387
217. - Simia Menſtruata. 387
218. - Atrophia lethali, ex obſtructione glandularum meſenterii ac viſcerum coalitu cauſſata. 387
219. - Sympathia indiſtans agente. 388
220. - Arſenici noxa. 390
221. - Morbo complicato. 391

Dn. D. CONRADI BARTHOLDI BEHRENSI.

222. De Lethali Vomitus Vehementia. 398

Dn. D. MARCI GERBEZII.

223. De Corde Magno. 399

D. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

224. De Borraginis noxa. 400
225. Vulnere Thoracis gravi cum inſigni Pectoris contuſione feliciter ſanato. 401
226. - Catameniorum fluxu in Muliere octoginta trium annorum. 402
227. - Ulceribus pedum per ſpontaneam Gonorrhæam curatis. 404
228. - Diarrhæa colliquativa, Diabethe notha, ſoluta. 405
229. - Barba ab Odontalgia præſervatrice. 407
230. Ex Anatome Juvenis, Ulceribus Thoracis in pectus penetrantibus defuncti. 408
231. De Cadaveris Fœminini Omphalocele prægrandi defuncti ſectione. 410
232. - Nephritide Calculum mentiente. 411
233. - Monſtro humano absque ſexu, pedibus, &c. in excreſcentiam caudiformem deſinente. 413

Dn. D. JOHANNIS CHRISTOPHORI BAUZMANNI.

234. De Morte ex Vulnere Inteſtini recti. 416

235. De

235. - Menſium fluxus immodici remedio. 417
236. Ex Anatome Crapula defuncti. 418
237. De Morte ex nimia Panis ingurgitatione ſubitanea. 431
Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.
238. De Catalepſi biduana, cum Palpitatione Cordis horrenda in moribundo. 422
239. Ex Anatome Pueri Aſcitici. 422
240. - - - - Puelli Rhachitici anatome. 424
241. - Anatome Cachetici Pleuropnevmonici. 421
242. - De Calculo Veſicæ Unciæ unius pondere, citra ſectionem excreto. 425
243. Ex Anatome Phthiſici. 425
244. De Mammæ ſiniſtræ exulceratione in Cancrum apertum faceſſente, curata. 427
245. - Venæſectione puerulis bimulis, trimulis, quienibus, ſeptenib. &c. utiliter adhibita. 428
246. - Ictero & dolorib. Colico-Nephriticis è Calculis cyſtidis felleæ. 430
247. - Paralyſi digitorum quorundam particulari, ob ſectionem venæ baſilicæ malè paractam. 430
248. Ex Anatome hydropici. 431
249. De Febre lenta ἐκτικώδει, antiſcorbuticis imprimis & Martialibus ſubacidis tandem expugnata. 432
Dn. Lic JOHANNIS MELCHIORIS VERDRIES.
250. De Febre maligna loco Petechiarum, Aurugine Critica corpus deturpante, non ſine ſucceſſu felici. 433
251. - Medulla in oſſibus femoris gallinæ Lapidea. 434
252. - Agno Hemaphrodito. 435
Dn. D. GOTTLOB SCHOBERI.
252. De Tumore cranii, Cephalalgiæ, Guttæ Serenæ & tandem Apoplexiæ Cauſa lethali. 436
254. - Eſſentiæ Ambræ vi hypnotica. 437
D. JOHANNIS PAULI WURFFBAINII.
255. De pollice pedis dextro gangrænoſo feliciter ſeparato, in Viro ſeptuagenario majore pancratice jam vivente. 438
256. - Mercurii Vivi uſu interno non lethali, & de Judiciis Criminalibus caute dandis. 439

CÆSAREO-LEOPOLDINÆ ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM DECURIÆ TERTIÆ ANNUS NONUS & DECIMUS.

OBSERVATIO I.

DN. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI,

De Febre Lethargica in Strabiſmum utriusque oculi deſinente.

IN iis, qui tenerioris adhuc ſunt ætatis, ex prava conſuetudine, dum ſcilicet oculi ad unum aliquem ſitum, ſurſum vel deorſum, ad dextram aut ſiniſtram ſemper moventur, ſtrabiſmum oriri, eundemque præprimis in infantibus in cunis adhuc jacentibus ac aculos ad hunc vel illum ſitum fixos habentibus iſta, ut tali ſitui quaſi asſueſcant & in eo poſtmodum permaneant, ſæpiſſimè obſervari, notiſſimum eſt. In ætate provectioribus, niſi à primis annis hôcce viſus vitiô correpti fuerint, idem malum rariùs generari, mecum forſan plu-

rimi fatebuntur : Nonnunquam tamen id fieri , ſequentia edocebunt. Annô 1695. Virgo hujus loci , viginti circiter annorum , honeſti cujuſtam civis I.F filia, in Febrem incidit continuam, acutiſſimâ cephalalgiâ, ſiccitate oris & aliis , quæ in ejusmodi morbis acutis notari ſolent, ſymptomatibus ſtipatam , quorum tamen præcipuum circa hoc ſubjectum in ſumma ad ſomnum propenſione conſiſtebat , quæ quô magis capitis remittebat dolor , majus majusque capiebat incrementum , ita , ut, quoties à Somno excitaretur , toties in eundem relaberetur profundiſſimum. Adminiſtratis omnibus ex arte , quæ in tali caſu Methodus Medendi injungit , haud tamen impediri poterat , quin ſomnolentus hicce Ægrotæ ſtatus in undecimum usque diem conſtanter perſeveraret , quô tandem , ſalutari quôdam obortô ſudore , quævis hujus febris lethargicæ ſymptomata pacatiora fiebant,excuſsôque præternaturali Somnô paulatim priſtina membris accedebat alacritas vigorque. Parentes mecum ob morbum haud parum periculi antea minitantem feliciter devictum, ſibi gratulabantur, abjectôque omni doloris ſenſu , quem filiæ antea ipſis incuſſerat infirmitas , de plenaria ejus ſanatione haudquaquam dubitabant ; neque quoad Febrem dictam Lethargicam vanam hancce fuiſſe ſpem , eventus docuit, utpote à qua omninò liberata, integras recuperavit vires. Aſt, obductam jam doloris cicatricem mox refricuit inexpectatum aliquod Accidens mœrorem animique curam , quæ jam quodammodò conſenuiſſe videbatur , haud parùm de novo exagitans: Scilicet , à quo tempore meliori prædita erat valetudine , oculorum talis advertebatur diſtorſio , quæ pupillam in utroque verſus palpebram adigebat ſuperiorem , inferiori bulbi parte ultra ejus dimidium non niſi album referente. Verbô ! Strabiſmus utriusque aderat oculi , pupillâque rebus videndis haud rectè oppoſitâ , ut objecta conſpiceret , capitis deorſum verſus inclinatione habebat opus. Vocatus ad ſpectaculum hocce viſendum auxiliumque ferendum, in ipſo prandio Filiam cum parentibus menſæ aſſidentem deprehendi , ubi primô ſtatim intuitu morbum cognovi , qui & aliàs ex ejus actionibus ſatis conſpicuus fiebat: Quoties enim ex patina hoc vel illud edulium cultrô , vel etiam cochleare ſumere annitebatur , toties errorem committebat , rarò ſcilicet ipſam attingendo patinam , ſed ejus limites haud parùm transgrediendo. Recordabar ſtatim , quemadmodum plures morbi non rarò translatâ per metaſtaſin eorum causâ, ad alias partes novarum affectionum exſtitere autores,(ut enim pauca ſaltem ad noſtrum caſum facientia commemorem, Lethargum criticâ ſurditate ſolutum ſiſtit Zacutus Luſitanus. *Prax. Med. admir. Lib. 1, Obſerv. 18,* & Strabiſmi poſt Epilepſiam relicti, mentionem faciunt

faciunt Ephemerid. Nat. Cur. *Dec. I Anni 3. Obſerv. 162.*) Sic quoque in præſenti Caſu aliquid Materiæ Morbi ad Muſculos oculorum attolentes quos ſuperborum nomine Anatomici inſignire ſolent, delatum, convulſivam & tetanicam in iisdem produxiſſe affectionem, judicavi, cui propterea antiſpaſmodica varia oppoſui, non neglectis Topicis, Veſicatoriis & aliis, quibus moleſtam hancce viſus læſionem curari poſſe cenſui; Quam ſedulum verò in ſuggerendis adminiculis me geſſerim, permanſit nihilominus illa per tres ferè menſes inſuperabilis, quibus elapſis, victas tandem dedit manus, prædicta virgine poſtea integrâ ſanitate ac optimô fruente viſu.

Obſervatio II.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI,

De

Hernia pubis ab obſtetrice quadam pro utero habita ac peſſimè tractata.

NOcivos inter errores, quos ab imperitis Obſtetricibus ſæpius committi quotidiana docet Praxis, meritò ille, quem jam referendi animus eſt, locum habet, dignus ſanè, cujus hic aliqua fiat mentio. Mulier quadraginta circiter annorum, venditione Malorum Citriorum hic loci victum quærens, Anno 1694. incidit in contumaciſſimam alvi conſtipationem ac torminibus colicis miſere torquetur, ſuccedente mox continuô vomendi conatu cum anxietatibus præcordiorum. Prout igitur mos obtinuit, ut mulieres in ſuis morbis priùs vetulas ac Obſtetrices, quàm expertos ad auxilium vocent Medicos, ſic & illa, de qua nobis ſermo eſt, earundem quandam accerſi curat, remedia ex ea anxiè expetens. Obſtetrix plurima de utero malè affecto blaterat, ac ipſi unicè cauſam morbi adſignat; id quod audaciùs multò affirmat, dum denudatò abdomine in inguine ſiniſtro protuberantiam quandam gallinacei ovi magnitudine advertit; quâ conſpectâ, uterum à ſede naturali diſceſſiſſe eumque ob id indignabundum, tormina & alia ſymptomata ciere, imprudenter exclamat, addens, ſui jam officii eſſe, ut eundem contrarió motu ad naturalem redigat locum, quó factô futurum, ut quævis mala iterùm evaneſcant. Quid fit? Ægrota dictis Obſtetricis verbis aures præbens, hujus fidei & curationi ſe committit, alt in-

infauſtô admodum eventu; Illa enim ter quaterve quotidie infirmam accedit repoſitionique putatitii uteri operam dans, tumidam partem premit, fricat, vellicat, trudit pellitque versùs interiora, nihil interim remittente malô, quin potiùs eôdem magis magisque in deterius ruente. Hinc permotus maritus, meum efflagitat auxilium, utque citò citiùs adejus me conferam uxorem, ſummopere petit. Adſum ſtatim ac miſeram in deplorando invenio ſtatu, fœtidas jam & ſtercoreas copiosè evomentem ſordes. Quæro ex marito, num in uxore unquam vel umbilici, vel pubis obſervaverit herniam? Reſpondet ille, planè ſibi ignotum eſſe, quid herniæ nomine veniat, (Er wiſſe nicht / was ein Bruch zu ſagen ſey?) benè quidem ſe ſcire, quòd uxor ab aliquo tempore quendam in pube ſenſerit tumorem, haud tamen ſe credere, eundem adhuc adeſſe, cùm adhibita Obſtetrix illum nil aliud, quàm uterum fuiſſe perhibuerit, qui ſede ſuâ naturali relictâ, ſiniſtrorſum verſus oberraverit; cuncta præterea enarrabat, quæ ab illa ad reponendum uterum hactenus peracta erant, annectens, juratò fermè eandem edixiſſe, quòd ille jam debitum iterùm occupet locum, factisque omnibus, quæ ſui muneris eſſe putaverit, Medicus jam ſit conſulendus, qui cæteris Accidentibus idoneô ſubveniat conſiliô. Impetratâ tunc licentiâ inſpiciendi locum affectum, Bubonocele oculis ſtatim occurrit, omnium malorum quæ hactenus Ægrotam excruciârant, vera cauſa; Aſt, quod maximè dolendum erat, Tumor à peſſima obſtetricis contrectatione, violentis truſionibus, frictionibusque inflammatus, plane ad ſuppurationem tendens, mirum ſumſerat incrementum ad labia usque pudendorum jam proſerpens. Deteſtor temerariæ hujus vetulæ frivolum omninò facinus injectisque nonnullis Clyſmatibus ac per os exhibitis iis, que emolliendi virtute prædita alvi exonerationem promovere poſſent, brevi, Deo ſit laus! ejus naturalem iterùm obtinuit apertionem, cum vomitus ſtercorei notabili remiſſione meliorique paulò poſt adſpirante Sanitatis aura. Ulceris interim, quod ſpontè apertum, puris ingentem eructavit copiam, Chirurgo cuidam commiſſa eſt curatio, cujus dexteritate & diligentiâ, iſtud quoque, licet poſt aliquot demum menſes, feliciter conſolidatum eſt: Quot verò moleſtiæ ac tædia interea Ægrotæ tum ob dolores exin obortos, tum ob ægritudinem animi, quam ob partium genitalium quotidie repetitam deligationem pudor naturalis cauſabatur, fuerint devorandæ, norunt omnes, qui tum temporis cum illa converſantes ob-

ob puniendam Obſtetricis temeritatem haud adeò fauſta huic apprecabantur.

OBSERVATIO III.
Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.
De morſu canis non rabidi leviori, aſt pernitioſo.

ANni 1687. undecimô Aprilis circa mediam noctem vocatus ad Dominum M. 22. annorum, Studioſum Juris ac cujusdam hujus loci Senatoris filium, in miro eundem deprehendo ſtatu: Sitiebat vehementer, corpus hinc inde jactitabat, anxius valdè erat circa præcordia, ſpasmus aderat cynicus & artuum præcipuè notabilis convulſio. Statim ſibi pereundum eſſe putans, de reſtitutione plenaria omninò deſperabat. Interim nec ullum paſſionis Colicæ, nec febrilis invaſionis præſtò erat ſignum: Pulſus equidem quodammodo celerior percipiebatur, haud verò præceſſerat frigus, horror, pandiculatio, dolor lumborum & qui hujus farinæ ſunt alii febrium vel intermittentium, vel continuarum præcurſores. Sæpius in hæc verba vociferando, vel ejulando potiùs prorumpebat: Væ meis manibus emortuis jam & ſtupidis, ita, ut eas vix amplius ſentiam! Quas propterea inſpiciens, eryſipelaceô quôdam colore tinctas vidi, dextrâ tamen præ ſiniſtra magis rubente. Cœnaverat præcedenti veſpera adhuc bene & optimo cum appetitu cibum ſumſerat; duabus verò poſt horis, dicta ſubitò ipſum invaſerant ſymptomata, quibus tempore mei acceſſus magis magisque exagitabatur. Inquirenti mihi ſeduiò in eorum cauſam, ſuſpicio haud ſine ratione, aſſumti in cœna forſan cum eſculentis vel potulentis veneni oboriebatur, unde citiſſime Tartari Emet. M. grana duo ipſi exhibui, additâ mixtura quâdam alexipharmacâ, vomitorii operatione finitâ, cochleatim ſumendâ. Quô factô domum redux, lectum peto ſomnô fruens, ſexta verò matutina ad Ægrotum denuò me conferens, eundem ſemel ſaltem amarulenta quædam evomuiſſe, uſurpatis verò poſtea dictæ mixturæ aliquot cochlearibus, per duas horas ſomnum cepiſſe cognoſco; Anxietas quoque quodammodo remiſerat, convulſionibusque pacatioribus viſis, ut reſiduô mixturæ utatur & corpus ad blandum componat ſudorem, injungo. Circa undecimam meridianam, rurſus ipſum viſitans, paulutum quidem eum ſudâſſe, anxietates verò & cæ-

tera ſymptomata recruduiſſe comperio, ita, ut quò ſe verteret, neſciret; Mira inſuper digitorum dextræ præſertim manus contorſio & retrorſum verſus incurvatio advertebatur, unde exquiſitiùs eam contemplans, haud procul ab articulatione carpi cum brachio in illa regione, ubi pulſus explorari ſolet, exiguum aliquod vulnuſculum, vel potiùs fiſſuram acutô quaſi inſtrumentô inflictam ac cicatrice jam obductam conſpicio; Interroganti mihi, quænam ejus cauſa, reſpondet Pater, heri circa quintam veſpertinam filium cum cane ei familiari luſiſſe, hunc verò, poſtquam ipſum aliquatenus irritârat, levi eum petiiſſe morſu, unde, quicquid viderem vulnuſculi, eſſet ſuperſtes. Neque tamen veroſimile ſibi videri, præcipuè cum canis non fuerit rabidus (quem dato alliciebat ſignô, ſatisque comiter & ſine ullo furoris veſtigio hero ſuo & omnibus præſentibus abblandientem, mihi monſtrabat) occaſione inflicti vulnuſculi ejuſmodi horrendam ſymptomatum ſyndromen produci potuiſſe. Ad quæ, vel maximè id fieri potuiſſe, regeſſi, peſſimèque cum Ægroto actum fuiſſe, oſtendi, quòd tamdiu veram ejus infortunii cauſam celaverint; Quam unicè igitur dicto canis morſui adſcribens, partem læſam ſcarificari ac cucurbitulam ei imponi jubeo; Quæ adminicula, cum ille admittere nollet, aquâ ſalsâ vulnus fricari remotâque ſic cicatrice Topicum ex Aq. Theriac. Spir. Theriac. camph. & aliis calidisſimè ſæpius imponi curo; Poſtea datis aliquot doſibus ſalis volatilis Viperarum, paulatim quævis evanuêre ſymptomata ac brevi profecit ita Ægrotus, ut optimè cum priſtina in gratiam rediret valetudine.

Apparet ex hiſce luculenter, in omni morſu cavendum eſſe, etiamſi non rabiat animal. Haud equidem Bellonio adſtipulari poſſum, qui, referente ſic Bonetô *Labyr. Med. extr. p. 353. §. 93.* quemlibet canis dentem virus gerere aſſerit; Neque hoc in negotio ſalivæ caninæ per inflictam plagulam ſanguini communicatæ tot miſeriarum cauſam tribuerem, quin potiùs facerem cum iis, qui in ſimilibus morſibus ab animalibus haud venenoſis illatis, nihil veneni ad ſanguinem læſi ſubjecti pertingere, ſed quævis ſymptomata à nervoſarum fibrillarum per morſum excitata vellicatione, lancinatione, diſtenſione ac ſpasmodicis per conſenſum aliarum partium contractionibus oriri judicant, uti hanc ſententiam Doctiſſimus Dominus Melchior Friccius *Paradox. Med. 7. p. 171. & 195. ſeq.* haud ita pridem optimis corroboratam argumentis erudito exhibuit Orbi. Cæterùm non planè inaudita me hic propoſuiſſe, docet inſtitor ille, cujus

jus Martinus Liſterus *Exerc. de Hydrophob, p. m. 127.* meminit, qui demorſus à cane non rabido, per plurimos annos ſubinde in quacunque corporis parte, præſertim in pene, ſæviſſimos percepit cruciatus. Sic Foreſtus *Obſ. 27. lib. 10. de Cerebri Morb.* de Monacho quodam refert, quòd à canicula, quam in ſinu fovit, dum confeſſioni vacaret auriculari, in labiis commorſus ſit, ex quo poſtea factus fuerit rabioſus; Cui Hiſtoriæ in Scholio ſubnectit Exemplum, celebris illius JCti Baldi, qui itidem ludendo cum ſua canicula, morſus ac in maxima rabie & metu aquæ extinctus eſt. Diſcant hinc illi, quibus canum in delitiis eſt conſortium, ne temerè nimis ipſorum fidant blanditiis; Facile namque fieri poteſt, ut & hi adulatorum æmulentur mores, qui, dum maximè abblandiuntur, ſummam non raro intentant perniciem.

OBSERVATIO IV.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De intempeſtivo Pudore Ægrotis noxio.

QUemadmodum Verecundia viro egenti unutilis, compluresque mortales reperiri, quibus in negotiis civilibus magno bono fuerit, nihil omninò puduiſſe, rectè à nonnullis aſſeritur; Sic in morbis, quoties urget neceſſitas, pudorem abjiciendum eſſe, plurimi hactenus in ſuis Scriptis ſedulò inculcârunt. Sic Paſtor ille, cujus Ephem. *Dec. 2. An. 4. Obſ. 157.* fit mentio, quòd de fluxu ſuo hæmorrhoidum nil medico diceret, mortis præmaturæ facta eſt victima. Simile pudibundi cujusdam Hernioſi, qui aliàs curari potuiſſet, legitur Fatum apud Helvvigium *Obſerv. Med. 107.* Sic Matrona diuturnô fluore albô detenta, præ pudore Medicorum detrectans auxilia, lethalem uteri incurrit exulcerationem, ubi ex Regner. de Graaf Theoph. Bonet. Polialth. *Tom. 3. p. 68. ſeq.* meminit. Hildeſiæ quoque jurium Practici Spanmanni quondam vidua, referente ſic Clar. Dn. Brechtfeldiô *in Act Hafnienſ. An. 1671. Obſ 108 p. 199.* Eryſipelate tum medium corpus cingente, tum alterius tibiæ laborans, illudque præ pudore diſſimulans, lethi ante tempus deguſtavit acerbitatem. Hiſce & ſimilibus forſan ab Aliis Obſervatis ſequentia, quæ propria ſuggerit Praxis, adjungere placet. Annô, ni fallor, 1688. Capitaneus quidam M, S. robuſtus, formoſus, in flore ætatis conſtitutus.

tutus, unicus Parentum Filius, qui pulchram quandam hujus loci virginem ardenter diu amaverat, ejusque nuptias non ſemel, fruſtra tamen hactenus tentaverat, morbo corripitur iliacô; Adeſt pertinax alvi conſtipatio, acutus inteſtinorum dolor; ſequitur mox ſitis intenſiſſima, vomendi continuum deſiderium ac frequens aſſumti potus flavedine jam tincti, aliorumque poſtea ſtercoream plane ſpirantium mephitin per os ejectio. Manet in hocce miſerando ſtatu ad ſeptimum usque diem, vel quòd nihil periculi morbo ſubeſſe exiſtimaret, vel quòd veram ejus cauſam, uti poſtea comperi, propalare nollet, ſine ulla adhibita Medicina, nullius, quicunque etiam Medicorum ipſi commendaretur, admittens acceſſum. Matris tandem lachrymis & precibus commotus, me acceſſi concedit; Vix cubiculum ingrediens pavimentum variis undique conſpurcatum inquinamentis, quæ evomuerat, conſpicio, teterrimô nares feriente odore; Unde facilè conjiciens, quid morbi Ægrotum lecto teneat affixum, propiùs me ad eum converto; Pulſum vix perceptibilem, pedes manusque frigidô madidas ſudore, faciem Hippocraticam & nulla non mortem ante fores prænuntiantia ſigna, mentem interim adhuc ſatis ſibi conſtantem loquelamque robuſtam (qualia Iliacis ad ultimum usque halitum vitæ non rarò conſtanter adeſſe, ſæpiùs obſervavi) in ipſo deprehendo. Imminentem igitur lugubrem hujus morbi cataſtrophen dum mente volvo, aſtantes, imò ipſam matrem cubiculô exire jubet æger, haudque parùm me conſternatum his præter propter alloquitur verbis: Non me fugit, Domine Doctor, quantâ curâ ac ſedulitate in morbis aliàs me Tuô ſublevaveris conſiliô; Æquum proinde fuiſſet, ut citiùs ac initiô ſtatim hujus infirmitatis tuam denuò implorâſſem fidem; Quò tamen veram hujus negligentiæ cognoſcas rationem, neque ex diffidentia erga Tuam dexteritatem, neque ex alia cauſa id factum ſcias, niſi ex ſolo pudore, qui, ut ulli radicem morbi aperirem, hactenus permittere noluit; jam verò ad haſce redactus miſerias, conſultius duco, ut ea, quæ ad hoc usque tempus occultare placuit, tuo exponam conſpectui: Quibus dictis quælibet removet integumenta, retractóque induſiô denudatum mihi monſtrat Scrotum, magnitudine capitis infantilis, durum, Sphacelatum ac nigrô colore conſpicuum; Quô factô, vides jam, pergit in ſuo alloquio, verum tot cruciatuum patienti à me animô toleratorum fontem; Reliquum eſt, ut tria jam obnixè abs Te petam; Primò, ne ulli hominum, præ primis verò notæ illi Puellæ, quam tantoperè

toperè hactenùs adamavi, verbulum de hocce meo aperias malo; Secundò, ſi illô me adhuc liberari poſſe cenſeas, ut nihil eorum, quæ ad recuperandam priſtinam ſanitatem quicquam conferre poſſunt, intermittas; Tertiò verò, ſi nihil ſpei pro detegenda meliori valetudine ſupereſſe exiſtimes, ut candidè mihi id indices, quò deſtitutus ſpe ulterioris commorationis in hac vita ad cœleſtem illam, beatumque prout veros decet Chriſtianos, me præparare poſſim diſceſſum. Ad quæ, conſideratis bene omnibus circumſtantiis hocce dedi reſponſi: Teneri quidem quemlibet Medicum, ut, ſi quid ſub fide ſilentii ipſi committatur, nulli quicquam de eo referat; Interim in præſenti negotio non opus eſſe tantâ ſollicitudine, cum in tali verſetur ſtatu, in quo ipſius Enterocele propalata reſpectu matrimonii, quod cum memorata virgine inire hactenùs tantoperè expetierit, impedimento ampliùs eſſe nequeat; Vix enim eum ad aliquot horas ſuperſtitem futurum, meque propterea tam audacter triſtè hocce aperire nuntium, ut abjectis quibuslibet mundanis cogitationibus ad cœleſtem confugiat Medicum, viamque animæ pandat ad glorioſam ejus in Cœlo receptionem. Bene ſe res habet, regerit ille ſatis animosè, neque magis me tibi devincere potuiſſes, quàm quòd absque vanis promiſſis nudam mihi ediſſeras veritatem; Quibus verbis prolatis, Confesſionarium accerſi curat, acceptôque cum ſumma devotione viaticô, quô ſalutarius dari nequit; vix poſt duas vel tres horas inter preces adſtantium, ſuam DEO, à quo illam acceperat, reddidit animam

Eôdem Annô longè meliùs ſalutis ſuæ rationem habebat certa quædam matrona, mercatoris N. M. uxor, 36. circiter annorum, tertium cum temporis imprægnationis agens menſem: Dum enim ſubitò in totalem Iſchuriam incidit, ac intra quatuor dies ne guttulam urinæ emittit, abdomen interim mirum in modum intumeſcere cœpit, inſolitamque reſpirandi difficultatem advertit, meam ſibi proficuam operam credens, ut eâdem ipſi præſtò ſim, deſiderat: Cui petito lubenter annuens, advolo, ac, ne quid negligentiùs in ipſa accideret curatione, in cuncta ſcitu mihi neceſſaria diligenter inquiro. Ob dorſi vehementes dolores calculi initiô oboritur ſuſpicio, quæ tamen nullis aliis ſignis ejus præſentiam confirmantibus, mox iterum diſparet. Diuretica fortiora, ob metum, ne ſanguinem, vel etiam ipſum ex utero deturbarent fœtum, propinare haud conſultum duxi: Ut interim liberum lotio conciliarem exitum, internis æquè ac externis

auxiliis omnem lapidem movi; Aſt cuncta incaſſum & irritò planè conatu, urinæ ſuppresſione nihilominùs continuante ac varia alia in ſcenam producente mala. Dum igitur, quid ulterius agendum, anceps fermè hæreo, fortè fortunâ in hanc incido quæſtionem, an in partibus genitalibus quendam ſentiat tumorem? Ad quam illa erubeſcens negativè reſpondet; Ob vultus colorem mutatum, ſuſpecta mihi erant ipſius verba, unde certiora mox remedia promittens, ad tempus diſcedo, domumque veniens Obſtetricem, cujus operâ aliàs in partu uſa erat, vocari curo, cui Ægrotæ expono morbum etiam atque etiam ei injungens, ut ad ipſam properet partium genitalium luſtrationem, &, ſi quid præter naturam in iis deprehendat: quod forſan præ pudore illa mihi confiteri noluerit, ſtatim de eo me faciat certiorem. Sedulò hæcce, quod ipſi injunctum peragit, paulòque poſt ad me revertens, in vagina uteri tumorem quendam hærere, imò extra illam hunc quodammodò propendere refert. Cognoſcens hinc aliquem vaginæ prolapſum adeſſe, à quo Urethra ita comprimatur, ut urinæ tranſitum deneget, intempeſtivam Fœminæ miratus ſum verecundiam, quæ facilè in mortis diſcrimen ipſam adducere potuiſſet; Juſſi igitùr extemplò, ut obſtetrix ipſius repeteret ædes, adhibitôque Topicô quôdam emolliente, quod in Pharmacopolio parabatur, absque omni violentia tumorem ſurſum verſus reprimeret, ad ejus relapſum verò impediendum, Pilam uterinam vaginæ immitteret. Abit illa dictis morem omninò gerens. Vix verò ſublevatô tumore liberatôque ſic meatu urinariô à ſua compreſſione, lotium in maxima prodit copia ac liberè poſtmodum ſine ullo effluxit impedimento, ita, ut mulier dicta ad hunc usque diem bellè ac pancraticè vixerit.

OBSERVATIO V.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De

Hydrope lethali ex aſſumpta nimia Balſami Sulphuris Terebinthinati quantitate.

ANnô 1687. venit ad me Wilh. Halbbauer, miles quondam hujus urbis, in vicino nobis pago Emmerthen tunc degens; venit, inquam,

quam, vultu luridô, cachecticô, ventre aſcitico, tumidô,ita, ut propter ſummam ejus expanſionem vix reſpirandi ipſi eſſet libertas, multò minùs præ illa inſigniter tumefactos intueri poſſet pedes. Vix meum intraverat domicilium, cùm ob debilitatem ex moleſtiſſimo itinere contractam ſcamno ſemianimis quaſi inſidere cogeretur. Exhibitis illi nonnullis, quæ ad manus erant, refocillantibus, recollectisq́ exinde aliquatenus viribus, mihi quærenti, unde in deplorandum huncce incidiſſet ſtatum? reſpondet, ſe jam aliquoties Febris tertianæ intermittentis paroxyſmum perpeſſum eſſe, cui quòd manibus victus ſibi quærendus, cùm diutiùs vacare non potuerit, tandem, ut eum profligaret, ſequens oppoſuerit remedium. Emerat ſcilicet ab illis hominibus, qui aquas, olea deſtillata & ſimilia hinc inde circumferunt venalia, phialam Balſami Sulphuris Terebinth. drachmâ unâ cum ſemiſſe circiter repletam, dictâ autem Balſami quantitate omni, vini aduſti unciis ſex infusâ, ferculum hocce paulò ante imminentem Paroxyſmum aliquot hauſtibus animoſè ingurgitarat, haud tamen adeò auſpicatô effectu: Frigus equidem febrile cum horrore & pandiculationibus ſolitis haud ampliùs in conſpectum prodiêre, aſt æſtu continuô & intenſiſſimô correptus, omnia ſenſit inflammata, Tantaleâque ſiti afflictus, tenuiori & ruſticanô illô potu, quem Noſtrates Kavent vocant, exſatiare ſeſe non potuit. Sequentes aliquot dies in eodem transegit ſtatu, niſi quòd lancinantibus & rodentibus inteſtinorum doloribus miſerè excruciatus fuerit, quibus tandem remittentibus pedes intumeſcere, venterque in Aſciticam talem, quam adhuc præ ſe ferebat, aſſurgere inceperunt molem, paulatim hâc tantum ſumente incrementum, ut rupturam abdominis quis metuere potuiſſet. Quid multis? Efflagitat ille remedia; Præſcribo hæc lubenter ſuggeroque pro renata, de plenaria interim curatione ob varias cauſas fermè deſperans. Ille ob curtam ſuppellectilem præparationem negligit Medicamentorum, repetit ſuum in dicto pago domicilium, omniaque ſoli committens naturæ abit ad plures, egregiô documentô, quàm peſſimè ſibi conſulant, qui ſine velis & remis ſanitatis navem fluctibus ac remediis tradunt empiricis

OBSERVATIO VI.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De

Lienis Ruptura à forti percuſſione, Cadaverumque jam ſepultorum ac iterum effoſſorum inſpectione quandoque valde neceſſaria.

AN corpora ſemel humata poſt aliquot dies rurſus effoſſa inſpicere teneatur Medicus, ſcio apud nonnullos in diſquiſitionem veniſſe, aliis affirmativam, negativam aliis tuentibus. Meum non eſt, deciſô quôdam hancce componere litem, qui tamen, ſi, quænam hac de materia mihi ſit ſententia, quis ſcire cuperet, inter Cadavera maximam partem jam putrefacta, & illa, quæ quidem terræ per aliquot dies jam commiſſa, notabilem tamen ob varias cauſas nondum ſubiêre corruptionem, diſtinguerem, ac ratione illorum Medicum ad inſpectionem cogi non poſſe, ratione horum verò illum ad eandem adminiſtrandam vel maximè teneri, neque, quia Reipublicæ intereſt, ut maleficia haud maneant impunita, ullam tunc excuſationem locum invenire, aſſererem. Ratio utriusque aſſerti ex ſequentibus magis eluceſcet: Ante plures annos in Præfecturæ Calembergenſis pago quodam Schlitten dicto, vexillifer aliquis Equitum ex Militia Hannoverana, cui hoſpitium apud ruſticum hujus loci aſſignatum erat, in quasdam cum ſuo Hoſpite, neſcio ob quas cauſas, incidit rixas, quibus equidem compoſitis ipſi tamen ſimultas cum hoc intercedit, ita, ut infenſum re ipsâ teſtificandi animum ſedulò quærat occaſionem. Quæ quoque ſequenti die Dominicâ ſe offert: Dùm enim dicti loci incolis, quòd in proprio Templo Sacra matutinô tempore non celebrentur, horum gratiâ ad haud procul diſſitum pagum, Jeinſen, ſit eundum, inter alios etiam memoratus Ruſticus cum vexillifero, ille quidem pedibus, hic equó vectus, Templum frequentat; Finitis verò Sacris, dum quilibet proprias repetit ædes, Vexillifer Ruſticum aliquot paſſibus præcedentem concitatô inſequitur equô, velocique hujus curſu ipſi appropinquans ſimulansque, ac ſi præter intentionem id fieret, dextrô pede ocreis munitô ipſius Hypochondrio ſiniſtro tam violentum infert ictum, ut ſemimortuus in terram concidens, vix vitæ ampliùs præ

ſe

ſe ferret veſtigium. Vexilliferô callidè ſatis agente, ac ſi planè eorum, quæ Hoſpiti ſuo acciderant, eſſet ignarus, reditumque ad hoſpitium ſuum maturante, alii ejusdem Pagi incolæ ex Templo ad ſua properantes domicilia, Ruſticum humi proſtratum in dicto inveniunt ſtatu, ac ejus faciei aquam frigidam adſpergendo, corpus quoque diverſimodè agitando, id efficiunt, ut ſuis eundem paulatim ad ſe redeuntem in propriis ædibus reddere poſſint. Adventanti huic infirmo ſtatim in hypocauſto ſternitur lectus & omnia ad ejus membra frigore quaſi congelata (Accidebat enim hoc paulò poſt Feſtum Nativitatis Chriſti) iterùm refocillanda ſuppeditantur. Interim Uxore & cunctis Propinquis ad inopinatum huncce caſum obſtupeſcentibus neſciisque, unde ſubitaneum hocce infirmo obtigerit accidens, hic tandem magis ſibi redditus, totum negotium pleniùs enarrat. Advertens id Vexillifer, fugâ ſalutem ſibi quærit, dum interea Ruſticus ob animi deliquia & alia Symptomata ſupervenientia magis magisq; in deterius ruens, omnique Remediorum auxiliô deſtitutus, ipsô die, qui ſequitur, ſubitò cum morte commutat vitam. Ob lugubrem hunc Caſum conſternatio oritur inter omnes, non tamen adeò de Facti ad Magiſtratum delatione, quàm de funere Defuncto faciendo ſollicitos, qui quoque tertiâ poſt obitum die ſolenni ſepulturâ Terræ committitur. Interea hac de re rumor undique diſſeminatus ad ipſos tandem Præfectos Calenbergenſes proſerpit, quibus Factum ad Aulam Hannoveranam deferentibus, per Mandatum propriâ manu Sereniſſimi Ducis Johannis Friderici beatiſſimæ memoriæ ſubſcriptum, ſeriò injungitur, ut Cadaver jam ante novem dies Terræ datum iterùm effodi meque cum Chirurgo quodam citiſſimè ad ejus inſpectionem evocari curent. Satis fit illi Mandato omni ſedulitate, me quoque acceptô curru & literis, ſine mora cum deſiderato Chirurgo ad deſignatum Pagum Schlitten iter ingrediente: Quô demum confectô, effoſſum cadaver ſuo adhuc capulo incluſum in Cœmiterio noſtro ſeſe offert conſpectui, quod igitur in aptiorem locum delatum nobis traditur examinandum. Adſunt Alii ſtantes à parte vexilliferi Criminisque excuſandi gratiâ, prætexentes, Defuncti corpus jam tredecim dies exanimatum, decem verò terrâ obrutum fuiſſe, unde non potuerit non ipſius ſubſtantia putrefieri ac in talem corruptionis devolvi gradum, ut hôc rerum ſtatu Medici certi quid de cauſa Mortis ex ejus inſpectione depromere nequeant; Quibus ſilere juſſis, Alii Defuncti Familiæ magis addicti, ſeſe opponunt,

Præfecti inprimis hanc Excuſationem nec planè pro nihilo habentes, nec tamen omninò approbantes, ut Mandato Illuſtriſſimi ſatis fiat, injungunt ac ſtandum hìc eſſe judicio Medici & Chirurgi, pronuntiant, quos propterea monent, ut ſine Conſcientiæ læſione, quicquid ſui ſit muneris, ſedulò exequantur. Cadaver itaque denudatum, exteriùs recenter emortuo haud abſimile nobis viſum eſt, niſi quòd abdominis Muſculi hinc inde putredinis labe infecti quodammodò conſpicerentur. Fœtorem emittebat tolerabilem; In Hypochondrii ſiniſtri regione percuſſa, Suggillatio magna, abdomen verò valde expanſum inſignique mole turgidum conſpicuum erat; Quô demum incisô, omentum cum inteſtinis flatibus adhuc haud parùm diſtenſis proſiliebat, quibus in latere dextro remotis viſcera vel ſub- vel iisdem adjacentia quoad colorem, figuram & alias circumſtantias à naturali ſtatu vix deſciverant, dum contra iisdem inteſtinis à ſiniſtro hypochondrio dextrum verſus revolutis, cuncta extravaſato ſanguine perfuſa videbantur, cujus cruoris fontem ac ſcaturiginem nobis inveſtigantibus, ipſe monſtrabat Lien, utpote in cujus parte convexiori duæ notabiles fiſſuræ altè ſatis penetrantes & quarum ſingulis minimus imponi potuiſſet digitus, deprehendebantur. Nullus ex Præſentibus aderat, qui non ex fortiſſimo à vexillifero inflicto ictu rupturas haſce Splenis ortum duxiſſe judicâſſet, de quo etiam nulla mihi manebat dubitatio, cùm apud varios alios Autores ſimiles legantur Caſus, Excellentiſſimusque D. Chriſtianus Vaterus Obſervationem à noſtra parùm differentem *Ephemerid. Dec. 2. An. 8. Obſ. 197. p. 498.* niſi quòd Cadaver, de quo agit, omni ſuggillationis veſtigiô caruerit, cum Erudito communicaverit Orbe, ſic, ut labor noſter, quanquam in Corpore diu jam humato, haudquaquam fuerit fruſtraneus, ſed ejus beneficiô affatim de cauſa conſtiterit Mortis.

Haud adeô felicem in ea detegenda aliô me fuiſſe tempore, quam huic annecto, palam faciet Hiſtoria. Scilicet quartus jam agitur annus, quô tempore æſtivò in vicinia hujus urbis ante Præfecturæ Steuerwaldenſis pagum Sorſem dictum, inter ruſticum & meſſorem quendam, forſan de rebus nihili, peſſimæ oriuntur altercationes; A verbis venitur adverbera, dumque Ruſticus alteri cedere coactus fugam meditatur, ob ſepimentum tranſcendendum in illa retardatus, celeriorem ſui perſecutionem impedire nequit, unde adverſarius nactâ hâc occaſione, omnem exuens humanitatem, falce, quâ aliàs frumenta demetere ſolent, illius occiput cæſim petit graviſſimòque illa-

illatô vulnere ſeſe dat in fugam. Traditur miſerrime ſic ſauciatus curæ Empirici cujusdam ante Urbem in Monte S. Mauritii tum temporis degentis, qui quid cum eo peregerit, vel quâ ratione vulneris medelam inſtituerit equidem reſciſcere haud potui, Ruſticum interim tertiâ poſt acceptam plagam hebdomade, ex hac migrâſſe vita, pro certo aſſerere queo. Tertio poſt obitum die, hic à propinquis ſepelitur & quintô poſt ſepulturam, idem juſſu Magiſtratus Epiſcopalis effoditur, mittiturque ad me, ut cum Chirurgo Cadaveris luſtrandi ergò citò appaream, exploratâque conditione vulneris, de ejus lethalitate fideliter referam. Properavimus igitur circa ſecundam pomeridianam Cœlô tunc maximè æſtuosô exiſtente ad dictum pagum, quem vix intraveramus, cùm teter quidam odor nares graviter feriens de Cadaveris viſitandi nos clanculum admoneret conditione, qui eò moleſtior ſentiebatur, quò propinquiores cœmiterio, in quo illud omnium oculis expoſitum erat, reddebamur, intolerabilis tandem nobis viſus, quam primùm illud ingrederemur. Curioſitate rei allecta varii generis hominum ibidem conſpiciebatur Corona, naribus vel Salviæ, Rutæ vel Hyſopi foliis obturatis in Cœmiterio deambulans, aliis Balſamorum illitione, vel etiam Suffimentis ex Thure & ſimilibus fœtorem arcere conantibus, qui tamen maximè prævalens, quamvis ſui ſpernebat emendationem ac tam abominabilis cuilibet, afflabatur, ut potiùs nos ipſos ab omni operatione coërceret. Interim ne nihil non ejus, quod noſtri muneris, tentâſſe videremur, propiùs ipſum Cadaver noſtris luſtramus oculis, ipſiusque Caput vidimus planè monſtroſum, putridum, nigrum, inſigniter tumidum, ita, ut naturalem magnitudinem in triplo ad minimum ſuperaret; In Facie complanata & compreſſa admodum, vi naſi, oris, vel oculorum apparebat veſtigium, cujus deformitatis cauſam in capulo haud ſatis profundo ejusque operculo neutiquam concavo, ſed plano, non fruſtra quæſivimus, utpote quæ omnia à Scriniario lucro forſan inhiante majori, nimis compendiosè fabricata, ad continendum tamen Cadaver beneficiô clavorum ſibi invicem violenter ſatis adaptata erant; Quam quoque fortiorem faciei compreſſionem, ad ſubitaneam hancce Capitis computreſcentiam ac internum Tumorem haud levem præbuiſſe anſam, firmiter nobis perſuaſimus. Cæterùm vidimus quidem Vulnus occipiti cæſim factum ſatis grande, immiſſoquo Specillô utramque Cranii laminam penetravimus; aſt fœtor, quali in vita deteriorem me nun-

quam

quam percepiſſe teſtor: ac ſumma partium putredo nos ab omni ulteriori deterruit labore ; Unde quoque relictô cadavere ad diſceſſum nos paravimus, ac re infectâ, quicquam certi de vulneris lethalitate pronuntiare haud potuimus.

Utrumque Caſum in majorem initiò datæ Limitationis elucidationem prolixiùs, quodammodo hic delineare placuit : Sicuti enim in priore vix Medicus excuſari potuiſſet, qui, quòd Cadaver jam perplures dies fuiſſet humatum, ejus propterea apertionem & viſitationem recuſaſſet ; Vera namque mortis cauſa hôc modô in obſcuro manſiſſet, quam tamen ſcire Magiſtratum ad puniendạ delicta maximi intereſt ; Sic in Poſteriori quis eidem vitio vertet, ſi ad evitanda pericula propriumque tuendum corpus, quod ſanè ab ejusmodi fœtidis effluviis notabilem facilè poſſet contrahere labem, inſpectionis munus haudquaquam aggrediatur, idque eò magis, dum putredinem & corruptionem partium altiùs ita proſerpſiſſe advertit, ut certi quid exinde determinare ſit impoſſibile : Fruſtra enim omnis inſtituitur actio, cujus finem ut attingamus, nihil relinquitur ſpei.

OBSERVATIO VII.

DN D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI,

De

Arthritide vagâ ex Terrore, inteſtini verò Procidentia eôdem ſubitô ſanata.

TErroris reſpectu Sanitatis humanæ incommoda loquuntur tot celebrium Autorum Obſervationes, ut labore hancce meam communicandi, facilè ſuperſedere potuiſſem ; Interim quid vetat illis & alias ſuperaddere, quæ, quòd forſan ob has vel illas circumſtantias ab iis differant, Lectori haud adeò ingratæ erunt. Paucæ jam effluxêre hebdomades, cum hujus loci quidam Secretarius cum ſua conjuge è lecto ſurgens deſcendensque de Scala, quæ ad inferioris contignationis ducit hypocauſtum, forte fortunâ gradum quendam haud adeò accuratè obſervat ac gravi propterea lapſu terram verſus præcipitatur ; Ex quo ipſo tamen parum ei accidit mali, niſi quòd in dextro humero leviter contuſo motus, quædam ad nonnullos dies perciperetur impotentia, brevi tamen poſt illitam aliquoties Aquam Anhal-

[illegible]inam iterum ceſſans. Uxor interim deſcendentem à tergo in[illegible]ens maritum, dum labenti præſidium ferre nequit, terrorem lapſu ejus ſibi incuſſum vocif[illegible]ratione & planctu miſerabili teſtatur. Maritus i[illegible]itur dum ſine notabili noxa ſuum fert lapſum, ejus Uxor tale quod reſpectu ſui terroris de ſe gloriari nequit; Vix enim horæ ſpatium præterlabitur, quô illa dolores in variis corporis membris, potiſſimùm verò in dorſo & lumbis ſentire incipit; Accedit motus pedum impotentia, ſæpiùsque mutatur Morbi Scena ita, ut dolores, qui hanc jam invadebant partem, paulò poſt in alias transferrentur, ſopitisque pedum cruciatibus illicò ſcapulæ afficerentur & his demum tranquillis alia iterùm membra iidem occuparentur, noctu magis quàm interdiu ſævientes. Verbô ut me expediam, Sale ſcorbutico præcedentem terrorem magis commotô & ſui juris factô, Arthritidi vagæ, quam cum nonnullis Neotericis Spaſmorum Scorbuticorum nomine ſatis commodè exprimi poſſe puto, feneſtræ erant apertæ, quâ quoque dicta Ægrota per plures dies vehementer affligebatur, tandem convenientibus Remediis: quæ inter Cinnabarina cum pulvere Lumbricorum terreſtrium & tantillo Opii maritata, omnibus aliis palmam præripiebant, abhocce malo feliciter liberata.

Cæterùm Terrorem in dicta Muliere tam nocivum præter opinionem in aliis admodum proficuum fuiſſe, uti paſſim in hiſce Ephemerid & alibi legitur, ſic Obſervatio, quam quidem non ex propria Praxi, ſed Relatione Viri cujusdam Reverendiſſimi fide maximè digni trado, affatim teſtatur. Vocatus quondam D. Rottendorffius Medicus Scriptis & Famâ apud Poſteros adhuc ſatis celebris ad Celſiſſimum quendam Epiſcopum, procidentià ani eundem deprehendit miſerè afflictum, contra quem morbum Balneum ex Limacibus Cœlô pluviosô in hortis repentibus cum ſufficienti Aquæ quantitate Referendiſſimus Epiſcopus inſigne ſentit levamen prolapſumque inteſtinum facilè poſtea reponitur. Præſcriptô tunc idoneô vitæ regimine non neglectis iis, quæ Ani relapſum præcavere poſſunt, laudatus Medicus ad ſuos revertitur. Poſt ſemeſtre tempus Reverendiſſimô Epiſcopô, neſcio ex qua cauſa eôdem correptô malô Rottendorffii opera denuò imploratur, qui quoque ſine mora ſeſe ſiſtens, locum inſpicit affectum, ac non tantùm ultra modum inteſtinum prolapſum, verùm etiam ejusdem ad præternaturalem quandam duritiem & inflammationem obſervat diſpoſitionem. Admoti tunc conveni-

venientis cujusdam Epithematis ope, Symptomatibus his mitigatis, Sellam inverſam in medio conclavis collocat, Celſiſſimumque, Ægrotum denudatis clunibus ipſi ita imponi jubet, ut inteſtinum propendens ſuo ſemper pateat conſpectui; Obtemperatur ſedulò, dum interim laudatus Medicus extra conclave ferrum candefactum clanculum ſibi tradi curat, cujus alteram extremitatem variis linteis obvolutam manibus tenens, hypocauſtum denuò intrat ac concitatô gradu rectà ad Poſteriora Ægroti tendit; Qui conterritus hôcce ſpectaculô, quid ferrô candenti intendat? dum quærit, regerit Rottendorffius, neceſſe eſſe, ut illud ejus ano intrudat: Simulante igitur hôc, ac ſi jam dicta exequi vellet, Reverendiſſimus adhuc magis obſtupeſcens hiſce verbis; Du ſolt dir den Hencker thun/ ſubitò ſubſultat, caligasque attollendo dum contra atrox hocce Remedii genus ſeſe defendere añititur præter omnem expectationem inteſtinum ad locum ſuum naturalem omninò retroceſſiſſe deprehenditur, egregiô exemplo & Terrorem tempestivè excitatum inter proficua Remedia ſuum nonnunquam ſibi vendicare locum. Cujus Obſervationis fidem eò minùs ſuſpectam credo, quò magis eandem contra Rationem haudquaquam pugnare, imò forſan aliàs ante Rottendorffii tempora ſimilem per Terrorem medendi methodum cum fructu adhibitam fuiſſe, novi, quam vivis quaſi coloribus Rodericus à Caſtro *Tract. de Morb. Mulier. Lib. 2. Sect. 2. Cap. 16. p. m. 266 ſeq.* depictam refert: Præſtat (ſunt ejus verba, digna ſanè, quæ huic inſerantur loco,) Cauterium actuale ignitum (loquitur autem de Uteri Prolapſi reductione) manu oſtentare, ac ſimulet Medicus vel Obſtetrix velle partem tangere; ita enim Natura retrahitur & cum ea Uterus ipſe, aut pars aliqua, ſi quæ ſit, quæ extra promineat, aut rectum inteſtinum, aut alia. Vel, ſi mulier timidiuſcula ſit, vivi mures filô ligati cruribus repentè ſubmittantur. Scribit porrò, retuliſſe ſibi quondam Andream Valcacerum, Chirurgiæ in Academia Salmanticenſi Profeſſorem, Vulnus quendam in ventre accepiſſe, per quod inteſtina egrediebantur; quæ ut reducerentur in ſuam ſedem, nullum aliud Medicamentum profuiſſe, quàm candens ferramentum magnum, quod coram Patiente geſtans vulneri ſe applicaturum finxerit ejusque rei ſubitô terrore è veſtigio inteſtina in ſuum locum reducta fuiſſe. An igitur prædictus Rottendorffius Rodericum à Caſtro imitatus fuerit, an verò ex proprio invento (fuit enim Medicus ingenioſiſſimus,) in hancce juvandi inciderit Methodum, pro certò equidem aſſerere

non

no audeo, qui interim, cùm plures Teſtes plus probent, quàm unus, in majorem utriusque fidem ac ad ſummam Terroris in corpora noſtra efficaciam oſtendendam oblivione hæcce ſepeliri, admittere nolui.

OBSERVATIO IIX.

DN. D. JOANNIS PETRI ALBRECHTI,

De

Indiciis ex Pulſu deſumptis nonnunquam fallaciſſimis.

QUicquid etiam Tſinenſes de infallibili quaſi ex Pulſu quasvis Corporis humani infirmitates cognoſcendi glorientur certitudine, facimus tamen cum illis, qui eorum peritiam in hoc negotio admodum lubricô niti fundamentô aſſerunt, imò maximam partem Doctrinæ eorum de Pulſibus tanquam nugatoriam & vanarum pollicitationum plenam, floccipendunt, præprimis verò inculcantes, antequam quis de Ægrotorum pulſu aliquod ferat judicium, optimè examinandum eſſe, an etiam is ipſis ſit naturalis ac in rectà eorum valetudine idem deprehendatur? In quo, uti aliàs ſæpius Medicos deceptos eſſe paſſim legitur, ſic de me ipſo teſtari poſſum, notârunt que id non pauci haud ſine admiratione, quanquam utriusque carpi Arteriæ haud adeò profundè jaceant, pulſusque exactè ſatis â Medicis applicatis digitis cognoſci queat, eundem tamen mihi quoad vires & corporis actiones ſatis robuſto à prima juventute ad hoc usque tempus debiliſſimum & celeriorem conſtanter fuiſſe, ita ut illi, qui extra Profeſſionem Medicam viventes artem pulſus explorandi haud ita callent, ſæpiùs eundem percipere non potuerint, deceptique hôc modô, arterias meas plane pulſante deſtitutas eſſe motu putarint. Aliter quodammodò ſe res habet cum quadam hujus loci Virginum Religioſarum Superiore quam Dominam Noſtrates vocant; Ad eam viginti quatuor abhinc annis primâ vice accerſitus in Febre ardentiſſima, quâ tum temporis detinebatur, cùm utriusque Manus attigiſſem Pulſum eundemque ſatis robuſtum & æqualem, imò ratione celeritatis naturali ſimillimum deprehendiſſem, Bonô animô ſitis, erga Adſtantes dicebam; Neque enim præſente tali Pulſu aliquid mali metuendum. Ad quæ una ex cœtu regerebat; Cave, Domine, ne falaciſſimum in noſtra Domina Tibi imponat ſignum,

upote, quæ hoc, uti cuncti Medici, quorum operâ antea ſæpiùs uſa eſt, unanimiter confeſſi ſunt, præ cæteris habet ſingulare, quòd in Morbis acutis pulſus priſtinæ indolis ac ſatis ſanus conſtanter ipſi maneat. Neque falſa mihi narrata eſſe in ipſo Morbi expertus ſum decurſu: Etiamſi enim noſtra Ægrota ingenti premeretur æſtu, ſiccitasque oris ac faucium, Vigiliæ, Deliria & Convulſiones morbum comitarentur, pulſus tamen nulla unquam obſervabatur notabilis mutatio, quinimò, quemadmodum Febris ardentis tempore à naturali ac ſanò haudquaquam declinabat, ſic devictô morbô recuperatâque Sanitate ejusdem ab illo, quem corpore adhuc ægrotante adverteram, aliqualem differentiam nullatenus annotare licuit. Sic aliis temporibus variis Febrium generibus, imò ante biennium Pleuritide exquiſitâ eandem Dominam laborâſſe recordor, in quibus morbis Pulſum ſemper antiquum obtinuiſſe, neque ratione tarditatis, celeritatis, vel aliarum circumſtantiarum notabilem unquam præ ſe tuliſſe varietatem, plures mecum teſtabuntur ejus Ordinis Religioſæ, quæ tunc ipſi fuerunt præſentes. Ex quibus apparet, quàm cautè, ſi ex pulſibus aliquid certi prædicere velimus, ſit procedendum; Uti enim in Priori Caſu, quem de me ipſo retuli, facilè Medico Subjecti, quod præ manibus habet, ſufficienti cognitione deſtituto, vanus & panicus planè incuti poſſet terror, ita, ut ex timore periculum præſagiat, ubi nihil minus adeſt, ac omnia potiùs ſunt in vado; Sic in poſteriori eidem cuncta omnis diſcriminis expertia videri, haudque leves conſequenter in ipſa curatione committi poſſe errores, quis non videt? Apparet exhiſce, inquam, quàm malè ſibi conſulant Ægroti, qui Vertumnô mutabiliores ab ordinariis & iis, quibus ex longa Praxi ipſorum Complexio nota & cognita eſt, ſine ulla cauſa ad alios tranſeunt Medicos; De qua Materia, cùm in *Idea Medici Conſultantis*, quam propediem prelo ſubmittendi animus eſt, prolixiùs acturus ſim, hic loci nihil addo interim unicum hoc ſilentio præterire nequeo, idem, quod à Tulpio, Claudero nonnunquam paſſim obſervatum legi, & mihi aliquando in Reverendo quodam Patre Soc. JESU (cui, ni fallor, cognomen erat Schrencken) obveniſſe: Cùm enim ad eum auxilii in quodam morbo ferendi gratiâ accerſitus, pulſum attingerem, in utraque manu nullum ejus apparuit veſtigium; Attonitus, hærens ejus cauſam ex me quærentibus aliis adſtantibus Patribus, aperui eam fideliter, hominemque absque ullo me inveniſſe Pulſu dixi; Ad quæ

ſubri-

ſubridentes illi referebant, operam & oleum me perditurum eſſe, ſi in hoc individuo Pulſus explorandi gratiâ interioris Carpi quærerem Arterias, quas ſingulari Naturæ luſu in exteriori & oppoſita manus parte inter policem & indicem collocatas ac fortiter ſatis pulſantes me depreh[e]nſurum eſſe affirmabant. Monſtratâ ſic viâ illas facilè detexi, ac ex iis æquè bene ea didici, quæ ſcitu mihi neceſſaria erant, ac ſi in naturali loco ſitum habuiſſent. Cæterùm, qui plura de Pulſuum inſigni nonnunquam fallacia ſcire avet, conſulat L. Bellini Tract. de Pulſ. *p. m 73.* Excellentiſs. Pechlini *Libr. 2. Obſ. Phyſ. Med. 5. p. 209. ſeq.* Boneti Labyr. Med. extric. *p. 22. §. 62. ſeq.* Tulpij Obſerv. Med. *Libr. 3. cap. 45.* David von Hoogſtraten Differt. Epiſt. de hodierno Medicinæ Statu *pag. 21.* Excell. Viti Riedlini Lin. Med. paſſim. Sempronium Gracchum aliosque.

OBSERVATIO IX.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De

Ipecacuanha, famoſo illo contra Dyſenteriam ſpecifico.

QUanquam laudem omnino merean[t]ur illi, qui pretioſis Exoticis domeſtica, præſertim ſi eaſdem poſſideant vires ac morbis edomandis æquè ſufficienter ex ſtant, præponunt remedia, atque hôc modô ſumptibus fruſtrà aliàs ab Ægrotis impendendis, haud parum conſulunt; Nunquam tamen illorum mihi adeò arriſit opinio, qui proſcriptis planè cunctis peregrinis ex ſuis Pharmacopoliis ſolis freti domeſticis, cujusvis morbi tentant Sanationem, omne id, quicquid ex aliis affertur Terris, contemptim exſibilantes, cùm tamen ſciam tales ipſos nonnunquam in quibusdam morbis ſolis domeſticis oleum & operam perdentes, ut Laureolam tandem ex hac vel illa curatione obtinerent, nolentes volentes ad Exotica, e. g. in Febribus Quartanis ad Corticem Peruvianum, refugium ſuum ſumpſiſſe. Maneat igitur utrisque ſua Laus, maneat, inquam libertas tamdiu hiſce utendi, donec materiæ medicæ domeſticæ nondum ſatis exhauſtæ, Plantarumque præ cæteris vires in occulto maximam partem adhuc jacentes, Curioſorum indagatione ulteriori feliciùs detectæ ſint, ita, ut pretioſioribus ex Indiis & aliis Regionibus ad nos pervenientibus, carere

queamus Remediis. Egregiè ſanè uti contra Exoticorum Oſores ſcripſit Excellent. D. Mich. Bern. Valentini *Tract. de Polychreſt. Exot. in Præfat.* Sic inter alia, quorum ab Exteris nobis communicatorum ventilationem eruditè ſatis ibidem inſtituit, Radicis quoque Ipecacuanhæ *l. c. Diſp. 2. p. 15. ſeq.* hiſtoriam & vires doctisſimè exponit. Quamvis autem ratione ejuſdem Medicaminis & Guilielmo Piſoni, & Viro Perilluſtri Dno. Leibnitzio, nec non Dno. Helvetio juniori, Practico felicisſimo (cui pro ſingulari affectu, quô nonnullis abhinc annis Lutetiæ Pariſiorum Filium meum excepit, multum me obſtrictum hîc loci profiteor) plura debeamus, neſcio tamen, qui fiat, quòd in ejuſmodi Peregrinorum exhibitione utplurimùm ſimus timidiores, neque facilè, niſi eorum virtute in aliis ſatis probatâ, ex illis ſalutem quæramus. Saltem de me ipſo hoc teſtari poſſum, qui experientiâ propriâ de Radice hacce Braſilienſi deſtitutus, diu tergiverſatus ſum, antequam apud meos eam in uſum vocarem Ægrotos. Tandem verò præterlapſi Seculi Annô penultimô id, cujus periculum in aliis facere nondum auſus eram, in me ipſo experiendi obtulit ſeſe occaſio. Sub declinatione enim Æſtatis ac Autumnalis temporis appropinquatione, poſteaquam præter morem ac conſuetudinem (Fructibus enim horariis parùm delector) aliquoties Nuces deguſtaveram avellanas, abdomen ſatis irrequietum ſentio, continuis fermè per aliquot dies Borborygmis, Adſtantibus etiam moleſtis, id vexantibus: Quorum rationem variis obrutus negotiis, haud adeò exactè habens propriamque, dum Aliorum ſaluti invigilo, negligens, tandem lancinantibus & acutis inteſtinorum corripior doloribus, iisque circa mediam noctem ex ſomno expergefactus, ad alvum deponendam quandam ſentio ſtimulationem in Diarrhæam primò, exquiſitam verò poſtea Dyſenteriam deſinentem: Spatiô namque 24. horarum quinquaginta & plures habui Dejectiones easque cruentas omninò, præcedentibus quamlibet intenſisſimis circa umbilicum cruciatibus, æſtu quoque febrili, ſiccitate oris & aliis Symptomatibus morbum comitantibus. Lecto hôc modô affixus, præmiſſô Rhabarbarinô, & uſurpatâ poſtea Potione ex Diaſcordio ac aliis Appropriatis nihil fermè ſenſi levaminis, quin potiùs morbô incrementum capiente, viribus verò ob continuas dejectiones mirum in modum decreſcentibus, vix effugiſſem periculum, niſi bonis avibus ad Ipecacuanhæ uſum tranſitum feciſſem. Quartô ſcilicet morbi die manè circa ſeptimam, ejus ſcrupulum unum in cereviſia calida hauſi, unde mox obortâ nauſeâ ac ſingulari ad vomen-

mendum propenſione, quinquies ſeroſum quendam ac amarulentum per os rejeci humorem. Cruentum alvi profluvium illô die cum inſigni corporis debilitatione continuavit, nox valde irrequieta inſecuta eſt, cum ſomno turbulento ac æſtu membra admodum exurente. Sequentis diei tempore matutinô, dicti pulveris grana viginti quinque aſſumſi cum ſimili quoad vomitum effectu. Interea ab hoc tempore melior valetudini adſpirare cœpit aura, ventriculô in prandio juſculum ex hordeo decorticato avidiùs appetente ac quibusvis Symptomatibus à priſtino furore multùm remittentibus. Tempore pomeridianô bis ſaltem alvus ad ſui depoſitionem absque torminibus, nocte verò ne ſemel quidem ſollicitata eſt, quam quoque placidô fruens ſomnô transegi. Nihilominùs inſequenti Luce tertiâ vice dictâ Ipecacuanhæ uſus ſum doſi, cujus beneficiô denuò plurimis amarulentis ex corpore deturbatis, omnia poſtmodum meliorem haud fruſtrà promittere videbantur valetudinem, quam quoque, DEO ſit Laus, tam firmam obtinui, ut integris viribus in hunc usque diem quam plurimis præeſſe potuerim Ægrotis; neque recordor, ullam ex uſu memoratæ Radicis mihi remanſiſſe moleſtiam, niſi quòd poſt tertiæ doſeos aſſumtionem, in quartum uſque diem, contumaciſſimâ alvi detentus fuerim conſtipatione atque induratas fæces emolliendas Olei Amygdalini & aliorum opus habuerim uſu, quorum ope & hoc tandem, quicquid fuit incommodi, feliciter ſuperavi. Quemadmodùm igitur Medicina hæcce exotica mihi ipſi in Dyſenteria ex Diætæ erroribus enata (alios enim illô tempore nec in urbe nec extra eam hôc morbô decubuiſſe non memini) optimo fuit auxilio, ſic Æſtate præteriti anni, quâ epidemicè magis in plures mortales ſæviebat, propriô audacior redditus exemplô, in Aliis quoque ejus vires exploravi, aſt non ſemper eôdem ſucceſſu: Nonnullos quidem à moleſtiſſimo malo dyſenterico citò ejus uſu liberatos eſſe, alios interim, vi morbi medicaminis efficaciam omninò ſpernente, nihilominus occubuiſſe, eventus docuit. Ante omnia verò notavi, illis, quibus primis ſtatim morbi diebus Radix noſtra fuit propinata, certiùs omninò exindè obtigiſſe auxilium, quàm Aliis diuturnitate ejus magis enervatis, qui vel rarò aliquod, vel plane inde nullum ſentêre levamen, vel etiam ſi quid commodi ex ea perciperent, illud momentaneum valde fuiſſe, morbô mox priſtinam induente indolem ac longè alia requirente adminicula, quibus ejus edomari poſſet ferocia; Ad quem tamen ſcopum attingendum quàm tædioſâ temporis nonnunquam opus fuerit morâ,

vix

vix exprimere poſſum, qui longè citiùs abſque exhibitione hujus Specifici me eundem aſſequi potuiſſe, parum abeſt, quin planè mihi perſuadeam. Imò & hoc minimè reticendum, veriſſimum me id adverti ſſe, quod quoque ſupra laudatus Valentini *l. c. C. 4. p. 26.* fideliter inculcat, mali nimirum ominis rem eſſe, ſi poſt uſum hujus Radicis nec anxietas, nec vomitus, nec nauſea, nec ſedes ſequantur Ægrumque tunc ut plurimùm perire. Sicuti autem obſervavi, id ut plurimum tum contingere, cùm Radix in augmento, vel potiùs ſtatu morbi exhibetur, ſic nullô tunc inſequente vomitu &c. paulò poſt ſudorem frigidum faciei & artuum mortem ante fores prædixiſſe comperi: Ex quibus igitur hactenus didici, hujus Exotici in Dyſenteria effectum haud adeò certum eſſe, ac Corticis Peruviani in Febribus intermittentibus, initiòque ſtatim morbi, niſi ancipiti eventu medicari velimus, ejus uſum inſtituendum eſſe, habitâ ſimul optimâ virium ratione. Uti verò ex plurimis Obſervationibus innotuit, Corticem de Peru non ſaltem in febribus, ſed multis aliis morbis periodicis, imò in Affectu hypochondriaco, Lumbricis Inteſtinorum & ſimilibus corporis infirmitatibus egregiam conferre operam; Ita & Ipecacuanham præter ejus virtutem Antidyſentericam in variis Febrium generibus, præcipuè ſi diarrhæam habeant comitem, ſuô haud carere fructu, uti ab Aliis jam annotatum legitur, ſic haud ita pridem in pertinaci Fluore albo, quâ Fœmina quædam nullam ex aliis Medicamentis perſentiſcens opem, diu enervata erat, tres ejuſdem doſes me ſuaſore exhibitas, optimè profuiſſe teſtari poſſum, ſimilibus in caſibus, ut hujus operationis certior fiam, id impoſterum tentaturus.

OBSERVATIO X.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De

Dentium ex Tabaci ſecundùm Neotericornm inventum, fumatione inſigni læſione.

NOvum Modum fumandi Tabacum, Excellentiſſimus Dominus D. Joh Jac. Franc. Vicarius *Ephem. Dec. 2. An 8. Obſ. 27.* erudito communicavit Orbi, qui ſanè ob rationes prægnantes l. c. additas proficuus ſatis videtur, ita, ut Nobiliſſimus Autor ingenioſi hujus inventi ergò laudem omninò mereatur. Interim haud ægrè feret,

dum

dum in illorum gratiam, qui fortè hocce novô Tabacum hauriendi delectantur modô, peregrinum aliquem effectum, quem tum in me ipſo, tum in nonnullis aliis expertus ſum, ob oculos pono. Haud equidem illis me annumerari velim, qui Nicotianæ fumô ſatiari nequeunt; ſed fiſtulâ ori admotâ maximam temporis tranſigunt partem; Neutiquam interim inficior, ab illis Annis, quibus ad medicam me applicui Praxin ac cum pluribus morbis contagioſis mihi res fuit, contra has præſervationis ergò me dicto fumo ita aſſueviſſe, ut finitis viſitationibus Ægrotorum domum revertens, ad Ptyaliſmum excitandum & ſalivæ miaſmatibus forſan imprægnatæ morboſis excretionem promovendam Tabaci aliquali uſu, tanquam remediô præſervatoriô minimè contemnendô me munire ſoleam. Quamprimùm igitur laudati Autoris curioſam de nova & proficua fumandi Methodo Miſcell. curioſis inſertam obſervationem legebam, hæc ſanè rationi valde congrua mihi arridebat, ita, ut nonniſi ſecundùm ejus normam per ſpongiam ſcilicet acetô imprægnandam fumum haurirem: Menſe verò vix exactô, quô nimirum hôc modô haud ſine delectatione proceſſeram, acutâ corripior Odontalgiâ vix ullô remediô pacabili, quam cùm in plurimis Nicotianæ fumô haud rarò aſſopitam noſcerem, poſt ejus tamen uſum prædictâ Methodô inſtitutum, magis magisque exacerbari deprehendi. Poſt vehementes demùm dentium, penultimi molaris præprimis in maxilla inferiori, cruciatus hujus verſus dextram ſiti, inſignem adverto eroſionem, qui, dum magis magisque excavatur, intolerabiles mihi peperit dolores, nullis remediis (Evulſionem enim cane pejus & angue reformidabam) niſi ſoli cauterio actuali tandem cedentes, utpote quô non tantùm his finem feliciter imponebam, ſed & ipſius cariei progreſſum efficaciſſimè ita inhibebam, ut ab illo tempore reſpectu dentium, ab omnibus moleſtiis liber permanſerim. Accuratè igitur ponderatis cunctis, quæ Odontalgiam illam cariemque dentis in me cauſari potuerint, prægnantes adfuêre rationes conjecturandi, potiorem cauſam vaporibus acidis, (quorum ſaporem quilibet hôc modô Tabacum fumans haud obſcurè deprehendit) cum hujus Exhalationibus ſimul ori ſeſe inſinuantibus dentibusque forſan haud parum nocivis, tribuendum eſſe: Quàm probabilis autem hæcce etiam viſa fuerit conjectura, nolui tamen fidem omninò ipſi adhibere, niſi in nonnullis Aliis eôdem modô Nicotianam fumantibus ſimilem plane vidiſſem effectum; Cujus propterea mentionem hoc loci facere volui, gloriam ſuam interim

ipſi invento ejusque Nobiliſſimo Autori relinquens digniſſimam, exiſtimansque, niſi reſpectu dentium memorata exinde metuenda eſſet noxa, ſuppeditatam novam fumandi methodum Tabacophilis ut utilem valde, ſic quoque longe gratiorem futuram.

OBSERVATIO XI.
Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.
De
Inſectorum Ovis ſine prævia maris cum fœmella conjunctione nihilominus nonnunquam fœcundis.

OVa, quæ vocant ſubventanea, ſterilia eſſe, neque pullos ex iis excludi, vel propterea hactenus omnes unanimiter ſtatuerunt, quod, quanquam in Ovo omnium omninò partium rudimenta contineantur, neceſſarius tamen cum eo maſculini ſeminis ſit contactus, utpote cujus beneficiô illa in actum deducantur, ac talem novi motus acquirant impreſſionem, quæ à ſolo mare in fœminam amplexus tempore transfunditur, & ſine qua ova neutiquam dici queunt fœcunda. An in quovis Animantium genere ſemper hæc ita ſe habeant, in medio relinquo; Neque enim in re tam ardua, ubi recta quidem Ratio in affirmativam inclinat, Experimenta interim de ſingulis tot viventium Creaturarum ſpeciebus ſumere, haud ulli datum eſt, certi quid aſſerere auſim, præſertim cum nec apud Autores, qui de Generationis Negotio ſuas hactenus communicârunt Meditationes, contrariæ Sententiæ multa invenire liceat teſtimonia. Scripſit interim paucis abhinc Annis Ingenioſiſſimus D. Stephanus Blancardus ad Celeberrimum D. Joh. Lud. Hannemannum (quorum utrumque tanquam Amicum ſincerum & optimum colo venerorque) ſe poſſidere Araneam, quæ quatuor annis peperit ova, ex quibus iterum araneæ ſunt productæ: Se tamen poſſe affirmare, quòd nullus maſculus adfuerit, ſemper tamen procreatæ ſint araneæ &c. Uti hoc proſtat Ephem. *An. 3. Dec. 3. Obſ. 55. p. 65.* Oppidô ſanè rara legenti mihi viſa ſunt talia, præcipuè cùm rationem locô citatô additam eſſe, nimirum omnia inſecta Hermaphroditas & utriusque Sexus haud potuerim comprehendere; ſcrupulusque conſtanter hactenus animo inhæſerit, etiamſi animal quoddam ſit hermaphroditicum genitalibusque inſtructum utriusque Sexus, haud tamen hinc aptum videri, ut in

ſei-

ſe ipſum pro lubitu agat ac ea exerceat, quæ tam à mare, quàm fœmella ad congreſſum & fœcundationem requiruntur; Quanquam Clariſſimum Hannemannum, prout l. c. aliquatenus promiſit, hunc nodum doctè & pro more ſuo, aliquando fore ſoluturum, nulla mihi ſit dubitatio. Uti verò & ipſi Blancardianæ de Araneis Obſervationi fidem denegandi haud eſt animus, ſic, quò minùs id fiat, ſequentia me impellunt. Ante tres circiter Annos, ſub finem Junii, dum in horto meo intra mœnia hujus urbis ſito, obambulo, fortè fortunâ Chryſalidum (uti ita erucas prima vice in ovale ut plurimùm vel ſimilis figuræ corpus transformatas appellare ſolent) quædam ſpecies è foliis Ribeſiorum propendens, meo ſeſe offerebat conſpectui, colore fuſca ac quoad magnitudinem haudquaquam inter minores referenda. Ego, ut viderem, quale aliquando exinde proveniret animalculum, eandem ſub vitro in Ædibus ejuſdem horti abſcondidi. Circa finem Julii ejusdem Anni prodiit Papilio formoſus ex albo flaveſcens, hirſutus quodammodò & ſatis magnus, ſimilis fermè illi, quem curioſus ille quondam Medioburgenſium Pictor Joh. Gœdartus *Hiſt. Nat. inſect. Part. 1. Experim. 33.* delineat, niſi quod noſter illum magnitudine longè ſuperaret. Accuratè eum ſub eodem ſervavi vitro, ita, ut nullius animalculi conſortiô frui poſſet. Præteritis aliquot diebus copioſiſſimè edidit ova, quô factô paulatim tabidus factus vitâque exutus eſt. Cùm maſculum huic Papilioni haud adfuiſſe certus eſſem & propterea ejus Ova ſubventanea ac ſterilia eſſe judicarem, vix ampliùs eorum habui rationem, relictis interim iisdem oſcitantiùs & ſine omni cura ſub dicto vitro per totum tempus hyemale. Aſt præter opinionem rem aliter cecidiſſe, ultimi fermè Aprilis inſequentis Anni comprobavêre dies, quô tempore forſan poſt varios labores Ægrotorum ergò exantlatos, ad aliqualem in Horto tum Animi, tum Corporis quærendam quietem, jucunda veris me invitaverat aura. Properans igitur ad ædium conclave, in quo Ova ſub vitro antecedenti aſſervaveram annô, hoc in eodem adhuc ſitu deprehendi; Ad ipſa verò Ova oculorum vertens aciem, non quidem illa, ſed eorum locô minutiſſimas erucas intenſâ conſpicuas nigredine huc illucve repentes obſervavi, quæ poſtea Microſcopiô luſtratæ, hirſutæ, & quoad omnes partes ſatis perfectæ conſpiciebantur. Fruſtrà equidem iis alimentum quæſivi, cùm, quodquod etiam ex diverſis plantis, fruticibus, vel arboribus apponerem, nullum tamen ad eorum videretur eſſe palatum; Unde quoque decenti ſuô carentes

tes papulò brevi expirârunt, hoc ſaltem atteſtantes, inſectorum Ova ſine maſculi cum fœmella edita conjunctione non ſemper exiſtere ſterilia.

OBSERVATIO XII.
Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.
De
Iridis Solaris in planitie Terræ conſpectæ nonnullis Phænomenis.

IRidem Solarem in Terris nonnunquam viſam præ cæteris teſtantur Jacobus Rohault *Tract. Phyſ. Part. 3. cap 17. § 31. 32.* & Excell. D. Chriſtianus Mentzelius *Ephem. Nat. Cur. Dec. 2. An. 5. Obſ. 134.* ubi de illa in prato quodam figurâ hyperbolicâ conſpecta agit, cujus Figuræ inſolitæ rationem à Doctiſſimo Mathemetico Dn. Jacobo Bernoulli, uti ibidem *An. 8. Obſ 144* explicatam legere licet, ſic inter alias Quæſtiones, quas laudatus Mentzelius occaſione iridis à ſe notatæ movet, & hæc *p. 276.* habetur, anne ſcilicet Iris Parabolica, vel Circulari formâ in planitie terræ ſe exhibere queat? Ratione illius experientiâ deſtitutus, nil certi affirmare poſſum; Ratione hujus verò, Iridis nimirum Circulari figurâ præditæ; quod Dn. Mentzelio hactenus obſervare nondum contigit, id fortè fortuna die quintó Julii, Anni præcedentis Oculis meis obviam factum eſſe, hiſce teſtari poſſum. Erat ſcilicet ipſa illa dies, quæ Civibus hujus loci quotannis Exercitij jaculatorij ergò ſolet eſſe ſolennis, cui Cœlô admodum ſerenô exiſtente uſque ad ſecundam Pomeridianam optima favebat tempeſtas, quô tempore Favonius ſubitò invaleſcens, ſuperioremque aëris regionem nubibus undiquaque obducens, eandem præter jaculatorum ſpem, utpote quibus illô die ſerenitate Cœli nil gratius eſſe poteſt, turbidam ac pluvioſam minitari videbatur. Neque vanas haſce fuiſſe minas, eventus docuit: Præterlapſò enim vix horæ ſpatiô, aſſiduos habebamus imbres, qui in magna copia ad ſesquihoram defluxêre, ubi verſus Occaſum ſerenitate gratiori apparente, Solis lumen craſſiores nubes diſſipare radiisque ſuis Horizontem illuminare iterùm cœpit, continuante interim ad notabile tempus in verticali nobis Cœli parte pluviæ quaſi ſtillicidiô. Commorabar tunc in ædibus Horti mei delectationis gratiâ exſtructis cum nonnullis Amicis, & ecce! dum præ feneſtra ſtans oculos verſus terram varii generis Arboribus conſitam

verto,

verto, Iridem admirandâ & ſolitâ colorum varietate ſatis ſpecioſam ſemicirculi figuram accuratè referentem, conſpicio; Jucundum ſanè ſpectaculum erat, videre elegantisſimum huncce arcum in terris, quem aliàs non niſi Cœlum verſus attollendo oculos cernere licet; Neque fermè dubito, niſi excelſus à tergo murus obſtitiſſet, deficientem Semicirculum æquè ac illum quem terra monſtrabat, Iridemque ſic completam rotundam à nobis viſam fuiſſe. Exornavit dicta Iris Horti noſtri planitiem ultra quadrantem horæ, quamdiu ſcilicet tenuis continuabat pluvia, quâ deſinente cœloque poſt diſſipatas nubes magis ſerenô iterùm exiſtente, paulatim colorum varietatem exuebat, relictâ ſaltem ad tempus obſcurâ quâdam flavedine, quæ ipſa tamen conſpectui noſtro paulò poſt ſe ſubduxit. Cæterùm notum eſt, Neotericos Phyſicos ſtatuere, quòd duo homines unam eademque Iridem nunquam videant; Quia enim guttulæ imbrium coloratæ ſub certo angulo circa axem viſionis conſpiciuntur, duobus verò hominibus differentes illi axes offeratur Iris: Quæ omnia uti prolixiùs explicat ſupra laudatus Rohaultius *l. c. §. 21.* Sic veritatem hujus aſſerti, noſtra Iris egregiè ac oculariter planè confirmavit: Cùm enim loca huic confinia bene notâſſem, (id quod ob præſentes Horti Arbores commodè fieri poterat) quoties ad unum vel alterum paſſum progrediebar, toties, prout greſſum vel ſiniſtrorſum, vel dextrorſum, vel aliter feceram, in alio loco Arcus noſter conſpiciendum ſe offerebat, qui tamen repetitâ priori ſtatione priſtinum iterùm occupâſſe ſpatium deprehendebatur. Haud ſine admiratione plures mecum idem viderunt Amici, evidenti & oculari hâcce demonſtratione ſatis convicti, quòd Iridem quisque peculiarem intueatur.

[*Hildeſiâ Auguſtam Vind. d. 11. Januar. A. 1701. miſſæ*]

OBSERVATIO XIII.

Dn. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De

Delirio jocoſo & ridiculo, ex nimio abuſu Spiritus frumenti compoſiti.

ANnô 1700. Menſe Septembris, Rhedarius quidam, mediæ ætatis vir, luxuriei, & imprimis Baccho, à multis retrò annis deditus, epotavit intra quatuor horarum ſpatium cum alio Compotatore inſigni,

libras tres Spiritus frumenti compoſiti ſeu Aquæ vitæ; Quô factô Hercules iſte in potando, abituriens procumbit humi, omnibus ſenſibus prorſus deſtitutus, & cùm hunc ſtrenuum potatorem nemo præteriverit ob noctem ingruentem, pernoctavit ibidem ſubdió quaſi ſemi-mortuus: Manè expergefactus, domum redeundo, hunc ipſum domeſtici obſervârunt in ſummo caloris æſtu, cum vomitu inſigni, quare vocatus, ipſius pulſum deprehendi valdè robuſtum cum inſigni ſpirituum ataxia, hinc venam in brachio ſecandam curavi, ipſe autem potator erat ferè citra omnem rationis uſum. Alteró die erat veſtibus indutus, hinc inde in hypocauſto oberrando ſaltabat, monetas in arena diſperſas digitis quærebat, Crumeniſecas in domo ipſius reconditos, uti ſibi imaginabatur, maxima cum induſtria inveſtigabat, tibiis canendo & ſemper jocoſa proferendo cachinnabatur, imò quod maximum, tempore maximè pluvioſo excurrebat per plateam, & tanti erat roboris, ut ipſum tres viri aliàs quadrati & robuſtiſſimi, domum reportare vix valuerint, lectum petere nolebat, quod inibi exerceretur actus venereus à duobus perſonis ſibi notiſſimis, hinc ſæpiſſimè digitis monſtrabat, an nemo videret, quid in ipſius lecto ageretur. Phœnomena hæc delira continuavêre per integrum quatriduum, dies noctesq́, ſine omni ſomno ac quiete; Intra 14. tamen dierum ſpatium priſtinæ ſanitati plenariè reſtitutus fuit, per venæſectionem ter in largiore quantitate inſtitutam, & per Medicamenta nitrata in majori doſi exhibita pro orgaſmo ſanguinis enormiore compeſcendo.

[*Lipſiâ Auguſtam Vind. die 14. Jan. 1701. miſſa.*]

OBSERVATIO XIV.
DN. D. SAMUELIS LEDELII.
De Curioſitate Sileſiaca.

TEmpore Majali plures dari homines, qui cum butyro & pane tenellas herbas, utpotè rutam, abſinthium, lupulum, matricariam & plures alias miſcent, locoq́ præſervativi matutinis horis comedunt, notum eſt in noſtris oris, & ni fallor, etiam alibi. Hoc autem aliquid novi eſt, quod ſubjungo: Quidam noſtrorum Nobilium loco harum herbarum aſſumunt ſementem, die Saat, & inſtar præſervativi æſtimant. Eſt aliquis, qui ſingulis fermè ſeptimanis novum

vum ſemen jubet ſpargere in certam aream huic rei deſtinatam, ut eò diutius ſementem habere queat ad continuum uſum. Annon aliquid vani ſubſit, hæreo; mundus regitur opinionibus. Quoad nutritionem aliquid concedendum eſſe, non diffiterer, ſi nempe nimis curioſi eſſe vellemus, utpote, quia in ſemente principium ſecalis, & conſequenter panis latet: ubi autem præſervatio à morbis in ſemente hæreat, non capio.

SCHOLIUM.

QUamvis aliquid vanitatis hîc ſubeſſe, cum Nob. Dn. Authore mihi perſuadeam, primo tamen iſti ſecalis germini medica virtus denegari nequit; à quacunque demum cauſa arceſſere illam debeamus. Siquis crudiores in eo contentas particulas, dum ventriculo ingeruntur, fermentationem aliqualem ſubire, atque ita viſcidiores ibidem alibique in corpore latitantes humores una commovere, alterare atque educere dixerit, fortaſſe non erraverit. Quin & nephritico adfectui obnoxiis, ab eadem fortè cauſa, præſervandi auxilium illud ſuppeditare, experimento Clar. *D. Baldaſs. Timæi à Guldenklee* conſtat, qui ſecretum ſuum, præter anſerinæ, etiam ſecalis ſuccum ſuum eſſe, in *epiſt. & conſil. med. lib. 3. epiſt. 32.* innuit, quem videlicet nomine Lecaſes per literarum transpoſitionem occultat. Aquam etiam ex adoleſcente ſecalino gramine in B. M. deſtillari, inque hepatis, renum & veſicæ intemperie calida, calculoq; pellendo efficacem deprædicari, *Jac. Theodorus Tabernemontanus in herbario ſuo* memorat; ut taceam, apud eundem embamma, ex ejuſdem graminis ſucco, aliisq; rebus paratum, adpetitui excitando dicatum produci.

[*Luc. Schrœck.*]

OBSERVATIO XV.

DN. D. SAMUELIS LEDELII.

Ex Germinatione nuclei è malo, in ventriculo, mors.

VUlgatum dicterium eſt: nihil dicitur, quod non prius fuerit dictum, idem dicit & mea obſervatio, mutatis tamen aliquantulùm circumſtantiis. Obſervatio 9. Decur. 1. Anni 3. meminit è Kirchero, arundinis, in fundo ſtomachi Elephanti radicati, in folia effloreſcentis; Item Ruſtici, tria prunorum oſſicula nucleis recluſis germinantia, vomitorio dato, ejicientis. His addo hoc: Thomæ Hunnen-

nenbergers, Paſtoris in Königswalda Soror, diu ægrotaverat, variis nil juvantibus Medicamentis. Poſt obitum aperto cadavere, in ventriculo Nucleus mali repertus & viſus, qui germen ad digiti longitudinem protruſerat. Lehmann im Schauplatz des Meißniſchen Ober-Ertz-Gebürges / pag. 938.

[*Miſſæ Grunberga Sileſiorum Norimbergam d. 22. Jan. 1701.*]

OBSERVATIO XVI.

Dn. D JOSEPHI LANZONI,

De

Morte ex ſcabie malè curata.

CAutè ſcabioſos medicandos eſſe, ait *Acad. Leopoldinæ curioſ decus. Amicusque meus ſemper colendus, Dn. D. Marcus Gerbetius, in Obſervat.* 167. *Decur.* 3. *Ann.* 2 *pag.* 254. & aliqua ibi exempla morborum à ſcabie intròpulſa ortorum affert, ad quam obſervationem curioſum lectorem remitto brevitatis cauſa; Addere ſolummodò hic mihi inpræſentiarum liceat, Militem quendam me nuperrimè obſervaſſe Annorum ætatis 41. temperiei melancholici fæda ſcabie laborantem, qui poſtquam ab Agyrta quodam Bononienſi, incognito unguento unctus fuiſſet, à ſcabie mundatus eſt; Mox febris maligna eum invaſit cum delirio, convulſione, ac urinæ ſuppreſſione; & hinc die morbi quinta vivere deſiit; cautè ergo ſcabiem medicandam fore, doceat hæc tragica Militis noſtri hiſtoria, & nec temerè impoſterum credendum Agyrtis ac Circumforaneis, qui absque methodo, ac Doctrinis, homines è medio tollunt.

OBSERVATIO XVII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI,

De

Mania in Cæco ex nimio Puellæ amore.

ASprum, & Codrum cæcos amantes, irridet *Martialis*, primum in lib. 8. epigr. 49.

Formam planè, ſed cæcus diligit Aſper.

& alterum in lib. 3. epigr. 15.

Plus

Plus credit nemo, quam tota Codrus in urbe &c.

Qui cæci amarunt illas quas formoſas eſſe audierunt, & crediderunt; ſed non viderunt noſtris hiſce temporibus etiam Cæcum vidi ego, ut cum Satyrico loquar, *qui nunquam viſæ flagrabat amore puellæ*, & tam vehementer eam amabat talique flamma cupidinis torquebatur, ut cum illi eam negaſſent Parentes nubendam, tanto affectus fuerit dolore, ut brevi maniacus factus, intrà quatuor menſium ſpatium, macie confectus, obierit.

OBSERVATIO XIIX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De

Phthiriaſi oleo olivarum curata.

RAra multa, & curioſa de phthiriaſi collegit Dn. D. Schröckius, Acad. Nat. Curioſ. Præſes digniſſimus, in ſuo additamento ad Obſervat. 39. D. Johan. Heluigii, pag. 146 ubi inter alia, refert oleo ligni corylini pediculos fugari juxtà *Stockeri* experimentum. Ego etiam fateri poſſum Adoleſcentulam me nuper curaſſe à Phthiriaſi, ſolo balneo olei olivarum; nudam enim bis in die in vaſe capaci dicti olei imponendam curavi. Sicque octo dierum ſpatio, perfectè ſanatam vidi, absque alio ullo neque interno neque externo præſidio.

OBESRVATIO XIX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI,

De

Venæ ſectione in gravida absque ulla noxa unoquoque geſtationis menſe celebrata.

VEnam ſecari poſſe tutò in gravidis, docet inter alios medicinæ Magiſtros nunquam ſatis Laudatus Dn. D. Chriſtianus Helvvichius Practicus Uratislavienſis feliciſſimus, Ac. Nat. Cur. Collega eruditiſſimus in obſervat. 189. Dec. 3. An. 5. & 6. pagin. 437. ubi inter alia doctè ab ipſo narrata refert, in Gravida venæſectionem celebratam fuiſſe ſinè ulla moxà bis, ultimis geſtationis menſibus; quare circà hoc quod nuperrimè egomet obſervavi in mea exercenda praxi enun-

ciabo: Erat mulier plethorica Annorum ætatis 29. ſarcinatoris cujusdam noſtri Ferrarienſis conjux; quæ bis abortum paſſa, tertio, & quarto geſtationis menſe, tandem imprægnata, auxilium petit; quocirca juſſi quovis menſe venam aperiri in brachio, modo dextro modò ſiniſtro alternative; ultimis autem menſibus in manu ſalvatellam incidi curavi; & ſic juſto tempore peperiſſe puellum robuſtum ac vegetum; qui nunc ſanus vivit cum matre, quæ illum lacte proprio, (ut vera Genitrix debet,) enutrit.

OBSERVATI XX.
Dn D. JOSEPHI LANZONI,
De
Cachexia cum hydropis principio, ulcere in crure à natura aperto ſanatâ.

RUſticum quendam Annorum ætatis 46. Obſervavi, qui omiſſis exercitiis, arthritide laborare incepit, una cum obſtructionibus utriusque hypochondrii & præſertim dextri, & in ſiniſtro latere ob tumorem lienis difficulter decumbebat; huic facies non nihil tumida erat cum colore lurido; aderant & manuum, brachiorumque emaciatio, urinarum crudicas, rugitus ventris, febriculæ errantes, veſpere præſertim ingruentes, uſus aere aquæ corruptæ vaporibus inquinato, nec ſolis orientis radiis expurgato; quæ omnia cachexiæ erant indicia, majorisque mali ante-ambulones, atque incipientem hydropẽ minabantur, cui accedebat jus hæreditariũ, eo enim morbo parens mortis fata ſubivit, Natura verò, quæ ſola morborum eſt medicatrix, ſponte in Crure dextro ulcere fædo, magnam ichoroſæ lymphæ quantitatem quotidiè amandavit, ſicque intra menſem ſanus evaſit; & nunc ſanato ulcere, bona fruitur valetudine.

OBSERVATIO XXI.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI,
De variis liqoribus infuſis in venas variorum Animalium, & circa hæc obſervatis.

CAnem ad tabulam ligatum ſe accepiſſe ait Clariſſ. Bagliuus in Romano Archilycæo Anatomes Prof. noſtri amiciſſimus, in ſua tertia

tia diſſertat. de experim. anatom. pract. pag. 104. ipſique jugularem dextram aperuiſſe & infudiſſe in illam uncias duas ſpiritus vini rectificati, ſicque canem vix peracta ſyringatione expiraſſe adhuc ligatum; Nos autem nonnullas ſimiles infuſiones fecimus, & quæ obſervavimus nunc candidè exponemus:

I. Cani duorum Annorum, ſano, venam cruralem ſiniſtram perforavi, ac ſiphunculi ope vini optimi unciam unam in ſanguinem injeci, & ligato vulnere liberum reliqui; qui ſtatim hùc illùc inordinate currere cœpit, inde evomere; & poſt breve temporis ſpatium, alvum exoneravit & quod notabile fuit, ſudore omninò perfuſus, in terram ſe projecit, ſomnoque alto correptus, duorum dierum ſpatio dormiendo absque cibo ac potù vixit; poſteà expergefactus latravit, comedit, minxit, nuncque ſanus vivit, ut anteà.

II. Canem juvenem, & ſanitate optima fruentem ſuper tabulam vivum more anatomico ligavi; & ei aperta vena jugulari dextra in ſanguinem per ſyringam infudi Spiritus Chalcanthi unciam unam, & vix peracta operatione, canis emortuus eſt; aperto cadavere totum ſanguinem nigri coloris, ac coagulatum in arteriis, ac venis obſervavi; viſcera cœtera alioquin ſana erant.

III. Aſello aperui venam cruralem in eamque infudi Spiritus Cornu Cervi ℈j. permixtum cum aqua roſarum ad unciam unam; ligato vulnere aſellus ſe contorquere cæpit, poſteà copiosè urinavit; nunc vero ſanus eſt.

IV. Felem bene ligavit Ruſticus quidam & mihi ligatum attùlit, cui ego aperta vena crurali dextrâ propè inguina, per ſyringem infudi, ſpiritus ſulfuris guttas V. in aq. vit. com. ℥ij. ligato vulnere novem horarum ſpacio expiravit; aperto cadavere, nigræ maculæ in hepate, liene, pulmonibus aliiſque viſceribus aparuere; & cruorem in vaſis omnibus congelatum, imò veſicam urinariam non ſero, ſed ſanguine plenam fætido, obſervavi

V. Cuniculo ad tabulam ligato aperui jugularem dextram, infuſaque in eam drachma una Spiritus Salis dulcis. vix peracta Syringatione, Cuniculus adhuc ligatus expiravit, quô aperto ſanguinis coagulatio in pulmone tantum eſt obſervata; & in aliis locis, ſanguis erat omnimodè diſſolutus; Cæteræ partes erant ſanæ &c.

VI. Aquam ſimplicem pluries infudi in venas variorum canum; omnesque ſani evaſerunt; in uno cane Spiritus nitri eſt infuſus, & mortuus eſt, in alio Spiritus ceraſorum nigrorum, & ſanus evaſit.

in duobus, ſpiritus fuliginis, & primus poſt quinque horas eſt mortuus; alter poſt duos dies, diris cruciatus vomitibus, extinctus eſt; in uno Cane infuſa aqua Cinnamomi, dementia, cæcitas, ſurditas, ac rabies obortæ ſunt, quibus poſt hebdomadem mors ſucceſſit; in alio autem Cane, eadem aqua Cinnamomi injecta, nihil mali præter vomitum peperit. In ſue quatuor menſium Spiritus Terebinthinæ infuſus, necem intulit, qui tamen infuſus in venam Cruralem Canis venatici nihil mali attulit; notavi verò Spiritum tartari, vitrioli, & ſalis ammoniaci infuſum in venas animalium, ſemper mortem effeciſſe, quod etiam ſolo Sanguinis attactu oleum Tabaci intrà paucas horas fecit.

(*Ferraria Auguſtam Vind. d. 30. Jan. An. 1701. miſſa.*)

OBSERVATIO XXII.

DN. D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII,

De Venæſectione imminente Partu ſalutari:

PRofuſionem Sanguinis humani, qua nec in Pleuriticis indigeo, quamvis haud facile admittam, in Gravidis tamen Venæſectionem cum aliis in Arte & Prudentiâ Medicâ verſatis & conſpicuis viris ſæpius perneceſſariam judico. Experientiâ enim non ſolummodo ſed & ratione conſtat, quod beneficio hujus ſubſidii multi præcaveantur Abortus. Sed cùm raro Medici conſilium juſto tempore requiratur, hinc nec ſemper occaſio ſuppetit, Venæſectionem eo, quo magis expediebat, tempore adminiſtrandi. Casûs ergo quandoque contingunt, unde neceſſitas ſuboritur ejusmodi ferre ſuppetias tempore etiam alias plane inſolito.

Horridum ipſis gravidis eſt Symptoma eruptio Sanguinis uterini, quod, ni tempeſtivè remittat, ſanguinis miſſionem omninò depoſcit. Proſtant exempla in Praxi varia, ex quibus hac vice occurrit, quod Fœmina nobilis annorum 32. ſeptimô menſe gravida largiorem imò enormem Uteri hæmorrhagiam Anno 1687. fuerit experta cùm febrili calore & doloribus abortum minitantibus, Adhibita remedia nonnihil remiſſionis ſed inconſtanter adferebant; ideoque cùm tandem fluxum, vivo ſanguinis obſtetricis indicio non ex

ipſo utero ſed inferius cùm impetu ſcaturiente, amplius cœrceri neſcium, dolores quoque intenſiores atque continui comitarentur, periculoſus hic rerum ſtatus tandem ſectionem Medianæ in brachio ſiniſtro nolentibus licet extorſit, quâ peractâ, licet nec tum ſanguineus fluor ceſſaret, tamen ab anguſtiis, quibus afflicta tenebatur, præcordialibus Parturiens alleviata, poſt paucas horas præmaturum, qui præcaveri nequibat, partum fœtus vivi quidem, ſed ad 12. circiter horas ſaltem vitalis, feliciter abſolvebat, ceſſante mox hæmorrhagiâ. Succedentium verò Lochiorum quantitas ideò haud minor fuit ſed in quantitate ſolitâ, quamvis ante excluſionem fœtus tantam ſanguinis jacturam jam feciſſet Ægra, quæ ſuperato puerperio hoc infauſtô incolumitatem priſtinam recuperabat.

Anno 1699. Alia menſe ultimo partui legitimo vicina, terrore ſubitaneo perculſa, in eandem hæmorrhagiam incidebat. Tumultûs hujus interni majorem progreſſum haud tutò expectandum eſſe ratus, in brachio dextrô ſanguinis miſſionem moderatam fieri curavi. Ægra ſic quietior quidem reddita, ſed horam vix tranſegit, ubi dolores partûs genuinos ingruere & tantâ conſtantiâ augeri ſenſit, ut paulò poſt gemellos feliciter in lucem ederet, alterô quidem poſt unam vel alteram horam iterum decedente, ſed altero adhucdum ſuperſtite & vegeto, ipsâ vero matre ſalvâ manente & incolumi:

Venæ ſectione itaque Matres in præſentaneo verſantes periculo ſervatæ, ipſique infantes ab imminente in clauſtro materno ſuffocatione vindicati, in tam ancipitem vitæ tenellæ aleam forſan haud præcipitati, ſi medio geſtationis tempore maturè ipſis fuiſſet proſpectum.

(*Javerâ Siles. Auguſtam Vind. d. 11. Febr. An. 1701.* miſſa.)

OBSERVATIO XXIII.

DN. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSCHNIGG.

De
Febre quartana Curata; ejusque infallibili remedio.

QUæ antiquorum induſtria penetrare nequivit, hæc recentiorum ſagacitas penetrat, & perſanat. Febris quartana & hydrops ſuperioris ſeculi Medicis ſcandala & larvata monſtra dicta ſunt,

quibus nos larvam deponimus, & ita infallibiliter curamus. Ego perplures quartanâ laborantes ſic reſtitui:

℞. Salis abſynth. Cent. min. card. bened. Tartari Vitriolati ā Gr. Viij. lapid. Cancrorum præparatorum Gr. XV. hunc pulverem aliquoties ante quarti vel quinti Paroxyſmi inſultũ dedi, de in ℞. chin. chin. (vel rad gent) theriac. Andromach. ā ℥X. ocul cancrorum præparat. ℥ij. ebor. ℥iij. f. cum ſ. q. ſyr. de abſinth. electuar. dividatur in X. partes æquales. Sexdoſes unâ horâ ante Paroxyſmum ſucceſſivè dandæ, reliquæ verò quatuor, ſervatâ 10. diebus quiete, ſumendæ, & cedet febris certiſſimè, nec amplius recidiva metuatur.

SCHOLIUM.

MUltarum febrium intermittentium ſtato tempore recurrens paroxyſmus, ingenia torſit; varii varias produxere cauſas, ego Salvâ aliorum authoritate dico, quòd perturbata, ſanguinearum plus æquò acido-tartarearum particularum miſtio Spiritum archeum in ventriculo eò usque moleſtet, donec quarto die quaſi ſuppreſſus ſuam vim elaſticam in ſanguinis circulo promovendo exerere nequeat, Sanguis tum in majoribus, tum in minoribus venis ſtagnare incipiat, quæ ſtagnatio frigus, quia omne frigus in quiete, inducit, poſtquàm autem Spiritus archeus ſtagnantem ſanguinem perterebravit, ſanguinem in plus æquo citiorem motum, tunc corpus caleſcere, quia omnis calor in motu conſiſtit, movit; & ſic Paroxiſmorum invaſiones fieri conſueverunt.

Si autem plures particulæ in maſſa ſanguinea ex vitioſa chylificatione communicatæ reperiantur, & frequentius Archeum impetant, fit, ut febres quartanæ, tertianæ & quotidianæ duplices contingant, prout ſcilicet p. n. in ventriculo acido-tartareæ particulæ degunt, & hæc quartanam, alcalicæ, lixivioſæ tertianam, viſcidæ, ſalſæ quotidianam febrim inducunt. Siquidem non ſolum fermè morborum omnium, verum & febrium fomitem reſidere in ventriculo noverint ii, qui multoties procurato vomitu meliorationem animaduertêre. Hinc nullâ memoriâ moriendus Excellentiſſimus Dn. D. Fiſcher / Salisburgenſis Archiepiſcopi Conſiliarius & Archiater, qui inſtar vade mecum vomitoria ſecum habuit, illaque plurimis ægrotis non ſine exiguo ſolatio porrexit; vidi quendam fidicinem, qui manè fruſtum frigidæ Carnis vitulinæ ingeſſit, moxque

febrim quartanam contraxit, cui obviam eundo varias à variis accepit medicinas, aſt in caſſum, donec tandem ego in illo loco degens, carens omni alio medicamine, pulverem rad. gent. cum butyro recenti ſumendum ſuaſi, inſuper me inſcio vinum abſynthites bibit, quo ſumpto vomitum habuit, illamque per unius anni ſpatium in ventriculo reſidentem particulam carnis vitulinæ ejecit, quid non Radix gentianæ in his & ſimilibus affectibus præſtat? habet, de qua glorietur Germania, Chin Chinam Chinenſibus relinquendo. Quare non poſſum ſat mirari, quî aliqui in Medicinas exoticas ferantur, putantes, non æquè noſtram, ac alienam terram ſaluberrimam ferre medicinam, cum tamen DEUS Ter. opt. Max. cuilibet Provinciæ, ſpecialiter endemiis morbis oppreſſæ de neceſſariis providerit.

Ad objectionem (non una fert omnia tellus) reſpondeo non fert ſibi inutile, concedo; non fert ſibi utile & neceſſarium, nego; Germania in ſpeciè Carinthia plurimum fert gentianæ, qua caret China, ad quid ergò ſunt entia ſine neceſſitate multiplicanda?

OBSERVATIO XXIV.

DN. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSHNIGG,

De

Hydrope Anaſarca Curato.

ANNO præterito in alpibus Styriæ conveni ruſticum per totum tumentem, ut vix ob genarum tumorem, apparerent oculi, & vix ob abdominis, ſcroti & pedum tumorem incederet, cui ſuaſi ut radices gentianæ in taleolas ſciſſas cum aliquibus granis juniperinis ſuper ignitam tegulam ut proiiceret, & panno vel linteamine tectus, fumum corpore exciperet, ac crebrius tegulam aceto aſpergeret, qui, hoc per paucos dies continuato uſu, detumuit, & ſanus venit gratias acturus. Huic non abſimilem, niſi, quòd locò radicis gent. accipiat rad. ebuli, modum tradit Illuſtris Jonſtonus in ſyntagmate Med. pag. 960. Hæc eadem cura me ipſum ex faucibus mortis eripuit, qui Græcii in ſtyria, majori ſyntaxi dum puer operam dabam, quartana febri laborabam, ex qua imperitè tractatâ, in totius corporis tumorem incidi, ſed, DEO ſint gratiæ infinitæ adhibitâ hac Curâ in hodiernum incolumis vivo.

OB-

OBSERVATIO XXV.

DN. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSCHNIGG.

De Podagra Curata.

NOvi duos, quorum unus cujusdam podogra laborantis ocreas dono accepit, alter ſimili miaſmate affectas, in foro ſcrutario ſibi comparavit, qui uterque paulò poſt indutis ocreis in crudeliſſimos Podagræ cruciatus raptus eſt, ut miſeri quid agerent, cum eis pane veſci ex labore incumberet, neſcirent, multis doloribus torti ſolamen quæritantes in non proc: l undique à ſtabulo æquorum, vaccarumquè collimantem lacunam pedes, manusque immiſerê, & en! ſenſerê levamen, iterarunt aliquoties, & diſparuit crudeliſſimus ille artuum hoſtis, podogra & chiragra. Stercus Vaccinum, equinum, in arthriticis & Podagricis affectionibus Excellentiſſimus Paulinus in ſeiner Dreck-Apothecken/ pag. 170, celebrat.

OBSERVATIO XXVI.

DN. D. JOHANIS BAPTISTÆ WERLOSCHNIGG,

De Febre Petechiali Curata.

AD cauponem vocatus, & maritum & uxorem lecto affixum reſpiratione perdifficili, pectoris anguſtia, perturbatione & inquietudine ſummâ affectum, maculis plus lividis quam rubris undique ſtipatum inveni, uterque tantâ malignitate ſcatebat, ut totalem viſionem deperdiderit, hîc, cum tardè vocatus, nec laxare, nec Venam ſecare potui. Quare præmiſſo enemate, hanc potiunculam, quam Doctiſſimus D. Sorbaith, in ſua Praxi fol. 316. mille manibus laudat, propinavi: ℞. Decoct. rad. vincetox. & leviſtic. cum M. fol. Galeg. fact. ℥iiß., ſyr. de ſcord. ʒß., elect. Diaſcord. Fracaſt. ʒij. pulv. pannon. rub. ℈j. m. f. pot. hanc primis 2. diebus mane & veſperi iterare juſſi, & citra omnem humanam ſpem convaluerunt.

OBSERVATIO XXVII.
Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSCHNIGG.
De Febre maligna muſica curata.

NOſco Virginem perquàm bellam, quæ ex nimia ſaltatione febri maligna correpta eſt, ad nullum ſibi datum medicamen melius, ſed imò deterius habuit, ut omnibus proxima exitio videretur. Parens de ſuæ chariſſimæ prolis ſalute ſollicitus, omnia quæ ſalubria autumabatur, adhiberi curavit, ſed fruſtra, poſtremo incidit ei, puellam nil muſicâ magis amâſſe, quam ut jamjam ab æterno imminente ſomno excitaret, convocat integrum chorum, & eum antè ægrè decumbentis lectum ſiſtit, qui variis modulaminibus triſtem Archeum adeò exhilaravit, ut depoſito delirio & inquietudine ſomnum capere cœperit, hoc per ſex horas tracto, expergiſcitur ſibi præſens, de nullo, quàm ventriculi dolore conqueritur, & quia furibundus & triſtis Archeus pacatus fuit, multumque caloris remiſit, poſtridie ſumſit Aq. laxat. Vien. ℥iv. dejecit aliquoties; nunc ſana, proximè Connubio danda expectat ſuavitatem muſices.

Simili Febri affectam filiam pulcherrimam, quæ ad melius vergebat, mater potu frigidæ aquæ occidit, quem Medicus dare ſummopere inhibuit, attamen mater plena amore filiæ noctu ſurgit, & propinat hoc venenum, ſpiritum Archeum ex integro coagulans & fixans.

OBSERVATIO XXVIII.
Dn. D. JOHANIS BAPTISTÆ WERLOSCHNIGG.
De Alvi adſtrictione contumaciſſima curata.

HAbui Fr. Capucinum curandum, qui ex potu nigræ cereviſiæ, fortè non benè defecatæ, in Colicos dolores incidit, hos ſedatos contumaciſſima conſtipatio ſecuta eſt, denique clyſterem & laxationem ſprevit; hæc in nonum diem duravit, inter quod tempus aliquoties excrementa per os evomuit, circumſtantes ileum futurum augura-

 bantur,

bantur, nonnulli jam præſentem, ego tamen non omnimoda ſigna volvuli adeſſe credens, ideoque ſpe aliqualiter fretus, curo fieri ex Butyro recenti, quod nunquam in aquam devenit, & aliquibus vivis cancris conquaſſatis, unguentum, hoc inunxi umbilici regionem, & ſuper totum abdomen in lacte vaccino coctum manipulum florum appoſui, inque horæ ſpatio quater repetii, & ſic alvus ſoluta eſt, excrementum totum quaſi pulveriſatum nigricans excrevit, hoc ipſomet remedio & alium cerevisiarium poſtquam 11. diebus conſtipatus, feliciſſimè reſtitui.

OBSERVATIO XXIX.

Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSCHIGG.

De Iſchuria renali curata.

HAbui ſub mea cura plethoricum quendam, ut & phlegmaticum, qui uterque Iſchuria renali pertinaciſſima laborabat; quod malum nec V. S. nec clyſteribus, nec adhibitis in- & extrinſecus medicamentis cedere voluit, imò ſi quod introſumtum, mox vomitu iterum ejectum fuit. Malo itaque in uno ad 14. in altero ad 17.mum diem durante, quo tempore nec gutta urinæ exivit, Balneum aquæ dulcis fieri, eique inſidere ægrotos curavi, quo tempore ſimul acidulas, quas Exc. D. Gründel in Roitſchocrene ſua doctiſſimè deſcribit, propinavi, & quidem interpolatim; primi quatuor quadrantes per vomitum rejecti ſunt; nihilominùs alios ſucceſſivè propinavi, donec inter potandum vix non exanimes facti, & quaſi naturâ reſolutâ uterque copioſè urinare cepit.

OBSERVATIO XXX.

Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSHNIGG.

De mirabili Piſcatione.

IN mea patria, ad montem Pohanska gora, in Styria, ductus atque ad piſcationem invitatus fui, ubi in cacumine montis lacus quidam piſcibus uberrimus conſpicitur, in quo piſcari cepimus, & quamprimùm

mùm primus piſcis hamo captus fuit, caudam ei piſcator demordit, iterumq; in aquam projecit; & cur hoc faciat, cum ex eo eſſem ſciſcitatus? repoſuit, ut ſciam, quouſque mihi piſcari liceat, quamprimum enim piſcem demorsâ caudâ capiam, ceſſare cogor, ſecus exorirentur imbres, grando, &c. Ille verò piſcationem ulterius proſecutus eſt, qua centum & quinque piſces cepit, quorum ultimus ille fuit, cui caudam dentibus demordit; quo viſo, à piſcatione deſtitit. Ego fabulam mihi narrari putans, rogavi, ut hanc ipſo facto confirmaret; qui petitioni meæ indulgens, piſcari perrexit; ſed vix hamo injecto, magnus ſtrepitus in aqua fuit auditus, nubes ex aqua ſurgere, copioſiſſimumq; imbrem, nivem, grandinem, tonitru emittere expertus ſum, & ſic meam curioſitatem timor exin mihi incuſſus inque fugam me adigens, largè compenſavit. Arguo id ex quodam implicito pacto dæmonis fieri, & hoc, qui primò in eo lacu piſcari cepit, feciſſe. Liceat & hoc addere, non procul ab illo monte alium altiſſimum eſſe, ſanctæ Urſulæ dictum, à templo Sanctæ huic dicato, quod in cacumine ejus viſitatur. In hoc circa feſtum S. Jacobi in quadam religioſa peregrinatione cum eſſem, circa medium montem nubes erant atræ denſiſſimæ, circa nos verò in cacumine ſumma ſerenitas & Solis radii calidiſſimi, in illis verò nubibus tempeſtas exorta, & fulmina ſurſum fibrata, ut in templo, me præſente, ſeptem perſonæ fulmine tactæ obierint.

[*Rieda Auguſtam Vindelicorum. d. 18. Martii A. 1701. miſſæ.*]

OBSERVATIO XXXI.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII, Fil.

Ex

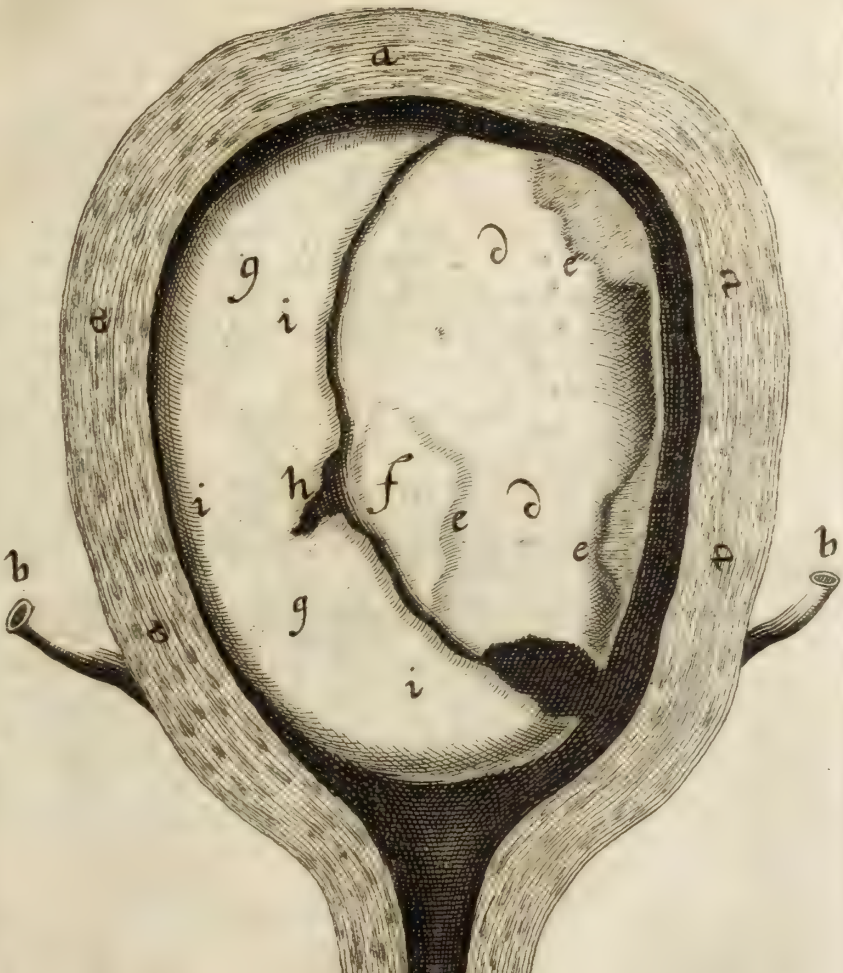
Anatome lithiaſi laborantis & infelici ſectione defuncti.

VEl ex omni parte, Veſicæ calculo laborare tremendum eſt morbi & cruciatuum genus, ſive locum ſpectes, commodus ſatis eſt pro majori ejus incremento, id quod juga particularum ſeſe illi applicantium, continuò parit; ſive ſymptomata cogites, ſunt dolores intenſisſimi, urinæ ſtillicidium moleſtiſſimum, agrypnia frequens, ſive eventum mediteris, cruciat non enecat, affligit non opprimit, lenta modo tabe corpus deſtruit; ſive medelarum genera conſideres, deſiderantur lithontriphica, liquores, qui in Veſica illum frangant, poſtulatis Medicis annumerantur, ſectio ipſo morbo gravior & periculo-

ſior. Imò ſi & hæc admiſſa ſucceſſu deſtituatur, argumenta ex triplici conſolationum genere petita, nec animum miſeri, nec corpus recreant, non niſi terribilium terribiliſſimum ſolatio eſt. Confirmet modo dicta vir 36. circiter annorum è plebe natus, qui per ſexennium ex calculo Veſicæ laborans, varia decantata medicamenta ſaxifraga ſine fructu abliguriverat, quando appuliſſe reſciſcens, Operarium Batavum, ſe calculos methodo planè recenti, tuto, citò, ſi non jucundè ſecare noſſe gloriantem, ſpem remedii omnem in Lithotomia quærere & hujus duris ſe manibus curandum committere intenſiſſimis cruciatibus tandem perſuadebatur. Die hinc negotio huic ſtata, præſentibus & Medicis, quos invitatos inſuper lubido inceſſerat, novum ſpectandi ſectionis modum, & Chirurgis, animo ultra proſapiam magno ſe ſectioni ſubmittit, nec minori animo Lithotomus, haud quamvis Methodo illa nova ſeu per nates (nec enim in quibusvis individuis hanc ſuccedere regerebat) ſed cum apparatu, ut aucit, majori illam aggreditur, vias parat calculo largiſſimas, eundemq;, quem adeſſe digito explorabam ad prodeundum ſollicitat admodùm, ſed incaſſum: adeò calculi moles apprehenſionem, durities contritionem cedentibus forcipibus negabat omnem, tantum multis moliminibus fragmentum extrahebat, primum pollicis articulum æquans. Duraverant irriti hi conatus ultra quadrantem horæ, & Lithotomus molem calculi & carnoſitatem quandam in Veſica obviam, ſua molimina irrita facere videns, ac conquerens, re infectâ quicquid miſer hic Heros, qui omnem ferramentorum vim ſtoica patientia tulerat, regereret, & cum vitæ ſuæ diſpendio hoſtem interaneum protrahendum eſſe clamitaret, deligare vulnus & lecto ægrotum tradere cogebatur; Cognatis imò & ſpectatorum plurima parte ſecantis imperitiam, temeritatem, crudelitatem (taceo convitiorum genera & minas) culpantibus: Aſt qui proximius crudeliſſimis his laboribus adſtiterant, & Lithotomum ſe virum præſtitiſſe obſervaverant, mitius ferebant judicium & calculum ipſum, ſive quod propriis membranis ſit involutus, ſive mole ſua omnem ejus cavitatem impleat, in cauſa eſſe, ut labores in irritum ceciderint, judicabant. Non niſi mors, qua ſe potius quam ſempiterno dolore multari optabat patiens, hos conjecturarum nodos ſolvere poterat, quo ex luſtratione Veſicæ impedimentum innoteſceret. Beabatur ille voto ſuo, die à ſectione duodecima & placidè, diarrhæa prævia exſpiraverat, cum ſecundum optatam pluimorum licentiam defuncti corpus reſerandi à cognatis nacti,

in

Fig. I.A

in eo eramus, ut quantum conceſſum, Veſicam ejusq; vaſa in lucem protraheremus, quo in tamen & locus minus commodus, & ſpectatorum turba inſolentior his ſacris parum aſſueta, non levi obſtaculo fuit. Protraximus illam tamen, quam Sphacelus in latere ſiniſtro jamdum notaverat, & reſectis tunicis, calculum non modo, ſed & aliud quoddam corpus offendimus, ille ſiniſtrum, hoc dextrum latus occupaverat (vid. Fig. 1.) Facili negotio eximebantur ambo, nec tunicis Veſicæ adhærebant, calculo pondus ℥viij. corpore adjacente ℥vijß. ſuperante, inſuper ille incruſtationibus colore albicante conſpicuis, tribus in locis exornatus apparebat, externa facie ad ſimilitudinem renis humani, (quem tamen magnitudine ſuperabat) accedebat. Foris gibbum, intus ſinuoſum, ſinu calculi protuberantiam excipiente inſtructum, ſuperficies illi lævis erat, niſi quod hinc inde ex membranarum adhæſione aſpera; ſub tali habitu calculos deliteſcere, omnes pronuntiabamus, & dum per medium findere eramus intenti, cultri verò aciem duriora quædam remorari obſervantes, magis in opinione firmabamur, quando diviſum corpus non calculos ſed oſſa continere ſtupentes experiebamur. Mira hæc metamorphoſis animum mox addebat, ſcrutinio, hoc quicquid erat, ſubjicere, & cum per loci anguſtiam non liceret, domi delatum examinare, nec ſine oblectamento diverſas illius ſubſtantias obſervare poteram, illa quæ peripheriam conſtituebat, membranarum inſtar mollis erat, inferior pars cervicem veſicæ ſpectans ad collum accedebat, medium diſtinguebant oſſa granorum milii inſtar copioſiſſimè hinc inde ſperſa, quorum præ aliis bina promontoriorum inſtar magis prominebant; calloſam inſuper ſubſtantiam diſtinguebat fiſſura locum inſertionis ureteris dextri ſpectans, per quam ſerum tranſiiſſe ſuſpicio eſt. Totam rem magis explicabunt ac ante oculos ponent Figuræ annexæ.

I. FIG. A.

aaaa. Veſicæ ſubſtantia valde incraſſata.
bb. Ureteres.
c. Urethræ initium.
dd. Calculus.
eee. Incruſtationes elegantisſimæ.
f. Apophyſis calculi ſeſe vicino corpori inſinuans.

II. FIG. B.

aa. Corpus membraneo-calloſo-oſſeum juſta magnitudine expreſſum
b. Proceſſus ejus cervicem Veſicæ ſpectans.
c. Cavitas quam calculi Apophyſis impleverat.
d. Membrana lacera.

F 2   *gg.* Cor-

g g Corpus membranoſo - calloſo-oſſeum.

h. Sinus calculum recipiens.

i i i. Superficies lævis & lineolis diſtincta.

e. Sima ejus inferior pars cui calculus in Veſica accu nbebat.

III. FIG. C.

a a a a. Corpus Membraneo-calloſo-oſſeum per longitudinem ſectum.

b b. Sinum monſtrat ejusque fiſſuram.

c. Sima inferior pars.

d d d. Oſſa minima copioſisſimè per medium ejus ſparſa.

e e. Bina oſſa promontoriorum inſtar prorepentia.

f f. Calloſa inferioris corporis ſubſtantia.

g g. Membranoſa periphería.

h h. Membranæ laceratæ.

IV. FIG. D.

Fragmentum calculi à Lithotomo diffractum monſtrat.

Uſus ex Anatome lithiaſi defuncti.

(1.) Non eſt in Lithotomo, ſemper relevetur ut æger, ne ergò victoriam ante Triumphum.

(2.) Calculorum Veſicæ ſigna diagnoſtica multis modis eluduntur.

(3.) Lithontriptica præter nomen nil realitatis in ſe continent, modo non λιθοποιέτικα evadant.

(4.) Urinæ ſtillicidium quo frequentius, de cavitate Veſicæ oppleta teſtatur.

(5.) Fermenta partium, humores in membranas, callum, oſſa, præcipitantia nulla dantur.

(6.) Triplex illa ſubſtantiæ diverſitas, elegantisſimè evincit, membranarum, callorum, cartilaginum, osſium, &c. compagem non inter ſe differre, niſi arctiore aut laxiore fibrarum connexione & rigiditate.

[*Roſtochio Auguſt. Vindel. d. 9. A. 1701. miſſa.*]

Ob-

Fig II.B pag. 46.

Fig. IV.D pag. 46.

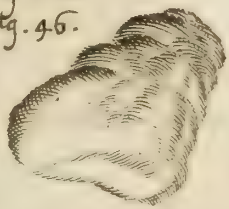
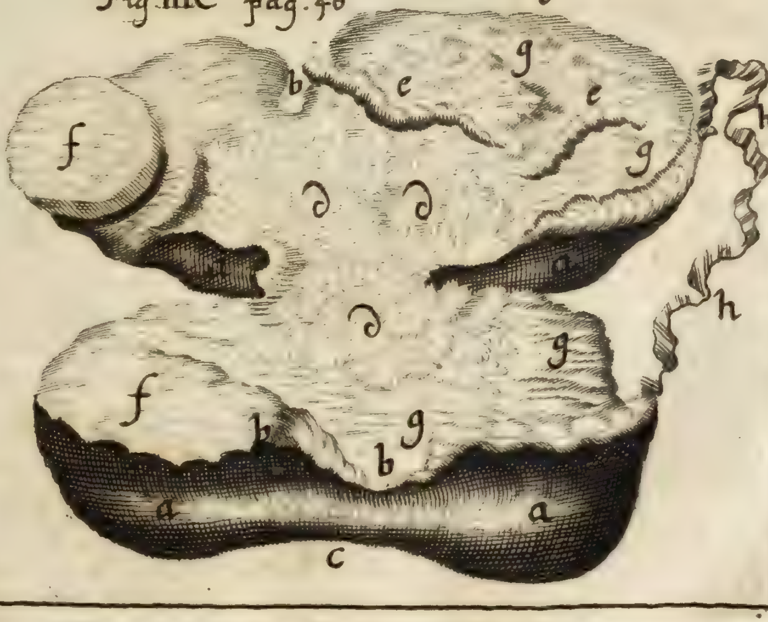

Fig. III C pag. 46

OBSERVATIO XXXII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII,

De

Uſu Olei Majoranæ inſigni in Epilepſia.

EDidit D. D. Grav Tractatulum de Majorana, inque dedicatione geminum adducit exemplum, ubi oleum Majoranæ externè adhibitum, optimè profuit in invaſione Epileptica. Adhibui crebrius hocce Oleum in Praxi 32. annorum ſingulari cum emolumento, tàm apud infantes quam adultos. Decumbebat pronuper puella unius Anni hic loci, ſat vegeta, & per 14. dies continuo vomitu ejiciebat eſculenta & potulenta quæ ingeſſerat. Accedebat inflammatio gingivæ cum eruptione dentium. Parentes rati hoc eſſe à dentitione, nihil dabant Medicamenti, Naturæ omne negotium committentes. Quia autem vires indies labaſcebant, & calor urens roridas corporis partes depaſcebat, eapropter meum quærebant conſilium. Adhibebamus Clyſterem è lacte & Flor. Chamæmeli cum rejectione pituitæ viſcidæ & aliquali lenimine. Ad temperandum calorem nutrici dabam refrigerans medicamentum: & ad alvum reſerandam repetebamus enema, cum eodem effectu & exturbatione duorum lumbricorum. Calor per intervalla redibat, nec vomitus plenariè intermittebat. Intereà puella creberrimè digitos ori immittebat, ob dolorem gingivæ, cumque calor augeretur ob conatum naturæ ad expellendos dentes, ingruebant etiam lenes convulſiones faciei & oculorum. Auxilium meum dum iterùm poſcebant, ordinabam ut oleum Majoranæ vertici, nuchæ, temporibus & naſo illinerent. Dictum factum, convulſiones ſtatim evaneſcebant, ægrotaq; quæ per integram noctem, ut moribunda jacuerat, jam cum Parentum gaudio, vegetior apparebat, & quas usq; huc ſusq; deq; habuerat mamillas, avidè arripiebat & ſugebat, ſicq; tandem ex DEI Gratia reconvaleſcebat. Optimum certè eſt Medicamentum, grati odoris & penetrans, Spiritibusq; gratum & acceptum: in convulſionibus, Epilepſia, Apoplexia, deliquiis animi non ſemel proficuum ſenſi: Nota tamen quod promiſcuè non omnibus arrideat fœminis, uti & alia penetrantioris, grati & ingrati odoris. Domina Gebletia, Senatoris vidua, leni tangebatur inſultu apoplectico, inter alia & oleum Majoranæ exterius re-

commendabam, ſed nauſeabat inde, & ſibi hujus uſum eſſe contrarium, ut & ſuccinata & caſtoreata aſſerebat, ideò removebamus.

OBSERVATIO XXXIII.
DN. D. SAMUELIS LEDELII.
De
Variolarum reliquiis periculoſis.

ILluſtris Dn. D. Franck de Franckenau Dec. 3. Anni 4. Obſervat. L accuratè, pro more, de hacce tractat materia, cui laciniam hancce attexere audeo. Mercatoris noſtratis filiolus 4. annorum ob plurima accidentia aliquoties Curæ meæ ſubfuerat, benignitate DEI concurrente, feliciter reſtitutus. Anno præterlapſo 1700. menſe Auguſto corripiebatur variolis copioſiſſimis, has dum ſpatio 4 Septimanarum ſuperârat, obſervabant Parentes, quod abſque intellectu decumbebat, nec cibum nec potum poſcebat, nec loquebatur, ſed ſomnolentus jacebat, excrementa in lectum deponebat, cibum tamen & potum, quem intrudebant, deglutiebat, ſicq; miſerè vivebat. Mater rem ad me defert, & ſummoperè petit, ut optimo conſilio ſuccurrerem, ſelectaq; Medicamenta, etiam pretioſa, præſcriberem. Puer, quem optimè noram, favens prognoſticum mihi non ſpondebat ad reſtitutionem, divina tamen Gratia ſuffultus, nolebam ſine conſilio dimittere anxiam Matrem, ſed ordinabam Pulverem Stomachico-Cephalicum in dies cum cibo & potu aliquoties dandum. Intra octiduum aliquid levaminis apparebat, incipiebat loqui, deſiderabat eſculenta, excrementa retinebat, & quando natura urgebat, nutu indicabat, vacillabat tamen adhuc intellectus. Non deſiſtebam naturæ ſuccurrere aliis confortantibus cum optato effectu: jam enim ſe intelligere omnia, & benè habere, affirmabat. Parentes ideò, ut ſurgeret, hortabantur, èq; lecto in hypocauſtum portabant; verùm pedes erant inutiles, nec enim ambulare, nec progredi, nec ſtare poterat, ſed corruebat. Mater iterùm accedebat & de conſilio dando monebat. Exhibebam nervina, cephalicis & confortantibus maritata, & per tres ſeptimanas continuabam, puerq; tandem, DEO Laus! feliciſſimè reſtituebatur, & nunc ſanus & vegetus degit. Species diambræ, diamoſchi dulcis multùm hic faciebant, ut & cucupha capiti impoſita. De ſpirituoſis liquidis nihil dedi internè, nec exter-

na

na adhibui præter cucupham, niſi tandem poſt ſuperata omnia ſymptomata, Balneum aquæ dulcis. Pari tempore variolis decumbebat lanionis filius, & Phthiſin relinquebant variolæ, cum morte.

Grüneberga d. 6. Maji. A. 1701. miſſa Norimbergam.

OBSERVATIO XXXIV.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.

De Muliere Sexagenaria lue venerea laborante & absq; Mercurio adhibito ſalivante.

QUàm periculoſum ſit, cum lue venerea laborantibus converſari, eorumque familiari conſortio uti, plena ſunt Practicorum volumina, idque in vulgus ſat ſuperque notum eſt, nihilominus exemplum aliquod ſingulare hujus communicare Eruditis minimè incongruum fore exiſtimo; Vocabar ante tempus non adeò longum ad virum quendam, (cujus nomini parco;) quadraginta annorum, venereis puſtulis & ulceribus, & in facie, & in reliquis corporis partibus ſummè defoedatum, nec minus doloribus nocturnis, aliisque ſymptomatibus huic lui propriis, maximè excruciatum, jamque ſecundâ vice ſalivationem ſuſtinentem, nam ante aliquot ſeptimanas Chirurgus quidam hujus urbis, ope Mercurii dulcis intus exhibiti, ſalivationem ipſi excitaverat, ſed ſine levamine & emolumento, licet ſaliva in copia fluxiſſet, jam verò inunctione mercuriali, feliciori ſucceſſu id tentabat, unde quidem ulcera conſolidabantur & reliqua ſymptomata remittebant, at tophus ſat magnus in dextra tibia remanebat, ſat manifeſto indicio, luem non prorſus exſtirpatam eſſe. Erat autem viro huic adhuc in vivis Mater ſexagenaria major, quæ de infortunio & morbo filii ſollicita, curam ipſius habebat, dies noctesque in hypocauſto, in quo filius ægrotabat, ut ipſi adjutrices manus porrigeret, hærebat & ſedebat, ſed quid fit, vix aliquot dies præterlapſæ erant, cum Anus hæc undique puſtulis & ulceribus per totum caput & corpus conſpergeretur, ſimulque unà dentes vacillare, gingivæ intumeſcere, anima tetrè olere, faciesque ſummè inflare inciperet, cum inſequenti ſalivatione tam horrenda, ac ſi ægra aliquoties unguento mercuriali inuncta fuiſ-

UNIVERSITY OF MARYLAND LIBRARY

ſet ; Miſera hæc in ſtatu hoc miſerabili ſe cernens , meam opem & anxiis verbis & precibus quam maximis , implorabat , ut niſi ipſam liberare poſſem , ſaltem εὐθανασίαν ipſi procurarem ; penſitatis itaque à me omnibus circumſtantiis , ſine mora aniculam ex hypocauſto in quo cum filio degebat, in aliud proximum calidum , ſtragulis benè tectam & involutam , portare curabam , & cum ſalivationem , ſubitò inhibere è re eſſe neutiquam exiſtimarem , varia lenientia , dolorem demulcentia leniterque adſtringentia & gargariſmata & oris collutiones præſcribebam , Clyſteres ex lacte dulci & oleis injici , alvumque bis leni cathartico ſubduci curabam , ut ſic affluxum ſalivæ paulatim aliò diverterem , ſed æthiopem lavabam , ſalivatio potius dies noctesque tàm enormiter continuabat , ut ægra illam ſuſtinere viribus impar , ſexto die è vivis diſcederet , placideque obdormiret.

OBSERVATIO XXXV.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.

De Ægro , lue venerea laborante & duodecies Unguento mercuriali largiter inuncto , absque tamen inſequente ſalivatione.

VIr Juvenis ex nobili proſapia oriundus , & ab inquinata ante duos annos lue venerea infectus , variis , à multis Chirurgis Barbitonſoribus & Balneatoribus uſus , minùs proſpero cum ſucceſſu , præter dolores enim noctu excruciantes , in coxendice dextro & ſcapula dextri lateris perpetuò dolorem ſentiebat & imbecillitatem, ita,ut non ſolum claudicaret , ſed etiam brachium ad caput attollere nequiret , unde tandem Chirurgo Gallico cuidam ſe curandum committebat , qui verbis traſonicis , uti id genus hominum ſolet , brevi ſanitatem ſpondebat , curamque venæſectione , purgatione & Balneis per ſex dies continuos inchoabat , tandem ad inunctionem perveniebat , & ſingulis veſperis , non ſolum pedes & manus ægri inungebat , ſed etiam totum dorſum , collumque cingulo ex triplici vel quadruplici linteo complicato & unguento mercuriali largiter illito , cingebat , ita ut ego cum altero Medico Practico hujus urbis claro Dn. D. Gerresheimio obſtupefacti, audaciam hujus hominis mira-

miraremur, & quanquam largam hancce inunctionem ambo non approbaſſemus, noluit tamen Chirurgus hâc abſtinere, glorioſè dicens ſe in Gallia ultra centum hâc methodo curaſſe, ita ut tandem acquieſcere coacti fuerimus, poſtquam verò Chirurgus, ægrum ter inunxerat, ſalivationemque expectaret, nihil ſalivæ motum eſt, neque indicium aliquod ſubſecuturæ ſalivationis apparuit, unde inunctionibus continuare decrevit, ægrumque intra quatuordecim dies, nobis refragantibus, duodecies tàm enormiter inunxit, ut ægrum ſingulis diebus, imò ſingulis ferè momentis mori putaremus, ab hiſce inunctionibus enim admodum debilis redditus & ſceleti inſtar emaciatus erat, præſertim cum nihil aliud, quàm juſculum ex carnibus quod Gallicè Bovüllon nominant, loco prandii & cœnæ adſumere, ſitimque tenui decocto ex lignis & radicibus ſedare cogeretur, nihil tamen ab hiſce inunctionibus Salivæ exſcreavit, neque gingivæ aut fauces intumuêre; poſt duodecimam verò inunctionem multum mejere æger cogebatur, ſingulisque fere horis matulam poſcebat, urinam emingebat claram cum ſedimento craſſo & viſcido, idque per duos aut tres dies, quô factô lautiori victu ægrum revocillavimus & cum Chirurgus ægrum jam curatum aſſereret, aliquid carnis comedendum conceſſimus, unde quidem ad ſe redibat æger, ſeque per tempus aliquod melius habebat, minimè tamen curatus erat, ſed per aliquot ſeptimanas, decocto ex lignis & radicibus uti cogebatur, ex quo εὐσαρκος factus, cum ſponſa ſua virgine nobili, matrimonium iniit, jamque aliquot liberorum Parens eſt, & optimâ fruitur ſanitate.

OBSERVATIO XXXVI.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.

De

Puella per ſex ſeptimanas continuò epileptica, cum cœcitate, ſurditate & loquelæ amiſſione.

Puella quædam octo annorum è Schola domum rediens de capitis dolore & laſſitudine corporis cum calore enormi, conquerebatur, inſequenti verò die, ſummô mane epilepticis corripiebatur convulſionibus, unde parentes perterriti, meum implorabant

auxilium & conſilium ; conſideratis itaque à me exactè omnibus circumſtantiis , præſertim cum puella digitis nares continuò fricaret, quod diagnoſticon lumbricorum ſignum eſſe ſolet, varia contra vermes medicamenta ordinabam , ſed laterem lavabam , convulſiones potiùs exhiſce exacerbabantur , ita ut , quæ antea per intervalla affligebant, jam continuò ſine intermiſſione durarent , ægræque caput, oculi , manus pedesque , dies noctesque in motu adſpectu ſatis horrendo , cum omnium ſenſuum deperditione eſſent ; oculos licet apertos ſemper teneret , nihil tamen videbat , nam candela accenſa, & ante oculos hinc & inde mota , nullam cauſabatur nictitationem, interrogata, nihil reſpondebat , nihil audiebat , neque medicamenta neque alimenta ipſi exhibita deglutiebat , ita ut ſingulis momentis illam , è vita emigraturam , exiſtmarem ; ſed quid fecit ? in ſtatu hoc deplorato , per integras ſex hebdomades , quod incredibili dictu , ita manebat , poſtea ſenſim ſibi reddita, convulſiones pedetentim remittebant, puella ſubmurmurare aliquid incipiebat , atque potum & victum poſcebat , & medicamenta quæ neceſſaria judicabam , rurſus adſumere incipiebat , ſed cœcitas , licet oculi clari eſſent , & exterius ſine omni labe conſpicerentur , remanebat , neque pedes, neque manus officium ſuum facere volebant , poſt duorum menſium verò curſum , viſus & vires paulatim redibant , puellaque quæ ſceleton antea repræſentabat ἔνσαρκη facta , in integrum reſtituebatur , excepto dextro pede, quem exactè movere nequit, hinc greſſum cum claudicatione habet difficilem.

OBSERVATIO XXXVII.

Dn. D. JOHAN. CHRISTIANI MENTZELII.

De Uteri ſpaſmo.

Vidua quædam 43. annorum , poſt obitum Mariti , ob mœrorem animi & varias altercationes, quas cum Amicis pie defuncti, ratione hæreditatis habuit , incidebat in dolorem infimi ventris acerbiſſimum per intervalla affligentem, & hypogaſtrium ſpaſmodicè contrahentem , ſeque ad regionem renum ſummo cum cruciatu extendentem , ita, ut ægra nonnunquam alta voce clamaret ſummiſque precibus auxilium expeteret , urina intensè rubebat , pulſus ſolitò

con-

concitatior erat, alvus adſtricta, menſiumque fluxum jam per novem menſes non paſſa erat, hinc multis & variis medicamentis ab amicis & aliis ipſi commendatis uſa, ſed ſine emolumento, erat, dolores enim poſt uſum medicamentorum adeò exacerbabantur, ut in lecto ſe movere non auderet ægra, in hypogaſtrio interdum aliquid inſtar magni pugni moveri & volvi dicebat, appetitus prorſus proſtratus erat, ſomnumque ob atrociſſimos dolores per totas noctes capiebat nullum, unde ſummè debilis reddita, tandem à me auxilium & conſilium expetebat. Conſideratis itaque omnibus circumſtantiis, ſpaſmo uteri & circumjacentium partium, ægram affligi dicebam, quod ex dolore in hypogaſtrio ſuper os pubis per intervalla redeunte & ſenſatione ponderis magnitudine inſtar pugni ſe volventis judicabam. Quapropter curam ſequenti modo aggrediebar, primò ad alvum lubricandum & fœcum excretionem ſtimulandum præſcribebam Clyſterem ſequentem. ℞ Decocti emoll. & Carminativi ana ℥v Elect. de baccis lauri diaphoen. ana ℥j. ol. rutac. chamom. ana ʒij. Eſſent. caſtor. ℈jſ. Sal. comm. ʒj. M.F. Clyſter, deinde ſequentem Mixturam internè ſumendam, ordinabam, de qua ſingulis tribus horis 50. guttas in quocunque vehiculo adſumere cogebatur. ℞ Spirit. antepileptic. ʒiij. Eſſent. anodyn. ʒj. bis tantum ſumſerat de hac mixtura ægra, cum ſummum levamen ſentiret, & ſequenti nocte optimè dormiret, dolores tamen non omnimodè remittebant, ideoque altero die rediens, continuationem antedictæ Mixturæ per totum diem ſuadebam, quod etiam factum, unde ægra adeò ſeblevabatur, ut è lecto ſurgere, & in ſella ſedere poſſet, cum verò de die nullos amplius dolores ſentiret, noctu verò & ſimulac lectum repeteret illi aliquantulum redirent, dabam Theriacæ cœleſtis Gr iij ſub introitum lecti deglutienda, quibus per tres noctes continuatis prorſus à doloribus liberabatur, remanente ſaltem pondere in hypogaſtrio, cum murmuribus & rugitibus inteſtinorum, à quibus etiam prorſus levabatur & in integrum reſtituebatur, poſtquam per aliquot dies de ſequenti Mixtura bis aut ter in die ſexaginta guttas adſumſerat. ℞ Spirit. Carmin. Sylv. ʒij. Eſſent. Caſtor. Cort. Aurant. Zedoar. anodyon. ana ʒj. M.D. ad vitr.

(Die 6. Maji, 1701. Berolino Norimbergam miſſæ.

OBSERVATIO XXXIIX.

Dn. D. WILHELMI HULDERICI WALD-SCHMIDII.

De Admiranda Memoriæ felicitate ruſtici cujusdam Holſati.

QUamvis hominum divina Memoria Præditorum plurimæ hinc inde, apud *Plinium* præſertim, *Cœlium Rhodiginum*, *Valerium Max:* & alios, proſtent Hiſtoriæ, ſequens tamen de ruſtico Holſato digna mihi viſa eſt, quæ ab oblivione vindicata, in perpetuam rei memoriam hic legatur. Vixit antè duos hos vel tres annos, in diſtrictu Ducatus Sleſvicenſis, qui ſinum *Edenfœrdenſem* inter & *Schleiam* fluvium ad aliquot milliaria protenſus vulgò *Schvvanzen* appellatur, Ruſticus, ob paupertatem oſtiatim victum quærens, ſexaginta & plurium annorum, qui loco Dominicæ orationis, aut aliarum precum, quas mendicantes plerumque fundere ſolent, conciones recitavit, per viginti annorum ſpacium, per tot dies Dominicales in templo à ſe auditas, tali quidem cum promptitudine, ut ſi ad hoc vel illud Evangelium à *Johanne Blanckio* ejusve ſucceſſore *N Behrio*, Paſtoribus in pago nomen à regione aut diſtrictu *Schvvanzen* obtinente, (hic enim ut plurimum commoratus eſt) habitus ad populum ſermo ſacer expoſceretur, recitato poſt introitum Evangelio; integram concionem, iisdemque quibus audiverat ante plures etiam annos, verbis, cum geſtibus haud inconvenientibus ad verbum repeteret, adeò quidem accuratè, ut ſententias latinas, verba textus Originalis ſivè græca ſivè Ebraica non omitteret, rudis alias, nec legere aut ſcribere edoctus homo. Præterea verò, (quod rarum admodum apud ruſticos) fidei ſuæ rationem ex concionibus iſtis reddere poterat, imò de difficilioribus religionis Chriſtianæ dogmatibus quæſitus, talia ſubinde proferebat, quæ plures, quamvis ſibi videantur prudentiores, ſæpè ignorant. Audiverat de ſtupenda ruſtici hujus memoria *B. Sandhagius*, Superintendens generalis horum Ducatuum, eundemque ad ſe accerſitum monuit, ut ne porrò concionando ſcandalum præberet, ordinatis enim & vocatis legitimè Miniſtris munus hoc ſolùm competere: huic intrepidè reſpondit, pauperculum ſe & ad labores ineptum, nihil aliud didiciſſe quo victum comparare queat, Deum verò hanc ſibi conceſſiſſe gra-

tiam ut omnes, quas à viginti annis audiviſſet conciones, memoria teneret, easdemque coram piis hominibus ſe recitare, nec magis ſe peccare quàm alios, qui Dominicam, aut alias orationes oſtiatim recitant. Quæſitus verò de diverſis confeſſionis & fidei capitibus, maximè reverendo huic Præſuli non ſinè voluptate ſatisfecit, tandemque obtenta libertate ut priſtina ratione ſtipem quæreret & præmiſſa pro munuſculo oblato, gratiarum actione, ut ſibi etiam liceret quæſtionem proponere, veniam petiit, quâ ſibi conceſſa, quæſivit, unde malefici Ægyptiorum hauſerint aquam iſtam, quam incantationibus ſuis verterunt in ſanguinem, Moſes enim omnem Ægypti aquam in ſanguinem converterat, ipſo textu Exod. 7. verſ 19. innuente ubi legimus, *Jehovam ad Moſen dixiſſe: Dic ad Aàron, tolle virgam tuam, & extende manum tuam ſuper aquas Ægypti, & ſuper fluvios ac paludes, & omnes lacus aquarum, ut vertantur in ſanguinem: & ſit cruor in omni terra Ægypti, tàm in ligneis vaſis quam in Saxeis & verſ.* 21. ſubjicitur, *fuiſſe ſanguinem in tota terra Ægypti.* Cùm verò adſtantes unam vel alteram hâc de re ſententiam in medium protuliſſent, quas tamen inſufficientes exiſtimabat, hanc tanquam textui magis co ſonam ſuppeditavit: ſumpſiſſe nempè maleficos iſtam aquam, quam ſecundum verſ. 24. ejusdem capitis *Ægyptii foderunt per circuitum fluminis, ut biberent.* Quæ ſanè ratio cùm Theologis nonnullis & in ſpecie *Toſſano* comm. ad S. Biblia arriſerit, non longe petendum eſſe, quod in promptu eſt, exiſtimamus.

Ite nunc, & encomiis celebrate veſtrum Carneaden Græci, Scipionem Romani, Pappum Germani: hic Ruſticus ob memoriæ felicitatem omnibus comparandus, quod ſi cultura & eruditio acceſſiſſent, niſi omnibus anteponendus, parem tamen vix ac ne vix quidem habiturus fuiſſet.

OBSERVATIO XXXIX.

Dn. D. WILHELMI HULDERICI WALDSCHMIDII.

De ſabulo aurei ſplendoris in urina calculoſi.

Figulus hujus loci, quinquaginta circiter annorum, ſub initia currentis anni, ex renum calculo laborat, cum urinæ ſuppreſſione, vomitu, intenſiſſimis abdominis & lumborum doloribus, ſiti, calore

lalore febrili &c. ego in conſilium vocatus, adhibitis illis, quæ aliàs ex arte commendantur, eſſentiam præſcripſi ex ſpiritu tartari, eſſentiis terebinthinæ, caſtorei & anodyna *Zvvœlfferi*, ter de die guttatim hauriendam, unde ſtatim inſigne levamen percepit, excretâ cum urinâ materiâ ſabuloſâ, quæ fundo matulæ adhærens & exſiccata ſplendorem aureum exhibebat, inſtar arenæ iſtius ſcriptoriæ, quam à fulgore aureo Flunckerſand Germani ſolent appellare, prorſusque diverſam à ſedimento ſabuloſo quod in urinis alias cernere licet; evidenti teſtimonio, quod, ſicut diverſi generis calculi, poroſi nempè & leves, lateritii, ſilicei & marmorei, albicantes, fuſci &c. in corpore humano generantur, ita diverſam requiri materiam, quæ in duritiem coacta; gemmas iſtas microcoſmicas producit.

OBSERVATIO XL.

Dn. D. WILHELMI HALDERICI WALDSCHMIDII.

De præpoſtero calidiorum uſu in febribus acutis.

AUreum iſtud *Hippocratis* effatum, quod libro *de humoribus* legimus, *concocta* nempè, *medicamentis purgantibus agitanda eſſe, non cruda*, quamvis arctis adeò limitibus circumſcribi nequeat, ut ad ſola purgantia, (quod verba habent) pertineat, ſed ad alios quoquoque evacuandi modos idem extendendum eſſe, ratio ſuadeat & experientia; à plurimis tamen Medicis, in curandis febribus acutis maximo cum ægrotantium damno, alto contemni ſupercilio quotidie videmus, dum ſtatim im principio calidiora exhibent remedia, quibus materiam morbificam ex ſanguine vel per ſudorem vel alias vias evacuare contendunt; non attendentes, ſanguini ſatis inflammato, intimius junctas eſſe partes heterogeneas, (quod vel urinæ crudæ loquuntur) eundemque hoc tempore ad depurationem ineptum eſſe, imò materiam peccantem ſanguini, per calida remedia magis exagitato intimius miſceri, atque cum evidenti periculo vitæ aut ad caput ferri, aut alia viſcera & phrenitidem, anxietates, convulſiones, ſudores ſymptomaticos peſſimaque alia ſymptomata producere. Hoc ipſum in variolarum cura aliquoties vidi, ubi vel ex regimine calidiori, vel ab exhibitis ſtatim ſub morbi initium ſudoriferis, aut nullæ planè apparuere variolæ, mixtà nempè & confuſâ

fuſâ materia peccante adeò arctè ſanguini, ut nullo modo ab eodem potuerit ſeparari; aut puſtulæ catervatim prodeuntes inſtar granorum milii ſub cute hæſerunt, quæ evacuato & expulſo per intempeſtivum ſudorem ſero, quod puſtulas attollere & ad debitum maturitatis gradum deducere debebat, nulla arte ad debitam magnitudinem & ſuppurationem deduci potuerunt, morientibus intra paucos dies ægris. Rectiùs igitùr in principio febrium acutarum uſurpantur teſtacea leviter adſtringentibus mixta, & talia, quæ ſanguinis motum inteſtinum coërcent, eundemque ad eam mediocritatem reducunt, quæ perficiendæ depurationi idonea eſt.

OBSERVATIO XLI.

Dn. D. WILHELMI HULDERICI WALDSCHMIDII.

De

Hydrope, unico purgante temerariè licet exbibito, feliciter curato.

Cur agyrtæ, temerariæ mulierculæ, circumforanei & hujus farinæ alii, illotis quod dicitur manibus, Æſculapii fanum ſubeuntes homines nequam, feliciùs ſæpè curent morbos deſperatos, quàm Medici dogmatici, perpendenti mihi, nulla ſanè alia occurrit ratio, quàm *fortunam audaces juvare*; Medicus enim plurima obſervat obſtacula, quæ cœci hi Medicaſtri non vident, famæq; ſuæ ſtudioſus, anceps & cum periculo conjunctum fugit remedium. Unde haud rarò obſervamus hydropicos, à Medicis derelictos ab agyrtis ſanari, exhibito ſolùm purgante aliquo fortiſſimo: quod ante paucos annos in helluone & ſtrenuo ſpiritus frumenti potatore vidi; huic enim à pluribus menſibus aſcitico circumforaneus exhibuerat tantam gummi gottæ quantitatem, quam tribus ſolidis emere licet, ſeu drachmas duas, (integra enim uncia duodecim ſolidis, ſeu quarta parte imperialis venit) doſi usque adeò excedente, ut hac ſola 12. minimum ruſticos validiſſimos ad plures annos purgare licuiſſet. Sed tantum abfuit, ut aſcitico huic nocumento fuerit, ut potiùs evacuata ἄνω καὶ κάτω per plures, ad animi deliquium continuatos ſeceſſus, ſeri copia maxima, abdominis tumor penitus evanuerit, ægerque cum ſanitate in priſti-

nam gratiam redierit. Interim ex hoc & ſimilibus, ſummo cum periculo inſtitutis experimentis videmus, purgantia ferè ſola ſufficere in curando hydrope, modo viſcera fuerint illæſa, imò ſi tale obtinere poteſt remedium, quod poſt catharſin per diureſin operatur, haud facilè de hydropico eſſe deſperandum.

OBSERVATIO XLII.

Dn. D. WILHELMI HULDERICI WALDSCHMIDII.

De
Hydrope, purgantibus potiùs quàm ſudoriferis curando.

PRæcedenti Obſervationi aliam hic, majori tamen cum prudentia per purgans inſtitutam hydropis curam, ſubjungere placet: Generoſi cujusdam Baronis uxor, dum in prædio ejus, faciendæ Medicinæ ergò dego, hiſtoriam mihi narrat de ruſtica quadam, ob ingentem abdominis tumorem à biennio lecto affixa, quæ intollerabili noctu diu
que affligente dolore miſerè vexata, firmiter crederet animal quoddam vivum in abdomine ejus contineri, quod mordendo aut unguibus vellicando hos cruciatus excitaret, ſiquidem ipſa motum quendam in imo ventre accuratè perciperet; ſimulque rogavit illuſtris hæc Matrona ut quando domum proficiſcerer, ad pagum Groſſen Bercfau dictum, & à via ordinaria haud procul diſſitum, diverterer, atque miſerandum ruſticæ hujus ſtatum ipſe explorarem. Annui huic deſiderio & cum duobus Studioſis itineri comitibus *Thyſio* Gædanenſi, & *Peterſonio* Slesvicenſe horrendum offendo ſpectaculum, mulierem quadraginta & quod excurrit annorum, facie Hippocratica, ſummeque extenuatis artubus conſpicuam, ita ut totius corporis nutrimentum ſoli abdomini acceſſiſſe nobis fuerit viſum; ad tantam enim altitudinem ejus excreverat tumor, ut exporrectis brachiis amplecti eum nequiret ægra, imò ad genua ferè propendebat, in lectoque ad pedis unius latitudinem lumborum ambitum utrinque excedebat. Attoniti monſtrum hoc intuebamur, & cùm nulla ſpes convaleſcendi ſupereſſet, rogatus, ut pro mitigando ſaltem dolore aliquid ſuppeditarem, promptum me exhibui. Sed quid hic faciendum, ubi lympha illa extravaſata acris, opii in magna quantitate à Chirurgo exhibiti,

vim

vim prorſus eluderet? Ambigens de purgante cogitavi, quod bonam lymphæ hujus partem evacuando, tenſionem membranarum impediret, & vellicationi Spicularum acidarum mederetur: hunc in finem electuarium hydragogum *Sylvii*, purgans elegantiſſimum ad unciam unam exhibui, memor ſaluberrimi *Parentis* b. m. moniti de hydrope, aut *fortiter purgandum, aut non purgandum*, præſertim cum hydropici, quamvis difficiliùs purgentur, facilè tamen ferant purgantia. Mirum dictu, quanta aquarum copia per ſeceſſum fuerit deturbata, ita ut concidente abdomine & ceſſante dolore priſtina munia obire potuerit mulier. Quòd ſi ſudoriferis hanc curam tentaſſem, irritum in me ſuſcepiſſem laborem, probè utique conſcius, tantam aquarum copiam per ambitum corporis abdominisq́ muſculos nunquam poſſe evacuari, etiamſi æger in laconico ſæpiùs ſudaret, cum maxima non ſolùm virium proſtratione, ſed, quod benè notandum, major humoribus lentor & viſciditas, imò gelatinoſa conſtitutio ope ſudorum conciliatur, quicquid enim fluidum eſt, poros tranſit, relictis partibus viſcidioribus & ad motum minus aptis, nihil itaque mirum, ſi poſt ſudores pejùs ſe habeant hydropici, & ob materiæ ab exhauſta parte fluidiore relictæ, majorem viſciditatem & lentorem, ſummam reſpirandi difficultatem incurrant.

[*Miſſæ Kiliâ Norimbergam d. 6. Maji A. 1701.*]

OBSERVATIO XLIII.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De

Oſſibus inter pleuram & tunicam pulmonum genitis.

VIR Nobiliſſimus & Conſultiſſimus, Sereniſſimæ Domui Brandenburgicæ triginta circiter & quod excurrit annos à Conſiliis & Secretis in Ducatu Pomeraniæ Ulterioris, cujus in appendice anni quinti & ſexti, Dec. 3. Ephemerid. literæ extant de Hemicrania periodicâ ſatis exactæ conſcriptæ, uti dum viveret ſcientiæ ac prudentiæ haud vulgaris exemplar fuit, ſic poſtquàm vivere deſiit in cadavere ſuo exenterato phænomeni in Medicinâ oppido rari exemplum reliquit. Oſſa nimirùm plurima, majora duo, quorum figuram adjectum ſchema, quantum periculo, ob poros, cryptas ac mæandros infinitos aſſequi datum, exprimit, minora & minima innumera ſuperficie-

tenus & perfunctoriè pleuræ & coſtis prope ſpinam dorſi, ubi pleura mediaſtinum inchoat, inter hanc & tunicam pulmonum lobi præſertim inferioris, licet & ſuperior ab illis non eſſet planè immunis, in latere ſiniſtro adhærentes, adeò, ut digitis haud magno negotio ſepararari potuerint; ſubſtantia illis verè quidem oſſea, non tamen exactè ſolida, ſed valdè cavernoſa, poroſa & ſpongioſa quaſi, hinc nec ſatis duræ aut firmæ, ſed facilè fragilis compagis, nec ſuperficies eis levis eſt, ſed tam exterior, quæ coſtas reſpiciebat & convexa quadantenus eſt, quam interior, quæ pulmonum tunicam tangebat, ſic ſatis aſpera, ut haud immeritò mirum cuiquam videri poſſet, pleuram & pulmonum tunicam adtritum illorum ſine inſigni dolore ferre tamdiu potuiſſe, de quo tamen nunquam, quod ſciam, conqueſtus fuit, etſi à quinquaginta annis ipſi amicus & quidem ſat familiaris, & ille per plurimos annos hypochondriaco malo obnoxius, indeq; valetudinarius, ope & conſilio meo ſæpiſſimè uſus fuerit. Anno 1694. morbo Epidemio maligno tum temporis in Pomerania graſſante, correptus, & Medicorum illic præſentium conſilio ab illo tandem liberatus, poſt hebdomadas aliquot, ejuſdem Anni, Menſis Martii, die ſextâ recidivam validam admodùm paſſus, cum capitis fervore deliquium minante cruciatus, non expectato Medici conſilio, eundem temperaturus, inconſideratò admodùm, & inauſpicatò, linteum actu frigidum ac madidum nudo applicuiſſet capiti, in paralyſin incidit linguæ & dextri lateris valdè gravem, & ab illâ vix & nonniſi longo tempore & haud exiguo Medicorum labore, aſtipulante divinâ miſericordiâ, liberatus, Catarrho in pulmones derivato, tuſſim paſſus eſt diuturnam ac valdè violentam, adeóque ferinam, cujus occaſione tandem hæmoptoë, cum ſputo quandoque purulento & ſanioſo; per intervalla tamen, nonnunquam ſatis longa recurrente, (utpote quæ anno, obitum proximè præcedente 1700. à 30. Aprilis ad 15. Januarii. Anni hujus ſequentis 170 ſicq; 278. dies planè ferè ſubſtitit, exindè verò occaſione potiunculæ vini, aliquot guttis aquæ Cinnamomi, pro reparandis viribus conditæ, proprio conſilio aſſumtæ, recruduit, & ad extremum uſque halitum cum tuſſi illâ moleſtâ, pectoris anguſtiâ ac cordis tremore perſeveravit) ſed incerta initio, remittens ſupervenit, cui & cordis trepidationes & aſphyxiæ cum angoribus indè natis & lipothymiis, licet hæ rariùs, acceſſerint. Unde perpetuò ferè ſymptomatum illorum metu anxiâ & ſolicitâ de valetudine curâ diſtrictus, diætam ſervavit ſuo modo ſatis ſtrictam, licet non ſemper

ſatis

Fig: II. pag. 160.

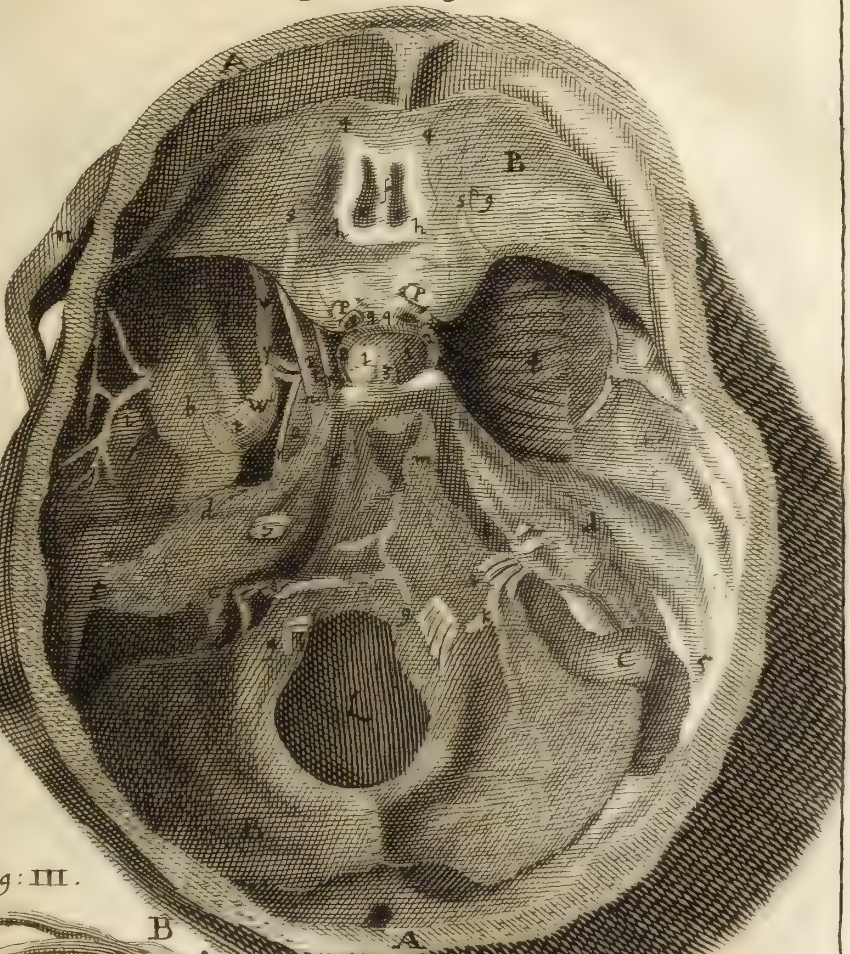

Fig: III.

pag. 161.

Fig: IV. pag. 161.

X. App

ſatis accuratam, & juxta normam medicam inſtitutam; Vitam autem ad ſæculi hujus ſeptimi annum primum currentem ob ingraveſcentia indieꝗ magis funeſta illa accidentia, vires ſenſim exhaurientia, recrudeſcente inſuper aliquamdiu, illâ in epiſtola ſupradictâ deſcriptâ Hemicraniâ lamentabili, & aliquantiſper indies, per intervalla ſatis atrociter ſæviente, traxit valde afflictam: Donec accedente demùm febri lenta continuâ, cum acceſſionibus frequentibus ſed inordinatis, una cum continua tuſſi, hæmoptoë, cordis palpitationibus, identidem recurrentibus ac nocturnam præſertim quietem turbantibus, poſt fruſtra adhibita tam aliorum Medicorum celebrium, quam mea conſilia & remedia morborum & ſymptomatum oneri ſuccubuit.

Verùm quæ oſſium prædictorum generationis cauſa & occaſio, materia aut fiendi ratio fuerit, dignum foret ingenioſæ & accuratæ conſiderationis phyſiologicæ objectum, in quo eruendo, ingenia me magis oculata & vegeta exercendi ſemet invenirent occaſionem; Ego hac parte, fateor, Davus ſum non Oedipus; Si tamen & meæ detur qualicunque conjecturæ locus, quod primum concernit, occaſionem huic malo præbuiſſe ſuſpicor caſum, quem mihi beatus quondam familiaria inter colloquia narravit, quo in venatione leporem aut vulpem, quicquid horum ſit, memoriâ enim hâc in parte non ſatis fideliter ſuccurrit, eques avidiùs inſectans, equo graviter ceſpitante humi violenter ſtratus, pectus ſolo enormiter alliſit, indeque malè aliquouſque habuit, ſuperante tamen juventâ & naturæ bonitate noxam, poſtea poſthabuit; Vim autem thoraci aliquando factam, pulmones, ſiniſtro illo latere parte anteriori, verſùs ſternum firmiſſimè coſtis cohærentes, adeò ut vi haud exiguâ ſeparandi fuerint, ſatis apertè loquebantur. Hinc quoque factum puto, quod piè defunctus corpore utplurimùm in ſiniſtrum latus paululùm reclinante inceſſerit. Circa materiam unde, & fiendi modum, quo ſcilicet oſſa illa iſtîc loci, loco nimirùm planè ut videtur alieno & ad partum ejuſmodi producendum primâ fronte inepto fuerint producta, plus erit negotii; Præſertim cum illîc, ubi oſſa illa pleuræ & hâc mediante coſtis adhærebant, nullius læſionis, ſaltem ullum notabile, veſtigium appareret remotis oſſibus. Si quod ſuſpicor, & hîc proferre licet, reor, coſtas & pleuram utut impetu illo & alliſione ad terram notabiliter non fuerint ſauciatæ aut fractæ, vim tamen ac læſionem ſatis magnam paſſas eſſe, cujus occaſione pars quædam roris coſtarum nutritii,

 illa-

illarum nutritioni, nimirùm dicati per porulos perioſtei initio violenter excuſſus, per pleuræ porulos in illam cavitatem ſucceſſivè transſudarit, & inſitâ ad coagulationem oſſeam diſpoſitione illic ſpatium aliquod inveniens, cum tempore in illam formam compingi potuerit; Verùm objiciet forſitan aliquis, imflammationem potius ab extravaſato illo humore expectandam fuiſſe, quam oſſeam compagem; Aſt cum nec vera fuerit nec ſimultanea extravaſatio, non vera, utpote quæ non è vaſis, ſed è poroſâ medullæ coſtarum ſubſtantia excuſſa; nec ſimultanea ſed ſucceſſiva; Nec locus inflammationi idoneus, utpote ſpatium quadantenus vacuum & utrinque tunicâ ſeptum, hinc circulationi ſanguinis non officiens, nec obſtructionem pororum in fibris, nec ſtagnationem in vaſis efficiens aut admittens; Nec materia ad inflammandum ſatis apta, oſſibus nempe ſolum nutriendis deſtinatus humor, non ſanguis, ſed à ſanguine jam ſequeſtratus ros, ſeu cambium, uti veteres vocârunt, osſibus jamjam agglutinandum, omni hinc acrimoniâ deſtitutum, adeoque nec ad inflammationem, nec, excluſo omni aëris externi aditu, ad corruptionem aut putredinem, ſed cooperante calore ad coagulationem oſſeam ſolùm habile; Fruſtra haud dubiè nodus in ſcirpo quæritur.

Fig. V. Osſis maximi ſuperficiem exteriorem pulmones ſpectantem parum convexam exhibet cum ſuis cavernis.
Fig. VI. Idem reſupinatum, & interiori coſtas reſpicienti facie concavam paulum monſtrat.
Fig. VII. Alterum os priori paulo minus, externâ parte aliquatenus convexâ apparens.
Fig. VIII. Idem parte adversâ parumper concavùm.

OBSERVATIO XLIV.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De

Horrendo & inaudito hactenus vulnere.

DEcuriæ Ephemeridum tertiæ anno primo Obſ. 85. Vulnus horrendum palo abdomini inflictum, Curioſis communicavi, nunc aliud multò magis abominandum dabo, integram nimirum in una perſona

Calculi octennium in urethrâ harentes

Dec. III Ann

ſona vitæ humanæ tragœdiam. Catharina Schultzen 43. circiter annorum, Schwerini, in Metropoli Ducatus Megapolitani nata, Georgio de Ayen, Locum tenenti, ut vocant, in exercitu Brandenburgico nupta, cui in obſidione Fortalitii Namurcenſis ante annos quinque & quod excurrit, globus tormenti majoris, caput præcedenti die amputaverat, in caſtris præ foribus tugurii ſtans, inopinato necis mariti nuntio, terrore ſimul & mœrore immani perculſa, ac mente ferè mota, dum tremulis & ceſpitantibus greſſibus tentorium ſubire tentat, lipothymiâ correptâ cadit, ac abdomen, gemino fœtu jam ferè maturo immenſum turgens ſaxo, crepidine latâ ſimulque acutâ, è ſolo eminenti, foribus proximè adjacenti violentisſimè impingit, ſicque tenſas abdominis tunicas ſub umbilico ab uno Ilium latere ad alterum transverſim findit, adeò, ut cum inteſtinis & utero ſimul rupto gemelli præmaturè excuterentur (narrata ex ore ipſius patientis refero, fidem fortè nonnullorum ſuperantia.) Ex Lipothymiâ aut Syncope potiùs ab accurrentibus difficulter ſatis tandem excitata, inteſtina cum utero rupto & gemellis in alveum colligere, ac linteis & pulvinaribus fovere coacta, donec vehiculo, cum in caſtris obſtetrice deſtituta, ritè tractari aut debitè curari non poſſet, impoſita, in urbem 8. leucas inde disſitam, Mechelen dictam, delata, & à Gemellis illis abortivis quatuordecim dies ſuperviventibus, & ſecundinâ per obſtetricem liberata, ulteriùs Antverpiam in noſocomium, quod illîc celeberrimum eſt, translata fuit. Iſtîc à Medicis & Chirurgis noſocomii, ut & Religioſis mulierculis clinicis, diu ſolicitè curata & tractata, ac quoniam inteſtina, quæ initio non ſatis circumſpectè & ordinatè collecta & alveo impoſita fuerant, hinc valdè, motu fortaſſis periſtaltico illorum ad confuſionem quoque aliquid contribuente, intricata & contorta, commodè explicari extricari & in alveum alvi jam tractu temporis ex parte utrinque coaleſcentem, ordine juſto reponi non poſſent, hinc variis iisque calidis fomentorum generibus adhibitis refota, tamdiu donec omentum primò, poſt & Ilii pars (ſuſpicor extrema, cæco & coli valvulæ proxima, quia corporis adhuc nutritio ſuperſtes) computruit, dilacerata & à colo ac reliquâ inteſtinorum parte ſeparata fuit. Unde omnia ciborum digeſtorum, poſt ſeparatum chylum, reliqua ſecrementa, quæ hactenus, tranſitu ad ordinaria emunctoria præcluſo; regurgitarant, & per os nonniſi ſummis & tremendis moleſtiis & angoribus nonnunquam & convulſionibus horrendis excernenda fuerant, ſanatis utrinque & ad umbilicum

usque

usque ferè coadunatis rupturæ illius immanis & ſtupendæ labiis, ac cicatrice digitos minimùm duos ad tres usque transverſos latâ, obductis, relicto ſub ipſo umbilico tres circiter digitos transverſos longo hiatu, per quem inteſtini illud dictum extremum, proximè ipſi internè appendens, contenta ſua poſthac exoneravit: Quare, ne illa fortè intempeſtivè, unâ cum inteſtini prædicto illo extremo & parte reliquorum ex aperturâ hâc, & continuè elaberentur, faſciis initio & pulvillis vulnus illud hians, præſertim ſi ſurgere aut ambulare cogeretur, coërcere tentarunt. Verùm ne ſic quidem ſatis tutam præſtiterunt: Quin non unâ ipſi vice major illorum pars inter ambulandum exciderit, & maximâ cum difficultate ac periculo vitæ rurſus intrudenda fuerit. Adeò ut de curtandâ illâ inteſtini prolabentis parte Medicos inter & Chirurgos actum, ac terminus illi operatione peragendæ jam præſtitutus, imò medicamentum narcoticum ægræ, illâ tamen in quem finem ignorante, ſopiendæ propinandum, in promtu jam eſſet, atque dubio procul propinatum fuiſſet, niſi ejus ſcopum Diſcipulus illud apportans prodidiſſet, quare ab ægra hoc reſciſcente recuſatum. Divinâ tandem nunquam ſatis ipſi præſertim depredicandâ Providentiâ opportunè accidit, ut Præſul Cœnobii proximè Noſocomio adjacentis, illâ ipsâ die, cujus ſequenti manè peragenda fuerat operatio, Româ à Jubilæo reverſus, ac à Medicorum illorum uno ſalutatus, caſum hunc admirandum & deteſtandum conſilium de curtandâ inteſtini & auferendâ ejus parte ex illo audiens, ſummoperè hoc diſſuaſerit, ipſeq; ægram cum Medico illo ſequenti manè inviſerit, ac explorato calamitoſo illius ſtatu, ſimulq; vulneris conditione & ſitu, de inſtrumento, exactè quadrante pro inteſtinis intra abdomen cohibendis ac coërcendis, ſimulq; excrementis per extremum illorum elabentibus aptè recipiendis idoneo & portatili cogitare cœperit. Id quod facto prius è gypſi molli modulo, alvi & vulneris ſitui ac figuræ accuratè convenienti, juxta moduli illius formam ex orichalco fieri curavit vaſculum, cujus figuram Schema adjectum exhibet. Quo corpori arctè alligato & loris diverſis firmato, ut loco moveri nequeat, ægrâ ambulare, licet ægrè & non ſine moleſtiâ potuit. Hâc ratione quadantenus reſtituta, quod religionem mutare detrectaret, noſocomio eliminata, reditum in patriam tentans è Brabantiâ in Hollandiam, indeq; Hamburgum, illâc huc tandem venit inops opis & conſilii, & ut inopiæ ſuæ remedium aliquot inveniret proborum quorundam ſuaſu Medicinæ curioſo Dn. D. Johann Schockroitz, miſe-

miſeriam ſuam detegit, cujus interventu à Collegio Regio Medico duobus Collegii membris. Mihi Vice-Decano ac Domino Doctori Johanni Pancovio Collegii Secretario, negotium datur, unâ cum prædicto Interceſſore, ac duobus Chirurgis, Johanne Sägero & Johanne Chriſtophoro Martini, illam viſere & in ſtatum illius inquirere, quo facto & exploratâ ejus calamitate, teſtimonium à Collegio impetravit, cujus beneficio piorum plurimorum obtentis eleemoſy̆nis & ſubſidiis, vitam nunc hic, licet ſatis ob incommoda illius vulneris inſanabilis innumera, utpote per quod non modò ciborum & potus recrementa, ſed & ſuo tempore Menſtrua, tam rubra quam alba; non ſine inſigni moleſtiâ & interdum etiam doloribus & angoribus vehementibus (exautorato nunc penitus tam renum quam veſicæ, ut & uteri & vaginæ Illius officio, excernenda ſunt; unde, ſi quando extremum illud Ilii foramini appendens craſſamentis ciborum digeſtorum obturatur, Ileum adhuc quoque nonnunquam patitur calamitoſum) oppidò miſeram, interim aliquatenus tolerabilem trahit.

Vaſculum ſuperius memoratum, quod excipiendis fluentibus jugiter, præſertim ſub diſtributionis Chyli tempore, ſordibus dicatum, rotundum eſt, capſulæ, quibus magna documentorum publicorum ſigilla includuntur, ad inſtar ferè fabrefactum, ſpithamam aut paulò plus latum, quatuor circiter digitos transverſos amplum, anteriori quâ ventrem reſpicit, parte, paulum concavum, externè convexum. Concava illius pars initio corio, ne metallum cutem frigore aut alias læderet, munita; poſtquam autem id ob continuum madorem brevi computruit, linteum aliquoties duplicatum ſæpiùsque mutandum corio ſubſtitutum fuit. Externè quatuor anſis validis inſtructum, quibus lora annecti poſſint, applicando firmiter & arctiùs aſtringendo dicto vaſculo apta. In concavæ ſuperficiei parte ſuperiori, foramen eſt triquetrum, cujus baſis pollices tres transverſos lata, ipſi abdominis hiatui ſub umbilico, ut hunc ſimul capiat, exactiſſimè applicandum, ad recipiendas ex inteſtini extremo & alvo fæces cujuscunque generis, donec vaſculum ad marginem usque foraminis plenum, quod toties rurſus per alterum in adverſâ convexâ parte factum foramen ejusdem formæ & capacitatis, operculo, ne quid excidere inopportunè poſſit, exactè clauſum, ſuo tempore deplendum, quod ipſum de die aliquoties, non niſi inſigni moleſtiâ, corpore antrorſum valdè protracto, & unius robuſti aut duorum ope

ſuſtentato, fieri poteſt ac debet. Unde ut tardiùs impleatur ac tantæ moleſtiæ compendium fiat, raró, ut ait, prandet, ſed cœnâ ſolâ & potu modico contenta ut plurimum eſſe cogitur, ſic enim citiùs quem par eſt, per inteſtina diffluit & importunè effluit. Nocte tota ſupina cubare tenetur, quo cloacam illam portatilem tantiſper, per ſeponere & commodius quiescere poſſit, illo quippe corporis poſitu cibus totam fere noctem in ventriculo moratur, & ſeriùs, ac ut plurimum manè demum, applicatâ rurſus illa latrinâ, corpore erecto elabitur. Si quando meliorum defectu flatulenta commederit, miſerè torquetur; hinc ipſi omnia eſculenta talia cane pejus aut angue vitanda. Id tandem prætereudum non eſt, nullum in excrementis ex Ilii extremo foràs elabentibus fœtorem ſtercoreum aut putridum fuiſſe animadverſum.

IX. Figurarum a. Notat umbilicum b. veſtigia horrendæ cicatricis. c. Inteſtini tenuis extremitatem internè propendentem, ac fæces ſuperfluas exturbantem. d. Vulneris neceſſariò inſanabilis ſitum & indicium ſub umbilico.

Latrinam X. portatilem cum loris ſuis & fibulis explicat, ac indicit a. capſulæ corpus & quidem ſuperiorem ejus & convexam ſuperficiem. b. Foramina aperta, interius fæces excipiens, & exteriùs iisdem exonerandis dicatum, ſibi invicem exactè reſpondentia. c. Operculum, ſuperiori & exteriori foramini claudendo deſtinatum, reſupinatum. d d d d. Anſas quatuor cum fibulis & loris capſulæ alvo exactè applicandæ & firmandæ, ſervientes. e. Lorum ſupernè bifidum, humeris utrinque applicandum ac per dorſum deſcendens reunitum, poſtquam interfemineum transmiſit, inferiori capſulæ anſæ circa g. fibulâ applicandum, & ſatis firmiter aſtringendum, ad ſuſtinendam ſupernè & firmandam infernè capſulam, ne ab alvo recedere poſſit. f. Cingulum anſæ ſiniſtræ firmiter annexum, lorum e. ambiens & in dextro latere fibulæ h. inſerendum, Capſulæ in medio abdomine firmandæ aptum.

XI. a. Dorſum capſulæ: b. operculum, foramen exterius claudens: c. retinaculum operculi. d d d d. quatuor anſas notat.

XII. a. Concavam capſulæ faciem monſtrat. b. Foramina interius & exterius ſibi reſpondentia deſignat.

SCHOLIUM.

QUæ Nobiliſſimus Dominus Author de hoc Caſu ulteriùs Anno 1701. d. 22. Auguſt. Præſidi retulit, ſubjungere libet; feminam

pag 66.
Fig: IX.
Fig: X.
Fig: XI
Fig: XII.

minam nempe hanc, poſtquam extremitas inteſtini propendens vel putredine abſceſſit, vel in corpus retracta fuit, omnium excrementorum in cavitatem abdominis exonerationem eſſe paſſam, ex qua dein multa cum difficultate & dolore eadem per vulnus extrudere neceſſe habuit: unde inſtituta denuo ejusdem inquiſitione, in noſocomium publicum ut deduceretur, majorque ibi ejus cura haberetur, decretum fuiſſe; ipſam verò, eorum, qui hactenus ejusdem neceſſitati, quamvis ſatis perfunctoriè, inſervierunt atque eleemoſinarum, quas pietas aliorum ipſi ſubmiſerat, fructu hucusque gaviſi fuerunt, qua jam carere cogerentur, perſuaſione, uti veriſimile videtur, permotam, clam ſeſe ſubduxiſſe, adeoque adcuratam poſt mortem, quæ in hoc rerum ſtatu vix longe abeſſe poterat, viſcerum inveſtigationem ſubtraxiſſe.

OBSERVATIO XLV.

DN. D. GUSTAVI GAHRLIEP.

De Calculis per octennium ferè in urethrâ geſtatis.

SCriniarius, hujus Metropolis facilè primarius, cui nomen Luko 45. annorum fortè, lithiaſi octo abhinc annis correptus ac urinæ ſuppreſſionem aliqualem aliquandiu non ſine gravi moleſtiâ paſſus, nil minus, quam de calculo cogitans, ſed ſtranguriâ ſolâ ſe affligi, vel carunculam quandam aut phlegmatis coagulati fruſtula urethram occupaſſe, illamque obſtruere opinatus, ut ea tandem amoliatur & moleſtiâ eatenus perpeſsâ aliquatenus ſublevetur, ſtylum ferreum ſibi fieri curat, altero extremo ſcutulo rotundo inſtructum ad inſtar rudiculæ, quo obſtacula urinæ, quoties illa urgere incipit, ſubmovet & deorſum propellendo, liberum illi effluxum conciliat, ſicque moleſtiam, cui jam aliquatenus aſſveverat, tolerabiliorem reddens, aliquot annos patienter ſuffert, nec aliud remedium quærit. Donec tandem aliquando ſtylum paulò violentiùs ingerendo, extremitatem illam orbiculo munitam, inter calculos duos anteriores ſub ipsâ glande hærentes inſerit ac dum eundem rurſus extrahere more ſolito allaborat, hærere illum ac remoram pati animadvertit, ideoque majorem adhibendo vim, calculum unâ cum ſtylo unum, non ſine ingenti dolore extrahit, ſicque errorem, quem hactenus foverat deprehendit, ac quales illi fuerint in urethrâ ho-

ſpites ingrati docetur. Itaque Chirurgum conſulit, idem enim remedium iterare, & pares experiri dolores horruit. Ille varia interna & externa tentat, ſed fruſtra; ideoque ſectionem in glande ſuadet; Verùm hoc remedium malo ipſo, jam familiari, adeoque tolerabili atrocius reſpuit. Tandem occaſione aliquâ ſic ferente, nuper mihi, tam illud diuturnum incommodum, quam à Chirurgo ſuaſum auxilium refert, meumque de illo conſilium petit. Diſſuaſi ſectionem ac turundam exiguam juſſi parare, è radice Gentianæ, pollicem transverſum longam, alterâ extremitate tenuiorem, alterâ craſſiorem, in medio, craſſitie glandis penis orificii capacitati reſpondentem, illamque oleo amygdalarum delibutam, mediam ad ſupereminentem, ut, ſi res ita exigeret, eximi rurſus prolubitu poſſit, alteram partem orificio illi ingerere, ac per noctem illîc relinquere, Quæ ſi turgeſcendo orificium illud nondum pro exitu calculorum ſatis ampliaverit, manè aliam paulò craſſiorem & ampliato orificio parem, eâdem lege inderet, ſic fore, ut ampliatum ſatis orificium calculis ſponte cum urinâ exitum ſit conceſſurum. Paret & effectus intentioni meæ & ipſius voto reſpondet. Perendie enim reverſus, primâ quidem vice nondum ſucceſſiſſe, poſttridie verò urinam urgentem, calculos unâ cum obturaculo ſecundo, feliciſſimè excuſſiſſe, ſeque nunc ab illis tortoribus, DEI gratiâ plenè liberatum. Quorum tamen duos tantum, piſum majuſculum circiter aut ſemen lupinorum alborum æquantes, in matula invenerit, (quos mihi non exactè rotundos ſed planiformes monſtravit, quorum Schema communico) quorſum reliqui (quinque enim illîc hæſiſſe putabat) cum epiſtomio evaſerint, ſibi non conſtare, præventum ſe enim à lotio violenter erumpente, adeò ut maturè ſatis non potuerit arripere matracium.

Fig. XIII.

OBESRVATIO XLVI.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Gallina cœca pilulis Cochiis curata.

RIdiculum forte cuiquam videbitur, attamen, veriſſimum eſt, & obſervatione haud omninò indignum, quod referam. Amicus mihi

mihi plurimùm honorandus à Secretis Cameræ redituum Regiæ, magnus chortalium amator, cujus ab uxore fide digniſſimâ hoc habeo, gallinam inter alias alebat; è grandium genere, & ſtaturâ & formâ, galero nimirum ſpecioſe criſtato, ac plumis eleganter variegatis valdè ſpectabilem, ob autumnale autem frigus & tempeſtatem nimboſam, capiti & oculis à defluxione gravi tumefactis occæcatam, cui varia adhibuerat, tam interna euporiſta, quàm externa & topica, collyria etiam, & neſcio quæ non, ſed irrito planè ſucceſſu, adeo ut viſu fuerit penitus privata. Tandem de reſtitutione ejus jam ferè deſperans, ne quid intentatum relinqueret, pilularum cochiarum aliquot (de doſi referenti non conſtabat) ipſius gulæ ingerit, à quibus gallina validè purgata integram recuperavit cum viſu ſanitatem.

[*A.* 1701. *d.* 21. *Maji Berolino Auguſtam Vind. Miſſæ.*]

OBSERVATIO XLVII.

DN. D. WILHELMI ROMBERG.

De Verme in Hepate.

LApſa Saturni die in hepatis veſiculæque fellis ſtructuram, ob alias rationes inquiſiturus, afferri mihi curabam hepar vitulinum recens exenteratum: Obſtupui autem cum vaſa Sanguinea majora atque minora digitis perciperem indurata inſtar funiculorum, quare inciſione facta; vena portæ cum Ramificationibus Scirrhoſa, denſa & tantum non cartilaginea apparebat, copioſiſſimis & innumeris in farcta vermibus cucurbitinis dictis: Sequutus ramificationes, iidem innumeri cum ſanguine fuſco male & inſtar fimi equini fœtente prorumpebant, ita ut in extima ſubſtantia hepatis; vaſa capillaria ab his, ſed (pro ratione venarum amplitudinis) minoribus inhabitarentur; Parenchymate reliquo ab omni Labe immuni. Ulterius hoc ſpectaculum rimaturo, ſubveniens uxor mea, (ut hoc hominum genus aſſolet, nauſeam capiens, hepar ſubtraxit atque in cloacam conjecit, ut ita certo affirmare non poſſim, an veſicula fellis ſimiles aluerit hoſpites, nec ne. Interim vermes ipſi vivebant adhuc & inſtrumento leviter tacti ſeſe corrugabant, videbantur ex totidem cincinnis compoſiti, capite, roſtello, ut & ore præditi, externâ figurâ Lati, ex aſſe ſoleas piſces quales Monſpelii & Perpig-

niani olim comediſſe memini, referebant, vaſis ſanguiferis copioſis transparentibus, uti ex adjecta figura videre Licet; An iſti Vermes intra ſubſtantiam membranoſam venarum hepatis ex ſuis ovulis excluſi fuerint? an ex inteſtinis jam excluſi, cum ſanguine venoſo eo delati ſint, hic non diſquiram, priori tamen opinioni potius ſubſcriberem.

(Manhemio d. 21. Jun A. 1701. Baſileam ad Excel. Dn. D. Harderum miſſa.

Fig. XIV. Vermis Cucurbitini dorſum exhibet.
a. Prominentia quædam caput indicans.
bbb. Vaſa innumera per dorſum excurrentia.

Fig. XV. Vermis Cucurbitini Ventrem exhibet.
a. Orificium exiguum in acuminata capitis parte conſpicuum.
b. Roſtellum exiguum.
c. Orificium majus ſatis apertum.
d d d. Vaſa transparentia.

OBSERVATIO XLVIII.
DN. D. JOHAN. ÆGID. EUTH.
De Oligaimiâ.

NOn lævo hîc ſiſto tempore ὀλιγαιμίαν, è quâ Oeconomiæ noſtræ Animali, vix pax ac ſalus: quippe ſanguinis penuria & abſentia, omnibus & ſingulis confeſtim adimit augmentum, robur, ſanitatem, die atteſtantur toto, Hæmorrhagiæ enormes cunctæ, Lypothymiæ frequentes, multifariæ obſtructiones, morbi chronici, Vulnera graviter inflicta, color faciei pallidus vel luridus, veriſſimum, ὁκοῖον τὸ αἷμα, ὁκοῖον τὸ χρώς. Abſurdè ridentur vulnera, quibus propere eſt opus medico.

Mille modis morimur.

Regia atque commoda proin animadvertenda eſt medendi via, quantò ocyùs ſanguis deficit circumgyrans miſcellus, cum lymphâ, bile, aëre, tantò maturius redintegrandus:

Pon-

Pondere, menſurâ & numero DEUS omnia fecit.

Alioquin periculoſæ aleæ plena fit res, jugeque virium decrementum, σοφρόνως Hippocrates. Γ'ηλεικὴ γαρ' ἐσὶ πρόσθεσις ἢ ἀφαίρεσις, φάρμακα χεῖρες Θεῶν. Triplici reverâ in fonte, præmiſſis præmittendis, excellit Fons Diæteticus, alimenta εὔχυμα ἢ εὔπεπλα, potenter nutrientia ſuppeditans per ἐπίκρασιν, ordine & decenter ad ὀλιγαιμίαν properè & proſperè tollendam, ut prolixè *in Agoniſmate meo de Hydrope curioſo, capite decimo*, tertiâ jam vice edito, deduxi. Sanguinis videlicet qui Clinicis deficit, reſarciendus, inſtaurandus, ἐς ἀκριβείαν ſorbilibus analepticis, Sacræ Artis filiis perſpicacibus ſat notis. Ρ'ᾶον πληρϐσθει ποτϐ, ἢ σιτίϐ Deîn ſolidioribus, ne unum in ſcopulum bis impingatur, malumque foveatur, in analyſi quod ultimum in curatione certè eſt primum, congruenter de κυκλοφορία ſanguinis Virgilius:

Volvitur ille movens calidum de pectore flumen.

De coetero, cui mens haud læva, inficias ibit nullatenus *Helmontii* enitentis & contendentis, temerarios, in regimen diæteticum Medicinâ arcendum, inſulſus, irritos omnimodè exiſtere, nemine forſitan contradicente, quapropter.

Quod fecit, ferat, hæc fuerit directio juris.

Mihi nuper addere placuit calcar, ad pervulganda & edenda ſcripta mea hactenus abdita, aque arbitris remota ac libera, quod inpræſentiarum haud cunctanter absque arbitris facio, facturusque quotannis, DEO vitam mihi conceſſuro. Æquitas, juxtà & neceſſitas efflagitat, ut non minori curâ de ſanguinis vitio, quod in defectu fundatur, quàm quod inexceſſu, (Homines immenſæ gulæ & bibacitatis confirmant,) egerim, non enim de lanâ eſt caprinâ, nubes ac inania captans minimè. Omne opus difficile videtur, antequàm tentes, ingeniaque ætheria gaudent motu, atque hæc ſemper comitari adſuevit invidia:

Eventus varios res nova ſemper habet.

Specimem ſi deſideras, Fœminas adi reſpicequè Lactantes, marceſcentes quandoque adeò, ut conſumantur totæ, atque lacte quaſi diffluant, ad has minùs ſolers præcantor felixque depulſor Medicus accerſitus, atque magnâ Medicamentorum abſonorum mole mallet pugnare annon aberraret ac alieniſſimus à certâ notitiâ ac verâ

me-

methodo medendi ? abſque quâ , Ars vacillat ac titubat omninò, remediumque invenire neſcia eſſet. Apage ſis tali cum curatione, provoles , ut decet fasque eſt , ad ablactationem , atque concredas infantem nutrici forti & incolumi , prælaudatæ Mulieres cum alumnis , inculpatæ reddentur actutùm ſanitati. Non aurum tàm aureum, quàm ſanitas.

Porrò mulierculis gravi è morbo convaleſcentibus , haud protinùs menſtrua fluent, quoniam in his , ſæviente morbo , pretioſus valdè ſuccus eſt exhauſtus , ergò ὀλιγαιμία , ſuppreſſione menſium neutiquàm laborant.

Εὐεξίαν eheu in ὀλιγαιμίαν Practici mutant crebro inſulſi à tonſtrinâ proſulti , largiſſimâ Venæſectione atque pernicioſiſſimâ hypercatharſi , ut duritate hâc , mortales vitam cum morte commutare cogantur , quamvis ſint Athletæ , ſiquidem evacuationes omnes ad extremum tendentes , ut ſunt periculoſæ , ita & refectiones , nam proſternunt naturam,(optimam morboram medicatricem ,) quæ ducenda , non cogenda . Vice plùs ſimplici , in meâ obſervavi praxi, Rei cibariæ inopia & ſubtractio , ſanguinis producit inopiam , *Propheta Ezechiel* capite decimo quarto conſolidat , nec non Civitates longâ obſidione cinctæ ac oppreſſæ , quæ ſæpiuſculè franguntur fame, nam ſine Baccho & Venere , ut friget Venus , ſic & Mars , hinc

Peſtis , Bella , Fames abſint , Pax vivida vivat :
Pax JESU CHRISTI ſit Dux in tempore triſti.

OBSERVATIO XLIX.

DN. D. JOHAN. ÆGID. EUTH.

De manuum ambarum curvaturâ & ἀδυναμίᾳ.

ANNO Chriſti 1676. die 19. Decembr. Trajecti ad Rhenum, cum Sereniſſimo meo Principe Iſennacenſe FRIDERICO AUGUSTO νῦν ἐν ἁγίοις , commorans , juſſa Hujus ſimul adſpectans , ad Pigmentarii Veldmans triginta novem annorum uxorem , in conſilium accerſitus iatricum , omni commiſeratione dignam , onerique maximo , marito atque ſuæ proli numeroſæ quaternis à menſibus, manuum ambarum impotentiâ , motus , haud ſenſus difficultate ac contortione dolorificâ conflictatam adſpexi , prægreſſis verborum aſperrimorum fulminibus , cum bibaculâ anu in viciniâ , è graviſſimâ

ἐκλύσει

ἐκλύσει, quaſi fulmine afflata horrifico, ut miſerrima recenſet, non ſine appetitus proſtratione, alvi conſtipatione, agrypniâ & cephalalgiâ; interdum

Contrà naturam eſt, nativam tollere labem.

Penſitatis ritè penſitandis, præmemoratam valdè triſtem uxorem, bonis ac curtis erigo verbis, curationis ſpem adhuc affulgere ediſſero, ad animi tranquillitatem, patientiam & obedientiam ἱκανῶς exhortor, mihi reſpondens illicô, dixit, Domine Doctor, ut Socrati Xenophon, ſic Tibi obtemperabo, ſubridiculè huic hiſtoriarum gnaræ regeſſi, Thaletis igitur ſummum exoptas Bonum κατὰ τι. Impoſſibile Ægros, rurſum prorſum curſitantes, inque ſex rebus nonnaturalibus peccantes reſtaurare: Intricatiſſimum ac negotii ardui aggredior Affectum, Vino Medicato eliminante, Zymoma lancinans, auſterum, nervis inimicum, maſſamque perreptans circulantem. Syſtema nervoſum, nervorumque corroboro principium:

Spiritu matrico-cephalico, Catapotiis ſpecificis, Mixturâ Nervinâ. Speciebus appropriatis, at εὐτάκτως tamen καὶ εὐσχημόνως, quibus intra binorum Menſium intervallum, Altissimo ita volente, pertinacis mali minera notabiliter eruta, remanente duntaxat manus ſiniſtræ curvaturâ, (vulgò contracturâ,) aſperitate, impotentiâ, hanc nec Topicis penetrantiſſimis, centiesque pertentatis, nec Tripſibus fortibus, paralyticorum more, domare nequivi. Aſylum deniquè extremum, Thermas, opportuno uſurpandas eſſe tempore ſuaſi, quas tamen adire non cuilibet licet. Ægrorum cunctationem, morbos curabiles & parvos ſæpenumero, deploratos & incurabiles progignere prognaviter, in propatulo eſt, apud Senes ἐπὶ πολὺ, quia in his:

Sanguis hebet, frigent effœtæ in corpore vires
Nil labor aut ſtudium, nil Panacea juvat.

SCHOLIUM.

Ut in lætitiâ animi fit effuſio, ſic in dolore contractio. Motus cujusvis animalis ac voluntarii integritas & perfectio, annon egregium DEI donum? Dominus Stein Auguſtanus, Hagæ Comitis annos retrò triginta, uxoris inductu ac ſuaſu, Officium Scribæ dimidio charius, de aliquo, oculatâ non cœca emerat die, paulò poſt Dominus Stein, obitu extinguitur repentino; quid accidit? Vidua eheu in chronicam delabitur Anian, ex hâc in deploratiſſimam actuum con-

contortionem ac rigiditatem univerſalem, ſicque lecto manet affixa per viginti & quod excurrit annos, menſe Majo 1699. ex hâc miſeriarum valle beatiſſimè eximitur:

Mors optata recedit,
At cum triſtis erit, præcipitata venit.

Duos è Selandiâ optimè novi Primates ditiſſimos, Patrem & Filium. Pater exſtitit ἐμπροσθότονος, annorum fermè octoginta, nuper mortuus: Filius veró quinquaginta ſex, in vivis adhuc, & quod benè notandum, ὀπισθότονος, quamvis impenſas egerit vel fecerit maximas, tam ad Thermas Germanicas, quam Gallicanas, Lenius omne malum fit, leniter ferendo, aliâs

Intolerabilius nihil eſt, quàm dives avarus:
Quàm rarò egregios ſortitur pauper honores.
Difficile eſt, triſti fingere mente jocum.

Cæterùm τρισμῷ Vexillifer laborat Brittannicus, haud diſſentit Foreſtus l. 10. Obſ. 118.

Inſuper curvipedem, ſpaſmico è motu, filiolam meam Erneſtinam Charlottam ſex annorum, ultrà menſem habui integrum DEO T. O. M. ſingularibus adhibitis benedicente, nunc rectiſſimam habeo in eundo, acutè libro tertio *Lucretius*.

Quin etiam ſubitò vi Morbi ſæpè coactus.
Ante oculos aliquis noſtros, (ut fulminis ictu)
Concidit, & ſpumas agit, ingemit & tremit artus,
Deſipit, extentat nervos, torquetur, anhelat,
Inconſtanter & in jactando membra fatigat.

OBSERVATIO L.

DN. D. JOAN. ÆGIDII EUTHI.

De Phlegmone ac ejus progenie.

Filius viginti annorum, à gravitate paternâ in feritatem degenerans, vulgò, *vvord een Haagſee lightmiss*; nomini parco, nam:

Blanda facit ſegnes matrum indulgentia natos.

Cum Achate ſuo, exiens fornice, merſus vino & madens, aſcendit currum, currentem incitat equum, huc atque illuc curſitat, in nemore-

re Hagano ad ſtipitem quernum offendit crus dextrum, ſe recipit illicò domum inque nidum calidum, benè manè de gravi conqueritur dolore, in Conſilium cum Chirurgo B. advocor, accuratè offenſum examinamus crus, ſermones, ut moris, ſerimus opportunos & occultos., Phlegmonen adeſſe notabilem uno ſpiritu pronunciamus, propter φαινόμενα certa & infallibilia, quæ ſunt: Tum r. p. n. rubor, calor, dolor, tenſio, renixus, pulſatio & ſubindè Febris, ceu noſtro in Clinico, videlicet à perturbata ſanguinis efferveſcentis miſtione, extravaſatione, vellicatione, ſtagnatione, condenſatione: Ex conjunctione ſpiritus vitrioli cum Terebinthinæ oleo, annon producitur calor? Veri Practici veritatem rei indeſinenter & ſedulò inveſtigant fidelibus experimentis, Puri puti Theoretici præjudiciis ſuis occœcati, experientiam ſæpicule negabunt, muſcas tantùm captantes, caſtellaque in aëre extruentes.;

Me trahit artis amor veri ſtudiumq; ſciendi.

Inflammationis quapropter τέκμαρσις inchoata fuit non repellentibus, queis inexperti utuntur Practici, quæ Phlegmonen revera augebunt graviorem reddent, maſſamque incraſſabunt rotantem. Perſpicaces ſimul ſciſcitentur ex ægris, quod non vilipendendum, num Emplaſtra & Linimenta ferre queant, nec ne? Ad exitum devitandum tragicum, noſtro in Clinico pinguia penitùs omittere coacti fuimus atque recto tramite tranſire ad Cataplasmata & Fotus facultate incidendi, attenuandi, reſolvendi, diſcutiendi præditos, e. g.

℞. *Herb. abſynth. abrotan. mar.*
arthemiſ. ſcord. calaminth. an. mj.
Fl. cham. Rom. cheyr.
melilot. ſambuc. an. mß.

Inciſa lento coque igne in vino, exprime, Fotui linteamina immittenda, madida ac tepida parti affectæ lege artis applicanda, horis ſemper alternis renovanda ad accelerandam curationem, ſupraq; lintea duplicata vel triplicata, pannus obduci poteſt albus laneus Anglicanus Vlanæll, ne tam citò particulæ avolare queant balſamicæ ac volatiles. Interna ſimùl per vices adminiſtranda, ſic brevi mirum impetravimus effectum, in citato Ægro & pluribus aliis.

℞. *Aq. omn. fl. ritè præparat. pector. comp. an.* ℥ij.
prophyl. S. ℥iij.

Spir. ſtom. compoſ. maſtich. ℥ß.
Tinct. traum. n. d. ℈ij.
Pulv. Anglic. ♂ *diaph. an.* ℈j.
Nepenth. ☉ *ſol. gr.* ij.
Syr. fl. tun. ℥vj. M. D. in Vitr.

Nihil reticebo quod ſciam adhuc de A. H. proſtibulam nummatam F. N. Hagæ Comitis in matrimonium ducente, quod per ſex duntaxat duravit ſeptimanas, ſiquidem memoratus, anni initio, horâ octavâ veſpertinâ è diverſorio aggeris Leydenſis egreſſus, dennò inſedit currui, ex hoc paulò poſt delapſus in fluvium aliuentem, in eo ſuffocatus, ex eo extractus, decenter viſitatus, elapſi que octiduo, veſpertino tempore Magnatum more ſolito, amplâ cum pompâ in Eccleſia fuit ſepultus Hagienſe.

Ebrietas ut vera nocet, ſic ficta juvabit:
Scribatur Portis: Meretrix eſt janua Mortis.

Præter cætera, per Phlegmones intelligo progeniem, ſuppurationem, Phlegmone, reſolventibus fortioribus ſi non cedat, ſed potiùs obſervetur inclinare ad ſuppurationem, tunc hæc Pharmacis emollientibus ſat notis, quâcunque in forma uſurpatis, commodè ac ſine ingenti dolore promoveatur. Suppurationis ſigna ſunt Diagnoſtica ut plurimùm, albedo, mollities, eminentia, protuberantia, ſymptomatum recenſitorum diminutio: Tumore, quacunque in parte ad maturitatem probè perducto, apertio toties, quoties licet, cum evitatione vaſorum omnium ſedulâ, tutiſſimè à Chirurgo peragenda eſt, ſcolopomachærio, cauterio mox actuali, mox potentiali. In abſceſſus magni apertione, pus unâ non egrediatur vice, propter συνδρομὴν ſymptomatum periculoſorum. Dein cum cognitione ac judicio inſtituatur mundificatio, incarnatio, cicatricis acceleratio.

Mundificatio, medicamentis abſolvitur mundificantibus, qualia ſunt inter ſimplicia, Rad. ariſtoloch. long. gentian. Succus libanot. cent. min. Myrrh. Mercur. præcipit. inter compoſita. Ung. Ægypt. Apoſt. aliaque innumera.

Incarnatio, incarnantibus ſeu ſarcoticis perficitur, rad. conſol. maj. Herb. millefol. pyrol. ſanicul. Thure, Sarcocoll. ung. aur. Balſ. Ind. Sulph. Terebinthinat. qui revera haud poſtremum occupat locum, atque utrique abundè ſatisfacit indicationi.

Cicatrix, cicatriſantibus ſeu epuloticis acceleratur Litharg. Ce-

ruſſi, Lap. calamin. C. C. uſt. ung. alb. deſiccativ. rubr. empl. de cerus. diapamphol. cui ſummo effectu admiſceatur, egregium Mercurii amalgama, artisque ut eſt, parti applicetur effectæ, ſequenti verò conficitur modo. ℞. Plumbi optim. ℥ij. probè liquefact.

add.

Argent. viv. ℥ij.

Chartæ ſimùl infundantur & frigefacta in formam pulveris redigantur. Incommodorum ſæpè leviorum fugâ, in calamitates maximas incurritur. Vulgus ex veritate pauca, ex opinione multa æſtimat, fragilitatisque humanæ nimia in proſperis rebus oblivio eſt, ἐκπλαγῶς *Lucanus.*

ſolus ferrum mortemque timere,
Auri neſcit amor.

Hunc Poëtam quondam in ſuccum & ſanguinem converterat, Sapiens Elector Palatinatus Dn. CAROLUS LUDOVICUS, glorioſæ memoriæ. Nulli mortalium Armis, Muſis, aut fide antè Germanos. Nihil tam receptum Gallis, quàm frangere fidem. Fide abrogatâ, omnis humana tollitur ſocietas. Amicitiæ immortales, mortalesq; inimicitiæ eſſe deberent. Conſtans in Inconſtantia Fortuna, cuncta miſcet. Eſt invidorum, ſemper ut culpent Bonos.

Tutus ubique manes, qui calliditate valebis.

Reverâ hoc ævo, nummus vincit, nummus regnat, nummus imperat univerſis: Quid enim ſalvus infamiâ nummis? Publicani, ruptoresque bancæ malitioſi inquiunt audaciſſimè:

Quomodo muta poteſt violare pecunia leges.
Quid faciat, ſi fors cœperit illa loqui?

[*Hagâ Com. Auguſtam Vindelicorum. d. 12. Julii, A. 1701. miſſæ.*]

OBSERVATIO LI.

Dn. D. MATTHÆI BLAW,

De Febre Chronica Vicennaria.

HOneſta Virgo Maria Magdalena Dommin, Civis Conſtantinenſis, temperamenti ex natura congeniti & per vitam ſedentariam ac ſolitariam, victusque craſſioris uſum, magis magisq; adaucti, valdè

melancholici & ſcorbutici, dum 30. & aliquot annorum ætatem ageret, corripitur febre intermittente, quotidiè circa veſperas recurrente, cum accidentibus ordinariis, frigore ſcil. & ſubſequente calore, ſiti, membrorum laſſitudine, &c. quæ febris poſtquam per 6. hebdomadas perduraſſet, periodum ſuum mutabat, & poſtea ſingulis alternis diebus paroxyſmum repetiebat, ſicq; per aliquot menſes permanebat: Ex hac tranſiit in quartanam ultra annum perſeverantem; tandem ex quartana mutata eſt rurſus in quotidianam (à typo ſic dictam) quotidie nimirùm poſt veſperas & ad noctem revertentem, quæ ultima febris, etſi quidem ægram non valde moleſtaret, ſed levioribus ſymptomatibus affligeret, & vix ultra 2. horas paroxyſmus duraret, tamen tam fixa & habituata evaſit, ut jam per 20 & ultra aliquot annos perſeverârit. Contra affectum hunc febrilem chronicum & contumaciſſimum, multa remedia & diverſa tam interna quam externa antifebrilia, & neſcio quæ, tam ab ipſis Medicis practicis, quàm hinc inde ab Empyricis variis commendata, ſed incaſſum omnia ſunt adhibita. Vivit etiamnum noſtra febricitans, annum ætatis modò agens 58, & ſingulis diebus ad noctem, alterationes febriles ſuſtinere debet, quas levis ordinariò ſudor ſubſequitur, nec tamen febris ſolvitur; imó ſudore vel cohibito, vel emanente, pejus ſe habet ægra, quæ de cætero ſuis functionibus ſine magno impedimento inſervire poteſt.

SCHOLIUM.

FEbrium intermittentium de una in aliam ſpeciem tranſitus & varía periodorum febrilium permutatio, prorſus haud rara eſt; aſt verò nimia hujus febris diuturnitas & ultra 20. annos extenſio, raró admodùm obſervari ſolet, uti omnes facilè conteſtabuntur practici, qui tam in praxi medica, quam etiam in theoria, quoad prognoſes febrium in genere vel parùm verſati ſunt, notum eſt, quòd quò graviora in febribus obſervantur ſymptomata, tantò citiùs eas (quamvis majori eventûs periculo) finiri, & ècontra febres, præſertim intermittentes, quantò ſunt leviores & mitiores, atque in ſuo motu tardiores, ordinariò quidem non periculoſas, chronicas tamen & ſolutu contumaces eſſe, quia pro ſua cauſa habent fermentum febrile magis fixum, craſſum, lentum, viſcidum, acidum, terreum, reſolutu difficile; qualis præ cæteris eſſe ſolet quartana intermittens ceu tardiſſima, quæ ſi non mox in principio eradicetur, plerumq; chronica evadit, & per

ad 2. 3. & 4. annos durare poteſt: [illegible] loco, ubi febricitans noſter moratur, nil rarum eſt, tum propter [illegible], tum Rheni effluxum, aëremq; humidum, craſſum & nebuloſum, præ aliis quippe morbis febres præſertim intermittentes, adeò frequentes ſunt, ut nulla ferè detur febrium ſpecies, quæ in praxi ibidem non occurrat, tam quoad ſimplices quàm compoſitas, unius & diverſi generis, &c.

Aſt quæ in obſervatione propoſita fuerit prima & ſecunda febris ſpecies, judicatu obſcurum eſt, eò quod ipſa patiens de paroxyſmorum febrilium acceſſionibus, typis, aliisq; Accidentibus ad impoſitionem febris pertinentibus examinata, à tanto tempore haud amplius memorare aut diſtinctè enarrare queat; hinc difficile certi quid de febris ſpecie ſtatuere, præſertim cùm facilis ſit de una in aliam tranſitus, & compoſita in ſimplicem, & ſimplex in compoſitam, nec non quandoque duæ diverſæ ſpecies conjungi, atq; una in aliam permutari poſſit. Crediderim tamen, probabile eſſe, primo fuiſſe *quartanam triplicem*, deinde *duplicem*, & tertio utramque in *ſimplicem* eſſe transmutatam; de qua ultima nullum eſt dubium, quia acceſſio paroxyſmi de quarto in quartum incluſivè cum intermiſſione duorum dierum tanquam παθογνωμονικὸν quartanam intermittentem certò certiùs demonſtrat: Et quemadmodum ex triplici duplex, atque ex duplici ſimplex facta, ſic facili de cauſa ex ſimplici rurſus triplex fieri potuit. Nulla enim eſt regula, quòd (ſicut *Riverius prax. Med. lib. 17. cap. 5.* ſtatuit.) Febris quartana antequam fuit triplex, apparuiſſe debeat primò ſimplex aut duplex; & quòd nunquam aut perquam rariſſimè febris quartana à triplici incipiat, ſed ſimplex aut duplex in eam degeneret. Imò contrarium à multiplici experientia edocti ſumus, febres nimirùm intermittentes ſimplices, raro & nonniſi ex erroribus quibuſdam, vel in cura vel ab ægro commiſſis, in duplices fuiſſe mutatas, ſed plerumq; duplices primò incipere, & in ſimplices abire, quod in tertianis præcipuè, utpotè frequentioribus experientiâ comprobatum eſt.

De cætero quoad prognoſin intermittentium, notum eſt omnibus Practicis, nullam eſſe ordinariò & à potiori diuturniorem & magis chronicam ipſâ quartanâ, propter cujus contumaciam & curationis difficultatem, antiqui in Medicorum opprobrium dicere ſolebant: *Hydrops, quàrtana, Medicorum ſcandala plana.* Ob eandem cauſam quartana febris à quibusdam *Saturni filia* nominata eſt, & exemplis

alio-

aliorumq́ obſervationibus notum eſt, eum per 12. 20. imò ultra 30. annos perſeveraſſe, & quoſdam eâ laborantes, medium vel majus vitæ temporis ſpatium conſumpſiſſe, uti exempla notat *Gabelkofer Centur. 6. obſerv 74. item Wierus in obſervatione de quartana &c.*

An verò talis diuturna hujus febris contumacia ipſi materiæ morbificæ (ex qua primò febris orta eſt.) An verò conſuetudini (uti *Celſus* loquitur.) adſcribenda ſit, meritò dubitatur, eò quòd experientiâ itidem conſtet, tales febres chronicas quandoq́ ſine ulla cauſæ morbiferæ excretione ſenſibili, ſed per amuleta, ſchedulas appenſas, nonnunquam ex incuſſo terrore, adeoq́ ſolius imaginationis virtute, vel certâ commotione ſpirituum fuiſſe profligatas, qualia exempla vid. in experientisſimi Boylei philoſoph. experimentali exercit. 5. fol. 282. apud Timæum de Guldenklee lib. 8. caſ. 20. item in pharmacia noſtra lect. 1. §. 4. qualem etiam obſervationem annotavit Excellentisſimus Dn. D. Joſephus Lanzonus in Ephem. German. decur. annor. 3. an. 1. obſerv. 37. cum aliis ibi citatis.

Quò ad curam casûs in obſervatione propoſiti, nihil addo, eò quòd ægra plebeja, pertæſa & febri tanto tempore aſſuefacta ulteriorem curam reſpuat; cui interea propter alia accidentia bis exhibitum fuit blandum vomitorium, tanto effectu, ut præter ſaburræ tenacis viſcidæ evacuationem, etiam febris ipſa, quoad conſueta ſymptomata multò levior & remisſior facta ſit; nec dubitandum, quia ſi præter aëris mutationem (quam aliàs in febrium pertinacium cura ſummè utilem fuiſſe expertus ſum) remediis incidentibus, alterantibus, aperitivis, abſorbentibus, volatilibus & antiſebrilibus uteretur, ſi non integram febris ablationem ſaltem citiorem reconvaleſcentiæ ſpem obtinere poſſet. Interim ulterior eventus expectandus.

OBSERVATIO LII.

Dn. D. MATTHÆI BLAW.

De

Febre Quartana chronica ſæpius recidiva feliciter curata.

DUm in obſervatione præcedente de febre chronica vicennali (quæ utique rara eſt) variisq́ ejus mutationibus quædam annotata ſunt, placuit ob materiæ affinitatem ſubjungere aliam de febris quartanæ chro-

chronicæ curatione obſervatum ; non eum quidem in finem , ac ſi raritas quædam Curioſa ſubſit , ſed quòd rariſſimè aut fere nunquam cura infra præſcripta fefellerit , in illis puta corporibus curationi aptis , ubi non alia viſcerum labes aut alius gravior ſimul conjunctus affectus latet reconditus.

Obſervationes leguntur quàm plurimæ de febribus intermittentibus & ſpecialiter quartanis modô diverſiſſimo methodicè & Empiricè , feliciter tamen curatis ; ſed Empirica cum fallant ſæpius , tutior eligitur via methodica , quam alii hàc , alii alio modô inſtituunt : Ego ſalvâ meliori aliorum methodo , felici cum ſucceſſu per ſequentem viam permultos quartanarios ad ſalutis portum deduxi, uti ſequens docet obſervatio.

Reverendus quidam vicini huic urbi oppidi parochus ſexagenarius, corripiebatur quartanâ febre, tum quòad ſymptomata febrilia tum quòad pertinaciam morbi moleſtiſſimâ ; utebatur & Medicorum, & Empyricorum conſiliis & operâ , multa (neſcio quo ordine) aſſumendo alterantia , purgantia , antifebrilia & ſpecifica , ſed effectu haud alio, quàm quòd per vices paroxyſmi febriles ad breve tempus aliquod emanſerint quidem , aſt majori vehementia mox redierint. In hunc modum per integrum fere annum & patiens & Medici cum morbo conflictarunt, ita tamen eum abigere haud potuerunt, quia recidivaret. Menſe Martio ab Empyrico denuo ſumpſit febrifugum, ſed æquali effectu; poſtquàm enim per tres hebdomades febris emanſerat , ſtatim ſequenti menſe Aprili redierunt novi paroxyſmi prioribus crudeliores , licet diætam ſimul ordinatam exactè obſervaverit; unde D. Patiens tot remediorum & ſumptuum fruſtra impenſorum pertæſus, poſtquàm hoſpiti ſuo febrili moleſtiſſimo hyberna dare coactus fuerat , & ab eo penitus liberari nullo modô potuerat, medentes ſuos deſeruit & ulteriorem Remediorum præſcriptionem ab iis admittere recuſavit. Hâc occaſione meum imploraturus conſilium ipſo paroxyſmi die ſe in hanc urbem contulit, quem circa veſperas febris invaſit cum vomitu, frigore intenſiſſimo, ad quatuor horas durante, ſiti & ſubſequente æſtu permoleſto : erat inſuper etiam febricitans viribus valde debilitatus , cachecticus & ad tympanitidem diſpoſitus ita ut curam difficilem & eventum dubioſum fore prædixerim præſertim in habitu inveterato & ſubjecto ſenili ? Monui præterea, non tam ad latentis fermenti febrilis nunquam perfectè eradicati correctionem & deletionem, quàm cachexiæ & tympanitidis præſerva-

L tio

tionem, remediorum uſum deinceps dirigendum eſſe. Itaque ab ægro confidente rogatus, præſcripſi ſequentem curationis methodum, quam ut accuratè obſervaret ſuaſi, domique ſe contineret juſſi.

Primò duabus ante paroxyſmi invaſionem horis, ſumſit vomitorium ex Tartarò Emet. & Sal. abſinth. ſequebantur vomitus aliquot & ſaburra viſcida & amara copiosè rejecta, paroxyſmo iterum redeunte.

Secundo pulverem alterantem antifebrilem qui eſt: ℞ Ocul. cancrorum præparat. ℥iß. arcani dupl. ℥j. Sal abſinth. Centaur. min. CB. ana ℈j. M. F. pul. Divid in 7. Doſes æquales. uſus hujus pulveris per 7. dies, & quidem die intermiſſionis manè, die verò paroxyſmi, horâ unâ ante invaſionem, continuabatur, ſed febris eadem: Inde

Tertiò transmiſi Nodulum alterantem aperitivum & laxantem ex antifebrilibus & anticachecticis in hunc modum ordinatum. ℞. Rad. 5. aperitiv. ana ℥ij. filic. Gentianæ, Calam. arom. ana ℥ß. Herb. abſinth. pont Cuſcut capillorum Veneris ſcolopend CB. ſumitat. Centaur. min. Baccar. Juniper ana Mj Cort. tamariſc. ℥ij. fraxin. ℥ß. fol. ſen. S. ſt. ℥vj. Rhabarb. el ℥ij. agar. troch. ℥iß. rad Helleb. nigr pp. ℥j. paſſul. min. mund ℥j. Chalyb. pp inpetiâ ligat. ℥ß. Sal. tart. ℥iß ſem. anis fœnic. urtic. ana ℥j Galang. ℥iß. Mac. ℥ß Croc. ℈j. Inciſ. irrorentur c. ol. tartari p. d. & affund. Vin. alb. menſ. iß. c. ▽. com. quartar. iij. calid. ſtent. per noctem, de quo diebus intermediis ſumatur quotidiè hauſtus, die acceſſionis verò, doſis pulveris antifebrilis ſupra præſcripti ante paroxyſmum. Finito hoc, Vino medicato & corpore ſic diſpoſito tandem.

Quartò deveni ad ſpecifica febrifuga dicta & inſpecie ad decantatum Corticem peruvianum in forma Electuarii, cujus deſcriptionem Prænob. & Excellentiſſimus Dominus Georgius Kiene medic Doct. Celeberr. & Conſul urbis Conſtantien. affinis & fautor quondam ſingularis mihi ante 20 circiter annos communicaverat, ut ſequitur. ℞. Pul. Cortic. peruvian. ℥vj Sal. antifebril. ℥iß. M. c. rob ſambuc. q. ſ. f. Elect. Doſis ℥j. ſumatur ſemper poſt tertiam horam quotidiè, etiam in ipſo paroxyſmo, excepto tempore ſomni. Similem aut fere eandem deſcriptionem Electuarii antifebrilis habet Excellentiſſimus D. Lentilius lib. 1, Miſcell. pag. 250. cujus utilitatem multùm deprædicat.

Præterea præſcriptum eſt Emplaſtrum febrile ſecundùm deſcriptionem D. Mich. nimirum ℞. Fuligin. furn. ſplend. ℥iß. terebinth. ℥vj. telæ aran. ℥j. Camph. ℈ij. ol. aran. q. ſ. M. pro Emplaſtro, extendatur ſuper

per Corium magnitudine dimidii thaleri, & applicetur carpis manuum ſingulis 24. horis renovando; item Camphora ad ℥ß. ligetur in petia & collo appenſa geſtetur circa cordis ſcrobiculum, ſeu regionem Ventriculi (NB. quibus remediis externis ſolùm quandoque febres cedunt.)

Interim quæſivit ex me per literas Dominus Patiens, utrum venæſectionem ſibi hoc tempore vernali conſultam inſtituere liceat? quod, etſi indicantia nulla ex communi dogmaticorum regula adeſſent, conceſſi tamen ſanguinem in modica quantitate è vena brachii die intermiſſionis emittendum. Per parentheſin hoc obiter notandum, pleroſque practicos Venæſectionem pro cura febris quartanæ non admittere, neque ſine hoc remedio in multis eam feliciter curaſſe; è contra autem obſervavi ante aliquot annos in Rev. P. Cappucino quodam quartanâ chronicâ 15. menſibus laborante, cum omnia (uti referebat,) incaſſum fuiſſent adhibita, poſt celebratam phlebotomiam illico febrem fuiſſe profligatam: & authori noſtro ſupra memorato communem febres intermittentes curandi fuiſſe methodum, quod poſt aſſumtum purgans & adhibita alterantia, antifebrilia, venæſectionem inſtituerit, indeque ad ſpecifica devenerit febrifuga, quod felici ut plurimum ſucceſſu effectus comprobavit.

Utut verò ſit, ſaltem in noſtro caſu ex inſtituta V. S. non ſolùm noxii nil ſequebatur, ſed febris in melius notabiliter mutabatur, dum paroxyſmus ſubſequens, ſeriùs & mitiùs redibat, cum facili tolerantia; quod utrum V. S. an potius medicamentis antifebrilibus, an utrisque ſimul, adſcribendum ſit, ſuo loco relinquimus.

De aliquot febrium mutationibus certior factus, Electuarium repeti & diligenter ejus uſum continuare juſſi, paroxyſmi ulteriores ſive redeant, ſive emaneant. Potus ordinarius tempore totius curæ erat ▽ chalybeata, cui Spir. Sal. Armoniac. guttatim inſtillabatur, pro menſura una gt. XXX. Diebus intermiſſionis ſumatur hauſtus vini medicati, ex herbis amaris, abſinth. Centaur. min. C. B. &c. incipiente paroxyſmo abſtinendum à potu, usque dum calor ſeſe in membra diffundere cœperit. Die acceſſionis commedat parum mane, & exſpectet finem paroxyſmi, nam quotiescunque in prandio aut ante febris acceſſionem cibos ſumpſit patiens, paroxyſmus rediit intenſior, & in ejus principio vomitus aderat.

Hiſce continuatis, reſcripſit poſt aliquot dies Reverendus Dominus, ſe à febre totaliter liberatum, necquicquam de paroxyſmo

ampliùs perſentire ; de hac autem maximè ſolicitum eſſe , quomodo ab ulteriori recidiva præſervari poſſit , ne (uti ſæpius antea contigiſſet,) in pejorem ſtatum denuo relabatur. Quare , etſi propter curam methodicè abſolutam nil metuendum eſſet, pro majori tamen ſecuritate præter diætam recommendavi pulverem ſtomachicum Birkman. quotidiè ſumendum , & ſequentes Pilulas præſervativas.

℞. Extr. Gentian. abſinth. theriac. aa ℈ij. diaph. Martialis ʒ. ß. Arcan. dupl. ℈i. Myrrh ʒ. ß. Ol. Caryoph. guttas V. M. c. Tinct. Cort. chin, Chin. q. ſ. f. pill. granor. pond. De quibus per integrum octiduum quotidiè ſumantur No. 15. poſtmodùm verò illis tantùm diebus, quibus paroxiſmi aliàs redire conſueverant ; Sumpſit quoq; interdum hauſtum acidularum Rippliſſarenſium. Et ſic per DEI gratiam redeuntibus paulatim viribus, appetitu & meliori corporis habitu, ex integro reſtitutus, ſine ulteriori recidiva evaſit. Atq; per hanc curandi methodum permulti alii à quartana chronica paucis pro rei exigentia & circumſtantiarum varietate mutatis, feliciter curati ſunt.

Cæterùm in cura quartanæ multùm æſtimo clyſteres , præſertim verò ubi vel alvus obſtructa , vel copioſi flatus (uti ſæpiſſimè in hac febre contingit) generantur , vel exinde tormina ventris , borborygmi aut dolores in abdomine & centro meſenterii , aut anguſtiæ in præcordiis percipiuntur ; nec dubitandum , quin in his circumſtantiis inſigniter ſint proficui , qui parari poſſunt ex decocto emolliente & carminativô , aliisq; abſtergentibus & flatus diſcutientibus, in quibus tamen omnia acria & fortiter ſtimulantia omittenda ſunt. ex. gr.

℞. Decoct. Emollient. Carminat. aa ℥iiiß. diſſolv. Elect. è Bacc. laur. ʒvi mell. anthoſ. ℥j. addito Ol. chamomill. ℥iß. ſtillat. t. Carvi ℈i. vitell. ou. no. 1. M. pro clyſtere. Qualis quidem etiam in noſtro febricitante fuit ordinatus, ſed non applicatus. Imò gloriatur Crato in ſuis conſiliis l. 5. Conſ. 26. ſe magni nominis virum ſolo uſu enematum (cum alia remedia omnia aſpernaretur) à quartana liberaſſe; addit tamen, *ſed hoc fit in illis, qui initio paroxyſmorum tormina ventris ſentiunt.*

[Friburgô Brisgojæ, Auguſtam Vind. die 13. Jul. 1701. miſſæ.]

Ob-

OBSERVATIO LIII.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De Ovo quadrato.

STupendum ſanè eſt, quod Schultzius noſter Dec. 1. Eph. ann. 3. Obſ. 190. de ovo gallinaceo ſerpentifero conſignavit. Scripſit mihi non ita pridem Amicus eruditus & fidei plenus de ovo quadrato, in quo vivus Scarabæus repertus eſt. Nimirùm juvencula gallina primùm excludere volens ovum, varias difficultates, moleſtias, doloresq́ domeſticis ſuis oſtendit. Quos cùm iſti parvi facerent, moritur illa. Diſſecto cadavere, inveniunt ovum ferè quadratum Juſtæ magnitudinis; quô apertô, latuit intus vivus Scarabæus cornutus, isq́ ſatis magnus, ſine omni vitello, cum pauco albumine.

OBSERVATIO LIV.

Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

De

Contractura ſubitanea à vermibus.

RUſticus 23. annorum à trituratione feſſus in cauponam deſcendit, cum ſociis ſuis hilaria celebraturus. Altero die nequicquam ſurgere nititur, ob repentinam manuum pedumq́ contracturam, omnis doloris expertem. Miratur ſubitaneam metamorphoſin, ratus, more plebejo, eſſe morbum à faſcino inductum. Ad partes vocantur vetulæ, carnifices, judæi, & hujuſmodi ſterquilinia publica. Dantur varia in-& externè, cuncta ſine ſucceſſu. Re tandem ad Medicum delata, porrexit ille pulver. ex ſpec. diaturb. c rh. mag. jalap. & troch. alh. qui varios expulit vermes, quos inter unus craſſior, triceps, quadrupes, cum acutâ, eâque incurvatâ, caudâ, in'q; dorſo acutiſſimis lanceis, erinacei inſtar, munitus. Add ſis. notabilem hiſt. Fribeanar. dec. 1. Eph. ann. 3. Obſ. 63. ſimilem ferè narravit mihi olim Vir quidam religioſus ad amœnum S. Helenæ fontem in fortiſſima Danorum Inſula Seelandiæ (quo de vid. ſis Th. Bartholin. C. V. Obſ. 15. quamq́ ego ſcrutinio meo Phyſ. Med. hujus fontis medicati, edit 1668. integram inſerui. [*Iſenaco Auguſt. Vind. d. 14. Julii. A 1701. miſſæ.*]

OBSERVATIO LV.
DN. D. JOHANNIS MURALTI.
De
Arteriâ in venæſectione læſa.

NObil. Dn. Centurioni & Senatori Tugienſi, Wickhardo, d. 27. Novembr. A. 1700. Chirurgus in brachio ſiniſtro venam baſilicam ſecturus, arteriam ibidem excurrentem læſit; id quod ex ſanguine cum impetu & ſaltu mox erumpente, nec non brachii quoad partem interiorem, à cubito ad humerum usq; inſigni intumeſcentia, atq; propter extravaſatum inter muſculos & tendines ſubſiſtentem, neq; ob vulnus cuti inflictum atq; à firmiter facta deligatione conſolidatum, exitum invenientem ſanguinem, livore patuit. Cum verò nervum aut tendinem eſſe læſum fuiſſet creditum, tumori illi reſolventia & emollientia remedia, ſine tamen effectu, fuerunt impoſita, usq; dum exercitatus Chirurgus Ottenbacenſis, Dn. Johannes Hegetſchwyler, mecum d. 17. Januar. A. 1701. vocatus fuit; qui magnum in eo dolorem obſervantes, eundem à ſanguine extravaſato, atq; ab aliis adfluis humoribus acriori reddito, ſicq; ad ſuppurationem vergente, oriri judicavimus; unde illius promodæ, nec non emolliendi causâ, emplaſtrum ex aliquibus gummibus ſaçone, Mercurio vivo &c. paratum, impoſitum, & reliquæ partes defenſivis munitæ fuerunt, usq; ad d. 19. Jan. ubi tumor aliquibus in locis mollior, dolorque mitior comparuit; qua methodo, cum Patiens timidus & debilis eſſet, ad d. 21. Chirurgus præfatus perrexit, tuncq; internè juxta ulnam, quo in loco nempe majorem tumoris mollitiem deprehenderat, eundem aperuit, ex quo multum ſanguinis & ſeri fœtidi evacuatum fuit; Arteria verò iterùm copioſum ſanguinem fundere cepit, qui nec digitis, nec plagulis impoſitis coërceri poterat, tandem verò aquæ ſtypticæ, quæ ex phlegmate vitrioli, ſpermate ranarum, & pulvere Martis conficitur, adhibitione, cito fluere deſiit, ut dein absque impedimento deligatio decenter inſtitui, & d. 22. veſperi, cum brachium multùm detumuiſſet, dolor non parùm remiſiſſet, viresq; cum ſomno rediiſſent, arteria conſpici potuerit, cujus foramen obſtructum & fibrillis quibusdam circumdatum comparuit; unde leni adſtringente arteriæ impoſito, & convenientibus digeſtivis ſuperadditis

tis, brachium porrò ex arte deligavit, usq; d. 26. Januar. ubi ob materiæ copiam & cavitatum incrementum, vulnus neceſſariò ampliandum fuerat, quo ipſo ſanguini putrefacto reſiduo, exitus fuit paratus; ſed die 27. mane, ægro in ſomno nimium excalefacto territoq; arteria denuò copioſum ſanguinem eructare cepit. Interea ob Chirurgi prælaudati abſentiam cum alius, qui ægro adſiſtebat, vulneris ligaturam ſolvere non auderet, Medicusq; tum præſens D. B. eandem diſſuaderet, Dn. Patiens in miſero hoc ſtatu, cruori quaſi innatans, interq; animi deliquia, quibus abigendis interdum julappii cordialis aliquid propinabatur, derelictus fuit; usq; dum veſperi prior laudatus Chirurgus reverſus, arteriæ adhuc ſanguinem fundenti aquam ſtypticam denuò impoſuit, potiunculaq; confortante & ſanguinis orgaſmum cohibente ægroto proſpectum fuit, non ſine optato effectu, & ſomno blando per tres horas ſuccedente. Poſt ſanguinem putridum ſenſim evacuatum, tumorisq; duritiem reſolutam, cavitates in brachio circa ulnam usq; ad axillam magis magisque ſe manifeſtarunt, quæ poſt adhibita mundificantia, & purem generantia, Mixturâ ex Elix. vitæ Ov. ℥j. Eſſ. Scord. ℥ß. mell. chelidon. & camphor. vulneri injectâ, & impoſito emplaſtro ſtyptico, calloſitatibus verò Emplaſtro de gumm. adplicato, tandem ſanatæ fuerunt; cum interea ego mixturis confortantibus & traumaticis, conſiliisque aliis neceſſariis ægroto proſpicerem, ſicque cura intra octo ſeptimanarum ſpatium perfectè, nulla brachii debilitate ſuperſtite, abſolveretur.

[*Tiguro Auguſtam Vindelic. d. 24. Auguſti, A. 1701. miſſa.*]

OBSERVATIO LVI.

Dn. Lic. CHRISTIANI ERIDERICI GARMANNI.

De Epilepſia à Terrore.

QUendam nomine Schweizzer anno ætatis trigeſimo ſexto Epilepſia crudeliſſima, quam infans adhuc ex terrore Phantaſmatis illius Chriſtiani, aut ſi veritati litare allubeſcat verè Diabolici, circa Feſtum Salvatoris Noſtri recens nati ubivis obvii (*Rupertum*, den Knecht Rupert vocant,) contraxerat, occubuiſſe in literis ante annum ad me datis, *Experientiſſ. Dn. D. Martinus Schurichius Poliater Dresden-*

ſis

ſis meminit. Revocat iſta relatio mihi in mentem caſum, qui in oppido Metallico Thun propè Annabergam anno elapſo 1697. 12. December contigit. Cum quatuor Perſonæ ibidem S. Chriſtum (den heiligen Chriſt) ut appellitare inſaniam iſtam communiter ſolent, repræſentarent, Chriſtian. D. Ruperti Perſonam ſuſtinens Samuelis Fritſchii, civis Thumenſis, octo annorum filiam Annam Catharinam virgis cecidit, larvataque facie & terribili aſpectu ita concuſſit, ut in morbum oppido incidens, Epilepſia poſt aliquot dierum lapſum viribus fracta miſerè cum anno vitam finiret. Dicere iſta calamitoſa vultui iſti Batavo animato potuiſſet, quod apud *Terent.* (*Andr. act 4. ſc. 5. v. 22.*) *Dano Myſis*:

Dii Te eradicent, ita me miſeram territas.

SCHOLIUM.

§. 1. Blandimentis edecumatis, Ludicrisque infantibus infantes & puerulos olim & nunc, vagitur eorum temperaturæ, haud imprudenter tractare, & ſopire animum irritatum conſuevere Nutrices, næniisque ſuaviſonis ἀγρυπνίαν demulcere. Græcis id non improbatum, qui hujusmodi Nutricum cantiones καταβαυκαλήσεις renuntiaret. Exemplum *apud Theodorethum* (*in Heraïſco*) videns, ubi mater Gemellos καταβαυκαλᾷ, quod & (*Lexico ſuo Philologico*) inſeruit *Mathias Marſinius.* Probat id νηνίατον ipſorum, è quo Neniam (ita rectius quam vulgò Nænia ſcribitur) ſuam condidere Romani, quamvis & τὸ δὲ Νηνίατον ἐςὶ μὲν Φρύγων *apud Julium Pollucem* (*alleg. Joh. Kirchmanno l. 2. d. Fun. Romanor. c. 6 p 96.*) legatur. Placuit ejus nomen Italis cum Aquitanis Mammis ſeu Nutricibus, quæ inde Nenarum nomen aſciverunt, quod *J. C. Scaliger* (*l. 1. d. Re Poët. c 50. p. 129.* obſervat, & ſuavem cantilenam Ninna, Ninna, plorantibus & inquietis infantibus intonant, *Filio Joſepho Scaligero* (*l. 2. Lect. Auſon. c. 11 p. 116.*) *id ſuggerente.* Has ſi *Friderico Taubmanno* (*Comment. ad Plaut. Pſeudol. A. 5. ſ. 1 p. 868.* auſcultes, Franconicæ, quin & Miſnicæ noſtræ mulieres æmulantur: Ninna/ Ninna/ Sauſe du/ und Sauſe liebe Ninne was n ſteht im Stroh/ꝛc. canentes. *B Theander noſter Lutherus* idcircò id devoto iſti Natalitiis Servatoris ſacro Hymno: Vom Himmel hoch da komm ich her ꝛc. inſeruit:

Davon ich allzeit frölich ſey
Zu ſpringen/ ſingen immer frey
Das rechte Suſaninne ſchon.

§. 2

§. 2. Nena ſ. Ninne igitur, ut dictum Nutricem exprimit; Nenia verò non ſolum funebrem inuſum tractam lamentationem, prout *Chriſtiano Becmanno autore (de orig. 22. p. 742.)* Ni Hebræis eſt lamentum, & neni planctus denotat,

Carmenq́ minoribus umbris.

Utile

ut habet (*l. 6. Thebaid. v. 123.*) Statius. Quare & ab Hebræa promanâſſe (*in not. ad Feſtum*) cenſuit *Scaliger.* Significat demùm infantem cunis impoſitum. Suſaninne igitur aut puellum omni melle ſuaviorem (cum Nin Hebræis etiam ſit puer,) aut ſi Suſe è Belgico deducas, quieſce puer, exprimit; aut dulcem ſuavemque cantilenam ſ. næniolam (μέλος τὸ κηληθήριον, cantionem ſeu illicium ad aures & animum deliniendum egregiè Suſaninne vertit *in Hellenod. Lutheran. n. 4. p. 9. Georgius Leuſchnerus.*) de quo iterum evolvendus (*c. l.*) *Math. Marſinius.* Alias Chriſtianos & pios ad cunas infantum cantandas odas compoſuit olim *induſtrius & devotus Theologus B. Joh. Matheſius.*

§. 3. La, la, la, la, etiam ad cunarum motum, ſomnii capeſſendi gratia, intonabant, aut quando Lac ſugebant tenelli, quod ſuo tempore in uſu fuiſſe *Joſephus Scaliger (l. 2. Lect. Auſon. c. 11. p. 117.)* annotat. Unde Lalla & Lallus melodiam ad cunas, & lallare ejusmodi odam canere ſignificat. In quem ſenſum (*Epiſt. 17.*) *Auſonius:*

Sic iſte qui Gnatus tuus.
Flos floſculorum Romuli
Nutricis inter lemmata
Lalliq́ ſomniferos modos
Sueſcat peritis fabulis.
Simul jocari & ludere.

Vidimus nos in Scotia nutriculas miras harum nugarum artifices ad conciliandos pueris ſomnos, ut eas audire non invenuſtum mihi ἀκρόαμα viſum fuerit *Joſ. Scaliger (c. l.)* ſubjunxit. Forſitan & laxis uberum pellibus mater, arata jugis fronte antiquum referens mammæ lallare *B. Hieron. (T. 1. Op. Epiſt. 1. p. 2.)* ſcripſit, ubi lallare, quo mater ad ſugendum lac infantem invitat interpretatur *Eraſmus (in h. l. p. 4.)* & *Marianus Victorius Rheatinus (in Schol. in h. l. p. 14.)* ut pappare idipſum quod edere eſt. Cui noſtrum Päppe pulticula infantum & Pappen vel Päppen edere originem debet ſuam.

§. 4. Nenias alias ſuavi & lepido carminis genere in gratiam

Lucioli ſui duodecim numero *Romano ſtylo feſtivus Joh. Jovian. Pontanus* (*vid. carmin p. 2. l. 2. de Amor. Conjug. á p. 167. ad 22 ;.*) lectu non indignas compoſuit. Clauſit, judice *J. C. Scaligero* (*l. 1 d. R poët. c. 50. p 179.*) Carminis hujus anguſtiis divinus ille vir ita laſciviam immenſi ingenii, ut aliorum excluſerit audaciam. *E duodecima* hos delibo verſiculos:

Pupe bone, en cape chare tuas mi pupule mammas,
Pupule belle meus, bellule pupe meus.
Suge canam Tibi Neniolam: ne Nenia nonne
Nota Tibi nata eſt Nenia Neniola?
Pupe meus, pupille meus, ne Nenia nonne
Nate Tibi nota eſt Nenia Neniola?
Belle meus, mellite meus, ne Nenia nonne
Nota Tibi nate eſt Nenia Neniola?

§. 5. Grandiores facti, quo lacrymis parcant abſtineantquē ploratibus, paſſerculos, pupulos eculeos, panes, accipiunt, quibus ſe avocare poſſint *Scripſit Arnobius* (*l. 7. adv. Gent. p. m. 211.*) Et *Plinius junior.* (*l. 4. Epiſt. 2.*) Habeat puer mannulos multos junctos & ſolutos, canes majores minoresque, Luſcinias, Pſittacos, Merulas. Ita ap. *Plautum* (*Captiv. a. 5. ſ. 4. v. 5.*)

Ubi illo adveni quaſi patritii pueris, ut merula.
Aut avites, aut coturnices dantur queis luſitent
Itidem hic mihi advenienti upupa, qui me delectet data eſt.

§. 6. Sed & prætereà Nutrices, gerariæ infantum, Pædagogi, quin & Parentes ipſi, & quibus infantum cura demandata, ridiculis, vanis & abſurdis fabulis, Terriculis, larvis, monſtroſisque idolis perſonatorum Dæmonum imagines referentibus, timorem, formidinem & pavorem tenellis incutere ſatagunt. Id verò non ſolùm apud nos, ſed & apud omnes ferè nationes obtinuiſſe ex Antiquitate conſtat. Floſculos quosdam ex eadem legere, noſtræque huic obſervationi inſerere, cum nuſpiam in faſciculum collectos & exhibitos eos hactenus invenerim, animus eſt. Quod namque ferè à teneris colui ſtudium, ſenex abominari religionem duco, ſenectutis tædium & morboſas difficultates emendaturus.

§. 7. Verba ſ. narrationes hic offendas offendas & Phantaſmata & Idola, eaque larvas nominare conſueverunt. Larvas has ex homini-

minibus factas Dæmones ajunt, qui malè meriti fuerint, quorum naturæ eſſe dicitur parvulos in angulis terrore tenebroſis, ſi Iſidorum (l. 8. in fine) ſequaris. Sunt & Idola artificialia ficta & picta. Fabulas poëticas de monſtroſis Deorum Dearumque larvis & Metamorphoſi, nocturnisque eorum apparitionibus jam *Platonis* tempore in hunc uſum tractas, *ex Eodem* (*Dial. de Republ. 2. f. m. 225. a.*) cognoſcere licet. Spectant huc Lamiarum turres & pectines Solis; de quibus iſta *Tertullianus* (*l. adv. Valentin. p. 388.*) jam ſi & in totam fabulam initietur, nonne tale aliquid dabitur te in infantia inter ſomnj difficultates à Nutricula audiſſe Lamiæ turres & Solis pectines. Lamiæ autem turres non malè vocabimus res in ſpeciem formidabiles, quibus tamen periculi nihil inſit: eò quod Lamiæ ad territandos pueros inſtituta nomina fuerint, ut ex Ariſtophanis interprete inſtigare licet, *prout rectè judicat* (*in Adag. ed. nov. p. 306. Eraſmus.*

§. 8. Fuere & Græcis Acco & Alphito mulieres, quorum denominatione pueros à malorum ſtudio *Plutarchi* (*l. d. Repugnant ſtoic. p. m. 16.*) *teſtimonio* revocabant. De poſteriore ex Autorum lectione nihil cognitum; de priore è variis iſta *Cœl. Rhodiginus* (*l. 17. var. lect. c. 15. col 894.*) Fuit Acco ejus delirii, ut cum ſe amplius contemplaretur in ſpeculo, ſicuti *in Epitome Parœmiarùm Tarræi & Didymi* relatum invenio, imaginem ſuam perinde ac mulierem alteram alloqueretur, innueret, ſum murmuraret, arrideret, interdum comminaretur, promitteret, ſubblandiretur, & quicquid confabulantes ſolent, numeris omnibus impleret. Nec ſatis, argumentum vesaniæ alterum: Scribunt alii etiam clavos nonnunquam ſpongia veluti malleo impingere conatam. Iſto verò furoris genere ad grandem & horrendam maciem redacta, ut *S*trigis inſtar in puerorum torrorem ceſſerit.

§. 9. Μορμὸ ejuſdem generis Terriculamentum apud Poëtas & Comicos Græcos in Scenam introducitur.

ὐχ' ἀξῶ τὸ τέκνον Μορμὼ, δάκνει ἵππος.

Non Te una ducam fili, larva (foris eſt) mordet equus.

Praxinoë ap. Theocrit. (*idyll. 15. v. 40.*) filium tenerum alloquitur & terret. Vocem μορμὼ ἐπίῤῥημα Græcum eſſe hoc loco: Interjectionem latinam. quæ pro φεῦ in abominatione ponitur, *annotavit* (*in h. l. p. 76.*) quidem *Dan. Heinſius*, ut ſit φεῦ ὁ ἵππος δάκνει, vel φεῦ τοῦ ἵππου δάκνοντος. Alio tamen ſenſu expoſuit *Scholiaſtes Græcus Zarch.*

Caliergus Cretenſis (*in Schol. p. 215.*) Ἀπέστρεψε τὸν λόγον πρὸς τὸ παιδίον τὸ κλαῖον, καὶ φησὶν οὐκ ἄξω σε τέκνον μετ' ἐμοῦ, ὅτι ἡ μόρμω ἵππος δάκνει. Convertit orationem ad puerum lacrymantem: Non te una ducam fili, quod Larva Equus mordet. Μορμὼν, ὄνος *ap. Ariſtoph.* (*in Acharnenſ. A. 2. ſ. 6. v. 12.*) occurrit:

> Ἀπένεγκέ μου τὸν μορμόνα,
> *Terriculum (vertit Nic. Friſchlin.) adimas mihi.*

ὅθεν καὶ τὰ προσωπεῖα μορμολυκεῖα ἔλεγον *addidit Theocriti Scholiaſtes.* In una lampade, quam poſſedit *Joh. Smetius* (*Antiquit. Neomag. p. 112.*) erat caput Mormonis pendentibus utrinque cincinnis, hiante immenſum ore. Sed Manducus forſan fuit, non Mormo. Μορμολύκειον peperiſſe Mormonem multis perſuaſum, ut ex μορμὼ & λύκος combinetur, cum etiam λύκον minentur quidam apud nos (der Wolff / das Wölffgen) pueris lacrymantibus, quod non *placuit Martinio* (*in Lex. philol.*) qui id ἀπὸ τοῦ μορμολύττειν à terrendo commodius deduci non ſine cauſa hariolatur.

§. 20. Gorgo in hunc cenſum etiam venit cum Sororibus, de quibus *Joh. Boccaſius* (*l. 10. Geneal. Deor. c. 10. p. 245.*) *Natal. Comes* (*l. 7. mythol. c. 12. p. 743.*) *Martin. Delrio* (*Comment in Senec. med. v. 831.*) Lamia Latinis vocabatur. Scripſit *Duris* (*l. 2. Rer. Lybicor.*) commentatur *laudatus Comes* (*c. l. p. 744.*) Lamiam unam tantum fuiſſe, mulierem forma præſtantiſſimam, quam cum Jupiter compreſſiſſet, fecit Juno, ut interirent, quæ ex ea naſcerentur. Illam igitur, ferunt, ob dolorem non ſolum deformem factam, ſed etiam ob ſuorum filiorum deſiderium, aliorumque invidiam, in cunis infantes vorare ſolitam, quæ dicta eſt Lamia à gutturis amplitudine, ſc. παρὰ τοῦ λαιμοῦ, à gula, ob quam & piſcis marinus voraciſſimus Lamiæ nomen obtinuit. *Vid. Ulyſs. Aldrov.* (*l. 3. de Piſcib. c. 63. p. 175.*) De Lamia Beli & Libyes filia in Libyæ locis Regina ejusque in infantes crudelitate *Diodor. Sicul.* (*l. 2. Hiſtor.*) qui addit: Unde in hanc uſque ætatem apud infantes manſit iſtius fœminæ fama, & formidoloſa ipſius nominis memoria. Inde & Euripides

> τίς τοὔνομα τὸ ἐπονείδιστον βροτοῖς
> οὐκ οἶδε λαμίας τῆς λυβιστικῆς γένος.
> *Infame nomen atque inviſum gentibus.*
> *Lamiæ quis ignorat Lybiſticæ.*

Junxit huic Pythonem *Lucilius* (*l. 30. Satyr.*)

> *Illi quid fiet Lamia & Pytho oxyodontes.*

Addo

Addo & hoc. Lamas diverſas fecit à Lamiis *Charles du Freſne* (*Gloſſar. L. L. T. 2. p. 207*) mulieresq; quæ noctu domos momentaneo curſu penetrant, infantes à cunis extrahunt, luminaria accedunt, & nonnunquam dormientes affligunt, aſſeruit.

§. 11. Hecate nocturnis ſpectris & terriculamentis præeſſet in Pachymo Siciliæ Promontorio Hecatæ Cenotaphium exſtructum, ab Ulyſſe legitur ob nocturnos ab illa immiſſos terrores *Cœlius Rhodigin.* (*l. 20. var. lect. c. 6. col. 1100.*) *memorat.* Larvæ & terriculamenti genus ab Hecate infortunatis immiſſum & viſum quod in omnes ſe vertere formas amat. Tribuunt ei crus aſininum, alterum pedem æneum faciunt. *Conf. Martin Delrio l. 2 Diſquiſ. Magic. qu. 37. ſ. 2. p. 679 & 687. Joh. Jacob Hofmann.* (*T. 1. Lexic. univ. p. 739.*) Βριμὼ quoque vocabatur & ὀβριμὼ, de quo *Cœl. Rhodigin.* (*l. 11. var lect. c. 16. col. 583. & l. 26. c. 20. col. 1459*) Βριμὼ ἀπὸ τοῦ βριμᾶν à terrendo *Ludov. Lavaterus* (*p. 1. de Spectr. c. 1. p. 7*) *deduxit.*

§. 12. Gello etiam in hac acie ſtat, ſtrigibus & nocturnis occurſibus olim juncta, cujus mentionem *Kirani Kiranides* (*Alphabeth. 2. p. n. 89.*) ſuggerit. Hanc ajunt virginem (non puellam, ut habet *cit. Hoffmann.* (*c. l. p. 688.*) Quid enim quæſo illa verba? Virgo quædam, quæ puella adhuc è vita diſceſſit, Spectrum oberrare Lesbiis creditum eſt) obiiſſe, ejus Spectrum in Lesbo oberrare, & immaturam pueris necem inferre. Volunt ejus meminiſſe Saphonem ſcripſit *Mart. Delrio* (*c. l. p. 692.*) Aliter paulò de hac *celeberrimus* [illegible] *Tb. Reineſius* (*l. 3. var. lect. c. 15. p. 579.* Timebatur, inquit, à Lesbiis Gello, quæ quod non ſua morte defuncta eſſet, inſidiari puerperis, partubusque & pueris pavorum nocturnorum & immaturæ mortis cauſa eſſe putabatur. Ab *Ignatio Monacho* (*in vit. Taraſ. apud Delrion. c. l. p. 694.*) fœmina dicitur. Γελλὼ δαίμων, ἣν γυναῖκες τὰ νεογονὰ παιδία φασὶν ἁρπάζειν *dictitat Heſychius.*

§. 13. Alterius φοβῆτρου ſ. nocturni Dæmonis nomen Gillu, quod etiam *in Kirani Kiranide* (*c. l.*) notatur. idque corruptum cenſebat (*c. l.*) *Reineſius* è Lilith. Eam Judæi, ceu Gentium Deam eandem cum Lucina Luna & noctiluca puerperiis intervenire, & recens natis nocere crediderunt, perſuaſi ſolenni formula: Adam, Chava, Chutz, Lilith (Adam, Eva, foras Dæmoniſſa *interpretatur Valentin. Schindler Lex. Pentaglott. p. 935.*) parietibus cubiculorum inſcripta, ceu ἀποτροπαίῳ τινὶ arceri poſſe. Conf. *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. hiſt. anat. 9. p. 22.*) De hoc maleficio è *Nicephoro* (*l. 8. Hiſt. Eccleſ. c. 9.*) & *Evagrio*

grio (*l* 5. *c.* 21.) hiſtorias communicat *Delrio* (*c. l. p.* 693.) idque Strigibus & Lamiis accenſet.

§. 14. Quomodo verò corpora harum fœminarum & anicularum quantitate prædita & extenſa januas clauſas penetrare potuerint, maleficium illud ut patrent, aniculare prodidit delirium *laudatus Delrio* (*c. l.*) Quando putabant, corpora harum fœminarum ſic extenuari, ut clauſis oſtiis cubicula ingredi poſſent. Gemellum huic eſt illud, quod, *referente Ignatio Monacho* (*c. l.*) illas in Spiritum converti, Spiritualique vi pollere credebant. An hic præſtet Dæmon, quod *Hippocrates* incantatione in filia præſtitiſſe dicitur *Theophraſto Paracelſo* (*l.* 2. *de vita longa c.* 9. *p.* 842.) *Hippocrates narrat*, filiam ſuam quam maluiſſet in præſenti forma permanere, extra naturalem influentiam in corpus ab omni natura alienum transformavit, id quod evidens argumentum incantationis eſſe poteſt. Sed è quo Autore id cognovit Nugarum conditor? forſan ex Gæbali, aut influentia cœleſti dementationi fabulæ huic indulſit. Territorum prættereà eſt perſuaderi Dæmonem ſic mutare corporis quantitatem, ut homo inſtar catti, Muſtelæ, Muris vel Locuſtæ per tenuem rimam in cubiculum irrepere, terrorem concitare, tenellisque formidinem & noxam incutere, quod Striges Lotharingicæ apud *Nicol. Remigium* (*l.* 2. *Dæmonol. c.* 4.) prodiderunt. Diabolus hic janitor, aut etiam Sagarum perſonas aſciſcens hominibus terriculo eſt.

§. 15. Apud Romanos præter data Græcorum μορμολύκεια (hæc namque & maximam partem expaverunt, ut eorum Deos cultu proſecuti) peculiaria etiam fuere idola terrifica. Hæc inſtituiſſe Numam Pompilium legimus, quippe qui, *teſte Livio* (*Dec.* 1. *l.* 1. *c.* 19) omnium primus rem ad multitudinem imperitam & illis ſeculis rudem, efficaciſſimam Deorum metum injiciendum ratus eſt. *Plutarchi ſententia* (*in vit. Num. p. n.* 116.) urbem tanquam ferream ex rigida & bellicoſa molliorem juſtioremque effecturus, à Religione auxilium petiit: nonnunquam terrores à Diis oblatos, ſpectraque geniorum prodigioſa, & voces parum propitias renuncians, animos eorum ſuperſtitione captos dejecit. Probant id *verſus Lucilii*, qui *apud Lactantium Firmianum* (*l.* 1. *de falſ. relig. c.* 22. *p. m.* 90.) annotantur:

Terriculas Lamias, Fauni quas Pompiliique
Inſtituere Numæ, tremit has, hic omnia ponit.
Ut pueri infantes credunt ſigna omnia ahena

Vi-

Vivere, & eſſe homines: Sic iſti omnia ficta
Vera putant, credunt ſignis cor ineſſe ahenis.
Pergula Pictorum veri nil, omnia ficta.

Ut *Pompilius*, *dictitante Lactantio* (*c. l. p. 88.*) apud Romanos inſtitutor ineptarum religionum fuit: Sic ante Pompilium Faunus in Latio, qui & Saturno avo nefaria ſacra conſtituit, & piorum Patrem inter Deos honoravit: & ſororem ſuam Fatuam Faunam eamque conjugem conſecravit, quam Gabianus Baſſus Fatuam nominatam tradidit, quod mulieribus fata canere conſueviſſet, ut Faunus vivis. Terriculos cum aliis legit *Caſp. Barthius* (*Animadv. ad Papin. Stat. l. 5. Thebaïd. v. 68. p. 46.*) quod nomen & *apud Senecam* (*l. de Fortuit. remed. p. 15.*) invenio. Eſt tamen & mihi Lactantii operum exemplar Anno 1513. Pariſiis excuſum, quod Terricolas habet, & hoc Cl. *Chriſtoph. Cellarium* retinuiſſe conſtat. Id annotare forſan non inconſultum erit, Terriculas illas primis iſtis Numæ temporibus ſaltem extitiſſe verbales ſ. verbis conceptas aut ſonos & tumultus auribus hauſtos. Patet id iterum *è Plutarcho* (*c. l. p. 117.*) Numa, *inquit*, Romanis uſu effigiei alicujus Divum, quæ hominis aut animalis cujuscunque formam haberet, interdixit. Neque piſcis illis temporibus fuit apud illos vel picta ulla imago DEI, vel ficta: Sed primis centum atque ſeptuaginta annis etſi Templa ædificaſſent, atque ſacras caſas ſtruxiſſent, nullum tamen omninò ſimulacrum efformavere: nempe eo, quod & nefas eſſet præſtantiora deterioribus aſſimilare neque DEUM aliter, quam mente, attingi poſſe, cenſerent.

§. 16. Subſequis temporibus ubi ficta & picta Numina iſta ſiſterentur Idola & Larvæ emerſerunt variæ, pavorem mentibus puerilibus incutientes, in genere Formido Romanis idolum erat, ut eſt apud *Hygin.* (*Fabul. c. 145. p. 159.*) à formis ſive ſpectris ita dictum. Formidinem ejuſmodi incutere *teſte Caſp. Barthio* (*ad l. 5. Thebrid. Stat. v. 46.*) Furiarum erat opus. De Timore *Vid. Alex. ab Alex.* (*l. 1. Genial. Dier. c. 13. f. m. 21. a. l. 2. c. 4. f. 57. & l. 6. c. 24. f. 379. b.*)

§. 17. In ſpecie Manniæ & Manioli turpes deformesque erant perſonæ aut Larvæ, queis Nutrices pueris minitabantur, *ceu ex Feſto refert Joh. Jacob Hoffmann.* (*T. 2. Lex. univ. p. 2. p. 17.*) Sicut Sannæ ſunt ridiculæ, aut etiam horribiles vultus diſtorſiones, quas Grimacias (Grammanſen) vulgò dicimus. utrumque *meminit Arnobius* (*l. 6. adv. Gentes p. 205*, inſigni loco ſed valdè depravato. Ita autem communi-

muniter legitur: Usque adeone mortales ſeculi illius ac temporis corde fuerant varii, rationis ſenſusq; nullius, ut ab actionibus improbis tam parvuli puſiones perſonarum monſtruoſiſſimas torvitates annis etiam conſtringerentur & manus. *Claudius* verò *Salmaſius* (*ad Tertullian.*) ita correxit: ut ab actionibus improbis tanquam parvuli puſiones perſonarum monſtruoſiſſima torvitate Sannis etiam conſtringerentur & Maniis. Cauſam è *Macrobio* eruere licebit. Id aliquando obſervatum (*inquit l. 1. ſaturnal. c. 6. p. m. 189.* ut pro familiarium ſoſpitate pueri mactarent Maniæ, Deæ matri Larium. Hæc ipſa παιδοθυσία formidinem pueris induxit. Sed hoc Sacrificii genus Junius Brutus Tarquinio pulſo, aliter conſtituit celebrandum. Capitibus namque alli & papaveris ſupplicari juſſit, pergit idem, ut reſponſo Apollinis ſatis fieret de nomine capitum; remoto ſc. ſcelere infauſtæ ſacrificationis: factumque eſt, ut effigie Maniæ ſuſpenſæ pro ſingulorum foribus, ſi quod immineret familiis, expiarent. Fuerunt autem effigies iſtæ ex Lana, & duplices quidem; hæ viriles, illæ muliebres, quæ pro liberorum capitibus ponebantur, nam pro Servorum pilæ; precantes Maniam & Lares, ut Simulacris his & pilis contenti, vivis parcerent, ut *Joh. Meurſius* (*ad h. l. Macrob. p. 752.*) commentatur. *Conf. & Dan. Heinſium* (*Crep. p. 33*) Nec terriculamenta infantum ſolùm fuere Maniæ, ſed & lactentium Deos ita vocabant, prout & *Varro* Cuninam & Ruminam inter Manias recenſuit, cujus verba *è Catone* (*d. liber. educat.*) allegat (*in Lex. Philol.*) *Martinius.*

§. 18. Erat & Romanis Manducus, quem & Mandæum (*c. l.*) appellat *cit. Martinius*, eratque lignea hominis figura, quæ ſolet circenſibus malas movere quaſi manducantes, ut *ex Papia* recitat *idem.* Quin & ſiſtebatur cum ore hiante, frendens dentibus, κακοείμων, ἀνηπόδητος, ἄσκεως, ἐπίσειστος, ut artificioſo penicillo deformitatem hujus depinxit (*c. l.*) *laudatus Reineſius*, infantum & puellarum φόβητρον. Nec perſonarum hunc petulatioribus & refractariis ſolum inter minabantur, ſed & in Comœdiis ejus effigiem & ſimulacrum ſpectatoribus ſiſtebant. Ita *Labrax* (*in Rudent. A. 2. ſ. 6. v. 5. apud Umbrum*:

Quid ſi aliquo ad ludos me pro Manduco locem?

In quem locum *vide Phil. Parent.* (*in not. Marginal.*) *& Frid. Taubmann.* (*Comment in h. l. p. 1034.*) Forſan & huc reſpexit *juvenalis* (*Satyr. 3. v. 174*) cum ſcriberet:

Tandemq; rediit ad pulpita notum.

Ex-

Exodium , cum perſonæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat ruſticus infans.

Poëta nempè *Pomponius Attellanaſius* inſcripſit *Exodium* quoddam *Gorgonium Pythonem*, qui Manducus. Nam Pythonem pro Terriculamento, Gorgonem pro Manduco: quia Gorgones cum magnis dentibus pingebant.

§. 19. In triumphis Romanorum etiam locum invenit Manducus. Audiamus *Alex. ab Alexandr.* (*l. 6. Dier. Genial. c. 6. f. 332. b.*) Jam medio Cytharœdorum quiſpiam penè delirus, qui inconditis jocis ineptire videbatur, in talari veſte, fimbriis aureis, & armillis ornatus, laſciva geſticulatione usq; ad ineptias riſus movebat. Inter quos Ciceriæ (Citeriæ *è Feſto* reſtituit *Joh. Nicolum d.* Triumph. *Romanor. c. 17. p. 168.* effigiem argutam, & Manduci magnis malis ore hianti, cum crepitu dentium, aut Petrejæ, quæ ebriam eum effingebat, nonnunquam adhibuere. Si *Feſtum Pompejum* evolvas (*l. 3.*) Citeria erat effigies quædam arguta & loquax, ridiculi gratia, quæ in pompa vehi ſolita eſt. Quocirca Cato in M. Cæcilium: Quid ego cum illo diſſertem amplius? quem ego denique credo in pompa vectitatum iri ludis pro Citeria. Κίττα eſt pica, loquax avis, & ἐρεῖν loqui: Sic alludimus, dum Etymo hiſtorico deſtituimur, *Math. Martinius* (*c. l.*) annotat. Petreja autem vocabatur, *memorante eodem Feſto* (*l. 4.*) quæ pompam præcedens in coloniis & municipiis imitabatur anum ebriam ab agri vitio ſc. petris appellatam. Circumgeſtabantur autem, ut populo riſus, hoſtibus dolor inde oriretur, eosq; virtutis Romanæ & ſolæ temeritatis admonerent. *Conf. Th. Demſter* (*ad Joh. Roſin. Antiqv. c. 29. Paralipom. p. m. 788.*) Duplicem igitur perſonam τῦ φοβήτρυ αὐτῦ γελοίυ ſuſtinuit Manducus.

§. 20. Quid verò vultus Batavus *ap. Martialem* (*Apophoret 176.*)?

Sum figuli luſus, rufi perſona Batavi,
Quem tu derides, hæc timet ora puer.

Fictilem vultum Batavi hominis militaris & atrocis expoſuit *Mart. Raderus* (*Comm. in h. l. p. 966.*) Batavi namque ferox Gens *Tacito* (*l. 1. hiſtor. c. 59.*) inde iterum *ap. Martialem* (*l. 6. Epigr. 82.*)

Aurem qui modo non habet Batavam.

Laudatus Raderus (*in h. l. p. 477.*) interpretatur triſtem, cenſoriam, ſeveram; agreſtem verò, inelegantem tetricamq; convenientius *Eraſmus* (*in Adag. p. m. 406.*) cur non & monſtroſam & aſininam? Capita. Si cambrorum ſ. Batavorum veterum ex ære, duodecim *Joh. Smetius* (*Antiqu. Neomag. p. 70.*) poſſidebat. Forma & facies ſingulis diverſa, ſed omnibus

tetrica & ſevera, frons alta, barba promiſſa, oculi grandes, auresquè ferè arrectæ & capaces, capillus in nodum circa verticem ligatus conglobatur, extremitates ejus pilorum occiput verſus poſt - ventulæ ſparguntur.

§. 21. Moris namque erat & Tyrannorum & Hoſtium patriæ mentione puſiones in pavorem conjicere, ploratusquè & tumultus eorum compeſcere, comprimis ubi malè feriati illi variis truculentis & horrendis vultibus ſe ſiſterent. Talis Hannibal, talis & Attila. Ruſticum illud ingenium crines diverſarum ætatum artificioſè compoſitos & larvatos parare jubebat. His aſſiduò mutatis, variis etiam vultibus larvatis crinibusquè convenientibus utebatur: adeò ut non ſolum his, qui raro eum viderant, ſed etiam familiaribus ignotus (adde & terribilis) eſſet. Ita *Polybius* (*l* 3. *Hiſt. p.m.* 277.) Flagellum illud Dei, ut ſeipſum ob repertum Martis gladium, quod *Lampertus Schafnaburgenſis* (*d. Reb. geſt. Germanor. p.* 168.) annotat, vocabat Attilas, vir erat vultu ad formidinem compoſito: Vir, inquam, *Jornande teſte* (*l.d. Reb. Getic. p. m.* 1100.) in concuſſionem Gentis natus in mundo, terrarum omnium metus: qui neſcio, qua ſorte, terrebat cuncta formidabili de ſe opinione vulgata. Erat ſuperbus inceſſu, hucatq; illuc circumferens oculos, ut elati potentia ipſo quoque motu corporis appareret. Forma brevis, lato pectore, capite grandiori, minutis oculis, rarus barba, crinis conſperſus, ſimo naſo, tetro colore originis ſuæ ſigna reſtituens. *Hæc Jornandes. Conf. Joh. B. Porta* (*l.* 2. *Phyſiogn. c.* 14. *p.* 103 *ſeq.*) Sumſit prætereà ſibi cornua, haud ſecus ac Alexander M. cui in nummis cornutam aſciſcere imaginem in deliciis fuit. Non ſolum autem potentiam, ſed & ferum animum cornua deſignare *Th. Bartholin. Pater* (*tr. d. unicorn. c.* 2. *p.* 21.), qui utriusq; cornutam faciem in nummis exhibuit. Pari modo

Terribilem criſtis galeam, flammasq; vomentem

Ap. virgil. (*l.* 8. *Æneid. v.* 620.) Æneæ Venus dono dedit. Puerorum igitur petulantiam increpantes & excutientes Romani, Hannibal ante portas inclamabant; & Attilæ nomine prolato à quieto vitæ genere recedentes, revocare tentabant Italæ mulieres.

§. 22. Ita & Narſetes, Imperatoris Phocæ belli dux, tàm fuit Perſis formidabilis, ut pueros ij quoquè ſuos Narſetis nominis facta mentione terrerent. Idem de Stephano II. Hungarorum Rege *ex Bonfinio* (*l.* 6. *Rer. Hung.*) & Auſtriacas matres Mathiæ Hungariæ Regis nomine prolato, infantibus quæritantibus incuſſiſſe metum, acclamantes: Mathiaske kœmt, *Dan. Dom. Guilielm. Mollerus* (*diſput. circul. d. Terrore Panico th.* 34. *p.* 23) *commemorat*. Apud Turcas Joh. Huniadæ ſtrenuiſſimi Du-

æis nomen Lamiæ cujusdam inſtar ad terrorē comparatum fuiſſe *ex Æneæ Sylvio Hadr. Junius (ap. Eraſmum in Adag. ad. poſtr. p. 306.) retulit,* uſquè adeò ut infantum planctus cohiberent Nutrices, illius viri adventum pueris minitantes. De Scanderbegi nomine pueris Turcicis tremendo *Boxborn. (Hiſt. univerſ. p. 987.)* De Serinorum *Jacob.* Tollius *(Epiſt. Itiner. 6. p.* 239.)

§. Lucillus ſ. Luciolus, *Joh. Joviniani Pontani* filiolus, ut ſomnum capeſſeret, Fuſculum Mormolycii loco mater introduxit ſatis eleganti Nenia, quem huc deſcribere forſan non inconveniens erit. Ita verò *ille (c. l. Nen.* 121.)

Fuſcula nox, orcus quoque fuſculus, aſpice ut alis
Per noctem volitet Fuſculus ille nigris.
Hic vigiles captat pueros, vigileſque puellas,
Nate oculos cohibe, ne violare vigil.
Hic captat ſeu quas ſentit vagire puellas,
Seu pueros, voces comprime Nate tuas.
Ecce volat nigraque caput caligine tentat,
Et quærit natum Fuſculus ille meum
Ore fremit, dentemque ferus jam dente laceſſit.
ipſe vorat pueros, pervigileſque vorat.
Et niger eſt, nigriſque comis, nigroque galero,
Tu puerum clauſo Liſa recondе ſinu
Luciolum tege Liſa: ferox quos pandit hiatus?
Quoſque aperit fauces? & quatit uſque caput.
Me miſerum: An ferulas geſtat quoque? parce, quieſcit
Lucius, & ſunt qui ros abiiſſe putent.
Ruraneus Lucillus habet, nil ipſe moleſtus,
Nec vigilat noctu conqueriturque die.
Næ ſævi, hirſutaſque manus tibi comprime ſæve,
Et tacet, & dormit Lucius ipſe meus.
Et matri blanditur, & oſcula dulcia figit.
Bellaque cum bella verba ſonore canit.

§. 24. Gallos etiam nugacibus iſtis larvis delectari *Jacobi Aug.* T*huani* T*eſtimonio (l. 24. Hiſt. p.* 472.) diſcimus. Apud hos, *inquit,* ſingulæ urbes peculiaria nomina habent, quibus Mormones, Lemures, Manducos

& cœtera hujuſmodi Monſtra inania anilibus fabulis ad incutiendum infantibus ac ſimplicibus fœminis terrorem vulgò indigitant. Cæſarodoni ſ. Turoni Hugo celebratur, qui noctu pomæria civitatis obequitare, & obvios rapere & pulſare dicitur. *Vid. Gisbert. Voëtius (p. 3. Diſp. ſelect. pag.* 610. quamvis & ſint qui alias hujus denominationis rationes afferunt, inter quos *Piaſec. Chron. Polon. pag.* 24.) *Chroſtoph Neand. (Hiſtor. Bacchanal ſ. 1. membr. 1. pag. 45.) Eraſmus Franciſci* (Im hölliſchen *Proteus n. 58. pag. 533.*)

§. 25. Septentrionalibus ſunt Elvæ ſ. Spectra nocturna choreas ducentia, de quibus *Ol. Magnus (l. 3. Epit. Hiſt. Gent. Septentr. p. m. 106.)* & *Stephan. Joh. Stephanius (in Saxon. Grammat. l. 6. Hiſt. Danic. p.* 144.) Erant in hac chorea Lares, Lemures, Satyri, inter quos Mimmingus quidam clarus, Larvæ, Striges, Manes, Gaſtæ dicti; Similesquè Monſtrorum *juxta Stephanium (c. l.)* greges. Quod verò his nominibus ab ipſis vocati fuerint, maximè dubito. Ut namque non Jupiter, aut Mars, aut Venus aut Neptunus nominibus Romanis exprimebantur, ſed Ohor Jovis; Vodanus, Odhem, Vohdem aut Othinus Martis; Frico, Frigge, Friga, Frega (Amatorum προξενῆτις *Stephanio ad Saxon. Gramm. l. 1. Hiſt. Dan. p. 43.* appellata) Veneris; Neccus, Necca, Niken (unde forſan Nicks) virgo de Blakulla Neptuni ſimulacrum & idolum exprimebat. Ita & Diis minorum gentium ſua peculiaria nomina fuiſſe, vero non abſimile eſt. *Vid. iterum Stephan. (c. l. à p. 139. ad p.* 144.) idque modo allegata nomina Mimmingus, & Gaſta ſatis inculcant. Elvæ nomen ab albedine quidam deducunt, haud aliter ut vocem Alp. (Ephialtes) quaſi Alb, Alba, *Mathorias Martinius (in Lex. Philolog.)* pronunciavit. *Conf. Job Præt. (p. 1.* Neue Wet-Beſchreibung *Tit. 1 p. 4.)* cum, ut mox dicetur (§. 26.) veſtitu albo pictæ (mirum quod apud Romanos Manium figura atra fingebatur *Caſp. Barthius l. 3. Adverſ. c. 2. col. 107.*) comparere ſolent, ipſæque Vates hoc ſe veſtiendi genus elegerint. Morem namque Cimbris fuiſſe ferunt, *notat Strabo (l. 7. Geogr. p. m.* 294.) ſequentibus eos in bellum uxoribus vates comitabantur quædam Canæ (Danis Ruhnæ dictæ) albo veſtitu, carbaſinis ſupparis deſuper fibulis affixis cinctu æreo, pedibus nudis. Hinc & partus iſti monſtroſi è Sagarum cum Dæmone concubitu, aut rectius *ſecundum Joh. Chriſtian. Fromann. (l. 3. d. Faſcinat. p. 4. ſ. 1. c. 10. §. 4. p. 672.)* per faſcinationem geniti, in uterum immiſſi, aut ex ſeminali materia eodem modo immiſſa ibi producti, der Elben nomen obtinuerunt. Saga hos *ap. Benedictum Carpzovium (p. 1. Prax. Criminal. qv. 50. n. 68.)*

vermes

vermes eſſe pronunciavit: Weiße Elben / ſo gelebet / ſpitzige Schnäbel und ſchwartze Köpffe gehabt. Alia, weiße Würmer mit ſchwartzen Köpffen. Buſemannum adhuc habent Dani, & ita mitius Cacodæmonem ab illis appellari vulgo, *memorante O. Borrichio ap. Th. Barthol. in Vol. III. Act, Hafnienſ. obſ. 51. p. 85.*) perſuaſum. Den Butzmann interpretatur Cl. Tenzel (Monatl. Geſpr. *A. 92. p. 513.*)

§. 26. Nec Germanis μορμολύκεια deſunt puerilia, quibus puerorum petulantiam coërceant, refractariisque incutiant formidinem. Albas Sibillas, Nymphas & Mulieres albas habent, die weiße Frau oder Frauen. Friſiis Wittfraue / Wittwiffen (*Cornel. Kempenſis l. 3. & orig. Friſ. c. 31.*) earumque Choreas, & inconditos, quaſi Lemurum, ſonos. *Vid. Joh. Wier.* (*l. 1. d. præſtig. dæmon. c. 16. p. m.* 106.) Probant id *à celeberrimo Eraſmo Franciſci* (in Höllischen *Proteus n.* 11. 12. 13. *à p. 59. ad 96.*) & *Petro Goldſchmied* (in Höllischen *Morpheus c. 4. hiſt. 3. p. 165.*) adductæ hiſtoriæ. Tales vocantur ab habitu candido & veſte alba pellucidaque, qua indutæ videntur, ut illud Ruſſiæ orientalis ſpectrum, ſub meridiem meſſis tempore viduæ lugentis habitu, *Petri Toloſani (l. 12. d. Republ. c. 20.) teſtimonio*, oberrare ſolitum. Spectri formia iſta occurſacula & ludibria cum adultis ſint terrori, hiſtoriis & fabulis de iisdem conceptis & à plebe creditis pavore concutiunt tenellas infantum mentes.

§. 27. Nominibus peculiaribus etiam præfatæ Lamiæ diſcernuntur. Berthæ nomen Nymphæ albæ puerorum & adultiorum terriculamento tributum. Quo quidem nomine illuſtres fœminas appellatas *Joh. Jacobi Hoffmanni* ſtudio debemus laudando (T. 1. *Lex. univ. p. 278.*) Bertha Wiprechti Comitis in Gröizſch & Moringen Filia Dedonis, Comitis in Wethin, Marchionis in Landsberg conjux à marito repudium tulit, à Syrberto tamen ipſi, antequam iter in Palæſtinam ſuſcepit, reconciliata, Præpoſituram in Schkoelen inſtituit. Evolv. *Petrus Albinus* (*Tit. XII.* Meißnischer Land-Chronick *p. 289.*) qui & (*in Append. p. 45.*) Ejus effigiem exhibuit. Eodem nomine conſpicua legitur Conradi Marchionis Miſniæ filia ab ipſo cum Sorore Oda Cœnobio Gerbſtadienſi ſacrata *ap. Joh. Chriſtoph. Olear.* (*in Anaſtaſ. Agneſ. Abbatiſſæ Quedlinb. p. 6.*) Regis Caroli mater Berth. S. Berthradæ nomen tulit, quæ, *notante Martino Cruſio* (*p. 1. Annal. Suevor. l. 12. c. 6. p. 329.*) fœmina dicitur iracunda & penè ſæva, quod adhuc fabulæ confirmant ap. Suevos de vagante circa domos noctu Bilda Bertha (*Wilda Bertha*) ſeu fera Bertha, ejulantes & contumaces pueros corripiente atque lacerante, quo terrore hi à matribus compeſcuntur. Suo tempore hoc terriculamentum ſub Berchtæ

nomine adhuc viguiſſe *Medicus Auguſtanus haud incelebris Philipp. Hœchſteter.* (*Dec. 4. Hiſt. Med. caſ. 8. p. 432.*) annotavit. Henrici IV. Imperatoris conjux præterea Bertha fuit, à quibus Cremona (Patavium habet *cit. Cruſius c. l. p. 2. l. 8. c. 7. p. 266.*) libertate donata addito armato Carrocio (Carrocium quid fuerit operoſo ſtudio eruere ſategit *Carol. du Fresne T. 1. Gloſſar. adſcriptor med. & infim. Latinit. p. 857. ſeq.*) Libertatis acceptæ ſigno, quod gratitudinem teſtatura Berthæ vel Berthazolæ nomine inſignivit. *Conf. Carol. Sigon.* (*l. 18. d. Rep. Ital. p. 69.*) Comminationi id ortum dedit, prout opinatur *Cruſius*, qua inquieti peri terrentur: Schweig oder die eiſerne Bertha kömmt.

§. 28. Bohemorum Bertha Roſenbergiorum illuſtri familiæ ortum debet ſuum, & intra annum 1420. & 1430. patre Ulderico à Roſenberg, matre Catharina à Wartenſtein prognata, & Johanni à Lichtenſtein Baroni Styro infelici matrimonio *Bohuslao Balbino* (*Hiſt. Bohem. è quaſua excerpſit Eraſmus Franciſci. c. 1. n. 12 p. 76.*) juncta dicitur, quæ & habitu viduæ candido poſt mortem apparens, inde Dominæ albæ (die weiße Frau von Roſenberg) titulum meruit. Cum verò Germanis veteribus, accuratam orthographiam non attendentibus b. in p. mutare ſolenne fuit, prout Heribert, Heripret, & Hebebret apud illos invenies, *de quo Martin Opitius* (*T. 1. ap. Poët. not. ad Rynhm. d. S. Annote Epiſcopo Colonienſi n. 42. p. 416.*) & hinc etiam Perchtam ſcriptam invenimus, quod cum Brigittæ nomine convenire voluit (*Eraſmus Franciſci c. l p. 81.*) Berth autem idem eſt ac Werth ſi *Juſto Georgio Schottelio* (*op. d. Lingv. German. l. 5. tr. 2. p. 1045.*) auſcultis, quocircà *Joh. Goropio Becano* (*l. 3. Francic. p. 71.*) Childeberth & Hildebert, dignus ſtrenuis viris; Herbert, quaſi Heerwerthei conveniens, cui optamus, ut dignum ſe præſtet totius vel communitatis vel Exercitus Præfectum (*p. 75.*) Heudiberthus, Teutwerth, dignus, qui inter homines ſit caput & princeps; Dietberth, dignus incremento (*p. 77.*) Berchthold, Berthold quaſi werth und hold *ſecundum Matth. Hedlerum* (*p. 2. onomaſt. p. 117.*) Bardos Gallicos quaſi Werthe dici *Henric. Meibom.* (*d. pagis Saxon. in Proëm. & ex hoc Beſoldus T. 2. Theſaur. Pract. voce Börde p. 150.*) putavit. Adde *Joh. Saubert.* (*d. Sacrific. c. 7. p. 165. & c. 22. p. 528.*) Referenda huc etiam Herka, niſi forſitan Hertha aut Erdta, de qua (*in additam. ad proleg. c. 3. Selden. d. Diis Syris. p. 88*) *Andreas Bayer*, & Hertha *apt. citat. Joh. Saubert.* (*c. l. c. 5. p. 105.*) innuatur. Probabile eſt eandem originem *à Th. Reineſio* (*c. l.*) denominatam Werram agnoſcere. Totam verò *Eraſmi Franciſci* de Bertha Bohemorum Roſenbergica *è Balbino* hauſtam relationem dubiam & ſuſpectam

redde-

reddere omnibus viribus deſudat *Balthaſar Bekker* (*l. 4.* der bezauberten Welt *c. 17. à §. 4. ad. 14. p. 140. ad. p. 145.*) quem, ſi placet, evolve.

§. 29. Numerum auget Domina Hulda, Frau Hulda / unde plebejum corruptum Frau Hola / Holla / quæ & Dianæ nomine venit. Meminit hujus *Diſcipulus de Tempore (part. 1. ſermon. d.* Tem. *p. 42.)* ſunt, *inquit*, qui feſtis Natalitiis (Chriſti) Deam, quam quidam Dianam nominant, in vulgari die Frau Huld (Frau Berthe / Frau von Held / vel die ſelige Frau V. B.) dicunt cum exercitu ſuo ambulare permulta ſpatia. Non mirum quidem Dianam id patrare, cum triviis præſit apud paganos. Damnavit autem *Anoyrana Synodus (canon. 24.)* illam veneficorum opinionem, qua mulieres Dæmonum illuſionibus ſeductæ putabant ſe noctu cum Diana equitare in beſtiis quibusdam, & multa terrarum perluſtrare loca. Huldem amaſiam interpretatur *Phœbus Sileſius Martin. Opitius* (*c. l. n. 28. p. 402.*) Sagæ etiam Huldæ nomen acquiſiverunt, ubi operam amicam vaticinando, ſanando &c. præſtant, quod ſi faſcinatione & veneficio brutis obſint & hominibus, neminique faveant, adeoque omnibus nocivæ, die Unholden nominantur. *Conf. (c. l.) Opitius.* Si *Job. Chriſtian. Frommannum Noſtrum* (*l. 3. d. Faſcin. p. 3. ſ. 2. c. 1. p. 504.*) conſulamus, ita vocatæ quaſi ohne Huld / denen niemand huld iſt / propter deformitatem & animi & corporis, quam ex familiaritate cum Dæmone contrahunt. Hilda Danis ſubſtituta Bellonæ à Brynopho Suenonio (*ap. Stephan. Job. Stephanium in l. 2. Hiſt. Danic. Saxon. Grammat. p. 81.*) reputabatur. Ejusdem furfuris eſt Herodias Fauta, Fute, forſan à Fatua Fauni Sorore, *de qua* (*§. 15.*) *ſupra.* Placet *B. Job. Matheſii* (*Poſtill. Feſtiv. Evangel. p. 22.*) *effatum*: Was ſeynd anders all: Polter- und Rumpel-Geiſter / unnatürliche Irrwiſche / Frau Herodias / Frau Hulda / die alte Berchta mit ihren wütenden Heer / Schretel / Wichtele / Trolle / Bergmännel / den lauter Teuffel? Dæmonis namque eſt terrere, quamobrem & quibusdam nomen hoc ἀπὸ τοῦ δαιμαίνειν, à terrendo, deducere placuit, de quo (*c. l. c. 5. p. 104.*) laudatus Saubertus.

§. 29. Inter noſtri temporis Mormolycia eminent Popelus & Mommelus. Unde popeli des Popels / des Popelmanns / des Popanzers monſtroſum nonem nemo facilè divinabit. Quid ſi à Popa, ob truculentiam in victimis percutiendis formidando? Erant namque Popæ Sacrorum apud Romanos miniſtri, ſeminudi & ſuccincti, qui victimas venales habebant, eas ad aras aligabant & percutiebant. Rectè hos à victimariis diſtinxit *modò citatus Saubertus* (*l. c. c. 6 p. 141.* qui Popa conſentiente cultros (inde cultrariorum eis nomen impoſitum) victimarum jugulo infigebant,

bant easque mactabant. Deduxit Popæ vocabulum ex voce græca *πίπει*, quod Dryopum lingua Dæmones Deosque ſonat, *notat Joh. Jacob Hoffmann* (*T. 2. Lex. Univ. p. 2. p. 577.*) Et ab hoc Popeli nomen derivari poſſe non inficior, cum ejusmodi Terriculamenta Dæmones ſint, aut mentiantur, ſi Colo cum Critica res eſſet, Philologiaque ad filum ſpectaret. Cum verò Germanæ ſint noſtræ Alumnæ, Germanica ſcaturigo inquirenda. Antiquioribus Cimbris uſitatum verbum fuit Popeln/ quod *Joh. Goropio Becano id explicante* (*in Hermathen. p. 153.*) ſonum edere confuſum denotat, optimeque in larvatos iſtos quadraret. Enimverò quod Mormones hi aut larvis utantur aut faciem variis linteis & caliendris tectam deſurpatamque (quod Noſtræ adhuc ſich verpopeln/ oder einen Popel machen nominant) offerant, vocis originem inde derivare non erit difficile.

§. 30. Proſtat etiam aliud à Mormolyciis der Mommel der Mummel. Heſychium pro *μορμὶν μομβρὶν* & *μομμὶν* habere, indeque hoc nomen deduci poſſe (*in Lex. Philolog.*) divinat *Math. Martinius.* Sed cum noſtræ Aniculæ Græcas ignorent literas è Germanico Mommeli radices evolvendæ. Ut verò qui, juxta dicta, vultum terribili velamine obvelant popelum repræſentant; ita Mommilum, deque vultum tegentibus & perſonatis enunciant: Sie vermummeln ſich/ oder machen einen Mummel. De Chriſtianorum Bacchanaliis olim iſta (*in Faſtis*) *Joh. Baptiſta Mantuanus:*

Per fora per vicos it perſonata libido,
Et cenſore carens ſubit omnia tecta voluptas.
Nec nuruum palmas, ſed memba recondita pulſat.
Perque domos remanent fœdi veſtigia Capri.
Hoc quoque Roma levi curſu gaudebat equorum
Tempore, & in Martis celebrabat Equiria campo.
Altera nil melior nuper clementia venit,
Sordida produxit vetitos Comœdia luſus.
Scorta, Ambubajas, balatrones & paraſitos,
Et genus id reliquos trahit in proſcenia menſis
improbus: unde trahunt juvenilia pectora peſtem.
Mortiferum, fiuntque ipſæ ſine ponte puellæ.
I pudor in villas; Si non patiuntur easdem
Et villæ vomicas urbs Roma eſt tota lupanar.

Hæc

Hæc quidem de Romanis *Mantuanus* de noſtris ſequentia *Frid. Taubmanni (Bacchanal. v. 406.) Melodeſia.*

Perſonam capit hic ſimilem, quem tempore multo
Languor habet pallens, deformatamque, nec ipſis
Manibus Abſimilem ſpectris, quæ nocte videri
Creduntur vulgo: fucato hic polline pictam
Alter in aurata ſtatua rutilantior exit.
Mirificum dictu, ſed mirificum mage viſu,
Hic torvis oculis, diſtorto hic naſo: cycneas
Hic plumas albore præit; pice nigrior ille eſt.

Larvati & cerriti hi Harpocrati litant, dum larvæ vocis uſum ſufflaminant, ne tamen magis muti quam Pythagoræ piſces æſtimati videantur, monoſyllabo Symbolo utebantur, & Muſam Muſam ſonabant Audiamus item *Philomelam* Taubmannianam (*c. l. v.* 159.)

- Tacito heic opus eſt: nec fas ſua ſenſa profari,
Nec facere ullius indicium de nomine, ne de
Ære ſuo obtentu: ſed magna libido tacendi
omnibus: inque vices mutam clauſo ore loquelam
Compoſitis conferre notis heic cura ſit una.
Si tamen hinc tollas Mum Mum. Nam dicere
Mum, Mum
Et licet, & ludo vox eſt ſolennis in iſto.

Ab iſto prodigioſo Symbolo deſcendit: *Mummerey, Mummeln* (confuſè & inarticulatè loqui *Vid. Juſt. Georg. Schottel op. d. Lingu. German. l.* 5. *tr.* 6. *p.* 1366.) *Mumſchanz* &c. Et cum monſtroſum & Cyclopicum illud contubernium pueris formidoloſum acciderit, ipſa id non diffitente elegantiſſima Taubmanni (*c. l. v.* 453.) vena.

- - Admiſſos conclavibus infans
In gremio matris formidat pallidus; inque hos
Obliqunt plorans trepidantia lumina.

Aut igitur à prodigioſis iſtis larvis, ſoniſque earum diſſonis Mumm Mumm Terriculis iſtis Mummeli impoſitum nomen, aut Bacchi iſti nepotuli ineptientes ex Mummelii nomine ſuum Mumm Mumm mutuati ſunt.

§. 31. Simias larvatorum iſtorum ſe ſiſtunt adhuc puſionum pervicaciam, vagitus & tummultus ut increpent ipſæ Nutrices Ancillæ infantariæ (ut *Martialis l. 4. Epigr. 88.* voce utar.) Parentes aliquando ipſi cum aliis. Obſervationem communicat *Joh. Nicol. Binninger (cent. 1. obſ. & cur. 2. p. 1.)* Puero quinquenni optimè mihi noto, hypocauſtum Avi, qui ſibi panes dulciarios dare conſueverat, celeriori pede petenti, occurrit Avia larvata interriculamentum: capillitio præpoſtero, inverſa toga lanuginoſa humeris geſtata; gravi incondita & abſurda voce loquens, manuque ſcopas gerens. Premunt harum veſtigia inconſiderati aliquando Pædagogi, dum terrifico, villoſo, ſpectriformique habitu velati, puerorum auſus convellere, formidinemque animis eorum inpingere nituntur.

§. 32. Profluxere inde etiam infames illæ larvæ Natalitiis ſuaviſſimi JESUM Salvatoris unici, dicatæ, quibus Rupertus, Sancti, ut vocant, Chriſti & aliorum Sanctorum choro ſtipatus, lanuginoſis & villoſis veſtibus indutus perſonatum agit Dæmonem, omnes plateas, omnes domorum angulos nolarum & campanularum, gutturisque beſtiali rauco & incondito ſono replet, tenerosque immenſum in nodum tremere facit, ut mortem oppetere facilius ducant, quam tanti Cyclopis Plutonii a pectum ferre Parentibus interim & nutricibus ſibi tacitè, ob rem benè confectam, gratulantibus, cum nullum commodius remedium ducant pietatem & honeſtatis ſtudium tenellis imprimere, terroreque iſto Numinis reverentiam, timorem, cultumque præcordiis eorundem inſtillare.

§. 33. Originem hujus deteſtandi Actus indagaturus iis aſtipulari non auſim, qui ex Gentilium feſto, ſaturnalia dicto, hunc profluxiſſe aſſerunt. *Conf. Polydor. Vergil. (l. 5. d. inv Rer. c. 2. p. 333.)* Quid enim huic cum Saturnalibus commune hactenus ſaturnalium ſcriptores, inter quos *Macrobius l. 1. Saturnal. c. 7. p. m. 185, c. 10. p. 195. & alibi, & Juſtus Lipſius l. 1. ſaturnal. ſerm c. 2. p. m 874.)* eminent, excutienti, inveſtigare non potui, ut ut ſibi hic placeat *Chreſulders qui eſt Drechslerus (d. larv. Natil. Chriſt. §. 21. p. 54.)* Ratione finis mirum in modum diſſident. Nec tempus, quo ſaturnaliorum celebritatem exequebantur, (Erat autem ad quartum decimum KL. Janur. *ſecund. Macrob. c. l c. 10. p. 195.*) neque dierum numerus, (ſaturnalia namque primum uno finiebantur, ſed poſtquam C. Cæſar huic menſi duos addidit dies ſexto decimo

cœpta

cœpta celebrari, ea refactum eſt, cum vulgus ignoraret certum ſaturnaliorum diem, nonnullique à Cæſare inſerto die & alii vetere more celebrarent plures dies ſaturnalia numerarentur, licet & ap. veteres opinio fuerit ſeptem diebus peragi ſaturnalia, *ut iterum Macrobius c. l. & Lipſius l. 1. c. 3. & 4. p. 879. ſq.)* convenit.

ſ. 34. Erat & apud Paganos olim Kal. Januar. ludus, quem Vecolo Cervolo facere dicebant, qui & à Chriſtianis poſtmodum obſervatus legitur. Quid Vecolo fuerit, quid Cervolo non ita patet. *Mathias Martinius (in lex. Philos. à Marcello Donato Comite Ponzano* ſeductus conjiciebat olim Ethnicos pro frugibus copioſis & numeroſa prole Veneri Cererique KL. Januar. feciſſe Vercola & Cericola appellata. Quomodo verò id probari poſſit non addit. Joh. Hornbekius pro Vecolo & Cervolo vetulam & ſervulum ſubſtituit, quod ſub perſonis vetularum & ſervulorum inceſſerant larvati, ſed nec id ſufficit *Joh. Paſchio (in Dodecad. Natalit. ſ. 2. qv. 3.)* Laudat hic M*artis. Del Rio* Vitulo ſ. Buculo & Cervulo legendum eſſe cenſentem, *Voſſium* etiam *Sirmondi* lectionem tenet, Cervolum ſe rectè habere dicit, pro Vecolo autem vetulam, quæ priſco more tamen dici poſſit vitula reponit. Optimè omnium nos informare poterit *D. Auguſtinus* (*ſermon. d. Temp. p. 215.*) qui hinnulam & cervulam habet. Et potuit in uno loco hinnuli & cervulæ forma in larvarum iſtarum ludo exhiberi; in alio vitulæ, Buculi aut vetulæ, prout larvæ ad opinionem larvatorum ſæpius formantur. Paganos habitus muliebres aſſumſiſſe, & ſpecie fœminarum deformaſſe prodidit *Charl. du Freſne (T. 3. Gloſſar. Latin. p. 1295.)* & pecudum more aſſumtis formis per ſeptiduum huc illuc diſcurſare & petulantius ſe gerere. Pellibus autem hinnulorum, vitulorum ac cervulorum crudis & hirſutis adhuc veſtiti facie vetularum absque dubio incedebant, indeque in cervulo aut vetula vadere dicebantur. *Vid. iterum du Freſne (T. 1. p. 939.)* Et cum ludi hujusmodi exercitium etiam Chriſtianis probarentur, extat in tales laſcivientes & vitulantes *Armarcharii Epiſcopi in concilio Antiſſiodorenſi decretum*: Non licet calendis Januarii Vecolo & Cervolo facere, vel ſtrenas Diabolicas obſervare, ſed in ipſa die ſic omnia beneficia attribuantur, ſicut & reliquis diebus. Et *D. Auguſtinus (c. l.)*: ſi adhuc agnoſcatis aliquos illam ſordidiſſimam turpitudinem de hinnula & Cervula exercere, ita duriſſimè caſtigate, ut eos pœniteat, rem Sacrilegam commiſiſſe. Adjunxere his Jotticos, de quibus etiam *laudatus du Freſne (c. l.)* Rupertum illum, perſonatum Diabolum (den garſtigen halb Teuffel) *ut vocatur Clmo Dn. Miſſandro.*

dro, Amico colendo Theatr. *Trag p. 1. n. 329. p. 903)* hos immitari, non quidem negarem ſed hunc KL. Januariis hiſtrioniam ſuam exercere fallitur *Paſchim.* A feſto namque Martini ad Sacra Chriſti Natalitia hic tantum tenellis ſe conſpiciendum ſiſtit, ultra has verò limites non progreditur, elapſisque vigiliis Natalitiorum CHRISTI perſonam hanc Satanicam deponit & amplius agere prohibetur.

§. 35. Qua de cauſa in Rupertum terriculi id Genus devolutum? res indagatu difficilis; imò impoſibilis. Quæ de Sacerdote Ruperto, qui in Nocte Chriſti natalitia ſaltantes execrationis fulmen non fruſtrà vibravit à Joh. Trithemio & Rudolph. Hoſpiniano attulit (c. l. §. 20. p. 52.) Chreſuldars, omni veriſimilitudinis ſpecie carent. An forſan nominis ratio id operis ipſi dedit, quod talis facie villoſa aliquando dictus fuerit Rauchbart / quod in Rupertum tandem faceſſit, aut Rothbart/ cum Ruffi non tenellis tantum ſed & majorennibus aliquando ſint exoſi, abominabiles & formidabiles Rotebartum & Rothbartum propriis veterum Germanorum nominibus inſeruit Juſtus Georgius Schottelius, & inde Rupertum deducere videtur, (l. 5. tr. 2. op. d. Lingv. German. p. 1081.) cui etiam Rupertus Rubertus eſt. Et ſi nec hoc arrideat Ruperti nomen quaſi Rugwert ſ. dignum ut judicet paulò poſt (p. 1082.) expoſuit Rugen (noſtris Rügen) ipſi eſt agere, accuſare, damnare (c. l. l. 2. c. 12. p. 499.) inde Ruggrat & Ruggericht (p. 467.) ac Rugbar & Rugloß (p. 499.) Egregiè hæc in Rupertum noſtrum quadrant. Hic namque puerorum malefacta recenſet (macht ſie rugbar) accuſat, vindicemque S. Chriſti virgulam poſcit. Knecht Ruprecht præſentirt dem Satan / als welcher drauff dringet/ daß GOtt die böſen Menſchen ex rigore legis, und nach der Geſetz-Schärffe abſtraffen / und ſich ihrer nicht erbarmen ſolle/ ſchreibt Miſander (p. 1. Theatr. Trag. n. 329 p. 902.)

§. 36. Cur villoſum lanuginoſumque habitûm affectent cum Mummelio Popelus qui & cum reliquo Terriculamentorum phalange Rupertus, ſi quæras? Id quidem fieri puto, ut vecordes iſti ſuo damnato ſimiles videantur Duci, ille nempè in Sacris ut Leo rugiens & circumiens ut Lupus oves quærens quos devoret, ut unus ex Züm aut rectius. Tsiſin quos quidam Satyros & faunos *apud Jeſaiam (c. 13. v. 21.)* interpretantur, Feles ſylveſtres *Alii,* inde apud Arabes proverbium; Hic eſt facie piloſior fele *juxta Samuel Bochart.* (*T. 1. HieroZoic. l. 3 c 14. col. 861.*) delineatur. Figura canis apparuit Notikero, *ut notat Eckehard junior*

junior

junior Cœnobitas Galli (*V. d. Caſ.* Monaſt. *S.Galli ap' Goldaſtum* T. 1. *Rer Alemanic.p.1.p.Et* 6. Speciem Hirci libenter,aſſumit, cujus rationem reddere nititur *Nicol. Remigius* (*p. 1. Dæmonol. c. 23. edit. Germ. p. 164.*) *Adde J.C. Frommann.* (*l. 3. ad Faſcinat. p. 6. c. 8. §. 3. p. 795.*) inde Levit. (c. 17. v. 7.) laſchirim τειχίδιλες vertit *Aquila*; piloſos *Montanus*, hirceſque Rabbini,ut iterum *Mart. DelRio* (*l. 2. Diſquiſ. Magic q. 27. ſ. 2. p. m. 687.*) plura *laudatus Bochart* (*c. l. l. 2. c. 53. col. 643.*) usque adeò proteum agit mille formis Dæmon.

Fiet enim ſubitò ſus horridus, atraque Tigris,
Squamoſusque Draco,& fulva Cervice Leæna.

(*Virgil l. 4. Georg. v. 401. Conf. Simon Majol. aut rectius J Deucer. T. 2. dier Canicul. colloqv. 3 p. 251. Eraſm. Franciſci* Höllischer *Proteus per totum.*)ut ſe terribiles redderent hoſtibus & aliis varia capiti monſtroſitatem inducentia exocogitarunt Belli Duces & Tyranni, de quibus *ſupra* (§. 16.) Præſtare & id conati ejusdem farinæ proceres & milites. *Ap. virgilium* (*l. 5. Æneid. v. 36.*)

occurrit Aceſtes
Horridus in jaculis & pelle Libyſtidis urſa.

De Belli Duce Mezentio *idem.* (*l. 7. v. 663.*)

Ipſe pedes tegmen torquens immane Leonis
Terribili impexum ſeta, cum dentibus albis
indutus capiti.

De Afris iſta *Claudianus* (*l. 1. d. laud. Stilicon v. 259.*)

Hic virga moderatur equos: his fibra Leonum
Velamenta dabant, ignotarumque ferarum
Exuviæ, vaſtis Meroe quos nutrit arenis.
Serpentum geſtant patulos pro caſſide rictus,
Splendent viperæ ſquamoſa pelle pharetræ.
Non ſic intremuit Simeis cum montibus idæ
Nigra coloratus produceret agmina Memnon:

Non Ganges cum tela procul vibrantibus Indis
immanis medium vectaret bellua forum.

An forſan Herculem formidoloſum repræſentare in animo habuerunt. Verum non idcircò pellem Leonis Cithæronei geſtavit Hercules, ſi Mythologos excutias, ſed quod illa pellis nullo ferro erat penetrabilis. Et hinc Ajaci infanti adhuc circumdedit τὴν λεοντὴν ſuam, precatusque ut qua tegeretur τῇ λεοντῇ invulnerabilis foret, quod poſteà factum, Ajacemque invulnerabilem omnibus partibus corporis præterquam cervice, ea enim τῇ λεοντῇ contecta non fuerat, *quod* (*è Comment. Homer. in Ilad* ψ. *ad Job. Bocac. l.* 12. *Geneal. Deor. c. 48. p.* 50.) *annotat. Jac. Micyllus.* Promanavit inde illa conſuetudo, ut olim Heroës pellibus pro ſcutis uterentur, *opinatur Nathal. Comes.* (*l 7. Mythol. c. 1. p. m. 672.*) Sed hæ meræ conjecturæ, & forſan inanes. Barbari munditiei minus dediti habitu villoſo gaudebant, artis coria depilandi & præparandi neſcii, & quod à longo tempore hic habitus ab illis fuiſſet introductus. Proinde & *ap. Paulin,* (*ad Nicet. v.* 529.)

illa
Divitis multo bove pellentur
Accola ripæ.

§. 38. Buſemanni etiam nomen, cujus *ſupra* (§. 25. de Septemtrionalium Terriculis mentio facta, forſan à Germanico *Bus Buſe*, quod villoſum & lanuginoſum notat. Qua de cauſa catos juniores tenelloſque ſimplices noſtræ aniculæ *Büſgen, Buſe Käzzigen* vocant, eodemque nomine Salicum julos, rectius flores, cum foliolis erumpentes, in pappoſumque & tomentoſum ſemen poſteà fatiſcentes exprimunt. Lingua Cimbrica juncos *Bies* vel *Pies* dici è *Job. Goropio Becano* (*l. 5. Hiſpan. p. 79.*) conſtat.

§. 39. Qua demum de cauſa noſtri Popelum, Mommelum ac Rupertum pueros devorare apud pueros puerilter nugantur. Siquid conjectura aſſequi licet, forſan è Græcia ad Romanos, & ab his ad nos tranſiit iſta fabula. Saturnus nempè à Græcis propriorum liberorum devorator introducitur & colitur, quamobrem *Nonnus* (*l. 21. Dionyſ. v. 253.*

Κρόνον ἀγκυλομήτην - θοινητῆρα παίδων,

Saturnum doloſum devoratorem filiorum.

Nuncupa-

nuncupavit. Hujus fabulæ notitia cum à Poetis ad Nutrices ſimpliciores devolveretur, & Saturnum φοβητρον fecerunt. Quamvis præterea aliæ rationes proſtent cur erudita id Saturno affinxerit vetuſtas. Saturnus eſt appellatus, quod ſaturetur annis, ratiocinatur *Cicero* (*l. 2. d. Nat. Deor. f.m. 38. b.*) Ex ſe igitur natos comeſſe fingitur: quia conſumit ætas temporum ſpatia annisque præteritis inſaturabiliter expletur. Clarius adhuc *Macrobius* (*l. 1. Saturnal. c. 8. p. 191.*) Hunc (Saturnum) ajunt filios ſuos ſolitum devorare, eosdemque rurſus evomere, per quod ſimiliter ſignificatur eum tempus eſſe (κρόνος quaſi χρόνος) à quo vicibus cuncta gignantur, ſubſumanturque, & ex eo denuò renaſcantur. Luſus ideò ingenii erit, quando *Idem* Saturnum, quaſi Sathimnum dictum vult παρὰ τὴν σάθην, quæ membrum virile declarat, unde etiam ipſi Satyri quaſi Sathimni, quod ſint in libidinem proni. Longius à vero abfuit *Joh. Boccatius*, (*l. 7. Geneal. Deor. c. 1. p. 200.*) quando à ſatu Saturni nomen deduxit.

§. 40. Fugandos autem incarnatos hos diabolos & è rebus publicis proſcribendos cum reliquis recenſitis calamitates & noxæ quin & mortes, quas tenellis inferunt, oppidò ſuadent. Infantes toties terrefacti in tenebris, in locis ſolitariis, in actionibus ſuis familiaribus ſæpè præter rationem panico terrore percelluntur, translatis inde ab infantia formidinis inconſultæ ſeminibus, experientia ſuffultus *O. Borrichius* (*c. l. p. 85.*) *ſcripſit.* Funeſtos alios effectus & exitus à Medicis Phyſicis & aliis in literas relatos invenies. Quid data obſervatione & hiſtoria; cujus occaſione hæc emerſit commentatiuncula, adduci poterit manifeſtius. Terriculum illud *ſupra* §. 31.) *è Binningero* adductum, puer quinquennis luit inſultibus per aliquot annorum ſpatium recurrentibus Epilepticis, quibus demum ceſſantibus ſenſuum interiorum aliqualis remanſit ſtupor. Ab ejusmodi terriculamentis puella quatuor annorum ita perturbabatur, ut oculis illius præſertim in lectum repoſitæ ſemper pellicea quædam obverſata fuerint, quæ vel maximè ſomnolentam à ſomno impediverunt, quin tantum perterruerunt, ut à convulſionibus metuerint parentes, referente id *induſtrio noſtro Dn. D. Vito Ridlino* (*Lin. Med. Ann. 5. M. Febr. n. 19 p.* 170.) Lugubre eſt quod Wilh. Erneſt. Tenzel. Monatl. Unterred. *A. 92.* M. *Jun. p.* 514.) recenſuit: An einem Orte ſteckte man ein muthwillig Kind in dem Sack / welches zuvor erbärmlich ſchrye / ſo bald es aber in dem Sack kam mauſe ſtille ſchwieg und Tod heraus genommen wurde. Vor wenigen Jahren / memorat *Apis illa Hiſtorica Dn.* M. *Jacob Daniel*

Ernſt

Ernſt. p. 1. Lect. Hiſtorico-moral. Carioſ. Epiſt. 16. n. 8. p. 257) Ließ ein Rector bey einer fürnehmen Schulen die H. Chriſts Comödia in Gegenwart ſeiner Kinder agiren/ wobey ein Töchterlein dermaſſen erſchrocken/ daß es mit dieſer Seuche (der ſchweren Kranckheit) befallen worden/ davon nicht kundte erlediget werden/ ſondern nach etlichen Jahren daran ſterben müſſen. Gemellum è *M. Chriſtiano Gerbero* (von unerkanten Sünden c. 14. §. 6. p 119.) habet *Noſter. Miſander* (Tom. IV. *Delic. Bibl. V.* T. *qv.* 28. *p.* 110. *de* F 1. *Theatr. Trag n.* 329. *p.* 902.) Spectant huc Bacchanalia à Ceritis iſtis larvatisque (ita voco cum olim ceritorum & larvatorum nomine venorint malè ſani, aut Cereris ira aut larvarum incurſione animo vexati, quos & δημηδριακὰς appellabant, *de quibus Fried.* Taubmanni *in Plaut Amphitr. A.* 2. *ſ.* 2 *p* 55. *& Math. Martin in Lex. Philolog.*) celebrata Hiſtoriam *Nobiliſſ. Dn D. Joſeph. Lanzoni* (*M. C. D.* 3. *Ann.* 3. *obſ.* 29. *p* 34) communicat ſequentem. Ego, notat, anno 1693. menſe Februario dum Bacchanalia celebrabantur, obſervavi puellam quandam annorum 4. quæ perterrita à viſu perſonati cujusdam viri, ſubito terrore ac horrore correpta in terram cecidit ſemimortua; accurrunt domeſtici, ut opem miſeræ puellæ ferrent; Sed omnia fruſtranea fuerunt, nam poſt ſeptem horas mortua eſt.

§. 41. Succumbunt autem pueri & puellæ tam facilè & periculosè malo Epileptico, quod, *Secundum Philippum* Hechſteter (*Dec.* 4 *Caſc.* 8 *p.* 431.) hæc ætas prona ſit ad convulſiones ob Spiritus ad motum faciles, & ob vim imaginationis infirmam, quam Spiritus regere nequit. Eſt in hac ætate ſenſus communis ac imaginatio inſtar novi alicujus advenæ in mundo, qui aut miratur objecta ſibi nova, aut ab eis perterretur & perturbatur. Aſt actio horum ſine animali Spiritu nulla eſt, quorum miniſterio cum ii qui acutioris ingenii ſunt abutantur ſæpè plus quam par ſit, ut ingenia acuta proniora ſint ad Epilepticos inſultus, & Catalepſin. *Acutiſſimus Anglus* Thom. *Willis* (*Specim Patholog. Cerebr. & Nervor. ad morb convulſ. c.* 4. *p.* 53.) inter cauſas procatarcticas habet, quod in infantibus πάνλαι ἐγκέφαλα ſint imbecillia & viſcoſa humiditate ſcateant. Cerebrum minus firmum, atque nervorum tonus valdè laxus, ne leviores quidem cujusvis materiæ impetus ſuſtinere poſſunt, quin Spiritus eorum incolæ etiam à proprio, quo iſtæ partes irrigantur, liquore, paululum modo immoderatior affluxerit, aut ſaltem copioſior pro tantilli roboris modulo facilè in motus irregulares ſive ſpasmos incitantur. Ad pervicaciam mali iſtius forſan etiam facit, quod ideæ terrificæ à Spectrifor.

ctriformibus iſtis larvis Cerebro & Spiritibus inpreſſa firmiores agant radices, quod intellectus adhuc nutans, alias inpræſentium excidium elidere adeoque novis ſupervenientibus, iisque gratioribus ideis antiquorum figuras in exilium proſcribere, & expungere non valeat.

§ 42. Ipſi Theologi ſibi religionem duxerunt larvatis iſtis connivere, quin potius iſtos ſtylo Scriptisque confodere ſui officii eſſe animis reputarunt. Rationes maximi momenti collegerunt *Chreſulders* (*c. l. §. 25 p. 64 & ſq.*) *Georgius Grabovv* (*tr German pertotum*) & *Miſander* (*c. o l. l.*) *M. Chriſtian Gerber* (*c. l. §. 2. p. 115. & ſq.*) quos ſi placet evolve. Uſum quidem aliquem habere hujusmodi Comœdias *laudatus Ernſtius* (*c. l.*) non diffitetur, ſed abuſus modusque introductus ad finem intentum neque reſpicit, neque ad pias iſtas cogitationes infantibus imprimendas ſufficit, quin potius obnubilat & exeſſe facit. Optimè *Summè Reverend. Dn. D. Philipp Jacob Spenerus* (in der Evangeliſchen Glaubens Lehre *in Feſt. Nativ. Chriſt. p. 103.*) Mit geiſtlichen und göttlichen Dingen muß man kein Comödie-Werck ſpielen.

§ 43. Nec velociam iſtam impunitam prætermittere *ICtorum Nobiliſſimo ordini* placuit. Et hac de Cauſa larvatis illis Thumenſibus pœnas certas irrogare non ſunt veriti. Ita autem habet *illuſtris Facultatis Lipſienſis ſententia:* Haben jetztermeldte *Inquiſiten* am 12. Decemb. des jüngſt abgewichenen 1697.ſten Jahrs ſich in heilige Chriſte verkleidet/ und ſeynd des Abends in die Häuſer/ und auf den Gaſſen herum gegangen/ da denn C. D. ſo des Ruprechts Perſon agiret/ Samuel Fruſchens Tochter Anna Catharinen ein Kind von acht Jahren vor Chriſtoph Meinerts Thür geſchlagen/ und ſo ſehr erſchröcket/ daß als ſie nach Hauſe kommen/ darüber kranck worden/ und das ſogenannte Freßel (ita vulgus Epilepſiam vocat) bekommen/ und den 1. Januar. dieſes Jahrs davon geſtorben. So wird ermeldeter C. D. dieſer ſeiner Begünſtigung halber auf vier Jahr des Landes billich verwieſen/ G. St. und C. M. willkührlich vierzehen Tage mit Gefängnus oder um zwey neue Schock/ ingleichen H. A. R. acht Tage lang mit Gefängnus/ oder um ein neu Schock in Straffe genommen/ ſie ſeynd auch die in dieſer Sache aufgewende Unkoſten ꝛc. nebſt denen Urthel-Gelde und Botten-Lohne abzuſtatten/ ſchuldig.

V. R. W.

OBSERVATIO LVII.

Dn. Lic. CHRISTIANI FRIDERICI GARMANNI.

De Epilepſia à Terrore diuturna, & incurabili.

OBſervationum de Epilepſia nondum terminus aut finis, Ancilla ante decennium cum Kal. Maji graminis falce reſecti primum corbem domui & poſtmodum ſtabulo inferre decreviſſet, in ipſo domus limine more ruricolis ſolito, ſed planè abſurdo deteſtandoque Aquæ frigidæ copioſa affuſione terretur, & ſtatim Epileptica concidit. Hæc cum nulla Ruſticorum more adhiberet in principio medicamenta Ant-Epileptica malo à Spiritibus, humoribus, & ab his viſceribus ſucceſſu temporis implantato, adhunc uſq; diem Epilepticis tentatur de die tribus etiam quatuori invaſionibus, nullis remediis ſuperabilibus.

SCHOLIUM.

§. 1. TError morbos aliquando curat, ſæpiſſimè verò cudit & infert. Solent animi affectus, cum in figendis excitandisque morborum fermentis plurimum poſſint, & his pleraque ſanandi ratio perficiatur etiam in emendandis vitiis operam præſtare ſuam, *ingenioſiſſimus & elegantiſſimus Dn. D. Joh. Nicol. Pechlin* (*l. 3. obſ. Med. Phyſ. 24. p. 453.*) *judicat.* Metu (Terrore) vehementes morbi aliquando diſcutiuntur *Iſaaci Schoocki* (*Cent. probl. 22. p. 29.*) *ſuffragio,* dum materia morbifica hoc expellitur, aut etiam concoquitur. Exempla curatæ paralyſeos habent *Franc. Valeriola* (*l. 2. obſ. Med. 4. p. 153.*) Daniel Becker (von Preuſiſchen Meſſer-Schlucker qv. 6.) Phil. Salmuth (*Cent 2. obſ. Med. 68. p. 91.*) *Isbrand. d. Diemerbroek* (*l. 8. Anat. c. 1. p. 745.*) Hydrophobiæ, *J. B. Helmont* (*tr. Demens idea n. 47. p. 227. ſq.*) *Pechl* (*c. l. p. 454.*) Mutitatis in Croeſi filio *Herodot.* (*L. 1. Hiſtor. p. 134.*) Oris inflammationis & Tumoris *Guerner. Rolfinck* (*l. 14. ord. & Method. Med. Special. Comment. ſ. 3. c. 12. p. 1025*) Singultus *Galen.* (*l. d. facil. parab. c. 31.*) *Excell. D. Joh. Doleus* (*l. 3. Encyclop. Med. c. 2 §. 13. p 396.*) Vomitus *Vit. Riedlin.* (*Lin Med. A. 98. M. Febr. n 26 p. 164.*) Hæmorrhagiæ Narium, & bimeſtris Sanguinis ab utero fluxus *Rolfinck.* (*c. l p. 1024*) *Dominic. Panarol.* (*Pentecoſt. 5. obſ. 27. p. 260.* Iſchuriæ *D. Marc. Gerbezius* (*M. C. D. 2. A. 9. obſ. 61. p. 196.*) Alvi aſtrictæ *Vit. Riedlin* (*Lin. Med. A. 97.*

M. Apr.

M. Apr. n. 6. p. 719.) Herniæ *laudatus Pechlin* (c. l. p. 454) Arthritidis *Phil. Salmuth.* (*Cent. 1. obſ. 48. p. 32. & Cent. 2. obs. 68. p. 91.*) *Pechlin.* (*c. l.*) Podagræ (*Camerar. Cent. 5. n. 27. p. 282. & n. 29. p. 283.*) *Tob. Schmid.* (*Chronic. Cygn. p. 678.*) Dolores Iſchiatici ceſſarunt ligato pede ante Phlebotomiam ubi in Lypothymiam incidit æger, ut venæſectionem intermittere cogeretur Chirurgus *ap. Petr. Foreſt* (*l. 29. obſ. Med. 21. p. 814.*)

§ 2. Febres intermittentes terrore curare Curlandis familiare *teſtatur Roſin. Lentilius* (*M. C. Decur. 2. A. 6. in Addend. p. 570.*) Hoc modo curabatur Febris Chronica *Joh. Lanzon* (*M. C. Decur. 3. Ann. 1. obſ. 37. p. 57.*) modo hanc, modo aliam faciem induens *Vid. Riedlin.* (*Lin. Med. Ann. 6. M. Januar. obſ. 24. p. 89.*) Tertiana *Noſter D. Jac. Aug. Hünervvolff* (*M. C. D. 2. A. 3. obſ. 93. p. 196.*) *Roſin. Lentilius* (*A. 6. addit. in fine p. 570.*) *ipſe* (*D. 1. Ann. 2. obſ. 150. p. 233.* Quartana *Ambroſ. Paræus* (*l. 1. Chirurg. c. 23. p. 29.*) *Pechlin.* (*c. l.*) *Nicol. d. Blegny* (*Zod. Gall. A. 2. M. Jan. qv. 17. p. 24.*) Continua *Illuſtris quondam Noſter Dn. Præſes Joh. Georg. Volcamer.* (*M. C. Dec. 2. Ann. obſ. 92. p. 185.*) Æger, cui contra febrem Electuarium ordinarat Medicus, quod cum fermentare inciperet, & apertum in faciem ejus proſiliret, inde territus quidem ſed poſtmodum febrilibus Paroxiſmis caruit *teſte Joh. Andr. Stiſſero* (*Diſſertat. Epiſt. d. var. Error. Chym. ignor. in. Med. com. p. 16.*)

§. 3. Quin & ipſius Epilepſiæ Medicum Terrorem extitiſſe celeberrimus *Noſter Chriſt. Franc. Paulini* (*M. C. D. 2. Ann. 9. obſ. 190. p. 353.*) & ante hunc *immortalis famæ Polyhiſtor. & Medicus Th. Bartholin* (*Cent. 3. Hiſt. Anat. 41. p. 83.*) comemorant quibus adde *Joh. Rud. Camerar* (*Syllog. Memorab. Cent. 7. n. 5. p. 425. & Cent. 16. n. 21. p. 1315.*) Uſque adeo, *ſecundum Effatum Paulinianum* (*c. l.*) Epilepſia ex Terrore oritur & moritur.

§. 4. Siccine igitur curandis morbis advocabitur Terror? Non ſuadeo. Si Terror morborum profligationi conducit, per accidens id fit, non intentione prima. Et ſi Terror commovendis Spiritibus & humoribus favet, quis morbos certò profligabit? Pericoloſa erit cura aut fruſtranea. Merentur huc transferri, quæ doctè & accuratè notavit et monuit *modernus Noſter Præſes illuſtris Dn. D. Lucas Schrœckius* (*M. C. Decur. Ann. 3. obſ. 93. p. 147.*)

§. 5. Terrorem morbos inferre notius eſt quam ut multa indigeat probatione. Eſt namque affectuum maximus & efficaciſſimus. Eſt affectus valdè repentinus, humores & Spiritus ſummo impetu movens, & omnes Animæ potentias in momento & graviſſimè conſternans, *haud*

malè concludente (*d. vir. imag. c. 18. concluſ. 51. p. 167.*) *Thom. Fieno.* Non æquè tamen omnes debilitat, & in morbos decretorios conjicit ſubitanea illa Animi conſternatio *commonefacit citatus Pechlin* (*c. l. obſ. 23. p. 449.*) Corpora ſubtilia & fluida ab improviſis majus damnum accipiunt, quam ſolida & corroborata, inde etiam fœminarum, puerorum, delicatior natura magis obnoxia eſt Terroris injuriis, quam virorum iſta. Præterea *juxta Sylveſtr. Ratray* (*d. Cauſ. Sympath. & Antipath. p. 64.*) morbi iſti ſequuntur tantum per accidens ad commotionem paſſionum, quia iſtorum morborum ſemina prius impreſſa erant in ſemine avito, materno, paterno, vel quia iis laborarunt prius, vel ex levi occaſione recidivant, & ſic irrumpunt in Spiritus noſtros jam à valida & ſubitanea perturbationum procella debilitatos, & ligatos, & pro modulo ſigilli ex ſemine impreſſi, utrum id ſit Epilepticum, Apoplecticum, vertiginoſum, captivi trahuntur Spiritus, ob imbecillitatem nimium ſequaces redditi, impreſſioni cedunt, ut in uno Epilepſiam, in alio Diarrhæam, in alio Cephalalgiam, uteri ſuffocationem, rabiem &c. producant. Exemplis in bello & aliis calamitatibus id confirmat *Carol. Rayger* (*in Paul. Spindler. obſ. 96. Schol. p. 172.*)

§. 6 Terror Cranii Suturas disjunxit (*Cornel. Stalpart* von der Wiel *Cent. 1. obſ. var. 1. p. 1.*) Subitam canitiem induxit (*Petr. Borell. Cent. 1. obſ. 26. p. 32. Add l. 1. d. Mirac. mort. Tit. 1. §. 29. p. 12.*) Convulſionem annotavit *Fel. Platerus* (*l. 1. obſ. Med. p. 33.*) *Eberh. Gokelius* (*Cent. 1. Conſ. 33. p. 129.*) Spaſmum in Gravida & mortem *Job Schenckius* (*l. 1. obſ. med p. 128.*) Aphoniam *Th. Bartholin* (*Vol. 1. Act. Hafn. obſ. 107. p.*) *Carol. Rayger.* (*c. l. p. 171.*) Senſibus illæſis & inoffenſo linguæ motu deperditum Sermonis uſum *Joh. Rodius* (*Cent. 2. obſ. 29. p. 70.*) Aphoniam & Convulſionem *Gockel.* (*M. C. Dec. 2. Ann. 4. obſ. 17. p. 64.*) Apoplexiam *Amat. Luſitan.* (*Cent. 3. Curat. 22. p. 384.*) *Th. Paracelſ.* (*d. Apolb. p. 529.*) *Franckf.* Herbſt-*Relation* (*1675. p. 86.*) Paralyſin nil aliud eſſe quam partium ſenſitivarum contracturam à ſolo Terrore cauſatam putabat *Franc. Oſvvald. Grembs* (*l. 1. Arb. integr. & ruinoſ. hom. n. 87. p. 172.*) idcircò mulieres, quæ ut plurimum timidi ſunt animi *J. B.* von *Helmont. judicio* (*tr. d. Lithiaſ.* Tr. *9. n. 63. p. 724.*) per Terrorem corruunt frequenter in Paralyſin & Apoplexiam. Paralyſin inferioris corporis ab umbilico uſque ad pedes deſcripſit. *Excell. Dn. D. Fried. Hoffmann* (*in annot. P. Poter. Cent. 1. obſ. c. 73. p. 97.*) Roſam in facie *Nobiliſſ. Dn. D. A. Q. Rivin.* (*d. peſt. Lipſ. c. 2. p. 29.*) A viſo Spectro tumorem Capitis ſuffocationem & mortem *Dan. Wincler* (*M. C. D. , Ann.*

6. & 7.

6. & 7. obſ. 28 p. 60. Furorem *Helmont.* (*tr. Demens idea n. 49. p. 278.*) *Hermann. Buſchoff* (genau unterſuchtes und auch geſundenes Podagra Zugab. *n. 2. p. 132.*) Melancholiam *Fel. Plater.* (*c. l. p. 60. 71. 77.*) *Wolff. Gabelchover* (*Cent. 5. curat. 68. p. 140.*) Lacrymas & Sudorem Sanguineum *M. Joh. Dan. Ernſt* (*p. 1.* Hiſtoriſche Blumen-Leſe *Epiſt. 14. p. 217.*) *Demetrius* (*dixit,*) quod turbine repentino expaveſcentes atque percuſſi quidam oblivione prægeſtorum afficiantur. Sic denique *Artemidorum Grammaticum Apollonius memorat* nitente greſſu Crocodilum in harena jacentem expaviſſe, atque ejus motu percuſſa mente crediddiſſe ſibi ſiniſtrum crus atque manum à Serpente comeſtam & literarum memoria caruſſe oblivione poſſeſſum, *ut eſt ap. Cœl. Aurelian.* (*l. 1. Chronic. 5. p. 26.*)

§. 7. Vidit puellam à Tonitru terrefactam inſigniter, quæ à triennio nihil prorſus comederet, niſi quod fortè per octiduum & amplius biberet quatuor circiter cochlearia aquæ puræ *Helmont. tr. jus Duumv. n. 25. p. 244. tr. Sedes An. n. 13. p. 231.*) *Adde Exper. Mich. Etmüller* (*valetud. inf. c. 2. §. 14. p. m. 122.*) Terror Os ſtomachi concutit (*Helm. c. l.*) Sitim contra augere meminit *Franc. de le Boe Sylvius* (*l. 1. Prax. Med. c. 1. §. 7. p. 7.*) Tabem & mortem inferre *Anton Beniven.* (*d. abd. morb. Cauſ. c. 63. p. m. 265.* (Bilis copiamS. Choleram *Joh. Dolæus* (*l. 3. Encyclop. Med. c. 4. §. 11. p. 421.*) Diſpnoeam, catharrum ſuffocativum & tandem Hydropem *Conrad. Victor. Schneider* (*l. 5. d. Catharr. c. 4. p. 301.*) Menſium fluxum *ipſe* (*M. C. D. 2. A. 9. obſ. 213. p. 355.*) Menſium contra reſtrictionem non ſemel excitaſſe, comperi, & *mecum Roſin. Lentilius* (*part. 2. Miſcell. med. pr. p. 22.*) Lochiorum ſuppreſsionem Phrenitidem, convulſionem & mortem *Illuſtris Noſter Georgius Francus à Franckenau* (*M. C. D. 2. Ann. 5. obſ. 222. p. 449.*) Dirrhœam *Georg. Segerus* (*M. C. Dec. 1. A. 9. & 10. 94 p. 244*) dyſenteriam *Joh. Wallæus ap. Joh. Dolæum* (*c. l. c. 3. §. 12. p. 403.*) *Jacob. Dobrezensky de Negroponte* (*D. 2. A. 4. obſ. 29. p. 80.*) Diabetem *laudatus Dolæus* (*c. l. c. 13. §. 12. p. 599.*) Herniam *D. Job. Theodor. Mæren.* (*D. 2. Ann. 4. obſ. 49. p. 119.*) variolarum repulſum *Dn. D. Joh Georg Sommer.* (*Dec. 2. A. 9. obſ. 18. p. 49.*) ortum *Pechlin* (*c. l. p. 451.*) *Jacoc Dobrezenſk d. Negroponte* (*c. l.*) Mortem in Hectico promovit *Vit. Riedlin.* (*Lin. Med. A. 6. M. Mart. n. 19. p. 29.*

§. 8. In Gravidis cauſatur Abortum, *ita Galen* (*in 3. Hipp. Epid comm. 2. n. 8. p. 238.*) *Balth Tim. à Güldenklee* (*Reſponſ. Med. 48. p. 111.*) Debilitat motum infantis in utero (*D. Sim. Scholz. M. C. D. 1. Ann. 2. obſ. 83. p. 158, D. J. G. Sommer D. 2. A. 10. obſ. 81. p. 154.*) Mutilum obſtetricante

imaginatione reddit (*Carol. Rayger. c. l. p. 172.*) Plura huc Spectantia *Diatriba de morbis Embryonum c. 2. exhibebit*, dabit & quædam *de Tonitru obſtetricante (in Schol. §. 16.) obſervatio.* Fœtum toto corpore colore livido pingit. *Vit. Riedlin c. l. n. 6 p. 110.)* & maximè ſignat quod multis *Th. Fienus (tr. d. viribus. imagin qu. 18. concl. 51. p. 167.)* probare annititur. In Puerperis Lochia ſupprimit *ut modo* (§. *præced.*) recenſui. In Nutricibus Lac turbat & corrumpit (*Dn. D. Sigismund. Ledel. Noſter M. C. D 2. A. 9. obſ. 36. p. 71.*) adeò ut illud exſuctum Epilepſiam *Exc Joh. Dolæi l 6. Encyolop. Med c. 1. p 989.*) *experientia* induxerit. Quin & Lac abſumere *iterum Vit. Riedlin. (c. l M. D. obſ. 5. p. 998.)* in literas retulit.

§. 9. Terrorem & Metum obſtetricem Peſtilentiæ, fomitem Contagionis, incendium morbi, & ſæpè præconem mortis appellat *Sæpius allegatus Dn. D. Dolæus (c. l. §. 8. p 758.* Terror in Peſte plus valet, quam nullum certe contagium *dictitat Dn. D Rivinus (c. l p 72.)* illudquè variis egregiis obſervationibus dilucidat, *cui adde Laurent Giſeler (d. Peſt. Brunſuicenſ obſ 93.)* Anno 1588. contigit quod Ruſticus quidam Wernigerodam nocturno tempore ad ligna devehenda in Sylvam tranſire voluit, quem pauper quidam offendit invia, currumque ejus aſcendit. Auriga paululum propediente equi ſudare incipiunt, ac ſi ingenten ponderis molem traherent. Ruſticus retroſpiciens nihil niſi hominem currui inſidentem cernit, terrore perculſus de morte & peſte cogitans, ſe mortem duxiſſe ex imaginatione concepta aſſeruit, & moritur. Hoc Sparſo rumore civitas tota timore perculſa ac Peſte depopulata eſt, ut ne unus quidem, qui ſe in fugam non dederit ſuperſtes remanſerit, *quæ Henricus Scheunemann (in Paracelſia d. Peſte c. 15.) retulit.* Præſentaneum igitur deprehendit in Peſte Hiſpalenſi incipiente remedium timorem à ſe dejicere *Caſpar Caldera (d. Peſt. Hiſpal. Stat. 5. p. 521.) Fr Baco de Verulamio (Sylv. Sylv. Cent. 1. Exper. 61. col m. 770.)* Confidentiam apud Turcas facere, ne ita facilè inficiantur, exempla habet *Blunt p. 2. itinerar. or. p 74.)* Et hinc qui vulgò curam habent ægrotantium raro Peſte corripiuntur quod tamen in Peſte Chemnicenſi à veritate deviare aliquoties deprehendi. Nec apud Turcas hoc adeò feliciter procedit, cum potius dicerem hos ſtulto fate excœcatos, loca infecta dum non reformidant, prædæ Orcinæ numerum adaugere. Ita *Petrus della Valle (p. 1. itiner. Epiſt. 9. p 85.)* in Peſte conſtantinopolitana anno 1615. undecim Septimanarum Spatio 120000. Turcas enectos tradidit. Pluribus hoc thema ventilavit *Helmont (tr. Tumulus Peſtis p. 860, ſq.)* cujus verba

verba *alibi* (*l.* 1. *d. Mirac. mort. Tit.* 3. *§.* 30. *p.* 37.) excerpta dedi. Inveritatem doctrinæ Helmontianæ inquiſivit *Athan. Kircher.* (*l.* 2. *Scrutin. d. Peſt. c.* 1. *p.* 188.

§. 10. A Spectris igitur terrificis peſtem inductam *apud Job. Hornung.* (*Ciſt. Med. Epiſt.* 223. *p.* 414.) *memorat Job. Ingolſteterus.* De Lue Byzantina (*l.* 2. *d. Bell. Perſic. c.* 12. *p.* 123.) *iſta Procopius.* Lues incipiebat hoc modo: Phantaſmata Dæmonum multis humana ſpecie viſa ſunt, quot enim in ipſam inciderent percuti ſe ab alio putabant morbu que ſubitò irruebat. Nonnulli ab initio verbis ſanctis ac aliis, ut poterant, ſupplicationibusque eum avertere fruſtra quærebant, ac tanquam lymphati ſeu Spiritu malingno agitati, amicos vocantes minimè audiebant, in locis quoque anguſtis coërcebantur, nonnullis verò in Somnis hæc eadem accidebant. Allegat etiam *Philipp. Hœchſteter* (*Decad* 7. *Caſ.* 2. *in Schol. hiſt.* 3. *p.* 47.) & habet quædam *Ludovic. ab Hörnig* (*WürgEngel qv.* 75. *p* 145.) *Hieron. Jordan.* (*d. Eo quod eſt in morbis divinum.*)

§. 11. Peſtem etiam omnis ætatis & Sexus Epilepſiam à Terrore cudi conſtat. Repentinus Terror & mœror ſæpè aliquos improviſa morte multavit: Aliis quoque Syncopen fecere. Pleriſque mulieribus profluvium ſuſcitarunt in vitam durabile. Sin autem vis non ferocierit in cruorem huncque ideò non ut exoſum proſcripſerit, ſed penes ſe in hypochondrio cuſtodiverit, ſigillat ibidem morbum comitialem *Philoſophatur Helmont.* (*tr. d. Conceptis n.* 11. *p.* 483.) *Et paulò poſt*: Si violentus Terror vel timor irruunt cuduntur, Ideæ Epilepticæ, quæ in vitam permanent, dictitat. Exemplo allato quid Clarius eſſe poterit. Novi & ego puellam *recitat Hœchſteter.* (*c. l. p.* 432.) quæ ex perfuſione Aquæ inopinata in Epilepticas convulſiones perterrita ſeu conſternata incidit, ex quibus non adhuc liberata, ſed fatua nunc grandis convellitur. Sed nec hæc tantum in ſcenam hanc advocanda. Nobis obſervationum & hiſtoriarum gemellarum proſtat *apud Job. Schenck.* (*l.* 1. *obſ. med. p.* 109.) *Amat. Luſitan.* (*Cent.* 2. *Curat.* 90. *p.* 334.) *Math. Cornar.* (*l.* 1. *Conſil. Med.* 3.) *Petrum Foreſt.* (*l.* 10 *obſ Med.* 54. *p.* 382.) *Felic. Plater.* (*l.* 1. *obſ. Med. p.* 19.) *Hieronym. Mercurial.* (*l.* 2. *d intern. Morb. pueror. c.* 3. *f.* 57.) *Zacut. Luſitan.* (*l.* 1. *Prax. med. obſ.* 34. *p.* 8.) *Adde. l.* 1. *d. med. Princ. Hiſt.* 38. *Dub.* 15 *p.* 51.) *Phil. Hœchſteter.* (*Dec.* 4. *obſ.* 8. *p.* 432.) *Wolfg. Gabelchov.* (*Cent.* 5. *Cur.* 67. *p.* 142.) *Everhard. Waſſenberg.* (*Flor. Germann. pag.* 396.) Martin *Weinrich.* (*pap.* 1. *d.* Monſtr. *c.* 15. *f.* 143. *a.*) Math. *Unzer* (*d. Epileps. c.* 16. *pag.* 102.) *Petr. Borell. Cent. obſ.* 32. Th. *Bartholin.* (*Cent.* 3. *hiſt. anat.* 41. *pag.* 82.) *Caſp.* Theoph. *Berling.*

Bierling (*l.* 1. *Adverſus c.* 82. *p.* 218.) *Samuel. Ledel.* (M. *Dec* 2. *A.* 3. *obſ.* 101. *p.* 211.) *Chriſt. Franciſ. Paulin.* (M. *C. App. ad. A.* 6. *D.* 2. *obſ.* Med. *Phyſ.* 55. *p.* 71.) *Simon. Scholz.* (*D.* 1. *A.* 4. & 5. *obſ.* 143. *p.* 39.) *J. A. Hünervvolf.* (*D.* 3. *A.* 2. *obſ.* 93. *p.* 116.) *Carol. Rayger*, (*c. l. p.* 171.)

§. 12. Ipſam demum mortem in momento accelleraſſe etiam ap. Medicos & hiſtoricos Exempla ſuperſunt. Ex ſolo ſigno prælii dato exanimatos quosdam milites Tyrones *Joh. Rhodius* (*Cent.* 1. *obſ.* 45. *p* 29) teſtis eſt. Franciſcus Forerius ulyſsiponenſis Theologus in bello Luſitanico cum commiſſos ad Almadam acies Spectaret inſigni correptus terrore fato ſuccubuit, *ut eſt ap Jacob Auguſt* Thuan. (*l* 70. *Hiſt. edit. Germ. p.* 249.) & Th. *Lanſium* (*Orat. pro Hiſpan. n* 170) An huc referendus Summus ap. Iſraelitas Pontifex erit? Non puto, infelici namque nuncio perterrefactus cadebat, & ex Caſu iſto fractam cervice obibat (1. *Sam. c.* 4 *v.* 18.) idolum illud Borruſſorum Potallos ſ. Pocollos adeò homines terrebat, ut, *teſte Caſp. Hennebergero* (*Deſcript. Pruſs. f.* 30 *b.*) quidam morerentur. Plura dabit *Pnevmato pægnion* (*ſ. d Halitus humanni ſalubritate & no a Commentariolus ſ.* 2. *Artic.* 8 § 9) Morbo ex terrore graviſſimo prehenſam paucis diebus vitam cum morte commutaſſe *ap. Vit. Riedlin* (*Lin.* Med. *Ann.* 98. M. Maj. *n.* 16. *p.* 395.) *legimus*, & peſtis tempore multos ſine peſte ſolo timore & terrore occubuiſſe ſcimus *Vid. Wolfg. Gabelchover* (*Cent.* 5. *cur.* 87. *in annot. p.* 144.) De vidua, cui tantum nuntiatum cadaver cujusdam peſte demortui efferri, terrore extincta Th. *Bartholin* (*Cent.* 4 *hiſt* 76. *p.* 386.)

§ 13. Non poſſum non hic addere multos ab aliis animi motibus vehementioribus, gaudio imprimis letho datos, cum potius Terror & conſternatio ſubitanea id effectum dederint. *Retulit Valer.* Maximus *l.* 9 *c.* 12 *n.* 2 *p. m.* 430.) Matres duas cum falſo mortis filiorum nuncio mœſtæ ſederent, ad primum eumque inopinatum conſpectum redeuntium, exanimatas. Gaudio id tribuit *laudatus Author* ob reditum inſperatum filiorum ὑςερπύτλμων. Ego mallem conſternationi & Terrori id dare, cum Spectrum potius ſ. Umbram Filiorum, quam Filios ipſos adhuc viventes ſe videre reputarint.

(*Chemnicio Auguſtam Vind. d.* 1. *Octobr. A.* 1701. *miſſæ.*)

OBSER-

OBSERVATIO LVIII.
Dn. D. JOHAN. MAURICII HOFFMANNI.
De Viro fulminis ictu repente exanimato.

ANNO Superiori Septingenteſimo Menſis Septembris die ſeptimô fatali, agricola quispiam horâ pomeridianâ ſecundâ, aratrum in vicino admodum oppido noſtro agro equis ducens, obortâ repente tempeſtate, fulminis ictu proſtratus in momento occubuit, uxore non adeò procul ab eô diſtante illæſa: Corpus defunctum mox delatum in ædes civis cognati, ſequentia phænomena oculis conceſſit. Et primum quidem pilei fundus, quo caput tectum erat, nec non ejusdem ambitus in plures lacinias inæquales & irregulares divulſus erat, non ſecus ac ſi violentis diſruptus fuiſſet manibus, cum fœtore Sulphureo-acido ſubtiliſſimo natabili, effluviis ſimilibus intra poroſam ejusmodi tegminis ſubſtantiam intimiùs admiſſis & reſiduis, adſcribendo. Vertex capitis illæſus cernebatur, retro ſiniſtram auriculam verò vulnusculum manifeſtum aderat, articuli pollicis extremi longitudinem adæquans, & per integumenta incumbentia ad pericranium usque pertingens cum aliquali præſente cruoris profuſione, oſſeâ cranii ſubſtantiâ ibidem tamen integrâ nec diffractâ; circum vulnuſculum capilli ambuſti apparebant, barba autem menti myſtacisque ejusdem lateris aurea per deflagrationem abſumta erat, oppoſitâ intactâ: Colli proximè ſubjacentis regio maculas duas atro liventes monſtrabat; in denudato autem pectore ſtigmata varia numero plura occurrebant, quorum aliqua brevi terminabantur, aliqua in longum progreſſa ad pubem deſinebant, æquiparandum veſiculis ulceroſis, quales ab aqua fervidâ cuti ſuperfuſa aut cauterio actuali leviter admoto erumpere ſolent. Læſiones aliæ nullæ ſenſibus ſeſe manifeſtabant, quæ autem viſæ & antea recenſitæ necem iſtam ſubitaneam efficere haud poterant. Adeò ſpectaculo hoc confirmatus in meâ opinione permanſi, fulmine tactos interimi momentaneâ ſuffocatione ac principii vitalis ſufflaminatione, quod quidem fulminis ſulphureum gas ſuo narcotico & νεκρῶδη, per intentatam ſanguini in cerebro, & pulmonibus coagulationem, ſpiritibusque illic confluentibus ſiderationem, moliri potis eſt, ita ut nullus mirari debeat, fulmine tactis alicujus violentiæ lethalis extrinſecus inflictæ ſæpius nec leviſſimum ſeſe prodere in-

dicium, ſicuti anno prioris ſeculi Octuagesimo primo in Stidioſo veterano ab aſtrobolisſmo heic etiam trucidato nonniſi linea atra ſupra ſternum extenſa cum pilis temporum ex aduſtione incriſpatis ſub ſenſum obtutus venerat. Ceterum autem eô faciliorem conjectura hæcce mea inveniet apud Lectorem fidem, ſi ſpecie fati ſimili ex fulmine ſubſecuta, defunctorum octo meſſorum hiſtoricam relationem à Cardano l. 8. de varietate rerum cap. XLIII. conſignatam legerit, ibi namque dictus Autor teſtatur, meſſores iſtos, tùm in Lemno inſulâ, ubi inſulæ cornu dividitur, ſub quercu coenaſſent, à fulmine percuſſos atque exanimatos ſuum unumquemque ſchema, ſub quo diſcubuerat, retinuiſſe, ita ut unus comedere, alter ori poculum manu admovere, alius bibere viſi fuerint, cumque omnes nigri apparuiſſent, imagines totidem ſtatuarum repræſentaſſe.

OBSERVATIO LIX.

Dn. D. JOHANN. MAURICII HOFFMANNI.

De

Hæmorrhagia uterina fluore ſuccedente Sanioſo, atrophia tandem inſecuta lethali, & poſt mortem in corpore aperto notabilibus.

MAtrona quædam perilluſtris aliquot liberorum mater, temperamenti cholerico-ſeroſi, lacticiniis, olere fermentato crudo, cibis ſale conditis acidisque obſoniis diu multumque abuſa, cum fœtum poſtremum utero geſſiſſet, ſub medium geſtationis tempus Hæmorrhagiam uteri perpeſſa eſt, ſanguine florido quotidie lento excillante motu, nec Venæſectione revulſoriâ in brachio inſtitutâ, nec adſtringentibus tàm internis quàm externis coërcendo, ſuperveniente mox notabili virium jacturâ corporisq; macie, citra tamen abortum, legitimo namque tempore fœtum enixa eſt maſculum, ſed debilem & poſt brevem lucis uſuram vitâ defunctum. Purgamenta uteri à partu ritè profluebant, quæ ſanguinis rutilantis revertens excretio mox excipiebat, ejusdem quippe bilioſo-ichoroſi acrimoniâ ſalina volatilis per oſcula vaſculorum ſanguiferorum vaginæ uterinæ eroſa, illuc, qua ſemel data erat porta, ruebat, color autem qui ante hac conſpiciebatur ſanguinis effuſi coccineus, in dilutiorem pallidum loturæ

turæ carnium ſimilem poſtea mutabatur, quo demum evaneſcente, ichor ſanioſus extillabat, cum ramentis minimis à vaginæ uterinæ tunicâ rugosâ glandulisque ſuppoſitis botryformibus propter exulcerationem præviam abſcedentibus; nec ſanguis purus ulteriùs prodibat, niſi cùm tributum lunare ſolveret, id verò per aliquot tempus ſolvebat; interea moleſtiam ſingularem ciebat teneſmus, quem diarrhœa bilioſo-ſeroſa crebrior relinquebat, ſubinde accedebat etiam ſtranguria, ſedimento urinæ exiſtente mucoſo imò nonnunquam ferme pultaceo. Ad hæc in regione inguinis dextri ſub carne muſculorum ob maciem tenuiori, tactu deprehendebatur tumor magnitudine ovi gallinacei, figurâ ſuperius circumſcriptus ſubrotundâ, quem uterum dislocatum obſtetrices reputabant, ex ſitu autem altiori tumorem præternaturalem eſſe rectiùs hariolari, inſimulque glandularum aliquot ſcirrhoſarum duritiem in abdomine contactu indagare licebat. In conſilium igitur tunc demum ego advocatus, curationem auſpicabar ab uſu remediorum internorum, acrimoniam jamdum accuſatam & dyſcraſiam fluidorum catholicorum ſcorbuticam corrigentium; hinc injectiones per metrenchyten fieri curabam in vaginam uterinam, primum ex detergentibus, ſcil. aqua hordei cum melle roſaceo, poſtea ex adſtringentibus & conſolidantibus, decocto radic. nymph. altheæ, herb. ſcord. plantag. linar. Flor. roſ. rubr. ſem. agni caſti, thure cum vino rubello ſtyptico parato; ſuffitus deinc inſtituebatur ex thure, ſuccino, maſtiche, benzoe, ſtorac. calamit &c. quorum continuato uſu etiam paulatim fluor uterinus imminuebatur. Perilluſtris ægra nihilominus majorem virium jacturam ſentiebat, cum vigiliis, ſiti, inappetentiâ, ſuperiorumque artuum atrophia, pedes contra tumore oedematoſo incraſſeſcebant, nec minus abdomen in tumorem flatulentum mox attollebatur, mox rurſus ſubſidebat. Conjunctas ergò plurium Medicorum Conſultationes cum affectus gravis & pertinax expoſceret, ad medendi præſtandum munus convocati ſunt Medici bini excellentiſſimi, Collegæ mei honoratiſſimi, qui mecum omnem adhibuerunt operam ad reddendam Matronæ animi corporisq; dotibus præcellentiſſimæ adeò deſideratam ſalutem, cui fini propinabatur quotidie infuſum trifolii fibrini & ſcobis ligni ſaſſafras cum ſemine fœniculi Indici ſtellati, per intervalla etiam exhibebatur eſſentia vincetoxici, nec ♂ialium uſus negligebatur languentem ſtomachum eſſentia Balſ. peruviani ut & opobalſamum verum ſubinde reſtaurabat; adhæc balnea ex aromaticis & carminativis tùm antiſcorbu-

ticis temperatis concinnata tenſivum abdominis dolorem ex voto ſedabant : interea diarrhœa colliquativa aliquoties inopinato ægram perilluſtrem corripiens, funeſtum nobis minabatur eventum , hunc autem eò magis metuebamus ex quo acrimonia noxia adeò invaleſcebat , ut labiorum oris & faucium tunicam communem erodoret, quam nihilominus mucilaginoſa illita demulcebant ac ſanabant, dum ægra ultimò de ſiti intolerabili & intimò pectoris æſtu extremas habebat querelas , donec extra lectum in ſella ſedens motibus convulſivis repente obortis neci ſuccumberet. Jam verò cùm & piè defunctæ matronæ declarata ante mortem voluntas, & Illuſtrium agnatorum vota corporis per diſſectionem aperiendi inſpectionem expoſcuiſſent , eandem cum Chirurgo dexterrimo ſuſcepi , & ſequentia notatu digna obſervavi. Abdomine nempe cruciatim reſecto in conſpectum mox veniebat tumor ſub inguine dextro antehac occultatus. ſubcarnoſus,ſpongioſus & materiâ purulenta ſuffarctus, ex propinqui oſſis ilium ſede humiliori enatus , ac verſus uterum reclinatus , hujus vero ſubſtantia exterior maculâ ſubfuſca ibi notata . cavitas autem aperta ſine omni labe erat : juxta epatis ſinum alterum , ſuperiorem anterioremque ventriculi partem complectentem, protuberabant non adeò procul ab invicem diſſiti tumores duo materia ſebacea inſtar ſteatomatum repleti , dehinc ubi Vena Cava de ſeſe ramum Iliacum exteriorem exporrigit, tumor eminebat membranaceus pellucidus lymphâ limpidiſſimâ turgidus , & prædicti quidem tumores exciſi ſimul ad lancis pondus examinati libras quinque civiles cum dimidiâ ponderabant. Ceterum reliqua abdominis viſcera bene ſeſe habebant , niſi quod omentum omni pinguedinis conſortio deſtitutum apparuerit, & meſenterio aliquot interſperſæ glandulæ ſcirrhoſæ viſæ fuerint. Revelato autem medio ventre hydrops pectoris patebat , & præter viſcera contenta , univerſum ejus ambitum lympha extravaſata ob Salium ſylveſtrium inibi ſolutorum copiam ſubrubens, rutilans & admodum acris occupabat. Cor flaccidum emarcidumque jacebat , pulmones punctulis hinc inde conſpiciendis eroſorum vaſculorum lymphaticorum oſtiola prodibant. Reliquus corporis habitus exterior macie adeò conſumtus erat , ut arida ſolum cutis oſſa obtegeret , artus ſoli inferiores tumore œdematoſo ex lympha intercepta motu oriundo diſtenti nitebant.

OB-

OBSERVATIO LX.

DN. D. JOHAN. MAURICII HOFFMANNI.

De

Diarrhæa cum excretione pellicularum plurimarum.

MAtrona Illuſtris hypochondriaco-ſcorbutica, doloribus arthriticis vagis aliisq; ſymptomatibus ejusmodi fortis hominibus alias infenſis, ſæpius & multum divexata, diarrhæam demum paſſa eſt crebriorem, ſub qua præter excrementa fluida modo flaveſcentia, modò vireſcentia, modo mucoſo-ſeroſa palleſcentia per intervalla nunc longiora nunc breviora innumeram pellicularum copiam rejiciebat, illas autem abſceſſuras meas præſaga noverat ex dolore tenſivo, & aquæ quaſi ebullientis motu ſub hypochondrio ſiniſtro tunc ſenſibili. Variæ interim erant variorum de hiſce pelliculis ſententiæ, nonnulli lumbrici lati abſcedentes credebant portiones, ſed nulla unquam lumbricorum præceſſerunt ſigna, alii periſtromatis villoſi inteſtinalis interioris ſive tunicæ vaſculoſo-glanduloſæ reputabant eſſe particulas per eroſionem ſeparatas; ego autem pelliculis iſtis aqua probe elotis, & quoad figuram exactiùs examinatis, reputavi eſſe prolem muci viſcidioris ſuprà valvulas conniventes inteſtini ilei præprimis coli coagulati, & in ſpeciem membranæ condenſati, corpus enim totùm pituita lenta tenaci & glutinoſâ præternaturali acido coagulativo imprægnatâ ſcatebat, hinc poſt uſum purgantium clyſterumque detergentium pellicularum, illa excretio paulatim minuebatur, & tandem prorſus ceſſabat.

OBSERVATIO LXI.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

De

Tumore ex pudendo femineo enato feliciter ablato.

CUm Chirurgi in extirpandis tumoribus experientiſſimi Dn. Johan. Michaëlis Sutorii τὴν χεῖρα πρακτικὴν feliciſſimam aliquoties ipſe obſervaverim, & teſtari poſſim: memoratu dignam quoque cenſui

obſervationem ſequentem mihi ab illo communicatam. Quinquennio abhinc femina trigenaria virgo tum ſat matura Viro, plenis jam nubilis annis ſenſit juxta orificium vaginæ uterinæ extremum in ſiniſtro latere tumorem duriuſculum, qui, cum illa poſtea per matrimonium viro juncta eſſet, ad magnitudinem pruni Damaſceni excrevit, poſtea autem anteriora verſus ſimul amplior factus συνεσίαν connubialem intercepit, ſucceſſu autem temporis per inſecutum triennium tantum ſumſit incrementum, ut triginta unciarum civilium pondus ad æquaverit; ſuſtulit nihilominus miſera mulier gravem ejusmodi molem magnâ animi conſtantia, & hancce quidem eò magis moleſtam, quòd inter crura pendula ingreſſus etiam facilitatem remoraretur, tandem autem cùm morbidus ille tumor in medio ſponte rimam egiſſet, & caro inde propullulans fungoſa putris, carcinoma futurum minata eſſet, laudati chirurgi opem implorare coacta eſt. Hic verò inſpectione inſtitutâ, ſituque & nexu tumoris priùs exactè explorato ab interiori vaginæ tunica ultra modum extenſa & labio pudendi ſiniſtro, impoſito ex arte cauſtico ſuo probatiſſimo ſenſim feliciter ſeparavit, vulnusque relictum ſpatio unius menſis optimè conſolidavit, adeòque ægram ſanam & habilem ad concipiendum reliquit. Vid Figura.

(Miſſæ Altdorffio-Norimbergam d. 3. Octobris 1701.)

OBSERVATIO LXII.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI HARDERI.

Ex Anatomia à gravi dorſi vulnere defuncti.

CUm nuper Durlaci Januario menſe Sereniſſimæ Principi hæreditariæ à conſiliis medicis eſſem, accidit ut Curſor quidam Italus, à ſtipendiis Sereniſſimi Principis hæreditarii, odium clandeſtinum foverit contra famulum cubicularem Sereniſſimæ Principis Regentis, bonæ famæ hominem, & de tali prorſus non cogitantem: Maleferiatus ille, quum hic circiter undecimam noctis in hoſpitium ſuum ſe conferre vellet, ſub ipſa porta miſerum ſclopeto globulis pluribus farcto petit, & per veſtimenta, ſubtus coſtis, lumborum vertebras verſus graviter trajicit: Ingens ilicò ejulatus, accurrunt qui in hos

res,

ſpitio eodem fuerant ac vicini, & vulneratum, quantâ poſſunt cautelâ, in hypocauſtum deportant, Chirurgosque, inter quos præcipuam operam præſtitit Dn. Zachmannus, Operator ac Sereniſſ. Principis Chirurgus primarius peritiſſimus, acceriunt, qui exutis veſtimentis, foramina à globulis inflicta plura, eaque magna deprehenderunt, cum gravi hæmorrhagia & contuſione, unde præcipuus ipſorum labor fuit, ut illam ſiſterent, & externis convenientibus huic occurrerent, propinatis internè cardiacis & vulnerariis attemperatis. Manè cum ægroto iterum aſſiſterem, vulnerum faciem exactius contemplari, quodque diaphragma verſus, & in abdominis cavum, inde & renem ſiniſtrum verſus globuli perexerint, ac vulnerare potuerint, ſtylo haud difficulter deteximus: ſanguinis equidem profluvium minus, at æger ſummè jam debilis, pulſus celer & frequens, cum ſiti intenſa, quam paucis horis poſt querelæ de intenſiſſimo ardore in parte affecta, & ubi urinam reddere vellet exceperunt, quibus omnibus licet medicamentis internè maximè, hinc & externè obviam ire ſtuduerimus, Æger, ceu prædiximus, die tertio tamen blandè expiravit. Cadaver Sereniſſimi Principis juſſu cultro incidimus, & ſiquidem maxima cura circa partem vulneratam verſari debuerit, non modo muſculos abdominis obliquos cum transverſo & dorſi latiſſimo graviter dilaceratos ac ſauciatos, ſed iisdem remotis, renis ſiniſtri corticem ſuperiorem ac inferiorem à globulis hîc illic atrociter trajectum, ſimulque ciſternam veſiculoſam ſauciatam, manifeſtè deprehendimus, neque partium harum ſcrutinium, materiæ fæculentæ, ex colo in hoc latere à ſclopeti ictu prorſus lacerato & ſphacelato profluvium impediit, ex priorum verò partium læſione, nobis equidem difficile non fuit, cum hæmorrhagiæ, tum copioſum materiæ aquoſæ è parte vulnerata effluxum, qui ſub finem primi, & hinc ſecundo die notabatur, explicare.

OBSERVATIO LXIII.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI HARDERI.

De Liene triplici.

NUper cum anatomicis luſtrationibus indulgerem cum Philiatris ex macello Lien bovinus triplex allatus fuit, quorum alter ordinariam lienis magnitudinem habebat, bini verò reliqui paulo mino-

res

res, & unus quidem altero minor, ſed ejusdem cum primo figuræ, nonniſi ſecundum ſui originem, per membranas contigui, vaſis inſuper nerveis ſanguiferisque, quorum originem à trunco majore, per lienem ordinarium ſive primum ſeſe diſſeminante, repetimus, inſtructiſſimi, quibus prudenter inflatis, eloto prius ſanguine, ſingulorum veſiculoſa ſtructura eleganter comparuit.

(*Baſileâ Auguſtam Vind. d. 5. Octobr. Anno 1701. Miſſæ.*)

OBSERVATIO LXIV.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
De Tuſſi, cum involuntaria excretione alvi.

INcontinentiam urinæ à tuſſi exhibet Wedelius & Scholzius, Dec. 1. Ann. 9. Obſervat. 84. & Scholio. Pannifex notus 60. annorum, in juventute aliquoties infeſtabatur hæmoptyſi, ſed DEI Gratia reſtituebatur à me convenientibus remediis. Jam conqueritur, Senior factus, de Aſtmate cum tuſſi vehementiſſima, ſicca tamen. Adhibuit varia conſilia & remedia, absque juvamine. Me tandem etiam conſuluit, & dedi, & feci mea, cum pauca tamen alleviatione. Nihil ſibi magis moleſtum eſſe ingemiſcit, quam ſpontaneam, in tuſſiendo, alvi ſolutionem: ſive enim eſſet in templo, ſive in foro, ſive in thoro, excrementa retinere non valet, tuſſi commotus & ſolicitatus; ſicque miſerè vivit.

OBSERVATIO LXV.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
De Natura in Opere ſuo non turbanda.

FOemina Prittagenſis, puerpera, corripiebatur melancholia ob retentionem lochiorum, cumque de calore ſummo dicerent, quos ad me miſerat conſilii gratia, ordinabam temperatum ſudoriferum cum optimo effectu, puſtulæ namque pruriginoſæ, inſtar ſcabiei, totum occupabant corpus, appetitus & ſomnus redibat, eratque alacrioris animi

animi ægrota. Ex accedentis barbitonſoris conſilio ſaphœnarum ſectionem admittit, non attenta metaſtaſi, ad ſuperficiem corporis facta. Per biduum benè habet, tertio autem die omnia inverſa, deſperata, melancholia de novo ingruit, appetitus deſinit, vigiliæ redeunt, puſtulæ evaneſcunt. De novo Conſultus, exprobro quod non meum requiſiverint judicium: ita vomitorium præſcribo inſigni cum juvamine, & ſubjunctis aliis cum DEO feliciter reſtituo.

OBSERVATIO LXVI.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Simplicium Utilitate.

QUid de Simplicibus ſtatuam, jamdudum dixi cap. 7. & 8. Tractatuli mei, de Centaurio minore. Tempore noſtra dum jam ſunt anguſta, paupertas plurimos, etiam pios, honeſtos & bonos premit cives, in mea vicinia hocque loco, per aliquot Annos ſimplicibus optimè ſatisfeci plurimis, concurrente Divina Gratia & benedictione. Suibuſii pannitonſoris uxor 32. annorum moleſtabatur defluxione ad pedem circa talum, cum pruritu & copioſa ſeri exſtillatione. Evacuabam cum gialap. & ordinabam ei, ut trifolium fibrinum cum cereviſia coqueret, maneque & veſperi calidum hauſtum biberet, dictum factum, intra 14. dies fons hic erat exhauſtus, in dies ſudore copioſius fluente. Piſtor ſtatæ ætatis Grunebergæ diu laboraverat dolore ſiniſtri lateris cum anguſtia pectoris, Conſultus, primum purgabam, dein dabam infuſum trifolii fibrini in Aqua calidiſſima, & bonus effectus, cum utriusque ſymptomatis abolitione nos exhilarabat. Cacheticus juvenis Ruſticus Schloin, plures deglutierat Agyrtarum purgationes & alia absque effectu. Ordinabam, præmiſſo vomitorio leni, ut biberet decoctum foliorum maluæ manè & veſperi calidè. Poſt aliquot dies optimam videbat meliorationem, calore & ſiti quæ hucusque ſatis preſſerunt, multùm remittente, aluoque indies leniter fluente. Imprægnata Krampenſis magnum in fronte gerebat tumorem, aliquid ſeri plorantem cum doloribus ſat intenſis. Re penſitata, quia ſcorbuticam deprehendebam, ordinabam decoctum trifolii fibrini ut indies bis calidè potaret: hoc facto ad aliquot dies, omnis tumor diſparuit, & legitimo tempore fœtum ſanum excluſit. Auriga noſtras decumbebat tertiana intermittente, ob errores in victu,

itineribus deditus, commiſſos, hunc evacuabam tartaro emetico, & dabam Chinæ Chinæ pulverem. Febris abibat, recidivabat tamen,ideo quia pretium Chinæ ipſum deterrebat ab ulteriore uſu, eapropter ſuadebam decoctum centaurii minoris quatuor vicibus indies calidé aſſumendum, & intra paucos dies priſtina fruebatur ſanitate. Vetula Grünbergenſis in Cardialgia & Cephalalgia ingenti, cum metu Apoplexiæ, poſt datum vomitorium cum euphoria, priſtinas recuperabat vires à decocto betonicæ indies aliquoties calidè epoto. Sartoris ibidem filia 17. annorum chloroſi laborans, poſt ſumptum vovomitorium, laudabat uſum decocti artemiſiæ rubræ noſtro Conſilio per ſeptimanam continuatum. Vetula civica 64. annorum detinebatur per 14. dies fluxu alvi, huic dabam theriacæ cœleſtis gr. iij. & fluxus ſubſiſtebat per diem,iterabam doſin cum eodem effectu, redibat tamen malum, ideò evacuabam pulvere pialap. & ordinabam decoctum foliorum plantaginis cum utilitate & ſanitate. Juvencula corripiebatur hæmoptyſi, ob retentos menſes, huic poſt ſaphœnarum ſectionem & lene evacuans, profuit decoctum veronicæ. Lintearii filia 18. annorum detinebatur retentione menſium cum artuum contractura, hanc evacuabam tartaro emetico, parum autem movebatur, ideò porrigebam purgans, nec hinc operatio ceſſit ex voto, licet eſſet, tenerioris conſtitutionis. Subjungebam decoctum malvæ, & alvus leniter indies fluebat laſſitudine artuum, de qua usque huc conqueſta fuerat, multum imminuta, contracturaque penitus remittente. Vis plura? Quæ deſperata excruciabatur obſtructione alvi fœmina, ſola infuſione foliorum Sennæ ſolvebatur feliciter. Zullichienſis lintearii uxor, ſymptomatibus ſcorbuticis multùm afflicta, utpote cephalalgia, defluxione ad fauces, gingivarum ex ulceratione, artuum laſſitudine, præmiſſo leni evacuatorio, curabatur decocto trifolii fibrini, hocque decocto dentes & fauces eluebat ſatis utiliter. Sartor Lawaldenſis habebat defluxiones ad oculos cum imbecillitate viſus & laſſitudine ſpontanea. Hic poſt evacuationem corporis bibebat decoctum trifolii fibrini, & ſupra modum laudabat hujus uſum, omnibus prædictis ſymptomatibus ex voto evaneſcentibus. Pannificis Grunbergenſis uxor, ab uſu decocti foliorum malvæ dolorificam mitigabat emiſſionem urinæ. Decoctum veronicæ auſferebat Grunebergæ apud Fiedleriam juvenculam, anguſtiam pectoris cum tuſſi. Saborenſi fœminæ ob retentos menſes tumore abdominis oppreſſæ, ſuadebam poſt uſum pilularum Bontianarum, deco-

ctum

ctum florum cyani, & alternatim decoctum radicis vincetoxici, cum emolumento. In leucophlegmatia Ruſtici plotenſis, Proficuum vidi decoctum trifolii fibrini, data prius ℥j. pulveris gialapii, quæ 10. ſedibus corpus cachecticum à ſero liberavit.

Plures poſſem ſubjungere obſervationes, ſi vino vendibili opus eſſet hederâ. Apud pauperes & mediæ ſortis homines magis proficua ſenſi iſtiusmodi ſimplicia quam Chymicorum maximis laudibus onerata medicamenta. An autem iis qui ſimplici victu utuntur, magis profutura ſint ſimplicia quam alia medicamenta, nunc decidere mea intentio non eſt. Ephemerides noſtræ loquuntur, etiam de Decoctorum ſimplicium ſumma utilitate, utpote abſinthii in Cancro, muſci pulmonaris quercini in ictero flavo, herbæ vermicularis in ſcorbuto, trifolii item fibrini, veronicæ, arnicæ, vine cetoxici & aliorum ſimplicium. Nam quod poteſt fieri per pauca, non debet fieri per plura, vulgatum eſt dicterium.

OBSERVATIO LXVII.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
De Amentia à terrore.

EPhemerides noſtræ Curioſæ ubertim loquuntur de terroris effectu ſat efficaci & damnoſo. Scriniarius mediæ ætatis, circa meridiem noctis cogitur ire ad Rivum, ut apportaret aquas parturienti uxori inſervientes, Offendit ibi vetulam, notam quidem ſed de veneficio ſuſpectam, qua viſa horrendum in modum terretur, cum tremore artuum per plures horas durante, ſimulque animadvertit ſingularem debilitatem capitis cum aliquali vertigine. Evaneſcunt cum tempore hæcce ſymptomata, ſed ante Annum redeunt eadem, ſirio æſtuante, maximoque delirio ſubſequente. Curabam eô tempore cum Deo, feliciter, & per Annum benè vivebat, immunis ab omni imbecillitate aut ægritudine. Hoc Anno 1701. menſe Junio idem affectus redit, iterumque curo cum DEO meo, recidivabat tamen in diebus canicularibus, ideò etiam medicamentis ſtatim ſuccurrebam cum emolumento. An malum ſequenti Anno ſit rediturum, erit expectandum. Eſt craſſioris conſtitutionis, parvæ ſtaturæ, ſcorbuto repletus, pius tamen & ſimplex, omnique acumine judicii deſtitutus. Durante paroxyſmo inſtar maniaci ſe gerit, & vix à quatuor

robuſtis viris detinetur. Interdum finito paroxyſmo, omnia novit dicta & facta ad amuſſim, interdum nihil quicquam; horæ etiam variant, dum jam eſt tranquillus, mox furioſus. Creſcentibus Annis majus metuo malum, opto autem probo huic viro tranquilliora fata. Vide ſi placet Obſervat. XXVII. Dec. II. Ann. VI.

OBSERVATIO LXVIII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Polygono Marchico coccifero.

NOn omnis fert omnia tellus, verum quidem eſt, verum tamen & hoc eſt, quod alibi, creſcere vidimus, illud & hic creſcere animadvertimus. Ephemeridibus noſtris inſertum legimus à Dn. D. Segero, Polygonum Polonicum coccigerum, aut, ut nominare quoque placuit Chermeſinum Polonicum circa Thorunium creſcens, deditque Decur. I. Anni I. Obſervatione 27. Hunc ſecutus Bernardus à Vernitz/ejusdem Decuriæ, Anni 3. Obſervat. 102. explanat uſum & utilitatem cocci, uti vocat, Polonici, modumque colligendi ſimul explicat. Jam Tibi communico, Curioſe Lector, Polygonum Marchicum, quod ut ovum ovo, in omnibus convenit cum Polonico deſcripto. Creſcit copioſè & pulchrè, producit granula purpurea circa radicem, & ex his granulis prodeunt vermiculi purpureum fundentes liquorem, preſſi, qui, ni diligenter caveas, celerè avolant, idque circa Feſtum, S. Johannis Baptiſtæ, ubi hujus herbæ tempus eſt balſamicum, ut loqui amamus, vel ſumma exaltatio aut maturitas. Ut autem ſcias ubi quærere debeas egregiam hanc herbam, notifico circa Rotenburgum oppidulum, ab Illuſtri & Generoſo Domino à Rottenburg in Polniſch Urtkau/ Toparcha, Patrono meo colendiſſimo, ædificatum, uno miliari à Grünberga noſtra diſtans, ibi admodum luxuriare videbis, in locis ſabuloſis & arenoſis hinc inde: Sic ex ſingulari DEI Bonitate & Benedictione, terra ubique ferax, ad producenda ea, quæ hominum inſervire poſſunt commodo & utilitati.

(Grunberga Norimbergam miſſæ d. 8. Octobr. Anno 1701.)

OB-

OBSERVATIO LXIX.

Dn. D. SIGISMUNDI LEDELII.

De

Singulari in Hypochondriaco ſymptomate.

FAta Hypochondriacorum eſſe miſera, eosque variis macerari ſymptomatibus, loquuntur pulpita, & ſcripta eruditorum Medicorum. Sic novi Illuſtrem hypochondriacum, cui quotidianum eſt, durante paroxyſmo, mingere urinam nigredine tinctam. Alius Illuſtris Vir, & Magni Principis Aulicus, huic malo obnoxius, hilariter vivit, negotiis ſuis optimè deditus & expeditus, dum à paroxyſmo liber eſt. Dum autem inordinato victu, & nimiis compotationibus in multam noctem protractis, hoc malum veluti ſomno ſopitum aliquando excitaverat, paroxyſmo tum valdè furente, animadvertit in Fronte ſpontè erumpere inſtar ſudoris, guttulas ſanguineas, ſale ſcorbutico fortean nimium turgidas, ut curioſi Medici judicabunt.

OBSERVATIO LXX.

Dn. D. SIGISMUNDI LEDELII.

De

Globulo plumbeo in Fonticulo.

DE Fonticulorum utilitate & vanitate controvertuntur Medici, quam palæſtram Diſputatoriam ipſis etiam relinquo. Varii autem generis globulos illos portare, qui fonticulos alunt, notum eſt. Communiter piſa accerſunt, item globulos è buxo & aliis lignis, oſſibus item animalium, & quæ plura. Nobilis quidam, noſtri Diſtrictus, plumbeum globulum ſuo fonticulo imponit, ſibique optimè proficium eſſe deprædicat. An Saturnus in ulcere hoc conſervando, aliquid ſingulare præſtet, medicorum judicio ad decidendum expono.

(Budiſſâ Norimbergam miſſæ d. 8. Octobr. Anni 1701.)

OBSERVATIO LXXI.
Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.
De Frigore intempeſtivo.

INterruptum autumnali frigore æſtivum calorem ad animos curioſorum revocare dum præſumo, facilem mihi veniam promitto ab illis, qui mancam noſtram meteorologiam non niſi per diligentes obſervationes perfici poſſe gnari, cœlum cum aëre, & hunc cum inſtrumentis aerometris conferre amant, quorum paſſim creſcit numerus. Contigit illud phænomenon nuperâ æſtate, quam caloris vi inſignem meminimus, proin miramur, prohibere non potuiſſe, quò minus in ſui ferè medio benè mutatus aër naturam indueret autumnali ſimilem. Scilicet, cùm ad ſummum perveniſſet æſtuoſa intemperies die duodecimo & decimo tertio menſis Auguſti, nemo tam citam in propinquo commutationem eſſe crediediſſet, quàm quidem brevi poſt ſubſecuta fuit; Nam poſt quatriduum temperatius non expectata venit ſeptimana, quæ à die decimo octavo ad vigeſimum quintum, à plenilunio ad ultimum quadrantem, ſole ex fine leonis decurrente ad virginem, magnam meteororum inconſtantiam, ventos & pluvias, nebulas tandem in ſerenitatem terminatas tulit, cum frigore, eò magis tum notabili & ſenſibili, quò magis inſuetum illo tempore, & per calorem modò relaxato corpori magis incongruum: qui enim Novembri tepidus & blandus diceretur aër, idem Auguſto frigoris ſenſum incutit corpori aliter diſpoſito. Teſtimonium caloris & frigoris illius dedit Thermometrum florentinum clauſum parvulum, cujus liquor caloris vi è globo in tubulum ſe expandit & exſurrexit ad gradum usque vigeſimum octavum, quò usque prioribus æſtatibus raró pertigerat; Ab hoc autem gradu retractus refrigerato aëre deſcendit, usque dum compareret in gradu decimo quarto, qui gradus eſt, quem non ſemel Octobri menſe, etiam circa ingreſſum ſolis in Scorpium manè tenuit. Hæc proin per quatuordecim gradus ſtationum differentia, quæ intervallo dierum non magno, ſc. à veſperâ diei decimi tertii ad mane vigeſimi quinti contigit, magna utique eſt, cùm in ſummo hyemis gelu liquor vix intra globum cogatur, atque ita per integrum annum ab extremo ad extremum differentia motuum non ſoleat eſſe major viginti octo dictis gradibus.

Non

Non verò durabile fuit inopinum illud frigus, ſed dies hos velut autumnales iterum exceperunt dies æſtivi, idque etiam ſat citò, intra ſextiduum adeò rurſus excalefacto aëre, ut die ultimo Auguſti liquorem thermometri ad vigeſimum quintum gradum proveheret, non tamen amplius ad priſtinum apicem.

Cauſas intempeſtivi hujus frigoris quærentibus, occurrit primò Sol, circa principium ultimi ſigni æſtivi conſtitutus, adeòque finem faciens diebus canicularibus, quo tempore mirum non foret, remitti calorem, niſi notorium eſſet, ipſum non rarò ante & poſt canem tantum aut majorem ſentiri, ac ſub ipſo cane; Cùm inſuper mutatio illa fuerit ſubitanea, & calor brevi poſt denuò magna ſumſerit incrementa, quapropter de cauſis porrò diſpiciendum, & conſiderandus erit ille Auguſtus, ut nobis infeſtus duplici grandine: Aliæ tempeſtates utut frequentes & graves, aërem tamen, quod aliàs facere ſolent, nunquam contemperarunt, illæ verò duæ grandinoſæ id utique effecerunt, prior quidem diei tertii veſpertina nec multum, nec diu, poſterior autem diei decimi quarti matutina & efficacius & in longius coërcuit aërem, ut ad finem usque menſis in tempeſtates cieri nequiverit. Hæc quæ vicinum urbi tractum verſus Zephyroboream percuſſit grando, tanta utique non fuit, quanta alibi lapſa non ſine horrore legitur, atque adeò, an pro tanto effectu ſufficiat cauſa, dubium relinquit, ut optandum ſit, ex aliorum obſervationibus ſuppleri, tam quales alibi tum fuerint tempeſtates, quam inprimis, quod cardinem rei tangit, quò usque per germaniam frigida illà ſeptimana fuerit ſenſibilis. Tertium ſymbolum contulerunt venti, nam primo ſtatim poſt grandinem die flare cœperunt, & per triduum repetierunt pomeridiani & ſerenantes eteſiæ, ſive euroboreæ, ad caniculares dies non reſtringendi; His perflatus aër manè ſolebat eſſe temperatior. Emanſerunt autem ipſo die plenilunii decimo octavo, quo cœperunt flatus occidentales, qui pluvias & inſignem inconſtantiam tulerunt, in ſpecie die vigeſimo ſpirarunt ſubfrigidi; Et ſic tandem die vigeſimo quarto poſt imbrem matutinum aquilo ita cœgit aërem, ut refrigeratus & ſerenatus, thermometrum retraheret ad illum decimum quartum gradum, non obſtante matutinâ nebulâ. Colligi ex his poteſt, abſumtum fuiſſe per tot & tantas tempeſtates inflammabile & calorificum in athmoſphærâ principium, delatum cum grandine deſuper frigidum æthera, ſpiraſſe ab ejus ſolutione gelida effluvia, quibus omninò prohibitus aër, quò minus incaleſceret.

Satis

Satis quidem hæc probabilia videntur, ſed non æquè clarum illud, qui tales intempeſtivè ſuis antris exciverit cauſas frigoris? Vulgus id in promptu ſibi videbatur habere, cùm in calendario duas Eclipſes uni illi Auguſto adſcriptas legeret, unam quidem ſolis die quarto, alteram lunæ die decimo octavo, quamvis utramq; nobis inviſibilem; Et ſanè hoc verum eſt, incidiſſe ſecundam eclipſin in principium refrigerationis, illud autem dubium adhuc, an illa duo fuerint connexa, an ſignificativè an cauſaliter? Reliquos per id temporis ſpatium planetarum aſpectus Aſtrologis applicandos remitto, illud modò notaverim, ante & poſt illud frigus æſtuoſas tempeſtates contigiſſe tunc, cùm veneri & mercurio oppoſitus ſtaret jupiter, cùm verò ſoli opponeretur, uno die præceſſiſſe mane illud frigidum; an, quòd ſerenitatis Pater, ita frigori terminum ponens, novo calori tulerit principium? Si illâ inclementi ſeptimanâ ſaturnus veneri fuiſſet oppoſitus, uti quidem die ultimo calido (fide ephemeridum) ſtetit, tum ex fontibus Aſtrologiæ cauſam haberemus ſatis congruam, at verò ſine tanto aſpectu tale frigus, ſub illo autem aſpectu calorem viguiſſe, hoc permutatis, ita vicibus anomalum; quem nodum ſolvendum aliis commendo: Id unum adhuc addens, qualiter illis phænomenis tum correſponderit Barometrum: Fuit autem quod mirum, non humile ſed ſatis altum ſub gravi dicto tempeſtatum æſtu, quippe palmorum trium, & minutorum octodecim; Per eteſias procurata fuit ulterior duorum minutorum altitudo, ſed & ſenſim rurſus demiſſa adhuc ſub euro; Ipſo die plenilunii ecliptici & ſequentibus humilius fuit barometrum, minuta non niſi quindecim aut ſedecim habens ultra tres palmos, ita tamen, ut certò non conſtet, quid plenilunio vel eclipſi tribuendum, quia coinciderunt aſpectus duo Kepleriani, quia mox ſequta duplex lunæ cum ſuperioribus planetis conjunctio, & proxima fuit veneris & mercrii conjunctio, qui famoſus aſpectus in turbando aëre ad demittendum barometrum; Tandè iterum cylindrus mercurialis fuit minutos octodecim ſupra tres palmos, ſub principio ſerenitatis, & novendecim ipſo mane frigido; adeòque vel nullum vel unius minuti diſcrimen intercedit inter ſtationes barometricum diverſo adeò ſub calore & frigore thermometro.

OB-

OBSERVATIO LXXII.
Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.
De Fructibus Prunorum Monſtroſis.

CUm Excel. Dn. Valentini ova prunorum ſubventanea in Ephemer. D. II. A. X. curioſis indicaret, tale quid Tubingæ viſum non recordabar; ſed non diu expectandum fuit, nam ſequentes anni eorum abundè tulerunt. De notis itaq; mentionem ulteriorem non feci, transmiſi etiam, cùm ſemel atq; iterum recurrerent, poſtquam verò per nuperam æſtatem largior eorum proventus denuò fuit obſervatus, breve ſcholion ſubjungendum duxi. Cùm enim junio menſe veri & boni prunorum fructus olivas referrent & æquarent, tum degeneres illi æquales ferè & conſimiles Siliquis piſorum immaturis, utpote lati, compreſſi, inflexi, velut arcuati, pallidè virebant, in craſſiuſculo ſuo cortice cavi, nihil continebant, adeòque conſiderari merebantur ſecundum ſequentia potiora ſua phænomena: Primò, Cæſalpinus, Joach. Camerarius, Maur. Hofmannus, Turcas Italorum adſcribunt pruno ſylveſtri ſive acaciæ germanicæ, & hujus fructum modo prius dicto degeneraſſe annotarunt; Rajus autem id pruno ſylveſtri non peculiare eſſe monet, cùm aliis etiam prunis accidere obſervarit. Hactenus per plures annos, quibus frequentior talium prunorum degenerum proventus, circa urbem non uno loco, ſed ſparſim per hortos & vineas, mihi illa monſtra non comparuerunt, niſi in illâ ſpecie, quæ pruna Damaſcena vel Ungarica atrocærulea fert, quorum exſiccatorum in culinis uſus eſt, cùm his permixtim ab eâdem arbore pendebant illi fatui, & præcociter delabentes exſiccabantur, dum hærentes boni matureſcerent ad autumnum. Secundò, laudati ſcriptores converſionem fructûs in hoc monſtrum obſervarunt à defloreſcentiâ, ſimul atq; imbres contigerint, poſt frequentes pluvias verni temporis, aut cùm præmaturum veris calorem frigus excipit intenſius: Fuit hoc annò germinatio arborum diu retardata, quippe Aprilis potiſſimum frigidus, ſiccus, ſub finem poſt brevem veluti æſtatem graviter pruinoſus & gelidus; Majus item principio inconſtans, dein autem maximam partem ſiccus, ſub finem æſtivè calidus. Tertiò Rajus huic corpori adſcribit ova, depoſita ab inſecto, quod tenellum fructum compunxerit; Verumenimuerò

hoſpites vermiculos utut diligenter & ſæpè quæſitos in os nunquam inveni, qui tamen in pomis, avellanis,&c.adeò ſunt obvii, nec formam fructûs mutant, ipſa quoque pruna, quæ autumno ſæpè verminoſo intus pulvere ſcatent, ab illis monſtris planè ſunt diverſa, quippe quæ illo non obſtante, tamen maturefcunt; Nec gallam dicere poſſum, quod ita omnis inſecti expers ſemper vidi. Unde quandò rectius Laud. Valentini analogiam quandam ſumit ab ovis ſubventaneis, vel ſi ovum tale quis ſumat ſtrictiùs pro ſemine plantæ, ob deficiens maſculinum principium infœcundo adeoque habeat ipſum nucleum pruni pro germine, menbranas & corticem pro ſecundinis, pericarpii pulpam pro utero, tunc ita degeneraſſe dicemus illos fructus, ut non ſolùm ovi fœtus ibi defuerint, vel perfici non potuerit, ſed & exteriora illa involucra in molliorem quandam carnem inanem abierint, & à naturali ſuâ formâ receſſerint, quæ in aliis ovis ſubventaneis ſolent eſſe integra. Conſimile monſtrum raphani fructificantis vidi uno priorum annorum, julio menſe, ubi loco ſiliquarum fungoſarũ excreverant folia craſſa inſtar loborum, ut caulis mixturâ ſiliquorum & iſtiusmodi monſtrorum craſſè adumbraret ſimilitudinem floris paſſionis.

OBSERVATIO LXXIII.

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De Sono Quodam Dubio.

OBverſari aliquando auribus ſuis, ſub alto cæteroquin ſilentio, ſonum quendam planè ſingularem, inquietæ parvuli & portatilis horologii pulſationi planè conſimilem, cùm in amicorum conſeſſu quidam nuper proponeret, plures mox invenit ſuffragantes, qui idem ſibi quoque obſervatum confirmabant. Potiora phænomena, quæ ex illo diſcurſu tunc haurire potui, huc redierunt: Prætendebatur ante omnia, ſonum illum non fuiſſe imaginarium, quippe qui attentè fuerit obſervatus, & advocatis in teſtimonium domeſticis quoque exauditus, quo ipſo utique diſtinguitur à ſibilo & tinnitu aurium communi; Deſcribebatur porrò idem ſonus quaſi ludibundus, id eſt, non pro lubitu quovis tempore audiendus, non perpetuus, ſed incerto tempore & ex improviſo ſæpè notabilis, ſubtrahens ſe & recurrens, interim ſubtilis, clarus, in totum autem

ſimili-

ſimilimus ſono pulſantis horologioli, adeò quidem, ut cùm plerumque æqualis & ordinatus ſit, interdum præcipitanter quaſi unum alterumque ictum deproperet. Dicebatur itaque, cùm ſic illuderet ille ſonus præcipuè ſtantibus ad parietes conclavis, remotos aliquando fuiſſe aſſeres, quibus obducebatur paries, ſed nihil tamen inde mutatum, quin velut ex ipſo muro auditum fuiſſe ſonum; Denique cùm quidam talem ſonum certæ domui, certæve familiæ vellent eſſe proprium, alii ominoſum prætenderent, fuerunt plures, qui contradicerent, ad experientiam propriam provocantes. Cum his phænomenis mihi propoſitis (pro quorum veritate ſtabant, qui narrarunt rem omnem) rationes neque quas ipſe concepi neque quas ab aliis audivi, conciliare potui: Qui primus ſoni mentionem fecerat, fuit notus mihi hypochondriacus, etiam palpitationi cordis obnoxius; ſtatim ergò ſuſpicionem conceperam, tribuendam fore impreſſionem ſoni pulſatorii ſubtilis motui arteriolæ cujusdam internæ, à ſanguine fortius moto aut ægrius promoto in penetralibus oſſis auditorii per delicatius talis perſonæ organum; Sed hoc vicini non exaudirent, nec tot aliis commune. Non magis ſubſiſtere poteſt alia quorundam ſuſpicio, audiri motum vermis, ligni interna rodentis & depaſcentis, ſi verum eſt phænomenon ſubſiſtentis ſoni remoto ligno. Multo minus concipere potui, quales eſſent illi genii vel Spiritus domeſtici, an lares aut penates gentilium, quibus alii ſonum adſcribere volebant. Unde rem omnem in incerto reliqui, uſque dum eam mihi ipſi accuratius liceat obſervare.

(Tubingâ Auguſtam Vind. d. 13. Nov. A. 1701. miſſa.)

OBSERVATIO LXXIV.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

Ab Inhabitatione conclavis nuperrimè extructi & Concamerati, ac calce noviter illiti, mala ac periculoſiſſima ſymptomata excitata.

ANno 1701. tempore vernali, cum in noviter altius evecto, & diverſis ædificiis amplificato & exornato Monaſterio Wengenſi, (quod Ulmæ eſt,) inter alia ſchola nova & hypocauſtum cum annexo Cubiculo

ſpatioſo concameratum pro ſcholaribus extructum eſſet, & alumni, ſimul ac ſcholares per aliquod tempus in illo Conclavi, tam de die diſcendo, quam noctu in Cubiculo dormiendo commorarentur, quinque vel ſex illorum ægrotare cæperunt, & de capitis dolore, aſthmate, tuſſi, anguſtia circa præcordia, cibi inappetentia, ſiti, calore præternaturali, ac virium languore conqueſti ſunt. Ego ad hos Patientes Vocatus, judicavi, quod cauſa hujus morbi ex calcis vivæ vapore nidoreq; particulis acribus, mordacibus & cauſticis, per inſpirationem organis reſpirationi dicatis, vaſisque ac veſiculis pulmonalibus, lymphæ ac ſanguini, nec non ipſis ſpiritibus vitalibus ac animalibus communicatis ac inſinuatis, provenerit; Quapropter illis ſtatim in principio emetica, ac potiones lenientes, poſteaque etiam alia remedia lenientia, alterantia, abſtergentia, lubricantia, diaphoretica, theriacalia, & alexipharmaca; aquas item ac decocta pectoralia, clyſteres, aliaque hujus generis appropriata remedia, (non neglecta conveniente Diæta,) præſcripſi, quorum unûs ex nobili proſapia oriundus, gravitate morbi, febris acutæ, ac graviſſimorum ſymptomatum extinctus fuit, reliqui verò ſuccesſivè convaluerunt. Sedulò igitur cavendum eſt, ne quis diutius in conclavibus noviter extructis & calce illitis commoretur, ne in ſimilem morbum, graviaque & ſimul periculoſiſſima ſymptomata incurrat. Hujus rei Exemplum refert etiam Franciſcus Joel, Med. D. & quondam in Academia Gryphiswaldenſi Profeſſor celeberrimus Operum ſuorum Medicor. Tomo 5. de Febribus & Venenis, pag. mih. 125. & 126. Tit. de Calce viva, de Viro quodam nobilisſimo ac prudentisſimo, Georgio â Platen, Rugiæ præfecto, qui cum Wolgaſti in nuptiis Ducis Erneſti Ludovici in conclavi pridiè calce oblinito propter hoſpitiorum penuriam commorari cogeretur, in Peripnevmoniam, Catarrhum, Tuſſim, & inextinguibilem Sitim incidit, & paulo poſt interiit. Et dictus Author non ſolum ab iſtiusmodi Conclavibus nuper extructis, & calce viva illitis, ſed etiam â largiori potu vinorum, quæ in loco calce ſcaturiente nata ſunt, dehortatur, qualia ſunt Hungarica, Gallica & Miſnicorum pars benè magna, ex quorum largiori potu non tantum allegata ſymptomata, ſed & ardentes febres, nervorum Contractiones, & paralyſes excitantur. De reliquo, Cura ſymptomatũ ex calce perficitur potionibus lenientibus & lubricantibus, calcisque acrimoniam refringentibus, qualia ſunt Decocta rad. & ſem. malvæ, altheæ, ſem. lini, ſyrupus Violarum, & pulpa Caſſiæ per os ſumpta; it. Clyſteres ex decocto malvæ, pulpa Caſſiæ, & mucilagine ſeminis pſyllij parati. In Cibo proſunt butyrum recens, lac tepidum, Cremor ptiſanæ

ſanæ avenaceæ, & Oryza cum lacte cocta. Antidotum veneni eſt Terræ Lemniæ ℨij cum aq. roſar. aut lacte aſſumptæ. Plura, quæ ad Curationem attinent, ex Curatione Arſenici & Cantharidum, quæ paria fermè ſymptomata, videlicet ventris & inteſtinorum ex eroſione cruciatus, faucium & linguæ ariditatem, inexplebilem ſitim, tuſim, reſpirationis difficultatem, urinæ ſuppreſſionem, & dyſenteriam excitare conſueverunt, peti debent.

OBSERVATIO LXXV.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

De Milite, ex improviſo Convulſionibus epilepticis ſine manifeſta cauſa tentato, ac ſpatio aliquot horarum trucidato.

ANno 1701. die 8. April. Chriſtianus Jörgner, miles præſidiarius Ulmenſis, manè ſanus & incolumis è lecto ſurrexit, & totam diem uſque ad cænam ſine ullo perſentito incommodo tranſegit, & à meridie cum aliquo ſuorum commilitonum menſuram cereviſiæ in diverſorio bibit, & circa veſperam domum ivit; Cum verò cum ſua Conjuge cœnaſſet, inter Cœnandum conqueſtus eſt, quod ſibi non aliter ſit, ac ſi fumus Nicotianæ, (licet nicotianam non biberit) ſuo nidore & acredine totum caput, linguam ac fauces occupaſſet; Hoc tamen non attento, ille ad nocturnas excubias in propugnaculum ſe recepit, ubi circa horam nonam vel decimam ex improviſo ſenſu ac motu privatus in terram decidit, ac à ſuis Comilitonibus in ſuum domicilium deportatus eſt. Ego media nocte ad illum vocatus, hunc Patientem horrendis convulſionibus infeſtatum deprehendi, & licet ipſi varia ſpecifica & appropriata remedia interna & externa, (Pulvis videlicet Cephalicus Dn. D. Michaelis, cum pulvere epileptico Marchionis & caſtorei, it, Liquor CC. ſuccinatus, theriaca, & Aqua Compoſita Epileptica ex aquis Ceraſor. nigr. flor. tiliæ, pæoniæ, epileptica Langii, hirund. cum caſtoreo, aliisque ſpecificis, invicem mixtis; Externè verò Spiritus Cephalicus Anhaltinus, vertici, naribus, ac Cervici illitus, fumuſque ex accenſo ſuccino naribus inſufflatus, propinata & applicata, itemque ſectio venæ medianæ) adhibita fuerint, omnia tamen nihil quicquam profecerunt, ſed paroxyſmi epileptici creberrimi (quibus ante hac nunquam obnoxius erat) ipſum identidem ſine induciis cruciarunt, ac circa diluculum vita privarunt. Quamvis

autem hoc malum aliâs motus convulſivus & interpolatus totius corporis, aut nonnullarum tantum partium cum detentione ſenſuum ac principũ functionum ſit, ac ut plurimũ, quoad cauſam internam, ab acido, nervos ſpasmodicè irritante, ſpirituumque animalium impetuoſo ac exploſivo influxu, proficiſcatur; Nemo tamen de hoc patiente, qui nihil horum antehac per totum vitæ ſuæ curriculum expertus eſt, nullum quoq; prodromum hujus morbi ſenſit, ſed ſubitò ac derepentè atrociſſimis his & exitialibus ſymptomatibus epilepticis & convulſivis correptus eſt, certò ſcire & aſſeverare potuit, an hoc lethale malum â cauſa interna in ipſo corpore genita, an ab externa, venenato ſcilicet ac maligno aere hauſto, vel cibo, aut potu intoxicato & deleterio nervis ac Spiritibus inimico provenerit, quod etiam in hunc uſque diem ignoramus.

(Miſſæ Ulma Norimbergam d. 15. Octob. 1701.)

OBSERVATIO LXXVI.
Dn. D. ALPHONSI KHONII.

De Pertinaciſſima vaſorum Meſenterii Hepatisque obſtructione Sale Tartari volatili feliciter reſerata.

VIr quidam nobiliſſimus & perſtrenuus 37. annorum, temperamenti ſanguineo-bilioſi, validâ & laudabili corporis conſtitutione gaudens, niſi quod per integri anni ſpatium paulatim ſibi abdomen diſtendi obſervaverit, ſed nullum inde ſentiens incommodum, ſibi bellè vivere viſus, cum hac fuit perſuaſione, illud quicquid erat, eſſe à naturali corporis incremento potius, quam ex aliquali præter Naturam ejus conſtitutione. Cum autem in diæta quandoque graviter peccaret, derepentè vehementiſſimis colicis corripitur cruciatibus, â pituita viſcida, bile æruginoſa, magnaque flatuum copia oriundis, cum inſigni abdominis intumeſcentia, vigiliis moleſtisſimis, ciborum appetitu fermè dejecto, magna virium proſtratione, bilisque & pituitæ lentæ evomitione, cui quantumvis varia medicamenta, tam purgantia & clyſteres, quam anodyna & confortantia, internè & externè fuêre adhibita, dolor tamen acerbior tertio demùm decubitùs die aliquatenus ſaltem fuit ſedatus, relictâ abdominis intumeſcentiâ, cachectico faciei colore, appetitu proſtrato, cum corporis inquietu-

inquietudine, nocturno potisſimùm tempore ac ſiti, cum oris & linguæ ſiccitate, quæ omnia magnam adhuc materiæ peccantis bilioſæ & phlegmaticæ abundantiam, ac efferveſcentiam flatulentam in ſtomacho & inteſtinis deliteſcentem, fermentique ſtomachici corruptionem, cum pertinaci vaſorum meſaraicorum obſtructione indicabant, quibus tam reſerandis, quam ad materiam excrementitiam leniter expurgandam, alternis vicibus partim aperientia (inter qua etiam chalybeata ſingulariter præparata, locum habebant.) Partim evacuantia, aliaque appropriata & efficacia fuêre propinata medicamenta, quibus per plures dies ſtudioſe continuatis, nobiliſſ. Dn. Patiens melius ſe habere cœpit, dum abdomen ſucceſſivè & notabiliter detumeſcebat, aliqualis alimentorum appetitus ſeſe repræſentabat, ægerque per unam & alteram horam extra lectum ſubſiſtere poterat, relicto tamen ſubindè acri quodam abdominis dolore, facieique colore cachectico, cum linguæ & faucium ſiccitate, ſomnoque per intervalla turbato, accedente quandoque tempore præſertim veſpertino, rigore quodam febrili, cum ſubſequente calore præternaturali, donec tandem quartâ decubitûs ſeptimanâ, tam alimenta quam medicamenta omnia planè reſpuere incipiebat, quamvis paucisſimâ quantitate exhibita, dèque intenſo in hypochondrio dextro, circa hepatis regionem dolore conquerebatur, cum atrophia totius corporis, ob ſucci alimentitii defectum. Paulò poſt autem Natura contentorum adhuc dùm in ſtomacho & inteſtinis excrementorum bilioſorum pertæſa, mediante facultate expultrice, magnam bilis vitellinæ & pituitæ picis inſtar lentisſimæ quantitatem per vomitum exturbavit, cum aliquali levamine, ſed nauſeabundo adhuc ſtomacho, & oris amaritie, quibus obſervatis, leve quoddam vomitivum fuit propinatum, quod ſelici ſucceſſu bilem cum pituita viſcida conjunctam non ſolùm per ſuperiora ſed etiam per ſeceſſum largiter & cum euphoria expulit, cum corporis quadam allevatione.

Sed paulo poſt omnia in pejus ruebant, dùm Dn. Patiens de graviſſimo circa hypochondrium dextrum, inteſtinorumque dolore de novo conquerebatur, ob vaſorum meſenterii hepatisque obſtructionem pertinacisſimam, hinc ob exortam quoque inediam, vigiliaſque ferè continuas, corporis vires quotidiè magis magisque deficiebant, Dominusque Patiens valdè extenuatus erat. Tandem mihi de remedio quodam obſtructiones internas rebelles efficaciter reſerante cogitanti, in mentem venit Sal Tartari volatile, de cujus ſingulari oppilationes inveteratas reſerandi virtute experientia me egregia quædam docuit, uſurpato igitur

hocce

hocce ſale quotidiè in vehiculo convenienti mane, & veſperi, à ſcrupulo ſemis paulatim ad 15. grana aſcendendo, & quidem per 15. dies continuando, tunc tam hepatis quam meſenterii vaſorum obſtructiones pertinacisſimæ ſenſim & ſucceſsivè, Divinâ mediante benedictione, feliciter reſeratæ fuerunt, hincque nobilisſimus Dn. Patiens, præſcriptâ quoque convenienti diætâ ſtudiosè obſervatâ, aſſumtoque ſimul per intervalla medicamento ſtomachum roborante, priſtinam ſanitatem, DEO O. M. ſit laus & honor, ex voto recuperavit.

OBSERVATIO LXXVII.

Dn. D. ALPHONSI KHONII.

De Chirurgia Infuſoria ejusque ope chronicis & fermè deſperatis quibusdam morbis egregiè depulſis.

EXimia hactenus de Infuſione liquoris alicujus in hominem aut beſtiam & Transfuſione ſanguinis ex animali in animal, aut ex animali in hominem, aut ex homine in hominem, Experimenta in Germania, Anglia, Gallia atque Italia facta fuiſſe, ſcripta diverſa non minus docta quam curioſa demonſtrârunt. Infunduntur autem ab Artificii hujus ſedulis ſcrutatoribus, apertis vivi corporis vaſis varii liquores, artificioſi ſiphunculi metallici ope, tam curioſæ indagationis, quam recuperandæ ſanitatis gratiâ, prout diverſa â viris celeberrimis ſpecimina in lucem fuêre edita.

Et quoniam occaſio ſeſe mihi obtulit aliquot ægrotantium, morbis chronicis affectorum, qui plurimorum medicaminum uſu pertæſi, & tandem adeò nauſeabundi facti, ut amplius ea ne quidem olfacere, multo minus aſſumere potuerint, propterea ſuaſi, ut emiſſâ ſanguinis certâ portione, liquorem aliquem ſalutarem venis eorum infundi concederent. Annuentibus ipſis, & opere hoc arduo ſtudiosè penſitato, ne nimis audax videar, à cane prius initium feci, & Chirurgo experto ad hanc rem ſufficienter inſtructo mandavi, ut canem majorem per artus ligaret, in dextri cruris latere interno cutem diſſecaret, venam cruralem ejus loci detegeret, lanceolâ foramen pararet, & ut ejus miniſter injecto indice venam ultra inciſionem, pro fluxu ſanguinis impediendo, comprimeret. His ita præmisſis, Chirurgus aquæ borraginis unciam unam ſemis in ſiphunculum æneum attractam per fiſſuram impulit, mecum non parùm gaviſus

gaviſus, laborem hunc tam commodè ſuccedere, poſtea pauxillo fungi impoſito, cutem acia conſuit, & canem in terram repoſuit, qui vulnus aliquantisper circumlambiendo ſurrexit, & fugam, quaſi nihil paſſus, arripuit. Negotio hoc feliciter peracto certior redditus, Infuſionem iſtam non tantùm in canibus fieri poſſe, ſed etiam in hominibus, captare occaſionem cæpi apud tres ægros cordatiores, qui Immiſſionum hanc admiſerunt. Primus erat Ruſticus quidam 28. annorum, Scabie inveteratâ, Lepræ Græcorum parùm abſimili, per aliquot jam annos laborans, qui multivariis remediis internis & externis, à Medicis & medicaſtris fruſtrà uſus, meam tandem implorabat opem, cui primâ vice, probè purgato prius corpore, Infuſionem hanc adaptavi & conſului, ſi ſanari deſideraret, è re fore, ut aperto venæ cruralis ramo interno, tantillum liquoris cujusdam balſamici per canaliculum ſubtilem immitteretur. Is cum ſpe ſalutis facile conſentiret, jusſi venam illam aperiri à Chirurgo, cujus ſupra mentio facta, in venam inciſam ſiphonem ad hunc finem affabrè factum, Eſſentiâ lignorum cum aqua fumariæ certâ proportione repletum indidit, & compreſſâ cute ſurſum ſine obſtaculo aut noxâ impulit. Poſt faſciam injectam ægrum interrogabam, utrum intruſio canalis dolorem ſibi intuliſſet? ferè nullum reſpondit, & DEO favente indies melius ſe habere cœpit, idcircò Infuſionem hanc menſtruo ſpatio duabus adhuc vicibus apud illum repetii, & ſic ægrotans ille qui fœda & abominanda ſcabie laborabat, & jam ab hominum conſortio removendus erat, Divinâ benedictione priſtinæ ſanitati reſtitutus fuit. Alter patiens in ſimili fermè caſu fuit fæmina quædam 47. annorum. in cælibatu adhuc vivens, famulæ vices gerens, quæ ſcabie pſoradicâ per longum temporis ſpatium fuit affecta, & innumeris remediis inaniter uſurpatis, tandem quaſi deſperans à me quæſivit, utrum nullum in univerſo reperiatur medicamentum, quo moleſtiſſimus illius affectus curari & depelli queat? huic de modò Infuſionis liquoris cujusdam in venam brachii vel pedis dixi, cujus ope aliquot morbi rebelles & chronici fuêre ablati. Annuente ipſâ, ſimili modo uti ſupra Infuſionem inſtitui, mediante certo quodam liquore, ſanguinis maſſam impuram & corruptam egregiè corrigente ac depurante, & quoniam morbus valdè contumax erat, quatuor vicibus Infuſio iterata fuit, quibus ritè peractis, ægra hæc à turpi & moleſtiſſimo affectu DEI gratiâ liberata, convaluit.

Tertius ægrotans Vir eſt nobiliſſimus, 40 annorum, qui per aliquot menſes Arthritide vagâ ſcrobuticâ cum atrociſſimis doloribus per intervalla fuit divexatus, plurimis etiam medicamentis ſelectisſimis, tam

chymicis quam Galenicis, à diverſis Medicis hic & alibi diu fruſtrà internè exhibitis, & externè applicatis, vitæ ſuæ pertæſus, ob ingentes & fermè intolerabiles cruciatus ipſemet à me petiit, ut Infuſio liquoris cujusdam dolorem ſo pientis in venâ crurali inſtitueretur, præprimis cum audiviſſet, artificioſum hunc varios morbos curandi modum apud non nullos felici ſucceſſu adminiſtratum fuiſſe. Peractâ igitur infuſione ex mixtura Spir. lumbricor ʒß. Eſſent. anodijn. ℈ß. & aq. beccabung. ℥ij. poſt unam & alteram horam dolores atrocisſimi paulatim remiſerunt, & quaſi evanuerunt, ac Dn. Patiens pro egregiâ hac allevatione magnas ſupremo Archiatro perſolvit grates, Infuſionemque hanc ſummis extulit laudibus, firmiter ſibi perſuaſus. medicamenta per os aſſumta, magnam virium partem in via longinqua perdere, antequam ad locum affectum perveniant; illa verò per iſtiusmodi Infuſionem ægrotantibus applicata, integris viribus ad partem deſtinatam penetrare. Quando deinceps dolores redire ſentiebat, ſtatim ad infuſionem hanc, tanquàm ad ſacram anchoram confugiebat. Doloribus ita mitigatis & ſopitis, medicamenta etiam per os exhibita libentius poſtea aſſumebat, & ſic internorum & externorum medicamentorum viribus unitis ſucceſſivè ab intenſisſimis & pertinacisſimis cruciatibus Divinâ benedictione, feliciter fuit ereptus, ſimulque inſigne levamen in Arthritico ſuo affectu ſentiens, longè melius poſtea ſe habuit, ſuoque Officio iterum fungi potuit.

OBSERVATIO LXXVIII.

Dn. D. ALPHONSI KHONII.

De Paſſione Colica cum cruciatibus intenſiſſimis, Mercurii vivi beneficio ex voto ſublata.

TExtoris cujusdam conſux 44. annorum propter abdominis tumorem menſiumque ſuppresſionem pro gravida perperàm habita, Colicà corripitur pasſione gravisſimâ, cũ intolerabilibus fermè doloribus, ac tumore abdominis pedumque fermè hydropico, Medici cujusdam operâ utitur, quia varia haud contemnenda præſcripſit remedia, quibus parùm vel nihil efficientibus, omnibusque ſtatim per os rejectis, meum imploravit conſilium, cui primâ ſtatim vice (cauſam morbi fecum indurationem valdè pertinacem eſſe conjecturans, ne malum in pejus rueret, affectusque hic in paſſionem Iliacam degeneraret) præſcripſi Mercurii vivi purificati ℥iiij. Olei amygdalar. dulc. ℥ß. & aq. cinamom. cydoniat.

℥ij.

℥ij. quam mixturam quidem retinuit, unà cum poſtea aſſumto juſculo, doloribus tamen perſeverantibus, idcircò paulo poſt clyſterem emollientem & laxantem applicari curavi, dolorem quoque demulcentia externa abdomini fuêre admota, ſed irrito conatu. Altero die ob doloris acutiſſimi continuationem enema fuit injectum ex olei lini depurati ℥x. & pulv. troch. Alhand. ℨij. quod patiens per horam integram retinuit, indeque feces exiccatas copioſas excrevit, cum egregio levamine. Intereà ad virium refocillationem & ſtomachi refectionem exhibui aquam cinamomi cydoniatam, & ſtomachicam Dn. D. Horſtii, cum ſyrupo cydoniorum permixtam, cujus effectum valdè commendabat; potus erat vinum cum decocto paſſularum dilutum, ac Syrupi Cydoniorum pauxillo permixtum. Et hiſce medicamentis uſque ad tertium diem mediocriter ſeſe habebat, poſtea atrociſſimis cruciatibus denuò divexabatur, propterea mercurii vivi purificati alterâ vice propinavi ℥vj. cum oleo amygdal. dulc. & aqua cinamomi uti ſupra, clyſter quoque ex oleo lini cum pulv. trochiſcor. Alhandal ob doloris pertinaciam, aliquot interpoſitis horis, fuit repetitus, tunc ſubſequenti nocte copioſa valdè materiæ peccantis pituitoſæ, limoſæ, viſcidæ & ſeroſæ, cum mercurio vivo mixtæ quantitas cum euphoria inſigni exturbata fuit. Ad reliquias deindè expellendas præſcripſi ol. amygdal. dulc. rec. expreſſi & vini Hiſpanici optimi an ℥ß. pulv. troch. Alh. ℈ß. quæ potiuncula felici admodũ ſucceſſu reſiduas feces, cum mercurii vivi ſubtilisſimis particulis commodè eliminavit, doloresque ex toto ſopivit, paucis poſtea ordinatis corroborantibus patiens à gravisſimo hocce affectu, DEI gratia, feliciter liberata, & priſtinæ ſanitati (menſtruo fluxu ad debitum tempus redeunte) fuit reſtituta, quæ etiamnum in hodiernum uſque diem proſperâ & athleticâ corporis fruitur conſtitutione.

OBSERVATIO LXXIX.

Dn. D. ALPHONSI KHONII.

De Paſſione Iliaca graviſſima ab Hernia inteſtinali excitata, mediante Mercurio vivô proſperè devicta.

Opifex quidam 56. annorum laborioſisſimus, per aliquot jam annos Herniâ inteſtinali in inguine, ſeu Bubonocele laborans, cum ante annum durioribus laboribus valdè defatigaretur, doliaque variis rebus

repleta ſatis ponderoſa ab uno loco in alium transferre conaretur, ſenſit peritonæum antea laxatum, rumpi, quo rupto, inteſtinum Ileon ſubitò ad fundum usque teſticulorum in ſcrotum delapſum eſt, magno ſtatim oboriente tumore & dolore. Hiſce valdè terrefactus & anxius domum redit, conjugi inopinatum caſum recenſet, & quid faciendum cum illa deliberat, re hinc inde penſitatâ Chirurgum ad ſe accerſunt, qui applicato cataplasmate emolliente tam tumori quam dolori ſuccurrere conabatur, ut poſtea repoſitio inteſtini prolapſi eo melius ſuccedere poſſet, & ne iterum excideret, locum affectum emplaſtro ad rupturas, & faſcia convenienti obfirmare in animo habebat, verùm omni diligentiâ manuumque opera per biduum fermè gnaviter adhibitâ, inteſtinum prolapſum in locum proprium præter ſpem reponere non poterat, cum magnâ patientis & conjugis ejus conſternatione, præſertìm dum paulo poſt, præcedente ſingultu, vomitus quoque omnium aſſumptorum ſequebatur, immò ſequenti die non ſolùm alimenta aſſumta, verùm etiam feces alvinæ per os fuêre exturbatæ, cum magno fœtore & adſtantium horrore, quibus viſis de Medico convocando quam maximè erant ſolliciti, meumque implorabant auxilium: explorato ſtatim pulſu valdè debili, ex corporis viribus proſtratis, membris externis frigefactis, ſudore frigido erumpente, torminibus ventris graviſſimis, aliisque circumſtantiis probè conſideratis, rem in præcipiti eſſe, magnumque vitæ periculum imminere dixi, niſi alvus quamprimùm aperiatur, eapropter ægrotanti graviſſimè decumbenti ſtatim propinavi mercurii vivi per corium trajecti ℥v. cum aq. confortant. uſitat. ℥ß. & paulo poſt clyſterem ex carminativis & purgantibus, cum oleo lini & ſale gemmæ nitroque præparato mixtis, applicari juſſi, quo facto duabus elapſis horis alvus quidem parùm fuit ſubducta, cum pauco tamen vel nullo patientis levamine, & nihilominus inteſtinum prolapſum in locum naturalem reponi non poterat, remanente adhuc ſcroti & abdominis tumore, quoniam inteſtina non ſolùm fecibus valdè induratis, ſed etiam plurimis flatibus repleta, diſtenta, & arctius compreſſa erant, hinc alimenta in paucisſima etiam quantitate aſſumta, propter motum inteſtinorum periſtalticum inverſum, per vomitum denuò fuêre rejecta, unà cum fecibus alvinis, quod fœdum viſu & grave odoratu ſpectaculum erat, ſymptomatibus inſuper ſupra recenſitis adhuc quoque præſentibus, paucam ſuper eſſe & affulgere ſalutis ſpem quilibet facile judicare poterat. Omnibus hiſce ſtudioſé penſitatis, denuò exhibui Mercurii vivi ℥iiij. cum aq. Cinamom. ℥ß. ſimulque ſtatim clyſterem validiorem ordinavi, quibus Omnipotens ita benedixit, ut paulo poſt alvus egregiè

regiè fuerit aperta, alvique excrementa cum flatibus murmurantibus in magna quantitate fuerint extruſa, inteſtinumque prolapſum illicò in locum proprium reduci potuerit, cum luculento ægrotantis levamine, Symptomatibus quoque omnibus antea periculoſisſimis, paulatìm poſt evaneſcentibus, medicamentis quibusdam corroborantibus exhibitis. Inteſtino tandem repoſito emplaſtrum de pelle arietina cum faſcia decenti fuit applicatum, & ſic ægrotus Divinâ favente gratiâ, præter omnem ſpem & expectationem ex mortis faucibus fuit liberatus, cum admonitione, ut ſummoperè caveat, ne alvus in poſterum induretur & ſupprimatur, vel flatibus nimìs diſtendatur, & ut à durioribus laboribus porrò ſibi caveat. Quibus obſervatis, optimâ jam ſanitate gaudet vir, qui morti erat vicinus, & nullas vel exiguas ab herniâ moleſtias hactenus ſenſit, ad labores exercendos ſatis promptus & habilis.

OBSERVATIO LXXX.

Dn. D. ALPHONSI KHONII.

De Fulmine tacti curatione.

Fulmen terrificum juſtitiæ Divinæ telum eſt, mentes indomitas, & DEUM ipſum negantes ſtupeſcere, & Numinis vim agnoſcere facit. Menſe Majo, ipſo S. Aſcenſionis feſto, in media concione, procelloſâ circa veſperam tempeſtate, cum murmurante tonitru fulguribusque crebris exortâ, faber quidam murarius; in ſummo Ulmenſi templo, officii ratione cum ſociis quibusdam circa feneſtram in loco ſublimiori, ſiphone quodam fulminis facile irruentis & quaſi minantis damnum præcavere, vel incendium reprimere geſtiens, derepentè fulmine terebrante, & ex parte urente, in aliquibus corporis ſui partibus tangitur, ſtatimque reſupinus in terram cecidit, ubi per unam vel alteram horam totus attonitus recumbebat, ſed poſt venam in brachio ſectam paulatìm ad ſe redibat, ſpiritibus vitalibus ad cor prius affatim properantibus, denuò poſtea per univerſum corpus diffuſis. In domum cum deportatus, & in lectum collocatus eſſet, corporis læſio talis inventa fuit. In hypogaſtrio, inguinibus, circa pubis regionem, ut & in ſiniſtro pede circa tibiam magna combuſtio apparebat, plurimis hinc inde veſiculis excitatis, ex quibus forficulâ apertis ſeroſus & mordicans ſubflavus humor effluxit, conquerebatur de fervore totius corporis, de virium proſtratione, ſiti, & dolore

n partibus affectis, ſed aſſumtis aliquot cochlearibus aquæ cordial. temperat. Auguſt. cum aq. perlar. & ceraſor. mixtæ, additis ocul. cancror. præp. & antimon. diaphoret. ex reg. rec parat. (ob malignitatem in hiſce caſibus facilè ſe inſinuantem) melius ſe habebat. Potus erat decoctum C. C. cum Syrupis Confortantibus, ubi ſingulo hauſtui guttæ aliquot liquoris Nitri fixi admiſcebantur. Sub noctem emulſio ex ſeminib. 4. frig. major. papav. alb. citri & card. benedicti, admixtis Bezoardicis quibusdam, magnum ipſi levamen attulit. Poſtea per aliquot ſeptimanas quotidiè aliquid ſequentis pulveris cum magnâ allevatione aſſumſit:

℞. C. C. philoſoph. calc.
pulv. rubr. pannon.
Antimon. diaphoret. ex reg. an. ℥j.
Cinnabar. Antimon. opt. præp. ℈ij.
Miſc. f. pulv. detur ad ſcatulam.

Partibus læſis Joh. Bartholomæus Hecking, Chirurgus Urbis deſignatus expertisſimus, unguentum ſuum ad ambuſta probatum, ex lithargyr. ceruſs. ſucco ſolani, ol. roſar. &c. compoſitum applicuit; dum autem malignus & valdè acris ichor partes affectas nimiùm erodebat & depaſcebatur, ut in aliquibus oſſa quaſi denudata apparerent, idcircò balſamum ſuum vulnerarium in affectibus hujusmodi appropriatum ſimùl uſurpavit, quo mediante, etiam prava illa & depaſcentia ulcera, 12. Septimanarum Spatio, Divinâ benedictione, feliciter fuêre curata.

(Ulmâ Auguſtam Vind. d. 25. Novembr. A. 1701. miſſæ.)

OBSERVATIO LXXXI.

Dn. D. GUNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMERI.

De Urina calculoſi ſanguinem mentita, calculis materiam exhibente.

URinam admodum incerta præbere morborum indicia ſi febres, calculum, & pauca alia excipias, ac ſæpe etiam illos fallere, qui ſe

ſe maximos in hac divinandi arte Magiſtratos profitentur; imò non ſine ſuſpicione magiæ, aliquando ea produnt, quæ naturali induſtria jures aſſequi neminem poſſe, cum ab aliis dudum notatum, tum mihi quoque compertum eſt. Multa tamen atiam nobis oſtendere quæ uroſcopiæ imperiti nunquam fuiſſent aſſecuti, praxis cotidiana docet: quo referendum eſt, quod nuper vidi. Calculoſus, cui dederam inſigne elixir lithontripticum, quod familiari mihi in uſu eſt, mittit ad me poſt dies aliquot urinam ex purpureo nigricantem, craſſam ita ut ſanguine plenam eſſe exiſtimares. Rogo, utrum calculus acutus forte ejectus ſit, negat. Sepono itaque urinam ad examen & poſt evaporationem, qua tota nigra ſenſim reddebatur, craſſamento, quod in fundo remanſerat, aquæ portionem adjicio, eluendi gratia. Solvitur materia, liquor fit brunnus, remanet quod aquæ poros ſubire renuebat. Per filtrum chartaceum transfundo ſolutum, aquæ nonnihil tinctum tranſit, ſed parum: magna pro paucitate liquoris, materiæ copia in charta remanet: hanc ſepono, ut ſenſim exſiccetur: poſt dies complures repeto chartam meam, invenio materiam lutoſam, ex nigro ad cinereum vergentem, in duritiem lapidis concreviſſe: æger vero bene habuit. Ex quo colligitur calculi hanc materiam fuiſſe, haut multo poſt coagulandam in renibus, niſi fuiſſet inciſa & expulſa: ſimul apparet tales urinas in calculoſis non eſſe magis reformidandas, quam in lienoſis: de quibus alibi.

OBSERVATIO LXXXII.

Dn. D. GUNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMERI.

De Urinis in febribus cum ſedimentô fallacibus.

NE autem putes urinas in febribus, quæ cum ſedimento ſunt certum eſſe reconvaleſcentiæ ſignum, hæc Obſervatio prohibebit. Nimirum in omnibus febribus, urinam ex craſſa & rubra turbatam reddi, & luto flavo, quod Laimen nos appellamus imbutam aquam referre, & deinde cum ſedimento clareſcere, nemo eſt, qui non inter bona ſigna habeat: ne tamen fallaris, cautio eſt. Nam in febri-

febribus continuis , quæ etſi ſingularibus ſymptomatis ſtipata incedant, non tamen admodum hic malignæ ſunt , obſervavi iteratis vicibus & conſtanter , ubi poſt dies aliquot (nam criticarum ἀκείρεια hic plerumque ceſſat) primum nubecula ſe oſtendit , quam ſequitur mox urinæ turbatio , & paulo poſt ſedimentum ſatis magnum ad fundum ſecedit, ut putes coctionem jam perfectam, nihilque ſupereſſe periculi, niſi tamen ſimul ſuperſtans urinæ liquor omnem craſſitiem prorſus exuat, fiatque tenuis, citrini coloris , & pellucidiſſimus, non ſubſequi ſedimenti continuationem , ſed poſt biduum vel triduum ceſſare, urinam ad crasſitiem & ruborem priſtinum redire, & morbũ recrudeſcere videbis: qui tamen poſtea ſincera ſedimenti poſitione redeunte, bona ſolvitur fide.

OBSERVATIO LXXXIII.

Dn. D. GUNTHERII CHRISTOPHORI SCHELHAMERI.

De Hectica cum urina bona.

MIrum eſt hoc tertium exemplum : vir quadraginta annorum poſtquam injuriam ſibi factam à magiſtratu intemperantius ferret, in ſummam imbecillitatem virium incidit, cum febricula, quæ cum ipſe in hecticam pronus eſſet, & ea jam olim laboraſſet, continua ac mitis quidem eſt, brevi tamem tempore carnes omnes depaſcit, hominemque in magnum conjicit periculum. Ubi aliquid cibi capit, ſtatim calor exaſperatur, ita ut appetitu licet integro & ſtimulante vix tamen audeat aſſumere quicquam tale , debilis eſt, pulſus manifeſto frequens & durus; urina interim nihil minus quam febrim oſtendit , citrina, pellucida, tenuis , paucis , ſanorum ſimilima. Quod cum plane contra omnem experientiam & rationem contigerit (qui enim calor non adurat & altius evehat, coloreque imbuat particulas terreas ?) inter naturæ miracula referendum cenſebam. In hoc etiam id mirum , quod & appetitus eſſet conſtans, contra omnem febrium certamque conſuetudinem, & ſomnum capere non poſſet, ne laſſus quidem nec opiatis juvabatur, ſed ſimul ac firmabat oculos, nullo etiam opiouſus, ſtatim in phantaſias & deliramenta comatoſa incidebat. Hic jam omni cerevifia & juſculis pinguibus omiſ-

omiſſis, decoctis laigis hordeaceis cum paſſulis & aliis melius habere cepit, & in magna exſpectationē ac ſpe eſt poſitus priſtinam valetudinem ſe recuperaturum.

OBSERVATIO LXXXIV.

Dn. D. GUNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMERI.

De Itinere ad Inſulam Maris Baltici.

MEnſe Junio anni currentis, cum & temporis opportūnitas, & amænitas cœli, & jucundiſſima aeris temperies nos invitaret, vacatio denique eſſet à curationibus, morbis propemodum omnis generis ceſſantibus, in Inſulam decem leveis hinc diſſitam, Femaræ nomen eſt, iter habui. Ibi cum alia multa, & inter hæc etiam Strumas mammarum ab autoribus deſcriptas non ubique aut facile obvias, in ægra, quæ ſeſe offerebat, vidi: (de quarum curatione forte alio tempore rationem reddam) tum & loci cœlique temperiem & ſoli naturam, non ſine animi oblectatione, contemplatus ſum. Sita eſt ad extremum (Vagriæ, quæ nunc nomine Oldenburgenſis diſtrictus, ab oppido quodam ejus regionis in mappis recentibus exhiberi ſolet) angulum a continenti; ita ut vix dimidiũ horæ trajectus interſit, ſi quis terra iter inſtituat, ſub gradu latitudinis 51. & his qui Kilonia Lubecam navigio tendunt, in medio itinere occurrit, eſtque per fretum illud, quod a continenti eam diſtinguit, tranſeundum. A tergo ſeptentrionem verſus Falſtriam habet, quatuor milliaribus diſſitam, ut per hanc etiam viam commode Haffniam tendi posſit. Hinc antiquisſimorum temporum ſcrutator aliquis conjectat, omnia hæc in principio terram cultam fuiſſe, & hominibus habitatam, poſtea Diluvio, cum cœli feneſtræ immanem aquarum copiam illi deſuper immiſiſſent, frementibus undis, & locum ſibi vi maxima facientibus perrupta repagula, & ibi tum mare in medio conſediſſe, relicta noſtra hac Falſtria atque Seelandia, rupibus forte innixis, ſolidisſimoque fundamento gaudentibus, quorum tamen in hujus ſuperficie ne veſtigium quidem apparet; parvus tantum collis ad Burgum oppidum, inſulæ caput, ex Sabuloſa conſtans terra: pars reliqua perpetua planitie lata panditur, & ubique fere tota oculis patet, paululum ex mari prominens, cujus fluctus areno-

ſa ripa ut in Hollandiæ extremis oris quibusdam videmus, franguntur. Mira hic Baltici maris noſtri benignitas præ Oceani feritate elucefcit: Cum enim ex altero litore Holſatiæ noſtræ ad occaſum fortisſimis opus ſit propugnaculis, & per longisſimos tractus protenſis vallis hic planam & veluti ſuo numine tutam Inſulam nihil incommodat, & placide inclinatam ripam vel altisſimum tumens innoxie alluit æquor. Et cum ex altera Holſatiæ parte Oceanus âb Inſula, quam terram ſanctam vocant (heilige Land) quotidie aliquid rapiat, atque deterat, ita ut jam certo credatur, antequam ſeculum hoc ad finem ſuum delabatur, nullum ejus amplius veſtigium reliquum fore, hæc nihil detrimenti patitur. Cujus rei cauſam non aliam eſſe puto, quam æſtum maris, quem, fluxus & refluxus conſtituit, cui cum ventus adjungit ſe, & à tergò inſtat procellarum vi maxima concurrente, vix ulla humana potentia poteſt reſiſtere: hoc autem caret fluxu & refluxu Balticus ſinus, perinde atque Mediterraneum mare in Italiæ oris.

Tota igitur hæc Inſula plana eſt, gleba pinguis, nigricans, adeoque fertilisſima, tritici hordeiqu ferax. quæ optima producit, & hinc omnibus expetita, non accolis modo ſed Batavis, Britannis, aliisque diſſitis populis. Hinc incolarum non exiguum alit numerum, ut cum milliare dimidium lata ſit, vix duo milliaria longitudine æquet, quadraginta & duos pagos complectatur, eosque non ſtramine tectis tuguriolis conſtantes, ſed ædibus unius licet plerumq; contignationis, ob ventorum impetum, ſpatioſis tamen & tegulis munitis. Iſtis cum undiq; pateat, hyemes nonnihil inclementiores & æſtates frigidæ: ita tamen ut poma, pira, imo mala Armeniaca & ex parte etiam Perſica juſtam maturitatem attingant & arbuſculæ ferant ætatem. Pecudum greges pauci ſunt, quod omne ſolum frumento deſtinatur, mare piſcibus abundat: Salmone, Halece, & quem Dorſch vocant, nobilisſimo & exquiſiti guſtu. Piſcinis non caret, ut quantum ſat eſt, hinc etiam petant aquarum dulcium ſobolem indigenæ Feras tamen, quod ſylvis deſtituatur, majores nullos lepores alit, & vulpes autem copiam ingentem habet. Horum captandorum cauſa cum excurrerem in campos proximos, in locum devenimus incultum parco gramine obtectum, ex cujus ſolo ingens lapidum copia prominebat. Sciſcitor ex comitibus, quid hoc rei? cur non effodiant lapides & latisſimum campum frumento, itidem conſerant. Reſponſum fero, hos lapides ibi generari, & ſuccreſcere cotidie, & quos videam, vix ſupremo vertice conſpicuos profundius adhuc in terra latere, ſenſim magis egredi, & prout augmentum capiant, è natali ſolo extrudi in aërem liberum: oſten-

oſtendunt ſimul colliculorum magnum numerum, quos prægnantes lapidum eſſe ferunt. Vix fidem habeo, tam inauditæ narrationi, cum interim unum aut alterum emetimur ſtadium, ubi rurſum talis tractus ſeſe offert, adeo lapidibus non niſi ſuprema parte aut media conſpicuis repletum, ut vix invenirent equi, ubi pedes ponerent. Et cum non modo ipſa Inſula, ſed etiam adjacens omnis provincia rupibus penitus careret, neque lapides illatos ingentes, & vix machinis movendos credi ullo modo poſſet, ſatis jam certum erat, ibi natos eſſe. Cum autem de modo tam inſolito adhuc ambigerem, ecce unus ex incolis, quem conſulo, vir gravis, & non ex vulgo, ſed magiſtratu, aſſeverat, obſervari lapides magnitudine augeri hominum viventium memoria. Senes Inſulæ teſtes eſſe, qui parvos conſpexiſſent & recenter è terra matre egreſſos qui nunc in molem excreverint. Alii & hoc affirmant, intra quinquennium accidiſſe, ut quos agros arare, & glebas eorum vertere, jam dudum eſſent conſueti, lapidibus ex intimo ſolo in altum aſcendentibus, & protruſis, deſerere cogerentur. Sunt iſti lapides duriſſimi, ex cinereo nigricantes, magnitudine varii, nulli tamen infra capitis humani amplitudinem, omnes, ejusdem generis, terræ adhuc inhærentes omnes, & qui emerſi ſunt, vix dimidium ſui oculis offerre videntur. Inter hos ipſos colliculi illi parturientes frequentes adhuc comparent, ex quorum aliquibus jam ſupremum caput emergebat, ut parturire non montes ſed lapides, terra hæc verè dici poſſit. Non ſecus ergo hic iſti, ac alibi plantæ naſcuntur, aut metalla, quæ itidem tandem e terra erumpere conſtat; ſed ex venis. Hujus rei cum nihil uſquam ſimile legatur, dignum judicavi quod hic publici juris fieret. Si quis de negare mihi fidem velit, cogitet, me quæ vidi, manibusque palpavi, in tali loco ſcribere, qui cum Inſula vicina quotidianum alit commercium, unde facile mendacii convinci ab incolis poſſim, ſi vera non ſint, omnemque frontem exuiſſem, ſi in faciem me redarguentes ferre ſuſtinerem. Poſt hæc omnia reditum cogitavi: Solvimus ex Inſula vento ſecundo, ſed qui mox adverſus, vertere proram coëgit, & in proximum portum, qui Sanctus incolis appellatur, cum adjacente Wagriæ oppido, confugere. Ibi etiam, ne otioſus eſſem Symboli noſtri memor, operam dedi: apud Reverendum Eccleſiarum Præpoſitum, *Præpoſitum Antonium Buchardum Georgii Henrici F.* cui ipſo ætatis anno LXXVII. extincto, modo in officio ſucceſſerat, inſigni humanitate ejus invitatus, inviſi: inſtructisſimam, rarisſimisque libris refertam Bibliothecam perluſtravi obiter, & miratus ſum beati ſenis & eruditionem ſummam, & eum in aliis, tum maxime confingendis, quod vocant inſcri-

ptionibus felix ingenium: cujus aliqua lucem adſpectura, ſpem facit paternorum bonorum ac laudis digniſſimus hæres. Tum vero hortum ingreſſi ſumus arboribus conſitum, ſapidiſſimorum fructuum fœcundiſſimis, quos ad maturitatem perduci in ipſa maris ripa ventis ſeptentrionalibus aperta, & felicius provenire quam Kiliæ, quæ longe a mari remota eſt, & minus iſtis expoſita, notatu, dignum judicavi. Ex hoc proſpectus erat in Inſulam, quam reliqueram, de qua retulit Venerabilis Antiſtes, tanquam rem notam omnibus, ubi procellæ & tempeſtates inſtant, eam hujus loci incolis longe altiorem & veluti ex aqua exſertam conſpici; & viciſſim Inſulanis hunc Wagriæ tractum. Cujus rei cauſa in occulto ſit, Eſſe vero ex radiorum refractione, dubitandum non eſt, & omnino videntur tum temporis ex Athmoſphæræ regione ſuprema vapores deprimi, quocunque modo, terræque incumbere. Hinc craſſiore circumfuſo nobis aëre accidit, quod in patella collocato nummo, qui à proxime remotis, margine obſtante, non conſpicitur: at ſimul ac aqua eam repleas, veluti aſcendere videtur, & in conſpectum venit: ut opticis notum eſt. Nam deprimi ab inſtantibus tempeſtatibus etiam barometrum docet, in quo ventis tumultuantibus illico hydrargyrum deſcendit ex tubo vitreo, non ſecus ac tempore pluvioſo, & aëris gravitatem indicat: ut & in montoſis regionibus itemque ſereno tempore humido aëris ceſſante & vaporibus à ſole diſſipatis; ubi minus incumbit Athmoſphæræ pondus, aſcendit rurſum. Ex quibus colligere tuto licet, aërem hunc inferiorem nos circumſtantem, tunc eſſe æque ac pluvioſis temporibus craſſiorem. Erat in proximo, litoriſque ex orientali latere protendebatur parva quædam Inſula, carens proprio nomine, Incolæ Germanica lingua den Werder nuncupant, quæ vox vernacula communi nomine Inſulam ſignificabat olim, continentis olim pars, poſtea maris fluctibus, procelliſque abrepta, longitudine duo ſtadia, unum latitudine æquans, ab incolis deſerta, pecudibuſque quæ ex oppido cotidie huc tranſeunt, & potus cauſa ſponte redeunt ad littus (quippe cum aqua dulci illa deſtituatur) depaſcenda relicta. Hic ingentem maritimarum avium copiam, nemine turbante, hoſpitari perhibebant. Quidam itaque noſtrum, ſclopetis inſtructi eo venatum abiere: Ego vero ſpectandi & explorandi cauſa ſequi, ſi forte plantas nonnullas maritimas reperire obtingeret: Quæ me ſpes haud fefellit: Illico enim inter gramina ſabuloſis locis breviſſima, *Glaux Marina* ſe obtulit, elegans plantula: itemque *Eruca ſiliquis ſubiguis haſtæ ſimilibus, à Joh. Bauh*: deſcripta, & olim in Gallia a me reperta, qua etiam noſtrum hic litus condecoratur. Porro conſpeximus

ſpeximus *Eryngium* marinum cœruleum verſus ipſum mare *ibidemque Cochleariam marinam* noſtræ hortenſi ſimilem, niſi quod ventorum ac tempeſtatum injuriis paulo minus grato virore nitebat, nec ita pinguis & elegans eſſet, amara etiam potius quam acris. Hunc Grœnlandicæ ſimilem non dubitaverim quæ perinde ac illic ex navigatione contractus ſcorbutus protinus ſanaretur, ſi copia ſuppeteret. Elegans tamē præ ceteris & novum in veniмus *duplex Braſſicæ marinæ genus*: quarum erat *facie Lepidii*, nam & caule & foliis, & altitudine illud exactiſſime referebat, ſed colore ad flavedinem inclinans, floſculi erant minimi, candidi, confertim poſiti in cima, radix vero lignea, longa & alte in terram deſcendens, ſapor Brasſicæ tam ſimilis, ut vel guſtanti confertim pateret genus ad quod eſſet referenda. Alterum autem quod memoravimus hoc longe elegantius & pulchrius: Nam *Braſſicæ capitatæ hortenſi ſimillimum*, niſi quod ſe diffundentia folia nullatenus affectabant capitis globum. Erant vero iſta ampliſſima duplo ſuperantia hortenſis folia magis inciſa & crenata imo laciniata, & virore non ſecus ac genuinæ, cœruleſcentia: caulis craſſus, robuſtus, in ramos plurimos diviſus, florum copioſiſſimorum coma exornatos, qui tetrapetalis ſatis magni, candidi, in medio verſus centrum lutea veluti corona & luteolis ſtaminibus. Hos ſequebantur ſiliquæ breves, tum temporis recens quippe pronatæ ſed quas ætas in longum protractura videbatur. Hujus partem caulis ſupremam utcunque leviter adumbratam, relectis tamen plurimis ramis ad confuſionem evitandam figura hic addita repræſentat. Puto autem eſſe rariſſima, & in cibum facile cultura aptandam. Eſt autem parva hæc Inſula inculta quidem, nullis arboribus conſita, paſcuis tamen utcunque apta, ut noctes ac dies in illa boves morentur, nullo bubulo cuſtoditi, cum ipſo circumfluo mari tuti ſint. Ad externam ripam ubi arena, ut dixi modo, e mari congeſta altior eminet, ingens volatilium copia illarum maxime avium, quas **Meeren** hic dicunt, varia genera, quarum pulli in nuda arena ad lapillos ſemiplumes hærebant; ad quas ubi propius acceſſimus ut capturæ periculum immineret, mirum quantis clamoribus & lamentoſis vocibus capita noſtra circumvolarent adultæ: nonnunquam ex alto ſagittæ celeritate deſcendentes & roſtro acuto vertices noſtros petentes. Vaniſſi præterea & ruſticolarum aquaticarum non unum genus. Gallinulæ ſerica & mulææ alæ mihi prorſus ante non viſæ. Quanta earum ſit copia, inde patet, quod nobilium atque edulium intra duas tresve horas ultra quinquaginta tribus ſclopetis noſtri enecarunt, quæ nobis lautas præbuere dapes. Ova multa in arena aperte ſoli

expoſita invenimus, non alba, ſed cinerea, vel maculii nigris elegantiſſimè variegata. Nullo ergo nido utuntur, ſed arenæ mollities ipſis pro nidis eſt.

Hic non poſſum non conqueri de negligentia noſtrorum hominum, qui tot avium maritimarum genera cotidie ſpectantes, æquè ac piſcium nonnullorum parum alibi cognitorum, quorum tamen non dicam hiſtoriam ſed vel nomenclaturam nobis dare, ſæpius negligunt, relatum mihi eſt, ultra 50. avium ejusmodi genera in Inſulis iſtis ad Oceanum Germanicum deprehendi, vix alibi cognitarum, de quibus omnibus nihil nobis innoteſcit interim. Sed in promptu cauſa eſt: ea vero duplex: una Genius hujus populi, quo plerique, opibus corradendis & rei faciendæ plus, quam culturæ animi ſtudere ſolent, aut bonis literis, quas multi odio & invidia potius proſequuntur, & extinctas mallent atque ejectas ex ſuis Urbibus, quam excultas, altiusque evectas. Altera communis Germaniæ propemodum univerſæ, quod & Ariſtoteles deſunt Alexandris, qui excitatis ingeniis animum addant, & ſi qui inveniantur (qui pauci ſunt) tanto negotio, quantum eſt animalium hiſtoria, pares, deſint Alexandri, qui excitatis ingeniis animum addant, & ſumptus ceteraque ſuppeditent præmiumque conſtituant laborum. Neque enim eam rem ſine publicis, regiisque ſumtibus digne aggrediaris, & pœnitet eſſe induſtrios, ubi virtus non alget modo, ſed ne laudatur quidem etiam: tantum abeſt, ut præmiis ſuis gaudeat.

Fig. XVII.

[*d.* 10. *Decembr. A.* 1701. *Kiliâ Norimbergam Miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXXV.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Modo frangendi ſoleas ferreas, clavoſque & findendi Vitra, fiſſaque ſeu diffracta rurſus glutinandi.

DUm ante paucos annos Modernus Sereniſſimus Poloniæ Rex Venetiis hàc viennam tranſiret, fuit ingens de ejus corporis robore rumor factus, in ſpecie, quòd clavos ferreos, ſoleasque ferreas citra ullam

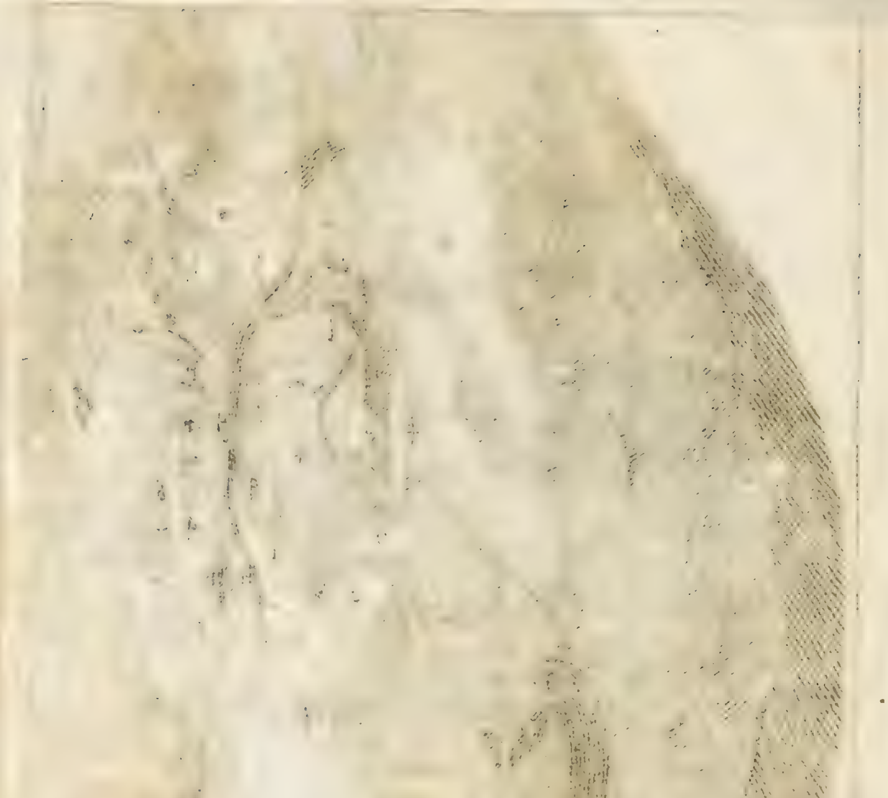
Fig. XVII. pag. 158

Fig I pag 159.

ullam difficultatem diffringere valeat. Id quod quidem & mihi ipſi videbatur nonnihil ſingularius: poſtquam autem ante biennium vidi idem ipſum à puſillo quodam Franco Maguntino hîc Labaci practicatum; conjecturavi eâdem arte & laudatum Sereniſſimum Poloniæ Regem uti ſolere, ipſâ autem adeo admirabili robore non pollere. Quid quid verò hoc ſit: memoratus juvenis de majoribus clavis vulgo Vorhnägl dictis aſſumere ſolebat, ejus utramque extremitatem forti linteamine, vel etiam obvio quocunque ſtrophiolo, ſed tamen latiore, obvolvebat, & adeo intorquebat, ut clavus amoto ſtrophiolo planè contortus viſus fuerit. Soleas ferreas equinas autem ſubinde etiam citra obvolutionem confirngebat. Vitra autem findebat, quâcunque figurâ libuit, eis fomitem vulgo Zünd-Strick/ aut Lunten qualibus milites in bello communiter ad incendendas ſuas bombardas utuntur, ignitum admovendo, jugiterque verſus vitrum inſufflando, progrediendoque qua lubuerat; & findebatur vitrum, ad votum, quâcumque figurâ lubebat. Taliaq; vitra divendebat in meros circulos diſciſſa. Continebant ſiquidem in ſe infuſos liquores, niſi autem rité tractabantur, ſe tractantes eis liquoribus perfundebant. Glutinabat verò eadem, vel aliàs diffracta vitra diſſoluendo Collam piſcis in ſpiritu vini ad ignitas aliquot prunas, eâque fragmentorum extremitates intincto cultro perliniebat, componebatq; eâ ratione, quâ ante diffractionem conjuncta fuêre. Et uniebantur tam firmiter, ac ſi diffracta nunquam fuiſſent, retentis tamen cicatricibus. Ducebat quidem eadem vitra etiam in fila, & quidem mediante ungulâ cabalinâ, qualiter tamen, penetrare non potui.

(*Labaco d. 20. Decembr. A.* 1701. *Auguſtam Vind. miſſæ.*)

SCHOLIUM.

Confer. *Ephemeridum harum Dec. 1. Ann. 1. obſ. 98.* ubi de generoſo quodam Barone Sileſio beatus noſter *D. Sachſius* refert, eum tam inſignis roboris fuiſſe, ut ferreas equorum ſoleas, & ſolidos Imperiales ſola manu rumperet; id quod etiam de Nobili aliquo Curlando Nob. noſter *D. Lentilius Dec. II. Ann. 10. app. pag. 58.* memorat. Quendam nonminus funambulum Venetum *Joh. Wierus lib. 1. de præſtig. dæm. cap. 18.* producit, qui tres clavos ferreos, digiti auricularis craſſitudine, manibus

nibus ſudario involutis, ſimul contorquere poterat. In quibus omnibus non tantùm inſigne tendinum robur & firmitatem, ſed non minimam etiam in tractando dexteritatem concurriſſe exiſtimo. (*Luc. Schrōck.*)

OBSERVATIO LXXXVI.

Dn. D. LUCÆ SCHROECKII.

De Aphonia Singulari.

ANni jam elapſi ſunt plures quàm viginti, quando Nobiliſſima Matrona uterum prima vice gerens, una cum Socru ſua in forum exſpatiata, cum alia inter edulia venum expoſita Cyprinum elegantem, quem ob maculas aureolas noſtri Carpionem ſpecularem, einen Spiegel-Karpffen/ nominant, conſpexiſſet, magna eundem emendi cupiditate adfecta, quo minus tamen id faceret, à Socru, dedecori id ſibi fore rata, impedita, ſicque domum triſtis reverſa fuit; ubi varie & delicate in cibum paratos alios Cyprinos à Socru quidem adpoſitos habuit, ex quadam tamen animi impotentia, triſtitia & indignatione edere pertinaciter renuit. Accidit verò ut poſt aliquot menſes juſto tempore puellam ſanam & nulla labe deformatam pareret, in qua loquelam, linguæ motu quidem libero, deficere ſucceſſu temporis obſervatum fuit: id quod denegato Cyprini expetiti eſui imputatum poſtmodum ab amicis fuit; cum piſces mutos eſſe experientia teſtetur. Et ſane in proverbium, piſce magis mutum eſſe, jamdudum abiit; qua de re *Deſid. Eraſmus* in *chil. 1. cent. 5. adag.* 29. legi poteſt. Cauſa hujus rei communiter in linguam & pulmones rejiciunt, quibus piſces d.ſtitui nonnulli credunt; licet alii non omnes lingua carere, aut ſaltem analogum quid poſſidere, quin & branchias pulmonum vices ſupplere, atque nonnullos etiam ſonum ſtridoremque aliquem emittere moneant; qua de materia agunt *Ephemerides noſtræ dec. 1. Ann. 9. obſ. 176. Nicol. Steno in anatome canis carchar. Carol. Fracaſſatus exerc. epiſt. de lingu. & cerebr. Rob. Boyle de vi aëris elaſt. exper. 41. Paul. Neucrantius cap. 4. de hareng & citatus Eraſmus.* Quidquid ſit Phantaſiam maternam, ex fruſtrato Cyprini expetiti eſu contriſtatam & exacerbatam, aphoniæ memoratæ anſam dediſſe, tum cura ſubſecuta, tum alterum, quod jam dabo, exemplum confirmare videntur: In vicina nempe Imperiali Civitate, Kaufbayern, ante plures abhinc annos Civis cujusdam uxor gravida, pariter piſcem aliquem oculis obverſantem comedenti cupidine inflammata, præ pudore tamen celare

adpe-

adpetitum hunc malüerat, quæ & ipſa poſtea puellum peperit, quem mutum eſſe ætas ſuccreſcens docuerat: Ille itaque cum novennis jam eſſet, atque patrem extra urbem piſcatus gratia euntem comitaretur, truttam circiter libralem, quam hamo captam pater, plurium capturæ operam daturus, ipſi cuſtodiendam tradiderat, magno ardore adpetens, præmorſo primum vivæ capite, totam dein dentibus dilaceratam devoraverat, patrique id cum ſtupore ſpectanti, & quid feciſſet, interroganti, rupto linguæ repagulo, reſponderat: *guter Fiſch* (bonus piſcis) & mox *eſſen* (edere) ſicque liberiorem loquelam nactus planè convaluerat, Id quod cum præfatæ Nobiliſſimæ Matronæ relatum eſſet à quæ ex matre hujus pueri, tum vidua, & noſtra in Urbe, puerperis miniſtrando vitæ ſuæ adminicula quærente, rei certitudinem percepiſſet, in ipſamet filiola dum quadrienni, ſimile experimentum facere, non tantum ab amicarum cætu, ſed imprimis à dicta femina perſuaderi ſibi paſſa eſt; quæ ideo tres fundulos majores vivos in aqua pelvi immiſſa puellæ oculis expoſuit, quos ipſa conſpiciens, neque à præſenti mulierum corona (quæ diſſimulando obliquis tantum oculis actiones puellæ intuebatur,) ſe obſervari rata, magna cum aviditate piſciculum unum poſt alterum ex aqua venari, capitibusque eorum demorſis, reliquum etiam corpus dentibus comminuere ac deglutire ſuſtinuit; atque paulò poſt magno conatu adhibito, aliqua verba proferre incepit, ſicque ſenſim magis magisque loqui perrexit, in hunc uſque diem ſine remora loqui apta; niſi quod nonnihil tardiuſcule, vel quaſi aliqua cum pigritie ſuos ſermones proferat. Qua ratione verò phantaſia materna hîc in fœtum operata fuerit, ego quidem non capio, cum de aphonia piſcium deſideratorum nec huic nec illi matri cogitatio ſupervenerit, quæ ſpiritum in nervos recurrentes, quos voci efformandæ potiſſimum inſervire conſtat, influxum ſufflaminare in fœtû potuiſſet. Sicuti autem nervis modo dictis aliquam labem fuiſſe impreſſam, ex eventu ſatis eluceſcit, ita vivi piſcis adſpectus in ſpiritibus, ideam maternam olim conceptam & quaſi ſopitam adhuc conſervantibus, eam reſuſcitare, eosdemque in motum vehementiorem concitare, atque ut violentiori impetu repagula nervorum penetrare valerent, impellere potuit, ut ita libere deinceps influere, atque ſuum in vocibus formandis obire officium inceperint. Cæterum quod multi Viri clariſſimi de mirandis gravidarum imaginationis effectibus candide fatentur, multa admodum in ea re obſcura nec ſatis explorata haberi, id de præſenti Caſû, utpote plures, quam alia ſimilia exempla, obſcuritates continente pronunccire eo minus dedecori eſſe debet,

OBSERVATIO LXXXVII.

Dn. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

De Cranii depreſſione per Cataplaſma ex Herbis aromaticis curata.

ANno 1700. Menſe Octobris Adoleſcens quidam 15. annorum à Domino ſuo graviter ita percutiebatur Calceó, ut inde Depreſſio Cranii in Bregmate ſiniſtro, in peripheria inſtar Imperialis, cum ſymptomatibus gravioribus, v. g. delirio, vomitu, febre, &c. ſubſequeretur. Quare ſtatim in principio ſequens ordinavi Cataplaſma, ex H. Roſmar. Origan. Baſilic. Abſinth. Salv. Serpill. & Cent. min. paratum, quod in Vino coctum calidè continua ſerie applicandum curavi, quô factô intra triduum felici cum ſucceſſu prorſus evanuit dicta depreſſio. Id quod ex ea ratione factum fuiſſe reor, quòd per applicationem Cataplaſmatis calidioris vis aëris elaſtica interna facta fuerit major, adeò ut deinceps potens fuerit reprimere depreſſam Cranii particulam.

OBSERVATIO LXXXVIII.

Dn. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII.

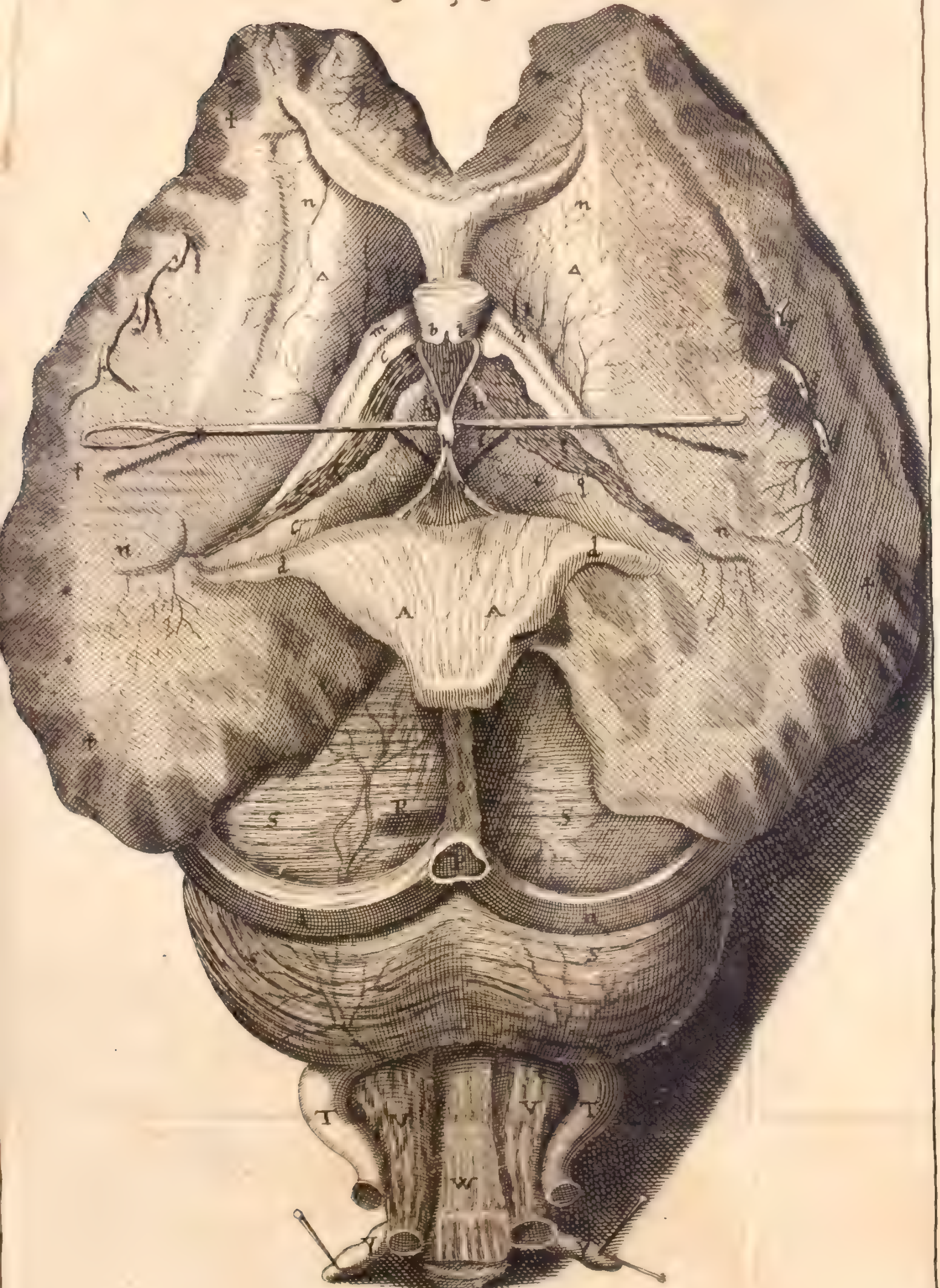
De Infantè Tuſſi convulſiva ex dentitione difficili per IX. Hebdomadas laborante.

ANnô 1700. Menſe Novembris infans unius anni tanta atrocitate tuſſi corripiebatur, ut ſæpiùs per horæ ſemi-quadrantem reſpiratio ceſſaverit, & licèt huic tuſſi enormiori Remedia generoſiſſima exhiberentur, tamen omnis labor erat inanis. Hinc elapſô IX. ſeptimanarum ſpatiô, conſpiciebantur VIII. dentes, qui intra dictum tempus erupêre, quô factô Tuſſis evanuit prorſus. Hujus mali atrocioris cauſa quærenda eſt in motu dentium Nervulos in alveolis maxillarum vellicantium.

(Lipſiâ Auguſtam Vindelicorum d. 14. Januarii A. 1702. miſſæ.)

OBSER-

Fig: V pag: 162

OBSERVATIO LXXXIX.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Calculo Cordis in Hydropico.

VIr juvenis XXV. annorum ſub Muſarum vexillo ſtrenuus miles, à pueritia Phthiſicorum faciem ac corporis habitum præ ſe ferens, creſcentibus annis creverat & malum; tanquam perpetuus comes, cui adhuc Aſthma ſeſe aſſociabat, ab adhibitis tamen appropriatis remediis inducias agebat, quibus quoque hoſtis irruentis vis refracta ac imminuta erat, ut aliquandiu ab omni morborum genere liber eſſe videretur, literis aſſiduè incumbebat, omniaque negotia absque ullo impedimento perficiebat; diætam tamen, quæ alias ipſi curæ cordique eſſe debebat, ac ſtrictè obſervanda fuiſſet, neglexit, nonnunquam Baccho nimiùm litavit, unde Aſthma recurrit cum cachexia totius corporis, laſſitudine omnium membrorum, quæ omnia ſanguinis ſputum excipiebat, mox & cordis palpitatio, Ægro Medici opem impenſè imploranti, Medicamenta propinata ſunt. Malum ſublationem ſui & reconvaleſcentiam nonnunquam mentiebatur, ſæpius enim levamen percepit, reſpiratio facilius proceſſit, cordis palpitatio aliqualiter ceſſavit, Hæmoptyſis imminuta fuit. Sed ecce! ſcintilla ſub cineribus latitans mox in flammam erupit. Malum enim non ſolùm in pectore reſidebat, ſed totum corpus in conſenſum trahebat, facies pallida, tumefacta & deformis planè reddita eſt, Abdomen magnus aquarum confluxus occupabat, ſcrotum appenſum non minùs eadem labe infectum prominebat, maculis rubris ac puſtulis conſitum, quæ ab Epithematibus, aliisque adhibitis medicamentis aliquando planè evanuerunt; Pedes in immenſam molem creſcebant; Urina quoad colorem variabat, mox lixivioſa, mox intenſè rubra apparebat, illiusque excretio interdum copioſa, interdum verò planè ſuppreſſa erat, adeoque aquæ abdominis de die in diem majus incrementum ſumebant, ut ſeſe vix ampliùs movere potuerit Æger; Aqua è pedum poris in magna quantitate effluens, ſtragulas ſubſtratas permeavit, cordis palpitatio, anhelitus difficillimus continuârunt, omnemque pharmacorum propinatorum optatum effectum eluſerunt, ſitis nullis hauſtis potionibus extingui potuit, vigiliæ erant continuæ, usque dum animam acturus ſomno perpetuo ſeſe dediſſet.

Pectus Cadaveris defuncti, quanquam ægrè annuentibus Parentibus, ad morbi ac mortis verum fontem adeundum, & perſcrutandum præſente Excellentiſſimo Dn. D. Hottingero P. P. aperuimus, ulterius verò proper nimiam aquarum collectionem, ipſiusque effuſionem, & ſubſequentem incommoditatem pergere non licuit; contenti ergò in pectoris inſpectione, quòd ſequentia ſatis notatu digna recondita prodiderat,

Sterno aperto & remoto pulmones & cor liquori copioſo cruore tincto innatantia conſpiciebantur, absque tamen inſigni fœtore.

Subſtantia Pulmonis ſiniſtri lateris, planè putrida, facilè in viſcoſitatem ac mucoſitatem ſolubilis animadvertebatur. Alterum latus, dextrum ſcilicet, ſpermatis ranarum inſtar punctis nigricantibus dinſtictum, materiâque purulentâ repletum erat.

Pericardîum totum pulmonum parenchyma magnitudine æquabat, pulmones vicinos in utrumque latus, quam maximè premebat, & potius corium denſum, ſcalpello non facilè cedens dixeris, quam ſubtilem aliquam ac tenuem membranulam in ſanis aliàs reperiundam. Quin & ſterno firmiſſimè adnexum, & ſic ablato omnis mediaſtini veſtigio cum diaphragmate continuum, difficileque ab eo ſeparabile erat. Ex hoc diſsecto Menſura una hujus liquoris in cavo thoracis obſervati occurrebat.

Ipſum cor admirandæ magnitudinis, imò ferè cor bovis etiam ſuperans, in conſpectum veniebat, flaccidum planè, omni pinguedine orbatum, nec dexter ventriculus à ſiniſtro tactu diſtingui potuit, hinc inde foveolæ quaſi exeſæ ac laceratæ conſpicuæ erant. Auriculæ cum præfata prægrandi mole cordis ſatis benè correſpondebant. Dextrum ventriculum vix ſcalpello aperire potui, hæſitans, quodnam obſtaculum id impediret, inſiſtenti autem ulterius, ecce! loco valvularum tricuspidalium, magna congeries lapillorum candidorum folliculis incluſorum, inſignis duritiei aderat, qui exempti pondus ʒj. excedebant. Porrò idem hîc dexter cordis ventrîculus polypum ingentem, ac longè ſeſe extendentem întra ſuî cavitatem condebat. Ejusdem generis lapilli in ſiniſtro cordis ventriculo in arteriæ pulmonalis principio, ſeu valvulis ſemilunaribus, non tamen in tanta quantitate hoſpitabantur.

Diaphragma ob maximam aquarum in abdomine colluviem, illud ſurſum premendo, medium ferè thoracis occupabat, certiſſimum indicium permoleſti Aſthmatis à levi motu, maximè per acclivia facti in immenſum aucti.

OBSER-

Fig: VI. pag: 163

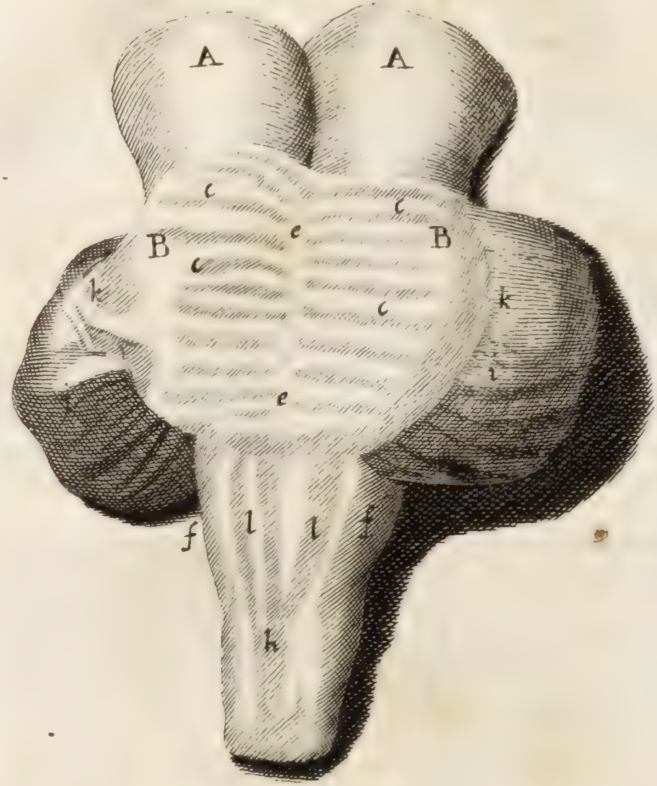
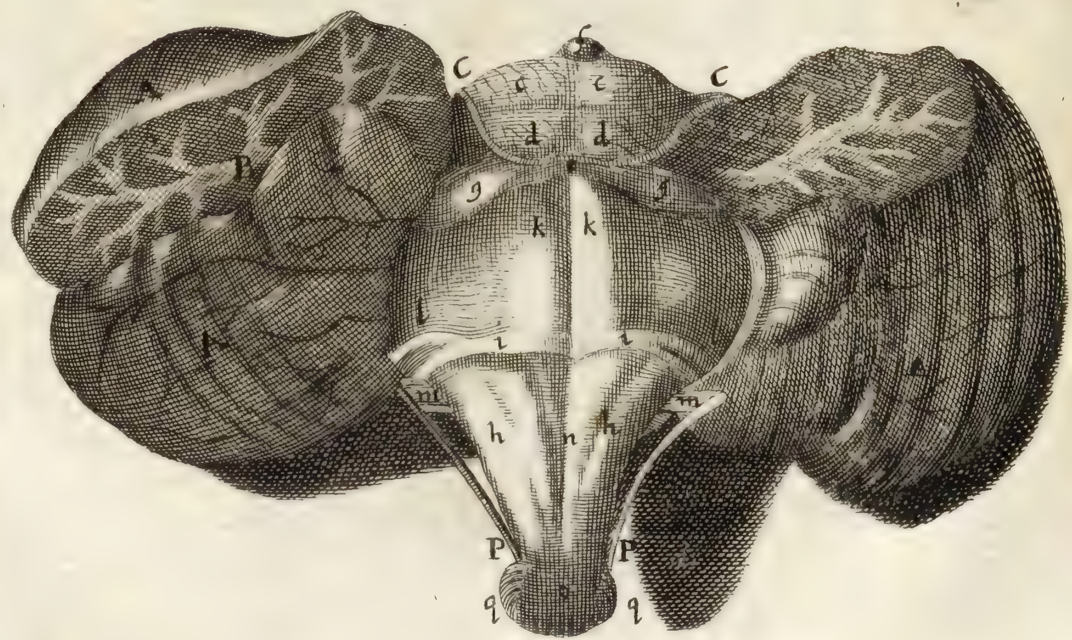

Fig: VII. pag: 164.

X. App.

OBSERVATIO XC.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Urinæ Suppreſione à Calculo poſt ſextùm diem, ſoluta

VIr Nobilis Septuaginta ſeptem annos natus, à multis, jam annis calculorum torturam periodicè expertus eſt, ita tamen, ut per aliquot nonnunquam menſes liber ac immunis ab iis, vixerit: Cruciatus eum invadentes aliâs, intra unum alterumve diem, excretione lapilli minoris grani unius vel duorum terminabantur, âque doloribus liberabatur. Sed ætate creſcente, ſenioque ingraveſcente, vires quotidie magis magisque imminuuntur, debilitates augentur, hinc morbos & ſymptomata non ampliùs tantâ celeritate ſuperari ac debellari poſſe, nemo mirabitur. Noſter hic per plures annos doloribus calculi, uti dictum, exercitatiſſimus Æger, die 23. Junii 1701 lancinationes in Hypogaſtrica regione percepit, Urina ferè planè ſuppreſſa erat, exſtillantibus tantùm nonnullis guttulis; Adhibita fuêre primò moderatè diuretica ac lithontriptica dicta, ſed eâdem nocte tranſitus urinæ planè erat denegatus, ac urina per ſex dierum decurſum ſuppreſſa manebat, ut ne guttam quidem illîus reddere potuerit, niſi quarto, ſeu 27. die Junii, duas vel tres guttulas materiæ ſanguineæ ac purulentæ, dolores ferè nullos per totum hoc ſpatium ſenſit, nec ſomno planè carebat, alvus conſtipata erat. Fluctuationes quoque inſtar aquarum in abdomine effuſarum animadvertit, vomitus aſſumtorum, etiam juſculorum aderat. Omnis generis remedia, etiam fortiora Urinam provocantia, calculos imminuentia aſſumpſit, ſed omnia incaſſum erant. Ab injectis Clyſteribus materiam viſcidam, mucoſam excernebat. Unguenta exterius lumbis, Hypogaſtrio, Inguini, &c. inuncta, ne hilum quidem proficiebant; ſemicupia. Sacculi lacti incocti eodem ſucceſſu applicabantur, tandem nauſeam ac faſtidium contra omnia remedia contrahebat die 29. qui erat ſextus à ſuppreſſione, inſiſtenti, ac aliis medicamentis porrò non macerandum eſſe promittenti, tandem petitioni noſtræ cedit, decoctum ſequens optato ſucceſſu præſcripſi.

 ℞. Rad.

℞. Rad V Aperient ℥ß. Alth. ℥iij. Liquirit. ℥ij. Sem. Malv. Alth. Alkekeng an ℥ij. Violar ℥i. cicer rubr. ℥ß Sebeſt. Fic. an. N. 7. Hord. integr Mß. Lumbric terr. ſt. ℥ij M incíſa & contuſa coquantur in Aq. Fontan. Mjß. de quo ſingulis bihoriis hauſtum ℥ij. ſumpſit. cùm eodem manè vix bis aſſumpſiſſet, poſt meridiem ℥ß. urinæ mucoſæ ſolvit. Lætum hunc nuntium Ægro indicanti, frequentem Apozematis prædicti continuationem ipſi injungo, qui horâ quartâ veſpertinâ ſummo horrore febrili per unius horæ ſpatium correptus, in tibia dextra Eryſipelas concomitantibus doloribus vidit Noctu non ſine ſummo levamine multum urinæ egeſſit, Die 30. Manè horâ octavâ, effluentem unius Menſuræ urinam calculus echinatus anguloſus, fractus quaſi gr. iij. pondere, cum cruore ſequitur, doloribus tamen non planè evaneſcentibus, lancinationibus ſæpius recurrentibus; Uſui Decocti ſupra nominati inſiſtens, veſperi majorẽ lapillum granor. v. Scilicet, cum magna urinæ quantitate excernit, noctemque exoptatam ac quietam transegiſſet, niſi ſemper ob urinæ ſtimulationem ac profluvium excitatus fuiſſet. Sequentibus diebus 1. & 2. Julii benè iterum ſeſe habuit, niſi quod ob repentinam aquarum evacuationem nonnullæ artuum ac corporis imbecillitates permanſerint; Eodem die veſperi calculus gr x. vel xij per Virgam, aſſ ciante ſe. Urinâ non ſine tormentis exiverat, ab eoque momento omni dolore ac incommoditate liber degit, & vires pro ratione ætatis decrepitæ roborantibus ac confortanribus reſtitutæ ſunt, Ereſipelas evanuit, ſicque priſtinâ ſanitate gaudebat.

OBSERVATIO XCI.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

A Mercurio intempeſtivé aſſumptô poſt biennium exorta febris maligna Ptyaliſmo ſoluta.

MUlier Nobilis annum XXXIX. agens, quinque Liberorum mater, corpore magno ac obeſo prædita, Saccharatis ac alimentis minùs congruis aſſuefacta, â quorum uſu, imò veriùs abuſu, maſſam ſanguineam ſalſam, acrem, ſcorbuticam reddidit, prædictæ conſtitutionis teſtes erant gingivæ tumentes ac cruentæ, manus pſorâ ſiccâ, ſeu potius Herpete miliari infectæ &c. Ad hanc manus deformitatem tollendam ac ſanandam,

dam, Medici conſulti interna ſanguinem purificantia, ſalſam iſtam ac ſcorbuticam colluviem educentia &c. ſuaſerunt, quæ etiam noſtra Ægra non immorigera lubens aſſumpſit, absque tamen accurata diætæ ordinariæ ſibi præſcriptæ obſervatione, imò ſanitatem, quàm Saccharata negligere maluit. Cùm ſuprà dicta non ex voto ſuccederent, malumque non planè extra peripheriam cutis manuum relegaretur, illa medicamentorum imbecillitatem, ac non ſufficientem ἐνέργειαν accuſans, omnibus Accedentibus, & mox hoc, mox illud, quàm abſurda hæc fuerint, commendantibus, aures patulas præbuit, omnium ſibi oblatorum ſine diſcrimine periculum fecit, ut plurimum interna ſprevit, contenta externis Unguentis, aliisq; oleoſis ſtrenuè manus læſas inunxiſſe. Sed nec hiſce proficientibus, Vetulæ cuidam, jactanti arcanum quoddam huic malo accommodatisſimum non obſtrepebat, imò ambabus ulnis conſilium amplexa pillulas propinatas ſemel iterumque deglutivit, ipſarum effectum, ſummo cum deſiderio exſpectans, tertio vel quarto die, loqui, commedere, ob linguam nimiùm tumefactam, ac os deformatum, neſciens Puſilanimis Vetulam accerſit, quæ optimum ſucceſſum ſpondet, ac animum ipſi de novo injicit. Patientisſimam ſequenti die ptyaliſmus ac nimius ſputi fluxus prehendit, cùm verò abinde ſummè debilis facta eſſet, petit Medicum, cui caſum fideliter enarrat, Medicus ſtatim videt Mercurialia nimis intempeſtivè ac ſiniſtrè fuiſse adhibita; Ægræ perterritæ calorem maximè atque quietem commendavit, & putatitium illud Mercuriale Arcanum ſanitatis cupidisſimæ ac adſtantibus patefecit. Ægra uti monebatur quieti atque calori ſeſe dat, ſaliva per octiduum copioſiſsmè exſtillat; Poſtquam hoc temporis octiduanum ſpatium effluxit excretio hæc, ſubſtitit, remanente totius Corporis imbecillitate, manibusque eâdem fœdâ labe infectis, unde cautiùs in poſterum mercari didicit. Vires ac quodammodo priſtinam ſanitatem à Medico ab adhibitis roborantibus iterum impetravit; Pruriginoſa illa manuum proles ſæpius oculos fugit, & recesſiſſe videbatur præſertim æſtivo tempore, ſed autumno accedente iterum præſto facta eſt. Balnea dulcia, Thermæ Badenſes inducias etiam fecerunt, non diu autem hoſte quietato. Tandem exacto à recenſita ſalivationis tortura biennio, die 2. Septembris 1700. prægreſſo ſummo horrore febrili, corripitur Febri Catatrhali, degenerante in malignam, æſtus aderat intenſisſimus, cum ſumma cephalalgia, ſiti ardentisſima, præcordiorum anguſtia, Urina intenſè rubeſcens clara erat, noctes inquietas egit, V. S. in brachio adminiſtrata nonnullam opem tulit. Septimo ab invaſione die delirium, ſed per intervalla remittens, acceſſerat,

rat, remediis tamen ad artis regulas accommodatis non neglectis, nocte ſubſequenti auctum & ſine intermiſſione continuum, ad nonum usque diem ſeſe extendebat, quo Furibunda quaſi & omnis generis remedia & juſcula, non niſi vi infuſa, reſpuerat; Epithemata ex fermento, Aceto Rutac. &c. Calcibus pedum impoſita, intra paucum temporis decurſum arida reddita ſunt. Fauces blenna viſcida, mucoſa, ac ferè nullis inſtrumentis ac gargariſmatibus cedens obſidebat, absq; tamen ulla inflammatione; Decimo die, quanquam maxime debilis, paulò iterum ad ſe rediens, ſummam ariditatem oris, ac ſitim accuſabat, gargariſma aliquandiu in ore detentum, ſputi effluvium non ſine magno levamine ſequitur, & fonticuli ſalivales poſtmodum copioſas ſeroſitates amandabant, illud quod criſeos indicium eſſe ſtatim autumavi, nec impediendum ſtatui, quod & eventus comprobavit. Somnus eam obruens Salivæ exſtillationem retardavit, ſtatimq; delirium eam corripuerat, expergefacta, non citò iterum mentis compos facta eſt, ſed oris collutione, ac hanc concomitante ſalivâ, Ægra oblita eſt præteritorum, delirium ab eâ ablatum eſt; Id tamen per aliquot vices recurrebat, usq; dum per biduum copioſiſſimam ſalivam, ac ſi de novo Mercurium aſſumpſiſſet, (haud procul erravero, omnem ſi culpam Mercurio ante biennium aſſumpto, tamque diu in corpore latitanti attribuero) excreviſſet, materiâque malignâ ita eliminatâ, reconvaleſcentiam, medicamentis ſcopo huic ſatis-facientibus adjuvantibus, ac omni ope pretioſiſſimam ſanitatem poſtliminio iterum acquiſivit.

[*Tiguro Auguſtam Vind. d. 28. Januar. An. 1702. miſſæ.*]

OBSERVATIO XCII.

Dn. D. JOHANNIS BENEDICTI GRUNDELII.

De Napello, Bella donna Cluſii & Ranunculo hortenſi.

QUantum damnum mortalibus napellus afferat, omnibus in re Medica aliqualiter peritis abundè conſtat; de antidotis tamen & alexipharmacis ſpecificis variè à variis diſcurritur, quibus & meas obſervatiunculas addere volui.

In

In montibus giganteis Sileſiæ (in quibus olim famoſum illud ſpectrum Rübenzahl / cum accolis & incolis lepidas produxit comœdias) copioſè progerminat napellus; Contigit ibidem meo tempore, quòd quædam virgo cum parentibus ſuis per dictos montes iter faceret, quæ viſo napello, ob colorem valdè pulchrum, aliquot flores decerpſit, & aliquamdiu in manibus tenuit, unde paulatim anxietates, debilitates, & dum vicinum diverſorium ingredi coguntur, animi deliquia ſecuta ſunt.

Parentes cauſam horum ſymptomatum ignorantes, Cauponi proponunt filiæ anteà ſaniſſimæ ſubitaneum affectum, & remedium poſtulant; Caupo ſimiles caſus ſæpius expertus, viſo napello, illi tanquam pandoræ omnium malorum cauſam unicè adſcribens, promittit alexipharmacum infallibile, & affert lac à capra recenter emulctum, quo hauſto, patiens paulatim reſtituitur, ità ut poſt aliquot horas ſaniſſima inceptum iter continuarè potuerit. Addit caupo tales caſus ſæpius ſe obſervaſſe, & ſemper lac feliciter adhibuiſſe, non tamen omne lac caprinum talem effectum dare, ſed ſolummodo illud à capris mulctum, quæ in mento quosdam proceſſus pendulos habent, vulgo: die Ziegen mit Glöckel. Putarem ego, hoc magis adſcribendum eſſe herbis & radicibus alexipharmacis copioſè ibidem progerminantibus, & à capra comeſtis: Prætereà lac quodcunque per ſe ad toxici corroſionem obtundendam valdè conducere, experientia docet. Hæc Obſervatio mihi ab oculato teſte Schneidenbergenſi relata eſt.

Notatu etiam dignum eſt, napellum è ſua terra in alienam, utpote novercâm plantatum, multum virium ſuarum amittere. Sic memini, Clariſſimum D. Doctorem Greiſſelium in Montibus Neo-ſtadienſibus, Auſtriam & Styriam ſeparantibus, venenoſam iſtam herbam decerpſiſſe, & vix per 5. minuta in manibus tenuiſſe unde protinus anxietates ſe inſinuârunt. Econtrà idem napellus ex iisdem montibus ad hortum botanicum Viennenſem, à D. Doctore Pileot fundatum, & ante obſidionem Turcicam ſatis cultum plantatus, indolem ſuam multùm mutavit, ità ut in manibus per 2. horas retentus, & calefactus nullum, damnum attulerit, prouti mecum alii botanici obſervarunt.

De bella donna Cluſii Pannonica, quadam ſpecie ſolani, in multis Styriæ locis creſcente, retulit mihi, Reverendus Frater Æmilianus Capucinus in Botanicis ſatis verſatus, quòd fauces adeò conſtringat,

ut deglutitio, & loqueia omnimodè impediantur, aceto autem acri aliquamdiu in ore retento, denuò reſtituantur, dixitque ſe præſente decoctum hujus ſolani cuidam vexationis gratiâ eſſe datum & ſimiles effectus produxiſſe, eòsque adhibito aceto ceſſâſſe.

Ranunculus hortenſis flore pleno miniato, omnis odoris expers, in noſtris hortis non adeò rarus, magisque ad viſum, quàm olfactum exhilarandum, eſt etiam toxico copioſo præditus.

Novi minoritam Pettovii, à me pro dolore capitis remedium petentem: Cùm autem in ſua cella ranunculos terræ impoſitos multos viderem, & eorum exhalationes cauſam hujus affectûs pronunciarem, ſuaſi ut amoverentur; quo facto omnis capitis dolor ſine ullo adhibito remedio diſparuit.

Chariſſima Domina mea affinis, Anna Conſtantia Perilluſtris Domini Franciſci Mülleri Vicecapitanei Generalatûs Varaſdinenſis lectiſſima conjux, pariter hoc toxicum experta fuit. Habebat nimirum olfactoriolum ex variis floribus, & etiam præfato ranunculo compoſitum, hoc veſtibus circa pectus acu affixit: dum aliquamdiu apud prandium poſteà ſederet, exortæ ſunt ipſi debilitates, anxietates, & capitis dolores, unde recordata illorum quæ de venenoſo hoc floſculo retuleram, abjecit olfactoriolum & paulatim ab omnibus ſymptomatibus liberata, cum appetitu ſumſit prandium. Illuſtriſſimus Dominus, Dominus Baro Figger, Colonellus Cæſareus, invitatus hoſpes, nolebat fidem dare, ſub tam pulchro flore tantum venenum exiſtere poſſe, reaſſumpſit itaq; olfactoriolum, manibus tenuit, & naribus admovit, ſenſitq; poſt paucum tempus eadem ſymptomata, unde & mihi & Dominæ meæ affini firmiter credens, Toxium hoc in terram projecit, & paulò poſt ab omni morboſo inſultu liberatus eſt.

Idem hoc, aſt infeliciori exitu expertus eſt Marpurgi Perilluſtris Dominus, amicus meus ſingularis; Iſte elapſo anno in feſto Corporis Chriſti habuit ſub proceſſione ſolemni olfactoriolum ex ſimilibus ranunculis & paucis aliis floribus compoſitum, quod naribus aliquoties applicuit, & mox dolorem capitis, non tamen intenſum ſenſit; Poſt prandium autem dum hortum Capucinorum ingreditur, & olfactoriolum ſæpius manibus contrectando naribusque admovendo occupatur, derepente concidit dirâ epilepſiâ correptus, quam antea ſuâ vitâ nunquam paſſus fuerat.

Adhibita quidem fuerunt varia à me, & ab aliis Medicis celeberrimis, verùm fruſtrà: poſt duas ſeptimanas paroxyſmus rediit violentior, & cùm cachexia, podagra nodoſa, atrophia, & cephalæa etiam adeſſet, tandem in Auguſto, dum ego ad aliquem Comitem fueram evocatus, piè in Domino obiit.

(*Marpurgo Styriæ d. 8. Febr. An. 1702. Auguſtam Vind. miſſæ.*)

OBSERVATIO XCIII.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.

De Rore melleo vitioſo.

PLurima mille commoda, queis ros naturalis corpora ſublunaria perfundere manifeſtum eſt, Hiſtoria tam ſacra quam profana præconiis egregiis extollit. Ipſe patriarcha patriarchæ filio benedicens, DEUS, inquit, de rore cœli tibi largiatur, *Geneſ. c. 27. verſ. 28.* Ecquis vero varios uſus & commoda queis profani naturalium Scriptores rorem celebrant, nunc memoret? Sunt quippe qui ex rore præprimis Majali panaceas & ipſum lapidem Philoſophicum venantur. Sunt alii qui vim alvi ſolutivam ineſſe vel exinde probant, quoniam comedentia frondes & fructus rore madentes animalia ventrem ſibi fluere ſtatim experiuntur. Quare & brutis apprime gratus juxta illud Mantuani Poëtæ, ecclog. 8.

Frigida vix cœlo noctis diſceſſerat umbra,
Cum Ros in tenera pecori gratiſſimus herba eſt.

Alii dulciſſimum mel & mannam roris eſſe progeniem non obſcure monſtrant. Quin imò frumenta quævis, arbores & plantas deficientibus pluviis incrementa ſua rori debere experientia nos docet, ut plura jam non laudem. Sicut ergo commoda ros naturalis affert immenſa: ita præternaturalis & vitioſus multivarias noxas & incommoda tam animalis quam vegetabilis regni ſpeciebus affricare ſolet. Hujusmodi vitioſi roris (qualis nomine Rubiginis à phyſicis notatur) exemplum Excellentiſſimus Ramazzinus in diſſertatione ſua Dec. III. ann. IV. inſerta paragraph. 4. & 5. refert, ut alias differentias, queis à vitioſis roris qualitatibus velut epithetis variis ſignificare & diſtinguere ſolent ruricolæ noſtrates, hic & nunc ſilentii peplo involvam. Melleus quippe ros, à materia ſubdulci & glutinoſa arborum

ac fruticum frondibus imò frumentis ipſis adhærente, ſic dictus eſt, quem rudi penicillo delineabo: Hujus generis rorem annis præteritis obſervare licuit in his terris. Videlicet die quarto menſis Julii anni 1699. humor quidam ſaporis ſubdulcis & glutinoſæ naturæ in frumentis arborumque & fruticum frondibus viſebatur. Mellea hæc humiditas ſive Ros, grati quidem dulcisque ſaporis erat, ſed acrimoniam volatilem occultam quaſi ſubvelantis. Curioſi quippe qui primoribus labris deguſtaverant hunc rorem, ſingularem nauſeam & vomendi conatum ab eo ſentiebant. Nonnullis ulcuſcula labiorum ſuſcitaverat. Pauci qui diutius eô temporis momento in campis commorati fuerant, Febribus ardentibus corripiebantur. Imò qui nudis pedibus inceſſerant, ut ruricolæ ſolent, puſtulis & ulcuſculis pedum nigricantibus inde vexabantur. Ipſa vero frumenta quædam præprimis ſiliginis grana, quibus roralis ejusmodi lympha largius inhæſerat, mirum in modum notabantur corrupta, nigricantia ac monſtroſa. Qualia vulgus Mutterkorn appellat. Quamvis autem fertilioribus annis hujusmodi grana ſubinde notentur, adeò tamen anno dictô frequentia plurimis in agris, præſertim in vallibus & profundioribus locis ſitis per univerſam pene Thuringiam, imprimis in agro & territorio Erffurtenſi viſebantur, ut poſt hominum memoriam frequentiora nuſquam viſa ſint. Ab horum uſu locô cibi ordinarii, annô ſubſequente 1700. vix evitabili variis morbis epidemicis juniores æque quam robuſtæ ætatis homines affligebantur. De quibus in diſſertatione epiſtolari ad Magnif. Dominum Præſidem Acad. Cur. perſcripta & appendici hujus anni inſerta pluribus dictum. Similis conſiſtentiæ & ſaporis rorem, anno proximè finito 1701. notavimus, qui tamen cum vernali tempore contingeret, non æquè frumentis quam pomis & oleribus ſummè noxius erat, utpote qui verminoſa putredine ſeu ſeminio potius ſcatebat, quod maxima dictorum fructuum parti affricabat. Hinc aliquandiu poſt erucæ è vermibus illis natæ oleracea plurima depaſcebant: poma vero à rore verminoſo læſa vel decidebant immatura, vel matureſcebant verminoſa, vel ſapore amaricante & ingrato maxime nauſeoſa fiebant.

SCHOLIUM.

Rubiginem eſſe vaporem aëreum, craſſum & pinguem, frigore nocturno circa folia, flores, ramoſve arborum concretum, ſive etiam cum pluvia tenui, dum ſol ſplendet, depluente illuc delatum,

latum, uti plurimorum fert opinio, ita errare eos, qui eandem ex aëre delabi, edeoque cum rore convenire adſerunt, oculatiſſimus *Antonius Leevenbockius in Continuat. arcan. naturæ detector. epiſt.* 104. adſtruit, nihil aliud quàm incredibilem minimorum animalculorum, eorundemque ovulorum copiam eſſe, oſtendere laborat. Et ſanè vermiculorum pullulaginem alii etiam in ea ante ipſum deprehenderunt, atque inter noſtros Curioſos, præter Nob. *Dn. Autorem*, beatum *D. Joh. Mich. Febrium Tr. de Abſinth. pag.* 65. & Excell. *D. Chriſt. Frider. Garmannum in Oolog. curioſa*, Inprimis celeberr. *D. Joh. Conr. Brunnerus in Obſ.* 227. *Ephem. harum Dec. III. Ann.* 2. erudite de hac materia diſſerit. Quamvis autem eâ quandoque minimorum inſectorum & muſcularum copia in plantas irruere queat, quæ puncturis & morſicationibus ſuis easdem nativo ſucco orbare, acri ſaliva conſpurcare, eôque ipſo quaſi uſtulare valent, quò minus tamen exhalantes quandoque ex terræ gremio acres & nocivæ particulæ, frigore nocturno iterum ſe condenſare, verſus terram relabi, herbisque incumbere queant, nihil obſtare credo, quod vel obſervatus quandoque nebularum craſſarum fœtor ſatis arguit. Licet ex ipſis etiam vegetabilium poris turgens in ipſis ſuccus exſudare & rubiginem talem ſiſtere poſſit; quale quid in fraxino fieri, cujus ſuccus liquamen aliquod officinis pharmaceuticis, quod Manna vocatur, ſuppeditat, curioſus noſter *D. Paul. Bocconus* in *Muſ. phyſ. obſ.* 14. Docte oſtendit: hujusque vegetabilis ſucci gratia variorum inſectorum agmina allicere valet, quale quid Ticini An. 1628. contigiſſe *Johan. Chriſt. Magnenus exerc. de Manna cap.* 1. *§.* 3. refert, ubi mannam cum fraxini, quæ ante ſanctæ Crucis ædes umbram agebant, ſudarent, cantharides illuc tanta confluxerunt copia, ut aërem corrumperent, odoremque euntibus ad templum ſpargerent abominandum: Culicum etiam circa Calabrenſes fraxinos copiam intuitus *Chriſtophorus à Vega*, in eam venit ſententiam, ut à muſcis illis mannam generari, eſſeque vel earum excrementum vel vomitum, *lib. 2. de arte cur. ſect. 3. cap.* 11. crederet, refutatus tamen propterea à prædicto *Magneno cap.* 7. Unde non tantum à rore particulis impuris acribus gravido, ſed ab inſectis etiam ſale volatili cauſtico turgidis cereales fructus imbui, ſicque, dum humano generi in cibum veniunt, nocere poſſunt. Pluviam, quæ dum Sol ſplendet, delabitur, non ſemper, aut rarò rubiginem producere exiſtimo, quod etiam experientia teſtatur; vegetabilium tamen familiæ eandem quandoque fieri nocivam fieri non

 dubi-

dubito, ſi à radiis ſolaribus tenera eorum aliquorum corpuſcula flacceſcere priùs contigerit, unde nimirum guttulæ aqueæ, ubi ſuper ea depluerunt, ab eorundem radiorum calore excalefactæ fibras tenuiores quaſi excoquere & deſtruere, ſuccique contenti motum ſufflaminare valent.

(*L. Schröck.*)

OBSERVATIO XCIV.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.

De

Nebula ſingulari febris malignæ lethalis cauſa.

RArius equidem añuum ſpacium ſine nebulis inſalubribus & nonnunquam morborum epidemicorum cauſis præterlabitur. Id quod ſicut pluribus annis præteritis, ita nuper admodum anno ſcilicet 1700. exactius obſervavi, quando nebula triduana febrem catarrhalem cum contumaciſſima Tuſſi & ſymptomatibus aliis cauſabatur. De quibus prolixius in deſert. epiſtol. jam memorata dictum. Anno proximè finito tempore autumnali, nebulam notavi, in qua vel ambulantes vel fructus eô temporis momento matureſcentes à nebula illa conſpurcatos neque ſatis repurgatos, ſcilicet pruna Damaſcena, pyra hyberna, Uvas &c. comedentes, febre quadam ardente contumaci quidem non tamen facile lethali corripiebantur, de qua fortaſſe prolixius alibi dicam. Quemadmodum & reliquos morbos à nebulis ortos non æque lethiferos fuiſſe vidi. Enim verò febris maligna contagioſa & lethalis à nebula in finitimo nobis territorio Eisfeldenſi, quod Celſiſſimi Principis Electoris Moguntini Jurisdictionis eſt, forte obortâ, Eſchwegæ Haſſiæ oppido tria milliaria abhinc diſtante, notata: Nimirum viri ſeptem cæterum ſani atque robuſti partim cerdones partim ſutores, à nundinis Düngelſtadienſibus (eſt enim Düngelſtadium territorii Eisfeldenſis vicus) domum reverſi prope pagum Mertenfeld obviam habebant nebulam adeò tetrum odorem ſpirantem, ut per eandem ambulando, dictum factum dyſareſteſi quadam correpti, male habere cœperint. At illi nihiloſecius in itinere pergentes in patriam Eſchwegam puta, quo tendebant, moleſte perveniebant, jam jam ſenſu quodam gravativo ventriculi, cephalalgia, aliisque

aliisque ſymptomatibus vexati, viribus nimium proſtratis cubitum ire cogebantur: febre maligna (idjomate noſtro vocant die Haupt-Kranckheit) ſatis ſuperque ſe manifeſtante, quâ tandem omnes ac ſinguli intra quatuordecim dierum intervallum miſere periebant, variis medicamentis à præſentibus Medicis in uſum fruſtra vocatis. Neque contagii experserat malum, dum plures etiam domeſtici eodem moriebantur. Certe cum haud facile ſit naturam & cauſas nebularum forte obortarum rimari, utpote quæ vel pro mineralium, ſulphurearum, arſenicalium, & aliarum, vel aquarum paludoſarum & putridarum in terræ cryptis & antris contentarum vel rerum neſcio quarum quibus tellus hæc illa referta, diverſitate maxime variare poſſunt; ita curatio morborum ab iisdem natorum ſæpe difficilis.

(*Molbuſio d. 9. Febr. A.* 1702. *Auguſtam Vind. miſſæ.*)

OBSERVATIO XCV.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Ingenti & tragico effectu ab exili cauſa.

GEneroſus ac ob ſtrenuè geſtorum in nuperis bellis tam in Hungariâ quam Belgio famam Inclytus Heros, cujus nomini res ipſa parcere jubet, corporis conſtitutione alias ſatis firmâ ac validâ præditus, niſi quod incommoda, quibus vitæ genus bellicum indies expoſuerant, nonnihil fractâ, & debilitatâ arthritidi vagæ ſcorbuticæ ſubinde obnoxius redditus fuerit, poſtquam ab inſultu prædicti mali pauló ante octiduum forte reconvaluerat ac Aulam Regiam Conſiliorum bellicorum ergo quæ occaſione novorum motuum Gallicorum nimirum circa Moſam ac Rhenum ac Suecicorum in Curonia & Livonia tunc temporis maxime fervebant, rurſus frequentare cœperint, in dolorem lateris dextri coſtis ſpuriis circa Ilia latentem 2 menſis Decembris Anni præcedentis 1701. incidit, quem moderatum initio, ideo per biduum poſt habitum, ſed tandem cum nauſeâ, vomituritione ac febriculâ ingraveſcentem; unde quartâ demum die à meridiè, cum medicus Generoſæ illius familiæ Ordinarius, ſtatum mali prædictum exploro & animadverto, calculum doloris hujus ac reliquorum ſymptomatum cauſam judico ac indico, ac medicamenta

camenta quædam antinephritica ut & alia tam quæ ad nauſeam ſopiendam, quàm ad vomitum compeſcendum facere poſſent, malo averruncando aliàs ſatis apta & efficacia præſcribo, quibus nimis parcè nec juxta præſcriptum, quòd Generoſisſimus Dominus Patiens ad quævis pericula ſubeunda aliàs intrepidus, ad remedia pharmaceutica nimiopère nauſearet, uſurpatis, malum magis magisque ingraveſcit, accedentibus præter enumerata, per conſenſum adjacentium renibus & ureteri partium, colicis doloribus, febri ſatis evidente nec tamen nimis gravi, nauſeâ ac vomitus ſæpius moleſto ſimul continuante. Neglectis hâc ratione, ab ægro remediorum internorum uſum horrente, hactenus præſcriptis, ſequenti die alia interna gratiora ea præter externorum etiam & topicorum uſum, linimentorum nimirum, fomentorum enematum, tandem & balnei aquæ tepidæ herbis emollientibus & lenientibus medicatæ in ſubſidium voco, non ſine dolorum & moleſtiarum levamine ſed temporario, nec intentioni aut voto tam Ægri quam meo ſatisfacienti. Hactenus nullus adhuc urinæ defectius nec ſtranguria, licet parcior ejus eſſet proventus, eò minùs in conſiderationem veniens, quo magis Generoſus Dominus Æger ob vomitum ab aſſumtis crebriorem & moleſtiorem, ab omni ferè cibo potuque abſtinebat. Tertiò cùm accederem die, ab aſtantibus & ipſo quoq; Ægro percipio Chirurgum quendam Caſtrenſem ſatis naſutum, falcem ſæpius in alienam meſſem mittentem à Supremo Campi Duce ſubmiſſum, medicamentum ipſi propinaſſe purgans, quod cum apparens aliquod levamen attuliſſe videretur, applauſum haud invenerat, ſed ſuccedente paulò poſt ſuppresſione urinæ totali, dubiam mihi eventus ſpem faciebat, cum nullam ſubolfacere poſſem cauſam, cur dextri tantum lateris obſtructo â calculo uretere, alterius lateris ureter officium ſuum negaret, non veſica, licet poſtea cathetere etiam ſolicitata, ne guttam quidem lotii reddebat. Interea percrebeſcente jam de Generoſisſimi Domini Patientis morbo difficili æque ac periculoſo, & per totam nonſolum Aulam Regiam ſed metropolim ſparſa famâ, certatim opem offerentium & magna pollicientium advolabat turba: virtus enim ejus ſublimis & peculiaris candor demerendi & benè cum omnibus agendi ut prudentia ſic gloria amorem ipſi conciliaverat & affectum penè univerſalem.

Ut univerſi de illius conſervatione ſoliciti, ci partim ipſi, partim per alios opem conferre ſtuderent & conſilia quibus omnibus in ægro tanti momenti, meum non erat obniti. Accedebant itaque me tam inſcio quàm conſcio plures Medici & Medicaſtri. Ab ipſoque inſuper Serenisſimo

Rege

Rege de ſalute ſeu tam ſtrenui tamque benè meriti Ducis valdè ſolicito, miſſus ipſorum quoque Perſonæ Regiæ medicorum unus & alter. Itum tunc, ut in ejusmodi congresſibus, ubi quot capita, tot ut plurimum ſunt ſententiæ, asſolet, in diverſa ut ſuffragia, ſic judicia & conſilia. Aliis Calculũ equidem ſubeſſe non diffitentibus, & quidẽ ſatis magnum, quorum in numero me quoq; fuiſſe fateor; illum tamen omniũ illorũ ſymptomatum & præſertim ſuppresſionis illius ſeri invictæ occaſionẽ eſſe negantibus; Aliis colicam potius flatulentam dolorũ enormium fontem aſſerentibus; Aliis Arthritidem vagam ſcorbuticam per mataſtaſin in inteſtina delatam accuſantibus; Aliis inflammationem renum ſuſpicantibus; Aliis in valeſcente jam magis magisque morbo, ac labaſcente ob diutinam â victu ſufficiente abſtinentiam vigore, gangrænam ac ſphacelum ureterum hariolantibus, quorum tamen poſteriorum præſentiæ nulla in Ægro vivo ſufficientia ſigna, nec in exenterato poſt mortem ulla indicia apparuerunt. Poſtquam enim deficientibus ſenſim omnino viribus, ſuppreſſione urinæ decimũ 4tũ uſq; diem protractâ, placidâ morte 18. ejusdem menſis circa decimam nocturnam occubiuſſet, ſequenti die, aperto ejus abdomine valdè obeſo, nullum notabile in reliquis viſceribus vitium apparuit, omnia in ſitu naturali ac ſtatu, verum copioſisſimâ pinguedine ſtipata, omnia integra & illæſa, præter 1. ventriculum inanem & procul dubio ob frequentisſimos vomitus, tenuem ac flaccidum, omnibusque plicis interioris tunicæ deſtitutum, quòd aliàs Theophilorum Bibaculorum (quorum tamen é numero Beatus ille non fuerat) ventriculis ſolenne κριτήριον ſæpius in illorum ſectionibus deprehendi.

2. Renem utrumque paulò flaccidiorem debito, & quidem ſiniſtrum dextro aliquanto majorem neutrum tamen inflammationis, nedũ gangrænæ aut ſphaceli, non magis ac ureteres, nec aliûs vitii notabilis reos, niſi quod in utriusque ſubſtantia hinc inde pauci ſparſim, illique exigui latitarent calculi miliare forte ſemen aut papaveris proportione æquantes. In pelvi, ut & uretere ſiniſtro calami olorini forte capaci, præter ſerum loturæ carnis non abſimile, quo â pelvi ad veſicam usque turgebat, ne gry quidem ullius calculi aut ſabuli aut alterius obſtaculi, illum obturantis, aut contenta ab influxu in veſicam arcentis deprehenſum, præter conniventiam inſeritonis crica collum veſicæ. In uretere dextro, tres forte digitos â pelvi transverſos, exiguus ſatis calculus planus utroque latere, triquetrus quodammodo, nullis tamen angulis præditus, acumine nullâ ſcabritie notabili, tranſitum ſufflaminante aut difficilem reddente aſper hærebat, coloris è gilvo ſpadicei ejus quam Schema

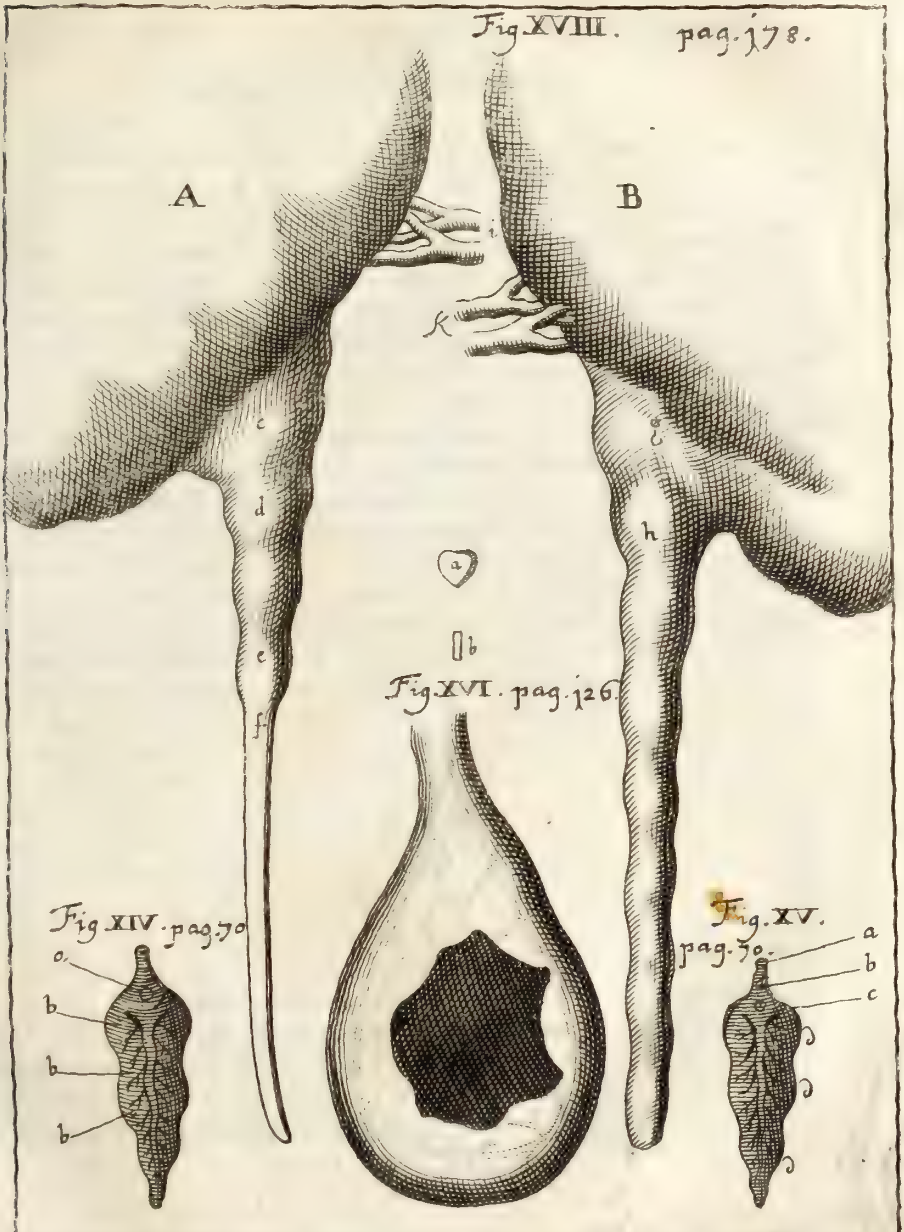
adjectum monſtrat, figuræ & magnitudinis, ac craſſi iei, quam linceæ adjectæ Lit. b. diſtantiâ ſuâ indicant. Ureteris dextri ſuperior pars à rene ſeu pelvi potius ad calculum uſque ſero ejusdem cum illo quod in ſiniſtro uretere continebatur, quâ colorem, quâ conſiſtentiam generis repleta ac aliquatenus erat diſtenta inferior connivens, exilis & flaccida, nullus illîc tumor, nullus rubor, nulla inflammatio, ne dum gangræna. 3. veſicam, cæterà uſque quaque ſanam nullo vel inflammationis vel ſiderationis ſive in externâ, ſive in internâ ſuperficie ſigno aut veſtigio comparente; verum fibris robuſtisſimis arctiſſimè contractam, internâ cavitate vix nucem juglandem paulò majorem aut ad ſummum ovum columbinum admittentem, ac ne guttam quidem urinæ continentem, ut mirari non immeritò ſubeat, cum ſiniſter ureter ad veſicam uſque ſero plenus eſſet, quæ illius ſeri ab ingreſſu aut influxu in veſicam excluſionis vera cauſa fuerit? Nec aliam niſi prædictam arctiſſimam veſicæ ac fibrarum illius contractionem video. Quæ verò hujus contractionis cauſa? Nî conſenſum ſtatueris cum uretere dextro, criſpaturâ ſuâ procul dubiò ſpasmodicâ dum in vivis eſſet, calculo tranſitum negante, illamque ſimul veſicæ communicante atque ad funeſtam fibrarum ſuarum, ac conſequenter etiam inſertionis illius, quæ inter tunicarum ejus duplicationem ſphincterem verſus transverſim fertur, ſiniſtri ureteris conſtrictionem ſic ſolicitante & poſt obitum etiam continuatâ quaſi ſyderatione perſeverante.

Explicatio notarum figuræ XVIII.

A. *Ren dexter*
c. *pelvis ſero turgens*
d. *Ureter dexter ſero diſtentus ac repletus ad calculum uſque.*
e. *Calculi in uretere dextro ſitus.*
f. *Reliqua ureteris dextri pars, ad veſicam uſque inanis ac flaccida ob ſpatii defectum curtata.*
i. *arteriæ & venæ emulgentes dextræ.*

B. *Ren ſiniſter.*
g. *pelvis ſiniſtri renis.*
h. *ureter ſiniſter à pelvi ad veſicam uſque ſero turgidus.*
k. *Arteriæ & venæ emulgentes ſiniſtræ.*

a. *calculi ex uretere exemti magnitudo & figura.*
b. *ejus craſſities.*

Fig. XVIII. pag. 178.
A
B
i
k
c
d
e
f
g
h
a
b
Fig. XVI. pag. 126.
Fig. XIV. pag. 70
o
b
b
b
Fig. XV.
pag. 70.
a
b
c

X

OBSERVATIO XCVI.
Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.
De Sudorè Moſchum redolente.

HUmores excrementitios ab aſſumtis variè alterari, nunc has nunc illas qualitates induere, ac tam quâ conſiſtentiam, quam præcipuè quâ colorem & odorem mutari haud inſolens eſt. Nam ut de urinâ ſ. v. taceam, quam ab alimentis ac eorum qualitatibus non minus ac à medicamentis diverſimodè variari notiſſimum, Sudorem quoque ab aſſumtis variè affici non ignotum: Ejus enim exempla plurima à viris curioſis obſervata & in Ephemerides relata haud pauca reperiantur, tam quâ conſiſtentiam, verbi gratia nunc arenoſam ſeu tartaream potiùs, nunc pinguem & oleoſam, de quibus Dec. 1. Ann. 2. Obſ. 19. Ubi D. Mollenbroccius prædicta ſudorum genera, non tantum ab aſſumtis ſic alterata ſed & ſpontè erumpentium ac nullâ manifeſtâ cauſâ præcedente mutatorum exempla producit varia. Talis oleſi nimirum ſudoris valdè notabile exemplum, ab affine meo Mercatore Gedanenſi mihi relatum, quid ipſe negotio interfuerat, hîc adducere haud abs re erit: Navigabat ille, ex Hiſpaniâ in Hollandiam reverſurus; Verùm procellâ vehementi & diuturna in longiſſimè disſita Oceani. Atlantici loca abreptâ ac rejectâ, vino Hiſpanico, pipere & oleo onuſtâ, navi, quod paucarum hebdomadum fore ſperarunt, in menſes plures extrahebatur iter. Undè cum navigantium haud exiguus eſſet numerus, commeatu, potu imprimis & potulentis, aquâ præſertim dulci ſenſim deficiente, dimenſum cuique diurnum aquæ loco deputare coactus fuit Navarchus, cyathum nimirum, ſeſcunciam continentem, unum olei, duosq; vini Hiſpanici ſingulis dietum tribuendo. Undè evadit, cùm piper, ne quie tum ob ſolis æſtum inflammaretur aut corrumperetur, quotidie ex uno navis loco in alium translocandum, ſicque eventilandum eſſet, idque ſine labore aſſiduo ac ſudore copioſo fieri non poſſet, ut oleo per poros cutis transſudante, induſiæ laborantium oleo imbuta, imò merum ferè oleum facta ſimulque piperis pulvere conſperſa, ipſi verò ſpectris quam hominibus quâ colorem ſimiliores redderentur, corpora verò ipſorum & præcipuè membra adeò agilia & flexilia facta, ut in glomum ferè convolvi potuiſſent. Meminerunt & alii

 vario-

variorum ſudorum , ſanguinis Liddelius Dec. 2. ann. 2. Obſ. 34. Paulinus cruenti , Dec. 2. ann. 64. append. Obſ. 37. Lactis. Idem Dec. 2. anni VI. in append. Obſerv. 18. Mellis idem ibid Obſerv. 25. Urinæ ibid Dec. anni VI. in app. Obſerv. 15. Quàm colorem , rubrum nimirum à vino rubro largiùs hauſto, ex obſerv. Bartholini obſ. V. cit. 19. ann. 2. dec. 1. qualis ſudoris ipſe quoque à largiori potu vini atro rubei, quem vulgo Alicantinum vocant, exemplum novi, vino illo à ſudore modico totam uti cutem ſic & induſium tingente. Miniatum ſub axillis , à Domino Johan. Mauritio Hoffmanno Dec. 2. ann. 3. obſ. 27. notatum. Violaceum dec. 2. ann. 5. inappendic. Dno. Paulino narrante. Viridem Eodem dec. 2. Anno 6. in append. obſ. 23. tradente. Cœruleum Dec. 1. ann. 6. obſ. 67. Croceum Dec. 2. ann. 4. obſ. 168. Quàm etiam quâ odorem , ut ab aſſumto ſæpiùs diaſcordio , allii tetricum , dec. 2. ann. 5. obſ. 3. rurſus D. Paulinus. Porraceum , tam quâ colorem, quam quâ odorem à porro copioſiùs comeſto in eâdem obſ. 17. append. quorum odorum natales aſſumtis extra controverſiam tribuendi ; Verùm ſuaveolentem & moſchi odorem æmulantem , absq; manifeſtâ cauſâ , obſervatum fuiſſe non memini. Talem tamen in amico ſtrictiſſimâ familiaritate mihi juncto non ſemel notavi. Qui , licet ſeptuagenario major , nullis deliciis aut cupediis , nullo vino , nec aromatis aut ſimilibus , quæ fragrantiam aliquam conciliare poſſent , niſi rariſſimè utatur , victu potiùs & potu tenui contentus , ſudoribus nocturnis ſæpiùs diffluit , ut induſia quandoque ob madorem mutare cogatur , ſatis alias , quâ reliqua, Gratiâ Divinâ , etiam ponè ſupra ætatem vegetæ conſtitutionis. Hujus induſia ſudore madentia ſi calori ſiccando exponantur, odorem moſchi ſatis ſuavem & fragrantem ſpirant.

(Berolino Auguſtam Vind. d. 21. Februar. Ann. 1702. miſſæ.)

OBSERVATIO XCVII.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Adamantis innoxia deglutitione.

JUvenis viginti annos habens , Artem Aurifabrorum addiſcendi cupidus , die 12. Julii 1700. Adamantem auro cingere , ac annulo inclu-

cludere in animo habebat. Aurum autem nondum ſatis adaptatum alveolumvè adhuc latiorem reddere ſtudens, ori Adamantem lentis minoris magnitudine aculeatum interea indidit, mentem magis ad aurum poliendum, quàm dictum Adamantem intendit, inopinatoque illum deglutit. Miſer Adamantis jacturam magis, quam periculum aliquod inde eventurum deplorans, Dominus verò ipſius, triſtiſſimè hoc quod contigit percipiens, ſummum periculum, ac ſi venenum pernitioſiſſimum & immedicabile hauſiſſet, ſubeſſe dixit, quo Juveni maximum timorem, ac ſi de vitâ ipſius actum eſſet, injecit. Timidiſſimo ex hac præconcepta opinione ſemimortuo bonum hauſtum Olei Olivarum propinarunt, absque tamen ullo effectu. Juvenis Adamantem prope ſcrobiculum cordis ſenſit, lancinationes leves, imò ipſo referente frigus aliquod, quod horrores, forſan magis ob metum mali, quam malum ipſum produxit. Hic me accedens totùm ſtatum quaſi lachrymabundus dicto modo enarrans, anxiè opem ac Conſilium petiit, quo animum ipſi iterum injeci, nihil mali inde futurum timendum eſſe ſpoſpondi, præterea Linctum ſequentem ſæpius de eo ſumendum commendavi. ℞. Ol. Amygd. d. ℥j. Succ. Citr. rec. ʒij. Theriac. Andr. ʒß. M. D. Sumpſit, ſed ſine ullo ſubſequente effectu, noctem perterritus inſomnem egit, mortis fauces ſemper apertas eſſe ſibi imaginatus eſt. Manè die 15. Tremulus easdem ac heſterno die querelas movit, omnem iterum metum ſed fruſtra excutere tentavi, Aliudvè Medicamentum propinavi, nimirum ℞. Pulv. Sang. Hirci. Sperm. Ceti. ad ℈j. Syr. Alth. Fernel. ℥ß. M. Strenuè præſcriptum lambit, ac circa veſperam nihil mali ampliùs ſenſit, lancinationes ac horrores evanuerunt, integreque reſtitutum ſe eſſe affirmabat, noctem ſomno largiſſimo transegit. Sequenti die 16. alvum ſolvit, fecibusq; permixtum Adamantem, ſicq; in ſtercore Theſaurum deprehendit, lætiſſimus ſtatim ædes noſtras convenit, putatitium illud pernitioſiſſimum venenum, Adamantem innuo, oſtendit, qui; ut antea commemoravi, lentis formam æquabat, eminente cuſpide armatus, eodem nitore, eâdem diaphaneitate, pulchritudine, &c. ac erat cùm intro ſumptus fuiſſet. Hinc planè iterum convaluit, ac munia ſua induſtriè obiit.

SCHOLIUM.

Antiquitas anxiè ſeſe circa quæſtionem: An Adamas venenum, & cauſa dyſenteriæ ſit? torſit multi affirmativam ratione & experientia,

entia, uti ferebant, freti, defendere non dubitarunt. Ex his *Abuali Ibn-Tſina. Canon. Medic. Libr. II. p. m. 58 Sant. Ardoyn. L. II. Phil. Camerar. Cent. I. Hor. Suc. C. VII. Joh. Anton. Menav. Hiſt. Turcic. L. II. C. 22. Aventin. L. VII. Annotat. Joh. Fernel de Part. Morb. & Symptomat. L. VI. C. X p. m. 313.*

Alii contrà Adamantem Venenum eſſe, & dyſenteriæ cauſam, non ſolum pernegant, ſed hunc potiùs pro Antidoto ac dyſenteriæ ſpecifico extollunt, cui ſententiæ ſeſe ſubſcribunt. *Plinius Hiſt. Natural. L. XXXVII C. 4. Garcias ab Horto L. I. Hiſt. Aromat. C. 47. Cardan. Contrad. Med. L. II. Tract. V. Contrad. 9. Joh. Anton. Saracen. in Comment. de Peſte C. VII. Bembus L. I. Hiſt. Venet. Zacut. Med. L. II. Obſ. 16. Andreas Cæſalpin. L. III. Spec. Med. C. 32. Anshel. Boet. d. Boot de Gemmis & Lapid. L. II. C IV. p. 124. Joh. de Laët de Gemmis & Lapid. L. I. C. I. p. 9. Sennertus L. III. P. II. S. II. C. VII. Q. II p. m. 185. & Lib. VI. P. VI. C. VII. p. m. 1076. Worm. Muſ. p. 103. Spiegel. L. III de Semitert. C. XIII. Ettmyl. Sch. dilucid. Mineral. p. m. 214. Cl. Tiling. Eph. Germ. D. II. Obſ. LIX. p. 106.* aliique plures.

Sed Recentiorum Practicorum monumenta, ſicco ut ajunt pede, hanc tanquam minoris momenti, & extra dubitationis aleam poſitam quæſtionem prætereunt. Solùm iis, unde majus emolumentum in morborum corpus noſtrum infeſtantium refractionem ac debellationem redundat, inhærent. Occaſione autem caſûs ſuperiùs producti, in evolutione nonnullorum Auctorum hanc rem tractantium, diverſa judicia hinc inde exſtantia contuli, meamque ἐπίκρισιν, ac ſententiam hunc in modum proponere conſtitui.

Adamantem per ſe & ſuâ naturâ nihil maligni, vel veneni in ſe condere, nemo forſitan Modernorum, quibus tanta lux veritatis ubique ſole meridiano ſplendidior apparet contradicet: Quamvis *Sennertus L. C.* manifeſtam quidem virtutem ac qualitatem venenum inducendi ipſi abdicat, ſed quandam occultam ac abſconditam, quæ demum ſeſe in ipſius reſolutione prodat, Si autem Adamantis natales, naturam, &c. propius conſideremus, certè eum nihil aliud eſſe, omnium Naturæ ſcrutatorum auctoritate patebit, quàm liquorem limpidiſſimum, tenuiſſimum, ac puriſſimum, qui in cavernis, vel aliis locis appropriatis collectus, in Cryſtalliformem maſſam duriſſimam, aquæ inſtar diaphanam concreſcat: Hanc veritatem Cryſtalli propriè dictæ & Cryſtalliſationes Chymicæ omnes publicè evincunt, fuſiusque in *diſſert.* noſtra *de Cryſtallis* produximus. Unde, quæſo!

quæſo ! Adamantes Cryſtallini tantam venenoſitatem ac deleteriam vim acquiſiverunt, certè hi liquores puriſſimi nihil ſecum tam abſurdi ac impuri vehunt; omnino quoque nobilitas, ſplendor, pelluciditas, diaphaneitas, imò & eorum pretium periret. Salvus ergò ac ab omni venefica virtute liber Adamas, gemmarum pretioſiſſimus, eſto. Adamanti firmiſſimam, ac pororum ipſius ſtrictiſſimam compagem, nemo denegabit, hinc nulla effluvia, neque Antidota, multò minùs lethifera ſperanda, ſed ut alius ſilex durior aſſumptus noſtrâ propoſitâ Hiſtoriâ teſte, eodem modo, nitore, pondere, ſubſtantiâ, &c. egeritur, ac erat deglutitus. Sed non inficias eundum, Adamantem craſſiusculè pulveriſatum, acuminatum, echinatum, ac plurimis ſpiculis rigidioribus armatum, ac intro devoratum, plicis ventriculi ac inteſtinorum ſeſe inſinuare, ac ab accedente continuo motu inteſtinorum periſtaltico lancinationes, tormina, &c. irritando ac vellicando, ut in ſæpius citata noſtra Hiſtoria videre eſt, producere poſſe, hinc quædam ſiniſtra ſymptomata non nunquam exſpectanda ſunt. Idem verò & à Vitris aſſumptis, Cryſtallis groſſo modo contuſis evenire poteſt, quanquam nihil venefici in ſeſe habeant. Optimè autem contritus ac pulveriſatus, acidum abſorbendo, &c. contrarium edet effectum, diarrhæam, dyſenteriam, &c. ut alia terrea ac lapidea ſiſtet ac inhibebit. Cujùsnam porrò qualitatis Adamas, An frigidus, vel calidus ſit, An dœmonem, ac omnia venena fuget, An Uxores legitimas exploret, An ſingulares vires teneat, aliaque plura hujus farinæ examinare animus heic non eſt, contenti ſolùm demonſtrâſſe: Adamantem ab omni veneni infamia, liberum ac immunem eſſe.

OBSERVATIO XCVIII.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Febrè in Tympanitidem deſinente feliciter curata.

VIr honeſtus C. B. quinquagenario major, cujus dextram Tibiam ulcus ſinuoſum per biennium occupabat, nonnunquam cicatrices admittebat, mox autem recruduerat, non ſine inceſſûs impedimento, tandem corpore internis purificato, ac levioribus ſolùm externis ſuperim-poſitis ulcuſculum optimè conſolidatum eſt. Unum,

&

& quod excurrit, annum, athleticè, ſed minùs diæteticè vixit, iræ ac Vino frena laxavit. Die 25. Martii 1701. Inſultus febriles, rigores, cum ſuperveniente ſummo calore ac ſiti intenſiſſima eum corripiunt, ſummam membrorum laſſitudinem perſenſit, ſomnus oculis ipſius ſe ſubtraxit, urina, quanquam ſat parca, at intenſè rubra, & cum copioſo ſedimento apparuit. Adhibita fuere Bezoardica, diuretica, &c. Intra triduum eum conveniens, ſymptomata ſuperiùs allegata, calor, ſitis, rigores febriles remiſſa ſunt, contrà abdomen Tympani inſtar expanſum, duriuſculum erat, ſcrotum caput infantis ſuperabat, Virga brachium æquabat, præſertim præputium mirè contortum, tumefactum & prominens erat, Femora ad Tibiam tantùm, ſed ad crepaturam usque inflata fuiſſe animadvertimus. Urina quidem prodibat, ſed non niſi vi retracto præputio. Aſcitem cum Tympanitide ſociatum præſentem eſſe ſtatim augurabar. Diureticorum carminativis mixtorum continuationem ſuaſi. Fotus externè ex Semin. Cumin. Stercor. Capril. Farin. Fabar. Cinerib. Sarment. &c. In vino & aqua coctos calidè ac ſæpiſſimè applicari mandavi. Mirum, quantum intra quatriduum monſtroſæ iſtæ intumeſcentiæ abdominis ac ſcroti detumuerint, Urina naturaliter, non copioſè tamen effluxit, dexter teſticulus intra abdomen, ſeu potius peritonei proceſſum ſeſe abſcondiderat, hinc expanſiones ac lancinationes excitatæ ſunt non leves, Præputium item ferè ſolùm ad ultimum usq; rebelle permanſit, quod Ungento Altheæ cum Balſ. Sulphur. & Ol. Cumin. illinivi ac debellavi, à quo & hoc malum herbam porrexit. Ita ut intra quatuordecim dies priſtinæ fuerit ſanitati ex integro reſtitutus. Sed

Non minor eſt Virtus, quàm quærere parta tueri.

Sanitatem hanc recuperatam omnibus nervis ac viribus ſartam tectamvè ſervare enitendum fuiſſet. Sed præteritorum oblitus eâdem ut antea chordâ oberravit. Minima quævis ſtomachum ipſi movebant. Vinum copioſius ac intempeſtivius ingurgitavit, &c.

OBSERVATIO XCIX.

Dn. D. JOH. HENRICI HOTTINGERI.

De Epilepſia in Febrem Acutam deſinente lethali in Eodem, cum ſubjuncta cadaveris defuncti Anatomia.

IDem hic Vir Die 29. Januarii 1702. per decem Menſium intercapedinem optimâ ſanitate perfruens, manè nullis prægreſſis indiciis, non

non horrore, frigore, aut Vertigine, ab Epilepſia repentina, fortiſſima, graviter in terram projicitur, ſpumam cum ſanguine copioſiſſimo per os ac nares impetuoſè excrevit, paroxyſmo iſto comitiali abſoluto quieti ſeſe dedit, expergefactus prægreſſorum immemor, nihil niſi dolorem capitis ac Epigaſtrii accuſabat; Intra Octo horarum ſpatium decies dicti inſultus recurrebant. Poſt meridiem ſtatum boni Viri tam depravatum ac periculoſum mihi annunciantibus Mixturam Ant-Epilepticam cochleatim ſumendam dedi, Vix bis vel ter eam deguſtavit, ne ſcintillam quidem prægreſſi mali Herculei ſenſit, ad quietem ſeſe compoſuit, adhuc ambulans, negotia domeſtica perficere tentavit, maximè tamen erat debilis, noctem ſequentem inſomnem ferè egit.

Die 30. Nonnulla Febris indicia acceſſerant, pulſus erat inæqualis ac celer, ſitis magna, cibos abhorruit, Urina Croceo-rubra & Clara, Adſtantes leve aliquod delirium animadverterunt. Potiunculam diaphoreticam ac alexipharmacam cum Apozemate, eidem ſcopo ſatisfacienti ordinavi. Quietem commendavi, vinòque ipſi interdixi. Nihilominus tamen hic immorigerus Vinum clam abſentibus ſuis copioſè ingurgitavit, deliranſque ſemper in hypocauſto inceſſit, domeſticos placidè mandatum Medici ſuadentes, ſummâ ac vehementi ira increpabat, ad iram enim natura proclivis erat. Eâdem nocte Somnus iterum oculos ipſius deſeruit.

Die 31. Eodem ac heſterno die, modo ſe habebat, Febris verò augebatur. Continuationem prædictorum Medicamentorum injunxi. Æger noſter nondum à vino abſtinebat, hinc & quietem nauci fecit. Noctu è lecto ſurrexit, extra cameram prodiit, & ob intenſiſſimum æſtum febrilem frigus petere voluit, ſed ab uxore lectum repetere coactus fuit.

Die 1. Februarii. Accedenti mihi nihil conquerebatur, quam Epigaſtrii dolorem, Ariduram linguæ, ac aliqualem capitis dolorem, alvum obſtructam. Delirium haud vehemens erat. Linguam ac palatum inſpicienti, occurrit principium inflammationis ſeu pruneolæ, ſtatim os Chirurgi manu gargariſmate colui ac purificari juſſi, quo facto non exiguum levamen percepit, alvum ſuppoſitorio reſeravit. Oculi erant torvi, crocei, eodemque colore & fuco facies, imò totum corpus inquinatum obſervabatur. Ulterius, quantum in me erat, diætam ſtrictiſſimam, quietemque ipſi imperavi, cui

Jam ſummè debilis morem geſſit, lectoque ſeſe affixit. Nox, ut præcedentes, ſomno carebat.

Die 2. Manè mentis planè impotens adſtantes ac amicos advenientes ampliùs diſtinguere neſcivit, ſtertore corripitur, ſudor ubique emanabat, Aquas cordiales infuſas ægrè deglutivit, imminentemque mortem ipſi prædixi, quæ & hora tertia pomeridiana ſecuta eſt, vitâ morboque ſatur animam efflavit.

Die 3. Corpus exanime, annuentibus Uxore ac Filiis penitius in diſſectione perſpeximus. Abdominis muſculi, quanquam Æger planè emaciatus videretur, pinguedinem flaveſcentem, & quidem non minimæ quantitatis fovebant; Ex Abdomine perforato Inteſtina flatibus diſtenſiſſima ſtatim proruebant flavo colore tincta, Omento pingui, ejusdemque coloris ad umbilicum uſque expanſo. Meſenterium ſat larga pinguedine donatum, nihil præternaturale indicabat, niſi quod dextro Hypochondrio firmiter fuerit agglutinatum. Hepar erat prægrandis molis, putridum planè ac ſcirrhoſum, punctis albis grandinis inſtar diſtinctum. Veſicula bilaria ſat capax parum liquoris atro flaveſcentis recondebat. Lien naturæ præſcriptas leges quoad magnitudinem multò ſuperabat, plùs ſemel naturali erat major. Renes optime diſpoſiti fuerunt, pelves tamen ipſorum diſſectæ materiam purulentam minoris quantitas fundebant. Veſica Urinaria nullam Urinam in ſe continebat. Sterno remoto aquæ purulentæ, ac fœtidæ *in*circa Menſura una cum ſemiſſe, obvia erat, quæ ſiniſtrum pulmonum lobum planè depreſſerat, ita ut hic ferè videri nequiverit, aquâ evacuatâ exeſus tamen ac à putredine corruptus conſpiciebatur. Nec Lobus dexter hanc labem effugit, punctis albis conſitus; Uterque firmiter coſtis adnexus erat. Pericardium non multum liquoris aſſervabat. Ipſum Cor pinguedine conſitum juſtam magnitudinem non excedebat. Dexter ipſius ventriculus Polypum grandem, ac in arteriam pulmonalem longè ſeſe extendentem continebat. Hicque noſtræ curioſitati limites coacti poſuimus.

OBSERVATIO C.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

Anatomia cadaveris ex ulceribus Tibiæ defuncti.

Die 29. Decembris 1701. cultro Anatomico ſubjecimus Juvenem octodecim annorum H. F. von Zolliken/ Præſentibus Reverend. D.I.

B.Ottio

B. Ottio, ejusdem loci Paſtore, & D. Hoſpiniano, Chirurgo ibidem commorante. Dictus juvenis à ſeptem abhinc menſibus graviter ex ulcere genu ac Tibiæ dextræ decumbebat, quæ referente ſupra nominato Chirurgo, â febri lenta per aliquot tempus continuante originem traxerunt: Quadam nocte ſummis horroribus febrilibus correptus, manè conqueri incipiebat, de maximis doloribus circa genu, quod etiam ob inſignem rigiditatem non niſi magnis cruciatibus flectere potuit, intumeſcentia quædam eodem in loco obſervabatur, abſque tamen ulla inflammatione aut rubore. Medicamenta ſudorifera, diſcutientia, tam internè quàm externè propinata & applicata, ſpem omnem fefellerunt. Tumor indies majus incrementum ſumpſit, tandemque ob materiæ acris ac Salinæ continuum affluxum exitum ſibi ipſi paravit, in magna quantitate effluxit, interea temporis, non minùs internis decoctis vulnerariis, quàm externis Emplaſticis, fomentis &c. ad malum funditùs extirpandum, ſed fruſtra, inſtitit. Corpus enim per ſe æque ac per malam diætam planè cacochymicum ac depravatum erat. Sed ulcus non ſolùm genu poſſidebat, ſed omnes etiam muſculos Tibiæ pervadebat, cuniculos ac plurima foraminula hinc inde in eodem membro agebat, uno loco ſanato, in altero majori impetu prodibat; Interea miſer ſummis cruciatibus vexabatur, ſeſe non amplius movere, multò minùs incedere novit. Alterum pedem inſuper etiam in conſenſum traxit, adeò ut ad crepaturam intumuerit, appetitu remanente ſalvo, imò nimio. Excrementa alvi, quoad colorem puri ulcerum correſpondebant ſemper, noctes inſomnes peregit. Tres dies ante ipſius obitum Gangræna Tibiam ulceratam concomitantibus intolerabilibus lancinationibus prehendebat, tandem vitæ ac doloribus valedixit. Externè, cùm accuratius ulcera iſta fœtida inſpexiſſemus, omnes muſculi ac circumjacentes partes putridæ, materâ viſcidâ ſeroſâ repletæ, oculis noſtris ſubjiciebantur, ſalvis tamen, incorruptis, ac ab omni carie liberis oſſibus, imò & perioſtio; Mirum ſanè, quod hæc acris materia ea non itidem infecerit.

Abdomine aperto, Omentum omni planè pinguedine orbatum ac corruptum prodibat; Inteſtina obſervabantur flatu diſtenta, crocea, à bile tincta. Meſenterium, præſertim prope Inteſtinum ileum & jejunum, glandulis prægrandibus purulentâ materiâ repletis, ſcatebat. Hepar magnum, pallidum, ac aliquo modo friabile, omni ſanguine, ut totum corpus, hunc enim liquor limpidus, ſeroſus, viſcidus, conſtituebat, carebat. Lien, Renes, ac cæteræ partes nihil præternaturale oſtendebant. Pulmonum parenchyma non minus acrimonia hæc ſalſa ſanguinis

etiam ſalutavit, viſcidamque materiam in ipſius veſiculis ac vomicas poſt ſe reliquit.

[Tiguro Auguſtam Vind. d. 3. Mart. An. 1702. miſſæ.]

OBSERVATIO CI.

Dn. D. DANIELIS CRUGERI.

De Veſicatoriorum Efficaciâ.

QUæ Excellentiſſ. Dn. D. Graſſius de Veſicatoriorum Efficacia notavit in ann 5 Decur. 3. p. 37. tribus exemplis confirmare libet. Evocatus enim ad Illuſtrisſimum quendam Ægrotũ ubi per octiduum commoratus; Domum rediens, Video cùm luctu animi uxorem meam jam per octiduum lecto decùmbentem, oculis clauſis & ſine loquelâ varia adhibita à Medico præſenti remedia, aſt ſine effectu; ordinavi ùt abraſis capillis toti capiti mitræ inſtar veſicatorium imponeretur per noctem & ſi veſica non excitata propter cutem denſam, attamen multum ſeri effluxit, item retro aures duo veſicatoria applicata & manè duæ magnæ cucurbitulæ ſuper regionem palpebrarum, omnia tanto effectu ut altero die remotis veſicatoriis, oculos aperiret, loqueretur, & ſenſim convaleſceret.

Nobilis quidam à Steinbach poſt febrem malignam petechialem decimo quarto die per malam Criſin in eundem affectum incidebat, ita ut maligni humores totum cerebrum obruerint, & apoplectici inſtar ſine Loquela clauſis oculis decumberet per 6. dies applicato toti capiti veſicatorio & duobus retro aures, perfectè liberatus eſt.

Quemmadmodum & virgini Nobili poſt febrem petechialem accidit, quæ eodem modo curata fuit.

Reliquæ deinde per fomentationem ex herbis cephalicis in Vinio coctis diſcuſſæ ſunt & cerebrum roboratum.

[Miſſa Berolino Norinbergam A. 1702. d. 7. Martii per Excellentiſs. Dn. D. Menzelium.)

OBSER-

OBSERVATIO CII.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Ex Anatome à Partu difficili defunctæ.

FIliolum d. 19. April. an. 1701. enixia fuerat, variis doloribus, & prægnationis decurſu & partûs tempore, afflicta perditè: poſtridiè accerſor; Obſtetrix *abdomen rigide extenſum* oſtendit; atque *ſub regione epigaſtrica*, ab uno hypochondrio ad alterum, tranſverſim, juſtâ fœtûs magnitudine, corpus ſitum eſſe comparebat: durum iſtud, & renitens, quamvis Puerpera ægerrimè tactum ferret. *Iſti* verò *in regione Epigaſtrica loco elato reſpondebat depreſſus*, inſtar convallis, *qui umbilicalem* ab uno illo ad oppoſitum *emetiebatur*; poſt quem rurſus *in Hypogaſtrio par Supremæ abdominis elatio* conſpiciebarur. Illis Obſtetrix gemellorum reſtitantium ſuſpiciones oggerebat. Cum *contumaci alvi obſtructione*, & *flatuum lancinationibus*, *in Siniſtro inguine*, *doloribus atrociſſimis pungentibus & ſciſſoriis*, (als wann ſie mit tauſend Meſſern geſchnitten und geſtochen wäre) conflictata fuerat miſera. Quinque diebus ante partum *obſtructio* perſeveraverat, nec flatus loco dimoveri poterant. Lenimen à Cataplaſmatibus ſenſerat poſt partum, aſſumto etiam Spermate ceti cum oculis cancri & tantillo croci, quod matrix ſtatim, à partu eductâ ſecundinâ, occluſa lochia nulla dimiſiſſet. Obſtetrix referebat fœtum jam jam in lucem prodituṙum ſupremam epigaſtrii regionem adhuc occupaſſe, quo ipſo de gemellis conjecturam firmare ſtudebat.

Defunctæ autem d. 21. April. *apertio* aliam rerum faciem detexit: *intenſum*, ad rupturam uſque, *abdomen* quando Chirurgus *perforabat*, quaſi ex bombarda exploſio facta, in faciem ſecantis Sordes ejaculatæ, fœtore peſſimo totum conclave inficiebant. *Patefactâ Epigaſtrii regione cum Umbilicali*, *Corpus illud elatum & durum*, *colon* deprehenſum, tantâ vi expanſionis, ut inciſa hujus inteſtini totidem lobi viſceris alicujus grandioris viderentur, ipſumque nullâ vehementiâ manus, comprimi poſſet; *Ubi ampliſſimum erat colon*, filo tres partes unæ longo vix comprehendebatur. *Par corporis in Hypogaſtrio elati conditio*; ſiquidem *Coli* itidem *portio erat*; quæ in confinio inteſtini recti tota *nigra atque ſphacelata*, atq;

 ad

verò *foramen* latiuſculum quidem erat, ſed ut minimum digitum non intromitteret: *Inſerebatur ductus hujus foraminis Urethræ*, iſtâ figurâ quâ in ſexu muliebri Urethra inſeri ſolet Vaginæ. Locus ubi inſerebatur, unciæ latitudine à Cervice Veſicæ diſtabat. Hunc ductu *Collum majus vel Vaginam muliebrem* Naturam molitam fuiſſe autumo.

Ipſius verò *Corporis Uterini facies* hæc erat: *Collum minus* referre debebat, ſed longitudine infra iſtud quod ſ. n. erat, amplitudine verò hoc multum ſuperabat; Amplum enim, in quo ovum gallinaceum mediocre recondi poſſet. Quum vero *in ruminantibus divaricatio Proceſſuum* reflexione ſuâ cornua æmuletur, alia ſpecies hic comparuit, inſtar literæ Pythagoricæ, Y uti ex Figuris eſt perſpicere. Neque *antrum Commune* ſ. n. ut æquali proportione ex eo proceſſus fuiſſent dimiſſi, ſed alteri majus conceſſum erat ſpatium: Quando & *ipſi proceſſus inæqualis magnitudinis erant*; *Dexter*, longior, ſed anguſtior; *Siniſter*, brevior, ſed altero tanto amplior. *Uterque Proceſſus aquâ repletus* erat, quæ ad inflationem prorumpebat. *Uterque quaſi præciſa extrema referebat, quæ nec flatus nec liquor penetrabat.* *Teſtes* & *Tubæ* neutri proceſſuum aderant, *particula* tamen *ligamenti lati* illis adhærebat.

Iſti *Corpori Uterino amplo*, quo Collo Minori in analogum, *glandulæ erant affixæ*, magnitudine amygdalarum mediocrium. Atque *Corpore hoc aperto*, proximè ad inſertionem Urethræ *membranam quandam crumenæ ſpecie protenſam* vidimus ſingulari exili foramine rotundo ab altero ſacculo appoſito, cujus foramen erat rhombiforme, adeoque *duas cavitates* hoc *Corpus* efformaverat in parte ſui anteriori. *Interior ſuperficies Hujus Uterini Corporis* nulla rugis aut ſulcis erat diviſa, in margine ſacculi crumeniformis quaſi annulus quaſdam plicas colligebat. *Proceſſus* injectionibus tentati, ſed nihil liquoris tranſadigi potuit: *Incidi ambos*, *in illo qui amplior*, variæ formæ cancelli, profundius exarati, hinc inde; *in altero* verò vix ulli; aut exigui.

Duæ glandulæ ad Corpus Uterinum ſitæ Proſtatas referebant nulli verò ductus detegi poterant, à quibus in Corpus Uterinum aut viciniam humor deductus fuiſſet.

Penis inciſus anguſtum *Urethræ tramitem* detexit qui *propè Glandem in ſacculum* iſtum dilatatus fuit.

Uſus ex Anatome Hœdi Hermaphroditi.

1. *Polydædala Natura.*

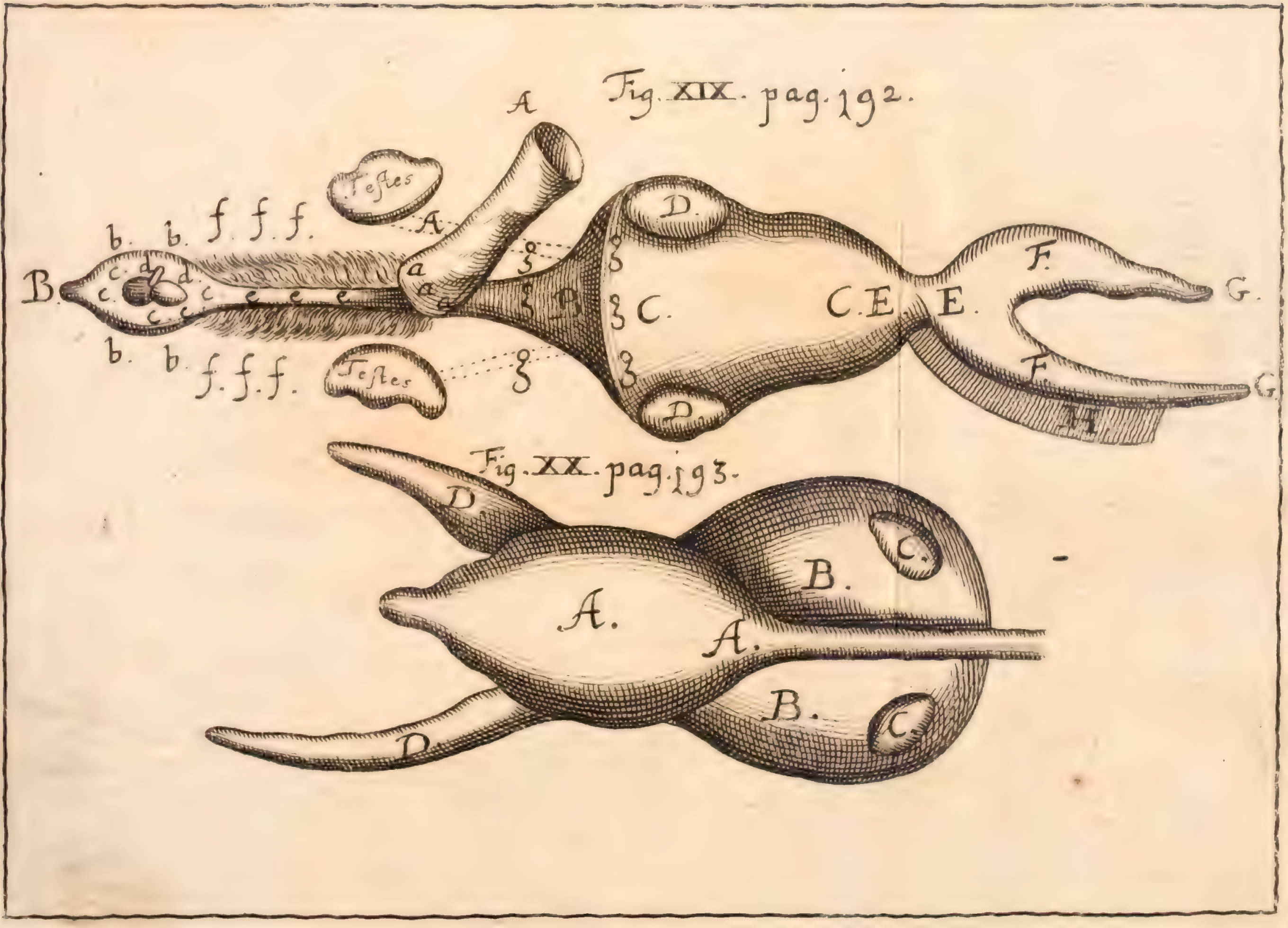

Fig. XIX. pag. 192.

Fig. XX. pag. 193.

2. In Hermaphroditis aliquando maſculinum, *aliquando* femininum, *aliquando* neutrum ſexum præpollere: *Vitulam Hermaphroditam* dedimus *in Dec. II. An. VII. Obſ. XXVII. In qua partes muliebres* magis conſpicuæ exterius, uti *in hoc hœdulo viriles. Vid.*

Fig. XIX. Hœduli Hermaphroditi Genitalia utriusque ſexus cum inteſtini recti portione.

A. A. inteſtinum rectum elevatum & reclinatum.

a a a Locus ubi interius velum rugoſa tunica inteſtini avulſa, ſub qua tranſitus ad urethram, pro Urina mittenda.

B. B. Penis cum Urethra ad Veſicam uſque ſub Corpore uterino latentem.

b. b. b. b. Præputium clitoridis æmulum, intus piliis in margine raris.

c. c. c. c. Glans incurva & diviſa.

d, d. Papilla per cujus foramen exile liquor ex urethra tranſiit.

e. e. e. Urethræ pars exterior glabra;

f. f. f. f. f. f. Cutis cum Pilis, mediam urethram complectens.

C. C. Corpus uterinum amplum, ſed ſinus quaſi duos habens.

g. g. g. g. g. g. Loci ubi ex ſinu majori vel ſuperiori in Urethræ laxam partem per foramem triangulare, & ex inferiori ſinu vel minori per rotundum exile foramen tranſitus erat.

D. D. Glandulæ inſtar Proſtatarum Corpori uterino annexæ.

E. E. Antrum Uterini corporis commune.

F. F. Duo Proceſſus Uteri, inæqualis amplitudinis & longitudinis.

G. G. Extremitates Proceſſuum cœcæ.

H. Ligamentum latum.

Figura XX.

Hœduli Hermaphroditi Genitalia ſexus feminini cum Veſica.

A. A. Veſica cum Urethra.

B. B. Corpus Uterinum amplum.

C. C. Glandulæ Corpori Uterino annexæ

D. D. Proceſſus Corporis Uterini.

OBSERVATIO CIV.
Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.
De Utero Ovillo Hydropico.

EOdem menſe allatus *Uterus Ovillus*. *Tumidus* prorſus erat, qualis partui vicinus: *inciſâ vaginâ*, *collum minus* laxius quàm in gravidis fieri ſuevit, nullis aſperitatibus inſigniter diſtinctum, longitudine vix ſeſqui articuli. *Antrum* verò *commune* tanto prolixius *ſpatium occuparat*, *ſex digitorum tranſverſorum*, priusquam diviſim cornua ex ipſo fuiſſent progreſſa: Atque hoc *Hydropi ſedem* præbuerat: *Aqua quæ effluebat* lacteſcentis coloris, ſaporis vero ſat ſalſi erat. Incidimus *Cornua*, ut de antro certiores redderemur, & *totum antrum eâdem longitudine*, *pariete quodam intergerino membraneo denſo diviſum* contuiti ſumus, Cornuum inſertiones eodem ſeparatæ fuerunt longius. *In Cornib. patefactis* exigua & plana *Cotyledonum ſimulacbra* occurrerunt, nullis fœtûs indiciis. *Tubæ* ſ. n. *Teſtium* erat diſcrimen; *alter triplo major*, in quo corpus glandoſum piſi magnitudine, hydatidibus circumcirca, ſed exiguis. *Minor* Parenchymaticam ſolùm membraneo glanduloſam texturam, paucis & exilibus veſiculis conſperſam exhibebat. *Viſica Urinaria* ſ. n. niſi quod intus alicubi tuberculum hæreret, quo inciſo gelatina quædam alba detecta fuit.

Uſus ex Utero Ovillo Hydropico.

1. *Particularis Hydrops* Uteri.
2. *Membranarum* conformatio p. n.

OBSERVATIO. CV.
Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.
Ex Anatome Puellæ triennis Meſenterio in tumorem Sanguinolento ſuppuratum conglobato.

QUum viveret, puella, *ſub coſtis ſpuriis ſiniſtri lateris ingentem tumorem ad pubis confinia protenſum*, conſpiciendum præbuit, quo

ſter

ſternum prorſus diſtortum erat : Parentes remedia ; ego deſperatum morbum.

Defunctæ *d.* 13. *Sept.* abdomen aperiens *Peritonæum* ſolito craſſius conſpexi : hocque inciſo multum *aquæ loturæ carnium ſimilis* erupit. *Detecti* vero *tumoris mera concretio* ; inteſtinis in unum corpus coalitis cum majori parte omnis meſenterii. Tentavimus inteſtina liberare, ſed præter ilium nullum à meſenterio laxius pendulum offendimus. *Inteſtini recti* tamen portio quomodocunque ſeparata, tumoris coagulo diſſecto. *Colon* vero totum usque *ad Cœcum* in unam maſſam coaluerat, ut dorſum ſolum liberum conſpectui pateret. Eadem concretio *Duodeni*, vix ſeſquiarticuli longitudine liberi. Verſantes quaquavorſum *tumorum conglobationem*, ubique ſanguinolenta ſuppuratis mixta advertimus ; Id quod inciſio luculentius ante oculos poſuit : quæ *præter ſanguinolentos & ſuppuratos tumores alios albicantes albos quaſi ex pingui viſcoſos* detexit, medios inter illos ſanguineo putridos : *Omnem regionem qua inteſtinum rectum Vertebris Lumbaribus incumbit, quâ receptaculum chyli, quâ colon in ſiniſtro latere progreditur, ad cœcum usque, unus involvit cœcus tumor.*

Ipſum *Renem ſiniſtrum integrum idem ad ſe attraxerat*, atque abſorpſerat, ut vix diſtingui potuiſſet, niſi quædam pars faſciæ ipſi ad huc ſ. n. laxè adhæſiſſet, ut detrahi poſſet, quo ipſo Reniforme corpus apparuit. Ceterum *diſſectus hic Ren* exiguâ ſui parte parenchyma ſ. n. offerebat : Pelvim, carunculas, *omne corpus tumoris eademvis deformarat*, utut *nodi tumoris albicantes & pingues plures in hoc* occurrerent, ſanguinei rari, ſuppurati nulli. *Faſciæ illa pars*, quæ adhuc ſ. n. ſupererat, erat membranea.

Ren dexter erat ſ.n. niſi quod in diſſecto pelvi lapillus quieſceret, ſolidi magnitudine. *Faſcia hujus*, pinguedine erat deſtituta.

Omentum quoque non niſi membraneum, quod tamen omnem tumorem ultra umbilicum obtexerat. *Lien* ſ. n. *Vaſa* autem *p.n. longa*, ultra articuli longitudinem à Ventriculo recedentia. *Hepar* non quidem vivacis coloris, neque tamen ſcirrhoſum : à ſede ſua ſurſum verſus Diaphragma erat adactum. *Veſicula fellis* turgida, longa, pondere ℥iß. *Bile nigrâ, lentâ*, quæ ægrè abſterſa *intimæ tunicæ foramina* exhibuit conſpicienda.

Ventriculus inciſus vacuus, quaſi elotus, paucis rugis extantibus. *Pylori annulus* propter laxitatem tunicæ ægrè conſpicuus erat. *Duode-*

num pariter elotum, nullo muco ſ. n. *Pancreas* non quidem ſcirrhoſum, ſed tumorum globo variis in locis agglutinatum.

In Thorace; *Pericardium* multum liquoris minus limpidi effudit. *Pulmonum lobus alter* ſ. n. *alter* in extrema parte ſanguinolentus, ex qua parte inciſa etiam ſanguis effluxit. *Cor* ſ. n. ſed vacuum, nullo grumi ſanguinis aut Polypi veſtigio.

Cæterum *conglobati iſtius tumoris nulla durities fuit ſcirrhoſa*; *neq; Renis*, quem corripuerat; *nullus quoq; fœtor à diſſectione* hujus tumoris.

Meſenterii portio cui ilium aut etiam jejunum ſ. n. erat connexum, *liberior*, quæ non in tumorem tranſierat, ſed *ſolito craſſior & ſanguinolenta* comparuit: atque *in limbo*, quo inteſtina memorata colligebat, *innumeras glandulas ſanguineo carneas* quaſi offerebat, piſi, & ſupra, & infra, magnitudine.

Uſus ex Anatome Puellæ Meſenterio in tumorem conglobato.

1. *Ex infarctu malum originem duxiſſe*, ſcrutinium quo in educationem inquirebam, demonſtravit: ablactata enim juſto citius à Nutricibus ultra ſatias oppleta, ut totos dies edendo conſumeret.

2. *A nimia repletione extinctio caloris nativi, ut digeſtio non ritè fiat*, ſive in inteſtinis ſ. in Ventriculo, adeoque purum ab impuro juſtâ morâ non ſeparetur; inde crudus chylus hujusque in lacteis hæſitatio; à chylo crudo, crudus ſanguis; à crudo ſanguine & fluor nativi ſucci & Spirituoſitas imminuitur, ut non debitè Ventriculo & inteſtinis ab arterioſo ſanguine Calor impertiatur diſpenſeturve.

3. Dedi in *Dec.* II. *An.* IX. *Obſ.* IX. *aliam Hiſtoriam Meſenterii per totum ſcirrhoſi in Puero tabido quinquenni*: in hâc Puella non tanta ſcirrhoſitas, neque tam æqualis tumor, neque per omne meſenterium, ſed potiſſimum in latere ſiniſtro.

4. *Quomodo Ren ſiniſter contagio eodem correptus fuerit*, ut eadem facies tumoris intus compareret, divinare magis eſt, quàm rotundè ediſſere. *A Vicinia receptaculi Chyli* Vaſa emulgentia primùm, mox pelvim fuiſſe oppreſſam, hincque vitium in ipſum Parenchyma tranſiiſſe, per modum extravaſationis.

5. *Quod à Vaſorum lacteorum obſtructione prima & præcipua origo tumorum, ex eo colligo, quod nodi tumorum albicantes*, inſtar inſularum

ſularum ſporadicarum per vaſtum globum tumorum, & per Parenchyma Renis diſperſarum, *albicante ſuâ & gelatinoſa pinguedine ſucci lactei concretiones manifeſtò arguant.*

6. *Conretiones tumorum ſanguinolentorum & ſuppuratorum* Vaſis Meſentericis ſanguineis in conſenſum tractis adſigno.

(*Miſſæ Berolino Norimberg. per Exllao. Dn. D. Menzel, d. 7. Martii 1702.*)

OBSERVATIO CVI.
Dn. D. JOHANNIS WILHELMI ROMBERGII *De Puerulo abſque Cranio & Cerebro nato.*

FOemina conſiſtentis ætatis die 7. Jul. 1699. puerulum peperit cranio & pericranio carentem, ſolumque cerebrum durâ meninge tectum apparere initiò videbatur: Cùm autem 48. horarum ſpatio continuis convulſionibus divexatus, exſpiraret, cadaver cultro ſubjeci deprehendique ſequentia: Baſi Cranii incumbebat maſſa quædam colore rubra, externâ figurâ cerebrum exactè referens, diſſecta autem nec ullam cum ſubſtantia cerebri analogiam habebat, ſed ſpongioſa & vaſculoſa illa fuit, undique vaſa hæc ſanguifera & nervea accipiens, quæ intra ſe implicata, confuſam hanc maſſam propriè conſtituebant: Involuta illa fuit membranâ tenui, fortiſſimâ tamen, vaſculis & maſſæ illi arctiſſimè connexa, atque ex his ſine dubio enata: interſperſæ erant innumeræ hydatides, majores minoreſve, ovales, triangulares, rotundæ &c.: vaſculis ſanguiferis propriis donatæ, facilè ſeparabiles, quæ inciſæ aut compreſſæ lympham cum impetu profundebant tenuem & ſubflavam; oſſa frontis, occipitis & parietalia deerant, oculi orbita tamen integra erat, ubi etiam facei cutis terminabatur atque cum dictâ membrana tenui, maſſam involvente arctè connectebatur. Opticorum nervorum tractum cultro ſecuti; deſinebant illi in ſpinalem medullam, cujus principium multa, tam intra vaſculoſam maſſam, quàm circumjacentes partes diſtribuebat filamenta nervea. Corpus reliquum benè formatum fuit, & quia adſtantium commotione impediebar, finem ſectioni feci. Adfuerunt mihi teſtes Dominus Zehner, Pharmacopola Manheimenſis, & Dominus Schwarz, Chirurgus. Similem obſervationem

habet D. Wepferus in Eph. Cur. ann. 1672. Obſerv. 129. cum Schol. In cauſam hujus mali conquirens à marito percepi binos liberos ſuos præcedenti anno fatalibus undis ſubmerſos, & poſtquam interjectis quibusdam diebus ex aqua extraherentur, præter corruptionem aliquam, præcipuè cranio & cerebro privatos fuiſſe inventos, quâ de cauſa mater tam fixâ & pertinaci imaginatione & præteriti mali perpetuâ ruminatione malum hocce fœtui contraxit. Quantus ſit matrem inter & fœtum intimus conſenſus, ex hac hiſtoria luce meridiana clarius videre licet.

OBSERVATIO CVII.

Dn. D. JOHANNIS WILHELMI ROMBERGII.

De Febre Petechiali Ictero ſuperveniente ſoluta.

CErevisiarius Mânheimenſis quinquaginta annorum, temperamenti ſicci & bilioſi, jam per quatuor dies febri ardente decumbens Medicum expetebat, ad quem die quinta vocatus Diaphoreticis, bezoardicis &c.: morbum aggredi ab initio conatus fui, præterquam mixturam diaphoreticam ex aq. card. B. fumar. ſcabioſ. &c. cum ♁. diaph. Cinnab. ℥ij. & ſyr. de rub. id. &c. eidem de potu ordinario proſpexi; poſtquam autem ſtragula continuò abjiceret & corpore denudato noctem transegiſſet, ſequenti die, malo ingraveſcente, petechiæ apparebant, urina flammea & perſpicua erat, nullo cum ſedimento, pulſus fortis & frequens, alvus tamen bene reſpondebat. Præſcribebam tum circa veſperam ad petechias & deliteſcentem malignitatem per ſudorem pellendam, bolum ſequentem. ℞. Theriac. Andr. ʒj. ♁. diaph. ℈j. bezoard. min. ℈ß Sal. vol. C. C. gr. V F. bol. Cùm verò nihilominus monitis meis locum non concederet, ſed corpus continuò denudaret, ut calorem aëre externo paulisper mitigaret, die ſexto diſparentibus petechiis totus ictericus apparebat, oculi & cutis flaviſſimi, os amarum & πικρόχολον, urina obſcurè crocea, pulſus adhuc frequens: ordinavi tum Electuarium ex Conſ. Roſ. abſynth. cent. min. ♀. diaph. Croc. ♂. aper. Rhabarb. Flor. Sal. armoniaci Sal abſynth. ex uſu cujus die ſeptimo melius habebat, reſpiratio libera erat, colorque cutis & faciei non tam intenſe flavebant: Circa meridiem autem horrore,

horrore, mox inſequente calore cum ſiti & capitis dolore corripiebatur, atque binis paroxyſmis ſimilibus tertiâ quâvis die adhuc recurrentibus, urina turbida apparebat, omnique ſymptomata remittebant, ut intra paucos dies convaleſceret: rectè prædixit Hippocrates in aphoris. S. IV. aph. 64. quibus in febre ſeptima aut nona aut undecima aut quarta decima morbus Regius ſupervenit bonum eſt. Item 4. de R. V. I. A. In febri bilioſa morbus Regius ante ſeptimum diem natus cum rigore morbum ſolvit, ſine rigore peſtiferum.

Similis hiſtoria accidit fere die 20. Nov. 1699. cum fœmina paupercula, quæ poſtquam ab imperito pharmacopolâ vomitorium incautè aſſumpſiſſet 24. horarum ſpatio continuis ſpaſmodicis vomitibus & alvi dejectionibus dilacerata fuit: ceſſante verò tandem catharſi, toto latere dextro atrociſſimos dolores pungitivos conqueſta, cum febri, ſiti clamoſa atque tuſſi ſicca: Præter V. Sm. largiorem inſtitutam præſcripſimus tunc mixturam antipleuriticam cum diaphoreticis, volatilibus, expectorantibus &c.: quibus continuatis die 23. toto corpore ſubitò tantâ tingebatur flavedine ut curcumâ vel croco tinctam dixiſſes, os amarum habebat, oculi fuſci, urina admodum crocea cum virium inſigni dejectione. Febris autem & pungitivi dolores unà cum ſiti remittebant: præſcripſi tum Electuarium ſimile præcedenti: ex cujus medicamenti uſu intra paucos dies convaluit.

Bina hæc exempla ſatis demonſtrant Icterum non ſemper ex obſtructione ductuum biliferorum aut canalis hepatici vel cyſtici ſed interdum ex perverſione Maſſæ ſanguineæ deducendum: Enimverò per efferveſcentiam febrilem illius craſi deſtructâ, particulæ ſulphureæ & ſal. fixæ cum ſanguine prius intime combinatæ ſui juris fiunt, atque exaltatæ extra ſua interſtitia prolabuntur. Cumque foras amandari nequeant per ſudorem ob ſtragula & tegumenta abjecta, vel omiſſa, in cute cum ſero ſanguinis ſtagnantes ei colorem flavum imprimunt.

Vix enim credibile eſt unius noctis vel aliquot horarum ſpatio tantam bilis copiam in hepate produci potuiſſe, quanta toti corpori tingendo faucesque (non excluſis internis viſceribus) irrigando ſuffeciſſet; neque illa bilis materia quæ toto corpore diffuſa ſtagnavit tam brevi temporis ſpatio à ſanguine reſorberi & per ductus hepaticos ad inteſtina amandari potuiſſet, ni dicere malimus particulas bilioſas, reſolutas, denuò ſanguini commixtas priſtinam in ſan-

guine

guine texturam induiſſe; ita ut cum illo nunc ſub priori facie circulum ſuum abſolvant.

OBSERVATIO CVIII.

Dn. D. JOHANNIS WILHELMI ROMBERGII.

De Narium, gingivarum & uteri hæmorrhagia ſubitanea cum petechiarum eruptione absque febri.

SEnatoris cujusdam Uxor 35. annorum, quatuor ſeptimanarum puerpera, ad ſudores naturaliter prona, cæterum ſatis ſana diaphoreticum incautè hauſit (ex ℥. diaph. & C.C. compoſitum) quo aſſumto ſtatim vehementiſſime ſudare incepit cum ſubitâ narium, gingivarum hinc inde, ut & uteri hæmorrhagia inſequente, atque macularum innumerarum ex nigro-rubrarum (exactiſſime petechias referentium) & magnitudinem lentis æquantium eruptione. Poſtquam verò octidui ſpatio hæmorrhagia uteri inducias dare nollet, neque diſparerent maculæ, pejora metuere incepit, propterea die 30. Dec. 1699. me acceſſit quam in prædicto ſtatù absque notabili ſiti vel febri inveniebam; de ſudore continuo imprimis nocturno, immodicâque uteri hæmorrhagia querelas tantum moventem. Ad compeſcendam itaque hæmorrhagiam, uſus ſum adſtringentibus, ex Lap. hæmat. præparato ſang. dracon. Corall. troch. de. Carab. ℈j. ſudori nimio autem Tinct. antiphth. G. proſpexi, ex quorum medicamentorum uſu melius habere cœpit. Die ſequenti juſſi medicamentis illis inſiſtere unaque tres ligaturas tibiæ & femori injiciendas conſuli. Inſequentibus diebus petechiæ quidem diſpaleſcere inceperunt, uteri hæmorrhagia tamen necdum ceſſabat, quare die quarto V. ſectione largiori adminiſtratâ & peſſo adſtringente ex bol. arm. acet. Vin. & alb. ovor. parato & in vaginam intruſo *illa* inducias dedit, maculæ etiam ſenſim diſparuere, ſedatoque nunc ſanguinis profluvio, & diætâ ex lactè, cremore avenaceo, oryza &c.: cum emulſionibus amygdalinis, imperatâ, brevi ſanitati reſtituta fuit.

In ætiologia ſymptomatum explicanda, veriſimile eſt, ex aſſumpto citra indicationem ſudorifero ſanguinem nimis præcipitatum atque maximam partem in ſeroſitatem fuſum S. liquefactum eſſe, ut vaſa arte-

arterioſa tam intra tubulatam narium membranam quàm gingivas excurrentia illum feroſiorem factum continere amplius non valuerint, ſed laxatis fibris eidem exitum concederent; idem quoque ſanguis ad ſuperficiem cutis cum impetu protruſus, recrementa ſua vel particulas terreſtriores intra reticularem fibrarum cutis ſubſtantiam ſub macularum rubrarum facie reliquit, feroſiore & aquoſiore parte ſub ſudoris forma partim ſecedente, partim per venas ad oceanum ſanguinis remeante. Quod autem nares & gingivæ prius ſuum liquorem fundere deſierint, uteri vaſis ſuam adhuc tantiſper ludentibus tragœdiàm, dicendum arbitror in illis arteriarum oſcula, & extremitates capillares tantam διαπήδησιν vel ἀναστόμωσιν non paſſas ob naturalem anguſtiam, quam habent præ *his* naturaliter majoribus & ob præcedentem paulò partem amplioribus: non parum quoque in ſubſidium *illis* veniente aëre externo tunc temporis frigidiori.

OBSERVATIO CIX.

Dn. D. JOHANNIS WILHELMI ROMBERGII.

De Fatalis chinæ chinæ uſu.

CUm Sereniſſimi Principis Saxo-Meinungenſis Legio Pedeſtris prope Manhemium anno 1699. æſtiva poneret, quadringenti pene milites febri tertianâ correpti fuerunt, quos cúm Legionis Chirurgus ſimplici Cortice peruviano largius ad ℥j. & ultra ſingulis diebus bis exhibito, fruſtra reſtituere conaretur, omnes quot quot erant, brevi, poſt aliquas ſaltem chinæ chinæ doſes hydropici evaſerunt, cum omnimoda virium & appetitus proſtratione, febri quoque mox recrudeſcente; Quùm autem febres hæ cum hydrope late graſſari cœpiſſent inque pejora omnia vergere viderentur, ægrorum curam ſuſcepi, atque omnium pilulis hydragog ex Extr. cathol. Reſin jalapp. Mercur dulc. &c. compoſitis certavi, mox corpore purgato præcipitantia abſorbentia cum aperientibus una cum liquore ſplenet ex ſulphure & nitro, in uſum vocari interpoſitis pilulis ſupra dictis quibus per aliquot dies continuatis plurimi convaluerunt, multis in quibus malum radices egerat chinæ chinæ uſum vita luentibus.

OBSERVATIO CX.

Dn. D. JOHANNIS WILHELMI ROMBERGII.

De Pluvia cruenta falſò credita.

DIe 11. Feb. 1700. circa decimam pomeridianam hîc in diſtrictu unius plateæ forte conſpectæ fuerunt infinitæ maculæ ex fuſco rubræ inſtar guttarum ſanguinis, quibus tota platea, ædificia, & quidquid in hoc diſtrictu erat, irrigabatur, non aliter acſi unà cum vento parietibus & tectis adſperſæ eſſent: Perfectè quidem guttulæ hæ pluviam mentitæ ſunt cruentam, omnibusque tanquam funeſtum omen impoſuerunt: Cùm autem portentum hocce accuratius inveſtigarem, neque præjudiciis & vulgi ſuperſtitionibus locum concederem, deprehendi maculas iſtas nihil aliud fuiſſe quàm excrementum quoddam apum, quod, tempore verno alvearia primò egredientes & aëra captantes, deponere ſolent: quod noſtrates exprimunt (die Bienen reinigen ſich) Civis enim quidam tunc temporis fortè domo abſens, viginti octo alvearia cœlo ſereno prima vice aëri expoſuit, unde apes ſolis calorem ſenſientes, avolantes, ſeque ut dictum purgantes inter volandum ſuum depoſuère excrementum, tantique prodigii authores extitere. Confirmant hanc opinionem illa ut & reliqua urbis noſtræ alvearia, ſimilibus maculis conſperſa & irrigata: Porticus itidem & horrea in quibus alvearia poſita erant & ubi pluvia nunquam pervenire potuit, conſimilem materiam monſtrantia.

Patet ſane, quam facile credula gens præjudiciis occupata, ſibi ipſi imponat, ſuperſtitionibus potius quam ſanæ rationi locum concedens.

OBSERVATIO CXI.

Dn. D. JOHANNIS WILHELMI ROMBERGII.

De Hydrocephalo inſigni.

DIe 25. Septembr. 1700. ab obſtetrice allatus eſt nobis partus maſculus à paupercula in lucem editus, ob capitis magnitudinem & aquarum

aquarum in eo contentarum copiam ſatis monſtroſus: oſſa frontis, occipitis & parietalia magno hiatu diſtabant atque ab aquis contentis hinc inde facili modo flecti poterant, prorſus quaſi tenui membrana coñecterentur naſus & aures deficiebant, labia erant leporina, os ita connivebat ut minimi digiti apicem vix admitteret. Inciſo pericranio aquæ ad 4. menſuras cum impetu prorumpebant, loturæ carnium ſimiles. Præter duram matrem, quæ cum extremitate oſſium parietalium ubi ſinum falcatum conſtituit, annectebatur, nihil diſtincti in tam flaccido & diffluenti cerebro videre licebat; Cætera Corporis membra ad aſpectum ſana videbantur.

(Miſſæ Baſilea Noribergam per Excell. Dn. D. Harderum d. 13. Martii 1702.)

OBSERVATIO CXII.

Dn. D. JOHANNIS WILHELMI ROMBERGII.

De Rara hydropis Specie.

EST inter gregarios noſtros quidam miles, nomine Matthias Breüer, cujus pedes & femora circa novilunium aquis tantopere diſtenduntur, & impreſſam digito foveam diu retinent, ut obambulare neutiquam valeat, ſed lecto tamdiu affigatur, donec creſcente Luna vel διχότομος facta, ſeroſa colluvies abdomen occupat: quo tempore nec libere reſpirat, nec latrantem explere ſtomachum audet, ob dolores mox inſequentes, pedibus tunc concidentibus adque naturalem ſtatum redeuntibus. Tandem verê plenilunio pauliſper appropinquante, caput inundatur, & ab aquis ſub cute contentis illud in immenſam molem extenditur, nares, labia ſupercilia &c. inflantur, ut hydrocephalo ſimilis ſit, abdomine tum ab omni labe immuni reddito. Ita decreſcente Lunâ, eo quo aſcendit hydrops typo deſcendit, inferioresque invadit corporis partes. Atque hæc ipſo cum jam per triennium luditur tragœdia, ut meritò calendariuum perpetuum in ſuo corpore circumferre dici poſſit.

(Mânhemio Auguſtam Vind. d. 2. Maji. A. 1702. miſſæ.)

OBSERVATIO CXIII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Morte ob tineam malè curatam.

DE Muliere legitur apud Saxoniam Prælect. pract. & Th. Bonetūm in Sepulchret. Anatom. tom. 3. Tinea tentata crebris Lotionibus ſanata, quæ in capitis dolorem ac febrem continuam lethalem incidit; cujus emortuæ cadavere aperto, media pars totius cerebri, cum membranis putrida inventa fuit, ichoreque citrino referta. Similiter ego Anno 1702. Menſe Februario, adoleſcentem vidi, pauperculæ cujusdam Ferrarienſis filium tinea acriter tentatum, ac ſcabie fæda per totũ corpus affectum, qui intempeſtive inunctus, ac lotus, medicaminibus etiam mercurio paratis, liber quidem à ſcabie, & tinea evaſit, at febri maligna, cum delirio correptus, in Xenodochio S. Mariæ Novellæ hujus Vrbis, meæ curæ commiſſo, die morbi ſeptima miſere obiit. Cadavere aperto, cerebrum maculis nigris undequaque conſperſum vidi, cum membranis lividis, & Corde flaccido; in diaphragmate verò tumorem non exiguum notavi; Hepar durum erat præter ordinem, ac expectationem noſtram; Renes naturaliter conſtituti erant, nec ullam labem oſtendebant; In ventriculo nihil erat, niſi aqua viſcida, & flava, ac fœtida; Reliqua verò illæſa & juxta naturæ ordinem inventa ſunt.

OBSERVATIO CXIV.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Quartana Febri ebrietate fugata.

MIlitem quartanarium vidi, nullo alio adhibito remedio, ſola ebrietate a quartana febri liber evaſit. Die enim, quò ingruere debebat quartana, libras duas ſpiritus vini potavit, ex quò ebrius factus eſt, poſteà ſanus.

(Ferrariâ Auguſtam Vind. d. 29. April. A. 1702. miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO CXV.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII

De Tremore totius Corporis inſigni.

EN! fructus hyemis Anni 1702. Pannitonſoris filiolus, 2. fermè annorum, aëri hiberno ſe expoſuerat Menſe Martio, hoc facto, ſe infarcit Spiris, Vino Grunbergenſi inebriatis: circa meridiem noctis ægre incipit habere vomituque vehementi omnia ventriculi contenta ejicit, cum notabili virium diſſolutione. Vomitum ut mater ſiſtat, applicat ſacculum regioni ventriculi, ex herbis ſtomachico-carminativis, cum vomitus remiſſione. Hoc ſopito, tremor ingruit omnium totius corporis membrorum, imò & capitis, cum pavore fermè continuo, oculis nictitantibus. Conſultus ordino enema, ob biduanam alvi obſtructionem, alvus ſolvebatur, malum tamen nihil remittebat, ſed videbatur augmentum cepiſſe. De cibo & potu, uti antea ſueverat, parum aut nihil aſſumebat, puer, omnia nauſeabundus rejiciens, excepto lacte materno, quod indies bis in nutrimentum ſugebat. Dabatur mixtura ſat grata nervinis & aliis confortantibus impraegnata, abſque lenimine ullo, malo continuò furente. Clyſter de novo adornabatur, & unguentum præſcribebatur, Puero interna ulteriora penitus abhorrente. A Clyſtere alvus tribus ſe exonerabat vicibus, cum pavore multum remittente, & tremore notabiliter imminuto. Continuabatur uſus unguenti, & malum de hora in horam remittebat, & denique Deo benedicente, plenariè intermittebat. Per triduum hocce, quo decubuit puer, ita fuit enervatus, ut nec amplius ſtare, nec pedem de loco movere potuerit, quod tamen antea fecerat, jam jam indies vegetior exſiſtens. Unguentum tale erat:

℞ Unguent. nervin. Auguſtan. ℥ij.
  axung. [illegible] ʒij.
  O[illegible]cin. deſt. gtt. viij.
   laurini gtt. vij
   majoranæ gtt. vj. M. D. S.

[illegible] Wirbel / Schläffen und unter die Na-ſe [illegible]. Ante triennium, primipera Grünbergenſis; 10. poſt partum die, ſimili infeſtabatur tremore totius corporis: dum jace-

bat, nec ſe movebat, nihil videbatur, ſtatim tremor undique irruebat tremendus, & tertius ab invaſione dies morti tradebat, incaſſum exhibitis optimis nervinis & confortantibus. Quia non fuerat territa, cauſam hujus Affectus procatarcticam eruere non valebam, fortean ab obſtetrice fuerat læſa, uti conjiciebam. Remiſſiorem tremorem artuum hoc ipſo menſe Martio experiebatur juvencula, noviter maritata, à terrore. Hæc iverat per cæmeterium ingruente nocte, & viderat candido veſtitu involutum hominem, quem putarat ipſam mortem. Valdoperè hoc ipſo perterritæ, tremor per intervalla artus occupabat, præprimis, dum ſpeciem viſam mente concipiebat. Ordinabam præter alia & ſal volatile oleoſum Sylvii, indies duabus vicibus aſſumendum, cum ſingulari utilitate. De tremore artuum in morbillis loquitur obſervatio mea 64. Anni I. Decuriæ Tert. Ephemerid. noſtrar. item de tremore artuum quotidiano, Obſerv. 27. Anni 6. Dec. 2. Memini me, per omnem meam Praxin, quæ jam per Dei Gratiam ad triginta aliquot Annos excurrit, præter hic annotatos tremores nullos amplius vidiſſe aut obſervaſſe. Quos terror improviſus excitat, non ſemper diu durant, aut, pro varietate ſubjectorum noxam relinquunt, imò tetros affectus producunt. Jure ergò deberemus abhorrere & terreri terrore, in cura aliquot morborum excitando, mihi nunquam placuit hæcce curandi methodus: unicuique ſua Placet Phyllis.

OBSERVATIO CXVI.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII,

De Pede ſpontè decidente.

IN diſtrictus noſtri Grunbergenſis pago Güntherſdorf, Ancilla quædam diu ulceribus pedum exedentibus detenta fuerat, quæ omnem carnem depaverant, cum oſſium etiam carie. Dum aliquando, relicto hypocauſto, in aream domus ire intendit, en! pedem exeſum fortè fortuna allidit ad lignum durius, & pes decidit, cum ſingulari ancillæ alteratione & confuſione. Sic quæ Ars facere debuiſſet, Natura ſpontè efficiebat non inanis Artis magiſtra.

OBSER-

OBSERVATIO CXVII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De
Scirrbo tali dislocati.

Fœmina primaria, 12. liberorum mater, 38. annorum, agibilis & longioris ſtaturæ, patitur, minus idoneè pedem movendo dislocationem, ſiniſtri pedis: quia autem ob inartificioſam & incongruam repoſitionem impediebatur in ambulatione, innumera conquirit conſilia & externa remedia variorum, & quod dolendum, etiam imperitiſſimorum. Dolores interruptè ſentiebat enormes, cum tumore paulatim creſcente, & tandem in ſcirrhum degenerante, qui jam ſat magnus, aſpectu horrendus, & quod caput rei eſt, cum metu futuræ gangrænæ. Per triennium hoc malo detenta, jam præterito morbifero martio, poſt aliqualem in rheda motum, lene ſtillicidium lymphæ, ut & ſanguinis aliquot guttulas animadvertebat; id quod & mihi ſtatim notificabat. Accedo, omnia luſtro, & ne quid noxii imponeret, ſedulò moneo, ſolis linteis mundis applicatis, cum juſſu accuratæ diætæ. Intermittit interim defluxio ad aliquot dies, redit tamen & augetur. Conſilio itaque inito cum gemino Chirurgo, emplaſtrum ſaturninum Minſichti imponere concludimus, aliis omnibus, præter interna à me præſcripta, poſtpoſitus. Hocce emplaſtro per aliquot ſeptimanas uſi ſumus, idque adhuc continuamus, malo veluti in centro detento. Fœtor interdum intercurrit, præprimis ſi diæta negligitur, aut affectus animi, quibus ſummè ſubjecta, dominium exercent. Circa radicem ſcirrhi, ſuperius, eſt aliqua inbedo in parte ſana, thaleri inſtar: hæc leniter tacta, ſummos de ſe ſpargit dolores, interdum etiam intacta dolet. Quod attinet ſcirrhoſam partis ſubſtantiam, non admodùm dolet, niſi interdùm tacto aliquo nervo, nec uſque huc notabiliter latius ſerpit. Ad eſt aliqualis atrophia ſuperioris pedis, febris vulneraria quæ accedebat, jam eſt abacta. fluxus alvi dolorificus ſopiebatur theriaca Cœleſti & aliis. Fluxus menſium eſt ordinarius; vino interdixi, laboravit aliquoties dolore hæmorrhoidum, deliberamus jam de uſu hirudinum: appetitum habet mediocrem, ſitis nulla, Sudor interdum lenis, nec deeſt tuſſicula, alvus ut decet lubrica. Circa tumorem

morem ſcirrhi ſemper aliquid ſeroſi humoris ſe monſtrat, plus minus hoc vel illo die, pro commotione corporis & aliorum accidentium, facies videtur plumbea, reliquum tamen corpus adhuc vegetum. Diſcurri de reciſſione pedis, ſed liberè pronunciat, ſe malle decies mori, quam hanc admittere. Præſtolor lamentabilem mali hujus exitum, quem Deo dante, ſi vivus ero, Curioſis Communicabo.

[*Miſſæ Grünberga Norimbergam d. 15. Julii. 1702.*]

OBSERVATIO CXVIII.

Dn. D. CHRISTIANI HELWICH.

De hæmorrhoidibus oris.

Diligenter in enodandâ hæmorrhagiarum ſecundum ætates, temperamenta, ſexum &c. varietate quidam doctiſſimi viri verſati ſunt. Fluxum hæmorrhoidalem tùm eum, qui ex propaginibus venæ portæ ac venæ ſplenicæ oritur, tùm illum, qui ex ramis vaſorum iliacorum internorum ſcaturit, Celeberr. Dn. D. Stahlius nuper ingenioſiſſimè explicavit. Hactenùs verò tantùm non omnes quamvis ſanguinis rejectionem per os vel ad *hæmoptyſin* vel *vomitum cruentum* retulerunt: at verò quam benè id fiat, nunc paucis aperire animus eſt. Certè non facile quisquam crediderit, quod *profluvium illud ſanguinis*, quod *multis per ora ſtato tempore ut Macrino Viſco Prætorio & omnibus annis Volufio Saturnino urbis præfecto qui nonageſimum exceſſit annum*, teſte Plinio lib. XI. cap. 38. p. m. 814, *fiebat*, vel hæmoptyſis fuerit vel vomitus cruentus. Ariſtoteles lib 2. de partib. animal. non tantum veritatem profluvii ſanguinis per os ſtatum tempus ſervantis, quod nec hæmoptyſis nec vomitus cruentus ſit, confirmavit, ſed & appoſitè hæmorrhoidum nomine illud inſignivit ita ſcribens: *fiunt etiam aliquandò* αἱμοῤῥοΐδες ἄπονοι ἐκ τοῦ στόματος *hæmorrhoides ſine labore omni ex ore* & addit, *neque ut ex arteriâ violenter.* Unde colligere eſt, quod poſt Ariſtotelis tempora à Celſô & Galenô demum vox hæmorrhoidum ad venas ſedis & uteri reſtricta fuerit, quoniam illæ præ cæteris frequenter ſanguinem fundunt, nam ipſe Ariſtoteles etiam lib. 1. de generat. animal. ſimpliciter ſcribit, quòd ἐν ἕδραις φλεψὶν *fiant hæmorrhoides* qui locus ſimul etiam indicat, quòd non malè

malè Celſus, cui & Paulus adſtipulatur ſcribat, *ora venarum tanquam ex capitibus ſurgentia vocari à Græcis hæmorrhoides.* Conf. Hieronym. Fabricius ab Aqua-Pendente de Chirurgic. operat. p. 106. & Frommann. Tract. de hæmorrhoid. p. 6. Oris hæmorrhoides, niſi me omnia fallunt, ipſe agnovit Hippocrates lib. 2. prædict. ſect. 2. p. 82. edit. Foeſii his verbis: *Quibus fauces ſanguine noctu & inter diu replentur, dum neque capitis dolor prægreſſus fuerit, neque tuſſis neque vomitus neque febris prehenderit, neque pectoris aut dorſi dolor tenuerit, in his nares & fauces inſpiciendæ, num quod ulcus in eô loco compareat aut ἢ βδέλλα*, quæ ultima vox tenebras Hippocratis verbis affundit, ac difficili ejus interpretatione commotus Celſus lib. 2. de medic c. 7. p. 60. noſtrum, qui præ manibus eſt, textum latinâ Civitate donans eam præterit, contentus dicere, ulcus reperiri, præſentibus illis ſignis, quæ Hippocrates l. c. commemoravit. Jam (bdellæ vox variis gaudet ſignificationibus. 1. enim denotat hirudinem, quæ à ſuctu ſanguinis ſanguiſuga Plinii ævô dici cœpit;) ut conſtat ex Theocriti pharmaceutria, Heſychio p. m. 186. Suidâ Tom. 1. p. 544. Varinô Phavorinô p. 338. (2.) Lampetras, quemadmodùm Clariſſ. Lindanus in ſelectis Medicis Exercit. XI. §. 58. p. 381. docet ex lib. 17. Strabon. Geopraph. (3.) apud Plautum in Curcull. Act. 1. ſcen. 2. p. m. 265. de vinô lena anus ait: *Tu cinnamomum, tu roſa*, tu *crocinum & caſſia es, tu bdellium*, Unguenti genus notare videtur, ut conſtat ex Taubmanni Commentar: Duæ ultimæ hæ ſignificationes à propoſitô noſtrô prorſùs alienæ ſunt; βδέλλαν verò in primâ ſignificatione, quâ hirudinem denotat, in texto Hippocrat, allegato accipi debere contendit Galenus in Exegeſi vocum Hippocratis ſive ut latinè inſcribitur, *in explanat linguar.* inter libros Iſagogic. p. 143. ita fatus: *Mihi videtur proprie dici nomen de ipſô animali, etenim affui olim cum hoc diceretur in eô libro, & dubitantibus multis de his quæſierent, ſolus ego ex ſcripto aggrediens præcognovi veritatem;* allegat etiam Gal. hiſtoriam de homine ſanô cruorem evomenti epotâ cum aquâ hirudine & lib. 4. de loc. affect. c. 5. p. m. 52. Claſſ. 4. Oper. pro vocat etiàm ad hiſtoriam juvenis, in *quô ad narium foramen in eô meatu, ubi naſus ad oris regionem perforatus* eſt, hirudinem latentem conſuxit, & his exemplis confidentior redditus locô ultimô fluxûs ſanguinis per os ab hirudine contingentis ſigna pandere non veretur ita loquens *Quod ſi pluribus diebus aliquis cruorem & exſcreaverit & emunxerit idque citra capitis vel dolorem vel gravitatem ſivè præſentem ſive præteritam neque plagâ eô locô exiſtenti hujus & totum per nares meatum atquè eam oris partem, quâ ad nares perforatur, exactè conſiderare oportet. Iſtud enim aliquando*

quando contingere poteſt hirudine huic loco adhæreſcente, quæ quidem in diem augeri ſolet, quamvis enim primis diebus, quòd ſit exigua, latere queat, tertio tamen quartòve die haud obſcurè conſpicitur. Hæc tantoperè placuerunt Aetio, ut ſua fecerit lib. 8. c. 59. Galeni interpretationem probat etiam Foëſius & in Comment. ad Hippocr. Prorrh. & in œconom. Hippocrat: p. 119. Equidem non negamus, fieri aliquandò poſſe, ut hirudo cum nocturnô potu aut aliô modo in guttur irrepat ac ibidem ſanguinis ſugendi gratiâ hæreat, nam præter Avicennam lib. 3. Fen. 9. c. 5. illud etiam teſtatur Borellus centur. 1. obſerv. 24. p. 33. & hinc jam olim ad epotam ſanguiſugam deſcripſerunt remedia Dioſcorid. lib. 6. Celſus lib. 5. c 37. Nicander aliique plures: at verò quòd Hippocrates per bdellam hirudinem intellexerit, illud eſt, quod inficiamur, nequiquam moti auctoritate Galeni utpote, qui memores ſumus iſtius aureæ Sententiæ ipſius Galeni lib. 2. de Compoſ. medicament. *Difficile eſt, ut, qui homo ſit, non in multis peccet, quædam videlicet penitùs ignorando, quædam vero male iudicando & quædam tandem negligentius ſcriptis tradendo.* Cauſæ verò cur negemus per bdellam apud Hippocratem notari hirudinem, ſunt hæ. 1. Ex textu ſenis noſtri patet, quòd agatur ibidem de morbô, ad cujus diagnoſin neceſſarium ſit noſſe, utrum capitis & præcordiorum dolores, tuſſis, vomitus, febricula &c. præceſſerint, id eſt, unô verbô de *affectu*, cujus cauſa eſt interna non externa, qualis eſt hirudo, quæ aliis omninò indiciis detegi poteſt. Et eſtne ulla ratione credibile Hippocratem prætermiſſurum fuiſſe certiora hirudinis præſentis criteria? Atqui cum ſanguiſuga dicatur βδέλλα à verbo βδέλλω quod ſignificat, *exſugo*, qui in commemorandis hirudinis indiciis Hippocrates oblivīſci ſuctus, quem Dioſcorid. primô loco notat, quique ipſis etiam oratoribus notus, unde ſanè ab imagine ſuctûs Cicero pulchrè lib. 1. epiſt. mentionem facit *Concionalis hirudinis ærarii.* Imo propterea ab Arabe quôdam Damire apud Bochartum in hierozoicô definitur hirudo *vermis niger aut ruber in aquâ degens, qui propendet à corpore, ut exſugat ſanguinem.* Et quid (2. dicam de dolore, de quo teſtari poteſt & ſenſus eorum, quibus admotæ hirudines fuerunt, & vulnuſculum in parte commorſâ, cui adhærebat, relictum? Ac ſanè non improbabile eſt eas dentibus eſſe inſtructas, ſi vel maximè eas ad limacum retuleris cenſum, nam etiàm cochleas dentibus eſſe inſtructas teſtatur Cl. Martin Liſterus ex Hookii autopſiâ & Doctiſſ. Velſchius in Hecathoſteâ ſuar. obſerv. 67. Nec nodi, quos hic texit celebris nominis ſcriptor Bonani in recreatione mentis & ocu-

oculorum part. 3. probl. 228. & ſeqq. ſunt indiſſolubiles. Villanovanus iilis fiſtulam tribuit, alii os trianguli inſtar illis adſcribunt. Quicquid verò de hàc re ſit, id exploratum eſt, quòd dolorem hirudines lædendo partem, cui applicantur, inferant. Profectò Plinius lib. 8. c. 10. p. 497. teſtis eſt, quòd *elephanti cruciatum maximum ſentiant hauſtâ hirudine*; ſed nullam hujusmodi doloris mentionem facit Hippocrates. Aut ſi vel maximè abeſſet dolor, omninò æger (3.) fruſtum quaſi carneum gutturi infixum, ut ille apud Borellum percipiet, quod etiam deglutitionem impediret. Columella lib. 6 loquens de bobus in potu hirudinem haurientibus expreſſe ait quòd *hæc perniciem iis afferat & incremento ſuo tranſitum cibis præcludat*; enim verò nullum de fruſtò ejusmodi aut impeditâ deglutitione verbulum in textu Hippocrat. Imò (4.) ſi locus Hippocratic. accuratiùs inſpiciatur, dilucescit, quòd, in cô ſermo ſit de ejusmodi ſymptomate, quod perplures dies & noctes durat; at fieri nullatenùs poteſt, ut hirudo in alicujus faucibus per tantum temporis ſpatium hæreat & non decidat ac deinde à Medicis & Chirurgis agnoſcatur. Nam licet *non miſſura cutem niſi & plena cruoris hirudo*, ut canit Horatius, qui tamen conſiderat, quòd intra horæ quadrantem non mediocrem ſanguinis quantitatem imbibat & ſemper ſanguine magis magisque diſtendatur, ita, ut poſt ſuctum per horæ ſpatium vel digiti magnitudinem adæquet, næ is facilè intelligit hirudinem per plures dies & noctes in gutture hærere & ſanguinem ſugere non poſſe. Conf. Marſilium Cognatum lib. 2. variar. obſerv. c. 2. Quomodo ergo vox βδέλλα, cùm hirudinem in textu Hippocratis non ſignificet, explicanda erit? figuratè, inquam, & tropice. Hoc ut tantò magis incurrat in ſenſus, meminiſſe fas ſit, quod ſanguiſuga ſit *animal oblongum tranſverſis lineis* (vide Jonſton: 4. de inſect. tit. 2. p. 143.) *interſtinctum ore ſubrotundo ac veluti calloſò & aſpero* & ut rectè Gesnerus, *moveatur extenſione & contractione Corporis ſui ceu annulis conſtituti*. Scilicet ut monuit Ariſtot. in lib. de animal. inceſſu c. 9. ἰλύσπασις vermi & hirudini convenit. Verba ejus hæc ſunt. *Alia* (animantia) *volubili tractu utuntur ut lumbrici, quos inteſtina terræ appellant, & ſanguiſugæ*, quamvis, ut demonſtrat Borellus part. altera de motu anim. prop. 13. *Corrugatio illa non ſit cauſa ſed effectus contractionis internorum muſculorum.* Ajo ergo, quod per βδέλλαν in ſenſu metaphorico Hipp. intelligat venam varicoſam ſi enim bdellas cum venis ſanguiferis comparaveris, utique deprehendes, quòd in non paucis conveniant. Ad unguem omnia reſecare à propoſitò noſ-

ſtrô alienum eſt. Et ſic ut analogia rudior ratione externæ figuræ manu quaſi palpabilis eſt: ita extenſio iſta & contractio in corpore utroque non minus clarè patet, quandoquidem & venæ vi fibrarum circularium (quas ſine cauſâ in vaſis reperiri negavit Veſalius in examine obſerv. Fallop. p 129. & Cl. Ent in apolog. pro circulat. ſanguinis p. 42.) & *ſtringuntur & comprimuntur ſucceſſivè*, una enim pars poſt aliam comprimitur, ut ſanguis agitatus & conquaſſatus debitè miſceatur & conformetur Conf. Borell l c. prop. 33. & 34. Præprimis verò hirudines & venæ ex mente Hippocratis conveniunt ratione tractionis ſive ſuctionis ſanguinis; nam hanc eum venis paſſim tribuiſſe certũ eſt, evidens occurrit locus in lib. de carnibus qui ita ſonat: *venæ, quæ per ventrem & inteſtina feruntur, in quibus cibi & potus coacervantur, ubi ſic incaluerunt, id quod eſt tenuiſſimum & humidiſſimũ attrahunt.* Zwingerus in doctrinâ Hippocrat. exactè verſatus in Commentar. p. 115. ita effert mentem Hippocratis *Tenuiſſimum & humidiſſimum à venis meſaraicis ex ventre & inteſtinis, quæ ſupra jejunum ſunt, ex ileo videlicet & duodeno ad hepar, ab hepate ad venæ cavæ propagines in univerſum Corpus trahitur.* Quod tamen ita revera non fieri hodiè etiam tyrones norunt. Propter prædictas bdellæ cum veniâ analogias illius nomen adhanc deſignandam transtuliſſe videtur Hippocrates & quidem non quamvis hoc nomine deſignare voluit, ſed *varicoſam ſive dilatatam & ſanguine diſtentam* eine ſchwartze aufgeloffene Ader. Ejusmodi venam voce bdellæ intellexiſſe Hippocratem ante multa ſecula Dioſcorides Commentator. Hippocr. teſte Galeno exiſtimavit. Et ſanè nihil prorſus impedit, quin ejusmodi varices, ſicuti in artubus, circa tempora, anum, uterum, teſte Pareo lib. 12. cap. 20. in *hipochaſtrio, genis, palbebris* & *mammis*, auctore Heurnio lib. 6. Commentar. Aphorism. Hippocrat. oriuntur; ita etiàm in ore ſubinde exurgant. Ac notatu utique dignum eſt, quod Moebius in fundament. Phyſiolog. c. 16. narrat, eas *aliquando ſub linguâ & inferioribus labiis cerni.* Minimè verò novum eſt, quòd ejusmodi diſtentæ & dilatatæ venæ ſpontè aperiantur & ſanguinem profundant Conf. Ephemerid. Decur. 2. Ann. 3. obſerv. 12. p. 51. & decur. 1. Ann. 3. obſerv. 104; id quod in hæmorrhoidibus coecis quoque, quæ nihil aliud ſunt quàm *criſpatæ venæ hæmorrhoidales ſtagnanti ſanguine turgidæ* & in varicibus gravidarum multò frequentius eſt compertum. Illud ergò vult Hippocrat: quod ſanguis qui fauces replet aliquando, & ex ore erumpit, ex vaſe *quodam venoſo* (in ore) *dilatato & ſponte aperto* tunc fluere cenſendus ſit, quando

neque

neque capitis dolor prægreſſus, nec tuſſis nec vomitus, nec febris &c. Et ſanè de apertione ſpontanea varicoſarum venarum tantò minùs fuerit dubitandum ut jam ante dictum, quanto eſt certius ſanguinem modò ex *ipſis* cutis *poris* ſtillaſſe, ut Benivenius, Tulpius & alii teſtantur, modò ex *oculis lacbrymarum inſtar* manâſſe, ut perhibet Foreſtus, modo ex *Saphena* ut & *poplitæa* erupiſſe, quod Schenkius & Ephemerid. A. 1. obſerv. 95 p. 197. aſſeverant. Hæmorrhagiam quoque penis ſpontaneam commemorari videas in Ephemerid noſtris Dec. 2. A. 3. Et ſanè ita prorſus eſt, ſicuti ſcribit celeberr Wepferus in obſervat. Anatomic. de locô affectô apoplex: *Vaſa ſanguifera tàm intus recondita quàm externum habitum perreptantia ſuâ ſponte aperiri notius eſt, quàm ut probatione indigeat, vivit*, ita pergit Wepferus, *nobilis quædam matrona 44. annorum habitu Corporis gracili prædita, facie roſea ac cætera ſana & vegeta, huic ante 15. annos in manus ſiniſtræ pollicis extremi parte externâ macula atro-rubeſcens, quam extremo minimi digiti apice ferè tegeres oborta eſt, E medio hujus maculæ ſingulis annis ter quaterve ſanguis cum ſaltu aliquot cubitorum altitudine ſuâ ſponte erumpit & quidem non parvâ quantitate* &c. Cur ergo illud etiam in ore fieri non poſſet? Quòd verò id reverà aliquando fiat, exempla evincunt. Apud Kerkring. in ſpicileg. anatomic obſerv. 25. p. 61. & ſeq recitatur exemplum de virô quôdam ſexagenariô (de quô non immerito noſter ſuſpicatur, quòd quondam hæmorrhoidum periodos fuerit expertus) qui *primò quidem per plures dies ejecit ſanguinem*; cohibita autem *primâ iſtâ violentiâ*, ſanguinis effluxum poſt menſem denuò eſt expertus, atque adeò ſtatas vices menſtruas iſta ſanguinis rejectio ſervavit, donec æger octavo menſe è mediô tolleretur. Hoc ſanguinis ſputum ipſe Kerkringius non auſus eſt nominare hæmoptyſin, quanquam ſine dubio ex eô ſolo collegerit, virum illum phthyſi incepiſſe laborare, quod & hodie multis eſt ſolenne; imò Kerkringium hæſiſſe perplexum, unde ſanguis ille profluxerit? ſatis patet ex admonitione ad lectorem, quam huic hiſtoriæ attexuit. Ego omninò perſuaſus ſum huic viro ſanguinem ex venâ aliquâ oris dilatata fluxiſſe, ac in illâ ſum opinione, quòd hîc ſanguinis fluxus ſæpe quidem hactenus obſervatus, ſed ſub nomine hæmoptyſeos deſcriptus fuerit, id quod etiam factum autumo Dec. 2. Ephem. A. 4. Obſerv. 19. Quantus enim nominis hæmoptyſis abuſus ſit, nemini ignotum, adeo ut etiàm fluxum ſanguinis ab hirudine inſciè deglutitâ & in faucibus hærente l. a. Borellus hæmoptoidem vocet? Illuſtre verò

affectûs noſtri ſub titulo hæmorrhagiæ oris periodicâ paradigmata promit doctiſſimus Medicus Arnoldus Bootius in obſervat. Medic. de affectibus omiſſis cap. 7. his verbis: *Uſſerius - 64. ætatis annum agens jamà pluribus annis patitur bis terve anno periodicum ſanguinis profluvium ex ore ut plurimum in latere ejus ſiniſtro duntaxat, nec ibi ſemper in uno loco, ſed interdum ex linguæ latere, alias ex gingivis, quandoque ex alterutrius labii aut buccæ parte interiore. Antea & dum junior erat, exiliebat quandoque ſanguis tantâ vi ac copiâ, ut in præſens vitæ periculum inde conjiceretur, omnique valentiſſimorum remediorum genere tentato ægerrimè tandem reſtingueretur. Sed per multi jam ſunt anni, ex quo citra ullum impetum & guttatim tantum ſanguis promanat, id autem fit aſſidue absque ullâ intermiſſione noctu æque ac interdiu, donec periodus abſoluta ſit, quæ nunquàm minùs uno die naturali plerumque duos aliquandò etiam diutius durat.* Duo periodicæ ſanguinis rejectionis per os exempla à b[e]ella mihi notâſſe videor alterum in muliere, in virò alterum. Et femina Cholericæ conſtitutionis in conjugio fœcundô vivens quadragenaria propior citra ullam ſanitatis labem aut menſium ataxiam vere & autumno jam per aliquot annos ſine prævio capitis dolore, ſalſedine in ore aut catarrhorum indiciis, absque febri, nullâ comitante tuſſi (quæ, cum hæmoptyſi ferè ſemper concurrit, licet neque hic cauſæ rationem habeat, quia ſub tuſſi pulmones tenſi & veſiculæ illorum inflatæ ſanguinem potius reprimunt quàm exprimunt) nec præſente ad hodiernum usque diem aliquâ reſpirationis difficultate ſanguinem per aliquot dies ex ore ejicit. Antequam periodicus ille fluxus ſanguinis ex ore erumpat, in palatô titillationem poſt uvulam percipit, noctu autem ut plurimum ſanguis ſeſe in linguam infert non floridus, non ſpumoſus, neque grumoſus; ſed leniter nigricans, qualis ex venis hæmorrhoidalibus ſtillare ſolet. Cum ſcreatu non magnô, interdùm ſimplici ſputatione ad aliquot Uncias ſanguinem ejicit, ac deinde ſponte hoc ſputum iterùm ceſſat. Vir autem qui 30. ætatis annum agit, eſt ſanguineo Melancholicus, in anxiam phthyſeos ſecuturæ formidinem à Medicis conjectus. Is in itinere Italico generoſioris vini abuſu annô ætatis 27. hæmorrhoides provocavit, cùm verò Medici magnas eâdem ex fluxu tàm maturô ominarentur miſerias, nihil non egit, ut hæmorrhoides ſupprimeret. Damnatus eſt voti. Poſtmodum verò jam gravativô circa os ſacrum dolore, jam ſpasmis vagis jam gravibus anxietatibus, imô & lipothymiis, ut fere translationes repentinæ eſſe ſolent, ἀπὸ ταὐτομάτου aliisque malis exagitatus

tus eſt. Inopinatò poſt aliquod temporis intervallum lancinatoriô circa uvulam dolore & ardore afficitur, qui tamen brevi tranſiit, hinc, prout timidus eſt, neſcio quæ ſibi mala imminere ratus, tantum non exanimabatur, cum die quôdam ſanguinem ex ore absque ullius affectus indiciis ferri videret. Per biduum, niſi fallor, ſanguis ex ore evacuabatur non confertim aut unô impetu, ſed ſenſim, ſtillatim & certis intervallis. Ad effluxum hunc compeſcendum variis adſtringentibus uſus eſt irritô eventu, quippe jam aliquoties rediit circa illas lunæ Phaſes, quibus antehac hæmorrhoidalem fuit expertus, Tametſi verò eum aliquoties monuerim ex hôc ſanguinis fluxu nullum ei phthyſeos imminere periculum; nihilominus ab eô liberari cupit. Quia verò prorſùs non eſt conſultum, ut hæc ſanguinis evacuatio per adſtringentia ſupprimatur non ſurrogatâ commodiori aliâ in locum ejus, propterea meo conſilio in pedibus imminente illo tempore VS. celebravit ac adhibere cœpit ea medicamenta, quibus hæmorrhoidum motum leniter cieri norunt Practici id eſt, helleborata, aloetica, crocata &c. incertum quô exitu, magnæ enim molis eſt procurare fluxum per eas vias, quæ incongruâ medicatione ſemel fuerunt occluſæ. Fugit ſolicitè nimios corporis motus, clamores, ſaltus, aromata, piperata, ingurgitationem vini, cibos ſalſos, acidos, acres &c. Sed pathemata animi regere debite non potis eſt, atque hinc inconcinnos motus in corpore excitat, eoque ipſô intentioni noſtræ obicem ponit. Senſus ille titillationis in priori & dolor lancinatorius in poſteriori, omninò indicat tenſionem quandam pororum & vaſorum, & hæc præſupponit congeſtionem ſanguinis ut congeſtionem ipſam in aliis hæmorrhagiis ferè preſſiones Spasmodicæ variæ præcedunt. Si locus, unde ſanguis effluit, viſui pateret, omninò etiam turgeſcentia vaſis in oculos incurreret. Licet autem hæ perſonæ de quibus ſermo eſt, in mediocri tantum quantitate ſanguinem per os rejecerint, non eſt tamen dubitandum, fieri poſſe, ut, ſi iracundia hæmorrhagiæ ſeſe comitem jungat vel aliô modô natura & principium agens exacerbetur, aut ſi aliundè ſanguis nimium turgescat, in enormi quantitate cruor ex ejusmodi venâ varicoſâ profluat. Statæ autem iſtæ vices faciiè falſi convincunt iſtam opinionem, quæ ejusmodi ſanguinis fluxus aut fortuitæ ſtaſi aut obſtructioni aut ſanguineæ maſſæ exæſtuationi & orgasmo aliisque circumſtantiis accidentalibus quâ ad majorem eruptionem, ut faſſi ſumus, aliquod momentum conferre queunt, unicè tranſcribint; Contra eam ſententiam,

tentiam, quæ deſtinatum in hôc negotiô naturæ conſilium ac intentionem minuendi plethoram hujus aliorumque conſimilium hæmorrhagiarum cauſam eſſe ſuſpicatur, invictè roborat. Nobiliſſ. Dn. D. Öhmb Collega noſter ejusdem excretionis ſanguineæ exemplum in homine plethorico, qui adhuc dùm organa muſica animat, ſe vidiſſe recordatur. Hic itidem absque ullâ tuſſi aut concomitanti dolore aut titillatoriô in arteriâ aſperâ ſenſu aliisque hæmoptyſeos indiciis ſanguinem in notabili quantitate exſpuit. Hæc hæmorrhagia, quod notatu digniſſimum eſt, gargarismate ex adſtringentibus parato, eſt quidem cohibita; enim verò paulò poſt largè ſanguis per vias urinarias effluxit, cùm verò & huic excretioni frænum injiceretur, febris cum exanthematibus ſcorbuticis ſecuta eſt, quâ itidem dexteritate laudati Medici liberatus eſt. Niſi me omnia fallunt, fluor ille ſanguinis, de quô hactenùs locuti ſumus, ab Aureliano lib. 2. Chron. Cap. XI. (p. 55. edit. Baſil. A. 1529.) his verbis deſcribitur: Is, *qui ex ſupernis faucium ſanguis fluit, primo parvus intelligitur ferri, aut, ſi plurimus, non ſpumoſus. Præterea cum quodam excreatu deſpuitur, ipſæ quoque partes ſumpto cibo vel potu aut gargarismate materiæ mordicantis dolore pulſantur & inſpicientibus nobis expreſſâ linguâ, viſu probatur locorum aſperitas. Plerumque etiàm, ut Eraſiſtratus ait tubercula, quæ Græci condylomata vocant, viſibus occurrunt, quæ ſint hæmorrhoidibus, ex quibus ſanguis fertur, ſimilia.* In curâ non facilè auctores fuerimus Medico, ut ſuppreſſionem moliatur adſtringentibus, hæc ſanè, ut bene Bootius monuit l. c. Ulterium, cum inevitabili ægri pernicie conjuncta erit, ſi tamen hæmorrhagia nimia ſit, Spiritus vini rectificatus (poſt VS in pede celebratam) & iteratis vicibus in ore detentus hunc motum moderabitur. Quod ſi tamen ægroti ab hoc ſanguinis effluxu per os liberari cupiant, facilè Medicus videt, in id incumbendum ſibi eſſe, ut remediis convenientibus hæmorrhoidalis fluxus provocatur.

OBSER-

OBSERVATIO CXIX.

Dn. D. CHRISTIANI HELVVICH.

De Hæmorrhoidibus Veſicæ.

EXcretioni Sanguinis per vias urinarias, quæ ſub nomine mictus cruenti ferè nota eſt, varii à Medicis fontes tribuuntur. Non attinet prolixè commemorare, quòd ſubinde in renibus cauſa latet. Ita ſexagenarius quidam ex vehementi ſaltatione in hunc affectum incidit, & licet huic in malo per V. S. & aquas ferratas occurreretur, nihil tamen effectum eſt; Imò poſt ſeſquiannum ſanguinis plus minùs per aliquot ſeptimanas cum urinæ ſtillicidiò minxit ingenti & dirò in abdomine tumore contra renem dextrum, ſummô in imò abdomine è regione renis ejusdem ardore, ut & venis abdominis externis ejusdem lateris varicoſis, & præter modum tumidis, halitu corporis leuco-plegmatico ſiti, vigiliis, coxendicum ſtupore & crurum imbecillitate affectus vixit; ac licet quodammodo à periculoſo affectu reſpiraret, brevi tamen iterùm in eundem morbum incidit & poſt aliquot dies ex urinæ ſuppreſſione interiit. In hôc virô poſt mortem cultro Anatomico à Medicis ſubjectô, deprehenſus fuit ren dexter immenſæ magnitudinis ad 50. uncias pendens cancroſus, & in hôc plurimi exigui calculi, teſte celeberr. Liſtero in deſſertat. Medicinali de calculo humano p. 22. & ſeq. Ac hodie calculoſus per intervalla mictu cruento laborans mediocri, utitur meo conſilio ac ſpem foveo, eum à malo ſuo ad notabile tempus liberatum iri. Porrò ex ureteribus per urinæ ductum ſanguis prodire poteſt, uti comprobat exemplum apud Steeghium lib. 8. Practic. c. 41. Ulteriùs quoque dubitari nequit, quin aliquandò ſanguis ex veſica prodeat, ut fidem faciunt Aetius Tetr. 3. ſerm. 3. c. 3. Paulus lib. 3. c. 45. aliique plures. Id quod etiam dicendum de ipſâ veſicâ. Atque hinc conſentienti ſuffragiò approbatus eſt hippocraticus Aphoriſmus 75. ex ſect. 4. *ſi quis ſanguinem aut pus mejat, renum aut veſicæ exulceratio ſignificatur,* quem iisdem ferè verbis, Celſus lib. 2. c. 7. expreſſit. Memini inteſtinis aliquandò obſervatos Varices, neque rarum eſt, alterutrum laxiùs propendere, & unum altero eſſe turgidiorem, ac propterea prorſus non eſt incredibile, venas haſce aliquandò dehiſcere & ſanguinem eructare, qui deinde per urethram prodeat. Quod & ex ipſâ

aliquando urethrâ ſanguis effluat jam ante tot ſecula annotavit Aurelianus lib. 5. Chronic. p. 152. At verò ultimò ſcire licet, quod & ex hæmorrhoidibus veſicæ ſanguis effundatur. Et ſanè quemadmodum hæmorrhoides vaginæ ac pudendorum reperiuntur teſt bus Sennerto, Roderico à Caſtro, Mercuriali, & ex dolore abdominis, lumborum, præprimis autem acutiſſimo vaſorum eminentium ſenſu ac macie cognoſcuntur: ita prorſus nihil impedit etiam hæmorrhoides veſicæ agnoſcere. Alias ſanè Communio hæmorrhoidum cum venis veſicæ, multis exemplis demonſtrari poteſt, ac certe adhuc dies docebit, minus paradoxon eſſe aſſertum, quòd ex venâ hæmorrhoidali externâ ramulus aliquis in collum veſicæ excurrat & eidem immergatur. Atque hinc veteres, quâ erant in indagandis abſtruſioribus ἀκρίβεια non intactum reliquere, quòd à ſuppreſſione hæmorrhoidum in inteſtinô rectô ſanguinis fluxus per urethram aliquando oriatur, ut conſtat ex Nicolo Serm. 5. Tract X. c. 19. Savanorola Pr. Fr. 6. c. 19. Alexandro Benedict. lib. 24. c. 22. aliisque pluribus. Optimè itaque denuò Aurelianus l. c. ſcribit. *ſolere ſicuti in podice vel fœminarum ſinu aut matricis collo etiam in veſicâ hæmorrhoides generari.* Sed ſubinde maximæ difficultates in diagnoſi partis affectæ ſeſe produnt. Conſ. Celeberr. Velſchium Dec. X Conſ. X. in Curat. propr. atque hinc omninò ſigna in enumerato habere neceſſe eſt. In renibus cauſam quærendam ait Aretæus lib. 2. Chronic. c. 3. quando *ſanguis multus collectim effluit*, cui Aurelianus *dolorem in clunibus* hoc eſt in lumbis addit. Prius illud Hippocrat. his effert verbis: *qui inopinanter ſanguinem* [illegible] *eiunt, iis in renibus venulam ruptam eſſe ſignificat*, innuens, hoc pactò [illegible]los eſſe renes, quando ſanguis mingitur confertim, unò impetu, la[illegible]giſſimè, ſine cauſa externâ, derepente absque ullò prægreſſò ſym[illegible]omate. Veſicam affectam arguit (1) *lancinatio* quædam perquam moleſta circa veſicæ collum cum ardore. Nam juxta Celſum Veſicæ læſæ ſignum eſt lib. 2. cap. 7. ſi *circa pubem interiores partes doleant* (2) *ſtilicidium urinæ* hujusque *gravis dolor* juxta ſect. 4. Aphoriſm. 80. Breviter τὰ περὶ τὴν κύστιν laborant, ſi quis ſanguinem aut grumos mejat aut urinam guttatim effundat, dolore ſeſe ad hypogaſtrium ſeu pectinem & perinæum, inteſtinum rectum & proſtatas extendente. Et quoniam ejusmodi ſanguinis profluvium præſupponit calculum, qui aſperitate ſua & acutie vaſa laceret, neceſſe eſt, ut concurrant illa tecmiria, quæ calculum renum & veſicæ patefaciunt. Veſicæ collum eſt locus affectus, quoties dolor circa veretri

ini-

initium ſeſe exerit. Læſam verò eſſe urethram licebit conjicere, quando *ſanguis paucus ſine intermiſſione per tempus notabile manet* & *dolore urethra uritur.* Varices teſtium plorare ſanguinem oſtendent *dilatatæ venæ* oculis ſeſe objicient & *cæterorum ſignorum abſentia.* Hæmorrhoides autem veſicæ ſanguinem profundere ait Aurelianus l. c. p. 153. Cum non *coacervatè primò ſit effuſio ſed augmentis quibusdam promota interjectis defectionibus:* quando *retento ſanguine dolor pubetenus vexat* ac *inguina & clunes*, id eſt, ilia ac fortè etiam teſtes *tenduntur*, effluente autem iterum ſanguine ſymptomata hæc omnia ceſſant. Quæ ſigna pathognomica tantò erunt certiora, ſi fluxus hæmorrhoidum conſuetus antea fuerit ſuppreſſus, lapilli nunquam antea excreti, nec ulla ruptorum vaſorum indicia præſto fuerint & tandem, ſi ejusmodi fluxus ſtatas periodos ſervaverit. His ita ſeſe habentibus certiùs concludi poterit excluſionem ſanguinis per urethram eſſe referendam ad hæmorrhoides veſicæ & talem adeſſe hæmorrhagiam, quam Natura ſuô bono non ruptis ſed hiantibus tantum vaſis inſtituit. Nec ſtatim videtur abjicienda cogitatio de hæmorrhoidibus veſicæ, ſi in majori copia ſanguis erumpat, quàm ex venis ani unô curſu excerni ſolet. Nam etſi ordinariò non confertim ſanguineus latex ex hæmorrhoidibus veſicæ & ani exeat, ſicuti rectè obſervavit Aurelianus; fieri tamen poteſt, ut magnô aliquandò cum impetu erumpat. Mulieribus plerumque menſtrua ſenſim ſtillatim fluunt: at quid in certis caſibus fiat, fluxus menſium nimius ipſis tyronibus notus edocet. Atque hinc benè Hercules Saxonia lib. 3. Practic. c. 40. refellit argumentantes à copioſô ſanguine excretô ad renes affectos, [illegible] tô exemplô de nobili Patavinô, cuiper quinque annos ex intervallo ſanguis multus ſpontè & ſubitò ex apertis colli veſicæ venis [illegible]uatus fuit. Multoties hunc effectum videtur tractaſſe Cl. Hoffmannus; nam lib. 3. inſtit c. 97. docet mictum ſanguinis accidere iis, quibus *copia peccat ſanguis, iisque ſingulis menſibus hac exire, ut videantur fœminarum naturam induiſſe.* Luculentum ejusmodi hæmorrhoidis veſicæ exemplum ſub titulô mictus ſanguinei copioſi, ſinè detrimento ſanitatis, proponit Neſterus in Miſcell. noſtris Decur. 1. A. 8. Obſerv. 23. p. 42. Non poſſum, quin breviter recenſeam quod mihi in praxi ante annum circiter fuerit compertum. Vir ſeptuagenario propior temperamenti Sanguineo-Cholerici cum venis turgidis & latis vitæ ſedentariæ deditus, victuique craſſiori à teneris aſſuetus eumq; in lautiſſimâ etiam ſorte ſectatus, à multis ab hinc annis fluxum hæ-

morrhoidalem ſemel iterumque expertus ac cùm hæmorrhoides ſubſtitiſſent, in podagram nulló atrociori dolore moleſtam lapſus atq; hâc quoque emanente, dyſentericô fluxu per aliquot hebdomadas atrociter afflictus, tandem ante triennium ſanguinem per urinæ ductum excluſit merum & craſſum in notabili ſanè quantitate absque omni dolore, gravitate ac tenſione circa regionem renum ureterum, veſicæ, ſine ullo calculi aut labis in viſcere indicio &c. ac deinde per dies aliquot urinam aquæ quâ caro recens lota fuit, haud abſimilem reddidit. Ante biennium aliquoties iterùm menſtruis periodis ſanguis eâdem viâ effluxit. Primó ſeculi 18 annô, tempore vernali inſigni copiâ & φορᾷ ſanguis iterùm prodiit, ſed longè, diutius. Cùm enim per aliquot ferè menſes prodiiſſet, à Medicis vocatis creditum fuit, quod renes magnam exulcerationem minarentur. Adhibita varia præprimis autem pilulæ ex balſamicis & Terebinthinâ (quamvis non ſatis conſtanter) absque ullô levamine. Celebrata eſt, Vs. in brachiô urgente fluxu nimiô, absque ullô effectu. Cùm mictus cruentus hic eſſet copioſiſſimus ac ſine interruptione, quandò urinæ ſtimulum animadvertebat, integras matulas mero, ſine urinarum aquâ, & craſſo ſanguine impleret; Vocatus & ego ſum, ac ſolicitè diſcuſſis omnibus, modeſtè diſſenſum meum à Collegis meis profeſſus, indicavi, hunc Sanguinis fluxum non à calculo oriri, ſed à venis veſicæ hæmorrhoidalibus (ſit venia novæ expreſſioni,) ortum trahere, ac cœpi de hirudinibus venis ani applicandis mentionem facere. Præterea ſuccum urticæ & decoctum equiſeti, ut & pulverem [illegible] commendavi. Paret hâc vice æger. Admoventur, ut juſſum erà, hirudines hæmorrhoidibus. Decocto equiſeti manè utitur inſtar infuſi Thee, ſuccum urticæ admiſcet ter in die juſculis variis, veſperi in decocto equiſeti ℈j. pulveris nitroſi capit; atque ex horum ſimpliciſſimorum medicamentorum uſu per dies octo exundans ſanguinis maſſa inter vaſorum canales coerceri viſa eſt, non ſine ægri gaudiô. Vix verò elapſus erat menſis, ubi de anguſtiis præcordialibus, dolore in pube ac radice ipſius virgæ, dyſuriâ, teneſmô conqueri audiebatur; hic iterùm ego de novis molíminibus hæmorrhagicis ac grumis ſanguinis in Veſicâ reſtantibus non dubitans poſt topicorum quorundam uſum conſulo, ut denuò Hirudines applicentur & ante laudata medicamenta, quæ tam egregiè ſe geſſerant, adhibeantur. Renuit æger. Sanguis cum impetu prorumpere pergit. Cùm ex me intellexiſſet experientiæ conforme eſſe illud

Aretæi

Aretæi ex lib. 2. Chronic. cap. 4. *Sanguinis fluxus tametſi non admodum, citò enecet, tempore tamen procedente infinitos jugulavit*, & ex mente Hippocratis, nihil mali eum ſolummodò ſanguinis mictum ſignificare, qui *rarò & ſine febri ac dolore* contingit, alium adhuc Medicum advocat, qui animam Rhabarb. & ſudorifera, neſcio quâ intentione, ſvaſit. Quia verò nullam ex his remediis utilitatem ſenſit, locó hirudinum vaſis ſedantibus applicandarum præpoſterô conſilio V. S. in pede elegit, indè cum malum eſſet auctum exterorum Medicorum opem imploravit. Clariſſ. Vehrius Profeſſor Francof. ad Oder qui mali originem ex plethorâ & diverſione ſanguinis ad renes vel veſicam commodè ſatis deduxit ac olim adfuiſſe hæmorrhoides rectè eſt ſubodoratus, nullâ calculi habita ratione, præſcripſit ſpec. diathee. ℞. Herbæ agrimon. betonic. Veron. Coit. ana Mj. radic. Caryophyll. liquirit. raſ. ana ℥ß. inciſ. incid. M. f. ſp. S. Kräuter zum Thee. In infuſo hoc aut in cereviſia calidâ aliove vehiculo voluit manè & ſingulis tribus horis capi 50. vel 60. guttas ex ſeq. miſturâ. ℞. Balſam. noſtri traumatic. ℥ß. Eſſent. agrim. ʒij. Mumiæ, Catechu ana ʒj. M. Unguentum regioni renum illini voluit. ℞. Unguent. Comitiſſ. ℥j. ol. Myrtin. ʒij. M. d. in fictili. In impetuoſiori ſanguinis fluxu quâvis dimidiâ horâ juſſit ægrum Cochlear haurire hujus potiunculæ. ℞. Aqu. plantag. ℥iiß. fol. tenell. querc. ℥iß. cinnam. ſine vino ℥ß. Corall. rubr. præp. ℈j. ſanguin. Dracon. Ver. Indic. præp. Ocul. 69. præp. ♄. Diaphor. ♂ial. ana ℈ß. laudan. de 3bus. gr. ij. Syr. Myrtin. de Symph. Fernel. ana ℥ß. M. d. S. Mixtur wol umgeführt zu gebrauchen. Nobiliſſim. Dn. D. Menzelius Archiater (Regiæ Majeſtatis in Pruſſia) Berolinenſis auctor fuit, ut malo huic opponeret æger ſeqq. remedia. 1. ℞. Herb. agrimon. Alchimill. Millefol. ana Mj. flor. hyperic. p. ij. balauſt. ʒj. Muſc. prunor. ſylveſtr Mß. Rad. Conſolid. maj. Plantag. tormentill. ana ℥j. ſemin. hyperic. plantag. ana ʒij. M. Coq. in ℔. iiij. ▽ ſimpl. ad tertiæ partis conſumpt. Collat. adde Syrup. de Symph. Fernel ℥iij. (2) ℞. Trochiſc. Alkekeng c. op. ℈j. Terr. ſigill. Str. ℈ß. Theriac. cœleſt. gr. j. M. f. Pulv. veſperi accipiendus (3) ℞. Ungent. Comitiſſ. ℥j. Croci Mart. adſtring. ʒij. Olei Myrtill. q. s. M. f. linimentum pro uſu externo & tandem. (4) Electuarium adſtringens, cujus deſcriptio non eſt ad manus. Sed neque his remediis patiens noſter ſublevatus eſt, imò potiùs pes ſiniſter tumore ſatis magnò eòque rubicundo & duro correptus eſt, ac teſtium alteruter diſtendi & laxiùs propendere cœpit. Hoc in ſtatu conſtitutus in omnes vertitur cogitationes & ex con-

ſoris conſilio, quod etiam Medicus aliquis in abſentiâ meâ approbaverat, fonticulum in pede tumido ſibi excitari curat, quoipſô in manifeſtum gangrænæ periculum, à quô meâ ope ſub divini Numinis auſpiciô liberabatur, ſeſe conjecit. Tandem etiam Excell. Dn. D. Stahlium Profeſſ. Hallenſ. conſuluit, is polychreſtas Beccheri pilulas transmiſit & enixè admodum applicationem hirudinum commendavit ac pulcherrimis ut audio, monitis ægrum inſtruxit. Antequam verò Celeberr. Stahlius reſcriberet, noſter acidulas Frigidiſſimas, ſepoſitis remediis cæteris omnibus, ingurgitavit, unde in plenariam urinæ ſuppreſſionem incidit, ut optimis Stahlii Conſiliis, quibus mea maximè conformia erant, nullus ſupereſſet locus, advenere enim tùm reſponſoriæ Stahlii, quando de vitâ ægri jam erat conclamatum. Ac licet ex literis Stahlii tandem æger conciperet fiduciam, ut caſum à me in chartam conjectum, ſicuti poſtea reſcivi, ad illum mitteret denuò; omnia tamen fuere fruſtra, quippe mors illum die 25. Decembris Anno 1701. cœtui viventium eripuit, antequam Stahliana Medicamenta cúm epiſtolâ ejus Vratislaviam deferrentur. Remediis quidem debitis urinæ & ſanguinis fluxum reduximus; ſed dolor inflammatorius in collô veſicæ, qui ſine dubiô in gangrænam abiit nullis pharmacis placari potuit. Pulſus talis tùm erat, qualis in febribus inflammatoriis eſſe ſolet, cum antea rebus etiam maximè exacerbatis nulla febris lenta ac latens obſervari poſſet.

OBSERVATIO CXX.

Dn. D. CHRISTIANI HELWICH.

Complectens Relationes quasdam de Vulneribus ad diverſos judices factas.

Licet eruditorum manibus terantur integri tractatus de relationibus rectè inſtituendis à doctiſſimis viris editi, uti in fundamentis decidendi eruendis præclariſſimè operam ſuam poſuerunt Baptiſta Codronchius, Fortunatus Fidelis, Ambroſius Pareus, Paulus Zacchias, Gottof. Welſchius, Johannes Bohnius, Heinric. Me bomius, Wolffg. Wedelius aliique plures: non tamen abs re faciunt, qui particularibus exemplis ea, quæ in genere diſputantur, illuſtrare ſatagunt, quod facere datâ occaſione prælaudati viri non intermiſſe-

unde

runt ; ex profeſsô autem id egit Paulus Ammanus. Non itaque mihi vitio vertetur, ſi eò animo relationum quarundam compendium hîc recitavero. Id verò tribus adhuc præfari liceat verbis, me vulneris vocem ſenſu Medicis & Coo familiari hic accipere, quô notat *omnes affectiones*, quæ *extrinſecus cum quâdam violentiâ corpori accidunt*, *ſeu caſus fuerit ſeu vulnus ſeu plaga ſeu diſtenſio*, quâ de re videatur Martianus Comm. in Hippocrat. Section. 5. lib. 6. Epidem. p. 378. Anno 1696. ſub initium Julii adoleſcens 18. annorum ab herô ſuo molitore baculô circa regionem hepatis, pubis & ipſum ſcrotum graviter percuſſus fuerat. Poſt hanc verberum inflictionem malè habens, initio curæ balneatoris commiſſus eſt ; qui, quomodo in cura progreſſus fuerit, non memini audiviſſe, niſi quod medicamentum purgans ei datum fuiſſe poſtea reſciverim. Ex eô verò in deterius ſingulis momentis percuſſi res lapſa eſt ac deinde neſcio, quô conſilio in pagum Laniſch, qui uno circiter milliari diſtat Vratiſlavia, ad matrem afflictam fuit deportatus. Hic miſer de molitoris truculentiâ multis verbis flebiliter conqueſtus, famâ deinde ſævitiæ latiùs, ut fit, ſeſe diffundente à judice aulicô Epiſcopali rogatus, ut cum Chirurgis in pagum illum proficiſcerer. Factum illud eſt die XI. Julii. Sugillatio ingens circa regionem hepatis deprehendebatur. Partes genitales Sphacelo affectæ putridum & cadaveroſum exhalabant odorem & ita invaluerat Sphacelus, ut jam νεκρωσιν in inteſtinis ſerpere pateret. Sitis intolerabilis erat. De exquiſitiſſimô ejus dolore, quô partes gangrænâ, ut apparebat, correptæ afficiebantur, ululatus ejus, quibus tuguriolum reſonabat, teſtabantur. Extrema & cæteræ partes exteriores frigebant. Hæc Magiſtratui referebantur & addebatur de miſeri vitâ actum eſſe. Ubi deinde mortuus fuerat, judicio aulico conſultum videbatur, ut cum Experientiſſ. Dn. D. Ohmb. iterum illùc irem & exta luſtrarem, quod ipſô, quô obiit die, à nobis diligenter eſt factum. Præter ſugillationem externam & Sphacelum in ſcroto nulla labes à nobis deprehenſa, niſi quod color & iter n Sphacelo affectum oſtenderent hiatum, per quem aliqua ichoris quantitas in cavitatem abdominis effuſa erat. Relationis noſtræ ad judicem ſumma erat : ſugillationem ſatis teſtari de percuſſionis violentia, ex hâc ortam eſſe gravem inflammationem, ex inflammatione vero gangrænam & ex hac ſphacelum, *non adhibita forte ſatis diligenti cura*, ex ſphacelô mortem ſecutam nihilominùs mortiferam percuſſionem, ex ſe & naturâ ſuâ non videri, quòd (1) nullum notabile

bile vas ſanguiferum læſum nec ulla hæmorrhagia obſervata (2) nec pars ad vitam ſimpliciter neceſſaria noxam majorem paſſa fuerit, quantum enim ad ſphacelum & ſolutionem continui in inteſtinis attinet, non videri ſub actu percuſſionis vel brevi poſt contigiſſe, & hoc conſtare liquidò tum ex *modicâ* liquoris in abdominis cavitatem effuſi *quantitate*, eam certè ſuturam fuiſſe longè majorem ſi inteſtina ſtatim fuiſſent rupta, ægrum enim avidè & multum bibiſſe, tum ex valida medicamenti purgantis à balneatore poſt plagam propinati operatione &c.

Exauctoratus miles Anno 1698. die 27. April. in pago Illuſtriſſimi Commendatoris Ordin. S. Joh. Hieroſolym. Dom. Comitis à Kollowroth, cum homine quôdam turbido primò litigans, deinde in monomachiam, decendens interimitur. Hoc cùm contigiſſet iterum ego cum laudato ante Medico ad inſpiciendum occiſi corpus invitatus ſum & 28. Aprilis ad locum in quo occiſus erat, me contuli. In latere ſiniſtro ſub coſtis ſpuriis vulnus tres digitos latum, ex quô inteſtina facilè ad palmæ longitudinem protuberabant oſtendimus. In latere dextrô è diametro quaſi priori oppoſitum cernebatur vulnus, ſed vix tertia parte magnitudinem prioris æquans, ex quô ante apertum abdomen ſanguis confertim manabat. Cavitas abdominis poſtquam eò in ſectione perventum erat, cruore, cujus pars non exigua in grumos concreverat, turgebat. Poſt inſtitutum ſolicitum examen deprehenſum eſt, arteriæ cœliacæ ramum ſplenicum nec non ramos quosdam meſentericos fuiſſe mucrone diſciſſos. Viſcera abdominis non multum læſa & hepar gladiô quaſi leviter perſtrictum erat Propter læſionem hanc vaſorum & enormem ſanguinis extravaſationem, quæ nullâ arte inipediri potuiſſet, judicatum eſt, vulnus fuiſſe ex ſe & natura ſuâ lethale.

Anno 1699. die 6. Januarii adoleſcens imberbis maturè caſtra ſecutus in hybernis luxurians ex protervâ petulantiâ occiderat Patris-familias alicujus in Petrich Peterwitz filiam in flore ætatis conſtitutam, habens enim ſclopetum in manu, ecce, inquit interficiam te; dictum, factum, explodit & puella exanimis corruit. Rogatus, ut cum Chirurgis die ſequenti irem & de lethalitate vulneris judicium ferrem, licet ex brevi illô inter vulnus & mortem intervallô ac partis vulneratæ nobilitate ſatis eſſet probabile puellam ex vulnere mortuam eſſe. Inſpectio tamen magis nos confirmavit læſionem illam fuiſſe mortiferam; globus per orbitam oculi dextri adactus in ſiniſtrâ occipitis parte emerſerat & cranium diſruperat, unde

unde ſanguis ad aliquot Cochlearia effluebat. Poſt integumentorum ſeparationem in oſſe occipitis non procul à vulnere duæ ſpectabantur fiſſuræ, altera digiti longitudine, altera aliquantò minor. Os ſquammoſum itidem fiſſum deprehendebatur. Remotô deinde craniô patuit ex globuli per meditullium tranſitu factam ingentem cerebri commotionem & inductam vaſorum (cerebrum perreptantium) rupturam, unde ſanguis ex vaſis ſuis evacuatus in quantitate notabili in cerebrô depoſitus erat, atque hinc nullum ampliùs de lethalitate vulneris ſupererat dubium.

Eôdem annô die 19. Januar. invitatus ſum ad inſpectionem exanimis puellæ, quam mater meretrix mortuam à ſe in lucem fuiſſe editam affirmabat. Dùm externum corporis habitum luſtro, ſanguinem ex naribus ſtillâſſe atque hinc illinc cutem diſceſſiſſe ſine aliâ evidenti noxâ adverto. Corpore apertô, pulmones rubeſcentes ac denſioris ſubſtantiæ ſeſe offerebant ac aquæ immerſi ſubſidebant. Pericranium circa ſuturam coronalem lividum erat, ipſum verò cranium omni ex parte illæſum. Nec erat, unde vel cerebri concuſſio vel ruptura vaſorum eidem implicatorum argui poſſet. Relatum itaque fuit, nihil quicquam in hâc inſpectione occurriſſe, unde clarè ac irrefragabiliter inferri queat, infanti poſtpartum parricidiô vitam fuiſſe ademptam, imò ex ſententiâ paſſim recepta (non tamen indubitatò vera, ut à Celeberrimo Bohniô demonſtratum eſt) quæ vult pulmonem aquæ injectum & ad fundum deſcendentem præbere certum indicium, quòd infans non reſpirarit, potiùs conſequi, quòd jam in utero maternô (incertum, quô fato) mortuus ſit.

Die 6. Julii ejusdem anni virgo in pagô Oſtwiz ab Uretislavienſi aliquò cive, qui inter ipſam & Gallum quendam nuptias conciliare geſtiebat, fortuitò ſclopeti ictu vulnerata erat ac poſt paucas à vulnere inflictô horas obierat. Abii eò die ſequenti, ut de lethalitate vulneris cognoſcerem. Vulnus duobus pollicibus ſupra podicem à fiſſurâ natium partis ſiniſtræ unô pollice remotum in muſculo glutæo majori comparebat externâ facie digitum transverſum æquabat, internâ verò aliquantò anguſtius erat, profunditas ejus ſtylô explorata, non multùm à longitudine digiti indicis aberat. Cùm cautè ſecando interiora vulneris ſcrutaremur, patuit ex quinque vulneribus minoribus globulos aliquot minutos, quos grandines vocant, in parte obliquè oppoſitâ iterùm ex carne emerſiſſe, reliquos verò ad os femoris alliſos ſuperna & inferiora petiiſſe, obvia aduſſiſſe, vaſa cruralia laceràſſe ac exci-

taſſe in ſuperioribus ſinum duos transverſos digitos latum & medium ferè digitum longitudine ſuperantem (ſiquidem extimam Peritonæi membranam in regione pubis attingebat) in depreſſa verò ac declivi quaſi parte iterùm produxiſſe cavitatem, quæ latitudinem digiti & longitudinem duorum articulorum referebat. Pronunciatum eſt vulnus fuiſſe ſummè periculoſum ob læſionem vaſorum ſanguiferorum inſignium ac inſecutam hæmorrhagiam maximam, non tamen videri abſolutè lethale, ac perito Chirurgo ſi præſens fuiſſet, non defuturam fuiſſe viam artemque ſedandi, (quamvis cum magnâ difficultate) ſanguinis effluxum.

Anno 1700. die 17. Maji adminiſtrator in Kröbelwitz Uratislaviam pergens à paſtore gregis lite inter eos occaſione ceſſionis in via ſubitò exortâ, graviſſimè percuſſus die 18. ejusdem deceſſerat, atque vulneris inſpectio mihi commiſſa fuit; in mortui cadavere in latere ſiniſtró ſupra os ſqamoſum non procul à muſculô temporali, vulnus duos digiti articulos longum & digitum transverſum circiter latum eſt deprehenſum. Cranii illa pars, quæ ictum ſuſtinuerat, oſtendebat ſpectatoribus particulas laminæ interioris percuſſione violentâ divulſas & ſeparatas, in oppoſitâ verò calvariæ parte non procul à ſutura ſquamoſa cernebatur fiſſura. Dura mater & ſinus falcatus ſuperior livebant. In medió ſubſtantiæ medullaris cerebri extravaſatus cruor in largâ quantitate non ſinebat dubitare de vaſorum ſanguiferorum rupturâ ex violentâ cerebri concuſſione ortum ducente, quæ omnia documento erant & argumento, vulnus abſolutè fuiſſe lethale, præprimis, cum ſtatim poſt inflictum vulnus viſus, auditus, ſermo, percuſſum prorſùs deſtituerint, exacteque impleta in hôc Hippocratis ſ. ... ca: *quibus concuſſum eſt cerebrum vel ex plagâ dolet aut aliò caſu illicò vox deficit, neque vident neque audiunt, fereque intereunt.*

OBSERVATIO CXXI.

Dn. D. CHRISTIANI HELWICH.

De Apoſtaſi per ſeceſſionem cum atrocibus doloribus conjuncta in ſcirrhum ſanguineum degenerante.

EX Hippocratis doctrinâ notum eſt, apoſtaſi ſeu abſceſſione per ſepoſitionem ſignificari materiæ morbificæ è nobilioribus partibus ad ignobilio-

ignobiliores depulſionem, non autem plenam è corpore excuſſionem, quam licet principium Corporis movens intendat, propoſitò tamen ſuô hic fruſtratur, vel quòd vires corporis fatiſcant & ad excluſionem non ſufficiant, vel materia ad motum inepta ejectioni recludatur, vel etiàm viæ minùs patulæ obicem ponant. Atque hinc fit, ut non penitùs ex corpore proſcriptâ materiâ, ſed ad extremas partes detruſa ibique altius impacta, (& ſi mole non adeò magna) tanquam fomes, novas morborum ac dolorum faces accendat, quod in matrona fere quinquagenariâ, plethoricâ ac turgidô corporis habitu prædita, ſub veris ingreſſum, proximo anno ſum expertus. Hæc genere & virtute illuſtris, in ſterili matrimoniô vivens, periculorum ex diætæ legibus contemtis ſecura, cibos etiàm maximè noxios avidè ingeſſerat, quod non fieri oportuerat, quia vel menſes ſtatis quidem temporibus fluentes, ſed haud raro admodùm dolorificos ante hac experta, varias verò ejusdem menſtrui fluxus ataxias autumno & hieme ultimum morbum antegreſſis ſenſerat, vel diros calculi labores ſæpiusculè jam pertulerat, quoties dyſpeptis ventriculum præter menſuram modumque diſtenderat. Nec ignara etiàm malorum, quæ hæmorrhoidalem fluxum (quo aliquoties fuit correpta etiàm fluentibus ordinatè adhuc menſibus,) impeditum ſequi conſueverunt. Non minùs etiàm ſordidis apoſtematum moleſtiis præteritis annis plus ſimplici vice divexata fuit, quæ itidem de diætæ erroribus dubitare nos non ſinuit. Sed tot tantisque malis nondum ſatis edocta, coecâ hâc indulgentiâ in alios ſubindè morbos ſeſe præcipitavit & eô etiam, quo diximus, tempore gravius tormentum ſibi accerſivit. Rediens enim ex dynaſtiâ ſuâ Uratislaviam, poſt cephalalgiam aliquot dierum, circa veſperam horrore febrili, quem æſtus ſatis intenſus per totam noctem durans excepit, concutitur. Ardore & calore illo intepeſcente in digitorum manûs ſiniſtræ internodiis corripitur dolore immani, qui per quinque, niſi fallor, horas, miſeram atrociter afflixit. Cùm ſub veſperam cruciatus abſque omni febris indiciò recrudeſcerent, vocatus, accurro & vix mentis compotem præ doloris acerbitate invenio; muliebres inter ejulatus de ineffabili articulorum dolore, quem ſingultiens ut enormiter tenſivum, vibrativum, vellicatorium & lancinatorium deſcribebat, ſcrupuloſæ indagini vix erat locus, quamvis ejus ratio vivendi & pleraque, quæ ſcire Medicorum intereſt, me non fugerunt. Dolores illos videri arthriticos affirmo, nec aſtantes abnuebant & inter has vidua podagrico olim viro juncta, eandem jam ante acceſſum meum cecinerat cantilenam. Absque mo-

râ etiam poſt diætam accurratiorem ſeverius injunctam, medicamenta in arthritide mihi familiaria præſcribo, nimirùm pulveres nitroſo-Cinnabarinos & ad aliqualem ſanguinis diſtributionem obtinendam TRam aliquam diapnoicam. Etſi enim procul abſim ab opinione eorum, qui calidiſſimis in arthritide medicamentis ad ſudorem proliciendum ſanguinem exagitandum eſſe cenſent, diaphoretica tamen manè exhibita amo quàm maximè. Poſterò die redeunti narratur, noctem inter cruciatus, quibus ferendis par humana natura non ſit, eſſe tranſactam, & ſimul oſtenditur manus, quam dùm accuratiùs intueor in pulpoſâ digitorum carne maculas deprehendo lividas ac in atrum vergentes colorem, quales cernere licet, cùm tubercula, quibus tendines digitorum contractorii & extenſorii annectuntur, in cautè durioribus corporibus alliduntur; læſis enim his partibus acutiſſimô ſenſu pollentibus excitatur criſpatura, quâ ſanguinis puncta ad ambitum corporis commoventur & ſubſiſtunt. Interrogata an caſu quôdam cubitum offendiſſet, negat iſtud contigiſſe aitque, ſe credere non poſſe, quòd vel in ſomnò durius impegiſſet. Medicamentorum continuationem ſuadeo, à topicorum præprimis conglutinantium, pinguium, oleoſorum applicatione &c. dehortor, ac ſpe meliorum labantem ſuffulcio animum; at verò horæ, dies, ſeptimanæ labebantur, & tamen tantùm abeſt, ut tormenta dolorum ceſſarent, ut potius quotidie per hores aliquot diurnas, quod primis diebus non contigerat & nocturnas vagis periodis repeterent & eam indignè mulctarent. Itum fuit obviam dolori huic omni remediorum genere (nam cum laudata ante medicamenta eum non mitigaſſent, alia ſubinde ita volente ægrâ, ſubſtituebantur) corpus blandà evacuatum, cucurbitulæ applicatæ, vena pertuſa, diaphoreſis blande, cùm eò vergeret natura, inſtituta, humores anti-ſcorbuticis aliisque accommodatis, quantum fieri poterat, correcti, antispasmodica verò prora ac puppis erant, ultimò ne opiata quidem, quibus parciùs in hoc caſu utor, fuere neglecta; at ne hilum his omnibus dolores mitigabantur. Hinc veneficium ſubeſſe ægra ſuſpicabatur. Tribus elapſis ſeptimanis tumor in carpô exoriebatur, ex quô alii in ſpem erigebantur, fore, ut brevi dolores demulcerentur. Ego verum eſſe ajebam, quòd, quando tumores arthritici in conſpectum prodeunt, dolores miteſcant, imò id etiàm docuiſſe experientiam, diutiùs eſſe à paroxysmo immunes, quibus iſtiusmodi tumores tardiùs diſſolvantur, ſed noſtros non videri ex eorum genere, qui arthritidi ſuperveniunt, ſed propiùs accedere ad phlegmonen, nam adeſſe ſtatui

tui inflammatoriam ſatis etiam in profundum diffuſam, cum æſtu & ardore conjunctam, ſolâ duritiei abſentiâ à phlegmone differre. Atque tum facilè intelligebam affectum non eſſe verè arthriticum, quamvis dolores arthriticorum cruciatibus ſimillimi eſſent, ac tumorem hunc magis magisque conſiderans, & morbum antecedentem hujusque præſentis motum perpendens, manibus quaſi palpabam, ſcenam Hippocraticæ apoſtaſeos hic aperiri. Quia tamen etiam hæ periculô minimè vacant ac tumores phlegmonodes in ſphacelum præcipites feruntur, externa lenem materiæ noxiæ diſcuſſionem promoventia & interna diapnoica ac antispasmodica commendabam, ſed quòd dolores ex eorum uſu non ſtatim ſopirentur, emplaſtra neſcio quæ imponenda erant, quibus id, ut eventus docuit, effectum eſt, ut ſecedentibus ſubtilioribus partibus ſeroſo-lymphaticis, craſſiores ſanguinis partes in poros altiùs adigerentur & grumoſa ſanguinis condenſatio ſequeretur, uno verbo naſceretur ſcirrhus ſanguineus ein harter brauner rother Buckel / neque tamen, quod aliàs fieri ſolet, malacia cruciatuum obtingeret. Ego gnarus, quã facilè in ulceroſas, gangrænoſas aut ſphaceloſas corruptiones ſcirrhi ſanguinei abeant, uſum emollientium Chirurgo diſſuadeo ac omnem ei ſolicitudinem commendo. Is verò, ut fieri ſolet, me abſente, neſcio, quibus frivolis rationibus motus, ſaltem aliqua de materiâ in profundò latente eum muſſitaſſe ex adſtantium relatione deinceps intellexi, ſcirrhum aperiendum eſſe contendit, pollicitus fore, ut factâ levi apertione (ad pus ſcilicet evacuandum) dolor omnis conquieſceret. Fit ita, pertunditur ſcirrhus, extillant tres vel 4tuor guttæ ichoris, & cruciatus quaſi incantamento ſublati per 24. horas ſuſpenduntur. Hic mihi ægra cum conſanguineis inſultare, quòd tumoris inciſioni pertinaciter reluctatus dolores ejus protraxiſſem; ego quidem absque jactantia bene facere & male audire jam aſſuetus, cùm triſtia quæque vulnusculum minitari videretur, in illud liquorem balſamicum vulnerarium inſtillare jubeo precatus, ut gaudium ægræ ſit diuturnum, ſed vix elapſæ 24. horæ, ubi nefandi dolores eam iterum obruunt, ac per aliquot ſeptimanas ſtatis circa noctem vicibus deinceps eam ſunt adorti, Poſt continuata antispasmodica & diaphoretica internè, Camphorata verò externè, remiſerunt dolores & languidiores eſſe cœperunt, tandemque prorſus conticuerunt. Circa ſcirrhum verò nihil eſſe movendum conſtanter aſſeverabam, quippe experientiâ edoctus citra magnum ægrorum incommodum ejusmodi ſcirrhos, niſi paſſionibus animi præſertim excandeſcentia, vini abuſu, violento corporis motu, impru-

denti refrigeratione occaſio novis punctoriis & æſtuatoriis doloribꝰ anſa præbeatur, in corpore circumgeſtari, dum verò dolores remittere incipiunt novo terremur ſymptomate, nempe incipienti aridura, cujus tamen progreſſum fotibus, cotaplaſmatibus, unguentis atque utrinque etiam ſpirituoſis linimentis facilè inhibuimus, atque ita ægram noſtram diuturnis dolorum fluctibus concuſſam ſub auſpiciis divinæ gratiæ in portum ſanitatis perduximus. Hujus generis affectus ſatis frequenter absque dubiô in praxi occurrunt, ſed, dum larvam arthriticorum dolorum, ſub quâ etiam oculatis imponunt Medicis, circumpoſitam habent, ſub nomine dolorum articularium, podagricorum, chiragricorum aut certè Rheumatiſmi occultantur! Manifeſtum verò ſatis eſt, ſævos illos dolores excitari, dùm humores & primô, quidem locô ſanguis motu alacri & vegeto tenſis fibris (harum fibrarum nimiæ tenſioni acceptum etiam referimus ariduram incipientem) alliduntur, unde etiam patet, hos cruciatus eſſe ex claſſe ſpaſmodicorum. Hos ipſos etiam credimus eſſe cauſam tumoris & hunc non propter materiæ, per apoſtaſin rejectæ copiam, quæ ſanè, ut ſenſus manifeſtat, non adeò magna eſt, ſed propter dolores exoriri autumamus. Res etiam ipſa loquitur, quòd ſepoſita ejusmodi materia vix maturationem admittat, & vel hoc exemplum docet, quòd ſcirrhi & exulcerationes, ſi quandò eveniunt, genuini imperitiæ Chirurgorum fœtus ſint.

(Uratislaviâ Auguſtam Vindel. d. 19. Jan. An. 1762. miſſæ.)

OBSERVATIO CXXII.

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

De Crepatura ventris in Hydropica feliciter ſanata.

FOemina XIX. annorum, Paſtoris in pago Weiderehauſſen uxor, quæ poſt potum frigidum abdominis tumorem hydropicum contraxerat, per integras XXXII. hebdomadas ex hoc morbo decubuit, variaque remedia à multis tam Medicis, quam Empiricis commendata, fruſtra aſſumſit, donec tandem vinum, cui radices ebuli & vincetoxici infuſæ fuerant, iteratis vicibus bibiſſet, ex cujus uſu

ſu ſequenti venter ſub umbilico, magno cum ſonitu, transverſim ad duarum circiter palmarum latitudinem diſruptus, ingentem aquarum flatuumque copiam cum ſanguine effudit, ac ægræ gravem lipothymiam intulit. Advocatus illico Chirurgus Marburgenſis Jacobus Ericus Braun, ventris laceri labia acu dextre conſuit & vulnus ritè curavit, tandemque conſolidavit, & ſic ægra, recuperatis viribus, ſenſim convaluit. Relictus tamen in crepaturæ loco fuit hernioſus abdominis tumor, quem fœmina ſubligaculis apte repreſſit, & ſeqq. annis decem liberorum mater facta ſatis, commode vixit, niſi quod autumnali tempore quotannis ventris tumorem contraxerit, quem tamen eodem vino, quo primum feliciter uſu fuerat, brevi diſcuſſit, & tandem ſexagenaria major deceſſit. Hanc morbi hiſtoriam ab ægræ filia mihi ante aliquot annos relatam & ab aliis fide dignis comprobatam, ut raram & notatu dignam, noſtris Miſcellaneis inſerere libuit, cum exinde colligere poſſimus, non ſolum inteſtina & peritonæum, ſed etiam ipſam infimi ventris cutem cum ſubſtratis muſculis ab incluſarum aquarum mole flatuumque interceptorum elatere ſubito crepare poſſe.

OBSERVATIO CXXIII.

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

De Amnuroſi Ozænæ ſuperveniente, ſalivatione mercuriali ſublata.

VIr quinquagenarius & robuſtus, per aliquot annos Ozæna non ſine luis Venereæ ſuſpicione laborans, meam & Chirurgi noſtratis opem imploravit, de dolore frontis, oculorum, genarum atque narium cum harum pertinaci obſtructione à muco viſcido in ſubvirides particulas coacto, & fœtore odoratusque defectu potiſſimum conqueſtus. Adhibita mox fuerunt tum interna decocta lignorum cum Tinct. antimonii tartariſata. Et pilulæ ex gummi ammoniaco, myrrha, ſale volatili viperarum & cinnabari nativa præp. quibus ſudor per plures ſeptimanas prolectus, interpoſitis ſæpe purgantibus mercurialibus, tum externa detergentia & mundificantia naribus per ſiphonem & cum turundis penicillisque immiſſa ex ▽. plantag. tutia præp. myrrha & ſacch. ſaturni, it. aqua calcis vivæ, cui radices ariſtoloch. rot. ſummitates centaurii min. folia ſabinæ & myrrha incocta,

tan-

tandemque tinctura euphorbii cum ſpiritu vini parata, quibus duo fruſtula oſſei diſſepimenti narium paulo poſt ſeparata & volſella binis vicibus extracta fuerunt, ſuccedentibus fiſſuris atque puſtulis narium pinnas exedentibus, quæ conſolidatæ tandem linimento ex baiſ. Peruv. & Copayv. terra Vitrioli dulci, ſarcocolla, mercurio præcipit. rubro & melle roſaceo, præmiſſo uſu externo aquæ phagedænicæ. Moleſtus tamen adhuc dum fuit capitis dolor veſpertinus & artuum laſſitudo cum profluxu ichoris, flaveſcentis ac purulenti è naribus, quo diminuto viſus in dextro oculo paucos intra dies periit, & poſt ſeptimanam, fluxu illo narium penitus ceſſante, alter quoque oculus admodum caligare cœpit, nulla in utroque labe apparente, præter pupillæ dilatationem & oculorum dolorem. Purgantia, Veſicatoria, Errhina, Salia volatilia & cinnabarina fruſtra in uſum vocata ſunt, unde ad generoſiora ipſamque inunctionem Mercurialem deventum, qua debite inſtituta primo diarrhœa, & hac diaſcordii ope ſublata, largus ſalivæ fluxus ſecutus, atque ita cephalalgia diminuta & priſtina videndi potentia oculo ſiniſtro paulatim reſtituta, ſed dextro denegata, licet ſaliva per quatuor ſeptimanas largiter diu noctuque ex ore deſtillaverit. Poſtquam ptyaliſmus remiſit, particula oſſei ſepimenti ſponte ſeparata ê naribus extracta fuit, & æger ſic ſenſim integram ſanitatem recuperavit, qua etiamnum per tres annos ſine ulla recidivæ metu fruitur.

OBSERVATIO CXXIV.

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

De Judicii & memoriæ imbecillitate poſt lethargum, tandem accedente epilepſia lethali.

QUadraginta & aliquot annorum Vir, temperamenti melancholici & habitus corporis ſiccioris, qui per aliquot annos de vertigine, doloribus tenſivis in cervice, alvi obſtructione frequenti & ſanguinis acrimonia ſcorbutica conqueſtus fuit, anno M DC XCV. die XXXI. Octobris circa veſperam ſomnolentus obdormivit & poſt aliquot horas expergefactus, male habuit, animique deliquium paſſus eſt: excitatus, præcordiorum anguſtiam ſenſit & delirare cœpit, crebroſque ructus emittere, præteritorum plane ignarus. Pulſus erat æqualis & paulo major; reſpiratio libera. Dato ſpecifico cephalico cum

cum ſale volatili cornu cervi, & balſamo ſuccini temporibus illito, aquoſa acidaque multa evomuit, applicato poſtea clyſtere acri eodemque reddito ſomnus denuo obrepit, qui ſeqq. tribus diebus inter deliria & inquietudines corporisque vagos æſtus valde interruptus ac tandem repetito internorum cephalicorum & antapoplecticorum, nec non externorum ſuſcitantium ſpirituoſorum, acrium & veſicas excitantium uſu, interpoſitis purgantibus & Venæſectione diſcuſſus fuit, remanente ratiocinationis defectu cum diſtincte loquendi, legendi & ſcribendi impotentia. Intelligebat quidem omnia, quæ dicebantur, ſed ad ea expedite & perſpicue è reſpondere non poterat æger, omnia confuſe proponens. Hærebant verba, quoties animi ſui ſenſa aperire vel objecta denominare geſtiebat, digitis ſæpenumero commonſtrans, quæ genuino nomine appellare vacillans memoria non permittebat. Viribus paulatim redeuntibus, cibos quidem appetiit & bene concoxit, ſed alvum tardius exoneravit, & de capitis dolore, oculorum caligine, auriumque tinnitu conqueſtus fuit; obambulavit tamen in conclavi & dein in publicum prodiit, invitante aeris verni ſerenitate & ſuadentibus Medicis, qui penetrantioribus cephalicis internis & externis, interpoſitisque pilulis purgantibus atque clyſteribus, quibus lentus humor exiguis cerebri meatibus impactus reſolvi ac educi poſſit, rebellem morbum oppugnare haud deſiſtebant, affulgente nonnunquam integræ ſanitatis recuperandæ ſpe, cum patiens paululum ad ſe rediiſſe viſus, morbi pertinaciam & judicii memoriæque difficultatem multis lacrumis deflevit. Sed cum breves admodum fuerint iſtæ morbi induciæ, celebris Medicus in vicinia conſultus fuit, qui ſpiritum eboris balſamicum & elixir cephalicum Wedelii, nec non ſpecif. cephal. Mich. cum ſpecieb. diambr. & diarrhod. mixtum, juxta infuſum foliorum Theæ ſæpius aſſumendum, externe vero ſpirituoſa oleis deſtillatis cephalicis imbuta capiti illinenda, interque ciborum condimenta ſalviam- thymum, roremmarinum &c. commendavit, ex quorum uſu morbus non diminutus, quin potius anno ſequente, præcedentibus cruris dextri & mox qq. manus doloribus ſpaſmodicis & ſuccedentibus tandem ſpaſmis ac motibus convulſivis in dextro corporis latere, valde auctus & exacerbatus fuit, capite per iſtos paroxyſmos epilepticos ſæpius recurrentes magis perturbato, totoque corpore valde debilitato, ita ut, medicamentis tam fixis abſorbentibus & cinnabarinis, quam volatilibus cervinis, ſuccinatis, caſtoriſatis & ex formicis paratis, aliisque pluribus ne-

nequicquam proficientibus, & ſetacco, quod celeberrimus D. Brunnerus per cervicem traducendum ſuaſerat, non admiſſo, æger lecto ſe committere cogeretur, uſque dum viribus indies fatiſcentibus menſe Junio anni MDCXCVII. placide mortuus fuerit. Cauſam hujus diuturni & pertinacis morbi colluviem ſeri in capite fuiſſe arbitror, quod primo in minutiſſimis cerebri meatibus hic illic ſtagnando rectilineum ſpirituum per illos tranſitum impedivit & verticoſum reddidit, ſicque vertiginis cauſa exſtitit, poſtea vero repente cerebri interiora ſubiens ſpiritusque in anomalos motus ciens, lethargum induxit, qui quidem medicamentis penetrantioribus diſcuſſus fuit, ſeri ſtagnantis parte aliqua ad priſtinam fluiditatem motumque reducta, ſed judicii memoriæque difficultatem poſt ſe reliquit, ſeri altera parte in crebri centro ovali permanente, quæ ſuo lentore non ſolum impedivit, quo minus ſpirituum determinationes a mente expedite fieri potuerint, ſed & ſua acrimonia, quam tractu temporis acquiſivit, oblongatæ medullæ caudicem dextrum, circa quem ſine dubio hæſit, vehementer irritavit & motus epilepticos in dextro corporis latere produxit, tandemque totam œconomiam animalem per crebriores horum motuum recurſus penitus evertit, ut exinde placita mors ſucceſſerit.

OBSERVATIO CXXV.

Dn. D. DANIELIS NEBELII.

De Tumoribus pedum monſtroſis.

VIrgo ſedecim fere annorem, quæ ob præclaras animi dotes omnibus magnam de ſe ſpem fecerat & ob roſeum faciei colorem integra ſanitate frui videbatur, anno MDCXCVII. autumnali tempore per febrilem ſanguinis motum in crure dextro ſupra genu tumorem contraxit, ovi magnitudine dolorificum & cuti concolorem, qui ſemet latius paulatim extendens intra ſpatium quatuor menſium, (quo præter interna ſudorifera volatilia & externa ſpirituoſa diſcutientia & exſiccantia nihil medicamentorum adhibitum fuit, virgine parentibus ob pudorem hunc affectum aliquamdiu celante) totum femur occupavit, quod æqualiter tumidum & duriuſculum erat, venis per cutem ſerpentibus varicoſis. Acceſſit paulo poſt menſium ſuppreſſio & major cruris debilitas

bilitas cum dolore indies accreſcente. Chirurgus femur inſpiciens in interna & media illius parte locum molliorem deprehendit, cui cataplaſma maturans & anodynum appoſuit, emplaſtro mirabili Ammanni quod in Cl. Joh. de Muralto operib. Chirurg. p. 723. deſcribitur toti femori deſuper applicato. Præterea decoctum lignorum cum elixirio aperitivo Clauderi mane atque veſperi fuit exhibitum. Dolores primo in parte cruris molli & dein in toto femore, hinc magis aucti fecerunt, ut die 19. Februarii MDCXCVIII. tumor in parte molli lanceola fuerit apertus, profluente ſero cruento ad ℥iv. quod mox ſub aere frigido in gelatinam concrevit, tumore prope genu nonnihil ſubſidente, quem ubi tunc primum vidiſſem, conſimilem in Jobi a Meckeren Obſerv. Chirurg. poſthumis cap. X. depictum reperiri indicavi, & ab eo tempore de proſpera inveterati tumoris medela dubitavi, præſertim cum talem tumorem femoris monſtroſum in puero nulla arte medica tollendum viderit, & deſcripſerit Celeb. Wedelius in Ephem. Nat. Cur. Dec. I. A. III. obſ. LXIX. Inflicto Vulnuſculo turunda immiſſa fuit, ſed quia ſeqq. diebus nihil amplius ſeri effluxit, idem brevi conſolidatum, femore ad ſeri diſcuſſionem oleo petræ & philoſophorum ſæpius in uncto, & adhibito ſimul cataplasmate reſolvente ſpiritibus penetrantioribus imbuto, quibus tumor nonnihil emollitus fuit & vulnuſculum reſeratum, e quo die 13. Martii ſeri cruenti ℔ß. circiter proſiliit & mox in gelatinam concrevit, veſperique ſub eadem fere quantitate effluxit, unde tumor paululum diminutus fuit & venæ varicoſæ nonnihil ſubſederunt, præſertim cum indies aliquid ſeri ex vulnere promanarit. Petitum, tunc per literas fuit a celeberrimo Dn. D. Brunnero conſilium medicum, de quo in ſeqq. Poſt biduum ſellæ inſidenti ægræ vena varicoſa in infima cruris parte ſubito diſrupta fuit, e qua ſanguinis ſeroſi menſura plusquam dimidia profluxit, virgine mox animi deliquium patiente; obligatâ tamen venæ rupturâ, brevi ad ſe rediit & mixtura analeptica refocillata fuit; vires autem iſto ſanguinis profluvio ita debilitatæ erant, ut deinceps lecto ſemper incumbere coacta fuerit, maxime cum ex vulnere jam patentiore ſeri cruenti major copia quotidie non ſine fœtore prodierit. In conſilium itaque vocatus Cl. Dn. D. Schrood Phyſicus Marburgensis expertiſſimus, qui mecum interna analeptica & externa epithemata putredini reſiſtentia debite adhibuit & mortis periculum imminere prædixit, quoniam facies pallida atque collapſa, pulſus celer, debilis & inæqualis, ſerumque cruentum ex vulnere majori copia & vehementiori cum fœtore indies profluens, id ſatis indicabant. Nec fefellit

fellit nos triſte præſagium, quia die 20. Martii poſt meridiem ſuperveniens lipothymia omnem corporis ſenſum motumque ſuſtulit, ſuccedente morte placidiſſima. Altero die in crure inciſo magna cavitas reperta fuit, cruento & putrido ichore madens, in qua muſculi exeſi & ipſum os femoris ad medullam uſque in minimas particulas corroſum variisque excreſcentiis oſſeis hic illic inæquale viſum. Ex venis varicoſis aliquot polypi tenues atque prælongi extracti fuerunt. Paulo poſt ſerius mihi allatæ Celeberrimi D. Brunneri reſponſoriæ literæ quas bona cum venia illius, mei hactenus Fautoris plurimum colendi, ut lectu digniſſimas, his annectere liceat: *Caſum deſcribis, de quo non viſo difficile eſt judicium. Gravis ſane eſt & curatu difficilis ejusmodi tumor, id quod experiundo didici. Memini me talem vel conſimilem vidiſſe Pariſiis à la Charitè, in quo percurando Chirurgorum, quos Gallia alit, dexterrimi oleum & operam perdiderunt. Conſimilem tractavi Ravenſpurgi in Suevia, ubi decumbebat mercator è Saxonia, cui uſque eo intumuit pes totus, femur præſertim, ut plane monſtroſus apparuerit, cum tantis cruciatibus, ut intrantis greſſus vix, attactum vel levem minimè ferre potuerit. Ruptus tandem tumor circa genu fudit ſerum, quod in gelatinam abiit ad inſtar allumінis ovorum. Varia adbibita fuerunt à variis & diverſis cùm Chirurgis, tùm Medicis, tandem advocatus, præter decocta lignorum & imprimis ſalſæparillæ, dedi Turpethum minerale à gr. ij. iij uſque ad v. alternis diebus, id quod nec vomitum, nec dejectiones, nec ptyaliſmum, ſed à quarta nî fallor, doſi tantam cievit diureſin (etſi viribus jam ante proſtratis, labiis inſidentem tenebat mortem) ut nycthemeri Spatio ultra ſex aquæ menſuras per urinarias vias reddiderit cum extrema debilitate virium; vicit tamen natura; pes incantamenti inſtar detumuit; ulcera fiſtuloſa circiter genu coaluerunt & ita ferruminata fuerunt extrema oſſium, ut diriguerint immobilia per vitam. Quid ſi fruſtraneis omnibus aliis eandem calcaretis viam? imponeno foris cataplaſma de quatres farines, quod Galli vocant, cum aceto aut ſpiritu vini paratum. Evolve ſuper hac materia Mortoni ptbiſiolog. caput de phtbiſi ex ulceribus & fiſtulis, quo potentiorem medicam circa talia non inveni.* Hactenus Vir prælaudatus. Conſimilem fere cruris dextri tumorem feroſum, ſed medicamentis tandem, favente Divina Clementia cedentem contraxit ante tres annos vir Nobilis in vicinia degens, qui defluxionibus catarrhalibus dolorificis ob ſeri acrimoniam obnoxius, & modo a talibus collum & fauces afficientibus liberatus, dum anno MDCXCIX. menſe Aprili ſub cœlo pluvioſo equo vectus unius diei iter fecit, ſenſit in media & externa femoris dextri parte tumorem oviformem, digitis

non-

nonnihil cedentem & admodum dolorificum, absque inflammatione ſubito exortum, cui impoſuit emplaſtrum a Chirurgo in itinere datum, quod dolorem auxit & inceſſum difficiliorem reddidit, ſequente febre quotidiana intermittente, quæ quidem medicamentis brevi ceſſit, ſed tumor ex continuato emplaſtrorum emollientium & ſuppurationem promoventium uſu nova ſenſim incrementa ſumſit, donec totum femur occupaverit cum inflammatione gravi & intenſo ardore atque dolore lancinante in femoris parte interiore. Die 14. Junii cum Dn. D. Schrood in conſilium advocatus, vidi crus valde tumidum & poſt externum ſpiritus ſalis ammoniaci aromatici uſum minus inflammatum, digitis impreſſis nonnihil cedere eorumque veſtigia aliquandiu ſervare, œdematis inſtar qualis tumor etiam totum pedem infra genu absque ulla phlegmones nota ſimul occupaverat. Serum igitur viſcidum & acre, non pus, uti Chirurgus præſens ſibi perſuaſerat, tumoris cauſam eſſe ratus, ſuaſi ut lixivium forte ex cineribus ligni fraxini cum ſemine ſinapi coctũ, calide inſtar epithematis cum linteis cruri applicetur & Elixir aperivum Claud. Tinctura tartari mixtum, in decocto lignorum mane atque veſperi guttatim aſſumatur, noctu vero pulvis cordialis pretioſus cum arcano duplicato exhibeatur, quibus tumor in ſuperiore femoris parte nonnihil diminutus, ſed dolor ardens atque lancinans ad levem cruris motum mitigatus fuit. Ad inſtantiam igitur Amicorum die 28. Junii interna & declivior femoris pars paulo ſupra genu, quæ mollior erat, lanceola paulo profundius perforata fuit, paucis ſanguinis guttulis prodeuntibus, & brevi poſt ſequente ſero limpido & acri, cujus duæ circiter menſuræ intra tres dies guttatim fere tranſudarunt, citra tumoris decrementum aut doloris levamen. Cum potius tumor circa & ſupra genu major & durior rubicundiorque viſus, majorem dolorem intulit, qualem etiam paulo poſt liveſcentia & duriuſcula vulneris jam ſiccati labia excitarunt, quæ tamen admoto Elixirio balſamico D. Juncken cum Tinctura anodyna, & applicato cataplaſmate ex rad. barbæ caprin. herb. ſcord. abſinth. agrimon. flor. chamom. ſamb. farina fabar. myrrha atque aloe vino incoctis, exhibitisque diaphoreticis mitioribus, ad priſtinum colorem & debitam mollitiem redierant, ceſſante dolore & pauco pure bonæ notæ ex vulnere profluente. Cum autem dolor lancinans & ardens circa tumidum durumque genu adhucdum maxime moleſtus eſſet, fonticulus in parte interna tibiæ ſub genu lapide corroſivo inuſtus fuit & vulnus ſupra genu poſtea conſolidatum, totum vero crus ſpiritu vini caſurato ac crocato ob redeuntis inflammationis notas, fotum, hac vero

mox diſcuſſa, ſpiritu ſalis ammoniaci aromatico circumlitum. Interne, præmiſſo purgante leni, Liquor aperitivus B. Wepferi ſeq. cum ſubjunctis pilulis reſolventibus in uſum vocatus: ℞. limat. ♂tis puri ℥ij. ei in vaſe vitreo robuſto affunde ſpirit. ſal. ammoniaci urinoſi ℥iij. ſpir. ſalis dulc. ℥j. ſalis abſinth. ʒij. ſalis tartari ʒj. poſtquam deferbuerint bene tecta in locum temperatum reponantur & ſubinde agitentur, tandemque poſt 48. horas liquor ſupernatans decantetur & per chartam emporeticam filtretur. Hujus liquoris aperitivi drachmæ duæ, & deinceps tres aquæ fragariæ & petroſelini ſingularum unciis tribus diluebantur & iſtius mixturæ cochlear unum mane atque veſperi cum hauſtu juſculi carnis inſulſi ac tenuis quotidie aſſumebatur, poſtquam decem pilularum ſeqq. cum pauxillo ſirupi papaveris erratici vel violarum deglutitæ fuerant. ℞. Diaphoret. ♂lis ʒij. lap. canc. præp. milleped præp. ana ʒj. flor. ſalis ammoniaci cum hæmatitè ſublim. ℈j. ſal. vol. lumbr. terreſt. cinnabar. nativ. præp. ana ℈ß extract. trifol. fibr. ʒij. ol. terebinth. gutt. iv. m. f. cum elix. aperit. Claud. pil. N. 260. conſperg. pulv. glycyrrhizæ. His medicamentis per integrum menſem aſſumtis, tumor œdematoſus totius tibiæ diſcuſſus & cruris ſupra genu paulatim magis emollitus, ſeroque multo ex ſubortis in toto femore puſtulis prurientibus indies effluente, valde diminutus fuit ac tandem penitus diſparuit, viribus corporis & appetentia ciborum redeuntibus, poſtquam ex ſalubri conſilio Dn. D. Joh Georgii Gmelini & Joh. Caſp. Herlini Sereniſſ. Ducis Wurtembergici Archiatrorum celeberrimorum, (qui in auxilium vocati, ſuum de hoc affectu judicium erudito calamo ad ægrum perſcripſerunt) Eſſentia mumiæ & fuligins Claud. mane, veſperi & noctu aſſumta, & in prandio ſal volatile oleoſum Sylvii exhibitum, uſusque pilularum ſeriducarum ex Maſſa pilul. de ſuccino Crat. reſin. jalappæ, mercurio dulci, cinnab. nativa præp. & extracto reſinoſo ligni guajaci menſtruatim interpoſitus fuit. Priſtinæ ſanitati ſic quidem reſtitutus videbatur æger, qui jam genu nonnihil flectere & ob cruris imbecillitatem reſtitem baculo innixus obambulare poterat, propertereaque ſub aere pluvioſo atque frigido rheda vectus, negotia in vicinis pagis curavit & domum rediens, accedente animi excandeſcentia, mox febrem continuam contraxit, cum cruris dextri inflammatione, dolore ac tumore, qui brevi totum pedem occupavit & circa genu maximos crutiatus induxit: Pulvis bezoardicus. Sennerti cum antimonio diaph. & nitro depur. mane atque veſperi datus, febrem quidem ſuſtulit, & ſpiritus vini caſuratus atque crocatus inflammationem cruris diſcuſſit, ſed tumor atque dolor

in eodem maximam moleſtiam creavit; rediit igitur æger ad uſum liquoris aperitivi & pilularum reſolventium, interpoſitis catapotiis ſeriducis ſupradeſcriptis, quavis ſeptimana ſemel aſſumtis, ex quorum uſu rurſus quam plurimæ puſtulæ ſeroſæ & prurientes in crure ſubortæ fuerant, e quibus ſcalpendo læſis ſerum limpidum & acre copioſe profluxit, atque ita tumor dolorque paulatim diminutus, tandem penitus diſparuit, remanente ſaltem cruris imbecillitate & tumore circa genu duriuſculo ac œdematoſo, qui genu inflexile reddidit & admoto ſpiritui vini caſurato permixtoque ſalis ammoniaci vinoſo nequicquam ceſſit, tametſi decocta lignorum cum pilulis ex antimonio diapho. lap. Cancr. & mercurio dulci, mucilagine tragacanthi ſubactis, pro ſudore leni alternis diebus eliciendo ſimul hauſta fuerint. Juſſi tunc fonticulum in brachio ſiniſtro excitare & alterum in crure conſolidare, ſimulque ſuaſi uſum Thermarum Serpentinarum ad Sualbacum ſitarum, qui tamen ob impedimenta varia in proximum ver ſequentis anni dilatus fuit & tandem æſtate præterita admiſſus, tam felici cum ſucceſſu, ut æger, depoſitis fulcris ſubalaribus, quibus innixus obambulabat, cum ſcipione incederet, tumore prorſus diſcuſſo, ſed genu adhuc dum inflexili permanente. Hinc ſponte ſua ex Thermis Serpentinis ad Wisbadenſes tranſiit & ibidem, cum vix una vel altera vice iisdem uſus fuiſſet, febrem contraxit continuam non ſine cruris dolore, quo tamen poſt fugatam brevi febrem ceſſante, domum incolumis rediit & paulo poſt longum iter ſine omni incommodo confecit, jamque abjecto ſcipione, facile, etiam per acclivia obambulat, hoc vere ad Thermas Emſenſes profecturus, ut earum adminiculo, favente Divina Clementia, priſtinam genu flexibilitatem recuperare poſſit. Cum præterita æſtate hunc Virum Nobilem inviſerem, vocabar ad juvenem 19. annorum, qui pauperculis parentibus natus, ante aliquot annos contraxerat in femoris dextri parte externa paulo infra coxam tumorem pugni magnitudine duriuſculum, minus dolentem & cuti concolorem, cui varia topica fruſtra per aliquod tempus applicuit. Tandem Medicaſter eundem cultro aperuit, effluente magna ſeri cruenti copia & poſt aliquot dies ſequente pure albo atque ſpiſſo. Vlcus dein ſua ſponte fuit conſolidatum, pes autem circa talum ſenſim ad genu uſque intumuit, (digitorum impreſſorum veſtigiis in eodem aliquandiu remanentibus) nec ab initio doluit, poſtea vero tumor iſte œdematoſus indies augmenta capiens, in altero quoque pede conſpectus fuit, dolore tandem ſuccedente in utroque valde moleſto. Anno ſequente ex femoris abceſſu ſua ſponte

rurſus

rurſus aperto prodiit pus varium,male olens,cum dolore cruris oſteocopo, dies noctesque urgente, adeò ut circa finem præteriti anni æger continuis hiſce cruciatibus & vigiliis defatigatus, ſuperiore corpore contabuerit ſenſim, & pedibus ad genua usque monſtroſè intumuerit, protuberantibus in metatarſo & ipſis pedum digitis tumoribus ſubrotundis & molliuſculis, ſine ulla inflammatione, e quibus non minus ac digitorum valde tumentium interſtitiis ſerum tenue per cutis poros largiter tranſudavit, ita ut paucarum horarum ſpatio multiplicia lintea pulvinaris inſtar pedibus ſuppoſita undique maduerint. Ipſi ſero graveolenti multos vermiculos aſcaridum innatare vidi, qui ſuis motitationibus moleſtum cutis pruritum intulerunt. Retulit autem mihi æger ad genua usque valde emaciatus, ſeſe ſudoribus nocturnis Tantalea ſiti dies noctesque, quas in ſella ab integro fere anno ſedendo miſerrime tranſegerit, admodum divexari, & paucam urinam, eamque valde tinctam ac lixivioſam emittere. Pulſus debilis, frequens & inæqualis erat: Vires valde proſtratæ: Somnus breviſſimus: Pedes adeo tumidi, ut eos duabus manibus meis complecti non potuerim. Venæ varicoſæ hederæ inſtar per genua proſerpebant. Aliquot diebus poſt diſceſſum meum æger fractis penitus viribus placide vita defunctus eſt.

[*Miſſa d. 12. Julii 1702. Marpurgo Norimbergam.*]

OBSERVATIO CXXVI.
Dn. D. GEORGII TOBIÆ DURII.
De Morbo caduco curato.

PErilluſtris Adoleſcens Liber Baro à S. Literis & Stemmate præclarus, ultrâ annum paroxyſmo epileptico ſeu morbo caduco certis temporibus, ſingulis ferè menſibus, noctu maximè corripiebatur, ſenſibus internis privatus, cum motu convulſivo totius, arctâ colliſione dentium, ſpumâ circâ os &c. Auguſtam ad ſtudia cum veniret, curæ meæ ſe ſubjecit. Cum Moderator Ipſius nullam potuerit allegare cauſam externam occaſionalem, Dominus Parens autem vix octodecim ætatis annos excedens à quercu in terram delapſus & vehementi concuſſione vertebrarum dorſi per plures annos contracturam omnium membrorum antè conjugium paſſus ſit, in conjugio nec-

necdum perfectè curatus, diſpoſitivam cauſam procul dubio præbuit hæreditas à ſemine paterno principio corporis activo, ut à tali concuſſione ſpinalis medullæ & ipſius ſucci neruei minùs analoga textura Proli quaſi implantata, & concurrente forſan vitio ſanguinis materni progreſſu ætatis in actum evecta ſit, ut à ſucco acido auſtero ſpumeſcente, acrimoniâ & mordacitate ſuâ, vel qualitate pravâ malignâ meninges & nervorum principium vellicante, pungente, conſtrictionem quandam meatuum inducente, parteſque ſenſiles & ipſum Archæum ad noxii expulſionem ſtimulante, hoſtis per motus convulſivos expulſus fuerit, in quâ confuſione cerebri conſtrictivâ Spirituum ſenſificorum occluſio & privatio neceſſariò ſecuta ſit: Particulæ autem acidiores & acriores poſt primum paroxyſmum in ſucco nerueo adhuc relictæ, & non omninò diſcuſſæ, una cum aliorum ſuccorum miſcellâ mediante circulatione ſanguinis per exiliſſimas cerebri vaſorum ramificationes à reliquâ ſanguinis maſſâ ſecedentes, & minus facilè per exiguos cerebri canaliculos aut tabulos circulantes nervis rurſùs advectæ, & quaſi in & per nervos appoſitæ ſunt, ut novus & plurimi ſubſequentes paroxyſmi excitati fuerint. In curâ omnium primò commendavi exactam diætam, np. ut vitaretur aër craſſus, nebuloſus, paluſtris, fœtidus, nimium frigidus, caput non exponeretur æſtivis ſolis radiis, nec nocturnis Lunæ, ſed benè eſſet tectum, cibi eſſent boni ſucci, facilis concoctionis, & pauci excrementi, exulent carnes muriâ conditæ, fumatæ, maximè verò coturnices, quas Plinius lib. 10. cap. 23. damnatas in menſis prodit, propter morbum comitialem quem ſentiunt, ſic alaudæ multitudine ingeſtæ ſæpius excitarunt motus convulſivos ſpaſmodicos, ut paſſim teſtantur Authores, fugeret nimium acida, cruda, auſtera, fructus horarios, piſces lutoſos, lacticinia, caſeum, cæpas, allium, & maximè ſaccharata, ne fœculentiæ terreſtres, acidæ, cumulatæ, indutâ corruptione, malignitatis idæas prodant, & plura diverſaque vaporum pravorum genera, vires & energias ſpirituum mineralium æmulas de ſe ſpargant, & neruorum genus aggrediantur: in potu relicto vino, concedebam cereviſiam tenuem defæcatam minimè acidam, aut decoctum ligni ſaſſafras, radicis chinæ cum pauco cinamomo &c. circà animi pathemata fugienda eſt ira & terroris ſubitanei incuſſio, cum ſanguinem & humores exagitent, Spiritus confundant, imò ſolæ potentes ſint, horrendum hoc morbi genus, triſte invaſionis ſpectaculum, dare & ejus finem, ut inquit Heurnius de morbis ca-

pitis cap. 22. mole minimum, vi tamen maximum producere. Ex fonte pharmacevtico deſumpta remedia erant ſequentia: in paroxyſmo ſpiritus ſalis armoniaci ſuccinatus, aut eſſentia ſuccini, aut liquor cornu cerui ſuccinatus, ſi intus propinari amplius non poſſent, nares ſtatim iis aut Oleo ligni coryli Rulandino irrigentur: intereà ocyſſimè inter dentes inſeratur bacillus liquiritiæ, aut radix pœoniæ, lingua & palatum inungantur theriacâ cum caſtoreo, nucha & ſpina dorſi oleo lumbricorum, ſuccini, de caſtoreo &c. Extrà paroxyſmum ℞. radic. valerianæ ſylueſtris ʒij. ſemin. pœoniæ, diaphoretici Jovialis ana ʒj. talor. leporis rec. exempt. & uſt. ℈ij. ſanguinis draconis, carbona tiliæ, nuc. muſcat. ana ℈jß. Pulv. Cephalici Michaëlis ʒjß. M. F. pulvis. Solent enim pulveres tales ſpecifici abſorbentes particulis heterogeneis in neruos denegare ingreſſum, & cum Hermetici epilepſiæ cauſam & imprimis malignitatem ejus non ſine veritate profiteantur eſſe vaporem quendam mercurialem vitriolatum ex tartaro impuro, ſeu ex mucilagine æruginosâ in aliquâ cavitate corporis collectâ expirantem, qui aciditate vitriolatâ funeſtas indè convulſiones excitat, maximam curationis ſpem ponunt in cinnabari, quam Celeberrimus Crato magnetem epilepſiæ vocat: prædictus pulvis ſumebatur ex uno aut altero cochleari aquæ ſequentis: ℞. Aquarum flor. tiliæ, flor. lilior. convallium, paralyſeos, betonicæ. ceraſ. nigror. ana ℥jß. Confection. Alckerm. ʒij. ita ut de pulvere omni manè, quantum cuſpides duæ aut tres cultri capere poſſunt, ſumatur. Noctu antè ingreſſum lecti magnitudine nucis muſcatæ de Electuario hoc ſumat: ℞. Conſerv. flor. pœoniæ ℥iiij. Theriacæ Smaragdinæ ℥iß. M. Singulis menſibus ante plenilunium pilulis his num. x. utatur: ℞. Extract. Cochiar extr. rhabarb. balſami aloet, ☿. dulc. ter ſublimat, ana ℈j. Mag. Jalapp. gr. XV. Salis ſuccini volatil ℈ß. C. ol. lign. coryli f. pilul. num. LX. deaur. D. ad ſcatulam. Continuata ſunt hæc remedia per 10. menſes ſine intermiſſione, dein paulò immutata ſunt omiſſis pilulis: ℞. Ungul. alceſ. talor. leporis rec. exempt. & uſt. ana ℈ij. Nuc. muſcat. ʒj. ſacchi cand. alb. ℈iiij. M. F. pulv. dividendus in doſes æquales num. Xiiij. ad totid. diſtinct. chart.: Singulo mane ſumendus, in vehiculo ſequenti. ℞. Aquarum ceraſ nigr. flor. tiliæ, flor. lilior. convall. flor. pæoniæ, lauendulæ ana ℥iij. M. In eâdem aquâ ſumantur noctu antè ſomnum Spiritus vitrioli philoſophici guttæ 5. aut plures, quem Petræus in Noſologiâ verum hujus morbi alexipharmacum nominat, ſpecificâ enim,

ut

ut loquitur, proportione, quam cum affectu hoc habet, citiſſimè ac feliciſſimè eum reſolvit, quod etiam Carrichterus, Paracelſus, Hasſurtus, Thirmair & Alii confirmant. In prandio & cænâ utatur gelatinâ. ℞. Raſur, cornu cervi ℥iij. raſur. ungul alces ℥iß. Aquam ceras, nixa Flor. tiliæ, fl. lilior. convall. fl. lavendul. fl. pæoniæ ana ℥iiij. ma. q. ſ. M. ſ. l a. gelatina. Remediis hiſce per 14. menſes continuatis, ſervatâ ſimul bonâ diætâ paroxyſmus ſenſim emanſit, & per plures annos dum hæc ſcribo, non amplius rediit. Magna tribuitur vis antiepileptica fabæ S. Ignatii ad mentem Doctiſſimi Valentini, Profeſſoris Giſſenſis, quæ cum rara adhuc ſit, experientiæ relinquitur.

OBSERVATIO CXXVII.

Dn. D. GEORGII TOBIÆ DURRII.

De Vermiculis cum urinâ cruentâ putridâ excretis.

ANNO 1701. accepi literas à Domino Doctore Johanne Georgio Stiegler, Phyſico Hochſtettenſi, ſub dato 21. Decembris, ſequentis tenoris: Electoralis noſter Quæſtor, Dominus Wenzelius, die 13. Septembris hujus anni, poſtquam prandium cum appetitu ſumpſiſſet, & corpus circâ veſperam ambulando recreaſſet, ad ſuos Domeſticos reverſus magnam ſentiebat dolorem in ventre, quem ego pro paſſione colicâ judicans, clyſterem applicare juſſi, oblatâ ſimul potione anticolicâ, ſecuto poſtea magno levamine & ſomno quietiſſimo, manè expergefactus, emiſit urinam cruentam cum copioſâ quantitate ſabuli rubri & materiâ putridâ, in hâc autem putredine obſervavi vermiculum adhuc vivum, quo cum urinâ ejecto omnis dolor evanuit, & usque ad 14. hujus menſis omnis doloris expers perſtitit; hoc die autem priſtinus dolor rurſus ſe inſinuabat, uſurpatis verò prioribus medicamentis denuò duo ſimiles vermes viſi cum urinâ cruentâ & multo ſabulo albo ejecti, evaneſcente omni dolore, nunc benè valente Ægro; cum itaque Caſus iſte mihi rariſſimus ſit, origo & cauſa mihi ignota, rogo D. Doctoris judicium, quomodo talis vermis generetur, in vaſa urinaria perveniat, & præſervari poſſit &c. Cum itaque in ſcholio ad obſervationem meam, quæ eſt XCV. decuriæ tertiæ anni V. & VI. ſeminium verminoſum, generationem, & vias ad veſicam jam expoſuerim, ad illorum formam reſponſum dedit.

(*Exhibitæ Auguſtæ Vid. d. 12. Auguſt. A.* 1702.)

OBSERVATIO CXXIIX.

Dn. D. MATTHAEI BLAW.

De Artemiſiarum carbonibus.

DIverſiſſimas easque admirabiles eſſe in rebus ſublanaribus proprietates, virtutes & operationes, id omnibus ac præcipuè rerum phyſicarum contemplatoribus curioſis eſt notiſſimum, etſi non ſemper ex rationibus & priori, ſaltem à poſteriori & experientia frequentiori demonſtrabile, tum ex Zoologia, tum mineralogia, tum phytologia. Ex hac ultima inter alia quàm plurima curioſorum conſideratione digna eſt inventio carbonum ſub radicibus herbæ artemiſiæ.

Authores Botanici tam veteres qùam Recentiores quò ad carbones iſtos inter ſe non conveniunt, dum multi ſunt, qui in deſcriptione hujus herbæ mentionem nullam faciunt de carbonibus ſub radice inveniendis, ſed prorſus abſtrahunt, nec dicunt, utrum inveniantur, vel non; propterea fortaſſis, quod vel notitiam hujus rei nullam habuerint, vel experimentum nullum ſumpſerint, vel in dubium vocarint, aut non crediderint, ſicque in deſcriptionibus ſuis botanicis huic rei melius tacendo ſuperſedere voluerint.

Alii quidam Botanici, inter quos *Verzaſcam* & *Samuelem Müllerum* adduco, dum *artemiſiam* ejusque virtutes deſcribunt, mentionem quidem faciunt de iſtis carbonibus, ſed eos inveniri prorſus negant & quemadmodum nonnulla ſuperſtitioſa de herbæ hujus viribus antiquitas tradidit, hoc pro anili fabula tenent, ac propterea ad ludibrium, carbones hoſce *ſtultorum* vulgò, Narren-Kohlen vel Narren-Stein nominant.

Sunt verò econtra quidam alii fide digni Botanici, qui aſſerunt carbones, & quidem in Die Divo *Johanni Baptiſtæ* Sacro ſeu 24. Menſis Junii ſub radicibus artemiſiæ inveniri, quorum pulverem contra Epilepſiam ſingulariter recommendant; inter quos eſt *Schröderus in ſuo theſauro pharmacologico lib.* 4. *Claſſ. 1. Num.* 4. quod etiam *Excellentiſſimus D. Georg. Francus, in ſuo Lexico vegetabilium* confirmat. Et profectò in dubium non immeritò vocari hæc res poſſet, cum incredibile videatur, quod ſub ipſa terra ex ſe ſponte carbones enaici poſſint, qui alias nihil aliud quàm lignorum non integrè in cineres combuſto-

buſtorum effectus ſunt. Hinc conjicere poſſet aliquis, etiamſi carbones inveniantur aut inventi ſint, id caſualiter contigiſſe, non quod ſub terra ad herbæ radices enati, ſed aliunde injecti ſint, exemp. grat. cum fimo, quo agri & campi ad impinguandum & majorem fertilitatis uſum acquirendum ſuperſterni ſolent; vel eundem in finem ligna accenduntur in agris & comburuntur.

Ex his apparentiis Ego, ut verum fatear, tam credulus eſſe nolui, ut adducar ad credendum carbones ejusmodi reverà inveniri aut naſci ſub artemiſiæ radicibus, ſed ſemper exiſtimabam ridiculam eſſe fabulam & dignæ irriſionis ſeductionem, quemadmodum illa eſt quâ ſpargunt quidam; quod initio veris primò hirundinem volantem aſpiciens, ſi ſub pede ſiniſtro terram effodiat, carbonem inventurus ſit. Poſtquàm verò curioſius hanc rem inveſtigavi, & experientiam ſumpſi, hæc rei veritatem detexit, & nullum eſſe figmentum, ſed veriſſimè carbones iſtos inveniri, ſæpius expertus ſum; imò evenit mihi quemadmodum Excellentiſſimo *D. Doct Ettmüllero,* qui in Schröderi dilucidati phythologia pag. m. 13. de herba artemiſia ſequenti "ſcribit modo: *Carbones*, quorum meminit *Author*, commendantur "ad Epilepſiam; & ex experientia ſcio, verum eſſe, quod ſemper "putavi anile figmentum, vidi tales carbones & infantem Epilepticum illis, cuſpis cultelli quantum capit, curatum novi. Quæritur die feſto Johannis Baptiſtæ zwiſchen 12. und 1. Uhr / unter dem "rothen Beyfuß ſträuchen. Legantur *Petræus in Diſſertat. Noſologicis,* "& probatos videmus in praxi *Joelis cap.* de Epilepſia.

Ego annis aliquot præcedentibus ſemper aſſignato die 24. Junii exivi cum aliquot Studioſis ad quærendum ejusmodi carbones, quos etiam ad ſatisfactionem noſtram invenimus, eorumque nonnullam partem domi reſervavi, horam verò tam exactè non obſervavimus, ſed tam ante prandium, quam in meridie & poſt meridiem eos reperire licuit, aliis verò diebus & menſibus non apparuerunt. Hoc eſt quod admiratione dignum: ſed quis omnium rerum naturalium proprietates & eſſentias à priori explicabit? certè temporum mutationibus, maturationibus, conſtellationibus & ſolis curſui aliquid attribuendum, quòd effectus quidam mirabiles ſequantur, qui tam à poſteriori & experientia nobis conſtant, cauſæ verò ſunt ignotiſſimæ.

Sic quod in quibusdam animalibus generentur & inveniantur certis temporibus ac ætatibus certi lapides certam habentes figuram,

non inſtar calculorum in humanis corporibus præter naturam genitorum, ſed naturali prorſus modo & multis uſibus applicandi, notum eſt omnibus, quamvis cauſæ haud innoteſcant. Sic quod certi lapides ſub diverſis figuris & imaginibus inveniantur in latomiis ſeu ſaxifodinis, latet neminem, ſed hoc mirabile potius eſt, quam perſcrutabile. Sic ex agris Badenſibus in Ergoia effodiuntur ex terra aleæ artificialibus omninô ſimillimæ. Sed (niſi dolus lateat) quis earum originem & cauſam naturalem explicabit? ſic innegabile eſt & experientia certiſſima notum, quòd theſauri ſub terra abſconditi certis annis in ſuperficie camporum vel agrorum (ſub quibus ſepulti longo tempore jacebant) appareant, prout non rarô integri numorum antiquorum acervi reperti ſunt, & paucos ante annos in agro *Inſulæ Augiæ divitis* circa lacum *acronianum* ingens olla nummis variis & perantiquis (quorum aliquos ad manus meas recepi) repleta ab agricola reperta fuit. Sed quæ cauſa ſit, cur certorum annorum curſu ſaltem tam ponderoſa moles è profundo, ſua ſponte, vel ex cujus motu ad ſuperficiem feratur, & rurſus diſpareat, eſt equidem inexplicabile, nam hæc & ejusmodi alia admiranda ſunt, naturæ arcana nobis ignota & inperſcrutabilia.

Quòd autem caſualiter tantum carbones ſub artemiſiæ radicibus inveniantur, minimè credendum; eò quòd non modò ſub una ſed pluribus radicibus diverſis, in locis longè diſſitis reperti ſint, neque ſub aliorum herbarum radicibus artemiſiæ proximis carbones ullos inveniri licuit.

OBSERVATIO CXXIX.

Dn. D. MATTHÆI BLAW.

De Mira virtute radicis verbaſci antiapoplectica.

PRæcedenti obſervationi aliam ſubjungere placuit, quæ ſimilem continet materiam haud omnibus fortaſſis notam. Latent nimirum ſubinde arcana certis in vegetabilibus & virtutes admirandæ, quarum effectus nemo aliter niſi ex ſe ipſis & ab experientia demonſtrare aut explicare poteſt qualis eſt mira virtus *antapoplectica*, quæ latet in radice *verbaſci maris*, quæ illâ die, quando ſol ingreditur ſignum *leonis*, quæ eſt 28. Menſis Julii, manè ante ſolis ortum è terra effoditur, hæc probe

lota

lota ſindoni includitur & collo appenſa inſtar amuleti geſtatur & ab apoplexia præſervat. Volunt quidam, radicem auro effodiendam eſſe & non alio inſtrumento; ſed his nihil attribuo, quia vegetabilium virtutes non inſtrumento, quo effodiuntur aut abſcinduntur, ſed potius proprietati intrinſecæ & maturationis tempori adſcribendæ videntur. Norunt omnes experti philiatri, apoplexiam ex illorum eſſe morborum genere, quos hæreditarios vocant, & qui ex parentibus in filios caractere ſeminali propagari poſſunt, ita ut certo ſtemati fatales eſſe, aut ita natos diſponere ſoleant, ut eidem morbo magis ſint obnoxii, in hiſce ergo ſubjectis aut ex aliis cauſis ac ſignis ad apoplexiam diſpoſitis ad præcavendum meritò adhibentur antapoplectica, inter quæ ab experientia compertum eſt, maximæ prædictum amuletum eſſe efficaciæ: præter hoc tamen ſuadeo alia quoque interna & quæ pro diverſa conſtitutione ſubjecti aut cauſæ, à qua apoplexia produci poteſt, directa ſunt, non eſſe intermittenda, ut ſi exemp. grat. ſit quidam valdè pletoricus, & ad apoplexiam ſanguineam diſpoſitus, ſanguinis quantitas exceſſiva per venæ ſectionem certis temporibus inſtituendam detrahi convenienter poterit. &c. Retuerunt mihi viri fide digni, fuiſſe quendam *Marchionem Badenſem*, qui non tantum appoplexiæ erat obnoxius ex ſtemate, ſed etiam ejus inſultum perpeſſus ſed reſtitutus, huic, ne recidivam patiatur, pro arcano remedio præſervativo ſuadebatur hoc amuletum ex radice verbaſci maris dicto tempore effoſſum collo geſtandum, quod per plurimos annos ad ſenium uſque portavit, & à veterioribus inſultibus appoplecticis immunis permanſerat; ſed dum aliquando mutaret veſtimenta, & amuletum ex oblivione incautiùs depoſuiſſet, illicò apoplexia forti denuo tactus occubuit.

Novi Ego diverſos Viros apoplexiæ obnoxios, quibus hoc remedium præſervativum pro arcano ſuaſi, nec fruſtra; quamdiu enim amuletum geſtarunt, nil mali ex hoc affectu iisdem obtigit. Quod autem amuleta aliquid valeant, minimè negandum, quia experientia multiplici conſtat & practicis omnibus notum eſt. Sint alii, qui herbarum virtutes qualitatibus adſcribant iisque, certos caloris aut frigoris, humiditatis aut ſiccitatis gradus aſſignent; Ego tamen experientiâ edoctus, firmiter mihi perſuaſum habeo, valere in iisdem virtutes appropriatas, quæ qualitatibus prædictis adſcribi minimè poterunt. In quibus autem virtutes appropriatæ conſiſtant, res eſt altioris indaginis.

(*Friburgo Brisgojæ Auguſtam Vind. M. Sept. A. 1702. miſſæ*)

OBSER-

OBSERVATIO CXXX.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Mira Labiorum intumeſcentia.

Filia honeſta, parvæ ſtaturæ, ac emaciata, XVI. annum agens Anno 1701. Menſe Februario, cœlo pluvioſo ac nubiloſo, plateam perambulavit, Inſciâ ipſâ; Labia, ſuperius & inferius derepentè ita intumerunt, ut farcimina ferè æquarent, colore intenſe rubente, imò ad livorem inclinante, nullam tamen tenſionem Dolorem, aut aliud incommodum paſſa eſt; hinc animis Parentum ac Propinquorum tenaciſſimè infixa hæſit opinio, deformitatem hanc à faſcinatione productam fuiſſe, cùm nulla ſatis apparentîa naturalîa adſuerint indicia. Sed diligentiùs & exactiùs examinata, ingenuè faſſa eſt, duos vel tres Menſes demum ab impetigine ac ulcuſculis colli manantibus fuiſſe liberatam, Lunareque tributum nondum perſolviſſe. Facilis hînc fuit conjectura, tum ab iſtis ſuppreſſionibus, congregatione plurimarum particularum heterogenarum ſalinarum, acidarum, in maſſa ſanguinea ſtabulantium, quàm & ipſâ Plethorâ originem ſuam traxiſſe. Succurri itaque remediis materiam hanc evacuantibus, ſanguineam maſſam edulcorantibus, imò & Emenagogis; Externè Sacculum diſcutientem ac reſolventem applicui. Evanuit hinc tumor planè intra quatuor dierum ſpatium, eodem, absque dolore, vel tenſione, modo, vel aliquo ſtigmate relicto; Sed non diu moras egit, recurrebat enim unius menſis revolutione, iisdem circumſtantiis, ipſa non percipiente; Hoſtem hunc iisdem ferè aggreſſus ſum armis, quem, ſed cunctantîus, vîcî: Inſtiti ſed incasſum, pharmacis menſes provocantibus, maſſam ſanguineam ſalsam, torpidamve excitare laboravi: Tumor quidem erat ſedatus, ſed rivuli uterinum fundentes cruorem operti perſeverarunt. Ulterius medicamentis uti recuſabat, cùm optima ſe nunc perfrui valetudine aſſerebat: Quanquam confirmata reconvaleſcentia non niſi Menſibus ſine dubio brevi tempore, fluxuris, ſit ſperanda.

OBSERVATIO CXXXI.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Secundinarum in Nævis maternis delendis noxa.

PRo maternorum Nævorum extinctione univerſus ferè Practicorum Chorus, ſecundinam vel propriam, vel ſanguine propinqui cujusdam pueruli primipari in ſcenam producit, ſatisque extollit. Sed quod nuperrimè accidit, fideliter communicabo. Fœmina, Nobili ſtirpe nata, à glire prætereunte, & hujus manum caudâ ſuâ tangente, maximè perterrefacta prolem, cætera ſaniſſimam, ſed caudæ gliris ſtigmate in manu cum pilis exactiſſimè ſignatam, in lucem produxit. Anxia mater, ad deformitatem hanc tollendam, plurimorum ſuaſu, ſecundinam cognatæ cujusdam calidam adhuc applicuit. Sed quo ſucceſſu? Sanè ſiniſtro: Vix enim cùm appoſuiſſet, totum ipſius brachium tumefactum, imô inflammatum, infantem debilem ac febricitantem deprehendit, ita ut ſphacelus jam jam immineret. Animadvertens hæc, ſecundinam ſtatim removit, ſanguinem abluit, brachiumque convenientibus fovit, majus hinc evitavit damnum, reſtitante hæreditariè illo Charactere impreſſo, & adhuc dum vitam optatiſſimam agit.

OBSERVATIO CXXXII.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Roſis Proliferis.

GRatiſſimus penetrantiſſimusve Roſarum odor, omnia replens, naresque noſtras ita ſuaviter feriens, & non niſi ii, quorum Odoratus peculiari Antipathiæ ſtigmate exuſtus eſt, adverſantur. Hinc ſua ſuavitate allicientes, omnium manibus teruntur, ac non niſi ſumma cum admiratione tractantur. Notæ ſunt naturales ac ordinariæ ipſarum

rum conſtitutiones, quæ à naturali tamen ſua via ac ſtatu, vel in exceſſum, vel in defectum nonnunquam declinant: Idem quod in omnibus tribus Regnis naturalibus obſervatur, quorumque ſubditi teſtimonia proferre non cunctabuntur. Defectum ſuo loco relinquimus. Exceſſum autem in Roſis Proliferis Cl. *Sigism. Gras. in Ephemerid. Medico-Phyſ. German. Dec. I. A. IV. & V. obſ. 94. p. 94. & 95.* Satis jam clarè aliquot exemplis demonſtravit. Hiſce hanc noſtram, majoris dilucitationis gratia, ac tanquam parallelam ſubjungimus. *Roſa* noſtra *rubra pallidior C. Bauhino* audit. Producta eſt in horto unâ leucâ ab urbe noſtra diſtante, non ſocia, ſed unica: Accipe veram ipſius deſcriptionem: Roſa hæc colore ab aliis hujus ſpecici non differt, paucioribus ornata foliolis, verum latioribus, non ita fortem & ſuavem, ac aliæ ſpirat odorem; Involucrum ſeu calicem apertum, quo nititur, quinque folia conſtituunt, ejusdem ac in caule figuræ; Ex Umbillico, ſeu medio Antheræ aſſurgit cauliculus tener, foliolis ſubtilibus inſtructus, cui impoſitus calix roſeus, ejusdem albo-virideſcentis cum caule coloris, ex quo rubedo quædam, Roſæ nondum evolutæ intus contentæ, emicat. Aſpectu ſanè jucundum! Caulis foliis latioribus gaudet, ſpinis majoribus caret, minoribus tamen armatus eſt. Ejusdem fruticis Roſæ calicem etiam folioſum haberet, Antheræ elatiores ac eminentiores aliis ſunt quam Fig. XXI. delineata exhibet. Differt autem hæc noſtra à Cl. Graſſii demum memorata in hoc, quod calix nullis tantis ornamentis foliaceis ſit inſtructus; Caulis Roſæ proliferæ non ita longus, ac noſtra excreſcens calice adhuc ſit circumdata, tantaque foliorum florum congerie non inſtructa. Addimus adhuc unam *die 22. Auguſt.* in horto Urbis noſtræ quodam excluſam, quæ ſecundùm *C. Bauhinum*, ad *Roſam maximam multiplicem* referri poteſt. Caulis illius ſolitò craſſior, nullis foliis ornatus. Calix Roſam ambiens quinus foliaceus eſt; Florum foliola caulem ambientia ſatis frequentia ſunt, ex cujus meditullio novus exſurgit caulis, aliam oſtentans, ejusdem cum inferiori coloris Roſam, nullo tamen calice munitam, ex hac adhuc mire prodiiſſe cernitur faſciculus foliorum minutorum ipſius fruticis pulchrè vireſcentium, & quod admirationem auget, folium longius protenſum ſubruſum, non parùm totum Roſæ hujus multiplicatæ σύνταγμα condecorabat, quod accuratius proximè appoſita Fig. XXII. exprimet ac indicabit.

OB-

Fig. XXI. pag. 250.
Fig. XXII p. 250
Fig. XXIII pag. 286.

ſummis cum cruciatibus percepit, qui aliquandiu ibi ſubſtiterunt, ut ultimum agere halitum adſtantes crediderint; Mox non ſolùm per inferius guttur, ſed majori cum impetu per fiſtulam urinariam, cum maxima quantitate materiæ viſcoſæ eruperunt, tumor hinc ac dolores ſenſim remiſerunt; Flatuum horum emiſſionem Medici varii generis remediis, ſed fruſtra tentarunt: In Patriam redux, multorum Medicorum præſcripta Medicamenta diligentiſſimè ac avidiſſimè aſſumpſit, malo autem hoc in priſtino perſeverante ſtatu: Uxorem duxit, matrimonium tamen hactenus ſterile eſt; Me accedens, dicto modo caſum enarravit, ac ſe nunquam veſicam exonerare poſſe, absque talium ventorum urinæ permixtorum, ac cum vehementis ſibili aſſociatione, retulit. Sanus cæterum eſt, & ſuo ſedulò perfungitur officio. Conſilium ac opem à me efflagitavit, cui, prognoſi tamen præmiſſa, deeſſe nolui. Carminativa, Balſamica, diuretica, &c. magno cum levamine, ac mali diminutione ei propinavi, eodemque tempore, quo medicamentis utebatur, nihil incommodi percepit, ſed mox cùm ab iis deſtitiſſet, diætam inordinatam, minusvè convenientem obſervaſſet, cibos flatulentos ac δυσπέπτους aſſumpſiſſet, præſto, non tamen uti olim vehemens, erat. Pharmacis hoſtem de novo ſemper cum morbi allevatione, aggreſſus ſum, hinc eum ad Thermas Fabarienſes, pro earum interna aſſumptione, & quidem feliciter, relegavi: Primò cum hauſiſſet, multùm ſaburræ viſcidæ, lutoſæ cum flatibus per ſedes excrevit, diarrhæamque vehementem ipſi procrearunt, hinc affectus ſeu flatuum èruptio planè ablata eſt, niſi quod adhuc aliquid materiæ viſcidæ cum urina prodeat: Lætus ac Vegetus, nunc recuperata utitur ſanitate.

(Tiguro Auguſtam Vindelicorum d. 23. Septembr. A. 1702. miſſæ.)

OBSERVATIO CXXXV.

Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ de WENCKH.

De Ligno Lentiſcino.

DUo jam anni ſunt, ubi occaſionaliter ex lectione novorum Italicorum ad nos in Styriam tranſmiſſorum, incidi in ampliſſimas laudes cujusdam medicamenti, in illis locis practicati, ita quidem ut re-

ut redeuntes ad nos tam ſæculares quam Eccleſiaſtici Viri, virtutes & multiplices probas, ſat ſuperque enarrare vix valerent, imo in tantum medicamenti hujus laudem extollebant, ut auri potabilis vegetabilis nomen ei conſecrare non erubuerint.

His ab advenis noſtris noviter auditis, & probè examinatis, tandem Curioſitate ductus ad viros noſtros religioſos, artisque pharmacevtices Studioſos pro hoc tempore ibi morantes, ſedulò & circumſpectè ſcripſi, tandemque per officium hoc meum literarium eò rem deduxi, ut quidam Religioſus fideliter mihi reſcribens, reſponderit, medicamentum hoc nihil aliud eſſe, quam alicujus ligni infuſum ſeu decoctum. Poſt aliquos verò menſes, totum opus idiomate Italico per Pharmacopolam reſcivi. Examinavi rem per praxin & in infirmis meis tantam inveni in remedio virtutem & in miſeris conſolationem, ita ut me diutius temperare nun potuerim, quin non omnibus in Germaniâ noſtrâ æque in ſolatium proximi, publici juris facerem.

Remedium autem Lentiſcus eſt, qui Arabice dicitur Daru. Copioſe naſcitur in Inſula Chio, in Candiâ, Cypro, & aliis Inſulis Maris Ægei: Naſcitur pariter in Italia ſine Cultura, ſed optimus Cenſetur ille pro uſu Medicinæ qui in Inſula Chio creſcit, quamvis, qui alibi provenit, non ſit ſpernendus.

Hæc ſtirps una ex plantarum numero eſt, quæ folia nunquam amittit, ſed perpetuo virore viget; Cortex in tota ſtirpe (maxime recens) rubeſcit, rami ſunt flexiles, tenaces, glutinoſi & viſcidi; tam folia quam tota planta odorem ſpirat ſat gravem: Unde non pauci ejus vitant acceſſum, ne odore, Capitis dolorem & gravedinem incurrant.

Hæc ſtirps in Italia maſtichen quidem producit, ſed perpaücam, in Inſula verò Chio & Candia copioſam.

Quantum ad qualitates attinet, ſeu partes ex quibus lignum Lentiſcinum conſtat, eſt compoſitum ex quâdam eſſentiâ aqueâ, leniter calidâ, atque alio humore non mediocriter, terreſti & frigido, cujus virtute moderate conſtrictivum eſt:

Exſiccat in fine gradus ſecundi, aut principio tertii: ſed quantum ad caliditatem aut frigiditatem attinet, eſt verè æqualiter temperatum: Conſtrictivum eſt, quoad omnes ſuas partes, id eſt, tam in radice, quam ramuſculis, germinibus, frondibus, baccis, & cor-

tice, gummique ſeu reſina; Unde temperatiſſima ſtirps eſt, conſtans mediæ naturæ.

Vires Internæ.

SUccus è frondibus prolicitus, pariter moderatè ſubaſtringit, unde per ſe ſolus aut alio permixtus medicamine propinatur in Dyſenteria, aliisque alvi fluxibus compeſcendis, uti quam maximè hoc anno in meis patientibus ſummò cum fructu expertus ſum.

Præterea, conducit in ſputo ſanguinis, Hæmoptyſi, nimio præſertim menſtruorum profluvio, miſeris quàm ſæpiſſimè fuit ſolatium; In fluxu immodico venarum Hæmorrhoidalium, nunquam me deſeruit decoctum hoc benedictum ex vino & ligno factum; in his enim confirmavit me Lob. C. Bauh. Lon. & Matth.

In Arthritide & articulorum doloribus, ſæpiſſimè Sacra mihi fuit anchora; quod idem ſuadet Liberat. de Liberat. in Podag. Politic. Lib. III. Cap. VI. ſimiliter in doloribus Capitis & defluxionibus Catarrhalibus non infimum eſt remedium, vide Riverium Lib. I. in Prax. Med. Cap XV.

Pro edulcoratione ſanguinis & correctione fermenti eſurini ſtomachalis, ſummas meretur laudes, de hoc inſpecie Johannem Prævotium in Medicin. pauperum, & Benedict. Sylvaticum Cent. III. Conſil. LXXXX. & ſeq.

In Inteſtinorum & Jecoris inflammationibus & obſtructionibus ſummopere competit, ut puta ſecundo Ord e Gal. Lib. VII. ſimpl. Med.

Adinventa eſt mirabilis hujus ligni infuſio, decoctio ſeu Aqua, numero triplex, quæ differenti modo in uſum adhibenda eſt.

Hæc infuſio, decoctio ſeu Aqua, ſi à practicis & Medicinæ Cultoribus bene obſervata fuerit, non dubito quin ob miras virtutes præſtantesque effectus à Clariſſimis etiam Medicis, qui illas experti ſunt, mereatur intitulari Aurum potabile vegetabile, quod quamvis cedat pretio illi famoſo, ac à Chymicis decantato & paucis cognito, quod ex auro componitur, tamen ob miras hujus medicamenti operationes, ſi alteri præferendum non ſit, ei tamen poſtponendum non eſt, neque auri potabilis vegetabilis nomen eſt invidendum, prout in ſuis operationibus (maxime ſi Cand. Lector practicaverit) ulterius & manifeſtus conſtabit.

Mo-

Modus, quo hoc decoctum ſeu Infuſio vel aqua præparatur, eſt planè admirandus, prout etiam internæ ejus vires multum diverſæ, unde etiam ſingularem diligentiam & attentionem requirit: Ut autem ex Lentiſco ſpeciales virtutes extrahantur, ſic tres exinde proliciuntur liquores omnino in operationibus ſuis diverſi.

Prima præparatio facilis eſt, prout in praxi demonſtrabitur, quia, cum ſine ullâ vi alterativâ conficitur, idcirco naturalis aqua, nullo pravo odore contaminata guſtu ſapida ac recens, quæ potui ordinario deſervit: Hæc autem infuſio, quamvis ſumatur quovis tempore, diurno aut nocturno, nunquam animadverſum eſt, ulli quovis morbo etiam afflicto, nocuiſſe, ſed ſemper magnum juvamen ægris prætuliſſe: Siquidem ſtomacho ad cibi digeſtionem maximo fuiſſe adjumento, appetitum enim provocat, cibum emolleſcit ut; facilius coquatur, & in Chylum ſalubriorem transeat, qui huic infuſioni ſingularis eſt effectus ac primarius, uti qui Medicæ artis ſunt periti, mecum ſentient.

Prima Ligni Lentiſci Infuſio.

℞. Ligni Lentiſci ex Inſulâ Chio, aut ex partibus jam aſſignatis deportati ℥V. ſcindantur in virgulas tenues, tres digitos longas, quas ſimul in faſciculum colligatas, impone ollæ vitreatæ novæ, aut quod melius vitreo vaſculo, cui infunde aquæ communis optimæ notæ menſuras tres, vel quatuor, vaſe probè obturato, ne quid evaporare poſſit; deponantur ad locum, in quo per tres dies neque ignis neque ſolis, vel alterius caloris adminiculo calefaciente alterari poſſit, propria enim eſt ligni hujus Virtus, ut Elemento aquæ maceratum ac dilutum ſuas brevi tempore in eam vires diffundat. Transacta trium dierum maceratione, tunc medietas effundatur in vas vitreum, ſeu vitreatum pro Ordinario potu ad libitum, tam noctu quam interdiu.

Secunda Decoctio, ſeu Infuſio. Vas autem, in quo lignum Lentiſcinum ineſt, denuo aquâ recenti repletur & probè obturatum iterum per triduum aut quatriduum, ut prius, reponitur, quibus transactis denuo aquæ dimidium ut ante eximatur pro uſu ordinario, uti ſupra; ſicque procedatur tertia vice, niſi quod in tertia infuſione vas lento igni applicetur, donec ad ebullitionem proxime accedat, tunc ab igne removendum eſt, & per tres dies aut quatuor ſeponendum,

dum, quibus transactis tota aqua pro potu ordinario effunditur, vas eluitur, & cum novis ſpeciebus denuo, uti ſupra proceditur. Et hic primus liquor eſt, qui nobis hoc Aurum potabile vegetabile ſuppeditat. Hoc autem pro potu ordinario dictum eſt.

Cum autem caliditas ipſius nativa vivifica ac medicinalis adeò fixè ipſius ſubſtantiæ inhæreat, atque ſolidiori ligni ſubſtantia contineatur, ut per multos annos virtus inalterata in eo perſiſtat, inde oritur, ut alia & altera etiam decoctio fiat, qua infirmus in ſuis debilitatibus ſtomachi aliorumque viſcerum principalium defectu, pravaque diſpoſitione, unde cibi indigeſtio oritur, ſequunturque indè prava ſymptomata uti ſunt ſtomachi dolores, alvi dejectiones, profluvia tam ſanguinea quam alterius ſpeciei, hypocondriorum inflationes, ructus ac vomitus, matricis ſeu hyſterici affectus, defluxiones catarrhales utitur. Proinde ſecunda ligni hujus benedicti medicinalis decoctio modo ſequenti paratur in ordine ad potentiorem medicinam.

℞. Vas aquæ optimæ, cui eadem doſis ligni lentiſci, uti ſupra præparati imponatur, permitte per tres aut quatuor dies macerari, demum Vas igni adhibito, calore lento permitte ebullire, donec tertia aquæ pars evaporet, dein remanentiam totam una cum ligno ad uſum reſerva.

Ex hoc autem decocto dentur infirmo dum cubitum vadit ℥VIII. aliqualiter calefactæ aut etiam frigidæ, juxta infirmi guſtum ac appetitum, totidem ſimiliter manè dum evigilat; Hac methodo ſupradictos morbos ſæpe ſæpius ſumma cum felicitate curavi.

Secundus autem modus decoctionis, in ordine ad medicinam ſequens eſt. Dum conſumta fuerit primæ decoctionis aqua, denuo vas aquâ recenti impletur & triduum vaſe clauſo ſine ignis adhibitione digeritur, tunc demum igni apponitur valido, ut ad dimidium aquæ ebulliat, ac evaporet, tunc ſeponatur reſiduum & methodo ſuperiori, ac doſi ſervatâ, ægro propinetur.

Hoc autem decoctum deſervit ad provocandum ſomnum, quia leniter cerebrum humectat, excrementa emollit, præparat, ac ad expulſionem vias lubricat & facilitat, pectus quoque humectando raucedini auxiliatur & tuſſi inveteratæ & ſiccæ dulcificando ac emolliendo prodeſt.

Obſervandum autem eſt, quod ſi ligni lentiſci exſiccati Copia deſit, adhiberi quoque poſſit ligni recentis, quamvis humiditas nimia

mia aliqualiter impedimento ſit, ne tam efficaciter ſuos producat effectus, quod in aliis herbarum plantarumque decoctis & infuſis contrarium uſu venit, ubi maximè recentiores expetuntur: Econtra, lignum lentiſcum quò aridius ac antiquius eſt, tantò potentius & efficacius evadit ad ſuos producendum effectus, quamvis enim à decennio exciſſum eſſet, tamen nunquam corrumpitur, neque virtus ejus exaneſcit, ſed in ſe vires ſuas firmiter diutiſſime retinet, easque melius, dum annoſum eſt, aquæ communicat ac diſpenſat. Dum abſcinditur, eligendi ſunt rami ad digiti unius aut parum plus craſſi, quia aliis meliores ſunt.

De Viribus Decocti hujus interni.

PRimò, liquoris hujus ſeu decocti primæ deſcriptionis virtus eſt ut ejus uſus corpus humanum ad debitum reſtituat temperamentum, dum omnes humorum intemperies tollit, in iisque temperamenti æquilibrium conſervat, prout ex diverſis hujus operationibus experimento quotidiano probatum eſt, & quotidie experiri quis poteſt, quodque facile ex ſuis qualitatibus, quibus conſtat, probari poteſt, quas per macerationem præfatam aquæ impertit, unde ex illis fit potus alimentalis ſubtilis ſubſtantiæ, qui penetrat & omnes corporis meatus pervadit ac ſimul viſcera omnia corroborat atque uti vinum vegetabile ac nutrimentale eſt, cui cum permiſcetur, tanta ſympathia & amicabili harmonia unitur, ut humano guſtui non modicam conciliet voluptatem.

Secundo, prout frequenti experientiâ conſtat, plurimum conducit in antiqua podagra, chiragra, Arthritide, aut aliis defluxionibus curandis, tam de præſenti exiſtente, quam de futurâ præcavendâ. Confert etiam ſtomacho debilitato, illud corroborando, & concoctionem adiuvando.

Optimum eſt remedium contra ventriculi dolores, flatus ac ructus diſcutiendos; Contra diuturnos ac pertinaces vomitus, in phthyſi, Aſthmate, pravorumque pectoris affectuum potus hic ſumè ſalutaris eſt.

Tertio, excellenti quoque præditus eſt facultate potus hic; nam ſi ordinarie ſumatur, præcipuè ſi ſine ignis adminiculo paratur, calculos expellit ex renibus, fermentumque lapidificans eluit, & ſic à calculo præſervat.

Si cerebrum ſiccitatis intemperie laboret, hoc potu tollitur, nam cephalicus eſt, unde capitis ſtuporem, vertigines, hemicraniam, aliosque pravos capitis affectus mirabiliter ſanat & quadam ſua occultâ ſtypticitate ſuas operationes peragit, quod omnes illi experientur qui diu hoc potu utuntur; Et ut cum aliis Viris Claſſicis loquar, reviviſcere facit quatuor Facultates naturales, illas confortando, & corroborando.

Vires externæ.

FOliorum decoctum per modum fomentationis, ſeu cataplaſmatis, cicatricum cavitates carne replet, ac oſſium fracturam conſolidat.

Muliebria profluvia nimia & exceſſiva ſiſtit, ulcera ſerpentia ac corroſiva ſanat, & os cum eo diluendo dentes vacillantes ſolidat, gingivas confortat & creſcere facit.

Oleum, quod ex baccis elicitur & oleum lentiſcinum appellatur adhibentur in affectibus in quibus adſtrictione opus eſt, ut in procidentiâ ani, & uteri; ſcabiem ſanat, ſudorem provocat, & utiliter adhibetur illis medicamentis quæ lepræ curandæ applicantur. Plures hujus præſtantiſſimi Ligni vires, uſus frequens & experientia docebit.

[*Miſſa Græcia Norimbergam d. 11. Octobris A. 1702.*]

OBSERVATIO CXXXVI.

DN. D. JOANNIS BAPTISTÆ De WENCKH.

De duobus viris ſtyriacis fluxum menſtrualem ſanguinis per penem patientibus.

INter varia & ferè innumera microcosmi phænomena, non poſtremum locum occupat illud, quod natura Viris quibusdam periodicam

menſtrua-

menſtrualem ſanguinis per penem conceſſerit expurgationem, quæ ſoli muliebri ſexui communis eſt.

Exſtant quidem nonnulla apud Schenckium hujus phœnomeni exempla; nihilominus cum id rarius accidat, & in præcedentibus Ephemeridibus de cauſa periodici menſtrualis mulierum profluvii aliqua edita ſint, duas de viris idem per penem patientibus Obſervationes in lucem producere judicavi.

Horum adhuc unus, qui propè Eggenberg Villicus eſt, vir Centum & quinque annorum grandævus, etiamnum in vivis exiſtit & multarum prolium fæcundus parens qui à pubertatis anno ritè menſtruale hoc tributum usque ad ſeptuageſimum ſextum annum per ſolvens, ſanitate & viribus pollens, plures progenuit proles, & in hodiernum diem vix provectæ ætatis incommoda ſentiens, ſanus & robuſtus hilariter vivit.

Alter autem qui Civis Leobienſis erat, etiam vitâ exceſſit cum ad meam cognitionem pervenit, quadrageſimum circiter ætatis annum attigerat, qui pari modo à pubertatis annis idem menſtruum patiebatur profluvium, pluresque, quamdiu fluxus ille menſtruus perduravit, genuit proles: Hoc autem ceſſante, ceſſavit fæcunditas, & ſupervenit infirmitas, nimirum febris lenta, corporis ematiatio, deliria, tandemque mania divexatus, ultimum ſuum clauſit diem.

Plura in hoc Microcosmico phœnomeno naturæ curioſis conſideranda occurrunt, pauca hic ſubjungam, quia fuſius in Ephemeridibus Decur. III. Anni Quart.

An. MDCXCVI. de genuina periodici hujus mulierum profluvii cauſa edita ſunt, quæ illorum confirmationi deſervient.

Inprimis, quid periodicus menſtrualis fluxus in mulieribus ſit, omnibus conſtat, cur autem, aut quomodo in viris fiat, inveſtigandum reſtat.

Certum eſt, naturam hanc ſuperabundantis ſanguinis copiæ per penem evacuationis viam, ſicut in pluribus aliis per hæmorrhoidales venas, & in mulieribus per uteri vaginam, & aliquando per alia emunctoria quæſiiſſe. Unde autem illa ſanguinis exuberantia in Viris proveniat, & quomodo illius evacuatio fiat, difficilioris indaginis eſt: Nam cum Viri fœtus conceptionis ſint incapaces, ad quem nutriendum illa ſanguinis exuberantia in mulieribus, peractâ conceptione, aut jam enixis, proli lactandæ deſervit, atque ad uterum per arterias cum nu-

trimentali Chylo defertur, ut ibidem placentam efformet, quæ medium eſt, quo uteri arteriæ, ac Venæ cum arteriis & venis fœtus, per funiculum umbilicalem illuc productis, quodammodo uniantur ac ſuccum alimentalem illis communicent, quo foetus nutriatur & accreſcat.

Quod ſi autem foetus in utero non exiſtat, neque lactet, mulierque in fæcunditatis annis conſtituta, nullum aliud impedimentum patiatur, menſtruo paſſim temporis ſpatio, ſanguinis in illius corpore exuberans copia producitur, qui vi aliquâ fermentativâ ex partibus genitalibus per refluxum communicata turgeſcens, ſuâpte natura ad vaſa genitalia rapidius & uberius defertur, tanquam ad loca â naturâ foetui nutriendo (ſi adſit, aut ad ubera ſi lactet,) deſtinata, illo autem abſente, venarum uteri & Vaginæ oſcula extendit, indeque pedetentim effunditur.

Hic autem periodicus menſtrualis fluxus in duobus præfatis viris ab annis pubertatis cum iisdem quæ mulieribus paulo ante, poſt, & in ipſa menſtruâ purgatione accidere ſolent ſymptomatibus ſeu alterationibus eveniebat, nimirum irritationem ſenſilem ſeu voluptuoſam vellicationem experiebantur, unde tam ante quam poſt menſtruam, per penem purgationem, ſalaciores erant, uti mulieribus quoque tunc temporis contingere ſolet. Quâ ratione cenſendum eſt maſſæ ſanguineæ uti in mulieribus, vim aliquam fermentativam ex partibus genitalibus derivatam, menſtruatim communicatam fuiſſe, quæ in illis ſanguinis turgeſcentiam efficeret, prædicataque ſymptomata produceret; quam ſi nonnulli denegent, tamen æſtum & ſanguinis tunc temporis turgeſcentiam; quam paſſim & ordinarie mulieres ſub hac menſtrua purgatione experiuntur, admittere coguntur: ſed,

Unde enim hæc ſanguinis æſtuatio periodica? niſi â peregrino aliquo fermentativo hoſpite, id enim exuberantiæ nequaquam adſcribi poteſt, quia in viris iſtis qui fine ad quem illa in mulieribus deſtinatur, carebant, non eveniebat, ſed potius ex ſpermatico aliquo fermento motus ille ſanguinis inteſtinus, inde extenuatio & effuſio oriebatur.

De vaſis autem per quæ hic ſanguis ad penem deferatur, majus eſt dubium: Certum tamen eſt per arterias hypogaſtricas & ſpermaticas, quæ cum venis virilium genitalium ab hypogaſtricis pariter ſpermaticaſque oriundis multiplici nexu implicitis, per anaſtomoſes conjunguntur,

tur, derivari: hinc ſentiendum eſt, quod ſicuti in mulieribus ſanguini menſtruo horum vaſorum oſtiolis ad vaginæ fundum patet exitus, ſic pariter in Viris periodicum menſtruum profluvium per penem patientibus, per eadem vaſa in Urethram, aut circa illius radicem, ubi tam ſeminis quam proſtatarum liquoris patet exitus, efflui neceſſe eſt: Si enim per vaſa ſemen generantia, & ad perfectionem elaborantia, uti ſunt teſtes, epidimydes & vaſa illa duo, quæ ſeminales veſiculas ſemine illuc à teſtibus per vas deferens allato continent, efflueret, neceſſario totam ſeminis generativam œconomiam elueret & deſtrueret, proinde ſterilitatem induceret, uti illis contingere ſolet qui ob veneris exceſſum ſanguinem loco ſpermatis effundunt, quæ tamen in duobus præfatis viris non eſt ſubſequuta, quin imo potius hoc periodico menſtruo fluxu ritè procedente, fæcundiſſimi fuêre, & in eorum uno præmature deficiente, periit fæcunditas, atque ſymptomata, quæ alias mulieribus in menſibus retentis obvenire ſolent, perpeſſus eſt, & inde ſubortis diverſis morbis, uti lenta Febris, Atrophia, ſupervenientibus deliriis, Maniaque divexatus, vivere deſiit.

OBSERVATIO CXXXVII.

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De Diluvio Tempeſtuoſo.

Cùm æſtate proximâ anni 1702. effuſo ſuper magnam patriæ partem tempeſtuoſo imbre, ingens aquarum vis terras ad altitudinem non communem præceps obruerit, nec ſoli Tubingæ, aut iis, ad quos hinc defluit Nicer, adeò fuerit gravis, ſed & ſe extenderit benè latius, pro in tanti memoriam diluvii non modò tradere poſteris, ſed & præcipuas curioſis communicare circumſtantias, conſultum videtur.

Provocârat initio Julii ſerenus calor ſemel atque iterum fulgura & tonitrua, levia primùm & brevia, ſed citò ſatis ad fulminantem gravitatem invaleſcentia, plerumque ex ſeptentrionali plagâ, quo quidem tempore grando tractum quendam terræ verſus ortum propè Danubium fortiter percuſſit; Secutum fuerat vix quatriduum pacatius & temperatius, & ecce! ex improviſo die undecimo, circa horam à meridie ſe-

cundam cecidit imber coruſcus, implicatus grandine, quâ vicinæ nobis ad Nicrum verſus occaſum ſegetes & vites graviter fuerunt percuſſæ, multis tantam deplorantibus calamitatem. Hinc pluvia per diem alterum in noctem tertiam longa & frequens, & rarus dein ante meridiem per nubes ſol, cum vento ex occaſu in boream verſo, non videbatur minari novas turbas: Verùm enim verò non prohibuerunt hæc omnia, quò minus ipſo ſtatim illo meridie decimi tetii Julii recurrerint cum imbribus tonitrua; Et tum à primâ ad ſecundam tam crebra, tam gravia audivimus fulmina, qualia vix aliàs, ſimul horrenda pluviæ copia fuit effuſa, quâ non modò omnes rivuli ultra modum aucti, ſed & novi torrentes â montibus præcipites irrumpendo & inundando quaquaverſus profunda vallium obruerunt. Interim ad veſperam uſque ſubindè tonabat æther, ſignabat ædium vexilla primò ſeptentrionem, ſenſim hinc inclinabant ad ortum, nec ceſſabant pluviæ, quin cum nocte recurrebat nova largior, ad magnum ita & longum in utrâque ad urbem valle diluvium.

Extraordinarium & inſolitum hoc factum eſt hujus regionis, quia ut innui ferè univerſale fuit, nec uni tractui proprium, ſed ad aliquot milliaria hinc inde verſus Nigram Sylvam & humiliora Ducatus locâ æque grave ſe extendit, & aquarum mole ſuperavit inundationes priſtinas, Nicri accolis utique aliàs non ignotas. De cætero ſuper capita noſtra tranſierunt dira fulmina innoxiè, nec conſtat deſiderari, niſi duas perſonas in campo ultra milliare abhinc verſus aquilonem fulmine enectas; Præter arbores tamen in vicinis Sylvis plures ictum etiam bis fuit in metropoli nobis boreali templum, ſed non accenſum: In totum ſeptemtrionalis fuit reſpectu noſtri hæc tempeſtas, nec plena ejus vehementia multum ultra nos verſus auſtrum ad vicinas alpes pertigit. Quievit exhauſta quaſi hinc aliquandiu natura, & decurrit porrò menſis temperatus, liber à turbis & terroribus æſtivis, nebulis modò matutinis non infrequentes pluvias inferentibus: Reliquum verò æſtatis majori rurſum patriæ parti fuit calamitoſum, utpote ſparſim frequenti grandine itidem graviter percuſſæ; Memorabile porrò fuit, ſed triſte vineis, hoc anno gelicidium Octobris, & præpropera hyems Novembri, de quibus alibi. Interim novellæ docent, graves etiam Sileſiæ à tempeſtatibus fuiſſe tales inundationes circa diem decimum quartum aut nonum Julii.

Hanc hiſtoriam meteorologicam revocare ad motus ſuperos cui volupe eſt, ephemerides aſtronomorum conſulet & conferet: Excerpi

cerpi paucis hîc poterit, contigiſſe illa poſt quadratum Solis ad vicinos Saturnum & Jovem, oppoſitionem illius ad Martem, trigonum horum ad Mercurium, quarto poſt plenilunium die, quo Luna in Piſcibus, cœlum autem ſi fides calendario Kirchiano, vacabat ab aſpectibus, ante conjunctionem Lunæ cum duobus illis ſuperis propinquis, ante ſextilem Veneris & quadratum Martis ad eosdem, &c. Sed hæc peritis in arte relinquenda cenſeo.

Declarabo potius meteorum illud per obſervationes barometricas: Differentia motuum per illum Julium non fuit major tribus minutis, nec major uno minuto à die menſis undecimo ad decimum tertium, intra quos contigit grando & diluvium. Sub ipſo grandinoſo Zephyro-borea Mercurius à medio ſuæ ſcalæ barometricæ, mihi hactenus in decem minuta diviſæ, tantillum aſcenderat per quartam minuti partem, ſed rediit mox à turbis ad illud medium; Stetit ibi ferè immotus ſub pluviis ad mane diei decimi tertii, cum meridie verò demiſſus per dimidium modò minutum, non ultrâ, tulit novas turbas, & tum permanſit in eodem prorſus gradu per omnem illam intempeſtatem, ad usque mane ſequens, quo ſenſim cum pluviolis elevari cœpit, fauente ſtridore euroboreæ promovendus ad ultra medium ſcalæ minutum, quæ quidem ſuprema fuit menſis ſtatio. Ut ita barometri, ſat certi aliàs per æſtatem tempeſtatum indicis ſuo deſcenſu, phænomenâ hic notabiliora huc redeant: Pro ratione futuræ tantæ & talis pluviæ non ſatis humilis fuit Mercurius, nec pro factâ iſtâ aeris exoneratione quidquam demiſſus, (ſanè non tantum, ac ante exceſſum humidi ſecutum autumno) ſed in extraordinariâ hâc vehementiâ ne minimum commotus, ab eâ noviter reſurrexit.

Differentia ſtationum in thermometro parvo clauſo per Julium fuit decem minutorum, ſpiritu à gradu tubuli decimo ſexto non ultra vigeſimum ſextum elevato: Die grandinis manè ſtetit in gradu vigeſimo, meridie vigeſimo tertio, veſperi vigeſimo ſecundo; Die diluvii manè iterum in vigeſimo, meridie vigeſimo tertio, veſperi vigeſimo. Prioribus ergò Julii diebus gradus caloris fuit major, quibus vigeſimum ſextum attigerat; cum fine autem menſis probè pervenit ad vigeſimum octavum, de quo ante annum, tanquam ſupremo hactenus omnium graduum.

Æſti-

Æſtiva talia diluvia minus hîc loci frequentia ſunt, ſecus ac per reliquos anni quadrantes; Illuſtrationis ergò ex ephemeridibus meis manuſcriptis excerpam quædam: Anno 1693. perquàm facilis ad exundationem erat Nicer, cùm poſt profundum lutum à fine Aprilis, Majus Alpibus nives, nobis largas pluvias ferret, & poſt breve æſtivum intervallum Junius iterum inciperet frigidus & exceſſivè humidus. Unde tria inprimis diluvia, die octavo & decimo quintum Maji, & quinto Junii, ſed abſque fulgurum & tonitruum vehementiâ: primum fuit cum borea & Zephyro-borea, cum gradu thermometri decimo quinto ad decimum ſextum, cum aſcenſu Mercurii à gradu ſcalæ quarto ad quintum; ſecundum, boream excipiente auſtros Zephyro, cum motu therm. à decimo tertio ad quintum, cum barometri deſcenſu à quinto ad quartum; Tertium, cum Zephyro in boream verſo, cum therm. à decimo tertio ad quartum, cum barom. à quinto, ad ſeptimum: Aprili præceſſerat Venus oppoſita jovi, & cum ſaturno per quadratum configurata: Majo inter alia notabile forſan quadratum Saturni & Jovis: Junio juncta Venus Mercurio, cum aſpectu Martis quadrato &c.

Anno 1700. die ſeptimo Junii (App. ad ann. 6. & 7. Dec. 3. Ephem. pag. 104. lin. 30. pro Julio lege junium,) ſub oppoſitione Veneris & Jovis poſt fulgura & tonitrua non gravia ſummo mane cum rigido boreâ ſenſim in Zephyrum verſo longa item pluvia intulit vallibus noſtris diluvium: frigidior tum aer, teſtimonio thermometri, in decimo quinto & ſexto, & humilius barometrum, ſcilicet in ſecundo gradu ſcalæ, ſed ſub ipsâ pluviarum longitudine reſurgens.

Quandoquidem ergò ultimum hujus anni diluvium prioribus iſtis majus, & pluribus ſtipatum infortuniis, hinc qui memores præteritorum, nec præſentium undique turbarum ſunt incurii, iſtiusmodi portentis metuunt ſubeſſe ominoſi quid; quod DEUS avertat! Iſta dum mearum ſatago rerum modò ſufficiant.

(Tubinga Auguſtam Vind. d. 20. Nov. Anno 102. miſſa.)

OBSER-

OBSERVATIO CXXXIIX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Febri Maligna tumore brachii ſoluta.

AUriga Annorum 45. bilioſæ temperiei Anno 1702. menſe Octobris in xenodochio ſanctæ Mariæ Novellæ, ægrotabat febri maligna adeò ut ad Sancta Sacramenta confugere opus fuerit; Multa tentata fuerunt remedia ab Arte noſtra præſcripta, aſt omnia incaſſum, donec tandem die vigeſima morbi dolor, indè tumor magnus in ſiniſtro brachio apparuit, quò ſuppurato, ac curato, æger perfecte convaluit; & quod notabile fuit, ſanies, quæ prima ex abſceſſu prodiit, atra fuit, fuliginis colore.

OBSERVATIO CXXXIX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Dolore capitis pertinaci, nullis cedente remediis in Canem transplantato.

MUltas & curioſas hiſtorias de morbis transplantatis refert eruditiſſimus Frommannus in ſuo pulcherrimo, ac Doctiſſimo Tractatu de Faſcinatione pag. mihi 1002. & ſequent: Inter alia elegans exemplum ipſi communicatum, à Clariſſ. Dn. D. Georg. Abrah. Merclino, Medico olim Norimberg. Feliciſſ. narrat de Lanione, qui podagra affectus carnem crudam bubulam afflictis pedibus detinuit, poſtea removit, & cani impoſuit; Lanio convaluit, Canis verò podagricus factus; Quâ de re ſimilem fermè caſum ego nunc narrare in curioſorum gratiam volo, hoc Anno 1702. menſe Septembris obſervatum, in quodam Milite præſidii noſtri Ferrarienſis, ætatis annorum 29. robuſtæ temperaturæ, & corporis quadrati, Hic verò miles afficiebatur ſævo capitis dolore, qui nullis cedebat remediis ſeu pharmacevticis, vel chirurgicis, imò ſemper magis illum torquebat, tandem deſperatus, à vetula edoctus, in urina propria ovum coctum, comedendum cani venatico exhibuit, ſicque ſanus evaſit, non ſine admiratione.

OBSERVATIO. CXL.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Fluore albo, ſalivatione ſponte orta, ſanato.

SAlivationem tam naturalem, quam arte ſuſcitatam plures curaſſe infirmitates notavi ego in mea exercitatione de Saliva humana, nuper typis data. Hic autem ei addere mihi liceat ſequentem obſervationem de Fluore albo ſalivatione ſpontè orte ſanato in Muliere quadam quadragenaria, quæ diuturno albo fluore laborabat hoc anno menſe Auguſti, à quo, poſt multa remedia fruſtrà tentata ſalivatione magna ſpontè orta, protinus liberata eſt.

OBSERVATIO CXLI.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Phthiſi à Vermibus.

DE Nobili, deſperata phthiſi diu preſſo, tandemque mortuô, narrat inſignis ac eruditiſſimus Dn. D. Chriſt. Franc. Paulinus in Cynograph. curios. ſect. 4. cap. 8., cui defuncto ex ore innumeri prodiere vermiculi rubri capitis; Similemque caſum refert in ſuis obſervat. Borellus; Pariter ego hoc Anno 1702. Civem Ferarrienſem ætatis annorum 50. obſervavi Phthiſicum, cujus ex ore ſæpè vermes non exigui prodibant.

OBSERVATIO CXLII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Gonorrhæa pertinaci, rotulis noſtris fugata.

QUidam conjuges à triennio laborabant ſiphylide; Vir labem contraxit per ulcera in pudendis hinc in ore, ſubſequentibus Gonorrhæa, Alopæcia, & artuum doloribus; ſimilia ſymptomata ſupervenerunt conjugi; Aliquo adhibito ſpecifico antivenereo purgante, cuncta remiſſa fuere, & Vir penè liber videbatur. ſed renovata cum uxore copula recruduit in eo Gonorrhæa; Hæc igitur in utroque rebellis

lis perſeverabat, cum artuum Doloribus pro cœli inclementa, tingebat enim induſia virenti flavedine, licet primò introitù præmonſtraret albedinem; In viro erat remiſſior, indolens, & diluto ſeminali liquamine paulatim extillans ætas utriusq; conſiſtens, utriusq; habitus gracilis, temperamentum autem viri ſanguineo-malancholicum, fœminæ bilioſo-malancholicum; Me vocarunt in auxilium, ut ſi aliquod arcanum ad Gonorrhæam haberem, ipſis exhiberem, ut morbi radix, & ſymptoma proſtatarum, atque erodentium ſuccorum, & ſalium in membranis muſculorum, ac ligamentorum dyſcraſia funditus extirparetur; Quocircâ prius purgato communiter corpore; ſequentes rotulas contra *Gonorrhæam* à me pluries in aliis caſibus feliciter expertas, præſcripſi, quibus quotidiè aſſumtis manè jejuno ſtomacho, intra quindecim dierum ſpatium ſani conjuges euaſere; hæc vero rotularum eſt deſcriptio genuina: ℞. Lig. ſanct. limat. Corticum ejusdem Salſæ parill. elect. ſuberis pulveriſati Coriandror. pp. Cinnamomi elect. Roſar. rubr. C. C. uſti an. ℈j. m. & pulveriſentur omnia ſubtiliſſimè & cum ſaccharo & aqua Lactuc. q. ſ. f. Rotulæ S. A.

OBSERVATIO CXLIII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Umbilici Hæmorrhagia.

HÆmorrhagiam umbilici ſe obſervaſſe ſcribit in quodam Apothecario Guiliem. Fabricius Hildanus in Cent. 3. obſerv. 37. talemque ſanguinis effluxum etiam ego hoc anno 1702. notavi, in quodam mirandulenſi, qui febri continua correptus, die morbi undecima, ſpontè ſanguinis fluxione per umbilicum excitata, per quam libræ duæ cruoris emanarunt, & nullo alio tentato ad febres remedio, nec ope remediorum hæmorrhagia cohibita, ſed ſpontè ceſſante, perfectè convaluit, & nunc D. O. M. fauente ſanitate gaudet inculpata.

OBSERVATIO CXLIV.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Abdominis Tumore ſponte ſanato.

PUella quædam à nobilibus parentibus nata, tumore ventris laborans, hydropica cenſebatur ab omnibus, & cum umbilicus promine-

mineret, me jubente, apertio ejus facta à Chirurgo fuit, per quam puris laudabilis libræ ſex boni ponderis effluxerunt; nulloque alio adhibito remedio, niſi vini ablutione omninò ſanata fuit; notandum tamen, etiam per alvum, aliam puris partem excretam fuiſſe, ipſo tempore, quò foramen erat apertum in umbilici prominentia.

(Ferrariâ Auguſtam Vind. de 13. Decembris Anno 1702. miſſæ.)

OBSERVATIO CXLV.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Calculis è naribus extractis.

QUi mucum illum tenacem & viſcidum, quem Calculoſi plerumque in haud exigua quantitate excernere ſolent, non tam pro producto ejusdem, quam materiâ, ex quâ, & quæ retenta ad eum augendum præ alia apta exiſtat, agnoverit, multos à ſe diſſentientes vix inveniet; & inter hos præſertim, qui calculos nondum ſic induratos, quin facillime in partes diffringi poſſent, & quidem haud ita diu poſt excretionem, intimius conſiderarunt, quorum oculis tum non potuit non & talis in ipſis calculis ſe offerre mucus: Nemo vero, niſi cujus obtutui uterque plane nunquam expoſitus fuit, inſignem inter hunc, & qui naribus excernitur, intercedere differentiam, aſſerere audebit; quin ergo & hic, ſeu accedente peculiari quodam Veterum calore, ſeu in illa quorundam lapidifica, ſeu ſale coagulante calculi interdum generari poſſint, nullum ſupereſt dubium; cum præſertim ex Thoma Bartholino conſtet, jam olim Virginem quandam nobilem calculos forma & magnitudine dactylorum ex naribus emunxiſſe; cui hiſtoria commode ſequens ſubnectetur: plures interea præteriere anni, quod Virgo quædam è plebe, cum de obſtructione narium prius conqueſta fuiſſet, tandem hac indies aucta, accedenteque fœtore ex iisdem, cum eadem converſantibus moleſtiſſimo exhalante, ipſàque parte affecta multum intumeſcente, Chirurgum propterea vocare cogebatur; qui accedens varia quidem, quæ aliâs in diſſipandis ejuscemodi tumoribus laudantur, ſumma cum diligentia applicavit, at omnia omnino fruſtra; ut adeo de polypo ſuſpicari cœperit, & hinc internas quoque

narium

narium partes diligentius rimatus fuerit; cumque inſtrumento ad corpus durum quoddam alliſiſſet, nullus ulterius dubitaverit, ſi hoc removeri poſſit, reliqua mala brevi ceſſatura; forcipe itaque admoto hoc ipſum corpus apprehendit, & trahendo tam diu inſtitit, donec aliquot calculos extraxit, ſicque integre convaluit cui memoratas modo moleſtias concitaverant: Vivit autem adhuc, & in hanc usque diem Dei gratia valet, quæ tum inprimis etiam ſibi metuit, ne fœtoris ergo ſponſus ſuus animum mutaret, & ſic ſe repudiaret, cum quo nunc felici fruitur conjugio: Ut vero hiſce & magis fidem adhiberem, & eam, cui hæc contigere, Chirurgus nominavit, & calculos, quos diligenter ſervat, monſtravit; quorum major fabam magnitudine fere ſuperat, quibusdam etiam eminentiis conſpicuus eſt, duriuſculus nunc, nec facile friabilis, quodammodo tartaro crudo comparandus; à quo duo minores, forſan ab eodem decidui, non niſi magnitudine differunt; plusque adhuc perditos fuiſſe, idem Chirurgus retulit: Qui itaque in cura difficiliorum narium morborum interdum & de calculo cogitaverit, vel ob modo dicta abſurdi accuſari minime poterit.

OBSERVATIO CXLVI.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Digito pedis maximo feliciter ſervato.

FOrcipes cancrorum regenerari, non item & partes humani corporis, in commune abiit proverbium; ſicut enim per experientiam conſtat, ſi cancris quocumque modo forcipes lædantur, frangantur, quin & abſcedant, cum tempore tamen eosdem in integrum reſtitui, & ſic renaſci, ut prioris defectus vix ullum ſuperſit indicium; ita, licet eadem nos doceat, eſſe quasdam humani corporis partes, quæ itidem regenerentur, vix tn. de iis, quæ ſimilares nominantur, hoc ſemper verum eſt, quo magis diſſimilaris pars eſt, quo ex pluribus diverſis partibus conſtat, eo minus ejuscemodi quid ſperandum venit; Utut ergo Medicus, ſi omnino totum alio modo ſervari non poſſit, ut pars corrupta reſecetur, nunquam ſit impediturus, antequam tn. ejuscemodi quid conceſſerit, memor etiam impoſſibilis hujus regenerationis, omnes circumſtantias probe perpendet, nec unquam ad extrema talia præſidia accedet, niſi extremum eſſe malum

per quævis indicia conſtiterit : quam feliciter horum intuitu miſſero cuidam puero digitus pedis maximus Dei gratia ſervatus fuerit, ex ſequenti hiſtoria leges : Militis cujusdam præſidiarii filiolus, à petulanti quodam condiſcipulo Anno 1700. d. 3. Aprilis ſic proſternitur, ut digito pedis ſiniſtri maximo in angulo quodam menſæ hæſerit, hincque ſurgens licet, non niſi claudicans tn. domum redire potuerit; Ubi matri, quæ contigerint, refert, & hæc eadem ad patrem domum redeuntem defert; qui calceis tibialibusque detractis, nullam in parte, quam accuſabat puer, læſionem notare poterat, unde ut ſequenti die S. concionem frequentarit, utut tum memoratus digitus jam intumeſcere cœperit, conceſſit; At rediens filiolus de dolore aucto multum querebatur, jamque & tumor majus incrementum ſumſerat, & rubor partis acceſſerat; Chirurgum ergo quendam conſuluit, qui quicquid etiam de læſione externa narrabatur, malum tamen venenatum & maxime periculoſum eſſe, edixit, quia tandem ſpinam ventoſam ab auctoribus appellari, diſſertis verbis addidit: vel hac de cauſa vero, medicamenta, quæ applicavit, parum profuere, quia inde pes ſemper magis intumuit; quod illum permovit, ut tandem cauterium potentiale applicarit, quod vero tantum dolorem concitavit, ut ab ejulatibus puer ſe continere non potuerit; rebus ſic ſtantibus pleniore victu opus habere ægrotulum,& hinc ſumtus requiri, quibus ferendis parentes vix pareſſent, is iisdem indicavit; Unde hi alios quoque conſulerunt, quorum quidam humoribus vitioſis in partem affectam depoſitis, quidam læſioni externæ malum adſcripſerunt, quoniam vero ob ſumtuum defectum nec quod hi, nec quod illi commendarunt, in uſum duci poterant, malumque indies incrementum ſumebat, tandem d. 31. Julii ejusdem anni, precibus ſuis obtinuerunt parentes, ut in noſocomium publicum acceptus fuerit, ubi Chirurgi ordinarii pro læſione primo externa habuerunt, & os metatarſi aut fiſſum, aut alio modo læſum judicarunt, at ſimul tam male eum hactenus tractatum fuiſſe, ut cura non niſi difficillima ſit futura, enunciarunt: Poſt tres fere hebdomadas parentes filiolum viſitant, pedemque nec minimum quidem mutatum, quin ut ipſis videbatur, pejus conſtitutum inveniunt; interrogant ergo alterum Chirurgorum tum adſtantem, an & quomodo pes hic curari poſſit? qui primo quidem tergiverſatur, hinc vero reſpondet, aliud verum quam digiti affecti reſectionem, non ſupereſſe auxilium; at ut in hanc operationem ſtatim conſentirent parentes, grave ipſis videba-

debatur, unde ut per quatuordecim dies alia adhuc tentaret remedia eum rogitarunt, qui non diſſenſit : Delata interea res fuit ad Nobiliſſimum quendam Senatorem huic domui præfectum, qui, ut, antequam talis operatio inſtituatur, & alii conſulantur, ſtatuit, hincque præter ordinarium, alium inſignem Medicum, & me, Chirurgos quoque, quos juratos vocant d. 13. Septembris ejusdem anni vocari juſſit ; licet vero omnes conſenſerint, prius tentandum eſſe, an vel inciſione vel cauterio potentiali oſſa læſa detegi poſſint, nec ſtatim in extremo illo remedio opem quærendam eſſe, ut tamen Chirurgi ordinarii, ambo enim jam conſentiebant, mentem mutaſſent, nemo obtinere potuit : ſemper itaque ulcus magis ſordidum factum, & tumor auctus fuit, cum np. ad diem 8. Januarii ſequentis anni usque nil quicquam mutaretur ; quod parentes permovit, ut hoc ipſo die filiolum ſuum in ſuam iterum receperint domunculum ; & cum alius Chirurgus, cui quia aliis de cauſis hactenus Magiſtri nomen conſequi non potuit, praxin Chirurgicam exercere non eſt conceſſum iisdem comendaretur conſentiente Generoſo Dn. Conſule, hujus quoque conſilium rogarunt ; qui absque ulla ſectione ſe puerum curaturum ſtatim promiſit ; & hinc in ulceris originem oſſaque corrupta mediante cauterio potentiali ſæpius applicato ſtrenue inquiſivit, ſicque paulatim tria oſſicula, & duæ à reliquis ſecedentes ſqamæ ſeparatæ fuere ; quibus ſublatis ulcus coaleſcere cœpit, tumorque ſubſedit ſic ut integre ſanatus Dei gratia puer die 15. Junii Scholam frequentare denuo potuerit, una cum parentibus infinitas Deo pro ſervato ſuo digito agens gratias : Niſi np. vel ſphacelus vel aliæ cauſæ prægnantes urſerint, in partis reſciſſione auxilium tuto vix quæritur, ſemperque quælibet pars tam diu, quam diu fieri poteſt, ſervanda erit ; & inprimis ubi oſſa læſa nos detegere poſſe, quædam ſpes ſupereſt, antequam & hoc tentaverimus, vix ſectionem admittimus.

OBSERVATIO CXLVII.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Galli Gallinacei vindicta ſat acri.

EST vindicta bonum vita jucundius ipſa, iis quidem, qui DEUM verum non noſcunt, & magis variis præjudiciis occœcatæ praviſque conſuetudinibus depravatæ rationi, quam S. DEI Verbo parent;

rent : vel, qui è Chriſtianis hoc quidem nomine ſuperbiunt, at ipſo opere eodem minime dignos ſe gerunt, nec dictum illud, quo omnem vindictam Deo committere jubemur, ad ſe ſpectare credunt, ſed brutorum potius more in quorumvis vitiorum cœno ſe volutant; ſicut enim quâ cetera quoque vitia, bruti potius indolem induit, quam hominem ſe præſtat homo, ita qui vindictæ ſtudet, non tam ſanæ rationi multoque minus verbo Divino paret, quam beſtias nonnullas ſequitur; inter quas & Gallum Gallinaceum eſſe numerandum, ſequens etiam hiſtoria probabit: Aluit nobiliſſima quædam Matrona ex hoc alitum genere ſic ſat elegantem, & cetera, quæ ab eo expectari poterant, ſedulo præſtantem; quem tamen Ancilla hujus Matronæ filii unici & dilectiſſimi curam gerens aliquoties irritaverat, dum toties fere, quoties atrium tranſiit, veſte rubra, quam gerebet, præmonſtrata, eum iratum reddiderat. Licet vero inſultando & has ipſas veſtes tum pedibus, tum roſtro petendo hanc ſuam iram patefecerit Gallus, nil quicquam tamen noxæ eidem ſic attulit; quod autem ne tandem aliquando fiat, inprimisque ne ſic delicium ſuum filiolus lædatur, haud abs re metuens nobiliſſima hera, ut pennæ eidem præcidantur, aliquoties mandavit; at quod pleræque ancillæ ſolent, ita & hæ mandatis ejusdem minime ſatisfecerunt: incidit hinc, quod aliquando modo memorata ancilla in limine atrii ſedens, & puerulum in ſinu ſedentem habens, gallinis, circumcurſitantibus panem diſtribuit, illarumque quasdam propius accedentes cepit, hincque præſente Gallo in terram projecit, quo ipſo hic magis quam unquam prius irritatus fuit, hincque ſummo cum impetu in eam irruit, & roſtro ſuo oculi dextri canthum majorem ſeu internum tam fortiter petiit, ut cum fragore, quem ancilla læſa notavit, ex illo in os usque penetrarit, quod de limine ſurgens & à pavore ſe colligens ex unâ cum ſputo per biduum rejecto ſanguine non ita male collegit: Vix vero hæc tam de damno hoc, quam de vindicta ſumenda & forti hoc Gallo trucidando ſolicita fuit, hincque difficulter conceſſit, ut hera ſub noctem collyrium parti læſæ impoſuerit, quod ſicut impediit, ne oculus inflammatus aut & partes vicinæ tumefactæ fuerint, ita pus per illam noctem ſuccedens de felici brevi ſecutura vulneris coalione teſtabatur; licet cum ſequenti die lotioni linteorum vacaſſet, tumor tum palpebrarum cum inflammatione quadam ſupervenerit, impoſitis tamen per Chirurgum Sparadrappo viridi & Emplaſtro conveniente hic quoque intra biduum

diſcuſſus fuit, & vix hebdomade elapſa integram recuperavit ancilla ſanitatem: Docet hæc obſervatio non facile irritandas eſſe beſtias, quæ ſæpius jam de ſuis hoſtibus tam acriter ſe vindicarunt: qui hactenus dubitavit, ſenſibus carere beſtias, in ſua ſententia, lecta hac hiſtoria, forſan magis confirmabitur, Gallo non tam ſibi proxime ſedentem puerulum, quam ancillam aggrediente, & hanc præſertim, quæ eum ſæpius, & nunc tam fortiter irritaverat; quæ tn. merito aliis, qui in controverſiis hiſce diſquirendis plus otii me ſunt nacti, dijudicanda relinquo.

OBSERVATIO CXLVIII.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Iſchuria cum cervice veſicæ arctius clauſa lethali.

SUnt quidem quorundam morborum quædam cauſæ ſic comparatæ, ut ſi vel maxime accuratam harum notitiam acquiſiverimus, morbum tn. curare non poſſimus, cum eæ tolli non poſſit, & hinc aut, continuo ægrotet tali morbo divexatus, aut tandem in mortis prædam cedat: Non parum tn. intereſt, ut & has noſcat medicus; cum non ſolum ægram tali morbo decumbentem medicamentis nil proficientibus minus ſit vexaturus, ſed & eventum eo certius poſſint prædicere; de quo haud abs re ſubinde interrogatur, & quo magis is cum effatis ejusdem reſpondet, eo magis nomen veri medici tuetur: Tam profunde vero latent nonnullæ cauſæ, ut niſi poſt mortem & cadaveribus apertis nobis vix innoteſcant: Vel hac de cauſa autem hæc, quoties occaſio ſe obtulerit, ſunt aperienda, & quæ obſervantur, communicanda; quod ut ego nunc præſtem, ſequentia produco: Tabellarius quidam Sexagenario major, & per triginta annos ſingulis fere hebdomatis ſuo munere functus, cum ultimo Urbi noſtræ ad miliare & quod excurrit, appropinquaſſet, ſubito urinam reddere non potuit, hincque dolores non ita exiguos perpeſſus, eo magis huc properavit: at juxta hoc insigne initium alvus quoque officio ſuo non reſpondit; Medicum itaque quem noverat ſtatim conſuluit, qui dolores quidem inhibuit; at quoniam urinæ obſtructio inprimis inſtitit, & per alvum non niſi parum admodum excre-

vit, hoc prius rite dimiſſo, quinto die me in conſilium vocavit, inprimisq; ut alvum aperirem ſumme rogavit; qua in parte quidem, dum Infuſum Laxat. cum aliis laxantibus in largiori doſi eidem exhibui, felix fui, dum hæc Potio brevi alvum movit, quæ & ad mortem usque laxantibus aperta facile ſervabatur; Atat urinæ ad nonum uſque diem nec guttam quidem excrevit, licet varia diuretica laudatiſſima & inter hæc Cantharides quoque ſumſerit: hoc autem die poſt applicatum Catheterem tria fere cochlearia ejusdem profluxere, que ſpem in majori copia ſubſecuturæ fecere, at fruſtraneam; licet enim aliquoties adhuc tum ipſe tum adſtantes ſanƈte teſtati fuerint, urinam iterum fuiſſe redditam, & poſt catheterem ſecundò applicatum idem ſucceſſiſſe, conſtanter æger aſſeveravit, tantum tn. non excrevit, ut inde vel minimum levamentum notaſſet, ventre ſemper magis intumeſcente, & doloribus poſt alvum etiam ſæpius apertam inſtantibus, quin nec minimum tum unguentis, tum Cataplasmatibus, tum Clyſteribus applicatis, mitigatis, commendaverat quidem Ol. è bacc. Laur. quod deſtillatum una cum eo, quod pari modo è ſuccino elicitur, mixtum aliquoties ſumſit, at itidem fruſtra: donec td. doloribus atrocibus & teneſmo inprimis moleſtiſſimo ſemper magis conſumtus, decimo quarto morbi die, ipſa meridie hanc miſeram vitam finiit: Cadaver ſequenti die apertum, Veſicam imprimis obſtruƈtam fuiſſe, monſtravit, dum hæc maxime diſtenta, & urina repleta conſpiciebatur, quin excrementitium hunc liquorem in renem ſiniſtrum regurgitaſſe, tum hujus in conſueta & conſuetam duplo excedens magnitudo, tum ipſe ureter ad inteſtini craſſi craſſitiem dilatatus, abunde teſtabantur: ren dexter contra magnitudinem naturalem ſervaverat, hinc inde tn. calculis non ita magnis quidem, at durioribus & nigricantibus intus conſperſus: In veſicam vero Catheterem, ut ut fere totus, ſicque ſat longus peni intruſus fuerit, nunquam penetraſſe, tum quia poſt mortem eodem mediante, penetrare in eandem nullo modo potuimus, tum quia nulla fere urina eodem mediante produci potuit, licet pauca ejusdem applicationem ſubſecuta fuerit, ſat conſtitit; unde quidem vivente adhuc ægro in renibus præſertim cauſam mali quæſivi, hic vero in veſica potius eandem quærendam fuiſſe, certior fui faƈtus: in eadem autem nil peregrini inveni, ſed glandulas proſtatas tam tumidas, ut ubi veſicæ cervici ſunt junƈtæ, hæc arƈtiſſime clauſa fuerit: an vero hæ glandulæ, an præcedens tam diu continuata equitatio, an inſignis dilatatio veſicæ ex ejusdem per tot dies inſtante obſtruƈtione tam arƈte eam clauſerint, aliis dijudicandum relinquo:

Docet

Docet interea hæc obſervatio, utut ſat profunde per penem cathetere penetremus, non ſemper tn. illam Veſicam intrare, ut adeo per eundem ſolum vitium in veſica non latere, ſtatuere non liceat; parum vero prodeſſe vel laudatiſſima diuretica, ubi ejuscemodi cauſa ſubeſt, nemo prudens mirabitur.

OBSERVATIO CXLIX.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Semperivivo in ſero poſt Eryſipelas è pede manante parum conducente.

IN tectis quidem domuum ſæpius plantatum vidi ſempervivum, quod vero ea quorundam ê plebe mentem occupaverit ſuperſtito, non feriri fulmine domum, in cujus tegulis ſedum vireat, non prius mihi innotuit, quam ex Jo. Bauhin. Hiſt. Univerſal. Plantar. L. XXXV. C. VIII. p. m. 686. illud legi, unde & à quibusdam nomen des Donnerbarts und Donnerblats obtinuiſſe, idem Auctor refert: quemadmodum vero is merito hanc ſuperſtitionem plane rejecit, ita aliis tn. virtutibus eſt inſtructum, quæ merentur, ut Patresfamilias illud ad manus habeant; hic enim in membris igne ambuſtis ſuccus, illius mirum quantum prodeſt; ſic in impetigine humida foliola ſempervivi ſummo cum fructu fuiſſe impoſita, memini; nec nuperrime in ſubortis linguæ veſiculis Matronæ cuidam illud fruſtra commendavi; Vel hac de cauſa vero me citius permovit elegantiſſimi & diligentiſſimi Medici Joh. Ludovici Apini Obſerv. CXVI. Ehemerid. noſtrarum Decur. III. Anno. V. & VI. inſerta, ex qua conſtat, ipſum cuidam Sutori in Veſiculis ex Eryſipelate ſubortis & manantibus pulv. ex ſemperv. foliis paratum feliciter inſperſiſſe, ut idem in ſimili fere caſu Viro cuidam Primario commendaverim; at diſpari cum ſucceſſu id factum fuiſſe, ex ſequentibus ſine ullo contradicendi ſtudio ſed unice, ut ſemper magis intimiusque hujus herbæ vires pateſiant, patebit: Laboraverat is aliquoties Eryſipelate pedem præſertim ſiniſtrum occupante, licetque identidem brevi temporis ſpatio ab hoc malo liberatus fuerit, conſtitutionis tn. ſanguineo-biliosæ & diætæ regulis ad votum ſe accurate adſtringere nequiens, in primis vero ſæpius ad iram irritatus, brevi illud itidem revocavit; interdum quidem cum

febre ſic ſat acuta, interdum vero abſque illa: Profuit aliquando cura, quam ex conſilio aliquot Medicorum inſtituit, per aliquot menſes, at his elapſis antiquum redit malum; ut adeo td. fonticulum quoque in pede affecto excitari paſſus fuerit; cum præſertim ex eodem vel Eryſipelate ceſſante multum ſeri acris cuticulamque ibi abſumentis profluxerit; licet enim hoc profundius cutim non eroſerit, nec unquam ulcus verum produxerit, ſed ſolam cuticulam ſepararit, dum tn. hæc reſtitui nullo modo potuit, ſed ſemper vel inducta brevi iterum ſiccata receſſit, hincque ſerum denuo in majori copia profluxit, magnam hoc intulit moleſtiam, utque ſanetur hoc vitium, merito is deſideravit: at nec fonticulus, nec Emplaſtra exſiccantia, vel ſumme laudata, nec pulveres inſperſi ſub identidem etiam ſumtis purgantibus & inſtituta Venæſectione vel minimum profuere, licet plerumque unum idemque medicamentum per aliquot hebdomadas continuarit; cum itaque ea, quæ ſupra produxi, in laudatis Ehemeridibus noſtris legiſſem, & illi ſempervivi pulverem commendavi, eumque magis promtum ad hunc admittendum inveni, quoniam hanc herbam filiolo ſuo adhuc infanti in potu ſuſpenſam, in caloribus, quibus ſæpius vexatus fuerat nimiis, magis quam alia plura medicamenta profuiſſe, notaverat: at utut ipſemet parti affectæ pulverem inſperſerim, tantum tn. abeſt, ut inde vel minimum notaſſet levamentum, ut potius plus ſeri quam prius unquam es eadem profluxerit, ut adeo brevi illum iterum ſeponere coactus fuerit: At rationes vero mihi pro ſempervivo militare videbantur, dum exſiccatum pluribus quam alia herba ſpoliatur partibus humidis, unde poſtea ad eas abſorbendas denuò aptius exiſtit; Plura autem circa illud experimenta erunt inſtituenda, ut quantum eidem & qua has vires vel fidere vel minus fidere poſſimus, eo certius conſtet.

OBSERVATIO CL.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Signis quibusdam Herniam inteſtinalem antecedentibus.

HErniarum Species tam promte facileque à ſe invicem dignoſci non poſſe, ac forſan aut memoriæ mandantur, aut & ad aucupandam famam ex eadem ſubinde ſic ſat thraſonice recitantur, ſic per experientiam conſtat, ut &, dum nihilominus quidam audaculi magis quam experti de hac illave ſpecie certi quid pronunciare auſi

ſi fuerunt, ſat tragicorum inde ſubſecutorum eventuum non deſint plures hiſtoriæ; ſi præſertim & inteſtinis prolapſis ortum ſuum debentes herniæ pro talibus non fuere habitæ, & hinc ſic tractatæ, ut non potuerint non graviſſima ſuboriri ſymptomata: ſi vel maxime vero peritus & exercitatus in arte Magiſter in iisdem dignoſcendis minime fallatur, cum non deſint ſigna diagnoſtica ſic ſat evidentia; inſtantem tamen herniam hanc illamve quæ denuncient? altiſſimum eſt apud Auctores ſilentium, dum nempe plerumque à vi quadam inferiori Ventri illata hernia inprimis inteſtinalis ſuboritur, atque tum non habemus, ut in ea, quæ diu anteceſſerunt, multum inquiramus: at interdum paulatim quoque herniam ſuboriri, & quomodo hoc contingat, ex jam jam narrandis perſpicies: Vir quidam aliquot annis quadragenario major, Patre nephritico progenitus, cetera tamen Dei gratia ſanitate ſic ſat integra gaudens, cum ante annum fere dolores primo lumborum ſenſiſſet, hincque hi ad pubem paulatim ſe extenderent, ſimulque ſæpius arenulas etiam majuſculas excerneret, quin nephritici quoque ſint dolores, nullus fere dubitavit, quia tandem, quia dolores in pubis regione diutius inſtabant, metuere ſibi cœpit, ne calculus minor in veſica detentus tandem in majorem excreſcens, majores & horrendos dolores ſit excitaturus; ſicque hanc rem ad me detulit, ut inanem plane vocare ejusdem metum vix potuerim: licet vero poſtmodum aliquoties per biduum & diutius ceſſarint hi dolores, ſemper tamen majori cum vehementia redierunt, & imprimis ſi per munus ſuum ſat arduum corpus movere opus habuit, illi ſic revocati fuerunt, ut niſi ſedendo ſibi conſuluiſſet, iisdem ferendis aliquoties vix ſuffeciſſet; acceſſere tandem & tormina, quæ tamen uni alterive errori in diæta commiſſo adſcribens, huc minime eſſe referenda, ſibi imaginatus eſt: ſubito vero tandem dolor pubis deſiit, majorque fere inguinis ſiniſtri ſucceſſit, cum tuberculo, quod ipſi rerum Chirurgicarum non prorſus ignaro ſtatim ſuſpectum videbatur; mœſtus itaque ad me rediit, & quæ interea contigerint, retulit, invitusque licet partem affectam inſpiciendi explorandique licentiam mihi dedit; ubi ſic ſat patuit, inteſtini quandam partem peritonæum dilataſſe, herniamque jam ſubeſſe; qua in ſententia me magis confirmavit, quia, quam primum recedat tuberculum, (quod in primis noctu, & alias quando quieſcat, contingat,) ab omni dolore immunem ſe vivere, ſimul indicavit: ut itaque quam primum de ſubligaculo commodo ſibi proſpiciat, eidem

ſeriò ſuaſi, dumque ſtatim conſilium meum ſecutus eſt, ex illo tempore, jam per aliquot menſes optime DEI gratia valet, nec, erroribus etiam prioribus commiſſis habet, quod de torminibus, aut poſt motum ſic ſat diuturnum de aliis doloribus queratur; Niſi quod interdum, dum quodammodo laxatur ſubligaculum, ut illud magis aut contrahat, aut & mutet, ſe opus habere, nuper mihi narravit, ſubnectens: quovis auro pretioſius ſe habere hoc remedium, ſimulque ſummas pro eodem communicato agens gratias: paulatim ergo interdum ſuboriri herniam, ſicut hæc obſervatio abunde probat; ita quando merito ejusdem ſic ſucceſſuræ ſuſpicionem concipere poſſis, ex reliquis, quæ narrantur, facile deduces.

(Exhibitæ Auguſtæ Vind. d. 30. Decembris Anno 1702.)

OBSERVATIO CLI.

Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSCHNIGG.

De Epilepſia ex terrore, curata.

PUer X. annorum Morphæo indulgens à genitoris ſui famulo incuriè exploſæ bombardæ ſtrepitu in terrorem agitur, quem potentes inſecuti ſunt motus epileptici! horum ſedationi liquorem ex cranio hominis violenter necati ex ▽. epileptica ad gutt. Vij. iteratis vicibus adhibui & perſanavi.

OBSERVATIO CLII.

Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSCHNIGG.

De Lunatico Curato.

CErarius, Vir annorum 40. agens, incidit in Nephritidem, à qua dum eum libero, aperuit, ſe omni novilunio ſtratum deſerere, muros, feneſtrasque petere, velleque, horum inſcium, per eas ſaltare. Quæro ex uxore, quem nam cubiculi locum potiſſimum petat?

tat ? reponit, quod ſemper primô feneſtras accedat, easque aperiat, quærens exitum, dein revertatur, & hinc indè in ſtuba ſe gyret, altioraque palpet. Seco venam, & do vomitivum, eiecit multum materiæ viſcoſæ, tremulæ; his peractis, ipſo lunatico inſcio, ad feneſtram ſcapham aquâ plenam loco; Dum hic anno lapſo in Majali novilunio ſolito more exſpatiabatur, in ſuppoſitam incidit aquam, agitur in terrorem, clamorem, imò in ipſos motus convulſivos rapitur, vocor hora 11. noctis, & dum domum ingredior uxor in ſcalis mihi obvia lamentatur, me maritum occidiſſe; manè ſeco venam, alterâ die propino Sal. valat. cran. human. antimon. Cinnab. ♁. & demum ſibi præſens redditur. Plurimum, quod mihi mirum videbatur, erat debilitatus, quamvis aliàs vir eſſet robuſtus & fortis, ut ſine adminiculo tribus hebdomadis, nec manum ad faciem duccere valuerit. Ante ſubſequens primum & ſecundum novilunium propino cephalica, & annus eſt, uti Uxor fatetur, quod nunquam ſurgat, priſtinasque ſaltationes ſubeat.

OBSERVATIO CLIII.

Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSCHNIGG.

De Lepra Curata.

GRegarius Bauarus, nuperis annis ex hungaricis caſtis rediens ſe patriâ cereviſiâ refocilare intendebat. Quare totis diebus & noctibus debacchationi vacabat, ſuique ventriculi naturale acidum adeò violabat, ut ſcabiem, ac tandem ipſam contraheret lepram, quâ ad annos quinque affectus, miserè ruſticorum luſtrabat caſas, tandem me offendit, rogatque auxilium, & quia ob pauperiem aliam curam ſuſtinere nequibat, ſuadeo ipſi (quod remedium antecedenter probatum mihi narravit Dominus de Zurſthatoll ſummus Alchymicus, in Salinis Auſſeenſibus officialis Cæſareus) ut ſibi de ovorum teſtibus provideat, eaque apud figulum calcinari ac pulveriſari curet, interpoſito ſingulis menſibus purgante, de quibus manè & veſperi pro doſ. ʒj. ſumat; continuavit ad quadrantem anni, quo finito video lepram uti ſquamas decidere; pro munditie ſuadeo balneum ▽. dulcis. En miraculum, vix altera vicæ inſedit balneo, totumque corpus inungit butyro, ut ita dicam, excoriatur, novamque ex balneo reportat cutem, & quaſi regeneratus exit.

OBSER-

OBSERVATIO CLIV.

Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSCH-NIGG.

De Motu hyſtericò ex uteri abceſſu, falsò pro Epilepſiâ habito feliciter curató.

PUella 13. annorum, ex ſalacibus nata parentibus, à nativitate anno ſeptimo derepentè in motus convulſivos incidit, qui etiam bis, vel ter ſingulis ſeptimanis, ad minimum accidens, reverſi ipſam humi proſtrarunt: Et quia à parentibus erat potentibus, magna medicorum turba ad ſanandam convocabatur, miſeram puellam per integros quinque annos variâ medicamentorum excruciebant farragine, aſt nulli in Rhamno fortunam ſalutare, & hunc pertinacem debellare hoſtem licuit! Vocatus ego, ubi reliqui Epilepſiam, ego prælucente Domino Stegmanno in Ephem decuriâ tertiâ, anno primo, furorem quendam uterinum ex efferveſcentia ſeminis, vel uteri abceſſum adeſſe judicavi. Hinc alternâ vice ſeminis fervorem exſtinguentia propinavi, verum abs effectu: Quarè abſceſſum in ludo eſſe firmiter pronunciavi. Et ut is rumperetur, per diei decurſum bis, etiam ter pulverem ♄. album juxta Baſilium paratum ex ▽. meliſſæ exhibui ſeptimo pulveris uſûs die pudendum fœtido-purulentâ materiâ manare cæpit, quod ſtillicidium ad X. propè dies duravit; hoc ceſſante abſtergentibus & mundificantibus ordinatis ex integro reſtituitur.

OBSERVATIO CLV.

Dn. D. JOHANNIS BAPTISTÆ WERLOSCH-NIGG.

De Saccharo lactis.

VIr Religioſus ex ordine ciſtercienſium ad annos octo periodicam paſſus eſt Arthritidis invaſionem, cui ab aliis Medicis, tum intum extrinſecus adhibita Medicina palliatum quidem attulit levamen, nulla tamen integram peperit ſanitatem. En, dum de viri conſulor valetudine, inaudio Venetiis exſtare pulverem ſaccharum lactis di-

dictum vendibile, quod non tantum nodoſam tollat podagram, verum & tyrañum Arthritidemglorioſè debellet, eique promptè medeatur. Procuro illud, ac meo Arthritico, præmiſſis pilulis Starckii, per diem bis ℥j. ex ▽. thee mitto ſumendum, quo ſingulis tribus hebdomadis interpoſitis Starckii pilulis ad menſes tres tanto cum effectu uſus eſt, ut non ſolum totaliter evanuerint dolores, verum ad me ſcriberet, ſe renatum ſibi videri; & annus finitus eſt, ex quo hilaris & incolumis DEO & ſaccharo lactis laudes canit.

Puer octo annorum plenus ſucco & ſanguine ophthalmiâ premitur, cui medendæ ab aliis Medicis per integros duos annos laxationes, ſcarificationes, Venæſectiones, dulcificantia, imò ipſum crudele remedium ſetaceum adhibetur, ſed omnia incaſſum. Vocatus ego, adverti pueri ſanguinem acido-acribus ſcatere particulis, dedi ex ▽. thee vel Veron. ſaccharum lactis, & finitis 20. diebus percuratur.

Arcularius mirè dolorificâ laborabat Iſchuriâ, cujus dolores ad ordinaria Medicamenta increverunt. Meum tandem expetenti auxilium, do ex jure pulli, in quo herb. malv. alth. pertroſelin. Veron. incoquebantur, ſaccharum lactis, En quarta hujus uſûs die convaluit, cum tamen putarat ſe eſſe faſcinatum.

Clericum longos per annos ſodâ laborantem; & couponem ab acido vertiginoſum, uſu ejuſdem Medicamenti feliciter ſanavi.

Aloyſius à Fabra Phil. & Medic. Doctor ejuſdemque in Ferrarienſi Profeſſor ordin. de Johann. Denzio pictore Ferrariæ commorante ſic ſcribit: Hic abhinc 10. annis podagra, Chiragra, demum Arthritide adeò vexatus fuerat, ut ſuæ arti nullus præeſſe valuerit En uſu tamen ſacchari lactis eò devenit, in manuum digitis tophis reſolutis, materiaque ſanioſâ calceâ effluxâ, ac tandem coalitis, ut ſuam artem liberè exercere, & ambulare poſſet.

Cajetanus de Angelis Meccanatis Medic. & Tuderti Profeſſor ita ait: Referendus P. F. Bernhardus de Montefalchio Ord. Min. Strict. obſervant. qui cum 10. annos ſuper religioſum ſtratum quaſi clavis affixus decubuiſſet, utitur ſaccharo lactis, nunc tantum ejuſdem ſentit beneficium, ut Sacro Sanctæ miſſæ Sacrificium celebrare, & (eliquatis cunctis gypſeis tumoribus, quibus ipſius palmæ turgebant, ac uno præſertim calcinoſo in dextro cubito ad ovi magnitudinem in ſaniei formam diſſoluto,) ſe in pedes erigere valeat & ambulare.

Vicentius Clericus in Patrio Parmenſi Gymnaſio Med. Praxeos lector

lector ordinarius ita teſtatur: Religioſus quidam temparamenti lymphatici acerbiſſimo articulorum dolore, ſpatio circiter annorum ſeptem, vexabatur, dolor tamen modo intenſior, modo remiſſior temporum imutationes imitabatur. Erat autem patiens in ætate quinquagenaria, & præter præfatam doloris arthritici diatheſin morboſam, obſtructionibus undequaque refertus, duritiem totius abdominis, cum lienis, ac jecinoris tenſione geſtabat. His demum acceſſerat morbus regius, adeo, ut Vultus, ac cutis deformitate jam non homo videretur. Pluries plurium medicorum Conſilio purgatus eſt innumeris ferè remediis, ſed fruſtrà. Demum inſpirante ſupremi Numinis providentia me advocavit, præmiſſaque levi purgatione, uſu ſacchari lactis per quatuor tantum menſes, rediit color priſtinus, genis & cuti; obſtructiones dejectæ, quodque magis admirationem parit, evanuit in totum dolor arthriticus cum perfecta totius corporis valetudine. Adeò verum eſt ſaccharum lactis eſſe unicam & conſtantem pravorum humorum dulcificantem medelam.

Relatio de Sacchàro lactis.

CUm apud Ezechielem Prophetam cap. 25. DEUS Filios Ammon lactis detractione punierit, & Canticorum 4. ſuæ ſponſæ ex dulcedine lactis ſuavitatem amoris comprobet, idque ex ſacris paginis eſſe plenum myſteriis, nemo ambigat; quantum naturæ amicum ſit à tot retrò ceſſis ſeculis animantium, imò vegetantium (ita Clariſſimus Sachſius Ephem. Germ. Dec. primâ Anno primo annotatione CXLI. vita in hodiernum protracta conteſtatur. Si ipſum lac multis adhuc refertum ſordibus tantis poliet prærogativis, quantis non erit ejusdem ſacharum utpotè ſordibus liberatum dignum laudibus?

Qui hactenus lac ſuis medicationibus adhibuerunt, crudum, excrementis nondum purgatum, & in quintum eſſe deductum, hinc factum, ut ſæpius ob ſui in ventriculo coagulationem enormia eruperint mala, & quia plura & plura in Medicina (*Seneca teſte Natur. quæſt. lib. 7. cap. 25. Venit tempus, quo iſta, quæ nunc latent, in lucem dies extrahet, & longioris ævi diligentia*) noſtri ignorarunt anteceſſores, quæ nos apprimè nunc novimus, plurima & nos ignoramus, quæ ſucceſſoribus erunt perſpecta: Sic nemo Medicorum præteritis Seculis lac in Pulverem redigere, ſordibus liberare, illudque cuivis temperamento aptum reddere novit.

Quod

Quod tamen Excellentiſſimus Vir, meus Amicus ſingularis, Dominus *Ludovicus Teſti*, Med. Profeſſor Venetiis optime novit. Hic enim certo Spagyrico Myſterio ſubſtantiam lactis in pulverem albeſcentem dulcem, quod arcanum opportuno tempore in humanæ miſeriæ ſolatium ſe manifeſtare promittit, convertit.

Fabréfacit itaque ex lacte Vaccino, melius ex muliebri, verum hoc ſolum principibus & divitibus foret ſuperabile, ſaccharum & ſal eſſentiale lactis, utrumque *Arthriticis*, *podagricis*, *calculoſis*, *flatulentis*, *dyſentericis*, *Catarrhoſis*, *ſcorbuticis*, *colicis*, *ſphacelatis*, *Cancroſis &c.* in quibus acidum, & acre peccat, optatiſſimum, tutiſſimum & infallibile remedium, ſiquidem ſuis ſpurcitiis depuratum nec aceſcit, nec coagulatur nec corrumpitur, ut facilè lacti contingit, & in longos annos aſſervari poteſt. Eſt & ſingulare unius cujusque naturæ dulcificans, quia non tantum more cruſtaceorum omne abſorbet acidum, verum etiam in ſanguinem convertitur, totamque maſſam ſanguineam, natura enim primum ſui nutrimentum ex lacte, vel lacti analogo capit, dulcificat & immutat. Obſervatum enim eſt, quod ii, qui ſaccharo lactis uſi ſunt, viribus, faciei colore florido, ac novâ carnis regeneratione profecerint, ex quibus lucculentè deducitur ſaccharum lactis in ſanguinem mutari.

Admonitiones
Circa rectum ſacchari lactis uſum.

LActicinia abhorrentes, & debachationibus vacantes hoc aureo uti remedio ſuperſedeant. Si longis ab annis morbus duxerit filum, neceſſe eſt, ut ii conſtanter per aliquot menſes, interpoſita tamen ſæpius laxatione, eodem utantur.

Pretium, doſis, & Vehiculum ſacchari lactis.

DUm apud manipulatorem pretium indago ſequens ſcripto dedit reſponſum: *Quanti hoc remedium divendam? dico à primâ usque inventione ſeptimum jam labi annum, librasque ferè millè â me fabrefactas, nec tamen unquam granum pretio æſtimavi. Generoſe ego petentibus usque ad ultimos Europæ terminos, imò in Aſiam transmiſi. Neceſſarium enim fuit, talem me habere, non ſolum ut non impoſtor crederer, verum etiam, ut arthritici manifeſtè comprehenderent, neglecto lucro, gratam*

mihi primò eſſe eorum ſalutem. Cum modo autem de remedii præſtantia ab experientiis confirmata ſatis conſtet, æquum etiam eſt, ut divites congruens aliquod munus mihi reſpondeant. Neceſſariam ergo ſubminiſtrabo quantitatem, dummodo ſingulis menſibus duo aurei Pannonici ſeu Ungari ab ægroto dono dentur. Hoc certè tenue munus eſt, quod arthriticus offerret, ſi actu ego, nullo quamquam propinato remedio, ac ſola perſona inviſerem. Venetiis primâ Octobris 1701.

Ludovicus Teſti D.

[1] Doſ. à ℥j. ad ℥iß. ℥ij. Bis, ter, etiam 4ter in die ex jure, pulte vel ex △ thee, Veronicæ &c. ſumitur.

OBSERVATIO CLVI.

Dn. D. LUCÆ SCHROECKII.

Ex Anatome Puellæ aſthmate & convulſionibus defunctæ.

Filiola Sereniſſimi cujusdam Principis, 27. ſeptimanas nata, poſt catarrhoſam & febrilem valetudinem reconvaleſcere credita, difficili tamen reſpiratione & viſcoſa lymphæ in bronchiis extravaſatione adhuc cum laboraret, ſenſim magnam abdominis intumeſcentiam incidit. Et quamvis ob ordinarii aulici Medici abſentiam, d. 6. Martii Anno 1697. mecum alius noſtratium Medicorum percelebris in Conſilium vocatus, atque remedia aliqua neceſſaria, cum periculoſi morbi denunciatione, à nobis fuiſſent adhibita, die ſequenti tamen ronchis & convulſionibus, inter validos lactis ex ubere nutricis ſuctus, prehenſa, intra quadrantem horæ exſpiravit. In corpusculo, quod exenterationi altero die exponebatur, flaccidi prorſus muſculi comparuerunt: Cutis tota, in parte corporis poſtica, capitis nempe, dorſi, pedumque, livida; abdomen non omni pinguedine deſtitutum; & inteſtina flatibus immenſum diſtenta fuerunt: Hepar prægrande, cæterum ſano ſimile, diaphragma mole ſua ſurſum impulerat, ventriculum autem ad ſiniſtrum hypochondrium protruſerat: In veſicula fellea pauca flaveſcens bilis, quæ transſudando inteſtina vicina eadem colore tinxerat: Pulmones paſſim externe lividi, interne præter aliquid muci viſcidi, nihil præternaturale exhibuerunt:

runt : Pericardium admodum craſſum, & multo humore, qui pus coctum conſiſtentia & colore, abſque tamen fœtore, & cui ſimile quid in reliquo corpore nullibi, neque etiam in corde, pericardio vel alibi exulcerationis vel minima veſtigia aderant, plane referebat, diſtentum : Cordis fibræ flaccidæ ; tunica ejus propria valde denſa & rugoſa ; uterque thalamus, auriculæque polypis craſſis membranoſis, atque in pulmonum usque vaſa ſe extendentibus, turgidæ fuerunt : Cerebrum absque labe, niſi quod vaſa ſanguine, qui in reliquo corpuſculo erat pauciſſimus, admodum plena eſſent, atque dura meninx cranio paſſim arctiſſime adhæreret, ut ſine ejus laceratione ſeparari nequiverit. Ex hiſce, difficilem reſpirationem à viſcidi humoris præſentia, veſiculas pulmonales cum trachealibus ductibus occupante, ortam fuiſſe, patet ; præcipue cum non tantum hepatis moles, & flatus inteſtina ampliantes, eademque verſus ſuperiora adigentes, liberum diaphragmatis motum unâ impedierunt, ſed polypoſæ etiam accretiones (non poſt mortem demum obortæ, ſed, quod membranoſa earum textura oſtendebat, antiquiorem originem habentes,) naturali cordis, ob ſanguinis paupertatem, fibrarumque laxitatem ad debitas conſtrictiones debilioris, motui, ac ſanguinis per pulmones circulationi remoram facerent : quo vitali liquore tandem in cerebro etiam ad ſtagnationem vergente, particulas acriores, quæ in ejus potiſſimum lympha, ex bilis acorem chyli non ſatis temperantis inertia latebant, ſe extricaſſe, membranasque cerebri moleſte vellicaſſe, atque ad convulſivas contractiones, incitaſſe, eoque totalem omnium fluidorum ſtaſin acceleraſſe, veriſimile videtur.

OBSERVATIO CLVII.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTOPHORI GOTTWALD.

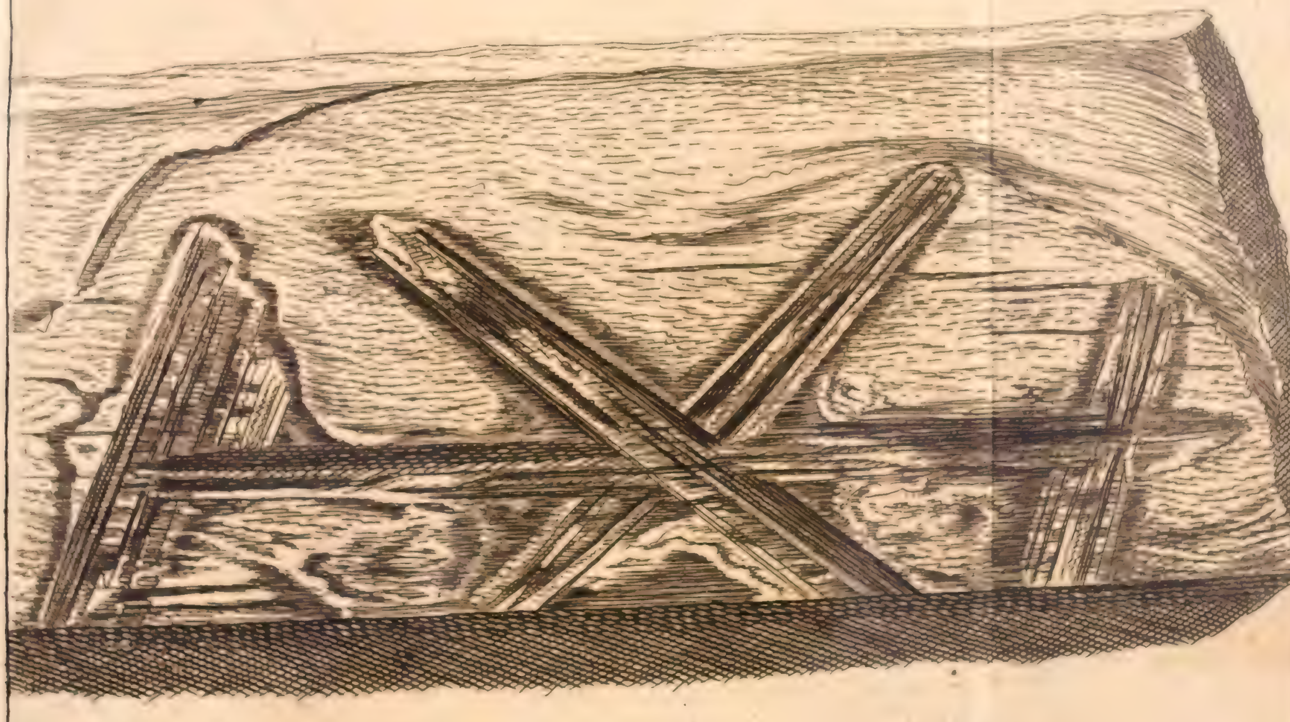
De Mola in Gallinæ Ovario reperta.

SIſtit Figura Præſens Ovum Gallinæ imperfectum S. Molam potius, quam ideò ſic appellandam eſſe opinor, quia pro ratione ſubjecti carneam ſubſtantiam, conglobatam imperfectam tamen & inutilem cum fœtus veſtigiis obſcurè, quamvis cognoſcibilibus, æmulatur Ma-

gnitudo & explanatio illa planè quæ depicta hic eſt, fuit ; reperta autem in Ovario Gallinæ præter modum pinguis & ex improviſo mortuæ. Exteriorem faciem Cortex calloſus variis plicis, inſcriptionibusque cum foraminulis poris majoribus inæqualis, dabat ; diſſecta per medium ſubſtantia, è tribus veluti voluminibus diſtinctis per tunicas alias, alias complectentes diviſibilibus, componebatur Primum Volumen exterior Cortex modò deſcriptus è vitello calore quodam quaſi incruſtato conflatus, faciebat. Secundum huic arctè conglutinatum, concretum erat Vitello cocto non abſimile, glutinoſum tamen magis ſed minus friabile. Tertium ejusdem cum ſecundò ſubſtantiæ apparebat, & tenuibus compoſitum lamellulis ſacculos varios formabat, quorum quidam nutralibus valvulis Anatomicis haud incognitis erant ſimiles. Centrum ipſum ac ſi in pelvim Renum vertas oculos per varias quoque lamellulas tertii Voluminis, hic & illic parietes quaſi conſtruentes, cavernoſum exiſtebat, in quo plexus quidam mucoſus conſpiciebatur albicans, quem aliquando obſervare licuit circa punctum ſaliens in Ovo foecundato. Molam hanc eſſe & quidem generationis graviſſimorum pace Medicorum in hoc diſſentientium, quod bruta molis obnoxia eſſe negent, quibus tamen eruditè reſpondet Joh. Bap. de Lamzwerde (in Hiſtoria naturali Molar. Uteri,) ultrò aſſerere ex ratione etiam ſuperius allegatâ cogor; hanc ſi latius philoſophando extendere deberem, diſtinctionem inter molam nutritionis & generationis in brutis potius quam hominibus locum habere defenderem. Sic v. gr. Ova ſubventanea ad illius, noſtrum v. hocce ad hujus Claſſem comodè referri poteſt : Mulierculis v. ſi conceditur generatio Molæ nutritionis, proh ! quot ne ad hocce Aſylum Libidinis refugium ſummerent, Maximusque numerus bipedum non ſibi ſed aliis nidificaret, Virguncelæ interim furore uterino rarius vexarentur. Quale tandem judicium dandum eſſet de Juvenculâ quadam agreſti quæ ante paucos annos molam ingentem, deformem, pilis undique verſum obductam. ſine ullo Veneris cum Viro commercio, (quod ipſa Juramento teſtabatur,) enixa eſt ; cum Uxore ne propemodum, quæ poſt Mariti per quadriennium abſentiam, ſobolem protulit, ſecundum Concluſum Gratiano - politani Parlamenti, P. Ammanni Irenicum Numæ Pompilii cum Hippocrate, p. m. 88. quod in inſomniis conceperit, abſolvenda & pro Caſtiſſima habenda eſt &c. fiat.

Fig. XXIII.

Fig. XXIV.
p. 287.

OBSERVATIO CLVIII.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTOPHORI GOTTWALDT.

De Crucifixo in medio Fagi Arboris Trunco naturâ depicto.

HAbet magna Naturæ Operatrix ſuos luſus, quodque Artificis manus multo ſtudio ſæpe exarare nititur, hæc ſimplici impetu per diverſa materiæ paſſivæ, locique Conſtitutione diducit & cum effectu curioſiſſimas non rarò delineationes exhibet: ſtat pro ſententiæ probatione præſens Figura Crucifixi in Fagi Arboris Trunco per medium fiſſo detecta; Erat portio Trunci hujus cum Figura abſcondita ſub manibus Militis in Propugnaculo noſtro Gedanenſi ad Viſtulæ Oram mercenarii, proculinari uſu ipſi data, cum jam inter findendum diſſociatæ partes inſoliti quid ipſius oculis offerebant, ipſa ſimplicitas quoq; judicavit ad majorem uſum reſervandum eſſe hoc Lignum, & Præfecto ſuo, ſub cujus Cuſtodia adhuc eſt, attulit. Utraque fiſſi ligni pars ſ. facies interna figuram quam depictam vides repræſentat, alteram tamen profundam, alteram elevatam magis, ita quidem, ut ſi conjungantur ſuperficies, hæc in illam, tanquam in Typo ſuo intrat; Color utriusque delineationis atro-fuſcus eſt, qui ex mutuo luminis & umbræ concurſu hic & illic diverſas format figurationes, inter quas illa qui in Crucifixi medio videtur, faſciis involutam infantem repræſentat. Communis quidem eſt ſententia accidere talia naturæ prodigia per præviam inciſionem Arboribus adhuc tenellis ſeparatisque factam, nec dubium eſt dari notas tales in Arboribus reperiundas, quæ principia ſua inde habent, ſint ex. gr. fur è patibulo pendens in fago depictus, Eph. N. C. Dec. 2. An. 7. Obſerv. 239. Verba Danica literis latinis expreſſa in fagino ligno reperta; Eph. N. C. Dec. 1. An. 6. & 7. Obſerv. 4. aliaque hujus generis; Aſt inveniri etiam alias notas diverſimodè figuratas, naturâ non prævia arte excitatas, ratione haud caret, quippe figuræ conditione & fine humana mente inſcrutabili, & quod magis, ſi nulla planè ſeparatæ quondam Arbuſculæ veſtigia adſint, perſuademur, ſola natura operatrice productum fuiſſe cauſatum; quod quia in noſtra Arbore etiam contigit, certi ſumus, habuiſſe naturalia principia: eandem rationem habet figura

per

per numeros & literas inmedio fiſſæ Arboris Quercus expreſſa ap. Jo. Olorinum Cent. Arbor. mirab. cap. 52. & quod idem Author c. L. c. 2. de Pomis per medium diſſectis, qui in interiori utriusque partis Crucifixi Effigiem delineatam tenent, narrat, omne dubium tollit, quod ſc. naturæ penicillum in occluſiſſimis locis agere nequeat. Ultro etiam conſtat Morbis affici Arbores, vid. Theophraſtus Hiſtor. Plant. l. 4. c. 16. Plinus H. N. Lib. 17. c. 24. &c. Scabiem non & Tabem frequentiſſimè patiuntur, quid obſtat igitur, dicere: in ſtatu morbifico Arbor. fermentare ſuccos natales, deſpumatasque fæces per ſubſtantiam ſe diffundere & quia ſuperficiem attingere ſicque transcendere nequeunt, diverſos occupare angulos & prout vel magis vel minus fibrar. Vaſorumque tum horizontalium, longitudinalium, (vid. Ant. de Leeuwenhoek Anat. Rer. microſcopio detectar. p. m. 13. 14. &c.) nexus cedant aut reſiſtant, varias etiam cauſari picturas qui quo magis ſanæ partes à materia fermentata conſumuntur eò profundius & latius radices agunt.

Fig. XXIV. & XXV.

OBSERVATIO CLIX.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTOPHORI GOTTWALDT.

De Mola veſiculari per naturalia Matronæ cujusdam præter ſpem procidua.

ACcidit ut Matrona quædam Illuſtri nata ſtemmate à tribus præter propter menſibus gravida, erecta ſtans ad menſam, inter loquendum ſine ulla moleſtia corpus globoſum lubricum ejiceret, flexo corpore quid rei ſit quærens, ex intuitu demum perterrefacta, levi calore quaſi febrili corripiebatur, mulierculæ interim adſtantes prociduum illud ſuſtulerunt, de abortu paſſo v. immaturum dederunt judicium, nihil planè periculi ingravidationis ſubeſſe credentes, quod tamen ſubſequentia alia demonſtrarunt: ad lectum ducitur patiens. mox dolores parturientibus frequentiſſimos ſentit, vires proſternuntur, lochia fluunt; aderam ego opportunò propemodum tempore ad viſitandum alium ægrotum in eadem decumbentem domo, quare quid acciderit præſentes mihi narrabant, ſimulque quid de Abortu ſentiendum quærebant, examinatis circumſtantiis, exſpiraſſe jam cum ipſo hoc Abortu ingravidationis tempus, dixi: molam vero

ex-

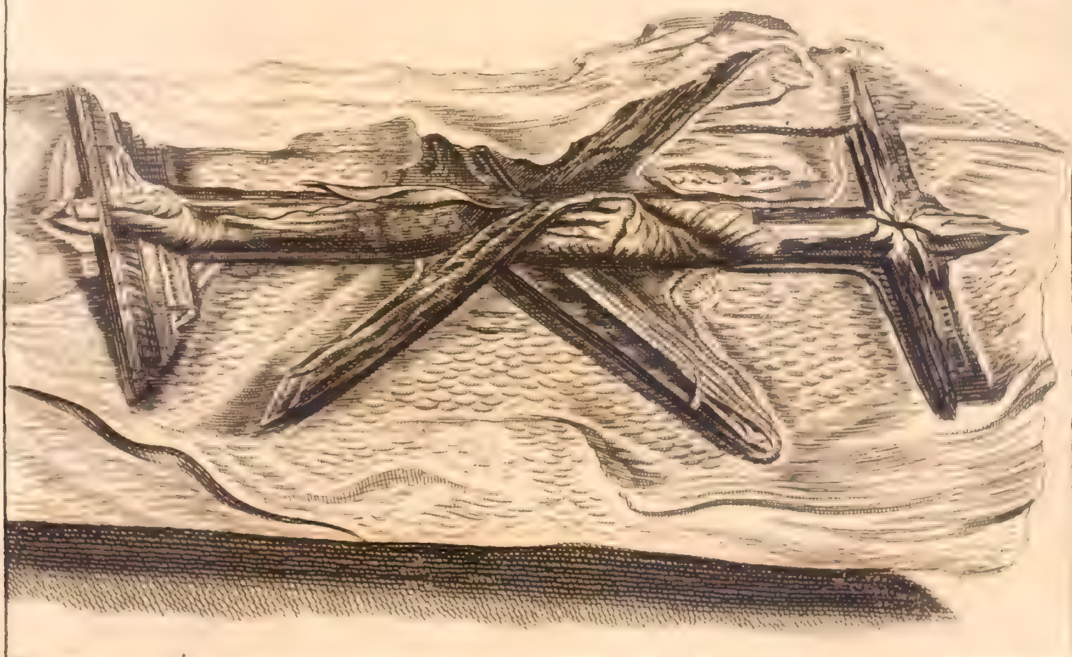

Fig. XXV.
pag. 288

examinans planè ejus deprehendi generis eſſe, cujus Celeberrimus & ſedulus Naturæ Scrutator Ph. Jac. Hartmann, Regiomontanus Profeſſor, meminit in Obſ. 157. Eph. N. C. An. X. Dec. II. ad quam curioſum lectorem, ne Crambe bis appoſita, nauſeam ipſi excitem, remitto. Præter hæc vero qui in modo nominata Obſervatione notata exſtant, ſequentia adhuc poſt inciſionem in corpore globoſo & ſphærico planè ab aqua in ſe contenta diſtento, factam, notanda occurrebant; detegebantur duæ membranulæ parietibus internis conglutinatæ, poſt macerationem in ſp. Vini factam facillime ſeparabiles, manente adhuc tertia integra ipſi ſubſtantiæ firmiter adhærente, undè in illam incidi opinionem eſſe has membranulas binas, urinariam alteram, alteram Amnion, ipſam ſubſtantiam autem Carnoſam illud, quod Placentam Uterinam facere debuiſſet: Microſcopii ope breviſſima illa Veſtigia præcipuè circa humeros obſervavi, incurvata quaſi erant, cum levi eminentia in medio, Cubitum certò indigitans. Ex quibus omnibus jam patet, vitium formationis in eô hæſiſſe, quod Spiritus ille Architectonicus cum Virtute plaſtica cooperans impedimento quodam diſtractus aut retentus, diductionem partium pro dimenſione determinatâ promovere non potuerit. Stante hâc ſententia, ſequitur: Molam Veſicularem eſſe fœtum imperfectum; conſequenter; non poſſe generari absque congreſſu maſculo; oriri ad partem ex eo, quod non veram habeat communicationem cum Utero; undè inſufficiens nutrimenti affluxus etiam inter cauſas molæ generandæ ſtat: & denique utriusque cum activi tum paſſivi defectum in molâ generandâ concurrere.

Fig. XXVI.

OBSERVATIO CLX.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTOPHORI GOTTWALDT.

De Equiſeto ſub marino Orientali Lapideſacto.

CHirurgus quidam ex Indiis Orientalibus redux Plantam quandam marinam petrefactam, quam propriis manibus ex Aquis erutam profitebatur, ante menſes aliquot huc Gedanum ſecum tulit, mihique pro juſto vendidit pretio; interrogatus à me, utrumne

plures plantas ſimiles aut alius generis ſub Aquis naſcentes obſervaverit ? hanc ſolam ſpeciem ad littus maris propè Bataviam ſub aquis mollem adhuc exiſtentem , reperiri , reſpondit. Eſſe Plantam hanc è genere Equiſetorum,nullus dubitabit; habet enim notas ſuas Characteriſticas cum his communes , geniculata eſt , ſtriata , aſpera & poroſa ; Color Plantæ eſt nitidè candicans , genicularum vero niger inter hujus generis Plantas Europæas illam proximè accedit ratione figuræ nimirum , Equiſetum foliis nudum ramoſum , Caſp. Bauhini Theat. Botan. Lib. 1. L. 2. cap. 19. Aquaticas autem dari Plantas in noſtris etiam Regionibus , probat Equiſetum geniculatum , fœtidum ſub aquis repens Joh. Bauhini , ut taceam innumera alia , non tamen hujus generis. Quæ ratio ſit , quod ſub Aquis planta hæc orientalis mollis exiſtat , Philoſophis non ignotum erit.

Fig. XXVII.

(Dantiſco Auguſtam Vind. An. 1703. Menſ. Jan. miſſæ.)

OBSERVATIO CLXI.
Dn. D. CHRISTIANI VATERI.
De Polypis Cordis frequentibus.

POlypis cordis genuinis ſuperioribus licet ſeculis fere incognitis, minusque ſollicite perſpectis magnum hominum numerum clandeſtina morte , neſcientibus etiam Medicis peritiſſimis , extingui, ego quoque pluribus obſervationibus didici, quarum ſaltem quarundam annotare placuit. Anno 1694. in Hipparchi noſtri , gladio transfoſſi , auricula cordis ſiniſtra , quo latere pulmo undique coſtis firmiter adhærebat , reperiebam ejusmodi polypum , pollice majorem & digito longiorem , ab auricula in ipſos ramos venæ pulmonaris propagatum.

Eodem Anno fabri ferrarii uxor à verberibus mariti ſubito extincta , binos polypos , unum digiti craſſitie ex auricula cordis dextra ſurſum deorſumque in venam cavam , alterum quodammodo minorem ex eodem ventriculo in arteriam pulmonarem extenſum & in ramos varios diſtributum exhibebat.

Et

Fig XXVII. p. 290.

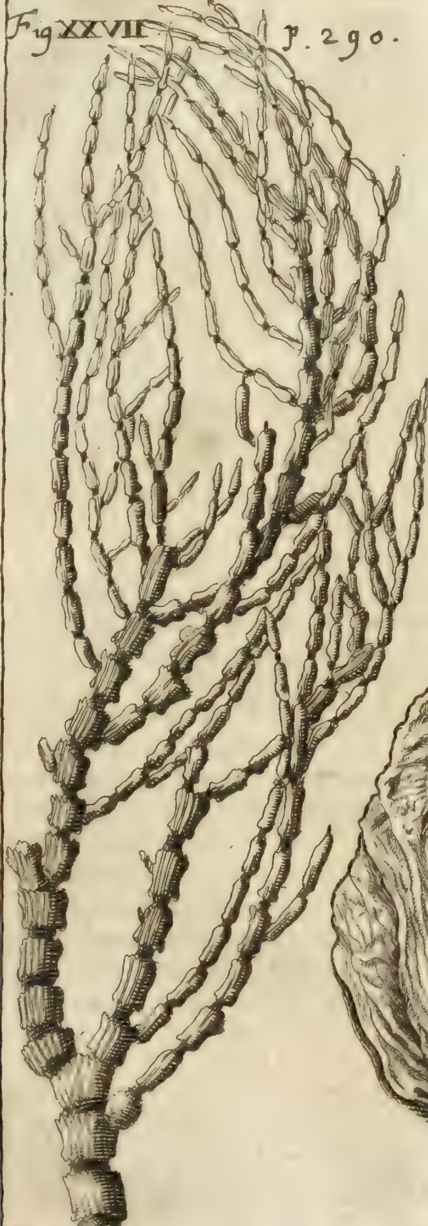

Fig. XXVI. p. 289.

8 et X.

Et paulò ante puella VII. annorum aſthmate diuturno & lienteria demortua rurſus binos, in ſiniſtro quidem ventriculo fibris plurimis, valvulis ibidem firmiſſime connexos indeque tam verſus venæ pulmonaris ramos, quam arteriæ truncum ſurſum deorſumque extenſos habebat. Deinde Anno 1695. Studioſus qui integram hyemen tuſſi plane ferina & aſthmate convulſivo, quæ mala propria confeſſione, ex potu frigido poſt exercitia & caleſcentias corporis crebe- rime hauſto, ſibi contraxerat, graviſſime afflictus, tandem menſe Martii phthiſi extinguebatur, in cujus cadavere præter pulmonem, totum fere ſcirrhoſum, & ulceribus ſinuoſis quibusdam apertis, aliis vero adhuc occluſis, refertum in utroque ventriculo cordis bini ejusmodi polypi enormes & duri, ſibi invicem tamen implicati, & hinc ultra ſpithamæ longitudinem per vaſa exeuntia, expanſi videbantur.

Quemadmodum etiam pueri, undecim annos nati & ab ineunte fere ætate aſthmate continuo, ſenſim in valeſcente, afflicti, tandemque inter ambulandum & loquendum extincti, cadaver Anno 1699. præter pulmonem undique coſtis firmiſſime adnatum & lividum, durumque, & glandulam thymi ingentem, tophis cretaceis refertam, polypos quoque horrendos nobis exhibebat, quorum unus ex auricula dextra in truncum venæ cavæ aſcendentem & deſcendentem; alter vero ex eodem ventriculo in arteriam pulmonarem; tertius ex auricula ſiniſtra in venam pulmonarem, & quartus demum è ventriculo iſto in arteriam aſcendentem & deſcendentem longiſſimis cruribus, ſecundum ramificationes vaſorum propagabantur. Sed poſthinc etiam plures ſimilies, nempe in puella 2. annorum aſthmate extincta; in binis ruſticis, ex contuſionibus capitum demortuis, ailisque deprehendi, ſingulosque adhuc liquore balſamico conſervo, exinde confirmatus, coagula ejusmodi funeſta non niſi poſt mortem ſe ſatis manifeſtantia contra Medicorum opinionem ſæpiſſime mortis cauſam præcipuam & incurabilem exiſtere.

OBSERVATIO CLXII.

Dn. D. CHRISTIANI VATERI.

De Aneuriſmate mirabili Arteriæ magnæ in Thorace à contuſione, & fractura coſtarum orto.

NObilis Subcenturio à Bildſtein / ante tres circiter annos, in regione lumborum graviter contuſus, ab eo tempore dolorem ibidem percipit eumque ſenſim invaleſcentem, cui præterea elapſo anni circiter ſpacio, tumor ſiniſtrum latus verſus accedit, ad modum & motum, arteriarum continuo pulſans & per vices acerbiſſime dolens, cum pathematibus febrilibus, aliisque graviſſimis ſymptomatibus, donec tandem tumore iſto pulſante ultra capitis magnitudinem aucto & à ſiniſtro hypochondrio ad ſcapulam fere extenſo, ad nos delatus, inter cruciatus maximos viribus prorſus exhauſtus & emaciatus, deficeret & moreretur. Hujus tam pertinacis & incurabilis mali cauſa ut eô magis innoteſceret, ipſius maritæ deſiderio corpus aperui, in tumore ipſo nihil niſi tunicas & muſculos à ſanguine grumoſo putrido ſub iisdem collecto valde extenſos & ſphacelatos, ſub his vero coſtas duas juxta ſpinam fractas & introrſum ad latitudinem digiti flexas, imo una cum ſpinæ ipſius vertebris prorſus eroſas, nigricantes & tunicis denudatas inveni, adeò ut etiam vertebræ iſtæ nulla vi facile ab aliis ſeparari poſſent, quas proinde una cum coſtis iſtis eroſis in rei memoriam mihi ſervo. Tandem vero aorta paulo ſub corde ad usque diaphragma, ultra duorum pugnorum, vel capitis ferè magnitudinem extenſa & tota ſanguine grumoſo, in polypos ferè fibroſos lamellatim concreto repleta videbatur: Ubi inſuper hoc notabile erat, quod tunica arteriæ interior alias tendinoſa, hic potius cartilaginoſa, quaſi oſſea, ſed ubivis diſrupta tunicæ exteriori muſculoſæ fruſtulatim connecteretur. Quo ſpectaculo viſo mirari ſatis non potui, quare ex fractura coſtarum & preſſura vel læſione arteriarum tam gravi, quæ collatis omnibus circumſtantiis procul dubio anteceſſit, haud graviora mala ſtatim ſecuta fuerint, & quomodo in tanta trunci arteriæ laceratione & ſanguinis ibidem in tanta copia collectione & corruptione nec non vertebrarum coſtarum, pleuræ aliarumque partium vicinarum eroſione, æger tam diu & ultra triennium ſupereſſe potuerit; licet exempla fere ſimilia à Rumlero

in

in obſervat. Welſchii 81. & Walæo Epiſt. Med. 1. de Motu ſanguinis & chyli p. m. 64. annotata non ignorarem.

OBSERVATIO CLXIII.

Dn. D. CHRISTIANI VATERI

De Morte ſubitanea in æſtu venereo.

MIles natione Danus valetudinis alias firmæ, & quantum commilitonibus ejus conſtabat, nullis antea morborum invaſionibus tentatus, Anno 1701. Menſ. Januar. amore virginis in vicinia noſtra flagrans, tandem quoque multis precibus ab eadem impetrat, ut nocte quadam lectum ſuum ipſi concedat cumſpe futuri per noctem concubitus: Ipſe vero moræ impatiens, è lecto rurſus ſurgit, ſuamque amatam amplexibus & oſculis ulterius invitat, ſed ecce inter amplexus iſtos ſubito corruit, & cum horribili clamore ac jectigatione corporis animam effundit. Quo ſubitaneo caſu commotus Capitaneus, cadaveris apertionem & inſpectionem, utrum forte venenum hauſtum ſubeſſet, curabat, in quo tamen nihil præter naturam, niſi pericardium valde extenſum, & cruore penitus repletum, absque tamen ruptura cordis, vel auriculæ manifeſta, apparebat. Unde ſanguinem nimis turgeſcentem, è cœcis potius vaſorum oſculis coronariorum dilatatis ſubito egreſſum, cordis motum ſufflaminaſſe neceſſum eſt.

OBSERVATIO CLXIV.

Dn. D. CHRISTIANI VATERI.

De Ruptura cordis ab Ictu Thoracis.

FOeminam 30. circiter annorum in pago vicino Dabrun Anno 1695. d. 9. April. à præterlabente curru in pectore graviter percuſſam, & eo ipſo quoque extinctam, ſequenti ſtatim die inſpexi, & in eadem coſtas quidem ſuperiores propè ſternum, una cum clavicula in ſiniſtro latere fractas, minus autem introrſum flexas, multo minus pericardium læſum obſervavi: nihilo ſecius tamen cordis ventriculus dexter non procul à mucrone; ubi ſepto velut mediante ſutura

cohæret, ultra longitudinem unguis ruptus, & pericardium ſanguine penitus repletum extenſumque videbatur. Hinc rupturam iſtam non tam à coſtis ipſis fractis, quam ab elatere ſanguinis, in concuſſione,& compreſſione thoracis ſubitanea, eo fortius reſiſtente, ortam fuiſſe judicavi.

OBSERVATIO CLXV.
Dn. D. CHRISTIANI VATERI.
De Oſſiculo in cerebro nato.

STudioſus cum malo hypochondriaco & febribus intermittentibus diutius conflictatus, tandem quoque ſtuporem ſenſuum tam internorum, quam externorum & inprimis paralyſin ſiniſtri brachii, cum inſigni ejusdem atrophia percipit; Imo per intervalla delirium melancholicum accedit; unde, neſcio quo lapſu, inter delirandum noctu caput graviter concutit, & in noſocomium noſtrum anno 1694. Menſ. Octobr. delatus moritur: In ipſius cadavere multa quidem morboſa videbantur, lien nempe ad capitis humani magnitudinem auctus, durus & lividus, glandulæ quoque meſenterii inſigniores rubeſcentes & liveſcentes, omentum penitus conſumtum, cor flaccidum ejusque dextra auricula polypo inſigni referta; pulmones porro maculis & tuberculis nigris perſperſi, & tandem in capite intra meninges ſanguis copioſus & fluidus, mortis ex concuſſione capitis proximus & præcipuus author; ſed quod rarius, oſſiculum quoque vel concretum gypſeum, duriſſimum & album inſtar oſſis petroſi, magnitudine N. M. in ipſius thalami nervorum dextro latere inveniebam. Ex quo omnino ſatis patet, tubulos etiamſi minutiſſimos nervorum etiam à ſuccis ſabuloſis acidis occupari & in oſſeam duritiem abire poſſe.

OBSERVATIO CLXVI.
Dn. D. CHRISTIANI VATERI.
De Fibris Cerebri in Hydrocephalo recens nato evidentioribus obſervatis.

CErebri medullam non niſi è fibris nerveis foliatim quaſi expanſis conſtare, manifeſto ſpectaculo mihi videre contigit anno 1695. di-

die 4. Septembris in puero recens nato, quoad inferiores partes monſtroſo, caput vero hydrocephalo. Erant enim in eodem oſſa cranii ab aqua incluſa prorſus divulſa non ſolum, ſed etiam hæmiſphæria ipſius cerebri interius ab eadem aqua expanſa, & in modum braſſicæ capitatæ excavata, ubi nulli ventriculi, nullique anfractus, fibræ vero albicantes & à copia ſeri valde turgidæ è baſi & trunco medullæ ſpinalis, per totam cerebri compagem, velut vaſa lactea per meſenterium, denſiſſime ad corticem diſtributæ, & in via multis vicibus invicem quoad ramos unitæ ac complicatæ apparebant; quemadmodum etiam è trunco braſſicæ cipitatæ nervos ſucciferos per folia retis inſtar expanſa videmus; Unde origines ſpeciales & decurſus nervorum tandem ad imitationem per artificia moveri forte poſſe conjeci.

(Vitemberga Auguſtam Vind. de 4. Januarii An. 1703. miſſæ.

OBSERVATIO CLXVII.
Dn. D. JOHANNIS HENRICI STARCKII.
De Infante hydropico ex malâ Diætâ Matris in lucem edito & feliciter curato.

UXor civis Lœbnicenſis Domini Kirchoffii cum ad dimidiam uteri geſtationem perveniret Anno 1698. nauſeam omnium ciborum incurrit, adeo, ut ad partum usque nihil comedere potuerit, continuâ tamen ſiti & quidem inexplebili iſto tempore afflicta fuit, ita, ut præter conſuetudinem etiam ſingulis noctibus ad ſitim exſtinguendam avidè cereviſiam ſecundariam aliquoties biberet, & cum Anno 1698. die 31. Maji juſto partus tempore filiam enixa eſſet, illa quidem præter ſolitum parvæ ſtaturæ fuit cum quadam intumeſcentia partium omnium carnoſarum, quæ ad viſum increvit in dies, adeo ut ad biduum extremi corporis articuli intumeſcerent inſtar pulvinaris cujusdam mollis, in quibus ad appoſitionem candelæ ſerum videre licebat. Intra paucos autem dies abdomen ipſum intumeſcere & quidem cum duritie incepit, cujus tumor indies increvit, donec tandem parentes me die 26. Junii accerſerent, & ut filiæ huic hydropicæ debite conſulerem obnixè & anxiè à me peterent. Dixi ſtatim puellam hanc Anaſarca & Aſcite laborare, & cum extremorum articulorum

rum

rum tumor œdematoſus impreſſi digiti aliquamdiu veſtigia retineret, ſequens Diureticum & diaphoreticum præſcripſi : ℞. Liq C. C. ſuccin. ℥j Elix. juniper. Spir. nephrit. ana ʒß. M.D ad vitrum ſubere munit. S. Urin Beförderungs- Tropffen / davon 9. biß 10. auf einmal alle 4. Stunden zugeben : cum lacte Matris : Ab hoc medicamento infans copioſe aliquoties urinam excrevit. Die 27. Jun. cum obſtructio alvi adeſſet, ut vaſa hypochondriorum debitè aperirentur, ſequentem pulverem, ut infanti exhiberent, juſſi. ℞. Specific. ceph. D. M. ℈ß. gr. ii ☉. Fulmin. ritè præpar gr. i. M. F. P. S. Winde Zertheil- und Abführungs-Pulver auf einmal / cum autem tantum ſemel inde infans alvum habuerit laxam, hinc die 28. Jun. uſus ejus repetitus fuit, ut & 1. 3. & 4. die Julii. Interim medicamento prima die præſcripto frequens uſa fuit ægrota puſilla. Die quinta Julii autem ob ingentia ventris tormina, quæ continuus ejus ejulatus prodebat, ſequentem præſcripſi pulverem ℞. Pulver. puerorum c. t. Doctor Henſchens, pie defuncti ℈iiij Pulv. pueror. uſual. Sem. Aniſ. pulv. ana ℈j. M. F. P. S. Lüfftendes Pulver, davon 1. Meſſerſpitze auf 1. mal im Tage 3. mal zu nehmen. Die 8. Julii medicamentum primâ curationis die præſcriptum reiteratum eſt ob felicem ejus ſucceſſum. Die 10. Julii cum abdomen parum detumeſceret & tumor articulorum œdematoſus aliquantulum evaneſceret ut & die 14. Julii ſequentem Pulverem præſcripſi. ℞. ☉. Fulminant. rite præpar. gr. i. S. ceh. finiſſ. ℈ß. M. S. Gelindes Abführungs-Pulver. Die 15. Julii autem ſequens Diureticum, ut aſſumeret puſilla, ordinavi. ℞. Eſſent. Rad. Vincetoxici, Elix. P. P. cum nitro fixo, Liqq. C. C. ſuccin. ana ℈ij. Spir. Sal. arm. Tartariſſat ℈ß. gt. v. M. D. ad vitrum S. munit. Doſis 7. biß 9. Tropffen alle 2. Stunden. Die 17. Julii ad abdomen ulterius emolliendum Sequens Emplaſtr. à me præſcriptum eſt. ℞. Emplaſt. de Meliloto, de Nicotiana Ettmüll. ana q. ſ. Camphor. ʒiiij. M. extend. ſ. p. pann. linteum forma transmiſſa S. Erweich- und Zertheilungs-Pflaſter warmlecht g auf den gantzen Leib zu legen. Poſt impoſitionem hujus emplaſtri ſecutus eſt copioſus ſudor intoto corpore puſillæ, adeo, ut faſciæ quaſi aquæ immerſæ ſemper viſæ fuerint. Die 21. Julii ob urgentia ventris tormina ſequentem eſſentiam, ut adſtantes infanti exhiberent, ſuaſi. ℞. Eſſent. Caſtor. rad. Zedoar. Liq. C. C. ſuccin ana ℈ij. M. D. ad vitr ſub minut. S. Winde Zertheil- und Schmertzen-ſtillungs-Tropffen / davon 9. zu geben. Sudor inde continuavit & urina copioſior excreta fuit, imò totum abdomen cum extremis articulis decrevit plane. Ob ſordes autem abdominis à remotione Emplaſtri relictas

bis

bis vel ter uſa fuit puſilla balneô aquæ dulcis leni & ad meliorem ſordium ſeparationem à cute, ac ulteriorem cutis excoriationem impediendam ſequens Unguentum adhibitũ fuit ℞. Ungv. nutrit. anodyn. rec. præparat. ana ℥ß. Sacch. ſaturni ʒß. M. S. Erweich- und linderungs Salbe / äuſſerlich mit der rauhen Feder poſe die Haut zu beſtreichen / quod etiam die 3. Auguſti reiteratum eſt. Hiſce Deo ſit laus, puſilla hæc feliciter ab hydrope curata, & jam in quintô ætatis anno athleticè valet cum inſigni membrorum agilitate.

OBSERVATIO CLXVIII.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI STARCKII.

De inveterato fluore albo tribus tantum remediis feliciter curato intra XIV. dies.

DUcis N.N. Conjux, poſtquàm ſingulis annis parere deſiſteret, incidit in continuum fluorem album adeò moleſtum, ut partes in effluendo vicinas corroderet, variis uſurpatis remediis, cum moleſtiam hanc ulterius ferre non poſſet, me implorat tandem & quidem die 12. Martii anno 1702. ut debitis remediis illam ab hôc moleſto malô liberarem, prædixi autem ſtatim eſſe morbom curatu valdè difficilem, interim ſi debitè mihi obtemperare vellet, me tentaturum ut Deo Benedic. morbus hic tolleretur; igitur dictâ die præſcripſi ſequentem pulverem ut acidum viſcidum in primis viis copioſè hærens è corpore eliminaretur ℞. Specif. ceph. D. M. ℈j. ☉ Fulm. ritè præparat. gr. iij. M. S. Abführungs-Pulver auf 1. mahl / quem in juſculo calido die 13. huj. Menſis aſſumpſit & vel decies inde per alvum dejecit cum aliquali virium jacturâ; Hinc die 14. eam ab omni medicamentorum uſu liberam reliqui, interim tamen eadem die duo ſequentia remedia ut in pharmacopœâ debitè præparentur ſollicitus fui. ℞. Limatur. chalyb. finiſs. ℈ß. d. ad chartam in XII. cuplo diviſam S. Geblüth temperirungs Pulver / davon alle Morgen 1. zu nehmen / porro ℞. Therebinth venet. q. ſ. Myrrh. elect. Croci Auſtr. Pulv. caſtor. elect. ana ℥ß. Camph. tart. Vitriolat. Ocul. 69. crud. in alcohol redact. Corall. rubr. præpt. ana ℈iiß. m f. l. a. pil. num. IX ex ℈j. in ☉ S. Sonderbahre Pillen / davon des Nachmittags und Abends 9. Stücke zunehmen cum ſyrupo viol. quo delectabatur ad nauſeam pi-

lularum quam habebat, evitandam. Die 15. incepit præſcriptis remediis uti, & ut accuratam Diætam obſervaret, evitando præprimis omnia acida, ſalſa & acria ſuaſi, in quibus omnibus mihi morem geſſit & debitè obtemperavit; Hinc D. O. M. auxiliante, elapſis octo diebus fluor iſte albus in minori copia effluere incepit, ita ut die 10. curationis planè deſiſteret, interim me autore, continuavit uſum præſcript. medicamentorum usque ad diem 27. Martii, quâ ab hoc morbo moleſto & curatu difficili, Deo ſit in æternum laus, feliciter curata fuit hæc Illuſtriſſima & omnium virtutum ſplendore ornatiſſima Princeps. Experientiâ enim, quam mihi quotidiana praxis Deo Duce detexit, non ſemel edoctus fui, quòd Mars in ſubſtantiâ datus ad acidum viſcidum in primis viis abſorbendum, reliquis ferè omnibus medicamentis palmam præripiat, ſed & pilulas iſtas ramaſis ſuis particulis acidas & viſcidas cruditates abſorbeant & perfectiſſimo ſuo ſal. vol oleoſo, quo copioſè turgent acidas viſcidas & craſſas particulas in ſanguine ſubſiſtentes, debitè incidant, attenuent, & planè reſolvant, vivit adhuc ſana & vegeta in hanc uſque diem, quo hæc ſcribo, quaſi nunquam hoc moleſto morbo afflicta fuiſſet.

OBSERVATIO CLXIX.

DN. D. JOHANNIS HENRICI STARCKII.

De Infante ſemiannum agente, ex malitioſâ excandeſcentia obſtetricis in purpuram ſcorbuticam incidente, cum maculis cutis violaceis & eroſione variarum partium excretoriarum.

DIe 10. Martii anno 1702. Cum Excell. D. Heſſe Profeſs. in hâc Academia & quidem in Facult. jurid. famigeratiſſimus, obſtetricem unici ſui filii primogeniti ob perpetratas malitioſas exorbitantias, verbis reprehendiſſet, & Obſtetrix Cacochymiâ ſcorbuticâ calidâ ſine dubio laborans, inde valde excandeſceret, in quâ excandeſcentia cum Spirituum & humorum motus in corpore ejus variè perturbatus erat, Elatere eorum nimis expanſo & totâ maſſâ ſangvineâ ad nimiam efferveſcentiam incitatâ, unde ira dicitur furor brevis l. febris quaſi artificialis, ubi ſalia lixivioſa ſulphurea partium fluidarum magis exagitantur & plus juſto evolvuntur, præſertim ſi ſint illa exceſſive acria & quaſi corroſiva, uti

uti in corporibus ſcorbuticis utplurimum exiſtere ſolent; Hinc cum in tali ſtatu infanti lac præberet, infans inde die 12 Martii malè ſe habere cœpit, & tandem die 18. Martii variæ violaceæ maculæ in totâ infantis cute eruperunt, ſine dubiò â ſerô acri ſcorbutico in glandulis cutaneis miliaribus dictis ſubſiſtente & effervescente; Igitur hoc die infantis Partentes me accerſi jubent, ego infantem purpura Scorbutica (cum nullam notabilem virium proſtrationem animadverterem) laborare dixi, & cum in cauſam ejus inquirerem, adſtantes excandeſcentiam obſtetricis ſtatim accuſarunt, hinc ad orgaſmum partium fluidarum compeſcendum & ad ſalia earum lixivioſa acria demulcenda imo ut ſimul malignitati, ſi quæ in eis lateret, debitè reſiſterem, ſequentem pulverem præſcripſi (& nervoſum genus ab omni convulſione liberarem) ℞. pulv. è chelis cancr. Angl. c. in glob. ℈v. March. epil. Specific ceph. D. M. ana ʒß, Ebur. ſ. igne C. C. ſ. igne Sacchar. ♄ni, Nitri antim ana ℈j. M. F. P. Die a. 19. Martii cum mane ægrotum infantem viſitarem, parentes narrant in præteritâ nocte eum in ſternutando ſanguinem per nares excreviſſe & totum infantis palatum cum labris deſtillare ſanguinem guttatim, imò cum infanti adſtarem, in ploratu ejus ex cantho dextri oculi externo, loco lachrymarum conſuetarum ſanguinem guttatim profluere ſentiebam cum obſtupeſcentiâ omnium adſtantium. Hinc ad acrimoniam humorum obtundendam & ad ebullitionem ſanguinis nimiam ſedandam priori pulveri præſcripto ſequens pulvis ut addatur conſultum duxi, ℞. Pulv. heri â me præſcript. & jam transmiſſ. ei que add Nitr. Antim. ℈ij. Cinnab. nativ. in gran. elect. ℈j. Laud opiat grj. M. S. uti antea Die 20. Martii in ploratu infantis, copioſe ſatis loco lacrimarum ſanguis ex oculis utriusque lateris guttatim profluxit & maculæ violaceæ non tantum majores factæ ſunt in cute, ſed & in majori copiâ eruperunt, adeo ut infantis cutis quaſi innumerabilibus violæ Martii floribus tincta appareret, & loco fœcum alvinarum ſanguis in magnâ ſatis copiâ per alvum ejectus eſt, hinc ut acrimoniam humorum in fibris inteſtinorum hærentem mitigarem, & ſalia corroſiva multis mucilaginoſis & ramoſis particulis obvolverem ſeq. clyſterem præſcripſi. ℞ Flor. verbaſci miij Coq c. lacte dulc. q. ſ. Col. ℔ß add. mucilag. Semin. cydon. ▽ burſ Paſtoris extr. ℥j. Sacch. Thom. ʒij. M. F. Enema qui ſcopis meis ſatisfecit, dum in minori copia ſanguis per alvum excretus fuit. Die 21. Martii rurſus noctu per alvum aliquid ſanguinis cum fecibus alvinis profluxit. Hinc iterari clyſterem juſſi. Die 23. Martii pulvis die 18. Martii præſcriptus iteratus eſt, & nihil

ſanguinis per nares, palatum, glandulas oculorum lacrymales & per alvum excretum fuit, ſed maculæ in cute violaceæ ſubſtiterunt. Die 24. Martii mane infantem viſitans, audio ab adſtantibus quòd infantis alvus obſtructa eſſet; & per totam noctem fere continuo ejulaſſet ob tormina ventris, in primo ſomno etiam aliquoties ſubſultaſſet, hinc ad præcavendam epilepſiam inſtantem, & ad acidum viſcidum in primis viis ſtabulans educendum, ſequens præſcripſi ℞. Pulv. epil. ſpecif. M. ℈j. Specif. ceph. D. M. ℈ß. ☉. fulm. grj. m. f. P. Divid. in 2. part æqual. S. Gelinde Eröff- und Sahnen-Befreyungs Pulver/ auf zwey mahl. Cum ab uſu unius pulveris, alvus nondum aperiretur intra quatuor horas conſilium dedi, ut alterum pulverem adhuc infanti exhiberent, & inde alvus bis cum levamine aperta fuit & remiſſione ejulatus & inſultuum in ſomno, Die 25. Martii cum indicia adeſſent futuræ epilepſiæ ex. gr. ſtrabiſmus, tremores & motus convulſivi in manibus &c. Sequens pulvis à me præſcriptus fuit. ℞. Pulv. epil. Spec. M. ʒj. Spec. Ceph. D. M. Ebor. ſ. igne ana ℈j. Cinab. nativ. in gran. elect. ℈ß. grv. Caſtor. grvj. Camphor. gr. iij. Laud op. gri. M. F. P. S. Kräfftiges Pulver wider das Jöchtie/ davon alle 4. Stunden 1. Meſſerſpitz voll â cujus uſu ſtrabiſmus cum aliis pravis ſymptomatibus remiſit. Aſt. 26. Martii ob tormina ventris urgentia & adſtrictam alvum mane ſequentem pulverem ut exhiberent ægroto infanti è re eſſe duxi. ℞. Pulv. epil. ſpecif. M. Spec. Ceph. D. M. ana grvij. ☉. Fulmin. grj. Ol. d. Carvi gtj. M. F. P. S. Eröff- und Schmertzen-Stillungs Pulver auf 1. mahl. A quo alvus ſemel tantum aperta fuit, torminibus ventris denuo ingruentibus, juſſi ut poſt meridem Clyſter ano infantis injiceretur ℞. Herb. chamom. vulg. mij. rom. mj. Sem. aniſ. aneth cumin. ana ʒij. inciſ. & contuſ. coq. c. ▽ ſimpl. q. ſ. Col. ℥iij. add. Terebinth. venet. ſolut. ʒij. Liq. C. C. ſuccin. ℈j. M. F. Enema d. c. inſtr. & appl. Poſt cujus injectionem alvus bis ſoluta fuit cum levamine, & ad diſcuſſionem flatuum juſſi; ut ſequenti Balſamo regio ventriculi & umbilici infantis inungeretur. ℞. Ol. N. M. expr. ʒiij. Ol. deſtill. Menth. Cumini. aurant. ana ℈ij. Balſ. de peru ʒj. M. S. Magenſtärck und Winde zertheilungs Salbe äuſſerlich zu gebrauchen. Die 27. & 29. Martii Clyſteris uſus repetitus fuit cum maximo levamine ægroti. Die 4. April. tandem maculæ in cute decreſcere inceperunt ſenſim, & Die 11. Maji plane evanuerunt, unde Die 12. Maji ut radicitus acidum viſcidum ex primis viis exturbaretur uſus fuit infans ſequenti pulv. ℞. Specif. ceph. D. M. ℈ß. ☉ Fulmin. grj. M. S. Lüfftungs Pulver auf 1. mahl & die 18. Maji ſeqq. ℞. limat. Chalyb.

finis.

finiſs. gr. iiij. Specif. Ceph. D. M. grvj. ⊙ Fulmin. grj. S. uti præcedens. Ubi Deo Benedicente optime convaluit, aſt die 29. Maji cum ob multorum dentium eruptionem epilepſia affligeretur acerbiſſimè, tandem evaneſcentibus viribus fatis ceſſit.

OBSERVATIO CLXX.

DN. DOCT. JOHANNIS HENRICI STARCKII.

De Calculo e veſica canis extracto.

ANno 1702. menſe Octobris Calculus ex veſicâ canis maſculi minimi 9. annorum ſæpe cum doloribus & vehementi ejulatu urinam reddentis, hic Regiomonti poſt mortem, extractus notabilis erat magnitudinis & ponderis tres fere uncias adæquantis, exactè ſcilicet ad ſtateram examinatus, æquabatur ℥ij. ʒx. ℈j. & grij. Subſtantia ejus dura ſatis & compacta erat, color autem ſpadiceus ſeu cineritio albus. Quoad externam figuram ovum gallinaceum magnum referebat, ovalis quippe ſ. elliptica forma ejus exiſtebat cum obtuſioribus ac rotundioribus angulis ſ. extremitatibus. Longitudo pollicis inſtar extenſa, latitudo autem duorum pollicum tranſverſorum erat, profunditas ſesqui pollicem transverſum æquabat.

Superficies ex minutis lapillis invicem compactis ac coadunatis conſtans; aſpera & inæqualis minusque lævigata, inſtar Cutis canis carchariæ ſ. potius rajæ, ex quâ manubria cultrorum confici ſolent, exiſtebat.

OBSERVAUTIO CLXXI.

DN. DOCT. JOHANNIS HENRICI STARCKII.

De Calculo veſicæ, cum Materiâ quâdam oſſeâ in Arteriâ Aortâ circa Iliacas, obſervato.

OBſervationem, quám hic ſiſto, Excell. Dn. D. Chriſtophorus Cun-

radus P. P. in Regiomontana Academia celeberrimus, hiſce verbis communicavit: B. Parens temperamenti ſanguinei & bilioſi ad ingraveſcentem uſque ſenectutem optimè ſanus, Anni 1691. die 2 Julii Febre malignâ ardenti corripitur, tantò quidem cum impetu, ut ipſô primô acceſſus febrilis momento, jam de vitâ ejus actum videretur, ope tamen divinâ & Medicorum auxilio, poſt aliquot ſeptimanas, ex ferali lectulo tandem emergenti, vix paucos per menſes continuâ frui ſanitate licuit, redeunte ſcilicet in ſequenti anno æſtu febrili, malignorum ſymptomatum ſtipata catervâ, in tertianam ac poſt in quartanam tandem degenerante, utraque ſæpius per 14. & plures dies intermittente, ſæpius quoque recurrente. Harum febrium inſultus ultrà triennium perpeſſus, tandem priſtinam recuperabat ſanitatem. Sed, ô miſera ſanitas, quam graviores mox interrumpunt affectus! animum enim delectandi, & amicum quendam Paſtorem inviſendi gratiâ, rus petentem, atrociſsimi ſtranguriæ cruciatus (nulla enim tunc temporis de calculo ſuſpicio) in viâ dilacerare cœperunt, ita ut nec per momentum ferè dolores remitterent, quibus tandem vulgaribus remediis ſedatis, ac B. Parente ad domeſticos Lares reverſo, novum Symptoma eum divexare cœpit; Quotidiè enim ferè, poſt prandium, cum Caſeum Hollandicum comediſſet, vomitu & doloribus lumbaribus, accedente nonnunquam levi febriculâ, affligebatur, qui dolores, (omnibus nec tunc ullam de calculô ſuſpicionem habentibus) pro Colicis æſtimabantur, mox enim poſt Spiritûs vini uſum remittebant. Tanti vero eum anno 1696. die 31. Januar. cùm amici cujusdam convivio intereſſet, infeſtare dolores circà pubem & radicem penis cepere, ut lectum petere, & ordinarii ſui Medici opem implorare coäctus fuerit, ſed iſtorum vehementiam, tantum abfuit, ut & nobiliſſimorum pharmacorum viribus frangi potuerit, ut potius per integram noctem majori ſæviret impetu, usque dum circà horas matutinas viginti ſex lapilli rotundi, duri, majores, minores, (maximus erat inſtar piſi majoris) unà cum urinâ excernerentur. Poſt hunc diem dolores calculoſi magis ingraveſcebant, ac, paucis quandoque conceſſis intermiſſionis diebus ſæpiſſimè recurrebant, non obſtante, quòd plurima ad refrænandum illorum impetum adhiberentur pharmaca, optimæ licèt notæ; Interim nec ſaburra ſabuloſa, nec limoſa, nec calculus ullus excludebatur, verùm particulæ quædam albicantes ac quaſi caſeoſæ nonnunquam in urinâ conſpicuæ erant. Antè ſex circiter menſes, priusquam diem obiret ſupremum, lapis unus figurâ & magnitudine lapidem olivæ repræſentans, iterum extrà veſicæ termi-

terminos relegabatur, ſine notabili tamen dolore. Tandem ruentis ſeculi anno ultimo, Julio imprimis & ſequentibus menſibus feralis morbus vehementiora quam unquam, quoniam ultima, in B. Parentem vibrare cepit tela, quibus, accedente totali appetitus abolitione, viribus idcirco indies deficientibus, & inſequente eſculentorum, potulentorum, ipſorummet medicamentorum poſt aſſumptionem, ac ultimis diebus, materiæ cujusdam nigricantis quoque vomitu, tandem oppreſſus, die 15. Sept. circa Meridiem æt. ſuæ anno 70, ultimum placidè exſpiravit halitum. (Notandum, quod per 14. dies nullus vel â Medico ſuo ordinario l. â me aut aliis pulſus, etiamſi accuratiſſimè inveſtigabatur, percipi potuerit.) Cadavere ejus horis pomeridianis ejusdem diei, in præſentiâ Dn. Doct. Lepneri, Profes. Primar. amicorum nonnullorum & binorum Chirurgiæ Magiſtrorum, cultrô Anatomicô reſerato, ſequentia notare licuit:

(1.) Corpus anteà ſucciplenum, ematiatum valdè apparebat, eratque abdomen ejus ita collapſum, ut medius venter ad altitudinem trium digitorum tranſverſorum promineret. Nihilominus:

(2.) Cute ſeparatâ, muſculos abdominis pinguedine ſatis adhuc dùm copioſâ & ad pollicis latitudinem craſſâ, circumveſtitos conſpicientibus.

(3.) Inteſtina quoque cum Meſenterio & omento multâ gaudebant pinguedine.

(4.) Ventriculus & inteſtina omnibus excrementis vacua erant, exceptâ paucâ quâdam materiâ viſcidâ & glutinoſâ inteſtinorum parietibus adhærente.

(5.) In ventriculi interiori tunicâ maculæ quædam nigræ viſui ſeſe offerebant, quas glandulas ventriculi gangrænâ affectas fuiſſe, & indè atram iſtam materiam paucos ante obitum dies per vomitum redditam, ſuam deduxiſſe geneſin, ſuſpicamur.

(6.) Hepatis ſubſtantia & magnitudo omnibus numeris erat perfecta.

(7.) Veſicula fellea admodum parva, omni deſtituebatur humore bilioſo, adimplebant verò coarctatam ejus cavitatem lapides tres molliores, magnitudine nucem avellanam circiter adæquantes, qui in aquam projecti, neutiquam fundum petunt, ſed contra lapidum naturam ſupernatant.

(8.) Lienis ſubſtantia optima, niſi quod ejus longitudo 5. digitorum latitudinem vix ſuperabat.

(9.) Renes tùm in eorum ſubſtantiâ, cum pelvi, ab omni ſaburrâ ſabuloſa

ſabuloſâ, lapillis ac purulentâ materiâ immunes & liberi obſervabantur.

(10.) Ejusdem conſtitutionis erant quoque uretheres, quorum nec cavitas præter naturalem adepta amplitudinem.

(11.) In veſicâ verò urinariâ deliteſcentem reperiebamus tot tantorumve atrocium dolorum autorem, ingentem ſcilicet & inſolitæ duritiei calculum, fundo veſicæ à latere ſiniſtro accretum, magnitudine ovum anſerinum adæquantem, & Uncias tres cum Drachmis quinque in ſe continentem, exterior ejus ambitus admodum aſper eſt.

(12.) In arteriâ magnâ ſive Aörtâ, infrà renes circa regionem muſculorum Pſoas, ubi dicta arteria in binos ſe propagat ramos Iliacos dictos, interiorem ejus tunicam materia quædam oſſibus ſimilis ultrà ſpithamæ longitudinem ambiebat; quæ ipſamet materia dictas etiam Iliacas, aliasve Aörtæ propagines vicinas circà harum oſtia obſidebat.

(13.) Cor B. Parenti erat magnum, validiſſimis donatum fibris, ac locupletatum adipe copioſo, nihilque ipſi aderat præternaturale, niſi quòd à motu ſuo ceſſare, & æternas agere ferias, cöactum ſit.

(14.) Pulmones itidem, ſi color ſaltem eorum pallidior excipiatur, parum â naturali conſtitutione recedebant.

(Regiomonto Auguſtam Vindelic. d. 21. Jan. Anno 1703. miſſæ.)

OBSERVATIO CLXXII.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GARLIEP.

De enormibus & funeſtis flatuum in corpore humano tragœdiis.

QUid flatus circa ſalutem ac vitam mortalium ſubruendam valeant, tragici, quos Experientia frequens ſuppeditat, eventus ſatis demonſtrant. His maxima pars morborum, & qvidem præcipuorum Humani generis tortorum ſuam debent immanitatem, quicquid Helmontius tr. de flatibus renitatur, quicquid & author epiſtolæ ad Celeberrimum D. Patinum, p. m. de Aortæ illius polypo ſcriptæ, quæ in Ephem. Naturæ Curioſorum Germaniæ dec. 3. ann. 1. in appendice habetur.

betur, dum flatus Jatricæ Moryæ aſylum appellat, oggannire videatur. Hypochondriaci certe mali ſtrictè ſumti, proximam & continentem cauſam flatus eſſe, in inteſtini tenuis, â termino jejuni ad Ilei exordium, circumflexu, ſub ſiniſtri lateris hypochondrio latente, contentos, illudque ipſum quod aliàs naturaliter conſtitutum, vix digitum mediocrem caperet, ad pugnorum duorum nonnunquam capacitatem utris turgidiſſimi inſtar diſtendentes, ſicque lienem, inſons illud utplurimum illius mali viſcus, induratum mentientes, nemo facilè negaverit, qui providâ ac ſolicitâ indagine, novacula anatomica viam præſtruente, oculis mecum propriis pluries uſurpavit, ac debitè examinaverit tumorem, illum externè tangenti ſemet offerentem, durum, quem vulgus Medicorum nonnullorum, duritie illa ferè ſaxea deceptorum atque præjudicio Anteceſſorum, ipſius quoque Principis Hippocratis, cui duri lienes hypochondriacis tribuuntur, præoccupatorum, pro lienis ſcirrho habet, ac pro ſplene indurato, mundo, qui amat decipi, venditat. Scorbuti quoque propriè ſic & ſtrictè dicti, derivatione â Belgico Scheurbuyck derivata, quod ventrem quaſi dilaceret, intimam eſſentiam â flatibus ex efferveſcentia humorum tam bilis quam ſucci pancreatici, in ſtatum præternaturalem & acrimoniam, ſive alcalinam ſive acidam nimiam degeneratorum ac in inteſtino concurrentium, inque ſe invicem vehementer agentium, vitioſa natis, inteſtina vehementer lancinantibus ac ad motum periſtalticum violentum ac quaſi convulſivum ſtimulantibus pendere, atque ſi omnem dolores inde oborti modum, uti ſæpius fieri aſſolet, exceſſerint, Colicas vehementes ſcorbuticas, convulſiones, paralyſes, imo necem ſepenumero ſubitaneam ac inopinam variis patrare modis, experientia quandoque lugubris dictat. Unum alterumve hujus rei exemplum ſatis tragicum hic addere haud importunum videtur.

Artis pharmaceuticæ in pharmacopolio Friderico - Vicino hujus Metropolis, hactenus cætera ſoſpes & incolumis diſcipulus, tyrocinio jam ferè abſoluto, intrita panis cum cereviſia melle condita calida ſatis frugaliter poſtquam cœnaverat, cubitum it, ac manè mortuus in lecto invenitur. Nulla tam inopina necis cauſa externè apparente, novaculæ anatomicæ, quo illa pateret, ſubjicitur. Abdomine aperto nil ſtatum morbidum indicans invenitur, niſi inteſtina univerſa flatibus immanè diſtenta, immenſe turgida, omento ſurſum ad colum ſubventriculo omnino retracto, mutata, mirè contorta, circumvoluta, complicata, confuſa ac extra naturalem ordinem ac ſitum penitus exturbata.

rem, ſymptomate præſertim inaudito calamitoſam, motû nimirum bata, aliàs ritè uti & reliqua omnia tam ſupremæ quam mediæ regionis viſcera nullâ notabili labe ullatenus affecta, nil niſi colicam immanem à flatibus ortam arguebant, ſicque tortores illos ſubitaneæ illius internecionis reos peragebant. Memini cum Lugduni Batavorum inter tyrocinia praxeos, præeunte Celeberrimo Practices Profeſſore Domino Franciſco de le Boë Sylvio noſocomium frequentarem, Cornelium quendam Lathene dictum, Hypochondriaco-Scorbuticum, qui innumerorum ſymptomatum de die ferrè in diem variantium, tuſſi præſertim moleſtiſſimâ ac contumaciſſimâ, cum hæmoptoës phthyſin præſagiente, præcordiorum anguſtiâ præſertim & cardialgiâ, tumore adhæc pedum, tandem & ſcroti aſcitem minitante, febri vagâ ſcorbuticâ, cum virium proſtratione haud levi &c. ſyndrome penè obrutus, variis pro re natâ ab 8va Maji ad trigeſimam uſque Junii Anni 1662. ordinatis ac propinatis remediis, cum aliquam, remittentibus plerisque ſymtomatis, ſpem reconvaleſcentiæ feciſſet, adeò, ut brevi noſocomio valedicturus videretur, Clariſſimo Domino Sylvio Hagam Comitum, ut Generoſo Domino de Sulichom febri laboranti aſſiſteret, evocato, inibique unum alterumque diem morante, tandemque reduce, nos ejus ſectatares noſocomium cum illo reviſentes, præter omnem ſpem & opinionem iſthunc mortuum, Ejusque faciei medietatem lateris ſiniſtri, ab oculo ac naſo ad aurem uſque ac collum totam ſphacelatam, æthiope nigriorem offendiſse, cumque hiſtoriam inopini illiusmodi lethi ſciſcitaremur, hæmorrhagiam dimidiæ circiter horæ continuam vitæ illius filum abrupiſſe à præſentibus illius tragœdiæ ſpectatoribus docemur. Deceſserat paulo ante noſtrum ad noſocomium reditum præter prædictum hydropicus; verùm cum plura hujusmodi ſubjecta inquiſitioni anatomicæ hactenus dicata fuiſſent, maluit Dominus Anteceſſor in cauſam hujus hæmorrhagiæ truculentæ inquirere, quare in theatrum anatomicum Noſocomii privatum transportatus fuit. Aperto cadavere ac remotis abdominis integumentis Hepar ſe primum cum Ventriculo obtulit, uterque innumeris vaſculis, funiculorum quaſi inſtar vitreorum, pellucidorum, ſanguine vacuorum, illiusque loco flatibus diſtentorum ſuperficiem tegentibus quaſi conſitus. Pergendo omentum, meſenterium, inteſtina illorumque tunicæ, ac reliqua abdominis contenta canaliculis ejusmodi tecta, imo vaſa omnia reliqua tam majora quàm minora cruore omni viduata prorſus ac flatibus fœta. Idem quoque in cavitate thoracis, ejusque viſcerum pulmonum, mediaſtini, pericardii,

Cor-

Cordis eorumque vaſis, tam parenchyma ſubeuntibus quam ſuperficiem tunicarum ac membranarum lambentibus ſtatus. Imo in ipſis cordis ventriculis & vaſis, præter polypum ſatis grandem albicantem vix gutta ſanguinis, vaſa verò omnia arteriæ, venæ, lymphatica univerſa flatibus turgida, argumento ſatis liquido flatus hujus tragoediæ immanis præcipuos fuiſſe actores truculentos.

Præterea memoriam ſubit calamitoſum, quod Gedani cùm Practicum illic Medicinæ agerem, contigit, anno ſeculi præcedentis ſexageſimo circiter quarto exemplum. Civis & mercator urbis dictæ mediocris quidem conditionis & Fortunæ; Vir alias honeſtus & honoratus, dum negotiorum gratiâ in atrio Aulæ, quam ab Arturo Daniæ ſive Rege ſive Principe Regio extructam, Mercurii ſacris ſeu Mercaturæ dicatam ferunt, unde ab illius nomine Artus Hoff linguâ audit vernaculâ homines inter ſui generis aliquamdiu verſatur, â flatu vehementi admodum urgetur, adeò ut converſationi invitus valedicere domumque properare adactus, vix medium plateæ citato emenſus gradu, cum vim ejus & violentiam diutius tolerare nullatenus poſſet, in ædem alienam ſecedere, ac præfatâ ab hoſpite in veſtibulo ſibi obviâ, verecundè veniâ, habenas ſphincteris, hactenus ægerrimè ſtrictas, laxare tandem nolens volens cogeretur, unde tam immenſus ventris evaſit crepitus, qui quadrantis fere horæ ſpatio durans, ante non ceſſavit, quam cum ſpiritu illo foetido vitam quoque ſimul efflaret.

OBSERVATIO CLXXIII.

DN. DOCT. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Motuum Convulſivorum univerſalium raro & notabili exemplo.

NObiliſſimæ familiæ ê Patritiorum Gedanenſium genere filiola ſeptem circiter aut octo annos nata, Parentibus in prædio quatuor milliaribus ab urbe diſſito ſatis ſplendidè degentibus, cùm autumnali tempore, aëre frigido ac humido, cæciâ inſuper horridè ſatis flante, in atrio paulò diutius non ſatis velato capite commorata diſcuriſſet, paulo poſt in febrem incidit catharralem continuam ſatis gra-

convulſivo non ſolum omnium membrorum aut muſculorum ſed ipſarum quoque fibrarum ferè catholico, adeò ut non tantum partes organicæ motui voluntario obnoxiæ, & ad motum diſpoſitæ, ſed & ad eundem prorſus inhabiles, illarumq; ipſæ quoque fibræ indeſinenter motu involuntario præternaturali & irregulari ſurſum deorſum, horſum rurſum, prorſum convellerentur frons ejusque muſculi, oculi eorumque palpebræ, tam albugo quam pupilla, tam cilia quàm ſupercilia, naſus, ejusque tam mucro quam alæ narium, genæ utrinque & aures earumque tam lobuli quam pinnæ, labia cum maxillis, lingua ipſa ita ut ad vocem articulatam formandam inſtabilis perpetuo, & involuntario tumultuarioque motu circumageretur nunc protruderetur nunc retraheretur, muſculi cervicis, colli, thoracis, brachia, manus, digiti, paucis, nullum prorſus in toto corporis ambitu membrum erat, quod perpetuo motu convulſivo non torqueretur, idque quod ſanè mirandum, ſine inſigni patientis tenellæ querimoniâ, de nimiâ moleſtiâ aut notabili gravi dolore, non tamen ſine omni virium jactura. Unde parentes opulenti, de filiæ dilectæ vita admodum ſoliciti Carpento culcitris & pulvinaribus optimè inſtructo impoſitam, Gedanum, quò ſanitatis ejus & curæ ratio haberi poſſet accuratior, transportarunt, atque convocatis præcipuis illius urbis acceleberrimis Medicis curam illius committunt; Nihil ibi prætermiſſum, quod quacunque ratione quicquam ad illius reſtitutionem contribuere poſſe viſum, ſed omnia incaſſum, octiduum fortè transierat, ac ne gry quidem omni ſolicitudine ac exquiſitiſſimis remediis profectum, adeò ut ſupra omnia remedia malum deque ægræ reconvaleſcentia & vita conclamatum eſſe, τὸ θεῖον Hippocratis accuſantes aut incantamenti quid illi ſubeſſe cenſerent. Tandem Parentes filiolæ Chariſſimæ jacturam, ut apparebat inevitabilem, ægerrimè ferentes, anum quandam Empiricam famoſam accerſunt, quæ ſolo aliquandiu propinato decocto amariſſimo, (Colocynthidem meram dixiſſes, baſis certe procul dubio, aut præcipuum medicamenti ingrediens hæc fuit) vehementiſſimè purgante, à motibus illis convulſivis liberabit, ac ſtatui pacatiori non tamen integræ ſanitati reſtituit; Valetudinaria enim ac Cachectica pene toto vitæ tempore reliquo fuit, donec 23. circiter ætatis anno Comitiali, quantum recordor, morbo occubuit.

OBSERVATIO CLXXIV.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Hyſtericæ paſſionis admirandis ſymptomatis.

VIrgo viginti præter propter annorum orphana Materteræ ſuæ viduæ Honeſtæ cohabitans, chloroſi ac cachexiæ ob menſium defectum aliquandiu obnoxia, dum eidem cognatæ ſuæ in complicandis linteaminibus recens lotis ac ſiccatis occupatæ aſtat & auxiliatur, edito cum ingenti clamore cachinno perculſam pavore materteram ad intuendum ſe excitat, ſimulque trochi inſtar velocisſimè alterutri inſiſtens pedi diu circumgyrata tandem in tergum ſupina concidit, moxque flumen quaſi aliquod ſanguinis ex ore confertim erumpens, faciem ejus totam, collum ac pectus inundat, quo â matertera atrociter hoc horrendo phænomeno conſternatâ abſterſo, aſperſis aquis quibusdam corroborantibus excitata ſibi tandem redditur, ac ad laborem hactenus derelictum, valetudinaria tamen poſthac ac variis aliis affectibus hyſtericis vexata, revertitur Anno circiter 1663.

(*Berolino Auguſtam Vind. di* 21. *Mart.* 1703. *miſſæ.*)

OBSERVATIO CLXXV.

Dn. D. JOHANNIS WILHELMI ROMBERGII.

De Fractura oſſis humeri rara.

INter cæteros milites in obſidione Landavienſi ſauciatos raram fracturam paſſus eſt quidam, ex Legione Comitis de Lübek, cujus os humeri tribus digitis transverſis ab ipſius capite paulo ſupra inſertionem muſculi deltoidis, ab ictu fragmenti pyroboli majoris diſrupti, per transverſum diffractum erat, cum ingenti contuſione, dolore, motu, impotentiâ, incurvatione membri & aliis ſymptomatibus, absque tamen vulnere. Inſtituta itaque fuit legitima deligatio ſpleniis ferulisque

firmata, quibus poſt aliquot ſeptimanas remotis, nullum dolorem ſentiebat æger, nulla aderat membri inæqualitas, aut cutis externæ color ſuſpectus, aut aliud fracturæ indicium externum, præter motus impotentia, quæ dum humerum attollere volebat, adhucdum reſtabat: Cum verò in calli generationem inveſtigaremus, primo attactu nonſolum nullus apparuit, ſed & manu membro transverſim impoſitâ, illud in quamcunque partem circa dictum fracturæ locum absque omni ſtrepitu vel moleſtia blandè & facile inflecti poterat, extremitatibus oſſis fracti nondum firmatis, ſed cartilagine ſuperinductis & munitis, ita ut naturam novam articulationem ex dicta fractura efformaſſe dixeris.

(Manhemio Auguſtam Vind. d. 28. Aprilis An. 1703. miſſa.)

OBSERVATIO CLXXVI.

Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De Spina ventoſa opido rara, cum inſigni oſſis femoris dextri fractura, ejusdemque notabili fragmine per abſceſſum ſeparato.

HOminem ab ortu totum morboſum eſſe, uti Hippocrates ex fide experientiæ ſcripſit, ita caſus nunc recenſendus confirmat: Puer quiſpiam parentibus natus ſcorbuto acido multum corruptis, ab incunabilis dubia valetudine ſæpius conflictatus, ſcabie cumprimis moleſta ſubinde divexatus, nondum exacto ætatis ſexennio, Anno ſuprà milleſimum ſexcenteſimum octuageſimo ſecundo, noctu diem Lunæ Dominicæ ſecundæ Adventus proximum inſequente, cum ſcalam ad cubiculum ducentem aſcendere vellet, repente ſublata incedendi Facultate, dolorem inſignem in medio femoris dextri craſſiori ſenſit, ob quem per longum ſatis tempus in lecto decumbere coactus eſt, etiamſi præter intumeſcentiam totius femoris morbidam nulla inflammationis, aut coloris in cute exterius mutati ſigna apparerent. Poſt aliquot autem ſuperatas ſeptimanas Anno inſequente octuageſimo tertio in parte femoris interna prope genu, macula rubicunda magnitu-

gnitudinem monetæ ein Greſch / Germanis dictæ adæquans emicuit, quâ per Chirurgi phlebotomum pertuſa paucæ emanaverunt cruoris guttulæ, ſed temporis ſucceſſu notabilis puris copia inde effluxit. Atque interea æger pedem afflictum ſpaſmo detentum extendere haud poterat, extremis nihilominus pedis digitis inniti conabatur, dumque vacillantem greſſum ita tentabat, aliquando ſubſidens in terram ex corporis facta concuſſione novos patiebatur dolores, Chirurgus autem in ſubſidium vocatus, os femoris in medio Καυληδὸν per modum caulis effractum deprehendebat, cujus conſolidationem uberior puris proventus remorabatur, adeoque æger ultra annum maximis cum dolorum cruciatibus in lecto decumbere cogebatur; Anno octuageſimo quarto menſe Aprilis baculo ſuffultus, ægrè admodum aliquot greſſus perficere valebat, dumque Chirurgus oſſi fracto conſolidando, & puris ampliori affluxui per faſcias circumductas excludendo intentus erat, & ſub poplite duo triave erumpebant ulcuſcula, per quæ oſſis ſpina ventoſa eroſi ſquamulæ abſcedebant: Anno nonageſimo ſexto amplior ſquama ſola exitum per unum illorum ulcuſculorum habuit, hocque facto ſingula paulatim occludi cœperunt, ſed mox in illorum vicem aliud in medio femoris & ſuprà fracturam, cum lateralibus quibusdam prorupit, Anno nonageſimo ſeptimo itaque demum per remedia interna Curatio expetebatur, quando Chirurgus ulcuſculum medium cum vicinis per inciſionem & cauſtica impoſita copulare & amplificare omni ope enitebatur, hinc apertura ſatis larga ſpecillum profunde penetrans admittebat. Anno hujus ſeculi primo æger iter Weiſſenburgam parabat, balneo medicato ibidem celebri uſurus, ſed irrito effectu, dolor ſiquidem intendebatur, id vero notabile erat, quòd poſt apertionem inſecuto aliquo temporis intervallo occluſio ejusdem ſpontanea evenerit, tuncque æger pedi morbido etiam aliquantisper inniti, nec tamen niſi cum quapiam difficultate incedere potuerit Menſe ejusdem anni ſextili, ſumto dolor recrudeſcebat incremento, & cutis eo loco quo inciſio antehac adornata erat, liveſcere incipiebat, mox rupta extremum oſſis fracti prominulum proferebat, pro hoc autem ulterius detegendo & ad extractionem faciliorem promtius arripiendo ipſe æger viam per novaculam pandere allaborabat, ſed arreptum idem ob firmiorem cum oſſe reſiduo nexum ſeſe divelli renuebat, donec XXVI. Novembris die poſt ſeparatam carnis ſpongioſæ circumcirca luxuriantis inſignem partem fragmentum oſſis carioſi talis, qualis hîc delineata cernitur

figuræ

figuræ & magnitudinis exemptum fuerit. Ab illo tempore abſceſſus foramen ſuaſponte claudi cœpit, ita tamen ut per intervalla modo longiora modo breviora ſaniei parum inde emanaverit; inpræſentiarum autem vix tantillum lymphæ ſanioſæ amplius extillat, idemq́ mox in cruſtam concreſcit, quod autem miraculo proximum eſt, Juvenis pius & probus ob ſolertiam & eruditionem bonis omnibus charus & amatus, commode obambulare & aliquot milliarium iter pedibus exigere, idque commode ſatis valet, nec femoris oſſi relicto quicquam de longitudine decedit, quin potius hæc accrevit, ita ut pedem dextrum ſiniſtro longiorem metiri liceat. In propoſito autem caſu ſicuti humorum acrium acidorum erodentium in oſſibus depaſcendis virulentia, tanquam præcipua ſpinæ ventoſæ cauſa evidens eſt, ita conſolidationis beneficium callo loco medullæ ſubnato oſſeam ſoliditatem ferme adepto, & extrema oſſis fracti (poſt fragmentum ſeparatum) denuo quaſi ferruminanti imputandum videtur, talem namque ſuccreſcere olim Patavii in Noſocomio D. Franciſci majoris obſervavi, ubi in adoleſcente oſſis tibiæ carioſi fruſto, mediante admoto cauterio actuali ut diſſiliret, exemto, medullæ locum centralia callum oſſeſcentem occupaſſe annotavi.

Explicatio

Fig. XXVIII.

A. Fragmentum oſſis femoris ſpina Ventoſa corrupti, in ſua magnitudine & figura delineatum.
B. C. D. E. Extrema ejusdem acuta & aſpera.
F. G. Lamellæ oſſeæ diſtinctæ conſpiciendæ.

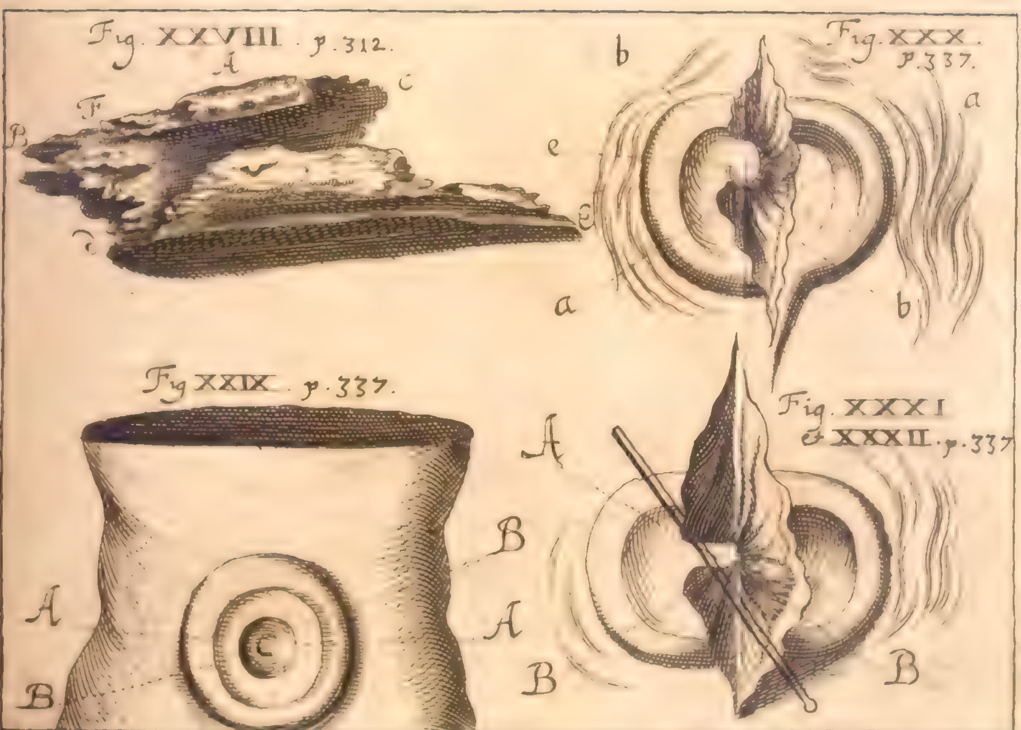
OBSERVATIO CLXXVII.

Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De Aqua pericardii in Bove habita.

PEricardium ſive cordis capſulam ex duplicis membranæ complexu efformari, harumque extimæ ſuperficiem convexam pinguedine hinc inde perfuſam, & fibris inæqualiter hinc inde prominulis, tute-

læ

Fig. XXVIII. p. 312.
A
C
F
B
e
D
E
Fig. XXX.
p. 337.
b
a
e
a
b
Fig XXIX. p. 337.
A
B
A
A
C
B
B
Fig. XXXI
& XXXII. p. 337
A
B

læ gratia robuſtis concavam fibris magis albicantibus & rectis intertextam, interiorem autem alteram tunicam, quâ parte cor reſpicit, admodum lævem, & factâ cum digito ſubjecto preſſione per plurima minuta foraminula quibus interna ſuperficies ad inſtar foliorum hyperici vulgaris pervia eſt, ſeri limpidi guttulas plorare, utrique autem aſpredines quaspiam glanduloſas ſive corpuſcula minima glanduloſa ſphærica intercedere compertum hodie habetur, & idcircò Anatomici moderni ſcaturiginem aquæ pericardii à dictis glandulis repetunt, & internæ tunicæ foraminula pro vaſorum excretoriorum oſtiolis reputanda eſſe ceſſent; perſuaſi, naturaliter intra pericardii ambitum aquam in majori vel minori vel mediocri copiâ, ad fibras cordis extimas blanda ſua alluviè flexiles ſervandas, & adverſus rigiditatem à reſiccatione alioquin metuendam defendendas præſtò eſſe. Nec verò deſunt Autores, contendentes ſerum illud lymphaticum in ſtatu ſecundum naturam haudquaquam reperiri, ſed ſub lentâ morte à ſanguine ſtagnante, aut ad minimum in commeatu ſuo liberiori aliquantum intercepto illuc ſaltem ſecerni. Ut igitur hac de re certior fierem, cum Anno ſuperiori ſupra milleſimum ſeptingenteſimum primo Sereniſſimum ac Celſiſſimum Dominum Dn. GEORGIUM FRIDERICUM Marchionem Onoldo-Brandenburgicum, Sacræ Cæſareæ Majeſtatis Campi Mareſcallum locum tenentem Dominum ac Principem meum Clementiſſimum ad Caſtra Imperialia Chiarenſia ſequi juſſus eſſem, ibidem autem & poſtea in itinere ad hybernacula ſuſcepto ſæpius mactationi boum adeſſe, atque extiſpicinam inſtituere licuerit, bovis juvenis habitus ſani & εὐσάρκȣ vix trucidati thoracem illico aperiri curavi, moxque diſſecto pericardio inquiſivi, num aqua ibidem adſit nec ne & ecce inveni illam in notabili quantitate limpidiſſimam, ſapore leniter Salſo imprægnatam: Vaſa pulmonum lymphatica argenteo nitore reſplendeſcebant, cordis ventriculi & auriculæ cum vaſis pulmonalibus integram & illibatam monſtrabant conformationem, ut adeo ex hacce obſervatione pateat, aquam intra cordis capſulam colligi, ubi ſanguinis circulus minus interruptus aut ejusdem Euripus interceptus fuerat.

OBSERVATIO CLXXIIX.
DN. D. JOHANNIS MAURICII HOFF-MANNI.
De Anevriſmatis felici à ſe curatione.

BAlneator cum in urbe N. Perilluſtri & Generoſiſſimæ cuidam Baroniſſæ mediante phlebotomo venam medianam ſecare juberetur, eandem non ſolum violenter pertudit, ſed & vaſculum arterioſum ſubjectum læſit, unde ſanguis celerrimo cum impetu erumpens difficulter medicamentis ſtypticis, moneta argentea impoſita, & arctiori adhibita deligatione coërcere potuit. Succeſſit nihilominus poſt triduum vulnuſculi venoſi conſolidatio, brachium autem per interiorem ambitum univerſum ſuggillatione correptum apparuit, dehinc circa locum Venæſectionis improvidè adminiſtratæ incepit eminere tumor nonnihil liveſcens mollis & laxus, digitorum compreſſioni majori ex parte cedens, ſed mox recurrens, qui tamen incremento poſtea ſumto durus evaſit, pulſum autem cordis æmulum ad contactum notabilem exhibuit, ut adeò anevriſma juxta Cl. Nuckium in Experimentis Chirurgicis, Experiment. XXIX. Spurium dicendum adeſſe patuerit, ex arterioſo ſiquidem vaſculo ſolutionem continui paſſo, ſanguis inter partes muſculoſas & ſubcutaneas effuſus tumorem illum viſibilem peperit. De majori igitur Perilluſtris Matrona ſibi haud immeritò metuens periculo, opem meam anxiè imploravit, quapropter emplaſtrum ſtyptico-travmaticum quolibet quatriduo renovandum ſuprà corium figura & magnitudine tumori æquale extendi, anevriſmati applicari, ſupra illud verò lanniam plumbeam imponi, ac faſcia longiori decenter circumducta ſingula firmari præcepi; cumque ſuggillatio poſt illitum ſpiritum matricalem jamdum evanuiſſet, anevriſmatis tumor depreſſus ſubſedit, callo relicto duriori, nullum tamen motus libertati obſtaculum ponente. Emplaſtri compoſitio erat ſequens:

℞ Emplaſtri diapalma ℥ij.
Pulv. Maſtichis
Roſar rubr.
Myrtill.

Rad.

Rad. Symphyti ana ℥j.
Vitrioli albi ℈ij.
M. cum ſ. q. Ol. roſac. & Ceræ
F. Magdaleon.
D. S.
Beſonder heilſam/ zuſammziehendes Pflaſter.

(*Miſſæ Altdorffio Norimbergam 4. Menſis Maji 1703.*)

OBSERVATIO CLXXIX.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI APINI.

De Abſceſſu Tunicæ Inteſtinalis glanduloſæ.

VIr annorum quadraginta novem, temperamenti ſanguineo-Cholerici, caſtra à prima juventute ſecutus, & Locumtenentis officio functus in turma Equitum Cataphractorum, ſanus alias & incolumis, laborum tolerans, ſine dubio ob mutatum vitæ genus, quod olim in Hungaria, Raſcia, Danubii Rhenique tractibus fuit occupatiſſimum, tum temporis autem, feriante Bellona, deſidioſum erat & ignavum, accedente etiam victu crudiore & viliore, paulatim cœpit floridum faciei colorem amittere, oculoſque cavos ac trucem oſtendere vultum, qui mihi juxta ac aliis ſuſpectus erat. Sed ut robore naturæ pollebat, ita nil opis flagitavit, donec d. 5. Februar. 1699. rigore vehementiſſimo & omnimoda virium proſtratione corripitur, ita ut d. 6. ſummo mane vocatus, valde debilem & velut à ſe ipſo mutatum deprehenderim. Non ambigebam ex prægreſſo rigore & ſubſequente caloris intenſiore gradu, febre acuta continua laborare ægrum Igitur ex Methodo mihi familiari ſeq. præſcripſi Mixturam.

℞. Aq. fl. ſambuc. cort. antifebr. n. ana ℥ß. aceti theriac. ℨij. Extr. antifebr. n. ℈j. Theæ bezoar. ℨj. Sir. d. cort. citr ℥ß.

Hinc ſudor erupit, quamvis non ſine anxietate, & peracto ſudore levia quædam intercurrebant animi deliquia, cujus gratia ſeq. Epithemate ad pulſus & tempora fuimus uſi.

℞ Spir. Vin. camphor. aceti rutac. aq. carbunc. ana ℥j. Jactabat etiam ob caloris vehementiam hinc inde corpus & haud raro per axillam dextram puncturas acutiſſimas tranſire ſentiebat, ut univerſum cor-

pus veluti terrore aut Epileptico inſultu comprehenſum elevaretur in altum, hincque facile colligerem, occultum quid ſubeſſe.

Conſumta horis antemeridianis Mixtura Antifebrili, in eundem ſcopum pillulæ ſeqq. præſcriptæ. ℞. Extr. antifebr. ℥ß. camphor. ℈ß. c. ſ q. Extr. Myrrh. f. pil numero XL. D. S. Alle 4. Stunden 5. Stück zu nehmen.

Hinc tamen ex voto ceu alias ſolent, æger haud ſudavit, alvus vero bis ſolvitur, quæ qualis fuerit, nemo obſervavit. A meridie igitur hora tertia, cum ſudor non ſatis reſponderet, dedi ℈j. Salis cujusdam Antimonialis bezoardici, utpote quo difficiles adſudandum plerumque, ſoleo εὖ διαπνεομένυς reddere. Nec eventus fefellit, ſudavit enim εὐφόρως. Hora nona nocturna juſſi deinceps binas aſſumere pilulas è jam memoratis, quæ ſine operoſo regimine facilem moverunt ſudorem. Referebant adſtantes quoque d. 7. Febr. vomitum circa medium noctis incidiſſe, & de nocte bis vel ter alvum fuiſſe ſolutam. Hoc ipſo verò mane multo melius habebat æger, pulſum oſtendens vegetiorem cum habitu & vultu pleniore ac rubicundo. Hora ſeptima matutina pilulæ binæ iterum præbentur, unde jam, ſoluta ſemel habitus externi ſtrictura & æqualiter circulante Maſſa Humorali, largiter ſudavit. Interim bene ſpirabat, dolorem neque ventris neque pectoris querebatur, nulla tuſſi vexabatur, & tamen cœpit poſt levem ſcreatum ſputum viſcidum cruore tinctum, lateritium revera, exſpuere ac rejicere ſine laborióſa commotione, ſine ulla tuſſi, qua ſi ſponte ſua veluti per ebullitiônem in os redundaret & aſſurgeret. Vomicam proin alicubi in pectore ruptam non dubitavi, & proin pectoralia Antifebrilibus remiſcui ſeq. in modum.

℞. Aq. cort. antifebr. n. Cherefol. ana ℥ij. Extr. antifebr. gr. X. balſ. Sulph anif. gtt. ij. Sir. fl. pap. errat ℥ij laud. cydon. gr. ß. M.

Hujus Mixturæ dimidium hora nona nocturna dedimus, reſervantes reliquum in craſtini auroram. Nox ſuperioribus quietior. D. 18. qq. æger, quam alias, pacatior, jamque ad ſudorem perfacilis, multum adhuc ſpuens viſcoſi phlegmatici ſanguine tincti. Mixtura conſumta pilulæ pectorales & ſimul Antipyreticæ ſeqq. præſcriptæ.

℞ Succ. Liquir. depur. Extr. antifebr. n. ana ℥ß. laud. cydon. gr. j. c. ſ. q. Eſſ. antifebr. F. pil. num. LX. D. S. Alle 6. Stund 10. zu nehmen.

Sub veſperam etiam Mixturam pectoralem reſolventem talem ordinavimus.

℞. Aq. Veron. ſcabioſ. an. ℥ij. cinam. aceti deſtillat. an. ℥ß. ſangu. hircin.

pp.

Fig XL. pag. 216.

Fig. XLI

pp. Ocul. Cancror. ppt. ana ℈ij. Sir. fl. pap. errat. ℥ß. D. S. alle Stund ein Löffel voll zu nehmen.

Hæc eo ſumebantur ſucceſſu, ut cum phlegmate ſanguinolento nunc etiam pus rejiceretur. Potus ordinarius erat ex ſpecibus pector al. Herb. Chærefol. fl. papav. errat. & rad lapp. major. D. 9. continuetur expectoratio mixti cum pure cruenti ſputi incredibili copia, paulatimque tuſſis nunc accedit & ingraveſcit, quaſi ex profundo majori conatu exantlanda eſſet ſputi materia. Pergitur in iisdem. Nox autem valde inquieta ob tuſſim perpetuo urgentem, cujus irrequieta ſolicitatione d. 10. mane particula quædam membranacea ſputo rejecta, aquæ, cui injiciebatur, innatans. Omnia hæc Vomicam & abſceſſum intra pulmones loquebantur. Secus tamen fuiſſe eventus docuit. Cum enim alvus ultimo hoc triduo obſtructa eſſet, & æger tenſionem quandam in abdomine perciperet, clyſter ex meris emollientibus injectus. Unde aluo ſoluta, pus ſtatim & ſanguis, ſeu materia, illi, quæ ἄνω rejiciebatur, ſimilis conſpiciebatur. Sequuntur paulo poſt tormina & iterata alui ſulutio, quam cum d. 11. mane inſpiceram, inter excrementa integros tunicas inteſtinales conſpicari ſibi videbantur, ad quod ſpectaculum ego vocatus, ſanctiſſime affirmare poſſum, integras tunicas inteſtinales, tubuloſa forma exactiſſime præditas. Hiſce meis manibus me tractaſſe, & ſuper baculum teretem expanſas adſtantibus & ad rei novitatem concurrentibus vicinis monſtraſſe. Erant autem utraque fine laceræ, pure & ſanguine conſperſæ, alicubi etiam punctulis rubicundis notatæ, quaſi acu factis foraminulis, longitudinis diverſæ, ita ut portio quædam ſpithamæ longitudinem æquaret. Accuratiore inſpectione adhibita, patuit fuiſſe fruſta tunicæ interioris glanduloſæ quam vulgo periſtroma villoſum dicunt, & Malpighius ex glandularum nerveæ tunicæ tanquam baſi inſiſtentium ductibus piloſis excretoriis componi aſſerit, Ruyſchius vero in Epiſtola Problematica XI. oſtendit, nihil aliud eſſe, quam vaſorum ſanguiferorum extremos molliores finus & faſciculos, inſtar penicillorum detritorum concipiendos, ſecluſo ſanguine mucidiorem ſaltem lympham & pituitam inteſtinalem transmittentes. Manifeſte enim rugæ illæ ac plicæ, in tunica interiore alias notabiles, conſpiciendæ erant. Clariſſime igitur intelleximus, laborare ægrum abſceſſu tunicæ inteſtinalis glanduloſæ, quare curationem dubia licet eventus exſpectatione ſpemque motumque inter vulneraris ſimul in auxilium vocatis continuavimus, & primum pro febre penitus

evincenda ac putredine arcenda præſcripſi denuo ʒß. Extr. antifebrilis, hoc addito præcepto, ut quinas mane ac veſperi pilulas acciperet, deinde proſcopo vulnerario ſeq ſpecies in juſculo caponum partitis vicibus decoquendas.

℞. Herb. Chærefol. fl. Verbaſc. Hyperic. ana Mj. roſar. r. Mß. lign. ſaſſafras ſantal. fl. ſem. plantag. ana ʒij. Conciſ. D. ad Ch.

Sitim ſolabatur ſeq. Julapium. ℞. aqu. Veronic ſcabioſ card. bened, an. ℥ij. Tinct. fl. papav. err. ℥j. Conſ. alck. compl. ʒj. ſir. fl. pap. err. ℥ß. M.

Dum hæc aguntur, æger, quod mirum, nunquam animo linquitur, libere ſpirat, nihil fere vel parum amplius per ſuperiora ſputi cruenti rejicit, nullam circa præcordia anxietatem paſſus, animoque conſtanti & imperterrito præditus, ſuos ſolatio erigebat, pulſu etiam plus quam ante valens. Febris in horas remiſſior. Nox etiam præter opinionem quieta trahitur, utut alvus ſemel iterumque ſolveretur cruenta illa & purulenta ſine tamen tunicaceis excretis.

D. 12. itaque evidens convaleſcentiæ ſpes emicat. Continuata eadem usque ad 14. Februar. quo tempore alvus bis terue intra Nychtemerum ſoluta cum pure & ſanguine intermixtis. Hinc d. 15. ad abſterſionem & mundificationem tale præſcripſimus. ℞. Ol. amygd. dulc. Sir. dialth. ana. ℥j. ſperm. ceti. ʒj. balſ. Sulph. aniſ. ℈ß. M. D. S. Heilbalſam alle 6. Stund 1. Löffel voll zu nehmen. Conveniens etiam videbatur ſeq. Emulſio, unguinoſa ſua dulcedine inteſtina abſterſura ac delibatura.

℞. Amygd. dulc. ℥ß. ſem. 4. Frid. maj. papav. alb. ana ʒj. c. ſ. q. aq. fl. acac. & veron. f. Emulſ. add. Sacch. perl. ℈ij. aq. cinam. ſpir. ℥ß. M.

Horum uſu vidimus nihil amplius cruoris oſtendiſſe excrementa, quamvis alvus valde lubrica eſſet ob uſurpata ſine dubio Oleoſa.

D. 16 Igitur cum obſervaremus juſculum cum voluptate comeſtum, dicto citius, nihil pene mutatum fuiſſe redditum alvo, ad lientericũ fluxum iſtum compeſcentum, ſequentes pilulas præſcripſimus.

℞. Extr. tormentill. theriac. cœleſt. ana ℈ß. c. ſ. q. Eſſ. Traum. Wed. f. pil. n. XX. D. ad pyx. p. nuc. m. conſperſ. S. ſtillende Pillen/ alle 6. Stund 2. Stuck zu nehmen.

Hinc per diem non niſi bis alvus depoſita eaque incruenta, ſimul vero mane ac vepperi cochlear unum prædicti balſami ſumitur. D. 17. & 18. alvus moderate fluit, appetitusque paulatim reſurgit. Conſumto balſamo cœpit d. 18. in juſculo vulnerario ſumere cochlear axungiæ canis junioris caſtrati, qua valde delectabatur. Pilulis vero ſuperioribus tales ſubſtitutæ. ℞. Extr.

℞. Extr. torment. Liquir. tereb. coct. ana ℈j. c. ſ. q. balſ. perv. f. pil. num. LX. D. S. Balſamiſche Pillen / Früh und Abends 5. Stuck zu nehmen.

Harum uſu nondum abſoluto conſtitit Lientericus alvi fluxus, & æger cum viribus appetitum recepit d. 1. Martii jam dum in publicum prodiens, & ſub cura noſtra à primo morbi inſultu non niſi 19. diebus verſatus.

SCHOLIUM.

POſſent ad hanc obſervationem multa utiliſſima notari tam phyſioquam pathologica. E. g. Qui factum, quod ablata tunica interiore glanduloſa inteſtinorum nihilominus mors non ſupervenerit, cum tamen caruncularum ſaltem excretionem in Dyſenteria lethalem pronunciaverit Hippocrates 4. Aphor. 26. ubi quæſtioni ſatisfieri poſſe credimus, diſtinguendo inter exulcerationem inteſtinorum benignam & malignam, qualis ultima plerumque accuſanda venit in Dyſenteria. Noſtra in præſenti caſu benigna fuit, orta occaſione abſceſſus genuini, qui fere ordinarie periculo carent. Item qua de cauſa ruptus intra inteſtina abſceſſus cœperit ſe evacuare per excretionem anotericam, ſuperato valvulæ quæ in Coli principio eſt, robore, & occaſione demum Clyſteris ad inferiorem portam appulerit, quod factum putamus ex inverſo motu periſtaltico, occaſione repentinæ conſternationis in ipſo principio vitali ex rupto intra inteſtina abſceſſu, Ruptiones enim hujusmodi introſum factas difficillima conſequuntur ſymtomata, uti jam olim notavit Hippocrates 7. Aph. 8. Ἐπὶ φύματος ἔσω ῥήξιος ἔκλυσις καὶ ἔμετος καὶ λειποψυχίη γίγνεται. Ex ſola ſcilicet principii vitalis perturbatione omnes illæ turbæ. Hæc aliaque miſſa nunc facimus, in veram potius abſceſſus hujus inteſtinalis cauſam inquirentes. Circa quam inveſtigationem notandum, hunc ægrum, antehac valetudine inculpata gaudentem, diverſis vicibus præſertim in Hungaria & Rheni Nicarique oris ob diætam vinoſam Hæmorrhoides externas fluentes ſenſiſſe, quemadmodum mihi in hæc alia multo poſt inquirenti, faſſus eſt æger. Unde poſtquam legi, quæ Excellentiſſimus Georg Erneſt. Stahlius in Diſſert. de Motu ſanguinis Hæmorrhoidali rationi ſane & experientiæ conformiter ſcripſit, non dubitavi, à reſtagnante ſanguine Hæmorrhoidali intra tunicas inteſtinales, intimam ac mediam, parvos abſceſſus fuiſſe obortos, & ab his ſenſim tunicam intimam à proxima media

media muſculoſa fuiſſe ſeparatam, prout in variolis ipſa interdum cutis à ſubjectis reliquis corporis integumentis ſecedit, propter ſaniem ſubtus latentem & fibrillarum intermdiarum nexum ſolventem. Vixit ab illo tempore æger perbellè, niſi quod æſtate ſubſequente ſemel iterumque Colicos dolores fuit paſſus, qui nihil erant niſi conatus Hæmorrhoidales intentati. Ex quo enim ſubſequentis Anni tempore verno aperire ſe cœperunt Hæmorrhoides triplici oſculo, & non parum ſanguinis inde manavit, vivit noſter pancratice venæ ſectione prophylactica bis in anno uſus. Patet vero etiam ſingularis efficacia Extracti noſtri febrifugi cum in febre hac, vulnerariæ affini, profliganda, tum etiam in reſolvendo cruore coagulato, plurium febrium Autore, quem quaſi ad πεπασμὸν ducit & tanquam hoſtile quid è vitalitatis dominio proſcribit & expellit, prout idem in ducendis lochiis aliisque caſibus, ubi cruor extravaſatus & coagulatus præſto eſt, cum admiratione præſtat. Neque reticenda eſt principii & balſami interni vitalis efficacia in reſtaurandis hujusmodi partibus interioribus læſis. Dummodo enim bene ſit homini in vitæ radice, dummodo balſamicam humores Craſin retineant, nil ita arduum eſt aut læſum, quod non Natura ſit ſanando, quæ una ratio eſt, cur interdum miraculoſa hujusmodi eveniant in arte Medica, quæ non niſi gloriator ineptus aut thraſo garrulus ſuæ adſcripſerit arti. Nam & ſic αἱ τῶν νέσιον ἰητρωὶ φύσιες. Erat in ægro dum alvi illo fluxu purulento laboraret, facies revera Hippocratica, atq; τὰ ἀῦτα præcipue ψυχρὰ, διαφανέα ξυνεταλμένα, non aliter atque folia arborum præ nimia ſiccitate arentia. Animus Tamen ſemper præſens, reſpiratio libera & pulſus ſibi conſtans. Unde calamitoſiſſima illa & θανατώδεστατα mortis tamen ſignificationem non habebant. Sunt enim illa prædicta minus gravia ἧσσον δεινὰ, eadem Hippocrate teſte in Prænot. 11. ψ. 13. & 14. Si alvi excrementa valde liquida fuerint, nec quicquam celerius faciei vigorem tollit quam alvus concitatior, quod in Praxi verſati non ignorant.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXX.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI APINI.

De Spina bifida.

NOn immerito Divus Hippocrates Epiſt. ad Domag. 2. § 279: ὅλος ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς νοῦσος. Plurimæ enim ſunt quæ nobiſcum naſcuntur ægritudines. Imo ante, quam naſcamur, in prima corporis formatione, dum fundamenta noſtri ponuntur & primæ quaſi ducuntur lineæ, ὑστερὰ multa ſolent accidere, quæ in lucem editos perpetuo deinceps comitantur, itemque ξυναποθνήσκοντα eaſdem nobiscum naſcendi & moriendi leges agnoſcunt.

Pertinet ad hanc morborum claſſem ſpina, quæ dicitur, bifida, affectus non ita promiſcue cognitus, licet non rarus nec infrequens in recens natis. Eſt is nihil aliud quam Tumor Aquoſus in regione vertebrarum lumbarium, ultimarum præcipue, à læſa conformatione & dehiſcentia vertebrarum ſpina dorſi originem ducens & conſiſtens præternaturali expanſione integumentorum medullam ſpinalem involventium, ipſius quin etiam ſpinalis medullæ læſione varia, magnam affinitatem habens cum Hydrocephalo puerorum. Quemadmodum enim in Hydrocephalo à collecta intra meninges ſeroſa illuvie ſuturæ cranii ab invicem divelluntur, & per ipſas ſuturas protuberat aquoſus tumor, ita ſi membranæ ſpinalem medullam ambientes ſimiliter ab intus effuſa humiditate in tumorem eleventur, facile molliores adhuc & in ſui initio, cartilagineæ imo membranaceæ vertebræ, per plures laxiores Epiphyſes, quas in plenè conformatis & adultis Apophyſes ſive proceſſus dicimus, imbecilliſſime cohœrentes ab invicem dehiſcunt, & liberum pandunt tumori erupturo ſpatium. Unde facile perſpicimus, duobus potiſſimum modis hoc vitium incidere poſſe, ſive præcedat organica ipſarum vertebrarum læſio in lapſu matris gravidæ aut fortiori imaginatione materna cujus exemplum refert Tulpius l. 3. Obſ. 29. & 30. ſive humorale vitium & latens vitioſa diſpoſitio ſucci nervei & lymphatici præternaturali congeſtioni tali anſam derit & oſſificationis negotium præpediverit, quo reſpectu ad Rachitidem jure poſſet referri.

Non unius vero generis eſſe ſolet Tumor iſte, ſpina bifida, dictus, ſed differentias quaſdam admittit quoad nonnullas circumſtantias.

Hiatus enim ſpinæ dorſi modo amplior eſt modo anguſtior, modo ita comparatus, ut ipſum corpus vertebræ obliteratum videatur, & nihil ſuperſit, niſi latior & interior illa pars, quam baſin vertebrarum dicimus, modò ut veſtigia acutorum & reliquorum ſpinæ proceſſuum utrinque remaneant, ceu videre eſt in figura. Tulpiana Obſ. 30. Medulla ſpinalis ipſa non uno affecta eſſe deprehenditur modo. Aliquando enim in aquam tota reſolvitur, uti de cerebro in Hydrocephalo graviore conſtat, aliquando in plura filamenta diſpergitur per tumoris latifundia, aliquando integra ſupereſt & in ipſum tumoris verticem implantatur. Nempe fœmina 36. annorum, Civis Aldorfina, aliquot jam liberorum mater, peperit anno abhinc 1702. d. 30. Jun. filiolum tumore aquoſo in regione vertebrarum lumbarium affectum, magnitudine pomi Borsdorfini, in medio ſui ſeu ſummitate cute ac cuticula privum, & ſeroſa humiditate manantem, cujus cauſam hariolabatur ipſa mater lapſum, ante duos menſes in foveam altero pede factum. Vocatus, illico pronunciavi vitium hærere in ſpina dorſi, inque eo confirmabar, quod puſio artus inferiores nihil omnino agitaret licet bene valitos & carnoſos ſatis, elevatisque ab obſtetrice cruribus dolores ſe pati ejulatu proderet. De cœtero univerſus corporis habitus intemperie laboraverat ſeroſa, frequenti ſternutatione, tuſſi, Corzya & alvifluxu ſatis teſtantibus. Curationem vero, & ſi nullam promiſerim, incipiendam duxi à ſiccantibus, ut, ſi poſſibile, cicatricæ prius ducta, reliquum deinde fotibus diſcuterem, quem in finem varia præſcripta. Sed non licuit in cicatrice ducenda progredi ultra limites circelli B. B. Fig. I. media area (propter exſudantem ichorem aerem omnem Epuloticorum efficaciam eludente. Tusſi etiam, Atrophia & alvi fluxu ultra remedii ſpem invaleſcentibus, puerulus poſt octavum hebdomatam tabidus interiit, paucis ante obitum diebus tumore penitus ſubſidente. Hoc igitur poſt mortẽ aperto, inſignis cavitas ſe oſtendit in regione vertebrarum lumbarium, aperuitque trium poſteriorum proceſſus acutos, transverſos, oblique aſcendentes & deſcendentes omnino defuiſſe, ſola baſi illarum ſuperſtite. Integumenta medullæ ſpinalis inſigniter expanſa cum vaſculis ſanguiferis in magnitudine ſua notabiliter auctis. Ipſa autem medulla ſpinalis ex cavitate ſecundæ adhuc integræ vertebræ lumbaris prodiens inſerta conſpiciebatur ſaltem quoad alteram medietatem ſuam medio tumoris vertici, ut ex figuris adjectis patet.

Fig. XXIX.

Lit. A

Lit. A. A. Tumor aquoſus in regione ultimarum vertebrarum lumbarium. in medio ſui cute ac cuticula privus.
B. B. Circellus Epuloticorum ope cicatrice obductus.
C. Media area exulcerata permanens & ichorem perpetuo exſudans.
Fig. XXX.
a. a. Tumoris poſt mortem cultro diſſecti hemiſpheria duo utrinque reclinata.
b. b. Cavitas interna tumoris in regione trium ultimarum vertebrarum lumbarium, quarum nihil niſi ſola baſis ſuperfuerat.
c. Medulla ſpinalis ex foramine ſecundæ vertebræ lumbaris erumpens, mediæ tumoris areæ implantata.
Fig. XXXI.
A. Medulla ſpinalis in ipſam ſuperficiem tumoris aquoſi inſerta.
B. B. Vaſcula ſanguifera per integumenta Medullæ Spinalis valde experſa diſperſa, inſigniter aucta.
Fig. XXXII.
A. Medulla ſpinalis ſtilo interſerto elevata ut melius conſpici potuerit.

OBSERVATIO CLXXXI.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI APINI.

De Hydrocephalo in Infante recens nato curato.

CUm modo dixerimus, ſpinam bifidam eſſe affectum Hydrocephalo perſimilem, & illud ſpinæ vitium raro vel nunquam curationem admittat, ſubjungere placuit Hydrocephali à nobis feliciter curati exemplum, num forte hinc utile quid pro ſpinæ bifidæ ſanatione deſumere liceat. Puerulus recens natus, filiolus Hellingii, Civis Herſpruccenſis, ſtatim à partu, qui paulo difficilior fuit, caput male conformatum & prætumidum exhibuit, cujus gratia mulierculæ vinum calens cum Unguento rubro potabili ſæpius in die applicarunt, tumorem vero penitus diſſipare haud potuerunt. Reſtabat enim tumor bifidus. Summum occupans verticem, a latiore baſi & circumferentia utrinque in acumen deſinens, adeoque ſpeciem duorum monticulorum exhibens,

qui prorſus fluctuantem intus ſeroſum laticem abunde prodebat. Cumque parentes non ſine luctu recordarentur, ſimile quid in duobus aliis filiolis obſervaſſe, ubi, diſparente tumore, Epilepſia gravior & lethalis ſucceſſit, de ſalute recens editi filioli ſui tanto magis ſoliciti me vocarunt in conſilium, ubi rem ſeqq tum internis tum externis aggreſſus, curationem, Deo benedicente, feliciter perfeci. D. quippe Menſis Maji 1701. accedens talia præſcripſi.

℞. Extr. antifebr. n. ℈ß. Sir. fl. paralyſ, aq. fl. acac. ana. ℥ß. M. D. S. Blutreinigendes Säfftlein Früh und Abends ein Kinder-Löffelein voll zu geben.

Dici nequit, quantum ſeroſi ac biliofi liquaminis per alvum hinc fuerit eductum. Juſſimus vero præterea & matrem pro lactis vitiis corrigendis per aliquot ex ordine dies mane ac veſperi, quina ſumere Extracti memorati grana, id quod conſequente uberiore lochiorum fluxu & ſudore largo feliciter ceſſit. Externa remedia, quia ſuſpecta videbantur, plane nunc quidem omiſſa. Interim & puſio Mixturæ ſuæ uſu, pulchre habet & placida quiete fruitur, cumque d. 13. iteraretur prædicta Mixtura, puſtulæ ſeroſæ plurimæ in univerſo corporis habitu emergunt, ſimulque tumor in vertice notabiliter ſubſidit. Quare, præmiſſa jam feliciter Maſſæ ſanguineæ depuratione à ſuperflua humiditate ſeroſa, reliquum diſcutientibus externis facilius tutiusque nos confecturos ſperavimus, quem in finem ſacculi ſeqq. profotu ſunt præſcripti.

Ex Herb. fragar. plantag. Betonic. Salv. ana Mß. fl. ſerpill. origan. ana p. ij. rad. bryon. ℥ß. ſem. carv. ʒiij f. ſacculi interpaſſati no. ij. in vino coquendi.

Sic ante finem quadrageſimæ puerperalis optime ſanatus fuit in hanc uſque diem ſalvus & incolumis.

OBSERVATIO CLXXXII.

DN. DOCT. DAVIDIS CHRISTIANI VALTHERI.

De Spiritu Vitrioli, collyriô optimô.

OCulum omnium tenerrimum eſſe membrum, nemò mortalium inficias ibit; Feſtuca enim, pulvis, fruſtulum ligni, calx &c. oculo

oculo moleſta ſunt, facileque ſalſas exinde lachrymas movere poſſunt; Unde Jehovah ipſe, quando teneram ſuam dilectionem exprimere volebat, ſingulos è fidelibus huic membro comparabat dicens: Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. Quare opus eſt, ut Medicus cautè in oculorum morbis curandis procedat, alias ex Argo facilè Cyclopem creabit; Siquidem molli membro mollia ſunt adhibenda Medicamenta, h. e. oculus, tanquam tenerrimum membrum non patitur medicamenta fortiora, heroica, nempe cauſtica &c. Interim tamen expertus ſum Spiritum Vitrioli fuiſſe collyrium optimum, quod ex ſequenti apparebit veriſſima hiſtoria:

Hæreditarius quidam ſ. Dynaſta, Sexagenario major, laborioſus, de die in diem incepta operariorum oculô irretortô cum ſpectaret, vigilaret, aſſiduôque labore defatigaret inſigni excreſcentia membranacea piſi magni ſive cylindri adinſtar, in oculo dextro cum aucta viſus debilitate corripiebatur. Chirurgus requiſitus, cum Medicô, multis ophthalmicis, aliisque internis utebatur Medicamentis, ſed incaſſum, adeò, ut Chirurgus & Patiens impatientiam exercere inciperent; Quia itaque Chirurgus aliquando ad alium vocabatur ægrotum, huncce laudatum miniſtro ſuo tractandum commendabat, atque vaſculum collyriô impletum in ſeparato locô collocabat. Veſperi veniebat hicce incautus atque temerarius Miniſter, feſtinanter imperata faciebat, Spiritum Vitrioli pro collyrio ex errore ægroto afferebat, ſummoque cum ſtudiô excreſcentiam gutta una & altera obliniebat, lege artis deligabat, abitum ſuum iterum accelerabat, Magiſtrumque ſuum domi expectantem præter ſpem videbat; Hicce miniſtrum ita alloquebatur: Feciſti ne omnia lege artis? Rectiſſimè, reſpondebat ille. Quodnam ſumſiſti vaſculum? Hocce, dicebat ſimplex; Euge bone ſerve! (Erat Magiſtri locutio ironica) hocce eſt Spiritus Vitrioli penetrantiſſimus, ferri, & lapidum victrix, ah perii, perii! Miſerrimus mortalium! Quid incepiſti furcifer, habes ne oculos? Habes ne naſum? Habesne linguam? Cur non legiſti ſignaturam, cur non naſô & linguâ prudenter uſus es? Hiſce querelis totam noctem duxit inſomnem. Cum verò vix dies illuxiſſet, Chirurgus cum miniſtro ægrum viſitabat, ligamenta ſolvebat & cum admiratione oculum fermè in ſtatu naturali & ſano inveniebat; Paucasque collyrii guttas adhibere opus erat; Æger omnia, etiam minima hôcce dictô oculô videre & aſpicere poterat. Itaque hîc fuerunt nocumenta probatiſſima documenta.

OBSERVATIO CLXXXIII.

Dn. DOCT. DAVIDIS CHRISTIANI VALTHERI.

De Tumore mirabili ex incantatione.

Omnes raros affectus plebs & cum illâ quandoq; multi Medici, ſi nempe non ſtatim cauſam naturalem mente concipere poſſunt, Diabolo attribuere ſolent, interim tamen & hoc verũ, quod plurimi inveniantur, ſtatuentes, plane nulla eſſe præſtigia, damnaq; exorta; Sed ego judico & illos, qui exceſſivè negant, & illos qui acriter affimant, errare. Illi enim defectu, & hi exceſſu peccant. Experientia ceu optima magiſtra mecum docebit, qualia detrimenta Diabolus cum ſuis affectis, permittente Deo, hominibus afferre poſſit, uti jam jam exemplum allegare conſtitui. Menſe Decembr. anni præteriti 1702. me accerſebat tibialium textor, qui ſequentem narrabat hiſtoriam: Ante paucos dies cum in horto meo prandium comederem, veniebat meus adverſarius, habens ollam rebus fœtidiſſimis impletam, effunditque illam. Quo factum, ut iſte deteſtandus odor totum meum corpus impleverit. Sed minimè curavi, Cum autem huncce inſignem acceperim tumorem, meritò inter ſacrum & ſaxum ſtare cogebar. Quid conſilii? Ego vocatus Medicus ſtatim tumorem aſpiciebam, qui nihil aliud quam tumor œdematoſus erat, in regione hepatis, pyramidali forma. In quem finem exhibui vomitoria, mercurialia, quibus hoſtis fugam capeſſit, locum mutavit, atque deinde inguina occupavit, Poſtea ordinavi bezoardica, alexipharmaca cum immixto mercurio diaphoret. Et tandem curationem c. pulvere contra incantamenta Cl. Dn. D. Lentilii finivi. Mirabilia autem, quæ talem tumorem creaverunt, lumbrici longiſſimi, ad 4. horas vivi, viginti quatuor uncias præditi, mucoſa quædam materia, ſpeciem ſpermatis ranarum præbens, crinesque innumeri, fuerunt; quæ omnia, dante DEO, à ſupra dictis medicamentis ceſſaverunt.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXIV.

DN. D. DAVIDIS CHRISTIANI VALTHERI.

De Stranguria Periodica.

VIr ſexagenario major, mercator per ſaxa, per ignes pauperiem fugiens, ante ſex annos nocturno tempore ſuarum mercium magnam fecit jacturam, cum aliqui fures tabernam ejus vi atque ſtratagemate ſpoliaſſent; Quô terrore ſtatim de die in diem perſenſit quas animi pathemata excitent tragœdias. Ex diminuta doloroſa & cum ardore facta excretione, redeunte perpetuo conatu ad urinam excernendam judicabat haud imprudenter, ſe ſtranguria laborare. Unde à Pharmacopolâ, Uromantâ & Medico Pſeudo - Practico t.t. hujus urbis famoſiſſimô petiit conſilium. Sed ſtultum conſuluit, ergò etiam accepit ſtolidum conſilium: Dixit enim ægrum verè calculô laborare hiſce verbis: Es hat ſich wohl geſtrangurirt / es iſt der Stein. Itaque adhibuit medicamenta lithontriptica, diuretica & fortiora pellentia adeò, ut omnes ægrotum pro candidato mortis habuerint, & Pſeudo - Medicus ipſe, de vita deſperaverit. Cùm verò æger omni conſilio & auxilio deſtitutus eſſet, vires deinde ſucceſſu temporis recipere, templumque ſolô ſupremi Archiatri auxiliô, tabernamque viſitare incipit. Sed vix tertia ſeptimana effluxerat, cum malum horrendum rediret. Interea in patriam reverſus praxin medicam exercere incipiebat Cl. Dn. D. Murhardus, nunc Beatus, cujus ſtatim ægrotus implorabat opem, & quidem non fruſtrà; Medicus mutabat locum & cum illô recens incepta ſanitas noſtri ægroti: Affectus enim altas egerat radices ita, ut jam ſextus numeraretur annus, quô incepit hicce moleſtiſſimus affectus; Attamen hocce unicum ſemper ægro dolores exquiſitos levabat, nempe, quod ſuas certas haberet periodos: poſt tres enim ſeptimanas ſe iterum oſtendebat, durabatque ad quartæ ſeptimanæ finem. Tandem cum & egô huc venirem ſuaſu accerſivit. Excretio urinæ ſæpius iterata (quamvis in pauciſſima quantitate) & conatus plus mingendi tantum creabat dolorem, ut etiam flatus & excrementa per alvum cum inſigni fragore, ægrique vociferatione depellerentur. Æger inter alia mira narrabat huncce affectum ſuum certam periodum retinere, ſe nempe primò die ter,

ſecundô

ſecundò octies, tertiô vicies &c. conatum mingendi, poſtea ſtatum (quó neque creſcit, neque decreſcit malum) tandemque æquale decrementum (ſcilic quoad numerum ſentire, dicebat. Ut autem à tam pertinaci & chronicô affectu liberaretur æger, ſtatim abſtergentia, acrimoniam corrigentia, travmatica, carminativa &c parare juſſi, moxque ſummo cum gaudiô conſanguineorum, auxilium vidi DEI omnipotentis.

OBSERVATIO CLXXXV.

Dn. D. DAVIDIS CHRISTIANI VALTHERI.

De Epilepſia Juvenis cachectici Venæſectione curata.

ANte duos annos Juvenis, annorum 25. ſutor, & cachecticus in ſummó gradu, tempore nativitatis CHRISTI, aſſiduô labore ita ſe defatigavit, ut etiam cantherinô more ſomniaſſet. Itaque ſuaſu fratris aliquando mediô noctis ſcamnum pro lecto eligebat. Poſtquam autem cæteri domeſtici etiam ſomnum ceperunt, de ſcamno cecidit hicce miſer, inſignemque hæmorrhagiam narium paſſus eſt; Sequenti die toto agmine ſe oſtendebat triſtiſſimus affectus, nempe Epilepſia, unâ horâ ſexies accedens. Tandem me conſulebant conſanguinei, aſt medicamenta antepileptica, alias ſatis certa, erant irrita, Ideo Venam medianam dextri brachii ad ℥ij., contra omnium adſtantium voluntatem, ſecare juſſi. Quó factô malum ſtatim remiſit, & nunquam, ope Dei, recidit.

OBSERVATIO CLXXXVI.

Dn. D. DAVIDIS CHRISTIANI VALTHERI.

De Hæmorrhagia narium in Sene octuagenariô ſaluberrima.

CItra decimum quintum ætatis annúm & ultra ſexageſimum, venæſectionem multos Autores Practicos prohibere, notum eſt. Sed arti plus, quàm naturæ viribus fidunt. Annotavit enim exempla notatu digniſſima (I. D. D. Volcamerus, Ephem. Dec. I. Ann. II Obſerv. CC XXII, quibus regulam iſtam infirmavit doctiſſimè. Siquidem hic vel iſte Senex alterum quidem pedem in cymba Charontis habens, leo-

leonis utitur ſenectute, ventriculumque ſtruthiocameli poſſidet; Cum è contrario juvenis, ſemper morbis ventriculi laborans, optimò ſtomacho eſſe deberet. Verum enim verò tempus, & mores, & hominum naturas mutat. Senes ſunt Juvenes, & Juvenes Senes, uti jam ſequens docebit hiſtoria.

Senex, annorum 80. verbi divini miniſter, nunquam morbis ventriculi laboravit, etſi nullâ utebatur diæta, omnia erant ad palatum, ſc. olera condita, oxygala &c. aliquando ſanguinem è naribus fundebat; Sanguis celeriter, etſi guttatim, emanabat, durabatque ſingulis diebus ad finem 3. horarum uſque, adeò, ut 4. menſuræ numerarentur. Fluxus omnia, ab Hertodio, Anno I. Eph. Obſerv. 24. Volkamero Obſ. 223. Bernitzio, Ann. 2. Obſ. 52. Wedelio ann. III. Obſerv. 106. Winclero, ann. VI. Obſer. XC. Ægineta de re medic. l. 3. c. 24. Aetiô tetrabil. ſ. 2. c. 94. Arculano, pract. c. 43. Avicenn. 1. 3. ſ. 5. tr. 1. c. 7. 8. 9. Balloniô, Epidem. Ephem. l. 1. p. 71. 74. Th. Barthol. hiſt. anat. rar. cent. 4. hiſt. 36. Bertino, Med. l. 20. c. 38. p. 729. Borello, Obſ. Med. Phyſ. cent. 1. Obſ. 93. & multis aliis Medicis celeberrimis inventa experimenta deridebat, donec ordinarem, abſtergentia, abſorbentia, temperantia & confortantia, quibus ceſſavit, alterumque fontem, qui hactenus evanuerat, ope Dei Ter optimi maximi, aperui; Laborabat enim ulcere antiquo & ſinuoſo oſſis Cruris, vivitque ſenex in hunc usque diem vegetus.

(Glauchaviâ Auguſtam Vindelicorum *d. 22. Maji An. 1703. miſſæ.)*

OBSERVATIO CLXXXVII.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.

De Puerpera febri malignâ miliari ſive Purpura alba cum veſiculis pellucidis ceu cryſtallinis laborante.

FEbres malignæ κατ᾽ ἐξοχὴν ſic dictæ, uti ut plurimum & robuſtiſſimis ſunt lethales, ægrique hiſce laborantes per totum morbi curſum ſemper inter Sacrum & Saxum hærent, ita Puerperis jam viribus & à partu & à lochiorum fluxu exhauſtis, illa inprimis, quæ

Purpura alba ſive febris maligna miliaris dicitur, maximè deſperata imò in quibusdam locis ſemper lethifera exiſtit; Sic ante annum & quod excurrit, ejusmodi exemplum, ob ferociam & morbi & ſymptomtum obſervata dignum mihi inopinatò occurrebat. Liberi Baronis cujusdam Conjux, octodecim annorum, Primipara antea ſatis valida & ut videbatur, optimæ conſtitutionis, ſed inordinatam diætam eſu fructuum variorum & inprimis ſaccharo conditorum, per totum, quô utero gerebat tempus, ducens, perſuaſa neſcio quâ omnium ferè Mulierculárum perversâ opinione; Gravidis nihil nocere, ſed omnia illis eſſe ſana, nihilque ipſis denegandum; Enititur tamen filiam vegetam ſummo mane, cum totius Illuſtris familiæ gaudio inexplicabili, ſed per ſat breve tempus durante, nam circa veſperam advocabar conſulendi cauſa, num & puerperæ & filiæ recens natæ ratione diætæ ordinandum quid haberem, inquirebam itaque in ſtatum Puerperæ, quem aliàs ſatis bonum eſſe circunſtantes ajebant, niſi quod bis ante aliquot horas vomuiſſet, quem vomitum nullius momenti eſſe, ſed ex nauſea juſculorum carnium quæ Boüillons comuni Gallico nomine vocantur, ſibi invitæ obtruſorum, eveniſſe, Puerpera mihi aliter ſentienti perſuadere conabatur, inquirenti autem in lochiorum fluxû, obſtetrix mihi regerebat, lochria quidē jam ſubſiſtere, ſed hoc à nimia jactura ſanguinis in partu evenire, neque hoc inconſuetum eſſe, mecum ſaltem aliquot horæ poſt enixum fœtum eſſent, quapropter ad alia convertebam, & in motum pulſus ſive ſanguinis inquirebam, quem ſatis celerem & inordinatum reperiebam, id quod mihi anguem ſub herba latere perſuadebat, hinc ſententiam meam & Illuſtri Marito & circumſtantibus poſtquam aperuiſſem, medicamenta quædam, quæ appropriata judicabam præſcribere volebam, ſed Mulierculárum turba impedimento erat, obſtinatè affirmans, Puerperis primis diebus, nulla medicamenta eſſe exhibenda, ſed ſola diæta tenui tractandas, ſtabat itaque pro ratione voluntas earum, non ſine ſera pœnitentia, vix enim inſequens illuxerat dies cum duo vel tres, unus poſt alterum, nuntii, fores meas pulſarent, meque accerſerent, ſine mora itaque advolanti & in ſtatum ægræ inquirenti, mihi reſpondebant lecto circumſtantes, totam noctem ſummè inquietam & anxiam, ægram tranſegiſſe, neque momentum quidem dormiviſſe, ſed de ſiti intolerabili & linguæ ariditate ſummâ lamentaſſe, nec lochiorum quicquam rediiſſe; Obſtupebam, periculi plenam rem conſiderans, explorabam pulſum, quem celerem, oppreſſum & inæqualem cum totius

ſtius corporis calore ſicco & quaſi urente reperiebam, brachia manus, pectus & ſcapulæ ubique papulis albis magnitudine ſeminis milii, cum interſperſis veſiculis pellucidis obſcurè ſaltem apparentibus, aſpera erant, ægra hinc & inde in lecto ſe jactitans, ne momentum quidem quieſcebat & ſpiritum anxiè ducebat, hæc omnia accuratè conſiderans, eventum tragicum fore & Illuſtri Familiæ & circumſtantibus prædicebam, ne quid tamen intermitterem varia tam bezoardica quam Alexipharmaca temperata, ut humorum coagulationem impedirem, eorundemque transpirationem procurarem, interpoſitis lochiorum fluxum promoventibus, præſcribebam, ſed minus optatato ſucceſſu, nam circa veſperam ægra ſummè delirare incipiebat, veſiculæ cryſtallinæ, ſive hydatides copioſè erumpebant ſeque, elevabant, & quod miratu dignum, extremitatibus digitorum & manuum & pedum tam copioſè undique & quaſi racematim adhærebant, ut ne locus quidem ſupereſſet, qui cuſpide acûs tangi poterat, quale quid nunquam in praxi mea obſervavi, nec apud quempiam Practicorum unquam me legiſſe memini, in ſtatu hoc deliro per totam noctem ægra manebat, ſed redeunte Phœbo, mens quidem etiam redibat, at omnes actiones animales & cum hiſce vita pedetentim evaneſcebant.

OBSERVATIO CLXXXIIX.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.

De Mira & obſtinata Cephalalgia.

VIr quidam 60. agens annum, aëri nebuloſo & pluvioſo cum ſe incautiùs expoſuiſſet, incidebat in cephalalgiam non continuò, ſed per intervalla affligentem, cum enim in lecto cubaret, aut in ſella quietè ſederet, atque à laboribus prorſus immunis eſſet, nihil fermè doloris ſentiebat, ſimulac verò parum loquebatur, aut confabulando tempus terere volebat, doloribus vexabatur acerbiſſimis, qui verò ſummè intendebantur & atrociſſimè ſæviebant, ita ut illos ferendo impar eſſet æger, cum alvum deponere vellet, tunc enim caput ambabus manibus comprimere, aut faſcia quadam firmiter circumligare cogebatur, durabant hi dolores, per duos ferè menſes integros, licet varia tam interna, quàm externa adhiberentur, venæſectio, purgatio, medicamenta cephalica, nervina antiſpaſmodica, ano-

dina & ſexcenta alia, non neglectis epithematibus, emplaſtris, unguentis, cataplaſmatibus & aliis, ſed incaſſum adhibita fuere, tandem pilulas ex Extracto verbenæ, caſtoreo Mercurio dulci & tantillo Laudani opiati præſcribebam quarum aliquot per dies nonnullos cubitum iturus deglutiebat, unde in levem quandam ſalivationem æger incidebat, cum materiæ viſcidæ & fœtidæ excretione, doloris remiſſione, ejusdemque totale ſolutione, & ſic æger ab obſtinata & crudeliſſima cephalalgia liberabatur, qui ſe jam morti proximum putabat.

(*Miſſæ Berolino Norimbergam 14. Menſis Julii 1703.*)

OBSERVATIO CLXXXIX.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Ex Hiſtoria & Anatome Gemellorum Coalitorum Anno 1702. in Mart. in Pruſſia natorum.

Illuſtriſſimo Domino CHRISTOPHORO FRIDERICO S. R. I. Burgravio & Comiti de DONA, qui quo fertur in ſtudia literarum affectu, fœtum delineari, Hiſtoriam & Anatomen *à Præcellentiſſimo Dn. D. Chriſtiani* Phyſico ſuperiorum Regni Pruſſiæ ditionum confici, & gratioſiſſimè curioſâ hâc obſervatione Orbem Eruditum impertiri curavit, hoc omne debemus: Verbis autem laudati *D. Chriſtiani*, Amici noſtri honoratiſſimi, qui præſens omnia eſt intuitus, cultroque anatomico interiora luſtravit, eaquâ conſignavit ſeriè referam.

Obductio Pueruli Monſtroſi Bicipitis, nati Anno 1702. d. 6. *Martii, denati* d. 13. *ejusdem*, A. C.

Figura externa:

1. *Capita duo* cum *faciebus colliſque duobus*, elegantis atque naturalis ſtructuræ.
2. *Brachia, Cubiti, Manusque quatuor*, á ſuis utrinque humeris legitimè procedentes.
3. *Thorax cum ſuo ſterno* utrobique adhuc *duplex*, *circa Cartilaginis*

ne

enſiformis regionem verò *in unum coaleſcens*, *coſtis nothis* abhinc *verſus latera protenſis.*

4. *Abdomen* inde incipiens, & *unicum* ſaltem *umbilicum* monſtrans, juſto amplius, ad usque pudenda ſaltem *unicum.*

5. *Membrum Maſculinum*, Virga ſc. cum *ſcroto unico* & *teſticulis duobus*, *unicum.*

6. *Dorſum* cum *ſpinâ duplici*, utrinque *duplex*, à *Cervicibus* ad *anum* item *duplicem*, ita ut feces alvinæ ex *ambobus foraminibus* excernerentur.

7. *Lumbi* ſaltem *duo*, non admodum naturalis ſtructuræ.

8. *Pedes duo* juſtæ magnitudinis; *à tergo* verò, ſc. à poſtica parte oſſis ilii dextri, pronatus *tertius pes* verſus ſiniſtrum latus transverſim prominebat, craſſioris & monſtroſæ figuræ, *cum ſeptem digitis*; cujus denudatio tamen & *unius* ſaltem *femoris*, *duorumque Cruris oſſium* detectio, *unicum tantum*, *non duos pedes*, *eſſe* monſtrabat.

Conſtitutio Interna:

1. *Thoracis* ſeu pectoris *unica* erat *cavitas*, in qua, *mediaſtino unico* diſterminante, ad latera, *Corda duo cum ſuis auriculis*, *pericardiis & vaſis* legitimè diſpoſitis, *Pulmones duo* in conſpectum veniebant.

2. *Diaphragma unicum* Thoracem ab Abdomine diſcernens.

3. *Abdominis unica* rurſus *cavitas*, in qua *Hepar unicum*, *vel potius duplex* in unum concretum, quod *vaſa ex funiculo Umbilicali*, ſaltem *unicō*, recipiebat: *Lienes* itidem *duo.*

4. *Ventriculi duo*, cum *inteſtinis* tam tenuibus quàm craſſis utrinque *duplicibus*, *propriisque meſenteriis.*

5. *Renes quatuor* ſc. utrinque duo, ex quibus *Ureteres quatuor*, in *unicam* ſolùm *veſicam* inſerebantur, ad quam *unica* quoque duntaxat *urethra* pertinebat.

Notæ in Hiſtoriam & Anatomen Gemellorum Coalitorum: Item; *Dubia adverſus ſimultaneam partium generationem:*

I. Prodiit hic locorum *Relatio Germanicis rhythmis* eundem monſtroſum partum enarrans, uti fit, à mendicabulo quodam compoſita: Aliquid, ſed & quantum fidei hujus commatis narrationibus tribuendum, *titulus*, quem adſcribo, manifeſtum reddet:

Ein gewiſſer und Wahrhaffter bericht von einer Mißgeburt / welche ſich nahe bey Mühlhauſen einer Stadt im Königreich Preuſſen in einem Dorff Namens Zipoten / in dieſem 1702. Jahr den 9. Martii begeben und zugetragen / die des Schultzen daſelbſt ſeine Frau zur Welt gebracht / ſolchergeſtalt: Es ſind zwey Knäblein aneinander gewachſen / ein jegliches hat ſeinen Kopff abſonderlich / ſeine zwey Hände / und zwey Näbel gehabt / aber es iſt nur ein Bauch / und ein männliches Glied / auch nur zwey Füſſe geweſen / das eine iſt Matthias / das andere aber George getauffet worden / haben beyde geſogen / wenn ſie geweinet / hat ein jedes für ſich geweinet / ſind aber etliche Tage darauf / nachdem ſie von vielen Menſchen geſehen worden / geſtorben / und zwar eins eine Stunde eher als das andere. Vorgeſtellet in beygefügter Figur / und einem Liede / &c.

II. *Amicus*, *titulo Pueruli*, *Monſtroſi Bicipitis* hunc partum conſignavit, quod ex feſtinatione factum puta: revera *ad Gemellos coalitos* referendum eſſe, pleraque omnia membra, externa æquè ac interna, eaque potiora, gemina, evincunt.

III. Diverſas quæſtiones in literis moveram, cupiens *de actionibus horum Gemellorum* certior reddi, ſed nihil reſponſi hactenus accepi: Iſtud traditum, quod diverſæ actiones & ſæpè contrariæ editæ, ut *Caſtori & Polluci* eosdem compararem; quippe altero dormiente, alter vigilem; altero ejulante, alter pacatum; altero ſitiente, alter ſe exſatiatum oſtendit.

Dubium adverſus Simultaneam Partium Generationem:

1. Quum *dubia adverſus Viviparorum ex Ovo Generationem* typis ante aliquot annos divulgarim, paucis *rationes dubitandi adverſus ſimultaneam*

neam

neam Partium Generationem, quas *occaſione hujus monſtroſi partus* publicè ediſſerui, in medium adducam.

2. *Omnem Viventium generationem ſupra humanum intellectum eſſe* equidem lubens fateor; ſolus, qui inſtituit, novit, quomodo ex maſculini ſeminis confluxu machina, quam vocamus animal, tot facultatibus agendi inſtructa prodeat? quomodo ex Seminii punctulo vegeta, ſuiſque viribus pollens, exſurgat compages?

3. Quin *nec ex effectibus de primordiis viventium tam certi quid colligi poteſt*, ut non dubitandi locus relinqueretur; Neque enim transacta lis eſt, quando nonnulli in ovulis animalium, *in ſeminiis* plantarum, *corpuſcula* affabrè facta *præexiſtere* aſſertum eunt.

4. *In animalibus rem ita ſe non habere*, *primum* quidem illis, quibus Viviparorum ex Ovo Generatio deſtruit, evinci poſſe autumo; *Luculentius* autem his, quæ *ex hiſtoriis monſtroſorum* afferri poterunt.

5. Si quis enim *monſtroſam Gemellorum coalitionem* à nobis allatam aut quamcunque aliarum coalitionum à *Liceto in Libris de Monſtris* paſſim annotatarum, rectè expenderit, eum rogatum velim, ut dicat, *quis genius Naturæ*, *aut*, quomodocunque appellare fas eſt; *quæ vis mechanica*, *in Ovulis feminæ*, quæ enarratos coalitos gemellos enixa eſt, *corpuſculorum modulos*, *quos* ex hypotheſi *integerrimos fuiſſe oportuit*; *ſive* ex Evæ Ovario omnium hominum primiparo, *ſive* ex congreſſu novè illapſos ſtatuat cœlitus; *quidnam extra embryonata corpuſcula fuerit*, dicat rogo, *quod ipſa ita diviſit*, *ita combinavit*, *ut* aliæ partium deficerent, aliæ abundarent, numero, mole; *ut* aliæ rectè, aliæ pravè collocatæ prodirent? *Quales leges motus fuerint*, *quibus diſtinctorum ovulorum diſtincti moduli corpuſculares*; *ſive* intra Ovarium, *ſive* intra Tubam, *ſive* intra uterum ipſum; *alias partium*, figurâ, mole, ſitu conformes, *retinuere proprias*; *alias verò cum metamorphoſi accepere communes*?

6. Caput, facies, collum, brachia, manus, thorax, ſternum, dorſum, ſpina, anus; Cor item, Pulmones, hepar, lien, Ventriculus, inteſtina, meſenterium, renes, ureteres; ſingula ſingulis *ex recenſitis membris*, *externis æquè ac internis*, *propria* manſerunt:

7. Cartilago enſiformis, coſtæ nothæ, abdomen, Umbilicus, genitale, lumbi, pedes, thoracis cavitas, mediaſtinum, diaphragma, abdominis cavitas, funiculus umbilicalis, veſica, urethra; *hæc* utrique *communia obvenere*: *Pes tertius* ſitu monſtroſo, digito-

rum-

rumque numero excedente, *an ullius*, ſ. an nullius *neutrius dicendus* in medio relinquo.

8. Sed *quum Embryonata* hæc *corpuſcula* ſuis Ovulis tanquam ergaſtulis diſcreta, ex hypotheſi, *ſolâ extenſione indigerent*, motu à virili ſemine impertito, *quando primam eorundem coalitionem factam dicent? intra Ovarium?* atqui Ovulorum latices tunc confluxiſſent, & ex confluxus commotione qualicunque lineamenta modulorum natantia undiquaque commixta fuiſſe oportuit, & nulla ſpecies modulorum relicta eſſet.

9. *Intra Tubam*? eadem obſtaret confuſio, & forte major, ob anguſtias, ſi non ubique, certè in anfractibus quibusdam.

10. *Intra Uterum*? non poterat fieri, quum ſatis ſpatii haberent, ut non opus eſſet collidi; ſiquidem ovula piſi magnitudine, Uteri vero cavitatem ſaltem nucis moſchatæ capacem ſupponamus.

11. *Quocunque* verò *in loco prima coalitio ſit facta, quod tempus aliarum partium abolitioni, aliarum permutationi aſſignabunt? quando* Coſtarum alteram partem à ſpina receſſiſſe, notharum verò alteram ad eandem acceſſiſſe dicent? *quando* alterum Umbilicalem funiculum obliteratum? *quando* alteram Veſicam, alteram Urethram, cum Teſtibus alteris, & Scroto altero, abolitas dicent?

12. Verùm *non tanta difficultas ex abolitione iſtarum partium, quarum nulla functio facta reliqua, quàm ex reſtauratione harum, quæ in aliquem uſum retentæ*. Quantum enim, *quod diverſi Ureteres*, diverſorum renum, *uni eidemque Veſicæ* fuerunt *inſerti*? *quæ leges motus* Veſicam alterius tam aptè repoſuerunt, ut excipiendis utriusque Ureteribus par eſſet? *quæ leges* iſto ordine hanc perforarunt, ut commoda utrinque fieret inſertio? *quæ leges* tam concinnè alterius renum ureteres deflexerunt aut deduxerunt, ut alterius Veſicam rectè ſubintrarent? *Eandem difficultatem unicus Umbilicalis funiculus parit; quæ enim vis mechanica* alterum funiculum præcidit? *quæ* præciſum alteri aſſuit? aut *quæ* geminos funiculos in unum complicuit contorſitve? ut cum Placenta Uterina utriusque fœtus in vitam communio ſalva perſtaret? Quin quod majus; *quænam vis* complicatos contortosve per unius abdominis centrum trajecit, ſuaque loca Venas arteriasque intus adire juſſit?

13. *His difficultatibus premitur Generatio Partium ſimultanea ſi coalitio gemellorum ejusdem ſpeciei in conſilium adducitur*; Cui ſi *coalitio gemellorum diverſæ ſpeciei* jungatur actum eſſe videtur de illa ſententia.

Ex-

Exempla Coalitionis gemellorum diverſæ ſpeciei in Curioſorum monumentis ſunt obvia; inſtar omnium eſſe poterunt, quæ *Licetus* L. 2. *de monſtris* c. 58. collegit, probaturus, uti habet argumentum capitis, *Monſtra multiformia, diverſas animalium ſpecies in eodem genere proximo referentia, non eſſe figmenta, ſed in rerum natura reperiri.*

14. *Quis modulum* e. g. *canini corporis embrionati, cum modulo corporis embrionati humani combinavit? Quis canini* corporis modulum *in muliebri ovario recondidit?* Atqui oportuit modulum caninæ formæ inextitiſſe, ſiquidem ex ovis embrya inſtar machinarum elaboratarum prodire dictitant, quibus ſolum motus deſit, per quem in actiones viventium concitentur, hunc à virili ſemine tantiſper expectantibus.

15. Neque ſolum *diverſæ ſpeciei Corporum integrorum coalitio*, cujus exemplum l. c. habetur, canini & humani; Sed & *partium diverſæ ſpeciei animalium ſive coalitio, ſive connaſcentia*, eandem opinionem evertit: *ſi* e. g. belluino corpori caput humanum connatum, aut pedes humani coaliti; qualia documenta l. c. *Licetus* profert; *aut* contra, ea humano corpori belluinæ partes vel connatæ ſunt, vel accreverunt; qualia monſtra monumentis antiquis & novis ſunt prodita: *Unde hac tam peregrinæ metamorphoſes modulorum, ſ. corpuſculorum Embryonatorum, in Ovariis muliebribus aut belluinis arceſſendæ* venient? ſi ſemen maſculum nihil novè contexere aut efformare novit, ſed jam ante contexta aut efformata tantum animare vel regere opus habet?

16. *Accedit*, quod & *partus ex ſpecierum proximiorum, diverſarum tamen, congreſſu pronati* hos modulos, ſ machinulas, aut corpuſcula embryonata, in Ovariis femininis refellant; *Equa Equum* admittens, equinæ; *Aſina Aſinum*, aſininæ formæ edit pullos; *aſt ſi Equa Aſinum, aut Aſina Equum* admittit, non ſuæ formæ Equa, non ſuæ, Aſina producit pullos, ſed deformes ac degeneres. *Unde iſta in Ovariis Equæ aut Aſinæ modulorum metamorphoſis*, ſi quando iſtam Equus aut hanc Aſinus init? *Unde adeò conſtans lex Naturæ, ut ad congreſſus hos, ſemper Mulus vel Mula, nunquam* Equus vel Equa, *aut* Aſinus vel Aſina in lucem edantur?

17. Qualecunque iſtud ſit, *momentum argumentis addet conſideratio natorum ex ejusdem ſpeciei hominibus, colore ſolum nativo diſtinctis, Nigritis* ſcilicet *& Europæis albis*; Si non ſemper, *utplurimum* tamen ex connubiis hominum horum, diverſa cutis ſpecie à ſe invicem differentium, naſcetur ſoboles nec albedine prorſus Europæam, nec nigredine Africanam referens: *Qui moduli in Ovariis Europæarum aut Africanarum*

 talem

talem mutationem paſſi ſunt, ut reticulum ſubcutaneum album nigrumve, ita à reticulo Parentum degeneret?

18. Ut non *rariora furtivorum amorum* aut quorumcunque *exempla* adducamus, quando Europææ Æthiopes admiſerunt, fœtusque nigredine, à matrum colore, *ſive* faciem *ſive* corporis univerſi ſuperficiem, inſigniter diſcrepant: *Scilicet modulos in Ovariis Europæarum albedine ſ. n. infectos fuiſſe oportuit*, quum citra congreſſum cum Nigrita albam enitantur prolem; *Unde itaq; ex congreſſu cum Nigrita tanta modulorum ratione coloris immutatio?*

19. *Potiora adverſus pupulas in ovis latitantes* ſupereſſent *dubia*, ſi ratio inſtituti ea adduci permitteret; illud dicam, *nullâ fidâ experientiâ eas ab ullo unquam demonſtratas*; quin quod detegi nequeant, *quocunque microſcopio utaris*, quum in latice ovulorum *ipſas natare neceſſe eſt: quis natantes eas contuitus eſt aut contueri poterit? quis* ex latice eductas nudas ulli oculo, vel armato easdem ſiſtit?

20. *Si quoq; quis*, citra præconceptas opiniones, *prima rudimenta fœtuum in Uteris ipſis contemplatus fuerit, nullo modo machinulam*, aut modulum *omnibus numeris abſolutum ſe deprehendiſſe fateri cogetur*, ũt cohærentes & à ſe invicem diſcriminatas articulationes fœtus numerare potuiſſet, *ſaltem ad modum delineationis; Quin* ſedulus ſcrutator non rarò incidet in *Uteros, quorum imprægnationis manifeſta ſunt indicia, nullo uſpiam comparente fœtu:* uti ſanè mihi viſi plures Uteri, quorum non ſolum orificia occluſa, ſed & interiora velo obducta membraneo, humore in cornibus ſtagnante; & quantacunque intentione animi & viſus indagarem, rudimenta fœtus nuſpiam advertere valui: *Atqui ita fieri non oportebat, ut Spiritus, ſive aura ſeminis maſculi*, in motum machinulæ aut moduli deſtinata, *ſui officii adeo negligens eſſet*, operamque, quam ante omnia in actuandam & augmentandam machinulam impendere debebat, *ad* membranam longis Uteri proceſſibus obducendam, & ad latices in eam convehendos convertat, *de machinula motu & incremento tantiſper ſecura?*

21. *Neque ſolum ita cum belluinorum fœtuum primordiis comparatum eſt*, ſed *eadem ſors naſcendi humanos manet*, quorum plura exempla *ex Abortibus*, quos ſedula attentio mihi ſpectandos dedit, adducere poſſum, hâc vice *duo* ſaltem *abortiva ova*, quæ paulò infra *Obſervatio* IV. ſiſtet, expendenda offero:

22. *Qui factum, quod in his Ovis abortivis tantæ capacitatis membranæ* ſint elaboratæ, *tanta quantitas lymphæ* congeſta, *radices tot circum-*

eumcirca muliebri Utero implantatæ ? *Pupulæ verò à ſpiritu maſculo in tantum ſunt neglectæ, ut ægrè fili penduli*, tam brevis, tam rudis *imagine conſpiceretur.*

23. *Numquid*, quum *Spiritus maſculus*, poſt congreſſum, hoc vel illud ovum Ovarii aggreditur, *ipſum defatigatum dicamus* in Ovulo ex Ovario excutiendo ? *num* tamdiu circa Ovuli ſuperficiem hærentem dicamus, occupatumque in devolvendo per Tubæ anfractus, ut animum ad pupulæ motum & incrementum hactenus advertere minus potuerit ? *Num* in Utero dicamus eum prius opus habuiſſe ad expandendas Ovuli membranas, quo capacitati novæ ſedis congruerent? *num* ſtudium ejus prius ad reticulorum texturam converſum fuiſſe dicamus, ut ovum Utero materno firmius illaquearetur ? *Atq; ſic demum ſui muneris memorem Spiritum ad debita officia præſtanda propius acceſſiſſe*, ſternendo tamen prius ſemitam, eamque affabrè conſtruendo pro commeatu à Matris penu in Pupulæ incrementum aſportando atque moderando; *quandoquidem funiculi Umbilicalis ſpecioſior in filis iſtis apparatus, quam pupulæ in apice.* Certè hoc illud eſt, quod *prima fœtuum incrementa tarda* à curioſis memorentur, quum *ſequentium menſium accelerata* tradantur.

24. *Iſto* vero, quo recenſui *ordine, intra Uterum ſuccedere generationem, me recentiſſimè impregnatorum Uterorum plurium anatomiæ edocuerunt*; ſæpius enim, præprimis *ex Ovillo & Suillo genere, Uteros* nactus ſum, quorum orificia occluſa, cornua intus mucoſâ tunicâ obvelata, & lymphâ prorſus repleta. *Teſtibus* itidem *impregnationem* ſuis globoſis corporibus *arguentibus, nec tamen veſtigium fœtus adfuit.* Neque Patroni adverſæ ſententiæ negabunt, *membranulas Ovi per cavitatem omnem Uteri prius expandi, easdemq; lymphâ repleri, antequam notabile pupulæ incrementum advertatur.*

25. Quomodo itaque *opus Spiritus maſculi in animandâ pupula, adeoque eodem momento* per longum, latum, & profundum, *extendendâ, quam primum Ovulum in Ovario adhuc ſitum ingreſſus fuit*; *quomodo* inquam, *hoc opus, cum iſta proportione incrementi membranarum & lymphæ* ſub primordiis Generationis *cohæreat*, ego prorſus non video.

26. Neque eſt quod *ſimultaneam partium generationem Auctores ex Plantulis ſeminalibus firmare ſatagunt*; eſt enim *inter Vegetabilium & Animalium Generationem maximum diſcrimen*:

(1.) *Plantarum Generatio* ignorat rationem diverſi ſexûs; *Aſt* ſumma difficultas *in explicanda Animalium Generatione* à maſculini ſexûs acceſſione,

 (2.) Ma-

(2.) Malè *inter Plantulam Seminalem* in Seminio conſpicuam, & *inter machinam ſ. pupulam in Ovuli latice inviſibilem comparatio* inſtituitur ; *Plantula ſeminalis* embryo articulato & formato , aut per incrementa jam conſpicuo ; & *Seminium* Utero, non Ovo , comparandum venit.

(3.) *Eo enim fit , ut in quibusdam capſulis ſeminalibus nullus amplius* ſuperſit *ſuccus , ſed ſola Plantula* ; qualem ſpecioſam mihi menſis Auguſtus hujus Anni 1702. in quodam pago Pruſſiæ *Acer ingens* contemplandam dedit : *Fructus hujus* longis pedunculis inſidentes, *capſulâ ligneâ* ferè (adeò duræ erant membranæ) *bifurcatâ & alatâ leviq; ſegmento diſcriminatâ* continentur : *apertâ capſulâ hâc communi* proximè à pedunculo , *ſub gemina ala geminæ capſulæ aliæ* deteguntur , magnitudine Lupini minoris , ſed craſſitie ſupra illum ſeminiorum malvæ; *quibus inciſis, ſinguli fructus ſingulari rotundo involucro obtecti* deprehenduntur ; quo detracto *fructus ipſi mirâ ſpecie* in lucem prodeunt ; *duo* enim foliola *ſ. ramuli complicati & in ſe convoluti radiculam ſ. caulem communem, à quo æqualiter utrinq; progreſſi fuerunt , medium comprehendunt & abſcondunt* ; ipſi autem *ramuli* ita globoſè compoſiti *inciſionibus foliorum crenatum quaſi ſemen referunt : ſemen* hoc *ſucculentum* quidem , *nullis* autem *lobis carneis* inveſtitum , nudum prorſus comparebat : atque facili negotio *conglomerati ramuli explicabantur , ut Plantula cum ſua radice perfecta* conſpiceretur.

(4.) *Quis ejusmodi elaboratas Plantulas cum liquidi laticis in Ovulo umbris comparare vellet* ? Prætterquam quod *plura* dentur *ſeminia, quæ Plantulis talibus deſtituuntur , quibus in procreationem ſuæ ſpeciei ſolum corculiformes apices* à Natura ſunt inſiti.

(5.) Accedit , *quod Vegetabilia , uti ſexus , ita & partium genitalium diſcrimina neſciant* ; talia ſanè , qualibus , & ſtructurâ & uſu, animalium genitalia diſtinguuntur ; Etenim *in Vegetabilibus* & radices , & rami , ſi non ipſa folia , æquè ac ſeminia Plantas producunt? *ut incertum ſit , quæ partes genitalibus in his comparandæ veniant* , quum *nec ſeminia* , accuratè loquendo, pro talibus agnoſci queant.

(6.) Sic *neq; ordo Generationis in Vegetabilibus ordini Generationis Animalium reſpondet* : e. g. ſumſi aliquando experimentum , & *folia braſſicæ non capitatæ viridis*, quibus caules craſſiores erant, ſelegi, pannoque , ſingula ſeorſim , tempore brumæ; altius effoſſâ terrâ , ſepelivi ; Poſt aliquot menſes in effoſſorum caulium ſulcis ſeminia plura nuda & libera offendi, eâque ſui generis, & ad propagationem apta,

ſique

ſique fides habenda, tutam à vermibus ſuæ ſoboli ſtationem promittentia; cujus rei periculum non feci: *Qualis hic ordo Generationis?* num quid talis in ulla animalium ſpecie unquam memoratus extat? *non gemma, non pericarpium, non flos, aut quidquam illorum præceſſit.*

27. Non extra oleas vagatus Curioſis viſus fuero, ſi curioſitati nullos limites poni cogitaverint: Neque diſſentientes ægrè ferent, ſi adverſus iſta, quæ receptiſſima & vulgatiſſima habentur novè difficultates opponam, quandoquidem *nullius æſtimationi aut gloriæ, per novè inventa aut retecta acquiſitæ, meis dubiis quidquam detractum volo;* quin veneror tantorum virorum induſtriam, & ſucceſſus dignos illorum conatibus apprecor: *illorum modò artes odi, qui per meram affectationem & vanos novitatis applauſus ad famam graſſantes illud ſedulò agunt, ut ſecus ſentientes tanquam mancipia authoritatis & antiquitatis admiratores accuſent, imò traducant:* Contra quorum cavillationes ut me muniam, obteſtor, me per omnem vitam æquè novorum ac curioſorum ſolicitum fuiſſe, atque etiamnum eſſe ſcrutatorem; *Sed ut cœcâ libidine Nova, invitâ rerum Naturâ extorta, nullius aut incerti uſûs, fluxæ fidei, nullâ conſtante experimentorum inductione, qualem leges Analyticæ volunt, cum Veritatis opprobrio & jactura amplecterer, nunquam à me impetrare potui.*

OBSERVATIO CXC.

DN. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI,

De

Sceleto Gemellorum Coalitorum janiformi.

ANte viginti annos *effigiem monſtroſæ horum Gemellorum coalitionis*, à *Weſtphalio*, Pictore celebri, vivis coloribus expreſſam, ope *Amici*, nunc *Fautoris & Medicinæ Doctoris atque Practici feliciſſimi* ope nactus fueram; Pauperculaque *admirabilem hunc partum mortuum*, ad provocandam hominum liberalitatem ante paucos annos circumgeſtaſſe atque monſtraſſe tunc dicebatur. Mortuo, ſub initium Seculi hujus, FRIDERICO LEPNERO, *Medicinæ* Doctore & *in hâc Regiomontana Profeſſore Primario*, Viro elegantiarum literarum ſummo Cultore, quem ſtudii Medici ac Anatomici Ducem & Auctorem olim, poſtea & Collegam, Affinemque ſortitus ſum, hæredes oſſa disjecta, pulverulenta per valetudinem poſſeſſoris neglecta, mihi obtule-

tulerunt. Jllico Monſtroſorum Gemellorum eſſe adverti, mundataque & quomodocunque compoſita, revera ipſorum eſſe cognovi, utut in hiſtoriam Anatomes, quam B. LEPNERUS accuratè ſuſceperat, hactenus fruſtra inquiſiverim.

PICTURA ſequentia de monſtroſa horum Gemellorum Coalitione ſpectanda exhibet:

1. *Faciem alterius Gemelli*, ſed *mortui*, oculis clauſis labiisque compreſſis, cum auribus geminis; omnia ſ. n. 2. *Pone aures protuberantias geminas globoſas*, pilis inveſtitas; has quas Cranii conformationi p. n. oſſibus ſincipitis illuc translocatis, uti *ſceleton* edocebit, adſcribo: 3. *Thoracem* p. n. *curtum*, *mox ad ſcrobiculi confinia* nullâ proportione *dilatatum & elatum*: 4. *Abdomen* p. n. *expanſum* ſimiliter: 5. *Umbilicalem regionem* inſtar tumoris p. n. *prominulam*: 6. *Funiculum Umbilicalem* longum ex eâ pendulum: 7. *Artus Superiores* utriusque Gemellorum ſ. n. 8. *Artus* vero *Inferiores*, in neutro ſ. n. prorſus; *Iſtius* enim, *cujus facies* & reliqua Corporis ſ. trunci anterior pars *depicta* eſt, pes dexter juſto longior; ſitusque obliquior, quaſi luxatione coxendicis contortus fuiſſet; 9. *Alterius* autem pedes cum natibus obverſis, à dorſo mirâ declinatione reflexi, incumbebant ſiniſtro pedi prioris, ut ſiniſter ſiniſtro inequitaret; cætera ſ. n. *Non occurrit ſimilis contorſio pedum* cum lumbis & natibus inter coalitiones Gemellorum à *Liceto* adductas, aliàs annotaſſem.

SCELETON plura memorabilia ſiſtit.

I. *In Capite:*

(1.) *Cranii exterius* ſingularis conformatio:

1. *Oſſa frontis* utrique per harmoniam juncta; *alta* præterquam ſ. n. fieri amat:
2. *Neque ullus hiatus membraneus* per ſuturam comparet:
3. *Oſſa* hæc *frontis* utrinque concurrunt, & verticem ſ. calvariam conſtituunt, ſuturâ intercedente, ſed *nullo intermedio fonticulo* ſ. ſpatio membraneo:
4. Neque *oſſa ſincipitis* poſt eadem ullo in loco verticem occupant, ſed inſtar alarum *lateri alterutro alterutrius oſſis frontis ſunt appoſita:*
5. *Oſſa temporum* extus nulla; adeoque nec ſutura:
6. *Oſſium temporum locum* utrinque *Os Occipitis occupat:*

7. Ex

7. *Ex tali ſitu Oſſium ſincipitis & occipitis, ratio protuberantiæ globoſæ in pictura* pone aures petenda erit.

8. *Idem ſitus oſſium ſincipitis & Occipitis facit, ut unius capitis ſ. cranii ſpecies videatur*, quæ tamen *duorum Craniorum oſſa præcipua* complectitur; *quatuor* ſc. *frontis*, *quatuor ſincipitis*, *duo Occipitis*.

(2.) *Cranii interius* conformatio:

1. *Oſſa petroſa* utrique Gemellorum gemina, ad ſui cujusque oſſis occipitis latera collocata:

2. *Os baſillare* commune unicum fuiſſe videtur; utriusque Gemelli palato ſubſtratum.

3. Attendi, *ſi qua duorum Gemellorum cerebra intergerino pariete oſſeo fuerint ſeparata*; ut adeo *membranis ſolùm ſejuncta fuiſſe* credam.

4. *Duo Cerebra* autem *fuiſſe*, præter iſta quæ *de gemina facie*, & *de gemina ſpina*, mox tradentur, & *foramina ſacra gemina* atteſtantur.

5. *Foraminum* autem horum *ſacrorum ſingularis ſitus*; quippe quum ſitum Oſſis occipitis ipſa ſequi oportebat, *ad latera* ſunt perforata; ut Thoracis cavitatem obliquè reſpiciant.

(3.) *Faciei Conformatio*;

Hujus partes omnes, *orbitæ Oculorum*, *naſi juga*, *mandibulæ*, utrique Gemellorum ſ. n.

II. *In Collo:*

1. *Vertebræ* utrique ſuæ; ſed nondum conſolidatæ, uti in recens natis exiſtere ſolent, adeoque divulſæ:

2. *Situs p. n.* qualis Occipitis, cui ſublocatæ ſunt, ad latus ſc.

3. Unde *Gulam & Laryngem ab his divortium feciſſe* conjicio.

III. *In Thorace:*

1. *Claviculæ duæ* utrique Gemello ſ. n.

2. *Sterni Os* pariter utriusque ſ. n.

3. *Coſtæ ab* utroque ſterni latere *duodecim* utrique;

4. In-

Inarticulatio etiam *cum vertebris dorſi.*

5. *Ipſarum* autem *Vertebrarum dorſi ſitus* p. n. *quippe qui Vertebris Colli & Occipitis à Natura adaptatus eſt.*

6. Ex tali ſitu Vertebrarum, atque connexione coſtarum, puto *Thoracis & Abdominis in Pictura* notatam p. n. *expanſionem* deducendam eſſe.

IV. *In Artubus Superioribus & Inferioribus:*

2. *Vertebræ lumbares* Utrique etiam ſ. n.

3. *Oſſa innominata* pariter.

4. *Pedum* quoque omnia.

1. *Scapulæ, brachia, cubiti, manus*; Utrique Gemello ſ. n.

5. *Unum par Oſſium pedum* aliquanto robuſtius & longius apparet.

V. *Ex Viſceribus.*

Accuratè hæc à B. D. *Lepnero* fuiſſe perluſtrata, atque olim aſſervata, indicio ſunt reliquiæ, ſed exeſæ, & laceratæ, ex quibus *geminum Ventriculum* ſaltem dignoſcere licet: Si qua bona fortuna me hiſtoriæ à laudato Viro conſignatæ compotem fecerit, eam Orbi erudito non invidebo.

Uſus ex Sceleto Gemellorum Coalitorum Janiformi.

1. Dubia *adverſus Simultaneam Partium Generationem* illuſtrat.
2. Miracula Naturæ *in Coalitionibus Gemellorum* luculentius declarat.

OBSERVATIO CXCI.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Ex Uteri Ovilli, Collo in ligamentum coalito, fœtuque adulto emortuo, Anatome:

OBlatus *Anno* 1702. de 27. *Jul.* Atque quum *externæ partes Uteri* ſe rectè haberent, ad *interiorum* luſtrationem me converti: inſpiciens.

pag. 364.
Fig. XXXV.
Fig. XXXVI.
Fig. XXXVII.
Fig. XXXVIII.
pag. 365.
H
K
L
G
e
f
A
B
C
D
E

IV

V.

ſer
bu
na
ki

E,

C
oic

I. *Collum* : hujus *conformatio* illico p. n. viſa ; ſiquidem *in confinio Vaginæ*, ubi ejus initium, *nodus* quaſi comparuit, à quo velut funiculus arctè contortus ad cavitatem Uteri usque, locum inſertionis, progrediebatur : *Brevitas colli* in funiculum contorti inſolita, duarum ſcilicet unciarum, infra quam *ſceleton*, quod aſſervo, conſiſtit : *Craſſities*, quanta calami mediocris anſerini, niſi quod in Vaginæ & Uteri conterminis locis, aliquanto craſſius ; *durities* tanta, ut digitis preſſum nullâ ratione cederet; compacta quaſi cartilago, continuo ductu, ſe tangentibus offerebat:

Inciſâ Vaginâ, *orificium Uteri* quod audit, principium Colli, inſtar glandulæ ſ. n., ut receſſum cartilaginei quid terminaret.

Nullius vero ſtyli, vel minimi, adminiculo penetrare datum fuit ; Ex parte Uteri proximâ tranſitum ſtylo tentabam ſed fruſtrà :

Partem hujus *funiculi à membranis communibus liberavi*; tunc quando mera cartilago, nodis tantum ſuis diſtincta, deprehenſa fuit.

II. *Teſtium* ſcrutinium inſtituturus, *nuſpiam* eos ſuâ formâ reperi : *Unius Veſtigium alterum latus monſtrabat, ſub ſpecie* rotundæ depreſſæ *pinguis maſſæ* ; Uteri membranæ extrema prorſus accretæ ; taleri magnitudine, & craſſitie ; *unica portiuncula*, itidem pinguedinis in modum, ab hac maſſa ſeceſſum faciens, *partem ſui laxè pendulam*, uteroque minimè adhærentem, *monſtrabat*.

Incertusque relictus eſſem, *an Ligamento, an Tubæ illam maſſam deputarem*, quando *nihil* aliud *de Ligamentis aut Tubis ullibi* occurrebat; niſi *nervei quid ab eadem maſſa* progredi contuitus fuiſſem ; *hujus nervei corporis pars latior*, quæ maſſæ illi inſerebatur, in pinguedinem unà degeneraverat ; *ex altera parte à Lanione* præciſa, ad preſſionem aliquid ſanguinis erumpebat ; *quo ſolo indicio, iſtam maſſam Teſticulo aſſerui*, nerveumque corpus *à Spermaticis Vaſis* deduxi.

Alterum Teſtem in oppoſito latere fruſtrà quæſivi ; *nullumque* hic aut nervi, aut vaſis, aut pinguedinis *veſtigium*. Non procul ab inſertione Colli pars Uteri complicata ſingularis corporis ſpeciem quidem offerebat, verum eadem aperta *Cotyledonum aliquot ſimulacra*, fermè oblitera-ta, exhibuit, quum *in nulla alia Uteri parte Cotyledones* eſſet contueri.

Pinguem itaque *Maſſam dicti lateris* incidi, nilque niſi membranularum pinguium conglomeratio deprehenſa.

III. *Utero patefacto pilos fœtûs*, undique tunicæ internæ *accretos* comperi, paucis in locis *Chorii lacinias* adhuc erat ſeparare : plera-

que omnia conglutinata intertextis pilis, ut κατὰ δάρσιν procedere opus haberem.

IV. *In Fœtu* partui maturo *Maſculo iſta obſervavi.*

(1.) *Umbilicum Chorii parti adhærentem:*

(2.) *Pilos nigros, longos, minime criſpos*, totum corpus inveſtientes:

(3.) *Caput* inter duos pedes primores Collo obverſum; *pedibus* & his & poſterioribus protenſis, uteroque agglutinatis firmiter:

(4.) *Viſcera exſucca* omnia:

(5.) *Omenti nullum indicium*:

(6.) *Renum faſciam*, pinguedine ſatis denſâ; *Parenchyma* verò exſangue & exile, nec ex aliis renunculis conglomeratum, ſed inſtar glandulæ conglobatæ:

(7.) *Pericardium* pinguedine ſat multâ undique conſperſum; *Corde* exſucco, ut nec guttula liquoris ullius, in Ventriculis occurreret.

(8.) *Foramen Ovale* ſatis amplum, valvulâ tamen jam arctius connivente.

(9.) *Ventriculos quatuor* ægrè diſtinguere valuimus.

(10.) *Hepar* exſangue, pallidum, *nullâ Veſiculâ fellis.*

(11.) *Pulmones* flaccidi, exſucci, inciſi qualemcunque vivacis coloris imaginem referebant.

(12.) *Oculi* quaſi exeſi, bulbis abolitis, foveas nudas reliquerant.

V. Notatu autem dignum, quod *nec inter ſecandum*, *nec inter contrectandum*, *vel* ab Utero, *vel* à Fœtu ullus Fœtor exhalarit; ſemel aliquid mucidi odoris nares feriebat.

Uſus ex Anatome Uteri Ovilli, Collo in ligamentum coalito, fœtuque adulto:

Item:

Dubia adverſus Hiſtorias de Fœtibus in Tuba repertis:

1. Quàm *variæ difficilis partûs cauſæ?* quis eas divinando aſſequi poteſt? *Vulgus* indignatur, ſi *Medici* non obſtetricantes ſemper aſ-

ſerunt

ferunt manus, & ſcommate ipſos perſtringit, ut *quorum errores obtegat terra.* Quin *Vulgi obſtinationem*, denegando cadaverum anatomas, *calamniis in Medicos*, ac ſuſpicionibus pravis *feneſtras aperire* dicamus; neque enim venia ſperari poteſt, ſi in malevolos incidas, inſpectione cadaverum ſubtractâ, quæ ſola innocentiam vindicare poterat.

II. *Quis caſus Collum Uteri in funiculum rigidum* ita *contorſit*? revera poſtquàm exſiccatum aſſerculo inſtratum conſpexeris, funiculum ex pluribus filiculis ſerieteaus contortum dices: Novi quidem *aſperitates Colli Ovilli, Utero fœto*, quarum *ſeptem utplurimum* numeravi; novi & *cartilagineam earundem duritiem*; ſed in funiculi rigorem contortas hactenus non novi.

III. In *Evexia matris* quantum eſt ſitum, quæ & mortuum fœtum à putredine illæſum conſervavit; id quod *Excell. D. Abr. Cyprianus* in eruditiſſima *Hiſtoria de fœtu humano poſt* XXI. *menſes ex Uteri Tuba, Matre ſalva ac ſuperſtite, exciſo*, Illuſtri exemplo confirmat, *p.* 14. *Mirum* inquit *eſt profecto, per duodecim menſes absque putredine cadaver illud tuba in latere potuiſſe*; &c.

Dubia adverſus Hiſtorias De Fœtibus in Tuba repertis.

(1.) Nolo omnes *hiſtorias*, quæ *de Fœtibus in Tuba repertis* commemorantur, adducere; aliquot harum legere eſt in *Bibliothecæ Anatomicæ* To. I. Una ſit inſtar omnium, laudati paulò ante n. III. *Excell. D. Cypriani*, quæ omnem dubitandi anſam præcidiſſe videri poterat, præſertim quum p. 11. *Vacuâ jam infantis cellâ*, Vir Experientiſſimus ſcribat, *ſe ſpectatoribus*, rerum peritis, Medicis, Medicorumque filiis cum Chirurgo *demonſtraſſe eam partem, unde fœtum extraxerat, peritonæo adnatam ita, ut una quaſi videretur membrana Deinde partem hujus ſacci inferiorem dextro lateri Uteri circa fundum affixam; qui* Tubæ *locus cum ſit*, pergit, *neque ulla alia reperiretur, manifeſtum fuit in* Tuba *dextra fœtum hæſiſſe. Datâ enim copiâ Uterum ipſum inſpiciendi ac contrectandi illum in ſtatu naturali cum Ovario ac ſiniſtra Tuba prorſus illæſum jucundum fuit omnibus oſtendere.* H. I.

(2.) Sed *liceat egregiæ iſti hiſtoriæ hanc noſtram opponere utraque* Tubà *per expanſionem Uteri abolitâ*: Ut CL. *Vir* ſecum reputet *non*

ſequi ; *Tuba* dextro lateri *deſuit* ; *Ergo ſaccus* , in quo fœtus , *ex Tuba dextra fuit formatus : Cur non potius ex parte dextra Uteri?* quando Ovillo Utero ſalvo , utramque Tubam diſperiiſſe oſtendi.

(3.) Certè utut *Vir Curioſiſſimus* Uterum vidit , *receſſum dextri lateris intueri in viva neutiquam potuit* , *an hujus omnia ſalva ac in ſtatu naturali ? Receſſus ſunt , ad quos præcipue Placentæ hærent* , pluribus caſibus in opere Generationis ſunt obnoxii , & ad expanſionem in ſexu humano aptiſſimi.

(4.) *Potuitque contingere , ut pars hujus receſſus coaleſceret* , iſtâque ratione *peculiarem cavitatem* , a reliquâ Uteri diſcretam *efformaret, quidam Tubæ regione una expanſá* , ſi hæc non obliterata fuerit , quò magis propendeo , ſiquidem & *Ovarium dextrum abolitum fuiſſe* innuitur , quum adducta verba Ovarii , in ſingulari , mentionem faciant; & *in Ovillo* Teſtes *gemini cum Tubis geminis diſparuere.*

(5.) Nec grave foret pluribus *exemplis* ejuſmodi *cavitatum expanſarum , cum coalitione partis alterius generationes in Utero , Veſica,&c.* demonſtrare ; ſufficit ex *CL. Auctoris* Tabula III. bb. *duas Uteri Cavitates* allegaſſe.

Quá quidem *hiſtoriá* itidem *Fœtum in* Tuba *hæſiſſe contendit* ; ſumma hæc eſt p. 43. ſeqq. *Quædam ſe gravidam credens , poſt novem menſes , Obſtetrice nullum unquam infantis motum percipiente , fruſtrà expectato puerperio , ubi per totum biennium remedia varia contra Hydropem incaſſum tentarat , & Auctor paracenteſin tanquam in Aſcite firmato ſummæ temeritatis duceret , tandem occubuit : In cavitate abdominis aperti ne minima aquæ quantitas reperta ; totum* verò *illum tumorem monſtroſum,* vult, *nihil aliud fuiſſe quám* Tub*am Uteri, centum quinquaginta libras aquæ continentem.*

1. Sed , quod cum pace *CL. Auctoris* dixero , *ex hac hiſtoria poſtrema* nihil veroſimilis *pro Fœtu in* Tuba afferri poteſt, ex Tabula enim citata II. apparet , *totum Uterum* variè vitiatum , adeoque *prorſus in ſtatu p.n fuiſſe.*

2. Quamque aſſerit *ſiniſtram Tubam intra duas uteri cavitates hærentem* , hæc nullam ſpeciem Tubæ refert ; & neglexit *Auctor* in majorem ſui placiti fidem , ſtylo aut injectione, vel flatu Tubæ ductum inveſtigare:

3. Quantum *ex figura* eſt diſpicere , *portio Uteri malè conformata* eſt habenda.

4. Mi-

4. Mirum ſanè *quod Auctor Ovarii mentionem non faciat* ; figura allegata al quid iſti portioni Uteri concretum offert, ad quod vaſa ſpermatica tendunt, quod forte *Teſtis* loco fuit ; verum dubito, *an ſ. n. hic Teſtis ſe habuerit* ? & corpus illud, pro Tuba ſiniſtra traditum, Teſtisque ad ſitus accuratiorem luſtrationem meruiſſent.

5. Quum verò & *hiſtoria & Tabulæ utraq.* III. & IV. *Uterum peſſimè affectum fuiſſe* edoceant, coactum videtur ad Tubam recurrere, quando ad Uterum, aut hujus partes, iſtiusmodi expanſiones commodè referri queunt : Faciliorque *tumorum carcinomatoſorum & gelatinoſorum concretionum*, in interna ſuperficie hujus expanſionis, quæ *in Tab.* IV. ſunt expreſſæ, *Auctori* fuiſſet Explicatio, ſi Utero earum originem adſignaſſet ; quando ad ſimiles excreſcentias & ſ. n. & p. n. Uterum diſpoſitum eſſe conſtat ; ſ. n. in Cotyledoniferis & Placentiferis ; p. n. in molam geſtantibus.

6. *Poſito* quoque *quod Tuba in iſta femina Hydrope laboraſſet*, nimis confidenter tamen ab *Auctore* fœtus in eadem Tuba aſſeritur. *Neque* enim *Fœtum adfuiſſe oportet illico, quando Tuba corripitur*. Servo *infundibulum Tubæ ſuillæ* binis in locis *hydropicum*; *altera membrana infiata* parva & *rotunda*, quam cum Teſte coqui curaram, experturus an humor contentus concreſceret ? *altera* eſt *oblonga*, & per anfractus inciſa, amplitudine quæ NM. caperet : Neque tamen ſigna ullius fœtus in Tuba aderant, & membranæ præter expanſionem nihil alieni paſſæ fuerant. *Aliam Tubam Ovillam* ſervo, ad cujus anguſtias non procul à cornu Uteri, *veſicula longitudine pineæ nucis ſe inflari patiebatur*, flatu eodem & ad Cornu propulſo, Utero, non Tuba prægnante.

7. Quin *ſæpiſſime in exterioribus partibus* Tubarum *muliebrium & belluinarum hydatides deprehendi*, vel *Veſiculis*, extra ſpem prægnationis poſitis ; *quidni igitur citra fœtum* Tubæ *evadere poſſint hydropicæ?*

8 Quid ſi *in hiſtoria ab Auctore tradita* dicamus, *humorem à Teſte dextro affluentem*, & verſus Uterum tendentem, *in receſſu proximo iſtius lateris ſuffiminatum*, & ex mora gelatinoſum redditum, Uteri partem conglutinaſſe, ut duæ cavitates enaſcerentur ; *partemque Uteri*, *receſſum* ſc ab affluente ſubinde novo humore, *ſ ab Uteri* tunicis, *ſ. à Teſtè* iſtius lateris, quando adhuc integer erat, *ſ. à Vaſis* ſpermaticis, quando Teſtis conſumtus periit ; numquid hæc *ætiologia Hydropis* non eſſet planior ac veroſimilior ? præſertim quum *Uteri prava conformatio*, *Ovarii & Tubæ abolitio* in hoc latere ſit ma-

-nifeſta, quam quod eſt manifeſtiſſimum, & *excreſcentiæ* Tab. IV. delineatæ Uterini generis ſint. *Humores à Teſtibus ad Tubas ſubinde affluere* luculenter hoc *Anno* 1702. M. *Octobr.* & *Nov. in novem Ovillorum Uterorum fœtorum Tubis* plerisque demonſtravi; ex ligatis & coctis coagulum lacteum, albumini Veſicularum reſpondens, toties eximens, majori, minori copiâ; quo quasdam totas repletas offendi.

Quæ mea dubia ut Vir CL. cum Orbe Erudito interpretetur, ac quæ ex amore Veritatem idagandi ſint profecta, eſt quod maximopere votis contendo.

OBSERVATIO CXCI.
Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.
De Duobus Abortibus Humanis Oviformibus.

INtra annuum ſpatium, proximè elapſum hæc *duo abortiva Ova, ab eadem Matrona edita*, mihi oblata, quæ domi examinarem accuratius: mentionem ipſorum ad *Obſervationis* I. numerum 21. *in Dubiis adverſus ſimultaneam Partium Generationem*, injeci.

Unum An. 1701. d. 26. *Octoris* infra, alterum 1702. d. 21. *Junii* ſupra Ovi Columbini magnitudinem; ambo undiquaque villis erant obſita, ſed delicatioribus alterum, An. 1701. in aqua tepida inſtar ſeri crudi fluitantibus.

Curioſè inveſtigaturus, *ſi quandam pupulam intus fluitantem conſpicerem*, ſemovi quadam in parte villos, ut liquor transpareret? nullam verò aliam *ſpeciem*, quomodocunque ſoli obverterem, detexi, quam *fili albi, globulo in extremitate diſtincti.*

Globuli magnitudo erat inſtar ſeminis Papaveracei albi minimi: *Filum* ſubtiliſſimis fidiculis tenuius erat, vix trium linearum longitudine; neque enim unguis longitudinem emetiebatur:

Incidi Ovum, & effuſo latice tentavi, ſi qua *filum iſtud* Microſcopio ſubjicere valerem, quod quum fruſtra tentarem, ſatis habui à tunica, cui adhærebat, idem ope ſtyli leniter attollere; verùm *ne ſic quidem ſpecies machinulæ conſpicua evaſit*, moxque inter contemplantis contrectationes & converſiones varias, antequam microſcopium adaptarem, abruptum evanuit.

In alterius Ovuli filo periculum denuo facere nolens, hoc cum Ovulo villoſo liquori immiſſum hactenus aſſervo.

Illud

Illud autem memoratu dignum, quod *ante abortum Ovuli primi*, citra magnos dolores, ſed cum ingenti ſanguinis profluvio, *lacinia exturbata* fuerit, duorum triumve digitorum tranſverſorum latitudine, & fermè longitudine.

Hæc *Lacinia ab altera parte* erat *ſanguinolenta*, & aliquibus in locis quaſi *protuberans*, ſed ut *nulla Cotyledorum ſive glandularum* ſpecies compareret;

Ab altera parte erat quaſi villoſa, alba; ut villis Ovuli reſponderet quodammodo.

Candidiores tamen erant *villi Ovuli*, & longè molliores, quaſi plumoſi:

Atque quum *Ovulum* iſtud *per villos undiquaque album* compareret, *uno* tamen *in loco quaſi glanduloſum Corpus durum ſanguinolentum* obſervavi.

A qua *ſanguinolenta regione non procul* primum *aliquid pendulum adverti*, quod, uti ſuperius deſcripſi, *filum* retulit *album cum globulo.*

Superficies interna Ovuli, ut hujus quoque mentionem faciam, erat *læviſſima*, villis & aſperitatibus prorſus deſtituta; inciſam enim tunicam ad luſtrandum fœtum inverteram, & ſupra unguem expanderam, ut filum ope ſtyli attollerem & luci obverterem; id quod ægrè obtinebam; ſiquidem, quando in pendulo filo globulum contemplari conabar, atque ſtylum retrahere aut ſubducere cogebar, illico *globulus à filo attrahebatur*, *& filum cum ipſo ad tunicam recedebat, ſeque* huic *applicabat*, ut non ſine magna cura ipſum cum globulo à tunica rurſus abſtrahere valerem.

Neque Ovulum inflare *ſumma tunicæ mollities* permittebat, quum fermè ad contactum difflueret.

Poſterioris Ovi hiſtoria mihi non conſignata, quod poſt aliquot horas *à Cane rabido dextra*, dum in via eram, *admorſa* eſſet: *Vitri* tamen, *in quo ipſum recondideram*, *operculo inſcriptus dies*, quo abortus contigit; & *cum Placenta Ovulum.*

Dubia ex Hiſtoria duorum Abortuum humanorum Oviformium, adv. Generationem Viviparorum ex Ovo, ratione accretionis Ovi.

I. Decreveram hanc hiſtoriam inſerere *Dubiis adv. ſimultaneam Partium Generationem*; *Poſt Notas in Obſerv. de Gemellis Coalitis*: Aſt quum

quum Excellentiſſimi *D. Abrahami Cypriani Epiſtolam de fœtu ex Uteri Tuba exciſo* perlegeram, dignam judicavi, quam ſeorſim ediſſererem.

II. Laudatus enim *Vir Experientiſſimus in Epiſtolam commentans,* explicaturus (p. 30.) *quomodo Fœtus interiori Tubarum tunicæ ſuâ cum placenta affigatur*, ibique æquè ac in Utero ſuum incrementum acquirat ; fatetur *incrementum Ovo accedere ab ipſo loco cui adhæret, ſive,* Uteri, *ſive* Tubæ ; Nimirum (p. 31.) *quia illud Ovum non tantum ſubſtantiæ in ſe continet, quanta requiritur ad nutritionem increſcentis fœtus, ſecus ac in Oviparis : Ut verò fœtus ab Utero recipiat humores ad ſui incrementum neceſſarios, debere illi quaſi affigi & quodammodo inclavari, adeò ut deinceps efformentur tubuli aut continui ductus ex Utero in fœtum, quibus mediantibus humores imò ipſe ſanguis tandem communicentur. Quâ ratione autem illud fiat, demonſtrare, hoc opus,* inquit, *hic labor eſt*, fateturque (p. 42.) *explicatu admodum difficile eſſe, quomodo ante dicta illa inſitio ſive inclavatio Placentæ in Utero fiat.* H. I.

III. Quot quidem ego me legiſſe memini, *nemo diſſentientium de Ovi in Utero Accretione tam perſpicuè diſſeruit* : Hocque præcipuè *in Exercitatione mea Generationi Viviparum ex Ovo* oppoſui, quod nullo modo liquido domonſtrari poſſit, quomodo hæc ſ. n. obveniat.

IV. Quibus permotus, quum & ipſe Auctor CL. (p. 4.) dicat, *hiſtoriam de accretione Fœtus adhuc mancam eſſe, & à nuperis Anatomicis penè intactam relictam* ; quæ *in Curioſiſſimi Viri demonſtratione de Accretione Ovi ſive Fœtus* deſiderem, in medium proferre volui, non tam verborum aut ratiuncularum lenociniis, quam certâ experimentorum fide : Ordine ipſius placita perſequar.

(1.) *Ova in Utero aliquot dies nondum alligata, ſed libera ac mobilia:*

Mihi *nulla autopſia* cujuspiam Anatomici *in Utero humano libera ac mobilia Ova detexit* : *In belluinorum Uterorum Cornibus & progreſſibus* prolixis qui libera, mobilia, fluctuantia Ova repererit, *præter Graafium*, qui aſſeruerit, *inventus eſt nemo* : *Nec à Graafio definitus locus ubi offendi queant*, *an* in arctiſſima extremitate Cornuum aut Proceſſuum, *an* vero in eorundem progreſſibus amplioribus? & *qui fiat* ut non ad antrum commune aut Collum, ſi non ad Vaginam mobilia provolvantur illico?

(2.) *Ovorum ſuperficiem extremam, præcipuè loco Placentæ, villoſam fieri:*

Hoc *CL. Auctor* itidem *in Utero humano citra autopſiam* ſupponit: *Memo-*

Memorata nobis *Ova abortiva circumcirca* , æqualiter per omnem ſuperficiem villis obtecta fuere , quod & *in aliis abortivis Ovis humanis* obſervavi : Neque *lacinia ante partum edita* , *aut placenta cum Ovo connexa in hiſtoria noſtra* , Auctoris aſſertum firmare queunt, quando quidem *in Ovis ipſis nullo loco diſcrimen villorum agnitum* ; Quin *in locis ubi Placenta* , *villos coaluiſſe ac diſperiiſſe* patet. *In belluinis Ovis nondum à quoquam talem villoſam ſuperficiem traditam memini* . Experientiæque repugnat, ſiquidem *Uteros nactus ſum* , *ſignis prægnationis manifeſtis* , nullo tamen intus fœtu conſpicuo; tunicasque , aquâ uti in fœtis repletas, ſeparare aggreſſus , utut ſedulò illud agerem, integras detrahere neutiquam valui ; illicò enim ob mollitiem & tenuitatem laceratæ ſunt , *nullo villorum ſimilem in modum* , uti de humanis retulimus, *indicio* Neque legi, *qui belluina ova abortiva* , *aut villos in eisdem conſpexiſſet* , *nedum* ut in Placentæ aut Cotyledonum locis eos præcipuè extitiſſe demonſtraſſet. *In iſtis verò recentiſſimè impragnatis Uteris* , *Placentiferis æquè ac Cotyledoniferis* , *Velum* per omnem ſuperficiem cornuum aut proceſſuum *æqualiter prætenſum vidi* , nullo locorum diſcrimine. Utut *adhæſio tunicarum ſ. Ovorum admodum in brutis differat* , *tam ratione ſpecierum* , *quam ratione temporis prægnationis*; e. g. *in ſuillo genere*, quum exiles ſint cotyledones, longè infra piperis granum , vix inſertio cognoſcitur, & ſponte ſuâ ab Utero ſecedunt : *In Ovillo genere* ſub primordiis prægnationis pariter nulla inclavatio advertitur ; quin Cotyledones planâ facie tunc occurrunt , atque ad levem contactum ſeparantur. Ut adeò *evidens ſit*, *per experientiam* definiri minimè poſſe, *an Ovorum ſuperficies loco Placentæ aut Cotyledonum præcipuè villoſa fiat* ; *quamvis ratione iſtud utique colligi poterit.*

(3.) *Villos intra ſuperficiem antea compactos* , *ubi Ovum ad Uteri cavitatem pervenit* , *humiditate ibi contentâ lubricari & quaſi evolvi ac extricari:*

Oculis corporis nemo iſtud uſurpaverit ; *ſi rationis acie* idem defendes, *Placentæ prærogativam* paulo ante aſſertam *tolles*: neque enim Uteri humiditas unum locum minus irrigabit quàm alterum.

(4.) *Ovum motu intrinſeco humorum in ſecontentorum in tantam magnitudinem excreſcere* , *ut latera vicina Uteri premat:*

Unde ille *humorum in Ovo motus inſtrinſecus* ? *Ante congreſſum* cum mare non exiſtit ; *Poſt congreſſum* demum ſi accedit , cur non intra Ovarium ſimiliter Ovum excreſcere facit ? *Latera Ovarii vicina ovum*

facilius preſſerit, quum hæc ipſi ſint undiquaque contigua, *ſicque Ovario Uteri officium aſſignandum foret.*

(5.) *Laterum Uteri humani internam cavitatem fabæ majuſculæ dimenſionem ordinario non excedere:*

Aliquando NM. capacem, & *aliquando* ampliorem deprehendi: ſcilicet *amplitudo cavitatis variat pro ſubjectorum, ætatum, conditionum ipſius ſexus muliebris ratione, ut uniformis determinari nequeat*, inductione inſufficiente; *neque ulli Anatomicorum datum fuit tot Uteros humanos ſecundum memoratam varietatem introſpicere*, ut *vel* ætatum, *vel* conditionum ſexus, *nedum* ſubjectorum reſpectu quidquam certi definiri poſſit. *Verum ſit illa cavitas, ætate nubili, utplurimum fabulæ majuſculæ cujuscunque dimenſione*, ſatis ampla eſt novi hoſpitis, ovuli, proportionem ſi conſideres, ut quomodo hujus ſuperficies eidem undiquaque conciliari ac combinari queat, à diſſentientibus hactenus explicatum non inveniam; *qui nempe* Ovulum in Utero villis circumquaque amiciatur, quum nec in Ovario, nec in Tuba, æquè lubricis, æquè humectis, eisdem inveſtiatur? *qui*, quando villi æqualiter ſunt protenſi undique ovulum in uno loco magis radices egiſſe concipi queat quam in altero?

(6.) *Agglutinationem Ovuli in ſuperficie interna Uteri non ſine aliquâ compreſſione fieri:*

Non video; *quomodo in Utero humano*, qui quando ovulum excepit à congreſſu denſus adhuc eſt, *compreſſio quædam concipi queat?* Periculum ſanè, ovuli ſubtiliſſimas tunicas compreſſione tam denſi corporis ruptum iri, violentam enim eſſe oportet. Et *quid fiet de belluinis Uteris*, animalium e. g. utplurimum uniparorum, Ovium, Vaccarum, Equarum, &c.? *Qualis in tam longo tractu* Cornuum aut Proceſſuum, ad Ovuli agglutinationem, *per omnem iſtam regionem ſub primordiis fingi poteſt compreſſio?*

(7.) *Superficiem externam Ovi quaſi detractâ pelle, præcipuè loco Placentæ ſuperficiei internæ Uteri agglutinari:*

Nec hoc capio, quomodo ullo in loco pellis Ovo detracta intelligi queat, nedum in loco Placentæ. Hiſtoria à me allata *totam ſuperficiem ovorum circumcirca villoſam* monſtrans, hanc detractionem non admittit. Illud certum, *quod Ovuli ſuperficies ſucceſſu temporis non amplius undiquaque villoſa conſpiciatur*, cujus rei documentum ſecundinæ abortivæ, *proximâ Obſervatione* à nobis commemorandæ, exhibebunt; *Nimirum, quando* fœtu adoleſcente villi Ovuli in externa

ſuper-

ſuperficie ſiti, villis Uterinæ ſuperficiei internæ implicantur, *ſive* in Placentarum *ſive* in Cotyledonum ſpeciem, fit ut pars à tali contextu libera lævis evadat; uti ego puto, *per modum obligationis*; *ſiquidem Partes Chorii à Placentæ aut Cotyledonum contactu immunes, non tot vaſis ſanguineis, nec tam amplis inſtructos attentus ſcrutator comperiet; ad illa verò loca, ubi placenta, aut Cotyledones*, quum inſigni numero & amplitudine vaſa contendant, *hæc* villos utrinque, & Uteri & Chorii, magis atque magis implicant & condenſant, *in ſpeciem primum glandularum, tam in* Placentiferis *quàm* Cotyledoniferis, *mox* in juſtum corpus Placentæ aut Cotyledonum. *In Placentiferis autem* quum Placentæ non per omnem ambitum Uteri ſe expandant, uti Cotyledones in Cotyledoniferis per omnes regiones Proceſſuum aut Cornuum diſperſas videmus, *contingit ut* ad incrementum fœtûs Placentâ in unum locum contractâ, reliquum ſpatium chorii læve evadat, villis obliteratis: *Hocque ſpatium Chorii læve, fœtu adhuc tenero*, exiguum deprehenditur, longè intra amplitudinem Placentæ, pro copia liquoris in amnio contenti: *adulto autem fœtu* ampliorem longè, quam ipſa Placenta, regionem occupat.

(8.) *Tubulorum in Ovo hærentium partem aliquam (nempe quæ ad hanc rem ſatis ſit) cum poris Secretoriis uniri.*

Rectè hæc ſe habent, ſi ſucceſſivè, modo ad præcedentem n.° (7.) à nobis tradito, intelliguntur: *Sub primordio*, Chorii villi circumcirca omnem Uteri internum ambitum contingunt: *ſuccedente verò tempore* vaſorum diſpoſitio, uti hunc vel illum locum Uteri magis feriunt, atque in mutuos complexus arctius ruunt, in Placentæ aut Cotyledonum compagem iſtam unionem conciliat.

(9.) *Ad fœtus incrementum, & aquæ in Amnio contentæ generationem ſequi, ut Corpus Uteri magis magisque debeat extendi.*

Non ſanè *ad fœtus incrementum*; inter quod & illud tunicarum placentæve incrementum nulla eſt proportio, uti ex anatomiis noſtris liquet. *Nec ad aquæ in amnio contentæ generationem*; quia hujus ne quidem ad placentam juſta videtur proportio, *exigua* enim *cavitas eſt Amnii: Unde* ejusmodi *Ova abortiva, nulla aquæ profuſio, benè tamen largiſſimum ſanguinis profluvium præcedit. In Brutis* equidem *non ad Fœtûs incrementum, aut aquæ in Amnio contentæ generationem* Cornuum aut Proceſſuum extenſio ſequetur; Vidimus enim hoc *Anno* 1702. d. 1. *Decembr.* Ovilli Uteri Cornua extenſa & turgida, *amnii tam exili cavitate, ut vix Lupinum majorem caperet*, & propter depreſſam ſpe-

ciem primo obtutui ægrè ſe dignoſcendam ſiſteret, Fœtu perparvo, thorace & abdomine nondum clauſis.

V. Hæc fuerunt, *quæ non fidâ experientiâ, veritate invitâ* in doctrina de Accretione Fœtus à CL. Viro *ſuppoſita* autumo. Cætera omnia præclarè ſe habent, quæ & meâ & aliorum experientiâ confirmare in proclivi foret. Quamvis enim à nonnullis *ſanguinis materni cum ſanguine Embry circulatio* negetur, rectè tamen hæc in adultis aſſeritur, quum & per injectiones detegi queat.

VI Quando verò *talem communicationem tantummodo per poros vaſorum glandulas componentium dilatatos vult fieri, non item per extremitates vaſorum ſanguineorum*; Licet voce *anaſtomoſis*, quandoquidem quibusdam ob ambiguitatem & obſcuritatem exoſa eſſe cœpit, facilè abſtinere, *dicat quæſo CL. Auctor, an* vaſa glandulas componentia non ſint extremitates Vaſorum ſanguineorum? *Et ſi ſunt, in illis ipſis extremitatibus ſi* diſcrimina dantur, fibrarum procurrentium aut circumflexarum ab apicibus ipſarum omnium extremis, *ubi poros CL. Auctor collocabit, an* in procurſu fibrarum, *an* in apicibus omnium extremis? Credo *fatebitur CL. Auctor, quod in apicibus omnium extremis*; ſecus enim extravaſatio & ſtagnatio fieret continua, nullaque ſ.n. eſſet circulatio. *Ad quid autem iſtæ verborum rixæ? Certum eſto per extremitates arteriarum* ſanguinem tranſire, & *per extremitates venarum* excipi, *ſive* illæ extremitates ſint contortæ, anfractuoſæ, exiles, viſum, effugientes, & perplexitatibus glandulam mentientes, *ſive* minus; *ſufficit* per interſtitia ab apicibus omnium extremis nullos à natura in circulationis uſum poros conditos, quamvis p. n. ibi quandoque occurrant. *Injectionibusque tinctorum liquorum* hæc Illuſtrari queunt, *inprimis ſi in anguſtiis extremitatum ſedimentum relinquunt. Aliam autem atque aliam in his illis ſecretoriis Organis apicum illorum conditionem eſſe* lubens fateor, quæ nondum in omnibus manifeſtò vel ab oculatiſſimis Anatomicis detegi potuit. *Fortè & quarundam ſingularis eſt ratio*, qualis Venæ Portæ in Hepate ad Cavam & ad Porum Biliarium. Quæ omnia ſuo loco relinquimus.

VII. Sed ut paucis meas *de myſteriis Generationis Viviparorum conjecturas* ſubnectam; exiſtimo 1. In congreſſu prolifero *ſeminis maſculi partem* qualemcunque, *ſpirituoſiorem*, *Uterum ingredi*, ingreſſumque *inſtar Vernicis* ſubtiliſſimi *parietes Uteri oblinere*; 2. *An ad teſtes per Tubas* immediatè quædam particula hujus ſpirituoſæ auræ *abeat*? Ego nullâ ratione comprehendere poſſum, quandoquidem ſi vel ſummè

mè volatilis *Spiritus Vini* humecto tali Utriculo, tam parvâ quantitate, quâ ſeminis particula ingreſſa concipitur, injici poſſet, vix puto vim ſuam integram per anfractus Tubarum ad Teſtes eſt perlaturus: 3. parietibus tamen tenuiſſimâ illâ ſeminis aurâ oblitis, *inſignis partium Generationi dicatarum in Utero fit immutatio, ſeparatione & exoneratione laticis muliebris ſolitâ inhibitâ*: 4. *Ab inhibitione* enim *hac mox* ſanguinis in Vaſis Hypogaſtricis *ſtagnatio* ſuccedit; 5. *A ſtagnatione* in Hypogaſtricis *regurgitatio* in vaſa; 6. *A regurgitatione præcipitatio Circulationis ſanguinis in Teſtium*, vel utroque, vel altero, in cujus vaſa ſpermatica ſcilicet ſanguis ſtagnans magis regurgitavit; 7 *A præcipitatione Circulationis ſanguinis* in Teſtibus Uberior *affluxus laticis ſeroſi ad Veſiculas*; 8. *Ab affluxu hoc*; *Veſicularum intumeſcentia, ruptura, & depluvium* per Tubam vicinam.

Aſt juxta tritum illud; *Omne patiens reagit*; *Quando Uterus iſta à ſemine maſculo*, ob inhibitam ſecretionem & exonerationem laticis ſibi familiaris, *in partibus ſubſidiariis patitur, ipſe contra ea*, 9. Suo ſtagnante in Hypogaſtricis ſanguine, *auræ ſeminalis linimentum obſidens*, hoc ex aliis atque aliis locis propellit, aut excutere nititur, ſuppetias ferente liquore per Tubam deſcendente; 10. Quo ipſo *Spiritus intra linimentum ſeminale deliteſcens tandèm ad anguſtias redactus unitis viribus ſuum opus aggreditur, ſedem ſibi ante omnia figens, exqua* tanquam Officina, uti â Natura, aut à Deo Auctore Naturæ didicit, fabricam corporis animalis affabre faciat; nimirum *per omnem Uteri cavitatem, quam linimentum illud ſeminale tanquam velum obduxit, ex hac ſua ſede* principali *radios dimittens, fibras* ex eadem *in vaſorum uſum protrudendo, ex vaſis totius Corporis texturam* deinceps *molitur*; 11. *Uterus* autem jam amico conſenſu *opus promovet*, dum *à ſtagnatione* ſanguinis *elatior & ſpongioſior* ſucceſſu temporis redditus; *limpidiſſimum laticem per iſtud velum ſeminale dimittit, eoque ſpiritum intus agentem blandè fovet, filaque ab ipſo producta humectando magis obſequentia præſtat*; 12. *Quin ſimul rarefactus*, limpidiori parte ad Veli ſ. tunicæ cavitatem dimiſſâ, *glutinoſis particulis refertus, fibrarum per velum protenſarum extrema facile ſibi adhærere patitur, eademque virtute Spiritus valentiori propulſa intimius recipit, ſibique aſſociat*; 13. *Inprimis ad locum in quo Spiritus ſibi primam fixit ſedem* ex quâ proximè Uterum ſuis radiis dimiſſis penetrare valuit, *propè receſſum Tubæ utplurimum, in ſexu humano*, ubi major ſuppreſſio, majorque affluxus, ob

arctius prætenſum velum ; *hîc ubi interior ſuperficies Uteri in glandulas attollitur , demum in Placentam coalituras.*

VIII. Quæ mea quibus experimentis & rationibus ſint ſuperſtructa *peculiaris de Viviparorum Generatione tractatus* , ſi DEUS annuerit, prolixius ediſſeret. Non poſſum autem quin ex *CL. Harvei Exercit.* 68. p. 296. ſimilia abortiva ova ipſi viſa h. l. commemorem. Poſtquam ex Ariſtot. mulierum primos conceptus oviformes adſtruxerat, quod & è tibicina Hippocrati animadverſum ; *Noſque etiam* , inquit , *mulieribus ſæpè* ſecundo menſe *decidiſſe vidimus* , *ad* Ovi columbini *molem*, ſine fœtu ; *aliquando etiam ad Phaſiani, vel gallinacei ovi magnitudinem; atque hoc tempore* , Embryo *intus longitudine* unguis digiti minimi fluitans *cernitur. Membrana verò conceptum obtegens* , placentam annexam nondum obtinet , *neque Utero affigitur : Sed ſolummodo parte ſui ſuperiore & obtuſiore , quaſi* muſco tenui , *aut* lanugine *quâdam veſtita , accreſcentis jam placentæ rudimenta exhibet : Interior autem ſuperficies , lævis & lubrica exiſtens , plurimis vaſorum umbilicalium propaginibus referta cernitur, &c.* H. I. Nihil addo , quilibet cum his illa noſtra conferre poterit.

IX. Iſto potius ap. Lectorem gratiam me initurum confido , ſi ex *Anatomis novem Uterorum Ovillorum* , quos autumnus *Anni* 1702. mihi diversâ prægnationis conditione memorabiles obtulit , iſtam paucis recenſuero , quæ laudati *Harvei Exercit.* 68. p. 297. ſeqq. egregiè illuſtrabit : Quamvis enim illa felicitas mihi nondum obtigerit , *ut punctum ſaliens* , quale ille *adhuc palpitans* (p. 298.) Regi videndum exhibuit , contuitus fuiſſem , *colliquamentum* tamen , *in quo punctum ſaliens* , aliquando *ſuillus Uterus* mihi luculenter commonſtravit ; Quæ tamen *ſequentibus diebus* CL. *Harveus in Uteris* Damarum vidit, ut *quod puncto ſalienti mucago , inſtar vermiculi , galbæ forma adjacet in duas partes diviſa ; ex quarum altera truncus formatur , ex altera caput ; Spina, inſtar carinæ , paululum inflexa ; Caput ex tribus veſiculis ſ. globulis parvis , imperfectè compoſitum* &c. It. Cujus *in Diſſertatione de Uteri membranis & Humoribus* p. 367. meminit , *quod* Amnios *ab initio nucem moſchatam , aut fabam majorem , magnitudine vix æquet :* Hæc & mihi viſa pleraque ſequens hiſtoria atteſtabitur.

Anno 1702. d. 1. *Novembr. præſentibus Auditoribus* Uterum *Ovillum* nactus *recens prægnantem* inciſo Cornu altero monſtravi *tunicam extimam* differre , quum non tam variegata , ac adultâ prægnatione, conſpiceretur , niſi quod alicubi aliquid mucoſi ſubcærulei adeſſet : Tenuiſ-

nuiſſimæ texturæ erat tam *Chorion* quàm *Allantoides*, ut facili negotio liquor effunderetur : *Amnii* autem tam exigua *cavitas*, ut vix Lupinum majorem cepiſſet, quapropter non ita facilè in oculos incurrebat, Chorio enim quaſi connata videbatur, ægrèque diſtingui potuiſſet, ſi non fœtus intra fuiſſet concluſus ; Verùm inflato Chorio, ad ſolem *Amnii* tunica luculenter detecta fuit ; *Cavitas* ejus corpori convoluti embryi reſpondebat, *pauco intus liquore.*

Embryi, quod amnio adhuc incluſum aſſervamus, *ſitus* erat conglobatus ; *Capite* verſus Thoracem, *caudâ* verſus abdomen inclinatis : *Loco Cranii duæ veſiculæ*, limpido humore repletæ, caput diſtinguebant : *Roſtrum* latiuſculum, minimè acutum : Ubi *Naſus*, linea nigra : Ubi *Oculi* duo punctula nigricantia : Collo nudo incumbebat, ſpatiumque ejus opplebat ; viſcus oblongum globoſum quaſi carneum, *Cor* puto : Neque per tunicas diſcernere licebat hoc viſcus ab alio, quod abdominis locum occupabat, propter viciniam enim continua per tunicas apparebant, *Hepar* autem citra dubium erit : *Inteſtinorum gyros* viſu diſtinguere non valebam : Neque *Artuum ſuperiorum inferiorumve lineamenta* adverti : *Carina Vertebrarum cum cauda*, qualis in Pullis ab incubatione aliquot dierum, erat maniſeſtiſſima.

Eant nunc *Patroni ſimultaneæ Generationis*, & cum *Harveo* contendant ; Cujus *Viri* induſtriam, ſucceſſum, & faventem Occaſionem in rimandis Myſteriis Generationis omnis mirabitur poſteritas.

OBSERVATIO CXCII.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Secundinæ Abortivæ Ovo Cotyledoniformi.

MAtrona duorum liberorum parens, menſium ſuppreſſionem ultrà trimeſtre paſſa, deſubitò ingenti ſanguinis profluvio corripitur ; quo per adſtringentia temperata, TR. coralliorum cum ſucco citri præp. &c. repreſſo, per intervalla tamen hyſtericis paſſionibus & ſanguineo fluxui, moderatiori tamen, obnoxia fuit. Ipſa quidem prægnationi conſtanter contradicere, ego verò monere, ut valetudinem ſuam curaret diligenter ; Quum d. 21. Octobr. An. 1702. ipſam dolores parturientis invaderent, fœtu quaſi exitum urgente. Dolo-

Doloribus fomento & Clyſtere mitigatis, pulvere etiam Bezoardico cum anodynis propinato, placidè dormivit, & d. 22. manè ſurgens cum lotio carneum quid, citra dolorem, excrevit.

Placentam illico judicavi, quod vulgus Molam contendiſſet. Figura & magnitudo omninò erat Ovi Gallinacei, acuminatà alterâ extremitate, alterâ obtusâ. Ad contactum durus erat hic globus; idem quum hâc illâc verteretur, in parte minus convexa, ſecundum longitudinem divulſus deprehendebatur, ſed ut rimam lacinia quædam deſuper incumbens tegeret.

Hâc lacinia leniter abductâ, cohærebat enim leviter, hiatus manifeſtus fuit, in quo membranarum fœtum involventium reliquiæ ſupererant: retractis membranarum laciniis per hiatum cavitatem NM. maximæ capacem vidi; cujus facies intus glabra, nullo vel funiculi vel foetûs veſtigio: laciniæ membranarum expanſæ ſuæ texturæ ſubtilitatem monſtrabant.

Carneum omne hujus lacerati Ovi abortivi Placentæ in globum convolutæ fuit, hiatu laciniâ quædam, itidem carnea, avulſâ obtecto: Ex glandulis meris omnis erat textura, & diſſecando ſecundum longitudinem, transverſimque pluribus in locis, compages glanduloſa reddita eſt evidentior.

Glandularum erat diſcrimen, quum aliæ corporum glanduloſorum, in Teſtibus Muliebribus, inſtar, carnem conſiſtentia & colore referrent, membranis ſuis à ſe invicem diſtinctæ, communi aliæ in placentam coaleſcentes? Aliæ verò glandulæ erant ſanguinolentæ, itidem diſcretæ, ſed minus compactæ.

Superior Placentæ pars erat aſperior, tuberculis pluribus inæqualiter prominentibus: reliquam omnem ſuperficiem externam mucoſa pinguedo obleverat; ex eadem lacinia hiatum obtegens concreverat.

Cæterum Placentâ hâc ejecta ſanguis Matronæ flüxit liberior, cæteraque quæ Puerperis ſolent, obvenerunt omnia.

Uſus ex ſecundinis Abortivis Ovo-Cotyledoniformibus.

I. Placentarum generatio ex coagmentatione glandularum.

II. Ple-

II. Pleræque omnes molæ Placentarum vitio, conformatione p. n.

III. Pinguedo quæ ejusmodi Placentas inveſtit, ſanguini ſ. latic muliebri pinguiuſculo debetur.

IV. Fluor ſanguineus poſt menſium ſuppreſſionem in Matronis ſuſpectus.

V. Fœtus cum funiculo Umbilicali contabuiſſe credendus, Placentâ, poſt profluvium ſanguinis, ab Utero avulsâ.

VI. Eodem caſu Fœtus involucra rupta aquam effudiſſe cenſeo

VII. Lacinia hiatum tegens ab extravaſato ſero pingui; á quo & pinguedo ſuperficiem oblinens.

VIII. Cavitas, ſi mora acceſſiſſet, ſimili materia oppleta, aut à lacinia obturata fuiſſet.

(Miſſæ per Magnific. Dn. D. Menzelium Berolino Norimbergam d. 14. Menſ. Julii.

OBSERVATIO CXCIII.

DN. D. HENRICI â SANDEN.

De

Sarcomate cancroſo ex cavitate genu pedis ſiniſtri ab externa parte propullulante.

UT Zizaniæ radice ejusque fibrillis penitus non evulſis eandem ſemper creſcere, latiusque ſeſe diffundere cernimus, ita in corpore humano aliquando morbum eò altiores agere radices, eò liberius progerminare, quo difficilius ad illum cum omnibus fibrillulis exſtirpandum remedium excogitari poteſt. Quod ſuo confirmat exemplo Vir quidam admodum Reverendus, Excellentiſſimus atque Ampliſſimus SS. Theologiæ Doctor, PerReverendi Conſiſtorii Pomeran: Aſſeſſor Primarius nec non Archi-Bresbyter in Civitate & diſtrictu Hollandenſium longè meritiſſimus, qui cum Anno 1676. in peregrinationem ſe daret partemque itineris equo conficeret, accidit ut genu pedis ſiniſtri

ſtri ab externa parte ad aliquod durum, neſciebat quale tunderet. Unde progreſſu temporis exortum eſt ibidem tuberculum quoddam magnitudinem avellanæ non excedens, quod absque omni moleſtia & incommodo per novendecim annos & quod excurrit, circumtulit, donec anno 1695. ex infelici alliſione tibiæ in parte acuta ſpinæ dictæ ejusdem pedis ad menſæ pedem acutum pes autem læſa parte ad tuberculum dictum intumeſceret, cum inflammatione rubore atque dolore. Tumore hoc medicamentis externis abacto tuberculum tamen, cui licet imponere ur plumbum cum mercurio, ſuadente Excellentiſſimo Dn. D. Hartmann / remanſit, perque foramen abceſſus parvum ſeſe aperuit, atque ſteatoma fibrillis carnoſis atque vaſis pertextum eſſe apparuit, quod Chirurgi dictæ Civitatis dirigente curam Excellentiſſimo Dn. D. Chriſtiani jam Conſule ibidem, primo corroſivis, deinde ſectionibus crebrò repetitis aufferre ſtuduerunt, aſt hiſce malum auſcultare noluit. Quapropter in conſilium & auxilium vocatis Viris Excellentiſſimis, Experientiſſimis, Dn. Dn. Doct. Doct. Friderico Lepnero, Jac. Philippo Hartmann / Adamo Hartwick & me concluſum eſt, duriori nodo duriorem cuneum eſſe quærendum atque ſecundum Hippocratis aphoriſ. 6. ſect. VIII. nec medicamentis nec ferro ſanantibus ignem i. e. ferrum candens applicandum, amputatâ igitur hic Regiomonti excreſcentiâ, vulneri recenti cauterium actuale tribus diverſis vicibus eſt impoſitum, â Domino Viviano Chirurgo Italo non niſi ſummo cum patientis dolore & adſtantium horrore. Quæ operatio magnam initio quidem faciebat ſpem priſtini pedis officii, ſiquidem vulnus totum inuſtum ſpatio quatuor ſeptimanarum cute uſque ad partem ſuperiorem genu introrſum obducebatur, quæ conſolidationem reſpuebat. Sed paulo poſt, cum redux factus, lento pede prorumpere latiusque ſerpendo genu partem ſuperiorem atque inferiorem occupare incepit, ut ita malum hoc ſecundum all. aphoriſmum inſanabile fuerit. Hinc omiſſis ulteriori ſectione atque inuſtione, adhibita fuere varia cauteria potentialia, imprimis Oleum Antimonii, quorum beneficio indies decreſcebat eouſque ut cutem æquaret. In quo ſtatu per duos menſes permanens ſacris officii ſui actubus vacare videlicet confeſſionem audire, Concionari, Sacramentumque Cœnæ Dominicæ &c. adminiſtrare potuerit. Verum malum recrudeſcere, peſſimique moris fieri incepit, & medicamenta hactenus efficacia repudians ad eam in Fig. I. depictam pervenit deformitatem, donec tandem exhauſtis viribus, ſu-

Per-

perveniente febri hectica, aliisque gravioribus ſymptomatibus placidè in domino obdormivit Anno 1702. d. 24. Martii. Cum verò & me & Chirurgum Dominum Marquart, qui per annum integrum ſumma cum dexteritate vulnus obligavit, ſæpe ſæpiusque rogaret, ut poſt mortem originem hujus mali cultro Anatomico in proximi ſimili morbo laboraturi ſalutem indagaremus, noſtrarum partium eſſe duximus precibus ipſius annuere & ſequentia annotare. (1.) Inciſa cute Fig. I. D. D. D. obſervavimus inflammationem quandam tam circa totam genu regionem, quam inprimis internam ejusdem partem, duritiem verò in tendinibus muſculorum videlicet recti, vaſti interni & externi & crurei, qui patellam amplectuntur, tibiæque extenſioni inſerviunt. (2.) Separatis his tendinibus & patellâ quadantenus elevatâ margini ejusdem inferiori Fig. XXXIII. A. excreſcentiâ radicem B. Fig. XXXIV. fibrillis ſuis adhærere, ſimulque ſinoviæ unciam unam ex cavitate genu effluere, quæ in vita ex meditullio A. Fig. XXXIII. ſæpius promanabat aliquando tam copioſè, ut lintea multiplicata humectaret, interne hinc inde in patella acredinis ſuæ notas, nullius verò cariei relinquens, excepta illa parte patellæ quæ tibiam reſpicit, ubi glabra membrana atq; perioſtium arroſa. Capita femoris & tibiæ quoque præternaturali gaudebant colore. (3.) Sublatis his radix excreſcentiæ B. Fig. XXXIV. oculis ſeſe magis obtulit folicuio b b b b. Fig. XXXIV. incluſa, quæ illo in loco præprimis latebat, ubi plurimum propullularat, fibrillisq; ſuis copioſis molæ denominatæ parti atque cartilagini Lunatæ H. Fig. XXXV. quæ profunditate ſua caput femoris excipit, à DEO firmiter annexa, ut difficulter non niſi cum abſciſſa cartilaginis lunatæ particula i. Fig. XXXV. exſtirpari poſſet. Hæc radix tranſverſim ſecta L. L. Fig. XXXVI. internè mirum exhibet fibrillarum nervoſarum atque vaſorum nutrimentum advehentium cincinnum, quæ n. n. n. n. notantur. Remotis his omnibus manui caput Tibiæ externum palpanti aſperitates oſſeæ occurrebant, at & in patellæ ſuperficie exteriori, quas denudatæ partes dictæ magis detegebant & Fig. XXXVII. E. f. repræſentat.

Explicatio.

Externam faciem ſarcomatis genu pedis ſiniſtri, exhibet.

Figuræ XXXIII.

A. Meditullium ex quo ramuli ſarcomatis expanſi, cutem externam obtexerant.

B.B.B. pars Sarcomatis elatior.

C.C.C. C. ejusdem depreſſior pars.

D.D.D. Cutis abſciſſa femoris atque Tibiæ.

E. E. Labia cutis internæ

F. Tendines muſculorum patellam amplectentium.

Figuræ XXXIV. Internam faciem monſtrat.

A. Patella genu

B. Radix Sarcomatis propullulantis ex cavitate genu quam patella cum capitibus femoris & Tibiæ format, incluſa propriæ tunicæ b b b b.

C. Labium Cutis.

E. Exoſtaſis Fig. XXXVII.

F. Aſperitates oſſeæ Fig. XXXVII.

G. Caput Tibiæ ſanum Fig. XXXVII.

L. L. Radix transverſim ſecta cum plexu fibrillarum nervoſarum atque vaſorum nutrimentum advehentium n. n. n. n. Fig. XXXVI. quorum orificia manifeſtiſſima erant, exprimi verò in hac figura non potuerunt.

H. Cartilago Lunata, quæ profunditate ſua caput femoris recipit Fig. XXXV.

i. Abſciſſa eusdem particula Fig. XXXV.

K. K. Portiuncula ſarcomatis radicis. f. XXXV.

OBSERVATIO CXCIV.

Dn. D. HENRICI Von SANDEN.

De Ano imperforato.

EOdem tempore atque loco cum curationi Patientis, quem præcedens ſiſtit obſervatio, præeſſem, vocabar ad puerulum trium tantum

Fig. XXXIII.

pag. 364.

Fig. XXXIIII.

tum dierum imperforati ani, quem D. Marquart l. a. aperuit, Sed nullo meconio ſubſequente, altero ſupremum abiit diem. Subjicientes cultro Anatomico, obſervavimus mirabilem & tantum non monſtroſam veſicæ urinariæ per canalem cum inteſtino recto connexionem, quam exhibet præſens figura. Recti in B. terminus canalis monſtroſus C. ad veſicæ collum tendebat, ita ut immiſſo äere in veſicam per membrum virile E, ille in rectum A. per canalem C. tranſiret & vice verſa. Ut itaque nullus excrementis alvinis conceſſus ſit exitus, niſi per iſtum canalem C, qui tamen ob anguſtiam eadem excipere perque urethram eliminare non potuit.

Explicatio Fig XXXVIII.

A. Portio Inteſtini recti.
B. Ejus finis ſeu Arcus.
C. Canalis monſtroſus.
D. Veſica Urinaria.
E. Membrum Virile.

SCHOLIUM.

NAturam circa inteſtini recti exitum variis modis aberrare, obſervarunt Autores Clariſſimi. Excellentiſſimus Dn. D. Hartmann / D. II. ann. x. p. m. 260. Eph. Germ. Curioſ. exitum recti ad *umbilicum*, ad quem ſtylus & flatus deduxerat, procedere. Hildanus C. 1. obs. 75. atque Schenckius l. 4. obſ. 6. de inteſt. rect. p. 383. aliique annotarunt, *fundo veſicæ* l. ejusdem *cervici* atque *urethræ urinariæ* in virili ſexu inſeri, vid. D. Henr. Vollgnadii obſ. XI. D. I. ann. I. E. G. C. p. m. 34. in muliebri vero in *vulvam* implantari, teſtes oculati ſunt ſupra laudatus D. Hartmann D. II. ann. X. obs. 159. p. m. 249. & D. Zaccharias Fürſt D. II. ann. III. obs. 112. p. m. 225, quanquam ſine inſertione in veſicam ſed immediate ad vulvam tendens. Denique illud, quod rariſſimæ obſervationis eſt, mediante quodam *canali* ſeſe in veſicæ *cervicem* terminat, quem præſens inſinuavit obſervatio.

(Miſſa Berolino per Magnif. Dn. D. Menzelium Norimbergam die 14. Menſis Julii. 1703.)

OBSERVATIO CXCV.

Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

De

Portentoſa avenæ in agro Uxoricidæ cruentatione.

ANno 1703. ſub finem menſis Julii, Acta quædam Inquiſitionalia Homicidium concernentia, Ampliſſimæ Facultati juridicæ Giſſenæ, ex Comitatu Erpacenſi tranſmittebantur, quæ ſeq. Facti Speciem continebant. Eodem nempe anno, menſe junio in horreo Ruſtici alicujus, retro equorum Stationem, mulier occiſa reperiebatur, quam Maritus dubio procul ab equis recalcitrantibus interemtam eſſe perhibebat. Quoniam verò perpetua huic cum Conjuge demortuâ lis interceſſit, ita ut eandem ſæpiſſimè verberibus exceperit: Mulier etiam, dum viveret, Confeſſionario ſuo conqueſta eſt, ſe certam eſſe, quòd à Marito ſuo adhuc occidenda ſit: Adhæc alter equorum annoſus: alter verò pullus adhuc & ferris equinis nondum munitus fuerunt: Vulnus in fronte exiguum & anguſtum: Collum ex parte obtortum: Lectus occiſæ, ab equorum ſtatione longè diſtans, ſanguine conſpurcatus, ſub hoc verò malleus Fabri murarii inventus fuit; hinc Maritus in ſuſpicionem Uxoricidii incidebat. Cum verò ſufficientia ad torturam indicia deſiderarentur, acta unà cùm malleo, Facultati Juridicæ in Acad. noſtra Giſſena tranſmittebantur, ut quid porrò agendum eſſet, decerneret. Paulò poſt à Magiſtratu Erpacenſi manipulus avenæ ſtramini adhuc inhærentis ex agro inquiſiti ſimul offerebatur, qui undique maculis quaſi ſanguineis conſperſus videbatur, additâ aſſeveratione, quòd in ſolo agro inquiſiti frumentum ita ſe haberet, cæteris agris, undique circumjacentibus, prorſus intemeratis; adeoque ſimul quæſitum fuit, annon & hoc pro indicio quodam ſit habendum. Quamvis autem Ampliſſima Facultas Juridica hoc non ſine cauſâ pro luſu quodam Naturæ habuerit, adeoque portentum hoc eodem cum decantata cadaverum cruentatione loco habendum videatur: nihilominus inficiari nequit, DEI T. O. M. vindictam variis ſæpe, iisque prorſus inſolitis & portentoſis; φαινομένας clancularia ſicariorum ſtratagemata detegere,

gere, cujus omniſcientiæ res omninò committenda, donec dies, diem docuerit & horrenda Satanæ nequitia in apricùm venerit.

SCHOLIUM.

NOn minores Uxoricidarum, quàm Infanticidarum fraudes ſunt, quibus ex inſtinctu Diaboli turpiſſima & nefanda ſua facinora doloſè palliare ſolent, ut deploranda aliquot exempla, in Confiniis noſtris obſervata, atteſtantur. Fuit enim eô, quò hæc ſcribo menſe, qui uxorem à ſe probabiliter interemtam in puteum abjecit, poſtquam ad hujus oſtium par ſandaliorum depoſuerat, ut ſeipſam in fontem præcipitaſſe & aqua ſuffocata videretur: licet, & is nunc Proceſſum Crimilalem ſuſtineat, quum ſub Inſpectione legali nulla in cadavere aqua reperta fuerit, quod *Pareus* pro certô indicio habet hominem jamdum occiſum in aquas præcipitatum fuiſſe. Fuit alibi, qui uxorem à ſe occiſam, in ſitu inverſo ad limina ſcalarum depoſuit, ut per caſum ab alto & ſummitate præcipitata videretur. Fuit qui tres ſucceſſivè Conjuges in puerperio callidiſſimè interemit, dum ſubula ſubtiliſſimâ ſub mamma ſiniſtrâ in cordis thalamos adacta easdem uno ictu enecavit & ſuperinductis mammis vulnuſculum occultando easdem apoplexia aut ſincope periiſſe ſimulavit: & quis omnes ſicariorum ſtrophas, è Scholâ Satanæ derivatas, hic pertexeret? quibus detegendis vix omnes Academiarum Facultates ſufficiunt! de quibus pluribus in *Novellis* noſtris *Medico-Legalibus*, propediem D. B. edendis quas ſi Alia, eaque Celeberrima, Collegii Cæſareo-Leopoldini Nomina obſervatis ſuis & Reſponſis illuſtrare voluerint, erit, de quô & Publico & Scriptis meis gratulari potero.

(Giſſâ Auguſtam Vind. d. 14. Sept. An. 1703. miſſæ.)

OBSERVATIO CXCVI.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Pediculis poſt Tertianam.

ADoleſcens Scorbuticus, tenerioris texturæ, inveſtabàtur graviſſimè tertiana intermittente cum conſuetis ſymptomatibus. Parentes

entes viſo tertio paroxyſmo inſolito modo furente, me conſulebant, ideò cum China Chinæ, Deo ſecundante, feliciſſimè intra octiduum priſtinæ dabam ſanitati. Hoc facto, tantam vidit pediculorum copiam in capite, ut vix per aliquot dies potuerit liberari à myriade horum inimicorum. Tale quid per omnem meam Praxin non obſervavi. Obiter hoc addo, quod Chinam Chinæ in pauca exhibeo doſi vix ad ℈ß. & duabus tantum aut tribus vicibus per diem. Imo fateor nuper me tria tantum grana dediſſe in forma Pilulari, febricitanti cuidam 45. annorum, è Societate Jeſu, quem, durante paraxyſmo, tanta excrutiabat compreſſio pectoris, ut ob impeditam reſpirationem jam jam videretur ſuffocandus. Aperta mediana & applicato enemate, compreſſio hæcce deſiit, dataque China Chinæ febris abiit. Nam quod poteſt fieri per pauca, non debet fieri per plura. Majorem Chinæ doſin vidi rejectam in aliquibus: alii dolorem gravativum ventriculi ſenſerunt: ideò minuo doſin, & muto formam medicamenti, modo dans ut pulverem, ut pilulas, ut Electuarium, ut eſſentiam &c. idque uſque huc cùm utilitate. Obviam tamen eo aliis Medicamentis, ſymptomatibus occurrentibus, & corpore à nimia ſaburra pravorum humorum decenter exonerato, faciliimè febris chinæ cedit. Unusquisque curat pro ſuo mődulo, ego ita: Neceſſe tamen eſt ut omnia fiant ordine & decentèr nec temerè nec timidè.

OBSERVATIO CXCVII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Febre ardente à Contagio erucarum.

ANnus 1703. in noſtris vineis plerasque arbores infrugiferas monſtravit, ob erucarum omnia depaſcentium catervam. Juvenis vir ut has internecioni daret, indies per tres ſeptimanas, vineas frequentabat, & turbam hancce voracem, partim comprimendo, non manibus ſed ligno, conculcando Pedibus, partim igne cremando, extirparè conabatur. Nauſeam inde concipiebat, cum horrore febrili, & ſubſequo calore intolerabili. Ob dolorem capitis & vigilias, venas ſibi curabat aperire ſublinguales malo non cedente. Conſultus porrigebam remedia calorem temperantia malignitatem ebullientem extinguentia, ſpiritus confortantia. Hæc dum aſſumit præſcripto modo, medicami-

na-

na, en ? quotidie intercurrit hæmorrhagia narium largiſſima, cum aliquali ſymptomatum remiſſione. Hoc animadvertens, nolebam naturæ motum interturbare, aut huic criſi laudabili remoram injicere, ſed datis bezoardicis & Confortantibus omnia committebam Deo & Naturæ; Sic à quarto usque ad nonum diem nares interpolatè, copioſiſſimè ſtillabant ſanguinem, cum leni quidem debilitate, evaneſcentia tamen omnium ſymptomatum. Vires ſenſim ſenſimq; ſe recolligebant, & priſtinus vigor redibat.

OBSERVATIO CXCVIII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De venæſectione in decrepitis proficua.

MUltoties, ut veteranus Practicus, obſtupeſco, quando non tantum in Neotericorum ſcriptis lego, ſed & à junioribus Practicis, qui ab incude Academica adhuc calent, audire cogor; nullam venæſectionem eſſe utilem, ſit etiam in quocunque morbo. Regeſſi autem decies è ſchola noſtra Medica, illud: quod una experientia plus valeat, quam centum, imo mille rationes. Quod ſectio venæ ſit Univerſale remedium apud omnes ægrotos, in omnibus morbis, nemo ſanæ mentis tam audacter affirmabit: judicio enim hic, ut & ubique in foro medico, opus eſt accurato. Nolo litem hanc meam facere, ſed ad experientiam provocare quæ pro me rem decidet, & venæſectionem tùm huic, tùm illi profuiſſe confirmabit. Ego hac vice fulciam titulum Obſervationis hujus exemplis. Vetula Grünbergenſis 80. annorum annuatim, tempore maiali medianæ ſectionem admittebat, idque continua ſerie per viginti annos. Ægritudine hoc Anno correpta, me conſulebat, dabam remedia affectui accomodata, ullo absque auxilio, & quia anxiè conſuetum remedium Venæſectionem deſiderabat, & inſtanter urgebat, licet omni niſu id diſſuaderem, adſtantes, me inſcio, Chirurgum, advocabant. Vena aperta, ſtatim alleviata videbatur, & de hora in horam melius ſpirabat, intra paucos dies penitus reſtituta, adhuc benevalet. Alia ejusdem ætatis conſueverat annuatim per pedum venas, Saphænas dictas, (die Frauen oder Roſen-Adern hic vocant) ſanguinem emittere. Suadebam, ob ætatem ſenilem, intermiſſionem, at cardialgia, cephalalgia, aggravatio artuum, tenſio venarum omnia,

niaex ſpuebant remedia, ideò conceſſa ſectione venarum ſtatim omnia erant ſopita, & quæ per aliquot dies jacuerat, jam ſurgere tentabat. barbitonſor meus inter diſcurſus de hacce materia, referebat, quod in ſua peregrinatione Graudentii in Polonia, ſartori centum & quinque annorum, vegeto tamen adhuc, medianam cum levamine, ſecuerit & ejus Dominum Chirurgum, ſtudio ipſi hoc conceſſiſſe, quo gloriari poſſet, in Germaniam reverſus, de hocce ſingulari & raro facinore. Plura adſunt in reſiduo exempla, quæ brevitatis ſtudio jam non attingo. Adi ſis Obſervat. 222. Dec. I. Anni 2. Ephemeridum noſtrarum Curioſarum.

[Noribergam Grünbergâ Sileſiorum d. 26. Sept. Anno 1703. miſſæ.)

OBSERVATIO CXCIX.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Liene Citra ſanitatis læſionem exciſo.

DE genuino lienis uſu etiamnum ſub judice lis eſt. Communiter tamen, & probabiliter videtur is eſſe ſanguini à Craſſioribus, vulgò tartareis dictis, acidis, & atrabiliariis particulis depurando dicatus. Quæ alias ex quocunque hujus viſceris defectu in corpore relicta evaderent plurimarum graviſſimarum indiſpoſitionum cauſa: imprimis obſtructionum, magnorum lienum, ſcirrhorum, melancholiæ, ſcorbuti, arthritidis vagæ, febrium quartanarum &c. Id quod quidem ſi ita eſt, libenter videbo, ſi benignum Numen eò usque mihi vitam prorogarit, quinam ſe habitura ſit triennis puellula elapſo menſe Julio in noſtra hac Labacenſi Urbe à propria ſua matre Liene fortuitò privata? Infecerat verô paulò poſt, cum veſpertina quieti ſeſe dederat lectum puellula, interdiu ceraſis nimium paſta Hinc in iram concitata Mater eam forte obuio ceraſi ramuſculo in craſſiore ſui parte alium ramunculũ inſtar unci retortum ſibi adnatum habente non ſolum acerrimè verberaverat, verum eodem in ſiniſtrum hypochondrium adacto eatenus vulnerarat, ut cum retracto ramuſculo extraxerit totum quantum lienem.

Advocaverat propterea in ſubſidium citra moram Chirurgum Joh. Bapt.

Bapt. Fantan rei geſtæ unà mecum etiamnum ſuperſtitem teſtem. Hic primum reponendum cenſurat eſſe lienem, & deſuper vulnus more ſolito conſolitandum: aſt negotium non ſucceſſit. Hinç mutato conſilio potius deligandum, & poſtquam nonnihil emarceſceret abſcindendum eſſe unà mecum concluſerat. Dictum factum. Lien proximè ad radicem filo bombicino ligatus fuit; poſt quatriduum abſciſſus, & extremitas ejus unâ cum filo ad interiora retruſa, extremitate fili tamen ad extrà, usque dum ſponte abſceſſiſſet, propendente. Et tractato more ſolito vulnere puellula eatenus priſtinæ ſanitati reſtituta eſt, ut etiamnum vegetiſſima vivat.

Dixi autem me libenter viſurum, quînam ſe cum tempore puellula hæc habitura ſit. Suppoſito ſiquidem allegato lienis uſu inevitabile videtur puellulam ſucceſſu temporis graviſſimis morbis fore obnoxiam non obſtante, quòd ſpleneticam mulierem exemplo 32. lib. ſcirrhoſo liene meliori ſanitati reſtituiſſe legatur *Fiorovantus*: neque obfuiſſe ejus abſciſſionem certo lanio, & Ruſtico teſtentur *in Ephem. Nat Cur. Clarkius*, & *Hannæus*: *Lentilius* autem Sutorem Crailshemenſem in pueritia liene orbatum planè in velociſſimum curſorem evaſiſſe. *Si lien* ſiquidem, uti in *Tract. ſuo de ſcorbuto Cap. 3.* ait *Mœllenbrocius*, *officii obliviscatur* (magis autem, ſi planè abſit) *partes tartareæ atque ſalia ſylveſtria in ſanguine non ſeparantur & excernuntur, ſed ceu grave pondus in hypochondriis commorantur, obſtructiones augent, & accedentibus poſtmodum aliis cruditatibus peculiari modo corrumpuntur: unde corroſivam, & aerem cum peculiari quadam malignitate conjunctam, & quaſi venenatam acquirunt naturam, atque ſcorbutum, variosque ex eo oriundos in corpore noſtro inducunt affectus.*

OBSERVATIO CC.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Epilepſia ex Eryſipelate perfrigerato.

ERyſipelas foris intrò converti, malum: intus verò foras, bonum. Hipp. 6. Aph. 25. primarius Carnioliæ Medicus Eryſipelati alias obnoxius, elapſo Auguſto, aura exiſtente potiſſimum pluviâ & boreali, occipite dolere inceperat, & cum aliquali rubedine intumeſcere: quòd dolor tamen non eſſet adeò intenſus; eum neglexerat jugiter circumiens, & ſuæ curæ commiſſos viſitans: usque dum febris certa quidem, ſed

tamen præſertim noctù moleſta, & corporis laſſitudo eum domi manere coëgiſſet. Ex hæmorrhoidibus propterea unicas IV. ſanguinis educi curaverat, corpus purgârat Aquâ laxativa Magiſtrali & pro ſudore acceperat aliquoties *pulver pannon. rub. cum antim. diaphor.* permiſtum, externè interea iteratò perſperſâ parte affectâ *pulvere ad Eryſipelas Mynſ.* quibus quidem diſcuſſus fuit dolor ille, & tumor; febris verò tamen eadem perſtitit. Hinc corpus ulterius perpurgatum, iterata ſanguinis imminutio per inciſionem baſilicæ brachii dextri, & diverſa de obſtruentia alterantiaque, in ſpecie *Syrup. cichor. Riverii*, in uſum ducta: quibus verò omnibus non obſtantibus malum eo progreſſum erat, ut circa 40. morbi diem æger planè in epilepticas convulſiones cum totius corporis per quinque dies continuante tremore incidiſſet: demum quidem rurſus quotidianâ aſſumptione *ſpec. diacinnab Mynſ ℈j. & ſal. volat. ſuccin. gr. ij.* veſicatoriis brachiis, femoribusque admotis, & capiti raſo applicatis jam pipionibus rec. mactatis, jam *ung. alabaſtrino* chartæ emporeticæ illito, liberatus, cum ſingulari tamen nobis relictâ admonitione, ut etiam leviora non ſpernamus.

- - - Serò ſiquidem Medicina paratur,
dum mala per longas invaluere moras.

Si aliâs in tempore præmiſſo ſaltem clyſtere ægro ſanguis fuiſſet miſſus, & tumor fortioribus, volatilioribusve (quia Oedematodes erat) diaphoreticis diſcuſſus: malum meo judicio nunquam eò periculi deveniſſet.

(Labaco Auguſtam Vind. d. 30. Novembr. A. 1703. miſſa.)

OBSERVATIO CCI.

Dn. D. GEORGII SIGISMUNDI POGATSCHNIGK.

De Lapidibus Conchylii figurâ ſignatis.

LApides imagine Conchylii, Italicè *Capeſſanta* dicti Signatos in Vinea meæ Vineæ vicina & Eccleſiæ S. Jacobo Majori dicta in Parochia Riezenſi Labacenſis Diæceſeos, locô ſex Labacô milliariis diſſitò,

tò, jam ab aliquo tempore hujus prodigii conſcius, nuper oculatus teſtis inveni. In his, non ſatiatus externa Icone, quæſivi diſruptis lapidibus per internam quoque eorum ſubſtantiam ſimulacra. Et ecce lapis unius libræ ponderis in duo fragmenta per medium divulſus communi utriusque ſectione concham una convexam, altera parte concavam iſta exhibuit, ut plicæ conicæ è ſemiperipheria baſis in unum angulum tendentes aoncavos ejusdem figuræ conos in altera diſrupti lapidis parte inciſos, exactà & omnigena poſſeſſione occupasſent, nec ullam communis ſectionis lineam in ſuperficie notabilem reliquiſſent. Tametſi verò ejusmodi naturæ artificia per internam obviorum lapidum glebarumque compagem ulterius quærere inſtitisſem, tam perfectam tamen conchæ figuram nullibi invenire licuit, præterquam in alia gleba exiles admodum conulos, eosque transverſim abruptos referente. Cæterum verò lapides, qui in ſuperfice vel convexa, eaque majora; minoravè geſſerunt conchylii inſignia, ad libitum licebat auferre, tantumque jam ex iſta Vinea collectum fuiſſe numerum una cum Syndicis Eccleſiæ, ad quam hæc Vinea pertinet, Patruelis quoque meus aſſeruit, ut dimidium Turris, quæ tunc ad Domini ſui, id eſt, S. Jacobi templum è muris ſurrexerat, à ſimilibus ſignatis hac ex Vinea erutis ædificata aſcendiſſet. Hærebam attonitus raritate ſpectaculi, quam Ruſticorum unus, qui lapidem hîc caſu repetum dono porrexerat adauxit. Hic magnitudine vix fabam adæquarat, rudis & formâ totius inæqualis, in ſuperficie tamen tam tenerô conchæ ſigillo ſuperbiebat, ut ſubtiliſſimô ſcalpellô id delicatius incidi poſſe non videretur.

Pii loci illius Incolæ more innocentis plebeculæ hoc præcipiti reſponſo ad Sacras cauſas referebant, & naturæ artificii ignari hunc præ cæteris à S. Jacobo electum & ſigillô Conchylii, quod in terris quondam peregrinus continuata pariter in hunc diem imitatione geſtavit in pectore, peculium veluti ſignatum voluiſſe narrabant. Aſt ordinarius hic ſimplicitatis error eſt, ad quosvis inſolitæ rei effectus ſuperſtitioſe Deos in Scenam advocare, dum ſimilia miracula, quamvis à cauſis adhuc nobis haud benè perſpectis indies in natura fieri occurrit. Sic Enchrinos lapis à ſe invicem divulſus quinis utraque parte foliis impreſſam lilii effigiem oſtendit quondam Jonſtono *Thaumatographiæ Claſ. 4. C. 18.* Sic Romanum Pontificem triplici Corona redimitum, & vaſtâ barbâ venerabilem in Pyrite delineatum ſcribit Agricola *lib. 10. de Foſſilibus.* In Achate perfectum crucifixum me vidiſſe

diſſe memini, inquit P. Athanaſius Kircherus *in arte magna luc. & Umb. lib 10. part. 1.* In ſilicibus verò ex Tolfenſi lapidicina extractis integrum alphabetum litteris vario Venarum ductu formatis idem ſe vidiſſe teſtatur. In Marmore nihil ferè eſt, quod natura non pingat, Urbes, Montes, ſylvas, flumina, animalia, conflictus, incendia, omnisque generis fortunas. Quæ miranda naturæ opera longè altius ſuſpiciuntur iis, quæ à petrificante principio indies incruſtari cernimus, dicimusque proprio nomine Gloſſopetras. Hæc ſiquidem corpora petrifici cujusdam è terræ ſpiraculis afflantis Spiritus halitu (niſi Virtute Archæali contraria eidem generoſè, reſiſtant,) primùm rigida facta, mox ſine ullius diſſolutionis, aut præviæ in materiam (ut vocant,) primam converſionis interventu reſervatâ figurâ, & priori decore tota per totum inſaxantur: Aſt illa non deſtructo Eſſentiæ affectionum, congenitæque formæ apparatu certas tantum rerum Icones, velut occultas publicorum operum graphides in ſecreto Archivo à natura ſervatas oſtendunt. Formales ſimilium cauſas ſcrutari arduum eſt atque difficile, veroſimilius tamen eſt, eas fortuitis materiæ in generatione rerum ſecundùm inditam ſibi ſeminis normam progredientis à quocunque tandem obvio corpore modificantis receſſibus adnumerare. Nam quemadmodum infinitæ propemodum ſunt modificationes motuum, ita diverſiſſimos ex illarum compoſitione ſubjectæ materiæ ductus evenire neceſſum eſt, inter quos tandem talis quandoque (quamvis raro,) intercedit Harmonia, ut imaginem objecti cujusdam extra ſe reverà exiſtentis repræſentent. Licet non raro ejusmodi ſimulacra ab admixtis alterius naturæ ſuccis,) dum iidem idæali motui velut inobedientes à generativo principio è ſubſtratæ materiæ centro foras arcentus) vario acceſſu, varioque receſſu inter ſe collatis ſuum ortum deſumunt. Quod quò ſæpiùs in uno præ cæteris loco accidat, ita cauſa ſimilium corporum generativa obvii jam obicis paulatim aſſueta comitantibus ſuccis primum indulget, poſtmodum verò majori propenſione ſibi adſcitos formatâ unâ communi utriusque ſeminis idæâ in præfixam formandi corporis figuram ſecum adducit, unumque potius præ altero locum ſpecioſis hiſce productis fortunat.

Interim omnipotentem digitum Dei ſuſpicientes cum Eccleſ. VIII. 17. aſſerimus: *Intellexi, quod omnium operum Dei nullam poſſit homo invenire rationem eorum, quæ fiunt ſub ſole, & quantò plus laboraverit*

ad

ad quærendum, tantò minùs inveniat, etiamſi dixerit ſapiens (ſive Philoſophus.) ſe noſſe, non poterit tamen reperire.

(Labaco Auguſtam Vind. d. 4. Decembris Anno 1703. miſſa.)

OBSERVATIO CCII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

De Brachii dolore ex imaginatione.

CUrioſam obſervationem circa imaginationis effectum refert *Clariſſ. D. P. Malebranche lib. 2. de inquir. verit. cap. 7.* de Ancilla quadam, quæ candelam admovebat dum ægro cuidam vena pedis incidebatur, & ſimulac illa ſcalpellum vidit infixum, tantus pavor ipſius invaſit artus, ut per triduum, aut quatriduum, in eodem pedis loco, quem viderat incidi, ſenſerit dolorem adeò acerbum, ut per illud tempus in lecto decumbere coacta fuerit; hujusque cauſam refert in ſpiritus in illas partes corporis ſeſe violenter diffundentes; Similem caſum in Adoleſcente quodam noſtro Ferrarienſi hoc Anno notavi; Hic attentè cum conſpexiſſet, Chirurgum phlebotomantem Brachio dextro Sacerdotem pleuritide correptum, poſt duas horas incidit in dolorem brachii dextri valdè moleſtum, & præſertim in loco, ubi vena brachii cephalica in Sacerdote prædicto ſecta fuerat; qui dolor ſpatio duorum dierum perſeveravit, donec ſuborta ephemera evanuit; febris verò ſudore terminavit feliciter.

OBSERVATIO CCIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

De Variis in Anatome repertis.

NOnnulla collegit, quæ rarò in Anatome reperiuntur *Reald Columbus Cremonen. de re Anat. lib. 15.* lectu digniſſima, ac maximæ utilitatis; Pariter ego nonnulla inpræſentiarum notare volo, obſervata, in cadaveribus & hominum, & brutorum, cultro anatomico ſubjectis: Primò igitur in Cane venatico non duos renes, ſed unum tantum offendi in dextra abdominis parte, molis tamen majoris ac

ſunt

ſunt renes ordinarii aliorum Canum. Secundò, Lapillos plures rubri coloris in jecore cujusdam pauperis febri maligna correpti ac extincti; Tertio, Vermem ſat craſſum, & longum in veſica alicujus Sacerdotis Romandioli; Quarto, Puellum imperforatum, id eſt, ſinè aniforamine, tertia ab ortu die mortuum; Quinto, Duas linguas in Cane; Sexto, Tumorem in Corde cujusdam vetulæ annorum 63. Septimo, Duplicem veſicam in ſue; quæ tamen veſicæ, una ſub alia jacebant atque in unum tantum collum terminabant; Octavo, Teſtes non in ſcroto ſed in abdomine abſconditas, in tribus ſubjectis; Imo in Adoleſcenti Pleuritide mortuo tres teſtes inveni; Nono, In Thoracis cavitate magnam aquæ citrinæ quantitatem in cadavere fabri lignarii Ferrarien. S. febri continua & cardialgia denati Anno 1700. menſe Novembris; Decimo, Tandem Pulmones in pluribus pleuræ partibus connexos, nunc in uno tantum latere, nunc in ambobus, in variis corporibus humanis animadverti meisque oſtendi Auditoribus.

OBSERVATIO CCIV.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Chirurgia infuſoria in Canibus.

Multa experimenta circà infuſoriam Chirurgiam ſe feciſſe refert *Clariſſ. Georgius Baglivus Prof. Roman.* mihi Amiciſſimus; ego hic nonnulla notabo circà idem opus à me ope infuſoriæ, obſervata.

I. Catulo ligato ad tabulam, venam aperui jugularem ſiniſtram, & exiguam aquæ fortis quantitatem injeci, & vix terminato opere, adhuc ligatus catulus mortuus eſt; aperto cadavere ſanguinem in jugulari omninò coagulatum reperi; Viſcera verò ſana erant.

II. Per ſyringam injeci pariter in jugularem alterius Canis majoris ad tabulam, ut ſuprà benè ligati, uncias tres aquæ communis, poſtmodum ligato vulnere tremore correptum fuit Animal, duarum horarum ſpatio perdurante; Ceterum benè ſe habebat, & nunc ſanus vivit:

III. Cani fœminæ gravidæ cruralem dextram ſecui, atque injeci ſpiritum vini ad pondus unciæ unius boni ponderis; clauſo vulnere, paſſa eſt canis horrores univerſales, & abortum die ſequenti, attamen ſana evaſit.

IV. In

IV. In meo prædio, Aſello alioquin ſano, aperui cruralem ſiniſtram & ope ſyringæ Aq. Cinamomi unciam injeci, Clauſo exindè, & faſciato vulnere, per diem integrum non comedit, neque bibit; poſtea, commedere incepit, & nunc ſanus vivit, ſolummodò color pilorum mutatur indies; Quin eodem die caprum ligavi alioquin ſanum, eique cruralem pariter lævam aperui, atque injeci mediante infuſoria, ℈j. boni ponderis Spiritus ſalis dulcis, ſtatimque vulnus claudi curavi; Notavique, Caprum in gyrum rapi multo temporis ſpatio; indè humi ſtratus per diem integrum manſit absque cibo & potu, & urinam copioſè emiſit; alia vero ſubſequente die comedere incepit, nunc ſanus vivit, è domeſtico verò, qui antea fuerat, evaſit ſylveſter, ita ut nunc non ſolum ab hominibus ſed ab animalibus etiam ſugiat.

OBSERVATIO CCV.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Scabie creſcente Luna aucta.

CAlculi dolores luna creſcente auctos notavit *Dn. D. Vitus Riedlinus* in ſuo Itinere Medico pag. 34. qui locus à me lectus in memoriam revocavit id, quod obſervavi Anno 1699. in quodam Milite ſcabie laborante per 17. Menſes; quæ ſcabies creſcente Luna ità creſcebat, ut præternaturam intumeſcentes Manus, genua, & pedes, motum progreſſivum impedirent, adeò ut ſpatio trium, vel quatuor dierum in lecto decumbere miles cogeretur, quovis menſe primo ſcilicet novæ Lunæ tempore; Pariter mihi narravit Vir fide dignus, ſe vidiſſe Clericum Regularem, qui in principio cujusvis Lunæ, ſævo dentium dolore afficiebatur, ſpatio duorum dierum perdurante; dentes autem bonæ erant qualitatis.

OBSERVATIO CCVI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Urina Frigida in Febre Maligna.

URinam frigidam emiſſam à Muliere febricitante obſervavit Excellentiſſimus Bernhardinus Tombinus, quemadmodum legitur

tur in Actis Philexoticorum Brixiæ num. 30. ego autem Anno 1703. teſtor, Militem quendam febri maligna correptum me vidiſſe, quæ eum ad deliria & convulſiones usque deduxit, is verò quod admirabile fuit, urinam frigidam emittebat, quô viſo, ſubſequuturæ mortis indicium pronuntiare non dubitavi; quod etiam evenit; nam die morbi ſeptima æger extremo ceſſit Fato.

OBSERVATIO CCVII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Diabete ſolo aquæ ferratæ uſu curato.

PAuperculus quidam, ætatis annorum 41. temperiei bilioſæ, urinæ detinebatur profluvio; ita ut uno tantum die triginta libras urinæ redderet; hinc ſitis intolerabilis orta eſt, ità ut quavis nocte plusquam libras novem aquæ communis ebiberet; Ego in conſilium vocatus, aquam ferratam potandam, pro remedio propono; alia n. pharmaceutica remedia potentiora paupertas Ægroti non permittebat; & hoc ſolo auxilio brevi convaluit; nuncque ſanus vivit; Pariter recordor Anno 1701. Menſe Julii ope aquæ ferratæ Religioſum quendam me curaſſe ab immani Dyſenteria; ac mulierculam, Anno 1702. nimio menſium fluxu laborantem hoc eodem præſidio ſanatam me vidiſſe memini, hanc aquam ferratam in Curatione Diabetis laudat Lazar. Riverius in Prax. Med.

OBSERVATIO CCVIII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Febri tertiana ſimplici, cum ſurditate ſymptomatica.

ADoleſcens nobilis tertiana febri corripitur hoc Anno 1704. Menſe Junii; & cum incipit rigor ac vomitus, ſurditas pariter aggreditur, creſcente febri augetur ità, ut in paroxyſmi febrilis augmento nec campanarum ſonitum, nec tympanorum ſtrepitum, neque tubarum clangores audiat; Aſt declinante febre, paulatim ceſſat ſurditas, & ſenſim auditum recuperat; ceſſante autem omninò tertiana, omninò pariter ſurditas evaneſcit.

(*Ferrariâ Auguſtam* Vind. *d. 21. Junii Anno 1704. miſſa.*)

OB-

OBSERVATIO CCIX.

Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.

De Inſigni Tumore feliciter curato.

PUer Ruſticus undecim annorum, Georgius H. lm dictus, Filius Prætoris pagani Gammelsbacenſis, ditionis Sereniſſimorum Comitum ab Erbach, tertio ſuæ Ætatis Anno tumore aliquo duriuſculo in regione colli, in latere ſiniſtro, inter muſculum ſplenium & ſcapulæ levatorem ſiniſtros, ſine præcedanea vi externa, jactu, contuſione, plagis, lapſu, contorſione &c. corripitur, ſed à parentibus ſpe futuræ evaneſcentiæ parum æſtimatur, aſt cum tractu temporis obſervaſſent, tumorem hunc vix nucem avellanam æquantem, non ſolum Luna creſcente augeri, ſed & indies permagnum ſumere incrementum, de filii ſalute anxii, hinc inde (licet fruſtra) quæſivere conſilium atque auxilium, aſt perſuaſionibus Empiricorum, & pſeudo-chirurgorum per multos annos lactati, quidam enim per diſcutientia, alter per emollientia & maturantia, tertius per cauſtica cum interveniente hæmorrhagia adeo enormi, ut deſiſtere neceſſe haberet, ſe viros præſtare conabantur. Aſt parentes quid jam faciendum in ancipiti hærentes, dum non ſolum hactenus ab adhibitis nullum levamen, è contrario horrendum tumoris incrementum indies cum aliis circumſtantiis toti machinæ interitum minantibus, animis tremuli obſervarent, DEI credo providentia, & interventu Sereniſſimæ cujusdam Perſonæ Principis & conſilio factum, ut hoc omni commiſeratione digniſſimum, ſceleto in plurimis ſimilimum corpus exſuccum, & portentoſo tumore deformatum ſubjectum curæ concrederetur viri ſicut in omnibus aliis ad probum chirurgum pertinentibus requiſitis, ſic inprimis in parte chirurgiæ ἀφαιρέσεως probe inſtructi & ſolertiſſimi viri, Domini Johannis Michaelis Sutorii, Chirurgi Norimbergenſis, AUGUST. Imperatoris, ac Sereniſſ. Electoris Palatini Chir. Aulici, qui ſumma cura ac diligentia eò feliciter proceſſit, ut ſpatio 6. hebdomadum horrendum illum tumorem, cum non levi adſtantium admiratione exſtirparet, patiensque planè convaleſceret. Ego licet nondum trium luſtrorum tempus in facienda praxi medica conſumſerim, tamen ſine vana jactantia verificare auſim, me plurimis non ubivis obviis operationi-

 bus

bus chirurgicis, tum in caſtris Gallorum, tum Noſodochiis Palatinatus inferioris olim ut Phyſicum Electoralem Alzeyenſem interfuiſſe, hinc mirabar prælaudatum Sutorium periculoſam & laborioſam hancce ſpartam in ſe ſuſcepiſſe, præprimis ſolis corroſivis peragendam magis vero quod belluam hanc ſpatio ſex hebdomadum, ſine inciſionibus, inflammatione, doloribus enormibus, hæmorrhagia, animi deliquiis &c. domatam & plenarie eradicatam viderim. Conſiderandam autem propono 1. Tumoris quantitatem & magnitudinem, quæ pondus ſeptem librarum civilium ſ. ℥CXII. ſuperabat, non æſtimatis multis diverſæ magnitudinis particulis, in applicatione corroſivorum obſtaculo inventis, nec ponderata ſubſtantia quæ indies in forma ſaniei moli tumoris decedebat. Incipiebat in ea occipitis regione ubi ſutura ſagittalis & lambdoidea coëunt, ſupra unam aurem ad alteram in linea ſemicirculari ferebatur, poſtmodum illius mole non ſolum cervicis partes, ſed & tota ferme ſiniſtra, cum dimidia dextra ſcapula tegebantur, quaſi à duabus diverſæ magnitudinis cucurbitis ſuperius & in medio coalitis. Cute quoad peripheriam corroſivis jam dilacerata, (quæ antea tumori certos limites præſcripſerat,) nunc tumor in ea amplius contineri neſcius, longe limites excurrendo & hinc inde horridas protuberantias formando, ſeſe ſpectandum dabat, pericranium & dorſi integumentum commune, tum quoad partes ſuperiores, tum inferiores, & laterales, erant concava, adeo, ut tractu temporis & affluxu majoris nutrimenti tumor in vaſtiſſimum montem microcoſmicum excreſcere potuiſſet. 2. Tumoris qualitatem, qui attactu quidem durus & indolens, ſed quoad tum exteriorem tum interiorem ſubſtantiam multis hinc inde diffuſis ſanguiferis vaſis diverſæ magnitudinis intertextus, adeo ut haud abſurdus fuiſſet, qui hæmorrhagiam letalem, præſertim in hocce ſubjecto emaciato & ſemianimi metuiſſet. 3. Locum huic operationi incongruum, cum vel levioribus in caſibus ibidem tractandis ſæpe nec ſumma dexteritas chirurgi ferme ſufficiat; Quis neſcit, vaſorum tum veneſorum, tum arterioſorum, cervicalium, vertebralium, & carotidum multivarios plexus, muſculoque tum capitis ſuſtentationi, tum ejusdem vario motui voluntario inſervientes ibidem ſitos eſſe, taceo exordium ſpinalis medullæ, & tot excurrentes nervos, cum tamen ut funditus tolleretur ſupraſcripta moles, neceſſum fuerit, ut quidam muſculi ipſi corroderentur ex profunditate, ut quatuor colli vertebræ, nempe ſecunda, tertia, quarta & quinta,

Fig. XXXIX. pag. 381.

Dec. III

proceſſibus ſuis acutis tum temporis denudatis & cervicis partibus hoc modo enormiter ſauciatis, triſti ſe offerrent ſpectaculo. 4. Tumoris profunditatem millenasque divaricationes & plexus innumerabilium fibrarum, quæ non ſolum decuſſatim ſiniſtrorſum, dextrorſum &c. Sed inexplicabili & confuſo tractu muſculorum colli & tumoris ſubſtantiæ non ſaltem ſuperficialiter aderant, ſed & quibusdam in locis (præſertim ubi tertio ætatis anno fundamentum tumoris jactum fuerat) inter muſculos tantos formarant cuniculos, ut quosdam proceſſus vertebrarum colli tranſverſales funiculi hi fibroſi non ſolum attingerent, ſed & illis variis circumvolutionum modis firmiſſime adhærerent. Ipſum tumorem aciei cultri anatomici ſubjectum invenimus fuiſſe Steatoma adipoſum, vaccinæ mammæ perſimile, attactu durum, albicans, ex innumeris, ſparſis hinc inde & confuſis capillis & chordis quaſi præditum, tanta duritie ut ferme aciem forficis Chirurgi ſat acuti eluderent; inveniebantur porro in hujus tumoris quaſi viſceribus innumeræ, diverſæ texturæ & tenacitatis cuticulæ, quæ involucra erant diverſæ magnitudinis tuberculorum, & particulas partim ut glandulas conglomeratas, partim ut conglobatas continebant; quorum quidam ferme tophorum podagricorum, alii cartilagineam, nonnulli plane oſſeam ſubſtantiam oſtendebant; & licet bene memor, ſuccos evaſatos diuturna ſtagnatione, avolantibus particulis ſpirituoſioribus, & ceſſante particularum motu tum inteſtino tum progreſſivo, craſſioribusque relictis, accedente preſſione externa, pro reddenda tumoris materia compactiore &c. hanc vel illam faciem induere poſſe, geneſin tamen ejusmodi oſſium, & quid talis tumoris materia (licet diuturna ſtagnatione varie alterata) cum ſubſtantia oſſea commune haberet, primo non ſatis capere potueram, donec examine accuratiore, tum ſeparationibus multivariis, lotionibus &c. non erraſſe me cognoſcerem, & quasdam particulas oſſeas non exiguas, digiti utplurimum latitudine, ſuperius & inferius lamella oſſea ſat firma cultri dorſum æquante dotatas, intus vero poroſas conſpicerem.

(Michelſtadio Auguſtam Vind. d. 26. Septembris Anno 1704. miſſæ.)

FIG. XXXIX.

OBSERVATIO CCX.

Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.

De Granis Uvarum ac pomorum per umbilicum, p. n. pervium expreſſis.

PHyſicus dum eſſem palatinus Alzeyenſis, vocabar ad perſonam pagi vicini (Erbesbidesheim dicti) omni commiſeratione digniſſimam ac ultra annum graviter decumbentem triſte certe ſpectaculo, vix enim cutis oſſibus hærebat, umbilicus ècontra tumidus in medio foraminulo pervius adeò exiguo, ut difficulter apicem ſtyli admittere videretur, ex relatione parentum intelligebam, levi umbilici circumpreſſione præcedaneâ tum potulentorum tum eſculentorum magis vel minus immutatorum imò ſæpius cruore, pure &c. mixtorum, exire portiunculas, feci periculum reipſa talia videndi cupidus, mater ad tolerantiam ægræ circumpremebat, è regione ſiniſtra ſurſum umbilicum verſus, ex cujus foraminulo quid aquoſi ſanie remixti & 5. grana uvarum ante bihorium deglutitarum & paulo poſt granum unum ſeminis pomi h ri commeſti me adhuc præſente proſilire, ſed qua via niſi læſis vel inteſtinis vel ventriculo concipere poteram & mihi aliqualem læſionem præſumere volenti temporis obſtabat diuturnitas &c. mali indies vires ſumentis, nulla dolorum præſentia &c. Mater mihi intimius inquirenti referebat, id mali à philtro in nuptiis vicini ante annum propinato, reportaſſe, fuiſſe enim patientem tum temporis valdè formoſam, vegetam, à juvene ruſtico illam amore ardente chorearum ſaltationibus ad uberrimum ſudorem defatigatam fuiſſe, hic verò flectere cum nequiſſet, hauſtum ſucci pomorum fermentati propinaſſe (quod parentes philtrum nominabant) hinc illæ lachrymæ, defatigatæ aridas quidem irrigaſſe fauces, aſt in melle fel hauſiſſe, (at qui ni ſuffeciſſent æſtuante corpore potus gelidè hauſtus fermenteſcebilis ac aliæ circumſtantiæ) aliquot dies poſt defunctæ ſecui cadaver, umbilicum verè pervium aquoſa ac ſanioſa materia diſtentum, in inteſtino duodeno duo inveni ulcuſcula ſanie circumfuſa (vel ſi mavis, effluxo ac corrupto chylo) omentum planè corruptum, reliqua flaccida, preſſo ſuperiori loco inteſtino, hæcce materia effluebat cum fœtore ac leni preſſione ad umbili-

bilicum factâ, huic emulſioni microcoſmicæ porta dabatur in detrimentum totius Oeconomiæ animalis,

OBSERVATIO CCXI.

Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.

De
Ceraſorum lapillis alvi pertinaciſſimè obſtructæ & mox ſubſecutæ mortis cauſâ.

PRo dando conſilio, ac auxilio requirebar menſe Julio 1704. à fabri cujusdam ferrarii uxore, ex cujus relatione hauriebam, ipſius virum tantum & plus quantum duo pilei capere potuiſſent ceraſorum devoraſſe nigrorum dulcium una cum lapillis fermenteſcibilium, ſuper bibita lymphâ fontanâ, venter ingentem in modum intumuit cum pertinaciſſima alvi obſtructione, externe ſuaſi balnea, unguenta, fomentationes &c.: abdomen quidem aliquantiſper ſubſidebat, injecit Chirurgus clyſterem moniato, Vino Emetico Angel. Salæ acuatum quod aliàs, aliis ſtimulantibus Sale gemmæ Nitr. Antim. Sal prunellæ &c. irritis, reperi efficaciſſimum, aliàs ſine torminibus ſed cum euphoria blande alvum ſubducens, hic vero pura impoſſibilitas, inteſtinum rectum lapillis ſibi invicem incuneatis diſſectum erat, ut patiens brevi vitam cum morte commutaret, poſt obitum ejus multi lapilli qui antea inſtrumento erui renuebant, jam ſponte proſilierunt. Huc quadrat, quod nuper in vicino pago momert dicto in viro quodam carbonario obſervavi; qui vino inebriatus & cum uxore rixatus in ſylva exſtructa ſibi caſa dormituriens humi ac ſolo procubuit, mane mortuus, juſſu Sereniſſimi altero mane equo cum 2. Chirurgis advectus viſitationem inſtitui, ac denudato cadavere vidi excrementa ſucceſſive & cum fragore ac multis reſonantibus borborygmis non ſine adſtantium riſu excerni, quod interiori fermentationi adſcribere non dubitaram.

OBSER-

OBSERVATIO CCXII.

Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.

Defectum uvulæ ab ortu vicinæ reſarciunt partes ſine ullo incommodo.

ANte annum vocabar ad perſonam Principem , quæ deglutiendi difficultate , raucedine & quadam re lingvæ incumbente &c. conquerebatur, iſthmum faucium inſpexi, nec veſtigium, multo minus ipſam columellam inveni , inſpectionem repetii , eloqui an ſilere deberem neſcius, aſt Sereniſſima Princeps pro more clementiſſimo gratiis præiit dubia aloqui volentem, aſſirmabat à primo ortu defectũ uvulæ aſt ſine incommodo eam habuiſſe, iterum inſpexi, en! peculiarem naturæ providentiam , vicinæ partes , præprimis expanſum illud pendulum laquear ſolitò tumidiores ac denſiores pro foramine colli acutiori formando, hinc ſat acutiori loquitur voce, acutiſſimè cantat, articulate verba promitur, aſt ab inclementiore aëris externi injuria pulmones facilimè lædunt, hinc tempore pluvioſo frigidohumido catarrhis ac tuſſi facile obnoxia, uſu Olei ſcorpion. Matth. adgutt. XV. in lacte calido ſumpti corrigibilibus ; ut hinc uvulæ inter primarios uſus & ille eluceſcat , obicem nempe ponere aëri frigidius hauſto , ne ſummâ frigiditate ſuâ actuali pulmonibus bronchiis illabendo veſiculari huic parenchimati ; noceat, ſed prius concavo oris undisque evaporabili circumdatus alteretur & uvula quaſi diſcerptus , naturæ amicior reddatur.

OBSERVATIO CCXIII.

Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.

De Colica ſpaſmodica, convulſione manuum ac pedum tonica, terrore incendii ſubito curata.

EX colica ſpaſmodicâ Vir quidam robuſtus εὔσαρκος Matth. Haumüller , Conſiliarius Electoralis Palatinus, diuturna & maxima patientia conflictabatur , & licet omni adhibita diligentia , malum indies accreſcere videbatur , tandemque manus ac pedes ambo tenſivo tumore adeo rigidi erant , ut ne digitum ſine maximis cruciatibus

ac

ac clamoribus movere poſſet, & quo volebat à robuſtis quibusdam circumportari opus haberet ; Sic per XV. hebdomata noctesque diesque duxit inſomnes, qui fit? tandem defatigatus circa tempus ſomni in ſella majore ad ſomnum ſe compoſuit, ſervo autem ſcribæ directionem Vulcani in fornace pro æquali hypocauſti temperamento ſervando commiſit, hic ut dulciſſimo ſomno litare poſſet, ſimul ac ſemel magnam ligni quantitatem Vulcano pabulum fornaci ingerit, mox ſubſecuti incendii cauſſa ; hæcce videns ac audiens Dn. Patiens adhuc vigilans, qui aliâs ne digitum niſi maximis cum tormentis movere poterat, lecto exſiliit ac veloci pede pro extinguendo Vulcano ſæviente accurrit, ſervum expergefaciendo inclamitat ; ô mi amiciſſime, meam ſalves litteraturam, ac vade quô poteris (ob admodiationem univerſi palatinatus tum temporis ſub Gallorum ditione ſiti pro 4. centenis millibus ſolutæ pecuniæ ſchedulas Quittung dictas aſſervaverat) aſt demulcebatur furor Vulcani brevi temporis intervallo ; æger ad ſe cum rediiſſet melius habuit omni ex parte, præter aliqualem hinc inde oberrantem dolorem, tolerabilem tamen, ibat quô volebat ſine incommodo ; poſt ſæpe jocando mihi dixit pro facienda compendioſa cura in arthritide pertinaciſſima, ſine adhibitis tum internis, tum externis, ædes ſaltim accende, peribo, niſi patiens ut lepus currere diſcat:

Ejusdem fermè farinæ exemplum caſus eſto ſequens : Ante 2. annos Clementiſſimus meus Dn G. A. C. d'E. naturali quadam antipathias idioſynacraſia murium perferre præſentiam haud potens, podagra ac chiragra unius manus, ad cubitum usque afficiebatur cum ſumma inflammatione, ut nec membrum ſine tormentis maximis movere poſſet, cui tempore ſomni vigilanti ac gementi Mus accurrit ac lectum inſiliit, patiens Illuſtris pro averruncando hoc hoſpite inopinato ſumma vi ſui ac dolorum neſcius, murem fugando, manum affectum adeò vehementer allidit aſſeri ùt eo momento ſibi cœlum cum globo ter aqueo ad ſcapulas ruere videretur, aſt remiſit inflammatio, remiſit dolor, & hæc manus hactenus tantos non amplius experta cruciatus.

OBSERVATIO CCXIV.
Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.
De
Simia atrophia ex tumoribus ſteatomatoſis meſenterii demortua.

NOſtra ſimia aulica Nickel dicta, tumido abdomine pectoris vero ac extremorum atrophia per longum tempus laborabat, quærebat ex me quidam comes, quo morbo ejusmodi animalia & hic præſens laborent, hariolabar l. phthiſi, l. hydrope aſcite, l. glandulis meſenterii obſtructis (quibus hoc animalium genus obnoxium ratione minutiſſimarum meſenterii glandularum ac tubulorum, veſicula verò biliariæ hominis adinſtar magna) laborare, quâ demortua pro exſtruendo ſceleto mihi in muſeum una hebdomate duæ apportabantur ſimiæ, inter quas primæ meſenterium ac ſubjacentia viſcera ultra ducentis fœda erant tuberculis diverſæ magnitudinis ſteatomatoſis (quædam piſarum, fabarum ac caſtanearum ſemicoctarum disjunctim ac conjunctim fragmentum marmoris repræſentabant,) ac ſi ibi ollam fabis hæmicoctis plenam in unum exoneraſſes cumulum, omnes glandulæ ſebaceæ; impoſſibilis erat chyli protruſio ac pro partibus nutriendis ulterior diſtributio:

Veſicula biliaris ſicut grandiſſima ſic balſamo illo vitali ad ruptionem plena;

Circa juncturam humeri & caput oſſis bracchii tanta erat oſſium caries, ut ſuperius oſſis capitulum in pulverem friabilem digitis teri potuiſſet.

OBSERVATIO CCXV.
Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.
De Excandeſcentia hæmorrhagiæ Uteri fermè incurabilis cauſa, tandem ſanguine excreto propinato curata.

ANNO 1697. die 8. Maji vocabar ad perſonam ſexus ſequioris Schülin, quæ ob excandeſcentiam nimiam uteri hæmorrhagiam patiebatur, per 3. dies ad lipothymias durantem. Ven. Sect. ligaturis ac aliis iſchæmis fruſtra adhibitis, ex tormentilla, lap. hæmatit: Uſnea, opio coralliis, ſic dictis refrigerantibus nitroſis, aquis item de ſtit-

latis

latis &c. ut aceto, aq. ſpermat ranar. Cord. Herc. Saxon. Mixt. ſylvii adſtr. &c. profuit tandem ejusdem ſanguinis portiuncula à me ex ſiccata & propinata : aſt diverſum effectum, nempe ſanguinem primò menſtruatæ feliciſſime menſes movere non ſemel hic loci reperi, lintea eô maculata cereviſiæ intincta. Et propinatus ſic ante menſium eruptionem ſequenti mane florem monſtrat.

OBSERVATIO CCXVI.
Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.
De Viſcerum diſlocatione.

IN Morsheim Præceptoris pagani uxore Schmelzerin dicta, ſyſtolen ac dyaſtolen exhibuit non loco naturali pectoris ; Sed ſub oſſe ſterni in fovea illa cartilaginis enſiformis ; certe dislocationem viſceris reputaſſes, nam ipſis meis vidi oculis haud ſemel pulſationem ; pariter cordis ac arteriæ credibiliter magnæ, ſub ſterno pulſationem ; pariter affirmabat & eſculenta & potulenta ſenſibiliter & natura frigidiora deſcendere, aſt non eum in locum ubi aliàs ſitus ſit ventriculus, ſed in partem ſiniſtram ſub ſplenis regione.

OBSERVATIO CCXVII.
Dn. D. ANDREÆ MIRRHEN.
De Simia menſtruat.

HIc locorum Fürſtenaviæ ſimiam vidi ſexus ſequioris Credel (Krethel) dicta, ſicut forma externa ſtructura machinæ, ſic interna rationis ſcintilla ad hominem propius accedente, ſic cum muliere homine hoc commune habebat, ſingulis menſibus per 2. ad 3. dies menſtruis purgari, & quamvis ſinguli putarent ſibi contuſione l. alio violento modo poſteriora læſiſſe, tacitus ego eô venire, poſtmodum multoties adhuc obſervans judicavi:

OBSERVATIO CCXIIX.
Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.
De Atrophia lethali ex obſtructione glandularum meſenterii ac viſcerum coalitu.

DArmſtadii Annæ Catharinæ Götzenleuchterin/ natæ Myrrhiæ, Sororis

meæ dilectæ filii cadaver 1694. die 17. Octobris ſecui, inveni glandulas meſenterii totaliter obſtructas, tumentes, viſcera interna mirabiliter concreta, ordine confuſo concatinata ac conglutinata: puerulus dum viveret conqueſtus de phlogoſibus, diarrhoea, tumente ventre flatus l. Vermes mentiente, atrophia chronicè affligente.

OBSERVATIO CCXIX.

Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.

De Sympathia in diſtans agente.

DAri morbos Archeales & tales quidem, qui ab ideis vitioſis agant in archeum ſive Spiritum huic vel illi parti, inſitum vel univerſaliter influum (qui eſſentiæ ratione unus) ſuſcitatos ab objecto externo magis vel minus jucundo, pro diverſa conceptionis ac imaginationis modificatione animæ præſentatâ dijudicandæ ſtatuo, & ſtatuent mecum omnes philoſophi ſaniores Sympathias ac antipathias longe diffuſam doctrinam in explicandis phœnomenis plurimis phyſicis, morborum cauſis, imo in praxi Medica utiliſſimam in tractatulo ſub calamo ſudante, aliquo modo demonſtravi, hic locorum ſympathias in diſtans agentis exemplum allegabo:

Aliquot ante annos hic locorum degebat empiricus quidam & ut lubens audiebat Doctor Sympathiæ, qui gloriabat quanta ac qualia feciſſet curationibus ſuis ſympatheticis ab Italo furtim ablatis, ſuffultus variis etiam perſonarum Principum teſtimoniis, quædam inter alias fide dignas erat quædam Saxoniæ Duciſſa. Hæc loquebatur proprio in ſemet ipſa facto periculo morbi alicujus deſperati, aſt ex hac curationis methodo, omnibus aliis fruſtra adhibitis, ſubitaneum ſe habuiſſe levamen: hic medicaſter ſibi concreditos patientes uno tractabat modo l. vomendo, purgando, vel, & quod potius, ſudando ſine aſſumptione atomi medicamentorum, ſufficiebat patientis habere urinam, & qui his tribus viis magis univerſalibus ſanari recuſabat, illos incurabiles fore, jactitabat, tanto cum applauſu ut quibusdam curationibus feliciter peractis pro Doctore mirabilia faciente exclamaretur, & Vulgus quod decipi amat ex diſſitis etiam locis ejus anhelarent auxilium. Inter alios patientes nobilis quidam (d. b.) in Wiſelheim prope Fridbergam habitans, hic tot montium, collium ac viarum flexibus ſeparatus, & miſſa urina, quando & quamdiu

huic

huic empirico lubido erat, imbrepluebat ſudorifero, cum excretione urinæ turbidæ arenulis ac lapillorum fragmentis ſaturatæ, (hic enim nobilis perfectus erat nephriticus,) mirabar, ſed retulere mihi hanc eſſe feliciſſimam calculi curandi methodum, quando præſertim ant- nephritica mixta fuerint urinis nephriticorum, ſic fieri ut calculus in atomos contritus per meatus urinarios promoveatur:

Hinc qui ſciendi nunquam ſatiandus.& nec laboribus nec carbonibus parcens totum myſterium fato certè felici inveni; ſed urgendo ſudorem ut πάρεργῳ non ut ἔργῳ hactenus uſus, multa calamo circa hanc oparationem inveni digna,inter plurima paucis notaſſe ſufficiat, ſucceſſum ſibi proſperum promittere poſſe utplurimum philoſophum philoſympatheticum in morbis à lymphæ viſciditate, à vario acido coagulabili oriundis, ſcorbuto illo frigido Bontekœiano, radice,caudice, cortice, frontibus, foliis. flore ac fructibus ſat fructifera,eheu morbifera arbore, in lymphæ itidem vappeſcentia, in lymphæ motu tum inteſtino tum progreſſivo tardiore, egregii eſſe uſus ejusmodi tractandi methodum, credibile,ſudationis tempore pulſum arteriarum ac cordis preſſivum inveni citiorem, nec opus, ut ad ſuffocationem integumentis lectulorum oneres ſudare volentem, lenis ſufficiat hypocauſti calor l. planè nullus, leve itidem integumentum,poſt ſudorem prolectum non, ut poſt aſſumpta diaphoretica & hinc coactis ſudoribus, ægros de virium proſtratione conqueri audimus, è contrario artuum levitatem ac ſpirituum ſerenitatem extollunt, imò novi qui per anni quadrantem & ultra de die in diem cum ἐυφωρία ſudarint, nulli obtrudam meam ſententiam, nec ulli ſalivam movebo, ſufficiat commodum inde haberi in iis ſubjectis, qui naturalis idioſyncraſias ſtatu ab omni abhorrent medicamento; de quo fuſius in tractatulo de tumoribus, ſi DEUS volet proximis typis exſcribendo.

Sed non indifferenter omnes huic curationis methodo ſubjiciendi, qualia vero prō admittenda ea requirantur phænomenta naturæ relinquitur prudentiæ medicæ, & ſi in ulla philoſophiæ naturalis parte ruminanda, eruenda ac expolienda, ſuperſunt, certe in ſympathias ac antipathias ſtudio haud ſatis ac intimius perſpecto.

Totius rei cardinem in ſpiritibus, in humoribus à noſtro corpore licet ſeparatis hoſpitantibus, & iis adhuc in corpore humano ſub animæ directorio degentibus, & in illo commercio ac ſympathia terturæ l. alius rei æqualitate verſari verò videtur ſimile. In memoriam perlegenti hæc,incurrit plus ſemel me febres curaſſe quartanas bo-

lo panis l. carnis urinæ patientis jam in paroxyſmo excretæ immerſæ & poſtmodum cani ad devorandum projecto, &c.

OBSERVATIO CCXX.

Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.

De Noxa arſenici.

QUidam Conſiliarius olim cameræ W. St. coryza ſæpè vexatus cum emolumento hactenus uſus aquâ majoranæ naribus attracta atque hinc peculiare vitrum ac aſſervandi habebat locum, clavis pedum inſuper excruciatus, ſuaſu cujusdam Empirici infuſionem arſenici guttatim ut corroſivum, externè applicuit, ſed neſcio quo fato infelici errore ancillæ, Hero coryzâ noctu afflicto, loco aquæ majoranæ non debito poſitæ loco, infuſionem porrigit arſenici naribus attrahendam, quo liquore attracto per diem unum & dimidium nares ſtillavere lymphâ acri, ſubſequente vertigine tenebricosâ, uno impetu ingruit noctu catarrhus ſuffocativus cum phœnomenis ſequentibus: Noctu vocabar, nec veſtigium rationis ſenſuum tum internorum, tum externorum, torvos horrendum in modum oculos invertiens, nec audiebat, nec videbat, multos in dies non loquebatur nec intelligebat, & ſi fortean voce ſtentoreâ auribus inclamaretur, quaſi ebrius ac profundiſſimo è ſomno ex pergefactus nos adſpiciebat, in ſumma beſtiæ ad inſtar degebat, cum anxietatibus, lectulorum mutationibus &c. uſu præprimis volatilium cephalicorum ac abſorbentium, cinnabarinorum, ſuccinatorum, caſtorinorum favente DEO, in tantum reſtitutus, ut de horâ in horam attendi poterit, quoad loquelam ſtarum patientis meliorari, nam primo literas, mox ſyllabas, hisque junctis verba promebat, mox totum rei ſenſum lento licet gradu articulate exprimebat, remanente viſus debilitate, memoriæ maxima læſione, & rationis debilitate; quod malum contra aliorum medicorum ſententiam incurabile judicavi, credens, inordinatam dislocationem imo dilacerationem pororum cerebri à corrodente arſenico fuiſſe inductam; ſic per 2. fermè annos aliis tum medicorum conſiliis, tum Thermis uſus Wisbadenſibus ſine, fructu licet, tandem ſupervenientibus convulſionibus per vices affligentibus obiit.

OBSERVATIO CCXXI.

Dn. D. ANDREÆ MYRRHEN.

De Morbo complicato.

B. L. Exemplum ſine Exemplo ſiſto morbi complicatiſſimi, cui æquale vix continebunt medicarum obſervationum licet rariſſimarum volumina, ſed ordine, ac quoad ſingulas circumſtantias caſum ſi delineare vellem; nimium excreſceret, hinc præcipuorum ſaltim meminiſſe juvabit:

Illuſtriſſima quædam Imperii ſtatus Perſona præterlapſo ſeculo Anno 1683. alias ſana ac jam utero concepiſſe credita, oculiſſimum ac Illuſtriſſimum maritum, Viennam tum temporis à Turcis graviter cinctam proficiſci ac pro ſalute Imperii dimicare volentem cum comitaretur, loco quodam intervio ad prandium deſtinato & hoſpite liberaliore aurigæ ſervi mero inebriantur, hi autem cum per declivem ac præcipitem montem iter facere neceſſe haberent currum ac equos vino confuſi amplius gubernare haud poſſunt, hinc fit ut currus propria mole montem cum maximo ac horribili inſidentium terrore decurreret, inſidentes verò anxietate fermè eccſtatici hac confuſione curru extracti adhuc fuerint.

Poſt hæc curru in cœno nimis profunde hærente, equi dilaceratis habenis, fune, ac loris cito ac confuſa pede aufugere, Magiſter autem ſtabuli de equo lapſu præcipiti terrores dum tremulæ & anxiæ Illuſtriſſimæ adauxit, hæc, hæc conqueſta extempore de cephalalgia, tolerabili tamen, per tempus melancholica evaſit, cujus cauſam plurimi díſceſſui ſereniſſimi mariti adſcripſere:

Ex improviſo inter prandendum cucumerem aceto conditum cum porrecta manu arripere voluiſſet, ſubito ad latus proximæ comitiſſæ, poſt anteriora verſus omnibus membris quaſi ſoluta ac clonica delabitur, adeo gravi lapſu, ut os naſi cribri- forme in calicem argenteum præ ſe ſtantem ad Vulnus dolorificum usque allideret, nullo ſenſus tum externi tum interni ullo indicio, ſequente autem poſt multas horas vomitu ſpontaneo ſenſim ad ſe ipſam rediens, manum ſiniſtram involuntariè movit motu vario convulſivo per intervalla multoties redeunte; neſcio quo ſuaſore Vena ſecta, ſed qua adminiſtrata ac hora ſaltim præter lapſa pejus habuit, inſcia enim univer-

ſum

ſum caput non ſine adſtantium admiratione rotavit, variè ac tremulè movit, poſt hæc omnes omnino artus vario Protheiformi motu defatigati, paroxyſmis, mox breviori ſpatio, perſæpius autem per 2. dies ac noctes non ſine adſtantium anxio horrore ac triſti certe ſpectaculo durantibus, adeò ut tum temporis ſpatio 5. hebdomatum vix duarum horularum tempus ſana conſumſerit, cum innumerabilibus repetitis ſemperque aliquid novi monſtrantibus paroxyſmis, mox deliriis, mox clamoribus acutiſſimis, mox terroribus ſubitò obortis, anxia mox tonitru horrendo, fulgure undique per totum conclave flammas diffundente, mox ſpectris putatitiis & præcipuè veſte nitida induto, mox licet tenebris fermè palpabilibus diem tamen eſſe ſibi ac aliis falſe ac imaginarie perſuadere volens. Suaſit quidam Medicus caſtigationem Virgis inſtituendam, hinc quærelarum lerna: approximationem etiam amiciſſimarum non ſine maximo terrore,fuga, clamoribus,ferre potuit, varie varios articulos movendo, oculos contorquendo, ut canis mordendo, cum ſpuma circa os, linguam etiam cum ejusdem baſi ac radice adpectus usque è faucibus protrudendo, brachia in dorſum diſtorta figura ponendo, poſtmodum lapſu graviore, ut omnes artus in centenas partes frangendas putaſſes, ruendo, collum ac pedes, variè contorquendo, flectendo, in lecto variè diſcurrendo, movendo, (adeò ut adſtantes, patientis ſaltim prolapſum impedire haut ſufficientes eſſent) & aliis innumeris Phœnomenis per iram utplurimum exaſperatis adſtantes confudit.

Hoc memoratu dignum, patientem paroxyſmi terminum ac finem licet in multas adhuc horas protruſum imò varias phœnomenorum ſpecies præſciviſſe, hinc adſtantes interrogati, utrum 10. 12. vel alia diei noctisque hora audita, ſcivere hinc, hac ipſiſſima hora quam patiens auditam interrogat) NB ſonante adhuc ultimo horulæ pulſu campanâ paroxyſmum ſubito ceſſaſſe, remanente ſudore ſyncoptico, artuum ſumma debilitate ad ſe viribus ſucceſſivè recollectis ſenſim ſenſimque redeunte nullo pharmaco reperibili, hoſti huic clam inſidias ſat aſtutas ſtruenti, ſufficienti:

Tandem variis medicorum conſultationibus fruſtra tamen inſtitutis unicum (ſed neſcio quod) medicamen inventum, quod Belluæ huic habenas injiciendo ac tranquillitatem internam aliqualem & levamen in ducendo, pro itinere neceſſario domum verſus inſtituto adferre potuerat: Evectiore imprægnationis ſtatu convulſis nervis

uterinis

uterinis uterus cum fœtus mole de latere in latus tanta concuſſus vehementia, exterius ſat viſibili, adeò ut ſinguli adſtantes impoſſibile fore fœtum excludi vitalem poſſe, judicaſſent, quamvis poſtmodum licet medios inter deliriorum ac paroxyſmorum tumultus INSCIA tamen prolem puellam formoſiſſimam adhuc, det DEUS diu ſuperſtitem! exluſerit cum omnium admiratione incolumem:

Fluentibus lochiis benè, hiſce verò vario modo ſufflaminatis, etiam inſtantibus menſibus l. non ritè fluentibus hodienum adhuc licet tolerabilius, peſſimè redeuntibus paroxyſmis habuit; Obſtructa interdum lochia poſtmodum uno impetu ſanguis erupit tanta quantitate, ut tantum capere venulas humanas haud crediſſes, junctis variis motuum convulſivorum ſpeciebus horrendis, poſt continuavere quidem ac rediere morbi intricati hujus inſultus, ſed haud tanta ſævitia, ſed majori lenitate ac tardiore reditu, paulo poſt thermis uſa Embſenſibus ſuaſore (B. jam) Horſtio, pediluvio ſaltim pro faciendo periculo utrum ferre poſſit, uſa, hinc maculæ pedum lividæ ac patiens totaliter clauda reddita eſt: per integrum menſem nec bibit nec quicquam commedit, puris ſuſtentata medicamentis, poſt nil niſi aquam ſimplicem bibit, ac juſculum ſimpliciſſimum cum pane & aqua ſine butyro & aromatibus paratum ferre potuit, è contra ex aliis analepticis eſculentis eorundemque ſaltim odore ſive concepta ſaltim idea peſſime habuit, poſt enixum fœtum & poſtpoſitis diebus puerperio dicatis, melius habuit, licet non totali intermiſſione, remiſſione tamen tolerabili paroxyſmorum ſuperius nominatorum eousque donec iterum imprægnata ſuperius enarrata phœnomena interdum atrociori, interdum benigniore apparuerint facie, durante paroxyſmorum ſævitate ad medium usque geſtationis tempus, tractu temporis verò præter omnium expectationem malum indies vires ſumendo ex motu curſus, ex curſibus alia horrenda ſecuta ſunt, primo reſpirationis ſumma difficultas ad ſuffocationem apparentem (à convulſis muſculorum pectoris, intercoſtalium, præprimis & diaphragmatis nervis) anxietates, adeo torva facie ac ſuffocabunda quaſi profundiſſimis ſubmerſa undis cum variis ſpaſmodicis motibus muſculorũ colli, laryngis, pectoris adviſum, ut & contractione im̃ani abdominis ſub coſtis ſpuriis, marſupii adinſtar, poſt movebatur lente hic digitus manus vel pedis l. hic pes, brachium vel manus, caput vel aliud membrum lentè, mox parum citius, mox adhuc citius, mox citiſſimè hacce circumſtantia, ut ſi in hoc motu licet inordinato, minimum

etiam digitum ſufflaminare velis non ſolum crabrones irritares, ſed tuæ vires valdè debiles forent cum quatuor nervoſi ruſtici valentiores haud ſufficerent; ſtante ſic tragœdiæ facie, inquiebat miſercula patiens: citò, citò perge, perge, me opportet currere, cave ne contradicas l. impedire ſtudeas: primo lento incedebat gradu (duo enim Ancillæ illam continuo comitabantur ab utroque latere) poſt parum velocius, mox velociſſime & quaſi volaret, ex unò hypocauſti angulo in alium devolvebatur, adeò, ut comitantes ancillæ illam ægrè ſequi poſſent, hoc ſtatu interdum ſenſibus externis tum internis ſibi integra, interdum plane non, ſed omnium neſcia, interdum inter deambulandum quæcunque Scriniis ſuperimpoſita invenerat, vel candelabra argentea, vel vitra puriſſima ac pretioſiſſima, vel fictilia Parcellonica &c.: ordine & cum maximo cachinno in pavimentum dejecit, juraſſes certè id ſtudio fieri, nec ſemper ad lachrymas, commiſerationes adſtantes, ſed interdum ad riſum pro varia circumſtantiarum facie ſunt commoti; interdum muta, interdum ad quæſita quaſi ſibi reddita apte reſpondit, ſibi hoc vel illud ſe agere velle præſumens ac meditabunda adſpiciens vel ſellam vel tabulam, l. fornacem, vel alium hypocauſti locum ac diu in ſpeciale objectum oculos figens tandem dicebat: ſtatim me oportet eo ſalire, neque quidquam fecit, niſi prius prædixerit, hæc ſibi jam facienda eſſe; ſic per inferiorem fornacis partem (ſpatium certe puerulo ægrè ſufficiens) citiſſimè perrepſit, mox in ſublimem fornacis partem aviculæ adinſtar ſaliendo volavit, aliquando feneſtras, quarum ſuperior pars pro admittendis Eteſiis aperta erat, meditabunda adſpiciens eandem forſan, poſſimo venetu, ob lapſum in foſſam profundam aquis plenam ſubito advolat eandem forſan, peſſimo eventu ob lapſum in ſat profundam foſſam tranſcenſura, niſi impedita fuiſſet; & hi oberrantes curſus uno paroxyſmo ſine intermiſſione duravere mox 2. 3. 5. mox 6. horæ & ultra datis vero induciis octuplæ horulæ partis mox ſemi horulæ, mox hinc alius ſubſecutus paroxyſmus rediitque labor actus in orbem, atrocitate vel majore l. minore noctesque diesque cum pauxilla interpoſita quiete ægram excrucians, & ſic ejusmodi paroxyſmorum curſus ac recurſus patientem crudelem in modum per aliquot annos, licet haud ſemper æquali vehementia fermè exanimavit; circa finem cujuslibet paroxyſmi in gyrum turbinis adinſtar verſata, ac ſubitò ferè exanimis in terram prolapſa, ubi plurimi Miniſtri aulici utriusque ſexus lapſuram pulvinaribus ſat mollibus excipiendam

ex-

expectarunt ; Sic jacet quaſi exſtatica viribusque exhauſta omni commiſeratione dignisſima patiens , mox lachrymis ſat largo rivulo pluentibus , mox cachinnis & eapropter reprehenſa repetitis ac continuatis , mox precibus ardenter fuſis , mox dicti Biblici recitatione , recitati explicatione analytica , parallelorum allegatione, divini miniſtri adinſtar circumſtantes in maximas traxit admirationes. Redeunte altero paroxyſmo motus quoque hujus vel illius membri rediit mox tardiore mox velociori concuſſionis motu , hæcque Phœnomena in gravida terni prolis tempore triſti certe adſtantium facie apparuere ac trium liberorum mater dolorum partus planè inſcia : Hæc dum verſantur cataleptica & per tempus ac in conclavi ſtatuæ ſimilis exiſtit, ubi vires adſtantium , ne digitum , taceo totam machinam loco movere haud fuere ſufficientes , ſuppoſitis pedum ſoleis funiculis ut rigidam hancce ſtatuam ad terram proſternerent , aſt fruſtra ; Mox contrario modo ſpaſmus ſimultaneo momento utrumque pedem attollens choream ſaltore mentitus :

Clauſis oculis varii generis ſericum tractavit funiculos varii generis (ante ignara) præſertim artificioſiſſime contextos (Zwiſſel Strick) & eo contorſit , colores diſtinxit accuratiſſimè , adeoque ut dixerit hoc ſericum E. G. virideſcentia eſt æmulum viridi maris, graminis , pſittaci , æris &c. vel intenſius vel remiſſius eſſe tinctum & ſic de omnibus judicavit coloribus :

Clauſis itidem oculis innumeros fermè (inſcia) compoſuit verſus Germanicos ſale certè Poëtico conditos , quos inter ſequentes chartæ ex libro dilaceratæ inſcriptos , & ab ipſa Clementiſſima Patiente in paroxyſmo propria manu ſcriptos, literis præter conſuetudinem terſiſſimis ab amico obtinui :

Ich hoff umſonſt die gute Zeit/
Da ich mein Creutz werd enden ſehen/
Denn mein Unglück iſt ſtets bereit/
Und wird mit mir ins Grabe gehen/
Der allerbeſte Troſt in aller meiner Noth/
Kan nichts ſeyn als der Tod:

Omni vi in noſtrum templum ab ædibus Illuſtriſſimis tamen diſſitum , non obſtante cuſtodum renitentia pede calceato ſpatiare voluit, pro viſendo ſuo ſepulchro, mox machinam hancce fragilem

 ſuſ-

ſuſcepturo : Quodam tempore fidam ancillam porrecta huic manu SIBI quid promittere & promiſſis ſtare coëgit; promiſſum faciendum in eo conſiſtebat, ſe mox & hodie adhuc morituram, & cum ancilla videat illam jam jam in mortis articulo verſari, intonaret cantionem illam notam : Wann mein Stündlein vorhanden iſt/ ꝛc. : quid fit? familiam Illuſtriſſimam convocatam ac circumſtantem animo alloquitur heroico certe Theologico, Illuſtriſſimo Domino Marito non ſine omnium præſentium illacchrymatione gratias agendo pro fideli candore ac ſincero amore, cura ac amica converſatione, divinamque apprecando protectionem, Liberis præſtandum obſequium erga Dominum Parentem, Pietatem erga DEUM ac fugiendas mundi voluptates &c. : Miniſtris omnibus Aulicis fidelitatem homine Chriſtiano dignam, curam ac Induſtrium laborem pro bono tum publico tum Domeſtico commendando &c. : Certè inter gemitus, ſuſpiria, planctus & lachrymarum ſat uberes rivulos Valedicit, cum ſubſequente loquelæ difficultate, ſenſuum externorum evaneſcentia, ſubſequentibus guttulis frigidis ſudoris ſyncoptici, facie Hippocratica, aliisque morientium phœnomenis, adhibito ori ſpeculo pro indaganda aliquali ſuperſtite reſpiratione, & manu Medici in arteriæ motu ſuperſtitem vitæ ſcintillulam explorante, is, cum omnibus adſtantibus illam verè demortuam per dimidiam horam habet, ornamenta adportantur ſepulchralia &c. &c.

Verſus exteriora Spiritus ferias agendo, credibiliter interiora verſus naturæ ac morbi acerrimum inteſtinum fuiſſe conflictum, naturâ tandem victrice ſeſe evolvit, Medicus etiam ex micante pulſu harriolat ſcintillulam in cineribus quaſi gliſcentem ſuperſtitem eſſe, mox leniſſima reſpirationis aura, mox pleniore inſecuta, non plenariè demortuam eſſe affirmabant, poſt ſenſim ſenſimque, ad ſe rediit ab orci faucibus liberata & è Charontis cymba retracta patiens, quam DEUS ſervet:

Et quis tam fertilis memoriæ qui ſingula memoratu digna tot annorum ſerie quæ occurrerunt, in memoriam revocare poſſit, ſed pauca hæc allegata potiora ſunto.

Hæcce ab ipſiſſima Clementiſſima patiente omni fide ſuperiore, aliisque tum temporis præſentibus uno ore loquentibus hauſi. Jam redeunt quidem interdum per 2. 3. 4. 5. 6. menſes ſparſim tum anxietates, diaphragmatis contractiones, uteri (nervorum uteri dolorificæ criſpationes) dolores immanes, motus arteriarum tremuli involun-

voluntarii, ſomnia terrifica, putatitium fulgur totum illuminans conclave, (ſunt Spiritus optici, nam Spiritus nil niſi ignis ; radius, fulgur, ſulphur, luxus) ſed Deo Laus non tali frequentia & vehementia.

Cæterum obſervatione multivaria quoad uſum medicamentorum applicandorum didici, Vomitoria bene cedere aſt duplicata doſi, nam granis 3. Tartar. emet. Mynſ. quidem irritatur, movetur, ſed non removetur materia peccans tam corroſivæ acredinis ut patinam orichalceam ac argenteam aquæ ſtygiæ adinſtar corroſerit, quoad reliqua etiam medicamenta, non ordinaria tum quoad quale, tum quoad doſin incedendum via : Sic olim quidem ſalivatione uſa Mercuriali cum aliquali levamine, aſt neceſſe habuit degere perflantibus ubique ventis, nec in cubiculo calefacto propter ſtrangulatus metum ac dyſpnoeam ; Et quod ante aliquot menſes juvamento & lavamini fuit, jam ſummo propinatur nocumento : externe non E. G Sp. Sal. Armoniaci l. CC. vol. qui ipſi reſpirationem ſufflaminat, ferre potuit, ſed aquam hirundin c. Caſt. naribus adhibitam benè tulit, ut & Clyſteres ex lacte dulci & flor. Chamomill. Inter omnia à me adhibita interna hactenus cum levamine e. g. uſa: ℞. Specif. cephal. gr. Viij. lapill. 69. crud. ℈j. ſuccin. gr. Xij. caſtor. gr. Vij. In dolorum vehementia : laudan. opiat. gr. j. M. prodoſ. ℞. Elix. propr. dulc. Carm. Wed. ana ℥iß Eſſ. Caſtor. Anodyn. ana ℈iiij. Spirit. Sal. Ammoniac. gt. XXVij. Ol. deſtillat Aniſ. fœnic. ad gt. X ſuccini gt. iij. Miſce ad Vitr. Wol umgerüttelt zu 50. Tropffen in Thee zu nehmen. Hiſce, & ſimilibus D. D. Herthii Archiatr. Darmſtadini, aliorumq; celeberrimorum Medicorum uſa conſiliis, interdum cum levamine, aſt quod hodie fuit pharmacon, cras igni quaſi oleum ac affectus triſte pabulum, hinc penes lectum melius, quam penes literas.

Utinam omnes qui dari morbos ſpirituum negant, iterante morbi talis, ſeveritate præſentes eſſent! conſiſtat nunc morbus in eorundem exploſione ſive elatere nimiis, ἀταξία orgaſmo, confuſione, vel quomodo nominare velint, revera dari morbos ſpirituum implicite & explicite conſideratos libenter conceſſuros, crederem:

(Michelſtadio Auguſtam Vind. d. 5. April. Anno 1705. miſſæ.)

OBSERVATIO CCXXII.
Dn. D. CONRADI BARTHOLTI BEHRENS.
De Lethali vomitus vehementia.

ILluſtriſſimus Quidam poſt prægreſſam per aliquot dies inſignem laſſitudinem ac crurum debilitatem die XIII. Septembr. circa meridiem paroxyſmo febrili cum præcordiorum anguſtiis ac Vomitionibus corripitur, quæ cum in conſuetum crudorum herbaceorum præcedentibus veſperis eſum referret, altero mane, me tamen propter tenerrimam ejus conſtitutionem acerrime id diſſvadente ac maxime invito, duo grana Tartari Emetici mynſichti cum ſcrupulo ſemis Eleoſacchari aniſi ſumſit,ex quo violentiſſime & cum maxima abdominis ſtomachique concuſſione ſupra ac infra multa viſcoſa,bilioſa ac ſeroſa purgavit, remanente ſumma debilitate & ſingultuoſo ſtomachi motu. Die XV. circa meridiem ſtato tempore rediit paroxyſmus cum phantaſia. Die XVII. mane tertius paroxyſmus adfuit, ac in ſtomachicis febrifugisque continuatum, & topica ſoporifera, propter vigilias nimias applicata. Die XIX. iterum paroxyſmus circa meridiem cepit, cum lipothymiis, frigori vero per duas horas duranti nullus calor in exterioribus ſucceſſit, ceu in inflammationibus interiorum accidere ſolet, ſed Illuſtriſſimus Æger cum frigore extremorum vigil ac inquietus ad XX. menſis diem perſtitit, noctеque ſubſequenti circa 12. obiit, ætatis ſuæ anno XXVIII.

Poſt aperturam corporis ſequentia notata. 1. Dextrum latus lividum à capite ad talum. 2. In abdomine pinguedo ad duos digitos craſſa, ſanguis extravaſatus nullus. 3. Omentum diſruptum ac corruptum in dextro tamen latere magis quam ſiniſtro. 4. Inteſtina inflammata, fuſca & bile quadantenus ſuffuſa. 5. Ventriculus, cor, lien, quoad ſubſtantiam bona. 6. Pulmones inflammati & hepar quoque ubi Inteſtina attingit. 7. Auricula cordis dextra amplior, quod forte motui ſanguinis inordinato quo frequenter propter ſubitaneos affectus laborabat adſcribendum arbitror, exemplo ſimili in *Actis Eruditorum Lipſienſibus Anno 703. p. 219.* occurrente.

Diſruptiones omenti ac interiorum inflammationes vehementi abdominis ab emetico concuſſioni adſcribere merito convenit, ceu cujus

cujus, quantum ad illas exemplum quoque in *Miſcell. Cur. Dec 2. Ann. 8. Obſ. 125.* ab Excellentiſſimo Domino *Andrea Lovvio*, ſuppeditatum eſt, quodque notante Illuſtri quondam *Weſero in miſc. Dec. 2. Ann. 10. Obſerv. 171. Schol.* etiam ipſum Inteſtinum Ileon à vomitus violentia in quodam ruptum fuerit. Inflammationes quoque à ſanguinis extravaſatione poſt violentam ejusmodi abdominis in vomitione concuſſionem orta non immerito quispiam deduxerit, ceu quam ſtagnatio ejusdem ac inflammatio in textura corporis ejusmodi rariori neceſſario ſubſequatur.

(Hildeſio Auguſtam Vind. d. 20. Novembris An. 1704. miſſa)

OBSERVATIO CCXXIII.

Dn. D. MARCII GERBEZII.

De Corde magno.

ANimoſitas, audaciave hominum communiter vel ab ipſo vulgo cordi imputatur, adeò, ut qui Cæteris animoſiores ſunt, alio nomine etiam cordati nominentur. Num tamen Cordis potius majori moli vel alteri cuipiam ejusdem prærogativæ? ambiguum, reddidit Religioſus Ciſtercienſis nuperrimè à me in conſpectu plurium Medicorum, Chirurgorum, & aliorum ſpectatorum anatomico Cultro ſubjectus: utpote cui tanta Cordis moles erat, ut id ad bilancem poſitum triginta uncias civiles ponderarit, absque eô, quod homo hîc unquam à quoquam eorum quibus vel ab ipſis incunabulis convixit, fuerit ſingulariter animoſus, audaxve obſervatus. Hinc potius videtur ſingularis animoſitas calori cativo copioſo, ſpiritibusve vitalibus ſingulariter volatilibus, energeticisque eſſe imputanda, quàm cordis inſolitæ amplitudini: vel certè, ſi cordis moli tunc potius minori, quàm majori, qualis ſæpe puſillorum eſt, utpote in qua vis unita eſt tantò fortior.

Erat autem Vir hic ætate primò 31. anni, corpore obeſus, viribus robuſtus, & vultu adeò floridus, ut à nemine non ſupremam ætatem ſuperviĉturus crederetur: plerumque etiam optatè ſanus; niſi, quòd à juventute non nihil difficilius, præſertim in acclivium aſcenſu, reſpiraſſet. Id quod verò potiùs pulmonum ſolito majori, etſi

etſi de ſe naturali, moli imputabatur, quàm alii cuipiam defectui. A plùs quàm uno anno tamen reſpirationis illa difficultas augeri fuit animadverſa, (quamvis citra tuſſim, aut aliam ſingularem pectoris indiſpoſitionem,) vires deficere, corpus æſtuoſius evadere, ſitis intendi, nocturna quies turbari, & obeſitas illa notabiliter extenuari. Hinc uſurpata quidem plurima remedia: quibus vero tamen non obſtantibus, ſupervenere ex neſcio, quo errore, tanta interioris ventris tormina, ut optimum, Doctiſſimum, formoſiſſimum, & ad mortem usque vultu rubicundiſſimum Virum intervenientibus ultimatim convulſſonibus epilepticis, planè è medio ſuſtulerint. Erat autem in eo omentum veluti in ſartagine frixum, inteſtina præſertim tenuia inflammata, & jam veluti gangrænâ apprehenſa, ventriculus internè ſimilis, pulmones reſpectu corporis amplitudinis parui, extenuati, flaccidi, & corrupti, Cor denique, uti dictum, planè inſolitè magnum, & probabiliter innatæ illius anhelitùs difficultatis, & ſucceſſivè ſimul corruptionis pulmonum unica cauſa: quatenus eosdem mole ſuâ comprimebat, ſanguinisque circulum per eosdem remorando ad eam extenſionem cogebat, ut diſruptis fibrillis, veſiculisque demum corruptio ſuccedere neceſſario debuerit.

Nimium ne crede colori.
Frons, oculi, vultus, perſæpe mentiuntur.

(*Labaco Auguſtam Vind. d. 15. Debembris A. 1704. miſſæ.*)

OBSERVATIO CCXXIIII.

D. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Borraginis Noxa.

MIrum, quantum Naturalia vires ſuas in corpora exerceant. Animalibus lethifera, hominibus ſalutifera ac proficua ne attingamus. Hominum diverſas ſolùm diſpoſitiones acquiſitas æque ac congenitas, Inclinationes, Idioſyncraſias, Antipathias & ſympathias, ſic dictas, ſi aſpiciamus, non in levem abripimur admirationem. Adver-

Averſantes res medicamentoſas, alimentoſas ſalutares monſtrat *Sachſii Gammarologia curioſa* & noſtra de *Medicamentorum Faſtidio Diſſertatio*, qui in maximas ab illis Lipothymias, Vomitus, Convulſiones, &c. præcipitantur. Afferunt & Exterioribus ſolum corporis partibus applicata, ingentia damna, tumores, puſtulas, &c. qualia Borrago in caſu jamjam recenſendo Nobili cuidam Matronæ, in utero gerenti intulit. Hæc alias à Borragine nunquam abhorruit, ſed illam in deliciis habuit; Decerpſit nimirum ipſius floſculos ſuaviſſimos, rore adhuc madidos, nihil mali, vel nauſeæ inde paſſa: Sed ecce! Inopinatò manuum tumores cum pruritu ad carpum usque incluſivè, eam videlicet manuum partem, ad quam ordinariè induſia ac veſtimenta pertingunt, animadvertens, perterrefacta, neſcia verò in quodnam hujus originem rejiceret, aliquoties ante floſculorum horum avulſionem peregit: Lavat manus Aqua Borraginis, tumores hos ſtatim perituros eſſe autumans, ſed igni oleum addidit, pruritus ac tumores cum puſtulis aquoſis incrementum ſumſerunt: Indicans id mihi formidinis plena, conſilium petiit. Remotionem ilicò Aquæ modò dictæ injunxi, ejusque loco linteorum ſiccorum appoſitionem, cum interna Mixtura diaphoretica ipſi ſuaſi; Morem gerens, ſequenti die tumorem diſſipatum, puſtularumque ſubſidentium, non tamen totalem ablationem vidit, quas cum maculis relictis, Pulvere ex Furfure Amygdalorum, Floribus Sulphuris & Radicibus Iridis Flor. brevi tempore diſſipavi.

OBSERVATIO CCXXV.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Vulnere Thoracis gravi cum inſigni Pectoris contuſione feliciter ſanato.

QUamvis ex Thoracis ac Pectoris Vulneribus Curatorum apud Medicorum Antiſtites, ut *Tulpium*, *Schenkium*, *Pechlinum* Illuſtresque *Nat. Cur. Collectores*, imò cum Pulmonum non tantùm læſione, ſed & eorum amputatione, absque tamen Vulneratorum Vitæ diſpendio, proſtent hiſtoriæ: Cùm verò ii Caſus aliis ſemper circumſtantiis, Symptomatibus, Perſonis, alia curandi methodo ſint con-

comitati, quibus ſemper major additur lucula; Eruditorumque nec minus animis afferuntur deliciæ & voluptates, hinc & hanc noſtram ſenis ſeptuagenarii hiſtoriam, cum ſuis circumſtantiis aliis adhuc ſubnectimus. Vir hic aſthma leve, tuſſimque ſiccam, ſenibus familiarem, ſi excipaas, Vegetus, laboribus ſuis ruſticis diligenter intentus ceraſum, per Scalam ſedecim pedum altam, pro ceraſorum collectione, aſcendit, ramo ſed debili, valde ſeſe committit, qui ponderi huic impar, frangitur; Senex in delapſu ad baculum obvium obtuſum, ſatis tamen craſſum, thoracis ſiniſtrum latus ad palmæ longitudinem irruit, qui inter ſeptimam ac octavam coſtam cavum ejus intravît, ſed hic terræ firmiter infixus diſrumpitur, ut rupta ejus pars thoracem inter dictas coſtas obſederit; In ulteriore delapſu pectus ſeu ſternum lapidi graviter allıſit, ut horum oſſium fractura ac profunda impreſſio fuerit procreata: Miſer quo ſe vertat neſciens, n imum tamen recolligit, palum extrahit, manum cum induſio vulneri adhibet, Domum ſuam, quamvis longè hinc diſtantem incurvato corpore petit; Chirurgum accerſi curat, qui induſio remoto, unam vel alteram ſanguinis guttam animadverit, ſed aërem, unà cum magna pulmonis quantitate cum impetu prodeuntem obſervat; Pulmonis portionem priùs ſpongiâ vino calido madidâ aſperſit, ac ægrè quamvis, cavitati ſuæ repoſuit, Vulnus longum ac dehiſcens Emplaſtris agglutinatoriis conjunxit, Vulnerariis poſtea obtexit & obligavit. Nunquam Lipothymia, vel alicujus debilitatis ſignum Ægrotum noſtrum corripuit, ſed animo intrepido omnia ſuſtinuit; Dolorem majorem à pectoris fractura percipiebat, tumor inſignis hic à ſanguine ſuggillato exortus eſt, ac totum pectus ſyderatum apparuit: Chirurgus anceps ac dubius, quid in ſtatu hoc periculoſo ulteriùs peragendum ſit, hæſitabat, imò inciſionem ac aperturam hujus tumoris inſtituere, ſibi propoſuit, Vulneratus verò renuit, me advocaruntut, coadjutrices ei afferrem manus. Patientem, impatientem potiùs deprehendi debilem valde, ſtertorem vehementem, tuſſim ſiccam habentem ac anhelantem, febricitantem, ſiti intenſa ardentem, ſomnum nullum, vigilias continuas, ſummosque pectoris ac vulneris dolores accuſantem; Alvus erat adſtricta: Phlebotomiam ſtatim imperavi, pectori dolenti ac ſyderato, fotus Vino rubro incoctos ex herbis diſcutientibus, reſolventibus, &c. imponi juſſi; Vulnus bene ſeſe habebat; Internè Sperma Ceti cum juſculo ei propinavi, Mixturam inſuper roborantem, ſanguinis grumos re-

ſol-

ſolventem cochleatim hauſit; Noctem ſubſequentem non planè inſomnem tranſegit, Tumor pectoris à fotibus applicatis ſubſedit, ejusque dolor ex parte remiſit, hujus continuationem ſuaſi, ſucceſſit ſputi ſanguine tincti excretio, ſtertor imminutus eſt, alvum ſuppoſitorio, ob Clyſterum defectum, cum levamine proritavi: Medicamentorum ſuperiorum, ut & decoctorum travmaticorum uſum aliquandiu continuandum Ei commendavi, cui & paruit, & de die in diem melius iterum ſeſe habuit, absque ulteriore ſubſequente ſymptomate, ac intra octo dies, lecto graviter firmèque affixus, per cubiculum deambulavit, ſumma cum aviditate cibos aſſumſit: Notandum tamen, Urinam ad aliquot dies ſanguiolentam ac purulentam apparuiſſe, per quam viam ſanguinis extravaſati & in pectore collecti materia excreta fuiſſe videbatur. Mirum ſanè decrepitum talem intra quatuordecim dierum ſpatium ſanitatem imò vitam ſuam ferè amiſſam recuperare potuiſſe.

OBSERVATIO CCXXVI.

DN. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Catameniorum fluxu in Muliere Octoginta trium annorum.

NAtura ſolers ſemper quid molitur, quod quibusdam miraculum videtur, cùm tamen ex ejus fonte & bonitate deſcendat. Eadem Mulierculis ordinariè Quadrageſimum Octavum, vel ad ſummum Quinquageſimum annum pro termino conſtituit, quem raro nec ſine magnis incommodis transgreditur, ipſisque impletis à tributo hoc lunari liberas demittit; Quibusdam tamen quid peculiare eſt, quæ ad Sexageſimum, Septuageſimum, imò Octogeſimum usque in eo detinentur. Nec minus, quod admirationem magis adauget, juſto quidem tempore ex eo evadunt, ſed in decrepita ætate ipſis iterum ſolvendum natura ſtimulat ac imperat. Quale notabile exemplum *Kerkringius Obſervat. 88.* nobis porrigit. Mulieri Quadrageſimo tertio anno ſubſtitiſſe, Octogeſimo primo verò poſt febrem tertianam rediiſſe; Cui & nos Honeſtam aliquam Matronam Octogeſimum ſecundum annum jam excedentem, liberorum ali-

quot matrem aſſociamus ; Quam menſtrua hæc purgatio anno Quadrageſimo ſexto reliquit, ad Octogeſimum pertraxit annum absque ullo incommodo vitam, ſecus quàm quod variis pro ſenum more affectibus catarrhoſis fuerit detenta, dictoque anno inſultum apoplecticum percepit, quo tamen feliciter ſuperato, elapſis aliquot poſt menſibus, fluxum ſanguinis uterini experta, à quo quidem haud parum in admirationem abrepta eſt, non tamen multùm eum curavit, tribus peractis hebdomadibus idem recurrit, & quidem cum maxima εὐφορίᾳ, ſanitatiſque emolumento, qui & nunc repetitis dicto temporis intervallo vicibus copioſe ſatis ſeſe manifeſtavit, lætèque proſpera fruitur valetudine : Quam diu autem hic fluxus continuaturus ſit, tempus docebit.

OBSERVATIO CCXXVII.

DN. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Ulceribus pedum per ſpontaneam Gonorrhæam curatis.

Mira ſæpiùs in Praxi Medica accidunt, quæ ipſa ratio aſſequi nequit. Metaſtaſes morborum, Criticæ variæ excretiones ac corporis à Sarcina ſua exonerationes tot & tantæ, imò nonnunquam ferè imperſcrutabiles annotantur : Empyematum, exempli loco, per Urinam vel alvum evacuationes, &c. Ejusmodi Metaſtaſeos ſatis curioſæ ſpecimen Vir Quadraginta annorum nobis porriget : Is ab annis aliquot in brachio, præcipue verò pedibus, eorumque Tarſis ulcera cacoëthea & exedentia geſtavit ; Plurimorum Chirurgorum, Medicaſtrorum etiam diverſorum opera, absque tamen ullo optato ſucceſſu uſus eſt : Omnia tentarunt, quæcunque acredinem iſtam corrigere, ulcera mundificare, mundificata conſolidare valerent ; Sed omnium etiam expertiſſimorum manus eluſerunt, Vix enim uno conſolidato, mox aliud tuberculum cum ſubſequente exulceratione prodiit ; Imô haud omninò vanus erat oſſium Tarſi carioſorum metus, dum ægrè & non niſi baculo ac claudicans incedebat, quem metum pus fœtidum, fluidum & ſeroſum adaugebat. Externis nihil proficientibus, ſuaſu meo ad interna, ſanguinem & lympham acrem corrigentia, depurantia ac edulcorantia confugit, à qui-

quibus levamen ſtatim percepit. Supervenit mox materiæ albicantis, ac ferè purulentæ per virgam fluxus, ſeu Gonorrhæa cum membri erectione & dyſuria, ad quem inopinatum ac ſibi ignotum fluorem maximè perterritus erat, neſciens quid hîc portendat: Ad aliquot dies præ nimiò pudore eum reticuit, neminique revelavit, animadvertens puris ex ulceribus egreſſum eſſe imminutum, nihilominus tamen rem hanc ipſi ſecretiſſimam mihi patefecit, conſilium auxiliumque imploravit; Fluxum hunc, ob acceptum levamen, materiæ purulentæ ex ulceribus prodeuntis decrementum, non ſtatim ſiſtendum, ſed potiùs promovendum, materiamque per hanc viam expurgandam eſſe, ſuaſor eram: Sed impatiens tædioſi hujus ac obſcæni affectus pertæſus, ut ulterius profluvium inhiberem & ſiſterem, petitionibus inſtabat; Quare me id proxime facturum eſſe, ſpe eum lactavi: Quieto hinc animo promiſſi impletionem ac curam exſpectavit, quæ intra quatuor hebdomadas ſubſecuta eſt, qua temporis intercapedine omnia ulcera perfectè conſolidata ſunt, absque ullo relicto incommodo, ac cum omnium ipſius etiam Ægroti ſtupore ac gaudio quaſi exaruerunt, ut ne gutta quidem puris ampliùs prodiret, imò & pedes œdematoſi ſubſidebant. Liber hinc ultra annum ab ejusmodi ulceribus permanſit. Cùm verò diætam minùs ſtrictam obſervaſſet, frenaque nimis in Bacchum relaxaſſet, maſſa ejus ſanguinea, pluribus acribus, ſalſis, acidisque particulis referta exiſteret, tubercula de novo hinc inde propullularunt, quæ verò internis ſolùm ſanguinem depurantibus, præcipuè decocto Trifolii Fibrini mox curata & abacta erant, quibus nunc, rariùs quamvis ſeſe manifeſtantibus, iisdem remediis optato cum ſucceſſu obviam imus.

OBSERVATIO CCXXVIII.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Diarrhæa Colliquativa, Diabethe notha ſoluta.

PUerulus ſeſqui anni, Scorbuticis ac Hypochondriacis Parentibus natus, integrum anni curriculum ſecunda valetudine fruebatur, omniumque admiratione adolevit; Cachexiam poſtea mentitus, roſea facies in pallidam mutata eſt omnem infanti aliàs familiarem

ſuaveolentiam & amoenitatem ademit. Inteſtini Recti mox ſubſecutus eſt prolapſus, quod quamvis repoſitum, locum ſuum naturalem ſtatim mutavit, ei poſtmodum ſeſe diarrhæa cum virium imminutione, carnis abſumtione &c. adjunxit, quæ quidem ſemel iterumq; ſedata erat, ſed majori impetu recurrit fortioribus hinc adſtrigentibus eam ſuperavimus, quo verò ſucceſſu afferre haud piget: Subſtitit planè alvus, Urina ſuppreſſa eſt, ſudor nullus prodiit, totumque corpuſculum mirum in modum intumuit, ita ut meritò ex Scylla in Charybdim inciderimus, priſtinamve diarrhæam anxiè iterum exoptaverimus; Diaphoretica diureticis ac reſolventibus mixta, optimam ſpem & ſolatium nobis ſpondebant, neque effectus hinc ortus ſpem noſtram fruſtrata erat, ſed poſt urinæ adventum, intumeſcentia paulatim ſubſedit, non tamen planè evanuit, antequam priſtina diarrhæa rediret. Corpuſculum tenellum & emaciatum magis magisque enervabatur, ita ut non ampliùs ſimplex adfuerit diarrhæa, ſed cum vera Lienteria conjuncta; Quibus omnis generis remediis roborantibus, adſtringentibus, acrimoniam demulcentibus, &c.: Sed incaſſum nos oppoſuimus: Stratagemate inſuper hoſtes hoſce rebelles Pulvere Rhabarbari pro humiditate ſuperflua priùs evacuanda, roborando & adſtringendo poſtmodum ventriculo, aggreſſi ſumus: Deſiit hinc paululum fluxus, ſed Infans ab amaricante hoc medicamento in brodio propinato, (cùm nullum aliud convenientius fuerit vehiculum) contra omnia liquida, juſcula, horrorem & faſtidium contraxit, ut cuncta remedia rejecerit, nec dulcia, quæ infantum quidem palatis arrident, minùs tamen eorum corpuſculis conveniunt, admiſerit: Fame tamen ſtimulatus, quæ ſemper pro re nata vigebat, ſenſim iterum cibos aſſumpſit, quibus anticacheticum ac adſtringentem pulverem admiſcuimus; Nihil tamen & hæc profecerunt, in tantùm enim Malum actum eſt, ut cibi ad tres vel quatuor horas in ventriculo remanſerint, ſed poſtmodum cum tanto ſuſurro ac murmure ex Eo omnia, Inteſtina pertranſierint, tantoque impetu tandem uno ictu expulſi ſunt, ac ſi ex Syringa, vel ſclopeto pnevmatico fuerint ejecti: Fortioribus internis & externis Fotibus, ſcutis ſtomachalibus, Oleis, Unguentis, &c.: inſtitimus, eodem ferè ſemper ſucceſſu; Mox ad decem, imò duodecim horas remorabantur, ſed ter vel quater intra horæ ſpatium majori cum violentia impetus hi redibant. Fluxus ad octo ſeptimanas duravit, interea temporis maximè à Novilunio & Plenilunio, aërisque mutationibus movebatur,

cia-

majoraque ſymptomata animadvertebantur. Miſer parvulus emaciatus, ſola cute oſſibus ſuperinducta, vires abſumtæ, ac vera erat mortis imago. Satis tamen bene dormiebat, comedebat, quæ non omnem reconvaleſcentiæ ſpem decolabant: Cùm morbus hic ἐν ἀκμῇ quaſi, anceps valde ac dubius verſaretur, una nocte repentè adminiſtrantibus non obſervantibus, totum corpuſculum una cum facie, purpura quaſi, ſeu maculis rubicundis diverſis majoribus, minoribusve conſperſum, mentula præter ruborem inſuper intumefacta videbatur, quod adſtantes benè mane anxii referebant, quid hoc portenderet neſcii. Criſin adeſſe ſtatim ſuſpicatus, nec in prognoſi vel opinione mea falſus ſum, integra enim iſta die optimè ſeſe habebat, violentæ iſtæ alvinarum fæcum expulſiones ceſſabant, nocte appropinquante omnes iterum evanuerunt, non tantùm Malum hinc recurtrebat, ſed haud parum ipſe terrore perculſus ſum ſymptomaticam potiùs quàm ſalutarem Criſin fuiſſe metuens: Sequenti die tantum urinæ profluvium ſubſecutum eſt, ut verè Diabeten notham dixeris, vix lintea madida remota, mox ſicca ſubſtrata urinoſo hoc latice humida reddebantur, absque ulla ſiti aut moleſtia, niſi quod urina, ob ſuam acredinem cutim ferè excoriaverit, ſonus hinc & mugitus iſti inteſtinorum, expulſiones violentæ quieverunt, urinæque iſtæ nimiæ ad quintum diem protractæ erant, ut propinqui novum morbi genus ſubeſſe autumaverint, quem ſcrupulum ſtatim exemi, ſalutaremve diuturni ac Chronici antecedentis mali ſolutionem eſſe, ipſis aſſeveravi, intraque quatuordecim dies, ad omnium miraculum, mortis hic candidatus, vires deperditas, mediantibus analepticis aliisque appropriatis remediis, recuperavit, priſtinæque ſanitati reſtitutus optimè vivit.

OBSERVATIO CCXXIX.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De Barba ab Odontalgia præſervatrice.

VArii Barbæ uſus à Variis adſcribuntur, Ejusque proventus diverſæ proponuntur cauſæ, quas tamen mittimus, adjungentes ſolùm faciem & mentum fovere, ab irrunte frigore os præmunire, doloresvè hinc oriundos arcere, ut ſequens indicabit exemplum. Vir

hone-

honeſtus torturam dentium aliquandiu expertus eſt, quam plurimis præſidiis fugare, ſed incaſſum tentavit, barbam aliàs pro more hebdomadatim radi curavit: Neſcio autem an ex negligentia, vel ob dolores graviſſimos pertæſus, tres hebdomadas nullam admiſit novaculam, percepit hinc inſigne antea paſſæ vexationis levamen, & placidam requiem, quam tamen minùs conſuetam perferre neſcivit, ceu quæ ſibi moleſtiam creabat, ac dedecori duxit, abradi iterum juſſit, ſed dolores recruduerunt, propullulantes in poſterum menti capillos non amplius abſcindi permiſit, doloresve ceſſarunt, Barbæ, id adſcribens, tonſuram omninò intermittit, ac eam ſat longam alit, ex quo nunc tempore, ore ita præmunito, hoſtem hunc non ampliùs animadvertit.

OBSERVATIO CCXXX.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

Ex Anatome Juvenis, Ulceribus Thoracis in pectus penetrantibus, defuncti.

JUvenis Vigeſimum ſeptimum annum agens, à duobus annis. ab ulceribus ſcrophuloſis in capite, circa collum, ac in pectore exercebatur, Medicaſtris, Carnificibus Corpus ſuum ita malè diſpoſitum commiſit, qui de ipſius reſtitutione & curatione, pro more horum nauci ac fœcum hominum, ſpem ipſius ſemper lactarunt, non ſubſequente autem fœtidarum harum prolium ſanatione, ſed aliorum malorum acceleratione, dolorumque provocatione: Miſer homo, quo ſe vertat neſciens, Magiſtratus imploravit opem, quam Clementiſſimus nulli hoc modo egeno denegat, ſed curam ipſius Chirurgo ſatis experto credidit, qui omnem lapidem ſaltem pro dolorum graviorum mitigatione, ſi non ulcerum perſanatione admovit. Nonnunquam reconvaleſcentiæ ſpes quædam affulſit, ſed mox iterum in auras abiit: Variis remediis internis maſſam ſanguineam purificantibus, conſolidantibus, balſamicis curam promovere ſtudui, ſed ſuperiori effectu, ulcera in uno loco ſanata, in altero majori impetu repullularunt. Materia purulenta copioſè ſub ſiniſtro brachio ſeſe collegit, ac exitum ſibi paravit, ſuccedebat tuſſis ferina, absque ullius

ullius materiæ, vel ſputi excretione, huic ſeſe aſſociabat diarrhæa impetuoſiſſima, contra quæ feliciter armis, remediis convenientibus puto, oppugnavi: Æger ſanitatem nunc aliquam ſibi promittens, diætam neglexit, appetitum ſe ſtimulantem, variis fructibus horæis, Uvis, crudis rapis, &c.: Sedari, ſed ſuo cum damno credidit; Febris lenta hectica acceſſit, ſitim fallere neſcivit, tuſſis aucta eſt, materia purulenta ex ulceribus præſertim ſub axilla ex Thorace, Venti maximo cum ſibillo ac impetu egreſſi ſunt, ut adſtantes, imò extra cubiculum degentes, eum facillimè perceperint, Appetitus ad ultimum usque halitum integer permanſit: Dolorum ac Vitæ ſatur, tandem Diem ſuum obiit. Cadaveris ita emaciati ſectionem poſtea ſuſcepimus: Abdominis integumentis tam communibus, quàm propriis remotis & ſepoſitis, Inteſtina omnia flatibus repleta eminebant, aquæ in abdomine contentæ ad Menſuras duas effluebant: In omentum inquirens, parvum putredine ferè conſumtum ac ſcirrhoſum, inter inteſtina reconditum reperi; Meſenterium plurimis ſcirrhoſis ac ſcrophuloſis quaſi vomicis conſpurcatum obſervavi; In Hepate præter exteriorem aliquam rigiditatem, & colorem palleſcentem nihil deſideravi; Veſicula bilaria non multum dilutæ flaveſcentis bilis condebat; Pancreas nil mali indicabat; Renes nec ſanis cedebant; Lien, Lienem ſanum vice ſimplici ſuperabat, ſiniſtro hypochondrio firmiter adnatus, totus quantus quantus putredine, ulceribus fœtidiſſimis obſeſſus, compreſſus copioſum pus ſtillabat. In Thorace pulmonum Lobus dexter ſincerus, nonnihil tamen pleuræ accretus erat. Sed ecce; alter ſiniſter, ex quo flatus & venti, per ulcus exiverunt, putredine planè abſumtus, ſcirrhoſus, absque pleuræ dilaceratione à Coſtis avelli nequibat; Coſtæ ab humore hoc corroſivo carioſæ redditæ animadvertebantur, ex Cavitatibus & ſinubus pus albicans copiosè prodibat: Cor involucro ſuo incluſum, magnæ quantitati liquoris innatabat, nihil præter naturale, niſi duos polypos, alterum in dextro ventriculo venæ cavæ introitu, alterum ſiniſtro venæ pulmonalis ingreſſu fovebat. Diutius inſpectioni huic immorari fœtor cadaveroſus, temporisque circumſcriptum anguſtum ſpatium prohibebant.

OBSERVATIO CCXXXI.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De

Cadaveris Fœminini Omphalocele prægrandi defuncti diſſectione.

MUlier triginta ſex annos nata, à matrimonio contracto pluribus infeſtata erat morbis, Febrim acutam, Pleuritis vera altero ſubſequente anno excipiebat, quas tamen feliciter ſuperabat. Puerperium primum, in eoque partum laborioſiſſimum preſſo, ut ajunt pede, Umbilici ad pomi majoris magnitudinem procidentia ſequebatur; Paupercula, tam ob rem anguſtam quàm etiam malum haud adeò incommodum reticuit ac neglexit. Alterum puerperium nec minus laborioſum ac diu renitens, quod annis ab hinc duobus erat, protuberantiam mirum in modum auxit, ut globum majoris molis ſuperaret, ſeu ſi diametrum ipſius conſideraſſes, pedem vel ultra adæquaſſet: Reddita hinc ad omnia officia peragenda inidonea, emaciata, anheloſa ac hectica; Sumtibus ulteriùs parcere ſtudens, ex linteis, ſed minùs dextrè confecit ſubligaculum, non tamen inteſtina in locum ſuum naturalem reprimere valuit, Anno plus hoc contenta, ſymptomata modo recenſita magis increbuerunt, appetitum amiſit, ſitis acceſſit, calidos cibos rejecit, frigidos autem in deliciis habuit; Statu hoc miſerrimo conſtituta, malo quotidie magis ingraveſcente, Opem Chirurgi alicujus experti, efflagitare coacta eſt: Subvenit ipſi ſtatim Emplaſtro ac ſubligaculo accommodato, inteſtina reducere diu, ſed fruſtra laboravit: Levamen hinc haud leve ſe percipere, ob pondus non ampliùs ita grave dependens, aſſeruit: Ob diætam verò minùs convenientem, (cùm enim Lacti & Lacticiniis frigidis nimis indulſiſſet, frigidam pro ſiti fallenda copioſè, ingurgitaſſet, &c.) omnia in pejus ruebant, lancinationibus ac torminibus abdominis vexabatur, clinica & lecto affixa per duorum menſium decurſum permanebat, tandem à doloribus exercitata noſtra è vita diſceſſit. Subſequente die defunctæ cadaver perluſtravimus, tumorem aliquo modo ſubſidentem deprehendimus, Cutim cruciatim pro more inciſam ſeparavimus, Aponeceroſes Muſculorum ob-

lique

lique deſcendentium craſſas valde extenſas,ipſos verò Muſculos planè depreſſos & in Hypochondriis reſidentes obſervavimus : Recti verò mirum !ita expanſi & totum abdomen obducentes, duas ferè palmas latitudine utrique ſuperabant, ſeparati verò ordinarios non mentiebantur ; Cæteri Muſculi Abdominis , ut obliqui deſcendentes, corrugati , minusve conſpicui in Hypochondriis degebant. Peritoneum cutis externæ craſſitiem & denſitatem æmulans ſecatu difficile, apertum, internè inteſtina firmiter adnexa tenebat, liveſcebat, grandinibus copioſiſſimis, quaſi glandulis duris ſcirrhoſis piſum adæquantibus conſperſum apparebat : Omenti nulla ampliùs veſtigia aderant: Omnia inteſtina tenuia æque ac craſſa abdominis parietibus adnexa erant. Ventriculus , Hepar , Lien ac Renes ſimilibus grandinoſis prolibus circumdata conſpiciebatur : Cæterum in Hepatis, Lienis, Renumque parenchymatibus , interiorem ipſorum ſubſtantiam concernentibus, nihil deſideravimus. Uterum, qui humoris caſeoſi quaſi micam condebat , valde parvum & corrugatum , ovaria in utroque latere ipſi appenſa putrilaginoſa, bis eum ſuperabant ; Veſica urinaria corrugata , omni lotio depauperata erat, ceu quæ aliquot ante ipſius obitum dies , urinam absque ulla perceptione de ſe miſit : In Thorace , veteris Pleuritidis umbram invenimus , Pulmones puto , ſiniſtro lateri accretos , pleuramque materia quædam cartilagini haud abſimilis veſtiebat , ejusdemque lateris lobus in putredinem incurrebat ; Alter ab aliqua etiam labe infectus , à priore tamen diſcrepabat. Pericardium potiùs corium durum, quàm membranam tenuem crediditſes , pulmonibus agglutinatum , uti & cordi affixum hærebat, ac carceri quaſi anguſto ita arctè Cor detinebatur , ut ab eo ſcalpello manu ſuſpenſa cautè quamvis absque ipſius ſubſtantiæ læſione ſeparari ac avelli nequiverit, neve guttam quidem liquoris continebat. Cor flaccidum planè molle , ac vel ſolis digitis facile diſcerpi potuiſſet,in utroque ventriculo moleculas polypoſas recondebat.

OBSERVATIO CCXXXII.

Dn. D. JOH. HENRICI HOTTINGERI.

De Nephritide Calculum mentiente.

VIr honeſtus, magnum Climactericum agens annum ,Urinæ incontinentiam non absque moleſtia ſuſtinuit , qua quidem pacata in

gravius incidit malum, cachexiæ indubitatum ſignum, pedum nimirum intumeſcentiam, imminentis Hydropis prodromum, qua ſuperata, ſatis ſecunda valetudine, non tamen firma, uſus eſt, leviſſimos quippe diætæ exceſſus reſpuit, contumax malum ſeſe præſtitit, ita ut tandem graviſſimum lumborum ac renum contraxerit dolorem, cum quo per tres ſeptimanas conflictabatur, non tamen dolore ſemper in Renum regione fixo remanente, ſed per Ureteres, ad Veſicam delato, de die in diem magis ingraveſcente, ut dicto temporis ſpatio maximo ejulatu, ſincerisque lachrymis βασανὸν ſeu torturam ſuam ſummo cum adſtantium mœrore expreſſerit: Urina ſupprimebatur, mox inſenſibiliter pauca ejus quantitas lactei coloris excernebatur, appetitus erat proſtratus, vel à levi aliqua re aſſumpta, ſummos perpeſſus eſt vomitus, ſitis invaleſcebat, absque tamen ulla febri; Perineum, anusque intumeſcebant, pedes ſtupore quaſi perculſi erant; Primò cum dolores Veſicam peterent, ad orificium Urethræ, poſtea in medio virgæ, ac tandem in ipſa glande accuſavit, ita ut omnia præſentis calculi ſigna adfuerint, de cujus exiſtentia nullum nobis remanſit dubium: Hinc & remedia ſcopo huic ſatisfacientia, aperientia, incidentia, demulcentia, moderatè diuretica tam interna, quàm externa, balnnea, fotus, inunctiones, &c. adhibita fuere: Explorationem cum cathetere non admiſit, ad ultimum usque halitum torquebatur, mente tamen integra ſemper permanente, usque dum tandem mortalitatem ac ſimul dolores depoſuerit. Ut autem veram dolorum cauſam & originem inveſtigaremus, cadaver defuncti anatomico cultro ſubjecimus, in cujus apertura ſtatim in renes inquiſivimus, (inteſtinis ſanorum ſimillimis remotis, omento tamen omnimode abſumpto,) quorum ſiniſter naturalem duplo ſuperabat, tunica communi ob ejus craſſitiem & denſitatem corio haud abſimili, qua aperta parenchyma renis exeſum quaſi, ſpontè ſeſe ab ea ſeparabat, ipſo rene diſſecto copioſa purulenta ac ſeroſa materia promanabat, in tubulis renis, ejusdem pelvi ita ſtagnans, ut iis digiti facilè intrudi valuerint, rene planè corroſo: Ren dexter ſimili modo conſtitutus, non tamen ita magnus ac ſiniſter: Ureteres ampli ſatis, eadem materia infarcti; Veſica urinaria undique pelvi agglutinata, digiti minoris tranſverſi craſſitiem æquabat, fibræ ejusdem chordarum majorum magnitudine conſpicuæ erant, materia in ea contenta, ſeu Urina cum ea Renum correſpondebat lactea ferè, ſed ita corroſiva, ut manuum pruritum valde moleſtum excitaverit,

nec

nec ullum alicujus calculi veſtigium deprehendimus. Meſenterii glandulæ mirum quantum tumebant, ut juglandes multò ſuperaverint; Hepatis moles nihil infecti ac labefactati monſtrabat; Lien verò externè grandinibus copioſis cartilagineam duritiem habentibus obtegebatur, internè planè putrefactus & fœtidus erat. Cor ac Pulmones naturales limites non transgreſſi ſunt, niſi quod hi coſtis aliqualiter fuerint affixi. Cæteras minutias, ulterioremque inquiſitionem ob temporis penuriam, fœtorisque graveolentiam præterivimus.

OBSERVATIO CCXXXIII.

Dn. D. JOHANNIS HENRICI HOTTINGERI.

De

Monſtruo humano absque Sexu, pedibus, &c. in Excreſcentiam caudiformem deſinente.

FOemina viginti ſex annorum, primo in utero concepit, geſtationis tempus ſatis tranquillè tranſegit; Ad quinti menſis finem Mendicus in platea Eleymoſynam petens, os denudatum ab amputatione pedis relictum, pro viſceribus magis commovendis prætereuntibus oſtendit: Gravida hæc ab ejus intuitu, ita terrore perculſa ac commota eſt, ut aliquandiu eum oculis quaſi infixum tenuerit, memoriaque abſentis quanquam oculis inerraverit; Exactis aliquot diebus nihil ampliùs id curavit, benè ſeſe habuit, juſtoque tempore partus ad noni menſis finem, ſine multo niſu ac parturientium doloribus, infantem mortuum in lucem protulit, partibus ſuperioribus à Vertice ad umbilicum ritè ac egregiè diſpoſitis, pulcherrima maſcula facie ornatum; Deformitatem & monſtroſitatem in inferioribus ab Umbilico nimirum ad extremum corpuſculi præ ſe ferebat; Quod loco pedum ſenſim acuminatum caudæ vervecinæ inſtar ſuperius tres digitos tranſverſos latam ac craſſam, inferius verò in apicem terminantem, dimidii pedis longitudine ad Umbilicum excreſcentiam carnoſam reflexam oſſibus impnægnatam gerebat: Haud abſimili modo ut Pictores Sirenes delineant, ſed ordine inverſo, hæ enim caudam verſus poſteriora demittunt, noſtra verò moles umbilicum reſpiciebat: Nullius ſexus veſtigia conſpiciebantur, nec urinæ

& alvi viæ patulæ vel delineatæ obſervabantur : Inteſtini Recti egreſſum clauſum caruncula quædam globoſa mollis, fungi vel criſtæ galli inſtar obſidebat. Pro morbis autem, aliisve corporis internis diſpoſitionibus eruendis ac detegendis, nullus magis fidus interpres Anatomiâ, halucinantibus veritatem manifeſtat, diverſarum opinionum conciliator & Judex eſt, cujus teſtimonium ſit corpuſculi & infantis partim monſtroſi diſſectio. In Funiculo umbilicali unicam ſolum arteriam umbilicalem, in Aortam deſcendentem ſtatim ſub Renibus inſertam vidimus : Pinguedo cute ſeparata, ubique copioſè diſperſa prodibat ; Muſculi abdominis ſtatum naturalem ſervabant ; Iis remotis omentum inteſtina involvens valde tenue, à tela aranearum haud multùm diſcrepabat : Ventriculus materiam mucoſo-chyloſam aſſervabat : Inteſtina tenuiora naturaliter conſtituta erant : Cœcum valdè & præter morem exiguum ac breve, ab omni materia vel excrementis vacuum, ita & colon : In Rectum ejusque exitum cum inquiſiviſſemus, rudimenta, vel potiùs canaliculum corrugatum ac fere imperceptibilem deprehendimus, quatuor digitorum longum ac ſupra planè abruptum, per os innominatum & ſacrum peranguſtum, ut infra plura dicentur, exporrigebatur, in excreſcentiam fungiformem ſuperiùs indigitatam finiebatur : Non longè hinc verſus Ventriculum retractum verum Rectum, quod materia nigricante, ſeu Meconio turgebat, ita ut excrementis nulla patuerit via : In Hepate & Liene nihil deſideravimus : Ciſtis cholidocha materiam dilutè flaveſcentem viſcidam à flatibus immiſſis ſpumoſam continebat. Renes utrique plani & depreſſi, naturalem figuram mentiebantur, dexter in diaphragmate capſulam quandam quaſi ſibi efformabat, in qua deliteſcebat, vaſa, Venas, Arterias emulgentes, nervos maximè numeroſos, & conſpicuos recipiebat, ſed nullum uretherem de ſe mittebat, nec hiſce aliâs veſicam urinariam appenſam, vel ejus veſtigia ſolum deprehendimus ? Renes ſuccenturiati, in Embryonibus valde apparentes, defecerunt. Defectum ſexus alterutrius ſuperiùs externè recenſuimus, ſed in interiore inveſtigatione ſumma cum admiratione vaſa deferentia mirè intorta, ut cornua uterina Brutorum ſupra Aortam deſcendentem repentia deteximus, quæ ſeſe in Corpus aliquod calloſum longum, teres, ni fallor, veſicæ rudera terminabant, & prodibant ex teſticulis mirè parvis, fabiformibus ac egregiis, in utraque parte ad os pubis ſeparatim ſitis & abſconditis, peculiaribus involucris ac membranis in-

clu-

cluſis ; Hiſce ſeſe aſſociabat materia quædam viſcoſa folliculo proprio incluſa , quam Paraſtatas eſſe conjecimus , ipſis vaſa ſua ordinaria ſpermatica, venæ & arteriæ à locis ſuis naturalibus porrigebantur. Teſticuli hi duo nullam inter ſe communionem habebant; Nec Penis umbra aderat. Nuſpiam Muſculos Pſoas carnoſos , robuſtos ac amplos in tenellis iſtis, quàm in hoc animadvertimus. Pectoris contenta non multùm in admirationem nos abripuerunt , cùm naturæ cancellos non prætergreſſa fuerint , niſi Cor, cujus ventriculi erant ſimillimi , quos linea quædam externa diviſit , mucronem non ſiniſtrorſum porrexit , ſed verſus interiora , nec tactu majorem in dextro percepimus mollitiem quàm in ſiniſtro , imò ſiniſter flaccidior magis videbatur : Foramen ovale cum ſua valvula & canaliculus arterioſus optimè ſeſe manifeſtabant. Arteriæ & Venæ Iliacæ ſeſe ſupra pelvim in duos ramos diviſerunt , & in caudam ſuperius annotatam intrabant ; Ipſa cauda ex pluribus muſculis , denſis, compactis , valde carnoſis, robuſtis & rectis, qui ab oſſe pubis initium traxerunt, conſtabant , & in juncturam vel finem oſſis unici at extremi deſinebant : Ex proceſſu aliquo præternaturali ejuſdem oſſis , prodibat ligamentum , vel potiùs chorda quædam , quæ valde hoc os retrahebat ; Extremum os ſola cute , abſque ullis muſculis , vel fibris amictum conſpeximus. Corpuſculum ita perluſtratum ac examinatum ex eo , pro caudæ præprimis monſtroſitate magis detegenda, ſceleton adornavimus. A Capite ad os Innominatum dictum usque omnia membra, vertebras , coſtas , manus, &c. naturalibus conformia , ut in corpuſculo adhuc integro cute circumdato reperimus. Cartilaginem Xiphoidem ſterno adhærentem bifurcam dixeris , cùm in duas partes fuerit diviſa. Os Sacrum non naturæ ductu Pelvim reſpiciebat , ſed ſurſum reflexum, ac exactè caruncula ſuperiùs memorata ei inſidebat. Os Innominatum planè monſtroſum , ac tria ipſum conſtituentia oſſa haud facilè à ſe invicem diſtingui valuerunt. Pelvis nulla apparebat. Ilium planum & depreſſum ; In Iſchio nulla veſtigia acetabulorum femoris oſſa recipientium videbantur : Pubis verò ſurſum valde elatum , caput ferè avis cum roſtro ſuo depingens , duo exigua foramina fovebat, ex roſtro ſeu proceſſu chorda iſta, vel ligamentum forte ad juncturam ſeſe extendens exivit. In inferiore dicti pubis oſſis parte, acetabulum ſive cavitas inſignis conſpiciebatur , ex qua legitima enarthroſi , os femoris unicum, ſed naturali duplo majus inverſum egrediebatur , quod caudam iſtam puta-

titiam

titiam efformabat, ſupernè proceſſu ſatis conſpicuo ornatum, cui ligamentum & muſculi infigebantur, in inferiore parte ſolitò latius & depreſſius, cui & appenſæ duæ patellæ diſtinctæ in ordinaria, ſed magna articulatione obſervabantur, quæ non extrorſum, ſed introrſum reſpiciebant: Os hoc Femoris Tibiæ ſolius, absque Fibula, fruſtum quaſi ab amputatione relictum, duorum digitorum transverſorum longitudine, excipiebat; Ex quo vis & virtus matris in utero habentis à terrore à Mendico ſuperiùs allegato, perculſæ eluceſcit, caudam iſtam putatitiam nihil aliud, quàm femur amputatum Embryonique impreſſum fuiſſe; Quæ per hanc perluſtrationem anatomicam ab omni infamiæ labe ac mali & protentoſi ominis conjectura libera redditur.

Quo verò Monſtri hujus deſcriptio clarior reddatur, accuratiùsque cognoſcatur, Figuram heic apponere lubuit.

Figura XL.

A. A. A. Infantis Superior pars naturaliter conſtituta.
B. Funiculus Umbilicalis.
C. Caruncula fungiformis.
D. D. D. Excreſcentia Inferior monſtroſa inſtar caudæ.

Figura XLI.

A. Portio oſſis Sacri reflexi.
B. Os Ileum planum.
C. Os Pubis elatum & prominens.
D. Os Femoris.
E. E. Duæ patellæ.
F. Veſtigium Tibiæ relictæ.

(Tiguro Auguſtam Vind. d. 9. Aprilis An. 1705. miſſæ.)

OBSERVATIO CCXXXIIII.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTOPHORI BAUTZMANNI.

De Morte ex Vulnere Inteſtini Recti.

GEorgius Hermanni, miles gregarius Legionis Vellingianæ, Anno 1702. die 23. Aprilis, extra Civitatem noſtram Stadenſem, in Diverſorio, quod ad ultimum Obulum vocatur, inter pocula Cereviſiæ Bremenſis, quæ inter alias hujus regionis pro generoſiſſima habetur,

betur, & luſus Conorum, à verbis ad verbera & tandem gladios veniebat, in quo tumultu vulnerabatur, & 25. ejusdem menſis, cum febre & ſingultu moriebatur. Inſpectum Cadaver, inveniebatur hinc inde lividum & Sanguine ſuffuſum, ſcrotum gangrænoſum, abdomenque diſtentum. Aperto Abdomine, Vulnus quod inter Coſtam veram ultimam, & ſpuriam primam, lateris ſiniſtri, punctim cum Gladio lato acceperat, longitudinem pollicis habebat, penetraveratque per Diaphragma, propè Coſtas deſcendens ad Inteſtina, illæſis Ventriculo & Liene. Statim poſt aperturam Abdominis, fœtor gravis Nares feriebat, & Inteſtina flatibus diſtenta ac excrementis conſpurcata in conſpectum veniebant. Sedulò quidem Chirurgus vulnus inteſtinorum, quærebat, ſed invenire hactenus non poterat. Tandem jubebam ut ſtomachum cum reliquis Inteſtinis & Meſenterio cultro aufferret, atque ablueret, proſequendo à Pyloro usque ad Inteſtinum rectum, manupreſſione illud quod ſcybalorum adhuc in Inteſtinis reſtaret. Hoc facto, Vulnera duo, per exitum excrementorum ſe prodebant in Inteſtino recto. Hæc quidem non penetraverant per transverſum totum Inteſtinum, ſed illud ab uno latere, ſiniſtro ſcilicet, læſerant, diſtabant à ſe invicem dimidio Pollice, unum ſuperius, alterum depreſſius, fibras tranſverſim ſecando, quorum labia jamtum gangrænam perpeſſa fuerant. Quamvis vero nec Arteria magna, nec Vena cava, aliaque vaſa ſanguifera grandiora læſa fuerunt, attamen non contemnenda Sanguinis extravaſati pars cum excrementis mixta inveniebatur in abdomine, quæ invicem fermentata, Gangrænam partibusinduxerant, atque Symptomata, mortis prodromos, induxerant, quia neque Vulnus Diaphragmatis & Inteſtini, ut decebat, legitimo modo deligari, nec iis Medicamenta idonea adhiberi potuerunt.

OBSERVATIO CCXXXV.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTOPHORI BAUTZMANNI.

De Menſium Fluxus Immodiei Remedio.

AD hanc Obſervationem recenſendam, anſam mihi præbuit Obſervatio 182. Decadis III. Anni VII. & VIII, ubi agitur, de Lochiorum, ſive Sanguinis immodici profluvii remedio domeſtico pro-

batiſſimo. Novimus, quod Dies diem doceat, & Praxis ſemper, ut quondam Africa, aliquid novi afferat, nec ſemper ea remedia contemnenda eſſe, quæ ortum à Vetula, vel Circumforaneo ducunt, quandoquidem etiam illi ſua remedia de progenie in progeniem ex Medicis hauſerunt. Ante viginti, & quod excurrit, annos, Verbi Divini Præconis Uxor, propè Hamburgum, in Vico Nienſtädenſi, plurium Liberorum mater, incidit, neſcio ex quo fato, in hæmorrhagiam Uteri, per multos annos plurimorum Medicorum remedia eludentem, unde adeò emaciata, ut continuè Lectum premere cogeretur, ex quo etiam Filiæ nuptiis proſpiciebat. Tandem conſilium dabatur, ut caperet Serici, Cocco tinctorio infecti fila (quæ Gallis Carmocſii audiunt,) eaque forficula in minutiſſimum pulverem conſcinderet, hujusque pulveris Scrupuli ferè quantitatem manè & veſperi cum Cereviſia calida hauriret. Hoc medicamento aliquanto tempore continuato indies melius habere cepit, & ſi bene novi, adhuc hodie, Vidua quamvis, benè valet. Cum etiam ante duos annos mihi idem Symptoma occurreret, in Civis hujus loci Uxore, cujus Maritus Tabaci Folia in filum ducebat, & plurima Medicamenta fruſtra à me tentata eſſent, etiam ſuperius allatum levamen ad manus ſumebam, & cum tempore ſanabat eam Dominus. In quo autem hujus remedii vis conſiſtat, dicere audacter non poſſum. Adſcribunt quidem Botanici Cocco tinctorio & Granis Chermes, quibus inficitur Sericum, vim adſtringentem & Cordialem, nihilominus etiam nonnullis Medicis in quibusdam compoſitis ſuis intermiſcere Sericum crudum placuit, utri autem ex his vera adſtringendi hunc fluxum cauſa adſcribi poſſit, Clariſſimis Viris acutioris ingenii dijudicandum relinquo.

OBSERVATIO CCXXXVI.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTOPHORI BAUTZMANNI.

Ex Anatome Crapula defuncti.

ANNO 1703. Artis Pyrobolicæ præfectus, inter præſidiarios hujus Civitatis, in conſuetudinem induxerat, ut aſſiduè Cereri & Bacho litaret, inſuper propter denegatam à Tutoribus Dotem, Uxo-

Uxorem malè haberet. Hic cum Uxoris Soror germana morbo epidemico moriebatur, & 29. Novembris ſepeliebatur, lætus ſub ſpe largæ hæreditatis funus comitabatur, domum reverſus, M.ro, Vino canarienſi, & uſtulato in ſeram usque noctem ſtrenuè ſe perfundebat. Poſtero mane 30. Novembris, hora nona, filum quo diſruperat, rurſus annectebat. In Pharmacopolio duas Aquæ vitæ cyathos hauriebat, Inde diſcedens, intrabat popinam, quæ à Bilance nomen ſortita erat, quia ibidem merces ponderantur, ibidem cum aliis Sociis Sextarios ſedecim Vini Canarienſis haurit, cum Vini uſtulati Cyathis quibusdam. Socii Vino onuſti, & fermè ſui non compotes, unus poſt alium, noſtrum Helluonem deſerunt, & clam ſe ſubducunt. hic autem jugiter cantans & propter mortem Sororis exhilarans animum, in frigido conclavi Scamno inſidens, tandem profundè obdormiſcit. Hoſpes interim cum ſuis prandebat, cum vero poſtea res domeſticas curaret, audit ſecundam circa pomeridianam, cadentem molem. Inveſtigat & invenit ebrium ſuum hoſpitem in terra jacentem. Fit è veſtigio rumor, domeſtici accurrunt, revocillare cupiunt, ſed nullus aderat Spiritus, qui cum Vini ſpiritibus, neſcio quò, diſceſſerat. Veniunt cum Patre Mater & Uxor, quævis tentantes, ſed fruſtra. Mater injurioſis verbis Hoſpitem aggreditur, occiſorem Filii increpans; Fama volubilis per totam Civitatem ſemihoræ ſpatio pervagatur, imò etiam ad Vice Regem pervenit, qui extemplò mecum Chirurgum Civitatis Seniorem, Dominum Henricum Platen, qui curæ præerat Bombardaricæ rei præfectis hominibus, mittit, ut corpus inſpiceremus, quod veſpertina hora quartâ factum. Nos audientes verba injurioſa Matris, memores moniti quod Dn. D. Welſchius in tractatu ſuo, quem de inſpectione Vulnerum lethalium inſcribit, Capite is habet, non ſuperficialiter rem agendam eſſe rati, aperturam Cadaveris, quamvis acriter renuente Matre defuncti, concludimus. Facta igitur denudatione, nullam uſquam inveniebamus plagam inflictam, præter ſuffuſſionem leviuſculam circa Claviculas in ſuperiori parte ſterni. Aperto Abdomine, ingens pinguedinis vis in corpore Athletico ſe detegebat, non ſolum ſub cute, verum etiam in ipſo Omento. Hoc ſublato Hepar maximi ponderis ſe prodebat, utrumque Hypochondrium implens, tegens Stomachum, & Lienem parvum ferè abſcondens. Ventriculus flaccidus erat, & pauca cochlearia muſti (neſcio utrum Chyli dicam) vinoſi acriter nares ferientis liquoris contine-

tinebat Forma non erat ſolitô Lunata vel falcata, verum recta, ſacculi colatorii propendentis inſtar, verſus Pylorum & Duodenum pedetentim ſe contrahentis. Inteſtina Vinoſo liquore referta. Reliquæ hujus regionis partes omnes ſanæ erant. In Thorace Pulmones non coalitæ Pleuræ, nulloque ulcere affectæ, verum non adeò vividi coloris erant, propter Sanguinis coagulati copiam, à quo diſtendebantur. Cor magnitudinem ſolitam excedebat, muſculoſum, pinguedine obductum, in Pericardio ut decet, occluſum. Ventriculi Sanguinis copia repleti erant, qui poſt aperturam adhuc diffluebat. In Cranio pariter omnes partes ſanæ, & intemeratæ inveniebantur, ita ut ſi hic homo ſobriè, modicè & Medicè vixiſſet, Methuſalæ annos attingere potuiſſe credidiſſes. Cauſa igitur improviſæ hujus mortis, non alia, ut videtur, dari facilè poteſt, quam quod Spiritus ex iterato immodico Vini & aduſti vini uſu, Sanguini per circulationem communicati, maſſam illam ſolitô rariorem & fluidiorem per ſuam fermentationem reddiderunt, quæ per pulſum Cordis ac Arteriarum in minutiſſima & capillaria vaſa propulſa, propter anguſtiam oſculorum venularum, non adeo citò abſorberi & reduci potuerat, ambiens, etiam externum frigus ſenſim ac ſenſim ſtagnationem juvabat, ſomnus etiam circulationem aliquo modo tardiorem reddens pedetentim Pulmones & ipſos Cordis ventriculos nimio Sanguine replebat, & ſic ſuffocationem & mortem homini inducebat. Quam lubrica igitur via vitæ noſtræ in Mundo hoc immundo eſt? quoties cogitant Homines in diem viventes, cum divite illo Helluone apud Sanctum Lucam: Anima mea, habes multa bona repoſita in annos multos, requieſce, commede, bibe, oblectare. Sed quid reſpondet Dominus? Demens, hac nocte Animam repetam à te, quæ vero paraſti, cujus erunt? Juſta etiam ſemper fuerunt judicia Domini qui non in momento punit delinquentes, verum pœnam ad tempus differt, ut tarditatem gravitate compenſet. Hic enim defunctus ante non nullos Annos Author fuerat occiſi alicujus Scholaris in hac Civitate, Juvenis bonæ ſpei, & matris Viduæ filii, qui exanimis in ædes Matris deferebatur. Nunc hujus Mater parem patitur fortunam, & quod adhuc magis dolendum, à Magiſtratu ſepultura honeſta denegatur.

(*Miſſæ Stadâ Chilonium ad Excellentiſſimum Dn. D. Schelhammerum & ab hoc Norimbergam d. 25. Maji 1705.*)

OBSER-

OBSERVATIO CCXXXVII.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTOPHORI BAUTZMANNI.

De

Morte ex Nimia Panis Ingurgitatione, Subitanea.

IN præcedenti obſervatione de morte ex nimio potu egi, nunc de nimio Cibo etiam exemplum afferre conſtitui. Gregariorum Militum non ſemper lautam eſſe conditionem, illi norunt, qui in Caſtris, aut extra Caſtra, cum his hominibus commercium habent. Quamvis illi, qui Stipendio ſuo contenti, ſobrii vivere cupiunt, conqueri non opus habeant. Anno 1704 quarto Januarii, Miles gregarius, Andreas Teutſch, natione Polonus, ex Legione Guldenſterniana, qui alias Vino uſtulato aſſuetus, & ſtipendium ſuum hoc potu ferè conſumens, Pane aliquando egens, hunc cibarium domeſticum, qui hic loci bene acidus & furfure repletus coquitur, ex hoſpite mutuo petebat, & hujus bene magnam quantitatem famelicus pro Cœna ingurgitabat ſiccum, extollens gratum illius ſaporem, præ alio, qui à Piſtoribus ordinarie venditur, cæterum ſobrius Lectum hora uſitata petit. Mane in Lecto pronus jacens mortuus, & facie reddito per vomitum Panè, cujus portio Os adhuc replebat immerſus reperitur. Præfecti Legionis mortis ſubitaneæ cauſam avide ſcire cupientes, Cadaveris aperturam poſtulabant, quæ etiam quinto Januarii per me & Chirurgum Legionis primarium, Thomam Bencken fiebat. Inveniebamus autem Viſcera omnia intaminata, & Ventriculum cibo vacuum. Cauſam ſubitaneæ mortis non aliam dare potuimus, quam quod Panis hic ſiccus, Cereviſia ſuper hauſta ſecundaria, adjuvante calore Lecti, in fermentationem pulſus, Ventriculum præter capacitatem repleverit, qui ita diſtenſus & in altum ſublatus Diaphragma preſſerat, & per compreſſionem magis ac magis Oeſophagum coarctaverat, ructibusque exitum præcluſerat, unde Cardialgia, nervorumque Ventriculi & Diaphragmatis convulſiones epilepticæ, in quo Paroxyſmo dum pronus jacuerat, & hinc inde fortaſſis ſe volutaverat, ſubſecutus Vomitus, & cum juvare ſe,

aut aliorum opem implorare non potuerit, præcluſò Spiritu hominem miſere ſuffocavit.

(Stadâ Auguſtam Vind. d. 8. Junii Anno 1705. miſſa.

OBSERVATIO CCXXXIIX.

Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.

De Catalepſi biduana, cum Palpitatione Cordis horrenda in moribundo.

ILLuſtriſſimus Comes ac Dominus, DN. JOHANNES, Comes in Naſſau / Saarbrücken & Saarwerden / Dominus in Lahr / Wißbaden & Idſteln / Dominus meus gratioſſiſſimus (utpote, cujus Illuſtriſſimæ perſonæ, atque Familiæ Medicus t. t. eram,) jam Septuagenariô major, à longo tempore calculi ac podagræ doloribus aſſiduis miſerè excruciatur, jamque ſemeſtri ſpatiô lectulo continuè affixus ac tandem ſpaſmô cruris alterius, maraſmô ſenili & gangrænâ inteſtinali planè confectus & exhauſtus biduô ante obitum *Catalepſi* ſtupenda corripitur ita, ut veluti ſomno profundo detentus, patentibus tamen oculis, fixus quaſi ac immobilis jaceret, inque iſthoc ſtatu ad mortem usque permaneret: Quam demum horrenda *cordis palpitatio* (pectore palmi altitudine aliquoties ſubſiliente, ita, ut ipſius cordis crepaturam metueremus adſtantes) præcedens vitæ pariter ac dolorum finem faciebat, ætatis Anno 74. die 23. Maji, 1677.

OBSERVATIO CCXXXIX.

Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.

De Anatome pueri aſcitici.

ANNO ſequente 1678. menſe Aprili *Clariſſim. Dn. M. Ayreri*, t. t. adhuc Præceptoris Claſſici in Illuſtri Gymnaſio patrio Darmſtatino (eô namque Superiori Anno poſt obitum Illuſtriſſimi mei Comitis ac Domini præmemorati glorioſſi. memor. Idſtenio redieram, civibus ac popularibus meis deinceps medicinam facturus,) filiolus qua-

quadrimulus hydropicus curæ meæ aliquamdiu commiſſus, malo arte docta plus valente, moritur. Cujus corpuſculum ſeq. die ſectioni ſubjectum ſeqq. nobis exhibuit ſpectanda:

1.) Omentum & pinguedinem renalem omnem corrupta & ferè colliquata.
2.) Hepar & Lienem ſcirrhoſum & utrumque juſtò grandius.
3.) Abdomen, ventriculum atque thoracem ſerò multo repleta.
4.) Hydatides S. veſiculas in meſenterio plurimas aquâ plenas.
5.) Renes decolores, exſangues & flaccidos.
6.) Teſticulorum alterum corruptum; alterum intùs (ἐνόρχης enim erat,) in abdomine latentem, & ſanum.

OBSERVATIO CCXL.

Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.

Ex Puelli rhachitici anatome.

CUm Anno 1681. menſe Martio Darmſtadii Domini N. N. *Schlerffii*, Scholæ oppidanæ Collaboratoris filioli ferè bimuli, rhachitici, ac jam tabe fermè conſumti, & emaciati curam paucis diebus agerem, isque poſt crebras convulſiones & lumbricum longum ἄνω excretum repentè obiiſſet, corpuſculum defuncti, Parentum permiſſu, à Chirurgo *Tilemanno*, me præſente apertum ſeqq. viſa reperta dedit:

1.) Hepar inuſitatæ magnitudinis, ultra ſcil. ℥xj. pendens.
2.) Ventriculum extenuatum & vix ſeptem pollices transverſos longum.
3.) Pulmones itidem ſatis vaſtos & ex parte liventes ac nigricantes.
4.) Lumbricum vivum adhuc, ſex horis ab obitu in tenui inteſtino repertum.

OBSERVATIO CCXLI.

Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.

De Anatome Cachectici pleuripnevmonici.

ANNÔ 1682. die 4. Novembr. decubitus autem ſextâ pleuritide exquiſita in peripnevmoniam degeneratâ obiit Darmſtadii *Franciſcus*

ciſcus Fridericus Slütter, *Corbacô-Waldeceus*, aurifaber eximius, ætatis Anno 39. Cujus corpus paucis ab obitu horis, *Viro Nobiliſſimo Ampliſſimo & Experientiſſimo* Dn. *Johanni Bartholomæo Schleiermachero*, *Conſilario & Archiatro Darmſtatinò* b. m. ac Me, qui ambo ægroto medicinam feceramus, præſentibus, à prædicto Chirurgo *Tilemanno* inciſum ſeqq. ſpectanda præbuit:

1.) Abdomen (quod grande ſatis atque vaſtum vivo fuerat,) intra panniculum adipocarnoſum ac peritonæum lymphâ plurimâ ſcatebat, quæ cute inciſa ubertim exiliebat.

2.) Omentum ferè putrilaginoſum ac friabile partimque ſcirrhoſum erat.

3.) Jecur incredibilis ferè magnitudinis, XII. videl. librarum cum dimidia, totum ferè ſcirrhoſum, grandinoſum & ſanguine grumoſo refertum, ipſique diaphragmati, coſtis firmiſſimè adnatum erat; hinc univerſam penè abdominis regionem occupans ventriculum juxta cum inteſtinis ad latus ſiniſtrum, lienis regionem verſus detruſerat.

4.) Bilis cum ſuo ſibi folliculo planè deficiebat, & quâ parte porus choledochus inteſtino duodeno inſeri debuerat, gangræna deprehendebatur.

5.) Lien itidem ſcirrhoſus libras III. cum dimidia pendebat, firmiter & ipſi diaphragmati adnatus.

6.) Pulmones & ipſi ſcirrhoſi ac ſanguinis thrombis referti, ac dextra parte ſive lobo gangrænoſi conſpiciebantur.

SCHOLIUM.

ÆGer iſte æſtate prægreſſa, ſuaſu Magni cujusdam Practici, Acidulis Schwalbacenſibus, inſigni cum alleviatione, velut ipſe fatebatur, uſus fuerat verùm eheu! brevi ſubſequente triſti hacce cataſtrophe.

OB-

OBSERVATIO CCXLII.
Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.
De
Calculo veſicæ ℥j. pondere citra ſectionem excreto.

SUb initium Anni 1683. Uxor Jean N. N. natione Galli, barbitonſoris Darmſtatini, calculum mihi oſtendit magnitudine caſtaneæ grandioris & ℥j. pondere, quem citra ſectionem, ſolo uſu balnei εὐπορίας & paucorum remediorum internorum, à ſemetipſa excluſum fuiſſe ajebat ante V. & amplius annos.

OBSERVATIO CCXLIII.
Dn. D. JUSTI GRIDERICI DILLENII.
Ex Anatome Phthiſici.

EXuviæ Illuſtris Domini à W. ab & in E. ſub autumnum Anni ejusdem 1683. hæmoptyſi repentina, lethali, ex phthiſi chronica piè defuncti, & à B. *Dn. Schleiermachero*, *Archiatro Darmſtatino*, & B. D. D. *Elvvertho*, *Phyſico*, *Bentzheimenſi* & *Archiatro Moguntino* (Qui duo mecum juxta & cum B. D. D. *Geilfuſio*, *Seniore*, *diverſorum* S. R. I. *Principum ac Statuum*, & *paulò ante quoque Sereniſſimæ, Landgraviæ Haſſo Darmſtatinæ*, *Viduæ*, *Regentis ac Tutricis Conſiliario* & *Archiatro feliciſſimo* & *longè latèque famigeratiſſimo* Illuſtri Ægro bene diu medicinam fecerant,) exenterati ſequentia intus dedere ſpectanda, manu prælaudati *Dn. Schleiermacheri* conſignata mecumque communicata:

1.) Omentum planè putridum atque corruptum.
2.) Inteſtina in naturali ſitu locata: Ilei verò portio in dextra regione livida & ſucco quodam glutinoſo ac fuſco intus in cavitate obducta. Inprincipio coli locô inteſtini cœci tuberculum quoddam pure craſſo ac cineritio repletum viſebatur.
3.) Pancreas extenuatum & membranas tantùm referens.
4.) Meſenterium tuberculis carnoſis ſuccum quendam craſſum puris æmulum foventibus refertum.

5.) Ventriculus ſat amplus, at juſtô tenuior amurcam furvam continebat, ejusque parietes muco ejusdem coloris inviſcati erant.

6.) Hepar coloris & ſubſtantiæ laudabilis, exceptâ inferiori dextræ partis extremitate, quæ colore nigricante, ſed ſuperficietenus tantùm tincta erat, libras IV. cum dimidia pendens.

7.) Cyſtis fellea vitio carens mediocrem bilis portionem continebat.

8.) Lien etiam quoad colorem, parenchyma & magnitudinem inculpabilis erat.

9.) Ex Renibus ſiniſter dextro minor erat, octo calculis minoribus & uno majore roſtrato caput columbinum figurâ & magnitudine exprimente, roſtroque ad ureterem pertingente ac ℥ß. minùs octo granis pendente in pelvi repletus. Dexter labis expers.

10.) Diaphragma in ſiniſtra regione coloris ſubflavi, non adeò firmum quâ parte pulmones ei adnati erant.

11.) Pulmones magni in parte convexa anteriori ſternum verſùs cineritii coloris maculisque nigris interſperſi, ſteatomatibus innumeris & hinc indè vomicis amurcam putridam & congelatam quaſi recondentibus infarcti, & non ſolùm diaphragmati, ceu dictum, ſed & pleuræ ſiniſtræ ac tergo adnati erant, in quo latere ſiniſtro, cochleæ inſtar, in inferiori extremitate contorti apparebant, haud ſecus ac ſi cavitas thoracis liberæ eorum expanſioni eo loco non ſuffeciſſet.

12.) Pericardium mediocrem lymphæ quantitatem continebat.

13.) Cor decentis magnitudinis colorisque naturalis, dextra verò ejus auricula & ventriculus ſanguine atro & concreto (qualis etiam in vaſis majoribus continebatur) infarcti & turgentes; ſiniſtra verò regio inanis & exſanguis erat.

14. Cranio denique reſecto cerebrum grande coloris naturalis, meningesque decenter conſtitutæ, vaſa verò ſanguine turgida ſe conſpectui dabant. In fundo duplicaturæ matris duræ S. falcis, paulô infra principium ſuturæ lambdoideæ durities quædam ſolida digito meo inveſtiganti ſe offerebat, quam, novitate rei accenſus, moræque impatientior æquô, non eâ, quâ par erat, ſedulitate perluſtrabam, ſed nimiûm properans, ut particulâ illâ durâ ac ſolidâ potirer, oſſiculum aliforme aliquali vi, ac ſi à membrana divelleretur, eduxi: Cujus longitudo digitum transverſum, latitudo verò dimidium, & craſſities dorſum cultri mediocris circiter æquant: Una ſuperficies nonnihil convexa

rimis

rimis profundioribus nuclei juglandis inſtar ; alter vero planior, protuberantiis nonnullis minutiſſimis inſignitæ apparerent ; In extremitate altera particulam filamenti membranoſi, nunc, poſt exſiccationem vix conſpicuam quâ meningi adnatum fuiſſe exiſtimo, oſtendens.

OBSERVATIO CCXLIIII.

Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.

De

Mammæ Siniſtræ exulceratione in cancrum apertum Faceſſente curatâ.

CUm vertente Anno 1685. Werthemiæ cum familia appuliſſem, ab Illuſtriſſimis & Excellentiſſimis utriusque lineæ Comitibus regentibus ac Dominis à Löwenſtein / Wertheim / Virneburg, &c. Comitibus ac Dominis meis gratioſiſſimis ad Archiatri ſimul ac Phyſici ordinarii ſpartam obeundam Darmſtadio evocatus, inter alios ægros imprimis oblata & à D. D. *Allmachero*, *Prædeceſſore meo b. m.* curæ fideique meæ commendata fuit Conjux *Viri plurimùm Reverendi atque Clariſſimi*, Dn. N. N. *Firnhaberi*, *Paſtoris & Eccleſiaſtæ Wertheimenſis*, è puerperio vix tum egreſſa, quæ mammæ ſiniſtræ eryſipelate jam ante puerperium correpta fuerat : Quod cum à barbitonſore Wertheimenſi minùs ritè curatum in ulcus apertum tranſiiſſet, parum aberat quin in cancrum exulceratum degeneraſſet: Qui tamen, divina benedictione præſtite, multisque generoſis auxiliis ac remediis magno ſtudio ac labore diu multumque adhibitis, quæ inter palmam ducebant, præter *univerſalia*, *V.S.* ſcil. iteratam & *purgantia adpropriata* bene diu continuata, nec non *diaphoretica varia*, *decoctum* nempe *lignorum primum* atque *ſecundum* cum *mixtura ſimplici* & *tinctura bezoardica ſalibusque volatilibus* longo item tempore uſurpata, *Cereviſia medicata Timæi à Güldenklee / l. 4. Caſ. Medic. 39. Succus millepedarum cum vino expreſſus* ; Et *externè*, ab initio quidem *Emplaſtrum ex vernice, medulla crurum vituli, œſypo, croco & cumino* tritis è *Jonſtono*, item *Emplaſtrum de ſperm. ceti Mynſ. Oleum momordicæ. balſamum Sulphuris terebinthin. balſ. Peruvian. Empl. diaſulph. Rul. & Saturnin. Mynſ.* &c. præcautus atque præventus eſt ; ita, ut abhinc bene habuerit, & ſequenti Anno 1687. cum Marito reverendo Ham-

burgum, ad Eccleſiaſtæ munus ibi obeundum Werthemiâ evocato ſalva & incolumis abierit.

OBSERVATIO CCXLV.

Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.

De

Venæſectione puerulis bimulis, trimulis, quinquennibus, ſeptennibus &c. utiliter adhibita.

ANNO 1686. ſub finem Aprilis ad initium Majî menſium *Johan. Haaſii*, Scriniarii aulici Wertheimenſis filiolus ferè ſeptennis *hepatite* S. *inflammatione hepatis* periculosè corripiebatur, indiesque in pejus ruebat, alterantibus, deobſtruentibus, diaphoreticis, & hepaticis vulgò dictis, formâ emulſionum, Mixturarum, liquidarum & ſpiſſiorum, apozematum, Juleporum, unà cum enematis, glandibus, epithematis &c. jam triduô fruſtra adhibitis; ita ut æger anhelans & æſtuans jamque delirio proximus de vita periclitaretur. Supererat unicum remedium *Venæſectio*, quam verò pertinaciſſimè ob ætatis teneritudinem, parentes filioli renuebant. Donec à Paſtore loci ac me ſeriò perſuaſi, quarto demum die morbi hanc admitterent. Quâ proindè in baſilica dextri cubiti inſtitutâ ſanguinis fervidi & quaſi fumantis, penitusque corrupti & purulenti (adeò ut ſtatim à VS. peracta ne circulum quidem extimum ſanguinis veri ac rubicundi retinuerit) ℥ij. circiter eductæ fuere, inſigni cum alleviatione pueri parentumque gaudio. Hinc ægrotulus die ſeq. iterationem VS. inſtanter urgere, ac ſine ea ſeſe ad ſanitatem nunquam perventurum ſeriô affirmare. Cum ergo calor p. n. vix tantillum imminutus eſſet, pulſusque celerrimè adhuc micaret, altero die ad petitionem pueruli medianam ſiniſtri cubiti ſimiliter incidi, ſanguinemque ad ℥ij. denuò emitti curavi, qui priori vix tantillum melior, ſed ita uti ovo ovum ſimilis illicò deprehenſus eſt; ægrotulo interim, indies meliuſculè degente, tandemque *alterantibus & confortantibus anticachecticis* aliquamdiu adhuc exhibitis, ac demum, *eccoprotico lenitivo* propinato, circa 14. morbi diem plenè convaleſcente. Cujus fraterculus natu minor & quinquennis adhuc quum ſub finem anni hujuſce eodem malo corriperetur, & Parentes, me forte

tè abſente, Pharmacopolæ cujusdam ad incitas redacti & ſeplaſiarium agentis conſilium requiſiviſſent, ille, ſanguinis eductione prohibita, imò damnatâ, puellum, neſcio quibus *repellentibus* atque *purgantibus* imprudenter adhibitis, brevi tempore peſſum dedit inque hecticam lethalem conjecit. Contra puellus Turcicus quinquennis adhuc (quem Baſſæ cujusdam filiolum à milite Cæſareo captum affirmabant; quippe liberali facie præditum & à Sereniſſimo Principe ac Domino, Dn. *Wilhelmo*, *Haſſiæ Landgravio*, Rotenburgi Haſſorum t. t. reſidente Illuſtriſſimæ Socrui ſuæ, Dominæ Comitiſſæ Viduæ à Löwenſtein &c. natæ Fürſtenbergiæ dono datum,) eodem Anno ſub initium Novembris febre continua, cum cephalalgia inſigni & vigiliis deliriisque per intervalla correptus, omnia medicamenta reſpuens & averſans, ſolâ *Mixtura ſimplici* dictâ in potum ordinarium, qui *decoctum C. C. citratum* erat, inſtillatâ, & VS. largiuſculè adminiſtratâ (ipſo Sereniſſimo Principe *Wilhelmo*, & approbante & jubente) exhibito tandem *purgante lenitivo*, reſtitutus eſt. Eodem modo & anteà Darmſtadii ac Küſſelshemii pueruli aliquot bimuli, trimuli catarrhô ſuffocativô correpti, & poſteà heic Giſſæ duo filioli mei t. t. quinquennes adhuc, aliique plures febribus continuis graviter laborantes, antifebrilibus ac bezoardicis optimis per aliquot dies fruſtrà exhibitis, febrique continua jam in ardentem vel malignam degeneraturâ, ſanguine ad ℥ß. ℥j. ℥ij. emiſſo, diaphoreticisque ac bezoardicis iteratò propinatis, per DEI gratiam integrè convaluere, hodieque adhuc ſuperſtites ac ſani degunt. Ut proinde Scriptores Medici, quâ veteres, quâ Neoterici, Venæſectionem in pueris æquè ac ſenibus (nam & octogenariô majoribus in cephalæa clavoque capitis &c. utiliter adhibitam memini) promiſcuè damnantes non ſint audiendi: Bene verò *Guilh Fabricius Hild. Cent. 6. Obſervat. 47. fin. Leonhard. Botallus, l. de Curat per ſanguinis miſſion. C. 2. Joh. Theod. Schenck. Diſſertat. Academ de Veneſectione, Dec. 2. Probl. 6. p. 53. ſeq. Volckamer. Obſervat. CCXXII Dec. I. Ann. II. Ephemer. German. Natur. Curios. Bruno, in* Notis ad *Jeſſen. judic. de Sang. VS. dimiſſ. pag. 75. Bohn. de Officio Medici, C. 1. p. 16. aliique.*

OBSERVATIO CCXLVI.

Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.

De Ictero & doloribus colico-nephriticis è Calculis cyſtidis felleæ.

EOdem Anno 1686. Uxor *Domini Michaëlis Hotzii, Senatoris & Cauponis Wertheimenſis ad inſigne Catenæ* doloribus colico-nephriticis aliquamdiu torta, indeque ictero correpta, tandem poſt uſum variorum anticolico-nephriticorum, internorum pariter ac externorum, anodynorum, eccoproticorum, linimentorum, epithematum, enematum, inſeſſuum &c. lapillos pluſculos, fulvos omninò, ac ſi felle tincti eſſent, in trullam ſedili nocturno ſuperpoſitam non ſine ſtridore per alvum excrevit, quos è cyſtide fellea per porum choledochum in inteſtina deſcendiſſe & color flavus, & dolores in hypochondrio dextro ab ægra bene diu perpeſſi veriſimile faciebant: Prout calculorum iſtiusmodi in veſicula biliaria collectorum paſſim mentionem faciunt obſervationes Medicorum.

OBSERVATIO CCXLVII.

Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.

De Paralyſi digitorum quorundam particulari, ob ſectionem venæ baſilicæ malè peractam.

EOdem Annô cerdo juvenis Werthemii ſerviens me acceſſit, medium & annularem dextræ manus digitos paralyſi affectos oſtendens, qui, poſt ſectam ſibi ante annum, ni fallor, à barbitonſore baſilicam in cubito venam id mali contigiſſe conqueſtus remedium, ſi quod daretur, expetebat. Cui ego, vel tendinem muſculi bicipitis,) quem in VS. cubiti caveri debere *Thom. Bartholinus Anat. Reform. l. 4. C. 8. p. m. 571.* cum *Jo. van Horne, Microtechn. p. m. 149.* monet) vel ramulum nervi ſpinalis quartæ vel quintæ conjugationis ab imperito aut improvido barbitonſore læſum procul dubio eſſe reſpondens, facto prognoſtico de difficili, ſi non impoſſibili reſtitutione in integrum,

grum, *fomentum* atque *balneum* ex herbis ac floribus *nervinis* & *ſpecificis antiparalyticis* cum *linimento ſimili* præſcripſi, jubens, ut remedia hæcce topica non tam digitis malè multatis, quàm ultimi colli primisque thoracis vertebris, unde nervi digitos iſtos muſculorum ope flectentes prodeunt, adplicaret, exemplo *Galeni*, *l. 3. de locis affect. C. X* laudante *Rolfincio laudatiſſimo* in elegantiſſimo ac eruditiſſimo *Diſſertation. Anatomicar.* opere *l. c. i. p. 10.* Cæterùm an adhibuerit hæc remedia cerdo iſte, & quidem cum εὐφορίᾳ, nec ne, me latet hactenus; Neque enim exindè ad me rediit, verùm aliò non mulò poſt ſeſe contulit.

OBSERVATIO CCXLIIX.

Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.

Ex Hydropicæ Anatome.

ANNO ſeq. 1687. feriâ II. Pentecoſtes, quæ fuit 16. menſis Maji ſt. v. *Georg-Ulrici Weinmari*, Vietoris Wertheimenſis Uxor 42. annorum ex hydrope aſcite obiit, cum jam de mola, jam de neſcio quo animalculo vel monſtro in abdomine ſuo abſcondito ipſi pariter & mulierculis aliis ægram ſubindè inviſentibus ſuſpicio fuiſſet. Hujus cadaver, ad inſtantiam ipſius defunctæ, cum in vivis adhuc eſſet, æquè ac mariti poſtridiè me præſente à barbitonſore apertum ſequentia nobis exhibuit ſpectanda:

1.) Abdomen univerſum aquâ vel ſerô ſubflavo repletum, ita ut ad amphoram dimidiam Wertheimenſem exciſione facta, tanquam è dolio ſerum exſilierit.
2.) Omentum putrilaginoſum ac penè friabile.
3.) Inteſtina admodum inflata & ſerò oppleta.
4.) Hepar contortum, exile, fracidum atque ſcirrhoſum.
5.) Lienem juſtô latiorem, ſed breviculum, cæterà verò ſanum, uti & renes ac reliqua.
6.) Pulmones lividos, nigricantes, gangrænoſos, intusque pure oppletos.
7.) Cor ſemiflaccidum ac ferè exſangue.
8.) Uterum (quem ipſæ mulierculæ adſtantes videre geſtiebant eô magis, quò minùs barbitonſor ineptus eum ſtatim invenire poterat,)

terat,) ſatis exilem & planè corrugatum ita ut mulierculæ præſentes vix uterum eſſe adſeveranti mihi crederent, exiſtimantes ſcil. ob molem in gravidis aliàs conſpicuam, eſſe debere.

Monſtrum horrendum, informe, ingens iſtud autem omninò ridiculum erat, & graſſam balneatoris ignorantiam manifeſtò arguebat, quando is ingentem abdominis molem ac ventriculi præſertim ſero itidem pleni tumorem ante corporis inciſionem conſpicatus in hæc verba erumpebat: Bone DEUS! quàm grandes ac inflatos habuit pulmones hæc mulier! quo ſcil. in ventre latere perſuaſum habebat inepturiens; adeò verſatus in anatome ac hoſpes aliquis in aliena regione; Hæc mulier primo matrimonii Anno puerum, enixa erat, indè verò per ſex annos & ultra ad vitæ finem usque permanſit ἄτεκνος.

OBSERVATIO CCXLIX.

Dn. D. JUSTI FRIDERICI DILLENII.

De

Febre lenta ἑκτικώδει, antiſcorbuticis inprimis & martialibus Subacidis tandem expugnatâ.

EOdem Anno 1687. circa medium Octobris Illuſtriſſimæ Dominæ Comitiſſæ Viduæ à Löwenſtein / Wertheim &c. lineæ Evangelicæ filiola ſeptennis privigna, febre lenta continua cum repentina, virium proſtratione ventrisque torminibus ac inſequente diarrhæâ colliquativâ, βαρυκνιᾳ, ὠλαλγίᾳ & ſcotomate vertiginoſo, ſyncope item, tuſſiculâ ſiccâ & ſucceſſivâ totius conſumtione, ita, ut vix tandem cutis oſſibus hæreret & ſceleto vivo ferè ſimilis eſſet Illuſtriſſima puella; præter ordinaria febrium ſymptomaticarum ſymptomata, calidam ſcil. totius intemperiem, ſitim p. n. delirium per intervalla &c. corripiebatur. Accerſitus exhibeo primùm univerſalia, abſtergentia, lenitiva, alterantia, præcipitantia, carminativa, adſtringentia & ſtomachica temperatiora, interna pariter & externa; tum quoque bezoardica, cordialia, cephalica, pectoralia, antihectica & antiphthiſica, inſtaurantia & analeptica exquiſitiſſima, ſed fruſtra omnia; malô indies incrementum capiente, ac Illuſtriſſima puella tantùm non extremam maciem & vivum σκέλετος redactâ. Donec

tandem

tandem à *Barbette* monitus l. *Prax. lib. 3. cap. 2 de Phthiſi §. 8.* mutatis mutandis, & pectoralibus becchicis dulcioribus omiſſis, aperientibus verò Martialibus, ſubacidis, & antiſcorbuticis temperatioribus illorum vicem adhibitis perfectæ ſanitati reſtituta fuit ægra illuſtriſſima, non ſine inſigni honore meo ſoſtroque non contemnendo.

(Miſſæ Giſſa Norimbergam d. 26. Junii 1705.)

OBSERVATIO CCL.

Dn. Lic. JOHANNIS MELCHIORIS VERDRIS.

De Febre Maligna loco Petechiarum aurugine Critica Corpus deturpante, non ſine ſucceſſu felici.

ANNo 1703. cum Febris Maligna Petechialis hic locorum graſſaretur, Vir 40. circiter annos natus, Temperamenti Cholerici, habitus gracilioris, eadem correptus, arceſſi me jubet. Accedo atque omnia malignitatis ſigna, maximam cumprimis virium imbecillitatem atque æſtum cum intenſiſſima ſiti, in ægro deprehendo. Univerſalibus non amplius locus erat, jamdum enim per tres dies decubuerat, unde ſtatim Bezoardica fixiora cum Nitro atque Camphoræ momento exhibeo, quorum uſu per tres dies continuato, effectum quidem eſt ut æſtus atque ſitis remitterent aliquo modo, impedire tamen non licuit quin leve ſubinde delirium noctu cumprimis accederet. Octavo ab invaſione die ob nimium languorem confortantia cum Tinct. Bezoard. M. aliisque expulſivis exhiberi curo, atque num maculæ in corpore appareant ſubinde ab adſtantibus requiro, ſimulque ipſe corpus inſpicio easdemque veſtigo, ſed ne ullam quidem obſervare poteram, cutis vero ſuperficies ſubflavo colore tincta videbatur, quod ego umbræ loci, ubi decumbebat, luminisque defectui nec non immunditiei ſudoris adſcribens inſuper habebam. Poſtero mane eundem viſitans, omnia antiquum obtinere nec quicq iam vel in melius, vel in pejus mutatum invenio, nondum tamen aliquot horæ à diſceſſu meo elapſæ erant cum cognati ad extrema ventum eſſe nuntiant, & ut properanter adeſſem rogant. Protinus adſum:

Æger extra lectum ſtrato ſtramineo, eidemque impoſitis lectis, quod, ad ingens ipſius deſiderium adſtantes ita paraverant, incumbebat, dentibus ſtridebat & maximo horrore atque tremore, longè vehementius, quam ſub initium Paroxyſmi in Febribus Intermittentibus fieri ſolet, concutiebatur & quod maximè notam merebatur univerſus corporis habitus, colorem intenſe flavum ſubnigricantem, qualis eſſe ſolet, qui Ictero Nigro afflictorum corpora deturpat, induebat ſenſus omnes defecerant, niſi quod ad lenem ſoleæ contactum pedem quodammodo retraheret, & ad repetitam ſæpius Mixturæ confortantis infuſionem oculos aperiret. Hoc in ſtatu ultra horam permanebat, donec tandem omnes ſenſus redirent, ita ut rurſus in lectum transferri poſſet. Vix deinde morbi remiſſio aliquid ſpei oſtenderat, cum ſingultus inopinato ſuperveniens omne id, quicquid erat, reſcinderet. Necdum tamen animum deſpondebam, ſed ſtatim regioni circa ventriculum, Empl. Stom. Craton. cum Ther. Andr. anatica portione mixtum, tanto cum ſucceſſu imponebam, ut non ſolum remitteret, ingens periculum oſtendens hoc ſymptoma, ſed & ſub veſperam illius diei plane ceſſaret. Ita tandem oborta poſt aliquot dies Diarrhæa Critica, colore flavo etiam ſua ſponte evaneſcente, in gratiam cum valetudine rediit æger, adhuc ſalvus vivens & Incolumis. Exinde verò intelligere eſt, quam varia ſub larva, pro diverſitate conſtitutionis corporis, inſidias ſanitati atque vitæ ſtruant Febres Malignæ, ſicuti hinc etiam patet: Non ſemper nec abſolutè lethale ſignum eſſe ſingultum in Febribus Malignis.

OBSERVATIO CCLI.

Dn. Lic. JOHANNIS MELCHIORIS VERDRIES.

De

Medulla in Oſſibus Femoris Gallinæ Lapidea.

NUllam reperiri in corpore humano non minus ac brutorum cavitatem, in qua non aliquando calculi generentur aut generari poſſint, jamdudum ſagatiores Naturæ ſcrutatores innumeris exemplis demonſtrare ſategerunt. Et mirum profecto, non ſolum in cavaminibus corporis lapides reperiri, ſed & ipſas partes corporis prima-

marias continentes pariter ac contentas, teſte obſervationum fide, ſæpe in lapideam ſubſtantiam indurari. Curioſiſſimum eſt exemplum de Bovis Cerebro petrefacto, quod *Miſc. Illuſtr. Academ. Dec. I. A. I. p.* 80. ſiſtunt. Siniſtrum Cordis ventriculum in Lapidem mutatum, ex *Eduard. Maj.* & *Mœb.* memorat, *Illuſtr. Argus Lapicid. Microcoſ. in Thorac. §.* 24. Idem Mammas petrefactas ex *Heurn.* refert. *ibid. §.* 17. Renes Lapideos aliquoties exhibent *Illuſtr. Acad. Miſc.* ficuti Glandulæ pinealis aliarumque partium petrefactarum innumera ferè proſtant exempla. Nemo tamen, quantum ego quidem memini, medullæ in oſſibus lapideſcentis, mentionem fecit, atque hinc eô magis ſua curioſitate ſe mihi commendabat, quod Amicus haud ita pridem offerebat, dimidium oſſis Femoris Gallinæ annoſæ, quod medullam, (ipſius oſſis ſubſtantia nil quicquam mutata,) continebat in duriſſimum lapidem verſam, ſicuti id adhuc cuivis demonſtrare poſſum. Referebat ſimul in Cœna apud Concionatorem Aulicum Illuſtr. ſui Comitis, appoſitam inter alia fercula Gallinam annoſam id curioſitatis exhibuiſſe, & quidem tantùm in oſſibus duobus femoris, in aliis enim oſſiculis, etſi inquiſiverint, nihil potuiſſe illos hujus rei deprehendere.

OBSERVATIO CCLII.

Dn. Lic. JOHANNIS MELCHIORIS VERDRIES.

De Agno Hermaphrodito.

IN Agno Hermaphrodito, quod hiſce diebus ſecui, præter vulvam atque ductum glandulis obſitum vaginæ æmulum, qui tamen non ad uterum quo carebat, ſed veſicam ducebat, nil quicquam ſexus fæminei obſervare potui. Cæterum omnes partes viriles generationi deſtinatæ diſtinctè cernebantur. Teſticuli, vaſa deferentia per duo peculiaria foramina, diſtincta ab iis, per quæ materia ſeminalis è veſiculis ſeminalibus excidit in urethram, ſeſe exonerantia, Veſiculæ ſeminales Proſtatæ, Penis, ſed is imperforatus. Hinc Natura defectum hunc emendatura, ad urinæ eductionem vulvam in ſubſidium formavit. Ita enim provida induſtria unius rei defectum alio compendio compenſare ſolet. Sicuti in agna, quam ante annum ſecui, ob

ani clauſuram, inteſtinum rectum ad liberam fecum excluſionem, in vulvam deduxerat. Id quod ſimili ratione in puella aliquando obſervaſſe Experientiſſimum quondam Æolum, ex *Obſervat. CXII. Dec. II. Ann. III. Miſc. Illuſtr. Acad* didici.

(*Gieſſâ Haſſ. Auguſtam Vind. d. 4. Sept. An. 1705. miſſa.*)

OBSERVATIO CCLIII.
Dn. D. GOTTLOB SCHOBERI.
De
Tumore Cranii Cephalalgiæ, Guttæ Serenæ & tandem Apoplexiæ Cauſa lethali.

SCriniatius Revalienſis Auguſt Fridrich Hanſon propter conſpectum honeſtarum Perſonarum, ſub dio, maximo dum gelu omnia rigerent, civilitatis gratia nudato utplurimum capite edolans, in magnas incidit cephalalgias, quas poſtmodum ſubſequebatur viſus debilitas.

Hoc autem malum ab initio neglectum magis magisque augebatur, adeò, ut non ſolum Amavroſis ſeu Gutta ſerena, ſed etiam motus epileptici quotidie ferè ægrotum invaderent, maximeque enervarent. Et quanquam poſt generoſiſſima tam ex fonte pharmacevtico, quàm chirurgico remedia incaſſum adhibita, ſalivatio mercurialis & trepanatio cranii quoque inſtitutæ fuerint, effectus tamevoto non reſpondit, quin Apoplexia & tandem mors exoptata vitæ haſce miſerias cum requie commutaverit tranquilliſſima.

Aperto poſt obitum Cranio, vidimus in bregmatis oſſe ſiniſtro tumorem oſſeum ſpongioſum infernè conſpicuum, in ejusque cellulis ſubſtantia medullaris maxima ex Parte in gummeam duritiem mutata cernebatur, hujus magnitudo ultra pollicis craſſitiem & trium digitorum transverſorum latitudinem æquabat. Membranæ cerebri carnis luxuriantis faciem gerebant, & ferè digiti transverſi ſpatium metiebantur.

In altero bregmate contrarium erat phænomenon; cranium enim adeò tenue erat, ut cultri mediocris craſſitiem excedens aëri luci-

lucido expoſitum radiorum ſolarium transgreſſum inſtar cornu pellucidi aut vitri haud difficulter admitteret.

Cauſa hujus morbi occaſionalis fuit dubio ſine frigus nimium, quod per cutis ſuſtantiam penetravit in tubulos cranii oſſeos & celluloſam ſubſtantiam, quæ diploè vocatur, ſuccumque medullarem & ſanguineum congelando eosdem obſtruit: turbato hinc motu circulatorio affluens ſtagnavit ſanguis, hicque in majori ſenſim copiâ collectus, cellulas & poros non tantùm adimplevit, ſed etiam tenerrimos oſſium canaliculos in arcus qſ. & fornices compreſſit atque contorſit, adeò, ut accreſcens hæc materia in tophaceam tandem duritiem & magnitudinem ſit converſa & mutata. Membranas cerebri quod attinet tumidas, earum æthiologiam in hoc conſiſtere mihi perſuadeo: Scilicet dum ſenſibiliſſimæ hæ cerebri membranæ nerveæ, forſitan à frigore ob tenue cranium ſimul affectæ à tumido cranio premebantur continuò, fieri aliter haud potuit, quin dolorem contraxerint acerbiſſimum, hinc cephalalgiæ cauſa proxima derivanda eſt; à dolorosâ poſtmodum fibrillarum criſpaturâ ſanguinis ſtagnatio, unde illis alteratis & læſis caro luxurians ortum ſuum traxit. Affectis ſic præternaturaliter membranis, nerviſq; compreſſis interruptus & nimis impetuoſus ſpirituum motus in partes externas factus eſt, hinc epilepſia; ſpeciatim verò obſtructus à ſpaſmo nervus opticus Amavroſin excitavit, non aliter ac alii nervi ad eundem ferè modum læſi & Apoplexiam & mortem ipſam.

OBSERVATIO CCLIV.

Dn. D. GOTTLOB SCHOBERI.

De Eſſentiæ Ambræ vi hypnoticâ.

IN ambrâ præter virtutem analepticam, hypnoticam quoque reſidere in Praxi Medicâ quàm notiſſimum exiſtit. Evolve hac de de re, ſi placet Henric. ab Heer Obſerv. 2. & 5. p. 44. & 49. B. Ettmüll. In Schrœd. p. 993. & Ejusdem Prax. Med. p. 777. Edit. Weſtph. Cl. Wedel. Opiol. p. 38. Unde non mirum notatuque dignum eſt, in quibusdam ſubjectis, ubi Spirituum defectus & inquies nocturna ſive ob melancholiam, ſive ob ſtudia nimia & abuſum veneris, evacuationes enormes &c. deprehenditur, plus utilitatis præſtare, quàm Cro-

cus ipſumque Opium &c. hujus aſſerti probationem & confirmationem ab experientiâ bina produco exempla:

I. Secretarius Revalienſis Regiæ Reductionis, nomine Volſten annorum 24. febre ardente acutâ laborans, curatur ab eâdem feliciter, ita, ut æſtus cum capitis doloribus & aliis accidentibus ex voto remiſerint, ſomnum tamen capere non poterat æger, potiùs per 8. & plures dies jacuit inſomnis. Medicus Ordinarius omnis generis narcotica & opiata præſcripſerat & inter ea Tinctur. Opii in doſi ſatis auctâ, ſed absque omni effectu, potius vigilias hiſce magis auxerat:

Tandem vocatus, ſubjectum à morbo præcedenti vigiliisque jam enervatum deprehendi; rejiciendo Opiata, præſcripſi Eſſentiam Ambræ cum roſarum ſucco per fermentationem paratam ad gut. LX. in vino Rhenano optimo & ecce! quies exoptata cum refocillatione omnium virium feliciſſimè ſucceſſit.

II. Paulo poſt contigit ut Secretarius Supremi Eſthoniæ Gubernatoris Comitis Axel de la Guardie nomine Johannis Georgius Hoffmann. ætatis 26. annorum, conſtitutione Cholerico-Sanguineâ, neſcio ex quâ cauſa per multos dies, noctes viderit inſomnes & ex ſuperiùs nominati Domini Medici conſilio venæſectione, purgantibus, ſudoriferis &c. & Laudan. Opiat. ad gran. iij. fruſtra uſus eſt; à me verò cum eâdem Ambræ Eſſentia in vino Rhenano aſſumpta reſtituebatur feliciter.

(Lipſiâ Auguſtam Vind. d. 15. Octobris An. 1705. miſſæ.)

OBSERVATIO CCLV.

D. JOHANNIS PAULI WURFFBAINII.

De

Pollice pedis dextri gangrænoſo, feliciter ſeparato, in Virò ſeptuagenario majore pancratice jam vivente.

Hieronymus Schedel, ob formæ pulchritudinem in juventute, Hieronymus formoſus dictus, ex eo Textorum genere, qui ex ſtamine lineo trama vero vel ſericea vel bombycina tela conficiunt, & quod

quod circa annum 1488. è Suevia familias ſuas transtulerint Norimbergam, hodienum Textores ſuevi, die Schwabenweber vocantur, Anno 1700. in pedis pollice dextro, inſignem percipit dolorem, nullo tamen ſive tumore ſive rubore conſpicuo, quem Arthritidem credidit eo facilius, quo Frater Podagricus conſtanter hoc affirmavit, remedii tamen nihil applicavit, niſi quod propria ſaliva jejunus adhuc, pollicem non ſine levamine, ut putavit, quotidie inunxerit:

Elapſo quadriennio rediit dolor, priorem tamen atrocia longe ſuperans, & clavum fortiter adactum, ſimulans, cum tumore & inflammatione inſigni, cui vicinorum ſuaſu Linteamina lacte caprillo calido madefacta, non ſine tumoris decremento, mox peſſimo conſilio, Terebinthinam ovi albumine mixtam, applicuit, exſudante deinceps materia purulenta, quæ mox copioſius abbreviatô à Balneatore ungue, affluebat, guttulis aliquot ſanguineis mixta, ſequebatur elapſis aliquot diebus ſanguis grumoſus, putridus, nec ſine fœtore, augebatur dolor indies, ita ut inſomnes plane æger conſumeret noctes, non ſine virium notabili imminutione, & quod maximum, liveſcebat pollex, & ſphacelum minabatur præſentiſſimum; conterritus hac rerum facie, Balneatoris ad inſigne Roſæ beatè defuncti, Miniſter Godofredus Paul, Liſſa prope Görlicium oriundus, Medici conſilium ſumme neceſſarium, & absque ulla mora implorandum eſſe ajebat: Vocatus ab Ægri filio, d. 22. Maji Anno 1704. accuratè omnia inſpicio, & tam ex pollicis nigredine, quam ſtriis rubris à pollice ad ſuram usque jam aſcendentibus, gangrænam cum ſummo Vitæ periculo adeſſe, Conjugi & adſtantibus denuncio, & interne Confortantibus ſic dictis, fractas reſuſcitare vires, Gangrænæ verò putredini reſiſtentibus, admixtis ſimul antiſcorbuticis obviam ire intendo, externè verò ſpiritum Vini Camphoratum myrrhatum tum plumaceolis ulceri imponere, quam linteaminibus totum pedem cum Tibia, quousque nempe ſe extendebant ſtriæ, involvere jubeo, non ſine effectu laudabili, brevi enim ſtriæ modo dictæ imminentis ſphaceli prodromi, diſparebant, pollex magis quidem nigreſcebat & corrugabatur, gangrænoſis tamen partibus à ſanis rubicundo apparente circulo optimo ſane præſagio ſe ſeparantibus ac diſcedentibus; erexi ergo ægrum noſtrum ſenem ſolatio, decurtandum tamen eſſe pollicem ſi prolongare velit vitam ſuam, dixi, annuit ſenex, animo fortiſſimo, & d. 26. Maji Anno 1704. ætatis verò ſuæ ſeptuageſimo quinto, (natus enim eſt, Anno 1630. d. 6. Maji,) ſuſtinet

net intrepidus, ſed deliteſcebant adhuc bina appendicis Metapedii fragmenta, quæ poſt aliquot ſeptimanarum effluxum à benigniſſima Matre natura, non ſine admiratione ſeparabantur, & foras protrudebantur, (quæ una cum pollice inter varia curioſa ſervo,) lympha hactenus emanante, ſenſim emanente, carne ſana cavitates replente, cutemque omnia debito rurſus modo inveſtiente, ſenemque noſtrum in tantum ſanitatis ſtatum reducente, ut ædes pro lubitu perambulare, templa frequentare & pro ſenii ſatis alias vegeti ratione, vivere queat pancratice.

SCHOLIUM.

NAturam in ſenibus tantarum eſſe Virium, ut oſſium fracturas conſolidare, fiſſarum lamellas & ſqamulas ſeparare, ulcera mundificare, carnem ſanam regenerare, cutemque ſuperinducere queat, dubitare omnino licet, cum hæc omnia ſuccum requirant nutritium copioſum & gelatinoſum, in ſenibus verò cutis rugeſcat, muſculi langueſcant, membra incurventur, non alia certè ratione, quam quod pleraque Viſcera ſucci hujus nutritii elabarationi dicata, langueſcant, ut ſenſim deficiat, vel non ſatis ſit glutinoſus, unde non poteſt non fieri, quin fibræ exſiccentur, vaſa contrahantur, pori ductuumque meatus immutentur, corpusque noſtrum ſtirpium inſtar exareſcat: Merito hinc Vegetum adhuc Textoris hujus ſenium, ſuccique nutritii & copiam & bonitatem, quem ex effectu hoc ſatis raro, probamus, miramur, ſimulque concludimus, Gangrænoſos affectus à cauſa externa, extirpatione Membri vix curari melius, ab interna verò ortos, nec igne curari, nec ferro, ſed mortem, ut plurimum & hîc lineam eſſe rerum ultimam.

OB-

OBSERVATIO CCLVI.

D. JOHANNIS PAULI WURFFBAINII,

De Mercurii Vivi uſu interno non lethali, & de Judiciis in Caſibus Criminalibus cautè dandis.

ANna Petri Haſens junioris, ſubditi Præfecturæ Engelthalenſis uxor, in pago Breitenbrunn habitans, Menſe Auguſto An. 1704. Marito, neſcio ex quo in eum concepto odio, toxicum paratura, placentulas ex farina, butyro eliquato & cereviſiæ fecibus concinnaverat, quas noſtrates Heſſen-Küchlein vulgo vocant, quibus Mercurium vivum admiſcuit, eoque butyro frixas, Marito comedendas præbuit, quo mox male ſe habente, dicta uxor ob conconjugium diſcors in ſuſpicionem propinati Veneni incidit, inque carcerem conjecta, rem totam ſtatim faſſa eſt. Magiſtratus itaque curatius factum hoc dijudicaturus, una alteraque tali placentula Medicis ſuis tansmiſſa, ex his quæſivit: Num Uſus Mercurii Vivi ſit lethalis? ſive ut ipſiſſima propoſitæ quæſtionis verba habent, ob durch das Queckſilber der Tod zu wegen gebracht werden könne? Quæ rectiſſime reſponderunt Negativè, additis breviter rationibus (1) quod in paſſione Iliaca aliisque morbis ſæpiſſimè aſſumatur Mercurius vivus absque ulla noxa, imo cum εὐφορίᾳ. (2.) Metallifoſſoribus in fodinis hydrargyro prægnantibus laborantibus, interdictum ſit, ne illud malitioſè deglutiant, perque alvum iterum ejectum, furtim divendant, & (3.) à pinguedine placentulis admixta periculoſus (ſi forte talis metuendus videatur,) Mercurii effectus nonnihil fuerit impeditus.

Quare Rea capitis poena abſoluta quidem, ſed prægreſſa fuſtigatione publica, in perpetuum relegata eſt.

SCHOLIUM.

VOcabulum lethale in caſibus Criminalibus reſpicit ut plurimum vel Vulnera & læſiones externas, vel internè aſſumta: de Vulneribus externis Quæritur: an ſimpliciter (ad evitandam prolixitatem de Vulneribus Accidentaliter lethalibus) & perſe ſint lethales? Vocantur verò Vulnera ſimpliciter lethalia quæ vel Nobiliorum & ad vitam ſimpliciter neceſſariorum Viſcerum fabricam & ſtructuram violenter deſtruunt, vel Ramos Arteriarum & Venarum majores lædunt, quibus ob abditum nimis ſitum, applicare remedia nequimus, excluſis è contra illis vulneribus, quibus læſus una vel altera parte privatur, dummodo vivus adhuc ſupereſſe queat; habenda etiam omnino ratio, num viſceris talis læſio ſemper vel interdum ſaltim, vel ut plurimum ſit lethalis? cum differentiæ hæ magnam Judici fœnerentur lucem

Eadem ratione, ſi de intus aſſumtis vel propinatis Quæſtio inſtituitur Criminalis, non ſtatim dicenda ſunt lethalia, quæ Oeconomiam corporis noſtri turbant, vel quocunque modo vel interdum ſaltim lædunt, hoc enim modo Antimonium, Opium, Crocus, Amygdalæ amaræ, &c. quæ Venenis unius alteriusve ſæculi Medici præter meritum annumerarunt; imo & omnia purgantia, pleraque alterantia dicenda forent lethalia, cum tamen ſaluberrima hodie nobis ſint remedia: ſed rectius lethalia propriè & perſe dicuntur ea, quæ nulla ratione nobis proſunt, ſed ſi non ſemper, ut plurimum tamen interimunt, imo toto genere non autem ſola quantitate aut ex accidenti nocent, quare etiam Venena in θανάσιμα & δηλητήρια ſuo jam tempore diſtinxit Galenus: Si jam hydiargyrum ſeu Mercurium vivum currentem conſideramus, quis quæſo dicere auſit, eum toto genere nocere, ac interno uſu interimere poſſe ſemper vel utplurimum, cum variis etiam in morbis ſaluberrimum ſit remedium? Sic, ſi Ephemerides ſaltim noſtras conſulimus, legimus Mercurio crudo Iliacam Paſſionem feliciter curatam Dec. II. Ann. VII. Obſ. 119. Dec. III. Ann. II. Obſervat. 153. & Dec III. Ann. IX. & X. præſenti Obſ. 79. Uſum Mercurii vivi in Colica ſpasmodica ſalutarem Dec II. Ann. VI. Obſ. 231, & in eodem homine eodemque morbo ſecunda vice exoptatum Dec. III. Anno V. & VI. Obſerv. 147. nec non in hocipſo Dec. III. Ann. IX. & X. Obſ. 78. Paſſionem colicam cum cruciatibus intenſiſſimis Mercurii vivi beneficio ex Voto ſublatam, Certiſſimum ac in fallibile eſſe Plicæ remedium ſalivationem Mercurio vulgari excitatam Dec. I. Ann. II. Obſ. 52. Mercurium & Mercurialia in morbis à materia inſipida, viſcida, obſtruente dependentibus, ob vim ſuam ſumme penetrativam egregiæ utilitatis, deprehenſum, tumorum etiam ferè omnium ac calloſiitatum univerſale quaſi menſtruum eſſe. Dec. III. Anno II. Obſ 148. Imo & diu ſatis Mercurium currentem absque lethalitate in corpore humano delituiſſe, teſtantur laudat. Ephemerid. Dec. II. Ann. IV. Obſ. 98. & Anni VI. Obſ. 231. Taceo Mercurii vivi ab Opificibus multum circa eum occupatis, aliisque Mercruiali inunctione curatis, tantam attractam & collectam fuiſſe copiam, ut iis adhuc vivis, è corpore effluxerit, letho propterea non ſubſequente Vide Dec. III. Ann. V. VI. Obſ. 172. Capitaneum Helveticum, Mercurium vivum poſt Luis Venereæ curam Mercurialem, per integrum ſeptennium in Cerebro geſtaſſe, nec propterea mortuum eſſe, propriæ Militis hujus teſtantur Literæ ad Excell. Dn. D. Emanuel König exaratæ, quæ ſtyli Latini elegantia cerebrum propterea in fungum mutatum non fuiſſe, ſatis teſtantur, Vide Joh. de Muralto Chirurgiſche Schrifften Hiſt. 208. Imo, quis negabit Mercurium Sublimatum ſummum eſſe corroſivum, per additionem tamen Mercurii Vivi novæ ſublimationis ope in tantum corrigi, ut omnis ejus corro

ſiva venenoſitas pereat, dulceſcat, ſubque Mercurii dulcis nomine multorum morborum Domitor, innoxiè aſſumatur, Medicisque in uſu ſit quotidiano & ſalutari: quod minime certe fieret, ſi Mercurius vivus tam lethale eſſet venenum, quin rectius ex Mercurii Vivi Analyſi diſcimus, ab admixtione acidi potentioris, ſaliumque acerrimorum, Mercurii Vivi ſuperficiem globulorum politam, rigidam prius fieri debere, ut ſpiculis ſuis fibris partium adhærere, easque graviter erodere queant, antequam lethalia producere queat ſymptomata, quale tamen acidum potens, ſaliaque acerrima in corpore humano latitare poſſe meritò dubitatur, imò, ſi aliquando periculoſa ſymptomata tragico eventu contingant, prout in Ephem. noſtris Dec. II. Ann IV. Obſ. 20. occurrit, non tam Mercurio, quam incautæ ejus applicationi adſcribenda ſunt, alias in aliis ſubjectis hoc ipſo morbo laborantibus, Mercurii vivi uſus ex Rolfinkii & Wedelii teſtimonio (Vide annexum Obſervationis modo allegatæ Scholium) non ſucceſſiſſet feliciter. Imo quis neſcit, innocentiſſimorum remediorum incautam aſſumtionem & applicationem ſæpius acceleraſſe mortem, ſed quis ea propterea pronunciabit lethalia? At verò cum corroſivis medicamentis quale eſt Arſenicum, Mercurius ſublimatus, Aquafortis &c. communi ferè Medicorum conſenſu ſaluberrimè opponantur pinguia, docente hoc etiam Illuſtri Wedelio tot Celeberrimorum in & extra Germaniam Medicorum fidiſſimo olim Præceptore & Manuductore, Amœnitat. Mat. Med. Lib. I. Sect. II. Cap. I. *de Veneris in genere, Venena Mineralia, Mercurius Sublimatus & Arſenicum, ejusque ſpecies agunt ſola potiſſimum corroſivitate, Hæc ipſa* νέκρωσιν, νέκρωσις *ſanguinis & ſeri deſtructionem inducit, ſecundario quoque fermentatione peregrina & ſpirituum turbatione conſequente, Hinc ſi ſtatim revomantur, delicatiore Archæi ſenſu & robore non nocent. Hinc in Ventriculum plenum vel pinguibus præſumtis ingeſta, minus nocent, faciliori Vomitu conſequente, acrimonia obtuſa. Hinc qui mortui ſunt ab horum uſu, ſive incauto ſive malitioſo, ventriculum & inteſtina ſphacelata & eroſa exbibuerunt. Par ratio eſt Aquæfortis, Butyri Antimonii &c. &c. Patet id ipſum quoque ex analyſi Mercurii ſublimati, neque enim Mercurius Vivus, nec Sal, nec Nitrum, nec Vitriolum, quibus cum ſublimatur, eſt Venenum, ſed ſola textura inde emergens, quâ iterum immutata, per additionem Mercurii Vivi & Sublimationem, in Mercurio dulci, eadem quoque Venenoſitas emoritur:* Proinde non male Philoſophabitur, qui ſequentem in modum argumentatur: ſi Arſenici vis corroſiva à pinguibus obtunditur, obtunditur etiam, vel adminimum nonnihil impeditur ab illis effectus Mercurii vivi, ne reddatur corroſivus: nec obſtat Paradoxon illud, remorari pinguia Mercurium, ne particulæ ejus ab invicem divelli & quaqua verſum in humores diſpergi queant, cum experientia quoti-

diana obloquatur, & tam barbitonſoribus quam balneatoribus etiam paganis quotidiano ex uſu notiſſimum ſit, Mercurium Vivum pinguedine mixtum, etiam pedum pollicibus, aliisque extremis corporis partibus ſolum inunctum, nihilominus anguſtiſſimos Nervos & remotiſſima etiam vaſa lymphatica citiſſimè permeare & ſalutari effectu ſalivationem excitare, imo Mercurium Vivum pinguibus mixtum, alvum etiam laxare Dec, II Ann. IX. Ephemerid. noſtr. Obſerv, 32. teſtatur, ubi Alvi obſtructio doloroſa, Oleoſis & Mercurio ſoluta fuit, & Paſſionem Colicam cum intenſiſſimis cruciatibus à Mercurii Vivi Oleo amygdalarum dulcium mixti, uſu, ex voto ſublatam Obſ. 186. præſentis hujus Anni Dec, III. Num. IX. & X.

Rectius itaque periculoſus quam lethalis dicitur Mercurii Vivi uſus incaute præprimis ſi vel externè applicatus vel internè propinatus fuerit, quod tamen nemo, quod ſcio Medicorum unquam negavit, & Judex etiam in caſu præſenti probè agnovit, hinc non an periculoſus ſit Mercurii vivi uſus? quæſivit, ſed num lethalis ſit? ad quod etiam Medici interrogati recte reſponderunt negativè, in Caſibus enim Criminalibus judicia caute danda ſunt, & Monita hæc probe obſervanda:

I. Ut ad Quæſtionem propoſitam quantum fieri poteſt, reſpondeatur Categorice, ne neceſſe ſit novam proponere Quæſtionem, vel reſponſi jam dati petere elucidationem.

II. Abſque præjudicio & affectu, ne quod de Dracone dici ſolet, quod Leges ſuas non atramento ſed ſanguine ſcripſerit, de tali judicio dici poſſit.

III. In caſibus dubiis, de quibus inter Eruditos controvertitur, mitiorem ſemper eligendo ſententiam; ne rigor præferatur lenitati.

IV. Collegarum, vel in defectu horum, Medicorum Vicinorum Judicium expetatur, ne Medici novelli ſibi nimium ſapientes, famam conſcientiamque lædant, & temere de ſanguine humano ludentes, Magiſtratui ob male ſuppeditatum judicium, & rei conſanguineis de fama & Vita Carnificis manu abbreviata, reddere cogantur rationem, pœnamque ſeveram meritò incurrant.

Appen-

APPENDIX
ad
ANNUM IX. & X.
Decuriæ III.

EPHEMERIDUM ACADEMIÆ CÆSAREO-LEOPOLDINÆ NATURÆ CURIOSORUM IN GERMANIA,

---

NORIMBERGÆ,
Literis Chriſtiani Sigismundi Frobergii.
Anno 1706.

Contenta Appendicis.

I. Hiſtoria Epidemica Germaniæ Annorum MDCXCIX. usque ad MDCCV.

II. Dn. D. Johannis Henrici Hottingeri Poliatri Tigurini Academici Curioſi Deſcriptio Montium Glacialium Helveticorum.

III. Anatomia Cerebri, Mechanicam ejus atque Phyſiologiam comprehendens, una cum novis inventis atque Veterum & modernorum Authorum circa idem ſubjectum emendationibus, Anglico Idiomate exhibita ab H. Ridley Colleg. Med. Londin. Socio, Latinitate donata, à Michaele Erneſto Ettmüllero, M. F. Philoſophiæ & Medic. Doctore, hujusque Profeſſore Publico Extraordinario, in Academia Lipſienſi & Academiæ Naturæ Curioſorum Collega dicto Alexia.

IV. Dn. M. Martini Grünewaldi Catechetæ Zittavienſis, ſiſtens Epilepſiam ſecundi gradus à faſcino, in Catalepſi admiranda Zittavia Delitium Dn. Valentinum Erneſtum Löſcherum, S. S. Theol. Doctorem, Paſtorem Delitienſem, hujusque Diæceſeos Superintendentem, die 7. Novembr- Anno 1702. miſſa, qui Obſervationem hanc. d. 10. Decembris in Vernacula lingua communicavit

D. Johanni Caſparo Weſtphalo, ut Ephemeridibus Medico-Phyſicis infereretur, Hic ergo in gratiam exterorum linguæ Germanicæ ignarorum, in Latinum transtulit & Scholio illuſtravit.

V. Dn. Georgii Friderici Franci de Franckenau, Med. D. & Prof. P. Regii Hafnienſis, nec non Acad. Nat. Curioſor. Collegæ Brevis ac Vera Magni illius & famoſi Fluxus Maris Vorticoſi Arctandris Moskoë-Strôm, aliis Vulgo Maal-Strom dicti, ejusdem Qualitatum, variorumque ibidem admirandorum deſcriptio.

VI. Dn. D. Johannis Baptiſtæ Scaramuccii Epiſtola ad Illuſtriſſ. Dominum Antonium Magliabechium de Hydrophobia, ex vehementi indignatione oborta, Anno 1703. Maceratæ impreſſa & nunc ex lingua Italica in Latinam Verſa.

VII. Memoria Reiſeliana.

VIII. Memoria Mereckliniana.

Caroli Nicol: LANGII Idea Historiae naturalis Lapidum figuratorum Helvetiae, eiusque viciniae, in qua simul continetur Lactis Lunae descriptio et usus medicinalis.

CON-

CONSTITUTIO EPIDEMICA URATISLAVIENSIS,

Anni MDCXCIX. MDCC. & MDCCI.

EXcellentiſſimi Domini Uratislavienſes uti hactenus inter Naturæ Curioſos ſolertiæ & curioſitatis palmam non paucis aliis dubiam reddere allaborarunt, ita laudabili inſtituto, circa conſcribendam morborum in Germania epidemicorum hiſtoriam, & ipſi favere, ac Patriæ ſuæ celeberrimæ ſimilem ſtatum delineare decreverunt; Cujus priores tres Anni de Morbis qui Anno 1699. 1700. & 1701. Uratislaviæ graſſati ſunt, publicis typis jam exſcripti legantur, & pro hoc noſtro Volumine paulo prolixiores ſint, ſynopſin eorum hîc dare libuit! omiſſis iis morbis, qui epidemicorum cenſum haud ingrediuntur.

Cum Anni milleſimi, ſexcenteſimi, nonageſimi noni Januarium horridum Uratislavienſibus reddidiſſent Nebulæ & Venti, variis viciſſitudinibus, potiſſimùm intercurrente pluviâ, ſubinde tamen & frigore, quamvis remiſſiore graves; initium quoque, imò majorem ferè partem Februarii ſub eadem cœli inconſtantia tranſegerunt,

runt, niſi quòd alterna frigoris vis majori impetu corpora concuteret, & aër circa plenilunium ſerenus languentes animos excitaret; quæ cœli inclementia ineunte menſe Martio continuavit, non raro tamen effuſis ad plenilunium usque, quæ illicò tabeſcebant, nivibus, & terrâ pruinis horrente; cum econtra mollior aër, vergente ad finem menſe, ac ſudum, tellurem foveret. Primus ergo hic anni quadrans toto ferè decurſu exceſſit in humida conſtitutione, quam etiam adcuratæ tam barometricæ, quàm thermometricæ obſervationes confirmarunt. Quo tempore, cumprimis ſub Januarii principium, Dolores ſpaſmodici ſanguineo-cholericos, & melancholico-phlegmaticos affligebant, frequens erat Arthritis, prædominabatur tamen in ſubjectis iracundiæ obnoxiis & diætæ aromaticæ ac vinoſæ deditis, præcipuè liberaliori vini Hungarici, à ſolo calce vivâ ferè penitus ſubſtrato infecti, potui inhiantibus. Plures intempeſtivo frigidi & humidi aëris accurſu admiſſo, Pleuritis notha occupabat, temperatioribus diureticis magis, quàm diaphoreticis cedens. Multi de dolore lumbos infeſtante conqueſti, pro nephriticis promiſcuè à Medicis non ſatis exercitatis, & vulgo habiti fuerunt, cum tamen non ſemper renes, ſed plurimas etiam alias partes in illa corporis regione latentes, adfici poſſe, ſagaciores Medicos fugere nequeat.

Sub finem ejusdem menſis in ſcenam prodibat Febris petechialis, quæ licet poſt 14. Aprilis diem conticeſceret, menſe tamen Majo iterum ferocire, & quidem cum catarrho ſuffocativo, præprimis in ætate teneriori incipiebat, ac non æquè in infantes, pueros & ſenes, ſed in feminas, & frequentiùs in mares ſanguineos & ſanguineo-phlegmaticos ſæviit, ac præprimis iis gravis ac infeſta incubuit, qui vino atque ſpiritu vini ſe obruerant, ac corpus cacochymicum pravâ victus ratione contraxerant; cæterùm prævio horrore, cum quadam gravedine, tuſſi, imò & faucium inflammatione & tumore invadebat, aderat præceps ſubita virium proſtratio, pulſus exilior & imbecillior, frequens tamen & inæqualis; calor qui horrorem ſequebatur, in ſanguineis intenſior totum corpus occupabat, maximè verò caput, undè in fluidioris habitûs corporibus, cephalalgia acutior, rubor faciei, oculi ſcintillantes, vigiliæ, deliria furioſa, jactatio corporis, ſitis &c. in ſanguineo-phlegmaticis, quorum ſanguis ſero viſcido abundat, calor multò mitior apparebat, qui non paucis imponere ſolet ægris & Medicis, ut parum periculi ſubeſſe, cum

ma-

magno ſuo diſcrimine credant ; à quo fallaci calore fortè febris illa maligna vocari meruit , ſumptâ metaphorâ ab hominibus malignis, qui aliud fronte promittunt, aliud in intimiori cordis receſſu premunt; in his calori reſpondebat ſitis tolerabilis , & quies corporis ſine manifeſta jectigatione, ſed debilitas gravis ac continua in ſomnum propenſio , ac non conſulta antea taciturnitas , cardialgia , lingua modò lento ſucco obducta , modò fiſſuris aſperis & ſcabris dehiſcens, aut retorrido calore cum vicinis faucibus arebat. In hominibus melancholici temperamenti , quorum tamen non nimis multi hac infirmitate detenti fuerunt , ſtatim ab aſſumpto alimento vel medicamento flatus & hypochondriorum murmura. Cholerici loquacitate ſuâ aliorum aures obtundebant, & calore acriori tangentis manum, urebant. Omnes cujuscunque complexionis , graviter nauſea cibi & appetitus dejectio infeſtabat. Senſim deinde æſtus invaleſcebat , ut luculentus calor in partibus externis deprehenderetur. Exercebant ſe etiam dolores varii , modò pungentes , modò mordicantes. Circa quartum , ſeptimum , imò etiam undecimum diem , in pectore, dorſo , brachiis , lumbis & cruribus , maculæ rubentes , puncturis pulicum ſimiles , ſine levamine erumpebant , aliquando etiam majores lenticularum magnitudinem æquantes ; rubræ illæ meliores , deteriores verò citrinæ , lividæ , violaceæ , imprimis ſi hæmorrhagia gingivarum circa dentes inciſorios ſuperioris maxillæ enormior juncta fuerit ; nigræ , præprimis majores omnium peſſimæ. Urina non uno modo comparata erat ; nec alvi excretio ; hæc liberalior ſalutaris admodum poſt diem ſeptimum obſervata , & accedente ſudore ſolutionem morbi promittebat ; cum econtra ſiccitatem alvi hæc febris peſſimè tulerit. Vermes per alvum cum ſedibus aliquoties rejecti.. Pejus cum iis agebatur , quos vomitus partim humorum variorum , partim quorumvis aſſumptorum, aut etiam inanis cum nauſea & cardialgia affligebant, præſertim ſi ſingultus iis ſe comitem adjungeret. Sudores primis ſtatim morbi temporibus ſine levamine , ſed poſt quartum morbi diem , circa ſeptimum , undecimum &c. felicioris eventus indices erant : cadaveroſus erat funeſtus. Cum hæmorrhagiis quidam evaſerunt. Morbus nequaquam intra quatuordecim dies finiebatur , ſed ad 21. imò & ultra ad 40. usque extendebatur. Solvebatur rariſſimè per hæmorrhagiam, aliquando per abſceſſum , frequenter per ſudores , ſæpiſſimè autem tum per hos, tum per diarrhæam ; quandoque etiam per tumores in variis corporis

*A 2 parti-

partibus, cumprimis in ano, per exanthemata miliaria, pedum ſcabiem, icterum &c. Cura ſine V. S. (qua ſanguis eductus in ſuperiori parte, cruſtâ albâ ſpiſsâ, tenaciſſimâ obductus, in inferiori verò, modò floridus & fluidus, modò concretus & coagulatus fuit deprehenſus,) peracta felicius ſucceſſit. Quibus ſtatim ab initio mite evacuans datum, faciliùs morbum ſuperarunt, quale fuit potio Sydenhamiana in doſi aliquantùm minori, pulvis ex Antimon. & Nitro depur. Tart. Vitriolato ac grano j. vel ij. ſcam. ſulphur. additis apud ditiores granis paucis auri fulminantis, vel etiam quæ ſimul ad malignitatem habent reſpectum. Vomitoria in principio hominibus phlegmaticis aut melancholicis robuſtis & nauſeantibus, præſenti conatu vomendi, interdum cum ſucceſſu data. Cæterùm ferè tota cura per placidum ſudorem, ſeu potiùs madorem, bezoardicis, pulv. Bez. Sennerti, Rhumbaum/ Döring. Pannon. rub. &c. Mſt ſimpt. Eſſentia ſcordii ſaturatiori, myrrhâ, diaſcordio, abſoluta; fortiora, volatilia ſalia, bezoardica calida ac ſpirituoſa omiſſa, quia obfuerunt: camphora planè præterita, cum vis ejus alexiteria non niſi nudâ traditione & opinione hominum nitatur, & internè plus detrimenti quàm auxilii ſpondeat. Diarrhæam, niſi eſſet colliquativa, aut inflammationi inteſtinorum ſuperveniret, nequaquam ſupprimere ſtuduerunt; quinimo non rarò laxans ordinarunt, ac internè per totum morbi curſum nitroſa cum ſufficienti potus quantitate eâ intentione ægris propinarunt, ut ventriculus & inteſtinorum volumina ritè abſtergerentur, & materia bilioſa acris ac urens è corpore proſcriberetur; alvi tamen profluviis modum excedentibus nitro in exigua doſi exhibito, interpoſitisque terreis, pulveribus, aut diaſcordio Fracaſt. frenum injecerunt; reliquis etiam ſymptomatibus convenienter obviam iverunt.

In Januario Odontalgiâ ſeu Hemicraniâ laborabant iſta potiſſimùm mulieres, quibus negotium menſium magis impeditum; nec nulli erant, qui Ophthalmiâ vexarentur; Illis Tinctura odontalgica Mynſ & Wedelii &c. his decoctum cort. granator, &c. profuit. Occurrebant etiam, quos Icterus fœdabat, & Martialia liquida præcipuè cum ſalinis, aliisque juvabant.

Menſe Februario, præter Variolas & Morbillos, aliæ quoque Maculæ cum febre ſub noctem ingraveſcente, & tuſſi ferina, corpora

pora infantum occuparunt, latæ rubeæque, Morbillis non admodum diſſimiles in facie, minutiſſimæ verò & puniceæ in dorſo, lumbis & pectore; nonnullæ elevatiores ad naturam Variolarum accedebant, ac pruritu & fervore moleſtiſſimæ, tandem per abſceſſionem epidermidis in ſquamulas reſolvebantur. Graſſabantur etiam aliæ mitiores Variolæ, à forma acuminata die Spitsblatteren vocatæ, nec non quas Schaafs-Blatteren nominant, puſtulæ ſcil. latiores minusque acuminatæ. Graviores ob intenſiorem æſtum erant Rubeolæ, diaphoreticis fixis curatæ.

Fuêre etiam qui difficulter admodum reſpirabant, & de gravedine ſolùm quadam ventriculi conquerebantur, paratam in ſcorbuticis medelam invenientes, acetoſa, acetoſella, rad. ari, helenii &c. non in cochlearia, ſi maculæ fervidioris intemperiei indices deformabant.

Infantes Tuſſis convulſiva fatigabat ſatis frequenter, in qua Pulvis antepilepticus Ludovicianus utilis.

Alii, lactantes æquè ac ablactati, omni hyeme Atrophiâ corripiuntur, cum febricula circa veſperam ingruente, inquietudine & ſiti nocturnâ, fame, torpore, abdomineque tumente; à ductuum lacteorum & glandularum, viſcerumque glanduloſorum lenta ac viſcida obſtructione; in qua Tinctura ♂. aperitiva vitriolata, arcanum duplicatum &c. proſunt.

Erant etiam quidam Hæmoptoici, atque inter hos pauci, qui ſine noxa evaſerunt, in lentam tabem & phthiſin præcipuè prolapſi; V. S. malum hoc ceſſiſſe compertum eſt, nec non largiori Nitri exhibitioni.

Non paucos quoque malum hypochondriacum torquebat, ſolitis ſtipatum ſymptomatibus, hypochondriorum diſtentione, ventriculi concoctione languidâ, ructibus acidis, vomitu, rugitibus, ſputatione crebrâ, alvo ſegni, duritie, tumore in regione lienis, anxietatibus præcordialibus, cordis palpitationibus, vertigine, pavoribus in ſomno, aurium tinnitu, doloribusque variis. Cura eorum in craſſis humoribus attenuandis erat, per nodulos aperientes,

martialia, urinoſa volatil. myrrham, crocum, mixturam ſimpl. tincturam vitriol. ♂. tart. D.L.

Illuceſcente Martio turmatim ſcabioſi occurrerunt curandi ; id quod, præter externa, blandis diaphoreticis inprimis fuit præſtitum.

Circa idem tempus non paucos tantum non exanimabat moleſtiſſimus pruritus, præprimis ſenibus & cœlibibus graviſſimus, ac inter hos hominibus ſiccioris conſtitutionis. Conducebant iis medicamenta nitroſa, & diuretica ſaponaria, quæ ſalſos & acres atomos ad vias urinarias deducunt.

Primus Aprilis dies ſerenus illuxit, & calore ſuo Veris delitias ſperare juſſit. Non diuturna tamen hæc felicitas fuit, nam nebulæ & pluviæ à meridie primis diebus gratum ſolis adſpectum ad breve tempus ademerunt. Qui ſecuti dies, vernali tepore ad plenilunium omnia brumali aurâ quaſi rigentia blandè vegetabant. Deinde cœlum varium erat, interdum ſerenum, interdum nebulis obductum, nimbos ac pluviam effundebat. Majus, quo aliàs omnia rident & eſt formoſiſſimus annus, nebulis, pluviis & ventis, ſi paucos amœniores dies excipias ; rigidus erat. In Junio iterum amœnior ac ſerenior aër, cujus jucunditatem etiam vergente ad finem Majo deguſtare licuit, comparuit ; neque tamen ad finem proceſſit ſine imbribus, quorum iram proximi Uratislaviæ accolæ, perruptis aggeribus, gravem, cum damno ſanitatis & facultatum experti ſunt. Graſſabantur tum morbi plerique ab Hippocrate enumerati, ubi de vernalibus ei ſermo, furores, melancholiæ, epilepſiæ, fluxiones ſanguinis, anginæ, gravedines, raucedines, exanthemata varia, & articulorum dolores, febres inſuper intermittentes : in ætate puerili & adoleſcentia ſanguinis excretiones è naribus, hæmoptyſes juvenibus magis familiariter evenêre, quemadmodum vomitus cruenti viris & feminis, vitæque ſedentariæ deditis, hæmorrhoidales autem depletiones paulò annoſioribus acciderunt ; mictus quoque cruenti exempla notata. Circa loca illa corporis, quibus ſanguis erumpit, ingenioſiſſimum D. Stahlium, Hallenſium Practicum, & Profeſſorem ſecuti, ſpaſmodicas preſſiones, ſanguinis congeſtionem, vaſorum & pororum tenſionem atque turgeſcentiam, cum ſenſu ardoris, lacinationis & pulſationis obſervarunt, quin etiam ferè ad ejus mentem, curam felici cum ſucceſſu inſtituerunt : violentioribus verò ſanguinis depauperationibus, efficaciſſimis remediis occurrerunt.

In-

Inſolita uteri hæmorrhagia ſeptuagenariis proximas, quæ nullo remediorum genere cohiberi potuit, in mortem præcipitavit.

Typus febrium intermittentium non unius generis erat: nonnullis paroxyſmi omni die, aliis tertio quovis moleſti erant: erant, quibus quovis die duo paroxyſmi erant ſuperandi. Nec infrequentes tertianæ duplices, in quibus paroxyſmo primo non reſpondet ſecundus, ſed tertius, ſecundo quartus, tertio quintus, quarto ſextus &c. ita tamen, ut non tantùm tertio die, ſed etiam intercalari febricitarent. Semitertiana paulò quidem rarior, at non prorſus defuêre, qui omni die quidem febre corriperentur, ſed tertio quovis die duorum paroxyſmorum impetum ſuſtinerent. Vigebant quoque febres erraticæ; quæ incertis recurrebant diebus & horis. Ambigebatur, an in cenſum febrium intermittentium referri debeant etiam illæ, quæ contra communem intermittentium indolem, tragœdiam à calore ſatis intenſo auſpicabantur; nam utut ἀπυρεξία, quæ initio adeſſe videtur, genium intermittentis redoleat, languor tamen magnus, pulſus aliqua agitatio, & cœtera ſymptomata continuitatis opinionem confirmabant. Eadem ferè mens erat de illis, qüibus malignitas conjuncta eſt, & tamen remiſſione quadam non carent; ſc. doloſo intermiſſionis cineri primorũ dierum ſuppoſitum fuiſſe ignem continuarum, elucet ex eo, quod ſequentibus exacerbationem quidem caloris & ſymptomatum, non item veram remiſſionem obſervare liceat. V. S. omiſsâ, Vomitoriorum tempore intermiſſionis frequentior uſus fuerat, nec purgantia omiſſa. Quoniam verò hæ febres focum habent in primis viis, incidentibus cura fuit peracta, præſertim tartaro vitriolato, arcano dupl. ſale lixiv. abſinth. centaur. min. card. ben &c. quæ cum acria ſint, incidunt, diſſolvunt pituitam, & reluctantur acido, addita iis, præprimis poſt aliquot febrilium paroxyſmorum decurſum, ſubinde præcipitantia; in exanthematica, antiſcorbutica; in contumacioribus cortex Peruvianus, in pulvere vel electuario, cum eſſentia ſegnior ſit; in vino generoſo albo maceratus rariſſimè ſpem expectationemq; implevit: in febribus cum inflammatione quadam conjunctis nunquam non noxius deprehenſus, in febribus etiam aliis calidioribus obſcurè remittentibus funeſtus fuit; quibus non alia, quàm quæ malignis debetur, ratione medendum: & eximiæ prudentiæ medicæ ſtatuitur, etiam verè intermittentes, epidemicè graſſanti aliquâ malignâ febri, alexipharma-

cis & bezoardicis oppugnare, ne ægri in prædominantem epidemicam prolabantur.

Vehementius eodem anni tempore dentientes laborabant, ob turgeſcentes nutricum, & ipſorum infantium humores.

Sæviebant quoque pathemata ſpaſmodica, ac Epilepſia paſſim puſillorum corpora hoc menſe torquebat, multosque jugulabat: In ſymptomatica, fomitem in pituita viſcida & acida habente, reſolventia, incidentia, & modeſtè evacuantia omne ferunt punctum; in idiopathica quò te vertas, vix apparet, ſpecificis voto non reſpondentibus.

Multis negotium faceſſere viſa eſt Cardialgia: alii morſus, punctiones & lancinationes, alii roſiones ſeſe percipere ajebant: nonnulli de tenſivo & compreſſivo tantùm dolore, ad utrumque latus pertingente, & cinguli alicujus inſtar conſtringente conquerebantur: plurimi verò gemitibus & altè ductis ſuſpiriis, anxietatis interpretibus, adſtantium aures obtundebant. Inanes vomitus utplurimum cardiagmi erant comites, quos imperiti emetica indicare credebant; ſæpe etiam in feminis, paſſionibus hyſtericis obnoxiis, deliquia ſuperveniebant; ſingultus etiam jungebatur.

Nonnulli Bubonibus infeſtabantur; alii tumoribus aliis, præprimis Parotidibus, quæ iis, quorum vires violentia morbi fractæ erant, mortem denunciabant; profuerunt autem emollientia, maturantia, diſcutientia, his verò non ſatisfacientibus, ſuppurantia.

Frequens erat illis diebus Coryza, conjuncta cum καρηβαρία, dolore capitis, ſternutatione; nec non depravata auditio, modò enim erant, qui ſonum talem tintinnabulum pulſatum edit, ſibi percipere viderentur, modò qui de ſibilo quererentur; nec nulli, qualem, qui pulſationem intra aurem ſentirent; pulſus autem ille exactè cum pulſu arteriæ convenit, nec aliunde, niſi ab arteria dilatata pendere veriſimile eſt; ſenes nonnulli ſonum fluctuum alliſioni ſimilem, vel ſtrepitus varios in auribus ſuis excitari ajebant: ubi ſanè aër aliis fœtus corpuſculis in ejusmodi ſonitu non tantùm organum immediatum auditus, ſed & partes cerebri, in quibus filamenta nervi auditorii terminantur, concutit, ac eoipſo varios ſonos excitat. Varia contumaci huic malo, & aliquando in omnimodam ſurditatem abeunti oppoſita, non ſemper optatum eventum conſecuta fuerunt.

Raucedo etſi hyberno tempore maximopere ſoleat eſſe frequens, ac facilè curetur, quia fortaſſis tantùm ab exaſperatione ſuperficiei glot-

glottidis à frigore aut acribus ſalſisque humoribus inducta, dependet, occurrerunt tamen aliquot etiam in Majo exempla raucedinis omnem artem eludentis.

Menſe Junio aliquot Anginæ exempla oblata fuêre, i.e. laryngis ſeu pharyngis inflammationis, in juvenibus potiſſimum ſanguineæ conſtitutionis, poſt motus corporis impetuoſiores, aut nimias ſpirituoſorum potuum ingurgitationes; horrorem ingens æſtus cum ſiti Tantalea excipiebat, pulſus erat frequens, durus, inæqualis, urina ſaturatiſſimè rubra, magna aderat reſpirationis difficultas, apertoque ore anxium ægri ſpiritum ducebant, & creſcente malo ſtrangulationis periculum inſtabat; deglutitio tantopere impedita, ut potus faucium anguſtias vix ſuperaret, quin ſæpe in nares refunderetur; in faucium iſthmo interdum apparebat tumor, interdum autem in externo collo, ubi morbus mitior eſt, vel oculis cernebatur, vel manibus palpabatur, in iis verò, quorum vita in majori periculo, nullus planè tumor deprehendebatur. Non tantùm iſthmus ita exurebatur, ſed ſpectabatur ſimul in ore rubor flammeus, urgebat dolor acutus pulſatorius & punctorius, lingua tumida, obſcurè rubra canum inſtar exerebatur, fauces arebant; ſi ægrotantium os aperias, omnia tenſa videbantur; venæ infarctæ, oculi prominentes & ſanguine ſuffuſi; præterea aderat jacendi difficultas, ac frequens ſedendi cupiditas. Ingens præ foribus periculum, cùm articuli gelido torpore rigebant, vultus liveſcebat, vox intercipiebatur, & ſtridor quaſi in gutture & pectore audiebatur; inexorabilis mors inſtat, deficiente pulſu & voce quaſi in caninam mutatâ, apparente etiam ſubinde ſpumâ oris. Omnia verò ſymptomata ſunt mitiora in notha Angina. In vera, poſt venæſectionem, leniorem purgationem, reſolventia ſeu diſcutientia, & in ſanguine viſcidiori etiam attenuantia profuêre, non neglectis leniſſimis adſtringentibus; ſi verò conatus diſcutiendi eſſent irriti, & dolor pulſatorius quarto vel quinto die ſuppurationis admoneret, eadem fuit debitè promota. Notha purgantibus mercurialibus, & blandioribus diaphoreticis, poſt V. Snem. in plethoricis, feliciter intra paucos dies fuit ſublata.

Occurrerunt etiam eo tempore quidam alii inflammatorii affectus, quorum ſedes an in hepate, an in pleura, an in membrana pulmonum quærenda, dubium, ſignis vulgò traditis fallacibus; cum econtra curandi eos methodus una eademque obſervari tutò poſſit; quæ in ſtaſi ſanguinis diſcutienda conſiſtit, per V. S. in plethoricis, &

diaphoretica fixa, non excluſis in phlegmatico-ſanguineis volatilibus in doſi valdè mediocri; externè verò per vini ſpiritum camphoratum.

Julius naturam ſuam planè exuerat, ac majori ex parte imbribus, procelloſis aëris agitationibus ac frigore ſqualidus erat; benignior Auguſtus, non tamen absque pluviis curſum abſolvit. Æſtiva amœnitas verò denuò in Septembri affulſit.

Menſe Julio vagabantur iidem propemodum morbi, qui præcedentibus menſibus ſtragem ediderant, ſed præ reliquis ferociebant Catarrhi, qui difficillimè medicamentis compeſcebantur, ac præprimis admodum rebelles erant illi, qui ſedem in artubus, & potiſſimum in ſuperiori brachii parte fixerant, ac ex dolore gravativo, motu partis impedito, imò etiam tumore aliquo, ſine inflammationis ſignis, ex decubitu ſeroſæ materiæ oriundo cognoſcebantur; Unde lympham ſtagnantem vel motui ſuo reſtituere, vel ex corpore, ac præcipuè partibus laborantibus evacuare decuit.

Catarrhalis quoq; proſapiæ alii morbi notati, Otalgia ſcilicet & Tumores palati; nec non Diarrhœæ frequentiores comparuerunt, quas rhabarbarum toſtum, c. nuce moſch. & bolus Tockavienſis ac caryophyllata compeſcuerunt.

Obvenêre etiam quædam melancholicæ feminæ 30. ætatis annum ſupergreſſæ, mœſtæ, alta ſuſpiria ducentes, taciturnæ, à comuni hominum conſortio ſe ſubtrahentes, & ad neſcio quem ſtrepitum expaveſcentes, ac mirabilibus ſuſpicionũ procellis jactatæ, leviq; causâ in epilepſiam hyſtericam devolutæ. Cùm verò dyſcraſia humorum, ac impeditior eorundem motus in vena portæ, ac excretionis menſtruæ mora adeſſet, poſt venæſectionem, vomitoria, pedilavia, ſanguinis attenuatio procurata fuit per volatilia, ſudorifera, martialia &c.

Menſe Auguſto nonnulli laborabant febri, quam Veteres dixerunt bilioſam, (quæ ſubinde in lipyriam abit,) cum gravitate & anguſtia in ſcrobiculo cordis, conjuncta, non raró cum nauſea incipiens; aderat horripilatio non nimia, ſed frequenter recurrens, capitis turbatio, & ſanguineo-cholericis etiam dolor. Exacerbabatur quotidie horis matutinis, ſubſequis vel vomitu vel ſedibus; quæ ſi deeſſent, æſtus gravior, fauces aridæ, & ſub finem deliriâ comatoſa, ſemper ferè funeſtum minabantur exitum; hypochondria tendebantur & acerbiſſimis puncturis infeſtabantur. Juſcula tenuiſſima, nitroſa, theriaca, optimo cum ſucceſſu adhibita; locum etiam habebant acida temperatiora, decoctum hordei &c.

Non-

Nonnulli etiam patiebantur febrem, quam ſynocham Scholæ Medicorum antiquæ, alii cauſum nominant; ſcilicet plethorici hæmorrhagiis vel venæſectioni aſſueti, ante ſolis ortum horrore quodam corripiebantur, ſubſequente æſtu valdè gravi, reſpiratione anhelosâ & ſuſpiriosâ, lipothymiâ ac ἱφυδρώσει; dolores capitis lancinatorii, ac tinnitus aurium, ut & vertigines indivulſi comites erant; tenſiones dorſi & artuum non minori moleſtiâ afficiebant, ſitis premebat maxima, ejus defectus non ſemper malus; in junioribus circa diem ſeptimam hæmorrhagia narium largior morbum ſolvebat, in paulò annoſioribus die 14. copioſis ceſſabat ſudoribus; calamitoſa autem horum ſors, ſi ſoporoſi ſupervenirent affectus. Eximius uſus V. S. in principio hujus febris, modò illa non ortum trahat à nimiis laboribus, aut quod neonuptis aliquando accidit, abuſu veneris; Cæterùm bezoardica & diaphoretica, analeptica & diaphoretica in uſum venerunt.

Spectatæ inſuper fuêre aliæ febrium ſpecies, aſſodes, elodes ſyncopales.

Menſe Septembri Ophthalmia frequentiùs occurrit; cui interdum venæſectio, purgantia ferè omnibus aliquod auxilium attulerunt, diaphoretica apprimè juvarunt.

Diarrhoeæ ſatis erant frequentes, neque tamen niſi ad medium menſis durabant, ac locum deinceps cedebant redeuntibus febribus continuis, cum doloribus capitis, nuchæ, faucium, orificii ventriculi, laſſitudine ulceroſa &c. quæ bezoardicis fixis & temperatis optimè curabantur.

Plurimæ feminæ de menſium perturbatione & ſuppreſſione conquerebantur, quæ cum ab ingurgitatione ciborum inſalubrium proveniat, emetica, in quibus malum nondum egerat radices, cum ſalutari effectu data ſunt; reliquis verò lenioribus purgantibus, ac incidentibus, & aperientibus ſubveniendum erat.

Nec nulli erant, quos tum vexabat Dyſenteria; qua de prolixum diſcurſum Excellentiſſ. Dn. D. Helwichii in ipſo tractatu legere licet.

Initia menſis Octobris æſtivâ amœnitate abblandiebantur, & à novilunio ad primum Cynthiæ quadrantem demulcebat ſudum, quod reliquis hujus menſis diebus, ventis, nebulis, ac pluviis ſæpe obſcurabatur, donec Luna denuo naſceretur menſe Novembri, ubi iterum benignior aëris temperies, ſed ad breve tempus, nam primus

Lunæ aſpectus ad plenilunium usque, rigido frigore horreſcebat, quod quidem iterum minuebatur, ac inſigniter remittebat, ſed ut tantò major vaporum copia ex terra humida aſcenderet, ac craſſiores inde naſcerentur nebulæ, ſæpe propter admixtiones ſulphureas, tetrum ſpirantes odorem, ac nubes huc illuc agitatæ, donec in pluviam fatiſcerent. Sub exordium Decembris tempeſtas varia, ac inconſtans erat; circa medium menſis, & Anno in finem vergente intenſius frigus dominabatur.

In Octobri, præter febres tertianas, etiam quartanæ occurrebant: horis pomeridianis homines melancholici temperamenti, ac ſegnioris naturæ, qui jam ætatis provectioris erant, adoriebantur, aut etiam febres malè curatas aut diarrhæas ab Empiricis ſuppreſſas ſequebantur in cujusvis temperamenti & ætatis hominibus, ne infantibus quidem & pueris exceptis. Præter vomitoria in robuſtioribus, aliis verò leniſſima evacuantia, aperientia inprimis data; quorum uſu cum impetus febris quodammodo fractus eſſet, cortex Peruvianus (ad quem ab initio nonnulli malo conſilio confugiunt,) plerumque ſubjugavit.

Ferax quoque erat Autumnus febrium lentarum & hecticarum, quæ partim quartanis malè curatis, partim hæmorrhagiis, per adſtringentia interna & frigida externa cohibitis, aliisve morbis ſuccedebant; quæ, cauſam earum per reſolventia, mundificantia & balſamica tollendo, & excedentem corporis calorem debitè temperando, exturbatis acribus recrementis per abſorbentia lenia diaphoretica, & diuretica, inprimis nitroſa, nec non corpora vix oſſibus hærentia commodè reſtaurando, curatæ fuerunt.

Eodem menſe Variolæ infantibus erant infeſtæ, quas aphthæ ac tuſſis pertinaciſſima comitabatur. Adultos febres continuæ cum levi rigore, æſtu mitiori, dolore capitis & pleuræ, lumborum & artuum infeſtabant, ſub finem verò in remittentes mutabantur, ac diarrhœis quaſi criticis, non tamen ſine omnibus torminibus, finiebantur.

Feminis ſolito frequentiùs hæmorhagiæ uteri erant moleſtæ. Longè autem communiſſima erant apoſtemata ac ulcera, quæ non tantùm calloſa, varicoſa & ſinuoſa, ac cum carie oſſium conjuncta, aut quæ circa articulos erant, aut partes glanduloſas, membranoſas obſidebant, Chirurgis crucem figebant; ſed alia benigniora in iis etiam corporibus, quæ cacochymicis humoribus non adeo turgebant,

bant, aut ex cachexia languebant, difficulter curabantur. Nam & ſymptomata, ſingulis autumnis, plura eâque graviora, curam alio tempore facilem, plerumque reddunt difficiliorem.

In Decembri Tumores circa latus ſiniſtrum (quos antiſcorbutica, reſolventia, & diſtentionem ac flacciditatem fibrarum reſpicientia, juvant,) in hypochondriacis, ac minimè rarò in mulieribus hyſtericis ſpectati; molles ii & fungoſi, in non paucis ferè univerſam ſiniſtri abdominis partem obſidebant; ferè ſub coſtis nothis incipiunt, & quando ſupini jacent ægri, lineam albam aut transſcendunt, aut proximè attingunt, & vacuum ſpatium inter coſtas & ſpinam ilii implent; tactu interprete non obſcurè conſtabat, quod tumefactus lien ſupra meſenterium, inteſtina, ventriculi partem, ac in mulieribus ſupra uterum emineat.

Phlegmatici & phlegmatico-melancholici, inter 20. & 30. ætatis annum, catarrho correpti, quotiescunque prioribus quinque diebus ex bronchiis rejectio non ritè procedebat, in febrem incidebant catarrhalem, ſeu continuam periodicam quotidianam veterum; ſcilicet poſt quartam pomeridianam, horrore & frigore levi tentantur ferè per horam unam, ſuccedit calor acris, & fermè per noctem durat; lingua eſt albo & lento humore obducta; non urget magnopere ſitis, pulſus eſt frequens, non adeo magnus, urinæ colorem aurantiorum æmulantur, ac poſt brevem moram parietibus vitri inducunt cutem ex albo rubentem; laſſitudo artuum gravis eſt; torquet & anorexia ac agrypnia, cum cephalalgia gravativa, aurium ſuſurro, ut & tuſſi, quæ tamen nec patientes nec Medicum terrere debent; aliquid tamen monſtri alunt pleuritides & deliria, periculum autem maximum denunciant anginæ & aphtæ, ſi quando cum ea complicantur. In qua medicamenta facultate reſolvendi mucum, & ſalia diuretica commodo tempore exhibita votis ægrotorum ſatisfecerunt.

Nephriticæ paſſiones etiam, ferè in ſanguineis, & hæmorrhagiis antea aſſuetis, obſervatæ, ſive renum inflammationes, quas non ſolum dolor & ardor vehemens comitatur, ſed & dyſuria, fibroſæ excretiones, arenoſæ cum ſanguine aliquo, ſubſequâ ordinariò lithogeneſi. In quo affectu inprimis decoctum Foreſti, & pulvis famigeratiſſimi noſtri quondam Præſidis Volckameri laudantur.

Nec minus podagrici dolores illo tempore ſatis erant communes; quibus in paroxyſmo, horis matutinis, lenia diapnoica, cum ner-

vinis, ſine ſudore coacto; pomeridiano aperientia, ac ſub noctem pulveres nitroſi, cinnabarini &c. exhibita; externè camphorata omnibus præferri merita fuerant.

CONSTITUTIO EPIDEMICA URATISLAVIENSIS,

Anno MDCC.

IN Januario frigus usque ad Lunam πανσέληνον ſatis erat remiſſum, quod nec nerveas fibras ſpaſmodice corrugare, nec glandularum ſubcutanearum meatus conſtringere, aut poros cutis coarctare aptum; reliquis verò ejusdem menſis diebus usque ad Interlunium nebulæ corporibus infeſtæ, aërque humidus, & ſeri copiam accumulare, hujusque inter glandulas laxiores ſtagnationi anſam præbere, tonumque relaxare, ac enervare potis erat.

Februarium jam gratum Solis jubar illuſtrabat, jam pluviis & nivibus expoſita torporem corpora ægrè declinare poterant; frigus verò per aliquod dierum intervalla quodammodo adurebat, cum Luna totâ nocte luceret. Usque ad medium ferè Martii perpetuæ frigidi & tepidi aëris viciſſitudines notabantur, quas ad finem menſis usque turbida ventis ac pluviis moleſta tempeſtas excipiebat.

Præter morbos ſuperiori Anno enumeratos Variolæ graſſabantur, & quidem multò frequentiùs diſtinctæ, quàm confluentes. Primis ab invaſione diebus, ſeu tempore ebullitonis, nunquam non febris acuta aderat; cujus exacerbationes ſatis incertæ, niſi quòd tertio die recurrentes aliquibus tertianæ febris ſuſpicionem moverent: præcedebant ferè laſſitudo & gravitas corporis, pandiculationes & oſcitationes, dorſi lumborumque dolores, pulſus ad ſpinam dorſi, & ſenſus pruritus ac punctionis in cute, ſed horror & rigor, præſertim recurrens, rariùs vulgò; frequenter vomitus à primo morbi inſultu fatigabant, iique interdum immanes, aut ſi hi abeſſent, præcordiales anxietates graviſſimæ cum inani vomendi conatu conjunctæ ægris negotium faceſcebant; alvi fluxus rariores obſervati; in pluribus alvus ſine damno ad aliquot dies adſtricta; in pauciſſimis etiam urina ſuppreſſa; vix viſi qui ſæpe ſe ad reddendam urinam urgeri conquererentur, Urina varia erat, quorundam flammea, & intensè rubra, nonnullorum turbida, & opaca, qualis jumentorum eſſe ſolet,

let, quæ poſt eruptionem variolarum interdum clarior reddebatur; interdum verò per aliquot dies à protruſione adhuc turbida excernebatur; aliorum autem pallida, in uno alterove cruenta; nares frequenter ſanguinem ſtillabant. Propenſio in ſudorem ingens; nonnulli, præprimis qui erant temperamenti phlegmatici, dormituriebant, alii de turbulentis conquerebantur inſomniis, ac ſæpe expaveſcebant, ac altos ſubinde in illis tollebant clamores; capitis dolores jam gravativi, jam punctorii, cum temporum pulſationibus moleſti; facies tumebat, atque maxillæ rubebant; oculi prurientes, rubentes ac ſplendentes, quinimo aquâ ſuffuſi, palpebræ ac nares dolore pruriginoſo vexabantur; anhelitus difficultas; vox rauca; tuſſis ſicca, cordis palpitationes & tandem etiam deliquia non rarò obſervabantur; in aliquibus habitu corporis denſiori præditis etiam ſaliva in majori quantitate rejiciebatur; pars magna ægrorum corpus variè jactitabat; in genere muſculoſo ſubinde motitationes; minimè etiam rarò teneriores invaſerunt motus convulſivi, iique vel particulares in labiis, oculis, vel magis univerſales; in multis deliria. Ordinariô die quarto prorumpebant, in quibusdam tardiùs vel citiùs, ſubrubræ puſtulæ tenuiſſimarum acicularum puncta æquantes, ſenſim dein ſubeunte humore agebantur in altum, & evadebant faſtigiatæ ac diſtinctæ, quæ multò erant tutiores, ſi in baſi eſſent rubræ, ſupra autem albæ, eminentes & molles, quàm illæ quæ in latum exporrigebantur; mali ominis erant, quanquam non adeò frequentes, lividæ, violaceæ; certi verò lethi prænunciæ, quæ maculâ nigrâ in medio deformabantur. In quibusdam cacochymicis corporibus notatæ fuerunt in interſtitiis variolarum petechiæ, aliæque maculæ, nonnunquam etiam veſiculæ aqueæ, cum funeſti utplurimum eventus præſagio: Nonnulli etiam poſt eruptionem nihilominus febri, difficultate ſpirandi, anxietate, cruciatibus inſignibus circa lumbos vexabantur; atque hi non erant extra periculum conſtituti; evaſêre nihilominus plerique, modò abeſſent inexpugnabiles vigiliæ, phrenitis, crebra deliquia, palpitationes cordis, motus convulſivi; urina nigra, vel hæmorrhagiæ enormes, alvi profluvium. In aliquibus admiſſo frigore, alioque incommodo regimine, retrocedebant, non ſine ſummo diſcrimine vitæ. Circa octavum diem in facie intervalla puſtularum priùs alba rubere incipiebant, in tumorem attolli, & dolore tenſivo affici; extendebantur palpebræ, & ut veſica inflata, haut rarò oculos claudebant; proximè

ximè dein intumeſcebant manus, digitique diſtendebantur. Calamitoſum, ſi puſtulæ ſubitò iterum conciderent. Tandem pus fundebant ſatis coctum, quod ſenſim exſiccabatur, variolæque circa diem 14. dedicebant. Variolis exſiccatis, majores tumores & abſceſſus ſubinde in artubus obſervati, pus accerrimum plorantes, & niſi in tempore occurreretur, venas exedentes, carnes conſumentes ac ipſa oſſa vitiantes, membrisque omne robur adimentes. Omiſſis calidioribus remediis, ſi motus & agitatio ſanguinis jam ſatis magna in corporibus calidioribus deprehenderetur, ut & V. S. ac purgatione, victus refrigerans, & moderatiſſimè calidus aër fuit commendatus; in efferveſcentia juſtò minori lenis & blanda diaphoreſis cardiacis moderatis, matre perlar. coral. ♃. diaphor. C. C. lap. bezoar. utroque, emulſionibus; ægris phlegmaticis etiam calidiora, Tinct. bez. Eſſ. myrrh. ſcordii &c. exhibita: appetente exulcerationis tempore, & puſtulis non debitè ſe attollentibus, pulveres bezoardici tantillo myrrhæ, & croci grano uno alterove remixti, ſuppetias tulêre exoptatas: planè maturæ & pure acriori turgentes quibusdam non malè apertæ: dum exareſcerent, pulveribus ſupra dictis lapides cancr. additi: In Macularum veſtigiis certò tutoque ſapo Neapolitanus balſamicus profuit.

Variæ morborum ſpaſmodicorum ſpecies eodem tempore, ac convulſionum non unum genus viſum. In ſpaſmo cynico topica non tantùm in principio nervorum, ſed & bono cum ſucceſſu muſculis in latere oppoſito applicata. Satis communis erat in feminis hyſtericis ac ſpleneticis illud deliquium, quo omnium ſenſuum ac motus exercitio privabantur & concidebant, quod vulgò audit epilepſia uterina, & curabatur methodo à Practicis præſcripta. E contrario interdum corpus variis motibus concuſſum, ſenſusque maximam partem fuiſſe integros notatum fuit, ita ut omnium, quæ circumſtantes egerant, recordarentur, finito paroxyſmo.

Erat etiam hiſce diebus Odontalgia non paucis moleſta, quemadmodum etiam aliis anni temporibus eſſe ſolet, quando aër frigidus, tumidus, & pluvioſus exiſtit; quanquam & plurimis aliis à cauſis eadem aliàs oriabatur. Unde etiam varia opponenda ſunt remedia.

In Aprili terra blando tepebat calore, quæ aliquando etiam calidis fovebatur pluviis, de cætero ferè ſemper grato Solis jubare illuſtrabatur.

In

In Majo major aëris inconſtantia erat, viſus poſt nubila Phœbus, ac poſt Phœbum fulgur, & nonnunquam tonitrua audita.

Ineunte Junio calor Solis temperatus refocillabat, qui etiam in procedente menſe non tamen abſque intermixtis pluviis recreabat; circa finem verò turbida fuit tempeſtas, ac frequentes imbres.

Sub initium hujus trimeſtris febres petechiales quadantenus remittebant, ac in quotidianas, tertianas, aliquando etiam utut paulò rariùs, quartanas degenerabant.

Paſſim verò tum temporis Eryſipelate infeſtabantur, præprimis ſanguinei, & ſanguineo- cholerici, rarius ſanguineo- Phlegmatici, & tantò magis, ſi conſuetæ ſanguinis evacuationes ad tempus ſuppreſſæ, aut patientes terroribus, aliisve animi pathematibus concuſſi fuiſſent: Præcedit ferè horripilatio, ſequitur verò calor præternaturalis totius, æquabilis & ferè vaporoſus, cum aliqua tamen acredine & morſicatione conjunctus, ac cætera adſunt, quæ aliàs in inflammationibus obſervantur, rubor, dolor, febris, aliqua partis intumeſcentia. Cura ſine V. S. & purgatione abſolvi poteſt, Solis diaphoreticis, & externè diſcutientibus.

Purpura alba ſolitò frequentiùs hiſce diebus infantes, pueros ac feminas, & inprimis puerperas cholerico-ſanguineas &c. corripiebat. Ultimas quidem omni tempore poſt lochia ſuppreſſa invadere ſuevit, at verò ſi hæc cauſa abſit, nec iracundia gravior, ac illa quidem ferè ſuppreſſa præceſſerit, aliis anni partibus non æquè multis infeſta eſt. Typus morbi ſequens eſt: Initio quidem mediocri corripiuntur horripilatione, quam excipit æſtus non adeo vehemens; magis moleſta eſt anguſtia præcordiorum, quàm dolor capitis, qui non acutus, ſed ferè turbulentus exiſtit; adeſt etiam faucium dolor & ardor; Somnus propemodum omnis ceſſat, & paucæ ſunt quæ ſub initium morbi, per unam alteramve noctem ſomno non interrupto fruantur, alvus plerumque officio non ſatisfacit; pulſus celer eſt & quaſi oppreſſus; urina cruda ineunte morbo, ſub exitum ſatis copioſum deponit ſedimentum; appropinquante die quarto, quanquam interdum etiam citiùs illud fiat, in artubus, collo, pectore, elevantur & extuberant pori cutis cum rubore, inſtar cutis anſerinæ, ac ſenſim oriuntur numeroſiſſimæ puſtulæ magnitudinis exiguæ, pellucentes, aquea quadam humiditate gravidæ, quæ in ſiccioribus ſatis maturè ferè intra 24. horas exſiccantur; in humidioribus & junioribus aliquantò diutiùs, eroſâ cute, aliquid humoris exſtillant,

non ſine aliquo corporis pruritu & ardore, qui ab initio vix obſervabatur. Conveniunt nitroſa & ſalina aliquoties per diem exhibita, præmiſſis manè diaphoreticis & bezoardicis fixioribus, aut etiam decoctis ex fumaria, ſambuco cum ſero lactis caprini paratis.

Satis etiam communis erat Fluor albus uterinus in feminis quibuslibet ultra pubertatem annis, frequentiùs tamen paulò provectioribus ætate; cujus mali non ita facilis eſt cura, quippe in qua & viſcerum chyli ſecretioni, & ſeri depurationi inſervientium, & lymphæ ratio habenda; ut nempe abundantia ſeri & excrementitii ac viſcoſi ex corpore eliminetur, materiæ fluxum hunc conſtituentis proventus impediatur, & uterus corroboretur; inprimis per nodulos ex ſtomachicis, uterinis ac purgantibus, & diuretica, ſuccinata, terebinthinata &c. per diaphoretica, ♄. ♂., lignorum decocta. Salivatio generoſum illud remedium eſt, quo etiam inveterati fluxus debellari poſſunt &c.

Qui iſto tempore in ætate puerili fuerant immunes ab exanthematibus, ſub finem Veris, Achoribus & Tineâ infeſtabantur; ubi optimè conducunt, quæ aliàs in ſcabie proſunt: non ſine fundamento Nicotiana laudatur, at camphoratorum uſus noxius, & tantum excitant dolorem, ac ſi carbones vivi capitibus impoſiti eſſent.

In Julio terra per totum menſis curſum benigno Solis calore animabatur, ac ſimul calidis fovebatur pluviis, ſubinde tamen etiam tonitrua audiebantur. Per Auguſtum eædem gratæ inter Phœbum & nubila vices durabant. Nec alia aëris in Septembri conſtitutio, niſi quod frigidior aura poſt benignum Solis calorem allaberetur corpori ac aliquam ei afferret moleſtiam.

Hoc tempore graſſabantur febres continuæ intermittentes, cum dolore hypochondrii dextri, Pleuritides ſpuriæ, in infantilibus corporibus excretio miliaris notabatur. Multos choleræ, Diarrhœæ ac Dyſenteriæ fatigabunt. Multi Catharrhis obnoxii degebant, ac pertinaciſſimis Tuſſibus concutiebantur.

Vidimus etiam in æſtate motus quosdam febriles, qui nullum typum obſervabant, neque ſtatis exacerbabantur periodis. Mirabilis in iſtis viciſſitudo eſt, eaque ſatis crebra: qui hac hora ex anguſtia cordis gemit & trepidat; de fatigatione ſumma conqueritur, poſt unius alteriùsve horæ ſpatium, erecti animi eſt, & frontis exporrectæ. Propemodum autem febriles ejusmodi excandeſcentias experiuntur homines ſcorbuticis maculis, modò rubicundis, modò livi-

dis

d's deformes. Hæ quando numeroſiores in corpore comparent, ferè abeſt ejusmodi ebullitio, ſed quando pauciores adſunt præprimis in loco minùs conſueto, tum ejusmodi alterationes ſentiuntur, præſens quoque eſt manifeſta coloris macularum mutatio. Non carent hæ inordinatæ febres ſuis ſymptomatibus; nam & anxietates graviſſimæ præcordia premunt, languor totius corporis & oſſifraga omnium membrorum laſſitudo invadit, ac interdum alii graves impetus ac tumultus corpus affligunt; partes autem maculis obſideri ſolitas dolor tenſivus, gravativus, imò & rigor occupat, adeſt vertigo, non raró æſtuantem calorem ſequuntur horripilationes; pulſus ferè magnus eſt, interdum aliquo modo inæqualis & parvus; urina ferè craſſa eſt, & ſtatim, poſtquam reddita eſt, conturbatur, ac deponit corpora rotunda; inſtar arenularum, & ſuperior ſubſtantia nihilominus craſſa manet, & quaſi pinguedo quædam vitri parietibus adhæret; vix poſt ſumpta cathartica, ut aliàs fieri ſolet, clareſcit, ſed turbida manet. Prodeſt excretionem macularum promovere, aut materiam earum ſubigere & corrigere, cum antifebrilia ſolâ non ſufficiant.

Viciſſim eodem tempore excruciabantur aliqui dolore artuum, ſtatis horis, ſingulis diebus per aliquod ſeptimanas redeuntibus, ſine ullo febris ſigno. In cortice Peruviano inventum eſt remedium.

Viri quidam & mulieres fervido cœlo de tormentis pruritus, interdum ad lipothymiam usque, interdum certis tantùm in partibus, præſertim ano & pudendis, fuerunt conqueſti. Quædam gravidæ cum aliquibus exanthematibus tortorem hunc per multas ſeptimanas ſuſtinuerunt. Qui non tam ab humoribus acribus, quàm à vermium morſu excitatus fuiſſe videtur, præſertim quòd remedia anthelmintica præ cœteris conduxerint, ut topica amara in vino decocta &c.

Cœlo ſereno & calenti frequentiſſimæ erant ſternutationes, & jungebantur hæ etiam morbis tum graſſantibus. Præter hydragoga, ſuus ſudorificis hîc conſtat honos; eximiè verò præ cæteris juvant frictiones & ligaturæ extremorum, ut & V. S. nec non Spiritus retentio.

Octobris initia benigno calore grata, reliqui autem menſis hujus dies turbidiores, & propter pluvias ac frigus inamœniores erant. In Novembri temperatus erat aër, usque ad plenilunium, poſtea autem nebuloſus ac pluvioſus; menſe ad finem vergente, incon-

ſtans ingruebat frigus, ut plurimum tamen ſatis remiſſum. December inter nebulas, ventos & pluvias tranſactus. Multi ſub hac aëris conſtitutione tuſſi infeſtabantur. Regnabant etiam febres cum mordaci calore, doloribus hypochondriorum, dorſi, ſiti immodicâ, exanthematibus ſeroſis, purpurâ, pleuritide, ictero, & diarrhœâ, ſingultuque conjunctæ; & bezoardicis fixis & volatilibus, intermixtis anodynis, oppugnatæ fuerunt. Jungebantur etiam paralyſes linguæ, & inſultus apoplectici, ſine evidenti periculo. Circa ſolſtitium hybernum etiam Aſthma convulſivum, aliquando Parotides ſupervenerunt.

Parturientes in autumno experiebantur dolores & ſpasmodicas vellicationes ac contorſiones in diverſis locis, quas ex fructuum ingurgitatione ortas ſuſpicio fuit, iisdem autem Eſſent. carm. D. Mich. D. Wedel. &c. obviam ibatur.

Creber affectus erat inflatio ventriculi, interdum ſatis enormis, quam ructus, difficultas deglutiendi comitabantur per evacuantia, & carminantia non nimiùm calida facilè curabilis.

Alii Lienteria corripiebantur, & egregie ſtomachicis ſublevabantur, præprimis ex mentha & abſinthio paratis, niſi quod aliquando eveniebat, cum ictero, hydrope, febribus tertianis lentis eadem complicaretur. Quidam cœliaco laborabant fluxu, atque iisdem remediis ſanabantur. Exempla etiam Aſthmatis ſtomachalis offerebantur, ſive cruditates in flatus reſolutæ diaphragma comprimerent, ſive ventriculus à contentis ſuis in ſpasmum concitatus, contiguum ſibi diaphragma ſimul afficeret; imò unum alterumve datum fuit exemplum febris anheloſæ & aſthmaticæ, quam deſcribit Sylvius l. 1. prax. c. 30. Cura in evmetis, ubi circumſtantiæ permittunt, vomitorio expediri poteſt.

Conſilium Medicorum hoc tempore à Chirurgis non minus requiſitum fuit, quomodo in ulceribus ſinuoſis inveteratis internè ortis & oblongis, exterius vero calloſis, rite ſeſe gerere deberent. Hæc enim ulcera tum aliis temporibus Uratislaviæ, tum maximè in Autumno Chirurgis crucem figunt. Ubi totum inprimis ductum diſcindere, calloſam cavitatem ſepticis tollere, conſolidationem balſamicis promovere &c. conſultum fuit.

Omni quidem etiam tempore gummia Gallia obſervantur, maximoperè tamen circa autumnum ſæviunt, quæ poſt ſanguinis depurationem, eorundem per emplaſtrum diachyl. c. Gum. & mercur. &c. putrefactione, per cauſticum apertione, unguento baſilico mundificatione, inprimis curata fuerunt.

CON-

CONSTITUTIO EPIDEMICA URATISLAVIENSIS.
Anni MDCCI.

IN Januario variæ erant ratione frigoris viciſſitudines; modò enim aër liqueſcere & quodammodo diffluere, ac in ampliora ſpatia ſeſe diffundere videbatur, modò autem frigore conſtipatus in anguſtum cogebatur; finem vero menſis imponebamt nebulæ illæ inſalubritatum fomites. Februarius tum his, tum etiam nivibus, & variis ventorum mutationibus horridus erat, nonnunquam tamen quodammodo placidus & æquabilis aëris fluxus obſervabantur. Sub initium Martii frigidiuſcula aura ſubito cum blandiori aëre commutabatur; nec tamen Menſis ad finem ſine nimbis, grandine, variis ventorum tumultibus decurrebat, ſic tamen, ut blandus ſolis calor in his aëris varietatibus nonnunquam Sileſiæ incolas exhilararet.

Menſe Junuario febres continuæ periodicæ, variis ſtipatæ Symptomatibus præprimis autem cardialgia, vomitu, ſpasmis, hypochondriacis &c. non paucis erant moleſtæ. Graſſabatur etiam Pleuritis Spuria; erant quos Eryſipelas capitis in periculum vitæ conjiciebat. Lumbago quoque iis, qui Baccho & Venere delectabantur, moleſtiam creabat. Nec minus febres petechiales ſatis erant frequentes, qua etiam ad domeſticos incaute cum ægris converſantes, præprimis ſi hic eſſent meticuloſiores, per contagium propagabantur. Tractati fuerunt hi morbi non ſine felici ſucceſſu, methodo ſuperius adumbrata.

Catarrhi, Tuſſes ferinæ &c, etiam graſſatæ ſuut; in quibus hoc tempore opiata minime profuerunt.

Menſe Aprili admodum inclemens erat aëris conſtitutio, & miris ventorum, frigoris, grandinum, nebularum, nivium, pluviarum viciſſitudinibus, etſi ad teporem nonnunquam inclinaret, ingrata. Nec in Majo Veris dabatur frui deliciis. ſed ſub turbido & nebulis obducto ac pluvia cœlo major menſis pars agebatur, eoque gratior erat blandus in Junio Solis calor, qui tamen & ipſe pluviis & tonitru ſubinde turbabatur.

Hoc tempore omnis generis febres graſſabantur; præprimis crucem figebat illa, quæ typum talem obſervabat: Primo die horror ſatis gravis homines catarrho obnoxios & craſſiori victui aſſuetos, aërisque injuriis crebrius expoſitos, aut ad tabem pronos invadebat, horrorem ſequebatur calor valde inæqualis, pulſus autem ferè debilis erat; æſtus per horas modò pauciores ſep-

tem, novem, modò plures, v. g. 12. 14. &c. perſeverabat, poſt quem aliquibus ſudores effluebant, quibus manantibus, utut febris remitteret, plenè tamen non ceſſabat. Erant qui poſt calorem nondum ſopitum, eodem die denuo horrore & frigore concuterentur, ac illis jam dicto die vomitus erant moleſti; iis præprimis horis, quibus febris intendebatur; die ſecundo perſeverante adhuc calore, denuo propemodum eâdem horâ, quâ primo, miſeros opprimebat alius horror, aliudque frigus, & tandem etiam calor, qui ſenſim augebatur, ſed tamen longè adhuc aberat à ferocia ejus, qui primo die ægros exurebat, ſed neque tot horis, quàm illic continuabat; tertio die eadem, quæ primo, ludebatur fabula; quarta iterum ſecundo reſpondebat; verbo: ſemper uno die febris erat gravior & quaſi compoſita ex tertiana & quotidiana, altero autem erat levior, typum unius quotidianæ referens. Solvebatur intra 14. aut 20. dies per diarrhæam, mutabatur etiam in tertianam duplicem, in aliquibus ſcabies ſuccedebat per totum corpus diffuſa. Cedunt etiam hæ febres adhibidâ ordinariâ methodo curandi ſuperiùs adumbratâ. Lenia evacuantia eximiè profuerunt ſecundo aut quarto die, imò & aliis diebus paribus, etiam repetitis vicibus exhibita. Omnia Symptomata erant leviora, ſi illis diebus, quibus unus tantum affligit paroxyſmus, ſub declinationem blanda dabantur alexipharmaca. Ante paroxyſmos præcipitantia cum ſalibus alcalinis & nitro rectè etiam morbo huic opponuntur omiſſâ venæſectione.

Præter has febres occurrebant etiam, quæ itidem tertio quoque die ut priores ingraveſcebant, ſed abſque rigore & horrore ſtata obſervantes tempora, niſi quòd rigores ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως inordinatè & erraticè, non unà cum paroxyſmo invaderent. Non mali videbantur eſſe moris ab initio, ſed procedente morbo ferè in pejus ruebant, ac criticis præſertim diebus excandeſcebant; aderat morſus ventriculi, aliaque ſymptomata maligna, in his lethargus, in aliis vigiliæ cum deliriis conjunctæ; impeditus erat urinæ fluxus eo tempore, quo rigebant. Satis erant contumaces, nec nullos interimebant. In cura nihil peculiare obſervatum, niſi quòd è re fuerit, ſuperato rigore, ad æqualem ſanguinis diſtributionem obtinendam diaphoretica & alexipharmaca propinare.

Cæteræ febres ferè omnes conjunctæ erant cum Otalgia, quæ certè & ægris & Medicis faceſſit negotium. Omiſſis emeticis, purgantibus, & V. S. fuerunt internè exhibita, quæ aliàs in viſcerum & meningum inflammtionibus præſcribi conſueverunt; externè verò potiſſimùm linimenta ſpirituoſa, & hæc quidem camphorata & crocata ſæpius applicata: aliquod etiam in pediluviis

viis ſolatium, ſi dolor ille, quod tum temporis obſervatum, ſolitariè absque febri affligat.

Primiparæ habitiores lautioris conditionis, imò & aliæ puerperæ partus doloribus defunctæ, hiſce diebus ferè omnes conquerebantur de dolore compreſſivo ſatis vehementi in dorſo, quem nec mulierculæ ſuis remediis domeſticis, nec Medici ſelectis etiam pharmacis depellere poterant. Acerbiores erant cruciatns earum, quæ juſculis conſummatis, ut vocant, lapſas reponere vires geſtiebant, præprimis ſi infantes eſſent debiliores, & in uberibus ſolicitandis negligentiores. Nihil æquè his profuit, quàm victus tenuior, & evacuatio lactis ex mammis liberalior, evidati certè argumenro, dolorum hunc non aliunde pendere, quàm ex vaſorum lacteorum, ipſiusque ductus thoracici chyloſam materiam pro lactis generatione advehentium repletione ac nimia diſtenſione.

Præcipuè autem hoc tempore communes de vertigine, tinnitu aurium comitatâ, querelæ audiebantur. Occurrebant ſatis multi, quibus caput & viſus objecta circumagi videbantur. Nec nulli erant, quorum, oculis tenebræ, aut intra tenebros ſplendida quædam obſervabantur, & caput in turbinis modum circumduci videbatur. Hoc autem malo vexabantur, qui in otio viventes liberalius ſubinde ſe vino invitarunt, aut qui antea hæmorrhagiam narium, vel fluxum hæmorrhoidalem experti, his evacuationibus per tempus aliquod caruerant; aut qui alios catharſi fuerunt aſſueti eandemque omiſerant. In cura V. S. inprimis, frictiones etiam, ligaturæ & pediluvia fuerunt adhibita; poſt V. S. purgantia, raro emetica in plethoricis data; inter ſudorifera Tinctura bez. D. M. omnium minimè expectationi ſatisfecit, ut & ſpirituoſa aromatica, aliaqua plura. Aliquantò major virtus fuit in Succin. Spec. de hyacinth. maxima autem inter uſitatiora in cinnabari nativa.

Præterea multorum infantum corpora hiſce diebus motibus convulſivis concutiebantur, quorum non pauci à parentibus ſuis per mortem avellebantur; nec infrequens in illis erat Ranula.

Sub illud tempus, quo fraga & ribium baccæ paſſim apponebantur, & avidè, ut fit, ingerebantur, alii Diarrhæâ corripiebantur, alii autem Cholerâ, præprimis ſi vinum in glacie refrigeratum ingurgitarent. Cholerici non tantum ſurſum & deorſum magno cum impetu humores bilioſos egerebant, ſed & ingenti ſiti torquebantur, & asſidua corporis jectigatione fatigabantur: mens earum percellebatur, aderant vigiliæ & partium extremarum refrigerationes; quæ ſymptomata, niſi ſtatim ab initio blanda data abſtergentia aut leviſſima

evacuan

evacuantia ac præcipitantia, cum diaphoreticis & diſcutientibus, ipſa mors excipiebat.

Varii oculorum affectus tunc etiam occurrebant. Nonnulli laborabant Epiphorâ, & tenuis humor calidus & mordax, lachrymarum ſpecie in oculos irruebat. Ex his aliqui in febres intermittentes lapſi non modò moleſtiæ levamen ex febre ſuperveniente non ſenſerunt, ſed & dolorem augeri, eò quòd forté acerrimum remaneret, diſſipatis humidis & aquoſis particulis, crebrò conqueſti ſunt. Alios acres & ſalſi humores cum rubore & palpebrarum exulceratione, gravi afficiebant tædio. Inflammationes quoque oculorum aliæ aliis erant pertinaciores. Interdum oculi erant ſatis ſqualidi, & vaſa ſupra modum extumeſcebant & tamen totum malum remediis debitis facilè tollebatur. Nonnunquam verò inflammatio multò minor erat, & tamen quidquid etiam ageretur, fruſtrà tentabatur. Erat autem hoc in caſu cum ophthalmia dolor capitis diuturnus indiſſolubi nexu conjunctus, qui ſatis oſtendit, in conſortium mali meninges & intimas crebri partes trahi, quod etiam ſubinde in aliis fieri morbis patet ex Cl. Baglivi ſcripto de fibra motr. Viſus autem eorum, qui ita affecti erant, indies magis obſcurabatur, nec in minimo cœcitatis ſecuturæ periculo verſabantur. Id creberrima docuit experientia, alvi profluvium, ſive ſponte naturâ motum, ſive pharmacis excitatum, ophthalmicis eſſe admodum utile.

Porrò ſæviebant maximopere brachiorum dolores, qui omnem remediorum applicationem eludebant.

Mulieres etiam ſanguineæ conſtitutionis, quæ paulò liberaliùs vinum bibunt, dolebant hypochondrium dextrum, Spirandi aderat difficultas ſine tuſſi, quæ in horas increbeſcebat; accedebat nonnunquam febricula, quæ dolorem, modò is eſſet mediocris, ne ad claviculam aut iſtà pertingeret, ſolvebat; de quo ipſo dolore loqui videtur Hippocrates l. 6. aph. 40. Nihil æquè profuit, quàm primo quovis tempore ſanguinem liberaliter ex venis in pede detrahere, id quod argumento eſt, aut hepar phlogoſi in hoc dolore corripi, aut ſanguinem in trunco venæ portæ viciniſque ramis ſtagnare. Difficilior eſt cura, ſi dolor hic ſit conjunctus cum tuſſicula inani, ex hoc enim non vané colligi poteſt, etiam diaphragma in ſocietatem doloris rapi, id quod fit, cum gibba hepatis pars inflammatur, utpote quæ propius diaphragma attingit. Si paulò gravior ſit inflammatio, ne digitorum quidem pulſum ægrotantes ferre poſſunt; jactantur plurimum, lingua arida & ſcabra eſt ob ingens in ſanguine incendium.

Menſis Julius erat amœniſſimus, nam & gratum ſolis jubar exhilarabat, ac tepidis aliquando pluviis terra refocillabatur. Major æſtus erat, in principio

Auguſti

Auguſti, & crebra audiebantur tonitrua; eoque gratiores erant; quæ ſubſequebantur pluviæ? Eteſiæ quoque gratè ſpirantes nimium temperabant fervorem. Nec minus blandà & grata erat aëris conſtitutio in Septembri, niſi quòd circa Novilunium rigidior aër corporibus eſſet moleſtus.

Præter morbos æſtivales in præcedent. enumeratos, ſcenam hoc tempore ingrediebantur dejectiones dyſentericæ, quas in corporibus cacochymis, tum etiam quando ſymptomata remittunt, & ſcybala minus ſunt cruenta, nec ſedes adeo torminoſæ, ſed ad legem naturæ accedentes, nec non ſomnus recurrit, & denuo alimenta appetuntur, adeoque in portu ægri ſunt, ex improviſo ſequebatur diarrhæa, quæ corpus variis humoribus repletum deplens, nihil ſiniſtri portendebat, ſed, etiamſi vires aliquo modo dejiceret, firmiorem impoſterum ſanitatem pollicebatur; conf. Hipp.ſect.7. aph. 77.

Poſt propulſas ejus temporis febres, in diverſis hinc inde corporis partibus, præſertim autem in volis manuum & plantis pedum, reconvaleſcentibus epidermis diſcedebat, & quaſi per ſquamas abradebatur.

Aliàs iisdem diebus multi ex egenis cacochymi deformabantur Porrigine, præter blandam catharſin, diaphoreſin, & diureſin, juxta cum diæta laudabili, topicis abſtergentibus circumſpectè adhibitis curata.

In hac ipſa æſtate paſſim etiam audiebantur querelæ de doloribus artuum & infimi ventris; crurum dolor potiſſimùm multis infeſtus erat: hunc alii tenſivum, alii obtuſum, alii mordicantem, alii autem pungentem & erodentem in profundo circa os experiebantur, qui in motu corporis graviter efferebatur. Alii dolorem hunc ita deſcribebant, ut dicerent, malleolis ſibi quaſi crura contundi: Nec minùs brachia graviſſimis torquebantur doloribus, qui non ſecus ac à lue venerea oriundi nocturno tempore ingraveſcebant. Alii per intervalla luctabantur cum doloribus & lancinationibus inteſtinorum intolerabilibus, qui exhibitis carminantibus & anticolicis remediis magis intendebatur. His autem aliisque variarum partium cruciatibus obnoxii illi erant, qui cibis craſſis, ſalitis, pane non benè à furfuribus purgato, cerviſia craſſa, turbida & feculenta, aut vino nondum ſatis benè defecato, vel neſcio quibus mangoniis corrupto utebantur. Hic unicè antiſcourbtica cum radd. chinæ, ſarſaparillæ, & lignis exoticis decocta aliquo modo ægris erant ſolatio; quibus ipſis etiam remediis ſublevabantur ii, qui de languore, nullo etiam præſente morbo, laſſitudine totius corporis cum aliqua oris ſiccitate conqueſti fuerunt.

Multi in teneriori ætate conſtituti, circa dies caniculares, etiamſi nulla dyſenteria aut diarrhœa eſſent correpti, aſſidua deſidendi cupiditate cum torminibus quibusdam conjuncta vexabantur. Poſt fruſtra adhibita enemata, lenia

lenia evacuantia, humorem acrem demulcentia, balnea, tandem cum ab aſcaridibus malum foveri ſuſpicio eſſet, majori cum ſucceſſu anthelmintica enematibus addita atque per os data fuerunt.

Initia menſis Octobris blando calore grata, ſed plerique ſequentium dierum ventis, pluviis & variis aëris mutationibus horrida erant. In Novembri modò pluviæ decidebant, modo nives; & utut aura ſubinde eſſet ſatis temperata, nonnunquam corpora frigore rigebant; hoc autem in Decembri erat intenſius, præprimis circa *Plenilunium*; at paulò poſt & intercurrentes nebulæ & pluviæ Solisque jubar violentiam frigoris mitigabant.

Inter varios hujus temporis morbos, non rarò occurrebat Gonorrhæa virulenta, quæ ab omni tempore Veneris amaſios mulctat, autumno tamen, qui exulcerationibus omnibus minùs favet, inclementiùs ſævit.

Porrò inter communiores morbos erant febres, quæ nec ſtatum tempus ſervabant, nec eodem modo ſemper invadebant, ſed modò diebus ſingulis, diverſis tamen horis, modò alternis homines opprimebant; jam diuturno, jam nocturno tempore ingraveſcebant; hoc die cum horrore notabili aut rigore, alio autem ſine ſenſu frigoris paroxyſmus ingruebat; hodie immanis cardialgia moleſta erat, cras ventris tormina affligebant; jam hoc ſymptoma, jam aliud miſeros magis fatigabat. In cura placuit Hippocratis conſilium lib. de rat. vict. in acut. *inconſtantes & erraticos morbos curare non expedit, priusquam conſtiterint*, ſeu certum typum & periodum obſervaverint, quod circa ſeptimum diem hic evenire ſolebat; nam tum vel in tertianas vel in continuas degenerabant, & methodo convenienti curabantur.

Quartanæ quoque autumnalium morborum numerum augebant, in quarum cura plebejis quibusdam illa non malè ceſſit temeritas, qua febricitantes ſubito terrore graviter percellunt, ſi vel ſedes, ut fit, vel deinceps ſudores copioſi, aut alia quædam evacuatio largior ſuccederet. Nec methodus illa, quæ has per anodyna, præmiſſis lenibus evacuantibus, febres tollit, inutilis deprehenſa eſt.

Præterea urinæ ſtillicidia, vel ab humorum ad renes per arterias delatorum acrimonia, aut, quod veriſimilius, à renum ulcere oriunda exaſperabantur. Trichiaſis in quibusdam notabatur, incidentibus & purgantibus lenioribus curatæ. Tabidi pejus habebant. Graſſabantur etiam iterum iſchiatici dolores. Multi qui cœlo pluvio ſub dio laboraverant, aut etiam in aquis ac paludoſis locis manuum opera exercuerunt, difficili reſpiratione & orthopnœa ſine conchis vexabantur, quibus non tam expectorantia, quam evacuantia, diuretica & ſudorifera conducebant. Magnus etiam inter egenos epilepticorum numerus erant. Aliquos paſſio iliaca horrendo modo afflixit.

CON-

CONSTITUTIO EPIDEMICA BEROLINENSIS.

Anni 1702.

JAnuarius biduo gelido paucis nivibus, ventoque valido turbido, 3tium remiſſiorem nivibus aſperſis degelantem ſubſtituis. 4tus gelu rigidum redintegravit, ſed ſequente 5to poſt gelicidium matutinum in deliquium ac pluvias frequentes nunc uberiores, nunc parciores, 19no tantum & 22do moderato gelu ut & 29no poſt pruinam matutinam ſereno exceptis, ſolutus toto menſis reliquo degeneravit.

Februarius 1mus frigidus præcedentibus paulò ſerenior, circa veſperam in pluviam 2do toto durantem & 3tio ſerenitate aliquali interpolatam deſiit. 4tus ſerenus ac frigidus. 5tus totus paucâ intercedente ſerenitate pluvioſus. 6tus & ſequentes (11mo & 17mo manè pruinoſis exceptis) ad 18vum uſque Vernâ ſerenitate ferè & temperie amœnum quarto compares. Reliqui ad finem uſque menſis varii, alii uti 19nus & 20mus ante meridiem ſicci & frigidi, circa veſperam pluvii ſereni uti 21mus, alii turbidi & frigidi, uti 22dus, alii uti 23. cum frigore manè ſereni, poſt turbidi, alii uti 24us manè udi, â meridie ſereni, alii uti 25tus poſt pluvia rorans mane ſicci & turbidi. Alii mane nebuloſi poſt ſereni, â meridie pluvii, ut 26tus, & 27mus ſuccedente procellâ & 28vo ad huc continuante & admixtâ nive grandine & gelu, redditâ tandem cum meridie ſerenitate menſem terminante.

Martius frigus cum nive continuatum primo biduo, interſperſis de die ſerenitati nivibus interpolavit, 3tio in pluviam matutinam deſcivit, recuperatâ tamen â meridie ſerenitate, 4to quoque continuante ad veſpertinam uſque pluviam. 5tus ſerenus quidem ſed algidus, grandines nonnunquam Favonio flante ſperſit, quatridui ſereni gelidi & pruinoſi prodromus. 10. biduum ſucceſſit, Africo tumultuante turbidum, procelloſum grandinoſum ac nimboſum. 12mus ſerenitatem reſtituit matutinam nivibus â meridie comitatam, atque biduum ſequens gelidum & ſerenum induxit, moxque intercalato 15 o remiſſiori, ſereno tamen adhuc, gelu ſatis hactenus rigidum cœlo ſereno Boreâ aſpirante, ac ſuccedente huic poſt Euro, ad 23tium uſque ſerenitate vernâ cum ſequente biduo commendabilem reduxit. 26tum mane turbidum algidum ac ventoſum cum triduo ſuccedente turbulento, ſecutus pluviolis quidem ſparſis â prioribus diverſis 30mus 31mo ſocio manè quidem pruino-

ſo, ſerenitate tamen commendabili biduo menſem hunc ſimul ac trimeſtre finiit.

Morbi hoc trimeſtri præter ſcorbutum endemium febres intermittentes nonnullas ardentes quoque & cephalæâ ac hemicraniâ valde moleſtas continuas, malignas paucas, variolis ac purpurâ notata, catharrales & pleuriticas ſporaticas, Epidemici feré nulli fuere, niſi catharros & tuſſes, hæmoptoes quasdam & pleuritides, ut & arthritides præſertim vagas ſcorbuticas ob hybernas aëris variàs turbas indeque naſcentia ſanitatis incommoda, ſatis frequentes iis annumerare velis.

Aprilis primum biduū frigidulum cœterà ſerenum leni gelu cœpit ad tertii meridiem uſque nubilum in pluviolas circa veſperam ſolutum, cui 4tus compar, 5tus noctu pluvius, de die procelloſus ac nimboſus. 6tus nivibus ſereno cœlo mixtis varius & inconſtans ſucceſſit, Huic congener 7timus; Octavus nocte interſer â nivibus fœta frigidulas & potiſſimam partem turbidus, poſt noctem gelidam, nonum frigidum & ſerenum, poſtquæ nocturnas denuo nives biduum degelaſcens ac pluvioſum induxit. Sequentes, præter 12mum ſic ſatis ſerenum, veſperi tamen ad huc ſpecade rorantem, eique ſimilem 23ium & 24tum totum ſerenum omnes ad finem usque menſis genio illius conformes, varii, turbidi, frigidi, nivoſi, nimboſi, quandoque & procelloſi fuerunt.

Maji primus vernâ ſerenitate comendabilis frigidulus tamen adhuc Euro noto flante, triduum ſequens turbidum paucis aſperſis pluviolis udum ac horridum adduxit, ſuccedente vernâ amœnitate integrum menſem reliquum, paucis 11mo nimirum mane turbido â meridie ſpecade grato 17mo vento, 23io procellâ 25. pluviâ vento miſtâ 27. grandine ac imbre ut & 31mo] ſeu poſtremo paululum ventoſo exceptis durante.

Junii primus ultimo Maji compar, â biduo ſereno ac temperato exceptus, 4tum obſcurum in veſperam & noctem pluviam deficientem, cum ſubſequente biduo ſibi non abſimili ſucceſſorem habuit, quos biduum aliud ſerenum ac temperatum correxit; ſucceſſit huic 9nus totus turbidus in pluviam veſpertinam deſinens, quem temperatus ac ſiccus 11mus atque 12mus ſudo æſtivo inſignis ſecutus. Huic biduum rurſus obſcurum ac frigidum in pluviam tandem fatiſcens ſucceſſit, eique quatriduum ſudum ac æſtivo ardore ferè moleſtum, ſubſequente 19mo tonitru temperatum, 20mum pluviâ nocturnâ quandoque & diurna fœcundum, triduum verſus ſerenum ac temperatum ſecutum in pluviolam veſperi 23tio ſolutum, quod 24to imber nocturnus, tandemque, 27mum manè obſcurum â meridie ſerenum, & 29num frigidulum ſed ſerenum, ſi exceperis, reliqui vario cœlo aliquando & nimboſo rarius ſereno inamœni, menſi triſtem addidêre colophonem.

Morbos

Morbos hoc trimeſtre epidemios præter morbillos & paucas variolas nullos aluit: Sporadici fuerunt febres varii generis, intermittentes tertianæ nonnullæ, & continuæ ardentes Cephalalgiâ & Cardialgiâ infeſtæ, Catarrhales tuſſi & Aſthmate moleſtæ, quandoque & anginâ, oculorum & gutturis ac tonſillarum inflammationibus; His hæmorrhagiæ narium, hæmoptoës, Arthritides univerſales, & vagæ quoque Scorbuticæ, Cachexiæ & Cacochymiæ paſſionibus hypochondriacis & Hyſtericis pleuritide, imó & paralyſi & apoplexiä nonnunquam ſtipatæ acceſſêre.

Julii dies quinqe priores æſtivo calore inſignes, 3tius præſertim fervore æſtuoſo moleſtus; Quibus biduum ſucceſſit ventoſum ac ſubinde pluvioſum, huic 8vus obſcurus ac fridulus, ut & 9nus ſudo & temperato calore amœnus. 10mus poſt pluvias nocturnas cum ſeptem ſubſequentibus ſudo ac æſtu genium hujus menſis exprimentibus 16to ſubveſperam, ac 18vo â meridie, 19mo, mane pluvio â meridie tonitru addidit. Sequens triduum ſudo pluvias miſcuit, ſuccedente quatriduo imbroſo. Unde ad finem uſque menſis ſereni & æſtivo ſudo grati ſucceſſere dies

Augusti primus ſudo æſtuoſo gravis, veſperi tonitru leve cum pluviâ moderatâ, ſequenti vero triduo poſt pluviam matutinam modicam temperiem amœnam ſubſtituit. Quæ triduo alio ob temperatum ſudum commendabili ſuccedente, ac octavo ante & poſt meridiem lene ſtillicidium intercalante â biduo pluvioſo excepta. Cui aliud rurſus biduum verè æſtivum ac ſerenum ſucceſſit atque huic 13tus mane ſpecade rorans, 14tus præter tonitru breve imbre comitatum cætera ſerenus. 15tus manè ſerenus, circa veſperam tonitru horrendum procelloſum ac nimboſum tulit. 16tus manè ſerenus poſt fuſas â meridie pluvias frigidior. 17mus ſerenus ac temperatus 18mus â pluviâ matutinâ ſeptem ſubſequentes dies ſerenos, ac nonnunquam ſatis æſtuoſos, ſi 25tum excluſeris manè pluviolis madentem, adduxit. 27. cæteroquin ſerenus pluviam veſpertinam in noctem uſque intempeſtam protraxit, 28vum frigidulum, licet ſereno, 29num totum pluvium & imbroſum ac ſub frigidum 30mum pluviolis quandoque rorantem tandemque 31mum & poſtremum menſis ſiccum quidem & ſerenum ſed frigidum pariter ſucceſſores habuit.

Septembris primordium 1, & 2dâ die ſerenâ & amœnâ temperie acceptum circa veſperam in tonitru horrendum & imbrem degeneravit; â 3tio ad 24tum vario, quandoque ſubfrigido, quandoque æſtivo calore, plerumque ſudo pluviis ac ſpecade interpolato, temperatoque æthere continuavit. 25to ventoſiori paulo & pluvio biduum ſucceſſit procelloſum & nimboſum, atque huic aliud ſedatius, ſed adveſperam usque pluvioſum; inde ſerenitas gratâ comitata temperie 31mum ſimulque menſem & trimeſtre tertium abſolvit.

Morbos æſtiva Ætheris cum temperie cambiens ſubinde intemperies præcedentis æſtatis frequens æſtus præter endemios penè ſcorbutum illique affinem veneream luem, epidemios genuit varias febres tam intermittentes quam continuas, cauſos aliasque ardentes paroxyſmis interpolatas, quasdam plenè inordinatas nullum typum ſervantes, cathatrales nonnullas malignas quoque exanthematis variis, miliaribus præſertim ſemet prodentes, pleuriticas inſuper, alias Cephalæâ, cardialgiâ, colicâ, hæmoptoë, defluxionibus in buccam gulam, dentes, ut & inflammationibus oculorum indeque ophthalmiis gutturis tusſibus porro variis, quibusdam etiam ex illarum numero, quas convulſivas Williſius appellat; Præterea Epilepſias præſertim infantum; Arthritides tam univerſales quàm particulares, unius lateris, Iſchiadicas, vagas ſcorbuticas ſatis frequentes, omnium tamen frequentiſſimas ob fructuum inmaturorum ingluviem intemperantem, & immoderatum aliarum illecebrarum gulæ uſum, Choleras, diarrhæas, Lienterias & dyſenterias copioſiſſimas, easque ſatis vehementes, pertinaces, periculoſas ac ſæpe numero lethales.

October poſt pluviam 1mo matutinam, triduo ſereno ac gratâ temperie amœno æſtu ſucceſſit triduum nimboſum, ſubinde grandinoſum, tandem & pluviis, nivibus pruina vacuum ac frigidum. Illi rurſus quatriduum, autumnalis temporis ratione ſatis temperatum ac gratum. 14tus manè ad meridiem usque nebuloſus, inde ſerenus fuit. 15mus ſerenus ac temperatus à meridie paucas ſparſit pluvias; A 16to ad 20mum æſtivo ferè calore ſerenum & amœnum quatriduum, à 20mo, 28vo ſereno ac temperato excepto, obſcuri ac frigiduli, interſperſis 23io, 24, 26to, utut rarius pluviis ad 31. adeoque extremum uſque menſis, dies ſecuti menſem terminarunt.

November â ſiccitate ac frigore aliquali auſpicatus, ad ſerenitatem ac rigorem ſatis validum ſed ephemerum tranſiit triduum obſcurum ac ſpecade ſubinde udum inducens. Quod quatriduum â ſiccitate ac temperie ad aliqualem algorem, mox & gelu ſatis rigidum pergens, ſecutum. Cui 9nus nivem copioſam aſperſit, perſeverante 10mo adhuc gelu atque poſt denſam 11mo nebulam, & ſubſequentem ſerenitatem, ad 14mum uſque paulò mitiorem in perſecadem â meridie fatiscentem continuante. 15tus præcedenti ferè ſimilis ſpecade periter udus, 16tus ad veſperam uſque ſiccus, poſtea pluvioſus 17mum procelloſum & nimboſum aſcivit. 18vus â pluvia modica matutinâ in ſerenitatem, 19mo adhuc adveſperam uſque pluviam durantem tranſiit ſuccedente 20mo ſereno ac temperato, in turbidum temperatum tamen adhuc nunc ſiccum ut 21mo & 23tio nunc pluviis & nivibus quibusdam, ut 22do, 24to & 25to mutato cœlo, ſuccedente biduo paulo gelidiore & nebuloſo, aſperſâ tandem quoque nive, alioque rurſus biduo pluvioſo totæ ad veſperam

uſque

uſqu 29mi â pluvia inclareſcentem, ſicqe 30mo Æthere ſic ſatis ſereno & frigido menſem ſimul claudentem.

December ſubfrigido, vernâ tamen ferè temperie præter morem accepto biduo orſus 3tium manè pluvium, cætera turbidum ſed ſiccum, poſteaque triduum temperatum attulit, ſub veſperâ 6ti nive parcâ aſperſum. 7timus â gelu nocturno ſerenus triduum ſibi quadantenus excepta ſerenitate nivibus & nubibus interpolatâ conforme adduxit. 11mo obſcuro in pluvias deliqueſcenti, ac 12mo ſereno poſt ſpecades ſubſtituenti, biduum turbidum ac algidum ſucceſſit, mox poſt 15tum manè pluvioſum, poſtea triduum, â nive ac gelu moderato & Æthere ſereno in horridum mutatum ſubſtituit; ſed 19no ac 20mo rurſus poſt geliciduum & nivem cœlo ſereno remittente, 21mo magè ſpecade rorante â ſerenitate Aeris 22do in gelu ſatis rigidum abiit, rurſusque 23tio poſt gelicidium matutinum in pluvias 24to â procellâ, aëre turbido ſicco tamen ad veſperam in pluvias, 25tum totum durantes fatiſcentem. 27mo nivem noctu diuque ſpargit, 28vum moderatum gelu & circa veſperam nix pauca excepit. 29nus totâ die gelu rigidus fuit. 30mus â gelu in nivem, â nive in gelicidium â gelicidio in pluviam toto ferè 31mo durantem ſicque Æthere nimboſo hunc menſem ſimulque trimeſtre ultimum adeoque annum hunc 1702. dum finientem deſiit.

Morbi hoc ultimo trimeſtri occurerunt ſatis frequentes, Febres intermittentes variæ, continuæ, hæque ſæpius intermittentibus ſociatæ, ſimulque ardentes, malignæ quoque exanthematis varii generis conſpicuæ; præterea Catarrhales, pleuritide nonnunquam comitatæ, Eryſipelatodes, aliæque diverſis & periculoſis nonnunquam ſymtomatis, alia inter Paralyſi linguæ, aliarumque partium, inflammatione gutturis, Rheumatiſmo, Cardialgiâ, Cephalæâ periodicâ nonnunquam; Hemicraniâ, Hæmorrhagiâ narium vehementi & periculoſâ comitatæ. Prætereaque uteri quoque hæmorrhagiæ graves & pertinaces ſolitariæ aut aliis morbis ſociatæ. Diarrhœæ & Dyſenteriæ malignitatis nonnunquam participes exceſſuum autumnalium reliquiæ; Colicæ & hyſtericæ paſſiones ſcorbuto ſæpius complicatæ, tandem & Epilepſiæ cum primis Infantum, nonnunquam & adultorum Hemiplegiæ & Apoplexiæ vehementes & ut plurimum lethales.

CON-

CONSTITUTIO EPIDEMICA AUGUSTANA.

Ann. 1701. 1702. 1703. 1704. & 1705.

LUCÆ SCHRŒCKII.

Licet initium Anni 1701. frigidum comparuiſſe &c. &c. &c. In hiſce quoque deprehenſum fuiſſe animadverto.

QUalem Anni præcedentis exitus habuit aëris conſtitutionem, talis per biduum etiam primum Anni 1703. continuavit; & quamvis Zephyrus prædominium porrò obtineret, ac tolerabiliorem utcunque temperiem redderet, ſæpius tamen ab iis diverſis ventis excipiebatur, Eurusque inprimis ante Solis in Aquarium ingreſſum, à die 18. Januarii uſque ad d. 26. frigore intento moleſtus erat, multis ſubinde interea nebulis, & nive, paucioribus ſerenis diebus obſervatis; à quo dein tempore inconſtans admodum aëris ventorumque Auſtro tamen prævalente, alternatio, uſque dum Sol in Piſcium ſigno verſaretur, ubi poſt nivoſum Boream Zephyrus temperatiorem utplurimum & pluvioſam auram redderet; quæ poſt Æquinoctium vernale variis mutationibus, præſertim frigidis humidisque obnoxia, vernali amœnitati multum obſtitit, ac tardiorem plantarum vegetationem effecit: Quæ eò felicior poſtea ſucceſſit, cum grata temperies fertilitatem admodum promoveret. Interea morbi, præter Tuſſes in hyeme non inſolitas, & omnibus ferè aliis morbis ſe complicantes, multas inducias concedebant; Arthriticis tamen doloribus obnoxii novas invaſiones contumacioresque patiebantur. nec non Febres quotidianæ, non intermittente calore ſuo continuas ſæpe in principio æmulantes, pauciores etiam tertianæ (poſt ſumtum vel purgans, vel vomitorium, quod ſolum quandoque febrilem fomitem expellebat, arcano duplicato ubi biliosa impuritas, unicornu foſſili ubi acidæ particulæ, chinachina verò dum viſcidior pituita prævalebant, utræque facilè curabiles, in primis menſibus deprehendebatur, in pueris potiſſimum, vermium ſuſpicionem ob victum prægreſſum, colorem faciei luridum, ventris morſicationes, deliria nocturna &c. Sæpe præbentibus, & præter medicamenta recenſita, cinnabaris nativæ, terræ ſignatæ, mithridatii &c. uſum ſalutarem ideo expertis. Subinde quoque continuæ catarrhales notatæ fuerunt, majori vehementia, poſt horrores, magno calore circa veſperam increſcente, nec non cephalalgia & virium languore,

re periodum ſuam decurrentes, ſed continuato blandorum diaphoreticorum & alexipharmacorum uſui cedentes. Intermittentes illæ, præſertim tertianæ, in æſtate ſe in plures utriusque ſexus, omniumque ætatum diffundebant; imò in autumnum usque paſſim ſe exſerebant; nec deerant in diebus canicularibus, calore non admodum moleſtis, ſed per primum decendium inprimis frigidiuſculis & humidis, poſtea ſerenis & calidis, circa finem autem pluvioſis, quos malignæ, puſtulis cryſtallinis ſtipatæ, & niſi alexipharmacis mox atque ſedulò obuiam ipſis iretur, letales invaderent.

Poſt caniculares varia aëris temperies, Zephyrique & Euri alternatio, illo autem circa d. 8. Septembris prævalente, plurima pluvia & horridiuſcula aura per aliquot dies infeſta erant; cui fortaſſe Dyſenteria tum ingruens non male adſcribenda fuerat; quanquam & metum ex turbis bellicis, quæ Urbem ubique cingebant, & ultimam incolis internecionem minitabantur, inceſſum, quin & cerviſiæ recenter coctæ nec ſatis defecatæ potum contuliſſe ſuum ſymbolum, fit credibile; quibus tonum ventriculi atque inteſtinorum labefactari, ſuccosque naturales viſciditatem & acorem contrahere, non eſt dubium. Quamvis illa rarò graviori inſultu noceret, atque ex chyli acrioris vellicatione potius inducta videretur, cum ſine prævio vel notabili calore aliisve ſymptomatibus, præter tormina tolerabiliora & ſtomachi gravitatem, mox in principio cruentæ dejectiones contingerent; facile etiam, poſt rhabarbari toſti (quod ſolum quandoque curæ ſufficiebat,) & moderatum ſtypticorum vel traumaticorum, catechu, tormentillæ &c. cum pauculo opii acceſſu, uſum recederet: in nonnullis, ubi ſtomachus cruditatibus oneratus indicabatur unicum lene vomitorium, quale vel unicum tartari emetici granum ſuppeditabat, opem tuliſſe obſervatum fuit. Præter hunc cruentum fluxum, poſtea Diarrhœa quoque frequenter ingruebat, eadem fere methodo curata. In Autumno inſuper Morbilli frequentiſſimi, & ſolitis ſymptomatibus febrili nempe, quandoque ad delirium usque intenſa ſanguinis efferveſcentia, tuſſi, oculorum inflammatione ſtipati, cæterum ſine magno diſcrimine (ita ut non pauci etiam ſine decubitu & pharmacis easdem paterentur,) ſuum decurſum intra breve tempus, octiduum utplurimum, ſub pulveris Pannonici, antimonii diaphoretici &c. uſu feliciter abſolverant, adultiores etiam ac juvenilem ætatem frequenter, pari ſed intenſiori inſultu tractaverant.

Æquinoctium autumnale cum Zephyro auſtrinam utplurimum conſtitutionem adducebat, usque ad Novembris initium, ubi Eurus crebrior ſerenos ac nebuloſos dies aliquandiu interponebat; quem poſt medium Novembrem excipiens Auſter plures ſerenos dies quoque producebat. Tandem verò December multas nebulas & magnos Zephyri impetus, cum vario aëris, nebuloſo tamen potiſſimum ac nubiloſo ſtatu adferebat; poſt Solſtitium autem hyemale Eurus horridiorem auram ac frigus intenſum pariebat, ſicque cum anni fine præſentiam hyemis oſtendebat. Interea febres malignæ ſuperius indicatæ in plures ſe diffundebant, multosque trucidabant, præcipue cum Urbs diuturna quaſi è longinquo obſidione cincta, vario infortunio quin & poſtea hoſtili inſultu, (ubi cives inſueta continua per aliquot dies ſub Jove frigido & humido in excubiis ſtatione plurimum defatigabantur,) atque fatali præcipue igne graviſſimo premeretur, ac ſubſequa infelici deditione multivarie torqueretur ac enervaretur: quanta verò ab externa hac aëris & fati iniquitate ſanguini labes fuerit impreſſa, vix opus erit pluribus exprimere: Omnes maligna febri decumbentes, atque ut pyrobolorum periculum evaderent, in tutiorem Urbis partem deportati, quantum ſcio, perierunt; infantes etiam morbilloſi eandem ob cauſam ignis metui ſubducti, diuturniori poſtea tuſſi & hecticæ diſcrimine ſalutem hanc ſuam redemerunt.

In Anno 1704. hyemali frigori continuando Eurus multum perrexit, usque dum poſt Solis in ſignum Aquarii ingreſſum Zephyrus, pluviis crebrioribus, cum nive tamen & ſerenitate alternantibus, gravidus, temperatiorem auram produceret; quæ equidem temperies ita continuavit, ut vernalis conſtitutio deinde citius, quàm pluribus aliis præcedentibus Annis compareret, atque cum aëris ac ventorum non adeò ingrata mutatione diu, usque in menſem Junium perduraret: & quamvis circa Solſtitium æſtivum pluviæ frequentiores eſſent, major tamen ſerenitas, ſilentibus utplurimum ventis, cum ineunte Julio redibat; quæ ipſa continuans, caniculares dies admodum calidos, grato tamen pluviarum interventu ſubinde mitigatos efficeret; usque dum occidente Sirio, à d. 19. Auguſti ad finem usque ejusdem menſis, Solis nunquam à nubibus interrupti radii fervorem intenderent; ſed cum d. 2. Septembris acrior inſurgens Zephyrus frigidiuſculum ac pluvioſum aërem per quintiduum produxiſſet, & ſuccedens ipſi Eurus quatriduum ſerenitate ornaſſet, Zephy-

rus

rus tamen mox iterum dominio potitus, frigidos ac pluvioſos dies (ſerenis tamen quandoque intercurrentibus,) reproduxit. Interea Febrium puncticularium malignitas (horrore, virium lapſu, adpetitu proſtrato capitisque ac dorſi dolore primò ſe prodens, in nonnullis amaritie oris, anxietate præcordiorum, fluxu alvi ſeroſo, bilioſo, quandoque ſanguinolento, tuſſi &c. concurrente,) magnam circa anni principium incolarum ſtragem dare continuavit, ut quinque primis menſibus ultra mille ducentos homines, (quos inter equidem plures quàm centum & quinquaginta milites Galli fuerant,) tum aliis morbis, tum hac febri potiſſimum demortuos numerare licuerit; cum aliàs per integrum annum tot Urbs non videbat. Ubi quidem tantæ cladis cauſam non tam morbi atrociam, quàm ægrotorum in prima morbi invaſione ab ipſis parum æſtimati negligentiam, atque ob prægreſſas ac indies renaſcentes, quin majores ſubinde ab infenſiſſimo inquilino hoſte pertimeſcenda calamitas, vitalium ſuccorum enervationem ac depravationem accuſare poſſum. Quæ ipſæ etiam miſeriæ aliis morbis, Ictero inprimis, verno tempore multos invadenti, anſam ſuppeditare, bilemque juſto viſcidiorem, atque ita ad obſtructiones excitandas proniorem reddere potuerunt; prout non minus eodem ex fonte Tertianas ac quotidianas febres frequenter tum, & reliquis etiam anni partibus ſe exerentes profluxiſſe credibile eſt: Unde etiam haud differentibus remediis utplurimum, & quidem facilè tolli potuerunt; quæ inter arcanum duplicatum non ſaltem vi qua pollet incidendi & aperiendi, ſed quoque correctas hac ratione bilioſas impuritates in multis per alvum educendi, egregie profuiſſe expertus ſum. Cæterum menſe Junio Dyſenteriæ in ſcenam prodire, & usque in Octobrem obſervari, in Auguſto inprimis plures invadere ceperunt, ut non facile domus, quæ immunis ab ea foret, inveniretur; atque licet malignitate carere viderentur, plurimos tamen, minoris æque ac profectioris ætatis homines trucidarunt, ut defunctorum numeros, qui menſe Junio & Julio nonnihil decreſcere inceperat, in Auguſto & Septembri admodum augeretur; quod equidem non morbi truculentiæ, ſed incauto in cura regimini adſcribendum arbitror; cum variis domeſticis, ut vocant, præter rationem propinatis remediis unice confidens incauta plebecula, vel etiam multivarie diætam negligendo, aut juſto tardius medici opem implorando, vehementer peccaverit; neque tamen negari poteſt, aliquot ægrotantes brevi tempore, deglutito ex. gr. cochleari Spiri-

tus vini cum pulvere nucis moſchatæ, morbi primordia eluſiſſe; ubi nempe non tam Dyſenteria, quàm ſimplicior Diarrhœa, à ventriculo cruditatibus labefactato, adeſſet; prout etiam non paucos ſumto mox rhabarbaro nonnihil toſto, vel ſibi relicto, immunes eſſe factos ſcio. Quod etiam rhabarbarum in principio curæ, vel durante morbo, ubi ſtomachus gravari ſentiretur, profuit. Radice Ipecacoanha non fui uſus, neque ejusdem vi emetica opus habui; aliquibus verò, quibus vomendi conatus erat moleſtus, cùm convulſivi quid adeſſe oſtenderet, præter externa calefacientia ſpirituoſa, idem rhabarbarum in pauca quantitate ad gr. xij. xx. cum coraliis rubris, vel terra ſig. &c. mixtum, felici cum ſucceſſu propinavi. Reliquum curæ per abſorbentia, & acredinem humorum temperantia potiſſimum fuit peractum; ubi præter dictam terram ſigillatam, corrallia, flores ferri, cryſtallus inprimis montana egregiam opem attulit; quibus ubi nimiæ dejectiones moleſtæ erant, adſtringentia ex catechu, radice tormentillæ &c in pulvere, electuario, pilulis, tinctura, doſi non nimis larga, ſed ſæpius repetita, & quando dolores admodum urgebant, laudanum cydoniatum, extractum opii, vel theriacæ cœleſtis moderate addita, profuerunt: potum eadem radix tormentillæ, caro cydoniorum ſicca, cum pauco cinamomo & ſaccharo in aqua cocta, convenientem præbuit; neque vinum Neccarinum, aut Tirolenſe antiquum rubrum noxam attulit, cum rarò febrilis calor jungeretur. Undenam verò origo hujus mali ſit deducenda, anceps hæreo. Fructuum horæorum immoderatum eſum multis nocuiſſe non dubito; cerviſiæ haud probe defecatæ potum plurimos in hunc morbum præcipitaſſe, eô magis eſt credibile, cum non paucos jam convaleſcentes, vel cum malo adhuc confligentes, unico etiam hauſtu cereviſiæ in recidivam lethalem incidiſſe, aut doloribus auctis, gangrænâ inteſtinorum obiiſſe noverim; contagium inſuper non rarò ægrorum numerum auxiſſe, ſucceſſiva in una eademque domo invaſio ſuadere poſſet; bellicæ vix tolerabiles adverſitates, cum fœtoribus ex varia militis Galli ſpurcitie, & excrementis equinis ſtramini ſemiputrefacto immixtis, quorum copiam inſignis equorum multitudo indies publice in plateis, nec non in in ædibus cumulaverat, quid efficere valuerint, neminem fugere poteſt; intenſus ille aëris calor, ſpirituum & ſanguinis vigorem minuendo, quantum obeſſe queat, in me ipſo ſum expertus, qui nullo in cibo potuve errore commiſſo, ob continuas tamen per integros dies

dies, Sirio urente, ægrotorum viſitationes, & ſudorum inde largiores effuſiones, defatigatus, poſt biduanam levem diarrhœam, eundem cruentum fluxum pati coactus fui, qui licet magnopere me non adfligeret, vires tamen mox adeo debilitaverat, ut diuturniori earum recollectioni opus habuerim, ad roſcidas nempe & balſamicas lymphæ particulas reſtituendas, ac ſegnius per vaſa circulantes vitales humores ad naturalem motum reducendos, cum lymphæ depauperationem & craſſitiem ex variis ſignis colligere licuerit, unde ſalinæ acriores in ea particulæ concentratæ per tubulos minimos inteſtinales ſegnius moveri, ſpiculisque ſuis pungendo nocere potuerunt. Erant quibus inconſuetæ muſcarum multitudini cauſam adſcribere placuit, quarum nempe excrementis cibus potusvè contaminatus turbas haſce in corpore concitaverit; quod ſuis domeſticis ut perſuaderet curioſior aliquis paterfamilias, carnem ſpurcitie tali imbutam cani devorandam dederat, qui ipſe mox fœdo iſto morbo correptus fuerat. Neque tamen alii etiam morbi per æſtatem & autumnum aberant: Ut Variolas pueris æque ac adoleſcentibus magis moleſtas quàm periculoſas, adultiores etiam non paucos in exigua copia & ferè ſine morbi ſenſu invadentes, Febres inſuper petechiales, nec non puerorum verminoſas, & cum uterinis malis ſociatas M. Julio obſervatas taceam, M. Auguſto Arthritis vaga maſculinum præſertim ſexum ſatis obſtinata, multos etiam Angina notha promte remediis cedens, excruciaverant. In adulto autem Septembri, nec non Octobris initio Febres continuæ puſtuloſæ plurimos in adulta æque ac puerili ætate conſtitutos cum præcordiorum anguſtia, inquietudine, deliriis, angina ſpuria, puſtulis albicantibus univerſam corporis peripheriam occupantibus, rarius inferiorem ſaltem abdominis partem occupantibus, invaſerunt, in cuticulæ tandem deſquamationem, prævio tædioſo pruritu, abeuntes. Quas (præter Icterum, martiatis remediis, acidulis præſertim & Eſſentiæ Martis D. Ludovici haud ægre cedentem,) Tertianæ & Quotidianæ irregularibus paroxyſmis Medicorum exercentes patientiam, exceperant; ibi alexipharmacis temperatis, hîc pro diverſa morbi natura, bilioſam tamen intemperiem utplurimum oſtendente, arcano duplicato & cortice Peruviano officium ſuum egregie præſtantibus.

Reliquum anni, ſub moderato aëris & ventorum alternantium ſtatu, tranquillius fuit peractum, morbis epidemicis ceſſantibus, ac reliquis etiam, quos ſporadicos vocamus, rarius occurrentibus; cum

 cœli

cœli non tantum clementia, ſed etiam ob hoſtes ex Urbe profugos, totaque vicinia expulſos, civium animi novo vigore animali, morboſas diſpoſitiones feliciter averterent.

Cum Zephyrus, Anno 1705. illuceſcente, moderatis nivibus terram conſperſiſſet, Eurus ſuccedens, die duodecimo frigus hyematE induxit, aëremque per biduum ſerenavit, mox tamen iterum nubibus texit; quibus circa finem primi menſis denuo diſcuſſis, d. 8. Februarii, poſt nebulas, cum Zephyro crebriores nives deciderunt; & aliis quandoque ventis, Euronoto inprimis, Auſtro, & Zephyro borea interpolatus Zephyrus diverſas aëri temperies impreſſit, donec circa finem menſis Eurus ſerenitati favens nivium liquationem ſucceſſive promoveret; Quæ ſerenitas ad vernale usque Æquinoctium continuavit, rarius nebulis, & ſemel nive interrupta, frigore autem comitata.

Poſt Æquinoctium variæ ſubinde ventorum mutationes, & frequentiores pluviæ vernalem gratiam retardarunt, atque Aprilem potiſſimum (cujus dies decimus nonus veſperi alta, ſed paulo poſt rurſus linquata nive, ſine Cereris & Pomonæ noxa, terram oneraverat,) nec non Majum valde inamœnum atque frigidiuſculum reddiderant, ſicque morboſas corporibus humanis diſpoſitiones, & tertianas præcipue febres procrearunt; quæ licet jam in Januario ſparſim comparerent, in Martio tamen, Aprili & Majo plures invadere cœperunt, gravi cephalalgia & præcordiorum preſſione, rarius præcedaneo horrore, moleſtæ, ſed poſt cholagogi aut emetici uſum, chinchinatis medicamentis utplurimum non difficulter ſuperari potuerunt; quod obſervare etiam licuit, cum circa finem Maji vires ſumendo, plurimos in Urbe, quin & vicino agro invaderent, poſt horrorem magno atque ſæpe ad deliria usque intenſo calore ægros torquentes. In Martio quoque Pleuritides veræ, non admodum vehementes & exquiſitæ, blandioribusque diaphoreticis & pectoralibus, ſine venæſectione, interdum etiam absque ſuppuratione, curabiles; circa Aprilis autem finem Apoplexiæ lethales paſſim obſervatæ fuerunt. Febris porrò ſcarlatina in Aprili, Majo & Junio in plurimos variæ ætatis, ſexus & conditionis homines, quin totas etiam in familias ſeſe diffudit, poſt exiguum, aut nullum horroris ſenſum, faciem primo inflans & rubore ſuffundens, poſtea univerſam cutem maculis vel tuberculis rubris, crebrioribus, latioribus, interdum magis, quandoque minus quam in Morbillis rubentibus, interdum quoque

totam

totam cutem unica quaſi macula tingens, ad duas treſve potiſſimum dies perſiſtens, quin diutius quandoque & per octiduum durans, modo in ſquamulas abiens, modo inſenſibiliter diſcuſſa. Nullum equidem vidi qui periculoſe ex ea ægrotaret, nonnullis tamen, ob majorem ſanguinis effervescentiam, diaphoreticis temperatioribus, antimonio diaph. terra ſigillata unicornu foſſili &c. ſuccurrere opus fuit; aliquibus libero ſe expoſuiſſe aëri, & ſine medicamentorum uſu, nunquam decubuiſſe haud nocuit. Quo in morbo licet Clariſſ. *Th. Sydenham* in *obſ. med. circa morb. acut. hiſtoriam ſect. 6. cap. 2.* omnem medicamentorum uſum intermittat, in libello tamen, qui ejus nomen præ ſe fert, & *Proceſſus integras in morbis curandis* ab eo conſcriptos exhibet, atque Londini typis prodiit, medicamenta ſupra memoratis ſimilia non improbari deprehenditur; cujus eo lubentius mentionem facio, cum Libellus iſte in *Ephemeridum noſtrar. Dec. 2. Ann. 10. Appendice* recuſus cenſuram acerbiorem cujusdam Anonymi ſubierit, qui Anno 1693. Londini eundem denuo impreſſum publicare voluit, noſtrum *inepta mole inutilem*, neſcio quo jure vocans, cum tamen idem omnino cum Anonymi ſpecimine ſit, atque juxta exemplar (cujus viginti circiter tantum Londini primo fuerunt impreſſa,) ab Exc. *D. D. Mich. Fauſto*, Argentoratenſi, jam Medico Francofurtenſi ad Mœnum dexterrimo, Acad. N. Curioſo, cum ex Anglia redux Norimbergam tranſiret, beato noſtro Præſidi, incomparabili *D. Volckamero*, tunc temporis in edenda prædicta Appendice occupato, communicatum, ingenue recuſum fuerat; ut ita quo pacto non irrepſiſſe, ſed acceſſiſſe Ephemeridibus noſtris dicendus ſit, Lector benevolus inde cognoſcere valeat.

Menſis Junius multam ventorum omnium viciſſitudinem oſtendere pergens, ſerenitate quidem utplurimum gaudens, cerebriori tamen frigore inamœnus comparuit; elapſo autem primo octiduo, conſtantior Zephyrus, poſt pluviarum frequentiam, temperatiorem auram reddidit; quam ante Solſtitium æſtivum calores, circa finem menſis remiſſiores facti, inſequebatur; cum interea ſerenos dies pluvioſi ſæpius interpolarent, ideoque tolerabili ſæpius temperiei ac telluris fœcunditati faverent; usque dum una cum ſirii ortu calores ingraveſcerent, & usque poſt ejus occaſum continuarent, multamque terræ ſiccitatem adferrent; niſi quod ſextiduum ante occaſum caniculæ deciduis cum tonitru & fulgure pluviis eadem refocillaret; quas eo uberiores poſtea per ſeptembrem Zephyrus adduxe-

duxerat, poſt intentiores illos calores temperiem admodum humidam & frigore horridiuſculam reddiderat, ſimulque catarrhis glandulofas inprimis & muſculoſas colli exteriori partes obnoxias fecerat, temperatiori tamen aëris regimini non difficulter cedentibus

Poſt æſtivum Æquinoctium continuante ventorum varietate, ſerenos dies plures usque ad Novembris initium vidimus, quos dein multa hyemis indicia à ſecuta, & juxta cum aura frigida, nubibus & nebulis aër turbidus, atque modo in pluvias, modo nives reſolutus, humidam admodum conſtitutionem effecerat, usque dum tandem poſt hyemale ſolſtitium, prævalente aeteris ventis Auſtro, quæ ab eo denominatur auſtrina temperies ſuccederet. Interea lymphæ viſcidæ & ſalſæ (ab humida aëris poſt magnos æſtivos calores intemperie probabiliter coacervatæ,) ſtagnationes non deerant, Odontalgiæ præcipue, ſed tolerabilis, in pluribus ob conjunctam cephalalgiam magis moleſtæ; quin & tuſſis humidæ contumacioris, nec facile ſine abſorbentibus abigendæ feraces. A qua etiam Hecticæ febris, quæ nonnullis inſidiabatur, & non minus medicamentis potiſſimum acredinem temperantibus haud difficulter cedebant, originem derivare licebat.

MON-

MONTIUM GLACIALIUM HELVETICORUM

DESCRIPTIO

INSTITUTA

à

DN. JOHANNE HENRICO HOTTINGERO, Tigur. M. D.

VIRO EXCELLENTISSIMO, CLARISSIMO

JOHANNI WOODWARTIO,

Medicinæ Doctori, Illuſtris Societatis Regiæ Anglicanæ Socio digniſſimo, Phyſicæ Profeſſori Collegii Greshamenſis exercitatiſſimo, Naturæ Arcanorum Scrutatori indefeſſo, &c.

S. P. D.

JOH. HENRICUS HOTTINGERUS, M. D.

IN rerum naturalium ſedula inquiſitione non ultimam virtutis laudem poſitam eſſe, laborem indefeſſum, periculum ſubeundum, ſumptus impendendos, æquo ac benevolo animo perpendentes non inficiabuntur. Onus quidem grave, Opus inexhauſtum, nova quotidie

tidie, vel antea denſis tenebrarum velis obſita, lucem nonniſi Mortalium ſumma cum admiratione aſpiciunt, evolvuntur, enodantur, vel à Majoribus tacta, nec detecta, imò magis variis fabulis, rationibus minùs congruis obſcurata & conſpurcata reperimus. Sed cum induſtria Virorum emunctioris naris, diu noctuque, oleum & Operam impendat, ad ſtudium hocce Juvenilem ætatem jam excedens ad virilem & ſtatum perducere contendat, quod certè ita pedetentim ad tam abſolutam τελειότητα perveniet, ut Liber Naturæ aliâs occluſus omnium oculis ſe clarè manifeſtaturus ſit: Certè non infimum ſubſellii locum, Vir Clariſſime, in hoc opere deſignare Tibi conſtituo, imò labor, aſſiduitas, induſtria, ſtudium tuum perpetuum non interruptum, hæc ipſa Palmam Tibi ac Lauream primatûs præbebunt: Sed quid in tantas Viri Orbi literato notiſſimi excurram laudes; Vino melioris notæ hedera non ſuſpendenda. Excellentiſſime Vir, quid pro Tuis in me collatis beneficiis Londini peregrè degenti, quantas gratias, quantas æſtimii ac Venerationis teſſeras Tibi rependam, ſatis diu mecum perpendi: En accipe munuſculum non aureum, Talionis legis replens, ſed levidenſe aqueofrigidiſſimum, durum, chartaceum teſtimonium, ſincero verò & calido conſecratum pectore, quod benevolo animo ac ſereno vultu aſpicere non dedigneris, obſecro. Haud tamen ingratum fore confido, cum inſatiabilis Tua in ſtudium naturale cupiditas mihi ſit perſpecta ac nota. Materiam hanc hactenus vel nondum, vel ſaltem Glacie frigidiùs & hiſtoricè tractatam, in unum hoc corpuſculum compegi, propriis inſtitutis Phænomenis ac Rationibus confirmavi, de quo candidum Tuum judicium explanare haud graveris. Nihil autem ſimul & inventum & perfectum, omnium rerum principia parva ſunt, ſed ſuis progreſſibus uſa, augentur; Ita & confido conatus hoſce meos neminem improbaturum, meliora, certiora ac plura ab alio edoctus, hominis cuticulam me nondum exuiſſe memor, errare humanum eſſe, facillimè ei aſſurgam, herbam porrigam, & de erroribus convictas ſententias removebo. Valeas interim, Vir Doctiſſime, & Tuo animo me porrò infixum teneas Oro.

Dabam Tiguri die 5. Aprilis Anno
M DCC III.

MON-

MONTIUM GLACIALIUM HELVETICORUM DESCRIPTIO.

CAPUT I.

Montium in genere Ortum ſiſtit.

Montium origo an abſolutè à Creatione derivanda.

GLobi noſtri tereſtris Eminentiæ ac Gibboſitates; *Montes* innuo, quodnam principium, quamvè cauſam productionis agnoſcant, acriter inter Eruditos diſquiritur. Nonnulli in primam omnium rerum creationem eam rejicientes, non ſolùm tanquam Terræ complementum eos conſtituunt, Deum in dicta Creatione omnia perfectiſſimè confeciſſe aſſerentes, ſuperadditâ Sacrarum Literarum *Geneſ. Cap. VII. v. 20.* Auctoritate, de *Arca Noachi*, quæ tempore Diluvii Univerſalis, ab Aqua ad XV. Ulnas ſupra altiſſimos Montes elevata, iis ſupernataverit, decreſcentibus verò iis in Monte *Ararat* ſubſtiterit ac quieverit. Aliis autem hæc ſententia, minùs arridet, ſed demum poſt Diluvium, quod omnium rerum maximam μεταμόρφωσιν induxit, & his aliam faciem induit, in apricum eos prodiiſſe, ac ſeſe manifeſtâſſe; Non quòd Materia horum in Creatione non fuerit jam formata, ſed à Terra ipſorum Interſtitia ac Valles repleta & obſeſſa, recedentibus autem Aquis diluvialibus, maximo quaſi impetu, ac torrente, ſecum Terræ, ac Luti ſubtiliores partes rapuiſſe. Hanc ipſorum litem mittimus, nec noſtram facimus, ſeu qui medium tenemus & dicimus, Montes ac Colles idem initium cum omnibus rebus creatis, à Principio, creationevè Mundi ſumpſiſſe, quòd & ex *Pſalm. CIV. v. 6. & 8.* conſtat; Eosdem tamen tantam Altitudinem, Eminentiam, quam nunc poſſident, non attigiſſe; Sed Aquas Diluvii ſurſum ac deorſum Genus humanum, omneque in Terra exiſtens, infeſtantes, ſuprema Terræ, ac infima Maris miſcuiſſe, particulas Aquæ, Terræ continentis poris ſeſe inſinuâſſe, ſicque iisdem fluiditatem comparâſſe, quæ invicem mixta, per defluxum aquarum rapidiſſimum Terræ præſertim Alkohol. ac Flos, inferiores partes petiit, itaque Mon-

An vero hi producta diluviana ſint?

Conciliatio.

tes ac petras excelſiores altioresvè, à Terra maximam partem privatos reliquit. Hujus luculentum præbent Teſtimonium, Reliquiæ diluvianæ, *Lapides figurati, Exuviæ conchyliorum, Piſcium, aliorumque terreſtrium & marinorum*, in imis Terræ viſceribus reperiundæ, quæ, Exempli loco, in *Tractu Luneburgico* ac *Brunſuicenſi*, ex profundiſſimis Lutifodinis eruuntur. Non minùs *Anglia* harum rerum fertiliſſima, aliquot Orgyarum craſſitie ſtrata ex meris Conchyliis compoſita, veritatem hujus confirmabit. Sed quid opus in diſſita exſpatiari loca, *Helvetia*, absque omni contradictione, in ſuprema ferè Terræ parte ſita, plurimorum Fluminum Principum Mater, contra oggannientes aſſurget. Non ſolùm enim fertiliſſimas, ſubtiliſſimas ac optimas Terræ portiones, Montes, ipſorumque cacumina amicientes, inundatio iſta univerſalis ſuſtulit, ſed ad hodiernum usque diem non in his acquieſcit, Terra enim continua. Aquarum alluvione conſumitur, denudant ipſos Imbres graviſſimi. Nivium liquatarum Aquæ, latera Montium quaſi corrodunt, impetuoſiſſimi torrentes hanc Terram ad inferiores partes deportant ac auferunt, ita ut in non nullis locis nihil niſi Rupes horridæ, omni tegmine privatæ, & Valles profundiores reſtent, quòd apertè ſatis *Hiob Cap. XIV. v.* 19. & 20. annotavit, *Lapides* inquit, *exterunt Aquæ, inundatione abripis è pulvere Terræ ſpontè naſcentia ejus.* Obſervant id *Rheni* Accolæ, *Belgiivè* Inhabitatores, qui à continuo Materiæ terreſtris ſubtilis affluxu, littora ſua altiora, imò & pinguiora conſtruere norunt. Loco autem fertilium, pinguium, humano generi ac omni viventi utilium, nobis horridi, invii, *Glacialesque* ſuperſunt *Montes*. Naturam non accuſamus, nec novercam appellamus. Abſit! Tanta enim Montium ac Alpium perfruimur bonitate, fertilitate, & utilitate, ut nulli, ratione Loci ac ſitus, cedat. Clima noſtrum, quamvis ita rigidum, injuſtumve videatur, temperatum, ſaluberrimum eſt, ac omni rerum abundantia gaudet. Haud facilè paria alibi, certè non tanta Naturæ miracula reperies. Evolve Hiſtoriographos ac Naturæ Ruſpatores noſtros, tam Antiquos, quàm Modernos, *Munſterum, Stumpbium, Simlerum, &c.* in ſpecie τὸν νῦν ἐν ἁγίοις, Clariſſ. *Wagnerum* noſtrum, in *Hiſtoria*

Conciliatio-num probatio

ſtoria Naturali Helvetiæ curioſa. Præſertim Opus laborioſiſſimum Accuratiſſ. D. D. *Scheuchzeri Hiſtor. Natural. Helvet.* in lucem brevi protrudendum fuſiùs id docebit: Ex omnibus autem certè non infima ſubſellia merentur, *Glaciales* illi notiſſimi, ac *Helvetiæ* noſtræ ferè unici Incolæ, *Montes*, quorum deſcriptionem ſupra laudati hiſtoricè ſolùm enarrarunt. Anſam autem ulteriùs in hoſce mirandos ac monſtroſos Montes inquirendi, Itinera in hæc loca inſtituta, quos nonniſi ſummo cum ſtupore ac admiratione aſpexi, mihi ſuppeditavit; Animadvertens hucusque perfectam perſpectamvè eorum delineationem, ipſorumque generationis rationem, lucem non vidiſſe. Patriæ hinc laude ſtimulatus, haſce leves qualeſcunque obſervationes ac ratiocinia chartis committere non dubitavi, quas B. L. æqui bonique accipiat, rogo. Meliora ac certiora edoctus, amicam admonitionem gratiſſima mente me accepturum eſſe ſincerè promitto.

CAPUT II.

Onomatologiam Montium Glacialium exponit.

ONomatologiam, recepto ac laudabili more, præmittere, non ingratum fore confido, præſertim cùm Montium horum Glacialium *Germanica*, veriùs antiqua *Helvetica*, vel *Celtica* potiùs, non ubivis obvia, tritavè ſit, ac nomine Gletſcher / Gletſcherberg / Gleſſer / venit, qui ſolutam & congelatam, non amplius Nivem exiſtentem, ſed Glaciem ab Aqua formatam indigitat, *Latinè Glaſſaria*, quaſi Glacialis Mons, quæ vox Glacies *Germanicam* radicem Glaß agnoſcit, quam antiqui *Germani* etiam Gleß nuncupabant, à nitendo, & quaſi ſplendendo, hinc Germani Gleiſſen / Glentzen / Glintzen / dicunt quod ſplendeat, ſeu potiùs transparens ac purum inſtar Vitri ſit. *Engadini* cum noſtra hac derivatione conſentire videntur, qui in ſuo Idiomate *Wadret*, *Vedretto*, à *Waider*, quod *Vitrum* notat, & prope *Filiſur*, *Wadrez*, appellant. *Gleſſum* vel *Gleſum*, *Tacito*, *ſuccinum*, eadem de cauſa, à nitore ſcilicet, audit.

Gletſcher / *quid denotet? an Germanica, vel Latina Vox ſit?*

dit. Hinc facilè patet, Gletſcher nomen, propriè non à radice, *Glacies*, nec Vocabulum Germanicum corruptum eſſe, ſed veram originem veteribus Germanis deberi: Quibus verò Germanica hæc deductio minùs placet, Latinamque huic præferre ſattagunt liberum eis relinquimus, nec litem iis movebimus.

Firn quid ſit? An Montibus Glacialibus conveniat?

Eosdem ulteriùs Firn appellant, quod tamen Montibus Glacialibus non convenit, à paucis diſcrimen hoc obſervatur, & malè à quibusdam confunditur. Eſt enim Nix hæc dura & aliqua ex parte congelata, ſed nondum Nivis naturam exuit. Teſtibus *Stumpf. Chronic. Helvet. L. XI. Cap. XX. pag. 608.* ac *Joſ. Simler. de Alp. comment. p. 74.* Nix inveterata, alter verlegner Schnee dicitur, & hoc Vocabulum, Firn / Fern / antiquum *celticum* radicale eſt, Recenti opponitur, ac Antiquum, Vetuſtum, Longinquum, Anniculum denotat, Firn Wein, Ferndiger Wein / Vinum anni ſuperioris; Firn hinc, quaſi *Nix annoſa*, Schnee von ferner Zeit. Nonnullis *Verriſium, German.* Vernis hinc derivare placet, quod hoc nimirum niteat, & quaſi Nix Glaciesve inveterata cohæreat. *Cluverius Inſularum Amerarum in Oceano Germaniæ propè Jutlandiam* mentionem facit his verbis. *Aliæ numero complures Inſulæ, in Germanicum Mare ſparſæ, quæ nunc appellantur Farriæ, quondam Romanis dictæ fuerunt Gleſſariæ à Gleſſo, quod eſt ſuccinum.* Num vocabulum *Farriæ* cum noſtro Firn & *Glaſſariæ* cum Gletſcher non conveniant aliis viris in Philologia verſatioribus relinquimus. Notum enim *Succinum* non infimum in Verniſio artificiali Ingrediens conſtituere.

Glacialium horum *Montium* deſignationem ſpecialem, quando apud *Orientales* non reperimus, in generalioribus vocibus, quæ Nivem, Gelu, Glaciem, quandoque etiam Vitrum & alia ſignificant, nobis ſubſtituendum eſt; Mons itaque talis Græcis ὄρος Κρυσταλλῶδες, κρυμῶδες appellari poſſit. *Hebræis* aliquid ſimile exprimitur per *Libani Montis* vocem, לְבָנוֹן *Lebhanon*, & לִיבְנָן *Libbnon* enim Montem, *Syriam* à *Palæſtina* diſterminantem, quià Radice לָבַן, Hiph, הִלְבִּין, *albuit*, dicitur, notat: Concinnius ita dictum non argues, quàm

Eorum derivatio Græca.

Hebraica.

ab

ab Albedine ex perpetuis Nivibus, quæ in altiſſimis. Montibus perdurare ſolent, unde & Alpium *Latinis* & *Germanis* ſignificatio, & certè ipſæ Sacræ literæ, quæ ad Thuris ſignificationem in *Cantico C. IV. v. 11.* per vocem *Libani* alludunt, eædem à ſignificatione albæ glaciei ſeu Gletſcher non abludunt in celebri loco *Jeremiæ Cap. XVIII. v. 14.* ubi *Libanus nivoſus* dicitur.

CAPUT III.

Montium Glacialium definitionem proponit.

ADmirandorum Montium Glacialium *Definitionem*, quæ Nomenclaturam excipit, ſequens delineatio facilè exprimit: *Quod ſint Montes alti & excelſi, vel inter duos alios ordinarios Montes in ſinu quaſi, vel in Valle, vel ad aliorum latus, vel in ſummitate ipſorum ſiti, ex mera Glaciei inveteratæ congerie conſtantes, puri, diaphani, omnes heterogeneitates de ſe mittentes, non multum tamen à communi noſtra Glacie differentes, ob calorem ac ſolis acceſſum non ſufficientem, in loco natali haud facilè liquabiles, ſemperque in eodem loco permanentes.* Deſcriptio hæc quidem pro anni & loci conditione variat, quod autem dilucidiùs ac clariùs in ſequentibus, per partes & Phænomena explicabimus. *Montium Glacialium Definitio.*

Deſcriptionem haud inconcinnam *Simlerus de Alpibus Comment p. 72.* ex *Silio* ſcriptore Jtalico, Montium Glacialium refert, annotante tamen Eodem *Simlero* Hyperbolico ac Poëtico ſtylo.

Cuncta gelu, canaque æternum grandine tecta
Atque ævi glaciem cohibent; riget ardua Montis
Aëtherii facies, ſurgentique obvia Phœbo
Duratas neſcit flammis mollire pruinas.
Quantum tartareus regni pallentis hiatus
Ad manes imos, atque atræ ſtagna paludis
A ſupra tellure patet: tam longa per auras
Erigitur tellus & cœlum intercipit umbra.

Nul-

Nullum Ver uſquam, nullique æſtatis honores,
Sola jugis habitat diris, ſedesque tuetur
Perpetuas deformis hyems: Illa undique nubes
Huc atras agit, & mixtos cum grandine nimbos.
Jam cuncti flatus, ventique furentia regna
Alpina poſuêre domo, caligat in altis
Obtutus Saxis, abeuntque in nubila Montes
Mixtus Athos Tauro, Rhodopeque adjuncta Mimanti,
Oſſaque cum Pelio, cumque Hemo ceſſerit otbrys.

Subjungimus hiſce adhuc ex Clariſſ. *Wagneri Hiſtor. Natural Helvet. Curioſ. pag. 27. & 28.* Carmina *Chytrei* in *Stinnr. Venet. p. 54 & 55.* deſcripta, ac ita ſonantia.

Helvetios Italis dirimit Mons aſper ab oris.
Pars Adulæ, Bernardinum dixere Meſauci
Ejus in acceſſas nunquam contingere rupes,
Ver potuit, non huc Bacchus, Philomela, Cereſvè
Non æſtas adiit: Glacies hic matris ab alvo
Excipit, & teneros durat vi frigoris artus
Cuſtodum pecoris: Siccos quum Sirius ardens
Urit agros alibi, rigidis in cautibus illic
Regna tenet deformis hyems, caurique furentes.
Bella gerunt, altæque nives in montibus altis
Extructæ terramque gravant atque horrida ſaxa:
Ipſe fremens ſonitu, caput inter nubila condit,
Phæbeosque procul ſcopulos intercipit ignes:
Innumeris circum glacies Cryſtallina ſeclis
Indurata riget; per adeſas ſpumea cautes
Unda ſtrepit, mons ipſe aſtris conterminus albet.

CA-

CAPUT IV.

Montes Glaciales ab aliis Analogis diſtinguit.

ANalogiam aliquam, affinitatem ac ſimilitudinem cum his noſtris Montibus Glacialibus tenent nonnulla jam-jam recenſenda, quæ tamen ab iis probè diſtinguenda, nec confundenda, ne unum pro altero ſumatur; Qui enim benè diſtinguit, benè docet: Proximè ad eos accedunt, tam quoad ſimilitudinem, quam loci vicinitatem, *Montes Nivales*, Schneeberg / Firn / dicti, quorum baſis Mons ordinarius, ſeu Petra, quorumque cacumina, ſupremæ partes, etiam latera, nive perpetua & vetuſta ſunt tecta ac veſtita, ab intenſo tamen æſtivo ac diuturno calore quandoque liquantur, ut Anno 1540. Annotante *Stumpf. Chronic. Helvet. pag. 605.* factum, in qua æſtate omnis ferè antiqua nix migravit, ac liquata erat, non tamen ex toto, ſed ſuprema cacumina indumentum hoc album, hyemale deponere, religioni quaſi ſibi duxerunt. Hæc Nix inveterata ac diu reſtans, non tantùm loci conditioni, vel ventorum calidorum acceſſui impedito, ſed ſummæ aëris ſuperioris frigiditati adſcribenda eſt. *A Montibus Glacialibus differunt.* *Montes Nivales.*

Hos *Labinæ*, Alpicolis Louwinen dictæ, excipiunt, quæ conglomerationes maximæ Nivium ſunt, ortæ in ſupremis Montium cacuminibus, vernali tempore, Vento non ita auſtero flante, vel ab Avium transvolatu, vel Vento vehementiore, clamore hominum ac vocis refractione, vel alia leviſſima cauſa, minimam Nivis particulam movente, hinc cadendo multis provolutionibus ſemper majus capit incrementum, usque dum in Montem ferè nivoſum, maximo cum Incolarum detrimento, excreſcit, deſcendendoque Saxa, Arbores, Homines, & quicquid obvium eſt involvit, & ſecum rapit, tandem ſeſe in Vallem quandam ac ad Montium pedes demittit. De quibus *Munſter. Coſmogr. L. V. C. XXXIX. pag. 690. Stumpf. L. C. p. 606. Simler. de Alpib. Comment. p. 113, & ſeq. Clariſſ. Wagn. L. C. p. 32.* Aliique conſulendi ſunt. Eæ, temporis ſucceſſu, in id, ex quo *Labinæ.*

formatæ erant ; Aquam puto ; reſolvuntur. Et hæ quidem Labinæ ſuperficialiter quandam præ ſe convenientiam ferunt, penitiùs verò perſpectæ, omnem planè ſimilitudinem cum Glacialibus Montibus reſpuunt.

Montes, Inſulæ natantes, &c. in Septentrione.

Minimè etiam prætereundos cenſemus *Montes, Inſulas fixas ac natantes Glaciales*, verſùs *Septentrionem* ac circa *Polum*, quæ ob intenſiſſimum frigus nullo modo liquantur, utplurimùm à Mari, Fluminibus, ſæpius etiam à Jugis Glacialium Montium ſeſe in Mare demittentibus, ad littora Menſe Julio ac Auguſto frigore paululum remittente ac relaxante, à fortiſſimò vento detruduntur, quorum Craſſities ſæpe LX. & ultra orgyarum cenſetur. Quandoque Urbium, Turrium, Aggerum, Vallium &c. faciem præ ſe ferunt. Nullorum ferè Hominum, vel aliorum Brutorum, niſi urſorum, Vulpium, quarundarumvè Avium patientes, quæ in Inſulis iſtis natantibus domicilia ſua, ſuſtentationesque habent; ſæpius L. vel LX. milliaria in iis navigantes quaſi, à littore ſeſe demittunt : De quibus Mirabilibus legi merentur Rudolff Lapell Erfahrung und Vorſtellung des Nordens/ & *Ol. Magn. Gent. Septentrional. Hiſt. Breviar.* Inter hos *Septentrionales* & noſtros *Helveticos* Montes, magnum intercedit diſcrimen, magna differentia ; Illi enim ubivis obvii ſunt, ac *Nova Zembla* tota iis referta, nullam in vicinia, vel Plantam, Arborem, &c. reperies, & quidem, ut jam memoratum, ob rigidiſſimum frigus, iniquiſſimum Clima, Solis per medium annum totalem privationem, &c. nullos Homines alit, ut hi ſeſe in Ea ſuſtentare valeant ; Nunquam liquantur, imò quotidie majus adhuc incrementum ſumunt, ita ut nonnulli Climati frigidiſſimo an glaciei huic horrendæ, locorum inhabitabilitatem adſcribere dubitaverint; Plerumque etiam ex Mari & Fluminibus in continens transportantur. Hi verò in aliquibus locis ſolùm animadvertuntur; Calor quidem adeſt, ſed non ſufficiens, & ſolùm ſuperficialiter, non ex alio loco, quàm à ſeſe ac alia Glacies originem ſuam ſumit. Loca vicina, *Orientem* ac *Occidentem* ſpectantia prata amœniſſima, agri fertiliſſimi, paſcua maximè proficua, &c. Oculos Inhabitatorum oblectant, Incolisque reditum magno cum fœnore reddunt.

Cry-

Cryſtallorum ab his noſtris Glacialibus Montibus diffe- rentiam, in multis oſtendenda videatur *Cap. VII. Ph. V.* & *VI.* *Cryſtalli.*

CAPUT V.

Montes Glaciales ad Genus ſuum reducit.

Genus.

EX quanam re conſiſtant, ſeu cujus *Generis* noſtri Glaciales ſint Montes, ipſum ſtatim nomen apertiſſimè indicat, Nomen ac Omen habet, & nemo niſi quorum oculi ac pectora frigidiſſima hac glacie fuerint obvelata, inficias ibit; Meram ſcilicet, ac veram glaciem ipſos componere, âque alia ordinaria non multùm diſcrepare, imò omnibus ejusdem gaudere requiſitis. Cujus veritatem, non ſolùm propria experientia, ſed & Phœnomena jam jam recenſenda magis illuſtrabunt, ac in apricum manifeſtiſſimè deducent.

CAPUT VI.

Phœnomena circa Montes Glaciales obſervata enarrat.

QUæcunque circa Montes Glaciales obſervata ac obſervanda, conſideratione, ruminationeque digna occurrunt, tam ab aliis, quàm propriâ experientiâ annotata ſequentia Phœnomena hiſtoricè ſolùm exprimens & proponent, quorum rationes Solutionesvè infra ſubjungentur.

Ph. I. De Loco natali & ſitu Montium Glacialium.

Phœn. I. *Loca* ipſorum *Natalia*, Inhabitationes ac ſitus, quamnam Mundi partem aſpiciant, quam vicinitatem, vel Montium, aliarumque rerum foveant, ſcire maximè opus, quo certè medio in ulteriore inquiſitione feliciores erimus. Siti ſunt plerumque verſùs *Meridiem* obſervante *Munſtero L. C. p. 691.* & *Septentrionem*, ut in Monte *Gemmi* dicto, & quidem vel in altiſſimis Montibus demum ad majorem altitudinem aſſurgunt, iisque ſuperſtructi ſunt, ubi Aër ſummè auſterus, venti rigidiſſimi etiam æſtivo tempore ſpirant. Velut in *Grindelia*, αὐτόπτης loquor, à *Septentrio-*

trione Meridiem verſus longe latèque patent, hinc in Vallem profundam ſeſe demittunt. Vel ad Latus alterius Montis ordinarii, ut id in Monte *Furca* prope *Originem Fluminis Rhodani* animadvertitur, ac cum iis continui ferè ſunt, qui radios Solis, ventosque ſuaves impediunt, ac ipſis acceſſum denegant; Hunc Montem *Silius* ita delineat.

Nullum ver usquam, nulli æſtatis honores.
Sola jugis habitat diris, ſedesque tuetur
Perpetuas, deformis hyems: — — —

Vel interſtitia Montium κατ' ἐξοχὴν dictorum occupant ac replent, ut in *Grindelia* itidem obſervare licuit.

Ph. II. De Altitudine, Longitudine &c. Ph. II. Quoad *Altitudinem* ac *Latitudinem* eorum nihil certi determinari poteſt. Altitudinem enim aliorum Montium aliquando æquant, non ſuperant; quorum in aſcenſu ultra milliare Germanicum conſumitur, ſæpius verò multò inferiores, ac medietatem ſolùm attingunt. Craſſitiem *Munſter L. C.* Illius prope *Rhodani Fontem* XX. vel XXX. pedum determinat; *Latitudinem* quousque telum arcus pertingere valeat, *Longitudinem* verò indeterminatam relinquit. *Simlerus de Alp. Comment. p. 74.* refert, quod apud *Sedunos* Mons ſit, quem quidam *Sylvium* nuncupant, *Salaſſi Roſæ* nomen ei impoſuêre, in hoc Monte ingens ſit glaciei perpetuæ cumulus, per quem ad *Salaſſos* ferè quatuor millium paſſuum ſpatio tranſeatur, & tamen illi adhuc altiora & magis rigida immineant juga, ſed dimenſio hæc ſatis incerta eſt, ut ipſemet obſervavi, nam maximè inæquales ſunt, invii, ac nonniſi, & quidem vix, Calceis ferro armatis, ſummo tamen periculo, ut in ſequentibus demonſtrabitur, aſcendi poſſunt. Accuratior tamen illa mihi aliquomodo videtur fiſſurarum ſeu hiatuum dimenſio, ut *Ph. VIII.* proponet, ubi bolide mediante, mox CCC. mox CCCC. plus minùs ulnarum eorum profunditatem repererunt.

Ph. III. De Incremento & decremento. Ph. III. De Ipſorum *Incremento* variè Scriptores differunt, & quidem aſſerunt ab aliquot Seculis tanta incrementa ſumpſiſſe, ut terram proximè circumjacentem, unà cum arboribus

ribus &c. de ſe repulerint ; imò prata, domos proximè ædificatas deſtruxerint ac devaſtaverint. Sæpiſſimè ex ipſo Monte, maximas ſtirias ac moles excreſcere, quæ ſi rimas agant, ob immenſum pondus in Vallem cadere, hinc novum planè produci ; ſed eorum loco mox alias ſuccedere. Nec minùs vernali ac æſtivo tempore ſi dehiſcant fiſſurasque producant, à nova deſcendente Nive reſtaurari ac redintegrari. Alias de ipſorum Incremento & decremento quidam Alpicolarum ſibi perſuaſum habent ſeptem annos pro Incremento, totidemque pro Decremento requiri.

Ph. IV. De Forma & Figura. Ph. IV. *Forma* ac *Figura* illorum pro Loci varetate, Anni tempore, caloris & frigoris remiſſione aut intenſione variat, nullas certas obſervant regulas, ut plurimum planè rudes, deformes, acuminati, ac propriè dictos Montes quàm maximè, hyemali præſertim tempore, æmulantur : Eminentiæ ac protuberantiæ horridæ protuberant, calore cumprimis æſtuante, ubi non continuos ſed contiguos fuiſſe attendimus, una enim quæque fiſſura ad imum fundi ſeſe extendit, hinc quodvis Glaciei fruſtum, peculiarem quendam Montem, ſeu potius collem conſtituit, ut valles, ſi mihi ita dicere liceat, ſeu interſtitia facilè quis intrare poſſit. Eminentiæ hæ ſæpius maximo cum damno inferiora petunt, ut antecedens Phœnomenon indigitavit, & in *Ph. VIII.* fuſius tradetur.

Ph. V. An Glaciei communis naturam exuant? Ph. V. Quæſtio heic oritur ; *Num Glaciei communis naturam exuat? ac perennando Cryſtallinam induat* duritiem : Quod quidam ut *Stumpf.* & *Munſter. L. L. CC.* affirmant, imò addunt Naturam ac Proprietates communis Nivis & Glaciei relinquere, ac claritatem, puritatem duritiemvè Cryſtalli, vel communis Lapidis accipere, eidemque in modo denominatis requiſitis nihil cedere.

Ph. VI. An In Loco Natali ſint diſſolubiles? Ph. VI. Ex antecedente Phœnomeno, alìud membrum priori planè propinquum fluit. *An* nimirum *In loco natali, vel planè etiam alibi ſint diſſolubiles?* vel majus ſaltem temporis ſpatium pro eorum liquatione requiratur? *Stumpf. & Munſter. L. C.* In Loco natali, i. e. in ſummitate ipſorum Montium liquefieri pernegant, imò ſi caſu fruſtum aliquod decidat, aliquandiu ibi permanere, antequam in Aquam, quamvis Solis &

 Calo-

Caloris acceſſus ſit intenſiſſimus ,·reſolvatur. Addit adhuc *Stumpf. L. C. p. 606.* Hanc Glaciem repentino calore Solis vel Ignis focalis non ſtatim ,ac communem liquefieri.

Ph. VII. De Puritate Ipſorum. Ph. VII. *Puritatem* Ipſorum Auctores non ſatis exprimere norunt. *Munſt. L. C.* habet quamvis ad Metalli fodinas referri non poſſint , quoad tamen puritatem Cryſtallis quam proximè accedere , ac ipſarum inſtar ſplendere : Omnium impuritatum eſſe impatientiſſimos , aliarumque rerum mixturam minimè ferentes ; Seſe ipſos purificare , omnesvè heterogeneas partes , Lapides , Ligna , Arenas , aliasque ſordes longè à ſe repellere , ut nulla ampliùs inquinamenta remaneant. Occaſione Puritatis de ipſorum colore exteriùs apparente ſubnectemus , qui Cœruleus ſemper videtur , ſuperiusque cruſta, ſeu Cortice quaſi ,ex luto , è Montibus proximè ſitis delato tecti, conſpiciuntur.

Ph. VIII. De Fragore, & hinc dependentibus Fiſſuris. Ph. VIII. Vernali ac æſtivo tempore, calore accedente, maximo cum *fragore*, *Crepitu*, *mugitu* ac *tonitru*, quaſi omnia inferiora ſuperioribus miſcere conentur , dehiſcunt, diſrumpuntur , ac ſi Montes ipſi ruere viderentur ; Fit tamen non una vice , ſed per aliquot Septimanas , imò per totam æſtatem , ut ipſemet non ſine ſummo ſtupore percepi , verum tonitru aërem noſtrum vibrare ac percutere autumans. Productum mugituum horum ſunt ſiſſuræ , hiatus ac cavitates , Incolis Spält / Schröffen dictæ , quatuor vel quinque pedum latitudine , imò ſæpius ampliores , nonnullæ immenſurabiles ferè , aliæ CCC. vel CCCC. Ulnarum, quos inſpicientibus nihil niſi mera , pura Glacies , oculis objicitur. Hiatus hi profundiſſimi ſi denuo nova nive , vel conglomerata , vel recenter ſolùm delapſa repleantur , ac concidant , eodem fragore ſtatim alio in loco fiſſuras agere obſervant *Munſt.* & Cl. *Wagn. L. C. p. 26.*

CAPUT VII.

Phœnomena recenſita explicat, cum nonnullarum Sententiarum propoſitione & ἐπικρίσει.

DEcimus hucviq; circa Montes Glaciales principaliora Phœnomena

nomina obſervanda, quorum ἀνάλυσιν, inſtituti ratio, & veritas à falſitate diſtinguenda, miracula divina magis deprædicandæ, ſubnectere exigit; In quorum ſolutione, ut & recenſione Auctores de iis tractantes non conveniunt, quas ſententias fideliter enarrabimus, ſuisque locis inſeremus; Noſtrum verò judicium, ratiocinia, modeſtam ἐπίκρισιν ac proprias experientias ex principiis ſanæ Philoſophiæ deſumptis ſubjungemus, quo modo veritas clariùs pateſcet.

Antequam Alto nos committamus, pro clavi, ad abſconditos hoſce theſauros reſerandos, lubricos ac læves iſtos Montes feliciùs penetrandos ac ſcandendos, obſcuram hactenus ac raram hanc materiam melius eruendam & ſolvendam, brevem *Glaciei* Originem, Naturam, ſtructuramvè præmittere, haud ingratum fore confidimus, quâ materiâ penitiùs examinata, faciliùs exoptatiùsve nodos hoſce ferè Gordeos Herculeo auſu ſolvere potes erimus.

Glaciei in genere Origo, Natura, &c. quæ?

Glaciem ſecundùm plerorumque Sanorum Philoſophorum mentem, dicimus eſſe Aquam in ſolidam ſubſtantiam, à frigore & quiete particularum hactenus in continuo fluiditatis motu exiſtentium, transmutatam. Motus enim quamdiu adeſt, ac à materia ſubtiliſſima agitatur, ſemper impedit, quò minùs particulæ iſtæ flexiles & anguillares concreſcere, frigoreque indureſcere valeant. Expulſa enim, ſeu potius recedente cauſa movente, ſive igniculis iſtis ſubtilibus, à calore Solis, vel ob aëris nimiam gravitatem, ac multarum craſſiorum particularum imprægnationem, vel aliâ quâcunque cauſâ, in eam immiſſis, dictæ particulæ ab exteriore parte interiora verſùs, ſine ordine rigeſcunt, ac quaſi cortice obducuntur: Quod & *Eccleſiaſt. C. X. LIII. v.* 22. eleganter propoſuit. *Frigido, ait, vento Borea efflante compingitur ex Aqua gelu in omni congregatione aquarum diverſatur, & Aquam velut Loricam induit:* Januam hinc ad ulteriorem calorem ac motum ſubintrandum præcludunt; continuata brumali auſtera tempeſtate, ulteriùs congelatio pergit, ac totam aquarum copiam, pro loci tamen conditione, quò privatio hæc major, eò intenſior concretio, quo remiſſior, eò & minor, eadem inficit labe. Aqua hæc concreta in ſua congelatione expanditur ac ab aëre intus magis

ferè,

ferè quàm ipſa aqua incluſo, rarefit, qui particulas iſtas anguillares, rigidas, inordinatas, plerumque tamen figuræ oblongatæ ac rectæ efficit, quæ quaquaverſum ſpicula ſua emittit, ac in ipſorum interſtitiis hoſpitem hunc aëreum ſuſtentant: Aëris in majore quantitate præſentiam Glaciei levitas, aquæ ſupernatatio &c. indicat; Rarefactionis autem & expanſionis majoris loci ſpatium, quotidianaque experientia. *Chymici* concretionem hanc, ſecundùm ipſorum experimentum congelationis artificialis, Sali ac Nitro aëreo attribuunt, quod ipſis relinquimus; Hoc unicum addimus Glaciem marinam omnem ſalſedinem deponere, ac hanc liquefactam, dulciſſimum guſtui, ſuaviſſimumque potum *Septentrionales* oras inhabitantibus ſupeditare; Teſtantibus, aliquot itinerariis & Experientia *Athanaſ. Kirch. Mund. Subterran. P. I. L. III. p. 166.* & Clariſſ. *Reyberi* in ſua hac de re conſcripta diſſertatione. Sed è diverticulo in viam: Accingamus nos ad Phænomenorum ſuperiore ordine memoratorum ſolutionem.

Chymicorum Sententia.

Ph. I. Ratio cur Montes Glaciales plerumque ſiti ſint verſus.

Ph. I. Hoc Phænomenon *Locum natalem*, ſeu *Situm* verſus *Polos* innuit, quod pro primo ſumme neceſſario ad certitudinem horum ulterius inquirendam, cenſemus. Nôtum eſt ab iſtis *Mundi plagis* omnes aëris diſpoſitiones, tempeſtates; calorem, frigus, &c. dependere, magis adhuc à ventis hinc ſpirantibus, Atmoſphæram noſtram multifariam infeſtantibus, deſcendere. Reſpiciunt autem plerumque Montes noſtri Glaciales *Meridiem*, ſed non nudi ac ita expoſiti, à tergo *Septentrionem* verſus, tanquam parietes, quibus annectuntur, Montes ſunt petrei altiſſimi; Ventis hinc flantibus acceſſum denegant, ab altera parte itidem ejusdem generis Montibus præmuniuntur, Auſtri flatum infringunt, tactumque calidum inde efflantem eludunt, quò minùs hi flatus Eos attingere valeant. Poſiti ergo in Valle circumcirca altiſſimis Montibus cincti, nullum niſi calorem Solis aliquando pertranſeuntem experiuntur. Summa frigiditas Sole recedente ac nocturno tempore perſentitur, hinc ea glacies interdiu ſoluta, nocte iterum denſiùs congelatur ac conſtringitur: Unicè ergo *Situi* horum geneſis & exiſtentia concedenda. Aliorum *Situs Septentrionem* intuetur, verſus

Meridiem.

Septentrionem.

ſusque *Meridiem* longè latèque ſeſe extendunt, imò in *Grindelia* Montes iſti duo apparentes Glaciales ſolùm Crura quaſi ſunt & pedes, totum verò Corpus ſeu moles in Valle recondita latitat: Mirum hinc non eſt, glaciem perennitatem nunquam deponere, ſed inibi ob intenſiſſimum frigus ſemper hoſpitari. Si Interſtitia Montium ſeu Valles poſſideant, modò enarrata cauſa ſufficiet; frigus irremiſſibile, imò proximiùs eos appropinquantes, id maximè ſenſibiliter cum horrore experiuntur. Incolæ hinc viciniores non leve damnum pro frugibus & obſoniis maturandis, gramine progerminando, &c. ſi ſolito majores exciterint, obſervant, ac de gravibus hiſce damnis conqueri non deſinunt. Alii *Septentrionem* itidem proſpectantes, in ſummitate ſummorum Montium poſiti, ut in Monte *Gemmi*, nullis circumcincti ac incluſi aliis Montibus quaſis cancellis, ſed toti quanti quanti nudi & expoſiti, ſecus quàm hoc in *Grindelia* obſervatur; Frigus ibi percipitur maximè rigidum ac intenſum, Boreas ſua impetuoſiſſimè rigida emittit tela, ita ut etiam æſtivo tempore itinera per eum inſtituentes, niſi veſtimentis denſis ſint obvelati, maximè eos feriat. In Monte *Uranienſi* Windgällen dicto, quodam fide digno referente, idem Boreas ita vehemens obſervatur, ut & lapides non minoris molis à locis ſuis dimovere valeat. Accedit adhuc quo aëris Regio altior, eò frigidior; Motus enim ibi planè remiſſior, radii Solis ſolùm eam penetrant nec repercutiuntur ac reflectuntur, ſicubi in Vallibus ac Terræ partibus inferioribus contingere quotidie videre licet, & experimur, hinc *Nubes* in ea natantes ſecundùm pleroſque Phyſicos, nivoſæ, concretæ ac quaſi conglaciatæ eadem ratione cenſentur. Quid ergo mirum, ſi in tanta altitudine morantes Montes, nihil niſi mera Glacies, ita compacta, inveterata, & denſa illos conſtituat, ac ita indiſſolubiles permaneant. Nonne quæſo; luculentum ſatis ſuppeditant teſtimonium, Montes antiqua nive *tecti*, Firn dicti, Celſiſſimi in *Helvetia* æque quos in differentiis recenſuimus, qui perennante nive amicti ſunt ac ſub ipſa *Zona torrida* ſiti in altiſſimis Montibus, qui in *Actis Philoſ. Angl. in Inſula Teneriffa Terreira* appellatur, ac pro ſummo in toto Mundo deprædicatur, & ad LX. mil-

In Montium Interſtitiis.

In Montium Summitatibus.

Aeris ſuperioris frigiditas.

liaria è longinquo cerni has oras navigantes annotant, ſicut hoc ex iis *AuctorNouvellen* **von der gelehrten u.** *curioſen* **Welt/** *Anno 1696. p. 1868.* allegavit ac tranſtulit. Ejus Altitudo perpendiculo dimenſa ad duo cum dimidio milliaria cenſetur, continuam Nivem continet ac alit peregrinantesque frigus hoc auſteriſſimum intolerabile experti ſunt. Adhæc altiora loca magis perflantur, depreſſa verò minùs à Ventis verberantur. Nonne, inquam, unicæ altitudini, ac ſuperiori aëris ſummæ frigidæ Regioni hoc dandum adſcribendumque eſt?

Ph. II. Altitudinu Ratio & incertitudo.

Ph. II. Quid *Altitudo*, ad Montium horum generationem conferat, jam Primi Phœnomeni ſolutio indicat. Altitudinum autem verè Glacialium Montium hactenus nullam certam habemus notitiam, invii enim ſunt, nullusve accommodatus locus exactè Geometricè eos dimetiendi, ex aſcenſu autem proximorum & altitudine æqualium hauriri debuit, cum iisdem recta nonnunquam quaſi linea ambulant, non eminent, alii verò etiam multò inferiores, nec vicinorum medietatem attingentes obſervantur, niſi hyemali tempore, cum Nix decidit, & ambos cooperit, Vernali verò iterum recedit, cujus ratio etiam ex antecedenti ἀναλύσει peti poteſt, à Ventis ſcilicet, Calore Solis, &c. Nonniſi enim, ad determinatam quandam metam pertingunt, & ſi pertingant, tanta ibi frigoris reſiſtentia, ut illi non facilè cedat, & quamvis aliquandò, æſtate cumprimis æſtuante, paululum imminuantur, ſtatim damnum hoc reſarcitur, ut *Ph. III.* habebit. & plerique eandem ſemper altitudinem ſervant. Nulla tamen regula non patitur exceptionem, ii enim qui ſummos occupant Montes, creſcunt & decreſcunt, ut ſequens *Ph. III.* demonſtrabit, pro tempeſtatis iniquitate ac benignitate. Obſervantibus tamen Alpicolis Eos à conſtitutis ſuis limitibus non multùm declinare. Certiorem verò, ſuo modo judicamus ſuperiùs notatam hiatuum ac fiſſurarum, bolide inquiſitionem, quæ plerumque à ſupremo hiatu ad infimum Montis, ſeu Terram continentem pertingunt, &c. Sed cum & Montiûm cacumina ob declivitatem, lubricitatem, ac fiſſurarum periculoſitatem conſcendi nequeant, ab iis hinc certam dimenſionem

nem inſtituere impoſſibile eſt, à dictis enim fiſſuris adhuc ultra centum ulnas altiores reperiri cernitur. *Longitudo* ac *Latitudo* itidem ad locum natalem ſeſe accommodat, Venti calidiores, radiive Solares, quousque efficaciores perveni-re poſſunt, omnem Nivem & Glaciem conſumunt, hique ſuos conſtitutos tenent fines, ultra citraque quos conſiſtere nequeunt. Loca itidem natalia prout variant, eodem etiam Incolæ; Montes Glaciales puto; ſeſe habent ac dirigunt.

Ph. III. Antequam Ipſorum Incrementum examinemus: in Originem ac primum eorum ortum inquiremus, à quo tempore principium ſuum ſumpſerint, *Ante An? Aut poſt Diluvium? vel demum ſubſequentibus Annis & Seculis extiterint? Munſter. L. C.p. 691.* A duob9 tribusve annorum millibus deſcendiſſe, autumat. Ardua quidem, difficilis ac incerta primo intuitu hæc quæſtio videtur, ſed repetenda heic, quæ in *Cap. I.* de Montium in genere origine commemoravimus, de quibus nullo modo dubitare licet, quod ſcilicet à creatione, ſi non tam alti Montes, ſaltem eminentes Colles ac Monticuli fuerint, in quorum interſtitiis ac ſummitatibus Nix & Glacies, pro loci ratione ſeſe dimiſerit, ac hoc hoſpitio uſa fuerit, irruente verò Diluvio, confuſioneque univerſali, hanc in ſublime, ut omni Glaciei accidit, elatam, ibidemque liquefactam fuiſſe: Recedentibus verò Aquis, eam ipſam Aquam ſtatim in locis appropriatis, non tamen in tanta mole, glacialem ſubſtantiam induiſſe, ſucceſſu temporis etiam eandem ac nunc altitudinem obtinuiſſe. Accuratè loquendo duo vel tria annorum millia conſtituere, ingenuè fateor, ad quodnam tempus hi referendi forent, certè maximè hæſitarem, ultra quatuor enim millia annorum à diluvio, ſecundùm Chronologorum computum, jam effluxere, hinc originem ac principium maximorum & propriè Glacialium Montium Gletſcher dictorum in tempus ſtatim poſt Diluvium rejicientes, non longè aberrabimus. *Incrementum* quomodo ſumant ex parte in Hiſtorica narratione jam propoſitum eſt, modo occaſione originis diximus. Sed ulterius quantùm narrationes Alpicolarum, propriæque experientiæ nobis dictarunt, in medium proferre haud cunctabimur. Nonnulli Incolarum Septennium creſcere ſolùm, nihil de iis conſumi, & viceverſa totidem annis iterum imminui firmiſſimè credunt; Sed non ſolùm rationi, pro-

Ph. III. Montium Glacialium ortus, an ante an poſt diluvium fit?

Ipſorum Incrementum & decrementum quomodo fiat?

priæ experientiæ,ſed & aliis emunctioris naris Viris exactiſſimè id obſervantibus contrariatur: Aliud enim ipſa αὐτοψία edoctus, à nemine hactenus obſervatum, proponam. Conſpiciuntur in in iis Lineæ, in aliquibus VII. VIII. vel IX. quas ſtrata nuncupare ſolemus, ex quibus accuratè anni ipſorum deſumi valent, ut in arboribus ex Circulis idem Phyſici prætendunt; Quæ Lineæ, vel ſtrata hinc oriuntur; Hyeme abſoluta, nive ex Montibus vicinis recedente, à graviſſimis imbribus, terra ab iis eluitur, Mons Glacialis tum proximè ſitus, ab iſta Aqua turbida, Terrâ permixtâ, Cortice quaſi obducitur, terrea iis inſinuantur, quæ nunquam recedunt, ſed firmiſſimè adnexa ſemper hærent & permanent; Hyeme autem iterum recurrente Cortices hæ nova teguntur nive, poſtea in Glaciem mutata hanc eodem modo alia cruſta cooperit, idemque ſingulis accidere annis animadvertitur. Lineæ hæ ſeu ſtrata inferiora ſemper multò minora ſunt ſuperioribus, & quo ſuperius ſtratum, eô altius. Hinc apertiſſimè Ipſorum Incrementum & decrementum concludendum, ab inferioribus enim & interioribus æque liquantur ac diſſolvuntur, ac à ſuperioribus, & hæc liquatio æſtate quotidie fit, calore præſertim intenſiore, aqua ſemper ex iis impetuoſiſſimè defluit, guttæ ex iis dependentes ac cadentes ſingulis momentis conſpiciuntur, circa veſperam magis, quàm matutino tempore, utplurimùm tamen non transgrediuntur ſuos limites conſtitutos, ac incrementum ab hyemis violentia, decrementum verò æſtatis ac caloris benignitate dependet. Quæ modo de Ipſorum ortu ac origine coṁentati ſumus, cum grano ſalis accipi volumus, non quod adhuc de Aqua diluviali, vel Glacie ab eo tempore collecta ſuſperſit, hoc enim experientiæ contradiceret, ſed quod in iisdem dictis locis, ab eo tempore continuata, protracta, & ſi quid receſſerit, reſtaurata fuerit; Palam etiam eſt, internum telluris calorem æque ac externum acceſſorium pro ipſorum deſtructione & ſolutione concurrere. Quod verò de iis deceſſit, vel lapſu per fiſſuras, producto, vel etiam continuo calore interno & externo æſtuante, ſtatim vento auſteriuſculo ſpirante, ipſo ſæpe Auguſto & Septembri, pluvia vel nive cadente, ea ſtatim coagulatur, & ſibi ipſi aſſimilatur. *Juga Glaciei* inveteratæ incolis, Schneeſáber dicta, ſi delabantur, hyeme ſubſequente iterum reſarciuntur. Fiſſuræ,

Hia-

Hiatus, ac valles quaſi iſtæ glaciales de quibus Ph. VIII, agit, nova nive & aqua replentur, ac in integrum reſtituuutur.

Ph. IV. Variarum figurarum cauſa.

Ph. IV. Hyeme omnis deformitas, ac eminentiæ abſunt, & hi Montes ſunt declives, in unum quaſi cacumen acuminati, accedente verò calore, vel vento ſuavi dehiſcunt, fiſſuras agunt, de quibus Ph VIII. tractat, per quas fiſſuras aqua defluit, eas quaſi eluit, & quodvis horum fruſtum peculiarem producit Montem, ut hinc non amplius continui, ſed contigui videantur, facile Monticulos hos aggeres cum foſſis, turres, domos, &c quis dixerit, & hinc propriè diverſitas figurarum ac eminentiarum dependet: Nònnunquam fruſtum aliquod, in aliud latus decidit, ac ſtatim ibi agglutinatur, ſuperior unde locus à quo motum, defectum, ut ita loquar, inferior vero quo delatum, exceſſum, ſeu majorem deformitatem producit; certam autem iis figuram adſcribere impòſſibile eſt, quicquid enim fit, caſu accidit, & quibuslibet annis pro caloris & frigòris efficacia & mutatione, aliarumque circumſtantiarum variatione differunt.

Ph. V. Non Glaciei naturam deponunt & Cryſtallinam acquirunt ſubſtantiam.

Ph. V. Antiquitas, ut *Heſychius*, *Ariſtoteles*, *Diodorus* aliique plures, ſanctè ac firmisſimè perſuaſa erat, *Glaciem* per tot annos, imò ſecula durantem, *non amplius ſolubile permanere*, Glaciei propriè dictæ naturam exuere, & à ſimilitudine coloris ac diaphaneitatis in lapidem converti transmutarique; In ſpecie Cryſtallum κατ' ἐξοχὴν dictam, ſeu lapidem hexagonum, diaphanum, unde & ipſi nomem κρύςαλλον quaſi κρύῳ ςελλόμενον, quod idem ac glaciem, vel aquam frigore concretam indicat, impoſuere. Accedit adhuc, quòd Cryſtalli natales ſolùm in Montibus iſtis Glacialibus poſuerint, quod tamen falſum, & non niſi ex petris proximè quidem locatis eruuntur. Teſtimonii loco cum *Simlero in Comment. de Alpib. p. 125.* duo ſequentia Epigrammata græca, quæ *Claudiano* tribuuntur, adjungere placuit.

Κειονέικ κρύσαλλος ὑπὸ ανέρος ἀσκηθεῖσα
Δεῖξεν ἀκηρασίοιο παναίολον εἰκόνα κόσμȣ
'Ουρανὸν ἀγκᾶς ἔχονεια, βαρύκτανον ἔνδοδί πόντον.

Alterum.

ἔιπι ἀγὲ μοι κρύσαλλε, λίθῳ πεποιημένον ὕδωρ,
Τις πῆξεν, βορέησῆ τὶς ἔλυσε, νότος.

Marbodeus ſuam, hac de re, ſententiam ita expreſſit.

Cryſtallus glacies multos durata per annos

Ut placuit doctis qui ſic ſcribere quibusdam
Grandinis antiquæ frigus tenet atque colorem.

Sed antiquam Glaciei naturam ſtructuram, &c. retinent.

Falſitatem hujus in noſtra de *Cryſtallis diſſertatione* jam exploſimus, multis argumentis, experimentisve, quo B. L. remittimus, eam extirpavimus. Unicum ſolùm ſatis evincens experimentum Illuſtr. *Boylei de Gemm. Orig. & Virtut. p. 26.* addentes. In Cryſtallo petroſa, pellucida, & colore omni carente, atque tenera, bilance examinato ejus pondere, in aëre, deinde in aqua comperit pondus ejus ad pondus Aquæ æqualis quantitatis eandem habere rationem, quam 2. & ferè $\frac{2}{7}$. ad 1. manifeſtiſſime hinc falſitas elici poterit. Adhoc decutiatur fruſtum Glaciei hujus antiquiſſimæ ex ima parte, aquæ injiciatur, ſtatim reperiet, eidem ſemper ſupernatare, nunquam fundum petere. Firmiſſimum hoc experimentum quis negabit? Certè ſi ſolùm aliquid terrei vel lapidei in ſe contineret, ipſi injectum fundo tenaciſſimè adhæreret. Non negandum tamen aliquo modo à communi diſcrepare, præſertim quoad pororum anguſtiam ac compactionem, cum primis frigore exiſtente intenſiſſimo, ac vix irremisſibili, quod idem verſus *Septentrionem in Norvegia, Moſcovia, Nova Zembla, &c.* Navigantes compererunt. Gradu ergò ſolùm, non verò Naturâ & ſubſtantiâ differunt, in quantum gradus nunquam variabunt rem. Ut non nulli lapides, v. g. Adamantes orientales multò duritie, ſplendore, pretio, &c. occidentales ſuperant, poſterioribus tamen Adamantis nomen non derogatur. Transmutatio hinc abſurdisſime dicitur. Veritatem tamen hujus, ſequens Phænomenon magis in apricum deducet, cum hoc planè analogum quod & ex hoc deſcendit.

Ph. VI. Glacies inveterata ſucceſſu temporis diſſolvitur.

Ph. VI. Diſtinguendum heic inter ſententiam, quæ 1mo aſſerit in loco natali, i. e. in ipſo Monte non diſſolvi, vel difficulter. 2dò Quod ſi fruſtum in Vallem proximè jacentē decidat, ad ipſius diſſolutionem longum temporis ſpatium requiri, & 3ô. Quæ omnem ei liquationem ac diſſolutionem pernegat. Priores ſuo ſenſu, ut concedamus faciles erimus. Certum enim, quoàd Priùs aëris inclementiam, caloris haut ſufficientem præſentiam, frigoris ibi exiſtentis rigiditatem, heic accuſandam eſſe; Reſiſtentia namque hæc calorem ſuperficialem eludit; Accedit autem nonnunquam, quod in Ph. III. innuimus, ut nonniſi ab extraordinario ac diuturno calore liquefiant, quod ex fluminibus copioſe ex iis defluentibus, ac guttis aqueis deſcendentibus colligitur, mox autem iterum reſtauratur. Alteri etiam ſententiæ nos ſubſcribimus,

fruſta

fruſta enim hæc cum denſisſima, compactisſima ac magnæ molis ſint, per aliquod temporis ſpatium indiſſoluta remanent, ſenſim enim ſine ſenſu quotidie aliquid abscedit, & in aquam abit, calor quamvis intenſè in id agat, obviique ſurgenti Phæbo ſint, non niſi ſuperficietenus aliquid conſumitur; Pori enim ipſius irregulares, maximè conſtricti, ingreſſum ipſius celeriorem impediunt, & ſiquid interdiu imminutum fuerit, noctu rigidisſimum frigus, poros iterum obſtruit, ſequenti verò die de novo eos reſerare ac ingredi debet. Fruſtum alias illiusmodi glaciei decuſſatum in manibus meis tenui, quod mox ut aliam glaciem tardius tamen diffluere, ac in aquam gelidam ſolutam fuiſſe, animadverti: Licèt Ignis focalis vehemens admoveatur, non ſtatim ipſi cedit, quoniam hic nimis fortis, repentinus ac ad ingreſſum non adaptatus eſt, contra moderato & Auſtro flante felicius movetur, quod Ph. VIII. docebit. Sed quod tertiam ſpectat, miror ſanè experientiæ ac rationi ita oggannire nonnullos non erubeſcere; Luce enim meridiana clarius, ac cuivis experimentum tentanti absque omni ſcrupulo felicisſime ſuccedet, liquefactio hæc glaciei vetuſtæ, ita ut nihil niſi Aqua pura remaneat, non quidem ita repente ut Cera, oleum, &c. ſed ſenſim ac pauco temporis ſpatio interpoſito, præſertim ſi à natali ac inclementi in alium apricum, ſerenum, calidum deportetur locum. Unde quæſo! duritiem ac ſubſtantiam hanc lapideam mutuâſſet? A frigore certe non. In noſtra ſupra allegata de *Cryſtallis diſſertatione* explicatius id tradidimus: Ad petrefactionem aliud quid, quam frigus requiritur, materia ſcilicet terreſtris, calor accedens & condenſans, aliaque plura. Nonne heic deſunt? Quid? Si hæc glacies in Lapides ſeu cryſtalles abirat, toti Montes Cyrſtallini, ut in Africa haud procul à *Wayana Waſonis*, annotante *Munſt. Cosmogr. p. 1731.* noſtras *Helveticas* æque ac *Septentrionales* Regiones ornarent, Cryſtallus hinc non ita caro venderetur pretio, nec in tanto verſaretur æſtimio.

Ph. VII. Chryſtallorum ac Glacialium Montium Splendorem, puritatem, diaphaneitatemque eâdem chorda extollunt, quaſi nulla interſit differentia, parique ambulent paſſu. Primo intuitu, analogiam ac ſimilitudinem aliquam præ ſe ferre, non inficias eundum, penitius autem examinantes Illas multo puriores, diaphanas ac clariores, has verò albicantes magis, imò Cæruleo quodam quaſi fuco infectos, non ita diaphanos & perſpicuos eſſe, obſervarunt. Ut jam de figurâ Cryſtallorum hexagonâ nihil quicquam dicamus. Quod ſi eorum materiam primam, ſeu conſtituentem, Aquam ſcilicet puriſſimam ſpe-

Ph. VII. Montium Glacialium puritas in quo conſiſtat?

οὐρανοπετῆ nullis ſordibus ac heterogeneis permixtam ita mox absque mora concretam, conſideremus, certe facile ipſis hæc ſincera quaſi puritas concedenda. Puritatem tamen non à ſuâ primâ petunt materiâ,

Impuritates quo modo expellant.

ſed peculiare aliquid ipſis attribuunt, omnium ſcilicet impuritatum, heterogeneitatum, ſordium eſſe impatientiſſimos, nulla ipſis miſceri poſſe, ſed ſi iis talia ſint admixta à ſe repellere ac rejicere. Unde autem hæc ipſorum penetralibus permiſceantur, hæſito; A Terra ſeu fundo in eos impelli impoſſibile, Lapides &c. multò graviores ſunt, glacies ſummè ſtricta ac compacta, ut utraque incapacia ſint, aſcendendi ſcilicet & recipiendi: A ſuperioribus enim non facilè fit, niſi ab aliquo Monte proximè poſito, in eos deferatur, quod & ipſemet conſpexi, mox tum ob ipſius lubricitatem inferiora & fundum proximè jacentem petunt, vel eorum fiſſuris ac hiatibus ſeſe committunt, ibique permanent. Verum tamen hoc, quod propriis contemplatusſum oculis, ad ipſorum pedes maximos acervos Lapidum vel Rupium prægrandium, arenarum aliarumque heterogenearum rerum, quas aqua ſemper effluens ſecum vehit, eluitque, etiam in ipſius incremento longè eâ ſe repellit, & cùm iis ſeſe minimè unit. Lapides, arenæ, aliæque Sordes enim cum glaciei particulis nullam planè habent convenientiam; Etſi fortè, frigore maximo Lapis, Lignum, &c. in iis concreſcant, cœlo benigniore ac calidiore, ibidem fiſſuras agit, ac per has illa de ſe mittit, tam ob lapidum gravitatem, quam Ligni poroſitatem, aëriſque in majori copia iis admixtionem, hinc aër majorem virtutem in iis exercere valet. Sicuti Lapides iſti degunt, eorum Montium liquatio velocior fit; Radii enim Solis, in eos impingentes, eosdem calefaciunt, hinc glaciei vicinæ fluiditatem comparant. Nec minus cum Montes hi per exteriorem, ut omnes communes lapides incrementum ſumunt, Lapides, arenæ, Ligna ſunt mobilia, glaciales contra Montes firmiſſimi, duriſſimi, illa verò facilè cedentia & non reſiſtentia, ea à ſe propellunt, non eandem cum iis conſtituunt maſſam, & in ſinu ſuo non aſſervant. Occaſione Incrementi in Ph. III. ipſorum cortices ac cruſtas allegavimus, earundemque rationem reddidimus: Miror ſi omnium impuritatum eſſent inpatientisſimi, cur non iſtas Lineas ſive cortices lutoſas, arenaceas, pluribus ſordibus permixtas, atque ſibi intimius unitas, cur, inquam, non delerent? cùm ad ultimam uſque Glaciei diſſolutionem perſeverent.

Ph. VIII. Fragores & fiſſuræ an à Cavernis aëris intus conclusis.

Ph. VIII. *Marianus Topograph. Helvet. p.* 26. Rationem redditurus Mugitus, fragoris ac fiſſurarum, ſtatuit cavernas ac venas aëris intus

intus incluſas, quæ & incrementum promoveant, æque ac Montes Ignivomi *Æthna* & *Veſuvius* ignis præſentiam, Maris voragines, Aquæ ingreſſum, indicant. Ratiò & comparatio longe petita videtur; Tantas enim cavernas ac venas aëris ita incluſas nullo modo concipere poſſumus; Aëris præſentiam non negamus, ut ex poſterioribus videbimus, ſed in tanta quantitate conjunctas haud facilè quis concedet. Montium Ignem ejicientium ac Maris voraginum alia planè ratio. Ignem ex cavernis Montium egredientem omnium ſenſibus percipimus; Voragines has Maris nudis apertisſimé obſervamus oculis; Cavernarum verò aërearum præſentiam, ventorumque copioſisſimam compactionem, nulla ratione, & experientia firmatam nobis imprimere poſſumus. Nec ad incrementum quid contribuant, imaginari licet; Certè magis hiatus hi ad decrementum, quàm incrementum relegandæ; dictum etiam non ab interioribus ut Plantæ, vel alia animalia augeri, ac nutriri, ſed ab exterioribus per appoſitionem incrementum capere. Non ſolùm talis mugitus & Fragor in Montibus Glacialibus animadvertitur, ſed in omni glacie Aquarum, Lacuum Maris, in *Septentrione*, Inſularum glacialium in Mare natantium, Monentibus *Ol. Magn.* & *Rudolf. Capell. Septentr. Deſſ.* Anne, & in iis Aquis ſubditis tantas varias Æoleas fovent? Certè haud facilè crediderim. Magis arridet Sententia Clariſſ. *Dn. D. Scheuchzeri in Phyſic Germanico Idiomate donata P. I. C. XXII. §. 8. 9. 10. p. 210.* differentis. Glacies *ſeptentrionalis* (etiam *Helvetica*,) durior, compactior ac firmior, propter majorem & fortiorem particularum minimarum ignearum expulſionem, hinc particularum glacialium compreſſio vehementior; Appropinquante autem vernali tempore ſeſe porulis Glaciei iterum dictæ ſubtiles particulæ ſenſim inſinuant, non tamen tanta vi, ut Ceræ inſtar eam liquefacere poſſint, ſed ſolùm ut rigidæ iſtæ ac maximè compreſſæ partes dividi ac ab invicem ſeparari & quidem tanto crepitu poſſint. Vel ſecundùm *Bartholinum*, qui ita ſentit; Quod hyemali tempore iſtæ aëreæ particulæ à ſummo frigore in glaciem coarctentur, includanturque, vernali verò ac æſtivo calore accedente eædem iterum rarefiant & extendantur, hinc majus requirere ſpatium, quod per harum fiſſurarum actiones inveniat, ac libero aëri ſeſe committant. Tanto ergo impetu rareſcunt, catervatim ex iis exeunt, & dum ad quietem aërem impellunt, hic retardatus non nihil à motu vibratur, percutitur, itaque tantum fragorem ac tonitru quaſi de ſe edit & emittit. Nemo, ut ſpero, mihi vitio vertet, ſi mugitum ejulatatum quaſi, aliquando à proximè

Rejicitur.

Vera ipſorum ratio?

habitantibus audiuntur, in *Monte Hecla*, qui *Inſulæ Maris Deucalinæ* Incola, ſcribente *Rodolf. Capel. L.c. p. 176.* eandem ad cauſam referemus, à continuis nivibus etiam ſemper tectus eſt, quamvis & ratio ab Ignibus ſubterraneis, cavernis Montis incluſis & maximè agitatis peti poſſit, Incolæ perſuaſum ſibi habent manes & animas demortuorum eſſe, quibus ibi tanquam in Purgatorio commorandum ſit. Quoad fiſſuras, quòd per easdem Montes iſti continui glaciales dividantur, & unaquæque pars peculiarem conſtituat Monticulum, ſuperius acuminatum, inferiùs verò pro baſi latiorem & craſſiorem, Interſtitia facilè intrare poſſimus, in ſuperioribus jam egimus. Profunditas harum fiſſurarum á craſſitie Glaciei derivanda, quod jam in *Pb. I.* produximus, reſtaurationem redintegrationemque in *Pb. III.* docuimus. Quomodo venatoribus, Rupicapris, Lagopis &c. inſidiantibus ſumma cautela opus ſit, ne in eas præcipites ruant, ex quibus liberationis ſpes nulla affulget, occaſione *Damnorum* ſpecialius agemus.

Caput VIII.

Montium Glacialium uſum Medicum communicat.

HUcusque Recenſioni, ſolutionique Phænomenorum, ac Glacialium noſtrorum Montium obſervandis inſudavimus. Pauca adhuc de eorum *Uſibus* ac *Virtutibus*, tum in *Foro Medico*, quàm *Oeconomico* uſitatis adjungamus; Nec minùs & *Damnis* inde deſcendentibus, ac Incolis illatis. Notum trituum & Vilibus ſuam ineſſe virtutem: Summa venena in optimam antidotum redigi poſſe: Nihil tam vile, atque abjectum eſſe, quod generi humano emolumentum aliquod non afferat, Glaciei materiam, ex qua congelatur; Aquam puto; ſi in Scenam producere animus eſſet, Oceanum certé commodorum ac utilitatum indę haurire poſſemus. Sed hæc nos nunc non tangunt, Ipſius Glaciei examine contenti, in ſpecie hujus inveteratæ, quale commodum hinc pro morbis corpus noſtrum infeſtantibus, debellandis, ſperandum ſit. Nonnulli eam quàm maximè extollunt, & ut encomiis uſus ejus ſatis commendare valeant, omnem operam impendunt. Apud *Glaronenſes* Annotante *Simler. de Alp. Comment. p. 124.* in Monte *Wepchio* fons eſt frigidiſſimus, quem Aquæ ſolutarum nivium & glaciei in Sinum quendam collectæ conficiunt huic Incolæ ſeſe

Glaciei Montanæ uſus in nonnullis morbis? Externus.

con-

contra varios morbos immergunt, idque tertio, præ frigore enim diu-
tiùs in aqua ſubſiſtere nequeunt; exiſtimant hujus Balnei uſu Aciem
oculorum juvari, & Auditum in ſenibus recuperari. Ejusmodi ferè
Aquæ frigidæ immerſionem in dyſenteria &c. *Inde* in uſu habent, ac
ſuadet Cl. D. *Joh. Otto Helbigius Eph. Germ. Curioſ. D. J. A. X. Obſ.*
CXCIV. Ulterius Alpicolæ Aquam glacialem in omnis generis mor- *Internus.*
bis calidis ac bilioſis, Febribus ardentibus, Nauſea, Cholera, vo-
mitibus bilioſis, Dyſenteria calida &c. in quibus ferè affectibus Cl.
Sigism. Gras. Eph. Germ. Cur. D. J. A. IV. & V. Obs. XCVI. p. 96.
97. & ſeq. Aquam fontanam frigidam commendat. Advomitum
uſque & abundè bibunt, ita ut ſæpe curentur, quatenus ſcilicet acri-
monias in primis viis, ac ipſâ maſſâ ſanguineâ latitantes diluit temperat,
atque infringit. In dyſenteria præprimis tam Acidulas, quàm com-
munem Aquam frigidam laudant ulterius Dn. D. *Lanzonius Eph. Germ.*
Curioſ. D. II. A. IX. Obſ. LIII. p. 84. & Clar. *Dn. D. Vicarius L. C.*
Obſ. CLXXVI. p. 336. &c in qua hæc noſtra glacialis aqua aliquo mo-
do adſtringit, tum ob maximum ipſius frigus, quod poros à calore di-
latatos anguſtat ac conſtringit, materiam malignam fluidiorem reddit
& evacuat, ejusque ulteriorem affluxum impedit; tum etiam ob plu-
rimas terreſtres particulas ſibi admixtas, acrimoniam præcipitat, ipſi-
usque ſpicula acida primo corroſiva obtundit & abſorbet. Hæc Aqua
enim ſemper turbida eſt, & quaſi lacteſcit, in locum repoſita, ſedi-
mentum ſatis conſpicuum in fundum demittit; Caute tamen, optimè
monente Illuſtri *Schröckio* „ *Scholio* doctiſſimo *ad obſ. Cl. d. Lanzoni* *Circa quàm*
modo cit. procedendum, & imprimis in morbi principio non eſt propi- *tamen ſum-*
nanda, ſi copia peccantium humorum adſit, ne ii in corpore detinean- *ma cautela*
tur, plurimasve calamitates accelerent. In *Grindelia* homines jejuno *opus.*
etiam Ventriculo, multam aquæ hujus, absque ullo incommodo in-
gurgitant copiam, imo quantum quisque velit, in æſtu ſummo pro
refrigeratione absque damno aſſumere poſſe, contendunt, quod & ip-
ſe vidi, atque hujus periculum feci. In nimia ſiti ad hanc extinguen-
dam, ſeu potius fallendam fruſtulum in ore detinent. Sed certè in
hiſce caſibus ac morbis ardentibus, maxima audacia committi videtur,
facillimè namque ſphacelum Inteſtinorum hæc Aqua procreare poſſet,
quod modo citatus Cl. *Graſſ. l. c.* animadvertit, ac hiſce verbis impro-
bavit. *Hac methodo ſed auſu, ſi nos judicemus, periculoſiore in Fe-*
bribus bilioſis, diarrhæis, dyſenteriis Alpium Helveticarum Incolæ
ſcribuntur bibere Glaciem Gletſcher *vocant Idiomate vernaculo ---*

O dura meſſorum Ilia! Ventriculi noſtrates non tollerarent ejusmodi delicias. Principes aliqui Medicorum peſſimum eſſe, aquam ex glacie & nive collectum pronunciant. Ut *Hipp. Aph. L. V. Aph. 24.* Τὰ ψυχρὰ οἷον χιὼν κρύσταλλος, τῷ στήθει πολέμια μηχέων κηνητικὰ, αἱμοῤῥοικὰ, καταῤῥοικά. *Et Simlerus comment. de Alp p. 124.* Ingenue fatetur multos potu & uſu nivalis glacialisque Aquæ, præſertim veteris lædi, quamvis propter eximiam frigiditatem, nonnulli eam avidè petant. *Ovidianum* hinc tritum optimè in iis verificatur,

Nitimur in vetitum ſemper, cupimusque negata,
Sic interdictis imminet Æger aquis.

Relinquamus autem Alpicolis haſce panaceas, ac remedia hæc ancipitia, ſufficiantque nobis ea, quorum uſum certiorem ac compertiorem habemus. In plerisque locis ut in *Rhetia Grindelia* &c. uſus ipſarum feré planè exolevit, paucosque vel nullos reperies, qui in recenſitis affectibus confugium ac auxilium ab iis petunt, & præſcripta Medicorum ordinariorum ſtrenuè ſequuntur. *Schröd. Pharm. Medico-Chymic. L. III. C. III. p. m. 314. & zacut. L. I. Hiſt. Med. Obs. 46.* Hanc Aquam liquefactam ac in ore detentam in odontalgia pertinaciſſima commendant. In Doloribus Arthriticis, Podagricis, tumoribus Ulceris expertibus, convulſionibus &c. Si membra iis emmittantur, ac aliquandiu in eis contineantur laudant. *Hipp. L. C Aph. 25. & Dn D. Vicarius l. c. p. 342. Bartholinus de Nivis uſu Medico, & in Epiſt. Cent. III. Epiſt. p. 626.* Aquæ nivali ac glaciali ob Sal ipſi admixtum vim purgandi, ſudorem ac urinam ciendi attribuit, de quibus Auctor modo laudatus, &c. *Ettmüll. Schröd. Dilucid. Mineral. C. III. p. m. 212.* videantur.

Caput. IX.

Uſum Oeconomicum Glacialium Montium exhibet.

Inſerviunt pro Potus refrigeratione, Alterum uſum oeconomicum diximus, ad quem primo Potus refrigerationem referimus, ubi totum dolium in ipſius caverna deportari curant, ac per aliquot dies ibi relinquunt, vel cantharus vino vel alio potu repletus, pro refrigeratione imponitur, quæ liquori ſtatim ſtridorem ferè procreat, vel in ipſum potum & vinum fruſtum glaciei,

ciei, eundem in finem injicitur; In noſtris oris non adeò ac in Italia aliisque Regionibus calidioribus frequens eſt, ſed incolis fiſſuræ Montium iſtorum Glacialium, pro ipſarum Carniumtam domeſticarum, quàm ſenſnarũ conſervatone ac à corruptione aſſervatione inſerviunt, nulla muſca, vel aliud animalculum ſeminium verminoſum illuc deportans, huc pervenit, demum enim mactatas in easdem fiſſuras ſuſpendunt, ibique aliquot menſes, usque dum iis opus habeant, relinquunt, & frigore ſoluto, recentium inſtar guſtui & palato gratiſſimæ obſervantur; quod *Munſter. Stumpf. Merian. L. L. C. C.* annotarunt. Cum in iſtis ſummis Montibus pro mortuis ſepeliendis nulla terra, vel alius aliquis locus appropriatus ſit, Fratres Monaſterii D. Bernardi in Penino Monte, eos in profundiſſimam foveam ruptæ glaciei abjiciunt, quæ tum illorum *Sepulturæ inſervit, obſervante Simlero deſcript. Valles: p. 28.* In qua aliquandiu ab omni corruptione immunes permanerent.

Carnium aſſervatione.

Demortuorum ſepultura.

Quoad uſum communis glaciei non multùm ſoliciti ſumus, & non noſtri eſt inſtituti *Ol. Magn. Gent. ſeptentr. Hiſt. Brev.* plurima recenſet, v. g. Ex nive, aqua aſperſa propugnacula ad formam caſtrenſium mœniorum *Septentrionales* exſtruere, ac exercitii gratia ita mutuum voluptuoſum inſtituere certamen. Plurima alia, quæ in dicto Auctore continentur, evolvantur. Unicam adhuc addam; Memini mè à quodam viro doctiſſimo ac in ſcientiis Phyſicis exercitatisſimo percepiſſe ex glacie in certam formam ac figuram redacta *Speculum Uſtorium* confici poſſe, quod mirandos in rerum accenſione, liquatione, edat effectus, nec id facilè, niſi diu ſolis radiis exponatur, liquefieri, ſed ſi mox iterum removeatur ac in loco perfrigido aſſervetur, aliquandiu à liquatione poſſe præcaveri.

Speculum uſtorium ex glacie.

Sed & hoc commodi Montes hi Glaciales afferre videntur, quatenus *Tempeſtatum præſagia* ex iis haberi poſſe, Incolæ pro verò aſſerunt, pro exemplo veritatem hanc confirmante, ſit Montis Uranienſis illius altisſimi Rinder Alp Stock dicti, & in *Volle Ragazenſium* Enckel Fiße nuncupata, ad glaciei hujus inveteratæ mugitum atque boatum, Strepitum Æthneum imitantem certa tempeſtatis gravioris iminentis τεκμήρια, atque hariolationes deſumantur. Alio Silentio prætерimus, quod accuratiores & acutiores in hiſce locis, vel ex coloris, ſive in albedinem, ſive in cœruleum, ſive rubrum, ſive alium immutatione nunc εὐδίαν, nunc triſtem tempeſtatem petunt.

Tempeſtatum præſagi ſunt.

Caput X.

Damna Montium Glacialium tradit.

Damna offerunt ob delapſum.

QUanta Alpicolæ inde *Damna* experiantur, ſatis ſuperque Hiſtoriographi noſtri annotarunt, quotidieque adhuc querelas movent. *Strabo* periculo plenorum horum Montium his verbis meminit. *Glaciales Cruſtæ ſupremæ, & quidem lubricæ illabentes univerſam occupant ſemitam, & in ſubjacentes extrudunt valles. Claudianus* etiam jam ſuo tempore damna ſequentibus expresſit verſibus,

Interdum ſubitam glacie labente ruinam
Mons dedit, & trepidis fundamina ſubruit aſtris.

Munſteri Continuator Coſmogr. p. 689. irreparabile damnum recenſet, quod Anno 1595. die 24. horâ ſecundâ pomeridianâ accedit; dum haud procul à *Monte S. Bernhardi*, olim *Jovis*, vel *Julii*, ſupra *S. Brancherium* Mons Glacialis ſeſe diviſit, ac in aquam ſeu flumen proximè præterfluens decidit, quæ ipſius ordinarium fluxum impedivit, & in *S Brancherio*, neque hominibus, pecudibus, domibus &c. pepercit, *Bani* Octoginta domos devaſtavit ac inundavit; *Martinaci*, Veterum *Octoduri*, ac in viis proxime ſitis eandem injuriam attulit, quam jacturam hominum, pecudum &c. determinare certè ob maximam copiam nequiverunt, de quibus Auctor cit. conſulatur. *Merian. Topograph. Helv. p. 26.* quod ab incremento magni Glacialis Montis in *Grindelia Sacellum Stæ Petronellæ*, quò peregrinationes religioſæ fuerint inſtitutæ glacie tectum ac à loco repulſum fuerit, (ipſe etiam locus hujus facti hoc ipſo adhuc die digitis monſtrari ſolet.) Nec minus & terram circumjacentem una cum arboribus, pratis amœniſſimis ac caſis vicinis removerint, ut Accolæ domicilia ſua aliorſum transferre coacti fuerint. Non ſolum autem ab ipſa glacie ita irruente ac omnia cooperiente, ſed & rigidiſſimis perpetuo ac quovis ferè anni tempore afflantibus Ventis, fructibus, frugibus, graminibus &c. maxima inferuntur damna, ut maturitatem juſtam attingere nequeant. Quantum *oculis* à multo & attento intuitu *obſint*, eorundemque aciem demant ac hebetent, adhuc *cutem*, *faciem* cumprimis per puſtularum excitationem *devaſtent*, & Sole ſplendente à repercuſſione ipſius

Propter incrementum.

Frugium maturitatem impediunt.

Oculis & faciei exitiales ſunt.

ſius radiorum, quaſi aduſtione, (quamvis alii nivi recenter delapſæ, non verò inveteratæ glaciei adſcribant,) non ſolùm in me expertus ſum, ſed plurimorum Accolarum unanime ſuffragium ac relationem huc apponere non dubito. Ut porrò hujus glacici damna recenſere pergam, Cl. *Dn. D. Muller. Eph. Germ Cur. Dec. II. A. VI. Ob. CLI.* narrat Exemplum Monialis, quæ ex potu talis frigidæ *contractionem* & incurvationem *dorſi* experta ſit. Maximè præterea hi Montes *Venatoribus*, & *Peregrinantibus* ſunt exitioſi, qui facilè in vitæ ſuæ diſcrimina inducuntur, cùm primis ſi nive tecti, ac vento quodam vehementiore accedente, nivem conglomeratam in fiſſuras ac cavernas propellit, easdemque ſuperficialiter ſolùm tegit, quæ omnem profunditatem mentiuntur, & eæ plane non animadvertuntur, tranſientes nihil mali quid ſibi imaginantes in nivem adhuc laxam & nondum in glaciem concretam decidunt, ac inferiora petunt, itaque vitam miſere finire, ſpiritumque efflare coguntur. Simile triſte Exemplum nuper R. Dn. Paſtor *Leonhardi* in literis cum Cl, Dn. D. *Scheuchzero* communicâvit. Cum enim Anno 1698. die 12. quidam Rupicapris ſtrenue inſidiaturus, in tantam fiſſuram nive tectam, decem Orgyarum altam incidiſſet, vitam ſtatim exſpiravit, Sequenti die nonnulli veſtigia ipſius in nive relicta inſectantes, quæ ad modo dictam fiſſuram eos duxerunt, qui funibus aliisque machinis in eam ſeſe dimittentes, ex aquis adhuc duas orgyas altis ſubmerſum, hamo extraxerunt. Eandem ferè hiſtoriam à. D. Ludovico Molitore Paſtore in Schams participatam Dn. D. Scheuchzerus in ſua *στοιχειολογία ad Helvetiam applicata Tb. XX.* plurimis circumſtantiis recenſet. Qui ergò, Monente Simlero de Alp. Comment. p. 112. Iter per Alpes faciunt, peritos locorum, qui ipſis præeant, conducere ſolent, hi ſe fune cingunt, cui etiam aliquot ex his qui ſequuntur ſe aſtringunt, qui verò præit longa pertica viam explorant, & diligenter in nivibus hiatus hos ſcrutatur, quodſi forte imprudens in aliquem deciderit, à Sociis qui eo fune cincti ſunt, ſuſtinetur & extrahitur.

Venatoribus Peregrinantibus pericuĺoſi ſunt.

Exemplum.

Quomodo hiatus evitandi ſint?

Copiæ

Caput XI.

Montium Glacialium Loca natalia patefacit.

UNicum inhabitationis locum horum Glacialium Montium conſtituimus; Cùm enim non omnis omnia ferat tellus, ac ab aliis in Septentrione, alibique ſitis, ut in diſtinctione propoſuimus, ſi fides Topographis ac Hiſtoriographis habenda differentia non pauci momenti intercedit, Helvetiam nimirum, in eaque montoſam, collibus & vallibus conſitam partem,

Obſervantur in Ditione Bernenſi.

Et quidem primo in Bernenſium juriſdictione, inſpecie Grindelia, cujusmodi Montes duo conſpiciuntur, Prior ac minor ad Interlacum; Interlachen/ à ſuperiore tendit inter duos Montes Eiger & Mentemberg ſitus, à tergo ſeu verſus Meridiem Montem perpetua nive tectum, Finſchhorn dictum, de quo infra, habet; Alter præ cœteris decantatus Mons ille Glaciatus κατ' ἐξοχὴν der groſʒe Glentſcher appellatus, Interſtitia Montium Mettenberg & Schreckenhorn/Weiterhorn occupat, qui utrique ut ſupra jam innuimus per vallem Montis Mentenberg conjunguntur, & propriè hi duo unicum conſtituunt. De quibus Dn. D. *Wagner. Hiſt. Helv. Curioſ. p. 26.* & *Merian. Topogr. Helv. p. 26.* quandam mentionem fecerunt. Lateribus Montis Scheideck *Septentrionem* verſus talis Glacialis Mons, minoris tamen conſiderationis affixus conſpicitur. In eadem Regione Mons Benderen ejusmodi Monte gaudet.

Uranienſi.

Urania primus ex tribus primis *Confœderatis Helvetiæ* locus, aliquot præaltis Montibus talibus Glacialibus ſuperbit, maximè Wind-gällen/ puta, Rinder Alp-Stock/ Beiſtenberg & Göſchener Alp. In vicinia Montes Ditlisburg & Surner-Alp/ ad Reverendiſs. *Abbatem Montis Angelorum* pertinentes verſus *Meridiem* ejusmodi oſtentat, ut ex Cl. Dn. D. *Scheuchz.* fideliſſima relatione percepimus. In *Valle* quadam *Ragazienſium* Enckel-Feiſʒe dicta iidem videntur.

Rhetia.

Rhetia hiſce Montibus refertiſſima, nec talibus glacialibus hoſpitibus in habitationem denegat; In *Engadina* magnus hujusmodi Mons Hettſchiel appellatus, obſervatur. Montis ***vertex Piz di Doan*** continua glacie tectus præſertim pars ad ***Septentrionem*** ſita, horrenda glacie obſita animadvertitur, è quo fluvius, Lacum alpinum *di Doan* conſtituens profluit. Ex communicatione Literarum Dn. D. *Piccenini* ad Dn. D. *Scheuchz:*

Scheuchz: datarum; Porrò ſatis frequentes in Rheni valle, Teſt. Dn. D. Wagner l. c. prope *Taminum* & davetſch. Excell. D. D. *Muralt in Act. Philos. Tranſact Angl. Anno 1669. p. m. 250. Solii* præ Oculis ſemper verſus Meridiem, ingentis molis ejusmodi glaciem inveteratam habent, quæ in *vallem Bondaſcham* nuncupatam ſeſe dimittit. In monte Ribbalpen ejusdem generis Mons, minoris tamen altitudinis occurrit. Ad *Fontem Rheni poſterioris* inſignis magnitudinis eſt Mons, cujus latitudo unius, longitudo duarum leucarum, altitudo verò duarum vel trium Turrium altitudinem ſuperat, ac ſeſe ad pagum Augerthe / extendit Ex liter. D. Leonhardi. Ad Fines Helvetiorum, ac in *Ducatus Mediolanenſis* principio Im Eſchenthall / in Monte Grieß viatores ingentem talem Montem offendunt. Nulla temen Regio frequentiores. Montes Glaciales poſſidet, quàm *Valleſia* Vallis certe Auctore *Munſt. L. C. p. 681.* omnium naturæ miraculorum fœcundiſſima, ac quaſi compendium, nulli cedens; In ſuperiore Valleſiæ parte prope Furcam ad Originem Rhodani fluminis talem præter Munſter. L. C. p. 691. & nos conſpeximus. Inter eos tamen Sylvium Montem eminere annotat. Dn. D. Wagn. L. C. In Valle Auguſta exiſtentem deſcribit *Tſchud* Beſchreibung des Alp-Gebürgs *p. 52.* In ipſo Montis Gemmi culmine, talem etiam contemplati ſumus. *Munſter. L. C. p. 683.* recenſet magnum glacialem Montem den groſſen Gletſcher und Arolla dictum non longè ſeduno diſtantem, per quem in Vallem Pœninam itur. Haud longè *Brigâ* Al tſch Gleſcher Alpicolis referentibus ad IV. &c. milliaria in longitudinem ſeſe extendit. *Monti S. Bernhardi majori* ſeſe etiam rigidas talis Mons aſſociat, qui Anno 1595. tanta damna intulit, ut ex Munſtero ſupra jam indigitavimus. De Graiis Alpibus quæ hodie *S. Bernhardi Mons minor*, ad majoris modo recenſiti diſtinctionem, dicitur, *Gaudentibus Merula* ita refert, *Valleſia.*

--- --- - Non verni temporis aura
Sed glacies concreta rigens, hyemisque pruinis
Totum ferre poteſt humeris minitantibus orbem.

Caput XII.

Circa Montes Glaciales occurrentia explanat.

Repeeriuntur Rupicapræ. QUid tandem circa eosdem obſervandum occurrat, breviter recenſebimus: Alpicolis recenſentibus ſæpiſſime *Rupicapræ*, imò & aliqando *Ibices* eos ſuperſaltant, ac transgrediuntur, hyemali præſertim tempore, nive tectis eis exiſtentibus, ea verò remota, reſoluta ac cœruleſcente eorum colore micante, cane pejus & angue tam ob fiſſuras profundiſſimas, quam ſummam eorum lubricitatem eos evitant, hinc à Venatoribus harum rerum gnaris, facilè in his Montibus *Ibices.* capiuntur, vel glande plumbea trajiciuntur. Ibicum præſentiam non ſolùm in Valleſia haud rarò deprehenſi, ſed & cornu ejusdem animalis in ſupra nominato *Monte ad Originem Rheni poſterioris* repertum, *Mures alpini.* ſatis ſuperque indicat; Scribente D. Paſt. Leonhard: In eorum vicinia. Mures alpini ſua etiam quærunt domicilia. *Lagopi* frequenter & ibi *Lagopi Rhodani Origo.* capiuntur. In ſuperiore *Valleſia*, *Fonti Rhodani* Mons ille glacialis magnum incrementum largitur. Hinc *Silius* ita ſeſe de eo explicavit.

Aggeribus caput alpinis, & nepe nivali
Proſilit. . . . . . .

Cryſtallorum proventus. Circa ipſorum pedes ac Montes proximè poſitas Cryſtallos magno labore Incolæ effodiunt.

Plantas, aliaque quæ circa eos occurrunt ſtudio præterimus nec noſtri inſtituti ratio id exigit, Fraga ſolùm excipio, quæ circa Mon-*Fragorum copia.* tes Glaciales in Grindelia ita feliciter & copioſe proveniunt, ut absque ſumma admiratione ipſa minime contemplari licitum fuerit, una manu glacies frigidiſſima tangitur; altera ſuaviſſima fraga decerpuntur. Ea ulterius quæ proprie in vel ex iis conſideranda veniunt, indagabimus. In Grindelia Monte glaciali minore, eſt Petra ſeu Mons Finſchhorn dictus, quem etiam vulgus Glettſcher vocare ſolet, in quo Teſte R. D. Hallero, Loci Paſtore vigil: Foramen animadvertitur, per quod *Foramen in Monte Finſchhorn dicto.* *Menſe Februario die 5. St. V. Feſto Stæ Agatæ Sol* exacte circa *Meridiem* tranſit, & in *Valleſiam* uſque pertingit: Phænomen hocce unico loco, ſcilicet prope Templum *Grindeliæ* conſpicitur hinc Templa

Haßle/.

Haßle, Grindel-Wald & Finſch in Valleſia exactè in linea recta poſita eſſe, & ſibi correſpondere, obſervant. Idem Foramen H. Rudolff Stedmann Poetiſch Gaſtmahl p. 201. recenſet, quod tamen male Monti Enger / adſcribit, cum ipſe, Monti Finſchhorn dicto, proprium id eſſe animadverterim.

Circa eundem Montem, ſeu potius ex eo, Flumen aliquod ſtatis ac certis periodicis temporibus effluit, quod ob ipſius incertitudinem ſeu potius inconſtantiam Alpicolæ Lugenbach/ quaſi *Torrentem Mendacem* appellant, nonnunquam enim plane exſiccatur, mox iterum copioſiſſimam fundit aquam, nulla tamen exacta temporis ratione habita, hyeme plane fluere ceſſat, & ſicco pede tranſiri poteſt. Cujus cauſam, modo Laudatus D. Paſtor Haller, dedit; Quod ſub terra ex qua prodit, receptaculum, vel vas quaſi aliquod mobile lapideum ſit, quod temporis ſucceſſu ita fuerit formatum, *Torrens Mendax.* J. Lugenbach *Quænam ipſius Ratio?*

Gutta cavat lapidem, non vi ſed ſæpe cadendo.

Quod ſi Aqua ex Montibus Glacialibus ſoluta huc deferatur, ibi colligatur, ac vas illud repleatur, verſus anteriora ſeſe movere, inclinare, aquamque effundere, evacuatum vero recurrere, ac ad juſtum æquilibrum revocari, aquæ hinc effluxum deſiſtere & quieſcere, uſque dum iterum repletum fuerit; hoc Phænomenon repetitis obſervant vicibus. Rationem hanc Fonti temperario decantato in Monte Engſtlen etiam applicat, eundemque eandem agnoſcere cauſam putat, quam verò ſuo loco relinquimus, materiamque ulteriore inquiſitione digniſſimam eſſe cenſemus. Alias de Fontibus hiſce temporariis ac Periodicis doctè ac diffuſe *Athanas. Kirch. Mund. Subterran: T. I. L. V.* egit, rationesve ſatis probabiles adduxit.

Ex majore Monte impetuoſiſſimus Torrens, & quaſi Catarrhacta æſtate ſemper, cùmprimis circa veſperam die continuato calore, prodit, qui pro Fluminis Glitſch / forſan quaſi à Glacialibus deveniat Montibus, dicti, incremento, non ultimum tenet locum.

Sed vela contrahamus; Hactenus ex tot tantisque Montium Helveticorum Alpinorum miraculis Montes Glaciales in medium protuliſſe, ſufficiat. Quod ſi B. L. ſpecimen hoc, ad guſtum fuiſſe, frigida hæc palato arriſiſſe ſitimque extinxiſſe vel ſaltem feſelliſſe, percepero, alia fortè gratiora, DEO porrò vires & animum conſervante videbit. In his vero ἐν τῷ νῦν Candidum Lectorem τὰ παρόντα ϛέργο jubeo.

ANATOMIA CEREBRI,

MECHANICAM HUJUS ATQUE

PHYSIOLOGIAM

COMPREHENDENS

UNA CUM NOVIS INVENTIS ATQUE VETERUM

ET

MODERNORUM AUTHORUM CIRCA IDEM SUBJECTUM EMENDATIONIBUS

ANGLICO IDIOMATE

EXHIBITA

Ab

H. RIDLEY COLL. MED. LOND, SOCIO. & LATINITATE DONATA,

à

MICHAELE ERNESTO ETTMULLERO,

M. F.

Philoſ. & Medic. Doctore, hujusque Profeſſore Publico Extraordinario in Academia Lipſienſi & Academiæ Naturæ Curioſorum Collega,

De

ALEXIA.

EX

EX TRANSACTIS PHILOSOPHICIS ANGLICIS.

Anno 1703. Num. 287. pag. 1480.

Experimentum Anatomicum ad veram Duræ Matris motûs cauſam detegendam inſtitutum ab H. Ridley. *M. D. & Reg. Coll. Medic. Lond. Socio. Septembr. 20. 1703.*

CUm novam plane, & ab ea, quam olim in *Anatomia mea de Cerebro cap 6.* evulgata protuleram, alienam, de Motu illo duræ Matris reciproco, qui in Vulneribus cerebri vel in animalium vivorum ſectione viſui ſe offert, à *Clariſſ. Viro, Domino Georgio Baglivo Theor. in Roman. Archi Lyceo Profeſſore* excogitatam in *ſpecimine ſuo quatuor Librorum de Fibra Motrice* edito ſententiam nuper legerim; mearum partium eſſe duxi, (nullo prorſus ad conſectaria illa, quæ illius hypotheſi nitantur, reſpectu habito, quæ adhuc forſan, licet aliunde quam à ſe ipſa, uti in ſequentibus innuiturus ſum, motum ſuum membrana hæc mutuetur, veritate ſua gaudeant,) ut eorum gratia, qui hactenus ſententiæ meæ acquieverunt, denuo, quod ſuper hac re ſtatuiſſem, ad examen revocarem; eo ſcilicet fine, ut eos vel ab errore, in quem culpa mea incidiſſent, extricarem, vel ab aliorum præmunirem.

Quid igitur hic ſtatuit Cl. præfatus Vir, videre eſt, præterquam in pluribus aliis libri ſui locis pag. 20. ubi hæc ſunt: *Quo puero viſo, ſtatim ſuſpicari cœpimus, quod dura Mater fortes eos atque ordinatos motus non effecerit per arterias, quæ in ipſa diſſeminatæ ſunt, verum per ſuam præcipuam texturam, quæ cum textura cordis æmulatione contendit*: uti etiam paulo ſupra *Cor Cerebri* eam vocat: Poſtea pag. 29 ſequentia: *Quare cauſa pulſus Duræ Matris in tota ejus mole & propria ejus ſubſtantia eſt, nec ab extra quæſita.*

Quid ego, qua authoritate, & quo experimento ſuffultus, in ſequentibus è vernaculo ſermone, quo liber meus prodiit, transſcriptis capite prædicto.

Hiſce ſinubus è Veteribus plurimi , ut etiam è Recentioribus aliquot, ſpeciatim Clariſſimus Williſius & Vieuſſenius ſyſtolen , more arteriarum à quibusdam , ut ſenſerunt , arteriis in iis terminantibus oriundam attribuere. Cum autem de horum aſſertione aliquantulum ambigebam , experimento ſequenti , quo controverſiæ finem imponerem , uſus ſum. Ligato apteque compoſito cane & portione quadam cranii ejus ſublata ; nullam omnium oculis conſpicere potuimus vel duræ matris , vel ejus ſinus longitudinalis pulſationem ; Poſtea vero tantilla mora injecta è prædicto ſinu fortuito ferri candentis uſibus aliis deſtinati occurſu diſrupto , violenta ſanguinis inſequenti effuſione , non niſi poſt inſignem vaſorum depletionem ſalienter profluxit ſanguis cum pulſu iſtius ſinus totiusque membranæ ſat notabili. Sinum hunc per totam ejus longitudinem diſſecui , (irrito licet prorſus conatu ,) quo forſan ex ſalienti rivo cruoris aliquarum arteriarum inſertionem (quarum plures juxta Vieuſſenium & ante illum a doctiſſimo Wepfero illi inſertas fuiſſe per avtopſiam dicebantur) internoſcerem.

Hinc ſatis conſtare videtur , contra Clar. Bourdon , nullum alium ſinubus his motum competere , præter eum , qui iis pariter ac duræ Matri ab arteris per totum cerebrum diſperſis (coadjuvantibus , ut ego exiſtimo , quadam ſympraxi , iis , quæ per membranam ipſam ramificantur) *communicari ſolet ;* uti olim peritiſſimus *Fullopius & Volcherus Coiter* & alii ſtatuerunt.

Hanc igitur ſententiam meam , quo vel adhuc amplectar , vel deſeram , (nudam enim ſolum veritatem veneror ,) ulterioris ſcrutinii ergo experimentum ſequens inſtitui.

Canis ſuperiori parte bregmatis terebrata membranam duram non ſine aliqua ſanguinis jactura denudavi. Statim prius linteis carptis cohibita hæmorrhagia , ablutaque ſanguinis aſpergine, apparebat membranæ iſtius ejusque ſinus longitudinalis , qui per marginem foraminis decurrebat , motus ſyſtalticus cordis vibrationis, quæ citatior ordinario erat , æmulus , ejue rhithmo ad amuſſim reſpondens.

Hanc mecum adſtantes vibrationem per ſpatium unius horæ quadrantis conſpexerunt, quo elapſo eam hamulo acuto prehendere tentabam , ut ita ea ſuper ipſum ſuſperſa & cultro diviſa cerebri ſubtus motum ſatius expiſcarer , & ediſcerem : facta autem ejus per foratione (quam acute canis perſentiſcere videbatur ,) cujusvis autem convulſionis expers , inſecuta eſt hæmorrhagia , ut prius , brevique ſimiliter reſtricta.

Eloto

Eloto ſanguine, particulari iſto foramine à punctura hamuli in membrana facto, comparuit cerebri motus ſyſtalticus, parum id ſanguinis qui in eo hærebat, extus propellens.

Poſtea cuſpide forficis obtuſo caute in aperturam membranæ vulneratæ immiſſa eam tranſverſim parte ejus à ſinus longitudinalis tranſitu maxime remota diſſecui, quo facto ſe protruſit cerebrum, pia Matre tectum per iſtam aperturam, adhuc manente motu ejus ad tactum ſatis forti, licet membrana ipſa ob vim reſtitutivam ſuarum fibrarum à plaga accepta diminutam ad oculos obſcurius vibrari videbatur.

Toto hoc tempore vegetus erat canis, levibus tantum tremoribus cum quodam horrore per univerſum corpus affectus.

Poſt horas aliquot hiſce obſervandis tranſactas, quo tempore variis modis excruciatum fuiſſet animal, multumque ſanguinis effudiſſet, tandem ut omnem vim pulſificam, quæ vel huic membranæ ineſſe, vel ei alinndé donari ſupponi poteſt, ratione fibrarum ſuarum, quarum in capite primo libri ſupra citati deſcriptionem fidelem cum earum varia propagatione & uſu dedi, quarum & beneficio motum primo à cerebro ſibi impreſſum validus abſolvit, adimerem, guttulas aliquot olei Vitrioli, unde nigro tingebatur colore, in eam leniter illinebam; Hinc nulla, ſaltem exigua & obſcura ejus perrepta eſt vibratio; non obſtante autem hac ejus ad impulſum cerebri obſequendum ineptitudine, admoto digito ſatis diſtinctus cerebri pulſus ſentiebatur.

Peractis his, adhuc alacri manente cane, cum cultri mucronem ad unius unciæ craſſitiem in cerebri molem intrudiſſem, vehementer ſe agitabat canis, & in horribiles corporis jactationes & pedum anteriorum & poſteriorum convulſiones incidebat, quo tempore immiſſo ut prius in aperturam præfatam digito, fortius ſe movebat cerebrum, quam antea: poſtea ſpecillum profundius adigebam, unde ſenſus dolorifici indicia maxima dedit; tandem cultro integro usque ad latus cranii oppoſitum trajecto horrendi exoriebantur ſpaſmi; & jam quo omnis de cerebri motu dubitatio amoveretur, digitis noſtris tum ego, tum adſtantes pari modo, quo alias indentes, ſyſtolen, diaſtolenque ejus cum maximo renixu factam perſenſimus. Quid amplius ad veram genuinamque motus hujus partis cauſam proximam eruendam detegendamque deſiderari poteſt, non video, modo ad phænomena in hoc experimento occurrentia, quæ omnia abs-

que

que ullo ſucco, ut naturalitet ſe habebant, coram teſtibus omni fide majoribus fideliter enarravimus, ſedulo attendatur.

Ceterum ne deſint aliorum authoritates, inter plurimas, quæ lucem aſpexerunt, obſervationes ſequentem inſtar omnium juvat hic annectere extantem in Miſcell. Curioſ. German. Dec. II. Ann. IV. Obſerv. 129. à Theod. Moeren, quæ ſic ſe habet: *Grandis hæc contuſio & duram Matrem piamque membranam ruperat ipſamque Cerebri ſubſtantiam confuderat, & ſanguis ſe ipſis cerebri glandulofis cavitatibus inſeruerat, quem ſtylo adaptato bombycino flore ſuaviter exſuximus, vulnereque depurato debitis medicamentis extra intraque adbibitis caput ligamentis involvimus.*

Indies æſtimavimus mirandum, protuberabat enim continuo ſuo pulſu cerebri ſubſtantia utut fungoſa, quæ ſui cauſæ ablationem indies duplicatis etiam vicibus requirebat, ubi apto licet forfice non potuimus cavere, quin non quandoque hæmorrhagiam cauſaremus, quæ cogeret, ut ſtylo etiam ad ipſos oculi tubos deſcendente ſanguinem à cerebri cavernis purgaremus, graviora ſui alias ſtagnatione ſymptomata cauſaturum.

Huic mihi olim conformem vidiſſe contigit, cujus ad multos dies quotidie tractationem à Chirurgo peritiſſimo cum ſingulis, quæ notæ rarioris occurrebant, ſymptomatis ſpeciatim & fideliter calamo exaratam adhuc ſervo.

Quod ſpectat ad hujus membranæ officium, ei à Clariſſ. Viro aſſignatum, quo ſcilicet ſtrictius compreſſo cerebri Cortice copioſius gignantur, diſpenſenturque ſpiritus animales ad nervoſas integri corporis partes, Primo animadverti velim, quam profuſa ſobole arteriæ carotides, cum cerebrum appellant, per ſingulas ejus partes tum medulloſas, tum corticales propagantur, ita ut juxta oculatiſſimum Malpighium tertiam ad cœteras omnes in toto corpore proportionem gerere judicentur, quam egomet aſſertionem cum eas, poſtquam primum ceram rubram in cœteras etiam univerſi corporis injeciſſem, ea repletas contemplatus eſſem, haud longe à vero abfuiſſe judicabam.

Secundo. Medullæ ſpinalis (ubi etiam ſpirituum animalium generationem tum diſpenſationem continuam dari, neceſſe eſt, ut concedamus,) corticis inverſum prorſus ſitum, cum ſcilicet ille, intus eſt & pars medulloſa, ubi egrediuntur nervi, extus; applicatio per ſe patet.

Hæc

Hæc pauca habui ad quorundam doctorum Virorum olim ſententiam traditam ſtabiliendam, & cui me cogit experimentum olim factum etiam & ſupra recitatum dare ſuffragium, & cujus gratia ſolum hoc novum inſuper adjeci, quæ, qualia qualia ſunt, animo ab omni invidia, contradicendi ſtudio, ſeu æmulatione libero publici juris eſſe volui.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

EA ipſa ratio, quæ maximâ vi pollere initio videbatur abſterrendi me à propoſito, quod circa hoc ſubjectum in ſequentibus plagulis ſuſcepturus eram; (quod ſcilicet hoc duo tam clari Viri, defunctus *Williſius*, & ſuperſtes adhuc *Vieuſſenius*, tractare jam auſi fuerint) maximè deinceps ad idem proſequendum me incitabat. Videbam enim, quòd, quamcunque etiam peritiam & induſtriam circa hoc ſubjectum adhibuerint, multa tamen reſidua ſint, quæ ab illis non detecta fuerunt tàm ratione apparatûs, quem natura ad formandas partes ſuppeditare ſolet, quàm ratione ordinis, quò ſingula ſingulis ad conſervationem totius ſuam adferunt ſymbolam.

Certior hâc de re factus, poſtquam per aliquot tempus diſſectiones frequentiùs adornaſſem, animum induxi, accuratiori ſcrutinio plura in lucem producere, quæ hactenùs in tenebris adhuc latitârunt; ac eò majori cum ardore eum ſuſcepi conatum, quò certiùs credebam, conſultius eſſe meum talentum operi tàm feliciter jam inchoato, & tàm egregiè continuato, perficiendo tribuere, quàm circa aliud thema glaciem frangere, (quod commune fatum eſt prioris conatus.) Quô cum ſucceſſu hoc peregerim, Lector judicabit.

Circa partium deſcriptionem nihil adduxi, niſi materiam facti, & maximam adhibui curam, ne mihimet ipſi imponerem experimentis dubiorum meorum gratiâ inſtitutis. Horum quædam facta ſunt in ſubjectis ſanis, quædam in morboſis, quædam violentâ morte interemtis; & in his ultimis quidem vel fluida naturalia in propriis adhuc vaſis, præternaturaliter licet propter ſtrangulationem, continebantur, vel in eorum locum alia fluida injiciebantur, e.g. cera colorata & ☿., quorum illa ratione conſiſtentiæ potiſſimùm, hic ratione permanentis naturæ & coloris multum ad oculis ſiſtendum minu-

tiſſimas ramificationes vaſorum & ſecretiſſimos receſſus naturæ facere ſolet.

Propter variam hanc ſubjectorum diſpoſitionem, difficile admodùm erat veritatem cognoſcere, cùm quædam quandoque in hôc ſtatu evidenter apparerent, quæ in aliô vel penitus abſcondita erant, vel aliter modificata videbantur.

Figuræ delineatæ ſunt opera Exacti Anatomici, *Covvperi*, Chirurgi, cujus magna diſſecandi peritia ſibimet tàm ipſi, quàm amicis ejus maximoperè prodeſt; & quàm exactè ſint expreſſæ eædem, relinquo juſtiſſimæ cenſuræ eorum, qui eas cum partibus ipſis comparare non gravabuntur.

Quæ dixi circa Phyſiologiam, quoad Nutritionem & Motum muſcularem, ea dependent ex obſervationibus Microſcopicis.

Et quanquàm poſtulatum, à quó utraque dependet functio ad primum intuitum minùs forſan arrideret, certus tamen ſum majorem applauſum hoc meriturum apud illos, quos non latet, quæ de compage vaſculari plantarum à *Malpighio* & *Grevv*, & de quibusdam aliis ſubjectis à *Levvenhoeck* notata ſunt.

Sed ut finem faciam, fateor, me magis confirmatum eſſe in hac ſententia, poſtquam quædam loca in Operibus Eruditiſſimorum Micrographicorum, D. *Povver* & *Hoocke*, rem hanc concernentia offenderam, apud quem ultimum modus ſolvendi tritum phœnomenon plantæ, ad levem tactum objectorum externorum ſe contrahentis, æque ac ratio huius actionis eadem ſunt, quæ hic pro poſtulato aſſumſimus, cui, quicquid de Motu muſculari diximus, ſuperſtruitur; quanquàm inſimul me non lateat, illud non ita applicatum eſſe dictô in locô ab Authore, cujus opinio circa motum muſcularem (quæ eadem eſt cum *D. Mayovv* inferiùs alleganda) penitus diverſa eſt à mea, dum eum comparat cum hygrometris naturalibus, barbis avenæ ſylveſtris, omnibus graminis ſpeciebus, & inteſtinis felium, quorum corporum varias temp ſtatum mutationes pro majori vel minori ſui diſtorſione indicantium actioni ſimilem declarat Motum muſcularem.

Citavi Authores non oſtentationis gratia, ſed tam ut veram eorum opinionem confirmem, aut errores detegam, adeoque dum Scripta eorum legimus, cauti evadamus in fide ipſis adſcribenda, quàm ut memores ſimus, dum aliquid invenimus in Anteceſſorum lucubrationibus, quod ad ſcopum noſtrum pertinet idem nobis incumbere munus peragendi aliquid in gratiam eorum, qui nos ſequentur.

IN-

INTRODUCTIO.

QUôcunque etiam modô controverſia ſe habeat, quæ inter Eruditos circa Methodum & ordinem tractatur, quem Natura in formandis diverſis animalium partibus uſurpat; ſiquidem quod inprimis temporis prærogativam attinet, quidam rudimentorum delineationem ſivè præexiſtentiam totius ſupponunt; (quæ tamen opinio, ut ingenioſiſſimus *Brunnerus* probè obſervavit, neceſſariò actualem exiſtentiam totius omninò generis humani vel in teſticulis ſeu ovariô Evæ, juxta eruditiſſimum *Harveum*, *Malpighium*, *Svvammerdam* &c. vel in teſticulis Adami, juxta *Levvenboeck*, Dr. *Garden* aliosque, concedit; ac proindè extinctionem ejusdem progeniei, quam primùm numerus horum germinum humanorum vel animalculorum ſit exhauſtus, ſtatuit,) quidam verò gradualem & ſucceſſivam partium formationem per motum inteſtinum ab imprægnationis tempore per materiam ſubtilem in ovi cicatriculâ contentam excitatum adſtruunt, non tamen arbitrum me harum ſententiarum offerre volo, ſiquidem elegantia ſtructuræ & dignitas functionum ſufficienter uni præ altera prærogativam concedit, & peculiari conſideratione dignam reddit. Atque hanc partem puto eſſe Cerebrum, cujus teneritas tanta eſt, ut divino ſuo Authori non parum ſimilis, quanquàm ad detegendas alias res magnum nobis affundat lumen, ipſa tamen plurimùm in tenebris lateat. Et quoniam omnis illa ſcientia myſtica, quæ quondam oculis ſaltem vulgi apparebat non niſi necromantica & magica, æque ac omnia, quæ modernô Seculô circa totam naturæ ſubſtantiam inventa & detecta, nunc ſub magis familiari & proprio ſententiæ purificatæ vel Philoſophiæ nomine veniunt, ſolummodò magis accuratæ partium materiæque hac vel illa ratione modificatæ inveſtigationi in acceptum ſunt referenda; non magis conformem deprehendo viam inquirendi difficultates, quæ adhuc circa unum alterumvè ſubjectum particulare reſtant, quam eam, qua inſtituto ulteriori & accuratiori ſerutinio res inveſtigatur per talia media & experimenta, quæ minutiſſimas partes & texturas ſenſibus exponunt, quibus adjuti eadem, quæ vitrorum alias artificialium

 ope,

ope, præſtare valemus; Sic enim objecta & judicium tàm propinqua ſibi ſiſtuntur, ut primæ catenæ fibulæ conſpici & mechanicæ actiones naturæ, quæ intellectum ad inveniendas & aſſignandas effectibus certas cauſas egregiè inſtruunt, magis obviæ & intelligibiles evadant. Tractabo itaque nobilem hanc partem juxta modò dictam methodum eâ, quâ poſſum induſtria, relictis inviſibilibus & propemodùm divinis corporibus, Spiritibus animalibus, ulteriori & prolixiori examini magis illuminatorum Philoſophorum, qui occluſis oculis meliùs vident, modò inquiſiturus & deſcripturus ea, quæcunque circa hoc ſubjectum mediante ſectione ſe noſtris ſenſibus offerunt.

CAPUT I.

De Anatomia Cerebri.

SUperiore cranii hæmiſphæriô remotô Dura Mater inter Cerebri partes primùm conſpiciendam ſe præbet, quæ unà cum ſubjacente Pia Matre minùs propriè ad Cerebri ſtrictè ſic dicti partes refertur, quanquàm non exilia ſint commoda, quibus ſe illi utræque commendant.

Dura Mater *Spigelio* aliisque Anatomicis non immeritò pro craſſiſſima ac duriſſima totius corporis membrana habita, integrum Cerebrum proprio ſignificatu ita appellatum paulò laxiùs involvit, baſi cranii usque adeò affixa, ut vix indè ſeparari queat, ſummitati verò, & lateribus ejus propè ſuturas coronalem, ſagittalem, & lambdoideam per ſinus, quorum deſcriptionem inferiùs tradam, ſatis firmiter cohærens.

In Cranio ſuperiore Dura Mater oſſibus bregmatis, ad latera ſuturæ ſagittalis vel verticis ſitis, non cohæret; licèt contrarium aſſerat *van Roonhuyſen in literis ad du Foy datis pag. 149.* eamque ob cauſam trepanum & triploidem applicare dubitet; ac Decuſſorium admovere prohibeat; quod Chirurgi longâ experientia edocti in diverſis cerebri affectibus ad materiam ſub cranii fracturis cumulatam eliminandam non raro in uſum vocant.

Duplicatura ejus ad oculum patet; ut *Columbus pag. 348.* & plerique alii olim, ac non ita pridem *Vieuſſenius pag. 3.* obſervarunt: fibræ

bræ ſatis validæ & amplæ, quæ interiora ſpectant; ſed exiles valdè, vixque conſpicuæ ſunt, quæ cranium reſpiciunt; prout mihi apparebant, poſtquàm membranam ad breve tempus in bullientem aut calidiſſimam aquam immerſeram.

Quod verò attinet diſtributionem duplicis generis fibrarum, quæ in utrâque hujus membranæ laminâ decurrunt, nunquàm talem earum tractum invenire mihi licuit, qualem *Vieuſſenius* deſcripſit; quaſi tàm externè à parte anteriore ad poſteriorem, quam internè à poſteriore ad anteriorem oblique in hemicycli figuram abirent; quin potiùs advertere contigerit, fibras internas, quas validas dixi, triplicem nanciſci à proceſſus falcati ſuperficie originem, à parte ſcilicet hujus antica, poſtica, & media; ita quidem, ut, quæ ab antica oriuntur, incurvatæ verſus regionem poſticam abeant, & dimidiam juxta longitudinem viam emenſæ in duram Matrem largè extendantur; quæ verò à poſtica propullulant, eundem ſequantur tractum verſus regionem anticam, ea tamen cum differentia, quod magnus earum numerus ſtatim ab exortu ſuo per viam ſemicircularem reflectatur, ad eundem proceſſum, haud procul à principiô fibrarum mediarum, mox commemorandarum; reliquæ verò ampliore formato arcu per duram Matrem latiùs expanſæ recurrant, & in falcem paulò ſupra mediæ fibrarum ſeriei exortum terminentur.

Quæ ex mediô falcis exſurgunt, verſus regionem poſticam tendunt, minùs tamen incurvantur, quàm reliquæ, & eundem terminum, ac fibræ à parte poſticâ ortæ, ad aliquod intervallum à proceſſu, quem format interior duræ Matris ſuperficies, nanciſcuntur.

In latere externo, ſeu ſecunda duræ Matris lamina, fibræ valdè exiles & obſcuræ ex poſtica ad anticam regionem vergunt.

Præter has non minùs notatu dignæ occurrunt fibræ in falce ipſâ, duplicem tractuum ſeriem formantes; quarum una ad dimidiam circiter longitudinem rectà verſus ſuperiora à regione antica ad poſticam aſcendit, altera tranſverſim ab inferiore ſeu quinto ad ſuperiorem ſeu tertium ſinum circa partem poſteriorem proceſſus decurrit; hæcque magis conſpicua eſt hoc in loco, quàm altera circa partem ſuam anteriorem.

Ad uſum harum fibrarum quod attinet, in memoriam revocemus, neceſſe eſt, membranam iſtam ex duabus laminis eſſe coagmentatam, inter quas venæ reſiduum ſanguinem ab arteriis, integrum Cerebrum eò proſpicientibus, reducentes, in amplos priùs

 abeunt

abeunt truncos , Ureterum inſtar veſicam intrantium , quàm in Sinus deſinant ; ita ut fibroſa hujus membranæ textura , vaſis ſanguineis , hic loci exiſtentibus ampliſſimis , pondus ſuffulciat- ſanguinis aſcenſum promoveat & munus obeat valvularum , ad quod curvus venarum in ſinus introitus erectum potiſſimum corpore ſitum obtinente , ſuam ſymbolam concedit. Quod ſi enim , quod maximè hic notandum venit , interior hæc lamina , inferiorem & lateralem ſinûs partem formans , non aliundè addititium aliquod robur in hôc latere nacta fuiſſet , quale in altero cohæſioni cum cranio in acceptum refert , certè ſanguis continuo ductu & ſummâ velocitate per eam currens , potiſſimùm ſi copia & ebulitione p. n. peccet , latera frequentiùs diſrumperet , aut eum in modum diſtenderet , ut periculum huic parti ſenſu tàm exquiſitô præditæ non ſpernendum immineret. Quanquàm igitur natura duplex hoc munimentum ejusmodi injuriis præcavendis per tranſverſa ligamenta intra ſinus , & per dictas validas numeroſasque fibras extra eos oppoſuerit ; nihilominùs tamen raro aperui corpus fune peremptum , in quô talem vel rupturam vel ſaltem diſtenſionem non obſervaverim.

Membrana hæc magnâ nervorum à primo paris quinti ramô derivatorum copiâ , hincque exquiſito ſenſu donata eſt , undè fit , ut, ſanguine vel craſi vel motu peccante , pariter afficiatur eadem. Et quemadmodum in ſtatu naturali variæ fibrarum diſtributioni debetur, quod vaſa ſanguine turgida & intra membranæ hujus laminas , decurrentia ad promovendam eò commodiùs laticis hujus circulationem ſubſiliant , ſeu pulſum edant ; ita in ſtatu p. n. easdem fibras ſpaſmô tentari non dubito , undè motus ſanguinis usque adeò ſufflaminatur , ut in quâdam Cephalalgiæ ſpecie , quæ à nimiâ ſanguinis copia , & potiſſimùm , quæ à vaporibus ſic dictis , vel convulſivis partium nervoſarum motibus oritur , conſtans faciei rubor, cum oculorum torvitate & dolore conjunctus notetur , id quod procul dubio ab humoribus lentè nimis ad vaſa reductoria ſeu ſinus refluentibus , & hiſcé in locis aliquatenùs ſtagnantibus eſt deducendum. Et ab hoc p. n. ſinuum ſtatu alia pariter Cerebri ſymptomata dependent, non autem ab irregulari Syſtole & Diaſtole membranæ ipſius vel convulſæ , vel paralyſi affectæ , quod *D. Mayovv* , curioſis clarus ſpeculationibus *Tract. IV. pag. 49.* ſtatuit , ſiquidem nulla unquàm ſectio in animali vivo adornata talismodi ſententiæ authoritatem conciliavit.

Duos

Duos habet membrana proceſſus, quorum prior oritur à parte oſſis Ethmoidei, Criſta galli appellata, & hinc usque ad concurſum quatuor majorum ſinuum, Torcular Herophili communiter dictum, retrò extenditur, & ob figuram, quam deſcribit, Falx nuncupatur. Cerebrum hæc in naturali conformatione ſuſpenſum ſervat, interveniente connexione, quam mediantibus quibusdam membranaceis fibris cum cranió ſub ſuturis, & ope piæ Matris cum Cerebro habet. Piæ enim Matri conjungitur non ſolùm per ampla vaſa ſanguifera, exindè ad ſinus longitudinalem & laterales protenſa, & per certas adnaſcentias carnoſas; (videlicet ubi inter duo hæmiſphæria Cerebri deſcendit, & ad dorſum corporis calloſi, ſuper quod membrana hæc laxè expanditur, appropinquat,) verùm etiam per continuitatem membranoſæ ſuæ ſubſtantiæ & per ramificationes vaſorum ſanguineorum, in ſinum quintum ad proceſſus fundum ſe inſinuantium; ita ut aliquandò in Cerebro morboſo falcem ad pollicis longitudinem à dicto Corpore calloſô in modum ſubtilis membranoſæ productionis ad quintum usque ſinum pertingentis retractam conſpexerim. Hinc apparet, non neceſſe eſſe, ut fornicem, Veteribus dictum, vel corpus calloſum cum *Vieuſſenio* tanquàm Cerebri fulcimentum reſpiciamus.

Prætereà defendit etiam hic proceſſus Cerebellum cohæſione ſuâ cum Cryſta galli contra compreſſionem: quam pariter injuriam arcet à duobus ejus hæmiſphæriis, hæc ad quemvis corporis ſitum, ut in ſomno &c. à ſe invicem disjungendo; atque hanc ob cauſam quædam Creaturæ, ut vituli, oves, &c. eo carent, utpotè quæ non ſolùm parùm dormiunt, ſed vel maximè dormientes caput plerumque pronum ſervant.

Alter proceſſus oritur tàm ab anteriore, quàm poſteriore proceſſu oſſis Cuneiformis, quod poſteriorem & ſuperiorem ſellæ equinæ partem conſtituit; elevatur hic inter Cerebrum & Cerebellum, ubique adhærens internis oſſis petroſi eminentiis verſus ſinus laterales; quô pacto non ſolùm immediatè Cerebellum, ut hactenùs obſervatum fuit, ſed per conſequens etiam omnes partes intra Sinum quartum ſeu Glandulam pinealem & ultimum foramen Cranii comprehenſas, ut caudicem medullarem cum ſuis appendicibus, natibus & teſtibus, (quô ſupra medullam oblongatam collocatæ Iſthmi ſpeciem inter Cerebrum & Cerebellum conſtituunt,) quin & nervos per

fora,

foramen egredientes defendit, quò minùs à poſterioribus Cerebri tractibus comprimantur.

CAPUT II.

De Piâ Matre.

SEcundùm Integumentum Cerebri, Pia vel tenuis Mater communiter appellatum, *Galeno* & aliis quibusdam Choroides audit, à ſimilitudine, quam non minùs ratione ſubſtantiæ, quàm ramificationis vaſorum ſanguineorum cum membrana Secundinarum, Chorion dicta, habet; quæ denominandi ratio majorem præ ſe fert ſpeciem, quàm qualem allegat *Veſalius*, quaſi plexus choroideus ad eam accederet. Hoc omnibus Veteribus pro ſimplici & ſecundo Cerebri involucro habebatur; cum ſit membrana valdè tenuis & pellucida cum Cerebro coëxtenſa; Cingit enim hoc non tantùm in ſuperficie, ſed etiam in texturâ ipſius interiore per omnes plicas, interſtitia & cavitates explicatur, imò corpus calloſum laxius, magnô licet *Veſaliô Lib. VII. cap.* 3. contrarium affirmante, attingere obſervatum fuit. In ultimô cadavere, quod mihi ſuppetebat, cum, ſuperiorem Cerebri partem ad ventriculos usque laterales remoturus, cultro hanc membranam caſu diſſecarem; demonſtrandi eam mihi dabatur occaſio in hiſcé ventriculis, tanquàm ampliſſimam totius corporis membranam, licet *Molinettus Diſſert. Anatom. & Pathol. Cap. 17. p. 78.* omnes eos, qui tale quid inveniſſe ſe jactitant, falſè rideat; In conſpectum tamen venit vel in corporibus recentibus, vel talibus, in quibus ante mortem ſerum extravaſatum fuit, ut in hydrope, Iſchuria, quâdam Apoplexiæ ſpecie &c. Deficientibus tamen aliis occaſionibus hâc methodô optimè detegitur hoc integumentum, ſi ſeptum lucidum circa ſuam originem, videlicet propè Fornicem, à cujus duabus radicibus, ubi medulla Cerebri ad corpora ſtriata accedit, propullulat, ſeparetur. Ab hôc enim locô, ubi retrocedit verſùs poſteriores Cerebri tractus, ad dimidiam circiter curſûs ſui viam concavum evadit; mihi tamen duplicatura eſſe videtur aliquatenùs medulloſa, hincque ratione ſuæ diaphaneitatis nomen Septi lucidi nacta.

Opinioni huic Veterùm, membranam hanc ſimplex & ſecundum Cere-

Cerebri Integumentum eſſe, perhibentium, tanquàm veræ unanimiter ſubſcripſerunt duo ultimi erudititiſſimi & curioſiſſimi Anatomici, *Willisius* & *Vieuſſenius*, unà cum omnibus modernis Authoribus, exceptis *Bidloo Tab. VIII. Fig. 5.* & *Bohnio, Circ. Anatomico - Phyſiolog. Progymn. XXI. pag. 333.* qui aliud membranoſum Cerebri Integumentum inter externam duram & internam piam Matrem interjacens, ille quidem tres horas, hic quindecim dies poſt mortem ſe conſpexiſſe aſſerunt, illudque pro origine ſecundi proprii Integumenti Spinalis medullæ habent, quod à *Tulpio Cent. 1. Obſerv. 29.* primùm detectum, à *Vieuſſenio Nevrograph. univerſ. Lib. II. Cap. I pag. 143.* piæ Matris duplicatura hâc tantummodò in parte eſſe creditur.

Jam, dari mediam quandam membranam, in quibusdam Cerebri locis, potiſſimùm circa baſin Cerebelli & indè ad medullam ſpinalem pro ſecundô ejus formandô propriô integumento, (ut modò diximus,) dudum jam obſervaveram; Verùm num hæc membrana ab alterâ ſubjacente, quæ propriè à dictis Authoribus Pia Mater vocatur & Spinali medullæ cum Cerebrô ipſô communis eſt, reverà diſtincta, an verò una eademque membrana duplex, ex duabus conſiſtens laminis, ſit, valdè abiguum eſt.

Huic itaque ſatisfacturus dubio, ſcrutinium nuper inſtitui ſumma induſtria in ſubjectô decidendæ talismodi controverſiæ valdè aptô, in Cerebrô ſcilicet humanô ſummè hydropicô, in quô ne minima conſpiciebatur cavitas vel interſtitium, quod non aquam extravaſatam abundè contineret; ita ut ubicunque in ſtatu naturali paulò amplior, quàm ordinariò eſſe ſolet, deprehendebatur hujus membranæ duplicatura, e. g. in fine calami ſcriptorii, inter Cerebellum medullam ſpinalem, in Iſthmo ſeu ſpatio, inter Cerebrum, ſuper proceſſus, Nates & Teſtes vocatos, ut & in parte depreſſa Cerebri exortum proceſſus annularis & primam apparitionem ſeu exitum nervorum olfactoriorum, à *Veſalio Lib. VII. cap 13.* commemoratum & proceſſum piæ Matris nuncupatum; magna aquæ copia reperiretur duplicaturam ejus ſupra naturales limites diſtendentis; Quod ſi igitur hæ cavitates eſſent ſolummodò interſtitia duarum diverſarum membranarum, diſtinctè Cerebrum inveſtientium, non autem unius ejusdemque membranæ duplicatura; aqua certè ſe probabiliter inſinuaſſet inter eas, & aliam produxiſſet formam, quam tùm præſentabat; quemadmodùm videre eſt in quibusdam abdominis hydropibus, ubi aqua duplicem quandoque membranam peritonei adeò diviſit, ut

centum & viginti libras aquæ continuerit ; quæ poſtquàm , diſſectâ primâ laminâ , poſt mortem fuerat exhauſta , alterâ illæſâ , Spectatores ad primum intuitum, & inter hos etiam ſagaciſſimi crediderunt, deeſſe interna partis hujus viſcera , donec re accuratiùs penſitatâ alteram pariter diſſecuerint laminam ; vid. *Job van Meeckern Obſervat.* *49.* Jam verò contrarium in hóc ſubjectô reperi ; membrana enim erat integra , & ab omni diviſione per totam circumferentiam libera, exceptis locis ſuperiùs commemoratis. Nihilominùs eandem hujus cum aliarum partium membranis conformationem ſupponens , eam dividere conabar , idque non ſine ſucceſſu in diverſis ejus locis, maximè verò circa initium plicarum ſuperficialium in cortice Cerebri, ubi exilia quædam naturaliter relinquuntur interſtitia , inter quæ vaſa ſanguifera prorepunt & in corticales & medullares partes immerguntur ; Quibus poſitis exiſtimo , cuilibet innoteſcere , Piam Matrem duplicem eſſe , non autem ex duabus diſtinctis conflari membranis.

Bidloo verè obſervat , membranam hanc , quam ille mediam, ego primam duplicis membranæ laminam nuncupo , eſſe tenuiorem ſuperincumbente Durâ Matre , & craſſiorem , ſubjacente membranâ ſeu alterâ laminâ Atque hæc inferior lamina potiſſimùm per omnes arctiſſimas plicaturas Cerebri texturâ ſuâ non quidem continuâ, ſed ut ſæpiùs obſervavi , retiformi ſe inſinuat , & in hôc ſenſu illis, qui duris expreſſionibus ſeu terminis technicis delectantur , eôdem modô ac membrana cryſtallinum oculorum humorem inveſtiens appellari poteſt Arachnoides.

Commoda , quæ ex iſtâ partis diſpoſitione ad totum redundant, ſunt veldè inſignia , (ut jam obſervavimus.) Pia enim Mater integumenti munus præſtat , involventis non modò Cerebrum & vaſa ſanguinea ad hoc in genere ſpectantia , verùm etiam dictis in locis, ubi talismodi partium ſtructurâ opus erat , contra injurias ſe expandendo , robur partibus concedentis. Primo enim ejus officio debetur , quod Cerebri non ſolùm calor conſervetur , textura arctius & compactiùs coërceatur , & partes propendentes contra oſſis ſubjacentis aſperitatem muniantur , verùm etiam vaſa validè ſuffulciantur , & ab omni laceratione aut ruptione immunia præſtentur; quatenùs hæc inter ejus duplicaturam ad Cerebrum aſcendunt, cujus teneræ & ſubtiles fibræ aliàs ab arteriarum amplitudine & pulſu , ut &

harum

harum & vaſorum reducentium quæ ex ſinubus oriuntur pondere injuriis affici potuiſſent.

Alteri ejus officio in acceptum refertur, quod tenellum infundibulum, ubi Cerebrum relinquit, & ad glandulam pituitariam vergit, ab exteriore hâc lamina circumtenſa robur accipiat ad evitandas diſruptiones, & quòd Cerebrum & Medulla oblongata, ubi laxè ſibi invicem ſaltem accumbunt, in debitâ ſuâ connexione perſiſtant. Quæ emolumenta cum à membranâ quâdam duplicata potiùs, quàm à duabus invicem junctis, eodem licet robore præditis, ſint expectanda; non contemnendum exindè opinioni de membranæ duplicatura argumentum accidit, & tertiæ ſeu novæ introductio fruſtratur.

Tandem quod concernit glandulas & plexus, quos *Dr. Williſ. Anat. Cereb. Cap. 7.* ſuper totam hanc membranam diſperſas refert, priores nunquàm conſpicere potui; adverti tamen, partem corticalem cerebri in externâ ſuâ ſuperficie in corporibus ſtrangulatis per integumentum hoc transparens, glanduloſam omnino apparuiſſe, id quod ad primum intuitum neglecta ulteriore inquiſitione Spectatori minùs cauto facilè imponere poteſt.

Plexus verò quod attinet, & diſtributionem vaſorum ſanguineorum, quæ ab his, ſeparatâ in glandulis antè dictis ſeroſa & ſpiſſiore ſanguinis parte, verſùs Cerebrum ad ſubtiliores producendos Spiritus animales, prout *Williſio* videtur, abeunt; ſententiam hanc ſolâ conjecturâ niti mihi tamdiu perſuaſum habeo, donec non ſolùm Glandulæ, verùm etiam harum ductus excretorii unà cum emunctoriis ſuis, (ſiquidem glandulæ lymphaticæ vel reductoriæ, ſi quæ inveniantur, tali uſui à naturâ nunquam ſunt deſtinatæ,) fuerint detecti.

Membrana hæc ſtipata eſt vaſis ſanguiferis duplicis generis.

Ad primam Claſſem illa ſpectant, quæ ad Cerebrum ipſum referuntur, &, ut jam obſervavimus, inter illius duplicaturam decurrere videntur; quô pactô occaſio eis ſuppetit, poſt tot contortos & ſerpentinos tractus in ſubtiliſſimas abeundi extremitates, antequam ipſum intrent Cerebrum; & hæc potiſſimùm ſuper totam inferiorem vel ſecundam membranæ hujus laminam diſtribuuntur.

Alteram claſſem ea conſtituunt, quæ huic ipſi parti nutrimentum afferunt; hæcque, poſt ſedulam inveſtigationem, ſeparata ſecunda lamina, copioſè diſperſa ſuper partem convexam exterioris

*M 2 ſeu

ſeu primæ laminæ vidi ; Utraque genera optime in *Bidloo Anat. Tab. VIII fig. 5. Litt. M.* & *G.* delineata conſpiciuntur.

Duplicatura hæc pariter omnibus nervis communicatur tàm intra, quàm extra cranium, concedens toti faſciculo nervorum laminâ ſuâ exteriore integumentum aliquod ſecundum, ſub primô, à Dura Matre accepto, locatum, & tertium, laminâ interiore; hæc enim in integumentum faceſſit ſingulis fibrillis, quæ collectæ integrum corpus nerveum conſtituunt. Atque admirandæ hujus membranæ, fibrillas iſtas medullares in ſe nullo ſenſu præditas, involventis, ſubtilitati in acceptum refertur celer ille conſenſus, qui inter partem & partem, & inter totum & Cerebrum ſæpè intercedit.

CAPUT III.

De Vaſis Cerebri in genere.

VAſa, quæ Cerebrum cum univerſô corpore communia habet, pro diverſo, quod vehunt, fluido communiter ſub arteriarum, venarum, ſinuum & lymphæductuum nomine veniunt; Accuratius tamen loquendo hæc vaſa unicum duntaxat continuatum & diverſimodè modificatum formant canalem ad quam pariterclaſſem nervos referre non incongruum foret. Priora duo vaſa ratione diverſæ ſuæ diſtributionis non immeritò ſub duplici conſiderantur reſpectu, quatenus vel ad primum Cerebri integumentum, vel ad Cerebrum ipſum diſtribuuntur.

Arterias itaque duræ Matris ſeu primi integumenti tres inſignes conſtituunt rami ex utrôque latere provenientes.

Prior & anterior eorum ramus emittitur ab arteria Carotide, dum in quartô Cranii foramine commoratur, & propagatur potiſſimùm per anteriorem partem baſis duræ Matris, ut in fig. II. lit. h. h. delineatur; perperam idem deſcribitur à *Dr. Williſio Anat. Cerebr. Cap. 1.* authoritati forſan *Wepferi* nimis fidente; Hic enim *Obſervat. Anat. pag. 105.* exilem eum nuncupat ramum arteriæ Carotidis, inter duos priores Cerebri lobos decurrentem; qui tamen tantum abeſt, ut juxta aſſertum ejus per foramen ſyncipitis egrediatur, ut potius illud ingrediatur, nullos ad membranam hanc ramos diſtribuens, ſicut antè citatus accuratiſſimus *Vieuſſenius Lib. 1. Cap.*

6. Fig.

6. Fig. XVII. d. d. b. b. optimè eum delineat & deſcribit. Atque hanc arteriam non ſolùm perperam deſcriptam, ſed incognitam penitùs fuiſſe antedicto *Wepfero*, ex eô patet, quod hanc â proceſſu ſtyliformi, ubi arteria carotis longum illum canalem ingreditur, usque ad eum locum, ubi perforata dura Matre in Cerebrum ſe abſcondit, integram manere nec unicum quidem ramum à ſe ſpargere perhibeat, qui tamen Error, factâ injectione, per ceram, vaſi diſtenta diutiùs & clariùs, quàm coloribus tincti liquores, oculis exhibentem facillimè evitari potuiſſet.

Ramus ſecundus arteriarum in duram Matrem aſcendit per ſextum Cranii foramen, unà cum ramô venæ jugularis internæ, & diſpergitur lateraliter ſuper totam membranæ hujus partem anticam ad ſinum usque longitudinalem, quem tamen non ingreditur, (quemadmodùm paulò poſt tradam,) ut in figura I. 11. delineatur.

Tertius ramus arteriarum ſe inſinuat in duram Matrem per octavum Calvariæ foramen, unà cum exiguo ramo reducente venæ vertebralis, ubi ſinus laterales internam jugularem intrant, (quod induxit Ingenioſiſſimum *Highmorum in Corp. hum. diſquiſit. (Anat. Lib. III. Part. I. Cap.* 5. ut eum in ipſos ſinus laterales terminari credat,) & par octavum nervorum Cranium relinquit; quem arteriæ hujus tractum hactenùs à nullô, quod ſciam, deſcriptum, nec unquàm, niſi in *Vieuſſenii Tabula I. K. K.* obiter, delineatum vidi. Vidi Fig. II. K. K.

Oritur hic ab externô ramô arteriæ vertebralis, juxta *Vieuſſenium Tab. XVIII. Fig. I. C.* quanquam *Bartholinus p. 431.* eum pro arteriæ Carotidis propagine habeat, adeoque hujus minorem ramum vocet, in quô tamen erravit.

Venas huic membranæ *Riolanus*, & poſt eum *Williſius loc. cit.* denegare videntur, quanquàm ultimus valdè obſcuris ſe explicet terminis, dum ait: *Tam crebris Venarum propaginibus, quàm arteriarum nusquàm conſita eſt* (craſſa Meninx,) quibus verbis aliquales ei concedere videri poſſet, verùm aliô in locô differtè ſinus, tanquam vaſa reducentia ſanguinem tàm à Cerebro, quàm à membrana, venis ſubſtituit, prout clarè *Cap. 6.* patet.

Vieuſſenius certè ei venas concedit, hasque, *Lib. I. Cap. 6.* ſemper arterias comitari, & juxta *Veslingium Cap. 14.* in jugulares internas terminari dicit: verùm *Lib. I. Cap. 2.* quosdam ramos venoſos exonerare ſanguinem in ſinum Longitudinalem docet. Quod ultimum

aſſertum è diametro repugnat priori, ubi eas arteriarum quocunque modô diſtributarum, vel in ramos diviſarum comites ſemper eſſe aſſeruerat: quod ſi verum, quis non videt, eas neceſſariò verſùs ſinus in extremitates capillares abire debere, & per conſequens minùs eſſe capaces, reducendi ſanguinem in illos, cum nunquàm non vaſa reductoria in loco, à quô, non verò ad quem vehunt fluidum, ſint capillaria.

Neutrius igitur aſſertum locum habere poteſt: quod ſi enim *Williſii* opinio veritati eſſet conformis, ſequeretur, quod omnes arteriæ per hanc membranam diſperſæ in aliquem ſinum terminarentur; deficeret enim aliàs vas reductorium; jam autem prius cum demonſtratione oculari, poſterius cum ratione pugnat.

Sin autem *Vieuſſenii* ſententiæ foret, ſubſcribendum venas ſcilicet duræ Matris conſtantes eſſe arteriarum comites, præter id, quod contra eum jam monuimus, ſequeretur, quod illæ reſpondere deberent aliarum oſculis per totum corpus in reducendò ſanguine per arterias apportatô, præterquàm quod arteriæ, quas ſtipant, ſanguinem ſuum in ſinus exonerare dicantur, (quod tamen non agunt, prout paulò poſt demonſtrabimus,) alias enim, cum utræque à cranii baſi aſcendentes capillares evaderent, utræque eſſent vaſa adductoria, quo tamen, poſitis circulationis legibus, magis abſurdum tradi non poteſt.

Wepferus, quem hæ Venæ latebant, aliter exiſtimare vel affirmare non poterat, quam arterias relictâ circa extremitates ſuas durâ Matre in piam Matrem terminari, ut earum ſanguis per hujus venas reducatur: ſed manifeſto hoc falſum eſſe, unius cujuslibet oculis patebit, qui hanc membranam ab alterâ ſtudioſe ſeparaverit.

Antequàm igitur juxta methodi inſtitutæ ordinem vaſa ſanguinea ad Cerebrum ipſum abeuntia deſcribam, veniam impetraturum me exiſtimo, ſi breviter in diſtributionem vaſorum ſanguineorum, quam natura præter conſuetudinem in Cerebro adornavit, inquiram, ejusque rationem adducam.

In eô igitur veritas hujus rei conſiſtit, quod, ſecùs ac obſervatum hactenùs fuit, vaſa ſanguinea, quæ ad hanc partem in genere ſpectant, duplicis ſint ordinis, uti jam diximus, quorum unus Cerebrum ipſum, alter exteriora ejus integumenta reſpicit.

Quoad primum notandum eſt, venas non ingrëdi Cerebrum, nec arterias comitari, prout quidem in aliis corporis partibus contingit.

tingit. Arteria enim Carotis aſcendit per foramen quartum in cranii baſi, & jugularis interna per octavum; arteria vertebralis per ultimum & ampliſſimum cranii foramen, & vena vertebralis per nonum; (quod *Vieuſſenius* perperam decimum vocat *Lib. I. Cap. V.*) hæcque in jugularem internam propè introitum hujus venæ in foramen rotundum in baſi cranii ſub proceſſu ſtyliformi, ubi ſinus lateralis ei occurrit, ſe abſcondit. Venæ igitur in certas venoſas productiones, ſinus vocatas, dilatatæ deſcendunt amplis truncis & capillares ſenſim evadunt, donec arteriarum extremitates attingant; nec quicquam aliud ſunt, quàm rami Sinuum, ſicut per conſequens ſinus ipſos pro amplis habeo venis.

Cur vaſa ſanguinea in cerebro aliter ac in reliquis corporis partibus diſtribuantur, declaraturi recentiores Authores, id factum eſſe, dicunt, ut æqualem Cerebrum tàm in ſummitate, quám in baſi calorem ad producendam æqualem ſpirituum animalium proportionem exindè fœneretur; Atque huic ſententiæ facilè ſubſcribo; verùm alium adhuc naturæ ſcopum fuiſſe præfixum, patebit conſiderantibus, quod, ſi venæ per idem foramen in fundô cranii cum arteriis aſcendiſſent, pulſus certè arteriarum in quâvis ſanguinis ebullitione vehementiore liberum hujus reditum per venas in hâc vaſorum coarctatione ab oſſibus productâ valdè impediret, & per conſequens ſtagnationem ſanguinis in totô Cerebro cum omnigena omnium Facultatum ſubverſione inferret; cum certô certius ſit ſufflaminatâ circulatione per ſtagnationem aquoſas & ſubtiles partes à ſanguine craſſo & rubicundo ſecedere.

Alter modus, quô venæ cerebrum ingrediuntur (quæ ſcilicet ad exterius ejus integumentum ſpectant, & altera per ſextum, altera per octavum foramen in baſi cranii aſcendit, prout dictum eſt,) valde contrarius eſt à priori, cum arteriis enim ad capillares ſuas abeunt extremitates, certo indicio, eas ad tantam ſanguinis quantitatem reducendam, quantam primum vaſorum genus, arteriæ, attulerant, eſſe deſtinatas; & quanquàm natura hic loci propter venarum exilitatem non adeò ſollicita fuiſſe videatur in avertendis incommodis, quæ ex arteriarum per idem foramen Cerebrum intrantium ſodalitio expectanda eſſe ſuperiori paragrapho, ubi de amplioribus loquebamur venis, indigitavimus; nihilominùs natura non deſtitit de alio eis contra has injurias proſpicere remedio, ut in ſequentibus patebit.

Ab hôc venarum unà cum arteriis per eandem viam in Cerebrum introitu commodè, ut mihi videtur, turbæ illæ & moleſtiæ deduci poſſunt, de quibus multi in intemperiebus à ſanguinis turgeſcentiâ ortis & præternaturalem arteriarum pulſum excitantibus conqueruntur. Symptoma enim hoc dependet ab antè dictâ coarctatione, quam oſſis circumferentia cedere neſcia, in diverſis vaſis ſanguineis unum idemque foramen tranſeuntibus produceit; ad quem pariter effectum vicinia oſſis petroſi, per quod nervi acuſtici egrediuntur ex foramine, quod in eâ oſſis cuneiformis parte cernitur, quæ illi jungitur aut accumbit, non parùm tribuit.

Et eidem forſan cauſæ cephalalgiæ febres tam frequenter comitantes debentur; arteriæ enim ſanguine cum turgidæ venas ad oſſium partes adigunt, ut ſanguis per eas debitâ proportione tranſire non valeat, & per conſequens eô ſtagnante membrana inflammetur, ac iſtius doloris author evadat.

Poſitis his, quæ circa providam naturæ curam vaſorum ſanguiferorum diſtributionem ita adornatis, ut varia incommoda, cerebro per compreſſionem vaſorum reductoriorum ab arteriis per unum idemque foramen intrantibus imminentia declinentur, dicta fuerunt, notatu dignum eſt, quod præter has venas duræ Matris, quæ arteriis aſſociantur & hactenus commemoratæ fuerunt, aliæ ſint ad hanc membranam ſpectantes, quæ peculiari modô oriuntur & deſcendunt à venâ paulò poſt deſcribenda, ex utrôque latere ſinus longitudinalis, uti videre eſt in Figura Quartâ d d. n n. &c. & per conſequens in vaſa, capillaria abeunt, ubi ab ea deſcendunt, ſecùs ac in reliquis omnibus; hæque evidentes formant anaſtomoſes cum quibusdam capillarium antedictarum arteriarum extremitatibus, eundem in modum, ac amplæ illæ venæ piæ Matris cum arteriis, quæ tam ad Cerebrum, quàm ad hanc membranam feruntur. Quô pactô contingit, ut magna ſanguinis pars per Menyngis arterias allati, per has venas revehatur, eum in finem, ut in præternaturali inprimis ſanguinis orgaſmo compreſſio, & reliqua incommoda, à vaſorum horum turgeſcentia metuenda, magnâ ex parte evitentur.

CAPUT

CAP. IV.

De Vaſis ipſius Cerebri.

POſt brevem hanc digreſſionem methodi ratio vaſa ſanguinea ad Cerebrum ipſum ſpectantia noſtræ ſubjicit conſiderationi.

Curioſus Anatomicus, *Malpighius in Epiſtolâ ad Fracaſſatum de Cerebro pag 22.* ea triplam ſervare proportionem ad vaſa totius corporis pronunciat; quod cur ita ſit, cùm pars ipſa non eandem ad totum habeat proportionem, dignum videtur, quod examinetur.

Horum quædam conſtituunt arteriæ, quædam venæ, de quibus jam egimus; Illæ ſub nomine Carotidum & vertebralium veniunt.

Quarum priores ſub incurvato tractu, â *Willſio in Figura I.* optimè expreſſo, â proceſſu ſtyliformi oſſis petroſi, ubi cranii baſin intrare incipiunt, usque ad proceſſum primum interiorem oſſis Cuneiformis, ubi interius perforatâ durâ Matre in Cerebrum aſcendunt, unius cum dimidiô pollicis ſpatium emetiuntur. Dico eas poſt hunc incurvatum introitum in Cerebrum per totam ſubſtantiam eſſe diſperſas, poſtquam mutuatitiam membranam craſſam â durâ Matre per antedictum locum tranſiens, accepit; non tamen absque interventu piæ Matris; hæc enim omnes ramos tàm hujus, quàm vertebralis arteriæ priùs ſuffulcit, antequàm hæ ferantur vel diſpergantur per Cerebrum ipſum; id quod bene expreſſum in Figurâ quâdam *Placentini apud Spigelium p. 179.* adeò ut *Molinettus p. 77.* & cum hoc *Marchette p 191.* eam habeant pro productione copioſorum horum vaſorum; ſiquidem omnes exiles ramificationes arteriarum carotidum & vertebralium, videlicet quæ â carotidibus, perforata dura Matere, aſcititia cinctæ membrana, ad infundibulum, nervos olfactorios & opticos ablegantur, & quæ â vertebralibus, propagatæ tertium, quartum, quintum, ſextum, ſeptimum, octavum, nonum & decimum par nervorum comitantur, quamdiu in ipſum Cerebrum non abſconduntur omnimodè â membranâ hâc ſunt exemtæ; quarum jam nominatarum ramificationum quædam apud *Vieuſſenium* vel delineatæ in Tabula XVII. vel diverſis in locis commemoratæ ſunt; quæ licèt in rerum natura exiſtant, nimis tamen firmè & formaliter eas depictas eſſe ſuſpicor, cùm tamẽ niſi injectoMercurio præter eas, quæ nervos Olfactorios & Opticos ſtipant, raró conſpici poſſint; Cera enim nimis multo craſſius eſt corpus, quàm quòd exiles tales ſtolones intrare valeat;

cum è contrario injecto Mercurio vix illos inveniam nervos, qui non ejusmodi exiguas vaſorum ſanguineorum ramificationes contineant.

Si ulterius progrederer, & diſtinctè univerſam ramificationem arteriarum per hanc partem diſtributarum, quæ hic loci & copioſiores, & majores ſunt, quàm in ullâ corporis parte (ut jam diximus) deſcriberem, non ſolùm actum agerem, ſiquidem Vieuſſenius eam in Sexto Capite ſatis diſtinctè tradidit, verum magis oſtentationis, quàm utilitatis gratiâ hæc adduxiſſe viderer.

Eas itaque ſolummodò propagationes commemorabo, quæ vel ratione magnitudinis, vel curioſæ ſtructuræ, vel ſingularis utilitatis reliquas antecellunt.

Et ex hâc Claſſe meritò proximè arteriis carotidibus hactenùs deſcriptis junguntur vertebrales. Intrant hæ Cerebrum per ultimum & largiſſimum foramen Cranii, (ſecus ac *D. Williſius p. 29.* & ante eum *Wepferus p. 112.* affirmant) ex foramine proceſſus transverſi vertebræ primæ ab utraque latere per inſignem curvaturam huc appulſæ ut ex Fig. I. E. E. apparet, (quem earum tractum perperam *D. Lowerus* & *D. Williſius* delineant & deſcribunt) & lateraliter ſuper medullam oblongatam uſque ad proceſſus annularis principium aſcendunt; ubi concurrentes invicem unô trunco (quem *Vieuſſenius* Tab. IV. b b. arteriam cervicalem vocat) ſupra ejus longitudinem decurrunt, exindè autem emittunt aut recipiunt duos ramos ab arteriis carotidibus; quo pacto communicatio inter eas magnum in Cerebri emolumentum intercedit. Quodſi enim tres ex his magnæ arteriæ ſanguinem ad Cerebrum deferentes obſtruantur, quartus ramus adhuc apertus in ſufficienti copia eum ſuppeditare poterit. Hosque ramos voco Communicantes â *Bidloo in Tabulâ Nonâ* perperam, á *Vieuſſenio* vero *in Tabula Quarta b. b.* optimè depictos ut patet ex noſtra figura d. d. prout in rerum natura eſt, delineata.

Hac arteriarum ſtructura & exilitate præter hunc ſcopum duos adhuc natura intendiſſe videtur.

Quorum primus eſt idem, ad quem natura in diverſis aliis locis, ut in aſcenſu ſanguinis per arterias Carotides collimavit; utræque enim Cerebrum, prima in baſi cranii per octavum foramen, altera per foramen in proceſſu transverſo primæ vertebræ Cervicalis, per curvaturam, ut in utriusque locis deſcripſimus, intrant. Simili modò hic etiam ſauguis propter anguſtiam horum ramorum in progreſſu ad arteriam caronidem, & per conſequens etiam ad Cerebrum ipſum retardatur, ne hoc ex rationibus in ſinuum deſcriptionibus allegandis ſanguine extravaſato & ſtagnante inundetur.

Alter eſt, ut ſanguis eò copioſius in arteriam ſpinalem propellatur. Quanquàm

quàm enim ſanguis aliqualem aditum propter ſtructuram arteriarum conicalem ad hanc inveniret, in ſufficienti tamen copiâ propter nimis reflexum hujus ſitum influere non poſſet, niſi antedicti Rami inter duas magnas arterias communicantes anguſtiâ ſuâ ſanguinem quaſi ad motum retrogradum repellerent.

Arteriæ certè ſi non eodem, ſimili tamen modò conformatæ ſunt in ramis mammariis & epigaſtricis, & notandum eſt, in utrisque hiſce locis arteriam magnam, â quâ rami hi proveniunt, magis eſſe conicam, & vaſa eductoria minus copioſa & magna, quam arteriam carotidem, cujus laterales anteriores & poſteriores ramificationes inter Lobos Cerebri ſuperant proportionem ad truncos, â quibus propullulant, adeoque neceſſariò juxta ante dictam obſervationem *Malpighii in Epiſtolâ ad Fracaſſatum* ſanguinem huc allatum magis liberè & copioſè recipiunt.

Nam tantum abeſt, ut arteria cervicalis hic loci ſit conica, ut cum ſit conflata ex duabus arteriis verticalibus invicem conjunctis, amplior ſit, quàm alterutra, ut ex figura l. g. apparet, & per conſequens, ſanguinem hæc ab arteria ſpinali liberius ad anteriora deferret, niſi natura hic loci aliam formâſſet vaſorum ſtructuram, quam quæ in reliquis corporis partibus quæ tali non indigent texturâ obſervatur.

Venia mihi concedetur, quòd unius adhuc rami mentionem faciam, qui â nullô hactenus fuit deſcriptus, hicque eſt arteria exilis cum vena per lateralem oſſis cuneiformis partem, poſteriorem orbitæ oculi regionem conſtituentem, ſub proceſſu hujus oſſis valde exiguô abiens, & elevatis anterioribus Cerebri lobis induſtriis Obſervatoribus ſe prodit; ac credo eam propter ſui exilitatem viſum hactenus effugiſſe, aut, cùm utilitas, quam affert, non ſit inſignis, minùs dignam æſtimatam fuiſſe, quæ deſcribatur.

CAP. V.

De Sinubus Cerebri.

TErtia ſe nunc vaſorum ſpecies noſtræ offert conſiderationi ſub generali nomine Sinuum.

Horum quatuor tantùm initiò numerabantur, quibus *Veſalius Lib. III. Cap.* 14. *Fig. III. F.* quintum addidit in fundo falcis, eumque venæ nomine notavit, qui licèt ſæpe inveniatur, in quibusdam tamen ſubjectis deſideratur. *Bourdon* adhuc duorum mentionem injicit, quos utroque in latere ſecundi

 pro-

proceſſus duræ Matris in fundo ſub lateralibus conſpexit; ego vero non niſi ſemel obſervavi, ita ut credam cum *Vieuſſenio*, eos communiter deſiderari.

Vieuſſenius præter hos adhuc quatuor deſcribit, quos dudum commemoratos & exactè deſcriptos apud *Fallopium*, & poſt eum, quanquam craſſo ſtylo expreſſos apud laborioſum Collectorem *Vidum vidium Anat. Lib. VII. Cap. 2.* reperio.

Adhuc unum demonſtrare mihi poſſe videor; verùm quam copioſi etiam ſint, rationi conforme credo, eos non niſi tanquam venas reſpicere, ſivè eorum ſtructuram, ſive officium advertamus. In eô rei cardo vertitur, ut contemplemur, quem in finem tàm ampli canales, in quos omnes venæ Cerebri, tanquam totidem exiles rivuli, præter conſuetudinem ſe oxonerant, appareant, quod, cognito diverſo, quô â ſe invicem diſcrepant, ſitu, inveſtigabo.

Priores duo vocantur Laterales, qui intra validam proceſſus poſterioris duræ Matris duplicaturam ad os occipitis ſupra Cerebellum deſcendunt, donec ulteriùs tortuoſè progreſſi ſuper inferiorem oſſium petroſorum productionem extra cranium per octavum foramen, octavo pari nervorum exitum, & tertio ramo arteriarum ad duram Matrem decurrentium cum jugulari interna introitum concedens & â duobus rotundis oſſeis cellulis oſſis petroſi formatum, ſub proceſſibus ſtyloideis ſe evolvant in venam jugularem internam, in quam & vertebralem omnes reliquæ Cerebri venæ & Sinus ſanguinem refluum exonerant. vid. Fig. IV. B. B.

Proximus ab his vocatur Tertius vel Longitudinalis, quia â proceſſu oſſeo, Criſtagalli dicto ſupra integrum cerebrum ad poſteriores & paulo declinantes oſſis occipitis partes fertur, ubi in Laterales deſinere videtur. vid. Fig. IV. AA.

In hunc tertium Sinum venæ non ſolùm internæ Cerebri, verùm etiam quædam ad exteriora integumenta ſpectantes inſeruntur, id quod Fallopius, magnum illud lumen Anatomicum, primus, & tum Vieuſſenius obſervârunt; Wepferus equidem de Loco affecto in Apoplexia p. 42. perperam pro arteriis eas habet non tamen ſine ratione, prout mihi videtur aſſerit, pororum cranii ſanguini refluenti tranſitum ad ſinus concedentium conſtipationem quâcunque ex cauſâ ortam frequentem inveteratæ & pertinacis Cephalalgiæ exiſtere Authorem.

Quartus propter ſitum ſuum non immeritò Internus nuncupandus, oritur ab inferiori proceſſus falcati parte, ubi hic continuus redditur ſecundo duræ Matris

tris proceſſui, & ampla duplex vena ad plexum choroideum ſpectans una cum quintô ſinu (ſi quis datur) in interſtitio quôdam, inter corporis calloſi terminum, Nates, teſtes, & Cerebellum relicto, eum intrat, undè ſuper Cerebellum protenſus tandem ad eum pertingit cum reliquis tribus Sinubus locum unionis, qui ab Inventore ſuo torcularis Herophili nomen hactenus retinuit. vid. Fig. IV. C.

Ex quatuor reliquis *Fallopii* & *Vidi Vidii* ſeu *Vieusſenii* Sinubus duo longiores & anguſtiores, (ſuperiores ab hoc vocantur) oriuntur in baſi cerebri ex ejus mente â Receptaculis Sellæ equinæ ab eòdem ita nuncupatis & inferius deſcribendis, mihi potiùs ortus eorum â Sinu circulari deducendus eſſe videtur, quod ſuo loco demonſtraturum me fore ſpero) unde deſcendentes ſuper proceſſum internum oſſis petroſi terminantur in ſinus laterales eô in locô, ubi hi declives & tortuoſi fiunt ad Jugularem internam abeuntes vid. Fig. II. D. D.

Reliqui duo ſeu Inferiores breviores ſed magis ampli ſunt ſuperioribus, & ab eôdem locô ac priores inter os petroſum & occipitale deſcendunt ad antedictum foramen octavum cranii, ubi jugulares in Cerebrum aſcendunt & ibidem terminantur. vid. Fig. II. e e.

Alium mihi detegere licuit, poſtquàm venas cerâ repleveram, glandulam pituitariam cingentem. Conſpiciebatur hic in glandulæ parte ſuperiore verſùs anteriora intra duplicaturam duræ Matris & verſùs poſteriora inter duram & piam Matrem laxius paulò ſuper glandulam expanſus; & lateraliter eandem inſtar canalis â dura Matre ſuperius & ab arteria carotide ex utroque glandulæ latere formati ambit: hæc enim ſuperiùs duræ *M*atri & inferiùs baſi cranii affixa parvum relinquit interſtitium inter ſe & glandulam, & conſtituit cavitatem, cum duabus antedictis anterioribus & poſterioribus communicantem; & ab hoc quatuor ſuperius commemorati Sinus parvi continuitate ſatis conſpicuâ ex utroque latere paulò infra proceſſum poſteriorem ſellæ turcicæ deſcendunt; hicque â figurâ ſuâ commode Sinus Circularis dici poteſt. vid. Fig. II. E. E.

Conſpexit forſan Vieuſſenius aliquam hujus Sinus portionem, ubi reliqui quatuor eum intrant, in parte ſcilicet poſtica Receptaculorum ſellæ equinæ lateribus adjacentium indeque receptacula cum eis communicare & formata eſſe exiſtimavit, et ſanguinem â nutritione oſſis ſubjacentis Cuneiformis ſuperfluum unà cum aquâ per glandulam pituitariam ſeparatâ in hos quatuor inferiores Sinus reveheret.

Jam quod Receptacula hæc concernit, certum eſt, talia nullibi in Cerebris humanis exiſtere, qualia ille Lib. I. cap. 2. deſcribit; Nervorum enim par tertium,

tium, quartum, duo anteriores rami quinti, æque ac tertius ejus poſterior, ut & ſextum par non ſolùm egrediuntur è Cerebro, in totidem parvis capſulis ſeu involucris â durâ Matre conflatis incluſa, ubi illum locum transeunt, quem in baſi cranii Receptacula vocat; verum etiam integra dura Mater una cum ſuis productionibus membranoſis, modo dicta involucra horum nervorum conſtituentibus, hoc in loco baſi oſſis ſubjacentis firmiter adhæret. Proceſſus enim externus oſſis cuneiformis inferius, & propè arteriam Carotidem (quæ tàm ſuperius, quàm inferiùs prout dictum per mutuatam ſuam tunicam duræ Matri firmiter eſt affixa) ubi glandulam reſpicit nullum relinquit ſpatium, quod ſanguinem vel ſerum, prout ille ſupponit, capere poſſet; quanquàm in illis locis, in quibus receptacula ſua collocat, in quibusdam corporibus cerâ repletis obſervaverim duas amplas venas quarum una per ſecundum foramen ab orbita oculi, cujus vas reductorium videtur eſſe, in cranium aſcendit & propè proceſſus lateralis oſſis ethmoidei latus ad Sinum circularem tendit; altera ex quintô foramine ſuper idem os decurrit, & cum altera conjungitur; tum utraque conſtituit brevem ramum qui in Sinum circularem propè eum locum, ubi duo inferiores ex utrôque latere ab eô deſcendunt, ſe abſcondit; quodſi igitur hic ramus caſu diſciſſus fuerit, non mirum, quod ſanguis appareat, & anſam antedictæ erroneæ hypotheſi ſuppeditet.

Imò ponamus, dari ejusmodi receptacula, non tamen poſſibile eſſe videtur, ea tali præeſſe officio, quod Author ipſis aſſignat; Siquidem glandula pituitaria undique tàm durà quam piâ Matre involvitur, quarum prima ab omnibus glandulæ hujus lateribus, (quanquàm contrarium Author defendere nitatur) imò in illó loco etiam, ubi, ùt antè monuimus, Capſula quædam partem ſuperiorem ſinus circularis conſtituens â duræ Matris duplicatura formatur, æque valida & craſſa eſt. Et ſi vel maximè hoc etiam concederemus, modus nihilominus, quo ſerum ſeu aqua ad hæc receptacula infunditur, (quem transcolatorium eſſe Author putat) hypotheſin ipſius valdè dubiam reddit; ſiquidem natura præter ſanguinem nullum ſerum ſeu quemvis alium humorem (exceptô eô, qui ad partium nutritionem impenditur) in totô corpore per arterias ad aliquam partem ſolet deponere, quæ ductibus vel excretoriis, vel ſecretoriis non ſit inſtructa, quorum tamen neuter hic loci unquam fuit inventus.

Et ad ulterius confirmandum id, quod contra hanc ſententiam hactenus allatum fuit, hoc ſolummodò addam & concludam, me poſt varias injectiones ad inveſtigandum partium uſum adornatas ne unicam tincti coloris guttam in eô arteriæ carotidis loco, in quô ſua receptacula ſita refert, unquàm invenire potuiſſe.

Uſus

Uſus ſinus hujus circularis cum reliquis eſt communis, ſcilicet ut reducat ſanguinem refluum ab omnibus partibus circumjacentibus ſcilicet â glandula pituitaria, oſſe cuneiformi, & forſan etiam â rete mirabili, quod cùm in brutis ſit valdè amplum, ad aliquam ſanguinis copiam vel mediatè eliminandam hoc indigere ſinu videtur; ſiquidem glandula pituitaria nullibi inſtructa venis ad reducendum anguinem in ſufficienti copiâ ab hôc plexu apparet; licet Vieuſſenius Lib. I. Cap. 7. huic venas penitus deneget, adeoque ad exiles ſtolones venarum, ramos ab arteria Carotide, antequàm duram Matrem perforet, emiſſos, & nervos opticos comitantes vel ad eos, qui ad plexus gangliformes conjugationis quintæ abeunt, vel ad eos, qui ex oſſe cuneiformi egrediuntur, pro vaſis hujus partis reductoriis habeat ſed quô jure non video.

CAP VI.

De Motu Cerebri & Sinuum.

HIſce Sinubus, inprimis longitudinali & per conſequens etiam lateralibus plerique ſi non omnes, Veterum æque ac Modernorum, & inter hos Williſius & Vieuſſenius pulſum, qualem arteriis duræ Matris ex illorum ſententia ad eos deſinentibus derivarunt. De cujus veritate cùm aliquatenus dubitarem, in animum induxi tale inſtituere experimentum, quod omnia dubia removere & huic controverſiæ finem imponere valeat: Erat autem ſequens;

In Cane vivo removebam ſuperiorem crannii partem, ut dura Mater cum tertio ſuo ſeu Longitudinali Sinu viſui & tactui exponeretur â quorum tamen ſenſuum neutro ullus vel membranæ in genere, vel ſinus pulſus initio poterat obſervari. Paulò verò poſt accidebat, ut ſinus lanceolâ apertus, applicatò ferrô candente, ſanguinem cum violentia ejacularetur, ita quidem, ut initio nullus ſenſibilis, deinde vero tam ratione ſanguinis, quam membranæ ſatis manifeſtus adverteretur pulſus.

Diſſecabam ſinum ſecundum longitudinem, obſervaturus, an quædam arteriæ ſalientem propellendo ſanguinem in conſpectum venirent, quas Vieuſſenius, & diu ante hunc eruditiſſimus Wepferus loc. cit. p. 116. experimento quodam hanc in ſententiam inductus, in eum terminari & pulſum efficere affirmarunt; ſed nullum earum apparebat veſtigium.

Ex quibus omnibus manifeſtum evadit, ſinus non aliô gaudere pulſu, quàm quem communicatum habent â cerebro ſubjacente, quod, ſecus ac

Bour-

Bourdon affirmat, ratione copioſarum arteriarum per ſe diſtributarum tàm vehementem edit pulſationem, ut in integumentis ſuis exterioribus ſenſibilem etiam efficiat ſyſtolen & diaſtolen.

Notandum eſt, pulſum vix ac ne vix quidem deprehendi potuiſſe, quamdiu vaſa ſanguinea repleta duram Matrem totam diſtendebant; depletis autem vaſis & membrana paulò laxatâ, pulſum in Sinubus æque ac in membrana clarius fuiſſe conſpectum.

Factò hôc Experimentô Author quidam in manus incidit, eidem addictus opinioni, isque Fallopius erat, qui in Vindicatione Galeni contra Veſalium ſuum coætaneum eadem perhibet, quæ dixi circa modò allegatum Experimentum; & quodcunque etiam reſponſi magnus Veſalius ſe vindicaturus in ingenioſo Libro, *Anatomicarum Gabrielis Fallopii Obſervationem Examen* vocato, reſpondere conabatur, parum tamen præſtare potuit.

Quod attinet Ligamenta tranſverſa, quæ diverſis in in locis rotunda in inſtar chordæ, vid. Fig. IV. r. in quibusdam lata vel membranoſa, vid. Fig. IV. x. in longitudinali potiſſimum Sinu deprehenduntur, & robur ac concurrentibus fibris cruciformibus ligamentoſis in parte inferiori & exteriori hujus ſinus, (undè fibræ proceſſus falcati ſuperiùs deſcripti oriri videntur) â Vieuſſenio commemoratis, elaſticitatem huic parti ad validius ſanguinem per ſe decurrentem reducendum largiuntur, ut & cœcas cavitates vel diverticula celerem & violentum ſanguinis motum retardantia; cùm ea ſatis exactè â Vieuſſenio, quem Lector conſulat, deſcripta cernam, ulteriorem eorum explicationem ſuppeditare non opus eſſe exiſtimo.

Modum autem, quô venæ in hunc ſinum ſe inſinuant, planè diverſum ab eo, quem Lovverus primùm tamen Vieuſſenius tradiderunt, quorum utrique â parte poſtica eas verſus anticam (exceptis ſolummodo duabus vel tribus apud Vieuſſenium) orificiis ſuis Sinus intrare aſſerunt, reperio; hancque ſtructuram Excellentioris uſûs gratia quàm hactenùs aſſertum fuit, ita conformatam eſſe obſervo. Scilicet aliæ â parte poſticâ verſùs anticam, aliæ ab anticâ verſus poſticam (ut in Fig. IV. dd. apparet) absque ordine tamen in Sinu ſe abſcondunt, poſtquàm utraque ſpecies ad primum in Sinus acceſſum per aliquod ſpatium, ductus pancreatici vel ureterum ad inſtar, intra duplicaturam duræ Matris decurrit, quod primum â Lovverô fuit obſervatum.

Ex hoc primum apparet, eſſe hic duos contrarios torrentes in unô eôdemque canali; Hoc enim pactô ſanguis refluus, inſigni ditiſſimarum ſuarum partium in Spiritus animales impenſarum quantitate depauperatus, per particularum colliſionem, quæ hâc ratione contingere maxime debebat, in debi-

ta

ta ſuâ mixtura conſervatur; quæ propter languentem motum inteſtinum ſeu elaſticitatem ad tempus deperdita retardat pariter motum circularem vel progreſſivum, qui aliquatenus ſufflaminatus varias imtemperies, ſed omnimodè abolitus, mortem ipſam producit.

Ad hæc Circulatio omninò retardatur non ſolùm aliquatenùs, & ſanguis in erectô potiſſimùm corporis ſitu impeditur, quò minùs tantâ cum rapiditate & pondere per Cavam ad Cor ruat; (ad quod pariter cellulæ oſſeæ, propè quas venæ jugularis internæ ſinus intrant, non parum tribuunt;) ſed potiſſimum major injicitur mora circulationi in ſupino corporis ſitu, quem homines dormientes ordinariò & juxta naturæ inſtitutum ſervant; Hæc enim conformatio unà cum Sinubus lateralibus (qui ita ſunt formati, ut in jam dictô capitis ſitu ſanguis verſùs ſuperiora prius cogatur, quam in venam jugularem ſe præcipitet) efficit, ut copioſiores generentur Spiritus animales; hocque non infima exiſtit cauſa, quod poſt ſomnum recreatos & per totum corpus meliùs diſpoſitos nos ſentiamus.

Ex altero modô, quô Venæ Sinus ingrediuntur (ab anticâ ſcilicèt parte verſùs poſticam) id emolumenti provenit, quod in pronô Cerebri ſitu (quem homines quandoque tenent) circulatio ſanguinis per Sinus verſus anteriora magis promoveatur; idque verum & â natura eum in finem ita ordinatum eſſe, confirmatur ex ſtructurâ hujus partis in brutis, quæ ratione hujus ſitûs ad alimentum quærendum neceſſarii, hâc omnino partis hujus diſpoſitione gaudent, quæ circulationi ſanguinis aliàs valdè difficili ſuccurrat. Atque ex hôc apparet, quantam Anatomia Comparativa utilitatem adferat.

Scopus, quem natura, efformando ſtatim canales hos adeò amplos reſpectu venarum in eos deſinentium, de quibus modò tractavimus, intendit, videtur conveniens conformationi partium antè commemoratarum, & idem eſſe, quem ſibi in arteriis ſuperius allegatis tàm amplis & trunco, â quó exſurgunt, minùs proportionatis formandis præfixum habet; ſcilicet ut ſanguis per Cerebrum ad producendos copioſiùs Spiritus animales, tardiùs, quàm ordinariò fieri ſolet, circuletur. Qui nihilominus maximè proficuus hic naturæ ſcopus cum magno conjunctus eſſet periculo, (extravaſatione nimirùm ſeri tanquàm imminutæ circulationis effectu) niſi rami illi duo communicantes inter arterias carotides & vertebrales ſuperiùs deſcripti anguſtiâ ſuâ ſanguinis influentis motum aliquatenus reprimerent, & nimiam vaſorum turgeſcentiam declinarent.

Sinus hi ratione ſuæ ſtructuræ â ſe invicem differunt; Longitudinalis enim & Laterales variis gaudent transverſis ligamentis, quibus reliqui ſunt deſtituti; & Longitudinalis diverſis præditus eſt exilibus cavitatibus ſeu diverticulis, ut

dictum eſt, qui in Lateralibus deſiderantur; quorum omnium uſus in eô conſiſtit, ut ſingulare robur Sinubus addant, & violentam ſanguinis irruptionem eludant; licet hanc ſemper arcere non ſufficiant; ſiquidem in quibusdam craniis ſanguinem ex Sinuum lateribus extravaſatum viam ſibi inter ejus duplicaturam paraſſe, & foveam ſeu cavitatem in ipſô craniô formâſſe, ùt anteà notavi, conſpexi, quorum unum adhuc apud me aſſervo.

Caput VII.

De Plexu Choroideo.

PLexus hic eſt corpus ex arteriis, venis, membranis, & glandulis aggregatum, duplex ex utroque latere (quod hactenùs â nullô commemoratum fuit) & per conſequens duas origines nactum; vid. Fig. V. e. e.

Primam enim ab anteriori arteriæ communicantis ramo procedit; vid. Fig. I. e.e. Hic enim inter poſteriores lobos Cerebri (in quos ad ſpatium aliquod immergitur & quosdam ſatis amplos derivat ramos) & medullam oblongatam aſcendens tandem pertingit ad ventriculos laterales & unam plexus partem in utoque latere efformat. vid. Fig. V. e. e.

Altera pars â ramo poſteriori arteriæ communicantis exſurgit; vid. Fig. I. e. e. Hic magis verſùs poſteriora tendens inter partes cerebri poſteriores & Cerebellum aſcendit, donec propè Iſthmum conjungatur cum priori ramo, atque ſic utrique latam reticularem efformant expanſionem; nates, teſtes & glandulam pinealem obtegentem, & ſecundam vel alteram plexus choroidei partem coſtituentem; vid. Fig. V. G. G.

Primus ramus in diverſas reticulares plicas glandulis refertas dividitur, antequam in ventriculos ſe conferat, eandemque formam ad ſuas usque extremitates in utroque latere retinet, ubi utræque ſub fornice transverſim per ventriculum tertium in mutuam coëunt anaſtomoſin.

Alter ramus eandem aſſumit faciem ſeu texturam, cum primùm Iſthmum pertingit, eamque ſervat per integram ſuperiùs dictam ſui expanſionem.

Ambo in utroque latere duplici connexione conjunguntur; primâ per arteriam ſub bombycibus latentem, & inter utrosque decurrentem; quod exprimi in figurâ commodè non potuit; alterâ per productionem piæ Matris, ſuper omnes partes ventriculorum lateralium, & tertium ventriculum extenſam, & inter primas duas plexûs hujus partes verſùs anteriora & inferiùs ponè

reliquas

reliquas duas partes plexus poſticas verſus poſteriora ſub fornice & ſepto lucido ſitam, ita ut, quæcunque lymphæ copia ex his ventriculis transmittitur, non ſolum ſub fornicem, ſed etiam ſub hanc membranoſam productionem deſtillare cogatur. Atque ex hâc ſtructura, & ſitu hujus membranæ haud obſcurè intelligi poterit, quâ ratione ejusmodi hydrocephalus contingere queat, (cujus Eruditiſſimus *Tulpius Obſ. Med. Lib. I.cap.* 25. mentionem facit) in quô plùs quam duas libras aquæ unicus ventriculus reliquis vacuis capiebat; vel talis, quem Wepferus commemorat, ubi in juvenca aqua in cyſtide incluſa in ſiniſtro tantummodò ventriculo reperta fuit: quod ſi enim ſupponamus, membranoſam hanc piæ Matris productionem hic loci duplicem eſſe, prout in omnibus aliis locis reverà eſt, non difficile conceptu eſt, aquam extravaſatam neceſſariò ſe intra duas laminas inſinuare, donec aucto ejus affluxu eam inſtar amplæ veſicæ extendat, qualem Wepferus conſpexit & digitis expreſſit. Atque rem ita ſe habere, quó minùs dubitemus, confirmamur ex eô, quod in illis locis, tàm ſuperiùs propè corpus calloſum, quàm inferiùs circa baſin ventriculi aliquas aſperitates obſervaverit idem, quaſi veſica aquâ repleta, ubi illi contigua erat, protuberantiis quibusdam exiguis inſtar ſeminis papaveris albi, fuiſſet cooperata; quas protuberantias procul dubio exiles illæ glandulæ per totum plexum diſperſæ præſentarunt.

Ut autem hæc intemperies unum tantùm occupet latus, (quanquâm etiam quandoque in utrôque conſpiciatur, prout videre eſt apud antè allegatum Tulpium Cap. 24.) coalitio forſan utriusque laminæ hujus productionis in eô loco, ubi ſeptum lucidum â fornice ſecedit, â levi incumbentis Cerebri preſſione producta efficit.

Præter has venas â *Williſio in Anat. Cerebr. cap.* 2. accuratè deſcriptas adhuc duas reperi, anterioribus plexûs hujus extremitatibus inter duos priores Cerebri lobos occurrentes, ubi hic ſub anticâ corporum ſtriatorum, quibus ſub debitô ſuô ſitu affixus eſt, parte terminari videtur; & ab his ramis ex utroque latere diverſæ exiliores ad corpora ſtriata & alias adjacentes partes ablegantur.

Ad iſtum pariter plexum ſpectant venæ, quæ ab extremitatibus hujus partis in ventriculis lateralibus divaricantur in duos diſtinctos largos & amplos truncos, deſcendentes per medium tertii ventriculi uſque ad quartum ſinum, & inde aliquot ramos ab alterâ poſteriore plexus parte ſupra Iſthmum expanſa recipientes, ſanguinem refluum in hunc Sinum exonerant, vid. Fig. V. h. h.

*P*ræter hanc vaſorum reductoriorum ſpeciem Lymphæductibus etiam

 ſtipatus

ſtipatus eſt Plexus Choroideus, quos primum in Cerebro corporis fune interfecti detexi, & quibusdam tùm præſentibus demonſtravi; vid. Fig. V. q. q. Abeunt autem hi in diverſas ramificationes inter vaſa reticularia & glandulas hujus partis: quæ obſervatio aſſociata illi Magni Anatomici *Antonii Nuckii*, qui in *Adenographia ſuâ curioſa pag.* 150. ſe Lymphæductum â glandulâ pituitaria provenientem conſpexiſſe dicit, & ab amico ſuo pariter Anatomico, cujus nomen reticet, (novi autem fuiſſe quendam, nomine *Bodivol*, cum quô ſingularis mihi interceſſit familiaritas, nunc mortuum) adhuc alium haud procul ab antedictó loco viſum fuiſſe refert; ſatis ſuperque horum vaſorum, tàm ſedulò hactenùs inveſtigatorum, in Cerebró pariter, ac in reliquis corporis partibus exiſtentiam evincere poterit.

Glandulæ hujus plexus variæ; ſed valdè exiles ſunt, quarum uſus juxta omnes Recentiores, imprimis *Williſium*, *Duncanum* & *Vieuſſenium* in eô conſiſtit, ut ſuperfluam lympham â ſanguine abducant; ſed dicti Authores nondum demonſtrarunt, quo ſtructuræ ſuæ modô id agant, ſiquidem nullus eorum excretorium illis adjudicat ductum, qui tamen neceſſario requiritur, quotiescunque humor aliquis ſuperfluus eſt eliminandus.

Poſtquàm igitur Lymphæductus hâc in parte fuerunt conſpecti, non arduum erit, genuinum glandularum uſum determinare; per has enim ſuccus nutritius â ſanguine influente ſeparatur, & per lymphæductus, relictis nobiliſſimis ſui partibus in Cerebro, ad eum, qui verſùs cor properat, refunditur.

Nec abſonum videtur cum Williſio ſtatuere, eas calefaciendis vicinis partibus, internæ ſcilicet Cerebri ſuperficiei, inſervire, quia enim hæ penitus ſunt medullares, tantam non poſſident vaſorum ſanguineorum copiam, ac reliquæ; & per conſequens caloris æqualitatem, ad debitum Spirituum vigorem & exercitium conſervandum neceſſariam, retinere neſcientes, ſupplementum ab his petere neceſſe habuerunt. Situm occupat Plexus ſupra medium thalamorum nervorum opticorum, juxta horum longitudinem & (ſecus ac Williſius dicit) mediantibus quibusdam vaſis ſanguineis, medullæ oblongatæ cruribus immediaté ſubjacentibus jungitur.

CA-

CAPUT VIII.

De Rete Mirabili.

Rete hoc oritur ab arteriis carotidibus, ad quarum quoque latera interiora in eo potiſſimùm Sinus circularis loco, qui ad quatuor ſuperiùs deſcriptos Inferiores & Superiores ſinus ſpectat in baſi Cerebri, & certô modô juxta ſellæ Turcicæ longitudinem in utrôque latere inter glandulam & arteriam carotidem ſitum ſuum occupat. Nulló non tempore & quidem absque difficultate in hominibus inveni hoc; quanquam Recentiores *Wepferus*, *Willisius* & *Vieuſſenius* unà cum Veteribus Anatomicis omnibus, ut *Veſalio*, *Columbo* &c. contrarium aſſerant. *Williſius* equidem & *Vieuſſenius* id in hominibus, nec tamen ſemper, reperiri affirmant; quodſi tamen juxta *Williſium* verum, non niſi ſtolidos iſto præditos eſſe, homines eô carere præſtaret.

Et hoc exilioris eſſe molis in hominibus, quàm in brutorum quibusdam ſpeciebus, nemo mirabitur, qui uſum conſiderabit, quem præſtat hoc in brutis; Horum enim Cerebrum aliàs ratione pronæ poſitionis inundationibus ſanguinis vel nimia in copia appulſi, vel ruptis vaſis proſilientis eſſet expoſitum, quod periculum eò certiùs immineret, quò magis eadem cauſa ſanguinem tantò cum impetu ad Cerebrum deferens æque magna ac capax eſt ſufflaminandi ſufficientem ejus recurſum; ad quam offenſam declinandam natura invenit medium, quô faciliùs & ſecuriùs ſanguis ad Cerebrum delabi queat, magnum hunc rivum puto, qui ne unico ſaltem coërcitus canali, ſanguis tantô cum impetu fluit, in complures alios diſtribuitur, (hinc truncus pariter arteriæ carotidis ſupra duram Matrem in his valdè exilis eſt reſpectu trunci inferioris, cum è contrariô hæc arteria in hominibus &c. ubique eandem retineat amplitudinem) qui non ſolum reticulati & contorti ſunt (quam ſtructuram ad magis exactam ſanguinis in Spiritus animales faceſſentis præparationem ita formatam eſſe Veteres crediderunt,) ad deſcenſum ejus magis lentum & difficilem reddendum verùm etiam quidam eorum per inſertionem in glandulam pituitariam venis aliquot exiguis ex hâc provenientibus ad recipiendam aliquam oneris hujus partem, proſpiciuntur.

Quod ultimum Controverſiam inter *Vieuſſenium* & *Williſium*, quæ quondam inter *Waleum* & *Rolfincium* erat, renovatam, ſufficienter decidere poſſe videtur; *Vieuſſenius* enim & *Rolfincius* huic reti venas, utpotè nulli uſui deſtinatas, denegabant. Quodſi enim ſupponamus, glandulam pituitariam iis gaudere, quas cerâ repletas certè vidi, (quanquam *Diemerbrockius* hypotheſeos ſuæ minùs probabilis defendendæ gratia contrarium diſertè aſſerat,) ea profectò pars ſanguinis, in quibusdam dicti retis ramis in glandulam inſertis contenti, per has venas æque facilè reduci poteſt, ita ut ad remotos illos ramos è *Vieuſſenio* ad hunc uſum deſtinatos refugere neceſſe non ſit.

Atque à modò dictâ poſitione diverſarum Creaturarum primariò diverſam retis hujus magnitudinem dependere, rete canum plenariè evincere videtur; hoc enim ratione poſitionis horizontalis, quæ non adeò prona, ut in quibusdam brutis gramine veſcentibus, nec tam erecta eſt, ut in hominibus, exilius reperitur, quàm in illis, & majus, quàm in his.

Eum etiam uſum præſtare viſum fuit, ut inſignem lymphæ ſuperfluæ quantitatem ſubtiliorum Spirituum creandorum gratiâ à ſanguine abducat, idque obſtetricante glandulâ pituitaria inter quam & rete magna conſtansque intercedit affinitas; unô enim exiſtente majore vel minore, alterum quoque ſervatâ proportione vel majus, vel minus conſpicitur, & ramorum quoque diſtributio à rete provenientium, quæ in omnibus Creaturis obſervatur, in illis potiſſimum, quæ utrisque gaudent valdè amplis, inter utraque advertitur. Atque hoc glandulæ pituitariæ officium tanti momenti *Vieuſſenio* videtur eſſe, ut in illis Creaturis, in quibus exile nimis eſt rete ut in hominibus, equis, canibus, &c. varias cavitates, inprimis verò duas in oſſe cuneiformi ſub Sella Turcica ad hunc uſum ſubſtituerit, in quibus partem illam dicti ſeri, quod per hanc viam propter retis exilitatem reduci non valet, à quibusdam parvis arteriis à carotidibus provenientibus, & ſub ſellâ Turcica in duas dictas cavitates deſinentibus, abſorberi, & deponi ſupponit, ut vel per viam extraordinariam, videlicet per duas cavitates ad nares, & exindè ad fauces, vel per certas venas eô in locô illis occurrentes, tanquam propria vaſa reductoria ad cor revehatur.

Jam glandulam hanc iſti Officio à naturâ præpoſitam, aut ſaltem parem eſſe, vix mihi perſuadere potero, niſi Patroni hujus ſenten-

ti-

tiæ illam ductu excretorio hunc in finem neceſſario inſtructam demonſtrent.

Et ſi regerant venas talismodi ductus vices gerere, reſpondeo, præterquàm quòd non probabile ſit tantam ſanguinis copiam per arterias carotides continuò ad Cerebrum delatam tam inſigni ſeroſitatis ſuæ quantitate per tam exilem partem, ac glandula pituitaria eſt, poſſe privari, non conſuetam eſſe naturæ methodum, exturbandi ullam portiunculam ſucci alicujus nulli ampliùs uſui inſervientis, cujusmodi hæc lympha eſt, ex ſuis vaſis, & immediatè eam rurſus recipiendi, ſiquidem non deſunt emunctoria, per quæ illa portio poſſit eliminari.

Præterea poſito hôc, (quod tamen nullô modô concedi poteſt,) neceſſariò juxta ordinarium naturæ in omnibus ejusmodi caſibus modum agendi requireretur via quædam intermedia inſtar ductus ſecretorii, quæ tamen hactenùs à nullo detegi potuit.

Et quatenùs *Vieuſſenius* eam fovet ſententiam (quam lib. I. cap 16. fovere clarè teſtatur,) lympham hanc tam craſſæ ac viſcidæ eſſe naturæ, ut per emunctoria narium debeat excerni; idem quod diximus, reſponſionis loco ſufficiat; quatenùs autem apertè ſibi contradicens *Cap.* 9. hunc craſſum humorem pro ſubtiliſſimâ habet lymphâ reſponderi poterit, non neceſſe eſſe, eum liquorem hic loci in anteceſſum debere eliminari, utpotè qui unicè per lymphæ-ductus Cerebri ſeparatur.

Cum igitur tanta intercedat affinitas, ut anteà diximus, inter Rete mirabile & glandulam pituitariam, & ponatur, non illud eſſe glandulæ hujus officium, quod communiter ei hactenùs adſcriptum fuit, adeòque accuratior ejus exigatur notitia; non videbimus Methodi legibus vim inferre, ſi proximum Caput Ei cum Infundibulo deſtinemus; quod non ſolum majorem habet relationem ad glandulam, quàm hæc ad rete, verùm etiam talem ſervat conjunctionem, ut tantùm non impoſſibile videatur unius exhibere Deſcriptionem omiſsô alterô.

CA-

CAPUT IX.

De Glandula Pituitaria & Infundibulo.

GLandula hæc occupat & replet certô modô , exceptis vaſis, omne ſpatium intra Sellam Turciam contentum.

Undique pia & durâ Matre tegitur , exceptò parvô foramine in ſuperficie ejus ſuperiori , per quod Infundibulum, productione quâdam piæ Matris , firmioris cum glandulâ connexionis gratia , munitum, ad eam deſcendit.

Dura Mater eam longè aliô modô , ac quem *Vieuſſenius Lib. I. Cap. 9.* tradit , inveſtit , non ſuſpendendo eam in hominibus , ut in brutis , quò minùs fundum ſellæ attingat , cum non eadem urgeat ratio in illis , ac in his ; In brutis enim rete mirabile non ſolum in utrôque latere hujus glandulæ ſitum eſt, ſed protrahitur etiam ſub partem ejus poſteriorem , ut una retis extremitas cum alterâ communicare valeat ; quæ partis hujus ſtructura *Vieuſſenium* omninò latuit. E contrariô in hominibus non neceſſe fuit , ut eundem in modum formata ſit glandula , cum rete aliô modô ſit conſtructum.

Nihilominus ratio hujus conformationis , quam *Vieuſſenius L. d.* allegat , non adeò magni eſt momenti ; Siquidem nec rete mirabile , multò minùs paucæ illæ & exiles venæ in oſſe inferiore , ullô modô à glandulâ hâc ſuperincumbente comprimi poterant, hæc enim firmiſſimè adhæret duræ Matri ſupra & circa illam ſitæ , quæ duobus anterioribus & poſterioribus Sellæ Turcicæ proceſſibus ſuffulta quamcunque partem , decies licet ponderoſiorem, quàm hæc glandula eſt, ſuſtentandi & compreſſionem partium ſubjacentium præcavendi capax eſt.

Præterea tantum abeſt , ut dura Mater glandulam ab oſſe ſuſpenſam ſervet , ut potiùs unà cum glandula oſſi ipſi ſit affixa.

Glandulæ hujus ſubſtantia valdè differt à reliquis omnibus ; ſiquidem eam hâc ex cauſa ſæpiùs ſedulò examinavi ; quoad conſiſtentiam equidem eandem nacta eſt ac pleræque conglobatæ , ſi non aliquatenùs duriorem, ſed ubi fricatur vel comprimitur, plus aquæ, quàm ulla reliquarum, ejicit.

Cum

Cum Conglomeratis planè nullam habet affinitatem, & per conſequens ſupponi non poteſt, ut ab omnibus hactenùs factum eſt, eam excrementitiam aliquam vel inutilem ſegregare partem à ſanguine.

Quodſi igitur hanc partem unà cum ei appendente Infundibulô conſideremus, certè conformationem ejus ab ulla aliâ totius corporis parte valdè abludentem deprehendimus; quatenus id, quod hæc glandula ab infundibulo recipit, ſeu, quod eodem recidit, quod infundibulum ad eam deducit, â maſſa fluidorum per nullum ductum viſibilem ſecretorium ſeparatur, quâ tamen aliàs methodô natura conſtanter per totam corporis compagem utitur, quotiescunque ullam partem ſivè excrementitiam, ſivè laudabilem à ſanguine dimittit.

Nec modus, quô natura liquorem ad hanc glandulam transmittit, minùs fuit abſtruſus, quàm quô eundem à glandulâ iterum reducit, vaſis reductoriis à glandulâ æque, ac adductoriis ad infundibulum ſub obſcurô latitantibus; modus verò transſudationis, quem *Vieuſſenius* excogitavit, maximoperè improbabilis exiſtit, utpotè qui methodo naturæ per totum corpus neutiquàm conformis eſt.

Imò hic transſudationis modus locum hîc invenire poſſe minimè videtur, modò contemplemur hanc partem in brutis, quorum integumenta ſunt extra modum denſa; dura Mater enim, prout ipſe obſervat, cingens arctè eam in quôvis latere, (id quod Author advertens prævidit, quid objici poſſit, ad quod reſpondere non valeret,) majorem eam in brutis, quam hominibus efficere neceſſe habuit; quibus ultimis certè non ſine ratione talis conformatio contigit, quatenùs rete in duplicaturâ quâdam, forſan duræ Matris, in utrôque latere partis poſterioris Sellæ Turcicæ, ac ſi una ejus lamina ſupra os ſubjacens, & altera ſuper glandulam piuitariam eſſet expanſa, ſitum eſt; (aliter tamen diſponitur in brutis, ut dictum,) nihilominus non opus fuiſſet iſtà diviſione in hôc loco, nec Author ejus rationem adfert; (quod aſſertum ejus nudam eſſe conjecturam innuit,) ſiquidem Membrana hæc novas emittere valet productiones, duplices æque, ac ſimplices, ut ex duobus ejus proceſſibus eminentibus antè deſcriptis, & ſinubus, apparet; id quod pariter hic locum habet, ubi integumenta hujus partis multò craſſioris conſiſtentiæ omninò eſſe videntur, quàm ut imaginariæ transſudationis viæ admitti poſſint; Idque non ſolùm viſu & ſectione manifeſtum evadit, ſed exindè etiam apparet, quod, licet ſummâ vi eam digitis comprima-

mus & conteramus, ne minimam tamen humiditatem per ejus antedicta involucra vel integumenta exprimere valemus.

Anxiè igitur in verum hujus partis uſum inquirens, de ſucceſſu autem deſperans, niſi veram priùs cognoverim ejus ſtructuram, præter reliquas Anatomicis ſolennes inquirendi methodos, omnia injectionum genera eum in finem adhiberi ſolita, ut liquore tinctô, cerâ, & Mercurio, in auxilium vocavi, ſed cum exili, ſi ullo, ſucceſſu, quem expectaveram. Cera enim texturam ejus penetrare omninò non poterat; Liquores tincti non niſi ſuperficialiter admittebantur; & Mercurius, in quô ſummâ locata erat ſpes, pondere ſuo, quàm cautè etiam id ſuſcipiebam, vel latera infundibuli, ubi diſcedit hoc à Cerebro, perrumpebat; vel in majores globulos ſecedebat, quàm quos anguſtæ extremitates recipere poterant; unô Verbo: Oleum & operam perdebam.

Coactus igitur paulò ab ulteriori in hujus partis uſum, tantis tenebris obvolutum, inquiſitione deſiſtere majoris lucis in inveſtigandâ veritate (quæ ut omnis alia res magni valoris in obſcuró latitans non ſine ſummò conatu detegi poteſt,) acquirendæ gratia, operæ pretium mihi facturus videor, ſi circumſpiciam, quid auxilii nobis ſedulum in appendicis ejus ſeu Infundibuli ſtructuram ſcrutinium adferre valeat.

Infundibulum itaque eſt ſubtilis ductus medullaris involutus & à piâ Matre, & ab interna concava Cerebri ſuperficie deſcendens. Cum igitur ratione ſuæ amplitudinis in uno, & anguſtiæ in altero termino figuram exprimat & uſum præſtet infundibuli, hoc ipſi nomen ab Antiquis eſt impoſitum.

Ubi in glandulam ſe inſerit, à piâ Matre in hominibus firmiter inveſtitur, & ab eô locó nullâ manifeſtâ præditum eſt cavitate, quam vel flatûs, vel ſtyli ope detegere potuerim; ſed medullari omninò gaudet ſubſtantia, In ovibus verò vel vitulis in quibus vel partes majores ſunt ad flatum per tubulum termino ejus propè glandulam inſertum tractum ejus ulteriorem in ſuperiori parte paulò elevari, & inſignem lymphæ quantitatem, ac ſi hæc in quibusdam tubulis aut ſubſtantia poroſa glandulæ latitaverit, regurgitare conſpexi.

Hæc differentia nullo verbô à *Vieuſſenio* eſt commemorata, adeoque quæcunque circà hanc partem tradit, primariò, ſi non omnimodè, ſtructuræ ejus, quam in hominibus habet, applicari poſſe videntur.

Duas

Duas illas diviſiones ſeu ramificationes, quas dictus Author in ovibus, vitulis &c. unam verſùs antèriora, alteram verſùs poſteriora collocat, nunquàm non inveni, prout ille deſcribit; verùm an prior eùm in modum protendatur ac terminetur prout ille refert, dubium mihi videtur; ſemper enim obſervavi, extremitatem hujus partis in brutis circa ſupremam glandulæ ſuperficiem, in hujus ipſam ſubſtantiam quaſi deſinere, & poſtmodùm penitùs obliterari; idem quoque in hominibus vidi, niſi quod illa ſtatim ac ad glandulam acceſſit, nullis emiſſis vel circa anteriora vel poſteriora productionibus, terminetur.

Uſus certè hujus partis in eô conſiſtit, ut à magna illâ concameratâ cavitate Cerebri aliquam humiditatem ab interioribus ejus partibus ad glandulam pituitariam deferat, cujus pariter officium eſt, ut hanc transmiſſam humiditatem recipiat & aliorſum ablegeт, verum quâ ratione hæc humiditas in antedictâ cavitate colligatur, aut quandò eadem in glandulâ collecta ablegetur, determinare nobis tenebris his involutis non licet.

Me non latet, Philoſophis viſionariis nihil magis accidere, quam ejusmodi dexteritatem, & recordor magnum *Williſium* in glandula pineali & plexu choroideo, & accuratiſſimum *Vieuſſenium* in plexu quarti ventriculi venam pro lymphæ- ductu venditare non vereri, ſed quàm conforme hoc ſtructuræ rationali ſeu mechaniſmo partium ſit, neuter hactenùs explicare conatus fuit.

Jam quod plexus & glandulas anteà deſcriptas attinet, ex hactenùs detectis & antecedentibus paginis commemoratis evidens evadit, lymphæ- ductus tanquam propria vaſa reductoria illis non deeſſe.

Non autem tantum tribuo conjecturis, ut aſſeverem præſentem glandulam lymphæ- ductibus eſſe inſtructam; ſed hoc dico, me habere Infundibulum pro merô Lymphæ- ductu diverſimodè per glandulam pituitariam ramificato, & ſuum liquorem per exiles hos ramos in venas, diſperſas per hanc partem, eliminante, ut ille juxta modum aliis glandulis ſecretoriis ſolennem ad ſanguinem revehatur.

Hancque conjecturam maximè confirmare videtur major hujus glandulæ, in brutis potiſſimum, humiditas, quam qua ulla totius corporis gaudet; quatenus hæc glandula lympham tam à diverſis

*P 2 arte-

arteriis per eam diſperſis ſeparatam, quam à cerebro ipſò huc depluentem exterminat.

Atque duplici huic modo ſeu duplici officio ſecretionis debentur duæ diſtinctæ ſubſtantiæ, ex quibus ea conſiſtere videtur; quarum altera albida lympham ex Cerebro derivatam eliminat, altera rubicunda illam immediatè ex ſanguine ſecernit.

Tandem modum quod attinet, quô lympha per infundibulum à Cerebro ad glandulam pituitariam deſcendit, eum mihi concipio ſub forma vaporum condenſatorum; ab arteriis plexùs choroidei ortorum, hucque transmiſſorum, ut productio interior piæ Matris, ſuper ejus parietes undique diſperſa humida & in legitimô ordine conſervetur; hæc enim cum in ſe ſit pars membranoſa ſicca, facili aliàs negotiô damnum inferret ſubtili parti medullari ſubjacenti, & cum eâdem contiguæ; in hâc enim continuus eſt Spirituum animalium motus, quorum ductus & per conſequens ipſi à minima hujus membranæ intemperie obſtrui vel confundi facillimè poſſunt.

Hanc autem lympham ſolummodò ex vaporibus antedictis reſultare, eò certiùs credo, quod nunquam lympham eô in locô in Cerebris ſanis, nec in morboſis conſpexerim, ubi plexus choroideus affigitur & absque fundamento ſtatueretur; eam à ſero in aliâ Cerebri parte extravaſatô produci.

CAPUT X.

De Glandula Pineali.

GLandula à figurâ Pinealis vocata magnitudinem circiter habet piſi, duabus promineatiis, Nates appellatis, & inferiùs deſcribendis, ad finem tertii Ventriculi immediatè ſub parte lata & poſtica fornicis (cum quâ tamen non connectitur, ſecùs ac *Vieuſſenius Lib. I. Cap. 11.* tradit,) præfixa & ſupra eam rimæ in tertio ventriculo partem, anus vocatam, ſita.

Natibus jungitur per radices quasdam fibroſas, & eam plexus choroidei partem, quæ hic ſita eſt, ſuffulcit.

In Cerebro hydropico pueri ſtrumoſi eam usque adeo tumefactam, ut ſolitam magnitudinem ter ſuperaverit, & ratione copioſæ lym-

lymphæ gelatinoſæ in eâ tam copioſe ſtagnantis perfectè transparentem conſpexi.

Patet igitur exin, eam meram glandulam, & quidem ſi ea, quæ diximus, & in Cerebro hôc hydropico invenimus, repetamus, conglobatarum vel lymphaticarum ſpeciei inſerendam, adeoque pro receptaculò Spirituum animalium juxta *Vieuſſenium loc. cit.* vel ſede animæ juxta *Carteſium* minùs aptam eſſe.

Verum quidem eſt, duos hic dari elegantes tractus medullares, qui à duabus radicibus fornicis, ut videtur, oriuntur, & juxta longitudinem thalamorum nervorum Opticorum usque ad glandulam protrahuntur; (Hos *Vieuſſenius Lib. I. Cap. 11.* nuncupat Tractum medullarem, nervorum Opticorum thalamis interjectum ac ſi unicus eſſet tractus, prout etiam delineavit *Tab. VI. G. G.* cum tamen duo, in quolibet latere unus, exiſtant;) ibique inflexi inſtar proceſſus arcuati coaleſcunt, ut dictus Author benè obſervavit, eosque tractus medullaris natibus antepoſiti nomine donavit; Atque exindè procul dubio ſuus natus eſt error *Carteſio* (prout *Williſius Cap. 14.* non ſine ratione annotat;) cujus ſublimis & admiranda Philoſophia majori ſe haud dubiè commendaſſet utilitate, ſi plus temporis diſſectionibus, minus ſpeculationibus tribuiſſet; ut & *Vieuſſenius*, cum quo pariter eandem fovent ſententiam *Muraltus* & *Williſius*; Inſtituta verò accuratiori inſpectione, qualem Cerebrum antèdictum ſuppeditabat, nullam proceſſus dicti partem, quanquam ad glandulam propiùs accedat, in eam inſeri, patebit.

Doctor *Wharton* pariter lapſus circa hos medullares tractus, locum eis inter nervos ipſos tribuit, & eundem adſcribit uſum, quem nervos diverſis in corporis partibus præſtare absque ratione aſſerit, videlicet, ut à cruribus medullæ oblongatæ, vel thalamis nervorum Opticorum (qui non diverſam à cruribus conſtituunt partem, ſed in alterô latere ſeu parte ſuperiore Cerebri hoc ſaltem naneiſcuntur nomen;) quos pro Communi habet Senſorio, humorem aliquem ſuperfluum ſeparent.

Arteriis & Venis gaudet cum reliquis glandulis communibus, venæ quidem in quartum ſeu interiorem ſinum deſinunt, quod etiam Lymphæ-ductus forſan faciunt, ſi qui conſpiciantur.

CAPUT XI.

De
Cerebro in Genere.

CUm vaſa Cerebri ſuperius jam deſcripſerim, delineationem nunc exhibebo ipſius Cerebri, ſub quô nomine communiter Cerebrum, Cerebellum & Glandula Oblongata comprehenduntur, quæ partes cum diverſimodè à ſe invicem differant, operæ precium erit, diſtinctam earum & methodicam tradere deſcriptionem.

Cerebrum igitur, quatenus à reliquis duabus diſtinguitur partibus, amplum illud & ſphæricum maximè corpus eſt, quod primum conſpectui offertur, ſi methodo antiquâ cultro Anatomico ſubjiciatur; Replet maximam partem ſpatii, quod Cranium in ſe continet, & conflatur ex duabus ſubſtantiis, ab *Archangelo Picolomineo pag. 252.* primùm obſervatis tàm colore, quam conſiſtentia & officio à ſe diſtinctis, unà albidâ, magis compactâ, medullari ſeu fibroſa; alterâ molliori, cineritiâ, & glanduloſâ exiſtente.

Inter Recentiores Malpighius in Tr. de Cortice Cerebri, quicquid mediantibus microſcopiis detegere potuit, in eo conſiſtit, ut partem corticalem ex glandulis ovalis & depreſſæ figuræ, & quidem conglomeratis (ſed quam benè hoc adſtruxerit, & nervos ductus harum excretorios nuncupaverit, aliorum relinquo judicio,) & medullarem ex variis fibris dictis glandulis immerſis & ab eis productis ſuccumque nerveum ſic dictum ab his acceptum derivantibus conflari dixerit. Succus hic nerveus an detur ſub ea forma, qua communiter deſcribitur, quaſi ſit corpus fluidum, intra nervorum cavitatem inſtar aquæ intra ligneos vel plumbeos canales pro nutritione & ſenſatione præſtanda contentum, & continuo decurrens minus probabile videtur; explicari tamen facilius poterunt duo illa phœnomena, quæ pag. 63. proponit, quorum alterum ſanguinem, alterum tenſionem naturalem partium ſenſibilium tam circa originem, quam continuatam vel elongatam earum productionem per liquorem à ſanguine diverſum per has æque ac reliquas totius corporis partes circulantem conſervatam reſpicit. Idque quo modo fiat, clarius apparebit, poſtquam in connatam partium ſtructuram accuratius inquiſivimus.

Curio-

Curioſiſſimus *Lövvenbœckius de Struct. Cerebri pag. 37.* melioribus forſan inſtructus Microſcopiis altiùs in duarum harum partium texturam inveſtigando penetrat, & partem corticalem pellucidam vitream oleoſam ſubſtantiam (quam oleaginoſitatem ſolummodò puriſſimo liquori ſtagnanti, & poſt Creaturæ mortem frigefacto adſcribo,) vocat, talemque in ea globulorum innatantium poſitionem, quæ radiis luminis incidentibus liberum absque refractione tranſitum concedit, ſervari perhibet; contrariam verò in alterâ ſeu medullari Cerebri parte eorum obſervari dicit diſpoſitionem, ita ut lumen rectis lineis penetrare non valeat, ſed aliquatenùs reflexum colorem albicantem producat; quanquàm *Malpighius de Cort. Cerebr. Cap. I.* & Cerebri partibus diaphaneitatem, & Spiritibus animalibus omnem cum lumine affinitatem deneget.

Certum eſt, idque ex propria ipſius confeſſione, quod quam ſubtilem etiam & diligentem adhibuerit inſpectionem, ab omnibus tamen dubiis liberari non potuerit; ſunt tamen quæ ad noſtrum ſcopum multùm faciunt, ut corpora reticularia rubro colore ſplendentia, quæ cum in partibus corticalibus copioſiora ſint, quam in medullaribus, cineritium illum ſeu ex albô liveſcentem colorem, ut eum vocat, illis concedunt.

Item transparens vitriolica ſubſtantia in minutiſſimis vaſis contenta; undé apparet, duas dari liquorum ſpecies in parte Corticali, alteram colore rubrô tinctam ſeu ſanguineam in amplioribus vaſculis retentam, cujus globuli, à quibus color rubicundus producitur, propter ſui magnitudinem vel figuram intrare neſciunt exilia illa vaſa, quæ cum fluidô, quod vehunt, transparentem cineritiam corticalem partem Cerebri conſtituunt; Alteram diaphanam minutiſſimis coërcitam vaſculis, ut modò diximus; Hæcque fidem mihi faciunt, partem hanc corticalem nil aliud eſſe, quam aggregationem diverſorum vaſculorum, (quod mihi pariter de totius corporis partibus perſuadeo,) varias fluidorum Species continentium.

Horum vaſorum quædam magis compoſitum vehunt liquorem, quem ſanguinem communiter vocamus; Hicque dum hanc ſervat conditionem, ratione globulorum innatantium ruber apparet, & mediante canali juſtâ magnitudine & figura prædito, & usque ad vaſa, quæ venas appellamus, exporrecto, celerem & continuam peragit circulationem.

Alia vaſorum Species recipit atque coërcet magis fluidam & ſimplex

plex corpus, ſubtilis transparentis naturæ, quod in quibusdam corporis partibus vaſis, in quibus vehitur, lymphæ-ductus nomen impertis, ubi autem in illis vaſculis continetur, ex quibus maximam Cerebri ſubſtantiam, tàm corticalem, quam medullarem conflari conſtat, ſub fluidi animalis nomine venire poteſt.

Et hanc ultimam vaſorum ſpeciem vel pro certâ arteriæ protenſione, propter ſuam exilitatem non alium, quam quem jam nominavimus liquorem, admittente, vel pro tali certè arteriæ productione, quæ ſuo orificio vel poro exactè reſpondet fluido, ad quod recipiendum à natura fuit formata, habeo.

Sub eâdem inquiſitione microſcopii ope accuratè inſtituta partem Cerebri medullarem eisdem partibus conſtitutivis componi, apparet, quæ cum alium nactæ ſint ordinem, albidi coloris, ſub quô hæc pars conſpicitur, authores exiſtunt, ut modò innui. Præterea tamen, ſi conjecturis locus concedendus parum abeſt, quin credo, albedinem hujus partis, ſi non omnimodè, certè ex parte tali vaſorum antedictam pellucidam ſubſtantiam continentium anguſtiæ nunc detectæ deberi, quæ nullum fluidum, cujuscunque etiam ſit generis, admittit, niſi priùs in minutiſſimas particulas ſeu Leptomeriam ſic dictam fuerit reductum. Hæcque ultima vaſa magis capillares eſſe ſuppono productiones antedictorum vaſorum corticalium, quam quales obtinent rubicunda ſeu ſanguinea vaſa, talique poro præditas, qui niſi ſubtiliſſimum, puriſſimum & fluidiſſimum humorem non recipiat; atque hunc pro verò medullari & nervoſo ſucco in propriis contento capſulis habeo. Quæ capſulæ dum in faſciculum colliguntur & extra Cerebrum protenduntur, craſſoribus & validioribus inveſtiuntur integumentis à duabus Cerebri menyngibus productis, ac eam partem conſtituunt, quam nervum appellamus; Cum igitur Nervi integumenta ſeu membranoſa ſua involucra turgida & à contento fluido, lentè & placidè à primô fonte continuò decurrente, tenſa nunquam non ſervent, & anguſtiores ſemper evadant, donec in exiliſſimos poros, fibrillæ ordinariò vocatos, deſinant; contingit, ut omnes impreſſiones internæ quâcunque datâ occaſione faciliùs & celeriùs per eos transmittantur.

Nec abſonum judicavi Nutritionis (quæ propriè loquendo nil, niſi appoſitio eſt partium nutrientium ad partes præexiſtentes nutriendas,) in reliquis corporis partibus ideam exindè pariter deducere, per Microſcopia luculenter obſervavi, venas nihil eſſe, niſi arteriarum

con-

continuationes, & ſanguinem in unô côdemque canali diverſimodè modificato vehi absque ulla extravaſationis ſuſpicione. Scilicet ſuccus nutritius continuò transmittitur ex poris arteriarum, quæ poſt tot diſtorſiones vitium capreolorum inſtar (quibus rubra corpora reticularia *Leeuvvenhœckii* in cerebro reſpondent,) in capillares deſinunt tubulos ſeu poros, æqualis magnitudinis & figuræ, univerſam corporis compagem carnoſam conſtituentes. Hujus enim ſubſtantiam lotam vel injectione aquæ elutriatam ex vaſculis copioſis ac exilibus fibris conflari cernimus, quas ſivè nerveas, ſivè membranoſas, ſivè tales, quæ ad motum muſcularem præſtandum requiruntur, communiter carneas vocatas, parvis diſtinctis vaſculis, communicando vel recipiendo proprio liquori ſeu fluido deſtinatis, prout jam expoſui; refertas eſſe ſuppono. Qui humor intra dictos tubulos ſeu poros contentus, quamdiu hi naturalem conſtitutionem ſeu proportionem ſervant, ille ipſe eſt, qui bonam corporis diſpoſitionem & vigorem conſervat, dum interim ſubtiliores ac languidæ particulæ per vaſa lymphatica continuò reducuntur, & magnâ ex parte per inſenſibilem tranſpirationem eliminantur; quam non ſolummodò in ſuperficie corporis per glandulas cutis, verùm etiam per totam partium internarum texturam ope exiliſſimorum canaliculorum ſeu meatuum in ipſis viſceribus contingere mihi perſuadeo; quo pacto mentem forſan *Hippocratis; omnes res conſpirabiles & transſpirabiles eſſe* aſſerentis, aſſequi poterimus.

Horum igitur vaſorum exilitati tribuendum, quod Phyſici circa hoc ſubjectum adeò anxii rem eum in modum explicaverint, qui ratione ſatis comprehendi non poterat. Coeteroquin non paradoxum eſt ſtatuere, dari vaſa vaſorum in infinitum, quorum alia liquores continuò & velociter circulatos, alia modicè protruſos vehunt; Hæcque neminem mirum tenebunt, qui conſiderabit, quod modò laudatus Ingenioſiſſimus *Leevvenhœck*, *pag. 46* computaverit, vix ſexageſimam quartam partem myriadis de ſubſtantia, parvum ſabuli granum magnitudine ſuperante, inprimis ſi rigida minusque flexilis hæc fuerit, vaſa hæc exiliſſima intrare poſſe, quæ ſub retiformi textura hinc indè diſpergi, & ad antedictos pellucidos globulos, qui in exilibus vaſculis natantes corticalem & medullarem cerebri ſubſtantiam conſtituere detecti ſunt, affigi cernuntur; item quod tenuiſſimæ tunicæ exiliſſimorum horum vaſculorum antedicta corpo-

ra globoſa fluida continentium aliis multò exilioribus repletæ ſint canaliculis.

Tantum igitur abeſt, ut vaſculatem hanc partium conſtitutionem admirer, ut non videam, quâ ratione natura aliter agere, & infinitam accretionem impedire potuiſſet; quatenùs particulæ alicujus fluidi extravaſatæ multum de motu ſuo progreſſivo deperdunt, & ſi craſſiori gaudeant conſiſtentia, per ampliores vias proſcribuntur, ſin ſubtiliores, ſeu per tranſpirationem inſenſibilem: ita ut cujuscunque etiam materiæ particulæ continuò pro augmentatione vel reparatione partium appellant, hæ neceſſariò (modò ſubjectum ipſum non prius pereat, ut in morbis ab ejusmodi cauſis provenientibus frequenter contingit;) in monſtroſam præternaturalem molem cumulentur, niſi à vaſis recipiantur; ſiquidem ratione ſuæ craſſæ conſiſtentiæ minùs ſunt capaces; quæ ſub formâ vaporum vel exhalationum ſubtilium ſub ea, quâ adveniunt proportione, eliminentur.

Præter rationalem naturalium functionum explicationem, quam hæc hypotheſis nobis ſuppeditat, videtur eadem egregium affundere lumen variis, iisque maximis difficultatibus, quæ circa animalem facultatem, quæ Senſationem & Motum muſcularem comprehendit, Phyſiologos ſubtiliſſimos æque, ac ſagaciſſimos hactenus exercuerunt; hunc igitur nunc in capite proximo tractabo, priorem ad ultimum, quod de Senſatione & Motione in genere agit, reſervaturus.

CAPUT. XII.

De Motu Muſculari.

PArum proficuum eſſet ſeriem hic texere opinionum, quas Authores circa hoc ſubjectum foverunt; ſiquidem brevem earum delineationem jam exhibuit Dominus *Colbert in Philoſophia ſuâ Veteri & Nova*; ut taceam, illas, quæ veritati propriùs accedere hactenùs fuerunt creditæ, non ſolùm non probabiles eſſe, verum etiam ſanæ rationi & materiæ facti planè repugnare; quarum exempla præbent *Williſii de Motu Muſc. pag. 35.* tendinoſa reſervatoria Spirituum animalium, *Mayovv de Motu Muſc. p. 73.* contorſiones fibrarum, cui denuò Dominus *Regius* ſubſcripſit, juxta quem muſculus neceſſariò magnam craſſitiei partem perdere deberet, quo tamen nihil magis

expe-

experientiæ refragatur, it. *Duncani* Elementum primum & ſecundum Carteſii, ex quô Spiritus animales conſiſtere dicit, quod tamen magni hujus Philoſophi principiis repugnat, qui hiſcé corporibus ipſis omnem elaſticitatem, quam tamen in aliis præſtant, denegat; pariter Doctoris *Cranii de ratione Motus muſcul. pag. 23. 24. 25. ſeqq.* ſuppoſitum, quô ſanguinem æque, ac Spiritus animales verſus muſculos ab anima moveri docet; & tandem extravaſatio amborum horum liquorum intra fibrarum interſtitia, & eorundem ad inflationem præſtandem in fibras ipſas introitus, qui pariter error immortalem *Borellum de Motu animal. p. ult. prop. 23. & pluribus aliis locis* cepit, cujus diſcurſus imaginarius circa hoc ſubjectum à reliquis in excellentibus ſuis operibus traditis valdè abludere videtur.

Quodſi igitur in memoriam revocemus, quæ hactenus circa ſtructuram partium fuerunt allata; videlicet partem medullarem Cerebri nil niſi Contextum vaſorum; ejusque propagationes nerveas ſeu nervos pariter vaſorum, primariò ſub filamentorum nomine venientium, multoque anguſtorum, quam quæ in Cerebro ſunt, compagem eſſe; hosque nervos fibras cujuscunque generis partium ſenſu præditarum æque ac carnoſas & tubuloſas muſculorum producere, ſeu ad minimum in eas terminari; non incongruum erit inferre, corpora hæc fluido, quod vehunt, nunquam non turgentia Objectorum impreſſiones transmittendi vel recipiendi æque eſſe capacia, ac ſi juxta longitudinem inſtar chordæ in arcu ab utrâque extremitate eſſent extenſa, prout *Borellus* obſervavit.

Et Motum muſcularem quod attinet, ex eo, quod ante dictum eſt, videlicet, fibras carneas & nerveas nil niſi congeriem eſſe fluidorum in vaſis contentorum, & invicem communicantium, & propter plenitudinem in fibris iſtis ſuppoſitam, univerſam machinam in conſtanti ſervari æquilibrio, neceſſariò ſequitur, juxta commune poſtulatum (quod eſt, animam ſenſitivam ſeu rationalem Spiritus animales, fluidum nerveum mihi dictos, ad primum aliquem impetum ſeu motum localem urgere poſſe; & ad quos omnes homines in talismodi explicationibus nullô non tempore obligantur,) partem aliquam hujus liquoris in muſculi contractione per vaſa, in quibus continetur, à magno Reſervatorio, Cerebro, ad fibras ejus carneas tranſmitti, atque in harum vaſis multò anguſtioribus, quam vaſa nervorum ſunt, vi illius impetus rapidiſſimè propelli, (cujus effectus explanatione non indigent illi, qui circa naturam fluidorum, &

*Q 2 mecha-

mechanicas motus projectionis Leges probè ſunt verſati,) ſicque intumeſcentiam ſeu inflationem muſculi producere; eundemque liquorem eôdem tempore, eâdemque velocitate à muſculo antagoniſta in ſpatium prioris, qui à cerebro ad muſculum contractum ablegatur, pro plenitudine conſervanda, ſeu juxta Veterum hypotheſin ad vacuum evitandum repelli. Et ſi quis objiciat, longum iter, quod liquor à muſculo relaxato emetiri debet, æqualem impedire velocitatem liquoris retrocedentis, ei reſpondeo, ſpatium vacuum primo factum eam abundè compenſare.

Et hâc occaſione non poſſum non monere, quod omnes illi, qui pro Spiritibus animalibus, ſimilibus illis, quos per Ignem ex quibusdam ſubjectis elicimus, tanquam adæquato medio, quascunque motûs muſcularis ſpecies producendi, pugnant, vel ad certos tractus ſeu interſtitia, inter filamenta nervorum à Cerebrò tanquam origine per totas eorum productiones usque ad muſculum continuata; (ut Carteſiani faciunt,) vel ad certum ſuccum nerveum tanquam locum, in quô ſubſiſtant, (quam ſententiam plerique modernorum, & inprimis *Vieuſſenius* amplexantur,) per quas vias ſivè ex quô ſuccô ſubtilia & inviſibilia hæc corpuſcula vel voluntariè ex imperiô animæ, vel inadvertenter ex quâdam interna vel externa impreſſione tranſmittantur ad motum excitandum, refugium capere teneantur; quod ſi hoc verum & unicum remedium eſt promovendi motum muſcularem, liceat mihi quærere, qui fiat, quâcunque harum poſitâ hypotheſi, ut ſi quis flectat brachium meum contrá voluntatem meam, muſculos flectentes brachium æque intumeſcere, ac ſi aliàs voluntariè vel inadvertenter fuerint contracti, quod quidem D. *Croone p. 7.* ſatis benè obſervavit, ſed non ſufficienter explicavit, nec quivis alius quod noverim.

Ex noſtrâ verò modò allegata hypotheſi haud difficulter explanari poteſt, quomodò hic, vel quicunque alius contractionis modus in muſculis fiat. Ubi enim muſculus contrahitur ex animæ juſſu, preſſio incipit à fluido in Cerebro, hinc omne, quod interjacet, illique continuum eſt, fluidum abit ad partes movendas, eadem fluidi proportione in eodem inſtanti à relaxato muſculo in factum ſpatium translata; ſin verò muſculus contrahatur à vi externâ antè nominata, brachium contra voluntatem meam flectente, fluidum in relaxatis carnoſis fibris ſeu vaſculis contentum tranſmittitur per totum fluidorum tractum verſus contractam partem, ita ut neceſſe non ſit

ineptas

ineptas ſiccæ & humidæ partis ſucci nervei perſuaſiones, coecas vias inviſibiles tubulos, inter antagoniſtas muſculos vel valvulas nervorum ſupponere, cum ſoli æquilibrio hæc omnia ſint adſcribenda fluidorum in vaſis, ex quibus partes conflantur contentorum. Interim non diſplicet ſolutio hujus problematis, quam quidem ſuppeditarunt ex aliâ hypotheſi, ſupponendo ſcilicet æqualem tenſionem ſeu elaſticitatem in omnibus muſculis totius corporis; undè contingat, ut, quandò nova alia vis adventitia vel maximè debilis fibris alicujus muſculi ſupervenit, e. g. in motu voluntario, aut dum potentia elaſticitatis in muſculò antagoniſta per vim externam augetur, ut in allegato exemplo motus involuntarii videre eſt, alter muſculus tum contrahatur.

Quemadmodum igitur hanc concurrentem cauſam in utriſque caſibus experimentum, ubi diſſecto vel circa extremitates, vel in medio muſculo, fibræ vi ſuæ elaſticitatis naturalis vel ad unam, vel ad utrasq; extremitates contrahuntur, confirmat; ita pro verò eam accipimus, ſoli tamen huic contractionem deberi, negamus.

Nam in primo caſu contractionis ſcilicet voluntariæ, conceſſum eſt, eam per Spiritus à Cerebro in fibras carneas, (cui contrariam *Stenonis* hypotheſin dudùm jam refutavit *Borellus in Libro de Motu animalium*,) transmiſſos perfici, ita tamen ut σύμπραξις elaſticitatis naturalis fibrarum, ex quibus muſculus contractus conflatur ſuam ſymbolam addat.

Sic pariter rigiditatem vel duritiem in muſculis contractis, quâ viſui & tactui indurati quaſi & inflati (prout etiam reverà ſunt,) videntur, absque Spirituum animalium vi quâdam adactorum interventu ſubſiſtere poſſe nego, ſivè voluntariè, ſivè involuntariè moveantur; Ad quod confirmandum dico, quanquam fibris carneis muſculi cujusdam quôcunque modò diſſectis pars contracta poſſit evadere, & ſine dubio evadat craſſior propter fibrarum abbreviationem, hanc tamen ſolam rigiditatis & duritiei neutiquam exiſtere cauſam, prout in muſculis ab externâ cauſa contractis contingere videmus, nec ullam ejus urgere neceſſitatem à quâdam Mechaniſmi lege impoſitam; ſiquidem fibræ propter ſuam vim elaſticam tantum abbreviatæ datô in vicinia ſpatio non habent neceſſe, ut ſubintrent partes, quod tamen ad rigiditatem, & duritiem parti cuidam, dimenſiones ſuas à longâ & gracili ad brevem & craſſiorem mutanti (prout muſculi faciunt,) conſtituendam ſemper requiritur. Et ex hôc neceſſariò ſequi-

quitur, rigiditatem & duritiem in muſculo externâ vi contracto (ubi Cerebrum omninò feriatur,) deberi fluido ſeu Spiritibus à muſculô antagoniſta ſecundum explicatum modum ad illum tranſmiſſis.

Deſcripturi igitur, quid fluidum animale ſic dictum ſit, non eſt, cur etiam de illis nobis formemus Ideam, quam qualem ordinariò de liquoribus puriſſimis habemus; ſiquidem nervi ſubſtantiæ ſunt, quæ juxta olfactus & guſtus ſenſum inſipidæ nunquam non referuntur inter partes minimè calidas corporis, ac proin ſinè dubiô in piſcibus adhuc minùs calidi exiſtunt, quam in nobis, cum tamen illi æque magnam Spirituum copiam, ac alia creatura, generent. Atque hâc forſan ex cauſa inductus *du Hamel* Spiritus animales vocat frigidiuſculos.

Evidens ſatis eſt, vaſa fluidum hoc vehentia valdè exilia exiſtere, adeòque contentum in eis ſubtiliſſimæ eſſe ac depuratæ conſiſtentiæ, non tamen antè dictis agilibus Salinis vel Sulphureis corporibus Ignis torturâ productis comparandum.

In vaſculis hoc, incurvis licet vel reticulatis, coarctatum, motu continuô, moderatô & directô movetur à fonte primariô verſus terminos fibrarum carnoſarum, & exindè per ſolum forſan filtrationis modum ad productiones membranaceas vel tendinoſas, prout fibræ terminantur, transfertur; an verò hoc in iſtis æque, ac in aliis partibus, inprimis glanduloſis, motui muſculari non ſubſervientibus, uberiorem tamen nervorum ramificationem nactis, alius uſus gratiâ, quam ut partium naturalis tonus ad ritè paragendum ſecretionis munus conſervetur, contingat, controverſum manet; non obſtante eo, quod hactenùs in contrarium fuit adductum, quatenus reſolutio eſt ſtupor partium, quæ obſtructorum diſruptorumque nervorum communia ſunt ſymptomata, per earum atoniam æque explicari poteſt, quam per fluidi hujus ſuppoſiti defectum. Et quoniam talia ſymptomata partibus muſculoſis in dictis caſibus obtigerunt, anſa procul dubiô Medicis ſuppeditata fuit, de hujus fluidi exiſtentiâ & uſu per totum corpus formandi conceptus.

Quæ hactenùs dicta ſunt, non parum confirmat Experimentum frequentiùs adornatum, injectio ſcilicet in arteriam canis vel cujusvis talismodi creaturæ morientis; hâc enim factâ etiam immediatè contractio ſequitur muſculorum, pro diverſo horum robore modò major, modò minor, ſcilicet extenſorum in pedibus poſticis, & flexorum in anticis, etiamſi injectio ſolummodò Aquâ frigidâ fuerit inſtitu-

ſtituta; cujus phænomeni ratio non ſolùm facillimè patebit, ſi repetamus, vaſa ſanguifera intrare ipſam nervorum texturam; verùm etiam hypotheſeos probabilitas exindè evincitur.

Quodſi quis excipiat, promtò huic & momentaneo refluxui fluidi animalis contrarium & impedimento eſſe antè commemoratum conſtantem directum motum, quem ſervat â primâ origine verſus partes moventes; facile reſpondemus, Lentum ejus motum directum per impulſum violentum muſculi fortiter relaxati facilè ſuperari & repelli. Si ulteriùs quæratur, quî contingat, ut in exemplo adducto brachii vi flexi fluidum animale verſus muſculum, qui ex hâc cauſâ jam dum contrahitur, potius, quàm ad quosvis alios, â quibus omnibus indifferenter admittitur, refluat? non arduam reſponſionem fore credo, ſi perpendamus, eôdem tempore, quô muſculus arcetur â contractione, alterum ad eam compelli, indeque evenire, ut carnoſo-tubuloſæ fibræ muſculi movendi, â præponderante antagoniſtæ vi liberatæ neceſſario propter ſuam elaſticitatem recipiant ſuam cavitatem, quam muſculo extenſo perdiderant; ſicque ſpatio hoc conceſſo fluidum refluens juxta leges librationis neceſſario huc compelli; ut taceam motum habitualem Spirituum animalium ſeu fluidi â plurimis Authoribus, inprimis *Borello*, tanquam cauſam hujus effectus adductum.

Tandem quanquàm non dubitem, pleraque phænomena ſenſum & motum concernentia deduci poſſe ex hac Theoria, licet ſimpliciſſima; tantum tamen abeſt, ut ei ſoli adhæream, ut quamcunque aliam amplexurus ſim, quæ majorem veritatis ſpeciem præ ſe ferat, ſubjiciens, quæcunque dixi, candido judicio eorum, qui majori ingenii felicitate deſcribunt alias partes Cerebri, prout ſe offerunt in moderna diſſecandi methodô.

CAP. XIII.

De Cerebro in Specie.

POſtquàm hanc partem hactenus deſcripſimus & conſideravimus in genere, quatenus ea conſiſtit in duabus diverſis ſubſtantiis, quæ communiter partes ejus ſimilares, & ſcaturigines omnis ſenſus & motionis appellantur, nunc eadem magis ſpecialius conſideranda venit, reſpectu partium ipſius diſſimilarium ſeu conformationis; hinc non inique fecerimus, ſi primum externam, tum internam ejus faciem perſcutemur.

Externè convexum & corticale eſt Cerebrum, in duo hæmiſphæria per pri-

primum proceſſum duræ Matris, Falx nuncupatum, â proceſſu oſſeo, Criſta galli appellato, usque ad poſticam Cranii partem exacte diviſum, & ſuper Cerebellum incumbens, â quô pariter per proceſſum ſecundum duræ Matris perfectè diſtinguitur, ne huic aut mole ſuâ, aut pulſatione moleſtum evadat.

Prior diviſio usque ad corpus calloſum; poſterior ad ipſam medullam oblongatam penetrat.

Præterea imperfectè dividitur in quatuor Lobos, quorum duo minores anteriorem, duo majores poſteriorem locum obtinent.

Diviſiones hæ optimè apparent in diſſectione Cerebri inverſa ſeu Varoliana, diſtinctæ quaſi per quatuor ramos arteriæ carotydis, quorum duo circa anteriora, & unum in quolibet latere conſpiciuntur.

Has imperfectas voco Diviſiones Cerebri, quia quanquàm pia Mater una cum jam dictis ramis arteriæ magnæ inter eas decurrat; nihilominus tamen per fibras tàm membranæ, quam vaſis ſanguiferis cohærent.

Sic imperfectè etiam dividitur per totam exteriorem Corticalem partem â piâ Matre, licèt non adeò profundè; partim ut vaſa ſanguinea hanc intrent ſub magis ſubtilibus & reticularibus ramificationibus, partim ut per pulſationem arteriarum glandulæ interjacentes corticales (ſeu potius vaſcula) magis liberè ſuum ſecretionis munus perficiant.

Ad hæc, ſi interior ejus inſpiciatur facies, apparet concava & medullaris, ab extremitatibus ſeu apicibus medullæ oblongatæ, proceſſus lentiformes ſeu juxta *Williſium* Corpora ſtriata appellatis, vel potius â ſuperiori parte Centri ovalis *Vieuſſenio* dicti, quod magis in anteriore locô poſitum eſt, oriunda.

Ab his ſtatim deflectit ex utroque latere retrorſum in modum convexitatis, haud procul â natibus & teſtibus, ſub quibus utrinque jungitur cruribus medullæ oblongatæ, in parte inferiore, & continuatur partibus, crura fornicis dictis.

Media & ſuperior pars hujus medullaris ſubſtantiæ Veteribus audiebatur Corpus calloſum; Sed *Vieuſſenio Lib. I. Cap. II.* dicitur fórnix verus ex munere, quod ipſi tribuit, quanquàm mihi ex rationibus antè circa deſcriptionem duræ Matris & ejus proceſſuum traditis, hoc fornicis munia præſtare, vel præſtare debere non videatur.

Atque hæc eſt illa pars, quæ, ut antè notavimus, malè credebatur *Veſalio* aliisque â piâ Matre minus tecta, veſtigia vaſorum ſanguineorum nulla habet, quæ conſpici poſſent, ut in aliis pluribus medullæ cerebri partibus.

Eſt

Eſt hæc medium combinans partem medullarem utriusque hæmiſphærii, ornatum ſtriis transverſis per ſe diſtributis â quolibet modò dictorum hæmiſphæriorum latere, inter quæ tamen ſeptum lucidum tantummodò interponitur.

In hac ampla vel primaria Cavitate continentur tres ventriculi, fornix, ſeptum lucidum, corpora ſtriata, thalami nervorum opticorum, radices fornicis, tractus intermedius corporum ſtriatorum, tractus medullaris thalamis nervorum opticorum interjectus (qui jam deſcriptus eſt) vulva, anus, & rima ſeu introitus in glandulam pituitariam per infundibulum, & glandula pinealis (cujus deſcriptionem pariter dedimus) de quibus omnibus breviter in ordine agemus.

Tres ventriculi fornice prope ſuas radices, remoto & ſuper nates, teſtes & glandulam pinealem reflexo unam tantùm cavitatem exhibent, qui latera occupant, laterales dicti, complectuntur Corpora ſtriata, thalamos nervorum Opticorum, & crura medullæ oblongatæ; rima quoad â fornice tegitur, & crura medullæ oblongatæ dividit, pro tertio habetur; vid. Fig. V. A. A.

Ab Extremis ventriculorum lateralium limiibus â parte antica ad poſticam exſurgit ſpatium, Centrum ovale dictum *Vieuſſenio* Tab. X. A. A. magnum illud ex ejus opinione diſpenſatorium Spirituum animalium, cujus partem anteriorem *Williſius de Anima Brutor. T. VIII. E.* Limbum anteriorem corporis ſtriati nuncupat.

Fornix, de quô vid. Fig. V. A. A. eſt pars medullaris orta â duabus radicibus partis anterioris baſis Cerebri, ſitum nacta inter & ſuper partes ſuperiores thalamorum nervorum Opticorum, quæ radices ex parte anteriori Gemini Centri ſemicircularis, *Vieuſſenio* vocati, inſtar duorum amplorum nervorum, provenientes, conjunguntur tandem & conſtituunt latum corpus medullare, quod ad aliquod ſpatium anterius inter Corpora ſtriata productum, & poſterius ad tractum tertii ventriculi decurrens latiorem, ſed verſus extremitates (â *Vieuſſenio* T. VI. D. fimbræ appellatas) exiliorem acquirit ſuperficiem; & reflexum tandem verſùs partem poſticam ventriculorum lateralium inſtar duorum brachiorum, communiter crura fornicis dictorum, parti poſteriori corporis calloſi redditur continuum, undè inferius ſubſidit ad latera crurum medullæ oblongatæ, atque Spatium inferius ſivè cavitatem duorum ventriculorum lateralium, ab *Aurantio* ventriculi Hippocampi vel bombycini, â *Vieuſſenio* autem pars poſtica centri ovalis, quod ratione hujus curvaturæ â figurâ ſuâ ovali paulo remittit, nuncupatam conſtituit. Crurum fornicis jam commemoratorum origines in utroque latere *Aurantius Anat. Obs. p. 45.* Hip-

pocampos & Bombyces vocat; undè colligo, eum hanc partem in brutis primum obſervaſſe, ſiquidem in his propter partem poſteriorem fornicis hôc in locô craſſiora evaduntilla, & ſuper poſteriores & ſuperiores partes thalamorum nervorum Opticorum, quæ in brutis, ut ovibus, vitulis &c magis prominent, quàm in hominibns, extenduntur; hinc quoad formam criſtæ complicatæ equorum marinorum, quoad colorem bombycibus ſimilia certas parvas ſtrias, â *Malpighio de Cerebro p. 5.* fibræ nuncupatas, & inſtar annulorum obliquè ſe interſecantes formant (ſecùs ac jam nominatus Author has deſcribit, alium his fibris ſeu ſtriis tractum attribuens, ſimilem illis qui in ſeptô lucido deprehenduntur, i. e. longitudinalem;) & ſuperius nervos Opticos amplectuntur in lateribus, inferiùs verò tanquam ſubſtantia continuata firmiter eis adhærent, quô in loco â Vieuſſenio Poſterioris veri fornicis, i. e. corporis calloſi columnæ vocantur.

Septum lucidum quidam modernorum â fornice oriri, & indè ad internam ſuperficiem corporis calloſi aſcendere, aſſerunt; quidam ab hujus verſus fornicem deſcenſum prodire perhibent; magis tamen probabile eſt, ab hoc ultimo illud originem ducere, cum hanc verſus ſuam partem anteriorem ſemper duplicem (quod *de le Boë Sylvius* primus *Diſp. Med. IV. to. 13.* obſervavit) & ut *Vieuſſenius* fideliter refert, in ſuâ duplicatura ▽ repererim.

Valdè ſubtile, medullare, transparens eſt corpus, interpoſitum corpori calloſo & ſubjacenti fornici, cujus interventu duo ventriculi laterales â ſe invicem ſunt disjuncti.

Corpora ſtriata ſive proceſſus lentiformes ſunt duæ prominentiæ, ſitæ paulò altiùs, & in hominibus magna ex parte in utroque latere thalamorum nervorum opticorum, ſeu jugum crurum medullæ oblongatæ (quanquàm Williſius aſſerat, ubi corpora ſtriata terminantur, thalamos nervorum opticorum oriri, quod tamen tantùm in brutis valet;) ac nômen nacta ſunt â quibusdam albis ſtriis in eis apparentibus, & oblique verſùs medullam oblongatam deſcendentibus, quæ cineritia ſubſtantia apparet, ubi horizontaliter diſſecant; vid. Fig. V. J. i. &c.

Deſcendunt ex utroque thalamorum nervorum opticorum ad illum usque locum, ubi corpus calloſum incipit reflecti ſuper crura medullæ oblongatæ verſùs eorum partem poſteriorem. Satis exactè ea delineari hic curavi, (quanquàm ex inadvertentia ſtriæ fuerint omiſſæ) cum figuras eorum, ſi unam excipias, omnes apud Williſium ex brutis deſumtas, apud Vieuſſenium autem iniquè depictas præter figuram octavam, in quâ pariter ſtriæ neglectæ ſunt, repererim.

Thalami

Thalami nervorum opticorum ſunt duo corpora prominentia, magis medullaria in exteriore, quàm interiore ſuperficie; ubi concurrunt, duos ſuperiores tractus literæ Y inverſæ exprimunt, & partem maximè eminentem crurum medullæ oblongatæ ſolummodo conſtituunt; altera ſeu inferior pars aliam omninò præſentat figuram; & quoniam immediatè â medulla globoſa cerebri producuntur, (ſecus ac Praxagoras & Philotimus volunt, cerebrum non niſi germinationem medullæ ſpinalis eſſe credentes, quæ opinio â Bartholino denuo eſt reſuſcitata; ſi qua tamen Partium præcedentia ratione temporis eſt admittenda, conſultius mihi videtur, illud pro origine, quàm productione medullæ oblongatæ habere) commodiùs capita, quàm crurua medullæ oblongatæ vocanda ſunt.

.Summitates vel Juga, ut dictum, ad ſe appropinquant, imò conjunguntur invicem, ut rectè Vieuſſenius contra Williſium (cujus figuræ circa hanc partem falſæ omninò ſunt) obſervavit, præter eum locum, ubi rima ad Infundibulum patens ea dividit, relicto, inter ea angulo obtuſo, vid. Fig. V. C. C.

Inter hæc jam memorata corpora medullare Spatium ex utroque latere relinquitur, quod quaſi complicatum ipſos circumdat thalamos, recipiens extremitates ſtriarum in corporibus ſtriatis, ubi deſcendunt ab antedicto Centro ovali, hincque â Vieuſſenio Geminum Centrum Semicirculare, â Williſio vero Limbi poſteriores corporum ſtriatorum vocatur.

Ratiô, cur thalami nervorum opticorum vocentur, deſumitur â quibusdam fibris, quæ in eis ſuppoſitæ tàm â ſuperficie eorum medullari (â Vieuſſenio membrana medullaris appellata) quàm ab interiori ſubſtantia oriuntur, ac denique circa partem exteriorem combinatæ corpora nervorum opticorum efformant.

Williſius nihil de his fibris commemorat; nihilominus ſatis commodè â Galeno hoc nomen eis impoſitum eſſe perhibet; Vieuſſenius ſatis validas eas depingit.

Me quod attinet, nullas unquàm invenire potui fibras in parte eorum externa medullari, interioribus valdè exilibus exiſtentibus, vixque diſcernendis.

In externâ horum parte ſemper inveni, ſæpiusque demonſtravi medullarem tractum ſatis elegantem protenſum inter corpora ſtriata, & ab expanſione corporum ſtriatorum poſteriori verſus anteriora ad fornicis radices, quibus continuari videntur, deſcendentem vid. Tab. V. m. m.

In hâc cavitate Cerebri duæ ſimiliter ad Infundibulum, adeoque ad glandulam pituitariam, patent viæ, quarum uni mirum Vulvæ, alteri Anûs no-

*R 2 men

men impoſuit ſitus, quæ unà cum rima inter utrasque locata, ùt antè notavimus, tertium conſtituit ventriculum.

Loca, undè omnis illa Aquæ copia promanat, â recentioribus Anatomicis communiter ſub nomine trium foraminum deſcribuntur talem ſitum obtinentium, ut aqua, ſeu potius lympha proprie ſic dicta) ex omnibus eminentibus Cerebri regionibus per ea ad antedictum Infundibulum delabi queat; quorum prius ponè teſtes ſub valvulâ majori inferius deſcribenda latet; alterum immediaté ſub glandulâ pineali, vel ad principium rimæ ſitum eſt, quæ duo in unam abeunt aperturam ſub Natibus & Teſtibus, â *Vieſſenio* aquæ emiſſarium nuncupatam, & profundè in Infundibulum penetrantem, tertium ad finem rimæ, ſive immediatè ſub radicibus fornicis conſpicitur, omnibus in Infundibulum, licet per duas diverſas vias, deſinentibus.

Commodum eſſe videtur hìc loci de Natibus & Teſtibus quædam commemorare. Hos veteres Anatomici ex ſimilitudine, quam cum his partibus habent, ita appellarunt; ex quô apparet; eos tantùm in diſſecandis brutis occupatos fuiſſe, in quibus talis omninò earum obſervatur forma; in hominihus enim utraque corpora ferè eandem obtinent magnitudinem & formam oblongam, & verſus extremitatem acuminatam: in vitulis verò, ovibus, aliisque quamplurimis Creaturis nates rotundæ, & amplæ; teſtes oblongi paulò acuminati, & valdè exiles exiſtunt; vid. Tab. VII. C. C.

Ante hos proceſſus natiformes ſub glandulâ pineali deprehenditur proceſſus ille tranſverſus, cujus ſuperius mentionem feci, *Vieuſſenio* Tab. VIII. f. proceſſus Natibus antepoſitus & nervuli æmulus appellatus; qui, ulteriori factâ inquiſitione & prolongatis paulò thalamis nervorum opticorum, nervi potiùs, quàm nervuli æmulus eſſe apparet, cùm æque amplus ſit ac iſte, qui poſtè radices fornicis locatus eſt, cui ille quoad Situm è diametro opponitur, & thalamos nervorum Opticorum, ſicut hic corpora ſtriata, conjungere videtur.

Cui ordini deſcripta corpora ſint inſerenda, difficile dictum eſt, cum neque pro Cerebri, neque Cerebelli appendicibus ſint habenda; imò â medulla oblongata aliquatenus per interſtitium Recentioribus ductus in infundibulum, Veteribus via Spirituum animalium ad quartum vel nobilem ventriculum nuncupatum, dividatur.

Locata ſunt ſupra eam medullæ oblongatæ partem, quæ inter Cerebrum intercedit, ſuperius Iſthmus vocatam, atque parti ab Authore ſuo Pons Varolii nuncupatæ oppoſitam. Quibusdam Authoribus, ùt *Bartholino, Spigelio*, *Highmoro* &c. duæ poſteriores radices ſpinalis medullæ; *Riolano* verò, ùt & Magno *Veſalio Fig. X. A. A. J. K.* & *Fig. XI. G. G.* qui eas pariter

hôc

hôc modô depingit, proceſſus Cerebelli, quod probabilius videntur, eſſe credebantur.

Situs eorum intermedius *Williſio* anſam dedit credendi, ea medium quoddam eſſe, per quod Cerebrum & Cerebellum inter ſe communicet; Sed quàm verè, aliorum relinquo judicio. Negari equidem non poteſt, ea eſſe corpora medullaria, ſuumque ſymbolum non minùs ac reliquæ Cerebri partes, addere in fluido animali ſeu Spiritibus elaborandis. Ubi enim eas diſſecui (remotâ prius expanſione vaſorum ſanguineorum reticulari, quæ hic loci valdè larga & in Cerebris cerâ repletis ſatis conſpicua eſt) ex eâdem hæc ac proceſſum annularem & thalemos nervorum Opticorum (ſcilicet partim cineritia, partim medullari, & in Cerebris recentibus aliquatenus quanquàm parùm, ſtriata) ſubſtantia conflari obſervo.

Nulla reſtare videtur pars in Cerebro proprie ſic dicto, cujus deſcriptionem nondum tradiderim, exceptâ chordâ quadâm medullari ad finem tertii ventriculi ſita & valvulâ majori.

Quarum prior tanquàm proceſſus medullaris, corpora ſtriata jungens, juxta *Williſium*, *Vieuſſenio* Commiſſura craſſioris nervi œmula vocatus, eſt juxta hujus ſententiam medium illud ſeu commiſſura, per quam geminum centrum ſemicirculare, inter duo corpora ſtriata ſuperiora anteriora, & poſteriora interpoſitum, & tractus medullaris transverſus & obliquus inter duo corpora ſtriata inferiora anteriora & poſteriora intercurrens, inter ſe communicant.

A D. Williſio hæc chorda vel Commiſſura ſub radices fornicis locatur; verùm nunquàm non ponè illas ſita eſt, licet eis tantùm contigua.

Valvula major â *Vieuſſenio* ita appellata diu antè â *Williſio* ſatis clare detecta, & quoad uſum ejus proprium deſcripta eſt.

Hæc eſt membrana craſſa (imprimis in hominibus) medullaris, anticùs parti inferiori proceſſus teſtiformis, paulô ponè proceſſum transverſum medullarem, â quô par quartum nervorum vel patheticum oritur, lateraliter verò proceſſui aſcendenti â natibus ad Cerebellum circa expanſionem ejus poſteriorem proceſſui vermiculari anteriori Cerebelli adhærens; nullibi autem, quod ſciam, poti varolii affigitur, ut *Vieuſſenius* tradit, qui aliam pro hôc proceſſu agnoviſſe partem videtur) niſi ei loco, ubi proceſſus ſecundus Cerebelli exindè emergit qui cum alterô proceſſu oppoſiti lateris junctus, & circa inferiorem medullæ oblongatæ partem oblique deſcendens reverà conſtituit eam partem, quàm Williſius (procul dubio Varolium ſecutus) protuberantiam annularem, alii â verô ejus Authore Pontem varolii nuncupant.

*R 3 Dum

Dum modò dictus ſuperior proceſſus vermicularis Cerebelli digito elevatus, ut plurimum conſpectui ſe hæc offert; alias quoque immiſſo in foramen ſub glandula pineali ſitum flatum ſtatim ſe prodit.

Uſus ejus juxta Vieuſſenium eſt, ut arceat aquam ad poſterius foramen ponè teſtes delabentem â qnartô ventriculo, vel vice verſa, aut prohibeat, ne illa extravaſetur in alterutrô latere madullæ oblongatæ ſuper antedictos proceſſus; claudit enim ſe ſupra nervos inferius â medullâ oblongata circiter oriundos; qui ultimus uſus in dubium neutiquam vocari poteſt, ſivè extendatur ab aquâ præternaturaliter ſivè accidentaliter ibidem collecta; lubens enim fateor, nullibi me majorem aquæ quantitatem quàm tertius continet ventriculus, in cataveribus, quæ ex nullô partem hanc affligente morbo interierunt, invenire potuiſſe, ùt ſuprà jam notavi. Quod autem attinet viam â Cerebellô verſùs ultimum vel tertium foramen, de veritate ejus valdè dubito ex diverſis rationibus, quarum non minima hæc eſt;

Scilicet quoniam plexus choroidæus in quartô ventriculo unà cum partibus adjacentibus eandem nactus eſt texturam, quam reliqui habent in & circa laterales cerebri ventriculos, rationi conforme eſt, ſi ſupponamùs, aquam hic loci pariter colligi debere ac in aliis Cerebri partibus (id quod ipſe concedit) imo æque neceſſe eſſe, ut hic loci adſit ſpatium pro aquâ collecta ventilanda ac in reliquis ventriculis, dum in eos confluit.

Et per conſequens non video, quomodo tenuis hæc membrana aquæ, tanquam corpori per poros facilè tranſeunti, verſus eam propulſæ (non obſtante ſuppoſitâ partis hujus declivitate, quæ in hominibus propter ſubjacentis & prominentis proceſſus annularis amplitudinem non admodum magna eſt) viam intercipere poſſit; mediante enim pulſum aquam huc delatam eſſe credere fas eſt, quamcunque in hac cavitate collectam ſupponimus.

Tandem quaſcunque etiam dictas Author ſuppoſuerit vias, (extremitates ſcilicet venarum) craſſiorem aquæ partem ex hôc ventriculo, in quem â glandulis plexus choroidæi conſtanter deponitur (quod forſan fieri poſſe ille concedit, ut dictum) eliminantes, vereor, ne, niſi promtius vas reductorium inveniatur, ipſa medulla ſpinalis & nervi exinde orti frequenter variis exponantur periculis; ſiquidem extremitas hujus ventriculi, calamus ſcriptorius nuncupata, â ſpinali medulla perpiam Matrem ſolum diviſa hic apparet, quanquam illa hic loci duplex ſit, prout etiam per totam ſpinam obſervantur, (ne forſan aqua de pluat ſuper nervos, ex eâ copioſè productos,) lædi tamen facillimè datâ ejusmodi occaſione poſſet; ut taceam, ejusmodi officium venis neutiquam concedi debere, ſiquidem hæ in ſtatu naturali ſemper ſint continuæ arteriis, ut jam obſervavimus. Negari non poteſt, eam impedire poſſe pro-

lapſum

lapſum aquæ in quartum ventriculum ratione ductus ſub natibus antea commemorati, â Vieuſſenio aquæ emiſſarium nuncupati, qui aquam promtius præcluſâ valvulæ hujus interventu via admittit. Et ex eàdem forſan ratione contingebat, ut in Experimento, quô Vieuſſenius opinionem ſuam ſtabilire conatur, nulla in quartô ventriculo aqua fuerit reperta; hæc enim præcluſo per valvulam introitu, per aliam viam immediatè eſt educta, idque ratione declivitatis commodè fieri potuerat.

CAP. XIV.

De Cerebello.

CErebellum nunc proxime deſcribendum venit, quo ſuperſedere me poſſe mihi videor labore, cum omne id, quod jam de corticali ſeu cineritia, & de medullari cerebri parte dictum eſt, ſimile modo ad Cerebellum applicandum venit. Differt tamen plexus choroidæus hujus partis ab eo plexu, qui eſt in ventriculis Cerebri. Plexus hic choroidæus in quarto ventriculo incipit fieri glanduloſus, immediatè ſub pari octavo nervorum, inde aſcendit ex latere caudicis medullaris verſus chordalem vel tertium proceſſum Cerebelli & exin intrat quartum ventriculum, ab Aurantio Ciſterna Spirituum appellatum, (quem ventriculum, prout etiam hic Author loc. cit. obſervavit, ſemper inveni latiorem quam longum, & duplicem, quanquam nullius corporis interventu diviſum, ut duos laterales Cerebri) in quo non liber, nec infundo jacet, ùt plexus in ventriculis cerebri, ſed contrario omninô modo, (& quod hactenus â nullo, quod ſciam, memoratùm eſt) adhærens firmiter ventriculi hujus ſummitati, ſeu fundo Cerebelli incumbentis, tum transverſim ad finem calami ſcriptorii productus continuatur plexui alterius lateris, haud ſecus ac obſervavimus de plexu in ventriculis lateralibus Cerebri.

Plexus hic oritur â ramificatione ſecundi ſivè poſtremi rami arteriæ cervicalis, (ſimili modô, ac una pars alterius plexus Cerebri, prout eo in Capite, in quô de eo egimus, obſervatum fuit) cum quo, alius exilior ramus dictæ arteriæ, ubi hæc aſcendit â vertebralibus, facta primum expanſione reticulari, conjungitur, & hunc plexum conſtituit, vid. Fig. I. q.

Pars hæc differt â Cerebro ratione ſtructuræ ſuæ corticalis, quatenus interſtitia jus hic ſunt ellyptica, ſivè ſegmenta circuli imperfecti, & minorem evadunt circa duas productiones Cerebelli tàm verſùs anteriora, quàm poſteriora inſtar parallelarum linearum in globo verſus polos decurrentium, atque

hæ productiones quoniam per vaſa ſanguinea circa eas ſe volventia annulariter deprimuntur, diſtorta quaſi inſtar vermium apparent proceſſus vermiculares appellantur.

Tres habet proceſſus, qui conjuncti invicem in utroque latere duas quaſi elegantes radices formant, hincque Veteribus poſteriores radices medullæ oblongatæ, Modernis pedunculi audiunt, quibus mediantibus hæc pars ad medullam oblongatam appropinquat.

Prior horum aſcendit à Cerebello ad nates, alter à Cerebello ad medullam oblongatam, qui ex ejus latere inferiori concurrentes, ut antè notavimus efformant largam illam protuberantiam, à *Williſio* proceſſus annularis, ab aliis Pons Varolii à primô Inventore nuncupatam. *vid. Fig. VII. g g.* & *Fig. VI. B. B.*

Hos refertos invenio ſtriis ſeu tractibus medullaribus multò validioribus & amplioribus, quam quæ in corporibus ſtriatis reperiuntur, tranſverſim in utrôque latere juxta longitudinem totius proceſſus currentibus, & in tractum longum medullarem, hunc proceſſum in duas partes æquales, dividentem, deſinentibus, quarum uſum nunquam hactenus determinatum paulò poſt tradituri ſumus, *vid. Fig. VI. c c. e e.*

Tertius deſcendit poſterius ab hâc parte ad ſummitatem medullæ oblongatæ inſtar duarum longarum craſſarumque chordarum in utroque latere, medullam paulò craſſiorem & latiorem hôc in loco formans, nec malè proceſſus chordalis appellatur. Hi pedunculi ubi concurrunt alterutrâ ſui extremitate, conſtituunt meditullium ſivè corpus calloſum Cerebelli. *vid. Fig. VI. f f.* & *Fig. VII. b b.*

Adſunt duo vel tres elegantes proceſſus medullares cohærentes invicem, & alter quandoque ſuper alterum productus; haud procul à quartô ventriculô vel circa ortum Calami ſcriptorii, & duos proceſſus Cerebelli, qui ad medullam oblongatam deſcendunt, conjungentes; præter hos adhuc duo ſunt alii ſecundum longitudinem ab alterô proceſſu tranſverſô pone teſtes ad illos deſcendentes.

Longos hos medullares proceſſus nunquam non inveni quanquam ſub diverſo numero, dum quandoque tres, quandoque duos vidi, imò aliquandô unicum tantum conſpexi juſtô ampliorem, & conſtanter, quocunque etiam ſub numero appareant, deſinentes in proceſſus tranſverſos circa antedictum initium quarti ventriculi.

Proceſſus hi longi deſcendentes corporibus pyramidalibus rectà oppoſiti in alterâ ſeu inferiori parte medullæ oblongatæ, & proceſſus

tranſ-

tranſverſi circa ortum quarti ventriculi ultimò commemorati; ſiti ſunt paulò ſupra originem octavi paris nervorum, ita ut niſi quis cautè procedat, eos pro origine hujus nervi habere queat; cùm è contrario ab eis mollem & poſteriorem ramum ſeptimi paris exurgere repererim, de quibus in deſcriptione horum nervorum in ſpecie agetur: nec poſſum non mirari, quod *D. Williſius*, qui quôdam in loco ſe eos vidiſſe aſſerit, hos pro radicibus noni paris agnoverit, inter quas tamen & hos proceſſus ſemper dimidii pollicis ſpatium intercedere vidi.

CAP. XV.

De Medulla Oblongata.

TErtia pars Cerebri generaliter accepti juxta antecedentem methodum dicitur Medulla Oblongata, cujus partes, anteriores cum jam fuerint pertractatæ, supereſt, ut alteram ejus partem conſideremus; ubi maximè conſideranda ſunt eujus crura, quæ nihil aliud ſunt, quam pars inferior thalamorum nervorum opticorum antè deſcriptorum, quæ cum continua reddantur circa extremitates regioni inferiori medullari Cerebri, anſam dederunt Veteribus credendi, medullam oblongatam nactam eſſe hoc in loco immediatê ſuas radices priores â Cerebello, quemadmodum poſteriores accipit â proceſſibus Cerebelli; ſed diligentiori inſtitutâ inquiſitione apparet, hæc crura magis profundè eſſe immerſa & alligata Medullæ globoſæ Cerebelli anticus, mediantibus corporibus ſtriatis, ùt & intercedente ipſâ parte medullari Cerebri, quæ hìc loci â corporis calloſi parte poſtica ſeu inferiore contorta ei perfecta intermiſcetur.

Ubi hæc duo crura ad ſe invicem appropinquant, protuberantia annularis ſivè Pons varolii â ſecundô proceſſu Cerebelli antè commemorato formatus obtegit medullam oblongatam ad pollicis unius cum dimidiô ſpatium, hinc medulla oblongata in largum truncum verſus primam vertebram ſpinæ faceſſit, & ſic per integrum ejus tractum deſcendit, vid. *Fig. VI. B. B.*

Dum Cerebrum hôc in ſitu conſideramus, non abs re foret, mentionem facere duorum corporum alborum, quæ ex latere infundibuli in ea Cerebri depreſſa parte, ubi pia Mater (ùt antè diximus) tam inſignem habet duplicaturam, conſpiciuntur; vid. *Fig. I. b. b.*

Adſunt quoque hic loci duo albi longi medullares proceſſus, corpora pyramidalia tam à *Williſio* quàm *Vieuſſenio* vocati, qui immediatè in fine pro-

eſſus annularis orti deſcendunt ad medullam oblongatam pollicis unius Spatio, & deſinunt paulò ſub eo locô, ubi octavum par nervorum oritur, ſcilicet inter corpora olivaria & proceſſus chordales ex parte, in alterô ejus latere exurgunt ſecus ac *Williſſus* tradit, qui eos in acuminatas extremitates, undè hi nervi oriuntur, terminari aſſerit; *vid. Fig. I. n.*

Ex utroque horum latere clarè apparent corpora olivaria, â ſua figurâ æque ac priores proceſſus ita appellata. Hæc unà cum corporibus pyramidalibus & duobus albis corpuſculis ponè infundibulum ſitis, conceptacula Spirituum animalium, ſeu loca concludentia Spiritus animales, ad datas occaſiones Cerebro tàm quoad facultates naturales, quam intellectuales inſervituros vocat *Vieuſſenius vid. Fig. I. o.*

CAP. XVI.

De Nervis.

IN eodem Cerebri poſitu nervi reſpiciendi veniunt, qui ſunt productiones medullares Cerebri diſperſæ ad omnes corporis partes, quæ vel ſenſu vel motu indigent, horumque decem ſunt paria ſivè conjugationes, nomen & origines nacti ſequenti modo:

Primum Par eſt Olfactorium, quod relictis anterioribus Cerebri lobis verſus os Ethmoideum appropinquans nomen aſſumit proceſſuum mammillarium; hoc tamen de brutis ſolummodò accipiendum eſt, in quibus ratione ſuæ amplitudinis talem præ ſe ferunt ſpeciem & manifeſtam obtinent cavitatem; vid. *Fig. I.* 1 1.

Ad accuratiſſimum ſcrutinium, quod modò adhibere potui, obſervavi, unam tantum hos nervos habere originem, hancque ab anteriore & inferiore parte crurum medullæ oblongatæ, ubi hæc in utroque latere ad partem globoſam medullarem Cerebri appropinquant; exindè enim illi tecti anterioribus & poſterioribus lobis ad certum Spatium oblique progrediuntur donec ſe cônſpiciendos præbeant, ùt ex figura apparet: quâ verò ratione *Vieuſſenius* tàm diffuſam eorum originem invenerit, prout tradit, non video.

Uſus eorum ſatis patet, & ſpecialis de eis ac de reliquis, item de modô ſenſationis & externis ſenſuum organis doctrina commodiùs in Tractatu Phyſiologico, quàm taliſmodi Anatomico exhibetur.

Hinc in genere Nervos Cerebri ſolùm deſcribam, additurus ortum eorum, cujus differentia lumen quibusdam Theoriis circa diverſa receptacula

fluidi

fluidi nervei ſivè Spirituum, & diverſam diſpenſationem eorundem ad corporis partes affundit.

Secundum Par vocatur Opticum ſeu nervi viſorii, quorum non plures origines invenio, quam priorum; ſcilicet oriuntur à partibus illis medullaribus, thalami nervorum opticorum vocatis, quanquam *Vieuſſenius* eos à diverſis partibus oriri aſſerat; & *Willifius* eis terminum in genere à thalamis nervorum Opticorum ponè corpora ſtriata aſſignet, quæ deſcriptio quidem magis convenit quadrupedibus, in quibus thalami nervorum opticorum ponè corpora ſtriata omninò ſita ſunt, quam hominibus, in quibus magna corporum ſtriatorum pars in exteriore latere thalamorum nervorum opticorum ſitum obtinet, & eorum capita ſeu extremitates ſolum ad eos protenduntur. *vid. Fig. II. 22.*

Vaſa ſanguinea tam à *Williſio*, quam *Vieuſſenio* hiſcé nervis attributa, vidi non ſolum ferri ſuper ipſos ſeu cum eis; verum etiam in corporibus cerâ repletis per medullarem eorum ſubſtantiam in tunicam reticularem oculi immergi, in quam deſinunt infinito capillarium ramificationum numero, quæ arteriâ Mercuriô repletâ elegantiſſimè ſe oculis exhibent.

Fibræ nerveæ pariter quinti & tertii paris nervorum ſe immiſcent corporibus horum nervorum, ut duo antedicti Authores ingenuè teſtantur, quam benè autem utrique his aſſignent officium illos dilatandi & contrahendi ad promovendam facultatem viſoriam, & in ſtatu præternaturali in convulſionibus oculorum, ac ſi hæ fibræ eſſent muſculi, ſivè carneæ, aliorum relinquo judicio.

Hi Relinquunt cranium in primô ejus foramine.

Par tertium oritur ab anteriore & ſuperiore parte proceſſus annularis, ubi hic contiguus eſt parti inferiori thalamorum nervorum Opticorum, & ab eis contegitur, atque conſpiciendum ſe præbet inter thalamos, ubi dictus proceſſus terminatur verſus anteriora, i. e. ubi crura medullæ oblongatæ in unum coëunt corpus, conſtituens caudicem medullæ oblongatæ, *vid. Fig. I, 33.*

Hoc per duplicaturam duræ Matris in exteriori latere ſinus circularis egreditur è ſecundò foramine cranii verſus oculos, Par oculorum motorium indè appellatum, ad quorum motum voluntarium præſtandum illud deſtinatum eſſe patet. Cum igitur à Cerebellô hoc oriatur, pro argumento non exiguo nobis eſt deſtruente hypothe-

*S 2 ſin

ſin *D. Williſii*, qui hanc partem nervis involuntario ſolummodò motui deſtinatis reſervavit.

Quartum par valdè exile oritur à proceſſu tranſverſô in latere anteriore Medullæ oblongatæ ponè teſtes, & in conſpectum ſe dat inter partem inferiorem lobi poſterioris Cerebri, & Cerebellum lateraliter, interſecans hanc partem, ubi proceſſus annularis deſinit verſus crura medullæ oblongatæ, undè productum intra duplicaturam duræ Matris paulò magis verſus exteriora, quam antecedens par, egreditur per idem ſecundum foramen verſus muſculum trochlearem oculi, quem quoniam juxta animi παθήματα movent, par patheticum vocatur; *vid. Figurâ I. 44.*

Quintum par latum ac longum formatur ex variis craſſis fibris ſibi invicem continuis pauloque mollioribus, & oritur à parte ſuperiore proceſſus annularis, ubi hic in poſteriore locô circa latera ob acceſſum ſecundi proceſſus Cerebelli latior redditur; *vid. Fig. I. 55.*

Nervus hic ſuperato proceſſu interiore oſſis petroſi cavitatem à duplicatura duræ Matris formatam ingreſſus, immediatè eam craſſitiem acquirit, quam vulgò ganglion vocant, & varios ramos de ſe ſpargit; ſitum occupat inter duram Matrem & cranium in utroque latere ſellæ Turcicæ absque ulla omninò fovea ſeu cavitate; & egreditur è cranio in tribus diverſis locis; ſuperior ſcilicet ejus ramus parvus per ſecundum foramen cum tertiô & quartô pare nervorum, inferior, adhuc exilior, per tertium, & poſterior ſeu maximus per quintum foramen; *vid. Fig. III. B. C. D. E.*

A rami prioris parte interiori alii duo exiles reflectuntur, & conjuncti cum aliô parvô ramô, paulò interius pariter à ſexto pari reflexo ubi nervus hic affigitur exteriori ſeu adventitiæ membranæ arteriæ Carotidis, conſtituunt exilem truncum colore rubro ſeu carneo, ſimili ei, quem habet, dum cranium relinquit, præditum (ut *Veſlingius* fideliter obſervavit, qui hunc vocat ramum internum paris ſexti,) qui oblique deſcendens & ſub arteriam inter ejus externam, propriam & adventitiam tunicam prorepens, relinquit cranium cum arteria Carotide per quartum foramen Cranii, & ubi thoracem transgreditur propè radices coſtarum (ubi à ſingulis nervis intercoſtalibus ſurculum accipit,) vocatur par intercoſtale. *vid. Fig. II. X. X. Z. Z.*

Sextum eandem circiter magnitudinem habet ac tertium, exſurgens à parte poſteriore proceſſus annularis, è regione & non procul ab ortu ſeu capite corporum pyramidalium. Emittit quandoque u-

num

num, & tum valdè brevem, quandoque duos ramos, ut antè dictum, ad conſtituendum truncum nervi intercoſtalis, & hinc unà cum priori ramo paris quinti, in una eademque duræ Matris duplicatura, ut & cum antecedente tertio & quarto pari egreditur è cranio per ſecundum foramen, & deſinit in muſculos abducentes oculi; *vid. Fig. I. 6. 6.*

Septimum par ſeu nervus acuſticus amplus eſt, & exurgit fermè è regione principii quinti paris, in latere inferiori proceſſus ſecundi Cerebelli, ubi hic primum è Cerebello egredi cernitur ad conſtituendam antedictam protuberantiam annularem, inter corpus olivare & hanc protuberantiam, ac inter hæc ſolum prorepere, magis tamen profundam habere videtur, & reverà habet, originem; *vid. Fig. I. 7. 7.*

Conſiſtit ex duobus diſtinctis proceſſibus, quorum primus rotundior, durior & minor eſt, quam alter; ille motui, hic ſenſui dicatus; quanquam autem utrique eandem originem nacti, & propè ſuam à Cerebró originem ſibi continui videantur, (quod *Williſius* affirmat, quanquam eis originem tribuat modò ab hôc locô, modò ab aliô,) ulterior tamen inquiſitio contrarium docet: prior enim oritur à caudice medullari, haud procul à locô, ubi primum viſui objicitur, alter verò profundius à proceſſu tranſverſo ſeu proceſſibus antè deſcriptis, ubi ad ventriculum quartum via datur, principium ducit, (quod alibi dictus Author omninò advertiſſe videtur, ubi hunc pro origine alterius proceſſus hujus nervi agnoſcit,) & exin aſcendit juxta longitudinem ad latera medullæ oblongatæ, donec attingat antedictûm locum, ubi unà cum alterô ramô relinquit medullam, egreſſurus ex cranio per ſeptimum foramen, quod os petroſum ſuppeditat; *vid. Fig. VII. 11.*

Par octavum ſeu Vagum oritur paulò infra ſeptimum, non autem ab ullâ parte annularis protuberantiæ, ſed omnimodè in locô illô paulò concavo, inter corpus olivare & proceſſum tertium ſeu chordalem, numeroſis conſtat fibris (quarum decem vel duodecim numerare potui,) iisque propè ſuum exortum ſibi continuis. *vid. Fig. I 8. 8.*

Hoc per multas ramificationes diſtribuitur ad viſcera, & foras prorumpit per octavum foramen cum nervo ſpinali acceſſorio, ubi magni laterales & parvi inferiores Sinus in baſi cranii in jugularem internam deſinunt.

Ad hoc octavum par ſpatio dimidii pollicis circiter à ſuâ primâ origine, ubi aſcendit aut adhæret (ad piam Matrem circa baſin Cerebelli aſcendit nervus *Williſio* Spinalis acceſſorius nuncupatus, ſed longè ante eum commemoratus, imò à *Vido Vidio* depictus & deſcriptus, cujus principium propè ſeptimi paris vertebralis originem invenio, à priori & poſteriori hujus nervi primordiis, quanquam *Vieuſſenius* circumſcribat tantum ejus exortum circa par quartum hujus partis; *vid. Fig. I.***

Nervus hic abit ſub arteriam vertebralem ad dimidium pollicem à latere medullæ oblongatæ, tandem ad dimidium circiter pollicem ab ortu octavi paris relinquit antedictam medullam oblongatam, productus obliquè ſupra piam Matrem Cerebelli, cum antedicto pari conjungendus, id quod etiam hic loci contingit, quanquam deindè ab ipſo iterum recedat.

Par Nonum agnoſcit diverſas (quarum in quôdam ſubjecto ſeptem, vel octo numeravi,) amplas & largas fibras pro ſuâ origine, à ſe invicem valdè diſtantes, quarum prima altiùs originem petit, à ſummô ſcilicet cacumine corporis olivaris; proxima cum quibus jam aliis minor eſt & ad quartam pollicis partem inferius exurgit; ultima minima circa terminum corporis olivaris ſeu exortum decimi paris, cum diverſis aliis inter piam Matrem & ſubjacentem medullam oblongatam propullulat; truncum tamen habet valdè exilem ejusdem circiter magnitudinis cum pare acceſſorio; *vid. Fig. I. 9. 9*

Per fibras nervi hujus communiter exilis quidem, ſed valdè viſibilis ramus arteriæ vertebralis, propè exortum, fertur in rectô latere, relinquens cranium in nonô foramine unà cum hôc nervô & venâ vertebrali, quam quidem venam *Vieuſſenius* per decimum foramen è craniô egredi malè aſſerit; ſiquidem hoc non ſolum nunquam repertum eſt, ſed neceſſe videtur, ſiquidem par decimum egreditur è craniô per ultimum ſeu magnum illud foramen, per quod medulla oblongata in ſpinam abit. *vid. Fig. I. K.*

Par decimum duplici origine ex quóvis latere ſpinalis medullæ, ut reliqui ſpinales nervi omnes, exſurgit, & quoniam magnâ ex parte ſui progreſſus & egreſſus extra Cranii limites detinetur, primum vertebrale potiùs nuncupandum venit, muſculis cervicis primariò inſervit, & oritur tribus, quandoque pluribus exiguis fibris, magnâ ex parte inferius ex medulla oblongata ad pollicem fermè ſub

trun-

trunco noni paris, hujusque magnitudinem circiter æquat; *vid. Fig. I*, 10. 10.

Relinquit cranium inter primam & ſecundam vertebram cervicis, tranſiens à medulla oblongata per duram Matrem pollicem circiter ab eô locô, ubi dicta arteria ingreditur.

Structura horum nervorum conflatur ex variis fibrillis ſeu ſtriis, quarum quædam primum involvuntur à productione ſubtilis laminæ interioris piæ Matris ſuperius commemoratæ, & deſcriptæ, conſtituentes faſciculum, & hi collecti faciunt corpus nervi.

In hiſcé fibrillis ſivè ſtriis utpote tubuloſis & turgidis fluidum animale, tanquam in totidem rivulis à primariô fonte, Cerebro, ad quamcumque corporis partem diſtributis, continetur, quô mediante conſtans commercium inter corpus & animam, & reciproca amicitia inter unam alteramque partem ſervatur.

Hoc fluidum animale conſidero tanquam corpus conſiſtens ex partibus valdè minutis & flexilibus tali in ſpatio concluſis, in quo ad quæcunque latera ope materiæ ſubtilis ſeu globulorum æthereorum, quibus innatant, agitari valeant; hinc pervadere poſſunt anguſtiſſimos canales totius machinæ, quorum orificium ſeu porus aptus eſt eos intromittendi; è contrá quod alteram ſpeciem particularum majorum attinet, hæ propter anguſtiam & figuram ſpatii, quod intrare debent, tam firmiter inter ſe conjunguntur, ut contiguæ ſibi invicem & omnibus ſuis ſuperficiebus reddantur, atque hinc agitatione priſtina expanſiva (quæ omninò ad fluiditatem corporis requiritur,) privatæ, & totidem exilibus filamentis benè diſpoſitis ſimiles, conſtituunt Involucra ſeu tunicas horum vaſorum, quæ fluidum continent.

Fluidum hoc animale mihi concipio eſſe in continuô ſtatu tranſpirationis, & in eâ quidem proportione, ſub quâ commodè iterum generatur, cum non major neceſſitas urgeat, alios ei præter dictum uſus tribuendi, quam humori aqueo Oculorum præter eum, quô viſioni inſervit, qui tamen ſemper recens producitur, ut Excellentiſſimi *Nuckii* Experimento clarum eſt; & per viam aliquam, nobis licet inviſibilem, absque ullô tamen nobilis hujus organi damno tranſpiratur.

CAPUT

CAPUT XVII.

De Senſatione & Motu in Genere.

NErvi hôc modô conſtituti capaces redduntur diverſas & diſtinctas obeundi functiones; quorum quidam Senſui ſolummodò ſunt deſtinati, ut illi, qui ad particularia deſinunt Senſoria, ſcilicet Olfactorii, & Viſorii nervi, quemadmodum & mollis nervi acuſtici proceſſus, quidam rami quinti, & forſan etiam noni paris pro tactus ſenſatione. Unô verbô; Omnes nervi ad externa hæc Senſoria abeuntes primariò, ſecundario vero ſeu generaliter omnes nervi totius corporis ad tales partes ablegati, quæ ratione ſuæ ſtructuræ ullius ſenſus ſunt capaces ſenſui inſerviunt; quarum quædam cum ſint inſtructæ fibrillis nerveis, præ omnibus tamen maximè cuticula, propriè Organum ſeu Senſorium Tactus conſtituunt. Quidam verò ad Motum producendum tantum faciunt, quales ſunt integrum ſyſtema nervorum (exceptis ſolummodò antenominatis,) qui nihilominus ſecundariò quoque pro nervis ſenſitivis ſunt habendi. Quidam utrumque abſolvunt munus quôcunque modô plùs minùs prævalente vel Senſatione, vel Motu, pro diverſa ſcilicet, ex quibus in origine ſuâ conflantur fibrarum textura, ut quintum & nonum par.

Hæ duæ functiones diverſæ, Senſationis ſcilicet & Motus, duobus, iisque diverſis modis inſtituuntur.

Quorum prior ab objectis externis excitatus per preſſuram eorùm Inſtrumento Senſûs factam peragitur, ita ut motio verſus interiora ab unô extremô organi ad alterum fiat, ubi in ſenſorium commune, vulgò ſic dictum, terminatur ac proindè perceptionis, paſſionis vel Affectionis nomine inſignitur.

Alter peragitur per medium impulſus ad Organa ab intra ad extra, cum inſtinctu vel acquirendi aliquid bonum, vel evitandi aliquod malum; ratione cujus impulſus vel in ſenſu naturali, vel morali accepti, quatenus hic in certo Objecto terminatur, vel circa proprium Objectum occupatur, Objecta tum dici poſſunt pati, quemadmodum in priori caſu dici poſſunt agere, ſic & facultas perceptiva hic dici poteſt agere, & in alterô caſu pati, hæcque actio communiter vocatur Motus Localis.

Qua-

Quamobrem, cum hæ diverſæ ſint res, Viris eruditis viſum eſt, diſtinguere Cerebrum in duas diſtinctas provincias, diverſis Juribus & Jurisdictionibus inſtructas ad infirmandam potentiam animæ ſenſitivæ, cui anteà univerſum jus ſuper totum Cerebrum conceſſum erat principale, ſed non abſolutum dominium ipſi concedentes. Idque fecerunt argumentis non levibus, nec rationi repugnantibus inſtructi, ſiquidem Motus Localis non ſolum quandoque absque ullô ejus ſubſidio, verum etiam eô renitente peragitur, ut in pulſatione Cordis, motu vermiculari inteſtinorum, & magna ex parte in actu reſpirandi.

Illud igitur, quod Cerebro derogabatur, Cerebello conferebatur, cui quanquam aliqualis potentia hâc in re meritò attribui poſſit, ut antè obſervavimus; nihilominus tamen non tantum ei, ut factum eſt, concedi debere, omnimodè videtur.

D. Williſius tanquam Dux hujus opinionis, diſtinguens Motum in voluntarium & involuntarium, Cerebrum uni, alteri Cerebellum præfecit, eumque in finem huic æqualem attribuit nervorum numerum, ut ejus verbis exprimitur; *Ut diviſum cum ipſo (Cerebro,) imperium Cerebellum habeat*; quod autem attinet par intercoſtale, à quintô & ſextô pare ad Cerebellum ſpectante propagines recipiens, hoc in eô excedere dicit.

Videntur mihi Viri Eruditi nimis præcociter inhærere primis ſuis cogitationibus, quando rationes ordinariæ vel ſunt falſæ, vel non ſufficientes.

Extra controverſiam eſt, plerasque has actiones, ſeu motus animales, quos involuntarios appellat, & tam multis exemplis illuſtrat, æque reperiri in brutis ac Creaturis rationalibus, tam ubi infantes adhuc ſint, quam ubi adoleverint, eâ tamen cum differentia, quod omnes eorum in ultimô ſtatu coërceantur ſub directrice animæ vi, adeoque ad actum reflexum intellectus ſuſpendi poſſint; cum viciſſim in brutis & infantibus ex neceſſitate peragantur, factô ſcilicet impulſu Objecti, quemadmodum aqua nullis terminis coërcita in planitiem decurrit.

Jam ſi hi omnes ſupponantur, in brutis & infantibus ſub poteſtate Cerebelli ſolummodò comprehendi, Cerebrum ipſum neceſſariò omni carere uſu ſtatuendum eſſet.

Hinc obſervandum eſt, duas eſſe Motus animalis ſpecies in brutis æque, ac in Creaturis rationalibus; una merè naturalis eſt, ut pul-

pulſatio cordis & diverſa viſcerum contractio, à variâ fluidi animalis, æquali ſub proportione ad nervos continuò ablegati, portione procedens, & hoc pacto dicere fas eſt, eam agnoſcere cauſam coëxiſtentem cum Creatura, & nunquam non præſentem; & clarô docemur Experimento paulò poſt allegando, hanc ſpeciem à Cerebello oriri, liberam à Cerebri dominio, ſi hæc actio & influxus viâ ordinariâ peragatur.

Altera oritur ab inſtinctu ad animam ſenſitivam ſpectante, ſeu eſt aptitudo aliqua ſtructuræ nerveæ, agendi juxta impreſſiones in nervis vel ab intra, vel ab extra factas, & hâc ratione dici poteſt, eam dependere à præſentia cauſarum naturæ extrinſecus ſupervenientium, & ſequi impreſſiones, ad quas anima vel appetit, vel averſatur Objectum, auſcultat vel reſiſtit impulſui.

Jam pro conceſsô habeo, quod nullus negabit, aut nervos, quorum ope hæ inſtinctus actiones formantur, ſivè oriantur à Cerebro, ſivè à Cerebello, æque ſubjectos eſſe imperio animæ; aut, ut antè dixi, Cerebrum in his Creaturis nullius eſſe uſus.

Et ad hanc claſſem refero omnes actiones Inſtinctus in Creaturis rationalibus, antequam attigerit uſum rationis, à quâcunque impreſſione producti, ſeu nullâ præcedente conſultatione excitati, vel ubi nactæ rationis vim directricem, hanc non in uſum vocant, qualis actio vocatur habitualis, & primùm ex imperiô partis rationalis ſolummodò, poſtmodum autem propter frequentes repetitiones abſque ullô ejus juſſu & ex coccâ obedientiâ ad merum impulſum Objecti producitur; ſpectant huc denique tales actiones, quæ exſurgunt poſt rationis abdicationem, ut in ſomno, aut diſtractionibus; in quibus ultimis caſibus creaturas à purâ machina ſeu avtomato diſtinguere difficile eſt.

Ex jam dictis non poteſt non manifeſtum eſſe, quod quædam actionum antè ex *Williſii* ſententiâ commemoratarum, quas Involuntarias vocat, ex Cerebelli tantum imperiô productas, e. g. varia faciei configuratio, ex diverſo impulſu in viſceribus vel alibi facto, erectio aurium, dimiſſio cervicis & oculorum ad terram, terrores ſubitanei, & vociferationes ad terribile quoddam Objectum, unum vel alterum ſenſum tali nervo, quem ſupponit ſub imperio Cerebelli eſſe, (ut pari quinto vel ſeptimo,) vel qui ratione viciniæ cum illâ parte commercium gerit, (ut nonum par, inſtructum repentè afficiens, quod, inquam, hæ actiones potiùs à facultate perceptiva,

vel

vel (ut ejus utar verbis,) eâ animæ parte, quam ſyſtemati illi medullari, Cerebrum vocato, præfecit, procedant, quatenùs in Creaturis rationalibus poſſunt ſuſpendi, & communiter ſuſpenduntur, quemadmodum & nervi, à quibus dependent iſtæ, ab eâdem tanquam inſtrumenta motus voluntarii in uſum vocantur; ac contrarium ſtatuere idem eſt ac dicere, ſi aliquod corpus exprimat ullam antedictarum actionum, vel ſi quis dormiens in lecto alapam ſocio infligat, has actiones procedere ab organô motus involuntarii, i. e. Cerebello.

Et huic claſſi inſero magna ex parte reſpirationem, circa quam vix à me impetrare potero, ut credam, ſufficienter eam explanatam eſſe à *D. Williſio* qui eam deducita energi ab Spirituum animalium, qui profluunt ſolummodò à Cerebello in par vagum, quemadmodum hi influunt in cor per intercoſtale & idem par ad pulſum efficiendum; & ejus intermiſſionem prolubitu factam imperio ſolummodò animæ, ratione quorundam nervorum muſculis & diaphragmati, primariis inſtrumentis reſpirationis, à ſpina dorſi communicatorum, adſcribit.

Hinc potius exiſtimarem, hunc Motum ad alteram ſpeciem antè ſub nomine Inſtinctus recenſitam ſpectare; oritur enim à cauſa extraneâ ſuperveniente, agente ſecundum ductum naturæ, quem hæc in reliquis hujus ſpeciei motibus monſtrat, ut in fame & ſiti &c. ubi acquiſitio finis ſivè effectus determinati reddit hanc partem, à quâ motus dependet, ad aliquod tempus inſenſibilem, & ceſſante effectu ſeu motione, ſenſus impreſſionis iterum reviviſcit, atque indè æqualis inter ſenſum & fruitionem ſeu inter ſenſum & Motionem intercedit reciprocatio.

Applicaturi modum influendi Spirituum animalium in ſtomachum & palatum pro fame & ſiti continuandâ ad eum, qui eſt in ſyſtole & diaſtole pulmonum, ſeu ad reſpirationem, obſervemus neceſſe eſt, embryonem reſpirationis quidem uſu, non autem Cerebellô carere; & ſi hæc motionis ſpecies, (Inſtinctus,) quam à merè naturalibus Motionibus in eô differre exiſtimo, quod eôdem tempore, hæ quó rudimenta individui vivere incipiunt, oriantur, Cerebello omnimodè & unicè debeatur, ut motus cordis; infantem in utero neceſſariò debere reſpirare, Verum cum de contrariô certus ſim, ſupereſt ut aliam inveſtigemus cauſam reſpirationis ipſius, quæ eſt, quam modò adduxi, præſentia vel abſentia cauſæ vel impulſus primum moventis. Hunc autem impulſum, ſuppono, eſſe aliquam

rem ſtimulantem nervos per organa pnevmatica diſperſos, ita ut tranſmittatur impreſſio hæc ab intra ad facultatem perceptivam, tam ſuper Cerebrum, quam Cerebellum dominium habentem, eum ſcilicet in finem, ut indè Spiritus extempló ablegentur in nervos, in muſculos illos agentes, qui ampliationi totius cavitatis thoracis ad intromittendum copioſius juxta naturæ inſtitutum Aërem in pulmones inſerviunt; quales ſunt muſculi intercoſtales & diaphragma.

Jam facile intellectu eſt, quamdiu infans in utero matris detinetür, non eandem urgere reſpirandi neceſſitatem, quam ubi in lucem editus eſt; univerſus enim ſanguinis rivus tum non invenit tranſitum certe valde exilem per eos, & ille, qui per arteriam Ruyſchianam adfertur, ſuccus magis dulcis ac refrigerans eſt, calore nativo admodum debili exiſtente, & chylo atque lacte alimentum ſuppeditantibus. Ex quô contingit, ut nervi pnevmonici fœtus non provocentur, poſt nativitatem autem ſanguinis, majorem calorem ex alimento copioſiore & calore nativo intenſiore nacti & plenius per pulmones delabentis effluviis impreſſionem continuò patiantur, & laceſſantur; qui calor, embryone majorem ſemper acquirente maturitatem, auctus, non parum, ut mihi videtur, ratione impulſus naturalis tribuit ad ſui excluſionem.

Veritas hujus magis illuceſcet illi, qui non gravabitur benè advertere ſtructuram partium embryonum, quibus ſolennis ſanguinis circuitus per pulmones pro ejus rarefactione & mixturæ chylique perfectione denegatur; quemadmodum etiam via per hepar pro ſeparando bilis excremento, quod tamen in certa quantitate embryones elaborant, eſt occluſa. Quorum tamen loco aliæ viæ, (quæ poſt nativitatem nullius ſunt uſus,) breviores, compendioſiores à naturâ ſunt paratæ, ſcil. foramen ovale inter venam Cavam & venam pulmonalem, & tubulus arterioſus inter arteriam pulmonalem & aortam in pulmonibus, & tubulus venoſus inter ſinum portæ & cavæ in hepate; ut optimè obſervavit recens Eruditiſſ. *Gualterus Needham.*

Verum equidem eſt, in diverſis Creaturis quosdam nervos potiſſimum à Cerebellô dependere, ut illos, qui (diverſo licet modô, ut jamjam diximus, & paulò poſt explicabimus,) naturalibus & vitalibus functionibus dicati ſunt, ſcilicet par vagum & paria intercoſtalia; quamobrem modò commemoratus Author, qui non minus in his, quam aliis à ſe inventis ſingularem expertus fortunæ favorem maximoperè ſe commendat, non malè agit, quandò dictas faculta-

tes

tes huic parti ſubjicit, ſiquidem per Experimenta à quibusdam, ut & à me ipſo, inſtituta in corporibus viventibus obſervamus, quod quanquam maxima Cerebri pars raſorio remota, imò medulla oblongata inter Cerebrum & Cerebellum diviſa, & ex cranio extracta fuerit, cor adhuc pulſarit, cum tamen, cerebello in partes diſſecto, reliquo autem Cerebro integro ſervato, Creatura ex veſtigio mortua fuerit.

Quid? quod viderim, reſpirationem (quæ tamen ex parte ſolum dependet à Cerebello,) penitus ceſſaſſe ad violentam flatu factam ejus compreſſionem, atque cor, inflicto illi vulnere, pulſare deſiiſſe.

Hæc omnia per bonam conſequentiam deduci poſſunt ex hypotheſi, quâ hæ functiones naturales à Cerebello, quoad originem & influentiam, quæ conſtans, interrupta & ab arbitraria Cerebri jurisdictione exempta eſt, dependere creduntur, eâ tamen cum differentia, quod in Motionibus merè naturalibus, & in illis, quæ vel in embryone tanquam prima vitalitatis ſigna exiſtunt, qualis eſt pulſatio cordis, quoad adhuc in utero ille latitat, vel quæ ei majorem molem & magis viſibilem partium organiſationem adepto ſuperveniunt, ut contractio naturalis reliquorum viſcerum ad chylum protrudendum, glandularum ſuccum ſeparandum, & excrementa eliminanda, fluidum animale ſeu Spiritus nunquam non à Cerebello fluant, ſiquidem nervi ab hoc ortum capeſſunt, & in jam nuncupatas partes deſinunt; cum è contrariô in reſpiratione, quam motum ſupervenientis inſtinctus voco, (liceat mihi uti vocabulô Inſtinctus hoc in ſenſu,) nervi deſcendentes à Cerebello, & per pulmones à pare vago propagati inſerviant ſolummodô propagando primo impulſui ſeu impreſſioni Objectorum verſus has partes, quæ à naturâ ad producendum motum reſpiratorium formatæ & deſtinatæ ſunt; hique ſunt nervi ſpinalis medullæ recipientes impreſſionem à Cerebello; ſiquidem in ante allegato experimento evidens evadit, quod Cerebro à Cerebello & Medulla oblongata ſeparato, actus reſpirationis integer ad tempus ſatis longum perſtiterit, qui Motus dependet à facultate ſenſitiva in Cerebello præſidente, tranſmittente primum impulſum, per octavum ſeu par vagum productum, (ut antè obſervavimus,) & indè nervis ſpinalibus in muſculos intercoſtales & diaphragma agentibus communicatum.

Omne igitur paris vagi per pulmones propagati officium in eô conſiſtit, ut impreſſionem ab illis ad Cerebellum deferat, quod ratio-

tione ſuæ connexionis cum caudice medullari (unde Veteres rectè collegerunt, hanc partem radices ſuas poſteriores acquirere à Cerebello, ut ſuprà memoravimus,) capax ſatis eſt eam ulterius tranſmittendi, prout facultas ſenſitiva ibidem præſidens eandem direxerit, idque per viam communem ſcilicet medullam oblongatam & nervos ſpinales.

Porrò hanc partem æque, ac Cerebrum officium hoc præſtare poſſe, non autem illis nervis vel organis ſolum & unicè inſervire, quæ involuntariè moventur, (*ut D. Williſius* tradit,) apparet ex eô, quod par tertium nervorum, quod ipſe alteri nervorum claſſi, eorum ſcilicet, qui diriguntur à voluntate inſerit, exindè (ut jam demonſtravimus,) originem ſuam trahat. Et exin conjiciendi anſam arripio, rationem, cur anima non acceperit æquale imperium ſuper hos antedictos nervos, motionibus vitalibus & naturalibus deſtinatos, dependere ab uſu & officio horum nervorum citius inchoato, indè enim iſti acquirunt habitualem facilemque influxum, qui minor eſt in illis, qui functionem reſpiratoriam adjuvant, utpotè quorum exercitium tardius incipit; ad hæc influxum in illis nervis, qui functionibus organicis membrorum ſubſerviunt, longè non tam habitualis eſt, quatenus hæ tardius, nec tam continuò, ut in illis; ſed gradualis & cum intermiſſionibus exercentur.

Unica igitur cauſa, cur diſſecto Cerebello reſpiratio ceſſet, eſt, quod hâc ratione ſtructura ejus diſcontinuetur, minusque capax reddatur vel ad recipiendam, vel tranſmittendam ulterius impreſſionem ad antedictos nervos, qui ſubſerviunt Inſtrumentis reſpirationis.

Certum eſt, communicari inter ſe reciprocè nervos paris intercoſtalis, vertebrarum & diaphragmatis; nihilominus cum non immediatè terminentur in partes cujusvis particularis diſtinctæ jurisdictionis, nec reciprocus inter eos intercedit actus ſeu officium.

Quia igitur, quanquam tam varii communicentur rami à nervis ſpinalibus, motui voluntario ſubſervientibus, pari intercoſtali ad viſcera deſcendenti; eô ipſo autem, quod in has partes non terminantur, hi nervi nullô modô imperiô animæ rationalis ſubjici poſſunt, cautum eſt à providâ natura, ne quis depravata utens ratione ſibi ipſi injuriam inferre valeat; ratione diverſorum ramorum reciprocè à pari intercoſtali, verſus viſcera properante, nervis ſpinalibus communicatorum; nulla eis conceſſa eſt vis, muſculos, quibus

bus inſerviunt, continuò & absque interruptione ad inſtar viſcerum movendi.

Sed ut revertamur, ubi ſubſtitimus, in quibusdam Creaturis clarè patet, naturam extendiſſe hoc imperium animæ ultra Cerebellum per medullæ ſpinalis tractum, & non hanc ultimam ſolum motionem, verum etiam pulſum jurisdictioni hujus elongationis Cerebralis ſubjeciſſe, prout notum Induſtrii *Caldeſii* experimentum circa teſtudinem inſtitutum docet, quæ amputato licet capite vixit, & per ſex menſes ſuum circumportavit ſcutum.

Et non poſſum non mirari, hanc Creaturam, prout aliud Experimentum ab antedicto Authore inſtitutum docet, corde & omnibus viſceribus præter pulmones privatam, usque adeò morti reſiſtere potuiſſe, (ut Autoris verbis rem experimam,) ut ſe ipſam à ſitu inverſo ſeu ſupino, in quem experimenti faciundi gratia fuerat poſita, ad pronum ſeu naturalem reflexerit, & ultra ſex horas adhuc vixerit. Ex quô apparet, motum muſcularem peragi poſſe, ſolum per Spiritus animales absque ſanguinis concurſu, cui tamen hactenus magnum momentum à pleriſque Authoribus in actione hâc peragenda conſtanter fuit tributum.

Atque exindè colligere licet naturam non præciſe fixam ſedem ordinaſſe animæ ſenſitivæ, ſivè reſervatoria ſic dicta formaſſe Spirituum animalium ad præſtandas modò commemoratas functiones, quemadmodum aliô modô ſe eadem in ſuâ integritate tueri novit, quandò ſtructura naturalis organorum penitus fuit deſtructa, cujus varia proſtant exempla in Hiſtoria Anatomica, ubi functiones in quibusdam Creaturis integræ manſerunt, quæ vel nullum omninò Cerebrum aut Cerebellum, vel horum talem texturam, quæ easdem producere neutiquam valebant, poſſediſſe, poſt mortem fuerunt obſervatæ.

Prioris caſus exemplum tradit Doctiſſimus *Wepferus* in infante ſex horas poſt nativitatem ſuperſtite omnia naturæ debita, quæcunque tali in ætate requiruntur, exſolvente, & (quod omnes ſuccum nutritium per nervos tranſeuntem propugnantes benè notent,) valido & bono corporis habitu fruente, cujus Cerebrum poſt mortem ex copioſis veſiculis ſeu hydatidibus componi obſervatum fuit, excepta exili portione in baſi cranii, intra ſinum peculiarem, ubi glandula pituitaria oſſi cuneiformi communiter inſidet incluſa, & ex tribus corporibus medullaribus conflata, quorum duo phaſeoli tertium ex parte horum poſticâ ſitum piſi magnitudinem habebant emittentia quidem

dem aliquos, ſed valdè exiles nervos ſeu fibrillas nerveas, i.e. tales, quæ ad præſtandas communes naturales & vitales functiones neutiquam ſufficiunt, (*vid. Miſc. Nat. Cur. Dec. I. Ann. III. obſ. 129.*)

Cujus rei veritas plana & omni exceptione ſuperior evadit in alio exemplo, quod traditur in *Miſcell. Med. Phyſ. Gallic. Ann. III. pag. 54.* infantis quinque dies, poſtquam in lucem fuerat editus, viventis, cujus caput nil niſi aquam intra duram & piam Matrem incluſam absque ullô omninô partis medullaris veſtigio continebat.

Simile duobus his exemplis communicavit mihi curioſus Anatomicus & Vir Eruditiſſimus *Dr. Tyſon* de infante vivo nato, non majori Cerebri portione prædito, quam qualem nucis avellanæ putamen capere poterat, medulla ſpinali exiſtente juſtò ampliori, quaſi pars cerebri abſentis eô fuerit protruſa.

Poſteriorem caſum, ubi conformatio naturalis depravata fuit, quod attinet, proſtat exemplum *in Miſcell. Nat. Cur. Ann. I. Dec. I. obſ. 26. & 130.* de pingui bove, cujus Cerebrum poſt mortem totum petrefactum inventum eſt, cum tamen eô ſuperſtite vix exilia hujus ſigna fuerint obſervata.

Ex quibus omnibus patet, facultatem ſenſitivam eſſe capacem auſcultandi impreſſionibus internis vel externis in unâ parte æque ac in alterâ, & ſyſtema medullare ſpinalis medullæ poſſe quandoque fieri adæquatum ſenſorium ratione functionum antedictarum æque ac Cerebrum vel Cerebellum.

Et quod attinet vim ſeu influentiam, quam anima ingenere in nervos ratione originis à ſe invicem differentes exercet, jam obſervavimus, quam provida ſit Natura in præſervandis à propriâ violentiâ Creaturis, dum non ſolum primarium fontem Cerebellum formavit, ex quô magnus Spirituum rivus ad inſerviendum vitalibus naturalibusque partibus, per octavum par & nervos intercoſtales, derivatur; ita ut à voluntate rationali non dependeat, ubi ſuas actiones more ſolito præſtat eadem; verum etiam cavit, ne quidam rami ex truncis, animæ imperio ſivè juſſibus voluntariis ſubjectis, propullulantes deſinant in talia organa, per quæ iſtæ functiones peraguntur. Communicatio autem nervorum diverſis muniis præfectorum non ſufficit tali fini vel officio præſtando, ut jam obſervavimus de illis, quos ſuperius commemoravimus, ſubſidiariis rivulis exilioribus Spirituum ad partes functionibus naturalibus & vitalibus deſtinatas, fluentium

per

per ramos à Spinali medulla ad nervum intercoſtalem, quoad ventrem inferiorem hic tranſcurrit, propagatos.

Ulterius hic obſervandum, quod quemadmodum quædam impreſſionum ſpecies facultati perceptivæ afferuntur, ita ut perdat hæc ſuam vim ſuper propria ſubjecta, i. e. nervos imperio ipſius voluntario ſubjectos, ut in riſu, ſternutatione, & erectionibus libidinoſis; ſiquidem organa, per quæ hæ actiones peraguntur, omnimodè ſtant ſub potentia horum nervorum juſſis animæ voluntariis ſubſervientium, & eôdem modô ac pnevmatici nervi ab objectis capacibus quandocunque præſentibus ſtimulatorum, & (quamvis *Williſius* contrarium defendens riſum hominibus ſolummodò, & ex autoritate *Ariſtotelis* ſternutationem paucis, ſi ullis Creaturis, præter hominem propriam tribuat,) producere poſſunt eosdem effectus in brutis, dummodò eorum ſtupidæ animæ ſint capaces eas ſimiliter recipiendi impreſſiones à talibus objectis oblatas, quæ excitare poſſunt rationalem riſum, ſicut eas commoveri ab Objectis, ad actiones Venereas inſtigantibus videmus, ſiquidem abſentia plexus Cervicalis nervorum intercoſtalium, & duorum triumvè exilium ramorum exindè ad nervum diaphragmatis propagatorum (quam diſpoſitionem ille hominibus peculiarem vocat, & per conſequens pro cauſa affectionis hujus in eis habet.) magnâ ex parte ſuppleri poſſet non ſolum per ramum nerveum à plexu interiori paris vagi (qui nervus æque à Cerebellô dependet, ac intercoſtalis,) ad tertium nervum brachialem propagatum, à quô nervus diaphragmatis ex parte oritur, verum etiam per alterum à plexu thoracico nervi ipſius intercoſtalis ad eundem jam dictum nervum brachialem protenſum, in quem nervus diaphragmatis inſeritur; ita è contrario Impreſſiones quandoque fiunt in anima, quæ huic potentiam quandam concedunt ſuper nervos, ipſius imperio alias neutiquam ſubjectos, & tales ſunt impreſſiones extremi gaudii vel extremi mœroris, ad quas facultates vitales & naturales plus minus afficiuntur, imò etiam penitus ceſſant.

Horum phœnomenorum ratio ex hypotheſi *Dr. Williſii* ſequenti modô explicatur; & quidem, quod primum caſum attinet, (quem motum non involuntarium quidem eſſe concedit, ſed à Cerebelli officio dependere,) ſupponitur undulans motio ad primam impreſſionem in Cerebro facta, & ex hoc per naviformes proceſſus ad Cerebellum, indè per proceſſus annulares ad par intercoſtale nervorum, & ſic ad nervum diaphragmatis propagata (& certè debuiſſet hâc ratio-

tione omnes illos ramos vertebrales ad nervum intercoſtalem, pro muſculis intercoſtalibus movendis derivatos, abſque quorum interventu hæc actio produci non poteſt, commemoraſſe,) per quod commercium inter hos nervos & illos faciei, ad eandem familiam pertinentes, antedictus ridendi actus formatur.

Jam ut taceam, non opus eſſe, ut conceptionum ſeu impreſſionum in Cerebro factarum executionem Cerebelli inferiori provinciæ ſubjiciamus, vix à me impetrare poſſum, ut credam, hanc hypotheſin non precariò adductam eſſe, donec probatum fuerit, tales Spirituum undulationes ab occaſionibus extraordinariis concitatas cum rationibus ſufficientibus poſſe ſtatui, ita ut motus eorundem regularis per tales effictas vias à parte unà ad alteram quocunque aliô tempore ablegatorum inſimul non ſupponatur. Id enim ſi affirmetur, tribuenda erit animæ, curſum Spirituum animalium in organa vitalia & naturalia influentium, certè ex parte pro lubitu dirigendi capacitas; quod tamen experientiæ contrarium eſt.

Ad hæc ut demonſtremus tales effectus ſeu alterationes in organis vitalibus à violentis animi pathematis productas, non deberi tali tranſmiſſioni fluidi animalis à Cerebro ad Cerebellum, ut antedictus Author ſupponit, quæro, qui contingat, ut in contrario triſtitiæ tædii affectu, inprimis à re terribili inopinatâ excitato, cor adeò langueſcat, ut quandoque pulſare deſinat, cum in antè allegato experimento hanc motionem ſatis ſufficientem ratione conſtantis irradiationis ſeu influentiæ à Cerebello tantum obſervemus, ita ut vix credendum ſit, illam hunc in modum langueſcere, ad tales occaſiones ex defectu horum Spirituum, quibus tamen nunquam indigebat.

Ne igitur ad hanc hypotheſin tantis dubiis involutam refugere cogamur, non dubito antedictum caſum eâdem ratione, quam in anteceſſum circa hoc ſubjectum de verâ ſcaturigine actionum involuntariorum & voluntariorum ſuppeditavi, poſſe explicari; ſcilicet ſupponamus, quod anima ad tales impreſſiones, ad quas vel optimè vel peſſimè ſe habet, (quô in caſu objectum agere minùs proportionatè ad ſubjectum dictum eſt,) non ſolummodò agat conformiter ultra ſolitam ſuam irradiationem, & vim, quam habet ſuper Cerebellum, & hôc pactô magis vel minus copioſe ad organa vitalia, in ſpecie ad Cor, per viam proximam, videlicet per par vagum & intercoſtale, Spiritus tranſmittat, ſicque ea magis vel valida, vel

la-

languida ad ſuas operationes reddat, pro paſſionum ſcilicet diverſarum ratione; eâdem pariter modô ac in animæ alienationibus ſeu diſtractionibus contingit, ubi pro vehementiâ impreſſionum vel Ideæ anima Spiritus tantô cum impetu ad membra impellit, ut majori vi, quam ordinariè fluere ſolent, ſuas operationes edant usque adeo, ut nec catenæ, nec bacilli ferrei illorum impetui reſiſtere valeant; verùm etiam transmittat Spiritus magis vel minus copioſè ad functiones vitales & animales per alteram viam â nervis ſubſidiariis antè nuncupatis ad par intercoſtale, quod ramificationes ablegat ad Cor (in hominibus præſertim) æque copioſas, ſi non copioſiores, ac per vagum, & â nervis vertebrali & brachiali ad nervum diaphragmatis & muſculos intercoſtales; quô pactô contingit, ut ad tales impreſſiones organa reſpirationis ad viſum, & pulſationis ad tactum vehementer advertantur affecta.

Hâc ratione conatus fui affecta reſtituendi Cerebro capacitatem in actum deducendi ſuas impreſſiones, abſque ſuppetiis â Cerebellô petendis, idque tam in actionibus voluntariis: ubi, quod notandum, diſtinguo inter actiones involuntarias & inopinatas, quatenus hæ ultimæ, etiamſi â voluntatis juſſu non edantur, non tamen ſunt contrariæ conſenſui ejus actuali, eodem modô ac actiones naturales viſcerum â nullâ voluntatis vi impediri poſſunt, præter quas nullas actiones in creaturis rationalibus (ſtrictô ſenſu acceptis) pro involuntariis habeo, quatenus implicat ſtatuere, Agens voluntarium agere aliquid contra voluntatem rationalem, quanquam id abſque ejus approbatione contingit) quâ ipſâ tamen diſtinguantur illæ â brutis; *Dr. Williſius* equidem vocabulum involuntariè aliô ſenſu ſemper accipit, confundens hoc cum actionibus meræ ignorantiæ, ſub terminô inſciè, & actiones, quæ abſque deliberatione peraguntur, ſub terminô inconſultò, & procul dubiô ſuper hanc notionem motus involuntarii fundat hypoteſin ſuam, qua omnes illas actiones, quæ aliquando abſque notitiâ facultatis intellectualis eduntur, etiamſi aliàs ipſius imperio omnimode ſint ſubjectæ, ſubjicit æque Cerebellô, ac merè naturales, quæ nullô non tempore extra poteſtatem prioris abſolutè poſteriori auſcultant.

Hæ actiones itaque ſub terminô ſupervenientis Inſtinctûs mihi veniunt, & cûm nil aliud ſint, quàm effectus externarum vel internarum impreſſionum in corporibus ſenſitivis, ſicut Echo ſunt effectus impreſſionum, in rebus ſolummodò naturalibus, æque competunt creaturis rationalibus & irrationalibus, ſuntque capaces, quæ producantur per eos nervos, qui facultati ſenſitivæ miniſtrant, ſivè hæc agat advertentur vel inadvertenter in una ſivè ſpontaneè in alterâ ſpecie (ubi obiter commemoraſſe operæ pretium erit, ſenſum genuinum hujus vocabuli in actionibus ab his Creaturis peractis propius accedere ad ter-

minum inconſulto quàm involuntariò in hominibus) ita ut non refugiam ad ſuppoſitas has vagas motiones impreſſionum in illas factarum, (per vias certis ſolummodò temporibus, vel ad extraordinarias tantum occaſiones, in uſum vocandas) ex Cerebro ad Cerebellum tendentes.

Jam quoad organiſationem hujus partis, quam ex variis prominentiis medullaribus, appendicibus & tractibus, â naturâ ad varias functiones animæ præſtandas, & Spiritus animales per totum Syſtema nervorum diſpenſandos factis conſiſtere diximus, in ejus hoc vel illo loco tanquam in totidem cellulis functiones animæ perhibentur reſidere; ſcilicet commune ſenſorium in unô loco, imaginatio & judicium in altero, memoria in tertio; cujus rei tàm amplam & formalem ſuppeditarunt apparatum & deſcriptionem *Williſius* & *Vieuſſenius*, quanquam valdè â ſe invicem diſſentientes; alterô commune ſenſorium ſolummodò in corpora ſua ſtriata, altero in ſuperiora & media corpora ſtriata unà cum Centrô ovali collocante; ab utriſque tamen *Carteſius* & alii melioribus nixi fundamentis, inprimis *Malpighius* differunt, ſedem illi in extremis partis Cerebri medullaris limitibus, cineritiæ parti circumfuſæ connexis tribuentes; verùm fateor, quòd exquiſitiſſimâ licèt inſtitutâ inveſtigatione in Cerebris vel recentibus, vel in Oleo coctis, nunquam detegere potuerim talem configurationem vel dipoſitionem partium, qualem tam formaliter apud utroſque, inprimis apud ultimum, delineatam invenimus.

Multo minùs neceſſe hoc eſſe, perſpicere poſſum, ſiquidem facilius, & æque commodè animam conſiderare licet, tanquam aliquam internam facultatem ſenſitivam principalem, & univerſam medullam Cerebri ceu partem talismodi fibris vel vaſculis præditam, quæ in quibuſdam locis quàm proximè, in aliis paulò remotiùs communicare poſſunt cum nervis, exin ad cuncta ſenſoria externa derivatis tanquàm commune ſenſorium, per quod facultas hæc principalis non minùs recipit omnes ſuas impreſſiones, quam conformiter ceu per totidem gradus unius ejuſdem potentiæ exequitur vel præſtat diverſas has functiones, communiter ſub nominibus antè dictis ſenſus communis ſive apprehenſionis ſimplicis, Imaginationis, judicii & memoriæ venientes.

Et quod attinet medullares tractus, per quos fluidum animale tanquàm per totidem rivulos ex amplô mari in totidem fluvios derivatum ad univerſum corpus diſtribuitur, poſt induſtriam inquiſitionem alios invenire non potui, quàm quos jam in antecedentibus paginis notavi, inter quos tractus corporum ſtriatorum maximè ampli & conſpicui erant.

Qui internam ſeu concavam corporis calloſi ſuperficiem occupant, transverſim prope ſeptum lucidum in fornicem, & ab hoc longitudinaliter in ejus crura ſeu columnas poſteriores, bombyces ſuperiùs vocatas, abeunt, ſuper quas

ferun-

feruntur diſtorti, ut jam obſervavimus; & in ventriculorum lateralium, qui in crura medullæ oblongatæ terminantur, & continui cum his redduntur, partem poſteriorem deſinunt.

In thalamis nervorum opticorum oblique deſcendunt, ſubjacentia crura & caudicem medullarem á ſe invicem ſeparantes.

In natibus & teſtibus eundem in modum feruntur, & terminantur paulò inferiùs.

Tractus in proceſſu annulari, cum hactenus â nullô fuerint commemorati, in figura quâdam eis addi curavi; Spirituum copiam nanciscuntur hi tàm â caudice medullari ipſis continuata & â productionibus Cerebelli, ex quibus proceſſus annularis conflatur, ſuntque ſatis conſpicui, atque exinde nervi huc ſpectantes non ſine ratione ad utrasque has partes pertinere ſupponi poſſunt, prout jam ſuperius aſſeruimus. Hi tractus majorem habent craſſitiem & duriorem conſiſtentiam, quàm in corporibus ſtriatis (quanquam non ad quemvis diſſecandi modum ita appareant,) plerique terminantur in medium tractum medullarem, & hâc ratione idem periculum certô modô præcavetur, quod ſepimentum piæ Matris â juncturâ crurum medullæ oblongatæ ad ſpinalem medullam continuatum, præcavet, videlicet ut ſi nervi in unó latere (ut *Molinettus* in alio loco Cerebri fideliter obſervavit) p. n. afficiantur, reliqui in alterô latere incolumes evadant.

Cùm autem iſti peculiarem habere relationem videantur, ad eos nervos, qui prope hos oriuntur, non ſinè ratione credendum eſt, eos eſſe particulares ductus, â quibus dicti nervi fluido animali proſpiciuntur, quanquam libera omninò communicatio inter eos omnes concedi maximè debeat.

Et per conſequens ſupponere licet, primos illorum deferre Spiritus â parte globoſâ medullâri Cerebri ſibi proximè adjacente (quam *Vieuſſenius* ſuperiorem centri ovalis partem nuncupat) verſus ſubjacentem partem Cerebri medullarem ad augendos illos, qui paulò inferius producuntur, & in ſpecie ad inſerviendum nervis olfactoriis & viſoriis, quibus ultimis manifeſtæ acceſſiones fiunt â thalamis nervorum Opticorum.

Porrò ſupponere licet, alteram ſpeciem ſeu ſtrias transverſas corporis calloſi deferre ratione contortorum tractuum in columnis poſterioribus fornicis ſupplementum ad crura Medullæ oblongatæ, ubi continua redduntur parti reflexæ ventriculorum lateralium in loco poſteriori, ad inſerviendum pariter duobus nervorum paribus modò commemoratis magis tamen illis quæ inferiùs vel â proceſſu annulari, vel caudice medullari producuntur.

Ulterius ſupponere licet; ſtrias thalamorum nervorum opticorum & proceſſuum natiformium, quarum illæ ſuperincumbunt & continuæ ſunt parti ſub-

jacenti medullari crurum medullæ oblongatæ, hæ verò caudici medullari, derivare Spiritus ad illorum nervorum ſupplementum, qui â quâcunque adjacente parte vel ab hoc, vel alterô proceſſuum annularium ſeu caudicis medullaris latere originem trahunt.

Et eôdem modô ſe habet nervus opticus, qui ſupplementum nanciſcitur immediatè â primâ claſſe harum prominentiarum medullarium & forſan etiam ab antè nominatis medullaribus tractibus, qui â radice fornicis orti, ſe extendunt magis magisque inter corpora ſtriata & thalamos nervorum Opticorum, in quibus ultimis ſenſim obliterantur. Tertius, quartus, quintus, ſextus & primus ſeu durus nervus inter acuſticorum ſupplementa nanciſcuntur mediatè magis ratione ſuæ continuitatis cum protuberantia annulari; quibus omnibus pariter â reliquis protuberantiis medullaribus, nates nuncupatis, propter ſuam continuitatem cum paribus ſubjacentibus acceſſiones quasdam fieri, ſupponi poteſt, & hi majori Spirituum copiâ inſtructi videntur, quàm omnes reliqui nervi, quatenus præter hanc viam, quâ eos â Cerebro accipiunt, alia illis ſuppetit valdè viſibilis & multò largior â ſecundô proceſſu Cerebelli, ex quô protuberantia annularis conflatur; idque forſan non ſine ſingulari naturæ ſcopô, cùm nervi exin derivati ampliores & majoris momenti munus nacti ſint, quàm reliqui totius Cerebelli; ſicut & par vagum vel octavum ratione ſuæ inſertionis inter chordalem vel tertium proceſſum Cerebelli & corpus olivare (non autem juxta *Williſium* ratione principii ab extremitatibus corporum pyramidalium) duplicem accipit Spirituum proventum, unam â caudice medullari vel Cerebro, alterum â Cerebello.

Et hujus inſignis muneris gratiâ videtur hic proceſſus tali inſtructus textura, quæ conſiſtere videtur ex validis largis medullaribus ſtriis, quæ ab utrisque fontibus ſupplementum admittere & continere valeant.

Hic notari velim, me non absque ratione ſemper Cerebri proprietatem ex parte tribuiſſe hiſcè nervis, quos *Williſius* non aliter ab impreſſionibus Cerebri affici dicit, quàm quatenùs hæ â Cerebro ad Cerebelli provinciam ablegantur, & per conſequens immediatè ab hôc ultimo pro transmittendis Spiritibus animalibus illas ad partes, in quas inſeruntur, dependent.

Ad caudicem medullarem inferius extremitatibus proceſſus annularis contiguam ſita ſunt corpora pyramidalia & olivaria, è quorum regione locati ſunt duo longi medullares tractus ultimò commemorati, qui â proceſſu transverſo medullari pone teſtes produci, ac in alteros transverſos proceſſus medullares ante introitum in quartum ventriculum ex altero latere terminari videntur, per quos forſan inſignis fluidi animalis copia ad nervum patheticum, â primô proceſſu transverſo oriundum, & ad mollem ſive ſecundum ramum nervi acuſtici,

â ſecun-

â ſecundô proceſſu hôc in latere propullulantem, & ad nonum & decimum par ab altero latere productum fertur.

Et ut finem faciam, ab omnibùs his conjunctim ſumtis, ut & ab omni reliquá medullari Cerebri parte, quæ ad nervos inquilinos non diſtributa eſt, diſpenſari Spiritus animales promiſcuè ad omnes extraneos nervos ab elongatione Cerebri, ſpiritualis medulla dicta, ortos, ſupponi poteſt. In quâ ultimâ hæc deprehenditur conformatio ſeu diſpoſitio partium â Cerebri texturâ differens, quòd quæ pars cineritia in hâc eſt externa, in illâ iterum occupet locum; idque ex cauſâ ſatis prægnanti & induſtria naturæ providentia ſic ordinatum eſt, ſiquidem pars cineritia Cerebri pro ſupplemento nervorum â Cerebro pariter ac ſpinali medulla ortorum inſervit, qua propter habere debebat ampliſſimum ſpatium, & dimenſionem maximam, quod tamen absque hoc ſitu fieri non poterat, quâ denegatâ texturâ nervi hujus partis debuiſſent oriri â parte cineritiâ jam dictæ medullæ, quod tamen naturæ inſtituto contrarium eſt.

Explicatio Figurarum.

Figura I.

Exhibet Baſin Cerebri cum Medullæ oblongatæ parte, ubi vaſa ſanguinea cerâ repleta ſunt.

A A. Lobi anteriores Cerebri.
B. B. Lobi poſteriores.
C. C. Cerebellum.
D. D. Sinus laterales.
E. E. Arteriæ vertebrales inter primam vertebram & os occipitis currentes.
F. Sinus vertebralis.
G.G.G.G.G. Dura Mater in latere dextro â medulla Spinali retracta, in ſiniſtro eandem tegens.
1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.11.12.13.14.15.16.17. Decem paria nervorum â Cerebro, & ſeptem â medulla ſpinali producta.
a. Foramen ab infundibulo ad glandulam pituitariam pertingens.
b b. Duæ albæ protuberantiæ pone Infundibulum.
c. c. Duo trunci arteriæ carotidis diſſecti ubi inter anteriores Cerebri lobos ſe inſinuare incipiunt.

d.d. Duæ

d.d. Duæ arteriæ carotides cum arteria cervicali jungentes, rami communicantes dictæ.

e. e. Duo rami inſignes arteriæ cervicalis, qui ſubindè â rami communicantis utroque latere provenire videntur, â quorum priore plexus choroidei ingenere, a poſteriore plexus choroideus quarti ventriculi oriuntur.

f. rami quidam exiles ab arteria carotide diſtributi.

g. Arteria cervicalis ex duabus truncis arteriæ vertebralis intra cranium compoſita.

h.h. Duo trunci arteriæ vertebralis.

i.i.i. Arteria ſpinalis.

K. Ramus exilis arteriæ cujusdam nonum par nervorum tranſiens.

l.l. Crura medullæ oblongatæ.

m.m. Protuberantia annularis ſeu Pons Varolii.

n. Pars caudicis medullaris in latere dextro â *Williſio* & *Vieuſſenio* Corpora pyramidalia vocata.

o. Pars ejusdem lateris Corpus olivare dicta.

p. Ramus anterior arteriæ Carotidis anteriores Cerebri lobos dividens, ex duobus ramis, quorum conflatus alter ſolummodò conſpicitur.

q.q. Rami exiles arterioſi plexum choroideum in quartô ventriculo ex parte conſtituentes.

r.r.r. Rami arterioſi ab arteria cervicali ſupra & per protuberantiam annularem diſperſi.

s.s. Pars ſecundi proceſſus ſeu Pedunculi Cerebelli.

** Nervus ſpinalis acceſſorius.

Figura II.

Monſtrat internam Baſin Cranii, ubi ſinus cerâ repleti ſunt.

A A. Margines Cranii.

B. B. Dura Mater in fundo Cranii.

C. C. Sinus laterales.

d.d. Superiores, longiores & anguſtiores ſinus.

e. e. inferiores, breviores & ampliores ſinus.

f. Proceſſus oſſis cribriformis, Criſta galli vocatus.

g. g. Rami quidam exiles venoſi deſcendentes ad fundum duræ matris.

h. h. Primus ramus arteriarum duræ Matri proprius.

i.i. Secundus ramus arteriarum ad duram Matrem ſpectans.

K. Tertius ramus ad duram Matrem pertinens.

L. Ultimum foramen Cranii.

m.m. Venæ quædam cum inferioribus brevibus ſinubus communicantes.

n. Pars oſſis jugalis.

o. o. Os Ethmoideum, ubi primum par

par nervorum vel Proceſſus mammillares egrediuntur.

p.p. Nervi optici abſciſſi.

q.q. Arteriæ Carotides abſciſſæ.

r. Tertium par nervorum ex unô latere ſaltem conſpicuum.

s.s. Quartum par nervorum reclinatũ.

t.t. Quintum par nervorum in unô latere expanſum, antequam in tres dividatur ramos; in alterô ſibi relictum, qui nervi cum tribus ſuis ramis in Fig. III. conſpiciuntur.

V. Prior & ſuperior ejus ramus in latere ſiniſtro per ſecundum foramen Cranium deſerens.

W. Sextum par nervorum.

X. Nervus intercoſtalis in hoc ſubjecto â duobus ramis nervi quinti procedens & cum corpore ſexti nervi ſe jungens.

Y. Duo rami paris quinti nervorum in hoc ſubjecto ſexto pari arctè combinati, ſuntque ex parte radices nervi intercoſtalis ſub & intra tunicas arteriæ carotidis ex cranio provenientes.

Z.Z. Truncus arteriæ Carotidis cranium ingreſſæ.

1.1. Glandula pituitaria.

2.2. Sinus Circularis.

3. Infundibulum.

4.4. Arteriæ frontales.

5.5. Locus, ubi ſinus laterâles declives & tortuoſi redduntur.

6. Dura Mater elevata & reclinata, ut nervi ſubjacentes conſpiciantur.

7.7. Par Septimum ſeu Nervi acuſtici.

8.8. Par octavum ſeu vagum.

9.9. Nonum par.

Figura III.

Præſentat Nervum Quintum cum ſuis ramis, prout intra Cranium conſpicitur.

A. Truncus.

B. Ganglion ejus.

C. Prior vel ſuperior ramus per ſecundum foramen Cranium relinquens.

D. Secundus vel medius ramus per idem foramen progrediens.

E. Tertius vel inferior ramus per quintum foramen prorumpens.

Figura IV.

Siſtit Sinus ſuperiores & laterales duræ Matris apertos, poſtquàm Cerâ fuerant repleti.

A.A. Sinus tertius ſeu longitudinalis.

B.B. Primus & ſecundus ſeu laterales ſinus.

C. Quartus ſinus.

d.d.d.d. Vena ex utroque ſinus tertii latere currens.

e, e.e.e. Oſcula venarum in ſinum longitudinalem duræ Matris hiantia.

f.f. Sinus quintus in fundo falcis.

g. Torcular, ubi ſuperiores & inferiores ſinus omnes ſibi occurrunt.

h.h. Pars tortuoſa ſinus lateralis ſub cerebellum producta.

i.i. Venæ quartum ſinum à plexu choroideo intrantes.

K. Locus, ubi quartus ſinus exſurgit.

* * Specus, vel foramen rotundum, per quod ſinus laterales ex utroque latere in jugularem internam venam deſinunt.

l.l. Duæ amplæ venæ, quarum altera intrat quartum ſinum ſupra ſecundum proceſſum duræ Matris, ut reſiſtat ſanguinis fluxui in hoc ſinu ad torcular aſcendentis; altera ſupra eundem proceſſum, ut ejus deſcenſum ad venam jugularem internam impediat, ſecus ac *Vieuſſenius* hoc ipſum depinxit Tab. III. H.H.

m. m. m. m. Ligamenta tranverſa chordalia in ſinubus longitudinali & lateralibus.

n.n.n. pars duræ Matris in utroque latere ſinus longitudinalis.

o.o.o. portiones piæ Matris.

P.P.P.P.P. Venæ quædam exiles in durâ Matre, intrantes illam, quæ ad latera ſinus longitudinalis transcurrit.

q.q.q.q.q. Venæ Cerebri, prout conſpiciuntur ſub piâ Matre antequam ſinum longitudinalem intrant.

R.R. Proceſſus falcatus cum ſuis venis ſinum quintum intrantibus.

S. S. Secundus proceſſus duræ Matris.

✠. ✠. Origines venarum jugularium.

Figura V.

Offert Cerebrum diſſectum cum ſuis Venis cera repletis.

A A. Fornix circa radices diſſectus & reclinatus.

b. b. Ejus radices circa ortum thalamorum nervorum opticorum.

c.c.c. Thalami nervorum opticorum.

d. d. pars crurum fornicis, quæ craſſior reddita, ubi ad ventriculos laterales deviat, currit ſuper crura medullæ oblongatæ, & cum in ovibus & vitulis valdè promineat, hæc ad talem protuberantiam à Veteribus Bombyces vel Hippocampos dictam perducit.

e, e. Pars plexus choroidei, quæ â primô ramô arteriæ cervicalis conflatur, & ſubinde â ramô communicante in ventriculis lateralibus prodire videtur.

f. Locus, ubi hi duo plexus ex utroq; latere concurrunt ſub fornice.

g.g. Altera

g. g. Altera pars plexus, quæ â ſecundô ramo arteriæ cervicalis cum primo per communicantem ramum hic non conſpicuum, cùm ſub cruribus fornicis lateat, conjuncto conflatur, expanſa ſuper Iſthmum, glanduloſa tandem evadens, inſpecie ſub glandula pineali per fornicem hic tecta.

h.h.h. Duæ amplæ venæ ab apice partis ſuperioris plexus ad alterum ramum plexus juxta longitudinem tertii ventriculi deſcendentes, & in quartum ſinum deſinentes.

i.i.i i.i.i. Trunci arteriarum quarundam, per ſeparationem partis cineritiæ â medullari quaſi abſciſſi.

K.K. Ramus venoſus plexum choroideum in utroque latere intrans, â quó quædam ramificationes abeunt ad corpora ſtriata.

Δ. Δ. Corpora ſtriata integra.

l. Rima tertii ventriculi.

m.m. Tractus medullaris longus inter thalamos nervorum opticorum & corpora ſtriata.

n. n. n. n. Centrum ovale *Vieuſſenii.*

O. Sinus quartus duræ Matris.

P. Torcular, ubi quatuor, quandoq; quinque ſinus ſibi invicem occurrunt.

Q. Q. Sinus laterales.

R. Vena ampla ſinus laterales ex uno latere intrans.

S.S.S.S. Cerebellum quoad partem ſuperiorem proceſſu ſecundo duræ Matris tectum.

T.T. Arteria vertebralis.

V.V. Sinus vertebrales.

W. Medulla ſpinalis cum ſuis integumentis.

x.x. Stylus attollens venas ampliores plexus choroidei in tertio ventriculo.

q.q. Lymphæ ductus plexus chroidei.

y. y. Duo nervi cervicales â Medullâ oblongata propagati.

†.†.†.†. Pars medullaris Cerebri.

**** Pars cineritia Cerebri.

Figura VI.

Offert tractum Protuberantiæ annularis, Medullæ ſpinalis &c. per medium juxta longitudinem ſectum.

A A. Crura Medullæ oblongatæ.

B. B. Proceſſus annularis ſeu Pons Varolii diviſus.

c.c.c.c. Striæ transverſæ.

e.e. Tractus medullaris interpoſitus, in quem ſtriæ in ùtroque latere terminantur.

f. f. Proceſſus tertius ſeu chordalis *Williſii.*

h. Medulla ſpinalis.

i.i. Pars Cerebelli.

K.K. Proceſſus ſecundi Cerebelli Protuberantiam annularem formantes.

l.l. Pars cineritia Medullæ oblongatæ.

Figura VII.

Siſtit Cerebellum in parte poſteriori diſſectum, & lateraliter reclinatum.

A. A. Cerebellum.

B. B. Ramificationes arboreæ Meditullii in Cerebello verſus inferiora diſciſſi.

C. C. Nervi Pathetici.

c. c. Nates.

d. d. Teſtes.

e. Proceſſus transverſus, â quô par patheticum exurgit.

f. Glandula pinealis.

g. g. Primus proceſſus Cerebelli ab hoc ad nates decurrens lateraliter extenſus.

h. h. tertius vel chordalis Proceſſus.

i. i. Proceſſus medullaris tranſverſus in quartô ventriculo, â quô ramus mollis ſeptimi paris nervorum oritur.

K. K. Proceſſus medullaris â proceſſu transverſo ponè teſtes deſcendens ad modò dictum proceſſum transverſum medullarem.

l. l. origines proceſſus hujus.

m. m. Par octavum nervorum.

n. Calamus ſcriptorius vel Extremitas ventriculi quarti.

o. Medulla ſpinalis.

P. P. Nervi acceſſorii.

q. q. Decimum par nervorum.

OBSER

OBSERVATIO.

DN. M. MARTINI GRUNEWALDI,

Catechetæ Zittavienſis, ſiſtens,

Epilepſiam ſecundi gradus à faſcino, in Catalepſi admiranda,

Zittaviâ Delitium ad Dn. Valentinum Erneſtum Löſcherum, SS. Theologiæ Doctorem, Paſtorem Delitienſem hujusque Diœceſeos Superintendentem, die 7. Novembris 1702. miſſa; qui Obſervationem hanc d. 16. Decembris in vernacula communicavit D. Johanni-Caſparo Weſtphalo, ut Ephemeridibus Medico-Phyſicis insereretur. Hic ergó, in gratiam exterorum linguæ Germanicæ ignarorum, in Latinum tranſtulit & Scholio illuſtravit.

ANna-Helena Gottſchalckia, Zachariæ Gottſchalcks, Civis & Alevropolæ Zittavienſis in vico populneo habitantis, nec non Catharinæ ex Rochiorum familia ortæ, filia, quæ anno Chriſti 1691. die 17. Martii circa ſextam veſpertinam nata eſt, & â tenerâ ætate, parentum ac vicinorum teſtimonio, ſatis luculenta pietatis obedientiæ modeſtiæque ſpecimina edidit, die Decembris ſeptimo anni 1701. circa meridiem, habitu lugubri amicta, matrem antegreditur, exequiis ut interſit Senis cujusdam exulis Martini Nicolai, qui ê Bohemia extorris huc conceſſerat. Veniunt ad ædes Altmanni, Civis atque Pannificis iſtius loci, ê cujus forium regione aqua ex ollula in gyrum quaſi effuſa ac diſperſa videbatur. Locum hunc puella ſupergreſſa, ê veſtigio, horrore membrorum correpta, tota expalluit, quod teſtati ſunt, qui ejus in domum funebrem, Berſenii nempe illam in vico Balneatoris, ingreſſum obſervarunt; puella nihilominus, quaſi nihil moveretur, ſuâ hâc infirmitate in funus procedit, templumque ſepulchrale cum aliis ingreditur. Dum autem concioni audiendæ attenta eſt, totum corpus vehementiſſimo frigore corripitur, ita ut ſtatim â concione ſurgere & domum ſe conferre coacta fuerit. Inter redeundum, propter nauſeam obortam, vomitum cohibere vix potuit. Domum reverſa confeſtim lectum quærit; veſperi tamen poſt ſeptimum ſurgere & unà cum parentibus cœnare tentat, ſed inter cœnandum ſubitaneâ lipothymiâ cum oculorum inverſione, manusque dextræ jam levatione jam depreſſione ſpasmodicis, unô verbô primo illo epilepſiæ gradu, ſcotomiâ, corripitur: poſt-

 quam

quam autem parentes eandem aquâ antapoplecticâ recreant, ſenſus recurrunt, & dextra quieta manet; utut poſt horæ quadrantem circiter dicta jam ſcotomia recurrerit. Unde parentes formalem epilepſiam metuentes, ſine mora Medicum conſulunt, & medicamenta præſcripta ex Officina pharmaceutica petunt. Sed omnia incaſſum applicantur, quin potius malum erupit in convulſiones totius corporis longè maximas, quibus brachia cum ingenti articulorum ſtrepitu mox antrorſum, mox retrorſum ſpasmodice extendebantur; unde & alii Medici in auxilium vocabantur. Nihilominus malum indies crevit, adeoque totum corpus oppidò miris iisque penè in enarrabilibus convulſivis motibus affligebatur: mox enim abdomen attollebatur cum dorſi incurvatione introſum in arcum concavum, capite tamen pedibusque immotis relictis: nunc totum corpus cum omnibus artubus motu exquiſitiſſimo, ſine ullo tamen manuum pedumque adjumento, in gyrum agebatur: nunc metus erat, ne lectulo excuteretur, adeoque vix duo homines ipſi tenendæ ſufficiebant, nunc facies torvam admodum referebat larvam, brachia ſpasmodicè antrorſum verſus extendebantur, ſimulque etiam totum corpus perpendiculariter levabatur ſine omni brachiorum ope, non aliter ac ſi fune raperetur: nunc junctis pedibus ê lectulo proſiliebat in pavimentum, ê pavimento in menſam, ê menſa ad feneſtram, ê feneſtra dubio procul foras ſe præcipitaſſet, niſi ab adſtantibus retracta fuiſſet: nunc horrendo hiatu rictum diſtentabat, linguaq; in fauces retractâ ſupremus labris os carpionis fingebat, oculos inſuper protuberantes, faciem ampullatam, & abdomen tympani in morem & ad rupturam quaſi usque diſtenſum oſtentans: nunc per ſemihoria maxillarum clauſurâ ſpasmodicâ obmuteſcebat, ſenſibus tamen integris, ceſſantibus licet ſub his phænomenis illorum functionibus. Durante hâc obmutescentiâ ſitim ingentem murmure quodam indicabat, cereviſiamque oblatam admodum avidè & magno conatu ſorbillabat cum difficili deglutitione, quæ nòn ratò adeò moleſta, ut adſtantes ſuffocationem metuerent.

Hactenus dicti paroxysmi dies noctesque ad 12. Januarii uſque horrendum in modum per vices continuarunt.

Doloribus hiſce incredibilis accedebat pediculorum copia, adeò ut magnum horum numerum uno raptu prehendere & capite detrahere poſſet. Et licet mater nihil omitteret, quod ad phalanges has fugandas & enecandas requirebatur, exterminari tamen minimè poterant. Aliquando miſera globum pediculorum capite detractum manu apprèhendebat &, nemine jubente, his verbis â ſe projiciebat: En tibi, venefica vetula, reddo pediculos tuos! Et ecce! extemplo omnes pediculi evaneſcebant cum ingenti parentum admiratione. Di-

cto

ćto 12. Januarii circa veſperam parentibus, fratri & amicis, patheticè valedicebat, gratias ſimul agens pro omnibus exhibitis beneficiis, & ſi quem offendiſſet, ignoſci id ſibi ab illis petebat, inter alia ſic loquendo: Mihi jam abeundum eſt, Vobis autem non item; quòd ſi inepti quid locuta ſim, judicio meo imbecilli, quæſo, attribuite; ſi indecore egerim, morbo meo imputate. Parentibus hæc plorantibus dicebat: Ne ploretis! hinc arreptâ laciniâ addebat: extergam Vobis lacrymas; quod & ſæpius, inprimis parenti, ipſo actu præſtitit. Per noctem ſæpius ſubvertebat oculos tot ſimul tantisque affligebatur concusſionibus univerſi corporis, ut ex imbecillitate mori videretur. Symptomatis his die 13. & 14 Januarii hoc etiam accedebat, ut corpore ſublimi caput pedesque retrorſum ad lectum ſuffulciret. Die 15. Januarii circa meridiem per omnia quieta erat; ſimul ac autem primâ pomeridianâ ad dimidium elapſâ campanis Cultus Divinus indicaretur, ſpuma circa os apparebat; unde adſtantes, mortem ejus inſtare rati, preces fundebant, præſertim cùm obrigeſceret, & extenſis cruribus funeris in morem ſe componeret. Cùm igitur parentes circa ſecundam pomeridianam, clauſis foribus, de funere putatitio lavando & levando cogitarent, filia palpebris nictare, & os aperire, ſenſibusque recurrentibus fari incipit. Quærenti patri quomodo ſe jam modò habuerit? reſpondit: Neſcio. Mox ſupra dicta ſymptomata ſpasmodica eam invadebant. Die 16. Januarii circa meridiem præter ſpem ſe in talos erigebat, torvos undique circumferens oculos è lectulo erumpere moliebatur, quòd contrà adſtantes ſummo conatu impediebant; pugno etiam ſimul, minitanti ſimilis, manum alteram contundendo tandem in hæc verba erumpebat: Jam te video! Nunc, quæ ſis, mihi innoteſcis! nomine te omnino vocabo; faſciculum tædarum ſulphureatum in tergo geris; genubus in terram flexis Criſpum adoras; ecce, quomodo auribus tuis inſuſurrat! Domeſtica noſtra fuiſti, in hypocauſto ſuperioris ædium contignationis habitaſti; optimè te novi, nominarem etiam, ſed prohibeor, attamen tu non impedies. Hinc quærebant adſtantes, ecquamnam videret? recitabant etiam ſimul varia prænomina, ad quæ ſingula reſpondebat, non eſſe hoc genuinum; dehinc cùm fortè fortunâ Sabinæ nominis mentionem faciunt, illa annuit: Ita. Ita! ipſa Sabina vetula eſt. Aſt vix ipſi verba hæc exciderant, ſupino capite retrò in lectum rapiebatur: ſicut etiam adſtantes ſæpius obſervarunt, quòd morbus puellam extemplò miſerrimis modis afflixerit, quoties vel hæc vel adſtantes Sabinæ, (quæ nuper ædes Göttſchalckianas reliquerat, & ad ſupra nominatum Pannificem, Altmannum, habitatum conceſſerat) mentionem fecerint, aut de hac ſermones quomodocunque miſcuerint.

Aliquot diebus præterlapſis ovum poſtulabat cum modico ſalis. Ovum

ita

ita, pictum volebat, ut ab altero hemiſphærio vetula Sabina, dextrâ furcam & ſiniſtrâ ſcopas tenens; ab altero verò Criſpus, (ita enim dæmonem ſemper vocabat) conſpicerentur. Interrogata quid ſibi hoc ovo faciendum decreviſſet? reſpondebat: id ipſum ad vetulam deferre ſe velle. Hoc petitum cum per aliquot dies denegatum ipſi fuiſſet, nec tamen ab eo deſiſtere vellet, ovum tandem, non tamen deſiderato modo pictum, ſed ſimpliciter coloratum, dedêre, quod ſtatim ad Sabinam deferre volebat; adſtantes verò non permiſerunt, hinc illud, contractâ teſtâ, comedere volebat, unde mater manibus ereptum arculæ in ſuperioris contignationis camera, nemine hoc ſciente, incluſit. Poſtero die ægrota multis precibus â patre efflagitat, ut in jam nominatam cameram apportaret; cumque ille annuiſſet, ea oculis emisſitiis omnia luſtrat, & tandem arculam, cui ovum incluſum, ut recludat pater, enixé rogitat. Hic, ovi quippe â matre reconditi ignarus, arculam recludit; filia verò ſtatim hanc involat, & arrepto ovo inquit: Euge! ſatis probè ſciebam, te huc eſſe depoſitum. Suffurabantur autem denuò adſtantes ovum, & cœlo ſpondæ, inſciâ ægrâ, ſuperimponebant; illud etiam hîc confeſtim quæſivit & reperiit ægrota: quo facto tandem planè è domo ſublatum eſt. In his rerum anguſtiis parentes Sacerdotem quendam requirere jubent, qui ſolatiô tum ſe ipſos tum veneficio afflictam filiam erigat. Hic lubentiſſimè accedens, & rara ac mira iſta phænomena attonitus conſpiciens, precibus & cantionibus devotis ad Omnipotentem DEUM ſe convertit, miſeræque ſimul, quantum ſæpiùs repetiti paroxyſmi epileptici permiſerunt, quæſtiones catecheticas propoſuit, & prima fidei elementa ab ea poſtulavit. Mirum autem dictu, quàm benè in hoc examine ſteterit! Tantam enim de DEO ejusquè ſanctiſſima voluntate, tantam fidei Chriſtinæ theoriam, tantam in perferenda cruce patientiæ firmitatem, prodebat tenella hæc anima, quantam in quamplurimis adultis non expectaſſes: ſicut etiam miſeranda puella eodem momento, quo paroxyſmus remiſerat, devotiſſimis precibus & cantionibus vacavit, propoſita ſcripturæ ſacræ dicta memoriæ impreſſit, adque quæſtiones propoſitas expeditè reſpondit; Et licet paroxysmus loquelam non raró interrumperet, ita ut reſponſiones ſuſpendere cogeretur, remittente tamen paroxyſmo; ubi ſubſtiterat exactè ſcivit, unde etiam inde exorſa obſervata conſtructione orationis telam absque temporis intervallo ritè pertexuit. Nec unquam Sacerdotis ſæpius repetitas viſitationes moleſtè tulit, aut moroſam ſe præbuit, multò minùs reluctari viſa eſt; quin potiùs, ſi ille per officii occupationes accedere non potuit, præſentiam ejus anxiè efflagitavit, adéoque magnum ei affectum ſervavit. Intereà temporis Medicorum etiam auxilium in & extra urbem implorabatur; omnia tamen medicamenta in caſſum adhibebantur.

Die

Die 19. Januarii, multiplici adſtantium perſuaſione, pulverem quendam, â Medico quodam ê Bohemia transmiſſum, capiebat: ſed pauco temporis ſpatio motibus convulſivis ê lecto in ſublime rapiebatur, & digitorum utriusque manus unguibus trabem, hypocauſti tectum ſuffulcientem, radebat, Poſteà dicebat: Heu vetus venefica, ſudorem mihi ſanguineum exſugis! Cogor tibi ligamenta linea conficere; hîcque manus pedesq; eo modo commovebat, quo textrices horum ſolent: nunc lintea tibi lavare teneor; & hîc arrepta lodice lotricem mentiebatur: nunc pavimentum vertere jubes; & hîc ſtramine ê ſponda extracto lodicem vertebat: nunc arcam recludere jubes; & hîc lodicis extremitatem prenſabat, & quaſi clavem obtorqueret ſe geſſit: nunc pecuniam tibi numerare debeo; & hîc actioni hujus manuum geſtus reſpondebant: nunc convivium agitas, & mihi coquinæ officium injungis, hîcque in arreptum cochlear exſpuebat, cumque hoc manibus in gyrum egiſſet, in angulum illum, in quo Sabinam vetulam ſedere dicebat, projiciebat, dicendo ſimul: En tibi pulmentum! Pergebat porro: jam cibum ſumit; in lecto cubat; Criſpus cum illa cancris veſcitur; reliqui diſcumbunt ſeorſim; dimitte me, Pater, ad cibum ſumendum vocatam; cumque dimittere nollet, brevi poſt dicebat: Phy! nolo; meras enim, dum penitius inſpicio, placentas vaccinas video. His ita dictis ſupina in dorſum cadebat capite ad pedes converſo, & vomitu aliquoties repetito materiam ſpurciſſimam, eamque flavam ſpadiceamq;, aliamq; omnino mirabilē rejiciebat, quam pater in area domus ſepelivit. Ceſſante iſthoc vomitu omnis etiam paroxyſmus confeſtim ceſſavit, ita ut, præter ſummum languorem, nihil ſupereſſet. Inſequente nocte ſatis tranquillè quievit, maneque ſatis ſana evigilavit, unde unà cum Sacerdote ocyùs pro more adveniente, nec non parentibus, qui præ gaudio obſtupeſcebant quaſi, Omnipotenti ac Clementiſſimo DEO pro præſtito auxilio devotiſſimas perſolvebat gratias.

Die 27. Januarii circa nonam matutinam vetulla illa Sabina in hypocauſtum veniens, puellam, ad cujus lectum conſederat, quomodo ſe habeat? interrogat: cui cùm parentes & filia omnia, quæ hæc de illa vidiſſet & dixiſſet, narrarent, nihil ad rem quod eſſet reponit, ſed facie averſâ inquit: Cum domum venero, ſub dio genubus innixa Orationem Dominicam pro te orabo. Tu modo ſile; & hæc dicens puellæ brachium dextrum, hinc faciem, atque poſt brachium ſiniſtrum demulcebat, oculos tamen in decumbentem minime vertebat, ſed foribus hypocauſti pertinaciter infixos habebat, atque loquendo pergebat: In formoſam virginem aliquando evades, & parentibus amplam ridendi occaſionem ſuppeditabis: deinde clavem â fœmina, quam ſecum adduxerat, acceptam circa baculum ſuum aliquoties gyrabat, dehinc manu ſiniſtrâ lectulo puellæ & mox

mox peræ ſuæ ingerebat. Eodem momento malum recurrens miſellam convulſionibus miſerabilibus in lecto pervolvebat. Parentes lamentari occipiunt, quibus vetus Sabina dicit: Silete! omne malum in ſanitatem commutabitur, cras revertar; atque ſic abibat. Interea temporis morbus crudeliter ſæviit, ægrotæque mirabiles ac varii generis geſtus extorſit; imprimis manibus pedibusque illa texturam ligamentorum lineorum ſuprà dictam, filamentorum glomerationem, & quaſi ligamina lintea confecta manu dextrâ brachio ſiniſtro ſuperinvolveret, ſimulavit. Ad hæc totam corporis machinam tam diu circumgyrabat, uſque dum primam ſtationem recuperaſſet. Die 10. Februarii horâ ſeptimâ veſpertinâ dicebat: Hac nocte, Pater, mira audies! Sabina aliquid ligni è ſepimento vitis noſtræ exſcindet; cui pater reſpondebat: Si hoc ita fore ſcirem, dignis modis eam exciperem; filia contra dicebat: Obſecro pater, ne exeas; ventus enim ſurget, qui ſi Te afflaret, extemplò dolores capitis, non niſi cum vita finiendos, ſentires; dehinc canis latrabit & quidem ternis vicibus; ventus verò quater, & ultimâ quidem vice in puncto duodecimæ, horrendum tummultuabitur. Singula hæc ita evenerunt, quæ uterque parens non ſine horrore audiverunt, primâ nimirum vice circa horam octavam ſecundâ & tertiâ circa nonam, & ultimâ, ſine tamen latratu, in puncto duodecimæ; ſicut etiam ad ſecundum venti impetum & canis latratum parentes filia admonuit ut adverterent, dicendo: hoc ipſo momento Sabina ſepimentum vitis caſtrat. Manè cùm ſepimentum hoc conviſunt, ligni abſciſſio vera comperta eſt, & unicuique adhuc ad oculum patet. Inſtantiſſimè quidem rogaverat, ne quis hac veſpera quicunque etiam ſit, in ædes intromitteretur; interim poſt ſeptimam duæ perſonæ ſequioris ſexus fores pulſant, quæ à matre interrogatæ unde ſint & quid velint? reſpondent: miſſas ſe eſſe â Dominis ſuis, ut ægrotanti filiæ dimenſum cibi apportent. Cùm igitur famulæ iſtæ ſatis notæ, & mater de ſympathia Chriſtiana optimæ familiæ nihil dubitaret, apertis foribus allatos cibos cum decenti gratiarum actione accipit. Puella autem de hac forium apertura confeſtim multùm lamentatur, dicendo: Nunc habet vetula quod vult, mihi vero parati ſunt dolores; vento quodam ædes noſtras pervolavit, lignumqe ſecarium ſecum abſtulit. Quamvis tunc matri fatendum eſſet, aperientem ſe fores ventum afflaſſe, ſegmentum tamen ligni propter acervi hujus confuſiônem exactè deſiderari non potuit.

Intereà ſymptomata illa furioſa non ſolùm in eodem permanebant ſtatu, ſed etiam die 29. Marti, circa undecimam antemeridianam præter propter, novum accedebat ſymptoma: abſentibus nimirum parentibus, quos Ampliſſimum Collegium prætorianum oppidanum in curiam vocaverat, ſurgit dicto tempore filia è Lectulo, conſcenſâquè ſellâ varios edit ſermones. Hic equidem

dem quibus puellæ cura commiſſa erat, nihil ſibi rari concipiunt quod mirentur. Aſt poſtquam ſequentibus diebus denuô inſolitis & mirabilibus geſtibus in altum ſe levaret, & clauſis oculis, ac ſine manuum miniſterio, laterali ſpondæ aſſeri incederet, vultuque modeſto ſellam, quam prius compoſuerat, conſcenderet, hymnumque: *Nunc grates DEO dicite omnes &c.* decantaret; atque porrò de patientia in cruce, impiorum induratione, de auxilii divini energiâ ac certitudine, verbis claris, terſis ac nervoſis ultra horæ quadrantem peroraſſet; tandemque adjectâ benedictione eccleſiaſticâ, omiſſa tamen ſigni crucis formatione, ſub decantatione hymni: *Meas dicavi res DEO &c.* ê ſella ſuper tenuiſſimum ſpondæ aſſerem in lectulum ſe recepiſſet, & confeſtim acutiſſimo paroxysmo epileptico, graviſſimis convulſivis motibus ſtipato, afficeretur, parentes hinc conſternati, quid de mirabilibus hiſce phænomenis ſentire debeant, neſciunt. Confugiunt igitur denuò ad illum Sacerdotem, quem anteà in miſeriis ſuis fidum experti erant paraſtatam, eumque de novo hoc ſymptomate certiorem faciunt. Hic præſentiâ ſuâ diutiùs non moratur, nec aliquid intermittit, quod ad erigendos miſeros facere videbatur: quin & poſterô die miſellam in dicto ſtatu & occupationibus offendit, lepidamque imperitæ puellæ eloquentiam non ſatis mirari potuit, rerum ſuarum ſatagere non obſtat, viſurus, qualem finem actio hæc ſit habitura. Conſpectâ igitur & perceptâ veritate ejus, quod parentes retulerant, quærit ceſſante paroxysmo ex puella, quomodo ſe jam habuiſſet? num ſciret, quid fecerit? & annon etiam hymni cujusdam meminerit? Hæc autem ad ſingula reſpondet: Se nihil horum ſcire, neque ullius meminiſſe hymni, præter eos, quos ſeduló orandos ipſi injunxerit, ut: *DEUS Pater nobiſcum ſit, &c.* & : *In Te locatur ſpes mea &c.* Sequentibus diebus conantur, qui adſunt, concionatrici catalepticæ obloqui, ſilentium imperare, nomine proprio compellare, actiones improbare, loco movere, variaque agere, quæ eam vel expergefacere vel confundere poſſent: aſt concionatrix noſtra omnia hæc nihil planè morabatur, ſed incœpto diſcurſu, cumprimis verò in pathetica epanorthoſi, ſtrenuè pergebat. Sacerdos tandem ſeverè ſucclamabat, & num fortè hæc ita ſimularet, auſtero vultu perquirebat, ac ne veritatem occuleret hortabatur; quin ſi vel maxime boni quid profari animus ſit, id potius in lectulo ſuo ſine pomposis iſtis ac periculoſis partim ceremoniis faceret. Sed omnium ſe ignaram iterum profeſſa eſt; coram parentibus etiam multis profuſis lachrymis conqueſta, quòd hæcce talia ſibi imputentur, cum tamen adeò infirma ſit, ut vix os aperire aut talum movere, multò minus ſurgere & tanto temporis ſpatio perorare poſſit. Materia & forma diſcurſus communiter una eademque erat, niſi quòd una homilia alterâ eſſet vel brevior vel prolixior. Sequentia verò die 17. Aprilis intra undecimam & duodecimam ex ore ejus excepta ſunt;

Gratia DEI Patris, Amor JESU CHRISTI, & Communicatio Spiritus Sancti, penes me & penes Vos ſit & augeatur!

Hîc cecinit duos verſiculos hymni:

Nunc grates DEO omnes &c.

Quibus finitis ita loquebatur.

O Moeror! O cordolium maximè deploranda. Accedo ad Vos Miniſtra DEI. Dilecta Chriſtiana, cordato animo crucem tuam perfer. Oneroſa equidem nobis eſt Crux propter diuturnitatem; ſed noli deſperare in tanta miſeria tua, DEUS manu ſuâ te proteget. Manus DEI ſi ſupra nos extenſa non fuiſſet, dudum periiſſemus. Miſera ego gemiſcere cogor: Intraverunt aquæ ad animam usq; meam. Sed miſerere noſtri Domine. & manus tuas auxiliatrices impoſterum ne auferas à nobis. Exaudi orationē noſtram & clamorem noſtrum' Quanquam os vix fari ulterius poſſit, & anima langueat nec linguæ motus porrò ſufficiat, exaudi tamen Domine filiæ aut ſuſpiria, & animam meam labaſcentem conforta. Væ autem tibi, quæ Satanæ laqueis irretita incedis, & Satanæ aures præbes! ſcelera tua, quæ cor tuum ingentis ſaxi inſtar premunt, diſſimulas; non amplius tamen celare poteris & ipſa anima tua Deum ad vindictam provocabit; multos enim bonos bonasque vitâ privaſti. Ah væ tibi! væ tibi in æternum! Ah quam multi hominum ſanctiſſimos ſe ſimulant, ædesque DEI Sacras frequentant: ſed dormiunt in his; Satanas aures ipſis obturat, ne audiant. Peſſimum hominum genus eſt, quod ſe in vulgus jactitat, dicens: Nunquam peccavi. O væ tibi, qui ſic facis! pius enim Chriſtianus confiteri non veretur, ſe eſſe peccatorem. Omnes certè in peccatis concepti ac nati, & nudi mundum ingreſſi ſumus. Noli quæſo, dilecta Chriſtiana, in cruce tua deſperare. Quis enim mortalium magis affligitur cruce quam homo pius? impiis nimirum ſemper benè eſt, qui & de piorum tribulationibus lætantur. Ne ergò, filia mea, in cruce tua deſpera, quin potiùs DEO tuo firmiter adhæreſce; DEUS enim juvare poteſt, nec ullus hominum. Confide ergò DEO, dilecta Chriſtiana; cum amarus crucis calix ſatis repletus

tus fuerit, veniet JESUS, & illum edulcorabit. Per me ipſam non venio, ſed à DEO miſſa ſum! Ah mi JESU! moras tantas cur nectis? Valde angor & excrucior. Veni ergò JESU, & me conforta! Inclina aures tuas, & miſerere mei. Procumbite in genua, & devoto animo orate Orationem Dominicam. DEUS benedicat Vobis & cuſtodiat Vos &c. Amen!

Concione ſic finitâ cecinit verſum primùm hymni:

Meas dicavi res DEO, &c.

Simulque concluſit illam, decantando rhythmos quosdam, quorum tenor verſu ſequenti Latino ita ſonat:

Munde immunde Vale! tuque improba vita valeto:
Nil tibi triſtitia eſt res tua ſpesque. Vale!

Sequentibus diebus binis tantum vicibus quotidiè cathedram ſuam conſcendit. In hebdomade tamen Palmarum argumentum Orationis ſuæ fecit de acerbiſſima paſſione ac morte JESU CHRISTI; hôcque ſacro labore continuavit ad 19. Aprilis usque, quo nimirum die intra 12. & 1. horam monuit: Satisfeciſſe nunc jam muneri à DEO ſibi commiſſo; Coanguſtatæ animæ interim notandas eſſe allatas conſolationes, ne quicquam à DEO, & fiducia in eum, ipſam avellat: Quod ſi Satan tentationibus ſuis porrò exerceat, eum contemnat & inſpuat, dicendo: Nihil tibi hîc negotii; locus tibi deſtinatus inferni barathrum eſt. Subjunxit tandem: ſe nunc ultimâ vice in nomine DEI cathedram adſcendiſſe, nec quicquam ulterius poſthac monituram eſſe. Uti igitur die quodam Mercurii concionibus ſuis initium fecit, ita & Mercurii ſupra dicto die finem iisdem impoſuit, nec tale quicquam poſt auſa eſt. Finito ultimo hoc ſermone à quopiam Auditorum interrogata: Ubinam locorum jam fuiſſet? reſpondit: in viridi ac perpulchro prato; adſtitiſſe ſibi etiam virunculum quendam album, qui ipſi dixerit: Duco te, dilecta mea filia, jamjam ultimâ hâc vice in pratum viride, & nunc valebis. Vetulam Sabinam, pergebat, voluiſſe etiam hoc pratum conſcendere, ſed virunculum album acceſſum ejus inhibuiſſe.

Hic cumprimis illud adhuc memorandum venit, quod 7. Aprilis novam & planè inopinam actionem expediundam ſibi ſumpſerit: Circa meridiem nimirum ſanâ ratione è lectulo ſurgens patrem ita allocuta eſt: Faſcinum nunc tandem invenero, quod Sabina vetula in ædes noſtras intulit! Cum igitur Pater ex illa quæreret, quidnam hoc eſſe putet? reſpondit: Cochleola erit, quâ os mihi clauſit; duo oſſicula; folia aliquot viridantia, quorum uni pediculi iſti inhærent, quibus caput meum per faſcinum obruerat, & quos in tergum ejus projiciebam; ferrum in ſe retortum; animalculum ſquamatum, & hoc ipſum virunculus eſt incantatorius. Adſunt quidem hujus generis multa plura, ſed ea veſperi demum vel cras etiam circa diluculum reperero. His dictis in eundem hypocauſti angulum ſe confert, in quo ſæpius Sabinam vetulam ſe conſpexiſſe dicebat, & ordine ſingula in conſpectum profert, cum tamen eo ipſo die totum pavimentum, adeoque & angulus iſte, verrendo diligentiſſimè expurgata fuerint. Sub veſperam demum chartam, cui particula texturæ holoſericæ nigræ tenuiſſimæ involuta, & duo reciſamenta lignea profert. Die Sabbathi manè iterum quærit, & reperit ſpicam frumenti, item burſulam, cui nigellaſtrum increſcit, aliquot aciculas, faſciculum capillorum, & clavulum. His ita repertis, ſeverè interrogatur, undenam ſciverit, quod hujusmodi res ibidem jacerent? Reſpondet: ſe jam tum ante aliquot ſeptimanas in ſomnio vidiſſe, quaſi in camera ſuperioris contignationis in ſponda cœlata illa, quam nudius tertius ſibi in hypocauſtum tranſtuliſſent, cubares, & albus virunculus è cœlo ſpondæ proſpiciens faſcinum hoc in angulo quærere juſſiſſet; hoc verò effectum dare nunquam niſi jam potuiſſe. His non obſtantibus priores paroxyſmi nullatenus remittebant; morbus etiam omnia eludebat medicamenta, magna circumſpectione à Domino Medico præſcripta. Quinimò quantò major cura profligando malo adhiberetur, tantò infirmior fieri puella viſa eſt, tantòque inſolentius inſoliti hi affectus eam torquebant. Cum & ſtato tempore maximæ præcordiorum anxietates accederent, adeò ut miſeræ decumbenti in hypocauſto iſto permanere vix poſſibile eſſet, parentes ſpe alicujus levaminis domicilium mutabant, ipſamque in hypocauſtum vicini cujusdam anguſtius transferre curabant. Omnia tamen irrito conatu fiebant; quin potius morbus cum hactenus dictis ſymptomatis convulſivis augebatur in epilepſiam curſivam, quâ miſera nempe certo tempore è lectulo proſiliens per hypocau-

ſtum

ſtum celerrimè curſitabat, nullumque locum ubi conquieſceret, invenire poterat, ſæpius in angulo fornacem verſus horridis geſtibus manus vibrabat, dicens, Vetulam iſtam Sabinam iſthîc præſentem eſſe; cum qua & ſtomachabatur, non aliter ac ſi hæc corpore adeſſet. Omnium verò jam actorum, ad ſanam rationem rediens, ignara erat. Cum igitur & hic nulla ſpes recuperandæ ſanitatis appareret, tertio Maji in ædes paternas reportabatur. Intereà nec ſic quicquam ſymptomata ſupra dicta remiſerunt.

Die 21. Junii Vetula illa Sabina præter omnem ſpem in carcere moriebatur, & quidem eodem tempore, quo paulò antè unum alterumque delictum per ambages fateri incepiſſet. Mortem hanc cum Mater miſellæ filia nunciaſſet, aliquantulum ſe erigens dicebat: Cordato eſto animo? nunc DEUS mei miſerebitur, & opem feret. Hoc ſolatium conſternatis parentibus datum, hæcque filiæ afflictiſſimæ fiducia nimium quantum creſcebant, cum ſequentibus diebus paroxyſmi dicti inſoliti ſenſim ſenſimque decreſcerent. Tandem 26. Junii circa quintam veſpertinam filia hactenus ægrota veſtes ſuas poſtulabat, hosque obſtupeſcentibus & ſimul tripudiantibus parentibus induebat, è lectulo ſurgebat, & titubante licet talo per hypocauſtum deambulabat, quieſcebat etiam ſequenti nocte ſatis placidè. Primo diluculo parentes admonebat, dicendo: Jam tempus eſſe, DEO pro immenſa gratia & ope ſtupenda gratias agere; cumque jam primâ vice è domo egredi conſtituiſſet, ædes primò Domini, dehinc animarum Curatorem, qui in miſeris ſuis anguſtiis Verbo DEI Omnipotentis magno ſibi adjumento fuerit, viſitare velle pronunciat: id quod etiam die illo ipſo effectum dedit, die nimirum 27. Junii quartâ pomeridianâ, quo tempore precibus conſuetis veſpertinis intererat: dehinc Sacerdotem illum tunc ægrotantem viſitabat, qui ejus inopinato acceſſu mirum in modum recreabatur, & in laudes omnipotentiæ ac miſericordiæ divinæ vegetus prorumpebat. Ab eo tempore non ſolum ab omni paroxyſmi recurſu immunis fuit, ſed etiam nullum dolorem in ullo corporis membro ulterius perſenſit, cum tamen poſt tot crudeles artuum tenſiones, horumque horrendas contorſiones, miſerandas abdominis inflationes, violentas jectigationes, aliosque innumerabiles cruciatus, nemini dubium fuerit, quin, ſuperatis his ſymptomatis, in artubus contorta & clauda ſit futura. Reſtituta DEI auxilio ſanitati de nullo amplius niſi præcordiorum doloribus conqueſta eſt; parum tamen cibi ac potus hactenus

nus aſſumpſit, & tota in facie expalluit: quanquam & hæc ſymptomata nunc jam, dum hæc ſeptimo Novembris 1702. ſcribo, maxima ex parte, per DEI gratiam, evanuerunt.

SCHOLIUM.

CAſus hic luctuoſiſſimus, rarâ & mirâ ſymptomatum facultatis animalis ſyndrome ſtipatus, curioſo ac ſedulo Indagatori ſiſtit Epilepſiam ſecundi gradus, quæ vulgò Dæmoniaca vocari ſolet, propter ſuppoſitam nimirum, à fictis Ethnicorum Græcorum dæmonibus aëreis, aut ipſo diabolo infernali obſeſſionem: cujus affectus hiſtoriam Deſideratiſſimus Noſter quondam Præceptor, *B. Ettmüllerus*, *in Colleg. Pract. T. Opp. II. pag. 875. ſeq.* deſcribit & explicat. In epilepſia nempe noſtra, quæ in affectus catalepticos non rarò abit, univerſum puellæ faſcinatæ corpus diriſſimis agitationibus & motibus convulſivis concutitur, ridiculis geſticulationibus, curſitationibus, ſaltationibus & gyrationibus ac rotationibus, quandoque exercetur, quorum etiam phœnomenorum ratione modus hic Practicis Epilepſia Curſiva, Saltatoria, & Rotatoria inſignitur: nunc certo convulſionis tonicæ gradu extenſis brachiis perpendiculariter elevatur, ac ſi fune in altum raperetur; & aliquando è lecto in ſublime elata utriusque manus unguibus hypocauſti tectum radit: nunc ſenſuum ceſſante rectitudine adeoque phantaſiâ deceptâ mens deliriis pervertitur; & quidem mox placidis, unde crepundiorum tractatio; mox furioſis, unde in ſuſpectam incantatricem increpationes: nunc validâ, certiſque periodis, fibrillarum cerebri medullarium corpus calloſum ſeu centrum ovale conſtituentium, conſtrictione ſpaſmodica, hinc orta animæ ſeu ſpirituum animalium à motu ac elatere ad centrum dictum usque interceptione adeoque ſenſuum internorum, unà cum partium motibus voluntariis ad tempus ſublatis, ceſſatione, machina corporea inſtar ſtatuæ rigida, & in una eadem poſitura toto paroxyſmi tempore permanens, omnesque Sacerdotis requiſiti aliorumque adſtantium motitationes & acclamationes eludens, in Catalepſin abripitur quotidianam, nunc triplicatam nunc duplicatam; in quo paroxyſmo mens vinculo ſuo deſtituta animæ ac corporis commercio excluditur, unde ad priſtinam libertatem & perfectionem rediens, tanquam auræ divinæ particula omniſcia, peroratione concionatoriâ de patientia in cruce, impiorum induratione, auxilii divini

vini energia & certitudine &c., ſpeciatim tandem in hebdomade Palmarum de acerbiſſima paſſione ac morte JESU CHRISTI, &c. ſermones fundit; pariter ex eadem, utut leviori & modificata ſaltem, dictarum fibrillarum conſtrictione, hincque animæ influxu naturali quadantenus ſufflaminato, hujusque tranquillo ſtatu, inſomnia dormientis factorum & faciendorum admonentia; nec non ipſæ catalepticæ actiones, præteritorum, præſentium & futurorum indictiones; accedentibus quoque impreſſionibus idealibus ſomnia ac deliria ecſtatica, ortum ſuum nacta videntur.

Simile ferè exemplum epilepſiæ ita dictæ dæmoniacæ, ſeu quæ dæmonem mentita fuit, allegat ex relatione *Hannemanni*, Phyſici quondam Buxtehudenſis, *Thomas Bartholinus in Actor. Medicor. Haffnienſ. Volům. II. Obſervat. 8.* in adoleſcente militari octodecim annorum, in quo ſimul cuilibet eâdem linguâ, quâ ipſum allocuti ſunt, ſive Gallicâ ſive Latinâ vel etiam aliâ, reſpondit; & *Fernelius lib. II de Abdit. Rerum Cauſ. cap 16.* de Juvene Equeſtri, qui tertiô epilepſiæ talis menſe, linguâ Græcâ, hujus anteà ignarus locutus eſt, multaque aſſidentium, imprimis Medicorum, ſecreta detegit: ſicut etiam Caſui noſtro non abſimiles ferè, & à faſcino dubio procul ortos convulſivos motus & membrorum agitationes refert *Hagendornius Hiſtor. Medico-Phyſ. Cent. III. Hiſt. 100. pag 416. ---- 419.* de virgine ruſtica, quæ & certis periodis Verba quadam Græcaniana murmuravit, & interdum quoque idiomate incognito ſermones fecit. Curioſam & ſimilem ferè Obſervationem de virgine quadam epileptica communicavit Excellent. *Oribaſius Noſter in Ephemer. Academ. Nat. Curioſor Anno VI. Decur. II. Obſervat. 201.* Epilepſiæ Curſivæ & Saltatoriæ exempla ſuggerunt *Bootius de Affectib. Omiſſ. Cap. 6.*, *Marcus Marci in Liturg. Mentis c. 1. p 2.* *Riverius T. 1. Prax. cap. 7. p m. 75.* *Drawitius de Scorb. Tit. II. p. m. 79.*, nec non *Dolæus in Anno III. Ephemer jam dictar. Decur. II. Obſervat. 196 p. 331.* *Acoluthus Obſervat. 177. p 346.* & *Lanzonus Anno IV. Dec. III. Obſ. 168., p. 154.* nunquam otioſus *Arion Noſter Anno III. Dec. III. Obſervat. 181. pag. 313.* & unà c. catalepſi, in Curioſiſſ. ſuarum *Obſervationum Medico Phyſicarum Faſciculo I.*, *Appendici Anni V. Decur. II.* annexo *Obſervat. 2. p. 6.* De epilepſia rotatoria videantur *Bartholinus Hiſt Anatomic. Cent. II. Obſ 90. p. 302*, *Marcus Marci loco allegato*, *Annus IIX Decur. I. Ephemerid Medico Phyſ. ph. Noſtrar. Obſervat. 7.* & *Annus III Dec. III. Obſervat. 87. p. 131* Oculi in paroxyſmo epileptico pugni inſtar protuberantiam obſervavit *Sal-*

mutb C. II. Hiſtor. 42. Notabilis quoque ſecundi gradus epilepſia allegatur in *Anno III. Ephemer. ſæpius dictarum Decur. III. Obſervat. 88. p. 134*, ubi machina corporea convulſionis muſculorum tonicæ violentiâ æquali motu in altum elata; & à *Marco Marci l. a* de quodam, qui vi tonicæ talis convulſionis in ſublime elatus, in aëre pendulus detentus fuit: cujus in aëre quietem motui virtute tonicâ æquipollere, egregiè judicat *Idem ibidem*; item de duobus pueris ſedecim nec non novem annorum in *Balthaſ. Bekkeri Mundo Faſcinato lib. IV. C. 28. §. 3. & 5. ex Joh. Brunſmanni, Energumenis Coagienſibus.* Huc tandem certo modo pertinet mirabilis illa epilepſia, clonica & tonica, quæ refertur in *Timæi à Güldenklee Epiſt. Medicin. lib. 1. Epiſt. 9. pag. m 470. ſeq.*

Cauſam Occaſionalem in ægrota noſtra meritò aſſignamus faſcino, ſtatuentes Cauſam proximam Materialem effluvia liquoris aquei prope fores Altmanni effuſi ac in gyrum diſperſi; nec non clavem, quam incantatrix circa ſuum baculum aliquoties gyravit; & media illa Magica in quodam hypocauſti angulo reperta.

Quoad liquorem aqueum: hunc decoctum cujusdam vegetabilis deleteriâ qualitate præditi fuiſſe, augurari licet, v. g. hyoſcyami, aut ſolani furioſi, aut ſimilis plantæ narcoticæ phantaſticâ vi præditæ: qualium quædam allegantur in *Portæ Mag. Natural. lib. IIX. c. 2. & 3. Döringii Tract. de Opio p. 70. ---- 81. hujusque Præfatione*, nec non, unâ cum ſimilibus ex regno animali deſumptis mediis, in *Alberti Magni Mirabil. Mundi*, & *Anonymi* cujusdam *Colloqu. Theologi Philoſophizantis & Philoſophi Theologizant. de Mag. Natur. p. 80. --- 85.* Curioſioribus enim & expertioribus Practicis ignotum eſſe non poteſt, quantas animæ eccentricitates & hinc imaginationis dislocationem ſolius hyoſcyami effluvia ac atmoſphæra, citra ullam etiam incantationem & diaboli concurſum, inferre ſoleant, nunc ſuffitus aut fotus ac unguenti formâ applicati, nunc clyſtere injecti, nunc ſolâ ſeminis in hypocauſto calido repoſitione, nunc ejus in fideliarum caſidarum cavitatem aut pavimentum projectione: cujus ſtupendi effectus in excitandis altercationibus, ſomniis phantaſticis & ecſtaticis, aliisque ridiculis deliriis ex *Paracelſi Philoſoph. Magna & Occulta, Godelmanni Tract de Magis, Venefic. & Lamiis lib. II. C. 4. p. 36. Borelli Obſervat. Medico-Phyſ. Cent. IV. Obſervat. 5.* & laudati *Ettmülleri l. c. p. 938.*, nec non Chemnicenſium Æſculapii, Domini *L. Garmanni, Obſervat. 66.* adnexoque *Scholio in Anno VII. & IIX. Ephemer. Medico-*

Phy-

Phyſicar. Noſtrar. Decur. III. p. 106. ---- 114. ; ſed propriis etiam Obſervationibus, quas hyoſcyami alterci occaſione, & Obſervationis Garmannianæ in gratiam, recenſere lubet conſtabunt. Anno Chriſti, ni falor 1665. Dreſdæ in Pharmacopolio Mülleriano tyroni cuidam, Johanni-Georgio Menzelio, Dreſdenſi, ſeminis hyoſcyami pulveriſatio demandabatur, quod propter oleoſitatem, hinc in mortario factam conglobationem, pro faciliori per cribrum trajectione, exſiccare putabat, unde maſſam hanc conglobatam capſulæ chartaceæ incluſam ſuper capella arenaria calida poſuerat: horæ autem dimidio non elapſo, charta per nimium arenæ calorem nigredine primum infecta tandem ſcintillis ipſis igneis conceptis comburi incipit; ſemenque hyoſcyami inferiori ex parte jam accenſum fumo exhalante Laboratorium effluviis ſuis implet, & tragicis partim altercationibus, partim ridiculis geſticulationibus & imagnationibus, occaſionem præbebat. Propter ſeminis enim dicti ſcintillantis ſollicitam nimis collectiônem & è flamma liberationem, hinc fumi majorem inſpirationem, excriebantur inter Miniſtrum Pharmacopolii, Chriſtianum Date, Rochlicenſem, dictumque tyronem in Laboratorio commorantes, unà cum contumeliis innumerabilibus rixæ tantique tumultus, ut, niſi ipſius Pharmacopolæ alteriusque Miniſtri adventu pax ſeriò mandata fuiſſet, infelix Menzelius â furioſo Date humum jam proſtratus crinibusque circumductus, imò ex verberibus undique jam cruentus, mediante agitaculo ſive piſtillo ligneo electuariis miſcendis uſitato, occiſus fuiſſet, per reliquum interim diei ſpatium ſcotomiâ & crebrioribus vomitibus vexabatur, totamque inſequentem noctem ridiculis geſtibus ebriorum more delirabat, & ultra duas ſeptimanas vertigine afficiebatur. Date verò (homo alias non adeò iracundus, leviter interdum potus valdè phantaſticus, quin exceſſivè vino ebrius planè deſipiens:) præter vomitus & receſſus crebriores, cum abſurdis geſticulationibus morionis inſtar ſaltando, hymnos amatorios & profanos cantandos, rhythmos Germanicos componendo, &c. per reliquum diem & poſt noctis medium pariter delirabat; hinc aliquot ſeptimanis mente & corpore ægrotans de vertigine & cephalalgia querebatur, multum dormiebat; melior tandem ſibi viſus, ſanitatis in patria tuendæ cauſâ, dimiſſionem petebat & impetrabat. Vagabundorum autem more varias terræ oras peragraverat, hinc ſanitatis curâ neglectâ & de novo delirans, Francofurti (an ad Mœnum an Oderam? memoriâ mihi excidit,) diebus canicularibus, ſole meridiano,

ſoló veſtitu pelleo extraverſis pilis ſupra nudam cutim indutum per plateas ambulaſſe, Nundinis autumnalibus Lipſienſibus Dreſdam literis ſignificabatur; in ipſam denique maniam poſt hæc recurrente & tranſeunte delirio Weidæ catenis aliquandiu vinctum fuiſſe, ex Rochlicenſium nec non Date ipſius, cum ante undecim annos hîc Delitii viaticum oſtiatim mendicaret, meque ſimul inviſeret, relationibus habeo. Anno 1679. menſe Octobri Sacerdoti cuidam 61 annorum, viro ex cachexia ſcorbutica aſthmatico cum tumore pedum oedematoſo, doloribusque ſimul non ſolum à calculis renalibus, ſed & abdominis ſcorbuticis habitualibus, afflicto B. Dn. D. Ettmüllerus mecum in conſilium vocatus enema terebinthinatum ex ſpeciebus carminativis & hyoſcyami foliorum dimidio tantum manipulo cum lacte coquendum ordinabat: quô die Saturni quodam circa horam veſpertinam nonam injectô, dicti quidem dolores ex voto ceſſabant, ægerque hinc per totam noctem ſomno placido leviter tantum delirabat; manè verò die Solis circa horam ſeptimam ſacri officii ſui memor, habitu Sacerdotali ſupra induſium & tibialibus pellitis amictus, Bibliaque ſacra ſiniſtra manu tenens, templum adire & concionem habere intendebat; ab uxore verò & liberorum Informatore, nec non Cuſtode Templi, vi retentus, ad iram furibundam concitabatur & cum his maximè altercabatur, parumque aberat quin Templi Cuſtodem arreptis quibusdam armis vulneraſſet, placidus alias ſatis ac minimè iracundus. In lectum tandem redactus furor hic brevi quidem ceſſabat, delirium tamen ultra meridiem, propter injecti enematis in inteſtino moram, continuabat: horis enim antemeridianis ſacrum Codicem & in hoc Canticum Canticorum, utut lecto affixus, revolvebat, mihique lapidem Philoſophorum terminis alchymicis ibidem indigitabat & explicabat: circa horam undecimam è lecto ſurgebat & cibum ab uxore cum altercatione non levi poſtulabat, hinc acceptâ alaudâ aſſatâ ad prandium me invitabat, præmiſsâque Oratione conſuetâ illam artificiosè, (mit Trenchir-Meſſer und Gabel/) prout in anſeribus fieri ſolet, diſſecabat, unamque & alteram ejus partem mihi cum multis ſibique alias inuſitatis ceremoniis offerebat, aliquoties rogando, ut levidenſi hoc anſerculo contentus eſſem. A meridie tandem horâ circiter tertiâ novi clyſmatis acrioris applicatione, quam pertinaciſſimâ & indignabundâ reſiſtentiâ hactenus recuſaverat, alvus à ſcybalis triduum jam retentis unà cum clyſmate pridie injecto liberabatur, in quo quaſi momento non ſolum delirium

ceſſa-

ceſſabat, ſed intra bihorium etiam duo calculi renales rejiciebantur. Refero huc etiam inſaniam illam, quam à foliis hyoſcyami clyſteri incoctis & colo exulcerato infuſis, suo jam tempore ab aliis obſervatam allegat *Dioſcorides de Mat. Med. lib. IV. cap. 63.* Hæc & ſimilia deliria cum altercationibus ab hyoſcyami externo uſu ex alia & ſequenti Obſervatione clariùs evadent. Anno 1689. Mater Præfecti Delitienſis matrona 78. annorum, unà cum nephritide ſcorbutica notha habituali, doloribus abdominis ac crurum ſimul contumaciſſimis affligebatur: quibus ſedandis, cum ſacculos floribus chamomillæ, Sambuci, verbaſci, althææ radice & juniperi baccis repletos & in lacte coctos per octiduum incaſſum adhibuiſſet, ſpeciebus jam dictis, pro tribus ſacculis abdomini & utrique cruri applicandis, foliorum hyoſcyami manipulos duos immiſcebam, qui ægræ juſſu intenſiſſimè fervidi applicabantur, cum crurum dolor alias implacabilis eſſet, unde adſtantes continuâ illorum calefactione & applicatione occupatæ erant. Ægrota quidem, cum tantillo phantaſiæ errore dormiendo, leviter & per intervalla tantum delirabat; duæ verò ancillæ 15. & 18 circiter annorum, quibus ſacculorum horum calefactio & applicatio reiterata incumbebat, longè gravius afficiebantur, utpote temulentæ, hinc ſæpius vomentes, crebriùs altercantes, & in crines ſibi invicem involantes, ſeque unguibus lacerantes, vix à domeſticis ſeparari poterant: pax minis adſtantium indicta brevis durationis erat; ſimul ac enim ſacculorum calefactiones novæq; fomentationes reiterarentur, prælia quoque pugnantium gallorum more renovabantur, minis verbisque ridiculis ſe invicem provocabant & invadebant: quarto interim aut quinto die, inter provocationes & altercationes, infantum more geſticulabant, alteraque harum in cubiculi quodam angulo occumbens & timidè circumſpiciens remotis veſtibus urinam emittebat. Pertinet huc etiam certo reſpectu *Obſervatio 124. D. Schulzii in Anno IV. & V. Ephemerid. dictarum Decur. I.*, ubi Uratislaviæ quatuor juvenes Studioſi ſimul cum coquina, à comeſtis hyoſcyami radicibus per errorem coctis, furore correpti, primum jurgiis, dein verberibus ad internecionem usque, niſi vi abacti fuiſſent, ſe exceperunt, cum miris geſticulationibus & imaginationibus. Unum præterea ac alterum ab eodem hyoſcyamo clyſterum formâ applicato referre poſſem exemplum phantaſiæ deceptæ, quâ ægrotantes ſimul plurima, ſi non omnia, quæ vel per totam vitam reticuiſſe prudentia ſuaſerat, ſponte ſuâ revelarunt: ſed prolixitatis majoris evi-

tandæ gratia filum hîc abrumpo, cum ex dictis ſententiæ meæ circa immediatam cauſam materialem firmitas ſatis appareat, quod nempe liquor in gyrum effuſus, aut hyoſcyamo aut ſimili vegetabili phantaſticâ vi prædito impregnatus, mediantibus effluviis ſuis ſeu atmoſphærâ, puellæ ſimul atmoſphæram & animam immediatè affecerit, alteraverit, ſubjugaverit & quaſi ligaverit; cujus poſtmodum præternaturali in artus & membra influxu miros hos convulſivos, clonicos & tonicos motus, aliaque phænomena delira; ſpaſmodicâ ſimul centri ovalis contractione, nunc fortiori nunc leviori, catalepſin cum diſcurſu ſacro & decantatione hymnorum, ſomnia prophetica & ecſtatica, exactumque hinc plus minus ſcientiam, & futurorum contingentium prædictiones, intulerit. *Diabolica enim ejuismodi incommoda*, uti loquitur *Helmontius Tum. Peſt. pag. 162.*, *non tam corpus ejusque ſordes apprehendunt quam archæum ipſum, qui cum ſit velut hominis lucida imago, ſequitur quod, dum Spiritus in aliquo ejus organo detorquetur, idem membrum patiatur ſymptomata: adeoque quicquid patitur Spiritus, vitæ ſenſusque rector, neceſſe eſt patiatur corpus.*

Lubens tamen concedo, quod rariſſima illa in Caſu noſtro allegata phænomena & extraordinaria ſymptomata non ſoli liquori in gyrum effuſo, nec incantatricis baculo, nec fœminæ ſecum adductæ clavi, nec ſolis mediis Magicis in angulo hypocauſti repertis, ac qua talibus, ſed his ipſis mumiâ microcoſmicâ ſpirituoſâ vitali tam puellæ quam incantatricis vetulæ imprægnatis, hujusque ideâ deſiderii & intentionis malitioſæ, nec non ideâ odii puellæ contra vetulam hujusque contra puellam, ſignatis & ſigillatis adſcribenda ſint. Unde in cauſam formalem nunc inquirendum.

De modo quidem Media magica in hypocauſti angulum inferendi nec non tot pediculorum phalanges producendi, de quibus parallelam hiſtoriam ſuprà laudatus *Oribaſius Noſter Anno Ephemer. allegatar. VII. & IIX. Decur. III. Obſervat 78. p. 124* in turricola Onoldino faſcinato annotavit, res equidem eſt valdè abſtruſa & captum humanum ferè ſuperans, hinc erudiri mallem, quam incerti quid, nec mihi ipſi quidem ſatisfaciens, in medium proferre: unde abſtruſiora hæc altiori indagini relinquo, de quibus etiam Judicioſiſſimus alioquin *Thomaſius* pariter ſuum ſuſpendit Judicium, ſuamque *in Programm. Lection. hybernar. Anni 1702. pag. 17.* palam profitetur ignorantiam. De pediculis tamen, qui miſeram noſtram nec non turricolam Onoldinum per faſcinum defœdruant, adhuc monemus: In-

cantatrices Onoldinam & Zittavienſem Ægyptiis ac Pharaonicis magis videri peritiores multò fuiſſe, cum illæ tot eorundem myriades produxerint, ut minima quidem hæc inſecta, morſu tamen cutis ac noxii pruritus impetigine graviſſima (hæc à peritiſſimo Medico Caſtrenſi, *Tobia Cobero*, *Obſervat. Caſtrenſ. Decur. 1. in Scholio Obſervationis nonæ pag. 50.* ſenis pedibus armati Turcæ dicta,) nullâ ferè arte extirpari potuerint: quibus tamen Onoldinus poſt trium demum menſium afflictionem auxilio oſſiculi ex cœmeterio deprompti; miſera verò Zittavienſis (procul dubio per ſeriam intentionem & impreſſionem, & hinc ſomnii ecſtatici monitu,) horum à capite detractione, & in tergum vetulæ incantatricis projectione, cum ingenti parentum ſtupore, liberata fuit: cumcontrà Magi Pharaonis ad talia producenda inepti digitum, virtutem nempe, DEI, id eſt uti vaſtiſſimæ eruditionis Polyhiſtor *Becmannus in Carioſiſſ. Diſſertat. de Prodig. Sanguin. c. 4 p 38.* Doctiſſimè, ut ſolet, judicat, *nihil in receptis ſuis incantatoriis ſe habere, quod ad productionem inſectorum horum conferre poſſit*, cum dedecore fateri neceſſe habuerint.

Ipſum igitur faſcinandi modum ſeu rationem formalem quod attinet: conſiſtit hic primariò in firmiſſima incantatricis imaginatione ac in propriam animam ac mentem impreſſione quâ effluvia dicti liquoris, omneſque ideales tales cum clave ac baculo & reliquis mediis magicis actiones, hiſque mediantibus omne ſuum deſiderium & intentionem malitioſam, additâ dubio procul ſimul adjuratione quâdam, formaliter ad ſolam hanc puellam dixerit. Stupenda enim eſt imaginationis vis, quâ non ſolum anima ad varios & inordinatos motus concitari, hiſque mediantibus corpori variæ impreſſiones ac noxæ inferri, atque hinc in gravidis formatio fœtus, partui etiam proximi, turbari, ſicque nævi, colores excreſcentiæ monſtroſæ, &c. imprimi ſoleat, uti ex *Geneſ. XXX. 37. ſeqq. Baconis de Verulamio Tract. de Augmento Scientiar. pag. 118. Wiero de Præſtig. Dæmon. lib. II. c. 25. Edit. Baſileenſ. 1566. & Hildano C. V. Obſervat. 3 C. VI. Obſ. 65. & 66. Fieno de Virib. Imaginationis, Septalio de Nævis, Davide von der Beck in Experim. circa rer. natural. Princip. p. m. 222. ſeqq.* & *Schenckio Obſervat. Medicinal. lib. IV. p. m. 564.---- 567.* conſtare poteſt. Videatur etiam *B. Ettmüllerus Inſtitut. Medicar. Parte Therapevt. in Tomo Opp. I. p. 207. 40..*, nec non *Colleg. Practico in T. II p. 1003.* Ubi mirandas imaginationis vires ex jam laudati *Baconis Sylva Sylvar.*

ſeu

ſeu *Hiſtor. Natur. CX. Paracelſi* & *Helmontii Scriptis*, nec non *M. Marci Philoſoph. Veteri Reſtituta*, ſatis ſuperque explicat; ſimulque non temerè in rebus naturalibus, quippe quæ DEO potiùs acceptæ ferendæ, ad ignorantiæ illud aſylum, diabolum, recurrendum judicioſe monet, cum phantaſia in diſtans agat, nec ipſe diabolus in incantationibus aliter, niſi per media naturalia & ſecundum naturam, agere poſſit. Videatur etiam *Wirdigius in Medic. Spirit. lib. I. Cap. 30 §. 13 p. 236. ſeqq.* Meritò hîc adjungo *Helmontium* qui *Tract. Vis Magnet. p. m. 374* Doctores monet, *ne ad cacodæmonem rejiciant, quæ ſuâ debilitate ignorant, cum utrobique in natura occurrant, quæ noſtrâ tenuitate explicare non valemus; nec inſolenti temeritati careat, dona DEI in natura ad diobolum neferre, quæcunque exiguitas noſtra non capit.*

Adeoque φαρμακεία (*Veneficium, Magia,* Zauberey / uti communiter redditum legitur,) *à D. Apoſtolo Galat. V, 20* carnis quidem, minimè verô diaboli, operibus adnumeratur, ut adeò illius ſaltem abuſus cum reliquis diabolicis artibus & peccatis condemnetur: ſicut ad eundem modum *Ex. VII, 11. Malach. III, 5. & Apocal. XXI, 8. XXXII, 14.* per τὰς φαρμακὰς & φαρμακεῖς, Mecaſſcheſim & Mecaſſchefym (*Maleficos, Veneficos, Præſtigiatores, Incantatores,* Zauberer) *Exodi XXII 17.* per Mecaſſcheeſa (*Maleficam, Præſtigiatricem* Zäuberin /) & *VII, 11. 22.* nec non *Apocal. IX, 21. XIIX, 23.* per τὴν φαρμακείαν (*Veneficium, Incantationem,* Zauberey / Beſchwörung /) neque Diabolus & diaboli opera, neque Ethnicorum Græcorum ac Judæorum Dæmones & Dæmonia, nec puri puti Venenarii & Veneniferi, venena nempe actualia per ſe & ſuâ naturâ enecantia conficientes ac propinantes, Gifft-Miſcher / Gifft-Gebere, Vergiffterė / intelligun- tur: Sed omnes his vocabulis, pro actionum & modorum operandi diverſitate, indigitantur tam Venefici & Venenarii apud *Platonem de Legib. Lib. X.* & *Ariſtotelem Hiſtor. Animal. Lib. VI, c. 25.* quam Magi, Malefici & Incantatores, qui mediis pharmaceuticis ex triplici regno petitis malâ intentione abutuntur, eademque, nunc accedentibus nunc omiſſis incantationibus & adjurationibus præſtigioſis, vel in hominum vel brutorum vel etiam terræ frugum pernitiem adhibent, juxta *Beckerum l. a. Lib III. c. 4. 5. 8.* & in ſpecie *c. 10 §. 20. 21.* nec non *Sennertum Med. Pract. Lib. VI. P IX. c. 2. p. m 388. 389.* Ut itaque mirum omninò videatur, *qui Nobiliſſ Dn. Reichio in Diſputat de Crim. Mag ſub Illuſtris Thomaſii Præſidio babita §. 20.* contraria, eaque excluſiva; ſententia arriſerit.

De

De imaginationis autem viribus plura habet in *Magnet. Vulner. Curat.* *§. 30.* ſicut & *Tract. de Inject. Mater. p. m. 368. §. 15.* ita philoſophatur: *Imaginative ſaga per ens materiale format ideam liberam, naturalem & nocuam* &c. *Homo etiam dimittit medium aliud executivum, emanativum & mandativum ad incantandum hominem, quod medium eſt idea deſiderii; eſt enim à deſiderio inſeparabile, ferri circa optata.* Et ſic, juxta eundem *Helmontium Tract. Poteſt. Medicam. p. 296. §. 46. alienæ formæ imperium ac character ſupervenit, ut contagium faciant inter ſymbolizantia, & inde veneficia & incantamenta naſcantur. Etenim quæ per Blas voluntarium præparantur.* pergit, *plerumque præparantur ad functiones motus localis, ad nervos diriguntur, doloribus nempe ciendis.* Ex his principiis Helmontianis facem Curioſis accendiſſe videtur Curioſus ille Pantomyſterii Scriptor de Virgula Mercuriali, *Johann-Godofredus Zeidlerus*, ex Schola archiphiloſophi transfuga, libertatique eclecticæ redditus, Phyſicus factus non inelegans, dum omnem effectum virgulæ Mercurialis, tam conſuetæ ex ſurculo corylinio deſumptæ, quam alius materiæ ſimili intentione ac effectu illi ſubſtitutæ, filamenti nempe cujusdam metallici, coſtæ ſartoriæ, arundinis Hiſpanici, priapi tauri, gladii, emunctorii, tubuli ſugendo Tabaco deſtinati, farciminis fumigati, cultri & forcillæ, forficis, regulæ ligneæ aut metallicæ &c. ex intentione, cogitatione & impreſſione ſeriâ, experientiâ multiplici edoctus judicioſe applicat: Sicut ſolâ intentione firmaque fiduciâ & ſeriâ impreſſione Galliæ ac Angliæ Reges Strumas aliosque morbos mediante tactu, curare ſolent: quales & complures alios etiam *Valentius Greatreack*, *Anglus*, magno c. ſucceſſu, ſolo mediante tactu & frictione, curavit, uti ex *Tractatu ejus peculiari*, *Boyle inſcripto*, patet: ſolâ intentione firmaque fiduciâ milites & venatores bombardarum exploſionem pulverisque pyrii accenſionem impedire poſſunt: pari imaginatione ſeriâque intentione ac impreſſione malevoli neonymphos in actu benedictionis Sacerdotalis ligant & ad conjugalem congreſſum inhabiles reddunt, nunc ligulam conſtringendo & nodando, nunc ſeram penſilem obſerando, cultrum parieti aut januæ cubiculi infigendo, modisque innumerabilibus aliis, quos *Johann. Bodinus* recenſet *in Dæmonomania*: ſimili ratione etiam ſuperſtitioſæ mulieres per cribri hæreditarii, nec non libelli Evangeliorum Dominicalium Hæreditarii, forfice aut clave ſuſpenſorum, ſaltum aut circumactionem & motum ſpontaneum, certam ſimul adjurationis formulam ſuſpectorumque nomina recitando, furti vulneratio-

nis, aut alius criminis perpetrati reos explorare audent. Soli fidei ac forti imaginationi adſcribendæ ſunt illæ morborum curationes, quæ per certa quædam verba inſtituuntur, vel ſimplicia vel Barbara, carmina & characteres, aut voce, cantu &c. &c. prolata, aut amuleti loco variis corporis partibus appenſa, de quibus *B. Phoſphorus Noſter in Gammarologia Lib.* II. *Sect.* II. *cap. 9. pag. 868 ſeqq.* Sola fide firmaque impreſſione à vulgo ſuperſtitioſo in Dania morbi curantur per menſurationem, de qua *Bartholinus Hiſtor. Anatom. Cent. V. Obſervat. 48 p. m. 276 277.* ſicut non abſimili fundamento à Bavaris in certa quadam cephalalgiæ ſpecie caput menſurari & circumligari ſolet, uti refert jam dictus *Bartholinus l. a. ex Hoefero Lib.* I. *Med. Locor. Commun. Lib.* I. *cap. 3.* Quo in ſenſu etiam certo modo huc applicanda, quæ leguntur *Matth.* IX, *22.* XVII. *20.* XXI, *21. 22. Marci* V, *34.* XI, *23. Lucæ* XVII, *6. Johannis* IV, *48. 50.----54.* Quanti ponderis ſit ægrorum fides in Medicum, docet *Hippocrates de Medico t. 1. Præcept t. 4*, ubi *hunc fide magis, quam duritie, mederi* ait: ſicut & *Avicenna, fidem ac ſpem erga Medicum & Medicinam ſæpè plus efficere, quam ipſam cum Medico medicinam,* teſtatur. Mentem enim, Fidem atque Imaginationem, nominibus quidem tria diſtincta eſſe, eandem tamen vim & robur habere, unumque ex altero naſci, adeoque tribus his nihil impoſſibile eſſe; unde per Fidem, cum ab hac fortis & conſtans Imaginatio non differat, Miracula fieri poſſe; in homine vim inſtar Solis habere, qui ſicuti radiis ſuis omnia corpora, ad quæ, diriguntur, illuſtrat & afficit; ita & Imaginatio extenſa afficiat res, & mirificis viribus, ad quas dirigitur, imbuat; adeoque nos per ſolam Fidem, fortemque & efficacem Imaginationem, cujuslibet hominis ſpiritum ad Imaginem aliquam cogere ceu coërcere poſſe, non ineptè judicat *Paracelſus Tract. de Imagin. c. 12. in Tomo Opp.* II. *p. 501.* Simili Intentione firmaque Cogitatione & Impreſſione incantatrix vetula, effluviis ſuprà dictis aqueis in minimas atomos procul dubio jam tum reſolutis & diſſipatis, ſecum adductæ fœminæ clavem circa ſuum baculum aliquoties gyravit, & prius lectulo puellæ, mox autem peræ ſuæ ingeſſit, anteà tamen utrumque puellæ brachium & faciem manu ſuâ demulſerat; hisque actionibus imaginativis clavem & baculum mumiâ ſuâ & puellæ ſpirituoſa vitali imprægnando, ideis malitiæ ac odii ſignavit & ſigillavit, atque ſic truculentum hoc malum, vomitorio Medici Bohemi tum curatum, pejorem in gradum evexit. Nullam enim ſagam eſſe, quæ non ſum-

mæ

mæ invidiæ & infidelitatis malitiæ plena ſit confirmat *Paracelſus lib. de Sagis Tract.* IV. *cap. 2. in Tomo Opp.* II. *p. m 454.*

Nec à cauſarum conſortio excludimus puellæ noſtræ, vindictæ unicè intentæ, iracundiam faſcino inductam, quâ animam à ſenſoriis avocando, deliria (juxta Poëtæ effatum: *Ira Furor brevis eſt* &c.) & motus convulſivos exaſperavit: Uti hæc cum vindicta attentata ex deſiderato ovo ſatis appareret, quod ſingulari modô pictum alterô hemiſphærio vetulæ Sabinæ cum furca & ſcopis, altero verò diaboli imaginem, exhibere debuit: item, quod die 16. Januarii in talos ſe erigens torvos undique circumferendo oculos è lectulo erumpere & dubio procul cum vetula altercari voluerit; hinc ab adſtantibus impedita, pugno minitanti ſimilis, manum alteram contundendo incantatricem allocuta ſit, & ad conflictum quaſi provocaverit: tandem, quod menſe Aprili inter curſitationes epilepticas ſæpius in angulo prope fornacem horridis geſtibus manus vibraverit, & cum vetula Sabina imaginaria, non aliter ac ſi corpore adeſſet, altercata fuerit.

Pergo ad primarium epilepſiæ noſtræ ſymptoma ſeu tonicam potius centri ovalis in cerebro convulſionem, curioſiſſimam nempe Catalepſin, peroratione concionatoriâ & decantatione hymnorum Eccleſiaſticorum, ſomnis ecſtaticis ac divinatoriis aliisque effectibus ſtipatam: qualem etiam Uratislaviæ in Juvene quodam epileptico obſervavit Collega & Amicus Veteranus Noſter Academicus, *Dn. D. Georgius Heintke*, *in Ephemer. Noſtrar. Anno VII. Dec. II. Obſervat.* 144. Conferatur etiam *Annus X. Decur. jam dictæ Obſervat. 20. pag. 50. & 52.*, nec non *Annus* II. *Decur.* III. *Obſervat. 161 pag. 249.* ut & *Theatri Freiberg. Chron. Part. Poſter. ad Annum 1620. pag. 425. & 432 ſeqq.* Hiſtoriæ ſymptomatici hujus affectus diagnoſticæ, nec phænomenorum cauſæ formali, hîc amplius non inhærebo; cum *Illa* ſufficientiſſimè ex ſuprà allegati *Hannemanni Obſervat. 76. Anni Ephemer. jam dictarum I. Decur.* II. *in Scholio*, & *Domini D. Hoffmanni*, Conſiliarii & Archiatri Regii Meritiſſimi, P. P. Halenſis exaſciatiſſima *Diſſert. de Catalepſi p. 7. & 8.* hauriri poſſit; *Hanc* verô Ipſe in *ſuperius facta Caſus hujus Denominatione & Explicatione*, prolixius verò in *Obſervat. 122. Anni* VII. & IIX. *Decur.* III. *Ephemerid. Medico Phyſic. Noſtrar. p 197. ----- 202.*, pro viribus explicaverim. Addere his jam licet, ipſum *Hippocratem* ſuo jam tempore primam hanc *Platonis* ſententiam ſoviſſe, quia ex *ejus Tract. de Princip. & Carnibus ſtatim*

§. 2. *eluceſcit* , τὸ θερμὸν immortale eſſe , cuncta intelligere , videre, & audire , & omnia tum præſentia tum futura, ſcire : quam Doctrinam à Coætaneo ſuo *Democrito* hauſiſſe , ex *Suida* & *Euſebio Grandis in pecul. Diſſertat.* habet. Sicut ergò *ex dicta Obſervatione* , & alias Practico cuivis experto , conſtabit , quod cataleptici nullis acclamationibus , frictionibus ac punctionibus , nec ullis penetrantiſſimis ſalibus ac ſpiritibus , tam naribus admotis quam ori infuſis excitari poſſint : ita etiam in noſtra omnes Sacerdotis requiſiti motitationes , oblocutiones ſeveræ acclamationes , minitationes, tentatæ excitationes & in perorando confuſiones, &c. fruſtraneæ fuerunt ; quin illa potius huic atque parentibus aliisque adſtantibus, ceſſante paroxyſmo cataleptico , ſuam ſub hoc de diſcurſibus & cantionibus ſacris inſcitiam , multis profuſis lachrymis , conteſtata eſt. Animæ enim (pariter ac in agoniſantibus quibusdam maximam partem deſtructæ vel diſſipatæ, de quo Conf. *Borrichius in Bartholini Actis Med. Haffn. Volum V. Obſervat.* 67. *pag.* 162.) ad centrum ovale influxu intercepto , nec non ſenſationibus & reliquis functionibus in Cerebro ad tempus impeditis , mens immortalis omniſcia ab illius ac corporis commercio ſeparata , neque à ſpeciebus in mundo obviis, neque aliis objectorum idealium impreſſionibus, obrui ac turbari potuit Unde etiam non mirum , quod ægrota noſtra ſub paroxyſmis epilepticis horrendis , loquelâ interruptâ , preces , cantiones, ſpeciatim reſponſiones ad Quæſtiones catecheticas à Sacerdote ſibi propoſitas , ſuſpendere coacta fuerit ; illis contrà remittentibus , ubi ſubſtitit exactè ſciverit , adeoque exorſa inde conſtructione obſervatâ, perorationis telam ritè pertexuerit ; cum ideæ memoratæ menti ac animæ impreſſæ , paroxyſmi tempore ſuſpenſæ ; hoc autem remittente, animæque motu ordinario reſtituto illi ac cerebro redditæ fuerint. Animam præterea rationalem , mentem nempe humanam , ex corpore vivo , citra vitæ extinctionem , ſeparatim conſiſtere poſſe, omninòque poſſibile eſſe , ingenioſiſſimè judicat Incomparabilis ille Theologus , *Dn. D. Spenerus* , *in Homil. Prax. Chriſt. p.* 857. Et ſic, juxta *Ariſtotilem lib.* VI. *Ethicorum* , *non hoc ipſo* , *quo homo eſt* ; *ita vivit* , *ſed quod eſt quid in ipſo Divinum* : quo pariter ſenſu *Ovidius lib.* VI. *Faſtorum* ſcribit :

Eſt

Eſt DEUS in nobis, agitante caleſcimus illo:
Impetus hic Sacræ ſemina mentis habet.

Plato enim, *Cicero*, *Seneca*, *Jamblichus*, *Plotinus*, aliique ſaniores Ethnici, tam lumine naturæ quam ſcripturâ edocti, particulam auræ divinæ, νῦν, ipſam Animam, (pro diverſo concipiendi modo nunc rationalem nunc ſenſitivam vulgò dictam, ψυχὴν, & Principium vitale,) non eſſe, paſſim in ſuis Scriptis tradiderunt, unde Philoſophiæ Platonicæ Interpres acerrimus, *Marſilius Ficinus*, *Commentar. in Plotinum* Mentem à Ratione; ſicut etiam ipſe *Plotinus*, cum ſanioribus *Phyſicis* ac Medicis, νῦν καὶ ψυχὴν, manifeſtè diſtinguunt: quâ etiam ratione in *Zoroaſtrinis* dicitur: ὁ πατὴρ κατέθετο νῦν ἐν ψυχῇ: Uti hæc allegavit in omni politiore literatura verſatiſſimus Theologus, *Dn. D. Valentin- Erneſtus Löſcherus Noſter in Hiſtor. Enthuſ. Philoſoph.* §. 22. Maximam imò differentiam inter πνεῦμα ſive νῦν, αψυχὴν ſive, quæ idem denotat, καρδίαν, Spiritum ſive mentem immortalem & Animam ſive Cor, ipſa Scriptura Sacra nobis monſtrat, in ſpecie *Geneſ.* VI, 3. 5. IIX, 21. *Exodi* XXXI, 6. XXXV, 34. 35. XXXVI, 1. 2. *Pſal.* LI, 11. *Proverb.* VI, 14. *Jerem.* XVII, 9. 10. *Sapient.* II, 2. (ubi λόγος judiciô Illuſtris *Thomaſii in Pnevmatol. c. 7. p. 135.* minus rectè Sermo, unſere Rede / interpretatus, rectiſſimè Mens, Anima rationalis in Scholis Phyſicorum ac Medicorum hactenus dicta à multis Theologis & Theoſophis explicari ſolet, nec non VII, 22.----26. *Matth.* XV, 19. *Lucæ* I, 47. XXI, 34. *Galat.* V, 17.---- 23., item laudatiſſimi *Thomaſii in Poiretum* §. 3. *ſeq.* & *Hoffmannus Diſſ. de Morbis Mentis* §. 2. *p.* 4.

Male quidem non pauci Theologi auræ divinæ particulam in homine interpretantur, opponentes quod hâc hypotheſi ſequeretur: quaſi homo ab æterno creatus eſſet; in Deum converteretur; ac ipſe DEUS hoc modo in tot innumeras partes divideretur. Res ipſa autem omni caret dubio, modò phænomena dicta in Praxi Medica quotidiè occurrentia, non ex principiis illis Scholaſticis ac chimæricis, ſed fundamentis & experimentis Anatomico-Phyſiologicis explicarentur, conſiderando, quod aura hæc divina immaterialis & immortalis cum corpore animali noſtro intimè aut hypoſtaticè, uti Deus & Humana Natura in Chriſto, commixta ſit, nec ullum cum illo,

ejusque Oeconomia & functionibus, commercium habeat, ſed mediante Animâ, tanquam vinculo ſpirituoſo, connectatur atque uniatur, & per ſolam Inhabitationem in nobis quieſcat; unde perpetua inter eam & carnem ſive animam oritur lucta, adeoque naturali in ſtatu ac connexione cum corpore, ſine prævia informatione, operationes tales divinas in Caſu noſtro propoſitas, vaticinando, linguis peregrinis nobis alias ignotis loquendo ac diſcurrendo, exerere non poteſt, niſi aut à carnis operibus, (iis nempe non impedita & ſuffocata,) aut catalepſi à vinculo ſuo libera, & corporis commercio excluſa ſit; ſicut contra Chriſtus, modo extraordinario ſine ulla ecſtaſi, neque ſupernaturali divinâ neque Mediâ, ſed ſolô divino ſuo ſibique cum Patre conſubſtantiali afflatu, largiori nempe Spiritus Sancti dono, in Diſcipulis ac Apoſtolis, ποικιλογλωττίαν, variaque dona divina & Sacra alia *Johann.* XX, 22. 23. *Actor.* II, 4. ſeq. X, 44. 45. 46. XIII, 4. 5. produxit. Quo etiam pertinet ſapientia, Intelligentia & Scientia Bezaleelis & Oholiabi, fabricandi in omni artificio ex auro, argento aëre, marmore, gemmis, & variis lignorum ſpeciebus *Exod.* XXXI, 2.---- 6. XXXV, 30. ſeqq. XXXVI. 1. 2.; nec non Septuaginta Seniorum, ac magiſtrorum ſive rectorum populi Iſraëlitici; Eldad item & Medad, *Num.* XI, 16. 17. 25. ſeq., nec non Joſuæ *Deuteron.* XXXIV, 9. Si ergò ipſe Filius DEI & hominis lapſi Redemptor CHRISTUS, ἡ δύναμις τοῦ ὑψίστου, à Spiritu Sancto in ſemine ſive ovulo mulieris per ἐπισκίασμα & inumbrationem atque ſanctificationem conceptus ac incarnatus, & juxta *Paulum Philipp.* II, 7. *in ſimilitudine hominum conſtitutus, & figurâ ut homo repertus*, à nullo Theologorum in hominem ſicut nec humana Natura in divinam mutatus, ſed propter duarum naturarum hypoſtaticam unionem θεάνθρωπος, Verus DEUS & Verus Homo, creditur; multò minus corpus noſtrum animale ex gleba terræ formatum, propter auram hanc divinam illi inſufflatam & inhabitantem, in Deum mutatum aſſerere quis audebit; uti etiam hominis talem, ex eodem principio dirivatam ἀποθέωσιν Præceptor quondam Noſter bene meritus, *B. Ammannus in Iren Numæ Pompilii cum Hippocrate*, exſibilat, quando ſub proſopopoea Hippocratis *p.* 5. ita loquitur; *Qui me ἀποθεώσει poſt fata mea dignati ſunt, ſtultitiæ ſuæ argumenta prodiderunt affatim; quomodo enim ex homine poteſt fieri DEUS etiam juxta Paganiſmum? nam nihil in me fuit unquam divinitatis, niſi divinæ particula auræ*; &c. Sicut enim *DEUS & Homo unicam conſtituunt mediatorem JESUM CHRISTUM*,

1, Tim.

1. *Timoth.* II, 5. ; ita Mens noſtra per quam ſolam à brutis differimus, in Corpore Animali habitans unicum Hominem : Et ſicut DEI Filius, habitu ut homo inventus, DEUS ex ſubſtantia Patris ante ſecula genitus eſt ; ita & hoc de homine, quoad præcipuam partem, inſufflatam nempe auram divinam ſeu mentem immortalem, prædicare nullus dubito, cum huc reſpicere videantur dicta *Davidis Pſalmo* CXXXIX, 16. *Jerem.* I, 5. & *Pauli Epheſ.* I, 4. 5. Cognoviſſe jam quædam mentem noſtram, cum nondum corpori eſſet unita, rectè ſtatuit *Auguſtinus*, referente hoc *Tillemontio Tom.* XIII. *Commentarii Compon. Hiſtor. Eccleſiaſt. inſervituri*, ubi de vita Auguſtini, idiomate Gallico editi.

Unde homines 1. *Corinth.* III, 16. 17. VI, 19., & 2. *Corinth.* VI, 16., *Epheſ.* II, 21. 22. *Templum Dei & Spiritus Sancti* dicuntur : qui nempe 1. *Corinth.* II, 12. acceperunt *Spiritum qui ex DEO eſt, ut ſciamus, quæ à DEO donata ſunt nobis* : quos idem *Paulus Actor.* XVII, 28. 28. in Deo Vivere, Moveri & Eſſe pronunciat ; atque *Ethnicorum Athenienſium Poetas* allegando, Dei genus vocat, uti hoc etiam *Beatus Lutherus in Gloſſa Margin.* confirmat ; imò *Coloſſ.* I, 15. & 2. *Corinth.* IV, 4. Chriſtum Imaginem Dei dicit ; hinc *verſu* 7. quod *theſaurum hunc* (φωτισμὸν nempe ſeu illuminationem cognitionis gloriæ Dei in facie JESU CHRISTI juxta *verſum antecedentem*, *in vaſis fictilibus*, corpore nimirum ex gleba terræ fragili, *Nos habeamus, ut virtutis* (divinæ in corpore noſtro,) *excellentia ſit Dei, & non Nobis*, qua ſcilicet hominibus : item *Epheſ.* IV, 16. quod ex Chriſto totum corpus ſit coagmentatum, qui *Johann.* XVII, 22. hominibus *eandem, quam ipſi Pater, gloriam dedit, ut ſint unum, ſicut Pater & Chriſtus unum ſunt.* Ipſe *Chriſtus in Oratione Dominica* Nos orare docuit : *Pater Noſter, qui es in cœlis* ; idque tam Auræ illius divinæ ſive mentis in prima creatione nobis inſufflatæ, quam etiam Redemtionis ratione : conf. *Paulus Epheſ.* I, 6. & *Wirdigii Medic. Spirit. in Prolegom.* §. 8. Unde idem etiam *Paulus Rom.* IIX, 15. 16. 17. dicit, quod *Spiritus Dei una cum Spiritu Noſtro teſtetur, Nos Filios Dei eſſe, per ſpiritum adoptionis clamantes : Abba Pater* ; Quippe DEUS de terra fecit aut creavit corpus organicum una cum Anima corporea, ψυχῇ *Neſchamah* ; uno verbo ἄνθρωπον ψυχικὸν, in ſtatu nempe animalitatis, ſine mente præditum: ſicut etiam duæ hæ partes materiales ab omnibus Theologis & Anthropologiæ Scriptoribus rectè conjunguntur & pro unica parte habentur, adeoque in ipſa Scriptura Sacra, in ſpecie *Geneſ.* VI, 3. 12. 13.

VII, 16. 21. IIX, 16. *Galat.* V, 13. 16. 17. 19. 24 *Matth.* XXIV, 22. 1. *Rom.* III, 20. *Epheſ.* VI. 12. 1. *Petr.* IV, 6. *& paſſim* conjunctim ſumptæ Nepheſch, σάρξ, Caro, appellantur: uti hoc, linguæ Hebrææ imperitus, ex Diſcurſibus eruditiſſimis ſupra laudati *Löſcheri* noſtri (qui quidem, quoad attributa divina mentis ſive τοῦ πνεύματος nobiscum non conſentit, ſed Veteri Theologorum ſententiæ adhuc adhæret,) aliquoties audivi. Ideoque homo lapſus & irregenitus, in quo nempe πνεῦμα per opera carnis à functionibus ſuis divinis impeditum aut ſuffocatum eſt, ad eoque *non capax eorum, quæ ſunt Spiritus Dei,* à *B. Luthero* 1. *Corinth.* II, 14. eleganter vocatur *Homo naturalis*, der natürliche Menſch, in verſione verò Latina *Homo Animalis*, & in Græco Fonte ἄνθρωπος ψυχικὸς Animali huic, quoad vultum ad ſidera erecto, *DEUS in faciem inſufflavit* Auram ſuam divinam, *Niſchmat Chajim*, *Geneſ.* II, 7. Dei nempe Spiritum & Divini Spiritus partem juxta *Senecam Epiſt.* 66. 92. *ac lib. de Otio Sapientis*, item juxta *Paracelſum lib. Azoth ſeu de Ligno & Linea Vitæ in* T. *Opp. l. p. m.* 676. *Arnoldum in Hiſtor. & Deſcript.* Theolog. *Myſticæ p.* 42. Quo divino afflatu anima, vitæ omnis primarius Rector & fons in corpore animali, in actum ſecundum & motum vitalem excitata atque accenſa eſt, (verbum enim *Naphach* à linguæ ſanctæ Profeſſoribus per Excitavit, aufgeblaſen und angezündet explicari, ex *ſæpius citato Loeſchero* audivi,) & ſic *homo evaſit in Nepheſch, Animam viventem*, i. e. primum Vivere, Moveri, & Homo Eſſe incepit. Cum ergò *DEUS* hoc modo *hominem fecit in imagine ſua ſecundum ſimilitudinem ſuam Geneſ.* I. 26., & juxta *verſum ſequentem creavit in imagine ſua; in imagine Dei,* (*umbratili nempe ſeu ideali repræſentatione juxta aſſimilationem Dei,*) *illum creavit*, factum eſt *Animal Divinum & Sacrum*, juxta *Poterium C.* II. *Obſervat. & Annotat.* 77., atque Celeberrimum *Wedelium Dec. V. Exercit. Medico-Philolog.* 8. *p.* 43.; aut, quod idem eſt, *Animal Mentale, ad imaginem nempe Dei conditum* juxta ſuprà laudatum *Oribaſium Noſtrum in literis Nördlingâ* 3. *Februarii Anni* 1690. *ad me miſſis, animal quaſi amphibium ſive mediæ naturæ ac ordinis inter angelos* (*ad imaginem Dei*, teſte *Lactantio in Inſtit lib.* II. *§.* 6 *& B. Huttero in Compend. Locor. Theolog. V. Quæſt.* 2. *conditos*,) *& bruta* ſecundum *Williſium de Anima Brutor. p. I. c.* 7. *p. m.* 60. Conf. *Geneſ.* V, 1. IX, 6. *Sapient.* II, 23. *Syrac.* XVII, 3. 1. *Corinth.* XI, 7. *Coloſſ.* III, 10. *Jacobi* III, 9. Neminem igitur abſurdi quid credere puto, qui hominis mentem immortalem ex aura Dei ſive hujus eſſentia aut ſubſtantia immortali & immuta-

mutabili extitiſſe ſtatuit, intempeſtivo *Concilii Bracarenſis Anathemate*, quod allegat *Gerhardus in Geneſin*, non obſtante Conf. etiam *Thomaſius in Præfat. ad Libros Poiretti*. Nec ullus Theologorum, quantum ſcio, imaginis divinæ reliquias, quæ â particula auræ divinæ nihil, niſi terminis illis ſcholaſticis ac metaphyſicis differunt, in homine lapſo unquam negavit aut oppugnavit. Dum enim imago DEI in eſſentia ſpirituali, æterna, ſumma ſanctitate ac bonitate, juſtitia, miſericordia divina, ſimilibusque attributis *Sap. Sal.* VII, 22. *Galat.* V, 22. 23. & *Wirdigio l. a. ſ.* 10. enarratis conſiſtere, rectiſſimè quidem dicitur, confunditur tamen ipſa ſubſtantia archetypi ſive εἰκόνος divinæ, cum virtutibus & fructibus divinis, adeoque forma expreſſa, ipſa nempe *umbratilis repræſentatio juxta aſſimilationem Dei*, ceu ens ipſum cum proprietatibus & effectibus.

Vanum pariter & planè falſum eſt, quaſi hypotheſis de particula auræ divinæ in homine divinitatis diviſionem inferat. Utut equidem plurimi particulam hanc à *Platone*, *Seneca*, aliisque Ethnicorum Philoſophis in ſenſu Phyſico ita intellectam & appellatam falſo præſupponant, indeque diviſionem in partes integrantes realem ſibi concipiant; eandemque cum diviſione plebeja, menſuratione nimirum confundant. Nemo tamen hodiernorum phyſicorum ac Medicorum diviſionem Phyſicam, ſpirituum etiam corporeorum, imò corporum ſimpliciſſimorum elementalium, naturæ è diametro repugnantem facilè admittet, niſi forſan in conceptu Mathematico ſeu mentali, quatenus tantum eſt quaſi ſcintillula ignis ſive luminis divini, lucis ſpiritualis, puriſſimæ, clariſſimæ; radius potentiæ Dei, defluxio ſincera gloriæ omnipotentis, ſplendor lucis æternæ, &c uti Dei eſſentia ex *Sapient.* VII, 25. 26. & in *Actor. Halenſ.* Tomo V. *Obſervat.* 2. p. 67. ex *Bernardini Ochini Apologis*, deſcribitur: ſub cujus etiam idea ipſe Deus in Scriptura Sacra â nobis concipi vult, quando nimirum 1. *Johannis* I, 5. *Lux, in quo nullæ ſunt tenebræ* & *Jac.* I, 17. *Pater Luminum*, dicitur. Conf. *Evangelium Johannis* I, 5. 8. 9. IIX, 12. XII, 35. 46. Sub qua lucis ſpecie patribus etiam primævis apparuit, ut Abrahamo, *Geneſ.* XV, 17 vel ſub ignis & flammæ, ut *Moſi Exod.* III, 2. *ſeqq.* XXIV, 17. & *Iſraëlitis in deſerto* XIII, 21. 22. XIV, 24. XIX, 18. *Num.* IX, 15. *ſequ* XIV, 14. *Deuteron.* IV, 11. 12. 15. 24. 33. 36. V, 4. 5. 22. --- 26. IX. 3. 10. 15. XIIX, 16. atque *Ezechieli* IIX, 2. Videatur etiam *Thomaſij Pnevmatol* c. 7 §. 135. nec non *Appendix*, *annexa eruditiſſimi Stübelij Obſervationibus*, *quas hic Albrechti-Chriſtiani Rotthij Atheiſticis ſic dictis Thomaſianis oppoſuit*,

 p. 47:

p. 47. *Morboſius Diſſert. de Enthuſ. ſeu Furore Poët. p.* 76. & *Kirchmayerus de Phoſphoris, Natura Lucis, & Igne* S. II. c. 2. p. 19. *ſeq.* Quemadmodum igitur minima ignis ſcintillula globi noſtri ſublunaris in ſenſu ſaltem vulgi, per ἀπαςίθμησιν nempe ſeu partitionem, pars ignis dicitur, quæ in mente quidem ac Mathematicè in millenas alias dividi poteſt; reapſe tamen & Phyſice ab eſſentia ignis, lucis, &c. nil differt, multò minus ab igne diviſa dici poteſt, de quo etiam legi meretur *Wirdigius l. a. lib. l. c.* 16. §. 9. *pag.* 63.; nec, ubi à candelæ ardentis flamma, utut lumine terreno & actuali, vel millenæ aliæ accenderentur, credi debet, flammam ſeu lumen illud in millenas alias diviſum eſſe: ita per auræ divinæ particulam aut ſcintillulam luminis æterni incomprehenſibilis nemo ſanus neque mentis noſtræ neque ipſius Dei in partes diviſionem concipere valebit, quando nimirum illa, mediante ſpiritu hominis vitali ſive anima, per traducem propagatur, & tanquam in vehiculo, fomite aut capſula in perpetua flamma ſive lumine ſervatur, ac millenis aliis individuis communicatur, non ſecus ac millena alia lumina ex unico excitari & accendi poſſunt. Ut taceam, quod cum *Judic.* XIV, 6. 19. XV, 14. *Johanne* XX, 22. *Athanaſii Symbolo verſu* 23., & *B.* Huttero *Loco* l. *Quæſt* 9. Spiritum Sanctum à Patre & Filio prodeuntem piè credamus ſine ullo horum diviſibilitatis conceptu.

Quæritur autem: unde inſolita rerum cognitio extra paroxyſmum catalepticum, libero nempe animæ per cerebrum influxu? e. g. undenam ovum à matre reconditum fuerit? undenam puella ſciverit, vetulam Sabinam ſepimentum vitis caſtraturam? unde prædictio venti & canis latratus? unde facta illa die 7. Aprilis indictio reperiendorum Magicorum? quæ & qualia hæc futura ſint? Reſp. quod puella hæc, propriâ ex confeſſione, per ſomnium viderit & addidicerit. Jam verò, cum juxta *Ciceronem de Divinationibus lib. l. c.* 23. corpus in ſomno, ſimiliter ferè ac in catalepſi, mortui inſtar jaceat, in quo mens noſtra tantum viget & vivit; adeoque hæc à ſenſationibus & terrenorum impreſſionibus vacat, & à vinculis animæ liberior ad recipienda cœleſtia; idonea & multò divinior ſit, non mirum, ſi quando rerum humanam cognitionem ſuperantium Viſionibus gaudeat. Conf. *Jamblichus lib. de Myſteriis*, & *Artemidorus Doldianus in Oneirocr. c.* 1., qui duplicem in mente noſtra vitam ſtatuunt, quarum altera cum corpore exiſteret atque cum illo verſaretur; altera verò divina, à materiæ conditionibus remota & ſejuncta

ſit,

ſt. Cùm ergò mens ſomni tempore â corpore veluti liberata in ſe permanens vitâ hâc intellectuali atque divinâ quodammodo expergiſceretur & excitaretur, operaretur dein, & hoc modo rerum futurarum videret initia aperta & clara. *Mens* enim, hæc noſtra juxta *Voſſium in* Theol. *Gentili p.* 900 *eo ipſo momento, quo â corpore ſenſationes debiliores recipit, eò magis DEO uniri poteſt* unde *Ovidius lib. III. de Ponto Eleg.* 4. *Iſta DEI vox eſt: DEUS eſt in pectore noſtro; Hoc duce prædico vaticinorque DEO.* Obſervantur autem catalepſis & agoniſantium inſolita ſcientia, ſomniaque ejusmodi cataleptica ac divinatoria, cenſente etiam *Huarto in Scrutin. Ingen. c.* 3. utplurimum in hypochondriacis, in ſpecie ad melancholiam hypochondriacam inclinantibus, &, qui juxta ſæpius laudatum *Hoffmannum in Fundament. Medic. c.* 3. *§.* 15. *ab his gradualiter tantum differunt*, phlegmaticis; â peculiari nempe & certa ſpirituum ac maſſæ ſanguineæ craſi, adeoque *tranquillo horum ſtatu ac motu*, juxta eundem *Hoffmannum Diſputat. de Potent. ventor. in Corp. Humanum, inque ſubjectis ad vitia & malitiam minus facilibus* cujusmodi indolis & noſtram puellam fuiſſe, ex curioſi & circumſpecti Catechetæ Zittavienſis, *Dn. M. Grünevvaldt*, relatione hujusque cum puella ægrotante inſtituto examine catechetico abunde patet; quæ etiam, parentum ac vicinorum teſtimonio, â tenera ætate laudabilia pietatis modeſtiæ & obedientiæ ſpecimina edidit Decuriâ ſeculi elapſi nonâ (annus memoriâ mihi excidit) in pago non procul abhinc diſſito, Berendo ff, puer ruſticus ſeptem aut novem præter propter annorum, mentis alias placidæ ac tranquillæ, dyſenteriâ correptus, in agone, me & Dn. Davide Wolffio, eccleſiæ illius & Dóbernicenſis Paſtore nunc beato, præſentibus, ſe ipſum ſelectiſſimis cum Veteris tum Novi Teſtamenti dictis erigebat, dictorum loca, capita, quin & ipſos verſiculos allegans, illaque ſat ſcienter explicans, cum tamen, præter Pſalterium, ſyracidem, Epiſtolas & Evangelia Dominicalia, Scripturam Sacram nunquam perlegiſſet; quamvis nec hoc negandum, quòd præfati Paſtoris teſtimonio ſacris conctonibus utriusque eccleſiæ ſingulari cum attentione nunquam non interfuiſſet, omnesque præcox ejus ingenium ſtupuerint. *De le Febure*, Celeberrimo Regis Galliæ Pharmacopœo & Chymico ſæpe laudatus *Thomaſius Hiſtor. Sapient. & Stultit. P.* 11. refert, quòd ille in ſomno linguis peregrinis locutus fuerit, ac aliis in omni ſaria, quâ interrogatur linguâ, reſponſa dederit. De ſe ipſo profitetur ſuprà laudatus *Zeidlerus l. a. p.* 180. quòd inter ſomniandum longum ſatis ſermonem Græco & Gallico idiomate habuerit, cum tamen inter vigilandum vix unam vel alteram periodum, haud interruptâ ſerie, efferre potuerit. Huc quoque pertinet curioſa hiſtoria *Zanardi*, quam hic *Tract. de Univerſo Parvo, mixto Homine, Quæſt XIV. p.* 98. de ſe ipſo allegat, & ab *Hannemanno*

Noſtro Ann. III. *Ephemerid. Noſtrar. Obſervat. 61. Decur.* III. *p. 74.* refertur, quòd ille in componendis, carminibus, neque in Græca Hebræaque linqua, multum peritus fuerit; in ſomno, currente diſcurſu, carmina pulcherrima Latina & vulgaria formaverit, concionesq; ordinatas ornatas & pulchriores in ſomno confecerit quam in vigilia, & quæ in vigilia cum multo labore non penetraverit, in ſomno in promptu habuerit. Hæc ex principiis primis menti noſtræ connatis manare; principia autem hæc nobiſcum nata imaginis divinæ reliquias eſſe, prudenter judicat *Zanardus. Diffiteri ergò non poſſum*, (ut laudatiſſimi *Hannemanni verba l. a.* eleganter adducta mea faciam) *mihi hanc arridere ſententiam, quâ ſtatuo, omnium ſcientiarum, linguarum artiumque prima principia vel ideas menti humanæ eſſe innata, & per modum diſciplinæ evolvi atque in actum ſecundum produci; ſicque omnes homines potentiâ, quoad innatas ideas, æquali modo eſſe eruditos.* Conferatur etiam *Paracelſus in Fragment. ad Medicin Phyſic pertinent. cap. de Morb. Somnii, in* T. *Opp. I p. m. 176.* ubi quemlibet hominem omnes artes & ſcientias in ſe habere, nec alterum altero plus minusve accepiſſe ſtatuit, unde *Carteſius*, in ſe nunquam plus ingenii eſſe, quàm in quolibet ê vulgo, non imprudenter judicavit *Diſſertat. de Meth. §.* 1. Elegantes etiam circa inſomnia Obſervationes recenſet *Heinricus. ab Heer. Obſ.* 2. Nec minus curioſa de Poëtis ingenioſiſſime ſomniantibus exempla exhibent nobis Celeberrimi illi Polyhiſtores, *Morhoſius Diſſertat. de Enthuſiasmo ſive Furore Poëtico p 75* & *Arion Noſter in Obſervat. Medico Phyſicatr. Faſciculo* II. (*Anno Ephemer. Noſtrar. VI. Decur.* II. *annexo*) *Obſ. 21. p. 24. usque 28.* nec non *Obſ. 12. p 14. -- 18.* ſomnium ecſtaticum, prudentiæ & vaticinii plenum Johannæ de Allioth, Sociæ olim Virginum Ciſtertienſium prôpe Iſenacum. Præ aliis allegationem meretur virgo illa Stadenſis in *Append. ad Annum* I. *Ephemer. Curioſ. Noſtrar. Dec.* III. *p. 37. - 84.* quæ per integrum annuum ſpatium omnem morbi viciſſitudinem ipſamque medendi rationem Medico ſuo, *Clariſſimo* nempe *Bauzmanno*, variis ſomniorum prædictionibus manifeſtavit. Parallelum fere Exemplum communicavit Gerard. Feltmannus, Tract. de Dea Podagra. c. 23. Mirum mortis ex ſomnio præſagium Dn. *Epicharmes Noſter Anno* I *Decur.* III. *Obſ. 24.* & mirabilia aliquot ſomnia *Schottus in Phyſ. Cur. lib.* III. *c. 25.* recenſet. Alexandrinos olim in ſomniando felices fuiſſe dictos, vid. *Iſaacus Voſſius Commentar. in Catull p. 28.* De mirabili ſomnio Artorii, Medici Imperatoris Auguſti, quo mediante Imperator ſervatus eſt, legi poteſt *Lactantius Inſtit. Divin.* II, *8.* & de mirabili ſomnio Ottonis Heinrici, Comitis Lippienſis, *Index Zeileri ad p.* II. *Epiſtolar. ſub voce* Träume. Somniis his catalepticis ac divinatoriis meritò adjunguntur, Abrahami *Geneſ.* XV, 12. Jacobi XXIIX, 12. XXXI, 10. Reg. 12.

XXXII.

XXXII, 25. -- 34. hujusque filii Joſephi XXXVII, 5. -- 10. pincernæ & piſtoris Pharaonici XL, 9. 10. 11. & 17. uti etiam Pharaonis ipſius XLI, I. 8. & 17. ſeqq ſomnium Jeremiæ, *in hujus Prophetiæ c.I. 11. ſeqq.* & *Ezechielis hujus Prophetiæ c.* XXXVII. Nebuchodonoſaris *Daniel.* II. Joſephi ſponſi Mariæ *Matth.* I, 20. 24. II, 13. 14. Uxoris Pilati XXVII, 19. Et talia utplurimum in ſubjectis frigidioribus & placidioribus, uti ſunt hypochondriaco melancholici, phlegmatici, & pituitoſi: quorum Iſti, propter ſalia acidiora rigidiora & aſperiora in maſſa ſanguinea hincque ſpiritus craſſiores, quaſi tenebricoſos, & in motu tardiores, ſunt naturaliter taciturni & cogitabundi, nimiis meditationibus, vel cogitationibus firmioribus aut fixioribus ac profundioribus occupati; qua ratione etiam *Ariſtoteles* in Poëtis acrimoniam humoris melancholici requirit: Hi verò unà cum illis â ſuccis ſeroſis mucilaginoſis, aut uberiore chylo dulci, in actionibus ſegnes torpidi, tædioſi, ſomnolenti &c. paucos ſpiritus gignunt, unde ſuccumbentes citiſſime ſomniant. Nemo enim ſanæ mentis uti ſuô jam tempore rectiſſimè judicavit *Plato in* Tim. *pag. 543.* divinum & verum vaticinium ullum aſſequitur. Mente namque hominis juxta *Paracelſum* Tract *ſupra alleg. de Imaginibus*, in ſe ipſa ſubmerſâ & ſuffocatâ, *homo oculis videntibus eſt cœcus, auribus audientibus ſurdus, &c. unde his profundis ſuis cogitationibus in mente ſubmerſus ſimilis quidem illi eſt, qui omnes ſenſus amiſit, & pro ſtultisſimo in mundo habetur; apud DEUM tamen vir eſt ſapientiſſimus, cui DEUS omnia ſua ſecreta oſtendit, & abdita quævis, plus quam cœteris mundi ſapientibus omnibus, commonſtrat.* Cum quo conf. *Matth.* XI, 25. Ubi verò ſpiritus animales nimis ſubtiles nimiumque mobiles ſunt, mens illis incarcerata (animam enim ſive ſpiritus animales eſſe capſulam ſive vehiculum ſive vinculum mentis immortalis, quæ nempe illius beneficio corpori animali jungatur & ferruminetur, ex *Scriptis Zoroaſtrinis ſuprà allegatis* Tachenio *in Princ. Morbor p. 40. Hoffmanno de Affectu Catalept. p. 10. & 15. necnon Wirdigio l. a. c. 14. §. 2. 13. & c. 16. §. 4.* patet) tunc illis brutis & ſenſitivis appetitibus adeò immergitur, ut altioribus & profundioribus meditationibus vacare non poſſit; unde ſpiritibus animalibus adverſus mentem concupiſcentibus voluntas hominis ſe exerit prava; Confer. 2. Corinth. IV, 4. & *Oribaſius Noſter in Miſcellan Medico-- Pract. P. II. p. 591.* Somnia ergò ecſtatica ac divinatoria â catalepſi, qua cauſam formalem, multum non, ſed gradualiter tantum, abludere certum eſt. Juxta *Williſium* enim *de Anima Brutor. P. I. c. 16. p. m. 129.* Somnus nihil aliud eſt quam animæ â continuis motibus, laboribus, exercitiis &c. delaſſatæ quies & quidem in hypochondriacis, melancholicis & phlegmaticis tranquillior & firmior. Quemadmodum autem hi, præ aliis, internorum viſcerum ſpasmis, cephalal-

gis tenſivis, capitis obnebulationibus, ephialte, tam nocturno, quam diurno Geſpenſt-Erſcheinungen und Aufhuckungen / uti putant, ſomniisque turbulentis & terrificis &c. obnoxii ſunt: eodem modo iidem quoque in ſomno ſtricturæ cerebri nervulorum horumque fibrillarum ſpasmodicæ firmiori ſunt expoſiti, unde animæ aut ſpirituum animalium in centrum ovale motus plus minus ſufflaminatur, ut ideò mens immortalis omnigenæ ſcientiæ in ſe capax, minus â carnis operibus ſuffocari aut aliis ideis adventitiis turbari, ſed libera ac triumphans ideas ſuas animæ imprimere poſſit.

Interim, quando uberior in ſomno ſpirituum plus minus reſtilium influxus concurrit, ſimulquè fortior impreſſio idealis accedit & menti communicatur, imperfecti quippiam interdum ac phantaſtici, non ſecus ac in ſomniis naturalibus, occurrere nullum eſt dubium. Et talis impreſſio dubiô procul ægrotæ noſtræ ſimul ſomniis deliris ac phantaſticis occaſionem dedit, quatenus continuò de ovo imaginibus deſideratis pingendo, de vetula odioſa, de faſcino &c. cogitavit, hincque in delirium, nunc mite, nunc furioſum ſpiritibus verò animalibus omni tempore â deliriis, nec non continuis membrorum exagitationibus & concuſſionibus, quieſcentibus in ſomnia varia abrepta videtur. Rectè enim *ſomnia*, effato *Helmontii Tract. Jus Duum Virat. § 30 Sennerti in Inſtitut.* & ſæpiùs laudati *Ettmûlleri inColleg. Pract. T. Opp. II. p. 939. & 1045. dormientium ſunt deliria*; ſicut *& hæc vigilantium ſomnia.* Quid quæſo, aliud videntur ſingulares illi diſcurſus de vetula, quam in tergo faſciculum filamentorum ſulphuratorum gerere, & Criſpum (quaſi capillitio diabolum, anteà forſan ex imaguncula quadam aut anili confabulatione impreſſum, ſibi imaginata eſt) adorare dixit, niſi impreſſiones quædam deliræ? Nonne delirantis ſunt geſticulationes, quibus puella filamentorum glomerationem, ligamentorum lineorum texturam, horumque confectorum, manui ſiniſtræ ſuperinvolutionem, linteorum lotionem, pavimenti expurgationem, recluſionem, pecuniæ numerationem, ciborum præparationem &c. ſimulavit? Nonne delirium ecſtaticum fuit converſatio cum virunculo albo in prato viridi, ejusque viſio in cœlo ſpondæ? Quæ inter meritò referendas putamus omnes illas viſiones (dormientium ac ſomniantium quidem; pariter ac vigilantium, in quibus tamen poſterioribus ſemper concurrit ſpasmus nervi optici in tunica retina expanſi) Philoſophi Teutonici Jacobi Böhmii, Aſſeburgiæ, Leade, fullonis illius Brunſuicenſis Johannis Engelbrechtii, Philoſophorum Alchymicorum, & Enthuſiaſtarum iſtorum Quackeri aliàs dictorum; qui cum omnes ex idioſyncraſia nativa ſint hypochondriaco-melancholici, Muſicâ reſtitui ſolent uti etiam hoc ex *Merſenno* allegat *Heucherus in Curioſis, Diſſertat. de Araneo §. 19.* conferatur quoque Celeberrimus *Gerdeſius Diſput. de Morb. Lideal. Sect.* II;

II. Pract. §. 6. Pariter ac ſagarum in montem Bructerorum conventus, inque hac converſatio, tripudia & concubitus cum diabolo &c. puras putas Viſiones & ſomnia ſive deliria ecſtatica eſſe,nunc ex idioſyncraſia nativa, partim hypochondriaco - partim cholerico - melancholica hinc pravis & malitioſis nimiumque intentis rerum magicarum meditationibus ac fixis conceptibus, nunc ipſis magicis unguentis (qualia deſcribunt *Paracelſus in philoſoph. Magna & Occulta, Cardanus de Subtilit c. 18,* & ex his *Godelmannus l. a. lib. II. c. 4. §. 1. 11. & 22.*) aliisque diabolicis artibus & remediis contracta, ex multifariis Actis hujusmodi Inquiſitionalibus perluſtratis edoctus, firmiter mihi perſuadeo. Conferatur Illuſtris in Ducatu Magdeburgenſi Conſiliarius Eccleſiaſticus Regius, *Henricus Bodinus, in Diſput. de Fallacib. Indiciis Magiæ §.13.* & jam citatus *Godelmannus c. 4 & 5.* ubi hic *in ſpecie c. 4. §. 23.* egregiam & curioſam hiſtoriam allegat de Nobilis cujusdam Megapolitani famula,â veneficis ſortilegii, & quòd cum ipſis aliquoties in monte Bructerorum fuerit,accuſata. Nobilis hic, ex propria famulæ confeſſione ſæpius inſtitutam & ſequenti nocte cum reliquis inſtituendam migrationem & transvolationem in montem Bructerorum percipiens, adjunctis ſibi Paſtore & domeſticis, mulierem noctu diligentiſſimè cuſtodivit, exploraturus utrum transvolaret nec ne? Sed miſera illa unguento quodam ſe illinens in ſomnum profundum ita incidit, ut nec illâ nocte nec ſequente die excitari potuerit? Altero autem mane interrogata reſpondit, ſe in Bructerorum monte conventum cum reliquis veneficis reverà celebraſſe, nec aliud ſibi perſuaderi paſſa fuit. Simile exemplum adducit etiam *jam laudatus Bodinus in Diſput. alleg §. 26.* Videatur quoque *Carpzovius Prax. Criminal. p. 1. Quæſt. 48. n. 22 ſeqq. Reinking in Reſponſ. Jur. in Proceſſu contra ſagas c. 1. n. 99. ſeqq. Fichardus T. II. Conſil 3 n 3. Alciatus lib. IIX. Parerg. c. 22, Wierus lib. III. de Præſtig. Dæmonum, Camerarius Hor. Succiſ. c. 74 Craanen de Homine c. 92. p. 573. Sperlingius Inſtitut. Phyſ. lib.* II. c. 4. *Quæſt. 9.* In puella interim noſtra eò progreſſus eſt Spirituum animalium motus (ut verba Excellentiſſimi *Aretæi Noſtr. in Vade Mecum Anatom. ſeu Clave Med. Anatomico - Experimental. Exercit.* 12 *p. m.* 571. huc applicem:) ut, quàm vividè illa imaginationi ſuæ vetulam Sabinam repreſentavit, tandem etiam extra corpus ſuum exiſtere, atque cum ea expoſtulare, deceptâ phantaſiâ putarit. Quò etiam pertinet Epilepſia alia melancholico - hypochondriaca cum delirio ecſtatico quam Collega & Amicus olim Noſter, B. Dn. D. *Fribe* obſervavit in *Anno IV. & V. M. A. N. C. Decur. I. Obſerv. 81, ubi p. 70.* epileptica quædam torvo cum vultu, furore & incandeſcentia, ad angulum, ac ſi inibi horrendi quid videret, monſtravit. Similis delira impreſſionis de incantatrice vetula exemplum in paroxyſmo epileptico, ipſoque imminente

minente & poſt eundem, hîc Delitii mihi obſervare contigit, quod illuſtrationis gratiâ jam allegare lubet. Puella honeſtis parentibus orta, duodecim annos nata, mirè præcox, debitamque ſtaturam ante pubertatem adeò excedens, ut juvenculam adæquaret, anno 1689. menſe Junio inopinatò concidebat, primô quidem & ſequenti paroxysmo ſine convulſionibus per horæ tamen quadrantem mentis incompos multum de vetula incantatrice nugabatur quam in parentum vicinia habitantem, nomine vocabat. Paroxysmi recurrebant initiô tribus, & malo ingraveſcente duabus & omni ſeptimana, poſtea tandem intra quatuor aut quinque ſeptimanas; & imprimis paroxyſmo tertio epilepſiâ formali corripiebatur, ſolâ tamen pedum jectigatione & concuſſione, a dominis ultra ſpithamam repetitis elevationibus dentiumque ſtridore ſtipata: per quadrantis horæ ſpatium ſine ſenſu ac motu jacebat, & nullatenus excitari poterat; ſemper tamen in paroxysmi progreſſu poſt horæ quadrantem, applicato imprimis naribus ſpiritu ſalis Ammoniaci, & meâ ac adſtantium motitationibus & acclamationibus, cum vetula dicta altercabatur eamque ſæpiùs increpabat, & altâ voce magnaque cum indignatione citatioreque ſermone dicebat: Apage vetula incantatrix, beſtia! quadrante circiter horâ ſive incipientis paroxysmi dimidiâ, iterum elapſâ cantabat formulas Cantico Canticorum analogas: Komm her meine Taube; du Hertzens-Schatz! Mein allerliebſter Engel / ich laſſe dich nicht / du haſt mir mein Hertz geſtohlen ꝛc. quorum omnium poſt paroxysmos ſemper immemor erat. Interim contrectato circa umbilicum abdomine nullam notabilem in hoc diſtenſionem, neque ullam duritiem ſpasmodicam in inferiori tamen hypogaſtrii parte concuſſionem quaſi internam, percipiebam, unde primis paroxysmis epilepſiam ab inteſtinorum vermibus credebam, imprimis cùm puellæ facies tumida, colorꝗ pallidus ac fœdus cachexiam oſtenderent & in ſtatu hactenus ſano cum aliquali meticüloſitate ac triſtitia, nec non, parentum relatione, lumbricorum obſervata excretione ac ſtridore dentium nocturno (de chloroſi enim in puella tunc temporis pavidi animi teneræꝗ ætatis nunquam cogitaſſem) Medicamentis, hactenus tam â me, quam Celeberrimo Dn. D. Rivino, P. P. Lipſienſi ſimul in conſilium vocato, ordinatis & incaſſum adhibitis, paroxysmoque circiter ſexto aut ſeptimo cum majori vehementia recurrente, partem affectam inter cantationes deliras exploraturus manu genitalium turgeſcentiam non levem, nunc diſtendentem nunc ſpasmodicâ duritie renitentem, cum ſpasmodica, uti conjiciebam, clitoridis erectione. paroxysmoque remittente liquoris genitalis excretionem, percipiebam; cujus etiam veſtigia induſium poſt paroxyſmos exhibebat. Unde, mutatâ priori ſententiâ, parentibus moeſtis metu epilepſiæ chronicæ perturbatis, uterinam ſive Veneream, â cachexia chlorotica ex reten-

to liquore ſeminali in glandulis turgeſcente ortam; matrimonio facilè curandam, judicabam. Liquore hoc excreto pedum concuſſiones quidem ceſſabant & ſenſus externi redibant; ægrota tamen mox ſurgens, ſolo induſio amicta, ſine ullo pudoris indicio per hypocauſtum aliquantisper ambulabat, poſteà menſæ accumbens ultra horæ quadrantem rhythmos amatorios nunc recitabat, nunc cantabat, pupam brachiis ſimul complectebatur & oſculabatur, rhythmis ſive hymnis amatoriis ſæpe intermiſcendo: Komm du ſchöne Frauen-Crohne bleib nicht lange ꝛc. Du hertzens-Schatz ꝛc. Ultra horæ porro quadrantis ſpatium crepundia tractabat, pupam, cujus veſtimenta ſingulis paroxysmis mutabat, de novo vittâ ac ſtolâ ornabat, nummos in ſcatula collectos â parente exigebat, numerabat, & pupæ peræ indebat; donec ultimo ſudor toto corpore copioſè erumpens mentem reſtitueret, fabulæque finem imponeret. Semper autem unô ac alterô â paroxyſmo die, interdum etiam intermedio extra paroxysmum tempore, nec non duobus aut tribus ante eundem, tam domi, quam una cum matre templum frequentatura, non ſemel torvis oculis inhorreſcens ac impalleſcens de vetula â tergo ſe inſequente & in aures ſibi quippiam ſuſurrante, multum querebatur, matremque manibus tremulis amplectandô dicebat: Vah! vetula illa meretrix â tergo eſt, ac ſuo miniſterio ad homuncionem laſcivum (zu einen Huren-Kerl) pertrahere me conatur; cum tamen nemo, vel ante, vel poſt, vel circa illam, ſolâ matre exceptâ, conſpiceretur: cujus ſpectaculi ipſe aliquoties teſtis αὐτόπτης fui. Epilepſia hæc ultra dimidium annum vagis paroxysmis durabat, nec prius ceſſabat, niſi primum erumpente, menſium fluxu, qui ſingulo vigeſimo die recurrebat maximo cum dorſi & hypogaſtrii dolore ſpasmodico, ſemperque cum urinæ cruentæ ſtillicidio dolorifico: qualem pariter menſium difficultatem ex nimio Veneris deſiderio â vaſis ſanguiferis circa veſicam & partes genitales nimium turgeſcentibus, ſanguinemque per anaſtomoſin effundentibus, derivat ſæpe laudatus & nunquam ſatis laudandus *Ettmüllerus Tom Opp. II. in Praxi p. 719.* Sicut etiam vera & radicalis cura non niſi in uno vero bono conſiſtebat, Prudentior enim hac in re facta, anno ſequente amore illicito, uti rumor erat. Officialis cujusdam militaris delenita, quem mutatis veſtibus de nocte, ancillæ ſubſidio, aliquoties acceſſerat, omnibus dictis ſymptomatis liberabatur. Modum, quomodo liquoris ſeminalis abundantis retentio, alteratio &c. facultatis animalis actiones tam enormiter lædere, epilepſiam excitare, phantaſiæ vires potentiſſimè invadere, ad formandas ideas inſuetas, hinc ad viſiones de vetula &c. contribuere potuerit, prolixius hic explicare ſuperſedeo, cum hoc eruditè ſatis præſtiterit Curioſiſſimus *Stolterfoht* in Eruditiſſima *Diſputat. Inaugur. de Idea Errante*

in Ecſtaſi ſeu Enthuſiasmo, ſub Præſidio ſuprà laudati *Gerdeſii*, in Celeberrima Academia Gryphica Profeſſoris Publici, habita *c. 2. §. 17. & c. 3. §. 33.*

Reſtat denique, ut de paroxysmis his, morte incantatricis ceſſantibus, aliquid adjiciam, imprimis cum parallelum exemplum ſuprà laudatus *D. Bauzmannus, in Obſ. 25. Anni VII. & IIX. Decur III. p. 47.* Obſervarit. Optime hoc ex conſenſu mumiali, hujusque actione in diſtans, explicari poſſe nemo inficiabitur, modó conſideretur, quæ de hac ſæpè allegatus *Helmontius in Magnet. Vulner. Curat. §. 22.* narrat de Nobilis cujusdam Bruxellenſis naſo adſcititio, â Tagliacotio ex ſervi ſeu bajuli cujusdam Bononienſis viva brachii carne deſumpto ac reſtituto, qui Bruxellis repentè friguit, & aliquot abinde diebus corruptus decidit. Hujus rei inopinum caſum inveſtigantibus inventum fuit, eodem fortè momento, quo naſus friguit & corruptus decidit, Bononiæ dictum bajulum exſpiraſſe. Similem autem Obſervationem de Nobili quodam Neapolitano jam ante Helmontium Anno 1576. *Auctor Theſauri Rerum Admirandarum Tractatui ſuo* inſeruit, unde adductam Helmontii hiſtoriam *B. Ettmüllerus T. I. Opp. in Colleg. Therapevtico, ubi de Morbor. Archealium Curationē, p. 407*, & ſupra laudatus *Garmannus in Curioſiſſimo Tract. de Miracul. Mortuor. lib. I. Tit. II. §. 8.* aliique ex iis cauſis ſuſpectam reddere conantur: quod Authores hujus omnes in rem ipſa quidem conveniant, in circumſtantiis tamen quibusdem varient: ipſeque *Tagliacotius in Chirurg. Curtor.* fateatur, ſe, id generis curtam ex alieno corpore reſtitutam fuiſſe, nunquam legiſſe, neque audiviſſe, neque unquam attentaſſe nec ullibi appareat, ipſum Operationis hujus in Nobili Bruxellenſi inſtitutæ mentionem feciſſe: nec ſurculos trunco alii inſitos tabeſcere aut emori, árbor licet ipſa, ê qua ſunt deſumpti, emortua jam jam exiſtat & exaruerit. Mihi autem, quod tamen pace tantorum virorum ſcriptum velim, rationes iſtæ dubitandi non ſatisfaciunt: cum (1.) quidem nihil novi ſit, ſed toto die eveniat, ut certæ cujusdam hiſtoriæ circumſtantiæ â diverſis Scriptoribus, ex falſis ac erroneis relationibus, immutentur; neque ulla hìc (2.) circumſtanriarum diſcrepantia appareat: utrumque enim de reſtitutis naſis amputatis exemplum non de uno eodemque ſed diverſo loco & tempore, inque diverſis ſubjectis, Nobili nimirum Neapolitano & Bruxellenſi, annotatum reperitur; quorum alterius naſus triennio demum, defuncto ſervo, è cujus brachio deſumtus ac appoſitus fuerat, ſimul emortuus eſt; alterius verò tredecim tantum menſibus elapſis non ſolum ægrotante tunc bajulo friguit, ſed paulo & jam poſt eodem mortuo, putrilagine corruptus decidit. (3.) Helmontius relationi ſuæ inſeruit Nobilem Bruxellenſem quod de brachii proprii inciſione timuerit, bajulum ad hoc conduxiſſe, ê cujus brachio Tagliacotius traducem, pro reſtituendo naſo eruerit; quo & liquidò patet, Tag-

Tagliacotium in Nobili hoc meticuloſo curam Neapolitani ex alieni brachii carne, poſt editam demum Chirurgiam Curtorum, tentaſſe & imitatum eſſe, imprimis cum ipſe *Tagliacotius l. a. lib. 1. c. 18. p.m. 194.* traducem ex alieno corpore deſumendum nullus diſſuadeat, ſed potius tam Autoritate quam ratione comprobari poſſe confidit &c. nec abſurdum & impoſſibile eſſe *p. 195.* pergit, *quin ex alieno corpore, atque id nullâ cum difficultate, ſecerni poſſit &c.; unde p. 198. concludit: Expetendum itaque, ût aliena corpora pro traduce excidendo & inſerendo ſubſtituantur; propria verò, & ſingulis ſua, quantum poterit, â doloris ſævitie, â brachii deformitate & imbecillitate, â cæteriſque incommodis illæſa & innoxia conſerventur.* (4.) Deſurculis tenellis (quos opponit *Conringius de Med. Hermet. p. 234.*) alieno trunco inſitis arbore horum tabeſcente aut emortuâ licèt, feliciter nihilominus creſcentibus, alia ſubeſt ratio; partim quòd *non tanta corporum noſtrorum, quanta plantarum diverſitas, reperiatur* juxta *Tagliacotium l. a. p. 196*; partim in arboribus, utpote ſolidioribus & omni ſenſu ac ratione deſtitutis corporibus, tanta quanta in homine inſpiratio & tranſpiratio non fiat, unde etiam illis nulla imaginatio, multò minus ulla in ſpiritu vegetabili vitali impreſſio idealis concedi & ſignari poteſt; eoque conſenſum mumialem arboris cum arbore animadvertere vix aut nunquam licet, præſertim cum in arboribus calore quippe ſolis, ventis aliiſque aëris injuriis expoſitis, effluvia illa ſpirituoſa ab illis in minimas atomos ad varias mundi plagas continùo diſpellantur. Conſenſum contrà mumialem inter arborem & hominem Ipſe, multiplici experientiâ edoctus, atteſtari poſſum: e.g. Vicinus meus, Chriſtophorus Cnôfflerus, Prætor in Præfectura Delitienſi Provincialis, 68. jam annorum, decimo octavo abhinc anno bis & ter annuatim, nunc tribus & quatuor, nunc octo, nunc quatuordecim, aliquando etiam novendecim ſeptimanis, arthritide vagâ ſcorbuticâ admodum contumaci & doloroſâ, præter brachia, crura & axillas, maxillam ſimul inferiorem, nucham & tempora, alternis vicibus affligente, corripiebatur: Excrutiebatur item uxor civis cujusdam noſtratis tibialium mercaturam exercentis duodecimo abhinc anno per ſex & octo ſeptimanas, imò præterlapſo anno ultra tres anni quadrantes, atrociſſimis abdominis doloribus ſcorbuticis, continua cum alvi conſtipatione, & interdum vomitu materiæ æruginoſæ, nullis clyſteribus nec ullis aliis remediis, nec ipſis opiatis ægrotæ idioſyncraſiæ infenſis, cedentibus, & ab intempeſtivo purgantis uſu in artuum lacerantes dolores, quin etiam pareſin & contracturam manuum degenerantibus; Ruſtica pariter quædam in pago Tzſchortau, dimidio milliaris abhinc diſtante, atrociſſimis artuum doloribus per benè longum tempus; quorum omnium

 affe-

affectus â ruſtico quodam ſene, devoto & modeſto, in pago quodam Præfecturæ Ilenburgenſi incorporato, Wölpern dicto, degente per curam ſympatheticam, conſenſum nempe mumialem arboris cum homine, exceptâ manuum contracturâ, curati ſunt, ipſis ægris ſanitatis conſtantiâ partim per duos & tres, partim in alterum jam annum, gaudentibus. Id quod effluviis reciproce ingredientibus, accedente tamen forti & ægrotantium & medicaſtri fide horumque intenſione ſeriâ non inepte rribuendum haud immerito auguror: pari ratione hic quoque locorum â ſuperſtitioſa plebe infantes, pueri ac juvenes hernioſi, ante ſolis ortum denudato corpore per quercum flexilem & in media ſui parte fiſſam tribus vicib. reciprocis tranſmittuntur, atque coaleſcente arboris deligatæ fiſſurâ perfectè reſtituutur qualis curæ, per fiſſam etiam tiliam cum ſucceſſu peractæ, exempla legi poſſunt in *Bartholini Act. Med. Haffnienſ. Volum. II. Obs. 61. p 164 & Vol. V. Obſ. 92. p. 242.* Ruſticus curam ſuam ſic inſtituit: primum propinat tres pulveres ἄνω καὶ κάτω, leniter tamen, purgantes, quos ê ramuſculis arboris ſympatheticæ (des Gicht-Baums / uti vocat) pulveriſatis conſtare aſſerit; quibus quidem vicinus meus uti noluit, pretio ſoluto illos, inſcio ruſtico, ſeponens. In primo ſtatim ægrorum acceſſu eos adhortatur, ne curam hanc tanquam ſagatricem vel diabolicam, ſed opus divinum potius exiſtiment, procidens dehinc in genua preces devoto animo & ſubmiſſo ſermone fundit, ægrosque, ut pro impetranda divina benedictione ſummo Numini ardenter ſupplicare velint, ſerio exhortatur. Quo facto arbuſculum quendam (de cujus quidem ſpecie nondum certior fieri potui, niſi quòd mediocrem hominis ſtaturam æquet, & baccas rubras ferat, quas liberis ſuis comedendas concedat) arripiens, ſurculos hujus per ſingula digitorum in ægri manibus ac pedibus interſtitia traducit, nec non cœteras articulationes his ipſis attingit atque demulcet, poſteà arbuſcùlum terræ inſerit. His ita geſtis, ubi poſthæc ſanatus, multos etiam poſt annos, vel in alius generis morbum aut valetudinem adverſam incidit, vel ipſâ morte abripitur, arbor aut flacceſcit aut exſiccatur; quo ex ruſticus de ſanatorum valetudine ac ſtatu quotidiana fermè indicia capere ſolet. Inſuper ex ore Amici cujusdam Lipſienſis fide digni, habeo, quòd ubi arbuſculus unus ac alter aut ventorum impetu aut frigore, aut alia quavis tam aëris quam animalis cujusdam injuriâ avulſus vel fractus fuerit vel exaruerit, ſe & alios in recidivam arthritidis incurriſſe minimè ceſſantem, uſque dum cura illa ſympathetica de novo fuiſſet inſtituta. Et licet (5.) *Schottus in Schola Steganographica* teſtantibus *Ephemer. Erudit. Gallicis menſe Septembri anni 1666 p. m. 509.* affirmet, quod veritatem hiſtoriæ Helmontianæ ab incolis Bruxellenſibus propter horum indignationem, indagare nunquam auſus fuerit; non tamen

men exinde colligi paſſe arbitror, puram putam eſſe, fabulam, cùm ejusmodi curationes cum nobilioribus perſonis viriſque præcipuis inſtitutæ in ſecretisſimis omninò habeantur, minimeque propalari ſoleant, irriſionem factitiorum membrorum, nedum inſitorum naſorum, illis rectè verentibus. Quæ etiam (6.) potiſſima ſine dubio cauſa fuit, cur Helmontius, natione Bruxellenſis, ad teſtes oculatos Bruxellis tunc temporis ſuperſtites provocarit, cum facilè ſubodorari potuerit rariſſimam hanc Obſervationem, & quidem ex alieni corporis carne, propter Neapolitanæ ſimilitudinem in dubium vocari poſſe: ſiſicut denique (7.) operationem hanc à ſe ipſo inſtitutam non gloriatur, ſed Tagliacotio tribuit adeoque pro mumiæ magnetiſmo hujusque in diſtans conſenſu probando & confirmando pari facilitate hiſtoriam illam parallelam in Theſauro Rerum Admirandar. deſcriptam, quam propriam de Bruxellenſi annotatam Obſervationem, allegare potuiſſet. Ut taceam *Brancam Siculum, Calentium in Epiſt ad Orpianum, Stephanum Gourmelinum in Chirurg. l. 1. Guilbertum Cognatum Noſonerum lib. II. Narrat. Fallopium de Decolor. c. II. & de Metallis p. 144. Servium in diſſert. de Unguento Armar. p. m 43. 44. 1, Rattray. in Aditu ad Sympath & Antipath. p. m. 29. & 70. Bürlein in diſp. de Hoplochriſmate Altdorffii ſub Chriſtoph Nicolai præſidio habita §. 75. Griffonium in Hildani C I. Obſ. 31. Thomam Fienum in Chirurg. Tract. XII. de Naſi amputati ex carne brachii Reſtitutione c. 1. & 2. & Purmannum* im Chirurgiſchen Lorbeer-Kräntz *p. I. c. 31. 234. ſeqq.* Rhinopœiam ex alieni brachii carne partim calluiſſe, partimque poſſibilitatem hujus confirmaſſe. Conferatur etiam *Bartholinus Hiſtor. Anatom. c. VI. Obſ. 59.* de nauclero quodam, cui caro in hypochondrio ſiniſtro ictu tormenti ablata, carne vervecinâ reſtituta fuit.

Plura interim & egregia mumialis conſenſus exempla ſuppeditabunt *Digby in Tract de Sympathia, Marcus Marci in philoſoph. Veteri Reſtituta, Bartholinus Hiſtor. Anatom C I Obſ* 41. *Ettmüllerus* T *I. Opp. in Inſtitut. Medic. p.* 407. 410. *ſeqq.* *Theatrum Sympatheticum, & Weberus in Aneh Sauciat. p. 21. ſeqq.* Cùm igitur ex ſupra deductis nullum dubium, quin vetula incantatrix firmiſſima imaginatione ac in propriam animam impreſſione effluvia liquoris aquei, omnesque cum clave ac baculo, & reliquis in hypocauſti angulo repertis mediis magicis, inſtitutas actiones ad puellam noſtram direxerit, fieri aliter non potuit, quin extinctâ per mortem corporeâ animâ antea tamen è medio ſublatis mediis magicis ideæ hæ malitiæ impreſſæ ſimul deletæ fuerint, hinc ceſſante cauſâ & effectum magicum ceſſare oportuit: ſimili ratione ac epilepſia illa (cujus meminit Celebris Poliater Mülhuſanus, *Dn. D. Hoyerus, in Anno*

 III.

III. Dec. III. Ephemerid. Noſtrar Obſervat. 52.) faſcino inducta, derepentè ceſſavit, ſublato è foribus inſtrumento ferreo magico, circuli ad inſtar cum ſtylo formato; quô contrâ foribus denuò affixô, epilepſia illicò & vehementiſſimo gradu rediit, utut vetula incantatrix dudum in cineres erat converſa. Quòd autem relata in Caſu noſtro phænomena non eodem momento, quo incantatrix exſpiravit, ſed ſucceſſive & die demum ſexto, penitus remiſerint, id ipſum reliquiis animæ ſeu ſpirituum animalium, in motu ſuo & radio luminoſo quidem extinctorum, ſed non penitus ac formaliter deſtructorum, tribuendum nullus dubito. Ex hoc enim fundamento diverſas corporum mortuorum operationes ac effectus, omniaque mortuorum miracula oriri, ex *Helmontii, M. Marci, Ettmülleri Operibus, & Wirdigio l. a. §. 3. p. 58* nec non ipſis *Mortuorum Miraculis â* ſæpius laudato *Garmanno collectis*, ſufficienter conſtat. Sicut & ex eodem fundamento ipſorum mortuorum apparitiones, & ſpectra, ab Illuſtri Præſide quondam Noſtro, *B. Dn. D. Volckamero Obſerv. 192. Anni* II. *Decur. 11. Königio Anni* VI. *Obſerv. 37. p. 98. B. Claudero Anni* VII. *Dec. dictæ Obſ. 163. Maxvello in Medic. Magnet. lib.* I. *c. 2. p. 9. Beckio loco ſuprà citato p. 284.* nec non *Riedlino in Linear. Medicar. Anno 1696. pag. 612. -- 614.* derivantur. Glaciem hâc in re præ aliis primum fregiſſe videtur Philoſophus ſuprà allegatus Teutonicus, *Jacob Böhmius. in Epiſt. Theoſoph.* XXII, §. 8. -- *13. p. 117. ſeqq.* ubi rationem formalem de ſpectris non inelegantem habet, modò ea, quæ Animæ rationali, menti nimirum immortali, attribuit, ad animam corpoream aut ſpiritus animales applicentur, ſuperflui autem & præter neceſſitatem in homine multiplicati ſpiritus chimærici, aſtrales aut ſiderei, elementares &c. expungantur.

(o)

CARO-

CAROLI NICOLAI LANGII.
LUCERN. HELVET. PHIL. ET MEDICI.
ACADEMI CINATURÆ CURIOSI
&
PHYSIOCRITICI SENENSIS.

IDEA.
HISTORIÆ NATURALIS
LAPIDUM FIGURATORUM
HELVETIÆ

Ejuſq; Viciniæ

IN
QUA SIMUL CONTINETUR
LACTIS LUNÆ DESCRIPTIO
ET
USUS MEDICINALIS.
OMNIBUS SEDULIS,
PHILOPHYSICIS
DICATA.

IDEÆ
HISTORIÆ LAPIDUM FIGURATORUM HELVETIÆ.
Eiusque Viciniae.

CAPUT I.
Occaſio operis.

INgens hujus Ævi ſciendi cupiditas & ſuſceptus ubique fermè uſus majori, quâm hucusque actum eſt, ſolertiâ res naturales inveſtigandi, nihil propemodùm ſub hoc noſtro ſole ſenſibus obvium intactum reliquit, quod non Trutinæ Philoſophicæ ſubjectum fuerit, ut meritò præſens ſæculum Aurea ſcientiarum Ætas nuncupari queat. Quacunque poſſibili methodo perluſtrata ſunt Animalia, detecta Vegetabilia, & elaborata Mineralia, ut vix quidquam tribus his Regnis contentum occurrat, quod ulteriorem exigat indaginem, hominique ſufficiens felicitas] ſit, eam Scientiam Naturalem adeptam eſſe, quæ perſpicaciſſimo hoc tempore â tantis Viris tradita fuit, ad cujus partem ſaltem minimam aſſequendam, cùm aliquibus in locis hujus Regionis Lapides Figuratos deprehenderim, omnem poſſibilem operam adhibui, eos colligendi, mentemque meam ob curam ægrorum ſæpè nonnihil oppreſſam ſuaviſſimâ hâc Contemplatione refocillandi, ſtimulatus quidem primò â Curioſiſſimo Tractatu Clariſſ. Liſteri de Cochleis &c. Angliæ, cujus methodum potisſimùm ſecutus ſum, deinde ab ipſa Helvetiâ Patriâ meâ majori ex parte Lapideâ, præſertim, quâ Orientem reſpicit & per Alpinas rupes ab Italiâ ſegregatur, invitatus, clarè agnoſcens, commodiorem Occaſionem ad aliam materiam excolendam in hâc terrâ mihi non ſuggeri, etenim copia Figuratorum Lapidum hinc indè collectorum brevi temporis ſpatio in tantam molem accreverat, ut ad eos in ordinem redigendos particularis methodus exigeretur, quam tumultuariè elaboratam, obiterque contractam unà cum Epitome totius Opuſculi quod de Lapidibus Figuratis meditatus ſum, vobis, Chariſſimi Philophyſici, ex animo commendo.

CA-

CAPUT II.

De Lapidibus ingenere, eorumque Principiis.

FAcilioris autem intelligentiæ cauſâ pauca & vulgaria de Lapidibus ingenere præmittenda cenſui, ab eorum deſcriptione, quòd ſint: Mineralia dura, gravia, nec ductilia, nec in aquâ ſolubilia, nec per ſe liquabilia, principium ſumens: Dein breviter perſtringam ea, quæ ad eorum generationem neceſſariò concurrunt, nimirum Sales in convenienti vehiculo fuſos, Liquorem Terreſtrem Viſcidum, & demùm horum duorum proportionatam Configurationem, ac Fluiditatem, ut debitè coaptari poſſint: â Primo Lapidum durities, gravitas & figura potiſſimum dependent, â Secundo procedit eorum color, diaphaneitas, vel obſcuritas, Ultimum veró iis friabilitatem, aut firmitatem inducit.

E quibus patet Primarias Lapidum Proprietates â Salibus dependere, adeòque & hos præcipuam eorum cauſam conſtituere, qui mediante Aquâ, vel Aëre quocunque diffuſi poros corporum ſubeunt, & unà cum iis in Coagulum Lapideum figuntur, atque firmantur.

Aqua Sale ad petrificationem omnium aptiſſimo in Subterraneis imbuitur ab eorum enim calore in vapores verſa, ad internas ſummarum Alpium Lapideas Cavernas extollitur, ubi partim in guttulas ſeſe colligens, ſenſimque ſtrias efformans, limpidiſſimis Fontibus originē præbet, partim verò ſubtiliori ſuo halitu â conſtanti guttularū deſtillatione excitato poros ſaxoſorum parietum penetrat, Salemque in iis contentum elicit, duram Lapidum ſubſtantiam (haud diſſimili modo ac Gutta cavat Lapidem) ſolvendo, in Terram levem, friabilem, & albicantem immutando, quæ vulgò Lac Lunæ vocatur, Germanis Monn-Milch/ cujus deſcriptio in proximo capite exponetur.

Sicuti Aqua in prædictis Cavernis copioſo Sale ad induranda corpora valdè congruente perfunditur, ita per ſummas montium Rupes excurrens, & in ſubjectas Petras vehementi ſtrepitu cadens, aut per alia loca ſalebroſa leniùs diffluens pedetentim non parvam ſalium quantitatem extrahit, non ſecùs ac aër calidus & humidus, præſertim Notus vehementi impetu ad Rupes & Saxa allidens, eas fundit, & Sales incluſos emulget, qui ab aſcendentibus aqueis vaporibus rurſus ſoluti, mediante rore vel pluviâ Fluminibus, Fontibusque noſtris communicantur. Potiorem autem Salium partem, quibus Aër imbu-

tus eſt, deberi marinis effluviis, abundè teſtantur morbi Scorbutici, qui accolas maris potiſſimùm infeſtant, & Sali acri in Aëre deliteſcenti adſcribuntur.

Subtilior Salium portio ad poros corporum pervadendos apta nata iis Petrificationem inducit, craſſior verò ob particularum inæqualitatem externæ tantùm ſuperficiei adhæreſcit, & ex Cruſtâ Lapideâ involvit, quemadmodum â Liquore Terreſtri & Viſcido in viſceribus terræ vi caloris Subterranei elaborato, & mediante Aêre vel Aquá Sali unito Lapidum Diaphaneitas, vel Opacitas contrahitur, prout nimirum magis vel minùs depuratus fuerit.

CAPUT. III.

Deſcriptio Lactis Lunæ ejusque uſus Medicinalis.

LAc Lunæ eſt Terra, quæ à variis Authoribus variè denominatur. Ferrandus Imperat. lib. 5. cap. 14. hanc Terram Agaricum Mineralem appellat; Geſnerus Agaricum Saxatilem ſeu Fungum Petræum, eo quòd Agarici inſtar ſaxoſis parietibus adhæreat. Agricolæ Steinomarga, Germanis Mon-Milch Stein-Marck ob ſubſtantiam albam, fungoſam & poroſam, ex quà concreta eſt.

Maximus Lactis Lunæ proventus eſt in Helvetià, ubi in ſummis altiſſimorum Montium Speluncis colligitur, quarum præcipua eſt in ſummitate Montis Fracti Seu Pileati ob adjacentem famoſum Pileati Lacum valde celebris ditionis Subſylvanæ, & ab incolis ob copiam Lactis Lunæ ibi deliteſcentis Moo-Loch, (id eſt Caverna Lunaris) nuncupata. Hæc Caverna ſita eſt in prærupto angulo, quem duæ excelſæ rupes non multùm infra ſummum Montis cacumen efformant, Ingreſſus altus eſt pedum circiter ſexdecim, latus verò novem, ê quo indeſinenter nitidiſſimus, & à decidentibus è fornice guttulis conflatus Rivulus gratiſſimo murmure decurrit. Crypta poſt decem paſſus in ampliſſimum Antrum excavatur, cujus Diameter ſe ad viginti paſſus extendit, Altitudine 14 pedes ſuperante. Quod iterum Septentrionem verſus anguſtius factum ultrà trecentum paſſus Montem penetrat, ubi tandem in immanem, & ſtupendam cavitatem dilatatur, quam Paſtoribus ob præruptas vias hucusque experiri non licuit. Per hanc Montis cavitatem usque ad radicem ejus porrectam, vapores aquei à calore interno ex latente Aquâ, quam procul dubio Pileatum cingens Lacus Lucernenſis per ſubterraneos hiatus ſuppeditat,

exci-

excitati aſcendunt, & undique fornici (qui per totum ſui tractum, excepto antro commemorato pendente quaſi arcu velato, in hiantem, ſenſimque magis anguſtatam fiſſuram ad ſummum Montis culmen uſque abeuntem deſinit) applicantur, qui nunc poros Saxi ſubeundo, Salemque in iis contentum ſolvendo, & imbibendo materiam terreſtrem viſcidiuſculam & albicantem poſt ſe relinqunnt, nunc rimas Rupium altius penetrando integra fragmenta Lapidea ſeparant, ſibique tam ingentes, Cavernas efformant.

Interna Cavernæ ſuperficies ex omni parte & quidem pluribus in locis ad pedis unius craſſitiem Lacte Lunæ obducta eſt, & ſicuti â conſtanti aquarum lapſu indeſinenter abſumitur, ita à perpetuà vaporum, qui intra Cavitatem à caſu ipſius aquæ non parùm augentur deſtillatione, Continuò reparatur.

Decimo nono Auguſti 1703 Ingreſſus ſum aliam Cavernam Lunarem excavatam in monte præalto Wallenſtock appellato, ejusdem ditionis, ex meris rupibus congeſto, cujus oſtium minore, quám prioris Cavernæ aditu patet, ſenſimque anguſtatum poſt triginta paſſus deducit in Cryptam ſatis amplam fornice acuminato obvelatam, è quâ alia via primâ longè demiſſior recluditur, & tractu viginti paſſuum expanditur in vaſtam Cavernam antro Cavernæ Lunaris Montis Pileati nec ſpatio nec quantitate Lactis Lunæ hinc inde adhærentis minimè cedentem, ubi tres novæ viæ apparent, quarum duæ declives ſunt, & tertia ſurſum tendit, ob frequentes autem & profundas rupium fiſſuras ulterius progredi non placuit, ne delapſum forte ſaxorum fragmentum viam nobis occluderet, & ſic receſſum impediret.

Per dictas rimas conſtanter Aqua limpidiſſima guttatim deſtillat, nec non per illa foramina ſubrotunda, Diametro ſuo Spithamam colligentia in iſtis Cryptis paſſim obvia, quæ intus à decidente Aquâ valde lævigata tortuoſo multisque flexibus ſinuoſo ductu verſus apicem montis porrecto altiſſimè montem pervadunt, donec ſenſim contracta prorſus obliterentur; Aqua per has fiſſuras & foramina defluens, ab annoſà nive ſummitates Montium occupante, & à calore æſtivo ſolutâ ſuggeritur, quæ poros ſaxorum penetrando paulatim eos exedit, ſibique tales vias ad internas cavitates parat, ubi continuo ſuo halitu & vapore ſuperficiem ſaxorum extimam ſolvit, & in ſubſtantiam Lactis Lunæ convertit.

Præter commemorata in præſcriptâ Cavernâ obſervare licuit Lac Lunæ ingreſſui Cavernæ proximum, aërique magis expoſitum facillimè iterum induere naturam Lapidis, ſine dubio ob nitrum aëreum illi de novo commixtum, à quo elegantes figuras acquirit; nam ſi ab intenſo frigore per modum Criſtalliſationis ſubitò induretur, in pulcherrimas ſtiriolas Muſci foliolis haud diſſimiles excreſcit, ſi verò paulatim condenſetur, in ſuperficie Lapidum elegantiſſimum

mum opus reticulare efformat, eodem fermè modo, quo Hædera ſuis ramuſculis hinc inde diſperſis, ſibique incumbentibus muris adhærere ſolet, Utrum hujusmodi Lapides è ſubſtantià Lactis Lunæ producti Galactitæ nomen mereantur, veriatioribus in hàc materià decidendum relinquo.

E quibus patet, Lac Lunæ eſſe: Terram poſt Lapidum per aqueos vapores ſale exhauſto reſolutionem reſiduam, albam, levem, friabilem, parùm viſcoſam, ſaporis ſubdulcis, ſine odore internis Lapideis parietibus, & fornici Cavernarum ſubterranearum ſummis in Montibus ſitarum adhærentem.

Lac Lunæ ab Aquâ diſſolvitur, eamque colore lacteo tingit, dein cum aceto mixtum effervelcit, & à Spiritibus acidis majori adhuc effervеſcentiâ exeditur, ſed cum Spiritu vini nec tumultuatur, nec diſſolvitur, quæ denotant, ſubſtantiam Lactis Lunæ partium eſſe tenuium, ſiccare ſine morſu, abſtergere, acida imbibere, acria edulcorare, plerisque morbis ab iis provenientibus mederi & non parvam Lac Lunæ inter & Bolum Armenam deprehendi affinitatem, cujus potiores vires posſidet.

Uſus Lactis Lunæ vel eſt internus, vel externus. Internè prodeſt in Sodâ & ructu nidoroſo, grumis Sanguinis diſſolvendis, nec non in hæmorrhagiis, aliisque Sanguinis profluviis ſiſtendis. In ardore urinæ, & reliquis ejus affectibus ab acrimoniâ & aciditate ortis, ſpeciatim in ſtranguriâ juvat, dolorem nephriticum ſedat, & arenulas è renibus pellit, earumquè generationem impedit. In colicâ, diarrhæa & dyſſenteriâ præſentaneum eſt remedium, quod nonnulli etiam in febribus malignis & peſtilentialibus cum fructu exhibent. Demum lac mulierum lactantium copiosè auget propinatum cum Cryſtallo præparatâ, ſemine fœniculi, aliisque ſpecificis.

Externè Lac Lunæ confert ad acidum occultum ulcerum abſumendum imprimis fibrarum, quæ mirè purificat, conglutinat, & ad cicatricem perducit. Multi illud loco Nihili albi colliriis addunt ad exſiccanda oculorum ulcera, eorumque defluxiones acres inhibendas. Veterinarios quoque noſtros in variis tumoribus id applicare aſſerit Celeb. Wagn. in ſua hiſt. Natur. Helvet.

Ex dictis facile colligitur, ſubſtantiam Lactis Lunæ non conflari ab exhalationibus metallicis ad ſuperficiem Lapidum concretis, quod hucusque plures inſignes Viri credidere, nam potiùs aliquod recrementum metallicum grave Arſenico, Sale, aut Sulphure hæterogeneo onuſtum conſtitueret, quàm Terram albam, levem, ab omni acredine defæcatam & ſummè edulcorantem, de quà hæc pauca ſufficiant.

CA-

CAPUT IV.

Recenſentur Lapides Helvetiæ, qui neglectâ Figurâ quidquam peculiare & admirandum ſibi adjunctum habent.

EXpoſitis genericis lapidum principiis, eorumque generationis modo, differentiæ quoque pertractandæ forent, cum verò jam à pluribus Authoribus magnâ ſane diligentiâ adductæ ſint, generalioribus omiſſis eas tantum perſtringam, quæ neglectâ figurâ quidquam peculiare ſibi adjunctum habent, quas inter primò occurrit ſaxum, ſeu Lapis Titubans, ab Incolis Gnap-Stein vocatus: Hic in ſummo altiſſimi montis noſtri Pileati, ſeu fracti apice occidentali ſitus eſt. Plures ſuſpicantur, hunc lapidem à tumido Diluvii torrente ad tam ſublime cacumen effectum eſſe, niſi fortè fragmentum ſit ſubjectæ rupis ab Auſtro afflante ſubtus exeſæ. Hunc ſequitur ſaxum odore violas referens, quod in ſylvâ Hercyniâ & aliis Helvetiæ montibus copioſe colligitur, odor autem non ex ipſo lapide (prout jam pridem notavit Agricola,) ſed ex muſco quodam croceo ei adhærente exhalat. Tertium locum ſibi vendicat ſilex perforatus, in uno alteròve monte inventus, ubi omnes ſilices foramine obliquo donati ſunt, cujus cauſam in excrementa inſectorum lapidem corrodentia refundendam puto. Poſt ſilices pauca de Pyritis adjungo, quorum ſpecies apud nos uberiores ſunt, nec non de Gypſo & Alabaſtro, quibus montes noſtri abundant, ſubjungendo quædam propter affinitatem ſtructuræ de Lapide Bononienſi, licet in patriâ noſtrâ non colligatur. His demum connectam brevem deſcriptionem Lapidis Ceraunia, in quercu propè Badenam Helvetiorum reperti.

CAPUT V.

De Lapidibus Figuratis ingenere.

HActenus traditi ſunt lapides Helvetiæ, qui aliquam admirandam proprietatem ſibi adjunctam habent, nunc ii conſiderandi veniunt, quos figura ſola notabiles reddit, quorum in patriâ noſtrâ tanta eſt copia ac varietas, ut mirum ludentis naturæ artificium vix

aliâ in re clariùs eluceſcat, ipſaque ſubſtantia lapidea Antiquorum Proteus videatur, qui in quamlibet corporum formam olim ſeſe transmutabat; Etenim hi lapides figurâ ſuâ non ſolum vegetabilia, ſed integra quoque animalia, eorumque partes præcipuas graphicè repræſentant, ac præ ſe ferunt.

Figuræ lapidum duplici modo obſervantur, ſiquidem vel planam tantum ſuperficiem occupant, & tanquam pictæ exhibentur, vel ex ſolidis lapidum variè transformatorum formis conflantur, ſive hæ ſint integri Lapides, ſive minores majoribus immerſi, qui propriè Lapides Figurati vocantur.

Antequam autem ad ulteriorem Lapidum Figuratorum diviſionem deſcendo, eorum Loca nativa, in quibus per totam Helvetiam ejusque viciniam colliguntur, adduco, ut cuilibet huic ſtudio ſeſe applicanti, porrigatur occaſio, ſibi de hujusmodi lapidibus proſpiciendi, novasque eorum ſpecies detegendi.

Cauſas lapidum figuratorum deſcribam in quâlibet eorundem claſſe vel etiam genere, ſi opus fuerit, apponendo proprietates & vires, quibus pollent, & nobis perſpectæ habentur, nam ſicuti innumera horum lapidum diverſitas deprehenditur, ita non minùs cauſæ eos producentes diſcrepabunt.

CAPUT VI.

Quomodo Lapides Figurati in debitum ordinem redigendi ſint.

AD lapides figuratos in debitum ordinem redigendos tria requiruntur.

Primò omnes Lapidum Figuratorum ſpecies ita conſiderandæ ſunt, ut omnia ea, in quibus conveniunt, vel diſcrepant, diligenter notentur; ſi in Eſſentialibus, id eſt, Diverſitate Figuræ, de quâ hic tantum agitur, differant, ad plura genera referendæ ſunt, ſi verò magnitudine, colore, odore, vel etiam ſapore integram lapidis figuram non immutationibus tantum diſſentiant, in unum genus colligendæ erunt, unde ſequentes lapides ſpecies ſunt ejusdem generis: *AMMONIS CORNU* Maximum ſex anfractuum, ſtriis lateralibus valdè elatis, & in ſpinam dorſi inter duos ſulcos eminentem abeuntibus, jun-

junčturis foliaceis ad tertium orbem usque apparentibus. *AMMONIS CORNU* minus duorum anfračtuum ſtriis valdè elatis, & in ſpinam inter duos ſulcos eminentem abeuntibus. *BUCCINITES* à ſiniſtrâ ad dextram convolutus, major cinereus, lævis, quatuor ſpirarum mucrone produčtiore. *BUCCINITES* à ſiniſtrâ ad dextram convolutus minimus, pullus, lævis, trium ſpirarum mucrone produčtiſſimo *CONCHITES AN OMIUS* mediocris, ſublividus, roſtro prominulo, & veluti pertuſo (Luidio in ſuo Litoph. num. 837. Terebratula dičtus,) ſtriis maximis, valvâ ſuperiore profundiſſimâ Lacunâ donatâ. *CONCHITES ANOMIUS*, minimus, ſubflaveſcens, tenuiſſimè compreſſus, & roſtro prominulo veluti pertuſo, ſtriis tenuioribus, valvâ ſuperiore unicâ lacunâ donatâ. Ex his addučtis Lapidum Figuratorum ſpeciebus patet, loca nativa ſpecies non multiplicare, ſed tantum individua, non aliter ac in Botanicâ, ubi ſphondylium hirſutum foliis anguſtioribus C. B. prodr. 83. in Luſatia collečtum non differt ſpecie ab eo, quod in noſtris Alpibus Rhæticis obſervatur.

Secundò omnes ſpecies, quæ quoad figuram & ſtručturam inter ſe conveniunt, genus quoddam conſtituent, ita ut genus Lapidum Figuratorum nil aliud ſit, quam collečtio lapidum figurâ & ſtručturâ ſuâ inter ſe conſimilium, quod ulterius ſubdividitur in Primarium, & Secundarium, vel ſuperius, & inferius. Genus Primarium vel ſuperius eſt, quod adhuc includit plura genera, quæ viciſſim ſuas ſpecies continent. Sic: Stalačtites eſt genus Primarium, vel ſuperius; quia adhuc in plura Stalačtitarum genera, quorum quodlibet ſuas proprias ſpecies includit, ſubdivitur.

Tertiò quemadmodum plures ſpecies, ne confundantur, in ſua genera colliguntur, ita hæc facilioris Methodi gratiâ in ſuas Claſſes contrahenda ſunt. Claſſis autem eſt Collečtio plurium generum Lapidum Figuratorum ex unâ ſaltem nobiliori ac potiori figuræ & ſtručturæ ſuæ parte inter ſe conſimilium: Quâ ratione primo quaſi intuitu omnes ſpecies Lapidum Figuratorum ſub unâ Claſſe comprehenſas contemplari licet.

CAPUT

CAPUT VII.

Enumerantur Claſſes Lapidum Figuratorum Helvetiæ ejusque Viciniæ.

OMnes itaque Helvetiæ Lapides Figuratos octo Claſſibus complector, quarum:

CLASSIS I.

EXhibet Cryſtallina, quo nomine intelliguntur omnes Lapides Figurati pellucidi, vel vitri inſtar nitentes, & aliquâ peculiari figurâ donati, ſive hæc ſit multangula, ſive rotunda, ſive Cylindracea, ſive cruſtacea.

SECTIO I.

Lapides Figurati Cryſtallini pellucidiores,

Genus I. Gemmæ Helveticæ.
Genus II. Cryſtallus Montana.
Genus III. Selenites ſeu Lapis Specularis.

SECTIO II.

Lapides Figurati Cryſtallini dicti obſcurè pellucidi.

Genus I. Stalactites Striæ formis.
Genus II. Stalactites cruſtaceus.
Genus III. Stalactites tubulatus in formam tubulorum minimorum congelatus.

SECTIO III.

Lapides Figurati Cryſtallini dicti opaci, & vitri inſtar leviter nitentes.

Genus I. Stalagmites.
Genus II. Talcum.

CLAS-

CLASSIS II.

EXhibet Lapides Figuratos Pictos, prout figuræ eorundem planam tantum lapidum ſuperficiem occupant, quos à ſeminio illorum animalium vel Vegetabilium, quæ pigmentis ſuis repræſentant, mediantibus vaporibus terræ, vel maris ad certam telluris altitudinem delato, & accedente congruâ Matrice fœcundato produci, cum Clariſſimo *Luidio* contendam, cujus opinionem pluribus rationibus & Experimentis ſuadere conabor, nullus tamen inficias ibit, quod non etiam corpora colorata intra terram putreſcentia colorum ſuorum veſtigia luto imprimere poſſint, quæ prædicto luto tractu temporis in lapidem verſo denuò inhærebunt; huicque ſententiæ facilius acquieſcendum foret, modò explicaretur, quomodo corpora animalium, vel Vegetabilium, quæ in hujusmodi lapidibus pictis exprimuntur, tantam terræ profunditatem, è quâ erui ſolent; illæſa & integra penetrare queant.

SECTIO I.

Lapides Figurati Picti animalia, eorumqũe partes repræſentantes.

Genus I. Lapides Figurati Picti animalia volatilia integra repræſentantes.

Genus II. Figurati Picti partes animalium volatilium repræſentantes.

Genus III. Lapides Figurati Picti animalia aquatilia integra repræſentantes.

Genus IV. Lapides Figurati Picti partes animalium aquatilium repræſentantes.

SECTIO II.

Lapides Figurati Picti vegetabilia; eorumque partes repræſentantes, qui Dendritæ dicuntur.

Genus I. Lapides Figurati Picti vegetabilia integra repræſentantes.

Genus II. Lapides Figurati Picti partes vegetabilium repræſentantes.

CLASSIS III.

EXhibet Lapides Figuratos Petrificatos, ſeu Incruſtatos, id eſt, corpora ex naturâ ſuâ alterius ſubſtantiæ in ſubſtantiam Lapideam commutata, vel cruſtâ Lapideâ obducta.

SECTIO I.

Animalia integra, eorumque partes petrificatæ.

Genus I. Animalia integra petrificata.
Genus II. Partes animalium petrificatæ.

SECTIO II.

Vegetabilia integra eorumque partes petrificatæ.

Genus I. Vegetabilia integra petrificata.
Genus II. Partes Vegetabilium petrificatæ.

SECTIO III.

Lapides Figurati Petrificati figuræ incertæ, ad quid referri debeant.

Genus I. Lapides Figurati Petrificati figuræ regularis, & incertæ, ad quid referri debeant.
Genus II. Lapides Figurati Petrificati figuræ irregularis, & incertæ, ad quid referri debeant.

CLASSIS IV.

EXhibet Lapides Figuratos Intortos, quorum orbes ſerpentum in modum in ſe convolvuntur, & Ammonis Cornua vocantur, ad quam Claſſem referendi ſunt Nautilitæ, ob eundem circumvolutionis modum. Me non latet, plures, qui Foſſilia Teſtacea à Cataclyſmo ortum ſuum deduxiſſe volunt, præſentes Lapides figuratos unà cum ſubſequentibus petrificatis adnumerare; cum autem plures rationes

tiones & experimenta, quibus Diluviani tam faciliter reſpondere non poterunt, huic opinioni repugnent, veriſimilius videtur, hujusmodi Lapides à vi plaſticâ proprii ſeminis in ſubterraneis gigni.

SECTIO I.

Ammonis Cornua lævia.

Genus I. Ammonis Cornu læve ſpinâ ſubrotundâ.
Genus II. Ammonis Cornu læve ſpinâ eminente.
Genus III. Ammonis Cornu læve ſpinâ eminente dentatâ.

SECTIO II.

Ammonis Cornua Tuberculis inſignita.

Genus I. Ammonis Cornu tuberculis in interno orbium ambitu ſitis.
Genus II. Ammonis Cornu tuberculis in externo orbium ambitu ſitis.

SECTIO III.

Ammonis Cornua Striata ſtriis Integris.

Genus I. Ammonis Cornu Striatum ſtriis integris in ſpinam ſubrotundam abeuntibus.
Genus II. Ammonis Cornu Striatum ſtriis integris in ſpinam acutam abeuntibus.
Genus III. Ammonis Cornu Striatum ſtriis integris in ſpinam eminentem abeuntibus.
Genus IV. Ammonis Cornu Striatum ſtriis integris in ſpinam ſulcatam abeuntibus.
Genus V. Ammonis Cornu Striatum ſtriis integris in ſpinam inter duos ſulcos eminentem abeuntibus.

SECTIO IV.

Ammonis Cornua Striata Striis Diviſis.

Genus I. Ammonis Cornu Striatum Striis Diviſis in Spinam Subrotundam abeuntibus.

Genus II. Ammonis Cornu Striatum Striis Diviſis in Spinam Acutam abeuntibus.

Genus III. Ammonis Cornu Striatum Striis Diviſis in Spinam Eminentem abeuntibus.

Genus IV. Ammonis Cornu Striatum Striis Diviſis in Spinam Sulcatam abeuntibus.

Genus V. Ammonis Cornu Striatum Striis Diviſis in Spinam inter duos ſulcos eminentem abeuntibus.

Genus VI. Ammonis Cornu Striatum Striis Diviſis præcedente tuberculo ſubrotundo.

Genus VII. Ammonis Cornu Striatum Striis Diviſis præcedente eminentiâ oblongâ.

SECTIO V.

Lapides Figurati Intorti Serpentum in modum in ſe convoluti Squammati Nautilitæ dicti.

Genus I. Nautilites Squammatus.

CLASSIS V.

EXhibet Lapides Figuratos Intortos Turbinatos quorum Orbes Cochlearum in modum producuntur, & Cochlitæ vocantur.

SECTIO I.

Cochlitæ Mucrone Elongato.

Genus I. Cochlites Terreſtris.
Genus II. Cochlites Umbilicatus.
Genus III. Neritites.
Genus IV. Trochites.
Genus V. Buccinites.
Genus VI. Turbinites.

SECTIO II.

Cochlitæ Ore Elongato.

Genus I. Cochlites Pyramidalis, ſeu Cylindroidæus.
Genus II. Echinophorites.

SECTIO

SECTIO III.

Cochlitæ Ore & Mucrone ſimul elongatis.

Genus I. Strombites.

CLASSIS VI.

EXhibet Lapides Figuratos Turbinatos Helicem non habentes.

SECTIO I.

Lapides Figurati Turbinati Helicem non habentes ſubrotundi, ſtriati, vel punctulati, Echinitæ dicti.

Genus I. Echinites Clypeatus.
Genus II. Echinites quinis radiis è duplici ſerie.
Genus III. Echinites Diſcoidæus.
Genus IV. Echinites Spatagoidæus.
Genus V. Echinites Cordatus vulgaris.
Genus VI. Echinitarum Radioli, & Scutula.

SECTIO II.

Lapides Figurati Turbinati Helicem non habentes læves, Belemnitæ dicti.

Genus I. Belemnites Pyramidalis.
Genus II. Belemnites Cylindroidæus.

CLASSIS VII.

EXhibet Lapides Figuratos Bivalves, qui Conchitæ dicuntur.

SECTIO I.

Conchitæ Valvis æqualibus Læves.

Genus I. Conchites Valvis æqualibus Lævis Figurâ ex alterâ cardinis parte diffuſiore.
Genus II. Conchites Valvis æqualibus Lævis ſubrotundus.
Genus III. Cochnites Valvis æqualibus Lævis ex utraque parte æqualiter diffuſus, & à cardine ad oram magis elongatus.

Genus IV. Conchites Valvis æqualibus Lævis ex utraque parte æqualiter diffuſus, & a Cardine ad Oram anguſtior.

Genus V. Conchites Valvis æqualibus Lævis inſigniter Ventricoſus: Bucardites dictus.

SECTIO II.

Conchitæ Valvis æqualibus Striati.

Genus I. Conchites Valvis æqualibus Striatus Figurâ ex alterâ Cardinis parte diffuſiore.

Genus II. Conchites Valvis æqualibus Striatus Subrotundus.

Genus III. Conchites Valvis æqualibus Striatus ex utraque parte æqualiter diffuſus, & à Cardine ad Oram magis elongatus.

Genus IV. Conchites Valvis æqualibus Striatus ex utraque parte æqualiter diffuſus, & à Cardine ad Oram anguſtior.

Genus V. Conchites Valvis æqualibus Striatus inſigniter Ventricoſus Bucardites dictus.

Genus VI. Conchites Valvis æqualibus Striatus ex alterâ Cardinis parte inſigniter elongatus: Rhomboidalis dictus.

Genus VII. Conchites Valvis æqualibus Striatus Subrotundus Striis omnium maximis: Imbricatus dictus.

Genus VIII. Conchites Valvis æqualibus Striatus ad triangulum accedens Striis inæqualibus, Concham Indicam viſu prodigioſam Bonani, referens.

Genus IX. Conchites Valvis æqualibus Striatus Compreſſus: Pectunculites dictus.

Genus X. Conchites Valvis æqualibus Striatus Compreſſus & Auritus: Pectinites dictus.

SECTIO III.

Conchitæ Valvis Inæqualibus Anomii dicti.

Genus I. Conchites Anomius ſine roſtro Compreſſus: Oſtracites dictus.

SECTIO IV.

Conchitæ Anomii roſtro Prominulo non Pertuſo.

Genus I. Conchites Anomius roſtro prominulo non pertuſo, Luidio; Gryphites dictus.

SE-

SECTIO V.

Conchitæ Anomii roſtro prominulo veluti pertuſo. Luidio : Terebratulæ dicti Læves.

Genus I. Terebratula Lævis Lacunoſa.
Genus II. Terebratula Lævis ſine lacunâ.

SECTIO VI.

Conchitæ Terebratulæ dicti Striati.

Genus I. Terebratula Striata Lacunoſa.
Genus II. Terebratula Striata ſine Lacunâ.

CLASSIS VIII.

EXhibet Lapides Figuratos Tubuloſos, qui Tubulitæ dicuntur.

Genus I. Tubulites Dentalis.
Genus II. Tubulites Vermicularis.
Genus III. Tubulites Balanorum Calices referens.

HÆc ſunt, Doctiſſimi Domini Philophyſici, omnia Lapidum Figuratorum Helvetiæ noſtræ genera, quæ inter conſtantem Medicinæ praxin detegere licuit, quibus addam Appendicis locò Lapides Figuratos Monſtroſos, quorum ſtructura ordinarium naturæ curſum aberrare videtur, & Complicatos, id eſt, Lapides Figuratos diverſi generis inter ſe arctiſſimè unitos, qui non parum lucis pro rimandæ naturæ ludentis operandi normâ, & detegendâ genuinâ Lapidum Figuratorum productione conferent.

Cum verò in re tam difficili integra Lapidum facies ſolâ deſcriptione nunquam ita exprimi poſſit, ut eam Lector ſatis clarè & diſtinctè agnoſcat, non ſolum quodlibet Lapidum Figuratorum genus, ſed quoque rariores eorum ſpecies omni poſſibili diligentiâ depingi curavi, adnexis plerumque Matricibus, prout in iis inventi ſunt, præcipuisque eorum partibus, præſertim Cornuum Ammonis Spondilolithæ dictis, quorum diverſitas, & nunquam ſatis admiranda ſtructura, quæ ſola propriam meretur tam Phyſicam, quam Anatomicam attentionem, magnam opem ad indagandam Rei Lapideæ Figuratæ Naturam afferet. In quâlibet icone integra Lapidis effigies cum nomine majuſculis litteris expreſſo, & Notâ Characteriſticâ, per quam ab aliis Lapidibus differt, exhibetur.

Ut

Ut demum utile dulci miſceatur, brevem deſcriptionem ſubjungam Nephriticidis, & Calculi Humani, quomodo in corpore noſtro generetur, quibusque remediis ejus cura & Prophylaxis inſtituenda ſit, occaſione Calculi Humani rariſſimi, Rheinfeldæ ante ſeptem annos exciſi è rene dextro alicujus Domini ob tabem ab exulceratis renibus & ſubſequente vitiatâ ſtomachi digeſtione inductam, vitâ defuncti, cujus ſuperficies ferè undique ſpiculis Cryſtallinis pellucidis & nitentibus obducta eſt, cui adnectam alteram obſervationem Anatomicam Coſtarum Bifurcatarum in Homine Badenæ Helvetiorum exenterato deprehenſarum.

Hoc eſt Epitome mearum Exercitatiuncularum, de Lapidibus Figuratis, quibus mentem meam ab ægrorum curis liberam ad terenda ſuperflua momenta jam per aliquod tempus ſublevavi, hoc vobis, Indefeſſi Rerum Naturalium Scrutatores obiter contractum præbeo, perſpicaciſſimo prudentiæ veſtræ arbitrio committendum, ut ſi non prorſus erroneum judicetur, fovente veſtrâ humanitate ad majorem perfectionem perduçatur, communicatisque obſervationibus accuratius Opuſculum comparetur. Datum Lucernæ Helvetiorum pridie Nonar. April. 1705.

Quamvis etiam Nobil. *Dn. D. Joh. Jacobi Scheuchzeri*, Poliatri Tigurini Clariſſimi & Academici Naturæ Curioſi Specimen Lithographiæ Helvetiæ curioſæ, Tiguri Anno 1702. editum, atque Illuſtriſſimo ac Excellentiſſimo *Dn. Franciſco Honorio, S. R. I. Comiti de Trautmansdorff &c.* ſummo Muſarum Patrono inſcriptum, quo lapides ex figuratis Helveticis ſelectiſſimi, quorum originem univerſali diluvio vindicare parat, æri inciſi ſiſtuntur & hiſtorice deſcribuntur, integrum huic Appendici inſerere primo conſtitutum fuerit; cum vero nuper ſingulari in ſcripto quo rariores phyſicas Helvetiæ obſervationes recenſere incepit, eosdem lapides delineare atque deſcribere eidem libuerit, atque in ipſa, quam ſingulari ardore, quin & ampliſſimi Magiſtratus Tigurini authoritate parat, Hiſtoria naturali Helvetiæ uberius ſit expoſiturus, hac occaſione ſaltem ſingulare & indefeſſum Dn. Authoris ſtudium commendare, Lectorique benevolo egregii operis olim edendi ſpem facere libuit; de quo nempe non niſi quod eruditione multiplici placere queat, ſibi promittere debet, atque ut eidem perficiendo DEUS vitam & vires concedere faveat, merito obtabit.

B. C. D.

B. C. D.

GEORGII FRIDERICI FRANCI

DE

FRANKENAU,

MED. D. & P. P. REGII HAFNIENSIS,

NEC NON ACAD. NAT. CURIOS. COLL.

BREVIS. AC VERA MAGNI ILLIUS ET FAMOSI

FLUXUS MARIS VORTICOSI,

ARCTANDRIS

MOSKÖE - STRÖM;

ALIIS VULGO

MAAL-STROM

DICTI,

EJUSDEM QUALITATUM,

VARIORUMQUE IBIDEM ADMIRANDORUM DESCRIPTIO.

Mirabilem gurgitis ſeu Euripi Hyperborei hiſtoriam, ad extremam Lofoten in Norvegia oram reperiundi, atque omnium, qui ſunt, Celeberrimi & maximi, teſte *Johan. Bunone in Not. ad Philipp. Cluverii Geograph. Lib. 3. cap. 20.*; nunc ſcribere aggredior, & cum Naturæ Curioſis atque inclutæ Academiæ noſtræ ſymmiſtis, eâ qua accepi fide tam ipſiſſimorum ſpectatorum, quam aliorum digniſſimorum hominum communicare ſuſtineo, prout inter collectanea dulciſſimi heu quondam Ge-

Genitoris noſtri, τȣ̃ μακαρίτȣ, paſſim invenio, quam publici juris, ut ipſe aliquando faceret, mors intempeſtiva obſtitit. Magna autem cumprimis ex his debetur gratia plurimum Venerabili Nidroſienſium Epiſcopo, Dn. D. *Petro Kroog*, cujus Diœceſi quoque ſubſunt *Moskœ-Ström*, vicinæque illæ inſulæ, quod tantum deferre voluerit precibus Beati Parentis, veniente ſimul in partes ejus Generoſo Dn. *de Fölckersham* S. Reg. Maj. Daniæ in Norvegia Chiliarcha optimè merito, & prolixis ſolidisque reſponſionibus motis ab ipſo ſuper curioſis iſtis Anno Seculi hujus primo propoſitionibus perbelle ſatisfacere; qui & majorem multò nobis in hoc opere præſtitiſſet operam, prout fatetur *Idem Summe Rever. Vir in relatione*, ni bina ejus diaria nupero illo Nidroſienſi incendiò miſerè periiſſent; Hunc ipſius defectum ſingularis ſupplevit bonitas Illuſtris Viri, *Henr. à Möinichen*, S. R. Maj. Conſiliarii Juſtitiæ & Archiatrorum Senioris, qui acceptam hanc à fratre ſuo in Nordlandia t. t. Paſtore, ſuccinctam ſed diligentiſſimam Charybdis iſtius Nordlandicæ Obſervationem alterius cujusdam Collegæ, & Parochiarum iſtius loci Paſtoris ſupra viginti duos annos vigilantiſſimi *Dn. Michaelis Biörnſen*, Parenti noſtro fideliter communicavit: Hic modo laudatus Vir decies quater periculoſum iſtud vadum feliciter emenſus, ſepties nimirum verſus Africum, totidemque vicibus inde reverſus crebra cum incolis hac de re habuit colloquia.

Atque ejusmodi majorem multo inveniunt fidem apud æquos rerum æſtimatores, longeque præferenda ſunt illis, quæ inter alios antiquiſſimus ſeptentrionalium Scriptor, *Olaus Magnus*, Celeberrimus *Athanaſ. Kircherus in mund. ſubterr. relationum* item *Curioſar. Hamburgenſium Auctor*, *Eberh. Guern. Happelius*, *M. Andreas Chriſtiani Fil. Aroëboë in hexaë. Mero ſuo Rythmico-Danico*, Förſte Uges tredie Dag (*hebdomadis primæ tertio die*,) *pag. 102. ſeq.* *Clauſonius in Deſcriptione*, quam ſequitur *Happelius l. d.*, *Norvegiæ*, &c. circa hæc commenti ſunt; facile tamen hi omnes excuſari poterunt, cum conſtet, ex aliorum potius relatu tales, utpote rei ignaros ita de hac ſcripſiſſe materia; ideoque tutius eſſe arbitror eâ abs re, de qua præter inanem rumorem nihil aliud habueris, calamum abſtinere, quam pro albo nigrum vendere, ac frigidiuſculis denique, & ne teruncio quidem dignis commentariolis, loco novæ alicujus veritatis onerare homines.

Et quidem quoad *originem vocis* hujus inſoliti fluminis; non Maal Ström incolis, aut Umbilicus marinus, quemadmodum per-

pe-

peram nonnulli illud ita vocant, verum Moskōe-Strōm rectius appellatur, à vaſtæ magnitudinis jacentibus ibi, & à mari ſurgentibus in altum Saxoſis Montis ſcopulis Mosken vel Moskōen rectius dictis, qui à nullis habitantur, ob difficilem fortaſſis aditum; tum etiam, quod nonniſi media tantum æſtate, cœlo ſereno ac placido, nullisque tumeſcente æquore fluctibus eò appellere liceat; prima tamen & genuina nominis hujus montis incunabula non ſatis liquent: quantumvis enim prioris ævi homines non ſine ratione cuivis loco ſua impoſuerint nomina, iisque ſatis cognita fuerint habita, tractu tamen temporis hæc aliaque oblivioni tradita deprehenduntur. Arduam hanc montis ætherei faciem quidam Nöſſet ſeu promontorio Hövringenſi prope Nidroſiam aſſimilant, longitudinem verò æquiparant diſtantiæ loci Lade ad Bachoën; aſt latitudo tanta non habetur, cum anguſtæ ſaltim rupes in longum ſe exſerant & in altum tollantur, quæ mare verſus admodum præcipites; verum in medio cacuminis quædam panditur planities, quam Væroënſes demeſſuri incolæ accommodata probe tenentes tempora non ſine magnô labore & periculo aſcendunt, fœnumque in manipulos illic colligatum, domum ſecum ferunt.

Quoad *ſitum ejus*, propior eſt Moskōe mons Inſulæ Væroë quam Lofoten, & quidem tertia parte; ſi enim duas tertias diſtantiæ inter Lofoten & Moskōen aſſignaveris, unam tantum tertiam deprehendens inter Væroë & Moskōen; nam ultimus Lofotenſis Inſulæ terminus à Væroë diſtat uno milliari Norvegico; extremum in illa templum vocatur Moskoënæs ſeu promontorium quod prædictum reſpicit montem, & dimidio milliari à binis illis prædiis, Hellen ſeu Heleggen, ac Besk-Helvöy adhuc abeſt, dum media inter Auſtrum Africumque itur plaga. Et quoniam plures adhuc, minores tamen huic monti adjacent Inſulæ, quas generaliores mappæ ſilentio prætereunt ſpecialiores autem, in quibus exprimi deberent, vix habentur, eas breviter tantum heic commemorabo; ſuntque Ambaaren, Iibleſſen, Höyholm, Kielholmen, quæ magnitudine haud ſuperant Munckholmen, prope Nidroſiam Inſulam, & circa quarum littora piſcatum frequenter eunt accolæ; præterea varii etiam ibi dantur majores ſcopuli, ut Suaroën & Buchholm, qui ex adverſo Ambaaren orientem verſus ſpectant. Cum à Moskoën itur ad Væroën, plures ejusmodi numerantur, ut Otterholm, Flimen, Sandfleſſen, Huidholm, Skarholm &c. ab æſtu tamen maris neutiquam liberi. Præ-

ter dictos alii adhuc ſub aquis latitant ſcopuli & diverſæ magnitudinis ſaxa, Arctandris Scalder dicta, nonnullis etiam Herjeke, circa quæ in orbem agitur fluxus iſte Maris, vorticemque talem conſtituit mirabilem. Heic æſtate capiuntur piſces, inquilinis Sey vocati, ludentes ſuper algam, item Sterd Fiſk, Staunen, Sunnchen &c. Ceterum è regione Röſt verſus Caurum ſita traditur Inſula duorum milliarium ambitu, quam Udröſt vocant, aſt adeo demiſſa eſt terra, ut accedente maris æſtu tota fere ſubmergatur, hancque ob rationem vix habitabilis cenſetur; Quamobrem cavendum heic quam maxime navibus illis has Inſulas prætereuntibus atque Ruſſiam deſtinatis, ne plus juſto appropinquent, æſtusve tempore à flumine abſorbeantur, & in Moskðe gurgitem præciptentur.

Scopulorum quidam ſex, octo vel duodecim Orgyarum ſub aquis habent *profunditatem*, & propius verſus Lofotenſem oram aliqui triginta vel quadraginta orgyarum altitudinem æquant. Alias fundus ipſius Moskoë fluminis non adeo habetur hic profundus, verum circa Lofoten, uti jam dictum, & alteram Væröen partem profunditatem maris quadraginta, ſexaginta imò octoginta Orgyarum aliquando ſunt percontati: Alii profunditatem hujus loci non inepte colligunt ex demiſſis funibus, Arctandris Ganquad dictis, bolidis inſtar, quibus majores capiunt paſſeres, & quorum extrema pars annexa lapide majori ad fundum maris demittitur, altera dum ſuperior pars, cui particula ligni aut ſuberis alligatur, ſemperque ſupernatat, niſi maris æſtus ſit nimius.

Præfecturæ Lofotenſi paret Mosköen cum adjacentibus Inſulis, in qua duæ ſunt Parochiæ Buxnæs cum annexis templis Hoël, Borgen, Flachſtad ac Mosköenæs, ut & Varöe cum vicina Inſula Röſt. *Altitudo poli* hujus loci ab incolis 68. graduum habetur, atque in recentioribus mappis maritimis *van Ceulen* ſic notatur. Circa ſolſtitium æſtivum per integrum menſem Solem habent inocciduum ſupraque Horizontem. *Happelius in relat. ſuis Curioſis* vorticis hujus marini ponit diſtantiam à Nidroſia ſexaginta milliarium; verum plurimum Venerabilis *Epiſcopi Dn. Kroog relatio* facit eam 52. tantum milliarium, ad experientiam maritimorum Norvegorum provocans: Curſum eò tendentes naves littora legunt Nordlandene, κατ᾽ ἐξοχὴν ſic dictarum terrarum, quia ſeptentrionem magis ſpectant, usque dum relicta Helge Landet / ad locum Flynvax dictum perveniunt, directô interim curſu in Japygem tranando Weſtfiorden. Videtur quidem curſus

iſte

iſte non ſine ambage, verum tutior multò perhibetur, irruente cumprimis procellarum turbâ, atque id faciunt tales navigantes, quia neſciunt illam lineam recta ducentem ab Örlandet ad Væröen, quam tamen multis iisdemque periculoſis infeſtam ſcopulis tradunt nautæ & piſcatores.

Quoad *magnitudinem* vorticis hujus, ea tam exacte definiri nequit, quippe ſecundum anni tempora, Lunæ phaſes, ventorumque ferociam valde variat: *Athanaſius Kircherus l. d.* ſcribit peripheriam ejus extendi ad tredecim mille paſſus & ultra; alias quadrantem milliaris unius circiter abſolvit prope præfatum montem; verum qua Occidentalem ſpectat plagam, Oceanum verſus, ad dimidium fere milliare extenditur; ita ut proprius hujus vorticis tractus ovalem quaſi ibi demonſtret figuram: ipſum verò flumen dimidio tantùm milliari ab extrema Lofoten ora incipit, pergens ad inſulas Ambarene ab Arctandris nuncupatas, ibique dimidii milliaris latitudinem vix æquat, alias ad Inſulam Röſt latius interdum extenditur, latitudine quatuor integrorum Norvegicorum milliarium. Longitudo totius fluminis, in illo æſtus gradu, quem fiere vocant, ad duo fere milliaria in Occidentalem ſeſe extendit Oceanum, curſum dein ſeptentrionem verſus prope Lofoten dirigens, ut conſtanter aſſerunt piſcatores victum ibi quærentes: recedente autem mari curſum verſus Orientem dirigit ad duas propemodum leucas, ſeque in flumen illud propinquum, omnibus notiſſimum, Weſtfiord dictum pacatiori tandem fluxu exonerat; & ubi maxime cogitur in anguſtias ac profunditatem ſimul, nimirum Lofoten inter & memoratas jam Inſulas Ambaarene, maximam in decurſu ſuo vehementiam exhibet.

Ordinarie *Motus ejus* directe ab Oriente in Occidentem fertur & vice verſa, quamvis circa dimidium fluxus marini gradum, quem fiere appellant & refluxus pariter, modo antrorſum, modo retrorſum moveatur. Latitudo ſeu diſtantia fluminis iſtius à continente decem vel duodecim circiter milliarium habetur. A Septentrione Lofoten ultima ora, Norvegis Fielseggen dicta adeſt, ab Auſtro vero memoratus ante mons ſcopulis horridus, quem amplexu quaſi ſuo fovet mirabilis ille maris fluxus: proxime duæ adjacent parvæ Inſulæ Væröe & Röſt ex duabus parvis Parochiis conſtantes, tribusque majoribus à ſe invicem diſtantes milliaribus; idem eô curſus ac à Moskö enæs ad Væröe obſervatur, ſed admodum difficilis ac periculi plena eô habetur via.

 Rapi-

Rapiditatis fluxus hujus marini gradus tecum ſi perpendas, non ſemper uno eodemque ſe habent modo ; nam reliquorum marium inſtar *naſcenti* mox *Lunæ* , mox *decreſcenti* obediunt, ita ut circa novilunium aut plenilunium vehementiſſime ; levius verò circa quadras ejus , & dum curvatur in cornua , gyretur ille fluxus , præſertim ſi ſimul tempus conſueti incidat æſtus : nimirum creſcente tum mari , utplurimum Cæciam verſus feruntur ejus fluctus impetuoſi, decreſcente verò illo eadem ut ante rapiuntur velocitate verſus Vulturnum ; hinc commodiſſimum iſtud transeundi tempus navigantibus tunc exiſtit in Lunæ phaſibus & quadraturis ,magna licet ſit maris reciprocatio, neque Sæva ventorum obſtet rabies ; propterea etiam mediæ duæ horæ decreſcentis maris tranſeuntibus ſemper habentur magis opportunæ ; inſtante autem nova aut plena Luna id minus tentare licet. Nam ſiquidem Vortex motum ſequitur acus Magneticæ , ita ut ex. gr. ſi per horam declinaverit verſus meridiem , mox ſequenti horâ verſus Africam , poſt in Meſo- Africum & Argeſten ſe flectat ; hinc reflictâ Lofoten Værö qui petunt ; mediô refluxus tempore committant ſe mari , vel tertia etiam ejus parte , & contra qui Væröe relinquunt , tenduntque verſus Lofoten , obſervabunt præciſe tertiam acceſſus maris partem ; tunc enim ſecundo ſimul feruntur flumine navigantes , & quantum viæ conficitur , tantum ſe ad lubitum accommodat ille fluxus ; hinc à Lofotenſi Inſula tempore acceſſus maris ; à Væröe autem ad Lofoten tempore diſceſſus ejusdem non datur ire : Adde quoque, ubi Luna fuerit cornuta, tunc ultra quartam vel dimidiam circiter milliaris partem extra hunc vorticem proſequuntur nautæ iter in Oceano vitaturi iſtam Charybdin ; tempeſtate verò Coortâ turbida , altisque ut vocant , fluctibus (Spring-Flod) accedentibus ſimul Lunæ phaſibus , fruſtra id tentant contra audentiores, quippe tam latè ſe diffundit tum vortex, ut minime eum præterire queant. Unum adhuc eſt quod notari meretur : Nimirum ſemper Lunæ quaſi obviam fertur Moskö flumen, ſive in Occidente ſive in Oriente appareat Luna , tunc ſimiliter curſum ſuum eò dirigit ; hinc eſt , quod a me dicebatur , illud nauticæ pyxidis motum ſive Lunæ circulum preſſo ſequi pede.

Vehementiam hujus fluminis quoque non parum adauget immitis & turbidi cœli conſtitutio ; recedenti quippe freto in curſu obſiſtens Cæcias fortius ſpirans , majorem aquarum copiam ex Oceano invehit, ac tumidorum fluctuum adverſum motum & agitationem au-

tum-

tumnali præſertim & brumali tempore efficit, quibus non ſolum tunduntur ſaxa ibidem ſedecim ſub aquis latentia orgyis, ſed in altum eos ſurgere & in cœlum quaſi facit minari, maximæ navis bellicæ malum altitudine ſuperantes quam longiſſime: Adde quod tantum edant fragorem ac ſtrepitum colliſi inter ſe ſpumantesque fluctus ac percuſſa inde littora, ut terra haud ita procul diſſitis videatur tremere, imò ad plura milliaria audiri queat ejus ſonitus; quin etiam afferant Lofotenſis Inſulæ incolæ feneſtras ibidem, januas, trabes atque ahena ſuper ignem in caminis pendentia, imprimis in prædio Hellen vel Hilden cognominato, atque extremo Lofoten angulo expoſito, manifeſto tremore concuti; unde impoſibile omnino habetur, ullam tunc navim, maxima licet ac inſtructiſſima fuerit, quare non præſtantior altera manifeſto absque periculo flumen illud unquam ſuperare poſſe; placida verò ac ſerena tempeſtate libere decurrit absque ſtrepitu, & quidem aliter ac ſcribit *Happelius in relat. ſuis curioſis*, ubi fluxus illius probè gnari accurate obſervant tempus & omni cum commoditate illud tranant; id quod dimidio refluxus tempore verſus Auſtrum accidit, illoque æſtus gradu, quem Fiere vocant, tutius proficiſcimur, ſecundisque utimur undis; ſcilicet cum in occidentem excurrit flumen, tali modo dirigamus curſum oportet, ut in Oriente ex adverſo ſaxorum ſimus poſiti, & ubi verſus ortum decurrit, ex occaſu verſus ea navigemus, quod ex dicta modo fluminis deſcriptione ſatis etiam liquet, nam fluxus tum eſt pacatior, neque recta in ortum vel occaſum fertur, ſed in Auſtrum magis aut ſeptentrionem, prout nempe fluxus ſe habet aut refluxus. Hæc flumen illud ſuperandi feliciter difficultas cautos magis reddit accolas; ideoque Præfectus harum inſularum maris incrementum vel decrementum colligit, è petris caput ſuum ſuper aquas extollentibus, & ſecundum hanc obſervationem tranſituros ſemel, iterum atque iterum advertit, commodam jam eſſe occaſionem utendi remis; ſin neglexerint eam, aliorum periculis cautior factus de portu vel littore navibus ſolvendi non amplius concedit poteſtatem; idcircò nullibi plures unquam periiſſe homines experiemur, quam heic in Moskøe flumine; minor enim, quem vix ſuſpiciunt, metus ille plus animi ipſis addit, & audaciores multò facit.

Ex ſupra allatis conſtare ſatis poſſet ſapientioribus genuina *Euripi hujus hyperborei ratio*, quò autem cuilibet evidentius ea pateat, lubet paucis quorundam, & publicis & privatis literis tam exterorum

quam

quam inquilinorum conſignatas de hac materia rationes expendere. Vir ingenio, atque infanda rerum ſcientia Celeberrimus *Athanaſius Kircherus in mundo ſuo ſubterraneo* canales quosdam ſtatuit ſubterraneos ſeu certos meatus, per quos Moskŏe flumen derivatur hinc in ſinum usque Botnicum, & dein in mare album in Moſcovia, atque ſic unum in aliud ſe exonerare putat mare: imò etiam, quod profundiſſimi in Medio Sueciæ ſiti lacus Venner & Vetter, quorum nulla attingit fundum bolis, aquas ſuas per inviſibiles ejusmodi terræ ductus recipiant ex ipſo Oceano, & ſic cum illo communicent. Imprimis ſi fides habenda ſcriptorum ſeptentrionalium famigeratiſſimo, & cui terrarum harum proprietates quam maximè erant cognitæ, ex certis principiis colligenti inferius totum illum tractum Septemtrionalem quaſi eſſe excavatum, & in certos, inviſibiles tamen meatus ſubterraneos diſtinctum: Unde occaſionem ſibi ſumebant veteres gentilium inferendi aut ſomniandi potius, ineſſe ſcilicet Terræ huic animam viventem, ſeque per tales purgare voragines, ſpiritumque trahere quaſi per modum in- & exſpirationis; verum quis neſcit, quod hæc alio ſenſu debeant explicari, nec ita proprie intelligi à ſapientioribus. Globum quidem noſtrum terraqueum ſi conſideremus, non ineptè cum Inſula quadam is comparari poteſt, in quo occurrunt tractus immenſi ſtupendæque profunditatis abyſſi, quarum ope id quod decedit alteri, alteri rurſus apponitur. Tale quid Harlemi olim in Belgio contigiſſe ſcriptores referunt: Pari etiam modo connexum cum Ponto Euxino mare Caſpium perhibent, quamvis ducentis à ſe invicem Maria hæc diſtent milliaribus. Dubitare præterea illum non ſinit talis marium connexio vel cum fluminibus conſpiratio, utut ſit inviſibilis, quæ vel in locis editioribus continentis, ex. gr. in Germaniæ Provinciis, Eyſelia dictis prope Cœnobium illud Benedictini Ordinis ad Lacum, zum Looch, ut & alibi in Helvetia lacus ejusmodi, vel etiam Media reperiuntur in terra. Probari hæc ulterius poſſunt exemplis aliis. Sic in ipſo cacumine montis, in Hiſpania, Stella dicti, datur lacus aliquis, è quo ſæpius naufragarum in mari navium extrahuntur tabulæ, quamvs duodecim à mari diſtet leucis, fluxum tamen & refluxum cum eodem pariter ſervat mari. Novit ipſe ſumme Reverendus Epiſcopus in Nordlandia ſimilem lacum non procul ab Ernigen in quô idem etiam obſervare licet: Et facile fieri poteſt, ut tales gyri ac vortices maris uno quid abſorbeant loco, & alio reddant iſtud; Verum hujus rei ne veſtigium qui-

quidem heic apparet in Mosköe flumine, nec quicquam enim abſorbet, ſed cum vi quadam repercudit undas, & ſi quoddam daretur hic barathrum, jam dudum illud æſtivo tempore & tranquillo mari nautarum bolide eſſet exploratum; cum contra non ultra octo, decem vel duodecim orgyias altum ſtet ibi mare.

Quapropter *vera* Charybdis iſtius Aretöæ *cauſſa* mihi nön videtur poſita in magna quadam profunditate, ſed in fundo potius inæquali, ac magnis ſcopulis & ſaxis deliteſcentibus ſub aquis mire referto, ut & tractus Lofoten anguſtiâ & reliquas inter jacentes Mosköe fluminis Inſulas, tales producente vortices; quibus ſi annumeres porro maris æſtum ferociorem, procellarum ventorumque impetum, coärctationem denique ac vaſtorum in ſemet recurrentium fluctuum renixum; ſcilicet dum regredi tentat West-fiorden, & Oceanus rurſus irruit, quæ cauſſæ ſimul ſumtæ, prout vel plures vel pauciores, modo majorem modo minorem Mosköe fluxui pariunt vehementiam, ut mox increſcere mox decreſcere idem rurſus videatur; ita ut qui hodie ſine ventis decurrat placidus, alio tempore fluctus ſuos ad montium altitudinem quaſi extollat, ut hic verè dicatur, conturbata miſceri maria ætheri. Adhæc penitius hæc licet cognoſcere, ſi conferamus alia in Norvegia flumina prope Nidroſiam cum dicto fluvio. Videamus quæſo Kåting Vigen inter Moß-Vigen & Jaderörn / ubi fretum occurrit tam arctum, ut ſermonem miſcentem, ſtans littore in uno, alium in altero probe intelligas, quamvis fundum ejus nemo hactenus explorarit; tales tantum inde oriuntur gyri, qui medio fluxus tempore tutò tamen ſuperari queunt. Circa Dolme-flumen in Hitteren ſimiles quoque dantur vortices, qui non aliam agnoſcunt cauſſam: Circa Tromſörn in freto quodam alius porro maris exiſtit fluxus, qui ſemper gyrat aquas à ſecunda ſcil. ad quintam usque refluxus horam, omnem interim adverſus flumen negans tranſitum; verum cum altum aut demiſſum plurimum ſtat in mare, tunc ſatis placidus & ſedatus ejus exſiſtit curſus. Hammeröenſe flumem ex quintuplici conſtat aquarum confluxu anguſto pariter in freto, hinc incredibiles gyros & magnorum fluctuum cauſſatur motus & agitationem.

Saltenſe flumen ejusmodi ſcatet ſyrtibus, quod non ſine horrore aliquando transfretavit circa medium maris decrementum; ſi enim unius aut alterius ulnæ tantum ſpatio declinaſſet aut ceſſiſſet cymba fluvio, facile de vita ipſius actum fuiſſet. Omnia hæc modo

memorata flumina exactam cum Mosköe fluxus ſervant analogiam ſi non in totum, in tantum tamen, ut multis adhuc paraſangis antecedat Mosöe flumen cetera, cum non ſolum allegatarum causſarum ibi plures, ſed & majores certè deprehendantur.

Unica tamen notatu digna heic occurrit differentia, quod prædicti ſcil. hi fluvii circa maximum & minimum etiam maris æſtum ſint navigabiles; verum Mosköe fluxum contrario ſe habeat modo, id quod terrarum ſitui deſcribere non veretur. Ceterum illatæ cauſſæ explicandis phænomenis, quæ verè accidunt Mosköe flumini bene inſervire poterunt: Utut enim in hoc Patria noſtra infelix foret dicenda, quod exteris interdum notior quam nobismetipſis rerum noſtrarum ſit ſtatus, neque dubitandum ſit de curioſitate peregrinantium aliorumque emiſſariorum, quam perveſtigandis cauſſis & naturæ hujus Euripi impenderunt, in hoc tamen à noſtra procul aberrant ſententia, quod deſcribant illum fieri per modum helicis, cujus quippe centrum quaſi per tritorium, quicquid ei obviam fertur, omni tempore abſorbet, & pro Voragine à plurimis habetur; à quo errore nec ipſe *Relationum Curioſarum Auctor Kircheri* opinionem amplectens, immunis judicari poterit, arbitratus medio in gurgite dari meatus & cuniculos ſubterraneos in abyſſum exporrectos, per quos ſtatis horis aqua omnis abſorberetur, aliis verò revomeretur; quapropter nulla navis, *pergit*, quam magna aut inſtructa etiam foret, vehementiæ ejus reſiſtere poterit, ſi ad unum ſaltim milliare appropinquarit; ſed à gurgite arripitur, aliquot vicibus in circulum gyratur, & in medium abyſſi dein ſumma cum vi præcipitatur, atq; à latentibus ſyrtibus, ad quas vehementer allidit, in mille fruſtula diſcerpitur; quod & ceto immanis corporis & virium belluæ, ſi accedat, accidere idem vult; hinc ab ipſo das groſſe Trichter-Loch ſalutatur; cui ſententiæ pariter favet beatus *M. Andr. Arebüe in ſuo hexaemero pag. 103 ſeq* mediis nimirum in ſcopulis inveniri ſaxum aliquod aut petram excavatam, quod flumen agit in gyros, quam ob rationem quaſi voraginis ſimilitudinem refert, quod tamen omnino aſſerere non audet, ſed prudentioribus potius & occulatioribus dijudicandum relinquit; quibus pariter contradicunt dictarum Inſularum incolæ fluxum hunc inveſtigandi nullum prætermittentes ſtudium edocti viſis tum miris quotidie effectibus, tum à Patribus acceptis relationibus.

Quoad

Quoad poſterius, Patrum nempe relata, in hoc unà omnes conſentiunt, ut ſi vel decem vel centum ex his rogaveris, hoc tamen uno reſpondeant ore omnes: *Cetum*, ſi Mosköe flumen intraverit, idque adverſus tranare laboraverit, præſtare hoc neutiquam poſſe, hinc in aëra furibundum quaſi exſilire, ratum iſthoc ſibi molimine & niſu viam ſterni ulterius, aſt irrito conatu reverti cogitur, atque hunc laborem ſæpius aggreditur; cum verò advertit ſe neutiquam poſſe ſuperare illud, horribilem tunc edit mugitum inſtar bovis, poſthæc non amplius apparens. Sunt qui & hanc addunt circumſtantiam, quod ubi grandiores Delphini prius inſultaverint vel adhæſerint ceti dorſo, ilia ejus in vaſto hoc gurgite rumpantur, & hoc modo intereat, apparente utplurimum, ſedato Euripo, magnâ ſanguinis & pinguedinis ſuperficiei maris innatantis copia, milleque fruſtulis, interitum ejus nuntiantibus.

Altera relatio habetur *de pinis & abietibus*, quæ radicitus exſtirpatæ fluxu ordinario quotannis illic appellunt, & cum per aliquod temporis ſpatium moram in hoc gurgite traxerint, dum prodeunt iterum ſine ramis, cortice aut radice dein conſpiciuntur, ac ſi ferro vel ſecuri ubique eſſent diviſæ; ex quibus colligere volunt, dari Charybdin ibi, quæ reſorptas aquas, elapſis ſex horis pro more æſtus marini revomat. Dictis hiſce diu fidem adhibere noluit, tam quoad ſaltum ceti, quam mugitum, quem edit; hæc edoctus cumprimis, quod ſit è piſcium genere, careatque organis reſpirationi dicatis, vel ſono edendo neceſſariis; verum alibi offendit homines fide dignos, qui Experientiam propriam, accidiſſe idem in Finnmarchia & Grönlandia, allegabant; oculatum verò hujus ſpectaculi teſtem circa Mosköe flumen invenit neminem: Sermonem tamen cum aliis ſuper hac re inſtituit, rationem magis conſulentibus quam relationes ambiguas, qui eam nullius momenti vel ponderis habuere; & ceto, ſi advenerit commodo fluxus tempore, non majus impendere periculum, quam reliquis piſcibus, qui numero fere innumeri ſine diſcrimine flumen illud ſubeunt rapidiſſimum; eſtque veritati haud abſonum; animal hoc à Natura quaſi edoctum, certum maris fluxum & refluxum probe obſervare, ut cum eo ſimul accedat, & tempeſtive dein recedat, ne natantem aqua deſtituat, id quod ſæpiſſime compertum eſt.

Sunt qui *naufragum lignum*, vel aliud conſuetum è Finnmarchia quotannis ad verticem hunc appellere, ſubmergi, & in ſaxa aut ſco-

pulos turbine actum, fruſtillatim tandem expelli ſcribunt, quod Reſter / Lat. *Abietinum lignum* appellant, & à Salten Inſula vel ipſa Ruſſia venire creditur, cum ad viginti & plura adhuc milliaria nullum prorſus tale inveniatur, ejusdemque fere ſemper ſit conditionis: Alii à ſeptentrionali Islandiæ plaga vel Grönlandia illud venire putant; ſed cum vagum hinc inde oberret, nec ſubmergatur ibi, neque à turbulentis fluvii hujus vorticibus tale immineat periculum, conjecturis meris loco certi fundamenti hoc itidem innititur exemplum.

Unde *opiniones iſtiusmodi* in medium à nobis ſupra allatæ, ſuis cum careant fundamentis, meritò à cordatioribus *rejiciuntur*; ſcil. in imò Voraginem, vel rotundum idque excavatum reperiri ſaxum: Quippe alterum eorum, ſi verum, flumen non minus ac vorago eo in loco, ubi ſaxum aut vortex, ſemper hæreret, id quod aliter plane, ut ante diximus, reperitur. Ad hæc ſi daretur ibi vorago, rectilineo motu ab Oriente in Occidentem neutiquam ferretur flumen, & vice verſa dum abſorbetur, nunquam collectis ſimul aquis dein pergeret in Orientem, id quod poſt hominum memoriam nunquam aliter contigit. Aſſenſionem potius & approbationem merentur pleniorem αὐτόπται, & qui conſtantiorem illis in locis invenere manſionem; inter quos præcipue nominare licet Dn. Vice Paſtorem, Virum, dum viveret, probatæ fidei ac integritatis, talia nobis ſuppeditantem, qui ſæpenumero feliciter flumen iſtud emenſus cuncta ſuis oculis uſurpavit: In Mosköe gurgite, ait, milliaris circiter ambitu plus minusve, non unus ſolum, ſed ſexcenti dantur vortices; habito ſcil. reſpectu ad vires ventorum validas hæc agitantes æquora; hinc optime concludit, ſi tot in fundo maris adeſſent cryptæ vorticoſæ, jam dudum exhauſiſſent illæ Oceanum, atque hæ voraginis iſtius, quam deſcribunt auctores, reciprocationes poſt ſex horarum decurſum redderent, quas ante exhauſiſſent, aquas, id quod tamen veritati atque Experientiæ quotidianæ contradicit; quoniam æque altos Mosköe fluxus exhibet fluctus tempore acceſſus maris exiſtente unda ejus depreſſa, ac cum recedit & mare ſtat altius, quamobrem locum heic habere nequit vorago. Quod autem, cuncta eô delata à fluctibus vi quaſi arripiantur, detrudantur, & ad ſcopulorum abigantur latera, unde non prius eluctari aut prodire poſſunt, quam contrarius marini introducatur æſtus motus, qui abſconditum in lucem denuo proferat; illud ingenti ac inſueto fluctuum, qui Cœlum quaſi petere videntur, aſcenſui & immodicæ maris agitationi & cauſſarum

ſarum ſuqra allatarum ſyndrome ſuam debet originem : Etenim circa Huſtad-Vigen in Romsdalen placido etiam cœlo, quanta maris ſit fluctuatio, perſpicuè ſatis licet cernere, ſi vel minimus ſaltim accedat ventus; cum horrore quilibet horriſonos expaveſcit aquarum ſtrepitus à cautibus incautis huc repercuſſos, cum tamen tractus ille maris quodammodo ſit clauſus; quamobrem nemo mirabitur idem & fieri cum prædicto flumine, ſcil. quando furibundum clauſtris Æolus emittit aquilonem, & vaſtum Oceanum ad ſcopulos illuc impellit ſævo impetu, adeo ut unda ſequatur aliam, & in venientem ex voraginibus aſſurgat, unde Haf-Sůrn (ita vocant in terris illis hyperboreis motam ſentinam) ſive ima fundi maris pars tumultûatur adverſus ſuperiorem, miriſque conturbatur tum procellarum furoribus, Et quid quæſo non, valebit Oceanus turritos dum ſcopulos ſub aquis decumani ſic feriunt fluctus.

Atque dubitare minime licet *fundum maris* heic ſimiliter ac alibi terram *inæquabili varietate diſtingui*, quam percontando bolide opportuno tempore ubivis multivariam ſe reprehendiſſe experti loquuntur ejus loci piſcatores, hinc ſi oculis ita ac humanæ paterent induſtriæ, talia ſub undis loca, facile qui occultè laterent reconditi & derelicti ſaltus atque anguli in apricum protraherentur. Cui ſcopo multam fœnerare poſſent lucum tales qui ſe mergunt in mari, quemadmodum famoſus ille fuit urinator ſeu amphibium humanum, Peſce-cola vel Nicolaus Piſcis dictus Italis, qui Meſſanæ in Sicilia ſe in Charybdin illam prope Scyllam audacter in mare demiſit Siculum, aureum Imperatoris Friderici cratera repetiturus, quod & fortunato prima vice ipſi ceſſit, fundum tamen non attigit, ſed vi fluminis in petræ foveam fuit delatus. De curioſo hoc vado dein, quod feliciter ſubiit, ſeqq. nobis aperuit mirabilia : (1.) Rapiditatem fluminis (2.) è ſubterraneis cryptis ſcaturiginem (3.) Syrtium acutarum incredibilem copiam. (4.) Polyporum, canumque carchariarum ibi degentium ac triplice dentium ſeriè inſtructorum inſignem abundantiam, quibus & idem Nicolaus Piſcis ceſſit dein in victimam, ſecundum auſurus iter ſucceſſu tamen minus ſecundo, mortemque citius quam Ducatis plenum pro eo reportans loculum. Modo citatas tres has priores obſervationes quomodo Mosköe fluvii conditionem illuſtrare poſſe crederem, imprimis cum cauſſæ ejus majoris ſint momenti, quam Charybdis illius Siculæ; vel quæ aliunde etiam peti poſſent vel ex Hoſten in Britannia, fluvio S. Matthiæ prope Burdigalam in Gallia, in Hi-

ſpania circa Gades, Mallagen, & his ſimilia loca; quibus merito annumeranda cenſeo loca Auſtriæ ſuperioris in Danubio navigantibus infeſta prope Greinam, ſex milliaribus infra Lintzium ſita, horriſonamque illam Rheni cataractam prope Scaphuſium in Helvetia, præcipiti lapſu ſexcentos producentem dicto in fluvio gyros; prout ipſe Anno 1690. cum Beato Parente hujus raritatis quandam fui ſpectator; quæ ſingula autem minime ſunt æquiparanda Euripo noſtro hyperboreo, ſive rapiditatem ejus ſpectes, vehementiam aut magnitudinem, in cujus granditatem, vim motumque ſtupendum omnia pene Naturæ mirabilia, tam ſuperiora quam inferiora, exteriora & interiora, cœlum cum terra marique omnibus conſpirant partibus.

Ex quibus omnibus ſingularis *fluxus iſtius* vorticoſi patet *conditio*, quamdiu enim libere devehitur ejus alveus, neque illidit ſaxis, ſine ullo movetur ſtrepitu, placatumque per mare volitant navitæ & piſcatores, quia hæc loca Arctandris opulentiſſima habentur piſcibus, & ex Oceano copioſiſſime huc confluentes, Weſt-fiorden, Lofoten. Salten, Lödingen &c. loca adeunt, remeantque eadem via poſt peractum ibi tempus aliquod recedente mari; ſi vero in ſemet agat vel recurrat Oceanus, ut ante dictum, ac procellarum vis refluxui moliatur obices, tunc mirum in modum turgeſcunt æquora, & murmurantis maris fremitu vicina loca reſonant, undaque monſtriferos mille agit ſinus ac vortices.

Dictæ hæ rationes de Mosköe fluxus cauſſis nunc ſufficiant, pergo ad *alia* ejusdem argumenti *notatu digna*, nec minus lectu jucunda in præcipuis vicinis Inſulis nempe Lofoten, Væröe & Röſt viſibilia, breviterque commemoranda. Et (1.) quidem, quod ad *Lofoten*, harum Inſularum quæ eſt maxima, attinet, vocis illius etymologiam derivandam cenſet *Præſul Nidroſienſium Venerabilis in MSS. ſuo* à pedis Leonini figura, proprieque hanc Inſulam Löwefoden (quod pes Leonis Latinis,) appellandam: Oculis enim ſi ſubjeceris Sennien aut Hinden & Lödingen unà cum Lofoten in tabula Geographica, repræſentabit tunc tibi Sennien femur, Lödingen tibiam, & Lofoten pedis plantam, quanquam vix credi ſibi velit, primum, qui nomen ei impoſuit, vidiſſe unquam Leonem; hoc tamen nemo negaverit, Pontum ibi quintuplici modo interluere Lofoten, & in 4. veluti Leonini pedis ungues diſpeſcere; propterea etiam in quatuor diſtinguitur partes: Prima quadrans eſt Gimsöe, ſecunda Borg, tertia Holl, & quarta Flachſtad; *nomina* autem *fluviorum*, quorum mentionem nunc feci-

fecimus, ſunt iſta: (1.) Sund-fluvius, qui ab interiori ſitu, Strömnæs-fluvius, (ſcilicet à duobus prædiis Sund & Strömnæs,) appellatur (2.) Nap-fluvius, qui prædio Nap aut Fang-Ström ſui nominis debet originem (3.) Gimsöe fluvius (4.) Raff fluvius (5.) Mosköe-fluvius.

Præfectura Lofotenſis non quidem adeo eſt ampla, quemadmodum in antecedentibus jam jam meminimus; quamobrem ſex vel ſeptem abhinc annis Veſteraalenſi adjungebatur, minoribus tamen Inſulis minime accenſenda venit Lofoten; ſatis enim habetur ſpatioſa, & angularem obtinet figuram; verſus meridiem ſinus modice falcatus in arcus conſpicitur, neque immanibus caret ſcopolis, qui ad 12. 14. imo 16. milliaria, ut apud Salten & Gilliſcaalen à ſpectantium oculis libari ſatis queunt. Maritimæ oræ ſolum licet ſit ſterile & macrum, non tamen ubivis idem eſt, vel ſic ſe habet; ſuis enim oculis vidit prælaudatus D. Epiſcopus, tranſeundo Borgen ab una extremitate ad aliam, & obſervavit ibidem humum viridem, lætum feracem & fœcundum; miratus hæc quæſivit, cur terræ huic plura non mandarent ſemina; hoc ab incolis tulit reſponſi; ſe tentaſſe illud ſæpius, aſt in irritum cadentibus omnibus, ob Aquilonem perpetuo frigus ibi ſpirantem, radentem terram, ſegetesque in ipſa extinguentem, herba, ut matura ſurgat nulla; aſt aliam inveni dein magis valentem præcipuamque fuiſſe cauſſam, abundantem antehac piſcium proventum; hinc queſtu & lucro ducti agriculturam neglexere, aliter ac illi faciunt hodie Arctoi Orbis incolæ, qui piſcatus hodierni inopiæ mederi volentes, obtuſi vomeris dentem procudere vel acuere, bovesque jugum ferre docent. Atque in tantum res piſcaria eos hodie cœpit deficere, ut proſtet in Lofoten quædam Parochia, cui olim in decimas ceſſere trecenta, quadringenta vel quingenta Vaage piſcium, (quod ponderis genus eſt apud Arctandros, & viginti continet pondo, quorum unum facit ut Liſpund, ſive aliis ſedecim libras circiter,) hodie autem vix duodecim, ſedecim vel viginti Vaage per aliquot annos decumarum loco dare potuerunt incolæ. Adhæc, quod ſegetes negant Lofoten, reſarciunt alibi pecudes numeroſæ & præpingues, quibus non ſunt tantæ molis aut denſitatis oſſa, medulla tamen præ aliis magis perhibentur repleta: Et talem pecudum pinguitudinem inde facile licet colligere, quod ſebi in plurimis ovibus duodecim ad minimum inveniuntur libræ, hinc omne, quod aliò transfertur, butyrum, caſeus, & caro ob eandem

ratio-

rationem & præſtantiam ceteris palmam præripit. Præterea tam arietes ibi quam capri, non binis ordinario more, ſed 4, 6, vel 8. interdum cornibus ſunt inſtructi, quod naturæ ſoliquc pariter arguit ubertatem, quamvis ejusmodi pecora non æſtivo tantum, ſed & toto hyberno tempore victum in montibus, petris & ericetis muſco obſitis ſtudioſe quærant, ſemperque ſub dio maneant; præſertim cùm nives non ſint ibi duratæ neque jaceant altæ, partim quod perpetuo ſpirantes venti congeſtas conterant, partim etiam ſole madeant & liqueſcant, in quibus alendis ſingularem heic DEI Providentiam licet cernere.

Alterum quod habitatorum vitæ ſuſtentandæ hic præbet adminiculum, *aves* ſunt quamplurimæ, quas ſuo idiomate ſeqq. nominibus ſic exprimunt: Aicher/ Böficer/ Fierkurf/ Gaaßbov/ Hafheſt/ Hafhimmer/ Häfelder/ Haffugle/ Kielden/ Kriecher/ Kiuſva/ Langlie/ Lamb/ Lunden/ Seeding/ Seiſchalder/ Skaare/ Skarven/ Strandmaager/ Svartbay/ Sockurenter/ Tenden/ Triſten ꝛc. Quarum tamen avium naturam & proprietates heic recenſere non opus duco, cum & aliis in Norvegiæ locis occurrant, dixiſſe ſaltim ſufficiat, quod ex rapaci volucrum genere, falcones albos, Aquilas, corvos & milvos ubertim alat prædicta Inſula; ex vernis autem Anſeres ferinos, glauci vel cinerei coloris, ſturnos &c. cum pluribus aliis marinis antea recenſitis maxima in copia, quarum multa millia catervatim per mare vel aëra volitant aut nidis ſuis incubant.

Nam quemadmodum apud Saltenſes & Tromſoenſes peculiaris datur major & minor mons, in quo cubilia nidoſque ſibi conſtruunt aves, ſic quoque apud Loſotenſes vaſtus atque ſpatioſus invenitur mons, in quo non ſolum caveas pro excludendis ovis atque pullis ſuis habent volucres, ſed & talem duxit ipſa Natura montem, ut in modum helicis ſit excavatus ſuos habeat ordines atque receptacula, in quibus ſine numero pariunt aves, quibus capiendis inſerviunt incolis aſſueti canes & homines labore aſſiduo & quotidiano. Quidam ex aucupibus de ſublimi montis cacumine per funem ſe demitti patiuntur; & non ſine admiratione audivi, quam parvum pondus vel homo non adeo adultus demiſſum talem & ad aſperas adhæreſcentem rupes in æquilibrio ſuſtentare valeat. Audaciores adhuc aliqui non abhorrent à periculoſo inceſſu exteriorum iſtorum ordinum, & aſperitatum montis inacceſſi, quorum mentionem modo fecimus, ſuntque tam anguſti, ut vix ſpatium extremis pedum digitis capiendis ſufficiat. Atque in hoc habent, quo ſuam exerceant aut oſtentent adoleſcentes inconſideratiſſimam temeritatem, dum in capiendis plurimis gloriam captant avibus: communiter autem quilibet horum aucupum centum & viginti

gioti quotidie colligit aves, quas cingulo ſubnectit ſuo, vel alligat faſciæ dolioli, quam de collo ſuſpenſam geſtat.

Alii majori adhuc gloriolæ cupiditate incenſi plures conquirendi aves, maxime periculoſa adeunt loca, & in periculo, quod amant, ſæpius pereunt, deque ſpe ſalutis in mare præcipites decidunt.

Imò aliqui eò procedunt audaciæ, an dicam inſaniæ, difficillimis adeundi locis, in quibus vix ac ne vix quidem greſſus firmare valent ſuos, illi dant ova, quorum interiora ſi fracta, & calore Solis indurata, uſum dein præbent veſtigiorum, quibus inſiſtant aptius. Quapropter ad cohibendam, & ab omni lapſu continendam præcipitem hanc nonnullorum licentiam & audaciam, talis poſita eſt Lex habitatoribus, ut qui hoc modo vitæ ſubit periculum, habeatur αὐλόχειρ, & quamvis deinceps ejus reperiatur cadaver, ſepulturæ tamen nullus ſit in cœmiterio publico locus. Interdum & ad extrahendas aves Lunder dictas, præter canum ſubſidium utuntur hamo aucupes, hocque naturali inſtinctu feruntur prædictæ aves ut una abs altera alarum roſtris amplexu invicem ægerrime diſtrahi vel divelli patiantur; ita omnes continua ſerie captoribus cedunt in prædam; aut canum ope, qui præſtò ſunt, eas ſedibus exturbare ſuis poterit, ubi diligenter attendendum erit aucupi, ne, dum maxima volucrum copia ſubito in faciem ejus involat; ſemet

In mare præcipitem ſaxis deturbet ab altis.

Ejusmodi aves alites ad maximum incolorum redundant fructum, ſi vel ſpectes ipſarum ova, carnes, vel plumas. Uſitatiſſimum eſt his in locis uno eodemque tempore culeum vel amphoram (vernaculè Tonnam) dimidiam vel integram, imo duas quandoque omnis generis ovorum colligere quibus ſine diſcrimine veſcuntur pagani qualiacunque etiam ſint, vel ſpiſſa, turbida, rubicunda aut variegata, imo ſanguine interdum uncta, nec quicquam curant, ſi vel pulli jam rudimenta egiſſent. Eſtivo tempore avium fruuntur carnibus, verum ſaporem hæ omnes præpinguem rancidum adipis inſtar balænarum elixæ (Trahnhafftig) habent, quantopere ipſius etiam ſtuduerunt famuli hunc corrigere, tum ex aqua puriſſima ſæpius eluendo, tum excoriatas ipſis marinis aliisque additis inſuper condimentis excoquendo; ingratum tamen rancorem piſcium redolentem ſaporem tollere non potuere. Pectoribus quoque ejusmodi avium ſale conditis integras adimplent cupas, vel fumo aut vento indurant has vel ſiccant carnes habitatores, quantumvis admodum ſint graciles, miſere ac fere inſipidæ. Alii qui in captandis adhuc avibus ſunt feliciores, quam conſumendis illis pares; imponunt has aſſeribus, ut putrefacta & exutâ omni carne plumas auferant, ſibique ſolas ſervent; hinc ex quovis majori cen-

cenario numero Lunder & Alcker avium (in tali centenario numerantur 120. aves) facile ſex libras circiter plumarum colligere poterunt, & quamlibet harum tribus vendunt imperialibus (norvegis Vaagen dictam) magnumque illis addunt lucrum.

Præterea *volucres* his in Borealibus tractibus ***proretarum vel excubitorum loco ſunt piſcatoribus***, & piſcium ſub undis obſervant curſum, quibus dein illi paſcuntur. Obſervatu dignum eſt, quando aſellorum aut halecum turma littoribus ex alto mari appropinquant (quam inquillini vocant Torſche = aut Silde = Berg) hanc in aëre tum comitantur multa millia avium, & vice verſa ſi in altum ſe recipiunt, ſectantur hæc pariter, præſertim Moſſen / (quod volucrum genus eſt) Ejusmodi aves piſcibus in mari recta impendent etiamſi vel centum ſub undis latitent orgyis, unde notam ſibi ſumunt piſcatores, ſuaque confeſtim ſummittunt retia, & hamos quibus levatis concluſorum piſcium inteſtina cedunt ipſis in eſcam loco mercedis & ſervitii. Proximam alias hujus comitatus cauſſam ſtatuerem adventantium piſcium multitudinem innumeras ſquillas (Regerne) ante ſe fugantem, ita ut hæ cogantur legere littora vel loca edita, quibus in arena relictis marique dein deſtitutis ſatiantur Moßerne, eorumque explentur ventres.

Celebratiſſimum locus hic præbet *piſcatum* quibusvis accolis, multumque frequentatur à Vaarfelder (ſunt vicini Inſulam Helgeland habitantes;) verno enim tempore aſelli grandiores, æſtate minores ac piſcis Sey, autumno autem haleces & Langer capiuntur heic piſces. Cum piſciū copiæ legunt littora, & rivulos ſeu ſcaturigines aquæ dulcis ſectantur, ut ponant ibi ſua ova, interdum eæ longitudinem ſuam ad aliquot orgyiarum millia extendere dicuntur, & profunditatem, ad viginti aliquot permare, ita ut bolis demiſſa ex ferro librarum duodecim ſine ſubmerſionis periculo ſuſtentetur ab his ac à monte piſcoſo in tanta tamen, dum præſto ſunt, copiâ, piſcatorum non rarò eludunt ſpem metuentes ſibi ab hamo, id quod dolendum. Alias piſces conquirere etiam oportet in locis arenoſis & oſtiis fluminum aquæ dulcis, quibus delectantur & magnopere inhianr eorum ſcaturgini idque ſatis inde elucet, quia, dum capiuntur & aperiuntur, aqua tali diſtenta ſunt eorum interiora: Ut ſilentio prætercam nunc quæſtioſiſſimum illum & uberrimum piſcatum Haakiæring / per fœtidiſſimum cadaver flumini immerſum qui alliciuntur, & quorum unius jecur tonnis duabus ſeu amphoris ad implendis ſufficere poteſt, ut & Haabranden/ qui piſcis eſt priori longè major. Ex piſcibus heic locorum captis nihil quicquam inutiliter perit; nam prout inteſtina avibus in hanc rem neceſſariis cedunt in alimoniam, ſic & capita & dorſa arefacta (quæ Molle vel Löbing & Taare appel-

appellant) cum infuſa dein aquâ fervente molliuntur, jumentorum hyeme optimum habentur pabulum.

Occaſione prælaudati piſcatus, cujus & in ſuperioribus partim meminimus placet alium rariorẽ adhuc priori ſubnectere, qui de Marmellen quandoque accidit in Lofoten ejusque confinibus. Hi Marmellen ſpeciem præſe ferunt infantis alicujus propemodum ſemeſtris, & præter ſpem ſubinde piſcatorum capiuntur hamo, in nidum dein reponuntur, foventur & lacte ſuſtentantur. Tales vulgus oraculi inſtar habet; norunt enim faucibus obtuſis, obſcura nec ſonora voce proferre cuncta præterita atque futura, quænam ipſis impendeant fata, quæ ex piſcatu ſors, quid boni malive amicis aut inimicis, præſentibus vel abſentibus ſit exſpectandum. Viginti quatuor horarum ſpatio, eodem, quô ſublati ante ſunt, loco rurſus exponi debent, & quamvis quædam proſtent exempla quæ fidem dubiam faciant præſagiis, ſimplicioribus tamen omnibus pro vero oraculo ejus accipiuntur dicta.

Præter hæc de avibus & piſcibus in medium à nobis adducta plane ſingularia occurrunt & alia prioribus ſimilia rara: Nimirum circa extremum Lofotenſis promontorii angulum, non procul ab ipſo cacumine *Magna* conſpicitur *fovea*, ſpatioſi inſtar cujusdam atrii, quod aliud dein excipit haut minori amplitudine, hocque tertium deinceps, omnium maximum & ſpatioſiſſimum. Ex his primum adiri quidem poteſt, ſecundum etiam aliquatenus, intrantibus tamen hoc, neſcio quô arrectæ quaſi horrore ſteterunt comæ, ut ulterius progredi non licuerit; ad tertiam verò perveniendi uſque ſpeluncam, nemini adhuc fuit datum. De quibusdam incolis conſtans fert fama, quod manibus ſe invicem amplexantes, tertiam illam, tetram & horridam ſpecum ultimam ſubire voluerint, at nemo primus eorum rem hanc aggredi fuit auſus, hinc re infecta abiere. Alii pariter iſtud auſuri, funes ſecum ſumſere, quibus præeuntem primum alligatum, ſi opus, retrahere potuiſſent ejus ſodales, ſed fruſtra, nam terror & metus ſubito invadens ipſos diſcedere juſſit. Alii cum cane fecerunt periculum adigendo eum ad cryptam hanc horridam, ubi duriori ſito exterritus varieque jactatus ſudatorium fervens illic expertus fuit, nudatus enim & conſumtis per textum corpus pilis, ex adverſa Nap - fluminis regione in lucem denuò prodiit, hinc locum illum communiter balnei aut ſudatorii Lofotenſis nomine ſalutare ſolent.

Raris denique quæ contingunt in Lofoten coronidis loco adjiciam *portentum* aliquod ſeu *Meteorum* potius *igneum*, quod circa Söbierg montes apparet: Sæpiſſime enim æſtivo tempore vident accolæ tanquam titionem quendam cito aliorſum rapi ex his montibus, ceu ſede ſua horis matutinis; quando au-

tem veſperaſcit è maris regione verſus caurum vel occaſum æſtivum eosdem redit ad montes citoque perit; aſt hyeme plane non apparet. Multi meteorum hoc igneum putarunt eſſe Draconem ex veteri ſuperſtitione & conſuetudine conjectantes, ac ſi corralis illic incubaret gazis. Quicquid ſit hoc tamen certum eſt, Lofoten æque ac alias Septentrionales plagas ſuis gaudere meteoris, ut faculis aëreis ſeu ignibus fatuis (Vind lyß dictis) quæ Curioſis ſatis amplum ulterius hæc perquirendi campum poterunt pandere.

Altera, quæ Præfecturæ Lofotenſi ſubeſt, Parochia, conſtat duabus ex Inſulis, ſed paupertate nunc miſere afflictis, nempe Röſt & Væröe hæc poſtrema Inſula *Röſt Væröe* ad differentiam alterius, quæ Boë Væroë appellatur, Veſteraagen adjacet, atque hæc una ex omnibus, quæ ſub Septentrione ſunt, inſulis, verſus occidentem magis ſpectat: Sunt aliqui, qui ſuperioribus temporibus lauta admodum conditione incolas vixiſſe aſſerunt, præcipuè ob felicia mercantium illuc negotia, quibus non parum opitulari tum videbatur copioſus piſcium proventus; quicquid enim ex Lödingen / Salten &c. locis afferebatur, illud omne venum eò ibat. Neque hoc ulli adeo à vero abſonum videri debet, imprimis cùm heic loci multa caminorum veſtigia, murorum reliquiæ & rudera ſpectantium oculis ſe ſiſtant, locique opportunitas commodum navigantibus præbeat portum: pariter ſicuti Ingen in Finmarchia adhuc hodie monſtratur locus, ubi Curia & publicis conviviis & tribuum collegiis deſtinatæ domus olim ſteterant; Præfectus etiam Vardoëhuſienſis Bergenſi ſimul ditioni tum præerat, antequam mercatorum conventui dicata domus exſtrueretur: Quemadmodum & in Vaagen celebre fertur fuiſſe emporium, quod primæ domorum ſedes ac fundamina, atque in plateas ſuas diſtincto ſatis hodie indicant; aſt quàm fortunatus & ſplendidus olim fuerit Væröenſium ſtatus, tam depravatus & miſer nunc conſpicitur. Hæc modo dicta Inſula, quæ majori milliari circumſcribitur, viginti conjugum paribus ſeu Ruſticorum & villicorum familiis habitatur, ſimiliter & Röſt Inſula. Temporibus his piſcoſi maris bonitas defecit ipſos, hinc paſſim dictarum avium Lunde carnibus vivunt: Incolarum præſtantiſſimus habetur, qui duas vel tres alit vaccas, quibus ſuſtentandis opus habent é dimidii vel etiam integri milliaris ſpatio diſſitis inſulis fœnum in locum ſuum congerere non ſine magno labore & moleſtia, nam per funes illud ex altis demittitur rupibus, in binas huic ſcopo adaptatas cymbas, veloque ſuperne inſtructas, quibus cum vitæ periculo ſæpius mare transfretant, &c, dum

Su-

--- --- *Subitæ ſaliunt in vela procellæ.*

puppim proximo applicare debent littori, ubi duo tantum dantur vada certa, reliquum hujus Værӧe meris conſiſtit promontoriis. Nihil autem majori cum moleſtia incolis hiſce comparandum venit, quam lignum pro focis exſtruendis, in quibus colligendis duodecim, quatuordecim, ſedecim & pluribus hinc milliaribus unum vel alterum etiam conſumunt menſem, quoniam terra hæc parum ſolumodo bituminoſis ceſpitis ſexu Turfæ ſuppeditat.

Inter memorabilia denique hujus loci non infimo collocandum erit loco *Hygrometrum & Anemometrum Værӧenſe*, quod veterum inquilinorum invenit induſtria rebus ex illis domeſticis, quas natura ſolumque ibi Patrium ſuppeditarant, ad imitationem fere illorum thermo- & Baro-metrorum, quæ Celeberrimus *Otto de Guericke*, Magdeburgenſium Conſul, aliique Curioſi ante 4. & quod excurrit luſtra nobis exhibuerunt: Nimirum eſt ipſa avis **Lunde** / hanc deplumant, exenterant, pellemque detrahunt, ſublata dein omni carne, pellem rurſus oſſibus inducunt, ſufflant eam, referciunt atque conſuunt, conſutam ſic in cameris ſuis ſuſpendunt. Imminente jam aëris mutatione, ad roſtrum cumprimis attendunt avis hunc in modum aptatæ quò ſe vertat, qualem enim in plagam ſpontaneo fertur motu, ex hac ventum ſibi certo præſagiunt, indeque venturum exſpectant: Et quoties cum pluviis magna imminet tempeſtas, roſtrum ejus totum madere aut humectari aſſerunt, quamvis in hypocauſto pendeat ſicco, hôcque calefacto.

Secunda, cujus modo meminimus, & huc pertinet, *Inſula*, vocatur *Röſt*, diſtatque à Værӧe tribus milliaribus, eâdemque cum prioribus utuntur conditione cives. Pecora ipſorum hyeme pariter tecta non intrant, hinc tonſura lanæ ovilis non niſi vere peragitur; pars iſtius pecudis feram quaſi induit naturam, & ſclopetis peti opus habet, partem canibus hæc ante edoctis ſic venantur, ut quam digito monſtravit herus beſtiam, eam ſolam aggrediatur, captamque dein illæſam ſiſtat hero; id quod & alibi Færӧenſibus & orcadibus Inſulis commune eſt: Ad has oras etiam multi ſæpius appellunt canes marini, capitibus albis diſtincti.

Altera ſumme Reverendi Dni. Epiſcopi Obſervatio conſcripta erat *de Paradiſo Röſtenſi*, quam non quidem ob ubertatem & bonitatem ſoli aut climatis, ſed ob rerum ibi geſtarum ſimilitudines & joci cauſſa Protoplaſtarum

noſtrorum Paradiſo æquiparare ſolebat; imprimis cum alii Viri docti, qui multa de hoc ejusque vero ſitu commentati ſunt, aliis adſcribant terris, ille verò Borealibus hunc tribuat honorem & quidem Röſt Inſulæ, quod ſcil. ipſa habeatur quoque Paradiſus; ſive apud L. B. fidem fabula accipiat, ſive ut hiſtoriæ credatur illud quod *Megiſerus* refert de Veneto quodam magnis opibus prædito, qui ducentis abhinc annis non ſine multorum millium Ducatorum diſpendio viam ſibi ſub Poli Arctici circulo ad Indos Orientales ſternere voluerat, &, poſtquam Diabolorum prætervectus Inſulam, naufragium famemque magnam cum innumeris moleſtiis ac periculis perpeſſus, ad Röſt Inſ. littora tandem appulerat cum paucis harum ærumnarum ſuperſtitibus. Huic, dum hiemare in illa cogebatur, nudæ in famulatu quotidie præſto erant fœminæ, quæ minime tamen in voluptates eum pellicere potuere: Eodem in libro multa notatu Digna occurrunt, tum quoad Amicam ejus converſationem cum Epiſcopo *Aslaco Bolte* in Brönöen, quam quoad cœptum illic ipſius commercium in Magno-Hammeren, cujus nulla hodiedum alia ſuperſunt veſtigia, Prætorquam ex incendio ruinæ; verùm dictum fœminarum famulatum ac hoſpitium quod attinet, ſi vera ſunt, quæ typis exſcribuntur, facile largirer, Röſt Inſularum hanc ſeptentrionalem eſſe Paradiſum.

Tertiò palam eſt, quod in Paradiſo olim primorum Parentum inventus fuerit ſerpens, idcirco placet nunc ficto huic Paradiſo relationem aliquam adjungere de ſtupendæ magnitudinis *Serpente marino*, à Norvegis Caars Trolden nomine inſignito, & bis mille orgyiarum longitudinem habente, quæ verè ita ſe habet, & haud ita pridem loci illius incolis, æque ac aliis in Nordlandia innotuit: Lofotenſes Accolæ anno hujus ſeculi primo, cum pro more viſitaret idem Vir venerabilis eccleſias Diæceſi ſuæ ſubjectas, narrabant ipſi, quod ante triennium nempe Ann. 1697. monſtrum ejusmodi marinum, tam ipſorum littora quàm aliorum verſus Veſt-fiorden, Lödingen & Sennien prætererit, ſeque aliquoties ſpectandum dederit. Quare penitius & curatius inquiſivit in vaſti hujus animantis locum, ubi revera apparuerit; quamvis à non paucis res habeatur ficta; non deſunt tamen oculati hujus rei teſtes plusquam viginti, imo centum idem uno ore aſſerentes qui præfatum ingens hoc monſtrum ſuis viderunt oculis per integras tres ſeptimanas quotidie circa Ala-Vaagen in Senien media æſtate, nocte eandem cum die habente lucem, ob ſolem nimirum t.t. Arcticis his locis inocciduum. Amplitudinem vel longitudinem ejus, prout fidiſſimi certiſſimique de hac teſtimonium perhibent incolæ ſeſe ab Ervig flumine ad Kirche vaagnäs prope Altvaagen uſque extendiſſe. Caput ſerpentis

pentis iſtius horrebat ſquamis arrectis atque algâ coronæ inſtar aut ſerti pugno majoris; frons ex albo & nigro ſimul colore variegatus cernebatnr; vertici interdum inſidebant aves, & caput mediocris areæ aut inſulæ minoris capacitatem fere æquiparabat, figuram tamen ſerpentis verſus oris extremitatem retinebat cuſpidatum; corpus reliquum à capite ad caudam inferiora verſus amplitudine ſenſim ſenſimque decreſcebat, eratque quaſi ſinuoſum, ita quidem, ut in retis modum nodus vel flexura una Orgyiæ ſpatio ab altera diſtaret: Subita hac incurvi tergi contractione præternavigantium Cymbæ aut navigia ſubverti ſæpe dicuntur.

Vix momentum aliquod ſub undis occultarat ſe, ubi poſtea aërem ex ſerto ſuper aquas capite magno hauſerat niſu, id quod adſtantes etiam in littore percipere potuere, illaque reſpiratione, quam ter vel quater redintegrabat, caput ejus magis tumere videbatur, & ſupra aquas tamdiu ferebatur. Serpentis hujus monſtroſi præſentia non levem apud accolas excitarat moleſtiam atque terrorem piſcatui ſimul Salmonum aliorumque piſcium nectens moram; quapropter audaculus quidam, nec infimæ ſortis vir ter ipſum ſclopeto aggrediebatur, qualibet vice tribus eum feriendo globulis, vix 4. orgyiis inde diſtans, & licet quàm optime partem illam ſuperiorem oculi (qui cœſii erat coloris, orbis lignei magnitudine) percuſſerit, penetrare tamen non potuere, ſed obiter tantum; hinc ut à petra repercuſſi ceciderunt globuli, anhelabat quidem quodammodo, ſed nec quicquam inde movebatur, donec tandem caſtorei particula naribus objectâ, diſceſſit, non amplius poſthæc viſus, qui interea tam templa adeuntes à ſacris conſuetis, quam victum in aquis quæritantes à piſcatu abſterruit. Aliqui eundem more aliarum balænarum & marinarum belluarum lanceis jaculis & hamis petere volentes, ſed rationem noxii illius habentes veneni, quod communiter illis ineſſe ſolet, ac piſcatui maximum afferens damnum, quemadmodum aliorum antea didicerunt exemplis inſectatione iſta abſtinuêre manus. Abiturus jam ſerpens caudam duplo vel triplo altiorem malo exporrexit, hacque dein ſæpius percuſſit mare, unde tam irrequietum brevi tumultuoſumque evaſit tempore, ut, quæ tum in altum provectæ naves littus denuo legere cogerentur, & ſic Valedixit.

Coronidis loco occaſione hujus ſerpentis non abs re fore arbitramur, ſi paucis ſaltim meminerimus de duobus albicantibus ſerpentibus, ante hos quatuordecim annos Kiel⸗ſundet tranantibus, qui adeo infecerunt & turbarunt

aquas,

aquas, ut piſces diutius inibi vivere haud potuerint, ſed innumeri poſtea mortui reperti ac penitus corrupti fuerint deprehenſi.

Atque hæc ſunt, quæ de Moskö-ſluxu mirabili ceterorumque in vicinis Inſulis obſervatu [illegible] curioſitate, prout accepimus à Viris omni exceptione majoribus, [illegible] doctiſſimo ſcil. Nidroſienſium Epiſcopo, *Dn Petro Kroogh*, & Paſtore quondam illius loci, Dn. *Michaële Biornſen* brevi commentariolo illuſtravimus, quæque in ſuum ordinem ac claſſes redegimus, inque eum vulgata finem eſſe voluimus, ut communi ſimul exterorum inſervirent & utilitati, & publico cumprimis inclutæ hujus Academiæ, cui diu hæc noſtra deſtinavimus commodo ac incremento.

EPI-

EPISTOLA

D. JOHANNIS BAPTISTÆ SCARAMUCCII.

ad

ILLUSTRISSIMUM DOMINUM

ANTONIUM MAGLIA-BECHIUM

de

HYDROPHOBIA

ex vehementi indignatione oborta,

Ann. 1702. Maceratæ impreſſa & nunc ex lingua Italica in Latinam verſa.

Illuſtriſſime Domine.

NE importunus eſſem, aliquot per menſes Dominationem Veſtram literis venerari intermiſi, idque eo magis, cum Eandem, cui literarium cum omnibus in Europa Literatis eſt commercium, qui virtutem Ejus colentes, præclaros labores ſuos Ipſi offerre ſolent, inutilibus meis literis inquietare non deceat, utpote quæ nihil aliud ſingulare, quam obſequii mei devotum argumentum exhiberent. Concedat tamen, ut Caſum eo rariorem communicem, quo dignior eſt, doctorum Virorum conſiderationem qui ſubeat, quorum cum Ipſa ſit Idea, eoipſo omnibus in philoſophia & Medicina Literatis eandem me communicare arbitror.

Juvenis 27. annorum, temperamenti calidi & ſicci, in Monte Georgio, urbe quinque horis abhinc diſtante, in principio anni currentis 1702. ex cauſis quibusdam domeſticis tantopere excanduit, ut etiam digitum indicem mor-

dendo læderet; id quod cum circa horam 21. contigerit, adeo iraſci is perrexit, ut ſubſequente nocte circa octavam horam copioſo vomitu bilis porraceæ, & mane horrore cum ſubſequa aliqua incaleſcentia, brevi tamen durante corriperetur. Verſus horam 16. aquas omnemque alium liquorem, nec non corpora lucida & candida abhorrere incepit, ita ut etiam ad aquæ mentionem ſtrangulari videretur. Hora 23. maniacus & plane furibundus fiebat, ut quoque in adſtantium faciem exſpueret, atque à pluribus perſonis difficulter cohiberi ac teneri poſſet. Extracto autem ex brachio ſanguine quietior fieri incipiebat. Sed ſuperveniente vomitu materiæ æruginoſæ & poſtea bilis ſinceræ, loquelam & vitam amiſit, poſtquam aliquot brodii cochlearia cum pauco julepo perlato paulo prius abſorbuiſſet.

Potiſſimum quæri hic poteſt, an memoratus adfectus hydrophobia nominari debeat, cum morſum alicujus animalis rabidi non præceſſiſſe certiſſime conſtet. Ego quidem talem adpellarem; præſertim cum ad malum uterinum in maſculino hoc ſubjecto recurrere non deceat; prout anno præterito M. Februario contigiſſe recordor, dum quædam ancilla 60. annorum circiter, vidua, à febre cum intenſiſſima ſiti fuit prehenſa, cui ubi liquida, alioquin deſiderata, offerebantur, tremere & concuti incepit, cum terrore ac faucium anguſtia, in quibus per morbi decurſum aliqui tremores cum moleſto frigore notabantur, dum continuæ convulſiones recta linea ex abdomine verſus fauces procedentes, & convulſivæ digitorum in manu diſtorſiones accedebant uſque dum die quarto delirium ſuperveniſſet, quod uſque ad prandium diei ſequentis duravit, ubi aliquid aquæ, juxta domeſticorum relationem, quamvis cum renitentia quadam & tremore haurire incepit, ſed veſperi diei ſequentis inter placidos diſcurſus obiit. Omne id paſſioni hyſtericæ fuit adſcriptum, licet domeſtici eam in prægreſſa æſtate à parva canicula, dum oſſiculum in faucibus hærens ei eximebat, fuiſſe commorſam conſiterentur. Rationes cujusdam Medici conſanguinitate domeſticis juncti, quibus aquæ averſionem morbi uterini ſymptoma eſſe probabat, primo ex hoc deſumebantur, quod patrona ædium à canicula ſine ullo damno, poſt ſervam demum, etiam fuerit demorſa; ſecundo quod faucium anguſtia convulſiva per rectam lineam ex abdomine effectus eſſet hyſtericus; tertio quod Mercatus in quadam hyſterica, uti etiam Riverius recenſet, aquæ averſionem obſervaverit; quarto quod ægrota aliquid aquæ hauſerit, id quod hydrophobiam excludat. Ego vero repoſui, quod neceſſario hydrophobia fuerit, ſiquidem Aetius de eadem diſſerens ſcribit: *Contingit ipſis gravis perturbatio, quum aquam, vel aliud corpus perlucidum vident: quapropter ipſam aufugiunt, & averſantur.* Patronam poſt ſervam ſine noxa fuiſſe commorſam, nil convincere, cum pro morſus contagio communi-

municando neceſſe ſit ut ſanguini jungatur. Inſuper, uti inferius dicemus, non omnes homines venenum rabioſum contrahunt. Subjunxi, anguſtiam faucium cum contractura recta linea ex abdomine prodeunte, à veneno rabioſo provenire, quod Spiritus animales offendendo ſpasmos producat. Circa Mercati obſervationem, à Riverio adductam, dixi, ad hydrophobiam ingenitam referri poſſe, dum Riverius *ex certa malignitatis ſpecie* id proceſſiſſe ſcripſit; uti & Galenus habet, *abſurdum non eſſe, ut talis in corpore paulatim ſit genitus humor, qualis eſt rabidorum.* Idque eo magis cum, uti infra dicemus; Zacutus abhorreſcentiam aquæ ad ſolum ſymptoma veneni hydrophobici, tantum accidens referat. Et tandem dum horror aquæ à turbata phantaſia oritur hanc variando ideas, delirium etiam variare, & conſequenter variata animæ modificatione, ad unam formalitatem ab antecedente differentem determinare poſſe. Inſuper dantur autores clariſſimi, qui hydrophobos bibere poſſe adſerunt; ceu teſtimonia infra adducemus. In noſtro Caſu ad malum uterinum recurrendi cauſam nullam habemus. Unde morbum eſſe hydrophobiam ut demonſtrem, circumſtantias examinare neceſſe eſt.

Ridicula eſſet quæſtio, an homo hydrophobus fieri queat, cum continuas experientias deſuper habeamus. Et quamvis Ariſtotelis textus proſtet, qui in hiſtoria animalium dicit: *facit rabies furorem, & quæ momorderint omnia rabiunt excepto homine; intereunt canes hoc morbo, & quæ morſa ſunt, excepto homine;* nihilominus inter multos qui textum hunc interpretantur, Fracaſtorius verum ſenſum exponit dicens: *animalium verò, quæ momorderint omnia rabiunt, & moriuntur præter hominem, quod idcirco ſit, quia animalia propter feritatem in qua cum cane conveniunt concepta contage neceſſario rabiunt propter analogiam. Hominis autem natura longe aliena eſt ab ea feritate, & convenientia, propter quod nec analogiam promptam habet ad ſuſcipiendum. Unde fit, ut non omnes qui demorſi ſint rabiant, ſed multi beneficio temperaturæ ex ſe aut non contrahunt contagium aut ſuperant.*

Neque diſquiram, an alia animalia præter canem ex ſeipſis rabioſa fieri queant, absque eo ut contagium à canibus acceperint; cum ſi Galenus, cui Fracaſtorius conſentit, ſoli cani competere dicit, ut rabiem ſine contagio contrahat, Ariſtoteles contra, camelos rabioſos fieri poſſe adſerat. Avenzoar quem Zacutus allegat, leones, canes, equos, malos, aſinos rabiem pati poſſe adfirmat; & Avicenna vulpem, muſtelam, mulos in rabiem agi monet; quibus Velaſcus de Taranta lupum adjungit. Dn. D. Nicolini, vir de medica bene meritus, dum in vicinia Viterbi degebat, caſum in loco non longe abhinc diſſito accidiſſe mihi ſcripſit, quod cum duo galli invicem ad criſtarum uſque cruen-

tationem excanduiſſent, patrona eos ſeparare volens ſupervenerit, unumque manu arripuerit, qui vero roſtro brachium ejus, quod Seminudum erat, ad Sanguinis usque ſtillicidium læſerit, unde hydrophoba facta, paulo poſt mortua fuerit.

Major difficultas eſt, an homo ſine contagio in hydrophobiam labi queat? Nóſter caſus affirmativam comprobat, quod ipſum etiam Euſtachius Rudius, & Petr. Salius confirmant; Cœlius Aurelianus, ab Aromatario citatus, ubi de hydrophobia differit, *Eſt propterea*, ait, *poſſibile ſine manifeſta cauſa hanc paſſionem corporibus innaſci.* Idem Aromatarius feminam ſe vidiſſe recenſet hydrophobam ſine contagii ſuſpicione, & Soranus infantem vidit, qui ubera matris expaveſcebat. Nemo non ſcit, morſum humanum homini ex ira inflictum, ſi qui mordet jejunus fuerit, tantopere infeſtum eſſe, ut non tantum Avicenna propterea curam ejus propoſuerit, ſed ego etiam aurigam, qui inter litigandum ab alio auriga dentibus læſus fuerat, per annum ſanari non potuiſſe, vidi, etiamſi ipſi officulum ex pollice læſo fuerit exemtum. Quod etiam vehemens indignatio in temperamentum bilioſum cadens, plures perſonas occiderit, res tam nota eſt, ut exempla proferre ſuperfluum foret. Sufficiat id notare, quod Plutarchus dicit: Cyrum & Pelopidam Thebanum ira peremit, priusquam ſe vindicare potuerint. Cur itaque dici nequeat, hydrophobiæ originem in caſu noſtro ab ira deducendam eſſe?

Si ira ſoli homini propria eſt (Seneca dicit, *feras ira carere, & omnia præter hominem. Nam cum ſit inimica rationi, nunquam naſcitur, niſi ubi rationis locus eſt,*) & ira juxta eundem Senecam *brevis inſania* eſt, aut ſecundum Plutarchum, *comes inſaniæ*, quis hydrophobiam, quæ ex Rufi ſententia *genus inſaniæ* eſt, ab ira ortum ſuum non poſſe habere negare queat?

Hoc ſuppoſito, in caſu noſtro ita ratiocinor: ſi homo, uti Niphus ait, *iraſcitur anima & corde: anima tanquam primo motore dijudicante rem dignam ira, corde tanquam parte primo mota:* quis neſcit, ex vehementi animæ motu, cui vehemens cordis motus reſpondet, ubi non ſolum ſpiritus animales in motum irregularem concitantur in complexu propagationis nervorum paris vagi, intercoſtalis & recurrentium, ſed etiam tota fluidorum maſſa (Seneca dicit: *mobilis agitatusque eſt ſanguis in iratis*) bilem facile in motum concitari adeo, ut ad ſummam exaltationem ſuorum ſalium fixorum & volatilium perveniens, accedentibus partibus melancholicis, venenum hydrophobicum conſtituat, quod ſibi ipſi per morſum communicatum, non ſolum ad fermentationem, i. e. motum paucarum horarum Spatio ob copiam & activitatem perduci potuit, ſed etiam per nervos cerebro communicatum, ſpecies ita

alteraverit,

alteraverit, ut modificatione animæ variante, phantaſia etiam alterata fuerit, dum metum & terrorem à corporibus lucidis & aquis, quin & ex ſolo harum nomine concepit, quod utpote inſeparabile veneni hydrophobici ſignum eſſe ſolet, dum autem hac ratione ſpiritus animales majorem alterationem, & poſtea oppreſſionem ſubeunt, primo inde furor maniacus & poſtea mors ſequi potuit; Vomitum quoque bilis porraceæ & poſtea ſinceræ inverſo fibrarum ſtomachi & inteſtinorum motui ex ſpasmodicis nervorum commotionibus attribuere licet.

Si quæratut: qualis genuina ſedes & ſubjectum veneni hydrophobici exiſtat? dicerem, quod, ſi per contagium communicetur, partem commorſam eſſe credendum ſit, prius nempe, quam effectus inde ſe manifeſtent, uti Aurelianus loquitur. Bini caſus hanc hypoteſin confirmare poſſunt: Aſſiſii in quadam ſemina hydrophoba effectus veneni rabioſi cum ſingultu ſe primo manifeſtarunt, dum â vulnere jam occluoſo quaſi radium aliquem cum inflammatorio ſenſu per brachium verſus pectus moveri ſenſit; & hîc Maceratæ ante paucos annos accidit, ut tres homines à cane rabioſo fuerint demorſi, quorum duo mortui ſunt, unus autem, cujus vulneri ignis ſive cauterium fuit adplicatum, quatuor circiter annos vixit, cui vulnus ab igne factum occludi nunquam potuit, ex quo per illud tempus, quod morſum excepit, omni anno multum ſanguinis exivit, uſque dum in tibia, ubi vulnus contigit, vena diſſecta fuit. Ex uno & altero caſu cognoſcitur, quod ſedes veneni, antequam ſe manifeſtavit, pars à dentibus læſa fuerit.

De motu poſtea, quem venenum à parte offenſum habuit, in cerebrum pertingere, credere debemus, eoque magis, quia Gajus Herophili diſcipulus docuit, *cerebrum & ejus membranas primario adfici*, & Democritus *eſſe incendium nervorum* ſubjunxit. Deliria inſuper, furor, motus convulſivi, faucium ſtrangulatio, cerebrum & nervos eſſe offenſos, demonſtrant.

Si autem venenum hoc ut ingenitum conſideremus, in ſanguine id generari, & poſtea cerebro communicari, dicendum eſt.

In caſu noſtro in ſanguine generatum atque per morſum ad modum contagii ſibi ipſi fuiſſe communicatum, conſequenter ad cerebrum perveniſſe, dicere licet. Unde credere neceſſe eſt, quod veneni hydrophobici ſollicitudo ſe manifeſtandi, nec non mors accelerata ab ejusdem veneni retroceſſione contigerit. Aſt ſi moveretur dubium; an æger mortuus fuiſſet, ſi digito morſus non contigiſſet, adfirmando reſponderem, quia, cum morſus eo modo evenerit, per quem venenum ſibi ipſi communicatum iterum fuit, venenum jam antea fuit productum. Unde canem rabioſum mori videmus, absque eo ut venenum ſibi aut aliis communicet.

Singulare eſt, quod omnes hydropobi eandem ſymptomatum formalitatem non habeant, dum tamen omnes timorem & terrorem ab aqua, corporibus lucidis, & ipſo fluidorum nomine patiuntur.

Non diſpliceat, Domine Magliabechi, quod in horum fidem aliquot caſus à me obſervatos deſcribere præſumam. Todi juvenem vidi, qui ſe ex Noſocomio Romano della conſolatione, ùbi ob morſum canis rabidi, quem in Roncilione paſſus fuit, curam ſubierat, in monaſterium P. Franciſcanorum, tyrocinii Ordinis faciendi cauſa contulerat. Ubi hydrophobia ſe exſeruit, mordere cum latratu conabatur, multam ſpumam emittebat, & gulam cum pectore ſævum eryſipelas letaliter inflammabat. Aſſiſii juvenculam à fele commorſam obſervavi, quæ ſine febre, de nullo alio malo quam faucium anguſtia conquerebatur, cum perpetuo ptyaliſmo, & poſtquam nihil bibere aut edere voluit, octo dierum ſpatio obiit: hanc ultimis horis vocatus, ſedentem, ſine pulſu inveni; poſt mortem diſſecta nullam in viſceribus labem exhibuit; ſed cum à veneno rabioſo ex morſu felis mortuam eſſe poſtea demum innotuerit, caput non fuit apertum. Alia femina quæ itidem morſum felis paſſa erat, per aquæ averſionem hydrophobiam patefecerat; hæc ſine febre, delirio, cibum tamen admiſit, ſolum vero ſingultum & faucium anguſtiam uſque ad mortem perpeſſa fuit. Alius vir hydrophobus extinctus eſt, qui à morſu canis rabioſi parva febri fuit adfectus, quæ tamen receſſit, & is cum obmuteſcentia cibum & potum fugiebat, ſicque taciturnus in aliam vitam migrabat. Alius puer à cane rabido læſus non aliud fecit, quam ſtridere, & modo horrendo aquam ob ſitim porrectam exhorreſcens vita exceſſit. Hi caſus intra paucas ſeptimanas Aſſiſii contigerunt; & ſic mihi perſuaſi, quod febres, deliria, latratus, ſpuma non ſemper in omni hydrophobo obſerventur, cum interim in omnibus timor & averſio fluidorum deprehendatur; cœterum cum aliis Doctoribus ridiculum eſſe exiſtimavi, ſi dicatur, quod hydrophobi aquam averſentur, quia expaveſcant dum in ea aut canes aut propriam perſonam conſpiciunt. Arbitror autem magis probabilem eſſe Fracaſtorii opinionem, qui dicit: *In rabie poteſt contingere, ut phantaſia fiat quædam liquidi eos extinguentis, unde formido fit quoties aut vident, aut audiunt offerri aquam*; & Aromatarius: *Timor aquæ abſque ratione genitus ad mentem læſam, non ad iram eſt referendus.*

Interim nitebar, ſi non per demonſtrationem, ſaltem per probabilitatem cognoſcere, cur venenum hydrophobicum mentem, cui timorem impreſſit, in omnibus his ægris ad aquæ metum determinet?

Prius quam ideam conceptam efformem ne dedigneris, Dn. Magliabechi, patienter ferre reflexiones ad aliquas conſiderationes, quas præmitto.

Prima

Prima eſt, quod ſpecies non ſolum animæ repræſentent res, quarum ſunt ſpecies, ſed etiam modum rerum ipſarum, i. e. figuram, ſitum, magnitudinem, locum, motum, quietem, relationem, uti dicit Fracaſtorius; & prout ſpecie alicujus rei gratæ recepta, dilatatio fit & animæ, & fibrarum cerebri, ita ſpecie rei cujusdam ingratæ & incongruæ recepta, contractio animæ & fibrarum cerebri ſuccedit; unde evenit, ut propter ſpirituum confuſionem & mutatam fibrarum cerebri modificationem ideæ confundantur & aptæ reddantur ad præſentanda animæ objecta terribilia, & conſequenter diverſa ab illis, quæ revera ſunt, uti in maniacis & aliis ſimilibus accidentibus obſervamus. Religioſum novi, qui talem averſionem á viſis veſpertilionibus habebat, ut in furioſum timorem commotus occidiſſet eum qui tales cameram ipſius adportaſſet, & non mox celeriter aufugiſſet: atque ſe in tali facto adeo extra ſe rapi adſerebat, ut etiam iram effudiſſet in eum, qui licet multæ autoritatis foret, jocum feciſſet ac præſens fuiſſet. Id quidem non poteſt intelligi, niſi quod, dum animo Religioſi idea animalis repræſentabatur, quæ cum horribili ſpecie modificabat, illa ipſa anima talem terrorem conciperet cum mali imminentis conceptione, ut motus reconcentrativus ſpirituum fieret, & reliquæ etiam ſpecies turbarentur, cum reflexione vindictæ ipſam etiam ad odium modificante, unde anxia reddita tum à terrore, tum ira, cum terrore timido & ira operabatur.

Altera conſideratio eſt, quod inter venenum hydrophobum & aquam talis contrarietas occurrat, ut per eam aliqui hydrophobi aut convaluerint, aut utplurimum interemti fuerint. Si inter convaleſcentes aliqui numerentur, id fieri potuit, quod aqua venenum rabioſum extinxerit; ſi utplurimum moriuntur, credi poteſt, id ab oppreſſione ſpirituum accidere, qui per metum cum impetu revocantur.

Tertia eſt, quod venenum hoc tanquam cerebro & nervis inimicum, & conſequenter ſuccum nerveum ac Spiritus animales alterans, conſiderare debeamus, qualiter effectus demonſtrant. Quis negare valet, multas res venenoſas dari, magis uni quam alteri parti corporis noſtri nocivas? Cantharides id confirmant; hæ veſicam exulcerando offendunt; idque ſuccedit, quia particulæ cantharidum, ſerum dum ſubeunt ob analogiam ejus ſale lixivioſo prægnantis, in toto fluidorum complexu ab eorum oleaginoſitate retuſæ non operari queunt ad corroſionem tam facile inducendam, uti in veſica, in

qua

qua operantur, quia iſtæ particulæ Arſenicales cum ſale urinæ lixiviali ſe unientes in libertatem vindicantur. Dantur viperæ, quæ morſu ſuo icterum inducunt. Serpens qui Dipſas vocatur, riſum inducit, & ſerpens hæmorrhois ſudorem ſanguineum cauſatur, ſi hominem læſerint. Unde venenum etiam hydrophobicum magis cerebrum quam alias partes offendere poteſt.

Factis his conſiderationibus, ſic diſſero: Venenum rabioſum quia in ſemine venenoſo naturæ non minus viſcidæ quam melancholicæ conſiſtit, (viſcoſitatem probante Fracaſtorio, dum ſcribit: *Quoniam igitur fomite non concipitur hæc contagio, nec in cute fit per contactum ſimplicem, ſed dilaceratione cutis indiget, exiſtimandum eſt, ſeminia illius non admodum lenta eſſe, atque ea craſſiore fortaſſa, quam in foraminibus condi poſſit*; melancholicam vero naturam: *Videtur ad melancholiam contagionem magis eſſe analogam, quia videmus rabioſos demum etiam furentes fieri, quemadmodum etiam melancholicos,*) neceſſario per illud Spiritus animales cum ſucco nerveo confunduntur, & tetri ac opaci fiunt, unde ideæ naturales in confuſas & turbulentas mutatæ non ſolum animam ad confuſam operationem, quare in intellectualibus, imaginativis & ſenſitivis actionibus alterata conſpicitur, modificant, ſed etiam novas ideas aquæ & aliorum corporum lucidorum per modum ſenſationis in videndo, aut imaginationis in nominando ea, producunt, quæ dum animæ tanquam lucida & diaphana præſentantur, eidem à præcedentibus ideis turbulentis & opacis jam modificatæ, graves, moleſtæ & contrariæ adeo evadunt, ut eorum adparentiam perferre haud valens, timida reddatur cum horrore, tum conſpectu aquæ & corporum lucidorum, tum nominis harum rerum, prout nos lucem meridianam perferre nequimus, ubi per longum temporis ſpatium in tenebris detenti fuimus, vel prout perterriti redderemur, ſi amœnitate floridi prati gaudentibus vipera ad pedes noſtras conſpiciendam ſe daret. Recordatio etiam præcipitii nobis horrorem incutit. Interim dum in ſtatu timoroſo Spiritus animales alioquin confuſi & turbati ab anima revocantur, fibræ cerebri ad contractionem coguntur, cum conſenſu propaginum nervearum ita, ut cum animæ terrore ſubſequantur tremores, horrores, ſuffocationes, inquietudines irregulares totius corporis, usque dum mente tota extra ſe poſita, & ceſſante aquæ timore, delirium maniacum, & cum ſpirituum à veneno hydrophobo extinctione mors ſubſequatur.

Si porrò quæratur : cur ſymptomata adeò in hydrophobis ſint diverſa, quamvis omnia cerebri & nervorum læſionem innuant, dum in omnibus aquæ timor exiſtit ? reſpondeo , timorem eſſe operationem mentis à confuſis ideis alteratam per ſpirituum animalium & ſucci nervei melancholicam alterationem , quam venenum hydrophobicum in omnibus æque inducit, ſecundumque majorem vel minorem activitatem , majorem minoremve copiam , & majorem minoremque reſiſtentiam ſpirituum animalium & ſucci nervei, celerius tardiusve ad motum promovetur , & efficacior vel remiſſior in operando redditur.

Quod vero ægroti in furore maniaco, ſi is ſuperveniat, non amplius abhorreant , & aliquando eam bibant , hydrophobia propterea non excludenda eſt , quia omne id ab inducta mutatione ſpeciei procedit ; quam in rem inter recentiores legimus , Theodorum Zwingerum in Ephem. Naturæ Curioſ. *Revera potulenta Hydrophobi deglutire aut non valent , aut non niſi maximo cum labore poſſunt.* Martinus Liſter in ſuis de hydrophobia exercitationibus diff.rens, dicit: *Multi denique etiam bibentes raptu affecti ſunt graviori , & convulſi ex frigida interficiuntur* ſubjungens : *ſtrangulatio quandoque & mors ex ſorbitione aquæ accidere valet.* Et inter antiquos Aëtius de quodam Philoſopho hydrophobo ſcribit : *ſanatus eſt ab affectione , ubi citra timorem bibiſſet* ; & Avicenna de hydrophobo agens : *quandoque deſiderat aquam , deinde proclamat ex ea cum obviat ei , & quandoque ſorbet ex ea , quare ſtrangulatur per eam, & moritur.*

Duo adhuc mihi conſideranda ſunt : unum, an averſio aquæ ſit inſeparabile hydrophobiæ ſignum , ita ut ipſi ſemper & ſoli competat? alterum , utrum cutis læſio , ita ut ſanguis exeat , requiratur , ubi hydrophobia per contagium communicatur?

Circa primum dicerem , averſionem aquæ ſignum eſſe inſeparabile in hydrophobia , quia dum venenum rabioſum in homine conſideratur , non vocatur *rabies* , quæ de cane rabioſo dicitur, uti Aromatarius adſtruit ; ſed *hydrophobia* adpellatur , quia averſio aquæ ibi occurrit ; vocatur , quando metus omnium fluidorum adeſt ; *phobodypſia* dicitur , quando metus adeſt à potu , cum magna tamen ſiti : Unde infallibiliter ſuppono , non poſſe dari venenum rabioſum, ingenitum vel communicatum, quod timorem aquæ non habeat conjunctum ; uti non poteſt fieri , ut in alio aliquo morbo averſio aquæ adſit , ut non ſimul character veneni ingeniti , ſimilis veneno

 rabio-

rabioſo jungatur ; cujus naturæ eſſe potuit febris maligna, à Dn. D. Joh. Bapt. Nucarino, mihi deſcripta, quem veneror, & cujus virtuoſa merita invidiam ſuperant, credasque mihi, Dn. Magliabechi, mereri eum, quem diligas & æſtimes. Is obſervavit febrem cum intenſiſſima ſiti, (quæ utplurimum hydrophobiam comitatur, unde Celſus ſcribit: *miſerrimum morbi genus in quo ſimul æger ſiti & aquæ metu cruciatur*,) vigiliis, delirio, convulſiva faucium moleſtia, anxioſa perturbatione dum aqua offerebatur; quæ tamen per vomitum plus quam 50. lumbricorum & aliorum innumerabilium vermiculorum fuit curata. Quis itaque neget, vermes poſſe eſſe venenoſos, uti Fernelius adfirmat? Duodecies icterum à vermibus productum vidi, inter quos duo ſaltem filioli fuerant ſanati, uti in morſu viperæ fieri ſolet; cur itaque ab iis venenum hydrophobo analogum oriri nequeat? Si ex multis, qui venenum rabioſum contrahere potuerunt, aliqui, uti ſupra cum Fracaſtorio dixi, illud ſuperant, aut non contrahunt, poſita etiam ejus conjunctura, jam cur aliquis, qui ingenitum illud incurrit, non ſuperare queat? maxime cum evacuatione aut lumbricorum aut alterius materiæ, quæ iſtius veneni rabioſo analogo fomes exiſtit. Dicerem itaque, adverſionem aquæ eſſe accidens, quod omni & ſoli veneno rabioſo competat, inſuper ſemper veneno rabioſo ſive ſit ingenitum, ſive per contagium communicatum; unde Zacutus cum de averſione aquæ in hydrophobia differit, ait: *quod ſymptoma illi proprium & inſeparabile exiſtit, quia nullum alium morbum ſequi ſolet*: non contradicit hiſce, quod interdum illa aquæ repugnantia ceſſet, quia omne procedere poteſt à majore confuſione ſpirituum, qui dum majorem confuſionem imaginum in phantaſia inducunt, diverſa animi modificatio fit, quæ ad aliam aliquam rem, quamvis confuſe & alterate determinetur.

Circa alterum, utrum ad hydrophobiam per contagium communicandam cutis læſio requiratur? Aromatarius dicit, poſſe id fieri tum per halitum è directo ab animali rabioſo inſpiratum, tum à carnibus animantis in rabiem jam adacti manducatis, aut ſi rabidorum ſpuma labia vel ulceratam partem contingat. Per halitum inferri poſſe confirmat Arcæus, & Fabricius Hildanus multos caſus ſine morſu communicati veneni rabioſi recenſet. Fracaſtorius tamen monet, cutem ab animalis rabioſi dentibus debere lacerari, ut contagium communicetur. Fernelius quoque adſerit: *non enim rabidi canis ſolus halitus contagione quempiam polluit*; ac de ſpuma differens

dicit:

dicit : *ſi in integram cutem incidat, nihil officit.* Ego tamen ſtatuerem, quod ſecundum intentionem majorem minoremque veneni, ſecundum promtam magis minusve receptionem, & ſecundum majorem aut minorem cutis reſiſtentiam venenum hoc per contagium communicari poſſit; non deeſt qui dicat, quod cum unguibus quidam canis rabioſus venenum communicaverit. Referam in hujus rei fidem caſum egregium & rarum, ubi cutis non fuit ulcerata, paucum tamen venenum fuit illatum, quamvis propterea occidere nequiverit: Presbyter quidam Aſſiſii, frater juvenculæ ex hydrophobia ob morſum felis rabioſæ ſupra deſcriptum mortuæ, & ipſe anguſtia faucium cum ptyaliſmo, & aliquo metu, ſine tamen aquæ horrore laborare cepit, cum ab eodem fele eſſet impetitus, ſola dentium impreſſione relicta, ſine cutis laceratione; curatus poſt quindecim dies in circa liber evaſit à ptyaliſmo & faucium anguſtia, quod tamen ſymptoma ſicut per multos annos eodem anni tempore, quo impetum felis ſuſtinuit, rediit, ita ſemper tamen averſio quædam aquæ remanſit, ut flumina tranſiens oculos clauderet, & jam ea non utitur, niſi pauca illa in Calice, non tamen ſine aliqua averſione. Pauperes Patres Diſcalceati Reformati in Todi, meo tempore carnem porci à cane rabioſo demorſi, à quodam ruſtico pro aliquibus miſſis celebrandis, ſine caſus relatione, oblatam, comederunt, & tamen nullum ipſis damnum attulit, fortaſſe quod venenum non fuerit manifeſtatum, & ignis etiam res mutare poſſit.

Ubi venenum manifeſtatum eſt, remedio non eſt locus, unde etiam Baldus ſua Digeſta cum veneno rabioſo digerere debet; & ſi quis per balnea illud ſuperavit, pro caſu raro & inſolito habendum eſt. Antequam manifeſtetur, remedia ab omnibus authoribus proponuntur. Scias tamen, Illuſtriſſimum Dn. Baronem Boccacium, Equitem Fanenſem pulverem ſingulariſſimum contra hoc venenum diſpenſaſſe, quem cantharidum eſſe poſſe, ex viſu colligitur, quæ etiam ab Avicenna proponuntur.

Hæc eo confidentius, Dn. Magliabechi, recenſui, cum humanitas tua mihi ſit perſpecta, qua jam à 24. annis, in quibus ſervire tibi ſtudeo, debilitates meas ſuſtinere dignatus es.

Interim ne mireris, Dn. Antoni, quod hucusque tractatum meum de febribus nondum videris, cujus mentionem feci cum Urbini, ubi eum compoſui, degerem; ſiquidem practicæ occupationes me impediverunt. Amici editionem ejus urgent, ego vero eun-

dem correctiorem reddere cogito, & inveſtigare qui me adjuvare faveat, cum mihi ob mulas rationes illud ſit impoſſibile; præcipua eſt, quod Nobilibus aliquod febrium ſyſtema dare velim, maxime illis, qui aliquod judicium ſibi arrogantes, libertatem in cenſendis Medicis ſibi ſumunt. Quales (de ignorantibus non loquor, *quia latrant ad Lunam*,) ad eruditum librum periti & celebris viri, Dn. D. Antonii Franciſci Bertini- Florentini: *La difeſa della medicina dall' oppoſitione dè Dotti, e dalla cenſura del Volgo*, remittere deberem, ſed quia ipſis pro aliqua propriæ familiæ, dum ruri ſubſiſtunt, cura inſerviet, ubi animadvertent, ſimplicia & naturalia medicamenta naturæ, quæ in omnibus rebus *gaudet ſimplicibus*, magis eſſe congrua, certioresque fient, quod fundamenta mechanica, quæ Doctiores ſequuntur, probabiliora ſint (quia per demonſtrationes procedere non poſſumus,) ad inſiſtendum non ſolum doctrinæ Hippocratis, ſed etiam ideam faciendam, quæ veritati magis conſona adpareat; ad quam ſi reſpicerent aliqui naſuti cujusdam ſublimis metropolitanæ urbis, terminos non nauſearent *particularum* & *molecularum* ab ipſis non intellectos, dum cerebello ſuo eas forſan metiuntur, & qui ob magnitudinem ac Magnificentiam loci, ubi morantur, ampulloſi atque ſagaces fiunt ad leges medicas mundo promulgandas. Tales Ariſtotelis Topica inſpiciant, & in libro 6. ubi de compoſitione partium diſſerit, invenient: *quædam ſic ſe habent ad invicem, ut nihil eis unum quippiam fiat.* An continuum ſine idea minimarum particularum concedi poteſt? Videant eundem Ariſtotelem in 6. phyſicor. dicentem: *ejusdem autem rationis eſt magnitudinem, & tempus, & motum ex indiviſibilibus componi, & dividi in diviſibilia.* Obſervent paululum Fracaſtorium, lumen in bene philoſophando egregium, qui de morbis contagioſis diſſerens ſcribit: *Videtur contagio conſimilis, quædam infectio ſecundum ſubſtantiam, ſed tum magis, quum in particulis minimis & inſenſibilibus quædam infectio fit*; & porro: *dicemus contagionem eſſe conſimilem, quandam miſti ſecundum ſubſtantiam, corruptionem, de uno in aliud tranſeuntem infectione, in particulis inſenſibilibus primo facta.* Quærant alteram Medicorum ideam Fernelium de abdit. morbor. cauſ. & reperient: *ex apta enim, & concinna partium ſimilarium poſitione, numero, figura, magnitudine partes illæ, quæ appellantur Organicæ conſurgunt.* Non itaque terribile eſt *particularum* nomen, quod ipſorum oculos obcœcare queat. Dum illic nominantur; non cogunt nos propterea, ut easdem prima eſſe principia credamus. Nec

Galeni

Galeni authoritatem obtrudere opus habent, quia in ingreſſu de uſu part. dicit : *Quæcunque corpora, nec undequaque circumſcriptionem habent propriam, nec undequaque conjuncta ſunt aliis, hæc particulæ vocantur. Et ſi hoc verum eſt multæ erunt animalium particulæ aliæ quidem majores, aliæ minores, aliæ autem etiam omnino in aliam ſpeciem indiviſibiles.* Sanguis certe noſter in minimas particulas vel globulos dividitur, ut motum per continuationem muſculorum ex arteriis in venas obtineat. Si eorum ſtomachus particularum & molecularum terminos faſtidiat, pro ipſis tractatum meum de febribus non ſcripturus ſum ; cujus frontiſpicium hoc eſt:

De Febribus
mechanicæ lucubrationes
Commoditati Virorum Nobilium ruri degentium
ſine Medico, quorum ſub manu medicamenta proponuntur.

Conſequitur pro Medicis junioribus,
idea,
juxta leges mechanicas theoretico-
practica,
De iis quæ vel critice, vel ſymptomatice cum
eveniant in febribus,
caſibus in Epidemiis ab Hippocrate deſcriptis confirmantur.

Præcedet utrumq; mechanica diſſertatio de Fermentatione, hanc vero præfatio, qua manifeſtum fit, opiniones recentis Scholæ
à
priſcis fuiſſe præmonſtratas,
auctore I. B. S.

Hiſce obſequioſe me commendo, & glorior me ſemper eſſe

D.V. Illuſtriſſ.

Humilimum ſervum

Maceratæ de 14. Febr. 1702.

G. B. Scaramuccium.

MEMO-

MEMORIA
REISELIA-
NA.

MAgnum felicitatis gradum nos conſecutos eſſe arbitramur, ſi ad voluntatem noſtram omnia quandoq; fluunt, ſi Fortuna honoribus, divitiis, voluptatibus blanditur, ſed erramus graviter,

Tranſit honor, tranſit fortuna, pecunia tranſit,
Fortuna nunquam ſiſtit in eodem gradu,
Semper movetur, variat & mutat vices,

Vitrea eſt, quæ cum maximè ſplendet, frangitur, dum maximè blanditur, captatum venit, & ſubito terret maligno aſpectu, quos celeri haud ita pridem gradu ad læta promovet; Rectius blandimenta ejus ſpernimus, & faventem gubernamus arte, conſilio, prudentia; iratam, retundimus robore & invicto ſpernimus animo, rectiſſimè Deo Vias noſtras commendantes & quæcunq; Fata, quæ Doctisſimus Lipſius æterna ab æterno in æternum Dei Legem eſſe dixit, tranquillo & patienti ferentes animo, ſic ſapientes dominabimur aſtris, & quæcunq; nobis evenerint, ſuperabimus feliciter. Forti ſic Animo, prudenti Conſilio, & chriſtiana Patientia quamcunq; fatorum Vim riſit, toleravit, ſuperavit, Vir Magnificus, Præ-Nobiliſſimus atq; Excellentiſſimus Dominus SALOMO REISELIUS Dr. Sereniſſimi Ducis Würtenbergici Conſiliarius & Archiater, Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Collega dignisſimus, meritisſimus, qui in prima ſtatim & innocenti juventute ſua, Fortunam jam habuit Novercam, feliciſſimo quidem partu, infelici tamen tempore in lucem editus,

Anno 1625. die $\frac{14}{24}$ Octobris, Parentibus ob inſignem mortalium ſtragem, graſſante Peſte, fugam capeſſentibus in famoſis Sileſiæ Thermis Hirsbergenſibus, â Clariſs. Medico Martino Panſa publico Encomio celebratis; Patre, Viro Nobili ac Prudenti Domino, Davide Reiſelio, Civitatis Hirsbergenſis Senatore ac Mercatore nominatisſimo, Matre, Maria Corneria, Virtutibus ſexum Muliebrem condecorantibus exornatisſima, quibus maximè curæ erat, ut ſine mora Filiolum hunc ſuum Sacro Sancto Baptiſmatis fonte abluendum curarent, quod etiam factum, ſponſore ac teſte primario, Domino Salomone Opitio, Clarisſimi illius Martini Opitii Boleslavienſis Cognato, impoſito parvulo, Salomonis nomine. Senſit dulcisſimæ Matris adhuc ſugens ubera, crucis acerba primordia, una cum Parentibus ſuis ob Reformationem tunc ſuſceptam, Greiffenbergam in Exilium migrans. Vidit eheu! non ſine lachrymis An. 1634. die 9. Julij Puer novennis Charisſimam Patriam ſuam una cum ſuburbiis Militum crudelitate, incendio fere deletam, quo Poly-Hiſtore illo Celeberrimo Martino Zeilero, Itiner. German. p. 633. teſte, hominum triginta ſex, pecudum bina millia, domuum ſexaginta tria, & horreorum quinquaginta ſex flammis conſumta, miſerè perierunt. Greiffenberga Hirsbergam ante triſtia hæc fata redux, ſub manuductione Danielis Wenckii Scholæ Rectoris, cujus memoriam jure ſervavit Reiſelius noſter, quod Jedidjam ſuum ſæpe nominaverit, & Filii inſtar amaverit, literas amare, ſed occluſo An. 1637. Schola Temploq; Uratislaviam cum Cœtaneis ſuis & fratre natu majore, (erat enim ſecundum natus) ad Matruelem Balthaſarem Cronerum Med. Doctorem & Practicum ibidem Celeberrimum miſſus, ejus Contubernio Medicinam amare didicit, inq; Gymnaſio Eliſabethano majore, Colero, Schulzio, Vechnero, Gebhardo, Schrö & Wagnero, Præceptoribus, literis humanioribus

nioribus aſſuevit, Muſicamq; didicit & exercuit, cum Æmulo ſuo & Conterraneo, Georgio Hofmanno, Secretario tandèm Conſiſtorii Wûrtenbergenſis, Sed cum Optimus Parens Mercaturam ut addiſceret, ſuaſiſſet, voluiſſet, nullo modo abſtrahi â ſtudiis potuit, tandemq; Amicorum precibus, ut continuaret, obtinuit, hac tamen lege, ut Patris Exulis impenſis parceret, & pueros pro impetrando beneficio informaret, ſicq; docendo diſceret, quodſtrenuè etiam fecit, & â Maximiliano Domigio, Mercatore inter primarios haud infimo, Hoſpitio exceptus, Filios latinitatem ſtudiorumq; docuit fundamenta: Paternis tamen curis brevi orbatum ſe vidit, dum is Thorunis Boruſſiæ Emporio famigeratiſſimo,, quo mercium cauſa profectus erat, An. 1644. XVI. Novembris die, Iſchuria contumaciſſima diem ſuum ſexagenarius, obiit ſupremum, nihilominus An. 1645. feria ſecunda Paſchatis ſtudiorum proſequendorum cauſa, Danielem Fratrem ſtudio Theologico ſtrenuè incumbentem Argentoratum ſequutus, Medicinam addiſcendam conſtanter ſibi elegit, ſub Melchiore Patre & Johanne Alberto filio, Sebiziis, nec non Rudolpho Salzmanno, Medicinæ Profeſſoribus Excellentiſſimis, Diſputationemq; habuit A. 1646. de Facultatibus Medicamentorum. Chymiam etiam exercuit Manuductore Martino Kergero, Phyſico poſtea Lignicenſi. Sed ne ob piæ Matris præmaturum obitum ac ſumtuum neceſſariorum defectum deſiſtere â ſtudiis cogeretur, aliis ſervire & informare liberos Miſer coactus fuit, tamdiu, donec Baſileæ An. 1652. die 23. Auguſti tentatus 30. hujus Menſis examinatus, 6. Septembris inauguraliter ut vocant, pro ſummis Doctorum privilegiis & honoribus diſputaverat de Valetudine, publice tamen creatus & renunciatus fuit Medicinæ Doctor A. 1657. die 21 Aprilis, â Dn. Doctore Johanne Jacobo le Brunn, Excellentiſ. Dn. Dr.

 Johan-

Johannis Caſpari Bauhini, Brabevtæ t. t. abſentis, vices gerente.

Sed meliora jam ſperare licebat fata, & feliciora appropinquare videbantur tempora, ſuperatis triſtibus; cum enim Dn. Friderico Kilburgero Præfecto Naſſovico Comite & Promotore mox Affine ſuo, Ottovillam Novembri Menſe conceſſerat, Praxin Medicam illic incepturus, vocatus fuit ab illuſtriſſimis Naſſoviæ Comitibus, Domino Johanne Ludovico, Domino Guſtavo Adolpho & Domino Wolrado, Fratribus, Medicus Aulicus, quare 1655. Menſe Martio Sarapontem ſe contulit, Præfectus ſimul Domini Comitis Johannis Ludovici filio Natu maximo, Ludovico Friderico, annuumq; â Cœnobiis Tholey S. Benedicti & Wadgaſſen, Præmonſtratenſium Ordinis, nec non Cœnobio Sacrarum Virginum, Fraulautern dicto, accepit ſalarium. Cum verò ob Hiſpanorum Luxenburgenſium excurſiones militares minus tuta eſſet hæc ſedes, An. 1660. Februario Menſe Buxovillam abiit, ab Illuſtriſſimo Friderico Caſimiro Hanoviæ Comite, non modo ſoſtrum annuum accipiens, ſed & â Sereniſſimo Duce Comite Palatino Leopoldo in Lüzelſtein, Comite Leiningenſi in Oberbrunn, & Rhein-gravio Johanne, multisq; in Vicinia habitantibus Nobilibus ad Conſilia Medica quæſitus, ex Voto ita vixit, ut Landaviæ & Colmaræ Poliatri officium oblatum, recuſaverit, donec beati Dn. D. Wolfgangi Cranzii Conſiliarii Conſiſtorialis, Archiatri & Phyſici Hanovienſis, ab ipſo Domino Comite An. 1668. vocatus fuerit ſucceſſor digniſſimus, ubi terminum ſuarum ſedium, imo & ipſius etiam Vitæ ſtatuerat, ut Amicorum ſuaſu & conſilio tertium ſolicitatus, Wormatienſis Civitatis vocationem ſecutus ſit, eo facilius, cum Aula exiſe maluerit, quam invidorum & inimicorum diutius perferre moleſtias, ut ut probe ſciverit, invidiam ſperandam

eſſe

eſſe bonis, metuendam malis, & verum eſſe Ariſtotelis effatum: Ignem exorientem plurimum fumum, gloriam vero exorientem, maximam excitare invidiam. Séd ægre ab Illuſtriſſimo Domino Comite dimiſſus eſt, quod Donativæ Literæ ſalem annuum cum frumentis promittentes, valedicenti exhibitæ, teſtabantur ſufficientiſſimè, & quidem An. 1674. Menſe Aprilis, quamvis turbato à Gallis ipſo Palatinatu, adfuit tamen & hic Manus tutelaris divina evidentiſſime, quæ Reiſelium noſtrum ex tot, tantisq; eripuit periculis, quæ Saræpontem, Buxovillam, Ottovillam, loca ubi domicilium ſuum paucos ante annos habuit, tetigere; Licuit, hic quod quæſivit, honeſto frui otio, ideoq; amicè invitatus Naturæ Curioſorum Academiæ, quæ Lemmatis loco ſibi præfixit: Nunquam otioſus, Anno 1676. nomen ſuum dedit, accepto Amphionis cognomine: Oblatum etiam officium Medici Iſenaci & Idſtenii, quod tamen modeſte deprecatus eſt. Sed cum infelici certe fato, fatis cederet, interq; muſta funera numeraretur Celeberrimorum Stutgardienſium Mediorum triga videlicet, Breuningius, Cellarius, & Ulſtadius, Sereniſſimus Würtenbergenſis Dux, Dominus Fridericus Carolus Adminiſtrator, ſupremusq; Tutor &c. &c. Reiſelium legitime vocavit Conſiliarium & Archiatrum Menſe Junio Anno 1679. quam honorabilem certè ſpartam cum laude, & impetrata magna Serenisſimi gratia, ad extremum vitæ ſuæ halitum exornavit.

Conjugium ejus quod concernit, Sapientiſſimi Iſraelitarum Regis Salomonis piæ Mulieris Elogium Proverbior 18. v. 22. probe perpendens Reiſelius noſter Salomo, elegit in matrimonium Virginem ſibi ſimilem, moribus ſimplicem & rectam, (ſunt propria Beatisſimi verba) Mariam Eliſabetham, Dn. Friderici Richteri, Illuſtrisſimorum Dominorum Rheingraviorum Quæſtoris in Throne-

cken

cken Filiam, & ſponſalia celebravit Anno 1658. d 25. Junij Nuptias verò 27. Aprilis, Ottovillæ in ædibus Affinis & Amici ſui ſingularis Dn. Kilhurgeri, ſuſcepitq; ex ea Filias duas, quarum primogenita Anna Margaretha mundum hunc intravit Anno 1659. d. 17. Auguſti & An. 1686. nupſit Dn. Johanni Friderico Reinöhlio, Pharmacopœo Stuttgardiano, peperitq; Liberos quinque & quidem, Anno 1688. Filiolum, primumq; Reiſelii Nepotem, ab Avo ſuo è S. S. Baptiſmatis fonte] ſuſceptum, dictum Johannes Salomo, ſed brevi huic mundo iterum valedicentem. A. 1689. alium ejuſdem nominis Filiolum. An. 1691. Filiam Neptim, Annam Johannam, 1692. Filium Chriſtophorum Fridericum, rurſusq; An. 1693. Filiolam Margaretam Charlotam, brevi tamen beatè defunctam.

Filia veró ſecundum nata Sibylla Maria, lucem hanc aſpexit An. 1663. quam duxit in matrimonium 1690. Vir Excellentiſſimus Dn. Johannes Jacobus Bachmannus, Ulmenſis, Med. Doctor, exq; ea, benedicente Deo nata fuit 1691. Filiola Anna Sibylla, quæ Aſthmate convulſivo ſuffocata, vivere iterum deſiit; quam ſequenti ſtatim An. 1692. ſecuta eſt Filiola ſecunda Johanna Magdalena. Sed ut vix ullum tantæ felicitatis reperitur conjugium, quod ſuas non patiatur manes, ubi triſtia non miſceantur lætis, & riſus non ſequantur haud raro lachrymæ, ſic rerum humanarum viciſſitudines, calamitates, miſerias, ſæpe ſæpius expertus eſt Reiſelius; cum enim Epidemia febris A. 1679. toti ferè Germaniæ erat infeſta, ipſe cum Conjuge charisſima, & Filiabus correptus fuit, qui brevi quidem convaluit, Filiæ vero non niſi poſt diuturnas conflictationes, Uxore poſt Quartanam, Maraſmo eheu! penitus conſumta, miſerias haſce mundanas cum Vita ſempiterna, gaudiisq; cœleſtibus 14. Decembris commutante. Cujus

memo-

MEMORIA
MERCKLI-
NIANA.

NOn Nobis ſolum nati ſumus, ſed Homo Homini natus eſt, Homines enim, ut Romanæ eloquentiæ Princeps *Cicero, Lib. I. de Officiis*, recte loquitur, Hominum cauſa generati ſunt, ut ipſi inter ſe alii aliis prodeſſe poſſint: Sed, heu nos miſeros! qui dum Lumen á noſtro accendimus Lumine, proprium imminuitur, offuſcatur, extinguitur; dum Lampades curamus alienas, Oleum nobismet ipſis deficit: At, quid inde? Obligamur ad commune hoc ſervitium proprio Naturæ inſtinctu, quippe quæ ipſa abunde docet, qua ratione nos adverſus Homines gerere debeamus. Obligamur Amore Proximi, ſi enim Matres erga Fœtus ſuos tanta afficiuntur charitate, multo magis nos oportet erga Proximum ſimili charitate affectos eſſe; nam, ut verbis utar *Rev. P. Soc. Jeſu, Triverii*, nexus Spiritus calidiores ſunt & vehementiores, quam Naturæ. Obligamur Officii ratione, imprimis, qui Saluti mortalium unicè intenti, nec Morbos nec Mortem reformidare debemus; ut enim iis maximum eſt in Prælio periculum, qui maxime timent, ſic Medici minus animoſi, Morbum Mortemque facile ſibi accelerant, revaleſcentibus ſæpe ægris; nec tamen timidiſſimos ſemper conſequitur Mors, prout nec ii, qui Mortem contemnunt, effugiunt: cadunt in prælio & Duces & milites, intrat etiam Pharcopolarum tabernas Mors, pulſat fortiſſimi animi Medicorum oſtia, ita, ut dum languidos corroborant, ipſi enerventur & langueſcant, deq; ſanitate ac longævitate aliorum maxime ſoliciti, Valetudinarii, media moriantur ætate, & ſic aliis inſerviendo, conſumantur.

Semetipſum hoc modo, aliis inſerviendo, conſumſit, de Languentium ſalute indefeſſo ſtudio ultra Tricennium vigilantiſſimus, ſed eheu! extrema tandem Tabe languidiſſimus, & emaciatisſimus, fortisſimi dum viveret animi Medicus, *Vir Præ-Nobiliſſimus, Experientiſſimus atq; Excellentiſſimus Dominus, Georgius Abrahamus Mercklinus, Medicinæ D. Reverendiſſimi & Sereniſſimi Principis Palatini, Supremi Teutonici Ordinis Magni Magiſtri, Conſiliarius Medicus, Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Collega, & Illuſtris Reipubl. Norimbergenſis Phyſicus ac Medicus Ordinarius*, qui aura vitali veſci cepit, in Libera Imperii Civitate Weiſenburgenſi Nordgojæ ad Regneſum fluvium ſita, ex Balneis ferinis ſaluberrimis ſat celebri; Patre, *Viro Præ-Nobiliſſimo Experientiſſimo ac Excellentiſſimo Dn. Georgio Abrahamo Mercklino, Med. D. t. t. Patriæ, mox Oppidi Hersbruccenſis, hinc Reipubl. Norimb. Phyſico, Domusque Teutonicæ, quæ ibidem eſt, Medico ordinario Celebratisſimo*; Matre, Nobiliſſima Virtutibusq; Sexum Muliebrem imprimis condecorantibus Exornatisſima *Helena*, Viri Nobilisſimi, Maximeq; Strenui Dn. Georgii *Hieronymi Schneideri*, Quæſtoris Cæſarei Pragenſis beate defuncti, legitimo ex thoro nata Filia, Præ-Nobilisſimi ac Conſultisſimi Dn. *Georgii Ludovici Fürſtenhauſeri I.V. D.* diverſorum Principum, Statuumq; Conſiliarii dexterrimi, relicta *Vidua*. Avo Paterno, Nobili ac Prudenti *Dn. Georgio Mercklino*, Senatore Winsheimenſi, Avia Materna, ſingulari Virtutum decore Commendatiſſima *Urſula*, Dn. *Laurentii Mezleri*, Viri ibidem Conſularis Vidua, nata *Schmidia*.

Ex S. S. Baptiſmatis fonte renatus, alboq; Chriſtianorum *Georgius Abrahamus* inſcriptus *Mercklinus noſter*, optima tam Pietatis quam Eruditionis futuræ, creſcentibus annis

nis poſuit fundamenta, Pietatis, cum veriſſimè dicente *Lipſio*, ſine Pietate & Virtute nemo Vir honeſtus eſſe unquam poſſit, Eruditionis, cum Mens Hominis diſcendo alatur & cogitando, pulcherrimumq; in ſenectute Viaticum ſit Eruditio; quam ut eò felicius meliusq; acquireret, informatione primum uſus eſt Dn. *Abrahami Döderlini*, Con-Rectoris & *M. Michaëlis Nudingi*, Rectoris Scholæ Weiſenburgicæ, mox *Georgii Widmanni* & *Johannis Heldii*, Gymnaſiarcharum apud Norimbergenſes, tam eruditione quam informationis ſingulari fidelitate non incelebrium, tanto humaniorũ, ut vocant, Studiorum poſito fundamento, ut dignus jam viſus fuerit frequentare Academias, ex quibus Dn. Parenti eligere placuit Wittenbergenſem, cujus Studioſorum albo, Magnifico t. t. Rectore, Dn. *Chriſtiano Klengelio*, Jurium Doctore ac Profeſſore, An. 1660. Menſe Junio, nomen ſuum more ſolito inſcripſit, ibiq; fundamentis Philoſophico-Phyſicis optime primum poſitis, Medico ſe mancipavit ſtudio, Manuductoribus Fratribus germanis, *Michaele* & *Andrea Sennertis*, facultatis hujus Profeſſoribus celebratisſimis, & ſub Majoris natu umbone, Diſputationem de Corde, pro viribus, proprio quod ajunt Marte conſcriptam, Menſe Septembris, Anno 1664. maſcule defendit. Exacto biennio, Hersbruccenſes reſalutavit Lares, & optimi Parentis Phyſici t. t. Oppidi ordinarii, fidelisſima informatione, durante hyeme uſus eſt, mox Vere ineunte Anno 1665. Majo Menſe, Altdorffium ſe contulit, ibiq; tam publicorum quam privatorum Collegiorum Excellentisſimorum Dominorum Doctorum & Profeſſorum, *Mauritii Hoffmanni*, & *Jacobi Pancratii Brunonis* Auditorem ſe præbuit induſtrium, utriusq; ſub Præſidio in Circulo, ut vocant, ſæpius & Reſpondentis & Opponentis ſpartam per vices exornans, Diſputatorẽ egit ſtrenuũ, binisq;

nſuper Anatomiis publicis interfuit, ſtudiumq; Botanicum n Horto Academico ſatis celebri, excurſionibusq; publicis & privatis crebro inſtitutis, egregiè excoluit. Sed, ut non omnis fert omnia tellus, ſic non omnem in uno ſemper loco haurire ſe poſſe ſapientiam credidit, hinc peregrina etiam loca peragrare & exteras Academias frequentare decrevit, maxime, florentisſimum Lyceum Patavinum, incluta t. t. Excellentisſimorum Profeſſorum, eruditionis, dexteritatis experientiæ Nominumq; fama, allectus, v. gr. *Franciſci Friſimelicæ*, *Raymundi Johannis Fortis*, *Antonii Moli etti*, *Petri* Patris, & Filiorum *Dominici & Antonii de Marchettis* Fratrum uterinorum, quorum ex Prælectionibus, Profectionibus & Operationibus Chirurgicis, in Noſocomio cumprimis S. Franciſci, peritiam ſuam Medicam multum adauxit, ita, ut Anno 1670. Norimbergam reverſus, in Academia Altdorffina, uberrimam diligentiæ ſuæ ſegetem, Doctoris Medici Titulum, Jura & Privilegia, ſumma cum laude reportaverit, Brabevta Maxime Venerando, hodienum vivente, & totius Academiæ Seniore, *Dn Dr. Jacobo Pancratio Brunone*, Diſputatione, exantlatis prius conſuetis Examinibus Inaugurali, de Palindromia, abſque Hercule quod ajunt, habita, & contra Oppugnantes maſcule defenſa ac propugnata.

Sequebatur honorem Honor, hoc ipſo enim adhuc Anno, in gratioſum Collegium Medicorum Norimbergenſium receptus, tanta gaviſus eſt felicitate, ut *Genitorem* ſuum *Collegam* ſalutarit, hocq; beate defuncto, à *Filio* etiam ſuo, *Collega* ſalutatus fuerit. Officio Decani & Viſitatoris Officinarum Pharmacevticarum Senioris, non ſine applauſu laudati Collegii, qvarta vice functus eſt; Praxin Medicam ultra Triginta annos, multa multorum ſalute, non ſine eximia Nominis ſui Fama, exercuit, & *Optimo Parenti* ſuo,

Septua-

Septuagenario majore, An. 1684. Vitam hanc miſeram, cum beata feliciter permutanti, in Officio ſucceſſit Domus Teutonicæ, quæ Norimbergæ eſt, Medicus Ordinarius, hinc factum, ut Reverendisſimorum & Serenisſimorum Dominorum Dominorum, Domini LUDOVICI ANTONII, Glorioſisſimæ Memoriæ, & Domini FRANCISCI LUDOVICI, Principum Palatinorum, Supremi Teutonici Ordinis Magnorum Magiſtrorum &c. Dominorum noſtrorum Clementiſſimorum, Conſiliarius Medicus & Archiater fuerit denominatus ac conſtitutus. Receptus etiam in Academiam noſtram Cæſareo Leopoldinam Naturæ Curioſorum, Anno 1676. & Agnomine *Chiron* ſalutatus Collega dignisſimus, qui Lemmati noſtro omnino ſatisfecit, & *nunquam otioſus*, ſingulos Dec. II. & III. Ephemeridum annos, Curioſis ac Eruditis Obſervationibus locupletavit, aliaq; utiliſſima Scripta, admirandæ diligentiæ ſuæ teſtimonia ſufficientisſima, non obſtante Praxi Medica amplisſima, in publicum emiſit, v. gr.

Anno 1674. *Joſephi Pandolphini Tractatum de Ventoſitatis Spinæ ſævisſimo Morbo reviſum, correctum, & Annotationibus, noviſq; cum propriis tum alienis Obſervationibus, ex variorum Autorum monumentis erutis, illuſtratum*; in froma 12.

Anno 1676. *Tiberii Malphi* Handleitung zur Barbier-Kunſt/aus den Italiäniſchen Teutſch überſetzet / und mit einer langen Vorrede verſehen. in 8.

Anno 1679. *Tractationem Medicam, de Ortu & Occaſu Transfuſionis Sanguinis*, in 8.

Anno 1686. *Lindenium Renovatum, de Scriptis Medicis*, in 4.

Anno

Anno 1696. Neu ausgefertigtes Hiſtoriſch Mediciniſches Thierbuch enthaltend wider faſt alle Kranckheiten und Leibes Zufälle/ ſo wohl fremde als eigene verſchiedene heilſame *Secreta*, und bewehrte Genes-Mittel / in 8.

Anno 1698. *Syllogen Caſuum Medicinalium, Incantationi vulgo adſcribi ſolitorum, maximeq; præ cæteris memorabilium*, in 4to.

Animum Studio Medico Practico, Scriptisq; in publicum emittendis dicto jam modo occupatum, curis domeſticis ultra biennium in cœlibatu vivens, turbare amplius noluit, probè ſecum perpendens, prudentisſimum *Taciti de Agric.* Conſilium; Non aliud eſſe honeſtæ Mentis levamen, quam aſſumere Uxorem, in proſperis dubiisq; Sociam, hinc Anno 1672. Matrimonio ſibi junxit, Patritiæ gentis Virginem Præ Nobiliſſimam *Eſter Julianam*, Præ Nobiliſſimi ac Prudentiſſimi Domini *Caroli Nüzelii à Sündersbühl*, Illuſtris Reipubl. Norimbergenſis Senatoris Gravisſimi, *Filiam* lectisſimam, exq; ea Filium ſuſcepit primogenitum, Dominum *Johannem Abrahamum Mercklinum*, *Medicinæ D. & Phyſicum Reipubl. Norimberg. Ordinarium*, Paternarum Virtutum ex aſſe Hæredem, natum, An. 1674. d. 9 Julii, ut & A. 1676. Filiam *Helenam Magdalenam*; An. 1678. vero Filiolum *Johannem Conradum*, qui ambo tamen mundo huic, quem vix ſalutarunt, brevi valedixerunt. Valedixit etiam 14. Octobris die, Anni 1682. Optima hæc *Mercklini noſtri Conjux* rebus hiſce mundanis, morte præmatura, per omnem ferèvitam Valetudinaria, ita ut merito exclamare potuiſſet:

Auſpicor cum lacrymis, in iisdem finio Vitam,
In lacrymis Vita tota peracta mihi.

Cujus rari & incogniti Morbi ſpeciem, brevis poſt obitum inſtituta ſectio detexit, cui Mæſtisſimus Dn. Viduus, primus omnium, Hydropis Saccati nomen impoſuit, & ſub

Titulo

Titulo Inauditæ Hydropis Abdominis ſpeciei, Saccatæ ſive cum Folliculo fortaſſis dicendæ, addito Erudititiſſimo Scholio deſcripſit, & Ephemeridum noſtrarum Dec. II. Anno I. Obſervatione 183. inſeruit.

Anno 1683. Secunda iniit Vota, cum Virgine itidem Præ-Nobiliſſima *MariaRoſina*, Præ-Nobiliſſimi Dn. *Georgii Jeremiæ Harsdörfferi*, Rerum Vectigalium Præfecti ſupremi meritisſimi, *Filia*, Virtutibus Muliebri ſexui convenientibus addictisſima, quæ *Mercklinum noſtrum* Parentem fecit quatuor Liberorum, Filiorum nempe trium, ex quibus *Johannes Chriſtophorus* natus, An. 1684. d. 17. Junij, in Academia Salana Studio Medico ſtrenue incumbit; *Georgius Andreas*, An. 1690. d. 8. Januarii natus, Genevæ Mercaturam diſcendi gratia hodie vivit, & *Septimus Andreas*, die 20. Octobris An. 1691. in lucem editus, Gymnaſii Ægidiani Claſſem II. frequentat; uniusq; Filiæ, *Mariæ Magdalenæ*, mundum hunc An. 1687. d. 17. Junii ingreſſæ, cumq; dulcisſima Matre optimè quidem viventis, ſed præmaturam Beati Parentis Mortem iteratis quandoq; ſuſpiriis adhuc lugentis. Cœterum Pietatem, Virtutum omnium primam, per omnem Vitam religioſe coluit Optimus Collega, facie liberalis, pectore candidus, cujus Oculi ſingulare monſtrabant Ingenii acumen, Geſtus modeſtiam, Greſſus gravitatem, Actiones prudentiam, Scripta eruditionem, Conſilia experientiam; quid mirum, ſi in Animis Collegarum & Ægrotantium, ſaluberrimis ſuis auxiliis & conſiliis ex orci faucibus ereptorum, priſtinæq; ſanitati reſtitutorum, perpetuum ſui deſiderium poſt ſe reliquit; quid mirum, ſi ob Praxin ampliſſimam, quam magna dexteritate, prudentia, felicitate, ultra tricennium continuavit, diesq; noctesque mortalium Saluti ſinvigilavit, viribus, curis, ſtudiisque fractis, Semetipſum conſumſerit, cum durabile non ſit,

quod

quod alterna caret requie: hinc variis quandoq; Morbis, Eryſipelate nempe, cum ſymptomatibus Scorbuticis diverſis binisq; vicibus Febre maligna correptus fuit, quibus tamen ſalutaria ſemper, benedicente Deo, oppoſuit remedia; At hæreditaria ad Phthiſin diſpoſitio, quo ipſo Morbo, *Hippocrates* ſuo jam tempore *Lib. de Glandulis*, faſſus eſt, Homines ſemper, longo tempore curatos, perire, defloreſcere ac mori, (prout etiam piisſima *Mercklini noſtri* Mater, Frater, peritisſimus apud noſtrates Pharmacopœus, tresq; Sorores, tali fato conceſſerant,) tantas ſenſim egit radices, ut lecto ultra ſemeſtre affixus, fatorum effugere legem non potuerit, quicquid Pharmacorum vel proprio ex pænu, vel Collegarum Conſiliis, vocaverit in auxilium. Divinæ itaq; Voluntati totum ſe mancipavit, probe ſciens, Mortem eſſe Munus neceſſarium Naturæ jam corruptæ, quæ non fugienda, ſed amplectenda, ut fiat Voluntarium quod futurum eſt neceſſarium. Benedixit itaque Conjugi, Filiæ, Filiis, optimo Marito, deſideratiſſimo Parenti, copioſisſimas inter lacrymas, planctus, ejulatus, valedicentibus, Deoq; Creatori ſuo Animam ſuam, prætioſiſſimo Chriſti ſangvine redemtam, placida reddidit morte, ſicq; Anno MDC CII. d. 19. Aprilis, Ætatis Quinquageſimo & Octavo, vivere deſiit.

Vale, *Beatisſime Domine Collega*! O Te felicem, qui ſuperatis rerum humanarum moleſtiis, quicquid mortale habuiſti, depoſuiſti; labores quiete, vanitatem æternitate exoptatisſime commutaſti. Sit Oſſibus Tuis terra levis, Anima verò Tua, cum Cœlicolis æterno fruatur gaudio; Interim tamen, ob merita Tua, Fama Nomenq; Tuum, apud nos ſine fine vigebit, florebit.

Ut

Epiſtola, de quibusdam in arte Medica expoliendа requiſitis, Deſcriptione etiam Siphonis Würtenbergici, ſive Siphonis inverſi, cruribus æquialtis fluentis & refluentis hactenus inauditi, item hoc ipſo Siphone Würtenbergico per majora Experimenta firmato, in vertice effluente, correcto & detecto, imo & Cogitatione de Thermometro correſpondente, exornaverit &c. ut Deſcriptionem Thermarum Niderbronnenſium taceam, nihilq́; dicam de mutuo Literarum commercio, quod cum Viris Clarisſimis & Collegis amicisſimis Aſtone, Fehrio, Grævio, Halleio, Jeniſio, Kirchero, Mauritio, Oldenburgio, Papino, Paullini, Scheffero, Schröckio, Sturmio, Volkamero, Volgnadio, Wedelio, Wurffbainio continuavit: medias tamen inter occupationes, ſemper Meditationibus Mortis indulſit, & quamvis á juventute integra gaviſus fuerit ſanitate, uſq́; ad annum 1679. quando Tertiana, vixq́; effluxo anno Maligna Febre decubuit, Pedumq́; doloribus quovis ferè triennio laboravit, nihilominus tamen æternitati ſe præparavit, & Mori adhuc didicit Vivus; hinc cygneam Cantilenam ſibi ipſi elaboravit Germanicam, Vitæ Curriculum conſcripſit, Funus ordinavit, Animam Deo commendavit, quotidie moriturus, Mortem tamen vix ſenſit, cum enim d. 20. Junii Anno 1702. in Urbe hinc inde obambulaſſet, atq́; optime cœnaſſet, hora prima antelucana, Apoplexia forti tactus, ſubito extinctus eſt, Anno ætatis Septuageſimo Septimo.

Ita repentinam licet, opportunam tamen oppetiit Mortem ſenio & laboribus confectus Reiſelius, damno certe Superſtitum majori, quam ſuo; ſeceſſit enim ad veram quietem, ubi nullus morbus, nulla calamitas, nullus dolor illum amplius tangit, quin tanto jam fruitur gaudio, quod nemo noſtrûm uſurpavit oculis, hauſit auribus,

con-

concepit mente, unice tamen omnes deſideramus. Luget Academia Cæſareo-Leopoldina, indefeſſo ſuo Amphione orbata, lugent ægroti innumeri, qui ſalutem ſuam huic Æſculapio ſuo ejusq; dexteritati debuerunt, & ſi liceret, porro concrederent: Quibus tamen ſolatio eſſe poterit, quod non ereptus nobis aut extinctus prorſus ſit Reiſelius, ſed ſpiret ac vivat in relictis bene multis præclari ingenii ſui Monumentis, ſaluberrimisq; quibus tot hominum myriades Libitinæ faucibus eripuit, Conſiliis. Iſtorum ſane, ut & pietatis, candoris, prudentiæ, cæterarumq; Virtutum fama, quæ in Beato noſtro eluxerunt, tantum Virum mori vetant; Lumen enim, quod Virtus vivaci flamma accendit, nunquam extinguitur!

ME-

memoriam ſuamq́; ſimul, vivus ſibi erexit in Tumulo ΥΓΙΕΙΑC Titulo, quem ab Anno Chr. LVusq; meditatus eſt, Mortem certam expectans, ſanitatemq́; veram in cœlis ſperans, corpore quieſcente, quam hic deſperavit in quotidiano agonizantium ſpectaculo, & Amicorum calamitatibus continuis. Funus Uxoris Anno 1681 unici ſequebatur Fratris Davidis, Paſtoris in Groſſaul Ducatus Wolavienſis pago; Quo ipſo anno ſecundum iniit Conjugium cum Anna Catharina Dn Johannis Chriſtophori Reinöhlii, Senatoris & Pharmacopœi Stuggardienſis relicta Vidua, natu Menderlinia, olim jam Dn. Joh. Ludovico Medingero, Medicinæ D. & Phyſico Kirchheimenſi expertisſimo, juncta matrimonio. Anno 1682. in Veſpera D. Thomæ Milites Galli contra datam fidem Stuggardiam invaſerunt, cæſisq́; aliquot civibus, funditus eam devaſtaſſent, flammiſque delevíſſent, ut Manhemium, Wormatium, Oppenhemium, aliaq́; Rheni loca triſti proh dolor! Exemplo ſuo teſtantur, ni per Exercitum Svevicum, veluti per Dei Angelos, fugati fuiſſent & impediti; hinc infinitas DEO T. O. M. Reiſelius perſolvit gratias, quod ab extremo hoc periculo, unà cum tota ſua Familia clementisſimè non tantum fuerit defenſus, ſed & â Wormatienſi excidio & exilio evidentiſſime extractus, cumq́; Auguſto menſe hujus anni, An. 1692. ob Gallorum furias iterum metuendas cum familia Nortingam fugerit, ſalvus & incolumis ſervatus. Anno 1692. optimus eheu! Gener. Dn. Johannes Jacobus Bachmannus, Sereniſſimum Dominum Fridericum Carolum Ducem Würtenbergicum & Generalem Equitatus Cæſarei ſequutus Medicus Caſtrenſis, ultra Rhenum ad rudera Spirenſia, tormenti Gallici glande pede dextro læſus d. 27. Auguſti quarto â reſecto pede die, diem ſuum obiit ſupremum Heidelbergæ, ibiq́; gratioſo Principis favore ſepultus fuit, prout in Themate

Genethliaco Ulmenſium Æſculapius, Dn. D. Johannes Caſpar Beutelius, illud præviderat.

Sed omnia patienti tulit animo Reiſelius Chriſtianus, probe ſciens, Deo charisſimum, flagello eſſe proximum, pietatem enim â Parentibus formatam, perſecutione firmatam, cruce & calamitatibus probatam, & conta adverſarios intrepide defenſam, pro viribus excoluit Lectionibus, Meditationibus, Exemplo. Agnitis etiam per Conſcientiæ examen, ſæpius inſtitutum, erroribus & peccatis ſuis, Deo & proximo ſe reconciliavit per Abſolutionem & S. S. Cœnam, correctionem quantum pote vitæ proponens & ſtudens. Quoad Mores, modeſtiam ſemper tam in veſtitu quam vita amavit, ambitionem exoſus, honeſtatem ſenſu & actu oſtendit, unde pro ſymbolo electo, ubiq; ſimplex rectusq; eſſe & videri voluit, ſine oſtentatione omnibus placere neminemq; lædere ſtuduit, odium verò, detrectationes, calumnias, invidiam, ab aliis ſibi illatas, patientia ſæpe delevit: Officio interim ſuo rite & conſcientioſe functum eſſe, querelæ & deſideria Amicorum teſtantur eorum, á quibus deceſſit. Αὐταρκείαν etiam amavit eaq; maximè gaviſus eſt, unde nec opes quæſivit per fas & nefas, nec honores ambivit, quamvis Archiatri & Conſiliarii Ducalis nomen adeptus fuerit nec famam quæſivit per ſcripta publica, ut potius, licet ſummus Studiorum & Curioſarum Rerum haud mediocris fuerit Amator, ſemper tamen conſideraverit multum eſſe quæ neſcimus, textumq; funebrem ſibi elegerit Verba Pauli Apoſtoli, I. Corinth. XIII. ℣. 9, & 10, Ne tamen unquam otioſus eſſet, nec Meditata ſua omnia ſepeliret, quin potius publico prodeſſet, Obſervationes ſuas rariores Academiæ Naturæ Curioſorum communicavit, Collega diligentisſimus, ita ut ſingulos Ephemeridum Annos, â Primo, Decuriæ I. ad VIII. uſq, Decuriæ III. (quod â nemine Collegarum dici poteſt,) his ipſis, ſingulari etiam

Epiſto

UT doleam carum quem fata tulére, Parentem,
Ipſa mihi Pietas pectore fixa jubet.
Flamma movet, dius quam Cordibus indidit Ardor,
Quique Patri, Natum jungit & unit Amor.
Quis igitur vitio mihi vertet, more decenti,
Si pando Luctûs publica ſigna mei?
Si memor illius Candoris, Amoris & Oris,
Ora piis Lacrymis, mente dolente, rigo.
Ergo fluant Lacrymæ! Lacrymarum fundere rivos
Me Pietas Oculis officioſa jubet.
Ite piæ Lacrymæ! Sic juſtum explere Dolorem
Flendo & pro meritis exſatiare libet.
Atque utinam Cordis teſtari vulnera poſſem,
Altius hæc fixit Mors properata Patris.
Ah! quoties queruli fundo ſuſpiria Cordis,
Qualia Dicta Animo qualia Voce dabas.
Commoda, mi Genitor! Solamina, Gaudia mille,
Quæ mihi Te ſteterant ſtante, cadente cadunt:
Auxilium taceo, taceo Monitoria fida,
Queîs potui Rebus conſuluiſſe meis.
Tu mihi vivus eras alter, poſt Numina, Phœbus;
Nec minus ipſe Tibi gaudia multa tuli.
Fidus eras Ductor mihi ſemper in Arte Medendi:
Perpetuus tanti Præco laboris ero
Ergo Tuos nunquam dabitur mihi cernere Vultus:
Amplius & Tecum non velut ante loquar?
Quid loquar, atque meum qua teſter voce Dolorem,
Omnia ſunt Luctu verba minora meo.
Æternas autem fas ſit perſolvere Grates
Pro tot Conſiliis Auxiliisq; Tuis.
Quæ ſum foturus (dum Spiritus hos reget Artus)
Pectore ſub calido non-moriente fide,
Quæ quoque foviſſem, Tibi quando mihiq; dediſſent
Amplius extenſos invida fata dies.
Sed, Tibi parva fuit Vitæ mora, magna Laborum,
Quæ nequit Ætates æquiparare Patrum.
Et bene: namq; quid eſt Annos attingere multos,
Quam tormenta diu, quam Mala multa pati?

Et

Et Labor & Dolor eſt, hic quicquid vivitur Ævi,
Quæ facienda Labor, quæ patienda Dolor.
Fallor, an Exemplum, Pater, *horum*, care, *licebit*
Siſtere Te, *Vitæ tempora quando* Tuæ
In mentem revoco. Quas Curas quosque Labores
Pertuleris, vix eſt, quem latuiſſe poteſt.
Omnia ſed prudens Animi Conſtantia vicit,
Et Spes in Domino quæ bene fixa fuit.
Dum, Pater, *ah! gravibus Morbi cruciatibus uſtus*
Longo langueret tempore, triſtis eram;
Sæpe tamen ducebam Animo, rebarque futurum:
Tempora denumerans ſed mea Spes abiit.
Corporis in tenues totus contabuit Artus
Phthyſi cum victus, clauſit in Orbe dies.
Multa tulit, ſed acerba tulit, quia Militis inſtar
Bellans cum Morbis, Victor ubique fuit
Fama Tui Venerande Parens! *Nomenque perenne eſt,*
Mors parcens nulli, nil niſi Corpus habet.
Hæc tamen & Libitina Patrem *qua condidit Urna,*
Condidit & quotquot nobiliora mihi;
Spemq; fidemq; meam, qua non præſtantior ulla.
(Quæ quæſo Patris ſit mage fida Fides?)
Sed nimium doluiſſe vetat Sors illa beata,
Qua fruitur Genitor *Numinis ante thronum.*
Plus Lacrymis pia Vota valent, pia Vota recepto:
Manibus ô bene ſit, poſt pia Fata piis!
Si non pro Meritis ſupremi Munus Honoris
Solvo, nec Pietas ſufficit ipſa ſibi,
Id Luctus Lacrymæq; negant; quis Sole cadente
Miretur Mentis lumina Nube tegi?
Æternum ergo, ſimul Salveto idemq; Valeto!
Mi Pater: acclamo, Sit Tibi terra levis!

Ita Beat. Manes
Deſideratiſs. Dn. Parentis ſui
ultimum veneratur,
Johannes Abrahamus Mercklinus, D.
Georgg. Abrahh. Fil. & Nepos,
Reipubl. Noriberg. Phyſic. Ord.

INDEX

INDEX EPHEMERIDUM.

A.

Abdominis Tumor ſpönte ſanatus. pag. 267.

Abſceſſus Uteri curat Paſſionem Hyſtericam. 280.

Tunicæ Inteſtinalis glanduloſæ. 315

Acceſſorii Nervi Williſiani deſcriptio App. 142

Acco & *Alphito* Terriculamenta Veterum. 91

Acetum Belladonnæ Remedium. 170

Acidulæ Roitſchenſes Iſchuriam malè curant. 42

Acuſtici Nervi deſcriptio. App. 141

Adamantis innoxia deglutitio. 180

Adamas minimè venenum eſt. 182 ſeqq.

Æſtus Venereus ſubitaneæ mortis cauſa. 293

Alp. ſpectri genus. 100

Alphito Terriculamentum. 91.

Altitudo glacialium mõntiũ quid confert. App. 52. 58.

Alvi conſtipatio nimia curata. 42

Lethalis ex lapillis Ceraſorum. 383

Amavroſis ozenæ ſuperveniens ſalivatione Mercuriali ſoluta. 231

Ambræ Eſſentiæ vis anodyna. 437

Ambuſta curat ſuccus ſupervivi. (275

Amentia à Terrore. 131

Ammonis Cornu maximum. App. 214

minus. App. 215

Anaſarcæ curatio. 39

Anatome Sectione calculi defuncti. 43

fulminis ictu exanimati. 121

Atrophia ex fluore ſanioſo denati. 122

Anatome Vulnere dorſi defuncti. 126
Epileptici cum Febre acuta. 184
ex Ulceribus Tibiæ defunctæ. 186
Partu difficili defunctæ 189.
Hædi Hermaphroditi. 191.
Puellæ ex Meſenterii Tumore denatæ. 194
Aſthmate & convulſionibus defuncti. 284
Gemellorum coalitorum. 332
Fœtus adulti emortui ex collo Uteri ovilli in Ligamentum coalito. 344
Fœminæ omphalocele defunctæ. 408.
Crapula defuncti. 418
Pueri Aſcitici 422
Puelli Rhachitici. 423
Cachectici Plevropnevmonici. 423
Phthiſici. 425.
Hydropicæ. 431
Cerebri ejusque Mechanica. App. 76. ſeqq.
Anemometron Verönſe. App. 245
Angina Epidemica Uratislavienſis. App. 9.
Ani procidentiam Balneum limacum curat. 17.
Anni 1699. 1700. 1701. Conſtitutio Epidemica uratisſavienſis. App. 1. ſeq.
Antapoplectica Rad. Verbaſci vir- (tus. 246.
Anus Cerebri. 131 App.
imperforatus. 364.
Aphonia ſingularis. 160
Apoplexiæ cauſa Tumor cranii. 436
Apoſtaſis per ſeceſſionem in ſcirrhū degenerans. 226
Aqua Pericardii in Bove. 312
ferrata curat Diabetem. 378
Aranea Animal Hermaphroditicum. 26
Arſenici Noxæ. 390
Artemiſiæ cai bonum uſus in Epilepſia. 244
Arteriæ Cerebri. App. 92. 97.
Arteria in V. S. læſa. 86.
Iliaca materiam oſſeam continet in calculoſo. 301.
Arthritidem Vinum Hungaricum præ cæteris promovet. App. 2
Arthritis vaga à Terrore. 16
ejus dolores ſunt ſpaſmi ſcorbutici. 17.
Aſcites curatus ℥ij. gumi Guttæ. 57
Aſcitici pueri Anatome. 422
Aſthmate & convulſionibus defunctæ Anatome. 284 (8
Auditionis depravatæ ſpecies. App.
Avenæ in Agro Uxoricidæ cruentatio. 366
Auguſtana conſtitutio Epidemica. App. 32
Avium maritimarum copia in Inſula Werder. 156. ſeqq.
ad fluv-Mosköe- Stroom. App. 240
Aurigo in febri maligna non ſine ſucceſſu felici. 433.

B.

B*alſ.* ♃. *Tereb.* nimius uſus producit Hydrop. 10

Barba

Barba odontalgiæ præſervatrix. 407
Batavus Vultus quid denotet. 97
Bellæ donnæ Cluſii noxa & remedium. 170.
Berolinenſis conſtitutio Epidemica. App. 27
Bertha Terriculamenti genus. 101
die eiſerne quale ſpectrum. 102
Bovis Aqua Pericardii 302.
Brachii dolor ex Imaginatione. 375
Braſſicæ marinæ genus duplex in Inſula Werder. 157.
Βρίμω Terriculamentũ veterum. 93
Bubonocele pro Utero male tractata. 3. 4
Buccinites ſpecies. 215. App.

C.

CAars- Trold ſerpens marinus. App. 246
Cachectici Epilepſia V.S curata. 328
Pleuropnevmonici Anatome. 423
Cachexia Ulcere in crure ſoluta. 34
Cadaverum iterum effoſſorũ inſpectio an neceſſaria? 12 ſeqq.
Calce noviter illitæ cameræ periculoſiſſima ſymptomata. 139.
Calculi Infelix ſectio 43 ſeqq.
per octennium in urethra geſtati. 67
è naribus extracti. 268
cyſtidis felleæ dolorum Colico-Nephriticorum & Icteri cauſa. 430
humani vera geneſis App. 224
Calculum mentiens Nephritis. 411
Calculus cum materia oſſea in Arteria Iliaca. 301
Veſicæ ℥j. pondere citra ſectionem excretus. 425
Cordis in Hydropica. 163
è veſica Canis. 302.
Calculoſi Urina ſanguinea calculi materiam exhibens. 147 (56
Calidiorum Abuſus in Febb. acutis
Camphora Cordis ſcrobiculo appenſa febrim curat. 83.
externe quoque nocet. 18. App.
Camphoræ vis alexiteria exigua. App. 4
Cancrorum Appetitus ex matre gravida in Infantem tranſiens. 251
Cancroſum Sarcoma. 361
Ulcus mammæ ſanatum. 427
Canis rabidi morſus levior pernitioſus tamen. 5
calculum in veſica habens. 301
Martyr Chirurgiæ Infuſoriæ 376
Capeſſantæ Conuchæ figura ſignat lapides. 372
Capitis dolor pertinax in canem. tranſplantatus. 265
Capræ lac recenter mulctum Napelli antidotus. 169 (pſia. 244
Carbonum Artemiſiæ uſus in Epile-
Catalepſis biduana cum Cordis Palpitatione in moribundo. 422
& Epilepſia à faſcino. App. 165
Caudiforme monſtrum humanum absque ſexu & pedibus. 413
Centri ovalis Vieuſſentii deſcriptio.
Convulſio. App. 187. (App. 129.
Cephalalgiæ & Apoplexiæ cauſa humor Cranii. 436
pertinacis tranſplãtatio in Canẽ. (165

Cephalalgiæ obſtinatæ Caſus. 3[illegible]
Ceraſorum lapilli cauſa lethalis obſtructionis Alvi. 383
Cerebelli Specialis deſcriptio. App. 135
differentia à Cerebro. App. 135 ſeqq.
Proceſſus ſive Pedunculi. App. 136
Abſentiæ exempla. 151. ſeqq.
Cerebri Anatome hujusque mechanica. App. 76
deſcriptio in ſpecie. App. 127
ſubſtantia. App. 118.
Vaſa in genere. 92. App.
in ſpecie. App. 97. ſeq.
Sinus. App 93
Motus. App. 103.
& Cerebelli Abſentiæ exempla. App. 151
Cranii abſentia in puero. 197
fibræ evidentiores in hydrocephalo. 294
Cerebrum oſſiculum in ſe continet.
Chinæ Chinæ fatalis uſus. 201
Gentiana præſtat. 39
Chirurgiæ infuſoriæ uſus in Affectibus deſperatis. 144
Chorda medullaris Cerebri ejusque deſcriptio App. 133
Ciceria vel *Citeria* qualis ap. Veteres Imago. 97
Clavos ferreos & ſoleas frangendi modus. 158
Cocco tinctorio infectum ſericum curat menſtruorum fluxum nimium. 418
Cochiis Pilulis Gallina cœca curata. 68
Cœmex [illegible] re Maniacus. 32
Cœca Gallina M. Pil. Cochiar curata. 68
Colica acutiſſima Mercurii ope curata. 146
Colicæ, Nephriticor. dolorum & icteri cauſa calculi Cyſtidis fellex. 430
Spaſmodicæ ſolutio Terrore Incendii. 381
Colicis doloribus fœminæ quoque obnoxiæ. 190.
Collyrium optimum ſpiritus Vitrioli. 324
Conchites Anomii. App. 215
Conchylii figura ſignat lapides. 372
Conſtitutio Epidemica Uratislavienſis. App. 1
Berolinenſis. App. 27
Auguſtana. App. 32
Contracturæ ſubitaneæ cauſa Vermes. 85
Convulſiones lethales absque manifeſta cauſa. 141
Convulſivorum motuum univerſalium rarum Exempl. 307
Cor magnum. 399
Cordis Calculus in Hydropico. 163
Polypi frequentes. 290
Ruptura à Thoracis Ictu. 293
Corporum ſtriatorum Cerebri deſcriptio. App. 130
Corpus calloſum melius dicitur fornix. App. 128
Cortex Peruvianus in ſubſtantia melior. App. 7
Cranii & Cerebri abſentia in Puero. 197
depreſſio per Cataplaſmata curata. 162

Cranii Tumor Cephalalgiæ, Guttæ Serenæ & Apoplexiæ cauſa. 436

Crapula defuncti Anatome. 418

Criminalia judicia cautè danda. 439

Crucifixus depictus in Fagi Trunco 287

Cruentatio Avenæ in Agro uxoricidæ. 366

Cryſtallinorum Lapidum Helveticorum Claſſis. App. 216

Cryſtallus montana optime profuit in Dyſenteria Auguſtana. App. 36

non eſt exglacie indurata. App. 61

Cunina & *Rumina* inter Manias recenſentur. 96

Cyſtidis felleæ Calculi Icteri & doloris Colico - Nephriticorum cauſæ. 430

D.

D*Elirium ridiculum* ex nimio Sp. frumenti Ingurgitatione. p. 29

Dentitio Tuſſim convulſivam producit. 162

Dentium læſio ex nova Tabacum fumandi more. 24

Dentes Canis an virus contineant. 6

Diarrhæa cum pelliculorum excretione. 124

Colliquativa diabethe notha ſoluta. 405

Digitus maximus pedis feliciter ſervatus. 269. 436

Diluvium tempeſtuoſum. 261

Dislocatio viſcerum. 387

Dorſi vulnere defuncti Anatome. 126

Dorſch Piſcis in Femara Inſula abundat. 154

Duræ Matris vera conſtitutio. App. 84

Duplicatura. App. 84

fibræ duplicis generis earumque uſus. App. 85

Proceſſus App. 87

Arteriæ. App. 82

Venæ an dentur. App. 93. ſeq.

E.

E*Lectuarium hydragogum* Sylvii curat hydropem. 59.

antifebrile Kienii. 82

Elva Septentrionalium quid. 100

Epilepſia à Terrore. 87.

incurabilis 114

curata ex Terrore. 115. 278

in febrem acutam lethalem deſinens. 184

lethalis cum memoriæ imbecillitate poſt lethargum. 232

Epilepſia curata. 240

curatur carbonibus Artemiſiæ. 244

in cachectico V. S. curata. 328

ex Eryſipelate perfrigerato. 371

à faſcino in Catalepſi admiranda. App. 165. ſeq.

Saltatoria ſive rotatoria. App. 175

dæmoniaca. App. 177

Eruca ſiliquis haſtæ ſimilibus. 156
Erucarum contagium producit febrem malignam. 368
Eryngium marinum in Inſula Werder 156
Eryſipelaceis puſtulis pulvis ſempervivi nocet 276
· Veſiculis Pulvis ſempervivi medetur. 275
Eryſipelas perfrigeratum producit Epilepſiam. 371

F.

F*Abæ* St. Ignatii uſus in Epilepſia. 243
Fagi Truncus crucifixum depictum habet. 287.
Falx duræ Matris ejusque uſus, App. 87
Farriæ Inſulæ an nomen à Firn habeant. App. 46.
Faſcinum quomodo morbos producat. App. 178. 183
Fatua Fauna Veterum. 95
Febris acuta lethalis ex Epilepſia, 184
catharralis Epidemica Uratislalav. App. 13
chronica vicennaria. 77
lenta Hecticodes antiſcorbuticis & ♂libus expugnata. 432
lethargica in ſtrabiſmum deſinens. 1
maligna muſica curata. 41
è contagio Erucar. 368
Tumore brachii ſoluta. 265
Febris maligna per ptyaliſmum ex ☿io. aſſumpto, poſt bieñium curata. 166.
maligna cauſa nebulæ. 174
Petechialis cura. 40
ictero ſoluta. 198
Quartanæ infallibile remedium. 37
Curatio per Ebrietatem. 204
quartana ſæpius recidiva curata. 80
triplex. 79
ſcarlatina Epidemica Auguſtana. App. 38 (378
Tertiana ſimplex cum ſurditate.
duplex Epidemica Uratislav. App. 7
Febrim Tertianam ſequuntur Pediculi. 367
Febris ſemi tertianæ typus. App. 7
in Tympanitidem deſinens curata. 183.
Scarlatina Epidemica Auguſtana. App. 38.
Febrium Urina fallax cum ſedimento. 151
Femaræ Inſulæ deſcriptio. 153. ſeq.
Inſula procellis inſtantibus altius conſpicitur. 156
Ferrata Aqua curat diabetem. 378
Filorum manipulus Alvum adſtrictam ſolvit. 42
Firn quid ſit. App. 46. 57
Flatuum Eruptio per Penem. 251
Tragœdiæ in corpore humano. 304
Fluor albus Ipocacoanha curatus. 24

Fluor albus ſalivatione ſponte orta ceſſans. 266
tribus remediis curatus. 297
Salivatione optime curatus. App. 18
Fœtus in Tuba reperti impugnantur. 347
Formido Dea Romanorum. 95
Fornix appellatus à Vieuſſentio corpus calloſum ejusque deſcriptio. App. 129
Fractura humeri oſſis rata. 309
Fulmine tacti curatio. 149
non tanguntur tecta ſempervivo florida. 275
Fulminis ictu exanimati Anatome. 121
Fuſculus Terriculamenti genus. 99

G.

Galli Gallinacei acus vindicta. 271 (68
Gallina cœca Pilulis cochiis, curata
habet medullam lapideam in oſſibus Femoris. 434
Gallinæ ovarium molam continens. 285
Gello Terriculamentum Veterũ. 93
Gemellorum coalitorum Anatome. *Sceleton* Janiforme. 341 (322
Generatio partium ſimultanea impugnatur. 334
Gentianæ Radix melior China Chi-
curat Anaſarcam. 39 (na. 39
Gichtbaum ejus Effectus. App. 204
Gillo Terriculamentum vett. 93
Gingivarum hæmorrhagia cum Eruptione petechiarum absq; febre. 200
Glacialium Montium onomatologia. App. (49
definitio. App. 47
Diſtinctio ab aliis analogis. App.
Reductio ad genus. App. 51
Phœnomena. App. 51
Locus natalis. App. 51
Altitudo & Latitudo. App. 52
Incrementum App. 59
Forma & figura. App. 53
Puritas fragor ac mugitus. App. 54. 63. 64
Situs verſus Polum. App. 56
Ortus an ante an poſt diluviis. App. 59
Figurarum variarum cauſæ. App. 61
Puritas in quo conſiſtat. App. 63
Uſus medicus. App. 66
Oeconomicus. App. 68
Damna. App. 70
Loca natalia. App. 72
Glaciales montes natantes in ſeptentrione. App. 50
Glacies marina ſalſedinem deponit. App. 56
inveterata ſucceſſu temporis diſſolvitur. App. 62
Glaciei communis naturam exuunt montes glaciales. App. 53 61
Juga Schnee faher dictæ App. 60
Origo & natura. App. 55
Glandula Pinealis pertinet ad glandulas conglobatas. App. 116

Glandula non eſt ſedes Animæ. App. 117
Glandulæ Pinealis magnitudo. App. 116
Glandulæ Pituitariæ vera conſtitutio. App. 112.
Subſtantia differt à reliquis. Ap. 112
Glaux marina in Inſula Werder. 156
Gleſſariæ Inſulæ quales. App. 46
Gleſſum Tacito ſuccinum. App. 45
Gletſcher *qualis* vox App. 45
Globuli Plumbei in fonticulo. 133
Gonorrhæa pertinax globulis fugata. 266
rotulis ſæpius profligata. 267
Spontanea curat Ulcera Pedum. 404
Gorgo Terriculamentum Veterum 92
Gummi Guttæ ℥ij. Aſciticum curant. 57
Guttæ ſerenæ & tandem Apoplexiæ cauſa Tumor Cranii. 436

H.

HÆmorrhagia Gingivarum, Narium & *Uteri* cum petechiarum eruptione abſque Febri. 200
Narium ſalutaris in Octuagenaria. 328
Umbilici. 267
Uteri ſanguine excreto propinata curata. 386
Hæmorrhoides oris. 208
Veſicæ. 217
Hecate Terriculamentum vett 93
Hectica cum Urina bona 152
Hecticoides Febris antiſcorbuticis expugnata. 432
Helveticorum lapidum figuratorum Idea. App. 208 (26
Hermaphroditicum Animal Aranea.
Hermaphroditi Hœdi Anatome. 191
Hernia Pubis pro Utero habita. 3
Umbilici defunctæ Anatome. 410
Herniam inteſtinalem antecedentia ſigna. 276
Hœdi Hermaphroditi Anatome. 191
Hulda Terriculamenti genus. 103
Humeri oſſis fractura rara. 309
Hydrocephalus inſignis. 202
curatus in Infante recens nato. 294 (323
dat fibras Cerebri evidentiores.
Hydrophobia ex Indignatione. App. (249
Hydropicæ Anatome. 431.
Hydropica Ventris crepatura ſanata. 230
Hydropicus calculum in Corde habet. 164
Uterus Ovilis. 194
Infans curatus. 295
Hydropis rara ſpecies. 204
Hydrops ex nimio Balſ. ♃. uſu. 10
curatus ℥ij. Gummi Guttæ. 57
Electuario hydragogo Sylvii. 59
purgantibus non ſudoriferis curatus. 58
Hygrometron Veröenſe. App. 245
Hyoſciami peſſima Effluvia & Effectus. App. 178. ſeq.
Seminis tragicus Effectus. App. 179

Hypo-

Hypochondriaci mali ſingularia ſymptomata. 133
Hyſterica Paſſio per uteri Abſceſſum ſoluta. 280
Hyſtericæ Paſſionis miranda ſymptomata. 309
I*Cterus* aliaque ſymptomata à calculis cyſtidis felleæ. 430
Ictero ſoluta febris petechialis. 198
St. Ignatii Faba curat Epilepſiam. 24 (ſublata. 147
Iliaca Paſſio ex Hernia Mercurio
Iliacorum loquela ad mortem usq; robuſta. 8 (chii. 375
Imaginatio producit dolorem bra-
Imaginationis ſtupendæ Vires. Ap. 185 (rabilem. 326
Incantatio Tumorem producit mi-
Infuſio liquorum in venas. 34
Infundibuli conſtitutio. App. 114
Uſus. App. 114
Infuſoriæ Chirurgiæ uſus *in Canibus.* 380
in Affectibus deſperatis. 144
Inſectorum ovula absque prævio coitu non tamen ſterilia. 27. 28
Inſpectio Cadaverum effoſſorum an neceſſaria. 12
Inſulæ Femanæ deſcriptio. 153
Inſula Heiligenland interitui proxima. 154 (156
Inſula Werder in mari Balthico.
Intercoſtalis nervorum paris deſcriptio. App. 140
Inteſtinalis Tunicæ glanduloſæ Abſceſſus. 315
Inteſtini recti Vulnus lethale. 416
Ipecacoanhæ antidyſentericus uſus. 22
optime in principio exhibetur.
Uſus in fluore albo. 24 (23
Iridis ſolaris in Planitie terræ conſpecta Phænomena. 28. ſeq.
Iſchuria ex Tumore vaginæ uteri-
Renalis curata. 42 (næ. 10
absque manifeſta cauſa lethalis. 175 (273
ex cervice Veſicæ clauſa lethalis.
Ilei ad Inſulam Maris Balthici. 153
Judicia criminalia caute danda 439
Juga Glaciei Schneejäher dicta. Ap. 60
K*αλαβαυκα λησεις* Græcorum quid ſint. 88
Κρυϛαλλῶδες ὄρος. App. 46
Κρυμῶδες ὄρος. App.
L*Abinæ* nivium maximæ conglomerationes. App. 49
Labiorum mira intumeſcentia 248
Lac Capræ Napelli antidotum. 169
Lactis Saccharum. 280
Lactis Lunæ accurata deſcriptio.
Lunæ uſus. App. 212 (App. 210
Lacus in Styria mirabilis. 42
Lallare unde ortum traxerit. 89
Lamiæ quot. 92
Lapidea medulla in oſſibus Femoris Gallinæ. 434
Lapis titubans Helveticus. Appen. 213
odoris violacei unde. App. 213
Lapides conchylii Capeſſantis figura ſignati. 372 (ra. 155
Lapidum generatio in Inſula Fema-
definitio. App. 209

Lapidum generatio. App. 209
Lapidum figuratorum Helvet. Idea. App. 208
Generatio & cauſa. App. 213
Ordo. App. 214
Pictorem Claſſis App. 217
Cryſtallinarum Claſſis. Ap. 316
Incuſtatorum Claſſis. App. 218
Intortorum Claſſis. App. 218
Turbinatorum. 220
Helicem non habentes. Ap. 221
Conchitorum Claſſis. 221
Tubuloſorum Claſſis. 223
Larvarum Natalitiorum Noxæ. 106
Lentiſcini Ligni utilitas. 252
Lepra curata. 279
Lethale in caſibus criminalibus quid ſignificet. 439
Lethargica Febris in ſtrabiſmum deſinens. 1. ſeqq.
Lethargũ ſequens Imbecillitas memoriæ & Epilepſiæ lethalis. 232
Libani Montis nomen Hebræum ab Albedine. App. 46
Libanus Mons dictus nivoſus. Ap. 47
Lienis exciſio absque noxa. 370
Ruptura à percuſſione. 12
Lien triplex. 127
Ligni lentiſcini utilitas. 252. ſeq.
Lilitb Terriculamentum veterum. 93
Limacum Balneum in Ani procidentia proficuum. 17
Lithiaſi defuncti Anatome. 43
Loquela in Iliacis ad mortem usq; robuſta. 8
Lügenbach ſive Torrens mendax. App. 75
Lunæ Lactis accurata deſcriptio. App. 210
Uſus. App. 212
Luna creſcente aucta ſcabies. 377
Lunaticus ſanatus. 278
Louvvinen niviũ maximæ conglomerationes. App. 49
MAal-Stroms ſive Europi ſeptentrionalis vera deſcriptio. App. 225
Magia intra opera Carnis referenda. App. 184
Majoranæ Olei vis in Epilepſia. 47
Mali nucleus in Ventriculo germinans. 32
Maligna Febris cur maligna vocatur. App. 3
Epidemica Uratislavienſis ejusque ſigna. App. 2. 3
Maliga Febris Muſica curata. 41
per ptyaliſmum ex ☿io. aſſumpto poſt bieñium curata. 166
Mammarum Strumæ. 152
Manducus vel *Mandæus* qualis ap. \ et 96
Mania Cœci ex Amore. 32. 33
Manniæ & *Manioli* Larvæ Veterum. 95
Manuum ambarum curvatura. 72
Medulla oſſium femoris lapidea in Gallina. 434 (App. 137
Medullæ oblongatæ vera deſcriptio,
Melleus ros vitioſus. 171
Memoriæ ſtupenda felicitas. 54
imbecillitas poſt Letharg cum Epilepſia lethali. 232
Memoria Reiſeliana. App.
Merkliniana. App.

Mem-

Menſtrui fluxus immodici remedium. 417
Menſtrua in ſimia. 387
Menſtruus fluxus per Penem. 258
in Muliere 83. annorum 405
Mercurio Iliaca paſſio ex Hernia ſublata. 147
Colica acutiſſima curata. 146
Mercurii vivi uſus internus non lethalis. 439
Mercurialis Unguenti inunctio XII. inſtituta absq; ſalivatione. 50
Mercurius poſt biennium febrim malignam ptyaliſmo ſolvit. 166
Mercklinianа Memoria. App.
Meſenterii vaſorum & Hepatis obſtructionum reſeratio. 142
Tumor ſanguinolentus ſuppuratus. 194 (ci lethalis cauſa. 387
Glandularum obſtructio Atrophi-
Mola in Gallinæ ovario. 285
Veſicularis præter ſpem procidua. 288
Momelo quale Terriculamentum. 103. 104
Montroſi Prunorum fructus. 137
Tumores pedum. 234
Monſtrum humanum absque ſexu, & pedibus, cand-forme. 413
Morbus complicatus. 391
Mormo Terriculamentum Veterum. 91 (94
Μορμολυκεία Veterum Græcorum.
Montium ortus unde App. 44
Glacialium onomatologia. App. 45
Vid. Glacialium Montium.
Nivalium qualitas App. 49
Montis Libani Nomen unde App. 46. 47.
Morſus Canis non rabidi levior, tamen pernitioſus. 4
Moſchum revolens Sudor. 179
Moſköe-Stroom ſive Euſipi ſeptentrionalis deſcriptio. 225
Situs. App. 227
Ratio. App. 232 (App. 112
Motus Muſculorum quomodo fiat.
Animalis ſpecies & differenti. App. 144. (App. 229
Maris vorticoſi Moskӧe-Stroom
Mugitus Montium glacialium unde proveniat. App. 65
Muſica curat febrin malignam. 41
Muſcularis motus quomodo fiat. App. 113 (tus. 172
Mutterkorn quomodo produca-
Napelli noxa & remedium. 169
Napellus in alienam Terram translatus venenum verè amittit. 169
Naribus extracti Calculi 268
Narium hæmorrhagia cum eruptione petechiarum absque febre. 200
Natalitiarum Larvarum noxa. 106
Natium Cerebri deſcriptio. App. 132 (128
Natura in ſuo opere non turbanda.
Nævos per ſecundinam delere noxium. 249
Nebula febris malignæ cauſa. 174
Neniarum vox quid denotet. 88. 90
Nephritico-Colicorum dolorem & Icteri cauſa calculi cyſtidis felleæ. 430

Nephritis calculum mentiens. 411
Nervorum accurata diviſio & deſcriptio. App. 138
Senſatio & motus quomodo fiat. App. 144
Ninna vox quid denotet. 88
Nitratorum utilitas in deliriis. 30
in *Febribus Epidem.* Uratislaviën. (App. 4
Hæmaptyſi App. 5
Nivales Montes App. 49
Nix congelata dicitur Firn. App. 46
Nucleus Mali in Ventriculo germinans. 32
OBlongatæ Medullæ accurata deſcriptio. App. 137
Obſtructionum pertinaciſſimorum Meſenterii Hepatis reſeratio. 142
Odontalgiæ Præſervatrix Barba. 407
Olfactorii Nervorum Paris deſcriptio. App. 138
ὀλιγαιμία. 70. ſeqq. (33
Olivarum oleo curata phthiriaſis.
Omphalocele defunctæ Anatome. 410 (App. 139
Optici nervorum Paris deſcriptio.
Opticorum nervorum Thalami deſcriptio. App. 131
Oris hæmorrhoides. 208
Ὄρος Κρυςαλλώδες. App. 46
Κρυμώδες App. 46
Oſſa inter Pleuram & Pulmonum Tunicam. 59. ſeqq.
Oſſiculum in Cerebro natum. 294
Oſſis humeri rara fractura. 309
Oſſium femoris medulla lapidea in Gallina. 434
OvaleCentrum Vieuſſentii. App. 129
Ovalis Centri convulſio ſive Catalepſis App. 187
Ovarium Gallinæ Molam in ſe continet. 285
Ovillus Uterus hydropicus. 194
Ovorum Teſtæ calcinatæ Lepram curant. 279
Ovula Inſectorum absque coitu prævio non tamen ſterilia. 27. 28
Ovum quadratum. 85
cotyledoniforme ſecundinæ abortivæ. 359
Ozenæ ſuperveniens Amauroſis Salivatione curata 231
PAlpitatio Cordis cum Catalepſi biduana in moribundo. 422
Panis nimia ingurgitatio Mortis ſubitaneæ cauſa. 420
Pappare vox qualis & unde? p. 89
Paradiſy Röſtenſis. App. 245
Paralyſis particularis digitorum quorundam obbaſilicæ Venæſectionem. 334
Partium generatio ſimultanea impugnatur. 334
Partu imminente V. S. ſalutaris. 36
dificili defunctæ Anatome 180.
Pathetici Nervorum Pacis deſcriptio, App. 140
Pediculi poſt Tertianam. 367
ex faſcino App. 182
Pedis digitus maximus feliciter ſervatus. 269
dextri pollex gangrænoſus in viro Septuagenario majore feliciter ſeparatus 436
Pelliculorum per diarrhæam excretio 124

Penis copioſos protrudit flatus 255
præbet menſtruum ſanguinis fluxum 258
Pericardii Aqua in Bove. 312
Periſtromatis villoſi Abſceſſus 317
Pes ſponte decidens. 206
Petechialis febris cura 40
ſolutio per Icterum 198
Petechiarum eruptio absq; febri cum hæmorrhagiis. 200
Phlegmonis progenies p. 74
Phthiriaſis oleo Oliv. curata. 33
Phthiſici Anatome. 425
Piæ matris conſtitutio App. 86
Duplicatura App. 90
Utilitas & officium Ap. 90
glandulæ an dentur Ap. 91
Plexus App. 91
Vaſa ſanguifera. App. 91.
Piſcatio miranda in Styria. 42 (92
Plevram & Tunicam Pulmonum inter, oſſa. 59 (tome. 413
Plevropnevmonici & cachectici Ana-
Plexus Choroidæus eſt duplex. App. 206 (App. 208
Plexus Choroidei glandulæ variæ
Pluvia cruenta falſo credita 202
Podagra Lacuna ſtercore vaccino & equino repleta, curata. 40
Pollex Pedis dextri gangrænoſii in viro ſeptuagenario majore feliciter ſeparatus 436. 269
Poloniæ Regis robur 158
Polygonum Marchicũ cocciferũ. 132
Polypi cordis frequentes. 290
Popelus quale Terriculamentum. 103
Prunorum fructus monſtroſi. 137
Pubis Hernia pro Utero tractata. 3
Putendi Tumor ablatus. 126
Pudor noxius Ægrotorum. 7 (oſſa 59
Pulmonum Tunicam inter & Pleuram
Pulſuum indicia fallaciſſima. 19.
Purpura Scorbutica cum maculis violaceis cutis 298.
Puerperâ ſv. febris miliaris maligna. 329. (App. 17.
Purpura alba Epidemica Uratislav.
Quadratum ovum. 85.
Quartanæ febris infallibile remedium. 37
curatio per Ebrietatem. 204.
Rachitici Puelli Anatome 413
Rachitis Spinam bifidam ſub ſe continet. 321 (170
Ranunculi hortenſis fl. Pleno Noxæ
Reiſeliana memoria. App.
Retis mirabilis ortus App. 109.
Rete mirabile exilius in hominibus quam in quibusdam Brutis. App. 109.
an venis deſtituatus App.
Uſus App. 110. (110
Ros melleus vitioſus. 171.
Roſæ proliferæ 249.
Rotulæ contra Gonorrhæam. 267.
Rubigo quomodo producatur. 172
Rumina & Cunina inter Nænias recenſentur. 96.
Rupertus der Knecht Ruprecht quale Terriculamentum p. 111.
Ruptura lienis â percuſſione. 12
Sabulum coloris Aurei in Urina calculoſi 55
Saccharum Lactis. 280
Sal Volatile Tartarum optimum deobſtruens. 144

Salivatio abſque mercurio procurata 47
Sponte orta fluorem album curat, 266.
ex XII. Mercuriali Inunctione non ſecuta 50
Salivatione Mercuriali curata Amavi, rotis ozenæ ſuperveniens. 231
Sanguis excretus propinatus Hæmorrhagiam uteri curat. 386
Sarcoma cancroſum ab externa parte propullulans 361
Scabies malè curata mortem infert. 32
ferina Chirurgia Infuſoria curata. 145
luna creſcente aucta. 377
Scarabæus Cornutus in ovo quadrato latens. 125 (App. 38
Scarlatina febris Epidemica Aug.
Scirrhus Tali dislocati 207
Sanguineus ex Apoſtaſi per ſeceſſionem. 226 (ta. App. 60
Schneeſiber Juga Glaciei invetera-
Secundinæ in delendis nævis noxa. 249
abortivæ ovum cotyledoni forme. 359
Sementis (der Saat) uſus in præſervatione morborum. 31
Semitertianæ febris Typus App. 7
Sempervivum in tectis virens â fulmine præſervat 275 (ſtis 275
Sempervivi ſuccus prodeſt in Ambu-
Sempervivi Pulvis curat veſiculas Eryſipelaceas. 275 (ceis. 276
nocet puſtulis Eryſipela-
Senſatio quomodo fiat. App. 144
Septi lucidi deſcriptio App. 30
Sericum cocco tinctorio infectum curat Menſis fluxum nimium 418
Serpens marinus in Paradiſo Roëſtenſi. App. 246 (213
Silex perforatus Helveticus. App.
Simiæ Atrophia lethalis ex Tumoribus Meſenterii 386
Simia Menſtruans. 307
Simplicium utilitas 129
Soleas ferreas frangendi modus. 158
Sonus quidam dubius. 138
Spasmus uteri 52
Speculum uſtorium ex glacie. App. 69
Spina ventoſa rara 310
bifida. 321
pertinet ad Rachitidem 321
Stercore vaccino & equino repleta lacuna curat Podagram. 40
Strabismus ex febre lethargica. 1. ſeq.
Stranguria periodica. 329
Strumæ Mammarum. 153
Sudor Moschum redolens. 179
Sudoris varii colores. 180 (tiana. 378
Surditas Symptomatica in febre Ter-
Suſannine vox unde. 88. 89.
Sympathia in diſtans agens. 388
TAbacum fumandi novus modus dentibus noxius. 24 25. (25
Tabaci fumato â morbus præſervat
Tali dislocati Scirrhus. 207
Tartari Sal Volatile optimum de obſtruens. 146
Tempeſtas exorta ex Piſcatione lacus intempeſtiva. 43
Tempeſtatum præſagia ex montibus glacialibus App. 68
Tempeſtuoſum diluvium 261
Terriculamenta veterum varia. 91
Terror Arthritidis vagæ cauſa 16. ſeq.
curat Ani procidentiam. 18
uteri Prolapſum. 18

pro-

producit Epilepſiam. 87. 278
incurabilem. 114
multos magnos morbos curat.
curat Epilepſiam. 115 (114
multos magnos morbos produ
Peſtem producit 118 (cit. 115
Mortem ſæpè accelerat 120
Amentiæ cauſa. 131
Incendii colicam ſpaſmodicam ſolvit. 384
Tertianam ſequuntur Pediculi. 367
Tertiana ſimplex cum ſurditate. 378
duplex Epidemica Uratisl. App. 7
Teſtis ovorum lepram curant. 276
Teſtium Cerebri deſcriptio. App. 132
Thalami Nervorum opticorum eorumque deſcriptio App. 131
Thoracis Vulnus grave curatur. 401
Tinea male curata inducit Mortē. 204
Torrens mendax Lügenbach App. 75
Tremor totius corporis inſignis. 204
Trifolii fibrini Vires. 129.
Tubæ Fœtus impugnantur 347
Tumociſte ſive ſpina bifida. 321.
Tumor Cranii cephalalgiæ, guttæ ſerenæ & Apoplexiæ cauſa. 436
Abdominis ſponte ſanatus 267
Mirus labiorum. 248
ex incantatione mirabilis 326
inſignis feliciter curatus 379
Pudendi ablatus. 124
Tunores Pedum monſtroſi. 234.
Meſenterii Atrophiæ lethalis Simiæ cauſa. 386.
Tunicæ inteſtinalis glanduloſis Abſceſſus 315 (ria 125
Tuſſis cum excretione Alvi involunta-
Convulſiva ex Dentitione. 162
Tympanitis ex febre curata. 183

V *AgiNervorūParis* deſcriptio. 141
Variolæ Epidemicæ Uratislavienſes App. 14.
Saltz-Blattern quales App. 5
Spitz Blattern quales App. 5
Variolarum reliquiæ periculoſæ 46
Variolis nocivum nimis calidum Regimen 56
Vaſa Cerebri in genere. App. 92
Valvula major Cerebri App. 134.
Vecolo Cervolo qualis ludus. 107
Veneris æſtus ſubitaneæ Mortis cauſa
Venæ loco arterea ſecta. 86. (293
baſilicæ ſectio particularis Paralyſeos digitorum quorundam cauſa. 430 (reiterata. 33
ſectio quovis geſtationes menſe partu iminente ſalutaris. 36
curat Epilepſiam in Cachectica 328
in decrepitis præfica. 369
puerulis bimulis, trimulis, quinquennibus proficua. 428
Veneficium intra opera carnis refertur App. 184. (ta. 230
Ventris Crepatura in Hydropica ſana-
Verbaſci radicis Virtus Antapoplectica. 246 (85
Vermes contracturæ ſubitaneæ cauſa,
phthiſin producunt. 266. (243
Vermiculi cum Vrina putrida excreti
Vermicularis Proceſſus Cerebri App.
Vermis in Hepate 69. (134
Veniß vox Germanica unde App. 46
Vertebralium Nervorum deſcriptio App. 142 (ctionem excretus. 425
Veſicæ Calculus ℥j. pondere citra ſe-
Cervix clauſa, Iſchariæ lethalis cauſa. 273

Hæ-

Hæmorrhoides. 217
Viſcerum dislocatio. 387 (ſa. 387
Co ditus trophiæ lethalis cau-
Vinum Hungaricum Arthrididem
movet. 2 (185
Virgulæ ☿ialis operandi modus. App.
Vitrioli Spiritus optimum Colyrium
324. (do facta. 159
Vitrorũ fiſſura & glutinatio quomo-
Ulaneel pannus altus lanens Anglicus.
75
Ulcera pedum per ſpontaneam Gonorrhæam curata. 404
Ulcere in crure cachexia curata. 34
Ulceribus Thoracis defuncti juvenis Anatome. 286 (286
Ulcerum in Tibia defuncti Anatome.
Ulcus mammæ cancroſum ſanatũ. 427
Umbilici Hæmorrhagia. 267
Hernia defuncti Anatome. 410
p. n. pervius Uvarum & Pomorum grana exprimit. 380
Vomitus lethalis vehementia. 398
Vorticoſi ris *fluxus* Moskoë Stroom deſcriptio App. 225. ſeq.
Uratislavienſis Conſtitutio Epidemica. App. 1
Urina calculoſi ſabulo ☉ referta. 56
ſanguinea, calculi materiam exhibens 150 (151
in febribus cum ſedimento fallax
bona in Hectica. 152
frigida in febre maligna 377
Urinæ ſuppreſſio poſt ſextum diem ſoluta. 165
Uteri Abſceſſus ſolvit Paſſiones hyſtericas. 280
loco hernia pubis tractata. 3
prolapſus Terrore curatus. 18
ſpaſmus. 52
craſſities poſt Partum 190.
Hæmorrhagia cum petechiarum Eruptione absque febre. 200
Sanguine excreto propinato curata. 286
Uterus ovillus hydropicus 194.
Utilitas ſimplicium 129
Uulnere Dorſi defuncti Anatome. 126
Uvarum grana per Umbilicum expreſſa. 380
Vulnerum noñullorum relationes 228
Vulnus horrendum & in auditum 60
Thoracis grave curatum 416
inteſtini recti lethale 416
Vulvæ Cerebri verus ſitus. App. 131
Uvulæ defect9 â natura reſtarcit9 384
Uxoricidæ Ager cruentam Avenam profert. 366
Wadret & *Waider* Engadinis glaciales montes denotat. App. 45
Weiſſe Frauen Spectrorum genus 101
von Roſenberg quale ſpectrum 102
Werder *Inſula* maris Balthici. 156
Wilde Bertha quale ſpectrum 101
Zauberey intra opera Carnis refertur. App. 184.

F I N I S.